

First Prize

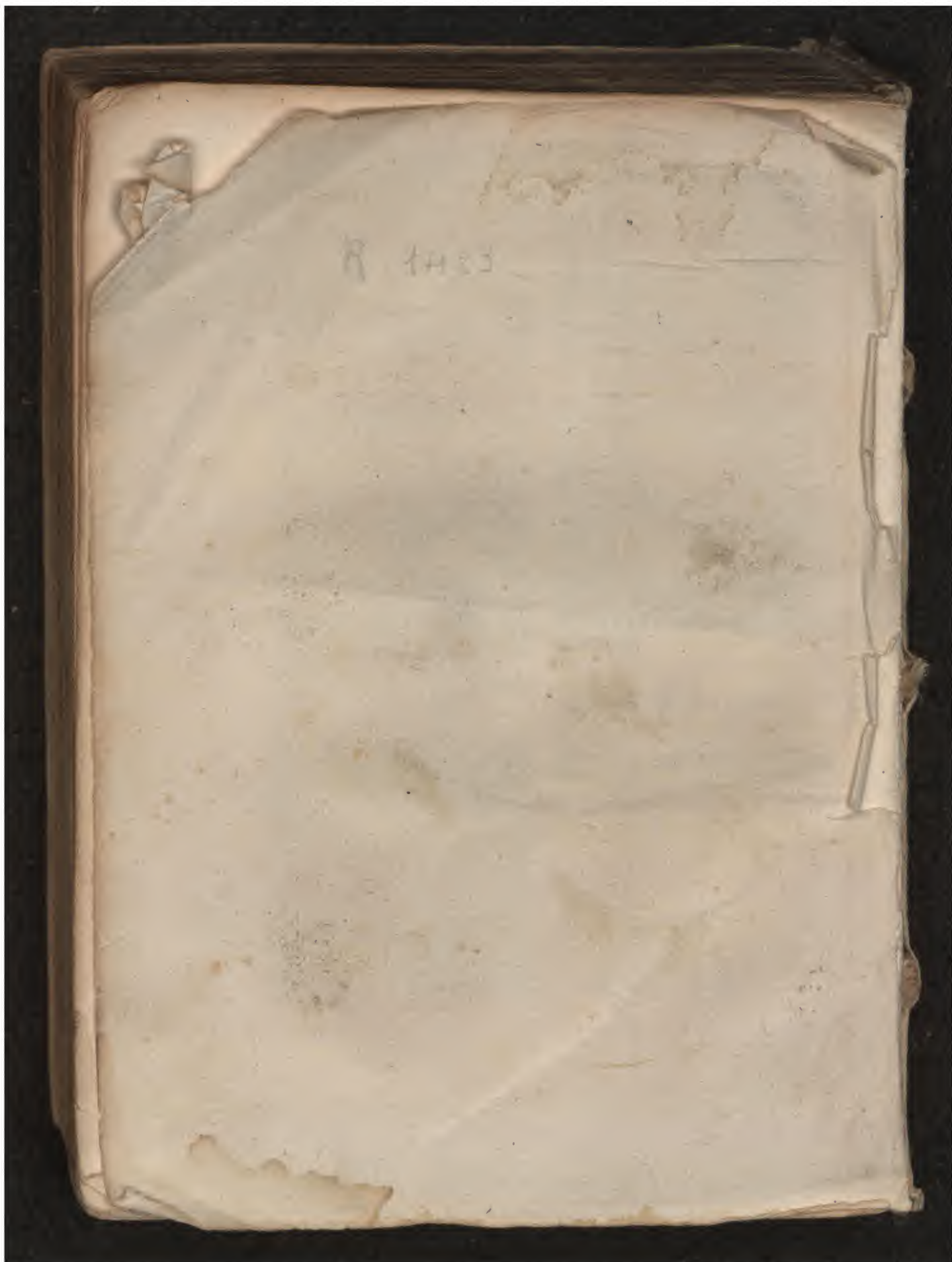
L'englet du Triphon catalogue des princip. historiens pag. 220
cette légende contient autant d'impertinences qu'il y a des pages. Tout y est fait
au dépit du bon sens; et c'est pour cela qu'elle est recherchée des curieux. Il n'y a
point de miracle bizarre et extravagant qu'il n'y soit rapporté comme une chose
fort édifiante. Tout enfin jusqu'aux étimologies des noms de chaque saint
sent l'ignorance et l'aisiété du cloître.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di
Firenze.
P.6.15

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di
Firenze.
P.6.15

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di
Firenze.
P.6.15

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di
Firenze.
P.6.15

P
6
15
BIBLIOTECA NAZIONALE
CENTRALE - FIRENZE
20.000 - 3-1938

820

Tabula legendarum

Incipit tabula super legē
das sanctorum scđm ordine
alphabeti collecta. Et primo
premittit prologus qui osten
dit modum reperiendi mate
rias contentas in diuersis lo
cis huius voluminis

Prologus

Nonā sicut di
cit Isidorus i li. desū
mo bono ad puerfa
tōem et correctionez
mortalium: multum
sunt exempla san
ctorū. Idcirco cogitavi ordinare ad vti
litatē peccatorū et cōsolatōem p̄dicato
rū vnā tabulā p̄ ordinē alphabeti sup
legendas sanctorū cōpilatas p̄ fratres
Jacobū de voragine ianuēsem ordīs
fratrū p̄dicatorū. ad hoc q̄ p̄dicatores
in suis p̄dicatōibz exempla magis cō
uenientia citius et leuī inueniāt. Nam
multe pulchre legēde sunt in eis legē
dis. q̄ nunq̄ vel raro legunt. et tū sunt
valde bone et inductiue ad penitētiā.

Ordinavi autē eam sic. Qm̄ i ea po
nunt oīa notabilia q̄ de legendis col
legi sū ordinē alphabeti. Et post qđ
libet notabile ponit nūm̄ qui demō
strat legendā de q̄ sumptū est illud no
tabile. et p̄ nūm̄ pōit lra q̄ demōstrat ca
pitulū legēde illi de q̄ sumptū est no
tabile quod q̄rit. Deinde ponit si op̄
sit in qua particula illius capituli po
nitur illud notabile. puta vel in princi
pio medio. vel in fine. vel circa. et p̄ter
q̄ nominat pagraphus. Verbi gr̄a.
Accipe primū notabile qđ dicit. Ab
scondita diuinitus manifestant. qđ si
gnat. lxxij. B. Deinde quere que le
genda hoc numero designatur. Et in
uenies q̄ est legenda sanctorū Johan
nis et Pauli. Postea quere in corpore
p̄dicte legende litterā B. que signifi
cat secundū capitulū quod incipit sic.

Post hoc filius therentianus. Et sic repe
ries legendam et partem seu capitulū
legende de qua sumptus sit notabile.
videlicet. Abscondita diuinitus man
festant. Exemplū aliud. Absolutio ab
excommunicatōe defunctis facta valz.
qđ signatur. xlvj. R. Quere legēdam
hoc numero designatā. et inuenies q̄
est sancti Gregorij. Postea in corpore
dicte legende quere hanc litteram R
vt in hoc registro designatur. que sig
nat capitulū ex quo sumptū sit illud no
tabile. Deinde quere paragraphum.
Legitur quoq̄. et reperies quod que
ris. Et sic cōsequenter faciendum est
cum alijs. Nota q̄ aliquādo post no
tabile sequuntur plures numeri. et hoc
est. quia illud notabile in pluribz legē
dis reperitur. quia in tot legendis q̄
sunt numeri. Item aliquādo plures
littere diuerse sequuntur nūm̄. et hoc
est quia illud notabile pluries in vna
et eadem legenda inuenitur. sed in ca
pitulis diuersis.

Abscondita diuinitus
manifestantur. legenda oc
tuagesima secūda. capitulo

B In principio

Absolutio ab excommunicatōe defun
ctis facta valer. xlvj. R. .s. Legi
tur quoq̄.

Abstinētia sanctorū dura fuit. lv. E
cviij. B. clxij. CD. clxj. B
Abstinētia licet maxima libidinē nō
extinguit penitus. ccli. B

Abstinētia penitentiū debet esse ma
gna. cxv. D. clxij. B. CD

Abstinētia impetrat optata. lxxij. E
Accedentes ad altare sex debent ba
bere. clxxvij

Accusatores peccatorū tres. j. R
Addiscenda sunt tria. v. E. Circa
finem. lvj. B

Aduentus christi est quadruplex. i. A
Aduentus christi oportū fuit tripli
citer. j. B

Tabula legendarū

Aduer⁹ christi vtilitas multiplex. j. **E**
Aduer⁹itate iniuste patienter portare magni meriti est. cxlvj. **I**n medio
Afflictio corporis p⁹inēda est. clxij. **D**
Agyos q⁹re dicit. l. **B** **P** mediū.
Ale quatuor habende. lxx **A**
Alma redemptoris d⁹s instituit. clxxvj. **R**
In medio
Altare consecrat⁹ ad tria. clxxvj. **A**
Altare spoliātes incurrūt penā tēpo/
 ralem. lxxj. **I** **S**. Vir quidam.
Amanabile faciūt tria. xli **I**n interpretatōe
Amatōres mūdi sūt fatui. clxxv. **D** **E**
Ambrosius tria docuit. Augustinus
 cxix **E** **I**n principio.
Amicicia h⁹ mōdi cito dissoluit. cx. **B**
Amici luctāt vt vn⁹ p⁹ alio moriatur.
 lx. **D**
Amici hoīs tres sunt. clxxv. **E**
Amor p⁹imi est complementū man/
 dator⁹ dei. ix. **B**
Amor signatur per ignem triplici ra/
 tione. lxxij. **S** **I**n medio.
Amor habet triplicem vim. lxxij. **S**.
 Post medium
Amor duplex. cxix. **B** **S**. Eo tpe.
Angelus ad custodiā homini deputa
 tur. cl. **E** **S**. Quarto hec
Angelus dei adiuvat seruos dei i tri/
 bulationib⁹ z consolaf⁹ dei seruos. lxx
 iij. **A** lxxv **B** xliij **B**
Angeli ab infidelib⁹ intue⁹ visibilib⁹
Angeli dicūt celū. lxxvj. **E** (cxvj). **B**
Angeli apparent in ecclesia. lxxxj. **A**
 Circa finem
Angeli apparent in passionib⁹ scōz.
 lxxxiij. **S** Circa mediū
Angeli sūt famuli z p⁹motores hoīm.
 cii. **A**
Angeli scōz aīas deferūt. cl. **E**
S. Quarto hec **S**. **S**. Quarto bono.
Angeli cū demōib⁹ p⁹ aiabus pugnāt
Angeli quot et quō animā. (cl. **E**
 defendūt. cl. **E**
Angelozū nouē ordinū noīa et officia
 cl. **E** **S**. **S**. Quarta apparitio
Aia pl⁹ ē diligēda q⁹ corp⁹. xviij. **B**.
Anima in trib⁹ locis corporis p⁹ncipalit⁹

sedem videt⁹ habere. l. **B**
Anime eūtes a corpe quo vadunt. xxi
S. **S**. Cum quadam
Anime p⁹ diuers⁹ causis apparēt. clviij
B Per totum.
Aie salus est fuga hominū. clxxv. **A**
Animalia mortua a seruo dei vocata
 resurgūt. cii. **E** **D**
Animalia siluestria b⁹nficia recognos
 scūt. cxlj. **E** **I**n principio
Antiphone psalmi q⁹n et a quo ince/
 perūt cantari. xxxvj. **A** **I**n fine
Antichristus oēs decipe conabit⁹ q⁹ttu
 or modis. j. **E** **I**n principio
Apostate pessime finiūt. cxliij. **A**. Per
 totum
Apls thomas diuersa sustinuit. v. **S**
Apli potius elegerūt suū martiriū
 q⁹ idolatrarū interitū. clviij. **D**. i p⁹nci.
Apli oēs scōs in quattuor excedunt
 clvj. **D**.
Apostolor⁹ p⁹secutio facta est a roma/
 nis impatoribus causa multiplici. lxx
A Circa finem
Aq⁹ b⁹ndicta expellit d⁹monē. clxxviij. **D**
Aqua manū seruatorū dei cecos illu/
 minauit. xli. **B**
Aq⁹ scōs sustinet. xcvij. **B**. **I**n medio
Aqua libros sancti balneare n⁹ potuit
 cvij. **D** **S**. Cum in partib⁹
Aquila quatuor habet p⁹prietates. cli
B **I**n medio.
Arrij officiū fides et obitus. cii **A**
Arrianoz z fidelū dura p⁹certatō. cii
A **I**n principio **B** **I**n fine.
Arbo: p⁹sida que virgini marie incli/
 nauit. x. **B** **I**n fine
Arma seruoz dei q⁹lia sūt. ly. **S**. i fine.
Ars malefica sup⁹ bonos nihil potest.
 cxxv. **A**
Ascensiois christi nouē vtilitates. lxx
 vij. **E** **I**n medio
Ascendit christ⁹ q⁹drupliciter. lxxvj. **E**
Ascēdere distulit christ⁹ q⁹dragesima
 die triplici ratione. lxxvj. **B**
Ascēdere volens indiget scala habēre
 quattuor gradus. clxxvj. **A**
Aspectus mūdan⁹ est p⁹iculosus. ix. **D**

Tabula legendarum

Auaricia abominabilis et abijcienda. **E**
 liij. **B** lv.
Auaricia et luxuria excecant hominem. vij.
Aues bonos non timet viros. **A**
 eis obediunt. cxliij. **E** In fine.
Audiuit xps opprobria et blasphemias
 qd dupliciter. li. **A** .s. Quarto ex.
Audire cantu quicq inducit ad peccatum.
 cxix. **E** Post mediu
Aculus sancti viri a
 demone defendit. cxv. **B**
 .s. Apud
Baptismus ad sanitatem
 corporis inducit. cxliij. **D**
Benedictio sponſis danda. v. **B**
Circa finem
Beneficia recognoscunt ab animalibus
 siluestribus. cxlj. **E**
Bernardus cum fratribus cisterciensis ingre
 ditur. cxv. **E** **D**
Bernardus videns natiuitatem christi
 sapiens est effectus. cxv **B**
Bibens sine licentia et signo crucis de
 moniacus efficitur. cxviij. **D** .s. Exi
 stente beato.
Bona pro malis reddenda sunt. lv. **E**
Bonus potest dici qd tripliciter. cxviiij. **A**
Boni viri quicq futura predicant. cxviij.
B .s. Cum in.
Boni viri qcquid a deo petunt impetrant
 cxviij. **B** .s. Existente
Bonis recedentibus fit vindicta a deo
 in malos. lv. **E**
Bonitatis signum est velle libenter vi
 tuperari qd laudari. cxliij. **E** In fine
Bonitatis signum est velle libenter sub
 esse qd pesse. cxliij. **E** In fine.
Alix fractus oratione
 integratur. cx. **B** .s. Cum
 autem. cxij. **D** .s. In ecclesia
Campane quare pullant tepestate in
 surgente. lxvi. **E**
Candelarum oblatio a sanctis accepta
 tur. lxj. **E** .s. Quedam comitisse
Caritas mirabilis. viij. **D** .s. Cum at
Caritas pauperes nutrit. xlvij. **A**
S. Post hoc.
Caritatis scedula a pluuia balneari
 non potuit. cxv
Caritate odit diabolus. xlvij. **A** **B**
Carnis temptatio per penam corporis fu
 gatur. xviij. **A** **B**
Carnis motus accidit triplici de causa.
Carnis cruciatio est aieſal. cxj. **E**
 uatio. lxxviiij **B** Post mediu
Carnis stimulus oratione sancti viri re
 mouet. cxliij. **A** In fine
Carnis temptatio a demone in suis de
 excitatur. xlvij. **B** cxliij **D**
Caroli magni forme descriptio. clxxvj
K Post mediu.
Castitas a sententia mortis liberat. ij.
D .s. Quidam iuuenis
Castitas est amplectenda. liij. **E**
Castitas a spiritu sancto custoditur. vij. **A**
Castitas in quicq piclitari solet. clxxvij
S .s. Quarto in.
Causas amicorum audire est piculum. sed
 extraneorum est securus. cxix. **B**
In principio.
Cella omnia docet. clxxij. **A**
Celebrare pro defunctis diabolo displicet.
 clviij. **B** In medio
Celum multiplex. lxxvj. **E**
Celum tripliciter habet proprietatem. clxiiij. **A**
Ciborum corporalium non multum est cura
 dum. cxix. **E**
Cicatrices corporis christi seruate quicq
 de causis. lxxvj. **D** In medio
Cicatrices seruabit christus et insignia
 passionis in iudicio triplici de causa. i. **B**
Claus petri diabolum ab aia expellit.
 cy. **D** In fine
Clauium dñici corporis inuentio. lxiiij. **E**
S. Verum cum
Clausis ianuis domum quicq bonus homo
 intrat. cxviij. **D** .s. Cum ad quodam.
Clemens dicitur quatuor modis. clxx. **A**
Cogitationes impediunt ad salutem. xxj.
S .s. Antonius dum
Cogitatio hominem insensibilem facit.
 cxix. **D**
Cognoscere cupiens christum se presentem et hu

Tabula legendarū

militat. cxiij. **A** § Quendā igit. **E**
 Colūba ples bz pprietas. lxxvij. **B**
 Comendata scis felicit gubernantur
 iij. **F**
 Complexiones hoim sunt q̄tuor. xxxv. **E**
A §. Quinta ratio
 Concordia inter fratres semp est ha/
 benda. clxxij. **A**
 Cōcupiscentia q̄liter est refrenanda.
 cxv. **B** In fine.
 Cōcupiscentia carnis a signo crucis
 superat. cxxvij. **B** An mediū.
 Cōfessio cordis nō sufficit sine p̄fessio
 ne oris q̄duplici rōe. clvij. **E**
 Confiteri est bonū. qz occulta diuini/
 tus oibz reuelant. xlix. **A**
 Confitentē christū in p̄sentia diaboli
 respicit imago xpi. lxiiij. **F**
 Cōfidere de seipso null⁹ debz. clxxij. **A**
 Confidere in opibus suis nullus de/
 bet. clxxij. **A**
 Considerāda sunt pri⁹ peccata ppria
 q̄ aliena. clxxij. **A**
 Consiliū non est p̄tra dominū. clxxvi.
D. Post mediū. z. xxxix. **E**
 Cōsiliatores mali puniunt graui⁹. xl/
 vi. **D** In fine. lix. **A** P⁹ med.
 Cōsolator qualis haberi debz i guer/
 ris peccatorū. cxij. **E**
 Consortiū peccatorū est vitandū. ix. **B**
 §. Legitur.
 Cōstātia marie in tribz apparz. lv. **H**
 Constantia magna in fide et seruitio
 dei est habenda. lv. **H**
 Cōsuetudo quedā circa mortuos est
 obseruata. xliij. **D**
 Contraria cōtrarijs curant. lxij **F**
 Post mediū.
 Cōuersatio fratꝝ debz cē sicut p̄ima
 Cōuersio ad deū dz (die. clxxij. **A**
 fieri totaliter. xlv). **B**
 Cōuersatio peccatoris demonē cōtri/
 stat. cxlv. **A** Circa finem
 Cōuertētes ad christū ab infirmitate
 z morte dracōis vel morſu liberantur
 lxij. **A**
 Conuerſi volentē xps multiplici⁹ con/
 ſolatur. liij. **A** Post mediū.

Cōuertit aliquñ malū i bonū. clxxv. **E**
 Cōuertunt aliquñ multi exēplo vnus
 cxij. **B**
 Conuiuia vitare est tutū. cxix. **E**
 Corona clericorū quō inuenta z quid
 significat. xliij. **E**
 Corp⁹ ppriū reunitū est aīe. ij. **B**
 Corpus nostrū affligendū est. xlvj. **B**
 In medio
 Corpus dñicū reijcientibz dari nō de/
 bet. clxxvi. **D**
 Corpus christi verū ē qd in missa cō/
 ſecratur. xlvj. **K**
 Corpus xpi reduxit ad pacez q̄ndam
 Corpis flagellatio a (nolētē. cxv. **F**
 seruo christi ē appetēda. clxij. **D**
 Corpus afflictio existari dz. clxij. **D**
 Corpa sanctorū bene in patria reue/
 rentur. lvij. **E**
 Correctio a malis odit. cxxxi. **A**
 Crux xpi dz venerari. cxx. **E** xlix. **A**
 Crux xpi ē odorifera. lxiiij. **D**. cxxx. **E**
 Crux xpi mltos curauit. cxxx. **D**
 Crux xpi mortuos suscitauit. lxiiij. **D**
 Crux christi qualiter ab impatore lau/
 datur. cxxx. **E**
 Crux christi p̄cussa multū sanguinez
 effudit. cxxx. **D**
 Crucis signū demones odiūt z fugiūt
 xlvj. **K** xcvi **B**. cx. **E**
 Crucis signū effudit venenū. xlvij. **B**
 Crucis signū carnis cōcupiscentiā su/
 gat. cxxxvij. **B**
 Crucis signo muniri debet ois cibus
 cxxx. **E** §. Refert.
 Crucis signo dracones hūiliant. lvj.
A Post mediū
 Crucis signaculo obediūt elementa.
 z infirmitates. lxj. **E**
 Crucis duotio inimicos supat. cxxx. **B**
 Crucis inuētor episcop⁹ ordinat. lxiiij
E Ante mediū
 Crucis lignum ante christū sex habu/
 it defectus. cxxx. **A**
 Crucis lignum post christū sex habu/
 it bonas conditiōes. cxxx. **A**
 Crucis inuētor martyrio consecrat.
 lxiiij. **E** Post mediū

Tabula legendarū

Cruce inuenta diabolus lamentatur
lxiij. **E** In principio

Ecus quomodo im

D perū obtinuit. cxij. **B**
Defunctis p̄sunt quatuor
genera suffragior. clviij. **E**

Defunctis oratōes viūor. grate sunt.
clviij. **E** .§. Quam grate

Defunctis indulgentie valent. clviij.
D In fine.

Defunctis qualiter septimū tricesimū
z anniuersariū dantur. clviij. **E**

Post medium.
Defunctis suffragia a bonis facta p̄

Defunctis nō p̄sunt suf (sūt. clviij. **F**
fragia a malis facta. lviij. **F**

Defunctis qualiter sciūt suffragia facta
p̄ eis. clviij. **E** .§. De quarto

Defunctorū genus triplex. clviij. **E**
Defunctos oratio amicor. et fidelior.

a penis liberat. clviij. **E** In prin.
Defunctis penitētia p̄ eis facta valer.

clviij. **D** Ante finem
Deridentes bonos viros grauiter pu

niuntur. cxix. **E**
Demon sub specie hūana decipe cona

tur. ij. **H** ij. **E** .§. Cum autē
Demon nitit inuenire deuorōnem ad

sanctos. ij. **F** .§. Vir q̄dam.
Demon fornicationis se victum visi

biliter confitetur. xxi. **B**
Demon se excusans culpam fratribz

imponit. xxi. **D**
Demon fugatur per tria. xliij. **A**

clxxvij. **D**
Demon i figura angeli aliquando tē

prat. xliij. **A**
Demon a muliere vituperat. xliij. **A**

Circa finem.
Demon cuius forme apparet. cvij. **B**

Demonis mala malicia. ij. **D** .§.
Cum autem apostolus esset. cxix. **B**

.§. Vir quidam
Demones sanctis viris nocere nō pos

sunt. xlvj. **R** .§. Quidam. lv.
E xliij. **A**

Demones sanctos viros timēt. lv. **D**

Demones sanctis apostolis obedie

bant. v. **F** cxviij. **E**
Demones sanctos viros infestāt. xviij. **B**

B xxi. **B** **E** **D**
Demones ad luxuriā incitant. xxi. **B**

Demones plus infestant diebz domi

niciis et festiuis. lxi. **F** .§. Multi

er quedam.
Demones inuocantes ab eis affligūt.

xcviij. **A** lxi. **R** .§. Vir q̄daz.

Demones penitētia agentes multoz
molestant. lxxvii. **B**

Demones in morte penitere nō p̄mit

tunt. xciij. **E**
Demones in morte etiā sanctos visi

tant. cxv. **F** clxi. **E**
Demones animā exuram a corpore se

quantur. cxix. **A**
Demones contristant de conuersiōe

peccatoris. cxlv. **A**
Demones fideiusserunt q̄ ad hominē

nō redirent. cvij. **F** .§. Ultimo

Deipatio est hois tēptatio. lxxv. **D**
Detractores punit deus. lv. **E**

In principio.
Detractores iusti patienter sustinent

cxli. **D** Circa finem.
Detractores vt infideles nō sunt au

diendi. cxix. **D** .§. An finē. clxxij. **A**

Deus de maximis peccatoribz sc̄os
magno facit. liij. **A**

Deus in tribulationibz z morte semp
est requirendus. lxi. **F**

Deuoti sanctis ab eisdem iuuantur
in morte. ij. **E**

Deuoti sanctis ab eisdem in morte vt
sistantur. cxix. **L** .§. Apud.

Diabolus a bonis p̄sonis vincitur.
lxxvii. **E**

Diabolus plures p̄sonas necat. cv. **E**
Diabolus decipit et ad p̄cipitium in

ducit. cv. **E**
Diabolus ad nihilū est redactus. xxi. **D**

Diabolus de quibz fratres temptat.
cvij. **H**

Diabolus penitentiā agentes mltū
infestat. xxi. **B** **E** **D**

Diabolus trāfiguratur se i formā christi

Tabula legendarū

clxi. **D**. *.s. Quadam*
 Diabol⁹ visitat morientes. cxij. **E**
 clxi. **E**
 Diabol⁹ penitenti aduersat. clxi. **B**
 Diabol⁹ multa q̄ vident mira opat. **Lxxiiij**
 Diabolū expellunt tria. clxij. **A**
 Dies pditur in qua nulluz bonū agit **lxiij**. **H** Circa finem.
 Dies peccatoz nō sunt in vita homi-
 nis cōputandi. clxxv. **F** *An finē.*
 Diligentib⁹ deum oīa cooperat i bo-
 num. cxliij. **L**
 Dionysius suū deuotū liberat de iudi-
 cio. clxxvi. **H**. *.s. Circa*
 Discordia ciuū facit demones exulta-
 re. cxliij. **L** pagra. Cum
 Dispensatores volūtares defunctoz
 nō cōplētes puniūt. clviij. **F**. *.s. Viles*
 Diuitias spernere magni meriti ē. cl-
 vi. **B** In principio.
 Diuitias seruus dei recusat. cl. **B**
 Circa principium.
 Diuites et nobiles de q̄ttuor sūt speci-
 aliter instruēdi. lvi. **B** Circa pn.
 Diuiaz reglā tūtū fuit paula. xxix. **A**
 Dñica die laborātes q̄qz puniūtur.
 xxx. **B**. *.s. Cū qdā* cxix. **L**
 Draco terribil⁹ a scā muliere occiditur
 Draco serui dei spūto interfū. (c. **A**
 citur. cv. **L** pagra. Narrat

Ecclesia consecratur
 e q̄ntuplici rōe. clxxvij. **B**.
 Ecclesia pphanat ppter
 tres. clxxvij. **E**
 Ecclesia qualif⁹ consecrat. clxxvij. **D**
 Ecclesia qdā ab arrianis miraclo est
 catholicis restituta. xxvi. **A**. *In fine.*
 Ecclesia solēizat scōs aliq̄s veter⁹ te-
 stamenti quaduplici ratōe. clxij. **A**
 Ecclesia romana q̄qz ordinata fuit
 caput ecclesiā. clxxvi. **D**
 Ecclesia spūalis quādo et qualif⁹ con-
 secratur. clxxvij. **F**
 Ecclesie repatio multū deo placet. cxij.
D. *.s. Gregorius quoqz*
 Eccle⁹ p oīde⁹ serui dei agrest. clxij. **A**
 Ecclesiam cōsecratā immūdi intrantes
 quandoqz puniunt. cxliij. **F**
 Ecclesiam dū missa cantat exire nō est
 bonum. cxvij. **F**
 Ecclesiāz raptōres et eas offendētes
 puniunt a sanctis earundē. xxx. **B**
 Ecclesias destruentes sancti grauiter
 puniunt. cxvij. **F**
 Ecclesijs adiutorū impendendū est
 ne aliqd mali contingat. xxx. **L**
 Elementa habēt q̄tuor loca in hūano
 corpore. xxxiiij. **A**. *.s. Tercia assignat*
 Elementa scōs non ledunt quādoqz
 clxi. **E** *An mediū* **E** Circa med.
 Elemosyna paupib⁹ nō diuitib⁹ ē dā-
 da. vij. **A** Ante finem
 Elemosyna platoz paupib⁹ scriptis
 datur. xij. **B**
 Elemosyna etiā furore facta facilliter
 ad sanctitatē pducit. cxvij. **A** pag.
 Volens homines
 Elemosyna libera cū manu larga esse
 debet. cxvij. **L**
 Elemosyna diuitē vindemiauit. cxvij
E Circa mediū
 Elemosyna q̄ p christo datā ab āgelo
 recipitur. clvi. **B**. *.s. Quadam*
 Elēosyna in morte demōes fugat. cxij
 Elemosyna spalia augmentat. (c. **E**
 clxij. **F** In fine.
 Elemosyna data paup⁹ a christo reci-
 pit. clvi. **F** clxi. **A**
 Elemosyna largiētē glificat. clxij. **D**.
 Elēosyne defunctis p̄sunt. clviij. **E**
 Elemosyne exempla. clvi. **F**
 Elemosynas a diuitib⁹ acceptas dā-
 re paupib⁹ licet. cxvij. **E**
 Elemosynas facere cōtēnentes aliq̄n
 grauiter puniunt. clviij. **F**
 Elemosynas fraudātes fraudantur.
 Elēosynaz dñs p angelū (clviij. **E**
 suū q̄qz consolāt. clvi. **F**
 Episcopalis dignitas est veneranda.
 Ep̄la xp̄i fuit magne vir⁹ (cxvi. **F**
 turis. clxij. **A** **B**
 Euāgeliste quattuor p quattuor faci-
 es designant. cl. **B**
 Excomunicatio etiā pena est defun-

Tabula legendarū

ctis. xvi.

Excommunicatio muscas occidit. cxy.

H. §. Cū quoddam.

Eria sexta apparent

visiōes quandoq; veraces
cyj.

Festa non celebrātes puni

unt. xxiij. B

§. Bubulcus.

Festus est deferendū in iusticia. clxxvi.

L. In fine

Festuitates sanctorū sunt ordiate mul
tiplici ratione. clvij

Fides esse vera igne pbat. ci. A

cxix. A Circa finem

Fides socijs nō seruata meritū itineris
dissoluit. xxiij. D. §. Triginta viri.

Fidem in scis habētes ab eis dē adiu
uant. ij. H. iij.

Fiducia est genitrix omnium passionū.
clxxij

Filius dī quatuor modis. lxxvi.

Filiū patris in oib; obedire dñt. x. L

Platus q̄druplicē habz virtutē. lxxij.

B. §. Tercio monstratus

Fratri offendenti et penitenti cōpatien
dum est. clxx. A. §. Cū quidā.

Frates sancte viuentes raro loqui de
bent. xxi.

Frates patientes esse debent. xxi.

Frates aliqd priū retinere nō debēt
xxi. F. §. Fr qdā xvi. R. §. Legit

Frates saluari volentes quatuor facere
debent. xxi.

Fraudem primo faciētes puniunt. iij.
E. §. Vir quidam

Frumentū famelicis distributū mul
tiplicatur. iij. L. §. Quodā tpe.

Fur qdā mirabiliter cōprehensus fuit.
xlx. A paragra. Quidā vir.

Furantes de altari penā incurrūt tē
poralē. lxi. I. §. Vir qdā

Audium mūdi in lu

ctum puerit. clxxvi. D

Gaudiū nō est d ruina ma
loz. xlvij. L Post medi

um. ly.

R Gaudere de ruina inimici est peccatū.

Gentes diuerse q̄les deos (xlvij. E

adorabant. clxx. D. An mediū.

Gloria mūdi cito finit. cy.

Gloria laus et honor tibi quō institutus

fuit. clxxvi. R. pagra. Karol? In fi.

Gloria p̄ri et filio et spūsc̄to qdā simoni

acus dicere n̄ potuit. clxxvij. A In fi.

Gula et luxuria inducūt pestem pess

mam. lxxi.

Ereditas quomodo ē

dispensanda. clxxij B

Herodes quō puni? fuit
de nece innocentū. x. D

Herodes antipas impunit? nō abiit.
sed exilio dānatus fuit. cxx. B

Herodis agrippe finis mal? fuit. cy.

Hierusalem destructō qualif fa
cta fuit. lxxij. E F B H.

Hierusalem fames pessima. lxxij. B

Hierusalē quo tpe a xpianis recupera
fuit. clxxvi. A pag. Sub hoc tpe

Homo tres habet pprietates. cli. B.

Post mediū.

Homo qualif debz esse ordiat? ad de
um. primū et seipm. cli. L D

Homines cogitāt sed de? aliud facit
et ordinat. xxx. E

Hoies velle se fieri angelū fatuum est
Honores hui? mūdi sunt (clxxi. A

fugiendi. xvi. D

Honores ipioz cito finiūt. cxxv. B.

Hore diei q̄lit dicunt. clxxvij. B

parapgrapho. Quarto p̄secraf.

Hospitio pegrinos recipiētes exaltāt
cij. L pagra. Dū in britānia

Hūilitas ē a dō mltū accepta. cxx. L

Hūilitas bonoz in morte fulget.
lxxij. F

Hūilitas honores renuit. ly. B. lyj.

Hūilitas aduersus demōes p̄
ualet. xvij. B pag. Dum aliqñ

Hūilitas diaboli laqueos euadit.
xxi. L. parapgrapho. Quadā vice:

Hūilitas conuicia patienter susti
net. xxvj. D F

Hūilitas non vult laudari. xvi. E

Tabula legendarū

In principio
Humilitas verbis et factis manifesta
 tur. xlvi. **F**
Humilitas peccatores sanctificat. lxxvii. **A**
Humilitas obedientie multa miracu
 la operatur. cxxiiij. **B**
Humilitas exaltari meruit. et non cre
 dens a fulmine perire. cxxvi. **C** **In fine**
Humilitas in celo exaltatur. cxiij. **F**
.S. Frater quidam
Humilitas in seruis dei maxime luce
 re debet. cli. **D**
Humilitas et innocentia se augmen
 tatur. lxxxiij. **E**
Humilitas christi septem fecit de sanguine suo
 effusiones vel virtutes. clxxvii. **L**

Acobi minoris sancti
 tas et excellentia. lxiij. **L**
 Ieiunabant iudei quater in an
 no. xxxv. **A**
 Ieiuniū triplici ratione obferuatur. cxxiiij. **A**
 Ieiuniū ante pascha obseruatur quadrupli
 ci ratione. cxxiiij. **B**
 Ieiuniū quattuor temporum obferuatur mul
 tiplici ratione. xxxv. **A**
 Ieiunia quattuor temporum quare illis tribus fe
 rijs obseruantur. xxxv. **A** **In fine**
 Ignis excelsit omnia elementa in tri
 bus. lxxvii. **F**
 Ignis quattuor habet proprietates. lxxvii. **F**
 Ignis sanguinem sanctorum comburere non po
 tuit. cxxvii. **In fine**
 Ignes quattuor qui mundum succendunt
 cxxxix. **In fine**
 Ignes quatuor qui superari debent. cxxij. **F**
 Imperator primus christianus. cxxij. **B**
.S. Eodem tempore
 Indulgentie valent defunctis. clviij. **D** **In fine**
 Infamare aliquem est magnū peccatum.
 lxxvii. **B**
 Infamata fraudulenter per beatam virginem
 ab incendio liberatur. cxxvi. **F**
 Infamantes aliquam penam incurrunt
 temporalem. lxxxix. **A** **In fine** cxxix. **B**
 Infamia purgatur per os infantis. cliij.
L **.S. Post** hoc.
 Infamia diuinitus purgatur. lxxvii. **B**

Post medium.
 Infamie pena patienter a sanctis multe
 tribus sustinetur. lxxxix. **A**
 Infernus octo pedes habet. ix. **E**
Post medium.
 Infideles videntes sanctorum miracula
 conuertuntur. lxi. **B** **.S. Quidam** iu
 uenis. **.S. Apud**
 Infirmitas corporis sanitas est anime.
 lxxiiij. **A**
 Infirmitas corporis vitas in melius
 mutare videtur. lxxiiij. **A**
 Infirmos ad mortem demones penite
 re impediunt. cxiij. **F** **.S. Dū** tres.
 Infirmitas memoriale faciendum. cxiij. **L**
 Ingratitudo ab animalibus videtur natura
 liter abominari. cli. **E**
 Inimici hominis domestici ei. clxxvi. **L**
 Iniurias patienter sustinens meretur. cxiij.
 Iniurias serui dei patienter sustinet. cxiij. **A**
 Innocens per os infantis ab infamia
 liberatur. cliij. **E** **.S. Post** hoc. clxx
A **.S. Anno** autem.
 Inobedientia generat peccatum. clxxij.
 Inuidia homicidium percurat. xli. **A**
 Inuidia malicias excogitatas facit. xli
 viij. **E** **pagrapho** Presbyter
 Inuidia proximū occidit. li. **B**
 Inuidia inuidenter interficit. clviij. **E**
pagrapho Presbyter
 Inuidia inuidenter interficit. clviij. **E**
 Inuidia insidias persequitatem habenti.
 clxxvi. **L**
 Iohannes baptista quare sic vocatur. lxxx. **A**
 Iohannes baptista quare per prophetam
 dicitur. lxxx. **L**
 Iohannes baptista nouum prouidentiam cla
 ruit. lxxx. **E** **In principio**
 Iohannes baptista defensor et eloquar
 do. lxxx. **B** **In fine.**
 Iohannis baptiste laus ex quatuor prophetis
 lxxx. **L** **.S. Secundum** Ambro.
 Iohannis baptiste sanctitas triplex ha
 buit testimonium. lxxx. **D**
 Iohannis euangeliste vestimentum purum
 sanguinem emisit. xli. **K** **.S. Quibusdam**

Tabula legendarum

Iohānis euāgeliste mater quō migra
 unt. lxx. **A** Circa finem
 Ioseph ducis euasio a morte. lxxij. **F**
 Iracūdia displicet deo z hoibz. clxxij
A pagra. Dixit itez.
 Irat' alteri dormire nō debet. clxxij
A In fine.
 Irasci est bonū et malū. clxx. **B**
 Iudicare de occultis alieni cordis nō
 est bonum. clxxij. **L**
 Iudicare aliquē de suspitōe malū est.
 lxxij. **B**
 Iudicandoz q̄ttuor erūt ordies. **B**
 Iudiciū āncedentia sunt tria. **B**
 Iudiciū p̄comitātia sunt pla. i. **F**
 Iudiciū habebit insignia passiōis xpi
 z cicatrices in corpe triplici de cā. i. **H**
 Iuliani apostate origo vita z finis. **C**
 lxx. **E D E**
 Iuliani apostate natiuitas z sublima
 tio. lxxij. **A** .§. Uerum.
 Iuliani apostate subleuatio et mors
 Iuramētū dare iurātū falsūz lxx. **E**
 est peccatū. **B**
 Iuramēto facto petrus p testimonio
 veritatis voluntarius expirauit. xlvj.
L Circa finem
 Iurantes fraudulentē puniunt gra/
 uiter. ij. **E** .§. Vir quidam
 Iurare falsum volens grauiter puni.
 lxxi. **A** .§. Ad eius.
 Iusticia p̄ quēcūqz fuāda ē. ly. **D B**
 Iusticia etiā p̄prio filio nō par **H**
 cit. xlvj. **B** .§. Fertur.
 Iusticia quō seruari debet. cx. **L**
 .§. Cum quidam
 Iuuenes q̄a principio penitētie bene
 incipiunt bene finiūt. lxxxix. **A**

Achryma deficere nō
l debet. ly. **E**
 Achryma triplex. li. **A**
 ly. **B** Post mediū
 Achrymatus fuit christ' tribz vicibz
 li. **A** .§. Quinto ex eo
 Laudari velle nullus debet. xlvj. **E**
 In principio.
 Laurus habz q̄ttuor frutes. cxij. **A**
 Regentes et audientes seclaria puni

untur. cxli. **B**
 Leo q̄ttuor habet p̄p̄tates. di. **B**
 Leo triplicem habet p̄p̄tate. li. **B**
 In fine
 Leo virginē q̄ndā in virgitate defen/
 dit. clj. **A** Post mediū
 Letania duplex. lxxvi. **A**
 Letanie prime nomē triplex. lxxvi. **A**
 Letanie scēde nomē triplex. lxxvi. **A**
 Letanie in p̄cessione q̄lē ordinē suant
 lxxvi. **A E**
 Letanie q̄liter sūt institute. lxxvi. **A B**
 Liber in q̄ magis est studēdū. cvij. **H**
 Liber diaboli cōtinet pctā hominūz.
 cxix. **L** In fine.
 Libido z auaricia excecāt hominē. vij
A Post mediū.
 Libidinem expellit cōsideratio aliene
 Vilitū triplicē habet (vite. clxxij. **A**
 p̄p̄tatem. clxxij. **A**
 Lingua tertia inter sc̄tōs seditōez fa/
 cit. cxix. **D**
 Lingua retrahēs a bono p̄uicir ma/
 Linguā nō refrenantes (lū. lxxij. **E**
 puniuntur. xlvij. **F**
 Loca sanctoz v̄sītandi mētaliter mo/
 dus optimus. lxi. **R**
 Loca sanctoz nō reuerentes puniunt
 cxl. **A** In fine.
 Longobardoz aduent' in lombardi
 am. clxxvi. **A**
 Longobardoz regis finis. clxxvi. **B**
 Loquela mala etiā vera z manifesta
 non est bona. xxvij. **F**
 Loqui malum de sanctis periculū est
 corporis. lxi. **F B H**
 Lucis p̄p̄ietas. lxxij. **A** di. **A**
 Lumen oculorum plorādo amittitur.
 cxij. **E** .§. Erat autem.
 Lumen oculorū p̄ baptismū recupat
 cxij. **E**
 Lusoꝝ quidam quomodo religionem
 eruiūt. et redijt. cxv. **B** .§. Dona/
 chus quidam
 Lusoꝝ a demonibz agitant'. lxi. **R**
 .§. Vir q̄dam.
 Luxuria orōe et p̄nia sanat. ij. **D**
 Luxuria p̄nia duoz i vno purgat. ij. **D**
 Luxuria gūiter puniūt. ij. **D** .§. Qui

Tabula legendarū

dam iuuenis. xxiij. F ctus. lxiij. D
 Luxuria expellit p visionem paradisi A
 inferni. clxxv. I Post mediū A
 Luxuria et comestiones incurrūt pe/ A
 stem maximā. lxxvj. A
 Luxuriosus pessime morit. cxxv. B

Agumetus

m clxxvj. D
 Agus dicit tribz modis B
 riiij. B
 Agi nō dz esse nimis dur. xix. A
 Mala ageres a diacōe subito occidū/ A
 Mala de bonis dicta (tur. lxiij. A
 credi non debent xxvij. B
 Maldictio parentū timēda ē. viij. F
 Maleficia seruīs dei nocere non pnt. A
 Manus sacerdotz in missa (lv. C
 osculata pctōrem sanat. cvij E
 Margarite ppetas rxtus. lxxvij. A
 Maritus nō natalibz sed moribz ē eli/ A
 gendus. cxxix. A
 Maryriū ē triplex sine sanguie. clvij. A
 D. s. Secūda differentia A
 Maryriū affectat sancti. lxxvij A
 Maryres imitandi sunt in tribz. cxiij. B
 B. Post mediū. A
 Mater iohānis euāgeliste quō mīg/ A
 uit. lxx. A In fine A
 Matres debēt inducere filios ad ser/ B
 uendū deo. xcviij. B
 Matres in seruitio dei filios pforta/ A
 Dnes sp filios p (re debēt. xcviij. B
 uocare debent ad bonū. lxxvij. A
 Matres q̄liter filios ab infantia edu/ B
 care debent. cxi. B
 Dñmonia facere nō ē laudabile. cxi. A
 Medicina ab angelo dat ptra (E A
 vomitum. q̄l. D
 Medicina verboz indiget habitās i B
 curijs magnatorū. clxxv. B
 Memoria mortis habenda est. xxvij. A
 D. s. Audiens A
 Demorare p̄terita peccata cum fletu A
 clvij. A
 Des pfecta tria debz h̄re. clxx. A
 Dētrī setis piculosum ē. xxx. C
 Dētrī nemo debet blādicijs indu/ A

Michael mltā mltā opa facit. q̄l. A
 Missa in tribus linguis cantat. clxx/ A
 vij. A. pagra. Secūdo A
 Missa p defunctis celebrare eos libe/ B
 rant. clvij. B
 Missa viuis et mortuis p̄sunt. et a p̄/ D
 culis liberant. clvij. D
 Missa inceptio tres varietates habu/ A
 Missas libeter audies (it. clxxvi. K
 magnifice honora. cxxvi. F
 Missas p defunctis dicendas diabo/ B
 lus impedit. clvij. B
 Misericordia virginitatē p̄suar. liij. B
 Misericordia tpalia mltiplicat. liij. L
 Misericordia quō apparuit bono io/ A
 hanni elemosynario. xxvij A
 Misericordia dei imutat hoīez. xxvij A
 A. pagrapho Eius enim A
 Misericordia i morte demonē fugat. A
 xciiij. F. s. Dum tres A
 Misericordie opibz insudare dēm. clx/ A
 Miracula q̄ apparuerūt di (iiij. D
 uerlis tpibz. clxxvj. H Z D P
 Modus deceptois saracenorū. clxxvi A
 Monacho volēti mōasteriū exi (D A
 re male cessit. cvij D
 Mons oliueti dicit mons triū lumi/ A
 nū. lxxvij A
 Mors p̄pria a sanctis viris p̄uidetur. B
 clvij. B
 Mors scōz p̄lozāda est tripliē d̄ cau/ A
 sa. lv. E. s. Tante p̄ieratis A
 Mors scōz p̄sonis q̄q̄ reuelatur. A
 clvij. B lv. F li. Z. s. In flo/ A
 rentia. cvij. I s. Frater q̄dam. A
 Mors scōz q̄re d̄z nata. cx. A
 Mors scōz est p̄ciosa. xviij. C
 Mors scōz ē mltū fructuosa. lxi. E
 Mors a scis d̄siderat. lv. E. s. lxxij. A
 Mors tpe recordat xps amicoz. lx I
 Mors hō citius q̄ credat. cxiij. B
 s. Inuitatus A
 Mors potius eligitur q̄ inimicis da/ A
 ri. lxiij. F
 Moriendi desiderū debz ēē in virtis A
 bonis. cxi. F. s. Laudabat A
 Morientes a demōibz visitantur. cxi. A

Tabula legendarū

S. Infirmatus clxj. **I** **Dulce** pfortia sunt vitāda a bonis
Dolunt serui dei dulciter. clxij. **R** clxij. **A.** clxix. **I** Post mediū
Dorientibz ppassione nō detractio
nē impedere bonū est. clxj. **D** **Dulteribz** serui dei loqui nolūt. clxij
Dortuus seruus dei resurgere nō cu
rat. cij. **L** **Dundus** habz qnqz mala. xxi. **A**
Dortuus surgere vocat^r reddita ra
tione quieuit. cx. **L** **S.** Cū qdā.
Dortua vocata respōdit. cx. **B**
S. Vir qdā.
Dortui vocati in christo respondēt.
cij. **L** **S.** Quādā vice.
Dortui meritis sanctorū ad eoz ecclē
sias portari suscitant. cvij. **L**
Dortui aliquādo apparent viuīs. xl
vi. **L** **S.** Unde
Dortui immediate ad iudiciū rapiū
tur. xvi. **D**
Dortui qualiter sciunt suffragia pro
eis facta. clvij. **L** **In fine**
Dortuoz triplex genus. clvij. **L**
Dortuoz tribz generibz apit regnuz
celoz. clvij. **L**
Dortuoz stat^r qnqz viuīs reuelatur
Dortuos oratio amicozū (xiiij. **L**
a penis liberat. clvij. **L**
Dortuis p sunt quattuor genera suf
fragiozū. clvij. **L**
Dortuis orōes viuozū gre st. clvij. **L**
Dortuis qre dies septim^r z tricesim^r
z anniuersari^r dant. clvij **L**
Dortuis suffragia facta a bonis tm
psunt. clvij. **S**
Dulier sapiens multa z glōsa opat.
cxix. **A**
Dulier plus mali potest qz diabol^r.
lxxvij **A** clxxv. **I**
Dulieres cum psonis sanctis sancti
ficātur loqndo. cxv. **S**
Dulieres in habitu virili durā peni
tentia fecerūt. lxxix. **A** lxxvij. **A**
Dulieres aliquā penā ifamie porta
uerunt. cxix. **B** clxxv. **A** D. clvi. **B**
Dulieres pl^r alijs creaturis iuuenes
seducunt. clxxv. **I**
Dulieres offendere nō est bonum. c/
lxxvi. **L**
Dulieres lenit decipiunt. lxxvij. **A**

Dulier pfortia sunt vitāda a bonis
clxij. **A.** clxix. **I** Post mediū
Dulieribz serui dei loqui nolūt. clxij
A cxv.
Dundus habz qnqz mala. xxi. **A**
Ardus habet duplicē
virtutez. cxv **A**
Natiuitas qnqz reuelatur
vi. **L** cvij **A**
Natiuitatē xpi videns sapiēs ē effect^r
cxv. **B** **S.** In sacratissima
Natiuitates tres corpales significant
tres spūales. cxvi. **L** **S.** Et nota
Nauis obedit suo dī. clj. **B.** In pñ.
Nobilis cōuersus durā penitentiā fac
cij. **A** p totum
Nobiles de quattuor sunt special^r in
struendi. lvi. **B**
Nomen dñi nri iesu xpi inuocātes ad
iuuat de oibus angustijs. clx **B**
Nomen dñi nri iesu christi dulce ē ad
nominandū. lxxv. **B** **In fine**
Nomen dñi nostri iesu christi inuoca
tū liberat ab oī infirmitate. xix. **B**
Nomē dñi nri iesu xpi ab infideli pla
tū cecū illuminat. xcv. **D** **In medio**
Nouicius de ordie recedere volēs ora
tione reuocatur. cvij **D**
Nouicij in principio quid facere debēt
cxv. **L** **In fine**
Nouicij debēt resistere pentibz eos tē
ptantibz. clxxv. **B**
Nubes tres habz pprietates. lxxvij **B**
S. Secundo monstratus.
Obedientia debet fie
ri solo xpo plati. cxvij. **A**
Obediētie pfectio magna
clxij **L.** **S.** Accedit. **D** **B**
Obediētie obediūt elemēta. clvij. **L**
S. Placidus
Obedientiā nō seruātes a demōibz q
uiter puniūt. clvij. **D.** **S.** Cleric^r qdā
Obediūt elemēta scis viris. lxi. **L**
In medio ix. **B** **In fine**
Obediūt pdicatori aues. clxij. **B.**
In fine.
Obediūt scis viris serpētes. cxrv. **A**

Tabula legendarū

Circa medium.

Obediunt deo serpentes et nō hoīes
clxi. **E** In fine
Obedire nolētes scitis i vīdē apparē
tibi puniunt. clvi. **L** .s. P^o mortē.
Obedire dēū null^o debz. clxv. **B**.
Ociositas fugiēda est z oīō assumēda
z labor. xxi. **F** .s. Antoni^o dum
Octavianus augustus antoniū expu
gnat. cy. **E** In principio.
Odio vel amore utrū dign^o sit nescit
homo. clxxiij. In fine.
Offensiois sba referre pīculū ē. cxx. **E**
Officiū ecclesie a quo et quō ordiatū
fuit. cxli. **D** In principio.
Officiū ambrosiani dīmissum z gre
goriani solennit^{er} diuulgatū. clxxvi. **K**
z. xlyi. **A** In principio
Officiū gregoriani vī ambrosiani dī
ceptatio z snia lata cū miraclo. xlyi. **A**
Oleū q reges frācie inungūt (In pn.
miraculose mittit. xvi. **B** .s. Cū ar.
Opa hoīm qīa sūt. clxxiij. **A** in fine
Opera vīz deo placeāt nescit. clxxiij.
A In fine.
Opera hoīs astant in iudicio aī deū.
cy. **D** .s. Quod autem
Oīō ab ifirmitate liberat. ij. **E**.s. P^o
Oīō cū pnia a luxuria seruat. ij. **D**
In principio.
Oratio debz pcedere opa hoīs. ix. **H**
.s. Refert Helinandus
Oīō pcedēs pīcatōez expellit infir
mitatē corpalem. lxi. **F** .s. Frater.
Oīō oīz esse discreta vīlīqz anīe. ix. **E**
Oīō de pīate diaboli eripit. xxvi. **B**.
Oīō demōes expellit. cvij. **D**.s. Eri
Oīō male loqntē mutū facit (stere.
lxi. **L** .s. Cum quidam
Oratio clausas ianuās aperit. et clau
sil ianuīs ītrare fac. cvij. **D**.s. Cū ad
Oratio vas fractū reītegrat. xlyij. **A**
In principio
Oīō hoīem tristē pīolat. cxyi. **B**
Oratio in aduersitate faciēda est. cxiij
B .s. In diebus
Oratio exaudita est a penitēte pecca
trice. cxlvij. **A**

Oratio ē maior laboris ceteris pīuti
Oratio noua lingua (b^o. clxxiij. **A**
loq impetrat. xcy. **E** In medio.
Oratione in necessitate acqrit pecūia
cvij. **F** .s. Quādam
Oratione panis multiplicat. cvij. **F**
.s. In ecclesia.
Oratio pluuiā dīcēdit. xlvij. **G**.s. Quā
Oratio sanāt ifirmitates. v. **D** (dā
Oratio sanctoz delent peccata. xxvi.
E cxxv. **B**
Oratio z pīatōe pess^{is} cessauit. xlyi. **D**
Oratione z cōpīatione fiunt miracla.
xlvij. **A B C**
Oratioes scōz sanāt corp^o z animā
pīatōis. xlvij. **A**
Oratioes fuoz fuoz de^o exaudīt. lvi. **E**.
Oratioes pegrinoz a deo exaudīuntur.
xliij. **G**
Oratio tpe tribulatiois ē. xlyi. **D**
Oratioes diabolus temptat. xlvij. **B**
Oratio mulier p pulchritudine excecā
tur. xi. **D** In fine
Oratio auis et exaudīt. xj. **E**. i medio
Oratio scī in patria p nob. clvij. **F**.
Oratio nullus debz p damnato. xlvj.
F .s. Dum igit.
Oratio debem^{us} p inimicis. lxiij. **D**
Oratio ad orientē triplici rōe. clxxvij. **B**
.s. Tercio consecratur.
Oratio ordinatur homo fm se qīū ad tria.
lxxvi. **B** di. **B**
Oratio hō qīū ad pīmū in tribus
lxxvi. **E** di. **E** .s. Secūdo fuit.
Oratio dī dei nō potest obuiari. clxxvi
D Post mediū
Oratio libroz dīnatio. cxxxi. **D**
Oratio originale peccatū lauāt qīqz reme
dia ad hoc instituta. cxxvij. **B**
Oratio custodia diligētē est fuāda. xxi.
Oratio qīe se signo crucis (E^s
muniunt. lxxj. **A**

Atiētia ē magni meri
ti. xxy. **E** cxxvi **E** lxxix. **A**
Patiētie magne sūbū opti
Patiētie triplex (mū. ij. **F**

Tabula legendarū

genus p tria exēpla pbat. xv. E
 Patiēcie exemplū. cvij. B
 Patiēcia pētētes hīe debēt. lxxix. A
 Panis sanctorū meritis multiplicant. F
 iij. C. §. Quodā. cvij. F
 Papa libert⁹ arriane fidei p̄sensit. xc. F
 Pape electio z epōz p̄firma (viiij. A
 tio pcedit Karolo. clxxvj. I i medio
 Pape nomen mutat⁹ triplici de causa. B
 clxxvi. L §. Huius tpe
 Paradisi z inferni cogitatio libidines E
 expellit. clxxv. I Post mediū
 Paradisi terrestis p̄ietas. clxxv. A
 Post medium
 Parētes fideles bonū filiū generant. E
 iij. B lxxvij. A lxxx. A lxxix. A
 Parentes mali quādoqz bonū filium A
 generāt. lxi. A
 Parētes boni pl⁹ debēt aīas filioz di B
 ligere qz corpa. xvij. B §. Cū filia. B
 lxxvij. A clxx. A clxx. A
 Parētes filiū suū volētes retrahere a A
 fuitio dei. ij. D §. Quidā iuueis
 Parētes sunt aliqndo causa filioz dā B
 nationis. xxij. B
 Parentibz cōtra deū obedire nō debe B
 mus. clxxv B In fine
 Paruulus qual⁹ futurus sit qñqz p vi B
 sionem reuelat. cvij. A xv. B
 Passione xpi fuisse voluntariā quicqz E
 rationibz pbat. ij. E
 Passio xpi ignominiosa tribz rōibz fu A
 Passio xpi dolorosa fuit p̄p̄ (it. li. A
 quinqz. li. A
 Passio xpi fuit fructuosa. li. A
 Passio xpi iniusta fuit. li. A
 Passio xpi fuit i oibz mēbr⁹ corpis. li. A
 Passio scōz miraculose infide (A
 les multiplicat. lxxvij. A
 Passiois xpi modus fuit acceptissim⁹ E
 mus ad placandū. li. E
 Passiois xpi modus fuit efficacissim⁹ E
 ad trahendū. li. E
 Passiois christi mod⁹ fuit congruētis D
 simus ad curandum. li. D
 Passiois christi mod⁹ fuit prudentis F
 simus ad expugnandū. li. F
 Pati desiderādū ē p̄p̄ xpm. xxxvj. F

Paulus aplus bōa oīm in se habuit A
 lxxv. D In fine
 Pauli apli magister. cvij. A
 Paupertas cogit ad peccādū. iij. B
 Paupras est religiosus habēda et ostē B
 denda. clxij. B
 Paupibz ē miserādū. xxvj. A xlvj. B
 Pax est optanda. lxxvij. B
 Pax ē ubi p̄ctm nō est. lxxvij. B
 P̄ctā mima bonū est p̄ferri. clxx. E
 P̄ctā p̄ria pus p̄siderāda sūt q̄ aliā. A
 P̄ctā p̄ria videre nō sūt (clxxij. A
 secularis conuersatio. clxxij. A
 Peccatoz tria genera. clxxv. D
 P̄ctōz male morū z merito. lxxvij. E
 P̄ctōz manifest⁹ qd z q̄ (B. In fine B
 liter oīare dī. clxxvj. A In medio
 Peccatoris vindicta nō est appetēda. B
 sed penitentia. li. B In fine.
 Peccatoris vesania. lxxvij. B
 P̄ctōres scōz p̄sonaz monitōe cōuer B
 tunt. cv. B lxxij. A clxx. H
 P̄ctōres nō sunt digni videri a bonis B
 clxx. D §. Dū cōstantinopolim
 P̄ctōres in malū suū p̄spant. lv. E
 Peccatores iuxta altare stare nō debēt. B
 lv. H In fine
 Peccatores sunt vitandī. ij. B §.
 Legitur quoqz
 P̄ctōres sunt blāde tractādī. xvi. E
 P̄ctōres abnegant xpm leuiter z oīa B
 bolo subdunt. xxvj. B
 P̄ctōres aliqñ dñs visibiler reducit B
 clvi. H In medio
 P̄ctōres a dō qñqz mirabilē p̄uertūt A
 xxvij. A liij. A ante medium
 P̄ctōres nō sunt digni intrare eccliam A
 dei. liij. A lv. H §. Tercio i.
 Pedū xpi vestigia remāserunt in terra A
 lxxvj. A In fine.
 Pēa duplex data duobz iuueibz. xv. A
 Pēa corpis tēptatōes carnis fugat. xv A
 Pēa corpis ē sanitas aīe. clxxij. A
 Post medium
 Pena vni⁹ ē quersio alteri⁹. clxxij. B
 Pēa i h mūdo a scōis poti⁹ eligi⁹ q̄ fu A
 tura. clvi. I §. Fēf qz qz angel⁹
 Penā bonis inferte volentes puniunt

Tabula legendarum

v. B lv
 Penitentia cū oratōe gratāter est reci-
 pienda. **lv**
 Penitētia dz eē p̄stās z firma. **xvi. E.**
 Penitētie opa ad h̄ q̄ sint p̄fecta tria
 sūt necessaria. **xxiij. A. .s. Tria at**
 Penitētia debz esse dura. **xviij. E**
 Penitētia dz esse cū hūilitate. **lvij. A**
 Pnia dura p̄gitatē p̄fuit. **cxli B**
 Penitētia in celo lectū vel locum pa-
 rat. **cxlvij. A**
 Penitētia final nō videt̄ sicura. **clvij. A**
.s. Scōi qui Circa finem
 Penitētia parua sufficiens est ad de-
 lendū peccatū. **clxx B**
 Penitētia tripliciter inīūcta quō vtilis
 est. **clvij. A** Ante mediū
 Penitētia maloꝝ p̄ctōꝝ acceptat de-
 us. **xxx. D** In fine
 Penitētia agere student q̄nq; pueri
 ij. **B** **clvij. A** **lxxvij. B**
 Penitētia facientes demōes infestāt
clvij. A B C **lxxvij. B**
 Penitētia agentib; de^o de cibo pro-
 uider. **xv. B** **clvij. A** **cvij. F**
 Penitētia erubescere nō debz q̄ pec-
 care nō erubuit. **lvij. A**
 Penitētia maxime desiderat deus ī
 homine. **lxij. D. .s. Refert ioseph^o**
 Penitētia durā p̄ solo peccato facit
 theodora. **lxxvij. A**
 Penitētia inducit deus ī p̄bis et si-
 gnis. **lxij. D. .s. Refert iosephus**
 Penitētia agētes ab angel^o p̄solant̄.
xc. F
 Penitētia vn^o pōt facere p̄ alio. z ad
 hoc requirunt̄ q̄ttuor. **clvij. A**
 Penitere volentes de^o benignit^r reci-
 pit. **xxvi. B**
 Penitere nolentes de^o punit̄ terribilit^r
lxij. E F B
 Penitēs dz facere tria. **cxxy. D** ī mēd.
 Penitens p̄fect^o omnīū penitētiā libe-
 ter suscipit. **clvij. A**
 Penitenti p̄ctōi deus multa bñficiā
 confert. **xc. A**
 Penitenti aduersitates occurrūt. **clxi. A B.**
E Penitenti diabol^o aduersat̄. **xxi. B**
 Penitentes demones ledere non p̄nt.
xcij. E. .s. Refert Hugo
 Peniurus grauit^r punit̄. **lxxi. Circa fi.**
 Peregrinos offēdentes punit̄. **xcij. E F.**
 Peregrinos diabol^o tēprat. **xcij. E**
.s. Refert. .s. Quidam
 Peregrini salutē anie sue nō petentes
 puniunt̄. **cxij. B. .s. Refert**
 Peregrinoꝝ oratōes exaudiunt̄. **xcij. B**
In principio
 Perpetua sancta est. **clxxvij. B**
 Perseuerantia in orōnib; est habenda
clxij. B
 Petrus ap̄ls eplam leonis pape cor^o d
 rexit. **lxxij. A. .s. Cū btūs leo**
 Petr^o ap̄ls suo deuoto veniā impetra-
 uit. **lxxij. B. .s. In eodē quoq;**
 Pietas sine mora est exhibēda. **xlvi. F**
 Pilat^o nō audinit solutōem veritatis
 trib; de causis. **li. A. .s. Tercio q̄**
 ad veritatem
 Pilati historia. **li. B** Per totum
 Pilati z herodis amicitie z inimicitie
 causa. **li. F. .s. Herodes autem.**
 Placere deo volens debet tria suare
xxi. E
 Planete dicunt̄ a grecis adorati. **clxxv**
 Plaustrū fratrib; petētib; ne/
 gans punit̄. **clxij. F. .s. Cū frēs.**
 Penitudinis signū triplex. **lxxvij. E. .s.**
 Triplex est
 Pluuia oratōe facta cessauit. **cvij. F**
.s. Luncz.
 Pluuia orōe facta descendit. **clvij. B**
 Popule me^o q̄re in pascue dī. **li. A. .s.**
 Secundo ex
 Portari debet christ^o q̄ttuor modis.
xcv. A
 Predicatori silentiū imponenti aues
 obediūt. **clxij. B. .s. Cū ap̄d. cvij. A**
 Predicatores p̄ stellas figurant̄. **cvij. A**
 Predicatores q̄liter vane glie re (A
 sistere debent. **cxv. B. .s. Quadam.**
 Predicatoꝝ ordo quō et quo tempore
 p̄firmatus fuit. **cvij. B. .s. Post**
 hoc autem

Tabula legendarum

Predicatio fieri debz tripliciter. cxiij.

E .S. Sacerdos quidam

Predicare iohannis tripliciter fuit pme/

dabile. lxxx. F .S. Et notandū

Predicatio multū placet deo. cxiij. E

.S. Sacerdos qdam.

Predicatōem audiēdo pctōr puerit.

cxlv. A Circa mediū

Predicatōis causa oīdo facta corpalez

expellit infirmitatē. lxx. F .S. Frat

Predicāt futura qnqz boni viri. cxiij.

B .S. Cum in. cxv. B

Predones ecclesiastica tpalia rapientes

puniunt. xxx. B

Prelatus non debet timere mortē p/

pter utilitatem. xxxvi. B

Premiū magisterij pueroz quale qn/

q est. xix. A

Promissio serui dei qnqz complet i vi

ta vel post mortē. cij. E

Puella virgo maria qdragesimo die p

sentat in templo triplici rōe. xxxvij. A

.S. Quare autem.

Puelle iuuentutē suā deo dare debēt.

Puelle choreas z vanitas. clxiij. A

res vitare debent. clxiij. B

Puer existens in vtero reuelat quādo

q qualis futurus sit. cxiij. A In

principio. cxv. B

Puer appetit nasci ppter qttuor. cx. A

Puer libeter studere debz. cxiij. A

Puer nō sustinēs incātatōes citi? libe

ratur. cxv. B Circa mediū

Pueri in seruitio dei pstatēs eē debēt.

Pueri qnqz pnoſtīcat qd fa. clxiij. A

curi sint. clxvi. A

Pueroz bonoz meritis qnqz de? mi/

sericordiam operat. lxxvij. B

Pulcritudo qnqz impedit seruire deo.

clxv. B

Pulcritudo quintuplex. clxj

Purgatio ab infamia fit qnqz modis.

xxxvij. B .S. Quarta ratio

Purgandoz tria sunt genera. clxiij

A .S. Illorū autem.

Purgandoz aīabz diuersa loca depu/

tant multiplici de causa. clxiij. B

Purgatorij patricij. xlij. B

q

Questiones tres facte

sunt christo ascēden ti. lxxvij

D .S. Dionysius

Questionibz tribz rñsio a

demone cū qdā magistro. cxiij. F

.S. Legitur in.

Quies in hoc mūdo haberi nō potest

clxiij. A

Quinquagesima instituta est propter

tres ratōes. xxxij. A

Aptores rerum ecclē

siasticaz a deo puniunt. xxi.

B xxx. B cxij. E

Reddere debem? bona p

malis. vij. D Post mediū. lxiij. D.

ij. F

Regina celi quō pmo angeli cantauē/

runt. xlvj. D In fine

Regnum celozū quinqz denarijs acq/

Religiosus qle vitā du. (rit. xxiij. A

cere debet. cxiij. H cxv. D F B.

Religios? vitā cōez suare dz. clxiij. B

Religiosus pntes obliuisci dz. clx. A

Religiosus ver? debz hēre qttuor. clx.

B In medio

Religiosi nō debēt hēre ppiū. xxi. F

.S. Frater. xlvj. K .S. Legit

Religiosi tria habere debēt. clx. A

In medio.

Religiosi qualif studere debēt. cxv. D

Religiosi curias magnatoz fugere de

bēt. clxiij. D .S. Cum apud.

Religionis pte qdam a vincul libe

rantur. cxv. E In fine

Religionē volens intrare parentibz n

debet credere. cxv. E

Religionē intrantibz verbū notabile

dicif. cxv. E

Religionē intrātes nō bona intentōe

vitā male finiūt. clxiij. A

Relinquentibz pntes z ppiā volūta

tem eterna pmiā pmittunt. lxxvij. D

Reliqe sanctorz cū reuerētia sūt habē/

de. xc. B .S. Temporibz

Reliqe sanctorz ab angelis pspē dedu

cuntur. clxiij. E

Reliquie sanctorz ab angel honorāz

q

Tabula legendarum

cxij. B .§. Trālatio
 Reliquie sanctorū honorare demōes
 cruciant. cxij. B .§. Trālatio
 Reliquie sanctorū a mortuis honorant.
 cxij. B
 Reliquas sanctorū irreuerēter tractātes
 puniunt. cxliij. D In fine
 Reliquis sanctorū demones cogūtur
 reuerentiā exhibere. cxij. B
 Reliquis sanctorū aspides reuerētiā
 exhibent. cxij. B
 Res sanctas irreuerentē tractans pu-
 nitur. cxx. D .§. Apud antiōchiā
 Rñsio vñici z frācisā cardiali hostiē/
 si de platōib. cxliij. E. §. In vrbero/
 Resurrectōis humane vera (mana
 testificatio. cxvi. A
 Romanoꝝ maxīma occisio facta fuit
 clxxvi. P
Acerdos in maxīma
 reuerētia haberi dz. cxliij.
 B In fine
 Sacerdos sup reges ē ho-
 norādus. clxi. D Post pñcipium
 Sacerdos d' f'gie maria tm celebrās
 puaf sz f'go maria ipm restituit. xi. L
 .§. Sacerdos. cxxvi. B. §. Sacerdos
 Sacerdos man' i missa osculata pec-
 catore sc̄ificat. cxij. E
 Sacerdoti celebranti angel' respon-
 dit. xlvj. B .§. Cum apud.
 Sacerdotes n̄ reuereri p̄culū ē. lv. E
 Saluari volēs qd facere debz. xxi. E.
 Salue regina antiphona quomō in-
 uenta fuit. clxxvi. R
 Scē de' scē fortis q̄l' inuētū fuit z q̄
 modo f'uosū. lxxvi. D. §. In hmōi ac.
 Sanctū hoīez faciūt tria. xxxix. A
 Scī inuāt suos deuotos. ij. B. cxliij. B
 Scī deuotos suos liberāt a demōis
 illusiōe. xlyi. A .§. Narrat
 Sancti suos deuotos in infirmitate
 visitant et consolant. lyij. E
 Sancti suos deuotos sanāt arte cytur-
 gica. cxxvij. A B
 Sancti suos deuotos sine penitētia de-
 cedere nō p̄mittūt. xc B .§. Viles
 Sancti suis deuotis aliqñ apparent.
 it. J .§. Sanctus
 Scī tpalia eccīaz suaz d'fēdūt. ij. J.
 Scī tpalia cōtemnunt. xxyj. A.
 Scī pascunt abo diuī? misso. xv. B
 Scī viri antecedentia q̄ p̄sentia vi-
 dent in sp̄itu. xlvij. E D E
 Sancti viri vidēt qñq cogitatōes ali-
 orū. xlvij. E .§. Quadam vice.
 Scī viri d'mōes expellūt. lv. D. cxx
 B .§. Cū a sūmo. et. §. Apud
 Scī viri suas reliqas volūt honorat-
 ri. lxxxi. In med. lxi. D. §. Abbas qdā
 Scī p̄ possunt defuncti q̄ viuētēs.
 lxi. E L .§. Cum in
 Scī inuocant triplici de cā. lxi. D
 Scī visitantib' reliqas suas auxiliū
 in die iudicij p̄mittūt. lxxij. B
 Scī mltā tormēta passi sūt. xxi. A B
 Scī suis pegrinis in via subueniunt
 Scī volūtariē parie (cxliij. D E F
 bātur. xcy. E In medio
 Scī a ledōib' z vrsis nō ledūt. lxxv. B
 Scī in tempestate mar' subueniunt
 inuocantibus. iij. E
 Sancti viri mori desiderāt. xlvij. B
 cxx. F .§. Quadam vice.
 Sancti in celo existētes cōpatiunt af-
 flictis z p̄solant eos. cxij. R
 Sancti defendūt eis recōmendata. c/
 xxxvij. B. pagra. Vir qdā
 Scōꝝ p̄ magna p̄tra d'mōes. xxi. B
 Sanctoꝝ corpa et sepulchra in reuerē-
 tia habent a christo. xxxix. F
 Scōꝝ corpa aialia reuerent. lxx. A.
 Scōꝝ corpa lōgo tpe integra qñq p-
 seuerāt. xxx. B lxxxi. A In fine.
 Scōꝝ corpa dicunt p̄ciōsa qñq rati-
 omb. clvij. E
 Scōꝝ glia fidelib' reuelat. lxxix. B
 Scōꝝ dignitas ē qd duplex. clxvij. E
 Scōꝝ rebo tacti a maleficijs liberant
 cxliij. A .§. Quod cum
 Scōs molestantes grauī puniunt.
 xli. B xlvij. E lxxij B In fine
 Scōs affligētes mala morte dcedūt.
 xliij. B In fine.
 Scōs inuocātes a pctis maxīmis li-
 berantur. cxliij. D

Tabula legendarū

Sāctis deus in necessitate succurrit. **D**
 ne. **A** xxi. **B** Circa finē. xxv. **D**
 Sctis mortuis defuncti re (xxvi. **A**
 uerentiā exhibent. xxvij. **B**
 Sancti viris serpētes obediūt. cxxij
A In fine
 Sctis reuerentiā exhibēt insensibilia
 xlvij. **F** **B**
 Sanctis viris animalia z volatilia o/
 bediunt. xlvij. **L** .s. Presbyter
 Sanctis viris omnes creature obedi
 unt excepto peccatore. cxxij. **L**
 Sāctis detrahētes punctū f. cxxij. **R**
 Sanctitas bonoz in morte mirabiliter
 reuelatur. lxxix. **B**
 Sanguis xpi effusioēs septē. cxxvij. **L**
 Sapiētia a morte liberat z gram regis
 impetrat. lxxij. **F**
 Saraceni quō decepti sunt. cxxvi. **D**
 Saracenoꝝ fides. cxxvi. **D** **E** **F** **B**
 Scala p quam celū ascendit quatuor
 gradus habet. cxxvij. **A**
 Scissina fuit in ecclesia. cxxvi. **A** **P**
 Scriptura facta manu serui dei tēpta
 tōes fugat. cxxij. **H** .s. Lū frater
 Seclares pl⁷ studēt placere mūdo q̄
 Septuagesima i (fui dei do. cxxv. **A**
 stituta ē ppter tres ratōes. xxxi. **A**
 Sepulchra scōꝝ q̄nq̄ pphanā. cxx. **L**
 Sepulchra scōꝝ fugant demōes de
 corporib⁹ hominū. lxi. **I** In fine.
 Sepulchre scōꝝ mirabiliter facit. xxiij. **L**
 Serenitas oratione serui dei impetra
 tur. xli. **B** In fine.
 Seru⁹ dei p ata xpi mortis pldo expo
 nit se. lx. **B**
 Seru⁹ dei nec terrorib⁹ pcutit. xxxix. **B**
 Seruū dei cogitatōes impediunt ad
 salutem. cxx. **B** In fine
 Serui dei ab inimicis defendūt. lv. **L**
 Serui dei ab inimicis z elemētis ledi
 nō possunt. cij. **B** **L**
 Serui dei excellēt habēt frutes. lv. **D**
 Serui dei p volucres a deo pascūtur.
 xv. cxxvij. **A**
 Serui dei in bono cōfortati virilit⁹ a/
 gunt. lix. **B**
 Serui dī clausi carcerib⁹ trāsserūt. cv. **b**
 Serui dei eligūt puniri i hac vita po
 t⁹ q̄ i alia. xlyi. **I** circa fi. clvi. **A** i fine
 Serui dei mlieres videre nolūt. cxx.
A In pncipio. cxxij. **A** .s. Drona
 Serui dei modicū dormire debent. c/
 Serui dei mltū flere de/ (lxxij. **B**
 bent. cxxij. **B**
 Serui dei silentiū tenere debēt. cxxij
A In pncipio z in medio
 Serui dei bona tpalia despiciere obēt
 cxxij. **B** .s. Lūqz pater
 Serui dī bōa p mal⁹ reddere dnt. xlvij
 Serui dei licz sint i vili habitu tñ (A
 donozādi sunt. cxxv. **L** .s. deide
 Serui dei p christo pati dīderāt. xxx
B xxxvi. **B** xxxix
 Serui dei dulciter moriūt. cxxv. **R** i fi.
 Serui q̄nq̄ dñs nocere possunt. cxx
 vi. **L** **L** .s. Deniqz
 Seruoz dei aqua manuū reseruata ce
 cum illuminat. xli. **B**
 Seruoz dei aliq̄ frutes. cxxij. **A**
 Seruos dei offendētes puniunt. ij. **B**
 v. **B** cv.
 Seruos dei dñs mirabiliter dīdedit. xli. **B**
 Seruos dei in suis tribulatōib⁹ āgel⁹
 adiuuat z cōsolat. cv. **A** In med.
 Seruis dei fere siluestres aues fami/
 liares fiunt. cxxvij. **A** cxxij. **B**
 Seruis dei et fblis eoz irrisiōes faciē
 tes puniunt. xli. **A** In fine
 Seruire deo volētes aliq̄ multas tri/
 bulatōes patiunt. clvi. **A** Circa finē.
 Seruire deo volētes impediūt paren
 tes pro posse. cxxv. **A**
 Seruiētes deo inueniūt eum. xcv. **L**
 Sexagesima instituta ē ppter tres rōnes
 Simonia miraculose i epo (cxiij. **A**
 iuenit. cxxvi. **A** .s. Hildebrādus
 Sinagoga ne construeret miraculose
 ostendit. cxx. **E**
 Societas mala est fugienda. lxi. **B**
 Solis eclipsatio in passione iesu chri/
 sti. cxxvij. **B**
 Son⁹ suavis fit trib⁹ modis. cxxij. **A**
 Sorozes qdā durā duxerūt vitā. c. **A**
 Spūssūs duob⁹ modis mītrif. lxxij. **B**
 Spūssūs i q̄ntuplici specie (B

Tabula legendarū

mittitur. lviij. **B** .s. Et notandū. Temporalia p opera misericordie non
 Spūssanctus trib vicib aplis datus minuunt. iij. **L** .s. Quodā tpe.
 fuit. lxxiij. **D** Temporalia bonis diuidere nolētes
 Spūssctūs qualiter in aplos missus amittunt. xliij.
 fuit. lxxiij. **E** Temptatōem demonis pena corpīs
 Spūssctūs qñq scitaret homis reue/ fugat. xlvij. **B**
 lat. xxvi. **A** Terrena apli despiciēbāt. cxviij. **B**
 Spūssanctus apparuit in igne mul/ Testamentū fecit christ⁹. li. **A** .s.
 tiplici ratōe. lxxiij. **F** Primo ex eo. In fine.
 Spūssctūs apparuit in liguis igneis Testamentū tria cōtinet optima. cxv.
 triplici ratōe. lxxiij. **E** In fine. **K** .s. Tandem
 Spūssctūs veniens sex utilitates fac, Testes cōtra peccatores sūt tres. j. **L**
 lxxiij. **A** Tormenta sanctis ludus est. xxv. **E**
 Spūssanctus magnificat eū i quo ha Post medium.
 bitat. xxvi. **A** Tormenta sanctis qñq a parentib i
 Spūssanctū recipientes quales esse feruntur. xcij.
 debent. lxxiij. **B** Tormenta sanctis pētes inferētes a
 Spōsus qñq debet habere. xxiij. **B** deo puniunt. xcij. **B**
 Sponsus qñq beneficia cōfert spon/ Tormenta quādoq tortores occidūt.
 sis suis. xxiij. **L** cxxiij. **B** **E**
 Statua christi herbis pūte sanatiā Tormenta multoties scōs ledere non
 infūdebat. c. **B** .s. Refert Euse. pūc. xcij. **A** **B** .s. xcv. **D** cxxiij. **B** **E**
 Stermutantib quare dicit de⁹ te ad/ Tormenta sustinētes de⁹ consolaf vñ
 iuuēt. lxxiij. **A** biliter. viij. **D** cxvi. **B**
 Studendū in libro caritat⁹. cvij. **H** Trabs vna brevis in ope ecclesie ora
 Studētes lectōib et oratōib assidue tione fusa plōgata est. cxij. **D** .s. Bre
 vacare debent. cvij. **A** gorius quoq
 Sudariū dñi quō fuit romā portatū. Trāsfīguratio christi quādo facta est
 li. **B** Circa mediū. s. Lungz cir .s. In hac die.
 Supbia deo est odibil. cxix. **L** Trib sacerdotalis z regal cognatōe
 Supbia z iactantia modicū durare pungebant. cxvi. **B** .s. Sed mirū.
 possunt. xxiij. **D** Tribulatio pēs modicū durat. cv. **A**
 Supb miraclose extinguit. cxxyi. **E** Tribulatōis tpe ad scōs dei recurrē
 Supboz honores pūo tpe (In fine dū est. xc. **D** **E**
 durant. cxxy. **D** Tribulatōes p christo patiēter susti
 Suspendium triplex. cxviij. **A** nentes nō derelict deus. xvi. **A**
 Tribulatōes portātes cōsolationem
 Aciturnitas est vtil seruo dei. clxxij. **A** .s. Tribulatōes p solatōnes (dam tpe
 Quidam etiam. sequunt. clxxij. **D**
 Tactus mulieris est picu/ Tribulari ad scōs sibi deuotos recur
 losus. clxxij. **A** .s. Alius eti rentes liberant. ij. **L** **D**
 Te deum laudamus qñ et a qb com Tribulari quacūq tribulatiōe ad ali
 pilatū fuit. cxix. **L** quē sanctū recurrere debēt. lxi. **B** **H**
 Temporalia pēibus sanctoz viroz au Trinitatis pulchrū exemplū. clxxvi.
 gmentant. xvi. **B** **A** .s. Ante vero
 Temporalia augmentant oblatiōē in Trinitatis vnitas miraclo cōprobat
 ecclesia facientib. xxxviij. **B** clxxvi. **A** .s. Ante vero.

Tabula legendarū

Turturis proprietates. xxxv. B In fine

Enenum seruis dei

nocere nō potest. ix. **F**
xlvij.

Venit christus propter septem
utilitates in mundū. j.

Verbū dei ad penitentiā puocat. ly.

E .s. Quidā hereticus.

Verbū dei libenter audiri debet pro-
pter quattuor. v.

Verbū dī pōit dō cibo corpīs. vij. B

Verbū dei audiendū ē patient. xlix. A.

Verbū dei quis pmo p̄dicauit in an-
tiochia. lxxvi.

Verbū dicit notabile religionē intrā-
tibus. qv. **E** In fine

Verbū optimū hospitantibz est dicen-

Verba sacre scriptu (dū. xli. A. i. fi.
re magne sunt p̄tutis. lxxvi

Verba iactantie v̄l vanitātē sonantia
depmenda sunt. xlvj.

Verba maledicta loquēs puniūt. cxij.

B .s. Bubulcus

Verba tria vtilia custodiēti. clxxv. D

Veritas examiata a duobz impedit z
a duobz adiuuat. clxxv. **E** .s. Deide

Vestis p̄ciosa religios nō cō- (quor
uenit. cxix. **D** Ante finem.

Vestigia pedū christi remāserūt i ter-
ra. lxxvj. **A** Circa finem

Vexatio sola intellectum dat auditui
qv. **E** In fine

Victoria a deo datur. lxxxij. A

Vlcrus et vestimentuz vicarij qualis
fuit. lxxxij. **A**

Vidua se totā seruicio dei dare debet
xxix. **B**

Vidua i acerbitate et hūilitate z pau-
prate se seruare debet. xxix. **E**

Viduis afflictis meritū est subuenire

Vic xpi septem. clxxvj. L. (xlvj. F
Ante mediū.

Vincula scōbz liberāt ab ifirmitate z
demonio. cv. **B** i fi. **E** .s. Quāte aut.

Vindicare se hō nō dō. xviij. L. In fi.

Vindicta de p̄cōribz nō est appetēda
sed penitētia. li. **B** In fine

Virginal stat⁹ melior est q̄ p̄ugalīs

Virginitas a spūscō custo (cxxxv. B
dit. iij. **E** Post mediū

Virginitas est regia p̄tutū. v. B. in fine

Virginitas in corpe mortuoz redo-
let. cxij. **F** .s. Cum igitur.

Virginitas dura p̄nia p̄seruat. ccli. B.

Virginitas p̄ rosas z lilia designatur
cxij. **B** In fine **E**

Virgo linguata post mortē visibiliter
puniūt. cxij. **D** .s. Refert

Virgo maria petijt ne demōes vide-
ret i morte. cxij. **A** i med. **K** In p̄n.

Virgo btā seruos suos deuotos con-
solat z sanat. xxxvj. **E**

Virgo maria suo deuoto manū am-
putatā restituit. lxxxij. **A**

Virgo maria sui deuoti animā a de-
monibz eripuit. cxij. **B**

Virgo maria sue deuote meritis viz
a p̄tate dyaboli liberat z dicit. cxij.

B .s. Miles.

Virgo maria suos deuotos a morte
liberat. cxxvi. **B**

Virgo maria eā salutātē sepi⁹ a suspē-
dio liberat. cxxvi. **G** .s. Erat q̄dam

Virgo maria suā missaz dicēte d ma-
nu epi liberauit. cxxvi. **G** .s. Sacerdos

Virgo maria officiū ei⁹ deuote dicen-
tem de iudicio dei liberauit. cxxvi. **G**

.s. Quidam clericus

Virgo maria eā inuocantē ab incen-
dio liberauit. cxxvi. **F**

Virgo maria seruos dei vidicat a ma-
lis hominibz. xxx. **E** Ante finem.

Virgo maria grām triplicem inuēit.
l. **B** In medio

Virgo maria grā plena fuit p̄ q̄ttu-
or q̄ in mēte habuit. l. **A** In fine.

Virgo maria iohāne baptistā de ter-
ra pmo leuauit. lxxx. **B** In fine

Virgo maria sanctitatē bonoz mani-
festat. lxxxix. **A** Post mediū

Virgo maria impetrat p̄cōribz veniā
peccatoz. l. **E** .s. Quidā miles.

Virgo maria pegrinos a demōibz li-
berat. cxij. **E** In fine

Virgo maria orat. p̄ humano genere

Tabula legendarū

cxiij. E Vita triplex. lxxvij. A
 Virgo maria fratres p̄dicatores bo- Vita sanctorū desiderata. lv. E
 minibus dedit. cxiij. Vita sanctorū laudanda. lv. B
 Virgo maria sua v̄nctione ardore cō- Vita cit⁹ finitur q̄ credat. cxiij. B.
 cupiscentie a fratre extinguit. cxiij. Vita in p̄tutib⁹ plēa ducēda ē. lxi. B.
 .s. Rome vero Vita bōa p̄dicat efficaciter. cxiij. B.
 Virgo maria christū iratū mūdo pa- .s. Hospitatus.
 cificat. cxiij. Vita religiosi qualis eē debz. cxiij. B
 Virgo maria subueniet eam inuocā- Undecies milies p̄r n̄r dicētes solaciū
 ti. cxiij. B .s. Bubule⁹. cxiij. v̄ginū i morte h̄nt. cliij. E. circa finem
 .s. Quidā mōachi. z. .s. Quidā mlier Volūtas dei est vt feri patiant. lxxxiij
 Virgo maria suas missas celebrātes Volūtas carnis multa (E In fine
 honorauit libēter. cxxvi. B .s. Sacer- mala operat. cxxv. B
 Virgo maria filio vidue reddi (dos Homitū medicina bona sanans. cl.
 to suū recepit. cxxvi. f. .s. Quidā mlr D In primo. s.
 Virgo maria i suo duoro zelotipiam Glorū negligent solūes puni. iij. B
 ondit. cxxvi. B .s. Fuit quidam. Glorā nō cōplere sanctis displicet. cliij.
 Virginis marie imago pestē fugauit E .s. Abbas quidam
 xlvj. D Post mediū Glor v̄z suū inducere debz ad bonū
 Virginis marie annūciatōis dies fuit cxxvij. B E
 dies mltorū opoz dei. l. D In fine Glor animā v̄ri pl⁹ q̄ corpus dilige-
 Virginis salutatio a demōis potesta- re debet. cxxvij. B
 re liberat. l. E .s. Quidā miles. Gloris innocētia sup vomeres igni-
 Virginis salutatio p̄ctōrē conuertit. ros pbata ē. cxiij. E. s. Legit in vita
 l. E .s. Quidā miles Gloris suspitio p̄ ignē purgata fuit.
 Virgini marie q̄lia officia cōmittunt cxiij. E .s. Legitur in vita
 in celo. cxiij. R Ante finem Gloris orōe v̄r saluat⁹ fuit. clyij. D
 Virgini marie displicet q̄ adiuti ab ip- Glorē alicui dare piculū est. cxiij. E
 sa malefaciant. cxiij. D. s. Lū dux. Christus illusus fuit
 Virgini marie qui militauit ab ea est q̄tuor v̄icib⁹. li. B
 honoratus. cxxvi. Xps ter lachrymat⁹ fuit. l. j
 Virginē mariam salutare inuitāt tria A .s. Quinto ex eo.
 l. A In medio Xps in q̄tū de⁹ habuit q̄tuor excellē-
 Virgines solas velari instituit leo. lxxx tias. li. A .s. Secūdo fuit.
 Virgines in q̄tuor excellūt. c. iij. A Xps in q̄tū hō habuit q̄tuor excellē-
 iij. E .s. Quarta differētia. tias quibus ornata fuerūt cornua cru-
 Virginū ordinē signat sanctuarium. cis. l. j. B .s. Quarto in cruce.
 cxxvij. D Post principiū Xps oia remedia cōtra origiale pecca-
 Virginib⁹ pulcerrima p̄dicatio. lxx. A tū in se assumpsit. cxxvij. B
 Viri bona vxoris impedire nō debēt. Xps pbat volūtariē passus fuisse q̄n-
 Viri q̄dāmodo vxorib⁹ do (clxiij. D q̄ rationib⁹. ij. E Post mediū.
 minant. lxx. Xps in cruce fecit testamentū. li. A
 Virtutū quīdecim gradus. v. D In principio
 .s. Post vnum autē. Xps in cruce pendēs quō ad amores
 Virtutes q̄tuor in quatuor domib⁹ suū peccatores traxit. li. E
 inuenire. cxiij. D .s. Quidam Xps resurrexit q̄nqz modis. l. j. A
 Visio nocturna aliquā ve (scolar⁹ .s. Circa terciū.
 ra est. xlvij. E .s. Lū quosdam.

Xps sex modis se vere resurrexisse pro-
 bavit. lij. **A** .s. Circa terciū
 Xps resurrexit ppter q̄tuor n̄as vti-
 litates. lij. **E** .s. Circa quintum.
 Xps resurgere nō distulit i die iudicii
 triplici ratione. lij. **E**
 Xps resurgens apparuit decē vicibus
 Xps in die resurrectionis q̄nq; (lij. **D**
 vicibus apparuit z alijs dieb; post eti-
 am quinq; vicibus. lij. **D**
 Xps resurgēs qlit eduxit vinctos de
 Xps diabolū ad n̄bi (limbo. lij. **F**
 lū redegit. xxi. **D**
 Xps seruos suos volētes cōverti mlti-
 pliciter p̄solat. lij. **A** Ante finem.
 Xps p̄ seruis suis pugnat. lvi. **B**. Cir-
 Xps q̄tuor modis porta- (ca finem
 ri debet. xcv. **A**
 Xps et sancti suos deuotos in morte
 visitant et p̄fortant. c. **E**
 Xps minabaf mūdū d̄struere. cvij. **E**
 Xps illa hora q̄ natus est desideranti
 apparuit. cxv. **B** Post mediū.
 Xpi benignitas est magna erga pecca-
 tores. lij. **B**
 Xpi vestis iratum reddit mansuetū.
 li. **B** Post mediū.
 Xpiā? specialē sanctū habere debet.
 xc. **B** .s. Miles. z. s. Cleric? q̄daz
 Xpiāni falsi magis sunt in p̄fūdo in-
 ferni q̄ pagani. xviij. **B** In fine.

Mago christi percus-
 sa multū sanguinem emisit
 xxx. **D**
 ymago virginis pestē fuga-
 uit. xlvj. **D** .s. Sed qz adhuc.
 ydiopius quidā in domo p̄dicatorū
 curatus est. lxi. **L** .s. Anno dñi
Acharias propter du-
 bitationez plagā solus incur-
 rit multiplici ratione. lxxx. **B**

Finit Tabula feliciter

Prologus

Incipit prologus super legē
das sanctorū quas collegit in vnū fra-
ter Jacobo natione ianuenſis ordinis
fratrum p̄dicatoꝝ.

Aduersum tem-

pus p̄sentis vite i qua-
tuor distinguit. scz in
tempus deuotionis
renouationis siue re-
uocationis. recōcilia-

tionis ⁊ pegrinationis. Temp⁹ de-
uotionis fuit ab adam postq̄ scz a deo
deuiauit. ⁊ durauit vsq; ad Moysen.
Et istud tēp⁹ representat ecclā a septua-
gesima vsq; ad pasca. Unde ⁊ tūc legi-
tur liber genesis. scz in q̄ ponit deuia-
tio p̄moꝝ parentū. Tempus reno-
uationis siue reuocationis. incepit a moy-
se ⁊ durat vsq; ad natiuitatē xp̄i. In q̄
hoies p̄ prophetas ad fidē reuocati sūt:
⁊ renouati. Et istud tempus representat
ecclā ab aduentu vsq; ad natiuitatem
xp̄i. Un̄ tūc legi⁹ Esaias. vbi de hac
renouatōe aperte agit. Temp⁹ recō-
ciliationis est tempus q̄ p̄ xpm sum⁹ re-
conciliati. Et istud tempus representat
ecclā a pasca vsq; ad pentecostes. Un̄
⁊ tūc legi⁹ Apocal. vbi plene agitur d̄
mysterio recōciliationis. Tempus
pegrinationis est tempus p̄sentis vite. i
q̄ pegrinamur ⁊ in pugna semp sum⁹
Et istud tempus representat ecclā ab
octaua pentecostes vsq; ad aduentu
dñi. Unde tūc legunt libri regū ⁊ ma-
thabeoꝝ. in q̄b; de multiplici pugna
agit. p̄ quā n̄ra pugna spūalis signat.
Tempus aut̄ illud qd̄ est a natali do-
mini vsq; ad septuagesimā partim cō-
tinet sub tempe reconciliationis qd̄ est
tēpus leticie. scz a natali vsq; ad octa-
uā epiphanie. partim sub tpe pegrina-
tionis. scz ab octaua epiphanie vsq;
ad septuagesimam. Et potest accipi
hec quadruplex tempoz variatio Pri-
mo penes quatuor tempoz distinctio-
nes. vt hyems referat ad primum. ver
ad secundū. estas ad terciū. autumn⁹

ad quartū. Et ratio appropriationis
satis pater. Secundo penes quatuor
partes diei. vt nox referat ad primū.
mane ad secundū. meridies ad terciū
vespera ad quartū. Licet autē pri⁹ fue-
rit deuotio q̄ renouatio. tamē ecclesia
oīa officia sua poti⁹ incipit in tēpore
renouatōis q̄ deuotōis. i. in aduentu
potius q̄ in septuagesima. Et hoc du-
plici ratōe. Primo ne videat incipere ab
errore. tenet enī rem et non sequit̄ ordi-
nem tēporis. sicut et euāgeliste sepi⁹ fa-
ciunt. Secūdo quonīa p̄ aduentū xp̄i
oīa renouata sunt. ppter qd̄ temp⁹
istud dicit̄ tēpus renouatōis. Apoca-
xxi. Ecce ego noua facio oīa. Con-
grue igit̄ i h̄ tpe renouatōis ecclā oīa
officia sua renouat. Ut igit̄ ordo tēpo-
ris ab ecclesia distinctus seruet. primo
agemus d̄ festiuitatib; que occurrunt
infra tēpus renouatōis. quod tēp⁹ re-
presentat ecclesia ab aduentu vsq; ad na-
tiuitatē dñi. Secūdo de illis q̄ occur-
runt infra tps qd̄ partim continet sub
tēpore recōciliationis. partim sub tēpo-
re pegrinationis. quod tēpus represen-
tat ecclesia a natiuitate vsq; ad septua-
gesimā. Tercio de illis que occurrunt
infra tpus deuotōis. quod tēpus re-
p̄sentat ecclesia a septuagesima vsq; ad
pasca. Quarto de illis que occurrunt in-
fra tēpus reconciliationis. qd̄ tempus
representat ecclesia a pasca vsq; ad octa-
uā pentecostes. Quinto de illis q̄ oc-
currunt infra tēpus pegrinationis. quod
tēpus representat ecclesia ab octaua pe-
necostes vsq; ad aduentū.

Finit Prologus

Tabula legendarū

Incipiunt capitula

De festiuitatibus que occurrunt infra tēpus reueuatōis

De Aduentu dñi Legēda pma.
De sancto Andrea aplo Legēda. ij.
De sancto Nicolao Legēda. iij.
De sc̃a Lucia virgine Legēda. iij.
De sancto Thoma aplo Legēda. v.

De festiuitatibus que occurrunt infra tēpus qđ partim continet sub tpe recōciliatōis z partim sub tēpore pegrinationis

De natiuitate dñi. vj.
De sancta Anastasia. vij.
De sc̃o Srephano. vij.
De sc̃o Ioh̃e aplo et euāgelista. ix.
De Innocentibus. x.
De sc̃o thoma cātuariē. archiepo. xi.
De sancto Siluestro. xij.
De circūcisione dñi. xij.
De Epiphania dñi. xij.
De sancto paulo heremita. xv.
De sancto Remigio. xvi.
De sancto Hilario. xvij.
De sancto Bachario. xvij.
De sancto Felice in pincis. xix.
De sancto Marcello. xx.
De sancto Anthonio. xxi.
De sancto Fabiano. xxij.
De sancto Sebastiano. xxij.
De sancta Agnete virgine. xxij.
De sancto Vincentio. xxv.
De sancto Basilio. xxvj.
De sancto Ioh̃e eleosynario. xxvij.
De cōuersione sc̃i Pauli. xxvij.
De sancta Paula. xxix.
De sancto Giuliano. xxx.

De festiuitatibus que eueniunt infra tēpus deuīatōis

De septuagesima. xxxj.
De sexagesima. xxxij.

De quinquagesima. xxxij.
De quadagesima. xxxij.
De ieiunio quattuor tēporū. xxxv.
De sancto ignatio. xxxvi.
De purificatōe beate virginis. xxxvij.
De sancto Blasio. xxxvij.
De sancta Agatha. xxxix.
De sancto Gledasto. xl.
De sancto Amādo. xli.
De sancto Valentino. xli.
De sancta Juliana. xliij.
De cathedra sancti Petri. xliij.
De sancto Varchia aplo. xlv.
De sancto Gregorio papa. xlv.
De sancto Longino. xlvij.
De sancto Benedicto. xlvij.
De sancto Patricio. xlix.
De annūciatione dñica. l.
De passione domini. li.

De festiuitatibus que occurrunt infra tēpus reconciliatōis

De resurrectōe christi. liij.
De sancto Secūdo martyre. liij.
De sancta Maria egyptiaca. liij.
De sancto Ambrosio. lv.
De sancto Georgio martyre. lvi.
De sancto Marco euāgelista. lvij.
De sancto Marcello papa. lvij.
De sancto Vitali. lix.
De virgine quadā antiochena. lx.
De sancto Petro nouo martyre. lxi.
De sancto Philippo aplo. lxij.
De sancto Iacobo minore. lxij.
De inuentōe sc̃e crucis. lxij.
De sc̃o Ioh̃e aplo añ portā latinā. lxv.
De letania maiore z minore. lxvi.
De ascensione domini. lxvij.
De spū sancto. lxvij.
De sc̃is Gordiano et epimacho. lxix.
De sanctis neres et achilleo. lxx.
De sancto Pancratio. lxxi.

De festiuitatibus que occurrunt infra tēpus pegrinatōis

De sancto Urbano. lxxij.

Tabula legendarū

- De sancta Petronella. lxxiij.
De sanctis petro exorcista et marcellino. lxxiij.
De sanctis primo et feliciano. lxxv.
De sancto Barnaba. lxxvj.
De sanctis Ulto et modesto. lxxvij.
De sanctis quirico et iulita. lxxviii.
De sancta marina. lxxix.
De sancto Johanne baptista. lxxx.
De sanctis Serualio et pthasio. lxxxj.
De sanctis Johanne et Paulo. lxxxij.
De sancto Leone papa. lxxxij.
De sancto Petro aplo. lxxxij.
De sancto Paulo aplo. lxxxv.
De septem fratribus. lxxxvi.
De sancta Theodora. lxxxvij.
De sancta Margaretha. lxxxvij.
De sancto Alexio. lxxxix.
De sancta Maria magdalena. xc.
De sancta Braxede virgine. xci.
De sancto Appollinari. xcij.
De sancta Christina. xcij.
De sancto Jacobo maiore aplo. xciiij.
De sancto Christophoro. xcvi.
De septem dormientibus. xcvi.
De sanctis nazario et Celso. xcviij.
De sancto Felice papa. xcviij.
De sanctis Simplicio et Faustino et Beatrice. xcix.
De sancta Barbara. c.
De sanctis Abdon et Sennen. ci.
De sancto Germano episcopo. cij.
De sancto Eusebio. cij.
De sanctis machabeis. cij.
De festo sancti petri aplo ad vincula. cv.
De sancto Stephano papa. cvi.
De inuentioe sancti stephani pthomariensis. cvij.
De sancto Dominico. cvij.
De sancto Sixto. cx.
De sancto Donato. cx.
De sancto Ciriaco et marcello. cxj.
De sancto Lauratio martyre. cxij.
De sancto ypolito et socijs eius. cxij.
De assumptione beate marie. cxiiij.
De sancto Bernardo. cxv.
De sancto Timotheo. cxvi.
De sancto Simphoriano. cxvij.
De sancto Bartholomeo. cxvij.
De sancto Augustino. cxix.
De decollatioe sancti iohannis baptiste. cxix.
De sanctis Felice presbytero et adauto. cxxi.
De sanctis Saviniano et savina. cxxiij.
De sancto Lupo. cxxiij.
De sancto Hamertino. cxxiij.
De sancto Egidio. cxxy.
De natiuitate gloriose virginis marie. cxxy.
De sancto Adriano. cxxy.
De sanctis gorgonio et dorotheo. cxxyij.
De sanctis petro et iacinto. cxxy.
De exaltatione sancte crucis. cxxy.
De sancto Johanne chrysostomo. cxxy.
De sanctis Cornelio et cypriano. cxxy.
De sancta Eufemia. cxxy.
De sancto Lamperto. cxxy.
De sancto Matheo aplo. cxxy.
De sancto Mauricio et socijs eius. cxxy.
De sancta Justina. cxxy.
De sanctis Cosma et damiano. cxxy.
De sancto Forseo episcopo. cxxy.
De sancto Michael archangelo. cxli.
De sancto Hieronymo. cxli.
De sancto Remigio. cxli.
De sancto Leodegario. cxli.
De sancto Francisco. cxli.
De sancta Pelagia. cxli.
De sancta margarita dicta pelagi. cxli.
De sancta Thaysi meretrice. cxli.
De sancto Dionysio cum socijs eius. cxli.
De sancto Calixto papa. cxli.
De sancto Leonardo. cl.
De sancto Luca. cl.
De sancto Crisanto et daria. cl.
De festo undecim milium virginum. cl.
De sanctis symone et iuda apostolis. cl.
De sanctis Quintino. cl.
De sancto Eustachio. cl.
Omniū sanctorum festum. cl.
De commemoratione omnium fidelium animarum. cl.
De quattuor coronatis. cl.
De sancto Theodoro. cl.
De sancto Martino. cl.
De sancto Bricio. cl.
De sancta Elizabeth. cl.

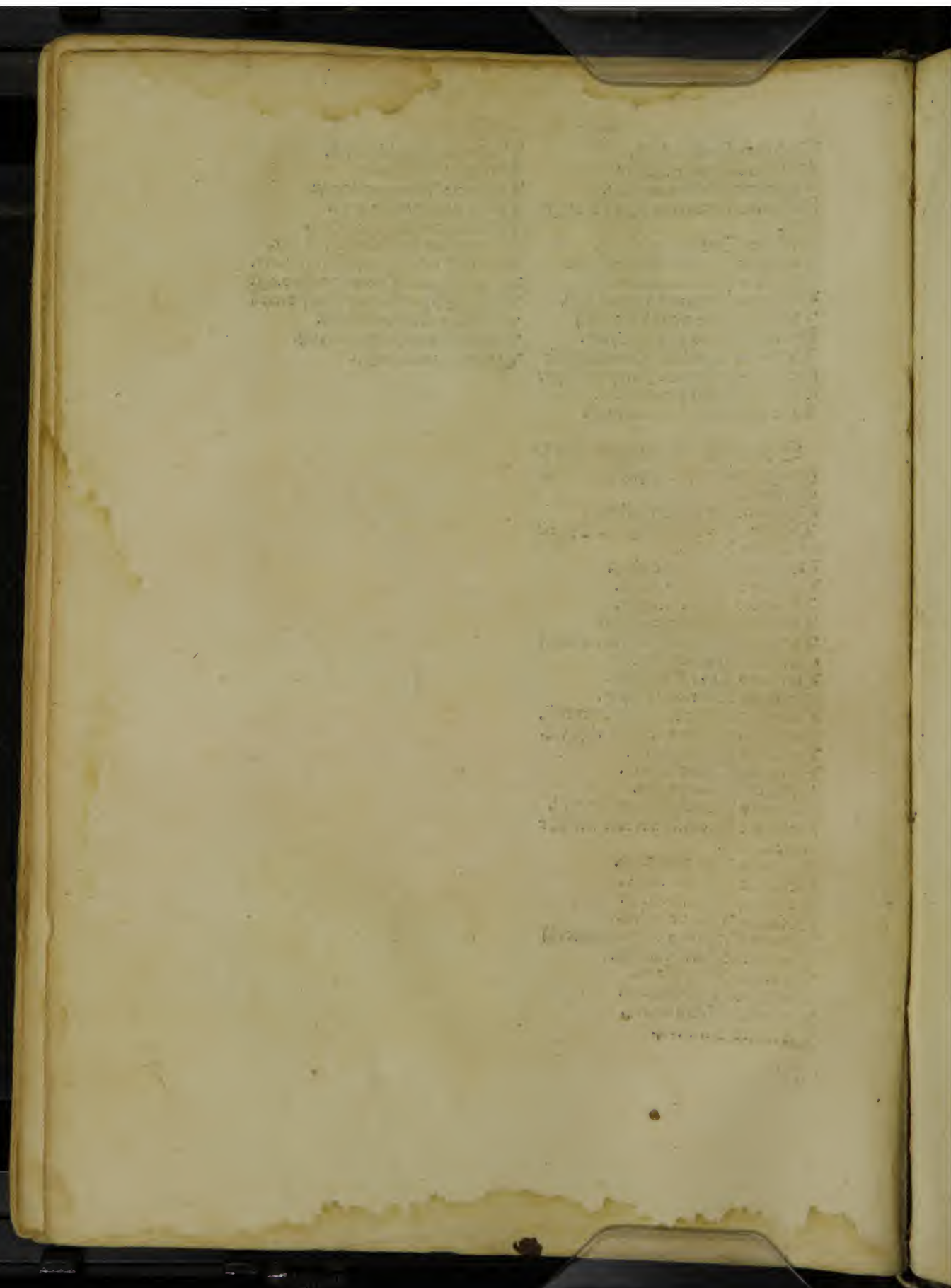
De sancta Cecilia .clxiij.
 De sancto Clemente .clxv.
 De sancto Crisogono .clxvi.
 De sancta Katherina p̄gie ⁊ martyre
 clvij.
 De sancto Saturnino .clxviij.
 De sancto Jacobo martyre .clxix.
 De sancto Pastore abbate .clxx.
 De sancto Johanne abbate .clxxi.
 De sancto Moyse abbate .clxxij.
 De sc̄to Arsenio abbate .clxxij.
 De sancto Agathon abbate .clxxiiij.
 De sc̄tis Barlaam ⁊ Josaphat .clxxv.
 De sc̄to Pelagio papa .clxxvi.
 De dedicatione ecclesie .clxxviij.

De sancto Osualdo .ccliij.
 De sancta Tecla .ccv.
 De sancta Kunegunde .ccvi.
 De sancta Dorothea .ccvij.
 De sancto vvolfgango .ccviij.
 Miraculū de sc̄ta Katherina .ccix.
 De sc̄to Ludouico rege francoꝝ .ccx.
 Legenda sancti Thome de aquino .ccxi.
 De sc̄to Marcello parisiē. ep̄o .ccxiij.
 De sancta Genouefa .ccxiij.
 Dñica in ramis palmarū .ccxiij.
 De cena domini .ccxv.

Sequūtur festiuitates et le
 gende adiuncte post hystorie lombar
 dice finem.

De decē milibz martyribz .clxxviij.
 De visitatione beate virginis Marie
 ad elizabet̄ .clxxix.
 De sancto Arbogasto .clxxx.
 De sancto Adelfo .clxxxi.
 De sancto Fodoco .clxxxij.
 De sancto Othmaro .clxxxiiij.
 De festo p̄sentationis marie ad tem
 plum in hierusalem .clxxxiiij.
 De sancto Cunrado .clxxxv.
 De sancto Hilarione .clxxxvj.
 De hystoria Karoli magni .clxxxvij.
 De p̄ceptis sc̄e marie p̄gis .clxxxviij.
 De sancta Orilla .clxxxix.
 De sancto Timotheo .cx.
 De sancto Fabiano .cxci.
 De sancto Bonifacio martyre .cxciij.
 De sancta Scolastica sorore sc̄i Be
 nedicti .cxciij.
 De sancto Ruperto .cxcliij.
 De sancto Floriano .cxcv.
 De sancto Erasmo .cxcvj.
 De sancto Riliano .cxcvij.
 De sancto Henrico impatore .cxcviiij.
 De sancta Barbara .cxci.
 De sancta Brigida .cc.
 De sancto Bangolfo .ccj.
 De sancto Udalrico .ccij.
 De sancta Astra .ccij.

De aduentu dñi

Incipit legēda scōz que Lōbardia
ca noiat hystoria. Et pmo d festiuita
tibz q occurrūt infra tps renouatōis qd
repñtat ecclia ab aduentu vsq ad na
tīuitatem domini

Legenda Prima.

De aduentu domini.

Quētus

dñi p quatuor septia/
nas agit ad significan
dū q qdruplex ē adue
tus scz in carnē. in mē/
tē. in mortē z ad iudiciū.

Ultima autē
septimana vix finit. qz scōz glia q da/
bit in vltimo aduētū nūqz termiabit.
Hic ē etiā q p mū Rñsorū pme dñice
aduētū cōputato glia pñi qtuor xpus
ptinet. vt pdictos qtuor aduētū desū/
gnet. Quis autē cui magis cōueniat:
pudēs lector attēdat. Licz autē qdru/
plex sit aduētus. tñ ecclia spēaliter de
duplici scz in carnē z ad iudiciū videt
memoriā facere. sicut i officio ipi tps
ptz. Hinc ē etiā q ieiuniū aduētū ptiz
est exultatōis z prim merorū. Nā rōne
aduētus i carnē dñi ieiuniū exultatōis.
rōne aduētus ad iudiciū dñi ieiuniū
merorū. Et ad h innuendū ecclia cā/
tat tūc quedā cantica leticie. z h ppter
aduētū misericordie z exultatōis. qdā
fo deponit. et hoc ppter aduētū seu
re iusticie z merorū. B Circa ad/
uentū igit in carnē tria videri possunt
scz aduētiēdi oportunitas. z aduētū
necessitas et vtilitas. Oportunitas
aduētiēdi attendit pmo ex pte hoīs
qui pmo i lege nature pūctus fuit de
defectu cognitōis diuine. Uñ z tunc
in pessimos errores ydolatrie cecidit. z
iō coact⁹ est clamare ac dicere. Illumi
na oculos meos zc. Deinde venit lex
iubēs in qua cōuict⁹ est de impotētia.
cū prius clamaret. nō deest q impleat
sz q iubeat. Ibi em̄ est solūmodo eru/
dit⁹ sz nō a pctō liberat⁹ nec p aliquā
gratiā ad bonū adiutus. z iō coactus
est mutare ac dicere. Nō deest q iubeat

sz qui impleat. Oportune igit fili⁹ dei
aduēti qñ homo de ignorantia z im
potētia pūct⁹ fuit ne si forte añ venis/
set hō suis meritis salutē ascriberet. et
iō medicīne grat⁹ nō cēt. Scdo ex pte
tpis. qñ venit in plenitudine tps zc
Gal. iij. At vbi venit plenitudo tps
zc. Aug. Vlti dicūt qre nō añ venit
xps. qz nōduz venerat plenitudo tps
moderate illo p quē facta sūt oia tpa.
Deniqz vbi venit plenitudo tps. ve/
nit ille q nos liberauit a tpe. Liberatū
autē a tpe venturi sum⁹ ad illā eternita
tē vbi nullū ē tps. Tercio ex pte vulne
ris z morbi vniuersali. Qñ em̄ morbo
erat vniuersalis. oportunū fuit vniuer
salē exhiberi medicīnā. vñ dīc Aug⁹.
q tunc magn⁹ venit medic⁹ qñ p retū
mūduz magn⁹ iacebat egror⁹. Unde
ecclia in septē antiphonis q cātant añ
natiuitatē dñi. oñdit mltiplicitatē sui
morbi z ad quēlibz petit remediū me
dici. Añ siqdē aduētū filij dei i carne
eram⁹ ignorātes siue ceci. penis eter
nis obligati. fuit dyabolū. mala pcti cō
suetudine vincti. tenebris obuoluti.
exules a pñā z expulsi. ideoqz indige/
bam⁹ doctore. redēptore libatore. edu
ctore illuatoz z saluatoz. Vñ igit igno
rātes eram⁹. ideo ab ipo doceri indī/
gebam⁹. Et ideo statim in pma anti/
phona clamam⁹. V sapia q ex ore al/
tissimi pdīsti zc. veni ad docēdū nos
viā prudētie Sz paz. pdesset si doce/
remur z nō redimerem. z iō ab ipo re/
dum postulam⁹ cū in scda clamam⁹
V adonay rōux dom⁹ isrl zc. veni ad
redimēdū nos in brachio extēto. Sz
qd. pdesset si eēm⁹ docti z redēpti. si ad
huc p redēptionē detineremur capti/
ui z iō liberari petim⁹ cū in tercia cla/
mam⁹. V radix yesse zc. veni ad libe/
randū nos. iam noli tardare Sed qd
pdeset captiu⁹ si eēt redēpti z libati.
sz tñ nōdū eēt ab oī vīculo absoluti.
vt. s. sue ptāt⁹ eēt et libere q veller ire
possent. parū igit pdeset si nos rede/
misset z liberasset. sz tñ adhuc vinctos
retineret. z iō ab oibz pcti vīculis

De aduentu dñi

educi petim? cū in q̄rta clamam? **O** clauis dauid zc. veni z educ vinc̄tos de domo carceris sedētes in tenebris z ymbra mortis. Sz q̄ illi q̄ diu fuerūt in carcere hñt oculos tenebratos nec clare videre possunt. iō p̄ absolutionē a carcere restat nos esse illuminādos vt videam? q̄ ire debeam? z iō in q̄n/ta clamam? **O** oriēs splēdor lucis zc. veni z illuīa sedētes in tenebris et ymbra mortis. Sz si eēm? docti redēpri z ab infimicis penit? liberati z illumia ti. qd̄ valeret nisi deberem? saluari. et iō in duab? seq̄ntib? saluari petim? cū dicim? **O** rex gentiū. veni z salua hominē quē de limo formasti. Item. **O** emanuel zc. Veni ad saluanduz nos dñe de? n̄r. In p̄ma aut̄ petim? salutē gentiū. **Uñ** d̄r. **O** rex gentiū. In sc̄da salutē iudeoz q̄bus de? dederat legē. **Uñ** d̄r. **O** emanuel dux et legisf n̄r. **E** Utilitas aut̄ aduēt? xpi a diuer/ sis sanctis diuersimode assignat. Ipe nāq; de? sicut p̄z Luce. iij. p̄pter septē utilitates se venisse et missuz eē testat̄ dicēs. Spūs dñi sup me zc. vbi p̄ or dinē dicit se esse missuz ad pauper̄ cō solationē. ad p̄tritoz sanationē. ad capitiuoz liberationē. ad indoctoꝝ illu/ minatōez. ad pctōꝝ remissionē. ad tot/ ti? hūani gñis redēptiōez. ad meritoꝝ retributōez. Aug. at̄ ponit tres utili/ tates aduēt? xpi dicēs. In sc̄lo isto ma ligno qd̄ abundat nisi nasci. labora/ re z mori. Hec sūt mercimonīa regio nis n̄re et ad tales merces mercator il le descendit. Et q̄ oīs mercator dat z accipit. dat qd̄ h̄z z accipit qd̄ nō h̄z. Xps i ista mercatura dedit z accepit. Accipit qd̄ hic abundat sc̄z nasci. labo rare. z mori. dedit renasci resurgere z in eternū regnare. Idē Venit ad nos celestis negociator accipe p̄tū meliā z dare honorē. subire mortē z dare vīstā haurire ignominiam et dare gloriā. Breg. aut̄ ponit q̄tuor utilitates siue causas sui aduēt? dicens. Studebāt oēs supbi de adā stirpe. p̄geniti p̄spe/ ra vīte p̄ntis appetere. aduersa deu/

rare obprobria fugere. gl̄iaz appetere Venit inter eos incarnat? dñs aduer/ sa appetēs. p̄sp̄era sp̄gnat. obprobria amplectēs gl̄iaz fugiēs. Idē. **Chriſt?** expectat? venit. veniens noua docuit. docēs noua. mirabilia exerauit. mira faciēs. p̄ua tolerauit. Bern. q̄z alias ponit dicens. Triplici morbo misera bilr laboram?. nā z faciles sum? ad se ducendū. debiles ad opandū. z fragi/ les ad resistendū. Si discernere volu/ mus inter bonū et malū decipimur. si tēptamus facere bonuz deficimus. si conamur resistere malo supamur. Ne cessari? est p̄inde saluator? aduent? vt in nobis p̄ fidē habitās illuēt cecita/ tē nostrā z nobiscū manēs adiuuet in firmitatē n̄ram. z p̄ nobis stās fragi/ litates n̄ram p̄regat z p̄pugnet. Hec Bern. **O** Circa sc̄dm aduētuz. s. ad iudiciū duo videnda sunt. s. Antē cedentia iudiciū. z p̄comitātia. Antē cedentia sūt tria. sc̄z signa terribilia. an/ ti xpi fallacia. z ignis vehemētia. Si gna aut̄ terribilia p̄cedētia iudiciū po nunt q̄nq; Luce. xxi. Erūt signa in so le z luna z stellis z in terr? p̄ssura gen/ tiū p̄ p̄fusiōe sonitus maris z fluctuū. Tria signa p̄ma determinant. Apoē. vj. Sol fact? est niger tanq̄s sacc? cilici nus. z luna facta ē sicut sanguis. z stelle de celo ceciderūt sup terram. Sol igi? d̄r obscurari vel q̄tuz ad sui luminis p̄uationē vt patrefamilias. i. hoīe mo riētē q̄si lugere videat. v? q̄tū ad ma/ ior? lucē. i. claritatē xpi supuentōez. v? q̄tū ad metaphoricā locutōem. q̄ fm Aug. tā seuera erit vindicta diuina q̄ etiā sol ipam respicere nō audebit. vel q̄tū ad mysticā significatōez. q̄ sol iu sticie xps tūc obscurat? erit. q̄ nullus ipm p̄fiteri audebit. Celum aut̄ d̄r h̄ aereū. z stelle vocant̄ assub q̄ hñt silicu dinē stellaz. z dicūt stelle cadere de ce/ lo fm vulgi opinione qm̄ assub descē/ dit. Unde et scriptura p̄format se cōi mō loq̄ndi. Tūc em̄ maxime fiet talis imp̄ssio. q̄ ignea q̄litas abundabit z hec faciet dñs ad terroꝝ pctōꝝ. **Uñ**

De aduentu dñi

Stelle dicunt cadere qz igneas comas emittēt. vel qz multi q̄ videbant stelle de ecclia cadēt l' qz retrahēt lumē suūz vt minime videantur. De q̄rto signo qd̄ erit p̄sura in terris. legīt **Matth. xxiij.** Erīt tūc tribulatio q̄lis nūq̄ fu it ab initio mūdi zc. Quintū signū. s. p̄fusione maris qdā existimant esse q̄ mare cū magno fragore pibit a p̄isti na q̄litate fm̄ illud **Apoc. xxi.** Et ma re iā nō est. Vel fm̄ alios ille sonitus erit qm̄ nō sine murmure magno. xl. cubit̄ sup̄ montes eleuabit. et postea dep̄met. Vel ad l'raz fm̄ **Grego.** tunc fiet noua z inaudita maris et fluctuū p̄turbatio. Hieronym⁹ aut̄ i anna/ libo hebzeoz inuenit. xv. signa p̄ceden/ tia iudiciū. Sz vtrum p̄tinue futura sint: an interpolatim nō exp̄sit. Prima die eriget se mare. xl. cubit̄ sup̄ altitu/ dinē mōtiū stās in loco suo q̄li murus. Secūda die. tm̄ d̄scēdet vt vix videri possit. Tercia die marine belue appa rētes sup̄ mare dabūt mugit⁹ vsqz ad celum z eaz mugit⁹ sol⁹ de⁹ intelliget. Quarta die ardebit mare z aq̄. Qui/ ta arbores z herbe dabūt rore sangui neuz. In hac etiā q̄nta die vt alij asse/ rūt oīa volatilia celi p̄gregabūt in cā/ pis. vñū qd̄qz gen⁹ i ordine suo. nō gu stantia nec bibētia. sz vicinū aduentū iudicis formidantia. Sexta ruēt edi/ ficia. In hac etiā sexta die vt d̄r fulmi na ignea surgent ab occasu sol⁹ facie firmamēt vsqz ad ortum p̄currētia. Septia petre ad iuicē collidēt z i q̄ru or prescindēt. z ynaqueqz ps vt d̄r collidet alterā. nescietqz hō sonū illuz sz tm̄ de⁹. Octaua fiet gñal tremor⁹ q̄ adeo erit magn⁹ vt d̄r q̄ null⁹ hō. nul/ lum aīal stare poterit. sed ad solū oīa p̄sternent. Nona equabit̄ terra. z oēs mōtes z colles i puluerē redigēt. De/ cima exhibūt hoīes de cauernis z ibūt velut amentes. nec mutuo sibi loqui poterūt. Undecimasurgent ossa mor tuoz z stabūt sup̄ sepulchra. oīa em̄ se pulchra ab ortu solis vsqz ad occasuz solis aperient vt inde mortui exire va

leant. Duodecima cadēt stelle. oīa em̄ sidera errantia z stationaria spargent ex se igneas comas. z itez tunc valde gñabunt assub. In hac etiāz die d̄r q̄ oīa aīalia veniēt ad cāpos mugientia nec gustātia nec bibētia. Tredecima morient̄ viuētes vt cū mortuis resur/ gāt. Quartadecima ardebit celum et terra. Quintadecima fiet celū nouū z terra noua z resurgēt oēs. **E** Se cū dū qd̄ p̄cedet iudiciū erit antixp̄sal lacia. Ip̄e em̄ oēs decipe conabit̄ q̄tu or modis. Primo p̄ callidaz suasionē siue scripturaz falsaz expositionē. Al/ ter em̄ p̄suadere z ex scriptura firmare se eē messiā in lege p̄missū. Un̄ z legē xp̄i destruet z suā statuet. **Psal.** Cōsti tue dñe legislatozē sup̄ eos zc. **Blo. i.** antixp̄z legis p̄uelatozē. **Dan. xi.** Et dabūt aboiationē z desolationē tēpli. **Blosa.** Antixp̄s in tēplo dei sedebit q̄ si de⁹ vt legē dei auferat. **Secdo** p̄ mī/ rackoz opatiōez. **ij. Thes. ij.** Qui⁹ ad/ uēt⁹ erit fm̄ opatiōem sathane in oībz p̄bis z signis z p̄digijs z mendacijs. **Apoc. xij.** Fec̄ signa vt etiā ignē face/ ret de celo in terrā d̄scēdere. **Blo.** Ut aplis dat⁹ ē spūscūs in specie ignis. z illi dabūt spm̄ malignū i specie ignis. Tercio p̄ donoz largitiōē. **Dan. xi.** Dabit eis potestātē i mltz z trā diu/ der ḡuito. **Blosa.** Antixp̄s d̄cept⁹ do na mltā dabit z terrā suo exercitui di/ uidet. Quos em̄ suo terroze subiuga/ re non poterit. auaritia subiugabit. Quarto p̄ tormentoz illatōez. **Dan. viij.** Sup̄ q̄s credi pōt vniuersa vasta bit. Itēz **Gregori⁹** loqns de antixp̄o. Robustos quippe interficit cū eos q̄ mēte inuicti sunt corporaliter vincit. Tercium quod p̄cedet iudiciūz erit ignis vehementia. qui quidem p̄re/ cedit faciem iudicis. Illum enim ig/ nem emittet de⁹. Primo p̄pter mundē innouatōez. purgabit em̄ z renouabit oīa clemēta. Un̄ z ad instar aque di luuū. xv. cubitis mōtibz altior erit. sic dicit in historia scolastica. qz opa ho/ minū tm̄ aīcēdere poterant. **Secūdo**

De aduentu dñi

propter hominū purgatores. qz illis qui tūc viui reperient erit loco purgatorij Tertio propter maiore dānatoz cruciationē. Quarto propter maiore scōz illuminationē. Nā sūm Basilū Deus facta mundi purgatione diuidz calore a splendorē. z totuz calore mitteret ad regionez dānatoz vt ampli crucient. et totū splendorē ad regionē brōz vt ampliocundēt. **S** Cōcomitātia aut iudiciū erūt plura. Prīmū ē disceptatio iudicis. Iudex em i vallē iofaphat descēdet. z bonos z malos iudicabit. bonos a dextris z malos a sinistris statuet. Et credēdū ē i loco emineti eū eē futuz vñ ceteri poterūt eū videre. Nec intelligendū est qz oēs itra illā vallē lā pcludant. qz h esset puerile. vt dicit Hierony. s. qz erūt ibi z in locis circūiacētibz. In qua aut terra innumera bilia milia hoīm esse possunt maxime qñ pstringūt. Et si necesse fuerit electi erunt in aere corpoz agilitate. dānati hō etiā esse poterūt diuina suspendēte pte. Et tūc iudex cū malis disceptabit z eos p opibz misericordie que nō habuerūt obiurgabit. Et tūc oēs sup se plangent sūm qz ostendit Chryf. sup **Matth.** dicens. Plangēt se iudei videntes viuētē z viuificantē. quē qñ hoiez mortuū exstīmabāt. z quincēt se de corpe vulnerato scel suū denegare nō poterūt. Plangēt se z gētiles qz varijs disputatoibz phōz decepti irrōnabīlē stulticiā putauerūt eē deū colere crucifixū. Plangent se xpiani pctōres. qz magis dilexerūt mūdū qz deū vñ xpz. Plangēt se heretici qz purū hoīem crucifixū dixerūt cū videāt ipm eē iudicē in quē cōpūxerūt iudei. Plangent se oēs tribz terre qz nec resistendi virtus est ptra eū nec fugiendi facultas ante faciē ei est. nec penitentie locus. nec satisfactōis tps. ex angustia em oīm rerum nil eis remanet pter luctuz. **S** Secundū est differentia ordinis. Nā sicut dicit Grego. In iudicio quatuor erunt ordines. duo ex pte reproboz. z duo ex pte electoz. Alij em iudicant z

pereūt. sicut hī qbz dicit. **Esurui z nō dedistis mihi manducare zc.** Alij hō nō iudicant z pereūt. sicut hī de quibz dicit. **Qui non crediderit iā iudicat est.** Quia nec iudicis pba pceptiūt. qz eius fidem nec verboten suare voluerunt Alij iudicant z regnāt. sicut hī qbz dicit. **Esurui z dedistis mihi māducare zc.** Alij nō iudicant et regnāt. sicut viri pfecti qz alios iudicabūt. nō qz sententiā ferant. qz h solius iudicis est. s. dicant iudicare. i. iudicanti assistere. Et illa assistētia erit pmo ad scōz honore. Vagn em honor erit cū iudice sessionē habere. Iuxta qz pmissit dñs. **Matth. xix.** dicens. **Sedebitis sup sedes zc.** Secūdo ad sententie pfirmationē. sententiā em iudicis approbāt sicut aliqñ illi qz iudicanti assistūt ei sententiā approbant z ad ipam approbādā subscribūt. **Psal.** Ut faciāt in eis iudiciū cōscriptū zc. Tercio ad maloz pdenationē. quos qdē pdenabūt ex vite sue ppatōe. **H** Tercū est insignia passiois. s. crux clauis z cicatrices in corpe. Nec em erūt pmo in ostētionē sue gloriose victorie. et iō i excellentia glie apparebūt **Vñ Chryf.** sup **Matth.** Crux z cicatrices radis solis erūt lucidiores Idem **Cōsidera** quā sit pteus crucis. sol obscurabit et luna nō dabit lunē suū. vt dīscat qz crux luna lucidior z sole pclarior est. Scdo i ostētionē sue misericordie. vt ex hoc ostēdat qz misericorditer boni sint saluati. Tercio i ostētionē sue iusticie. vt ex hoc ostēdat qz iustissime reprobi sint dānati. qz s. em pteū sui sanguinis cōtēpserūt. **Vñ** i hec pba eis exprobrabit. vt dicit **Chryf.** sup **Matth.** dicens. **Ego propter vos hō fac sum.** propter vos alligat sum z delusus z celsus z crucifixus. vbi est tantaz iniuriarū mearū fructus. Ecce pteū sanguis mei qd dedi p redemptōe aīaz vestraz. vbi ē fuit vīa quā mihi p pteio sanguis mei dedistis. Ego sup glām meā vos habui. cum eēm de apparēs hō z viliorē me oībz rebz vñs fecistis. Nā oēm rē vilissimā

De aduentu dñi

terre amplius dilexistis q̄ iusticiā meā
et fidē. Hec Chrysostomus. Quartū ē
seueritas iudicātis. Non em̄ flectet ti-
more q̄ omnipotēs ē. Chrysostomus. Nō resistē-
di p̄tus ē p̄tra eū. nec fugiēdi facultas
ē. Hec munere poterit corūpti q̄ di-
tissim⁹ est. Bern. Veniēs veniet dies
illa i q̄ pl⁹ valebūt pura corda q̄ astu-
ta p̄ba. et p̄scientia bona q̄ marsupia
plena. Ille em̄ est q̄ nō fallēt p̄bis nec
flectet donis. Itē Aug. Expectat di-
es iudicij et aderit ille eq̄ssim⁹ iudex q̄
null⁹ poteris p̄sonā accipit. cui⁹ pala-
tū auro et argēto null⁹ ep̄s vel abbas
vel comes corūpe poterit. Hec odio
q̄ optim⁹ ē. In eum em̄ q̄ optim⁹ est
odiu cadere nō pōt. Sapie. xj. Nihil
odisti eorū q̄ fecisti. Hec amore. q̄ iustis-
sim⁹ ē. Un̄ etiā frēs suos. i. falsos xp̄ia-
nos nō liberabit. Pal. x. nō redimet
Hec errore. q̄ sapientissim⁹ ē Leo pap̄.
Ista ē scia summi iudicis. iste ē tremēd⁹
aspect⁹ cui⁹ p̄uit ē oē solidū et aprū oē
secretū cui⁹ obscura clarēt muta rēder.
silētū p̄fitef. et sine voce mēs loq̄t. Et
ideo cū ei⁹ sapia sit talis et tāta. cōtra
ip̄i⁹ sapiāz nil valebūt allegatōes ad-
uocatoz. nec sophismata p̄hoz. nec p̄-
clarissima eloq̄a oratoz. nec astutie p̄-
suroz. De his q̄tuor sic dicit Hiero.
Quāti illi cū elingues et muti feliciores
loq̄cib⁹ erūt q̄ ad p̄mū. quāti pastores
p̄his. q̄ ad scdm. quāti rustici oratorib⁹
q̄ ad terciū. quāti hebetes argutis p̄-
ferēdi sūt Lyceronis. q̄ ad q̄rtū. R.
Quintū ē accusator horribil⁹. Tres
em̄ tūc accusatores p̄tra p̄ctōrē stabūt
Prim⁹ est dyabol⁹ qui tūc accusabit.
Aug. Presto tūc erit dyabol⁹ recitans
p̄ba p̄fessiois n̄re. et obijciēs nob̄ q̄cū-
q̄ fecim⁹ et i q̄ loco et i q̄ hora peccauim⁹.
et q̄d boni facere tūc debuim⁹. Di-
cut⁹ ē em̄ ille aduersari⁹. Eq̄ssime iu-
dex iudica istū meū cē ob culpā q̄ tu⁹
esse noluit p̄ grāz. tu⁹ ē p̄ naturā. me⁹
p̄ miserā. tu⁹ ob passionē. me⁹ ob sua-
sionē. tibi inobediēs. mihi obediēs. a
te accepit immortalitātē stolā a me acce-
pit hāc p̄anosam q̄ idur⁹ ē tunicā. tuā

vestē dimisit cū mea huc venit. Eq̄ssī
me iudex iudica illū meū cē et mecum
dānādū ēē. Heu heu poterit ne talis
apire os q̄ talis iuenit ut iuste cū dya-
bolo depute. Hec Aug. Scōs accu-
sator erit p̄p̄iū scel⁹. peccata em̄ p̄p̄ia
vnūquēq̄ accusabūt. Sapie. iij. Ve-
nient in cogitatōe p̄ctōz suoz timidi.
et traduent illos ex aduerso iniquitates
eorū. Bern. Tūc loq̄ntia silēti⁹ opa di-
cēt. Tu nos egisti opa tua sum⁹. nō te
deserem⁹. s. p̄ tecū erim⁹. et tecū ad iu-
diciū p̄gem⁹. Multisq̄ et multiplicib⁹
crimib⁹ cū accusabūt. Terci⁹ accusa-
tor erit tot⁹ mūd⁹. Grego. Si quis q̄s
te accusabit. dico tot⁹ mūd⁹. Offenso
em̄ creatore offēdit tot⁹ mūd⁹. Chrysostomus.
sup̄ Barth. In illo die nihil ē q̄d nō
deam⁹. vbi celus et terra a q̄ sol et luna
dies et noctēs et tot⁹ mūd⁹ stabūt ante
deū aduersus nos i testimoniū p̄ctōz
n̄roz. et si oia tacerēt ip̄e tū cogitatōes
n̄re et opa sp̄ealr stabūt aduersus nos
aū deuz nos fortiter accusantes. R.

Sextū est testis i fallibilis. Tres em̄
testes tūc aduersus se habebit p̄ctōr.
Unū sup̄ se habebit p̄ctōr. scz deuz q̄
erit iudex et testis. Hiero. xix. Ego suz
iudex et testis. Aliū intra se. s.
p̄scientia Aug. Quisq̄s futur⁹ iudicēz
timet. p̄ntē p̄sciaz corrige. Sermo em̄
rue cause testimoniū p̄scie tue. Terciū
iuxta se. scz p̄p̄iū angelū ad custodiāz
deputatū. q̄ tanq̄ p̄scia oium q̄ fecit
eū testimoniū p̄hibebit. Job. xx. Re-
uelabunt celi. i. angeli iniquitates eius.
Septimū ē artatio p̄ctōris. De h̄ sic
dic Grego. Q̄ anguste erūt tūc vie
reprobis. sup̄ erit iudex irat⁹. inferius
horredū chaos. a dextris p̄tā accusā-
tia a sinistris infinita demonia ad sup̄-
plicii trabentia. itus p̄scia vrens. for-
mūdus ardēs. Miser p̄ctōr sic dephē-
sus q̄ fugiet. latere erit impossibile. ap-
parere i tolerabile. Octauū ē snia irre-
uocabil⁹. Illa em̄ sentētia nūq̄ poterit
reuocari. nec ab illa poterit appellari.
Triplici em̄ de causa appellatio i cau-
sis iudicialib⁹ nō recipit. Primo p̄t iu-

De sancto Andrea

dicis excellentiam. Unde a rege feren-
te sententiā appellari in regno suo nō
potest. quia in regno suo nullum su-
pra se habet. Similiter nec ab impe-
ratore vel papa potest appellari. Se-
cundo propter criminis euentiam.
quia quando crimen notorium est nō
potest appellari. Tercio propter rem
non differendam. quia res non recipit
dilationem. quia forte ex dilatione de-
crimentum pateretur. Similiter propter
hanc triplicem rationem ab illa sen-
tentia non poterit appellari. Primo
propter iudicis excellentiam quia iu-
dex ille nullus supra se habet. sed ipse
omnes excedit eremitate. dignitate.
et potestate. Unde ab imperatore vel
papa posset aliquo modo appella-
ri ad deum. a deo autem ad nullum
licet. quia supra se nullum habet. Se-
cundo propter criminis euentiam.
omnia enim scelera et crimina repro-
borum ibidem nota erunt et manifesta
Hieronymus. Aderit illa dies in qua
facta nostra quasi in quadam tabula
picta demonstrabuntur. Tercio propter
rem non differendam nihil enim quod
ibi agitur dilationem patitur. sed om-
nia in momento in ictu oculi pera-
guntur.

Legenda secunda **A**
De sancto Andrea apostolo.

Andreas interpre-
tatur decorus. vel respō-
dens. vel virilis. ab an-
dron quod est vir. Vel dicitur
Andreas quasi antro-
pos id est homo ab ana quod est sur-
sum. et tropos quod est conuersio. quasi
sursum ad celestia conuersus et ad su-
um creatorem erectus. Fuit ergo deco-
rus in vita. Respondens in sapienti
doctrina. virilis in pena. antropos in
gloria. Eius passionem presbyteri et
diacones achaye seu asie sic oculis suis
viderant: conscripserunt.

BAndreas et quidam alij discipuli tri-
bus vicibus a domino sunt vocati.

Primo enim vocauit eos ad sui no-
ticiā. sic quā stante andrea die quadā
cum Iohanne magistro suo. et alio
condiscipulo audiuit a iohanne. Ecce
agnus dei ecce qui tollit re. Et statim
cum alio discipulo venit et vidit ubi
manebat iesus. et manserunt apud
eum die illo Inueniensque Andreas
fratrem suum Symonem adduxit il-
lum ad iesum. Sequenti autem die
ad piscationis opera redierunt. Post
modum secundo vocauit eos ad sui
familiaritatem. sicut cum die quadā turbis
irruentibus ad iesum iuxta stagnū geneza-
reth quod dicitur mare galilee nauim intravit
Symonis et andree. et capta multitu-
dine magna piscium vocatisque iacobo et
iohāne qui erant in alia naui secuti sunt eum
et iterum ad propria redierunt. Sed postea ter-
cio et ultio vocauit eos ad sui disciplina-
tū. sicut quā ambulante iesu iuxta idem
littus vocauit eos de piscatione dicēs. Ele-
nite post me facia vos re. Qui relictis
omnibus secuti sunt eum: eique postmodum ad-
heserunt. nec ultra ad propria redierunt.
Nihilominus tamen vocauit andream et quidā
de suis discipulis ad apostolatū. de quo
vocatione dicitur Marci. iij. Vocauit ad
se quos voluit ipse. et venerunt ad eum. et fec-
erunt eorum duodecim cum eo. **E** Post
ascensionem domini diuisis apostolis andreas
apud scythiam Mattheum pro apud mirin-
doniam predicauit. Viri autem illi predicatorum
matthei penitus respuentes ei oculos erue-
runt et vincitū incarcerationem pro paucos
dies occidere eum disponentes. Interea
angelus domini sancto andree apparuit et mir-
midoniam ad sanctum mattheum ire precepit.
Quo rudente se viā nescire. iussit ut ad
ripam maris iret. et ad primā nauē quā
inueniret intraret. Qui velociter iussa com-
ples ad urbem predictā venit āgelo duce
et prospero vento flante. et inuēto apro car-
cere sancti Matthei. eoque viso fleuit plu-
rimū et orauit. Tūc dominus Mattheo red-
didit beneficium duorum luminū quibus eum
puauerat nequicia peccatorum. Mattheus autem
abinde recessit. et athiociam venit. an-
drea pro mirinidonia remanente. iracū

De sancto Andrea

illi de euasione sancti matthei Andream apprehendunt et per plateas ligatis manibus pertrahunt. Tunc eius sanguis efflueret per eis orauit et ad christum eos sua oratione peruertit. inde in achayam proficiscens. Hoc autem quod dicitur de hominibus oratione matthei et restitutione duorum luminum per Andream non puto dignum fidei. ne in tanto euangelista minoratio infima denotetur. quasi sibi non potuerit obtinere. quod andreas ei tam facile impetrauit. Quidam iuuenis nobilis dum iuuenis pentibus apostolo adhaesisset. parietes eius domum in qua morabatur cum apostolo succenderunt. Tunc iam in altera flamma succresceret. per er accepta apostulla super ignem aqua sparsit et statim ignis extinguit. Illis autem dicentibus. filii nostri magnus effectus est. dum per scalas vellit ascendere adeo sunt excecati ut ipsas scalas penitus non viderent. Tunc quidam exclamans ait. Ut quid vos stulto labore presumitis deus pugnat per eis et vos non videtis. Cessate iam ne et vos ira dei deserviat. Multi ergo habentes domino crediderunt. Parietes vero eius per quinquaginta dies mortui in vno monumento positi sunt. Quendam mulierem cuiusdam hominis cide coniuncta cum parere non possit sorori sue dixit. Glade et per me. Vnam dominam nostram inuoca. Cui inuocanti ait diabolus. Cur me inuocas. cum tibi perdesse non possim. Sed vade ad andream apostolum qui sororem tuam poterit adiuvare. Ad quem cum iussit et apostolum ad sororem perclitantes duxisset. dicit ei apostolus Recte habet pateris. quia male nupsisti. dolose percipisti. et demones persequisti. Sed tamen penite et in christum crede et puerum perice. Quia credente abortiuum perulit et dolor cessauit. **D** Senex quidam nomine Nicolaus adhaesit apostolum dicens. Domine ecce septuaginta anni vite mee sunt in quibus semper luxurie desuiui. Accipere autem aliquem euangelium orationis dei ut mihi amodo continentiam largiretur. Sed in ipso peccato iuenerat. et a mala percipiente illeceperat. statim ad opus solitum reuertebatur. Quadam igitur vice percipiente in flammam oblitus euangelium quod super me posuerat ad lupanar iui. statim meretricem

dixit mihi. Egredere senex. egredere. quia angelus dei est tu. ne me perstringas. neque huc accedere presumas. video enim super te mirabilia. Stupefactus ad verba meretricis recolui quod mecum euangelium detulisset. Tunc igitur sancte dei pro salute mea tua pia oratio intercedat. Audiens hec beatus andreas flere cepit. et a tertia usque ad nonam orauit. Et surgens noluit comedere sed ait. Non comedam donec sciam si dominus miserebitur huius senis. Tunc diebus quinque ieiunasset. venit vox ad andream dicens. Obtrines andrea pro sene sed sicut per ieiunium niacerasti te. sic se et ipse affligat ieiuniis ut saluetur. Sicque fecit. et sex mensibus in pane et aqua ieiunauit. et postmodum plenus bonis operibus in pace requieuit. Venit igitur vox ad andream dicens. Per orationem tuam nicolaum quem perdideras acquisiui. Quidam iuuenis christianus secretus sancto andree dixit. Mater mea pulcrum me videns de opere illicito me temptauit. Cui cum nullatenus assentirem iudicem adiit. volens in me crimen tante nequicie retorquere. Sed ora pro me ne moriar tam iniuste. nam et accusatus penitus reticebo. mallens vitam perdere quam matrem meam ita turpiter infamare. Iuuenis igitur ad iudicium vocatur. et ille lucem andreas persequitur. Accusat constanter mater filium quod se voluerit violare. Interrogatus pluries iuuenis an res taliter se haberet. nihil penitus respondebat. Tunc andreas matri dixit. Crudelissima feminarum que per tuam libidinem unicum filium tuum vis perimere. Tunc illa preposito dixit. Domine huic homini filius meus adhaesit postquam hoc agere voluit sed nequiuit. Frater itaque iudex iussit puerum in saccum linitum pice et bitumine mitti et in flumine proijci. Andream vero in carcere retinuari donec excogitaret supplicium quo periret. Sed orante andrea

De scō andrea

ronitruū horribile oēs terruit. et terre
motus īngēs cūctos pstravit. et mlier a
fulmine percussa et arefacta corruit.
Quātibz aut ceterz aplm ne pīrēt: ora
uit p eis. et oīa cessauerūt. Tūc pposi
tū credidit et domū ei tora. Cū at eēt
apls ī ciuitate nicea dixerūt ei ciues
q̄ ext ra ciuitatē secū viā septē demōes
erāt qui p̄tereuntes hoīes occidebāt.
Quibz ad iussū aplī aī pplm ī specie
canū veniētibz. p̄cepit vt illuc irēt vbi
nulli hoīm nocere possēt. Qui statim
euāuerūt. Illi aut hoīes h̄ vīso fidē
xpī receperūt. Et cū venisset ad portā
alteri ciuitatē. ecce qdā iuuenis mor
tuū ferebat. Querente aplo qd ei acci
disset. dictū est ei q̄ septēz canes vene
rūt et eum ī cubiculo necauerūt. Et la
chrymās apls ait. Scio dñe q̄ fuerūt
demonēs q̄s a nicea vībe repulsi. Di
xitqz p̄. Quid dabis mibi si suscita
uerō filiū tuū. Cui ille. Nil carius eo
possideo. ipsum ḡ tibi dabo. Et facta
ōione surrexit et aplo adhesit. Cū
qdā viri numero q̄draginta ad aplm
nauigio veniēt. vt ab eo fidei doceri
nā recipent. Ecce mare a dyabolo p̄ci
taf. et oēs piter submergunt. Luz aut
eoz corpa ad litū delata fuissent. ante
aplm depoītant et ab eo p̄tinuo susci
tant. Qui oīa q̄ sibi acciderāt narra
uerūt. Tū i quodā hymno ipi legi.
Quaterdenos iuūes submersos ma
ris fluctibz vite reddidit vsibz. Item
magister iohānes beletū ait d̄ festo sci
andree. Sciendū est in q̄t q̄ niger fuit
colore. barba plixa: statura mediocris
E Btūs: igit andreas ī achaya cō
sistēs totā eā ecclīys impleuit. ac pluri
mos ad fidē xpī p̄uertit. Uxorē qz egee
p̄cōsulis fidē xpī docuit. et sacro bap̄ti
smatē fonte ipaz regenerauit. Audiēs
h̄ egeas patras ciuitatē ingredit. cō
pelles xpīanos ad sacrificia ydolorū.
Cui occurrens andreas dixit. Op̄te
bat vt tu q̄ iudex hoīm eē meruisti ī
terrē iudicē tuū q̄ ī celis ē agnosceres
et agnitū coleres. et colēdo aīm a falsis
dīs penitē reuocares. Cui egeas. Tu

es andreas q̄ sup̄sticiosa p̄dicās sectā
quā romani p̄ncipes nup̄ exterminari
iusserūt. Ad quē adreas. Romani p̄n
cipes nondū cognouerūt quō filiū dei
venitēs docuerūt ydola eē demonia. q̄
hec docēt vñ offendat de. vt offēsus
ab eis auertat. et queris nō exaudiat
et nō exaudiendo ipi a dyabolo capti
uent. et captiuari tādū deludāt donec
nudi de corpe exeāt nihil secū p̄ter pec
cata portātes. Cui egeas. Ista vana
ihs vñ p̄dicās crucē patibulo ē affix
Cui andreas. Pro restauratōe nra nō
p culpa sua crucē patibulū sp̄ore susce
pit. Ad quē egeas dixit. Cū a suo dī
scipulo fuerit tradit. et a iudeis te nē.
et a militibz crucif. quō tu dicis eum
sp̄ore crucē subisse suppliciu. Tūc an
dreas qnqz rōnibz cepit ostēdere xp̄m
volūtariē passū fuisse. s. ex eo q̄ passio
nē suā p̄uidit et discipulis suis futurā
p̄dixit. Ecce iquies ascēdū h̄ierofo
limā et. Et ex eo q̄ petro cū ab h̄ quer
tere cupiēt dure idignat fuit dicens.
Vade post me sathana et. Et ex eo q̄
vtrūsqz sez patiēdi et resurgēdi se p̄tā
tē h̄ie manifestauit dicens. P̄tāte h̄eo
ponēdi aīam meā et itēz sumēdi eam.
Et ex eo q̄ p̄dicozē p̄cognouit euz pa
nē intinctū ei dedit. nec tū vitauit. Et
ex eo q̄ locū ī q̄ p̄dicozē venturū scie
bat elegit. Et his oibz se iterfuisse asse
ruit. Addiditqz andreas q̄ mysteriū
crucē m̄gnū eēt. Cui egeas Mysteriū
dici nō pōt. sed suppliciu. Verūtame
nisi dictis meis obtēpauerz. ipm my
steriū ī te faciā experiri. Cui andreas.
Si crucis patibulū exp̄ auerere: crucis
glām nō p̄dicarē. Audire aut te volo
mysteriū crucis si forte credas ipsum
agnitū colas vt saluerz. Et Tūc
cepit ei mysteriū redēptiōis p̄adere. et
qz p̄gruū et necessariū fuerit qnqz rō
nibz psuadere. Prima rō est q̄ qz p̄m
homo p lignū mortē intulerat p̄ena
ricando. congruum fuit vt scōs homo
p lignū mortē repelleret patiēdo. Se
cunda q̄ quia de imaculata terra fa
ctus fuerat p̄uaricator congruum fu

De sancto Andrea

it vt de immaculata nasceret igitur reco-
ciliator. Tercia q qz Adā ad cibum
veritū incontinēter man⁹ extēderat. cō-
gruum fuit vt secūdus Adā in cruce
imaculatas man⁹ extēderet. Quarta
q qz Adā cibū suauē veritū gustauē-
rat cōgruū fuit ad hoc q p̄rariū repel-
leret cōtrario vt xps esca fellea cibare-
tur. Quinta qz ad hoc q xpus nobis
suā immortalitātē pferret congruū fuit
vt nostrā sibi mortalitātē assumeret.
Nisi em̄ deus fact⁹ fuisset mortal⁹ hō
nō fieret immortalis. Tūc egeas dixit.
Hec vana tuis narra. z mihi obtpa.
dijct⁹ oipotētib⁹ sacrificia. Cui andre-
as. Omipotētī deo agnū immaculatuz
quidie offero. Qui postq a toto pplo
comest⁹ fuerit viu⁹ z integer pseuerat.
Egea quō hoc fieret requēte dixit An-
dreas vt fōrmaz discipuli assumeret.
Cui egeas. Ego cū tormētis a te exi-
gam hui⁹ rei noticiāz. Gratusqz iussit
eū in carcere recludi. Hanc facto tri-
bunali sistit. z ad sacrificia idolorū ege-
as eū itēz iutare cepit dicēs. Nisi mi-
hi obtpaueris. in ipam quā laudasti
crucē faciā te suspēdi. Tūqz ei multa
supplicia minaret. rñdit. Quicqd tibi
videt in supplicijs maius exco gita
Tanto em̄ regi meo ero acceptior. qn
to fuero p noie eius in toruētis psta-
rior. Tūc iussit eū a viginti hoib⁹ cedi
z cesum manib⁹ z pedib⁹ cruci alliga-
ri. vt sic longiorē recipet cruciatū. Tū-
qz ducere ad crucē fact⁹ ē pcursus po-
puloz dicentū. Innocēs sanguis ei⁹
sine causa damna. Quos tñ rogauit
apls. ne suū martyriū impedirēt. U-
dens aut andreas a longe crucē salu-
rauit eā dicens. Salue crux q in cor-
pore xpi dedicata es. z ex mēbris eius
tanqz margarit⁹ ornata. Anteqz in te
ascenderet dñs timorē terrenū habui-
sti. modo vero amorē celestē obtinens
p voto suscipis. Securus igit⁹ z gau-
dens venio ad te. vt tu exultās suscipi-
as me discipulū eius qui pepēdit in te
quia amator tu⁹ semp fui z desidera-
ui amplecti te. Bona crux q decorēz

z pulchritudinē de mēbris dñi suscep-
isti. diu desiderata. solicite amata. si-
ne intermissione q̄sita. z iam p̄cupiscē-
ti anio pparata. accipe me ab hoib⁹
z redde me magistro meo. vt p te me
recipiat qui p te me redemit. B
Et hec dicēs se exiit. z vestimēta car-
nificib⁹ tradidit. Sicqz eū in cruce vt
iussū fuerat suspēderūt. In q bīduo
viuens viginti milib⁹ hoim astantiuz
p̄dicauit. Tūc mināte turba egee mor-
tem. z dicēte vīz sanctū māfuerit z p̄-
um nō debere ita pati. venit vt ipm
deponeret. Quē videns andreas di-
xit. Quid tu ad nos venisti egea. si p
penitētia ipaz psequer⁹. sināt vt me
deponas. scias qz ego viū de cruce nō
descendā. Jam em̄ video regē meum
qui me expectat. Et cū vellent eū sol-
uere. nullo mō poterant ad eū p̄tinge-
re. quia statim eoz brachia stupida red-
debant. Uides aut andreas q plebs
volebat eū deponere. hāc oīōne in cru-
ce fecit. vt dicat August. in li. de p̄nia.
Ne me p̄mittas dñe descēdere viuuz.
sed ipus est vt cōmendes terre corp⁹
meū tādū em̄ iam portauit. iāz tādū
sup cōmendatū vigilauit z laborauit q
vellē iam ab ipa obediētia liberari. z
isto grauissimo idumēto spoliari. Re-
cordor qntū in portādo onerosum. in
domādo supbum. in fouēdo infirmū
in coercēdo lasciuum laborauit. Scis
dñe quoties a puritate p̄templatiōis
retrahere me p̄tendebat. q̄ciens a dul-
cissimo q̄etis tue somno me excitare
obtendebat. q̄ntū z q̄ciens laborē in-
gerebat. Qui igit⁹ tādū vt potui pa-
ter benignissime pugnātī restiti z tua
ope supauit. a te iusto remuneratore z
pio posco ne mihi id vltra cōmēdes.
sed depositū reddo. Cōmenda aliq q
illo vltra nō impediat. z resurrecturū
seruet z reddat vt z ipm qz meritum
sui laboris recipiat. Terre id cōmēda
vt me ampli⁹ vigilare nō opreat. z li-
bere ad te fontē indeficiētis gaudiū tē-
dere anxiante nō retrahat nec ipediat
Hec August. His dictis splēdor nū-

De sancto Andrea

mius de celo venies dimidia hora eū
circūdedit. ita vt nullus eū videre pos
set. Et abscedēte lumine siml' cū ipso lu
mie spm tradidit. Maxima pō vxor
egeē tulit corpus apli sancti z honori
fice sepeliuit. Egeas vero añq̃ domū
suam rediisset arrept' a demone i via
corā oibus expirauit. Aūnt q̃z de se
pulchro sancti Andree māna in mo
dū farine z oleū cūz odoze suauissimo
emanare. a q̃ que sit anni futuri fertili
tas incolis regionis oñditur. Nam si
exiguū pfluat exiguū terra exhibet fru
ctum. si copiose. copiosum. Hoc forte
antiq̃tus vep̃ fuit. sed mō ei' corpus
apud pstantinopolim trāslatū esse p
hibet. **H** Eps quidā religiosus
habēs vitā bñā andrea inter ceteros
sanctos in veneratōe habebat. ita q̃ i
cūctis suis opibus hunc semp titulu
p̃ponebat. Ad honoꝛē dei z beati an
dree. Inuidēs igit viro sc̃to hostis an
tiquus ad eū decipiendū tota callidi
tate se p̃tulit. seq̃ i formā mulieris pul
cerrime trāformauit. Venit igit ad
palatiū ep̃i asserens se velle p̃fiteri ei
dem. Mandat eps vt suo penitēciali
p̃fiteat cui plenitudinē tradiderat po
testatis. Renunciat illa q̃ nulli hoim
nisi sibi secreta sue p̃scientie reuelabit
sicq̃ zūctus ep̃us eā ad se venīre p̃ce
pit. Lūi illa Obscuro dñe misere mei
Ego em̃ in annis puellaribz vt cerni
tis p̃stitutaz a puericia delicate nutri
ta. necnō z regia stirpe p̃genita. huc i
peregrino habitu sola veni. Nam pa
ter me' rex vtriq̃ valde potēs cuidam
magno p̃ncipi me volebat in p̃iugū
sociare. Lūi rīdi q̃ oēm thoz abomi
narer maritalē. q̃z p̃ginitatē meā xp̃o
in p̃petuū dedicauī. z iō nūq̃ possēz
in carnalē copulā p̃sentire. Deniq̃ sic
artata q̃ optebat me aut ei' volūtatē
durissime obedire. aut certe diuersa
subire sup̃plicia. latēter fugā inij. ma
gis elīgēs etulare q̃ sponso meo fidē
infringere. Audis vero vestre sc̃titatē
p̃coniū. sub alas vestre p̃cētōis cōsu
gī. sperās me apud vos locū regire q̃e

tis. vbi possem p̃templatōis carpe se
creta silētia. p̃sentisq̃ vite vitare nau
fragia. z p̃turbationē mūdi fugere p
strepētis. Admirās in ea ep̃s nobili
tatē generis. pulchritudinē corpis tā
imensum feruorē. z tante eloquētie ve
nustatē. placida z benigna voce rīdit
Esto secura filia. ne formides. q̃z ille
ob cur' amorē te z tuos z tua tam viri
liter p̃tempstī tibi ob hoc in p̃nti cu
mulū gratie z in futuro plenitudinez
glorie largiet. Sz ego seru' eius me
z mea tibi offero. Eligasq̃ vt tibi pla
cuerit mansionē. Volo aut vt hodie
mecū prandere debeas. Lūi illa. No
li inquit pater. nolī de hac re me roga
re. ne forte ex hoc aliq̃ mali suspitio p
ueniat z nitor fame vestre denigrati
onē aliquā patiat. Ad quā ep̃s dixit.
Plures crim' z nō soli. z ideo nullum
male suspitōis scrupulū in aliq̃ pote
rit generari. Venientes itaq̃ ad mē
sam ep̃s z illa ex opposito p̃federūt. ce
teris residētibz hinc z inde. Intendit
in eā crebro ep̃us. cuiusq̃ faciē nō desi
nit intueri. z pulchritudinē admirari.
Sicq̃ dum ocul' figitur anim' sauci
atur. Et dū eius faciē nō desinit intui
eri. antiqu' hostis cor eius graui iacu
lo vulnerauit. Perpēdit hoc z ip̃e dia
bolus. z pulchritudinē suā cepit ma
gis ac magis augere. Itaq̃ ep̃us p̃t
mus erat p̃sensu vt eā de illicito ope
attēptaret quādo possibilitas se offer
ret. Tūc subito q̃dam peregrinus venit
ad ostiū. crebris ictibz pulsans. z ma
gnis clamoribz postulans sibi ap̃iri.
Lūq̃ ap̃ire nollēt. z ille magnis cla
moribz z ictibz nimis eis fieret impo
tunus. interrogat ep̃s mulierem si in
gressum illi' peregrini hominis accepta
ret. Lūi illa dixit. Proponat sibi aliq̃
q̃stio satis grauis. quā si enodare sci
uerit admittat. si aut nescierit tāq̃ in
scius z indign' ep̃i p̃sentia repellatur.
Fauent ei' oēs sentētie. z quis suffici
ens esset hāc q̃stionē p̃ponere sciscitan
tur. Lūq̃ null' sufficiēs inueniretur
ep̃s dixit. Quis em̃ nostrū ad hoc taz

De sancto Nicolao

sufficiens est sicut vos o dñā q̄ ceteros nos et eloquētia pcedit. et sapiētia nobis oibus ampliꝝ utilitatis. Vos igit hanc pponite q̄stionē. Tunc illa dixit Interroget qd̄ est maiꝝ mirabile qd̄ deus vnq̄ in pua re fecerit. Interrogatus de h̄ pegrinus p nunciū dixit. diuersitas et excellētia faciēz. inter tot em̄ homines qui fuerūt ab initio mundi et vsq̄ in finē futuri sunt. duo repiri nō possent q̄rum faciēs p oia similes essent et in ip̄a q̄z tā minima faciē oēs sensus corp̄is deus collocauit. Audiētes oīes eiꝝ respōsionē admirātes dixerūt. Vera et optima est solutio q̄stionis. Tūc mulier ait. pponat sibi secundā q̄stio grauior in q̄ meliꝝ possimus eiꝝ sapiam expiri. Querat ab eo vbi terra sit altior oīni celo. punctat de h̄ pegrinꝝ rñdit. In celo empyreo vbi residet corpꝝ xp̄i. Corpus em̄ xp̄i qd̄ est altiꝝ oīni celo. est de nostra carne formatū. Porro caro nostra qdam terrea substantia ē. Tūc corpus xp̄i super oēs celos sit. et de nostra carne originē duxerit. caro aut nostra de terra sit condita. pstat q̄ vbi corpꝝ xp̄i resideret ibi pculdubio terra altior celo maneret. Refert nunc? que rñderat pegrinus. Et ecce oēs rñsionē eius mirabiliter approbāt. et magnifice sapias eiꝝ laudāt. Tūc illa itez dixit. Fiat ei tercia q̄stio grauiissima et occulta et ad soluendū difficilis et obscura. vt sic eiꝝ sapientia tercio cōprobet. et dignus sit vt ad mēsam ep̄i merito admittat. Queratur ab eo q̄ntū spaciū sit a terra vsq̄ in celū. Requisitꝝ de hoc pegrinus nuncio dixit. Glade ad eū qui te misit ad me. et de hoc diligēter p̄cūtare. ip̄e enī melius me hoc nouit. et ideo tibi de hoc melius respōdebit. nam ip̄e illud spaciū mensurauit quādo de celo in abyssum cecidit. ego aut de celo nūq̄ cecidi. et ideo illud spaciū nūq̄ mensuraui. Non em̄ est mulier sed diabolus qui se posuit in similitudinē mulieris. Audiēs hoc nunc? vehemēter expaui. et ea q̄ audierat corā oibus recitaui.

uir. Virantibꝝ itaq̄ oibus et stupētibꝝ. antiquꝝ hostis de medio eorum euauit. Ep̄s aut rediens ad se redarguit amare semetip̄m. et de ppetrata culpa veniā lamētabiliter p̄cabatur. Visitq̄ nūciū vt pegrinus introduceret. sed nequaquā ampliꝝ iuenit. Tūc ep̄s pplm̄ puocauit et eis euidenter exposuit ordinē geste rei. pcepitq̄ vt oēs ieiunij et oīonibꝝ insisterēt. si forte dominiꝝ reuelare alicui dignaret. quis nā ille pegrinus fuent q̄ eum a tanto p̄culo libauit. Reuelatū at ē illa nocte ep̄o q̄ bt̄us andreas fuerit qui p liberatōe ip̄ius se posuerit i habitu pegrini. Lepit igit ep̄s in deuotōe beati andree magis crescere. ac eum exinde in reuerentia plus habere. Cum ppositꝝ qdam cuiusdā ciuitatis agrū sancti andree abstulisset. et ob h̄guissimis febribꝝ orāte ep̄o fuerit correptus. ille ep̄m rogauit vt p se oraret et agrū sibi redderet. Sz cū orāte ep̄o sanitas ēcepisset. agrū itez vsurpauit tūc ep̄s oīoni se dedit et oīs lāpades ecclie fregit dicēs. Hoc lūmē nō accēdet donec dñs se de suo inimico vindicet. et ecclia qd̄ amisit recuperet. Et ecce ppositus grauiissimis itez febribꝝ laborauit. Visitq̄ nūciōs ep̄o vt p se oraret et agrū suū et aliū sibi silez redderet. Cui cū ep̄s rñderet iam orauit et exaudiuit me deꝝ. ip̄e ad eū se portari fecit. et vt eccliam intraret ad orandū coegit. Ep̄s dū eccliam ingredir. ille subito morit et ager ecclie restituit.

Legenda. iij.

De sancto Nicolao.

Nicolaus dicit a nicos

q̄d est victoria et laus q̄d est pplus. indētiꝝ colaus q̄si victoria ppli id ē victioꝝ q̄ poplaria et vilia sūt. Ut d̄ victoria ppli. q̄z mltos p̄p̄os vita et doctrina docuit vicia et p̄cā vincere. Vel nicolaꝝ d̄ a nicos q̄d est victoria et laus q̄si victoriosa laus. Ut a nitor et laos q̄d est p̄p̄s q̄si nitor ppli. Ha

De sancto Nicolao

buit eni in se ea q̄ nitorē z mūdiciā fa-
ciūt. Nā fm Amb. mūdā sermo diuī-
nus. mūdā vera p̄fessio. mūdā scā
cogitatio. mūdā bona opatio. Et le-
gendā doctores argolici p̄scripserūt.
Est at argos fm Isid. ciuitas grece
vñ z argolici greci vocāt. Alibi q̄z le-
git q̄ methodi p̄iarcha ei⁹ vitā grece
sc̄psit quā Iohes dyacon⁹ in latinuz
translulit z plura addidit.

Nicolaus ciuis patere vñ
ex diuitib⁹ z sc̄is pentib⁹
originē duxit. Pater ei⁹ epi-
phan⁹. m̄r p̄o Iohāna di-
cta est. quē cū in p̄meo iuuetutis sue
flore p̄ntes genuissent deinceps p̄ri-
nēter viuētes celibē vitā duxerūt. Hic
p̄ma die duz balnearēt erect⁹ sterit in
pelui. Insup q̄rta z sexta feria t̄m sel-
fugebat vbera. Factus at iuuenis a-
lioz iuuenū deuītās lasciuias eccl̄iaz
p̄ori⁹ terebat lūmīna z q̄cqd ibi de sa-
cra sc̄ptura intelligere poterat memo-
rit̄er retinebat. Parētib⁹ p̄o suis defū-
ctis cogitare cepit q̄liter tantā diuiti-
arū copiā nō ad laudē humanā s̄z ad
dei gl̄iam disp̄saret. Tūc q̄daz p̄ui-
cane⁹ su⁹ satis nobilis tres filias p̄gi-
nes ob inopiā p̄stituere cogit. vt sic i-
famī eaz cōmertio alerēt. Qd vt san-
ctus cōperit. scel⁹ abhorruit. z massaz
auri p̄āno inuolutā in domū ei⁹ p̄ se-
nestrā nocte clam iecit. z clam recessit
Dane aut surgēs hō massam auri re-
perit. z deo gr̄as agēs p̄mogenite nu-
ptias celebrauit. Nō multo post tpe
dei famul⁹ sile pegit opus. Qd rursus
ille repiens z in laudes imensas p̄ui-
pens. decetero vigilare p̄posuit vt sci-
ret q̄s esset qui sue inopie subuenisset.
Post paucos etiā dies duplicatā au-
ri massaz in domū p̄iecit ad cui⁹ soni-
tū ille excitat⁹. z Nicolau fugientē inse-
quit taliq̄ voce alloq̄tur. Siste gra-
duz. teq̄ aspectui ne subtrahas meo.
Sicq̄ accurrez veloci⁹ Nicolau hūc
esse cognit. Vox humi p̄strat⁹ oscu-
lari volebat pedes eius. Qd ille refu-
rans ab eo eiegit. ne cū q̄diu viueret

publicaret. Post h̄ myree ciuitat⁹ de-
functo ep̄o p̄uenerūt ep̄i. illi eccl̄ie de
ep̄o p̄uisuri. Aderat at inter eos qui-
dā magne auctoritat⁹ ep̄s. ad cui⁹ electi-
onē oīm snia depēdebat. Cū igitur
cūctos ieiunijs z oīonib⁹ insistere mo-
nuisset. nocte illa vocē audiuit dicētes
sibi vt hora matutinali fores eccl̄ie ob-
seruaret. z quē p̄mū ad eccl̄iam cuius
etiā nomē eēt Nicola⁹ venire p̄spiceret
ip̄m in ep̄m p̄secraret. Hoc ḡ alijs re-
uelās ep̄s admonuit vt oēs oīonib⁹
insisterent. z ip̄e p̄re forib⁹ excubaret.
Dix imodū. Hora matutinali q̄si a
deo missus aū oēs se agebat Nicola⁹
Quē app̄hendēs ep̄s dixit ei. Quod
tibi nomē est. Ille vt erat columbina
simplicitate plen⁹ inclinatio capite. Ni-
cola⁹ inq̄t v̄re sc̄itatis seru⁹. Quē i ec-
clesiā ducētes licet plurimū renitētē
in cathedrā collocauerūt. Ip̄se aut eā
dem quā p̄us hūilitatē z mox grauī-
tatē in oib⁹ sectabat In oīone puigi-
labat. corp⁹ macerabat. muliez p̄so-
tia fugiebat. humilis erat in omnes
suscipiendo. efficax in loquēdo. alacer
in exhortādo. sener⁹ i corripēdo. Fere
q̄z sicut legit i chronica q̄daz Nicolau
nicensino interfuisse p̄cilio.

Quadā aut die dum q̄dam naute p̄i-
clitarent ita cū lachrymis orauerunt.
Nicolae famule dei si vera sūt q̄ de te
audiuim⁹ nūc ea exp̄iamur. Vox qui-
dam in ei⁹ similitudine apparuit dicens
Ecce assum. vocastis enī me. Et cepit
eos in antēnis z rudētib⁹ alijsq̄ iuuā-
re nauis armamēt⁹. Statimq̄ cessauit
rēpestas. Cū aut ad ei⁹ eccl̄iam venis-
sent quē nunq̄ aū viderāt sine indice
cognouerūt. Tūc dō z sibi de sua libe-
ratōe gr̄as egerūt. Qd ille diuie mise-
ricordie z eoz fidei nō suis meritis at
tribuere docuit. Quodā tpe totam
p̄uinciā sancti Nicolai fames valida
p̄culit. ita vt oibus deficerēt alimēta.
Audiēs at vīr dei naues onustas tri-
tico portui applicasse. illuc statim p̄fi-
ciscit rogās nautas vt saltē in cētum
modijs p̄ quālibet nauē fame p̄clitā

De sancto Nicolao

tibus subuenirēt. Cui illi. Non aude-
mus pater. q̄ mensurati alexandrie
op̄ter in horrea impatoris nos redde-
re. Quib⁹ sanct⁹ dixit. Facite nunc qd̄
dico. ⁊ vobis in dei virtute p̄mitto q̄
nullā minorationē habebitis apud re-
gium exactorē. Qd̄ cum fecissent. ⁊ eā
dem mensurā quā alexandrie ceperant
reddidissent mistris impatoris mira-
culū referūt. ⁊ deū in suo famulo ma-
gnifica laude attollūt. Frumētū autē
p̄m vniuscuiusq̄ indigentia vir dei di-
stribuit. ita vt miraculose duob⁹ anis
nō tū ad victū sufficeret. sed etia⁹ ad
vsum semis abūderet. Cū autē re-
gio illa idolis deseruisset. p̄ ceteris ne-
phande dyane simulachrū pplus co-
luerat adeo vt vsq̄ ad tps viri dei nō
nulli rustici p̄dicte religioni execrabili
deseruirēt. ac sub q̄dam arboze p̄seca-
ta dyane q̄sdam ritus gentiliū exerce-
rent. At vir dei p̄dictū ritū de oibus
finibus expulit. ipamq̄ arboze p̄scidi
mādauit. Iratus ex hoc ⁊ euz hostis
antiquus oleū mīdyaton qd̄ p̄tra na-
turā in aq̄ ⁊ lapidib⁹ ardet p̄fecit. seq̄
in formā cuiusdā religiose femie trāssi-
gurās q̄busdā ad virū dei nauiganti-
bus in quadā sagenula obuiauit. sic-
q̄ affata est eos. Vallez ad sc̄m dei
venire vobiscū. sed neq̄o. Rogo ergo
vos vt hoc oleū ad ei⁹ eccliam defera-
tis ⁊ ob mei memoriā ex illo aule ei⁹
parietes liniat⁹. ⁊ statim euauit. Et
ecce aliā cernūt nauiculā cū honestis
psonis. inter q̄s vn⁹ erat simillim⁹ san-
cto Nicolao. Qui sic ait illi. Heu qd̄
mulier illa locuta ē vobis vel qd̄ actu-
lit. Illi autē cūcta p̄ ordinē narrauerūt
Quibus ille. Hec est ipudica dyana
⁊ vt me verū dicere cōprobetis. oleū
illud in mare p̄jcite. Quib⁹ p̄jcienti-
bus ingens ignis in mari succendit. ⁊
p̄tra naturā diutius i mari ardere cō-
spicit. Veniētes igit̄ ad seruū dei aie-
bant. Vere tu es ille q̄ nobis in mari
apparuiisti ⁊ a diaboli insidijs libera-
sti. **D** Per idē tps cū quedā gens
romano impio rebellasset. p̄tra ea im-

perator tres p̄ncipes nepotianū visuz
⁊ apilionē misit. Quos portui adria-
tico ob ventū cōtrariū applicatos. be-
atus Nicola⁹ vt secū comederēt inui-
tauit. volēs vt gentē suā a rapinis cō-
pescerēt q̄s in nūdinis exercebāt. In-
terim dū sc̄us abesset cōsul corrupt⁹
pecunia tres innocētes milites iussit
rat decollari. Qd̄ vt vir sc̄us audiuit
rogauit p̄ncipes illos vt secū illuc vs-
q̄ gradu cōcito p̄perarēt. Veniensq̄
ad locū vbi decolladi erāt inuenit eos
p̄blice flexo ⁊ facie iā velata ⁊ spicu-
latozē ensē sup̄ eozū capita iā vibra-
se. At Nicolaus zelo accēsus in lecto-
rē se audacter ingessit. ⁊ gladiū de ma-
nu eius emin⁹ ppulit. innocētesq̄ sol-
uēs eos incolumes secuz duxit. Illico
ad p̄torū p̄sulis p̄perat ⁊ fores clau-
sas vi reseat. Voz illi cōsul occurrēs
salutauit eū. Aspiciens hoc sc̄us dixit
Inimice dei legis p̄uicator. qua te
meritate p̄sumpsisti tāti cōscius sceles-
ris vultū cōspicere nostrū. Quē post-
q̄ plurimū obiurgauit. ad preces tū il-
lorū ducū eū penitentē benigne rece-
pit. Recepta igit̄ b̄ndictioe impiales
nūcū iter pagunt. ⁊ impio sine sangui-
ne hostes subdūt. Rediētesq̄ ab im-
patore magnifice sūt recepti. Quidā
autē eozū felicitatibus inuidētes. p̄se-
cro impatoris p̄ce ⁊ p̄cio suggererūt
vt eos apd̄ ipatorē de lese maiestatis
crimine accusaret. Qd̄ euz ipatori sug-
gessisset. ille nimio furore replet⁹ eos
in carcerari p̄cepit ac sine aliq̄ interro-
gatione illa eos nocte occidi mādauit.
Qd̄ cū a custode didicissent sciderunt
vestimēta sua. ⁊ gemere amare ceperūt
Tūc vnus eozū. s. nepotian⁹ recolens
q̄ br̄us Nicola⁹ tres innocētes libera-
uerat. exhortat⁹ est alios vt ei⁹ patrocl-
nia flagitarent. Quib⁹ orātib⁹ sc̄us
Nicolaus nocte illa Cōstantino ipa-
tori appuit di. Cur illos p̄ncipes taz
iniuste cōprehēdisti ⁊ morti sine crimi-
ne addixisti. Surge veloc. eosq̄ p̄tro-
cius dimitti iubeto. Sin autē oro de-
vt tibi suscitet bellū in q̄ tu corruas ⁊

De sancto Nicolao

bestijs cib⁹ fias. Cui impator. Quis es tu q⁹ hac nocte palatium meum ingres-
sus talia audes loqui. Cui ille. Ego
sum Nicolaus myree ciuitatis episco-
pus. sic et prefectum similiter terruit. p⁹
visus dicens. mente et sensu p⁹ditel. cur
in necem innocentium consensisti. perge
cito et eos liberare stude. sin autem co-
pus tuum vermibus scaturiet et do-
mus tua cito destruet. Cui ille. Quis
es tu q⁹ nobis tanta minaris. Scito in
q⁹ me esse Nicolaum myree ciuitatis ep⁹m
Ultrasq⁹ euigilantibus statim mutuo sua
somnia pandunt. et p⁹ illis incarceratis
perinuo mittunt. Quibus ait impator.
qs magicas artes nostis ut tantis nos
illudat somnijs. Cui illi responderunt se
magos non esse. nec mortis finem meru-
isse. Tunc impator. Nostis inquit hoies
cui nomen est Nicolaus. Et illi audito h⁹
noie man⁹ extenderunt ad celum rogantes
deum ut eos sancti Nicolai meritis asp⁹nti
p⁹culo liberaret. Et cum impator totam
vitam ei⁹ et miracula ab eis didicisset. di-
xit eis. Ite et gratias deo agite q⁹ vos ei⁹
precibus liberauit. Sed et de n⁹is eidez
afferte gaudiolis rogantes eum ut ulterius
mibi minas non inferat. sed p⁹ me et
regno meo ad dominum preces fundat. Post
paucos dies predicti viri ad dei famu-
lum veniunt. moxq⁹ ad ei⁹ pedes humili-
ter se prosternunt dicentes. Glorie famuli
dei es vere cultor et amator christi. Cumq⁹
sibi omnia p⁹ ordine retulissent. ille eleua-
tis in celum manibus imensas deo laudes
retulit. et bene instructos principes ad p⁹-
pria remisit. Et cum ait dominus vellent
eum assumere. rogauit dominum ut angelos
suos sibi mitteret. Et inclinato capite
angelos ad se venire vidit. et dicto psal-
mo. In te domine speraui. usq⁹ in man⁹ tu-
as domine etc. tradidit spiritum. anno domini. ccc
xliij. ubi celestium melodia audita est.
Qui dum sepultus fuisset in tumba mar-
morea. a capite fons olei. et a pedibus
fons aque fluxit. et usq⁹ hodie ex ei⁹ me-
bris sacrum refudat oleum valens in salutem
multorum. Successit autem ei quidam vir bo-
nus q⁹ tunc de sede sua ab inuidis est de-

pulsus. Quo eiectione oleum fluere desistit.
Sed eo reuocato protinus emanauit. P⁹
multum quoque temporis thurci myream urbem des-
truxerunt. Quadraginta quoque septem milia
lites barbares illuc perfecti quatuor mona-
chis illis ostendentibus tumba sancti Nico-
lai aperuerunt. ossaq⁹ ei⁹ in oleo natanti-
a in urbe baream reuerenter detulerunt.
anno domini. D. lxxxvij. Vir quidam ab
vno iudeo quidam summam pecunie mu-
tuo accepit. iurans super altare sancti Nico-
lai cum alium fideiussorem habere negret q⁹ qu-
cilius posset sibi redderet. Tenere autem
illo diu pecuniam. iudeus eam exposulauit
sed eam sibi reddidisse affirmat. Trahit
igitur ad iudicium et iuramentum indicis de-
bitori. Ille baculum cauatum quem auro
minuto impleuerat secum detulerat. ac si
ei⁹ adminiculo indigeret. Volens igitur
facere iuramentum. iudeo baculum tradi-
dit reservandum. Iurauit ille q⁹ plus sibi
bi reddiderit etiam q⁹ deberet. Facto iu-
ramento baculum suum repetijt. Et iudeus
ignarus astutie eius sibi reddidit. Re-
diens autem q⁹ fraudem fecerat in quidam bi-
uis oppressus corruit somno. currusq⁹
cum impetu veniens eum necauit. et plenum
baculum auro fregit. et aurum effudit. Au-
diens h⁹ iudeus concitatus illuc venit. Cum
q⁹ dolum vidisset. et a multis ei⁹ suggere-
ret ut aurum reciperet oino renuit. nisi qui
defunctus fuerat ad vitam beati Nicolai
meritis redderet. asserens se si hoc fieret
baptisma suscepturum et christianum futurum.
Continuo q⁹ defunctus fuerat suscitatus. et
iudeus in christi noie baptizatus. Qui
dam iudeus videns beati Nicolai virtutes
potentiam in miraculis facientis. imagi-
nem ei⁹ sibi fieri precepit. eamq⁹ in sua domo
collocauit. Cui res suas cum aliis longi-
us iret cum minis comedabat. hec vel si-
milis fabula dices. Ecce Nicolae. Via
bona mea vobis custodienda committo. et
nisi omnia bene custodieritis. ultione erpe-
ram de vobis verberibus et flagellis.
Quadam igitur vice dum ille abesset. fures
adueniunt. cuncta rapiunt sola imaginez
derelinquunt. Iudeus autem rediens et se spo-
liatum videns. imaginem alloquitur talibus vel

De sancto Nicolao

similibz vsus verbis. Domine Nica-
lae nōne in domo mea vos posueraz
vt res meas a latronibus seruaretis.
Cur hoc facere nolulistis. et latrones
quare nō prohibuistis. Igit̃ dira tor-
menta recipies et pro latronibus pe-
nam lucas. Sicq; damnu meum in tu-
is recompensabo tormentis. et furo-
rem meū in tuis refrigerabo verberibz
et flagellis. Accipies ḡ iude? ima-
ginē. dire eā verberat direq; flagellat
Dira res prius et stupenda diuidentibz
furibus que rapuerāt. sanct? dei
tanq; in se verbera recepisset apparui-
t. hec vel similia verba dicens. Cur tā
dire p vobis flagellat? sum. cur tā cru-
deliter verberat? cur tormēta tot pas-
sus. Ecce quomodo corpus meū liuet
Ecce qualiter effusione sanguinis ru-
bet. Pergite citius. et cuncta reddite
que tulistis. Alioquin dei om̃ipoten-
tis in vos ira desuuet. ita vt scelus ve-
strum in medium publicetur. et quili-
bet vestrum suspēdium patiatur. Ad
quem illi. Quis es tu qui nobis talia
loq̃ris. Et ille. Ego sum Nicola? ser-
uus iesu xp̃i quē iude? ille. p rebz suis
quas tulistis tā crudeliter flagellauit
Terribi illi ad indeū veniūt miracu-
lū referūt. ab eo qd imagini fecerit au-
diunt. cuncta reddūt. Sicq; et latro-
nes ad viā redeūt rectitudis. et inde?
fidē amplectit̃ saluatoris. Vir qui
dam p amore filij sui litteras addiscē-
tis festū sancti Nicolai annuatim so-
lemniter celebrabat. Quadā igit̃ vice
pater pueri cōiuiū preparauit. et mul-
tos clericos inuitauit. Venit aut̃ oīa
bolus ad ianuā in habitu pegrini. pe-
tēs elemosynā sibi dari. Et iubet q̃-
totius pater filio vt det elemosynam
pegrino. Properat puer. sed pegrinus
nō inueniēs inseq̃tur abeuntē. Lūq;
ad qōdam compitū puenisset appre-
hendēs diabol? puez eum strangula-
uit. Qd audiens pater vehemēter in-
genuit. corp? tulit. in thalamo collo-
cauit. Lepitq; p dolore clamare et di-

cere. Fili dilectissime quō est tibi. Sa-
cte Nicolae heccine est merces hono-
ris quē vobis tādū exhibui. Et cum
hec et silia pater diceret. statim puer q̃
si de somno euigilās oculos aperuit et
surrexit. Vir qdaz nobilis ro-
gauit beatū Nicolai vt sibi filiū a do-
mino impetraret. pmitterēs se filiū ad
ecclesiā ei? ductū et cyphū aureū ob-
latū. Filius ḡ nascit et ad etatē pdu-
citur. et cyphus fieri iubet. Qui dū si-
bi valde placeret suis cum adaptrauit
vsibus. et aliū eque valēt fieri pcepit
Nauigantibz itaq; ad ecclesiā sc̃i Ni-
colai. iubet pater filio vt in illo cypho
quē pmo fieri fecit aquā sibi afferret.
Puer aut̃ cū veller aquā haurire cum
cypho in mare cecidit et statim dispa-
ruit. Pater aut̃ amare flens nihilomi-
nus votū suū p̃fecit. Veniēs igit̃ ad
altare sancti Nicolai cū obtulisset se/
cū dum cyphū. tanq; piectus cecidit
de altari. Cū aut̃ eū eleuasset et sup al-
tare iterū posuisset. rursus de altari lō-
gius est piectus. Mirantibus oībus
ad tam grande spectaculū. ecce puer
sanus et incolumis aduenit. primū cy-
phum in suis gestans manibz. Nar-
rauitq; corā oībus q̃ quādo in mare
cecidit statim beatus Nicolaus affu-
it et eum illesus seruauit. Sicq; pater
eius letus effect? vtrūq; cyphum bea-
to Nicolao obtulit. Quidaz vir di-
ues meritis beati Nicolai filiū habu-
it quem adeodatiū vocauit. Hic san-
cto dei capellam in domo sua constru-
ens oīi anno festū eius sollemniter ce-
lebrauit. Erat aut̃ locus ille situs iu-
sta terram agarenor. Adeodatus er-
go quadam vice ab agarenis capitur
et in seruitutem regis eorum deputa-
tur. Sequenti anno dum festum san-
cti Nicolai pater eius deuote celebra-
ret. et puer cyphum p̃ciosus tenens re-
gi assisteret. recolit suam captionē. pa-
rentum dolorē. et gaudiū qd in domo
sua ea die fiebat. cepitq; altius suspi-
rare. Quoz suspitioz causam dū rex

De sancta Lucia

minis extorsisset a se rex. q̄cqd tu? **A**li-
cola? agar tu hic nobiscum manebis. et
subito facto v̄to vehemēt torāq; do-
mū cōcutiente puer cū cypho rapit. et
aū fores ecclē vbi p̄ntes a gebat solē
mā collocat. et magnū gaudiū oibns
generat. Alibi tū legi q̄ p̄dict? iuue-
nis fuit de normādia q̄ vltra mare p/
gens a Soldano capit et aū eum sepe
verberat. Qui dū in festo scti Nicolai
verberaret. et in carcere inclusus flieret
et p sua liberatōe et p leticia quā tunc
habere cōsueuerat p̄ntes. subito ob/
dormiuit et euigilās in capella patris
sui se inuenit. **Legenda. iij. A**

De sancta Lucia virgine.

Lucia di

Lucitur a luce. Lux enim
h̄z pulchritudinē in a/
spectōe. q̄z vt dic Am/
bro. Lucis natura hec ē vt ois in eius
aspectu grā sit. h̄z etiā diffusionē sine
coīnq̄natōe. q̄z p̄ q̄cunq; imūda diffu-
sa nō coīnq̄nat. rectū incessum sine cur-
uitate longissimā lineaz p̄transit sine
morosa dilātōe. Per hoc oīdīf q̄ btā
virgo Lucia habuit decorē p̄ginitatē
sine aliq̄ corruptōe. diffusionē charita-
tis sine aliq̄ imūdo amore. rectū ince-
sum intērois in deū sine aliq̄ obliq̄ta/
te. longissimā lineā diurne opatiōis si-
ne negligētie tarditate. Vel Lucia di-
citur quasi lucis via. **B**

Lucia p̄go syracusana no-
bilis genere audies famā
sctē Agathe p totā siciliāz
diuulgari. sepulchrū eius
adijct cū mīre sua Euticia ānis q̄ttuor
fluxū sanguis incurabilis patiēte. In-
ter ipsa igit missarū solēnia cōtigit vt
illud euāgelīū legeret in q̄ dñs mulie-
rē ab hac passiōe sanasse narrat. Tūc
Lucia mīri dixit. Si credis his q̄ legū-
tur crede Agathā illū sp̄ h̄re p̄sentē p
cui? noie sustinuit passiōez. Si igit se
pulchrū credēs cōtigeris. p̄fecta conti-
nuo sanitate gaudebis. Igit recedēti

bus cunctis et mīre et filia iuxta sepul-
chrum in oīone exītibns Lucia som-
nus arripuit viditq; Agathā in me-
dio angeloz gēmis ornatā stantē et dī-
centē sibi. Soror mea Lucia p̄go deo
deuota qd a me petis qd ipsa poteris
p̄stare cōtinuo mīri tue. Nā ecce p fidē
tuā sanata est. Euigilans aut Lucia
mīri sue dixit. Mater mea ecce sanata
es. Per ipsam igit te deprecor q̄ suis oīo-
nibus te sanauit ne mihi decetero no-
mines spōsuz. S; q̄cqd mihi datura
eras p dote paupib; largire. Cui mī
ait. Regepus oculos meos et q̄cqd vo-
lueris de facultatib; facito. Ad quaz
Lucia. Qd moriēs das iō das qz fer-
re tecū nō potes. Da igit duz viuīs et
mercedē habebis. Lux igit redissent sic
q̄ridie distractio rez et dant in necessi-
tatib; paupēz. Interea dū p̄monitū
distribuit ad spōsi noticiā puenit. Re-
quirit spōsus a nutrice de his. Rndit
illa caute q̄ vtiliorē possessionē spōsa
sua inuenisset quā suo volebat nomie
compare. et iō videbat aliq̄nta distra-
here. Redidit stult? carnale cōmertū
et cepit auroz et vendētiū. Glendit; at
oibns et paupibus erogatis. sponsus
trahit eā corā pascasio p̄sulari dicens
eam chustianā esse. et p̄ leges agere au-
gustoz. **E** Inuitate igit eā pasca-
sio ad sacrificia idolorū rndit. Sacri-
ficiū placēs deo est vilitare paupes et
eis in necessitatib; subuenire. et qz iāz
ampli? nō habeo qd offerā meīpsam
sibi tribuo offerendā. Cui pascasius.
Ista p̄ba tibi fili stulto chustianō nar-
rare poteris. mihi aut q̄ p̄ncipū decre-
ta custodio ista frustra psequer. Ad
quē Lucia. Tu p̄ncipū tuoz decreta
custodis. et ego dei mei legē custodiz
Tu p̄ncipes times. et ego deū timeo.
Tu illos offendere nō vis. et ego deuz
offendere caueo. Tu illis placere desi-
deras. et ego vt xpo placeā cōcupisco.
Tu igit fac qd tibi vtile cōgscēs. et ego
faciā qd vtile mihi esse p̄pexero. Cui
pascasius. Patrimonitū tuū cum corrup-
tionib; expēdisti. et iō q̄i meretrix loq̄

De sancto Thoma aplo

ris. Cui Lucia. Patrimonium meum in tuto loco constitui. corruptores autem mentis et corporis nunquam sciunt. Respondit pascasius. Qui sunt corruptores mentis et corporis. Lucia dixit. Corruptores mentis vos estis qui suadetis ut aie sue deserat creatorem. Corruptores vero corporis sunt qui corporale delectationem proponunt epulis semper finis. Pascasius dixit. Etsi sciamus quia cum puentum fuerit ad heberram. Cui Lucia dixit. Verba dei cessare non possunt. Cui pascasius. Tu ergo deus es. Respondit Lucia. Ancilla dei sum qui dixit. Cum steteritis ante reges et principes et non ei vos estis etc. Pascasius dixit. In te spiritus sanctus est. Cui Lucia. Qui castitatem viuunt templum spiritus sancti sunt. Cui Pascasius. Ego faciam te duci ad iupanar ut ibi violatorem accipias et spiritum sanctum perdas. Cui Lucia. Non inquamatur corpus nisi de consensu mentis. Nam si me inuita violari feceris: castitas mihi duplicabitur ad coronam. Nunquam autem voluntatem meam ad consensum poteris provocare. Ecce corpus meum ad oculos superplacitum est patrum. Quid moraris. Incipe fili diaboli desideria penarum tuarum exercere. Tunc Pascasius lenones fecit venire dicentes eis. Inuitate ad eam omnem populum et ratiorem illudat donec mortua nunciet. Volentes autem eam trahere tanto potius spiritus sanctus eam fixit ut omni non eam mouere neque. Fecitque pascasius mille viros accedere et manus eius et pedes ligare. Sed eam nullatenus poterat mouere. Tunc et cum viris mille placentia bouis adhibuit. sed tamen ergo domini immobilis permansit. Vocatis autem magis ut suis incitationibus moueret omnino moueri non potuit. Tunc dixit pascasius. Que sunt illa maleficia quod vna puella a mille viris non mouetur. Lucia dixit. Non sunt ista maleficia sed beneficia christi. Porro si adhuc decem milia adhibueris equis ut prius immobilis me videbatur. Puras pro Pascasius. Item quidam figmentum a quo lorio fugaret maleficia iussit eam lorio perfundi. Cumque nec sic moueri posset. angustiatum nimis copiosus ignes

circa eam accendi picemque et resinam et feruere oleum super eam fundi iussit. Dixit itaque Lucia. Inducias impetraui martyrium meum ut credentibus timorem auferam passionis et non credentibus vocem insultationis. Videntes autem amici pascasii eum angustiarum in gutture eius gladium inierunt. qui neque loquela amitteret dixit. Annuncio vobis pacem ecclesie redditam martiriano hodie mortuo: et de regis suorum excommunicatione expulso. Et sicut civitatem cathanensem soror mea agatha data est protectrix. sic et ego civitati syracusane protectrix sum intervenietrix. Dum hec pergo loquor ecce milites romanorum veniunt: pascasium apprehenderunt. vincula ad cesarem secum ducunt. Audierat enim cesar quod vniuersam provinciam fuerat depredatus. Venientes ergo romani et senatui accusatus pariter et iudicatus capitali sententia est punitus. Virgo pro Lucia de loco in quo percussa est mora non est nec spiritum tradidit quoad usque sacerdotes venirent: et corpus domini ei traderetur. Et omnes astantes amicum domini reuerentem. In eodem autem loco est sepulta et ecclesia fabricata. Passa est autem tempore constantini et maxentij circa annos domini mccc.

Regeda. v. A
De sancto Thoma aplo

Thomas interpreta.

tur abyssus vel geminus quod et grece didimus dicunt. Ut

dicunt thomas a thomos quod est divinitas siue sectio. Dicunt ergo abyssus eo quod profunditate divinitatis penetrare meruit quando ad sui interrogationem christus sibi respondit. Ego sum via veritas et vita. Dicunt geminus eo quod resurrectionis christi quasi geminatione et duplici quasi alij cognovit. Nam illi cognoverunt videndo. iste videndo et palpando. Divisio autem siue sectio dicitur. quia mentem suam ab amore mundi divinisit. vel quia ab alijs in fide resurrectionis divinitus et sectus fuit. Vel dicitur thomas quasi totus meus in dei. scilicet amore et preplatione. Habuit enim tria que ipso indicaverunt fuisse amorem dei. de quibus dicitur per de vita preplativa. Quid est deus

De sancto Thoma aplo

diligere nisi aio pcepe feruidū vifiois
dei affectū peccati odiū et mūdi fasti
diū. Uel thomas dicit a theos qd ē de
us et me. vnde thomas qd de me.
et h ppter illud qd dixit cū certificar
credidit. dñs me et de meus. **B**

Thomas aplos cū eēt apd
cesareā apparuit ei dñs vi
ces. Rex indie gundoforus
misit ppositū abanē q̄rere hoīem ar
chitectoria arte eruditū. Veni igit et
mittā te ad eū. Cui thomas. Dñe q
vis mitte me pter ad indos. Cui do
min. Glade secure. q̄ ero custos tui.
Cūq̄ indos puerter. ad me cū pal
ma martyrii venies. Cui Thomas
Dñs me es et ego seru tu. fiat vo
luntas tua. Cūq̄ pposit. forū pam
bulari dixit ei dñs. Quid cōparare
vis iuuenis. Cui ille. Dñs me misit
me vt pducā fuos in arte architecto
ria eruditos. vt rhomano ope sibi pa
laciū pstruat. Tūc dñs tradidit ei
thomā asserēs eū plimū i tali arte pl
tū. Nauigātes aut ad q̄ndā ciuita
tē venerūt in q̄ rex filie sue nuptias ce
lebrabat. Hic cū pconizari feciss vt
oēs nuptijs inessent: alis regē offen
derēt. illuc p̄git abanē et aplm itro
ire. Puella at hebreā fistulā i manu
gerēs vnūquēq̄ laude aliq̄ p̄menda
bat. Glidēs aplm intellexit hūc eē
hebreū eo q̄ nō māducaret. s̄ oculos
ad celū fixos h̄er. Cūq̄ puella corā
eo hebraice caneret dices. Un. ē de
us hebreorū q̄ creauit oīa et fundauit
maria. aplos ipam hec eadē verba re
petere satagebat. Glidēs at p̄cerna
q̄ nō māducaret nec biberet. s̄ tñ o
culos fixos ad celū haberet. aplm dī
in maxillā percussit. Cui aplos. Veli
est vt i futuro indulgētia tibi tradat
et hic transitoria plaga reddat. Non
hinc surgā donec man. q̄ me percussit
bucca canibz afferat. Hic igit ad hau
riendā aquā abiit. et leo ipm occidens
sanguinē ei bibit. Laceratibz autē
canibz ei corp. vn. niger canis ma
nū ei dextera i mediū p̄lū appor

tauit. Quo viso oīs turba obstupu
it et puella ei p̄ba referēs. piecra fistu
la ad pedes apli se piecit. Hmōi aut
vltōem factā reprobare videtur
August. i li. 3. faustū. et asserit a pseudo h̄ fuisse iser
m. Un. et legēda hec q̄ ad pla suspe
cta habet. Possz tñ dici q̄ hoc n̄ anis
mo impcadi s̄ mō p̄dicēdi dictū sit.
Si tñ augustini p̄ba diligēt inspicī
ant nō penit. ista reprobare videtur
Ait enī sic in eodē li. Legūt sc̄pturas
apocrifas māchel nescio a q̄b ficto
ribz fabulaz sub aploz noie sc̄ptas
q̄ suoz sc̄ptorū tpibz i auctoritatem
sc̄te ecclie recipi mererent. Si sancti
et docti hoies q̄ tūc i hac vita erāt et
examinare poterāt eos. pa locutos eē
cognoscerēt. Ibi tñ legūt aplm tho
mā cū esset in q̄dā nuptiaz conuiuo
pegrinus et p̄lus incognit. a q̄dam
mistro palma percussum impcātū fuis
se hoī p̄tinuā seuāq̄ vindictā. Nā cū
egressus fuisset ad fontē vii et aquaz
p̄uuiantibz mīstraret in eū leo irruens
infemīt. manūq̄ ei. q̄ caput apli le
ui ictu percussit a corpe auulsam fm
p̄bū eiusdē apli id op̄at. atq̄ ipcāt
canis iculit mēsis in q̄b ip̄e aplos dis
cūbebat. Quid h̄ videri crudeli. p̄.
Uerū q̄ ibi nisi tñ fallo. h̄ etiā sc̄ptū
est q̄ ei veniā i sc̄lo futuro petierit fa
cta est cōp̄satio bñficij maioris. vt et
aplos q̄ carus deo essz et dñs p̄ hūc ti
more p̄mēdaret ignotis. et illi p̄bāc
vitā q̄nq̄ finiedā in etnū p̄suleretur
Utp̄ illa p̄a sit an p̄ficta narratio ni
hil mea nūc infest. Certe enim mani
chei a q̄b ille sc̄pture q̄s canō ecclia
stic. respuit tāq̄ se atq̄ sincere accep
tant. saltem hic cogunt faceri illā pa
tientie p̄turē quā docet dñs dicens.
Si q̄s te percussit in maxillā tuā de
p̄tera p̄be ei sinistrā. posse esse in p̄pa
tione cordis etiā si nō exhibeat gestu
corpis et exp̄sione verborū. q̄ndem
aplos palma percussus potius dñm ro
gauit vt iniurioso homi in futuro se
culo parceret. in p̄iti aut illa iniuria
nō inulta relinq̄ret. q̄ vel p̄buit ferire

De sancto Thoma aplo

ei alterā prem aut vt itez feriret amo
nuit. Tenebat certe interi⁹ dilectōis
affectū. z exteri⁹ req̄rebat correctōis
exemplū. Siue h̄ vez sit siue cōfictū
cur nolūt credere tali aīo famulū dei
moysen idoli fabricatores z adorato
res gladio pstrauisse. Si aut penas
illas cōparam⁹ qd simile ferro interi
mi. et a feris trucidari atq; lantari.
Quādem iudices publicis legib; ser
uientes maior; crimis reos bestiis tra
di q̄ gladio pcuti iubent. Hec Au
gustinus. Tūc apls ad petiōem re
gis spōsum et spōsam benedixit. Da
ingens dñe adolescentib; his benedi
ctionē dextere tue. et in eoz mentib;
semina semen vite. Abēute at aplo
in manu iuuenis est reprim⁹ plen⁹ da
ctilis palmeram⁹. Comedentib; ve
ro spōso et spōsa de fructu eius am
bo obdormiunt. z somnū sile ambo
cernūt. Videbat etenim eis q rex gem
mar⁹ eos āplecteret et diceret. Apl's
me⁹ bñdixit vob; vt efne vite p̄cipes
sitis. Eulgiatib; aut z mutuo sibi sō
nia reuelatib; aplus ad eos ingredi
tur dicēs eis Rex meus modo vobis
apparuit z me clausis ianuis huc ad
duxit vt super vob; benedictio mea fru
ctificet. Habeatis carnis integrita
tem que est omnium regina virtutū
z fruct⁹ salutis p̄petue. Virgitas so
ror est angeloz. possessio oīm bonoz
victoria libidīnū. fidei trophēū. expu
gnatio demonū. et eterno; securitas
gaudioz. De libidine aut corruptio
gignit. de corruptōe pollutio nascit.
De pollutōe reat⁹ oritur. d reatu cōfu
sio generat. Hec illo referēte duo an
geli apparuerūt dicētes eis. Nos su
mus angeli vobis ad custodiā dpu
tati. q si apli bene suaueritis moni
ta offerem⁹ deo oīa vora v̄ra. Eos
igit apls baptizauit et de fide dilige
ter edocuit. Post mltū vero t̄pis spō
sa nomine pelagia sacro velamie cō
secrata martyriū patitur. z sponsus
noie dionysii illi ciuitati in ep̄m oz
dinat. **L** Post hec aut aplus

et abanes ad regē indle puenerunt.
Designatozo ab aplo mirabli pala
tio et copioso thesauro accepto rex in
aliā puincia p̄fiscit. z apls vniuersū
suum thesaurū paupib; elargit. Per to
tū aut biennū q̄ abfuit rex apls p̄di
catōi institit. z innumerabile populū
ad fidē p̄uertit. Rediēs aut rex z que
thomas fecerat discēs ip̄m cū abane
in ima retrusit carcerē vt postmodū
viuos excoziatos vlticib; daret flā
mis. Interea Gad frater regis mori
z ei sepulchz cū ambitōe nimia p̄pa
tur. Quarta aut die q̄ mortu⁹ fuerat
resurrexit. et stupefactis oib; cūctisq;
fugietib; dixit fratri suo. Hic homo
frater quē excoziare z incēdere dispo
nebas amicus dei est. z oēs angeli fa
mulant ei. qui me in padisum ducen
tes quoddā mibi oñderūt palacium
ex auro et argento z lapidib; p̄ciosis
mirabiliter fabricatū. Et cū ei⁹ pul
critudinē admirarer; dixerunt mibi.
Hoc ē palaciū qd thomas f̄ri tuo ex
truxerat. Tūc dicerē. v̄tinaz ianitoz
ei⁹ essem. dixerūt mibi. Frater tu⁹ se
illo fecit indignū. si vis in illo mane
re rogabim⁹ dñm vt te suscitare dig
net vt illud a fre tuo possis emere red
dēs ei pecuniā quā se existiat p̄didisse
Et hec dicēs cucurrit ad carcerē apli
fratri suo postulās indulgeri. Abiect
q; v̄nculis rogare aplm cepit vt ve
stem acciperet p̄ciosam. Cui apostol⁹.
Ignoras q nihil carnale. nihil terre
num gestiunt q cupiunt habere in ce
lestib; potestate. Egrediente autem
apostolo d carcere rex occurrit ei. z ad
uolūt ei⁹ pedib; veniam postulabat
Tūc apls ait. Vltū vob; p̄stitit de⁹
vt secreta sua vobis oñderet. Credi
te i xpm z baptizabim; vt etnī regni
p̄cipes sitis. Dixit ei frater regis. U
di palaciū qd fratri meo fecisti. z il
lud cōparare merui. Cui apls. Hoc
in potestate fratris tui est. Cui rex. Il
lud erit meū apls fabez tibi aliū. qd
si forte nequerit mibi z tibi vnū h̄ cō
mūe erit. Rūdit apls. Innumerabilia
b 2

De sancto Thoma aplo

palacia sunt in celo ab initio seculi p-
para q fidei p-
pant. Diuinitie aut vte ad illa vos an-
cedere pnt. seq p-
cedere pnt. seq p-
Post vnu aut m-
pes oes illi p-
gregatis debiles z
stare iussit z sup
docti fuerat r-
tio de celo venies
re p hora dimi-
se putaret ictu
gens aut se apls
dñs me sicut ful-
uit. Exurgentes
apl-
eos docere. z. xij. qd-
Primus e vt in
eentia z trin-
triplex ex-
eentia tres p-
Primus e qz vna
hoie sapietia. z
tellectus meoria
ingentiu. Na i-
ingentiu vt n-
Intellectus vt i-
doceri. Scdm q-
scz lignu folia z
tria vnu sunt z
Ter-
stat. in vno ei
audire z odorat-
caput sunt. Scdm
m-
t-
Quartus vt se ab
Sextus vt p-
i his p-
litate amarit. Non-
faciedis q-
cim-
pere vitarit. Unde-
am-
cim-
hienr. Post p-
noue milia viroz
licrib. E p-
dia abijt in q-
signijs coruscavit.

ca migdomie vxor-
gis apls illuminauit.
mia ad sintice. Putas
re. Tunc migdomia de
tū mutauit z int-
apls p-
pit de vite hui-
int cetera. Qm-
ra casib-
cum teneri credi-
Deide cepit q-
p-
q-
rio ex eo q-
nat. Poron-
oi carnali amore
Emplastro ex eo
nera sanat. Libo-
amore delectat. Et
to nō valēt nisi ea
aie lāguēti p-
deuotōe audierit.
Predicāte i-
stolo migdomia
viri tho-
ge ipetravit z
Ad quē veniēs
vt sibi igno-
missus eet. Quā
hec oia se lib-
us aut regē
sue vxoris ad
reuocare possz.
ab ea quam
tot miracul-
Benedicti sūt
credūt z opib-
rāt de trib-
diligēt. sacer-
sidue ad audi-
Reuertēte at
qd tā diu mo-
tabā migdom-
suma ē. z me
pitatis me co-
stulti sūt q-
qz regina regi
pefactus autē
Dū tuā vxorē
didi z p-
mea effecta ē q-

De sancto Thoma aplo

tibi f. Tūc rex iussit aplm liga-
tis manibz ad se adduci. p̄cipiēs ei vt
ad suos viros p̄iuges reuocarz. Apo-
stol' aut triplici exēplo ondit q̄d iū i
errore p̄sisterēt h̄ facere nō deberent.
vīcz exēplo regis. exēplo turris. z exem-
plo fontis. Un dixit. Tu cū sis rex n̄
vis h̄ie coīnq̄nata fuitia sz mūdōs f
uos parit z ancillas. Quāto magis
credere debes deū amare castissima
z mūda fuitia. Quid ḡ culpo: si deū
amare p̄dico in seruis suis q̄d diligis
z i tuis. Sabcauit turrin excelsaz z di-
cis mihi. vt ego q̄ fabricaui eā d̄struā
Fodi terrā pfundā z eduxi fontes de
abyssō. z dīs mihi vt obstruā illum.
Tūc irat' rex affert iussit ardētes la-
minas ferreas. z aplm stare nudis pe-
dibz sup eas. Protinus aut nutu dei
fōs ibi erupit z eas extinxit. Tūc rex
p̄silio cognati sui eū i fornacē ardētes
mitti fecit. Que tū sic refrigerata ēvt
die alba san' ide exiret z illelus. Dixit
q̄ regi cariss'. Fac illū offerre sacrifici-
ū deo sol' vt sic dei sui irā incurrat q̄
ab his eū libat. Cūq̄ ad h̄ vigeretur
dixit regi. Prestātor es tu q̄ factu-
ra tua. Exā tu mō vep' deū negligis z
p̄icturā colis. tu putas q̄ sic dicat cari-
ss' de' me' mihi irasceat postq̄ adora-
uero deū tuuz. magis aut irasceat deo
tuo cūq̄ cōminuet. Adoro igit eum.
Si ḡ me adorāte deū tuū de' meus
nō euerter illū sacrificabo illi. Si aut
sic tu credas deo meo. Lūi rex. Ad-
huc mecū de pari loqr'. Precepit igr
apls hebraice demōi q̄ i eo erat vt q̄
cito corā idolo genua flecteret statim
idolū cōminueret. Flectēs igit aplus
genua dixit. Ecce adoro sz nō idoluz
Ecce adoro sz nō metallū. Ecce ado-
ro sed nō simulacrū. Adoro aut dñm
iesum xpm. in cui' noie p̄cipio tibi d̄
mon q̄ in eo latitas vt simulacrū istū
cōminuas. Statimq̄ sic cera liq̄factū
est. Tūc oēs sacerdotes mugitū d̄de-
rūt. Pōrifer aut tēpli eleuās gladiuz
aplm trāstuerberauit dicēs Ego vin-
dicabo iurias dei mei. Rex aut z ca-

risi' aufugerūt vidētes q̄ popul' vel-
let aplm vindicare z pōrificē viuū in-
cēdere. Xpiāni aut corpus apli tulerūt
z honorifice sepelierūt. P' lōgū tpus
scz circa ānos dñi. cc. z. xxx. corp' apli
in edissam ciuitatē q̄ olim dicebat' ra-
ges medoz trāstātū ē alexādro iperā-
toze ad siroz p̄ces h̄ faciēte. In illa at
ciuitate null' heretic'. null' iude'. nul-
lus pagan' p̄t viuere. nec tyrānus ali-
qs ibi nocere. postq̄ Abagar' rex il-
li' ciuitat' eplaz māu saluatoris sc̄ptā
accipe meruit. nā si qñ gēs aliq̄ p̄ ciui-
tatē illā insurrexerit. infans baptizat'
sup portā stās eplaz illā legit. z ea die
rā saluatoris sc̄pt' q̄ apli thome meri-
tis hostes aut fugiūt aut pacātur.
Fido' in li. d̄ vita z obitu sc̄toz. sic
d̄ isto aplo dic'. Thomas discipulus
xpi ac filius saluatori audiēdo icredu-
lus vidēdo fidel' fuit. Hic euāgelii p̄-
dicauit p̄his: medis: p̄sis: hircāis et
brachianis. Et intrās orientālē plagā
z infna gētiū penetrās ibi p̄dicatioz
suā vsq̄ ad titulū sue passiōis p̄duxit
Hic lācis trāstixus occubuit. Nec
Fido. Chry. q̄z ait q̄ dū thomas ad
regionē magoz q̄ ad xpm adorādūz
venerāt deuenisset. eos baptizauit.
et facti sūt adiutores fidei xpiane.

**De festiuitatibus que cue-
niūt infra tps q̄d p̄rim p̄tinet sub tpe
reconciliatiois z p̄ti sub tpe pegratiois.**

**Acto de festiuitati-
bus q̄ occurrūt infra tps re-
nouatiois. q̄d icipit a mo-
ysē z p̄phetis z durauit vsq̄
ad aduentū xpi in carnē. q̄d tps re-
p̄sentat ecclia ab aduentū vsq̄ ad na-
tiuitatē dñi inclusiue. seq̄t d̄ festiuita-
tibz q̄ eueniūt infra tps q̄d p̄rim con-
tinet sub tempe reconciliatiois. p̄tim
sub tēpore pegrinationis. q̄d temp'
rep̄sentat ecclia a natiuitate vsq̄ ad
septuagesimā. sic sup i. plogo dictū ē**

Legenda. vi.

**De natiuitate dñi nostri ie-
su christi fm carnem.**

b 3

De nativitate domini

Actiuitas dñi nostri
iesu xpi fm carnē vt qdā
aūt. cōpletis ab adā qñ
qñ milibz ducēt. xxviij. an
nis. vl fm alios sex milibz. vl fm **E**
sebiū cesariē. i. cronis suis. v. milibz
qñ. rpe Octauianū impatoris scā ē
Cōputatio aūt sex milia annorū iuē/
ta fuit a methodio potius mystice qñ
cronice. Veniēte aūt ipso filio dei in
carnē tāta pace vniuersus mūd⁹ gau
debat vt toti orbi vni⁹ romanoꝝ ipa
tor pacifice p̄sideret. **H**ic dicit⁹ octa
uiā⁹ a prima ipositōne. cesar a iulio
cesare cui⁹ fuit nepos. august⁹ ab au/
gmēto reipublice. impator a dignita
tis honore. q ad dñaz alioꝝ regū fuit
prio h noie insignit⁹. **N**ā sic nasci vo
luit vt nob pace pectoris vl rplis ⁊ pa
cē cōfinitat⁹ tribueret. sic voluit vt nī/
hilomin⁹ ortū suū pax rplis illustrar⁹
Cesar igit⁹ august⁹ vniuerso p̄sicens
orbi scire voluit q̄t puicie. q̄t ciuitates
q̄t castra. q̄t ville. q̄t hoies i toto orbe
eēnt. iussitq̄ vt dñi i hysto. scol. vt oēs
hoies ad suā ciuitatē vñ traherent
originē pgerēt. ⁊ q̄libet denariū argē
teū q̄ valebat decem nūmos vsuales
vñ ⁊ denari⁹ dicebat p̄sidi. puicie tra
dēs se subditū romano ipso p̄fiteret.
Nā ⁊ nūm⁹ imaginē p̄ferebat cesar⁹
⁊ sup̄scriptōz nois. Dicebat aūt p̄fēs
sio ⁊ descriptio s̄z diuersa p̄sideratōe
Professio enī dicebat q̄ q̄libz qñ red
debat p̄sidi. puicie cēsi caput. i. dena
riū illū q̄ sic vocabat. ponebat sup ca
put suū ⁊ pprio ore p̄fitebat se eē sub
ditū romano impio. vñ dicebat p̄fēs
sio. i. pprio ore fassio. ⁊ fiebat h coraz
oi p̄plo. Descriptio aūt dicebat. quia
num⁹ eoz q̄ cēsi capis ferebat cer/
to des̄miabat nūero. ⁊ redigebat in
script⁹. **N**ec aūt d̄scriptio p̄ia scā ē a
p̄side syrie cyrino **P**ria dñi vt i eadem
hysto. scol. h̄z q̄rū ad cyrinū. q̄ ei iu
dea i vmbilico t̄re n̄re habitabil⁹ esse
d̄z. p̄uissū ē vt i ea inchoaret ⁊ deide p
circūstātes regiōes ⁊ aliq̄ p̄sides p̄seq

rent. **U**l prima vniuersal⁹ q̄ alie p̄e
cesserūt p̄riclares. **U**el forte p̄ia ca/
pitū in ciuitate fiebat a p̄side. secūda
ciuitatū i regione a legato cesar⁹. ter/
cia regiōnū i orbe corā cesare **J**oseph
āt cū eēt de genere dauid a nazareth
in bethleē p̄fect⁹ ē. **C**ū āt b̄rē marie tē
pus parēdi istaret. ⁊ ipse d̄ suo reditu
nesciret eā secū assumpsit ⁊ i bethleēz
secū duxit nolēs thesaur⁹ sibi a deo cō
missum i aliena māu dimittere s̄z ipse
p se voluit illū cura puigili custodire.
Cū q̄ bethleēz appropinq̄ssz vt frater
Bartholome⁹ i sua p̄pilatione testat⁹
⁊ d̄ libro infantie saluatoris ē sup̄tū
vidit b̄rā h̄go p̄rē p̄p̄li gaudere ⁊ p̄rē
gemere. **Q**uod sibi angel⁹ exponēs ait
Pars p̄p̄li gaudēs ē populi⁹ gētil⁹. q̄ i
seie abrahe eternā b̄ndictiōez accipiet.
Pars aūt gemens ē plebs iudaica a
deo suis meritis p̄robata. **C**ū igitur
āb d̄ bethleēz eēssēt. ⁊ q̄ paupes erāt
Et q̄ oia hospitā alij q̄ p̄ hoc ipm
venerāt occupauerāt. nullū hospitū
h̄re potuerūt diuerterūt i cōi trāsitu q̄
vt dñi i hysto. scol. erat inter duas po/
mos op̄imētū habēs q̄ diuersorium
dñi. sub q̄ ciues ad colloq̄ndū vel ad cō
uisendū i diebz ocij vel p aer⁹ intem
perie diuerterāt. vbi forte ioseph p̄se
pe boni ⁊ asino fecerat **U**l fm q̄sdaz
rustici cū ad forū veniebāt aialia sua
ibidē ligabāt. et iō p̄sepe ibi p̄structū
erat. **I**pa igit⁹ nocte media diei dñice
b̄rā h̄go filiū suū pepit ⁊ i p̄sepio sup
fenu rediāuit. **Q**uod fenu vt h̄ i hysto.
scol. b̄rā helena postmodū romā d̄ru
lit. **A** cū⁹ feni comestitōe bos ⁊ asin⁹
vt dñi abstinebāt. **B** **N**otādum
aūt q̄ nativitas xpi fuit mirabilis scā
multip̄li oñsa. ⁊ vñ exhibita. **F**
it aūt mirabilis scā. tū ex p̄te generat⁹
tū ex p̄te geniti. tū ex p̄te modi gene
rādī. **E**x p̄te generat⁹. q̄ ipa fuit h̄
go an p̄tū ⁊ h̄go p̄ p̄tū. **E**t h̄. s. q̄ h̄
go manēs pepit q̄nq̄ modis oñsū ē.
Prio p̄ p̄phetiā **E**saie. vij. **E**cce h̄go
p̄cipiet ⁊ pariet filiū. **S**cdo p̄ figurā
h̄ ei figuratū fuit p̄ h̄gā aarō q̄ sine oi

De natiuitate dñi

hūano studio floruit. et p portā Eze-
chielis q sp clausa pmāsit. Tercio p
custodiā. Joseph enī ex eo q ipaz cu/
studiuit testis sue virginitatis extitit
Quarto p expientā. Eū enī vt in cō
pilatōe Bartb. hz. z de lib. infantie sal-
uatoris sumptū fuisse videt brē ma-
rie pariedī tps istaret Joseph licz de
um de fagine nascituz nō dubitaret.
morem tñ gerēs patrie obsterices vo-
cauit. qz vna vocabat zebel. z altera
salome. Zebel igit p sideras z inqres
z ipam fagine inueniēs exclamauit f-
ginē pepisse. Salome aut dū n crede-
ret sz h pbare sibi veller p rino aruit
man? ei? Iussu tñ angeli sibi appa-
rēt puez tergit z p rino sanitatē ac-
cepit. Quiro p miraculi euidentia. Ro-
me ei vt testat Innocēt? papa terci?
xij. annis pax fuit. Igit romani tem-
plū pacis pulcherrimū pstruxerūt. z ibi
statuā romuli posuerūt. Cōsulentes
aut appollinē qz duraret: acceperūt
rūsum qulqz fgo pareret. Hoc at au-
diētes dixerūt. Ergo ieternū durabit.
Impossibile enī credebāt q vnqz pa-
rerz fgo. Tñ i foribz tēpli titulū hūc
scripserūt Tēplū pacis ieternū. Sed
in ipa nocte q fgo pepit tēplū fudit?
corruit. Et ibi ē mō ecclia scē marie
noue. Scdo fuit mirabil facta ex
pte geniti. Nā sic dicit Bern. i eadē
psona ieternū antiquū z nouū mira-
bilz cōuenerūt. Eternū. i. diuinitas. an-
tiquū. i. caro ab adā traducta. nouū
i. aia d nouo creata. Itēz sic idē dic
Hodie tres mixturas vltia opa fec-
ds ita mirabilz singularia vt etia nec
facta sint nec ampli? faciēda sint. Cō-
iūcta qppe sūt adinūcē de? z hō. mī-
z fgo. fides z cor hūanū. Pria mixtu-
ra valde mirabil. qz p iūcta sunt lim?
z de? . maiestas z i firmitas. tāta vilī-
tas z tāta sublimitas. Nihil enī deo
sublimi? z nihil limo vili? . Scda ni-
hilomin? valde mirabil. a seclō enī n
ē auditū q fgo esset q pepit. z q mī-
esset q fgo pmāsit. Tercia ē pria z se-
cūda inferior: sz nō min? fortis. Di-

rū est enī quō cor humanū fidem his
duobz accommodauit. quō credi potu-
it q deus hō esset. z q virgo pmanse-
rit q pepisset. hec Bern. Tercio fuit
it mirabiliter facta ex pte modi gene-
rādī. Eius enī pteus fuit supra natu-
rā. ex eo q virgo pcepit. supra rōnem
ex eo q deū genuit. supra humanā cō-
ditiōem ex eo q sine dolore pepit. sup-
p sūctudinē ex eo q de spū sancto con-
cepit. Non enī genuit virgo ex huma-
no semine sed ex mystico spiramine.
Nam spū sanctus d castissimus z pu-
rissimis sanguinibz virginis accepit.
et inde corp? illud formauit. z sic qz
tum modū mirabilē faciēdi hominē
deus oñdit. Nāz sicut dicit Anselm?
deus pōt qzuo: modis hominē face-
re. scz sine homine z femina. sicut fe-
cit Adam. De hoie sine feia sicut fe-
cit euā. De hoie z feia. sicut cōi spbat
vltus. De femia sine viro sicut hodie
mirabiliter factū est. Secūdo eius
natiuitas fuit multipliciter ostensa.
Ostēsa enī ē p oēs grad? creaturaz
Est enī qdā creatura q tm habz eē.
sicut pure corpea vt lapides. Quedā
q habz esse z viuere. sicut vegetabilia
vt arbores. Quedā q habet esse z viue-
re z sentire. sicut sunt anialia bruta.
Quedā q bz esse z viuere sentire z dis-
cernere. sic hō. Quedā q bz eē viuere
sentire discernere z intelligere sic age-
l? . Per has oēs creaturas hodie xpī
natiuitas est oñsa. Pria aut creatu-
ra. s. pure corpea triplex ē. s. opaca trās-
parēs siue opaca z lucida Prio g oñ-
sa ē p pure corpea opaca. sicut p de-
structiōem tēpli romanoz vt supra di-
ctū est. et per ruinā statue romuli dei
romanoz que tunc cecidit et cōmī-
nuta est. z per ruinā etiam aliaz sta-
tuarum que tunc in alijs locis plimī
cecidērūt. Legitur enī in historia sco-
lastica q Hieremias propheta i egi-
ptum descendens post mortem So-
dolie regibus egypti signūz dedit q
eoz idola corruerent cum virgo fittū
parturit. qz p pē sacerdotes idoloz

De natiuitate domini

imaginē virgīs pueri in gremio baiu-
lātis secreto loco tēpli statuerūt et eaz
ibi adorabāt. Sz a ptholomeo rege
postea interrogati qd hoc sibi vellz di-
xerūt paterne traditōis hēc mysteriū
qd a scō viro et ppheta eoz maiorē
acceperāt. et sic i regē vētūz credebāt.

Scdo p pure corpeam trāsparetē
et puam. Nā in ipa nocte natiuitatis
dñice obscuritas aeris i claritatē diei
psa ē. Rhome etiā vt attestat Prosi-
us et Innocenti⁹ papa. iij. fons aq in
liqiem olei flus est. et erūpens vsq i
tyberim pfluxit. et tota die illa largis-
sime emanauit. In q loco mō ē eccle-
sia scē marie trās tyberim. Propheta
uerat enī sybilla q qñ erūper fōs olei
nasceret saluator. Tercio per pure
corpeaz lucidā sic p corpa supcelestia
Nam i ipa die natiuitatē fm aliqzū
relatōez vt ait Chryf. magis sup qñ
dā montē orantibz stella qdaz iuxta
eos apparuit q formā pueri pulcerri-
mū habebat. et i ei⁹ capite crux splen-
debat. Que magos alloqns dixit vt
in iudeā pgerēt et ibi natū pueri inue-
nirēt. In ipa etiā die tres soles i oriē
te apparuerūt. q paulatim i vnū cor-
pus solare redacti sūt. Per qd signa-
bat q trini et vni⁹ dei noticiā toti or-
bi iminebat. Vel q nat⁹ erat ille in q
triā. s. aia caro et deitas i vnā psonaz
puenerāt. In hystoria tñ scholastica
diz q nō ipa die natiuitatis tres soles
apparuerūt sz añ p aliqd tps. s. post
mortē iulij cesaris. qd etiā Eusebi⁹ i
cronica asserit. Octauian⁹ insup im-
pator vt ait Innocenti⁹ papa. iij. v/
niuerso orbi ditiōi romane subiuga-
so. intantū senatui placuit vt eū pro
deo colere vellēt. Prudēs autē impa-
tor se mortalē intelligēs immortalitatz
nomē sibi noluit vsurpare. Ad illoz
q importunā instantiā sibillā pph-
etissimā aduocat scire volēs p ei⁹ oracu-
la si in mūdo maior eo aliqñ nasceret
Eū ergo i die natiuitatis dñi p filiūz
sup hac re puocasset. et sibilla sola in
camera impatoris oraculū insisterz. i

die mediā circuli⁹ aure⁹ apparuit cir-
ca solē. et i mediō circuli⁹ pgo pulcerri-
mā stās sup arā puer gestās i gremio.
Tūc sibilla hoc cesari ondit. Eū autē
impator ad pdictā visionē plimū ad-
miraret audiuit vocē dicētē sibi. Hec
est ara dei celi. Dixitq ei sibilla. Hic
puer maior te est. et iō ipz adora. Ea-
dē autē chamera i honore scē marie d-
dicata est. Vñ vsqz hodie dicit scā ma-
ria ara celi. Intelligēs igit impator
q hic puer maior se erat ei thura ob-
tulit. et de⁹ de cetero vocari recusauit
De hoc autē Prosi⁹ ita dicit. Octau-
iani tpe hora circiter tercia celo repēte
liqdo ac puro et sereno circuli⁹ ad spēs
celestis arc⁹ orbē solis ambiuit qñ vē-
tur⁹ eēt q ipm solē sol⁹ mūdūq totūz
et fecissz et regeret. hec Prosi⁹ Idē ait
Eutropi⁹. Refert qz Thimortheus
hystoriogph⁹ se in antiqz romanorū
hystorijs inuenisse q Octavian⁹ trice-
simo qnto regni sui anno capitolium
ascēdit. et qz post se rē publicā guber-
natz a dijs sollicitate requisit. et audiuit
vocē sibi dicētē Puer ethere⁹ ex dō vi-
uēte sine tpe genit⁹ nō mltū p⁹ ex inte-
merata pginē dō hō sine macula ē na-
sciturus. Hoc audito ibi arā edifica-
uit cui hūc titulū insēpsit. Hec ē ara
filij dei viuētis. Scdo onā ē na-
tiuitas et manifestata p creaturā que
hiz eēt et viuere sic sunt plāte et arbores
In hac ei nocte vt Bartholome⁹ in
sua cōpilatōe testat vinēc engadi q p-
ferūt balsamū floruerūt. fructū pule-
rūt et liqrē dederūt Tercio p creatu-
rā q habz esse viuere et sentire sic sunt
aialia. Proficiēs ei ioseph in beth-
leem cū maria pgnāte duxit secū bo-
uē forte vt ipm videret et celsū p se et p
virgine solueret et d residuo vinerent
et vnū asinū forte vt pgo sup eū vehe-
ret. Bos igit et asin⁹ miraculose dñm
pgnoscentes flexis genibz ipm adora-
uerūt. An etiā xpi natiuitatē p aliqñ
dies vt ait Eusebi⁹ in cronica cū qdā
araret boues ad aratores dixerēt. bo-
mies deficiēt. segetes pficiēt. Quar

De natiuitate domini

to p creaturā q habz esse viuere sen-
tire z discernere vt ē hō. sic p pastores
Nā i ipa hora pastores sup gregē su-
um vigilabāt sic bis i āno i logioribz
z breuioribz noctibz āni pſueuerant.
Nos eni fuit antiq̃t̃ gētilibz i vtro
q̃ solsticio. s. estiuāli circa festū iohis
bap. z hiemali circa natiuitatē dñi vi-
gilias noctz custodire ob sol' venerati-
onē. Qui forte mos etiā apd iudeos
ex vsu cohabitatiū inoleuerat. Ip̃is
ig̃r angel' dñi apparēs z saluator: em-
natū nūciauit. z quō iueniret signuz
dedit. Factaqz ē cū angelo mltitudo
angeloz dicētiū Glia i excels' deo zc.
Pastores g veniētes totū sic angel'
dixerat iuenerūt. Sic itez manifesta-
ta ē p cesarē augustū q tūc pceptū d-
dit ne cū aliq̃s dñm vocare auderet.
sic Orosi' testat. Forte ei cū visionē il-
lā circa solē vidissz recolēs sūt de ru-
na rēpli z de fote olei. z itelligēs q in
mōdo nar' eēt q maior se erat. nec de-
nec dñs vocari voluit. In qbusdā qz
cronics legit q appropinq̃nte die na-
tiuitat' dñi Scrauiā' p mūdū viaf
publicas fieri pcepit. z oia debita ro-
manis dimisit. Sic etiā manifestata ē
p sodomitas q oēs i toto mūdo i illa
nocte exticti sūt. sic dicit Hiero. sup il-
lud Lux orta ē eis tāta. s. q oēs labo-
rātes i illo vicio extixit. Et hoc fecit
xps vt oēs eradicaret ne i hūana na-
tura quā assumpserat tāta de ceto i-
mūdia iueniret. Nā vt dicit Aug. vi-
dēs de' viciū q naturā i hūana natu-
ra fieri fere desijt icarnari. Quito p
creaturā q hz ēē viuere sentire discer-
nere z itelligere. sic angel'. Angeli ei
ipaz xpi natiuitatē pastoribz ānūciaue-
rūt vt sup' dictū ē. **Tercio**
et natiuitas nob ē vtrū exhibita Prio
ad demonū pſusioez. Nā hosti' iā no-
bis vt aū pualere n̄ p̄r. Vñ legit q tā-
c' Hug. abbas cluniacēf i vigilia na-
tiuitat' dñi vidit brām p̄ginē i vlnis
tenētē filiū z dicētē. Adest dñs i q p-
phetaz oracula renouāt. Vbi nūc est
hosti' q aū hūc diem hoibz pualebat.

Ad hāc vocē diabolus d humo pru-
pit vt p̄bis dñi insultaret. s. mēta est
iniquitas sibi. qm dū officinas fīm cir-
cūiret ipm ab oratorio duorio. a refe-
torio lectio. a dormitorio stramta vi-
lia. a capitulo paria reiecit. In li. qz
Petri cluniacēf legit q i vigilia nati-
tis dñi serō Hugoi abbati cluniacēfi
appuit brā p̄go filiū i gremio tenēs
z cū eo ludēs q dicebat. Hosti mē q
dicē natal' mei ecclia cū mag' laudum
tripudio celebrat. Erybi nūc ē diabo-
li p̄r. vt qd dicere pōt vt facere. Tūc
diabol' videbat qsi d humo surgere
ac dicere. z si i eccliaz vbi laudes tue
fiūt itrare n̄ possū s. tū capitulū : dor-
mitoriū z refectoriū introibo. Qd il-
le attēptās iuēt ostiū capituli nimis
artū sibi grosso. ostiū dormitoriū ni-
mis d̄p̄sluz sibi elato. ostiū refectoriū
repagulatū ipediūtz. charitate. s. ser-
uiciū auiditate audiēdi lectōes. z so-
brietate cibi z pot'. z sic pſus eua-
nuit. Secō ad venie ipetratōez Vñ
legit i qdā li. exēploz q cū qdā mīler
lubca ad cor tādē rediissz de venia de-
spabat. Nā cogitās d iudicio reputa-
bat se eē reā. d iferno reputabat se ibi
eē cruciādā. cogitās de paradiso repu-
tabat se eē imūdā. de passiōe reputa-
bat se eē ing̃tā. Cogitās p̄o de pueri
infantia z q pueri d facili placāt xps
p suā infantiā adiurauit. z vocē d sua
venia audire meruit. Tercio ad in-
firmitat' curatōez. De hac natiuitat' vti-
litate dicit Ber. Triplici morbo labo-
rabat gen' hūanū. i pncipio medio z
in fine. i. natiuitate vita z morte. Nā
tiuitas erat imūda. vita puerla. mors
piclōsa. Vñ xps z q hūc triplicem
morbu attulit triplex remediū. Nā
est ei vixit z obiit. Et natiuitas purga-
uit n̄raz. ei' vita iſtruxit n̄ram. mors
illi' dstruxit n̄raz. hec Berū. Quar-
to ad supbie hūiliatōez Vñ dicit Aug.
q hūilitas filiū dei quā nob i incarna-
tōe exhibuit fuit nob in exēplū sacm
z medicamētū. In exēplū pueniētiſſi-
mū qd bō imitaret. Alēū sacm quo
b s

De sancta Anastasia

peccati nri vinculu solueret. et sumuz
medicamentu q tumor nre supbie sa-
naret. hec Aug. Supbia ei pmi hois
sanata e p humilitate xpi. Et notadu
q puenieter humilitas saluatoris rñde
at supbie pctor. Supbia ei primi
hois fuit q deū. vsq ad deū. et supra
deū. fuit q deū. qz fuit q ei pceptu q
pcepar ne d ligno scie boni et mali co-
mederet. fuit etiā vsq ad deū. qz vs
qz ad appetitu deitatis. credēs qd oia
bol dixerat. Erit sic dñ. fuit etiā
sup deū sic dicit Anf. volēdo qd de-
illū velle nolebat. Tūc enī suā volun-
tate posuit supra voluntatem dei. At
fili dei fm Johēz damasc. humiliavit
se ppter hoies nō q hoies. vsq ad hoies
et sup hoies. ppter hoies. qz ppter
eorū utilitatē et salutē. vsq ad hoies
p nascēdi modū pñlem. Sup hoies
p nascēdi modū diffilē. Nā ei nati-
uitas et fm aliqd nobis sñtis fuit. qz
scz nat e ex muliere et p eādē portā p-
paginis. et fm aliqd diffilis. qz d spi-
ritus scō ex maria p gine nat e.

Legenda. vij.

De sancta Anastasia

Anastasia dicitur ab
ana qd ē sursum. et stasis qd
est stans siue stat qz sursum
stetit a vicis ad crucē

Anastasia nobilissima roma-
noꝝ filia p̄tati illustris: sꝫ
pagani a m̄re sua fausta xp̄ia-
na et a b̄ro Chrisogono fide xp̄i edo-
cta ē. Tradita autē publico i vxorē lan-
guorē simulās sp̄ se ab ei p̄ortio ab-
stinebat. Qui audies eā cū vna tm̄
ancilla in vili habitu xp̄ianoꝝ carce-
res circūire et eis necaria m̄strare fe-
cit eā artissime custodire. ita vt etiā
eidē alimonia dnegaret. Uolebat at
eā sic p̄imere vt possz i ei largissimis
possessiōibz lasciuire. Putās igit se mo-
ri dolorosas lras Chrisogono m̄tre-
bat et ille cōsolatorias imittebat. In-
cerea vir ei morit et illa a carceribz li-
berat. Hec bebat tres acillas pulcer-

rimas q sorores erāt. qz vna dicebat
agapen. alia chionia. et t̄cia hyrenen.
Que cū xp̄iane eēt et p̄fecti vbi mo-
niz nllaten obedirēt. i cubiculū eas
reclusit vbi coqne vtēilia suabantur.
Prefect aut i eaz ardens amorē ad
eas iuit vt suā libidinē exercerz. Qui
in amētiā p̄sus putās se tractare vir-
gines cacabos patellas caldaria et si-
milia amplectēs osculabat. Et cū ex
h̄ satiari fuissz foras exiit nigerrim⁹
et deformis et vestimētis pcis. Quē
fuit q eū p foribz expectabāt sic apta-
tū vidētes cogitātes q in demonē p-
sus eēt eū pberibz affecerūt et fugiētē
solū reliq̄rūt. Tūqz impatorē adiret
vt de h̄ p̄q̄reret. alij qz eū pcutiebāt
alij in faciē ei expuebāt. alij lutuz et
puluerē i eū p̄ciebāt. suspicātes q i
furā p̄sus eēt. Oclī aut ei tenebant
ne sic se dformē videret. Quapropter
mirabatur plimū cur sic eū oēs deride-
rēt quē i tāto honore h̄ie p̄sueuerant.
Uidebat ei ei q ipe et oēs albis vesti-
bus eēt induti. Putās qd cū sic se d-
formē ab alijs didicissz q puelle sibi
p artē magicā h̄ fecissent. iussit eas co-
rā se expoliari vt eas saltē nudas aspi-
ceret. Sz statī eaz vestimēta sic coꝝ
poribz adheferūt vt nullo mō exui va-
lerēt. Prefect at p admiratōe ita ob-
dormiuit stertēs q etiā a pulsantibz nō
posat excitari. Tādē p̄gies martyrio
coronāt et anastasia ab ipatore cuidā
p̄fecto tradit vt si eā sacrificare facerz
p modū i vxorē eā h̄iet. Tūqz eaz in
thalamū duxisset et eā amplexari vel-
let statī cec⁹ effect⁹ ē. Deos adijt que-
rēs si euadere possz. Qui rñdē dicit
tes. Qz sc̄tāz anastasiā p̄ristasti nob
tradit⁹ es et amodo sp̄ nobiscū i iferū.
no torq̄berz. Tūqz domū rducere in-
ter man⁹ pueroꝝ vitā finiuit. Tē ana-
stasia alij p̄fecto tradit vt eā in custo-
dia detineret. Audies qd idē q ifinitas
possessiōes h̄iet puatim dixit ei.
Anastasia si vis eē xp̄iana fac qd p̄ce-
pit de⁹ tu. Ille enī p̄cepit. q nō renū-
ciauerit oibz q possidet et. Oia igit q

De sancto Stephano

habes mihi da et vade libera que volu-
eris et haec christiana eris. Cui illa respondit.
Deus meus precepit. Vide oia que habes
et da pauperibus et non diuitibus. Cum ergo diues
his preceptum dei faceret si aliquid tibi da-
re. Et anastasia dicitur carceri fame cru-
ciata tradita. Et a sancta theodora que iam per
martyrium coronata fuerat per duos me-
ses esca celesti pascitur. Tandem cum ducetur
per vias ad insulas palmarias ducta est.
ubi multi propter nomen christi fuerunt relegati.
Post aliquos dies perfectus oes ad se
vocauit et anastasia ad palos ligata
ignibus cremauit. alios vero diuersis
supplicijs infemuit. Inter quos unus erat qui
plures propter christum multos diuitijs spoliatus
se dicebat. Christum saltem mihi non auferes.
Appollina autem corpus sancte anastasiae in vi-
ridario suo sancta ibi ecclesia honorifice se-
peliuit. Passa est autem sub dioeclesiano cir-
ca annos domini. cclxxvij. Regeda. viij.

De sancto Stephano A

Stephanus grece la-

tine dicitur corona. scilicet hebraice
norma. Fuit enim corona. id est.

principium martyrii in nouo testamento sicut abel
in veteri testamento. Fuit etiam norma. id est. exem-
plar et regula alijs patendi per christum siue
boni agendi et viuendi vel per inimicos oran-
di. Vel Stephanus dicitur qui strenue fans.
quod patet in suo sermone et in luculenta sermone di-
uini predicatoe. Vel dicitur Stephanus quasi
strenue fans animum. id est. strenue siue lauda-
biliter fans. id est. instruens et regens animum. id est. vi-
duas quibus ab apostolis fuerat perfectus. qui ad
lucum animum erant. Est ergo corona propter princi-
pium martyrii. norma propter exemplum patien-
di et boni viuendi. strenue fans propter lucu-
lentam predicatoem. et strenue fans animum propter
viduarum laudabilem instructioem.

Stephanus fuit unus de septem dy-
aconibus ab apostolis in misterium
ordinatus. Crescere ei numero di-

scipulorum quousque ex gentibus aduersus con-
uersos ex iudeis murmurare ceperunt
ex eo quod vidue eorum in misterio quotidiano
prebentur. Huius autem murmuratois causa
duplex potest intelligi. Aut quod vidue eorum

in misterio non admittebantur. aut quod
per ceteris in quotidiano misterio genera-
bantur. Apostoli ei ut expediret predicatoem
sisteret viduis ministratorum promiserunt.
Videntes itaque apostoli murmuratores or-
tamur per administratoem viduarum volentes
murmur sedare congregata omni multitu-
dine dixerunt. Non est equum nos obsequere
seruorum dei et ministrare mensis. glo. quod melio-
ra sunt ferula mensis quam dapes corporis. Con-
siderate ergo fratres et vobis viros boni tes-
timonium septem plenos spiritu sancto et sapia.
quos constituant super hoc opus. glo. ut mini-
stret vel ut ministrantibus presentent. Hos vero
ordinem predicatois istantes erunt. Et pla-
cuit finem omni populo et multitudi. et elegerunt
vii. quorum unus Stephanus primus et primicerius ex-
stitit. et adduxerunt eos ad apostolos et ipso-
rum fuerunt super eos manus. Stephanus autem ple-
nus gratia et fortitudine faciebat signa et pordi-
magia in populo. Inuidetes igitur iudei et eius
suprare et pericere cupientes epulici mo-
eum in populo aggressi sunt. scilicet. disputatoem. testi-
um perductoem. et tormentorum illatoem. Sed
cum ipse disputaret supauit. testes falsos
periclit. et de suis tormentibus triumphauit.
Et in quibus pugis sibi adiutorum de celo
datum est. In prima ei ei datus est spiritus sanctus
qui sapias ministrarum. In secunda vultus angelus
qui falsos testes treret. et in tertia visus est
christus adiuuare per quem martyr perforta-
ret. In quibus igitur pugis posuit hystoria. tria
scilicet aggressum plium. collatum adiutorium. et
adeptum triumphum. Hystoria igitur breuiter
percurreret hec oia videre possumus. Et
Cum igitur beatus Stephanus multa signa face-
ret et frequenter populo predicaret. iudei sibi
inuidetes primum plium cum eo uenerunt ut eum
per disputatoem vicerent. Surrexerunt ei qui
dixit de synagoga qui appellabatur libriorum
a regioe sic dicitur. libriorum. id est. filiorum lib-
torum. libtrini ei dicuntur filij libtorum. id est. eorum
qui de fuitute manumissi sunt et libtrati dona-
ti. et sic de stirpe fuilli fuerunt. qui primo fidei
fistiterunt. et cyrenensium a cyrene ciuitate et
alexandrinorum et eorum qui erant a alij
cia et asia disputantes cum stephano
Ecce primus plium. Deinde subiun-
git triumphum. Et non poterant resistere

De sancto Stephano

stere sapie. Postremo pōit adiutorium
et spūi q loq̄bat. Glidētes igit q p
hūc modū pugnādī eū nō possent su
pare ad scdm modū callide se puer
rūt. vt. s. eū falsis testibz suparet. S
miserūt enī duos falsos testes q eun
dē d qdruplici blasphemīa accusarēt
Adducētes itaqz eū i p̄siliū suū falsi
testes eū d q̄tuoꝝ accusabāt. s. d bla
sphemīa i deū. i moysen. in legē. i tab
naculū siue tēplū. Ecce plū. Et itue
tes eū oēs q sedebāt i p̄silio vidēt fa
ciē ei⁹ tāqz faciē angeli. Ecce auxiliū.
Deinde ponit hui⁹ scdē pugne victo
ria cū falsi testes d his oibz p̄futant.
Dixit enī p̄nceps sacerdotū si hec ita
se hērent. Tūc brūs stephan⁹ d ill' q̄t
uoꝝ q sibi falsi testes iposuerūt se p
ordinē excusauit Et p̄mo excusauit se
d blasphemīa i deū dicēs. deū q locu
e⁹ fuit p̄tri⁹ et p̄phet⁹ deū glie fuisse. i.
datoꝝ vel possessōꝝ glie. vt cui a cre
atura debet glia. Ubi deū tripliciter
cōmēdauit fm qd h xp̄iū tripliciter pōt
exponi. Est enī de⁹ glie. i. collatiuus
glie. j. Regū. ij. Qui honorificauerit
me glificabo eū. Vel de⁹ glie. i. cōtē
tiu⁹ glie. puerb. viij. Decū sunt diuī
tie et glia. Vel de⁹ glie. i. de⁹ cui a cre
atura debet glia. j. Timo. j. Regi se
culoz imortali inuisibili soli dō honor
et glia i secula seculoz amē Cōmēdauit
igit deū triplr. s. q sit glifus glificās
et glificād⁹. Deinde excusat se de se
cūda blasphemīa i moysen ipm mo
ysen multiplr cōmēdādo. Cōmēdat
ei eū p̄cipue a tribz. s. a zeli feruore. qz
p̄cutiētē hebreum egyptiū interfecit. a
miraculoꝝ opatiōe q i egypto et i des
erto fecit. et a dei familiaritate qz plies
cū deo familiarit locut⁹ fuit. Post
modū excusat se d terciā blasphemīa
q erat in legē ipam tripliciter cōmēdā
do. s. ex rōe dātis q fuit de⁹. ex rōe mī
strātis q fuit moyses tal' et tant⁹. et ex
rōe finis qz dat vitā etnā. Postremo
cepit se purgare de q̄tra blasphemīa
q erat i tabernaculū et i tēplū ipm ta
bernaculū qdrupliciter cōmēdādo. s. q

fuit a deo p̄ceptū fieri i vīsiōe oñsū. a
moysē p̄sumatū. et arce testionij p̄ten
tiū Tēplū autē dixit tabnaclo succē
sisse. Sic ḡ brūs stephan⁹ de crimie
sibi obiecto rōnabiliter se purgauit
D Glidētes igit iudei q nec isto se
cūdo mō eū supare valerēt terciū mo
dū assumūt et terciā pugnā iēu et vt. s.
saltē tormēt⁹ et supplicij eū suparet.
Qd vt vidit brūs stephan⁹ volēs p̄
ceptū dñicū de fr̄na correctōe suare
tribz modis eos conat⁹ ē corrigere. et
a tanta malicia coercere. s. pudore ti
more et amore Prio pudore eis du
riciā cordis et sc̄toꝝ necē ip̄operādo.
Dura inq̄t ceruice et inārcuāsi cordi
bus et auribz vos sp̄ spūisctō restitist⁹
sic p̄res v̄ri ita et vos. Quē ei p̄phaz
p̄res v̄ri nō s̄ p̄secuti. et occiderūt eos q
p̄nūciabāt d aduētu iusti. Ubi sicut
dicit glo. tres ḡd malicie eoz ponit.
Prim⁹ ē q spūisctō restiterūt. sc̄ds q
p̄phas p̄secuti sunt. terci⁹ ē q crescēte
malicia eoz eos occiderūt. Sz qz fr̄s
m̄lic⁹ meretric⁹ facta erat eis. et nesci
ebāt erubescere nec sic a p̄cepta malī
cia destiterūt. imo audiētes hec dissi
cabāt cordibz suis et strīdebāt dētibz i
eū Scdō corripit eos timore. p h. s. q
iesū stātē a dextr⁹ dei se videre phibu
it q̄si patū se adiuuare et aduersarios
p̄dēnare. Tū ei eēt stephan⁹ plen⁹ sp̄
ritusctō intus i celū vidit gliaz dei et
ait. Ecce video celos ap̄tos et filium
hois stātē a dextr⁹ p̄tut⁹ dei. Licz igit
iā pudore et timore corripit eos. nō
tū adhuc destiterūt sz d̄teriores q̄ pus
fuerūt Exclamātes ei voce maḡ p̄tinu
erūt aures suas. glo. ne blasphemāre
audirēt. Et ipetū fecerūt vnanimi i
eū. et p̄iciētes eū extra ciuitatē lapid
dabāt in h̄ fm legē se agere arbitran
tes q blasphemū extra castra mādā
uerat lapidari. Et illi duo falsi testes
q i eū p̄mū lapidem mittere debebāt
fm legē dicentē. p̄ma man⁹ testiu⁹ la
pidabit eū. deposuerūt vestim̄ta sua
ne illi tactu cōinquinarent. vel vt ad la
pidādū expeditiores redderēt. secus

De sancto Stephano

pedes adolescentis q̄ vocabat̄ saul? ⁊ postea vocat̄ ē paul? Qui dū lapidatū vestimēta custodiret ex eo q̄ ad lapidandū eos expeditiores redderet: q̄si manu oīm lapidauit. Lū aut̄ eos nec pudore nec timore a tanta posset neq̄cia retrahere terciū modū adhibuit vt saltē eos amore coereret. An nō eximī amor fuit quē eis ostēdit qn̄ p se ⁊ p ip̄is orauit. Pro se qdē ora uit ne sua passio plōgaret ⁊ sic ip̄i rei noxa maiori teneret. Pro ip̄is at̄ ora uit ne eis h̄ in petm̄ imputaret. La pidabant inq̄ stephanum inuocāte ⁊ dicēte. Dñe iesu accipe spm̄ meū. Posit̄ aut̄ genibz clamauit voce magna dicēs. Dñe ne statuas ill̄ h̄ peccatū qz nesciūt qd faciūt. Et vide a moze mirabilē: qz orādo p se stetit. orādo p suis lapidatoribz genua flexit q̄si p orōez quā p ip̄is faciebat q̄ il lā quā p se effūdebat cupet exaudiri. Pro ip̄is etiā por? q̄ p se genua flexit. qz vt dicit glo. ibidē. qz maior in iqtas mai? supplicādi remediū potulabat. In h̄ etiā martir xpi christū imitat̄ ē. q̄ i passiōe sua p se orauit dīcēs. Pater i man? tuas p mēdo spm̄ meū. Et p suis crucifixoribz dī. Pater i gēce illis ⁊c. Et cū h̄ dixisset obdormiuit i dño. Glo. Pulchre dicitur est obdormiuit ⁊ nō mortu? ē. qz obtulit sacrificiū dilectōis ⁊ obdormiuit i spe resurrectōis. Facta ē aut̄ lapidatio stephani eodē anno q̄ dñs ascēdit i primo mēse augusti tercia die i trāte. Sctūs x̄o gamaliel ⁊ nicodemus q̄ erāt xp̄ianis i oibz filiis iudeoz sepeliēt cū in agro ip̄i gamaliel. ⁊ fecerūt plāctū magnū sup eum. Et facta ē magna persecutio xp̄ianoz q̄ erāt in hierlm̄. qz occiso bro stephano vno d̄ncipibz alios quāt psequi ceperūt. intātū q̄ oēs christiani p̄ter ap̄los q̄ erāt ceteris fortiores p totā iudeoz pulciā disp̄si sunt. iuxta qd dñs p̄cep̄at eis. Si vos p̄secuti fuerint i vna ciuitate fugite i aliā. Refert Aug. doctor egregius beatū

stephanū innumeris miracul̄ clarissē ⁊ se ⁊ mortuos sex suū meritis suscitasse multosqz a varijs lāguonibz curasse. Pref̄ hec aut̄ alia refert miracula digne mēorie p̄mēdāda. Vt enī q̄ flores sup altare bti stephani ponebāt ⁊ inde ablati sup ifirmos ponebāt ⁊ mirabiliter curabant. Pāni etiā de ci? altari sumpti ⁊ sup egros ip̄ositi mltis extiterūt ifirmitatibz i medelā. Nam sicut ait i li. xxi. de ci. dei. Flores ip̄i d̄ altari assumpti cuiusdā mlieris ecce oculi impositi sūt. ⁊ illa p̄tinuo lumē recepit. Refert qz i eodē li. q̄ cū qdaz vtr̄ p̄mari? ciuitat̄ noie marcial̄ infidel̄ esset ⁊ neq̄qz p̄uerti vellet cum tñ plimū egrotaret. gener su? valde fidelis ad ecclīaz scti stephani venit. et d̄ ip̄is floribz q̄ sup altare erāt accipies ad caput soceri flores ip̄os latēter posuit. Sup q̄s dū ille dormisset p̄m? an̄ diluculū clamauit vt p ep̄o mitte ret. Cū aut̄ ep̄s abessz sacerdos ad eū venit ⁊ ip̄m cū se credere dicerz baptizauit. Hic q̄diu vixit h̄ x̄bū sp̄ i ore habuit. X̄pe accipe spm̄ meū: cū tñ hec bti stephani vltia verba fuisse nesciret. Alio silt i eodē libro refert miraculū q̄ qdā m̄fona uoie p̄fonia cū diu ifirmitate quissima torq̄retur ⁊ mltā adhibēs remedia nullū sentiret liberatiōis vestigiū. tādē quendā iudeū p̄suluīt q̄ anulū qndā cū qdā lapide ei tribuit vt ip̄o anulo cū chorda ad nuda corp̄is cingere vt ex p̄tute ill? bñficiū recipet sanitat̄. S; dū h̄ sibi nihil valere p̄spicerz ad ecclīaz p̄homartyr̄ p̄perauit ⁊ p salute sua istat? btm̄ stephanū exorauit. Tūc subito insoluta chorda ⁊ illeſo anulo remanēre anul? i terrā p̄siliit ⁊ contūuo p̄fecte sanata se sensit. Alio silt i eodē nō min? mirabile refert miraculū. Ap̄d nāqz cesareā capadocie qdā nobil̄ m̄fona erat yirī q̄ dē destituta solacio s; nobil̄ vallata mltitudine filioz. Nā decē filios habuisse d̄. qz septē mares ⁊ tres feie fuisse p̄hibet. Quadā igit vice dum

De sancto Johāne apo. et euani

mr̄ ab eis offendit maledictōez suaz
filijs imp̄cat. Subito aut̄ maledicti
onē mris diuina vindicta subleq̄tur
z oēs pena sili z horribili feriunt. nā
oēs tremore mēbroz oīm horribilit̄
sunt percussi. Quapropter nimīū dolē
tes z corz ciuīū oculos nō ferentes per
totū orbē vagari cepērūt. z q̄cūq; ibāt
oīm in se p̄uertebant aspectū. Ex his
aut̄ duo frater z soror paul⁹ z palla/
dia hyponiā venerūt. et ip̄i augustio
ibidē ep̄o q̄ sibi p̄tulerāt narrauerūt
Cū ḡiam q̄ndecim dieb; an̄ pasca ec
clesia bti stephani frēq̄ntassent. et sa
nitatē ab ip̄o mlt̄s p̄cib; postulassent:
in ip̄o die pasce cū frēq̄us popul⁹ p̄/
sens esset vn⁹ ex eis. s. paul⁹ repente
cancellū introiuit. z an̄ altare cū mlt̄/
ta fide z reuerētia se p̄strauit in orōe
Et cū astātes rei exitū expectarēt sub
ito surrexit san⁹ a tremore corpis de
inceps alien⁹. Cū aut̄ ad augustinū
fuisset adduct⁹ ip̄e eū ad populū p̄u
lit. z seq̄nti die libellū de illi⁹ curatio
ne eis recitādū pmisit. Cū aut̄ sic ad
populū loq̄ret et soror illi⁹ ibidē oi/
bz mēbris tremēs assisteret surgēs il
la e medio bti stephani cācellos itra/
uit. et statim velut obdormiēs sub/
ito sana surrexit. Ip̄a sūt in mediū p
ducit et de vtriusq; sanitate deo z be
ato stephano imense gr̄e referuntur.
Prosi⁹ nāq; a hieronymo ad augu/
stinū rediēs q̄sdā reliq̄as sc̄ti stepha
ni detulit. ad q̄s p̄dicta z p̄la alia mi
racula facta sunt. **S** Notādū
aut̄ q̄ bti stephan⁹ hac die passus
nō est. s; ea die vt dī q̄ ei⁹ inuētiō ce/
lebrat̄. Ei⁹ aut̄ inuētiō hac die dī ex
titisse Sed q̄re festa mutata sint dice
tur cū de inuētiōe agef. Ad p̄sens aut̄
h̄ dixisse sufficiat q̄ duplici de cā eccle
sia hec tria festa que sequūt natiuita
tem dñi sic voluit ordinare. P̄ria est
vt xp̄o sponso z capiti oēs sui comi/
tes adiungant. Natus enī xp̄s spon/
sus eccleie i hūc modū tres sibi comi/
tes adiūxit. de q̄bz comitib; dī i cāti/
sis. Dilectus me⁹ candid⁹ z rubicū

duſ elect⁹ ex milib; . Cādid⁹ quo ad
iohānē euāgelistā p̄ciosum p̄fessores
Rubicū⁹ q̄ ad stephanū p̄thomar
tyrē. Elect⁹ ex milib; q̄tū ad turbaz
inocentū p̄ginalē. Sc̄da rō est vt sic
ecclesia oīm martyrū genera fm̄ q̄dus
dignitatis insit adunaret. q̄z q̄dem
martyrū xp̄i natiuitas cā fuit. Est ei
triplex martyriū. Vnū volūtate z o/
pere Sc̄dm volūtate et nō ope. Ter
ciū ope sed nō volūtate. Primū fuit
in br̄o stephano. sc̄dm i br̄o iohāne.
terciū in innocētib;.

Legenda. ix.

A

De sancto Johē aplo z euāgelista
Johannes interpre
tat̄ dei gr̄a. vel in q̄ est gr̄a
vt cui donatū est. vt cui do
natio a deo facta ē. Per h̄

enī itelligunt̄ q̄tuor p̄uilegia q̄ fuerūt
in br̄o iohē. Primū est p̄cipua xp̄i di
lectio. Christ⁹ ei p̄ ceteris aplis eū di
lexit z ei maiora dilectōis z familiari
tatis signa oñdit. Et inde dī dei gr̄a
q̄si deo gr̄atiosus. Eriā pl⁹ petro ip̄s
dilexisse videt̄ sed est dilectio animi z
signi. Et illa q̄ ē signi duplex ē. Una
q̄ p̄sistit in familiaritatis oñsione. et
alia in bñficiōz exhibitōe. q̄tū ad p̄
mā vtrūq; equaliter dilexit. q̄tū ad
secundā pl⁹ iohēz. q̄tū ad terciā pl⁹
petrū. Sc̄dm est carnis icorruptio.
q̄z p̄go a dño est electus. z inde dī in
q̄ est gr̄a. In ip̄o enī fuit gr̄a pudici
cie p̄ginal. Unde et dī nuptijs volēs
nubere a dño vocat⁹ fuit. Terciū est
secretorū reuelatio. z inde dī cui dona
tū est. Eidē enī donatū ē mlt̄a secreta
et p̄funda noscere. sicut de diuinita/
te p̄bi z p̄summatōe seclī. Quartum
est mris dei recōmendatio Et ide dī
cui donatio a dō facta ē. Maxia enī
donatio a dño tūc eidez sc̄a ē quādo
mater dei in ei⁹ custodiā donata est.
Eius vitam Dilectus laodicie ep̄i/
scopus scripsit. quam Isidorus in li
bro de ortu vita et obitu sanctorū pa
trū abbreviauit.

B

De sancto Johāne apo. et euan.

Johānes apl's et euange
lista dilectus a dño et ego
electus post penthecosten
diuisis apl's in asiam ē. p
fectus vbi ecclesias multas fundauit.
Domitian' igit' impator ei' intelli/
gens famā accersitū eū i doliū seruē/
tis olei añ portā latinā mitti iussit.
Ille aut' inde exiit illesus sicut a cor/
ruptione carnis extiterat alien'. U/
dens igit' impator q' nec sic a p'dicati
one desisteret eū i p'athmos insulā in
exiliū relegauit vbi solus degēs apo
calypsum scripsit. Eodē anno im/
pator xpi sui nīmiā crudelitātē occi/
dit et a senatu quicquid fecerat reuo
catur. Sicq' factū est vt sanctus Jo
hānes q' cū nimia iniuria in insulam
deportat' fuerat cū honore ephesus
rediret. occurrēte ei vniuersa turba et
dicēte. Benedicet' q' venit i noīe dñi.
Cū autē igredere' vrbe' drusiana ei'
dilectrix q' suū plimū d'siderabat ad
uentū mortua efferēbat. Parētes igit'
eius vidue et orphani dixerūt ei. Sā
cte iohānes ecce drusianā efferimus
q' tuis sp' monitis obsecundans nos
oēs alebat. tuūq' d'siderabat plimū
aduentū dicēs. Si videā aplm dei
aūq' moriā. Ecce tu vēisti et te vide
re nō potuim'. Tūc iussit feret' depo/
ni et corp' resolui dicēs. Dñs mē' ie
sus christ' suscitē te drusiana. Sur/
ge et vade i domū tuā et para mihi re
fectōem. Statim illa surrexit et cepit
ire sollicita de iusside apli: ita vt sibi
videret q' nō de morte s' de somno ex
citasset eā. **L** Altera aut' die
chraton p'hs in foro populū puoca/
uit vt oñderet quō h' mūd' p'renen/
dus esset. Duos enī diuissimos iuue
nes frēs p'ciosissimas gēmas distra/
cto p'monio emere fecerat. et eas i cō
spectu oim' p'fringi iusserat. Cōtigīt
igit' aplm illuc trāsītū facere. vocāsq'
ad se p'hm h'mōi mūdi p'temptū tri/
plici rōne p'dēnauit. P'rio q' ore ho/
minū laudat sed diuino iudicio p'dem
nat. Secōdo q' ex tali p'tēptu viciū n' cu

raf. et iō van' ē. sic medicina vana dē
ex q' morbi neq'q' curat. Tercio q' cō
tēpt' meritorū ē q' sua paupib' largi
tur sic dñs iuuent dicit. Si vis p'fe/
ctus ēē vade et vde oīa q' habes et da
paupib'. Cui chraton dixit. Si vere
d's m'gr tu' ē et vult vt h'az gēmaz p'
ciū paupib' eroget fac vt reitēgrēt vt
ad ei' faciās gl'iaz qd' ego ad hoīz se
ci famā. Tūc b'ūs iohes gēmaz fra
gmēta i manū suā recolligēs orauit.
et facte sūt itēgre sic p'. Statimq' p'hs et
illi duo iuuenes crediderūt. et gēmas
vēdētes paupib' erogarūt. **D**
Duo isup iuuenes honorati h'az exē
plo vēdēt' oib' et paupib' erogāt' a/
postolū secuti sūt. qdā āt die vidētes p'
uos suos p'cios' idumēt' fulgētes. et i
vili pallio se egētes p'stari cepērūt. qd'
cū scītus iohānes aduertiss' eo q' fa/
cie tristes eēnt f'gas et lapides a lito/
re maris d'ferri fecit et eos i aux' et gē
mas p'uertit. Qui iussu apli vniuer/
sos artifices et gēmarios p' septē dies
q'rētes. reueri sūt dicētes q' illi nun
q' tam pur' aurū et tā p'ciosas gēmas
se vidisse testati sūt. Dixitq' eis. ite
et redimite vob' frās q's vēdidist'. qz
celoz p'mia p'didist'. estote floridi vt
marcescat'. estote diuites tyali' vt i
p'petuū mēdicet'. Tūc apls p' diuiti
as diuit' cepit disputare. oñdens q'
sex sunt q' debēt nos ab imoderato di
uitiaz appetitu retrahere. Primū est
sc'ptura. Vñ recitauit historiā de di/
uite epulōe quē dñs reprobauit. et de
lazarō paupē quē dñs elegit. Secun
dū ē natura. qz hō nud' sine diuitijs
nascit'. et nud' sine diuitijs morit'. Ter
ciū ē creat'a. qz sol lūa sidera et pluua
et aer oib' sūt coia. et cōit' sua b'nficia oī
bus largiunt'. sic et int' hoīes oīa cōia
eē dberēt. Quartū ē fortūa. Dixit ei
q' diues suus efficit nūmī et diaboli.
Nūmī qz ipe nō possidet diuitias s'z
ipe a diuitijs possidet. Diaboli qz iu
xta euāg. amator pecūie su' ē māmōe
Quitū ē cura. qz hñt curā et sollicitū
dinē diurnā et nocturnā i acq'rēdo et i

De sancto Iohanne apo. et euan:

custodiēdo. nā in acq̄rēdo habēt la-
borē z i custodiēdo timorē. Sertū est
iactura z oñdit q̄ diuitie sūt cā dupli-
cis iacture. vñ? q̄ ē in acq̄sītōe dupli-
cis mali. s. mali i p̄senti qd̄ est elatio.
z mali in futuro qd̄ ē et̄na dānatio. z
alteri? q̄ est in p̄ditōe duplicis boni. s.
boni in p̄senti qd̄ ē gr̄a z boni i futu-
ro qd̄ ē et̄na gl̄ia. **E** Lū igitur
scr̄us iohes p̄ diuitias talit̄ disputa-
ret: ecce iuuenis qd̄a mortu⁹ efferebat
q̄ triginta dies hēbat q̄ vxorē acceperat
Veniēs igit̄ mater vidua z ceteri qui
eū flebāt ad pedes apl̄i p̄ciderūt: ro-
gātes q̄ hūc q̄z sicut drusianā i noie
dñi suscitaret. Plēte igit̄ apl̄o dñi? z
orāte p̄tinuo resurrexit. Precepitq̄
ei vt illi duobz discipul̄ enarraret qn̄
tā incurrissent penā et q̄ntā gl̄iam p̄-
didissent. Qui mlt̄a de gl̄ia padisi z
de penis inferni q̄s viderat enarra-
uit dicēs. **M**iseri vidi angelos ve-
stros flētes z demōes ḡtulātes. **D**i-
xitq̄ eis q̄ p̄didissent et̄na palacia q̄
sunt gēmis coruscātibz fabricata. cla-
ritatis mirabil̄ p̄tētia. cōp̄iosil̄ epu-
lis referta. delicis plena. gaudijs gl̄i-
osa. et imp̄petuū p̄māsurā. De infer-
no aut̄ octo penas dixit q̄ his p̄sibi
p̄tinent. Vermes et tenebre flagel-
lū frig⁹ et ignis. Demōis aspect⁹ sce-
lerū p̄fusio lucis. Tūc ille q̄ fuerat su-
scitatus z illi duo discipuli ad pedes
apl̄i se p̄sternētes rogabāt vt miseri-
cordiā p̄sequerēt. Quibz apl̄s ait. Tri-
ginta diebz p̄niam agite int̄ q̄s ora-
te vt virge z lapides ad naturā p̄sti-
nā reuertāt. Qd̄ cū factuz ēēt ait eis.
Ite et vñ tulistis p̄gas z lapides de-
ferat̄. qd̄ cū fecisset et p̄ge et lapides
in sui naturā reuersi fuissent oim̄ vir-
tutū gr̄am quā pus habuerāt rece-
perūt. **S** Lū aut̄ br̄us iohes p̄
totā asiā p̄dicasset: cultores idolorū
seditōez i p̄plo p̄citātes iohem ad tē-
plū dyane trahēbāt cogētes eū sacri-
ficiū offerre. Quibz iohes hāc visiū-
ctōem p̄posuit vt aut̄ ip̄i ad inuocati-
onē dyane eccl̄iam xp̄i euerterēt et ip̄

se idolis sacrificaret. aut ip̄e ad inuo-
catōez xp̄i tēplū dyane euerteret z i p̄-
si i xp̄m crederēt. Huic ḡ sentēt̄ e-
cuz maior ps populi p̄sensisset exēu tibus
cūct̄ de tēplo orauit apl̄s z fundit⁹
tēplū corruit z dyane imago penit̄us
p̄minuta ē. Aristodem⁹ aut̄ pōtifer
idolorū in p̄plo seditōem maximā cō-
citauit. ita vt vna ps p̄ aliā ad p̄liū
pararet. Cui apl̄s. Quid tibi vis fa-
ciā vt placeas. Cui ille. Si vis vt cre-
dam in deū tuū dabo tibi venenū bi-
bere. et si nullā in te lesionē intulerit:
ver⁹ d̄s dñs tuus appebit. Cui apl̄s
fac vt locut⁹ es. Et ille. Volo vt ali-
os inde moriētes videas vt sic apl̄i
p̄tinescas. Pergēs igit̄ aristodem⁹
ad p̄cōsulē duos viros decapitādos
petit̄ z eis corā oibz venenū dedit.
q̄ mox vt venenū biberūt sp̄m exala-
rūt. Tūc apl̄s calicē accipēs z signo
crucis se munītes totū venenū bibit z
nullā lesionē incurrit. q̄ p̄p̄t deū oēs
laudare ceperūt. Aristodem⁹ aut̄ dī-
xit. Adhuc mihi test̄ dubietas: sed si
veneno mortuos suscitaueris absq̄
dubio p̄e credā. Tūc apl̄s ei tunicā
suā tribuit. Cui ille. Cur mihi tunicā
tuā dedisti. Cui apl̄s. Ut sic p̄su-
sus a tua ifidelitate discedas. Cui il-
le. Nunqd̄ tunica tua credere me faci-
et. Et apl̄s. Vade z mitte eā sup̄ cor-
pa defunctorū dicēs Apl̄s xp̄i me mi-
sit ad vos vt i xp̄i noie exurgatis. qd̄
cū fecisset illico surrexerūt. Tūc apl̄s
pontificē z p̄cōsulē credētes cū oī pa-
rētela sua i xp̄i noie baptizauit. qui i
honorem br̄i iohis eccl̄iaz p̄struxerūt.
S Refert br̄us clemens sicut i q̄r-
to libro eccl̄iastice h̄storie inuenit̄ q̄
qd̄a tpe apl̄s quendā iuuenē pulchrū
z ferocē p̄uertit. z eū cuiā ep̄o sub d̄-
positi noie p̄mēdauit. Post aliquod
aut̄ tps iuuenis d̄reliq̄t ep̄m. z fact⁹
est p̄nceps latronum. Apl̄s itaq̄ ad
ep̄m vēit. z suū depositū red̄siuit. Cū
q̄ ille de pecuniā itelligeret. z ex h̄ ve-
hemēter stuperet. dixit ei apl̄s. Iuue-
nē illū a te repeto quē tibi tā studiose

De sancto Johāne euāgelista et apo.

recommendaui. Cui ille. Pater scilicet in aia mortuus est. et in tali morte cum latronibus degit. quorum ipse princeps existit. Quibus auditis vestem suam scidit. et caput suum cum ignis feriens. bonum inquit te custodere fratris me dereliqui. Cōfestim igitur equum sibi pare iussit: et ad illum montem intrepidus cucurrit. quem cum iuuenis insperasset per pudorem nimio statim equum ascendit et velocius aufugit. Apostolus autem etiam obliuiscitur calcari equum: et post tergum clamitat fugietis. Et quod filii dulcissime fugis patrem senem et iermem. ne timeas filii. quia per te christo rationem reddas: et certe per te libenter moriar. sic christus pro nobis est mortuus? Reuertere filii reuertere: quia deus me misit. qui audies percutit redit et amantissime fleuit. Apostolus autem ad pedes eius prociuit: et manu eius tangens per prius iam purgatam osculari cepit. Ieiunante igitur et orante pro eo apostolo veniam impetrauit. ipsumque postmodum in episcopum ordinauit.

Legitur quoque in eadem historia ecclesiastica: et habet in glossa super secundam canonicam iohannis. quod cum iohannes apostolus ephesum balnea lauadum gratia introisset. et ibidem cherintum hereticum vidisset. peritum exilium dicens. Fugiamus hinc ne balnea super nos corruat. in quibus lauat cherintum peritum inimicum. **H**ic Luz auis qui perditur ut ait cassianus in libro collationum. vii. uia beatus iohannis a quodam oblata fuisset: et ille eam quasi dimulcendo tangeret et pertractaret. quodam adolescens huius videns ad coeuos suos ridendo dixit. videre quod ille senex cum auicula sicut puer ludat. Quod beatus iohannes per spiritum recognoscens iuuenem ad se vocauit. Cui dixit adolescens. Tu ne es iohannes qui tanta ager et tanta sanctus habetis. quem iohannes quodam manu teneret reliquit. cui cum se arcum diceret tenere ait: quod in facie. et iuuenis. auis in ac bestias sagittam. Cui apostolus. Quare. Tunc iuuenis arcum cepit redere: et sensum in manu tenere. Sed cum nihil ei apostolus diceret. iuuenis arcum distendit. Cui iohannes. Quare filii arcum distendisti. Et ille: quia si diuini reus teneret ad iacienda iacula infirmior redideret. Et apostolus ad hunc. Sic et humana fra-

gilitas ad prelatorum minus valida fieret si spiritus in suo rigore persistens fragilitatem suam iterum descendere recusaret. Nam et aquila cuius auibus celsius volat et sole clarior conspicitur: et tamen nature necessitate ad yma descendit. Sic et humana animus cum se modicum a prelatorum retrahit crebra in nouatione ardenti ad celestia tendit. Beatus igitur iohannes ut testatur hieronymus. cum ipse usque ad ipsam suam ultimam senectutem ephesi moraretur: et vix inter discipulorum manum ad ecclesias deferret. nec plura verba dicere posset. ad quolibet pausam hec dicebat verba. Filioli diligite aliter rursus. Tandem fratres qui cum eo erant admirantes quod spiritus eadem verba diceret. dixerunt ei. Magister quare spiritus loquens huius verba. Qui respondit. Quia preceptum domini est. et si solus huius fiat sufficiens. Refert quoque helinadus quod cum iohannes euāgelista euāgelium scribere deberet. prius idixit ieiunium ut oraret se deus scripturatum. Fecit autem ipsum pro illo loco secretissimum in quo diuina scriptura secesserat orasse. ut nullas huius insistentis operi ibi ventorum aut imbrum iniurias pateretur. Hancque eadem locum usque hodie reuerentia elementa suare dicunt. Hec Helinadus. **I**tem cum igitur esset nonaginta nono anno rursus et a passionem domini secundum Iulianum anno. lxxvii. appropinquaret ei dominus cum discipulis suis dicens. Veni dilecte mi ad me: quia tempus est ut in mensa mea cum tuis fratribus epulemur. Surgens autem iohannes cepit ire. Cui dominus. Quinta die ad me venies. Veni te igitur dominica vniuersus populus puenit in ecclesiam quam fuerat in ipsius nomine fabricata. Qui a primo pullos catum predicauit eis: dehortans eos ut in fide essent stabiles: et in mandatis dei seruantes. Post huius foueam quodam iuxta altare fecit fieri: et fratre extra ecclesiam iactari. Descendensque in foueam expositis ad deum manibus dixit. Inuitatus ad primum tuum domine ihesu christe ecce venio gratias agens. quia dignatus es me ad tuas epulas inuitare. sciens quod ex toto corde meo desiderare te. Cumque orationem finisset tanta lux super eum emicuit quod nullus eum respicere potuit. Recedite autem lumine. magna fouea plena iuuenis. quod in loco illo us-

De Innocentibus

q̄ hodie gñat: ita vt i fūdo fouee istar
minute arene scaturire videat. sic i fō
tibi fieri p̄suevit. Sctūs eadēmūd?
rex āglie nulli petēti i noie sci iohānis
euāgeliste aliqd dnegabat. Un̄ conti
git q̄ qdā pegrin⁹ absēte camerario in
noie sci iohānis euāgeliste p̄ortune a
rege elemosinā postularz. Qui rex pre
ciosū anulū cū nil aliō i p̄mptu h̄iet d
dit. Sz p̄ plures dies qdā miles āglie
i trāsmarinis p̄tibz cōstitut⁹. ab eodē
pegrino anulū regi referēdū i h̄ p̄ba
recepit. Ille cui z p̄ cui⁹ amore anulū
hūc ddisti tibi remandat. Un̄ liqd
patuit q̄ brūs iohānes eidē in forma
appuit pegrini. Iūdo. i lib. de ortu
vita z obitu scōz patz. Mutauit io/
hānes i aux siluestres frōdiū p̄gas. li
torcaqz saxa i gēmal. gēmaz fragmia
i p̄ritā reformauit naturā. viduā p̄ce
pro pplī suscitauit. et rediuiū cor: p̄
iuuēis remeante aīa repauit. bibēs le
tisez haustū euasit picl̄z z eodē poclo
p̄stratos i vite repauit statū. hec Iū.
Legenda. x. De Innocētibz. A

Innocētes dicti sunt

triplici rōne. f. rōne vite. rō/
ne pene. rōne inocētie affecu
te. Rōne vite dicti sūt inocē

tes. ex eo q̄ vitā inocētē. i. n̄ nocētē ha/
buerūt. Nulli em̄ vnq̄z nocuerūt. nec dō
p̄ iobediētiā. nec p̄rio p̄ iusticiā. nec si
bi p̄ alicui⁹ p̄cti maliciā. Et iō dī i p̄s.
Innocētes z recti adheferunt mihi.
Innocētes i vita z recti in fide. Rōne
pene. qm̄ inocēt z iuste passi sūt. Un̄
p̄s. Effuderūt sang. ino. zc. Rōne ino
cētie affecute. qm̄ i ipo martyrio asse/
cuti sūt baptisimalē inocētiā. i. ab origi
nali p̄cō mūdiciā. de q̄ inocentia dī i
p̄s. Custodi inocētiā z vide eq̄tatē. i.
custodi inocētiā baptisimat⁹: z p̄mo/
dū vide eq̄tatē bone opatōis. B

Innocētes ab herode ascalo
nita iſſecti sūt. Tres em̄ hero
des sacra sc̄ptura cōmēorat
q̄s famulos fec̄ eoz ifamis crudelitas
Prīm⁹ dicit⁹ herodes ascalonita sū q̄
p̄ns nat⁹ ē: z a q̄ pueri occisi sūt. Scōs
dicit⁹ herodes ātipas q̄ iohēz dcolla/
uit. Terc⁹ dicit⁹ herodes agrippa. q̄
iacobū occidit z petz icarcerauit. vñ d
h̄ extāt p̄s. Ascalonita necat pueros.
ātipa iohēz. Agrippa iacobū. claudē
i carcerē petz. Sz p̄mi herod⁹ historia
breuit⁹ videam⁹. Antipz idume⁹ vt in
historia schol. le gif. neptē reg⁹ arabū
duxit i vxorē ex q̄ filiū habuit quē vo/
cauit herodē. q̄ p̄modū ascalonita dī
ct⁹ ē. h̄ a cesare augusto regnū iudee ac
cepit. z tūc p̄mit⁹ ablatū ē sceptr⁹ d iu
da. hūic sex filij nati sūt. f. antipz. alexā/
der. aristobol⁹. archela⁹ herodes anti
pas. z philipp⁹. Alexād⁹ āt z aristo/
bolū ex eadē m̄re iudea gēitos rhomā
misi libalibz artibz ibuedos. p̄ h̄ a stu
dio rediērt. z erat alexāder grāmatie⁹
aristobol⁹ āt acerrim⁹ porator. iāqz li/
beri licērt⁹ d̄ suceptiōe fgni cū p̄re disce
ptabāt. ob h̄ p̄i offēnt⁹ antipzem illis
p̄ponere satagebat. Cūqz illi d̄ morte
p̄is tractassēt. z ob h̄ a p̄re reiecti fuil
sent. cesarē adeūt d̄ p̄is iūria p̄sturl.
Interea magi hierosolymā veniūt: z
d̄ ortu noui reg⁹ diligēt⁹ sciscitāt. He
rodes h̄ audies p̄turbat: timēs ne de
veroz regū gñe aliq̄s nat⁹ eēt. q̄ eū tā/
q̄ regni iuaforē expellerz. Rogat igit
magos vt eo iūcto sibi renūciēt. sūm̄t
se velle adorare quē volebat occidere.
p̄tūti magi p̄ aliā viā reuersi sūt i regio/
nē suā. vidēs herodes q̄ neq̄qz ad se ve
nirēt: stelle vñ dē eos d̄ceptos ad se re
dire crubuisse credidit. z iō ab iqd̄ dē
pueri aium ruocauit. Cū āt audissz q̄
pastores dixerāt: z q̄ symeō et āna p/
phet auerāt vehemēt tūit z se a mag⁹
sp̄it̄ illū p̄tūit. Tc herodes d̄ nece
pueroz q̄ erāt i bethleē tractat cepit vt
cū eis ille quē i grabat occidēt. Admo
nitōz āt āgelī ioseph cū puero z m̄re i
egyptū i ciuitatē hermopolym fugit
ibiqz septē ānz vsqz ad obitū herodis
p̄māsit. Ingrediente igit dñō egyptū
p̄m elate vaticiniū vniuersa idola cor/
ruerunt. Tradūt qz q̄ sic i exitu filioz
isrl̄ d̄ egypto n̄ fuit dom⁹ in egypto. i q̄
p̄curāte dñō n̄ iacerz mortuū p̄mogē
tū. ita nec tū c fuit rēplū i q̄ n̄ corruisset
idolū. Refert Cassio. i. histo. trig. q̄

De Innocentibus

i herimopoli ciuitate thebatō dicat eē
arbor q̄ vocat p̄sid̄ valēs i salutē m̄/
toz si fruct⁹ aut foliū aut p̄ corticē col
lo egrotātūz alliger. Cū igit̄ brā ma/
ria cū filio i egyptū fugerz h̄ arbor vs/
q̄ ad trā idiatā ē: z xp̄z supplicat̄ ado/
rauit. Nec cassio. **E** Cū igit̄ hero
des d̄ nece pueroz disponeret. a cesare
augusto p̄ ep̄lāz ē citat⁹ filioz accusa/
tōib⁹ r̄nsur. Qui cū p̄ tharsū it̄ facerz
itellerit q̄ magos nauē tharsū trās
uerissēt: z iō oēs nauē tharsis cōburi
fec̄ fm̄ qd̄ p̄dictū fuerat. In spū vehe
mētī p̄teret nauē tharsis. Cūq̄ p̄ cū
filijs corā cesare disceptarz. diffinitū ē
vt filij p̄i i oib⁹ obedirēt: z ipe cui vel/
let regnū dimitterz. Rediēs igit̄ hero/
des. z ex p̄firmatōe fact⁹ audacior m̄t
tēs occidit oēs pueros q̄ erāt i bethleē
a bimatū z infra fm̄ tps qd̄ exq̄sierat a
maḡ. Hoc at̄ duplicē itelligētā p̄tiet
p̄mo vt. j. dicat ordinē t̄pis: z ē sens⁹ a
biatu. z. j. i. ab ifatib⁹ duoz ānoz vsq̄
ad pueros vni⁹ noct̄. Didicerat em̄
herodes a maḡ ea diē q̄ stella appuit
eis dñz natū eē z q̄ iā ān⁹ fluxerat eo
q̄ romā ierat z redierat. dñz āniculū z
aliq̄z ilup̄ diez eē credebat. iōq̄ s̄ eta
tē ei⁹ vsq̄ ad bimos z. j. i. vsq̄ ad vni⁹
noct̄z ifātes d̄seuit i pueros timēs pue
rimorphosē. ne. s̄. puer cui sidera fa/
mlabāt s̄ etatē suā vl̄. j. faciē trāsforz
marz. Et h̄ sūa v̄sitor h̄et z p̄ior re
putat. Alio mō expōit fm̄ Chrys. vt
.j. dicat ordinē nūeri: z ē s̄er⁹. a biatu
et ifra. i. a pueris duoz ānoz vsq̄ ad
pueros q̄noq̄ ānoz. diē em̄stellā p̄ ānū
aī ortū saluatoris maḡ appuisse. hero
des at̄ p̄ q̄ h̄ a maḡ didic̄ romā va/
dēs adhuc p̄ ānū distulit. credebat at̄
tūc dñz natū fuisse q̄n maḡ stella ap/
puit. z iō dñz duoz ānoz eē credebat
vñ pueros b̄ios occidit. z d̄iceps vsq̄z
ad q̄noq̄ ānos. s̄z n̄ m̄iores b̄imis. cui as
ptōi fidē facer̄ videt̄ q̄ qdā ossa inocē/
tiū h̄nt adeo grādia q̄ bioz eē n̄ p̄nt
p̄t tū dici q̄ loge maior̄ erāt tūc hoies
q̄ntitat̄ q̄ mō. Ip̄e at̄ herodes statiz
ibi d̄ p̄nt̄ ē. nā sic at̄ macrobi⁹ at̄ me

chodi⁹ z i qdā chrōica legi⁹. vñ puul⁹
fili⁹ herod̄z ibid̄ ad nutriendū casu fue
rat dat⁹ q̄ cū alijs a carificib⁹ ē occis⁹. eē
iplenū ē qd̄ d̄cm ē p̄ p̄phaz. Glor̄ plo/
rat⁹ z vlular⁹ piap̄. s̄. matz audita ē in
rama. i. i excelsō. **D** De at̄ iudex iu
stissim⁹ vt i eisdē hist. legi⁹ scolastic⁹ n̄
ē pass⁹ tātā herod̄z neq̄tiā remāere im
punitā d̄ino em̄ iudicio sem̄ ē vt q̄ m̄
tos orbauerat filijs. ipe suis misabili⁹
orbaret. Nā alexāder z aristobol⁹ itez
p̄i habitū s̄ suspecti. Cōfess⁹ at̄ vñ d̄
coz p̄plicib⁹ q̄ alexāder multa sibi do/
naria p̄missis s̄ p̄i venenū p̄pinaret.
Cōfess⁹ ē etiā z barbitōsor d̄ p̄missis
sibi m̄icrib⁹. si dū p̄is barbā raderet
eū p̄tinuo iugularz. Addiditq̄ alexā/
d̄z dixisse n̄ eē ponēdā sp̄ i sene q̄ sibi
capillos tingerz vt iuuenis apperz. Ob
h̄ p̄i irat⁹ eos occidit fec̄. antip̄ez at̄ fu
tūz regē iustituit. S̄z ip̄i antip̄i hero/
dē atipā i regnū s̄stituit. Insup̄ hero
dē agrippā z h̄odiadē vxorē philippi
q̄s ex aristobolo susceperat. p̄ina dile/
ctōe fouebat. Hac duplici d̄ cā antip̄
itolerabile d̄ p̄ez p̄cepit odiū. intm̄ q̄
eū at̄p̄trauit occidere p̄ venenū. Qd̄
herodes p̄fētēs eū i carcerē posuit. Au
gust⁹ at̄ cesar audito q̄ h̄odes filios oc
cidiss̄ dixit. Vallē eē herod̄z porz q̄
fili⁹. qz cū sit p̄felit⁹ porz p̄at et filios
occidit. Ip̄e at̄ herodes cū iā ānos. lxx.
h̄et i quissimā egritudiez cecidit. Nā
febre valida purigie corp̄is colli p̄riu
is tormēt̄z pedū iflatiōe. p̄mescētib⁹ te
sticlis itolerabili fetore. crebro ābelitu
z ifrupt̄z suspirijs torq̄bat. A medic̄
p̄o i oleo posuit in q̄si mortu⁹ ē ablat⁹.
E Audiēs at̄ iudeos mortē suā cū
gaudio expectare nobiliores iuuenes
ex oi iudea collectos i carcerē posuit. d̄i
xitq̄ salome sorori sue. Scio iudeos d̄
morte mea gauisuros. sed potō h̄em̄
tos lugētes z nobiles exeq̄as mei fūerz.
si meis voluerz pere mādaz vt cū spm̄
emisero cūctos occidas q̄s i custodia
seruo. vt sic ois iudea me defleat licet
inuita. Habebat aut̄ in consuetudine
vt post oēm cibum pomū p̄ se gladio

De sancto Thoma cantuariensi.

purgaret et comederet. Cuius gladius in manu teneret. tuncque violenter distenderet. circumspiciens ne se aliquis impediret. seipsum percussit manu dextram sustulit. Sed probrum ei sustinendo dextram eius impedivit. Proinde autem quasi rex mortuus esset in aula regia ululat isonuit. Quo audito exultat antipater. multaque si solueret custodibus pollicetur. Quod cum cognovisset herodes. cui filii exultationes quam propria tulit morte. Mittitque satellites eum occidit fecit et archelaum pro se regnum instituit. Sicque per quinquaginta dies mortuus est in alijs fortunatissimus: in rebus domesticis infelicitissimus. Salome autem soror eius omnes absolvit quasi rex occidit mandaverat. Remigius autem in originali super mattheum dicit quod herodes gladio quem pomus purgabat se pemit. et quod salome soror eius omnes victos put cum fratre ordinaverat interfecit.

Legenda. xj.

De sancto Thoma cantuariensi.

Thomas interpretatur

abyssus. gemini vel seculi. Abyssus. id est profundus. in humilitate quod per in alio

et pedum pauperum locum. Gemini in per latere. quod geminate profuit. scilicet verbo et exemplo populo. Sectus in passione.

Thomas cantuariensis archiepiscopus dum in curia regis anglie presbiter et quidam ibidem fieri propria religio

videret. curiam ipsam deservit. et cantuariensi archiepiscopo se commisit. a quo archidiaconus factus ad presbiterium ipsius archiepiscopi regis cancellaria suscepit. ut prudentia quam erat perdidit maligine in ecclesiam prohiberet insultus. Quod adeo rex dilexit ut per decessum archiepiscopi eum in cathedrali honore percuraverit sublimari. quod licet plurimum restiteret. tandem ad obedientiam preceptum huiusmodi suppositum ad portandum. Subito autem in viis perfectum alter permutatus. et caro eius cilicio et ieiunijs maceratus. non solum entis cilicium per camisia deferbat sed et femoralia cilicina usque ad publice batulabat. Scitatus autem sua ita subtiliter occulta

bat. ut salvo spiritus honestatis rigore se decetia vestium et apparatu vestitum percordaret moribus singulorum. Tredecim pauperum pedes quotidie curvatus genibus abluere et refectorios domus cuilibet quatuor argenteis remittebat. Rex autem ad voluntatem suam in detrimendum ecclesie ipsum insectare nitentibus. volens ut consuetudines quas per libertatem ecclesie predecessores sui habuerant ab eo de se firmarent. quod dum oino assentire noluit. se ira regis et principum provocavit. Quadam autem vice sic ipse cum alijs episcopis a rege artatus. ut etiam sibi mortis sententiam minaret. magister viro deceptus per filios. perboten assensum perbuivit voto regi. Ulex ex hoc videns aiam periculum imminere. seipsum per modum in penam sui cruciavit. et ab altaris officio se suspendit. quosque a summo pontifice institui mereret. Requirit denique rex. ut quod perbo dixerat scripto confirmaret. Cui viriliter pertradidit. et a curia erecta sibi baculas cruce discellit per clamantibus ipsius per eum. Capite furere. suspēdite per ditorum. Et ecce duo magni perceres et fideles ad eum suscitati laqueis venientes sub iuramento assensuerunt quod ei mortem multum perceret per iuramentum. Vir igitur dei magister ecclesie quam sibi metuens fugam inquit. et senonensis a papa alexandro susceptus. et in monasterio perenniacensi commedat. postmodum in fracia usque devenit. Rex vero dum romam misisset. ut legati venirent quod negotium diffineret omnino repulsa per patris. et ob hoc ira per archiepiscopum apostolice perat. Unum omnia que erant archiepiscopi et suorum diripuit. et totam eius pergeniez exilio perdenavit. neque deferens perditum vel sexui ordini vel etati. Ipse autem per rege et per regno anglie quotidie exorabat. Revelatus autem archiepiscopo quod ad suam esset ecclesiam rediturus. et ad ipsum cum palma martyrii missus. Septimo igitur anno sui exilii redire percedit et a cunctis cum honore suscipitur. Per aliquot dies ante eius martirium iuvenis quidam de corpore exiens. et per modum miraculose rediens aiebat: quod usque ad supremum seculi ordine ductus fuit. et inter apostolos sedem quandam vacuam vidit. Per cunctantem autem cui esset hec sedes ante

De sancto Thoma cantuariensi.

gelus rñdit. q̄ cuidā magno sacerdoti
anglicoꝝ a dño fuaret. Sacerdos
qdā missaz d̄ brā p̄gine celebrabat q̄/
tidic. Qui archiepo accusat⁹ ab eo ach/
certit. z tanq̄s idiota z insci⁹ ab officio
suspēdit. Lū autē bñs thomas ciliiciū
suū suere deberet z s̄ lecto ip̄m absco/
disset. vt ad p̄suendū horam captaret
brā maria sacerdoti appuit dicēs. Glā
de ad archiepm. cūq̄ dicas. q̄ illa ob/
cui⁹ amorē missas dicebas. ei⁹ ciliiciuz
q̄ ē in tali loco p̄sūt. z setā rubeā d̄ q̄
illd̄ p̄sūt ibidez reliqt. Illa igitur sibi
mādat q̄ iterdictū q̄d tibi fecerat. de/
beat relaxare. Qd̄ ille audiēs z ita iue/
niēs stupuit. z iterdictū relaxās sacer/
dotē h̄ secretū h̄e p̄cepit. Defendit vt
p̄us iura ecclie. nec a rege flectit vi vel
p̄ce. Lūz ḡ nullaten⁹ flecti posset. ecce
militēs regis armati veniūt. z vbi ar/
chieps sit vociferādo iqrūt. Quib⁹ il/
le occurrēs dixit. Ecce ego. Quid vul/
tis. Et illi. Venim⁹ vt occidat⁹. z vl/
tra viuere nō valebis. Quib⁹ ille dixit
Ego p̄ deo mori parat⁹ sum z p̄ defē/
siōe iusticie z ecclie libtare. Si igit me/
q̄rit⁹ ex pte dī oīporēt⁹ z s̄ anathēate
phibeo ne hoz cuiq̄s aliq̄ten⁹ noceat⁹
Deo at z bñe marie z scīs oīmb⁹ z brō
dionysio cām ecclie z meip̄m p̄mēdo.
Quib⁹ dict⁹ venerādū caput gladijs
impioꝝ ipetit. sacra capitis corona p̄ci/
dit. cerebrū p̄ ecclie paup̄m dīsp̄git
z sic martyr dño p̄secrat⁹. āno dñi. M/
clxxiij. **D**ū igit clerici requiez/
etnā iciperēt. z p̄ eo missaz agerēt dñi
ctoꝝ subito vt autē āgeloz chori astā/
tes voces cātātūz interrūpūt. martyr⁹
missā icipiūt. letabit⁹ iust⁹ p̄cinūt z ceti
clerici p̄sequūt. Hec ē reuera mutatio
dextere excelsi. dū cāt⁹ meror⁹ f̄rit i cā/
ticū laudis. cū illū cui defūctoꝝ suffra/
gīa inchoauerant martyꝝ postmodū
hymnis laudāt. Reuera eximīa p̄pro/
bat⁹ scitate p̄dit⁹. z martyr dñi glori⁹
quē tāto honore āgeli p̄uenērt. z scōꝝ
martyꝝ cathalago ascripserūt. Pas/
sus est autē scūs iste p̄ ecclia i ecclia. i lo/
co scō z in tpe sacro iter man⁹ sacerdo

tū z religioꝝ. vt patiens pietas. z p̄
seq̄ntiū crudelitas oīdat. **A**lta isup
z alia miracula p̄ scm̄ suū dñs opart
olgnat⁹ est. **V**erit⁹ em̄ ei⁹ cecis visus.
surdus audit⁹ claudis gress⁹. vita mor/
tuis restituta sūt. Porro aqua q̄ pānt
p̄spersi ei⁹ sanguine lauabāt mltis ex/
titit i medelā. **Q**uedā dñā de āglia
varios oculos h̄e ob lasciuā z maiorē
pulchritudinē affectabat. sup h̄ vouēs
voti. nudis pedib⁹ sepulchrū bñi tho/
me visitauit. **Q**ue cū in oīone p̄strata
iaceret. surgēs iuenit se penit⁹ excecātā
statim penitēs cepit rogare bñm tho/
mā vt tā n̄ varios s̄ saltē suos sibi red/
deret oculos. q̄d tādē cū magna diffi/
cultate vix valuit obtinere. **E** **Q**ui
dā at illuz aquā simplicē p̄aq̄ sacri
thome dño suo i p̄xide obrulit. Quia
ri. Cui dñs ait. Si nil mihi vnq̄s fu/
rat⁹ fuisti scūs thomas aquā suā huc
te deferre p̄mitrat. si at re⁹ furti es aq̄
ip̄a p̄tinus euanescat. Huic igitur dē/
cto ille p̄sensit. sciens q̄ p̄xidem aqua
nuper impleuisset. **V**ira res. p̄xidez
p̄tinuo aperuerūt z vacuaz inuenerūt
Sicq̄ seruīens in mendacio dephēn/
ditur. z furti reus euident⁹ p̄probat⁹.

Quis quedā docta loqui. cūz n̄sus
eam insequeretur sicut didicerat cepit
clamare. Scē thoma adiūua me. **E**t
statim n̄sus mortu⁹ cecidit. z illa euad/
sit. **Q**uidā quem sanctus thomas
valde dilexerat. cū grauiter ifirmaret.
iuit ad eius tumbā. z p̄ sanitate sua ro/
gauit. z ad libitū impetravit. Sed cū
sanatus rediret. cepit cogitare q̄ illa
sanitas anime sue forsitan nō expedi/
ret. **U**nde iteruz rediēs ad sepulcrum
orauit. vt si nō esset vrile aie sue conti/
nuo infirmitas ip̄a rediret. **S**taticq̄
infirmitas rediit sicut prius. **I**n ei⁹
autem interfectores intantū vltio di/
uina defenit vt alij digitos dentib⁹ suis
frustratim discerpētes. alij sanie deflu/
entes. alij paralisi dissoluti. alij amen/
tes effecti miserabiliter interirēt.

Legenda xij. **A**
De sancto Siluestro.

De sancto Siluestro

Siluester dicitur a file
quod est lux et terra quasi lux terre. id est
ecclesie. que instat bone terre habet
pinguedinem bone operantis.
nigredinem humilitatis et dulcedinem deu-
otionis. Per ista enim tria agnoscitur bo-
na terra. ut ait palladius. Et siluester
dicitur a silua et theos. quia huiusmodi siluestres. id est
infectos et dueros ad fidem christi traxit. Ut
sic dicitur in glosario. Siluester dicitur viridis
agrestis. umbrifolius. nemorosus. Viri-
dis celestia preplado. Agrestis seipsum
excolendo. Umbrifolius ab omni concupiscen-
tia refrigerat. Nemorosus iter arbo-
res celi plantat. Et legedaz populauit
eusebius cesariensis. quia beatus gelasius
in prelio septuaginta episcoporum a catholicis
legendam memorat. sicut in decreto
habet.

Siluester a matre re et nomine iusta
gentis. et a cirino presbytero cru-
ditus hospitalitate summo pe-
rebat. Thimotheus autem quidam christianus
ni filius ab eo in hospitium suscipitur. qui tunc
ob persecutores ab alijs vitabatur. Hic timo-
theus per unum annum et tres menses predicauit.
et postea coronam assecutus est martyrii. dum
predicatur christianissime fide christi. Putas autem
tamen perfectus timotheum multis abun-
dasse diuitijs. eas a siluestro expectat.
inferens ei munus mortis. Sed cum vere
thimotheum homini diuitias non habuisse
percepit. siluestri idoli immolare precepit.
alioquin in crastinum diuersa reciperet ge-
nera tormentorum. Cui siluester. Stulte
hac nocte morieris. et sempiterna tormen-
ta recipies. et velis nolis vix deus esse
quem colimus? recognosces. Siluester
igitur carceri traditus. et tamen ad praedium
iuitas. Dum enim comederet. os pulvis et ei
guttur sic versatur. ut nulla ratione reuer-
tere potuerit vel glutire. Sicque media no-
cte defunctus ad tumulum cum luctu ducitur
et siluester cum gaudio a carcere liberatur.
qui non solum a christianis sed etiam a paganis
miro diligebatur affectu. Erat enim aspe-
ctu angelicus. sermone nitidus. integer corpore.
sanctus opere. prelio magnae fide catholicus.

spe patientissimus. caritate diffusus.
Dortuo igitur melchias episcopus urbis ro-
me. siluester ab omni plebe plurimum ren-
tes in summu pontifice est electus. Hic omnium
orphanoz viduaz et paupezo noia in
matricula scripta habebat et omnibus necessaria
prouidebat. Hic. iij. et. vij. die et sabba-
tu ieiunjs instituit obsequia. v. pro quasi
dominici celebrandis. Grecis pro christianis
dicentibus sabbatum die potius quam quantum cele-
brandu. respondit fieri non debere. quia hoc est
traditionis apostolice. et quia dominice debet
passio sepulture. cui illi. Unum est sab-
batu sepulture in quo seli anno ieiunium est
exhibendum. Quibus siluester. Sic omnes
dies dominice resurrectionis gloria. sic omne sab-
batu decorat dominica sepultura. Igitur
sabba acquiescit. sed de quinta feria vebes
metur preduer. asserentes non debere christi-
anorum solennitatibus sociari. Siluester ac-
cepit dignitatem precipue in tribus ostendit. Quia
hac die dominus ad celos ascendit. et corporis
et sanguinis sacrum instituit. Et sacrum christi
ma ecclesia perficit. Quis igitur roibz ei acquiescit.
Persequente autem perstantino
christianos siluester de urbe exiit. ac in qua
dam more cum suis clericis mansit. Ipse autem
perstantinus merito persecutoris tyrannice in-
curabilem cecidit plagam lepro. Tandem
ad prelium pontificum idolorum adducta sunt
tria milia puerorum ut eos occidi facerent.
et se in eorum sanguine receter et calido banlea-
rent. Egrederetur autem eo ad locum ubi balneum
pari debebat. matres puerorum eidem occur-
runt. qui soluti crinibus misabiliter ulula-
bant. Et lachrymans perstantinus iussit
stare currum. et erigens se dixit. Audite
me comites et similes et omnes populi qui
astatis. Dignitas romani imperij de fore
nascitur pietatis qui hanc etiam lege dedit ut
capitali sententia non daretur quicquam in bello alii
quem occidisset infante. Quanta gerit crude-
litas ut hominis faciam filijs. quod fieri po-
hibuimus alienis. Quid iuuat barba-
ros superasse si a crudelitate vincamur.
Non viciisse extraneas nationes ratione virum est
bellum populoz. vincere autem vicia et peccata
est moris. In illis ergo populis fortiores nos
existimus illis. In his pro nobis meritis

De sancto Siluestro

fortiores sumus. Qui enim fuerit in isto certamine superat victoriam obtinet victoriam. Victor enim per triumphum vincit. Si pietas ab impietate superatur vincat ergo nos pietas in isto per gressum. Bene enim omnium aduersus sanctum poterim esse victores. Si sola pietate vicamur. Dimittam enim se esse dominum perprobare. Quod si uult se monstrare pietatem. Deleat ergo memoriam salutis uitae in occurrentibus per eorum iterum uitam recuperat crudeliter. Quam tamen recuperat iterum est. cum tamen certum sit quod sic recuperata crudeliter. Iussit igitur ut miris suis pueri redderetur. et dona prima et ista nita uehicula perberet. Sicque inter eos quod flecto venerant ad loca sua cum gaudio redierunt. Ipse autem imperator ad palatium suum reuertitur. **D** Sequenti vero nocte perierunt et paulus appuerit et dicentes. Quam ex horruisti effusione sanguinis innocentis. misit nos dominus ihesus christus dare tibi recuperandae filium sanitarum. Siluester igitur episcopus quod apud morem scripti latitat accersire. hunc ubi piscinam ostendit. in qua inmersus fuerat ab oculis curabatur lepre morbo Tu vero christe hac uicissitudine reddas ut idolorum templum diruas. christi restaures ecclesias. et ei deinceps elector fias. Euigilans igitur perstanti statim milites misit ad siluestrum. Quibus autem siluester milites statim ad palmam martyrij credidit se vocari. Deo autem se recordans et socios secum adhortans. Constantino itrepidus praestatur. Cui perstanti assurgens ait. Bene te uenisse gaudemus. Qui a siluestro resalutat narravit ei per ordinem sui somnii visum. Percutienti vero perstantino quod essent illi duo dii quod sibi appuerunt. Siluester respondit illos esse christi apostolos et non deos. Tunc ad praesentem imperatoris siluester apostolorum imagines iussit sibi afferri. quas ut imperator aspexit. tales esse quod sibi appuerit dolamauit. Siluester igitur cum cathecumenum fecit. unum hebdomade ieiunium sibi idixit. et carceres aperire monuit. Quos in aqua discendit baptismum mirabiliter emicuit splendor lucis. Sicque in mundum exiit. et christum se uidisse asseruit. Primum autem die sui baptismi hac legem dedit ut christus ab urbe romana tanquam uerum deum coleret. Secunda ut si quis christum blas-

phemare capite puniret. Tercia ut quod cum christiano fecisset iniuriam bonorum suorum parte dimidia periret. Quarta ut sic imperator romae. sic romanus pontifex caput ab universis episcopis haberet. Quinta ut quod quod in ecclesiis pergerit ab omnibus fuerit iuratus inuicem. Sexta ut nullus nisi de licentia sui antistitis ecclesiarum edificaret intra muros alicuius ciuitatis. Septima ut ad edificandas ecclesias decime possessionum regaliu tribuatur. Octaua imperator ad ecclesias sancti petri uenit et de suis clericis se lamenterabiliter accusauit. Postmodum arrepto benedice ad fundamentum basilice ecclesie perstruendum transiit peruenit. et duodecim cophinos in suis scapulis foras eiecit. **H**ec ubi helena mater perstantini augusti in bethania perstantem audiuit per litteras laudat filium quod abrenuntiasset simularum idolorum. sed dure increpat quod relicto deo iudeorum crucifixum hominum deum colat. Rescribit autem augustus ut iudeorum magistros secum adducat. et ipse christianorum doctores perferret ut sic ex disputacione mutua appareat fides vera. Adduxit igitur sancta helena centum quadraginta tanquam doctissimos iudeorum. inter quos duodecim erant quod sapia et eloquentia per ceteris rutilabant. Cum igitur siluester cum clericis suis in perdicti iudei ad disputandum coram imperatore isit peruenisset. de coram praesente duos iudeos gentiles sapientissimos et perbaros nomine craton et zenophilum statuere ad quod praestantia inia dicendorum. quod et gentiles erant. tamen iustissimi et fideles. talique inter eos inia est firmatum ut uno statuere et loquente alius loqueretur. Incipiens igitur perstantius de illis duodecim nomine abiathar ait. Cum isti tres deos dicant periez et filium et spiritum sanctum manifestum est eos per legem agere quod dicunt. Videte quod ego sum solus deus et non est alius deus praeter me. Denique si dicunt christum deum esse quod multa fecerit signa. In nostra etiam lege multi fuere quod miracula prima fecerunt et tamen nunquam ex his deitatem nomine sibi usurpare ausi sunt. sicut iste ihesus quem isti adorant. Ad quem siluester. Hos unum deum colimus. sed non in tanta solitudine eum dicimus ut gaudium filij non haberet. Ex vestris autem libris vobis trinitatem personarum demonstrare ualemus. **H**az perstantius dixit

De sancto Siluestro

et in d. q. ppha ait. Ipe iuocauit me p. me es tu. zc. Filiu de q. idez. Filiu me es tu ego hodie genui te. Spm scm de q. idez. Spu oris ei ois virt eo. In h etia qd dixit. faciam hoicm ad ima gine z similitudine nraz. euidenter z pso naz pluralitate z diuinitate unitatez demonstrat. Licet aut sint tres psonae vn tñ de est. Qd exēplo visibili aliq ren demonstrare valem. Et accipies purpurā impatorz tres sibi plicas fec dicēs. Ecce videte tres plicas. Et ex plicas eas ait. Ecce qz tres plice sunt vn pann ita tres psonae sūt vn deus De h aut qd d. q. ex miraculis de cre di nō debet. cū aliq plures scim miracula fecerūt nec tñ se deos dixerunt: sic xps deū p h se asserere voluit. Certe deus supbiētes se nūq passus ē sine pena acerrima pterire sic p. z dathā z aby rō alijs q plurib. Quō g mēiri po tuit et se deū dicere qd n erat cū eū se deū dicēte nulla pena secuta fuerit. sed p. tū efficacia comitabat. Tē iudicē dixerūt. Constat abiat har a siluestro supatū. Nā z rō. h docet. qz si de n cēt z se deū dixisset pferre vitā mortuis n valeret. Tunc illo amoro scōus q z ionas dicebat ad p. lictū accedēs ait. Abia a dō circūcisiōez accipies iusti ficat fuit. z etiā oēs filij abraē p circū cisiōne iustificabant. Igit q nō fuerit circūcisius nō erit iustificat. Ad quez siluester. Cōstat abraā a n circūcisiōne deo placuisse z amicu dei appellatū ēē igit n circūcisiō ipm scificauit. s. fides z iusticia ipm deo placere fec. Nō igit accepit circūcisiōez in scificatiōez s. in distictōez. Istō supato terci q z go dolias accedēs ait. Quō xps v. p. t. cē de. cū asserat eū ēē natū: tēptatū: tra ditū: nudatū: felle potatū: ligatū: cru cifixū: sepultū: cūz hec oia i deo esse nō possint. Ad h siluester. De vris libris bec oia pbam de xpo fuisse predicta. Nā de ei natiuitate dixit esaias. Ecce ego p. ciptet zc. De ei tēptatōe zacha rias. Vidi ihm sacerdotē magnū stā tē corā angelo z sathā stabat a dextris

ei zc. De ei traditōe. Psal. Qui edebat panes meos magnificauit sup me suplatatōez zc. De eius nudatōe idē. Diuiserūt sibi vestimēta mea zc. De ei potatōe fellea idē. Dederūt in escā meaz fel zc. De eius ligatōe hesdras. Unxistis me nō sic p. rez qui liberauit vos de terra egypti clamātes ante tri bunal iudicis hūillast me. suspēdētes in ligno tra didist me. De eius sepul tura Hieremias. In sepultura ei rel uiuiscēt mortui. Cū ergo godolias qd rñderet nō hiet data sententia remot est. f. Quartus q z annas acce dens ait. Ea q de alijs dicta sunt: sil uester iste de suo xpo p. dicta fuisse fir mat. Unde superest vt probet hec de suo xpo dicta fuisse. Ad quē siluester. Dabis ergo aliū quē virgo p. cepit. q felle est cibar. spinis coronat crucifix us. mortuus. z sepultus. q resurrexit a mortuis. z ad celos ascēdit. Tūc con stātū ait. Si aliū n dederit sciat se eē superatū. Qui cū hoc facere nō possz amouet. Quintus qui z doech pro ducit qui ait. Si ex semine dauid xps iste natus esset z scificatus. vt dicitis. ergo baptizari nō debuit vt itez scifi caret. Ad quē siluester. Sicut circūci sio in xpi circūcisiōe finē accepit. ita nō baptismi i xpi baptisate iniriū san ctificatiōis habuit. Nō g baptisat est vt sanctificaret. s. vt scificaret. Qui cū taceret ait p. statinus. Non taceret doech si hiet p. ria q pferret. Tunc sextus qui z cusi ait. Mellem vt silue ster ille causas huius virginis ptus nobis exponeret. Ad quem siluester. Terra de qua adā formatus est icor rupta erat z virgo. qz nec dū se ad bi bendū humanū sanguinē aperuerat. nec maledictionem spinaz acceperat. nec hois mortui sepulturaz habebat. nec serpenti data fuerat ad edendum. Opportuit ergo ex maria virgine no uum adā fieri. vt sic serps natū ex vir gine vicerat. sic a nato ex virgine vin g ceret. Et q ade victor extitit in paradī so. ipe tēptator factus est dñi in deser

De sancto Siluestro

to. vt q̄ Adā vicerat māducantē vīn/
ceret a dño ieiunante. Hoc supato se/
ptimus q̄ z beniamin ait. Quō xp̄us
vester fili⁹ dei p̄t eē q̄ a diabolo rēpta/
ri potuit vt mō fame panē ex lapidib⁹
facere vigeret. mō in tēpli celsitudinē
leuaret. mō ad adorandū ip̄m diabo/
lū induceret. Ad qd̄ Siluester. si dia/
bolus iō vicit q̄ ab Adā manducan
te est audit⁹. P̄stat iō eū fuisse supatuz
q̄ est a xp̄o ieiunāte p̄tempt⁹. Nos at
eū nō inq̄ntū de⁹ s̄ inq̄ntū hō tēpta/
tū esse fatemur. Iō autē tripl̄r est tem/
ptatus. vt a nobis oēs temptationes
excluderet z formā vincēdi daret. Se
pe nāq̄ in hoīe victoriā abstinētie seq̄
tur temptatio humane gl̄ie. z tēpta/
tiōne humane gl̄ie appetit⁹ dñi z ex/
cellētie comitat⁹. Ip̄e igit a xp̄o in his
vincit vt vincendi nob forma donec.
Isto supato octau⁹ q̄ z aroel ait. Cō
stat q̄ de⁹ summe p̄fect⁹ ē z null⁹ in/
diger qd̄ ḡ ei opus fuit vt nasceret in
xp̄o. Quō itē xp̄m verbū appellas.
Sed z h̄ p̄stat. q̄ de⁹ anq̄ haberet fi
liū pater dici nō potuit. ḡ si pater xp̄i
postea dicit⁹ ē mutabilis fact⁹ ē. Ad h̄
Siluester. Fili⁹ an̄ tpa ex patre est ge
nit⁹. vt faceret q̄ nō erant. z in tpe ē
natus. vt reficeret q̄ perierāt. Que et
si solo p̄bo reficere poterat. tñ p̄ passi/
onē nisi hō fieret redimere nō volebat
q̄ in sua deitate ad patiendū apt⁹ nō
erat. Nec h̄ erat imp̄fectōis s̄ p̄fectio
nis si in sua nō erat deitate passibilis.
Porro filiū verbū dei dici ex eo patet.
q̄ p̄pheta ait. Eructauit cor meū ver
bū bonū. De⁹ q̄z sp̄ pater fuit. q̄z sem
per ei⁹ fili⁹ extitit. Fili⁹ em̄ eius est ver
bū ei⁹. sapia eius p̄tus ei⁹. In p̄e autē
sp̄ fuit verbum. iuxta illud. Eructauit
cor meū verbū bonū. Semp sapia. iux
ta illud. Ego ex ore altissimi p̄dij p̄i
mogenita an̄ oēm creaturā. Sp̄ vir/
tus. iuxta illud. Ante oīs colles ego
pturij. nec dū fontes aq̄z erupant zc.
Lū ḡ pater nūq̄ fuerit sine p̄bo sapia
z p̄tute. quō putas h̄ nomē sibi ex tpe
aduenisse. Hoc ḡ amoro non⁹ qui

z iūbal dixit. Cōstat q̄ de⁹ cōiugia n̄
dānat. nec eis maledixit. q̄re ḡ de con
iugio natū denegat⁹ hūc esse quē colit⁹
tis. nisi vt obfuscare p̄iugia studeatis
Rursus quō temptat⁹ q̄ potēs est. pa
tis q̄ p̄tus est. morit⁹ q̄ vita est. Deniq̄
ad h̄ cogēris. vt duos filios esse dicas
vnū quē p̄ genuit. alter⁹ quē p̄go ge
nerauit. Rursus quō fieri p̄t vt patia
tur hō q̄ assumpt⁹ est sine lesione eius
a quo assumptus est. Ad h̄ Siluester
Nos xp̄z nō iō natū de p̄gine dicim⁹
vt p̄iugia p̄demnem⁹. s̄ causas p̄gib⁹
nei p̄tus rōnabiliter acceptamus. nec
hac assertōe obfuscant⁹. s̄ ornant⁹ p̄iui/
gia. qm̄ hec p̄go q̄ xp̄m pepit de p̄iui/
gio nata est. Temptat autē xp̄s vt oēs
temptatōes diaboli vinceret. patit⁹ vt
vniuersas passiones subiiceret. morit⁹
vt morit⁹ impium subiugaret. Dei q̄z
fili⁹ vnus in xp̄o est q̄ sicut est p̄e dei fi
lius inuisibilis. ita visibilis est xp̄us.
Est ḡ inuisibile h̄ qd̄ est de⁹. z est visi/
bile h̄ qd̄ est hō. Pati p̄o posse hoīem
assumptū sine passiōe ei⁹ q̄ assumpt⁹
exēplo doceri p̄t. Nā p̄ntis purpure re
gis vtamur exemplo. Lana em̄ fuit. z
huic lane sanguis accedēs colorē pur/
pureū p̄buit. Lū ḡ teneret⁹ digit⁹ z tor
queret in filo. qd̄ torq̄bat⁹. h̄ qd̄ regie
dignitat⁹ color ē. an̄ h̄ qd̄ lana extire/
rat anq̄ purpura fieret. Lane ḡ assit⁹
milat⁹ hō. color purpure deus. q̄ sicut in
passiōe fuit dū pateret in cruce s̄ pas/
sioni in nullo subiācuit. Decim⁹. q̄
z thara dixit. Nō mihi placet istud ex
emplū. q̄ siml color torq̄tur cū lana.
Lui cū oēs p̄diceret. Siluester dixit.
Accipe ḡ aliud exemplū. Arbor h̄ns
in se solis splēdorē cū incidit⁹ ictum q̄/
dē suscipit. splēdor autē ab incisōe im/
munis existit. Sic hoīe patiēte. diuī
nitas nulli passiōi subiācuit. B
Undecim⁹. q̄ z syleon ait. Si de xp̄o
tuo p̄phete ista vaticinari sunt. tātē ir
risionis. passiōis. z mortis causas sci/
re vellemus. Et Siluester. Esuriuit
xp̄s vt nos reficeret. Sitiuit vt aridi/
tati nr̄e vitalia pocula ministraret. Tē/
c 5

De sancto Siluestro

pratus est vt nos a temptatōibz libe-
raret. Tent⁹ ē vt nos a dmonū capti-
ra redimeret. Iratus est. vt nos ab ir-
risione demonū erueret. Ligatus ē vt
nos a nodo maledictōis absolueret.
Humiliat⁹ ē vt nos exaltaret. Expo-
liat⁹ est. vt nuditatē p̄me p̄uariatōis
indulgētie indumēto tegeret. Spine
am coronā accepit. vt flores paradisi
p̄ditos redonaret. In ligno suspēsus
est. vt p̄cipiam in ligno genitā dāna-
ret. Felle et aceto potat⁹ est vt hoies ad
terrā fluentē lac et mel introduceret. et
fontes nob̄ mellifluos aperiret. Mor-
talitatē suscepit. vt suā nobis imortā-
litate donaret. Sepult⁹ est. vt sancto-
rū sepulchras b̄ndiceret. Surrexit. vt
mortuis vitā redderet. Ascendit in ce-
lum. vt celi ianuā ap̄iret. Sedit a de-
xtris dei. vt p̄ces credentiū exaudiat.
Hec Siluestro p̄sequēte vniuersi taz
imperator q̄ iudices et iudei in laudem
Siluestri prouenerunt vnanimīter.
Tūc idignat⁹ duodecim⁹ q̄ et zambri
indignatōe magna dixit. Viri vos
sapientissimos iudices verborū amba-
gibus credere. et dei oipotētia estina-
re hūana rōne p̄cludi. Sz iam cessent
verba et veniam⁹ ad facta. Stultissi-
mi nāq̄ sunt q̄ crucifixū colūt cū ego
nomē dei oipotētis scia. cū virtutem
nec sufferūt saxa. nec audire valet q̄li-
bet creatura. Et vt me vep̄ dicere cō-
probetis thaur⁹ ad me ferocissim⁹ ad-
ducit. et dū in ei⁹ aure nomē istud in-
sonuerit. thaur⁹ ilico moriet. Ad quez
Siluester. Et tu quō h̄ nomē nō audi-
ens p̄dicasti. Zambri dixit. Nō est tu
um h̄ noscere mysteriū. q̄ iudeoz ini-
micus es. Adducit aut̄ thaur⁹ ferocis-
sim⁹ vix a centū hoibz fortissimis tra-
ctus. At vbi zambri in aure ei⁹ verbū
p̄tulit. p̄tinuo thaur⁹ mugies oculos
q̄ eijciēs expirauit. Dēs igit̄ iudei ve-
hemēter acclamāt et Siluestro insul-
tant. Quibz Siluester. Nō dei nomē
p̄tulit. sz nomē pessimi demonis nota-
uit. De em̄ me⁹ ihs xps nō solū viuē-
res mortificat. sz etiā mortuos viuifi-

cat. Nā occidere posse et viuificare nō
posse est leonū serpentū et scorp̄. Si q̄
vult vt credā q̄ nomē demonis nō fu-
erit. dicat iterū et viuificet qd̄ occidit.
Nā de dō sc̄ptū est. Ego occidā et ego
viuere faciā. Qd̄ si nō poterit nomen
demonis absq̄ dubio noiāuit. q̄ viuē-
tē occidere p̄r. mortuū viuificare nō p̄r.
Cūq̄ zambri ad suscitandū thaur⁹ a
iudicibz vigeret dixit. Suscitet cū sil-
uester in noie iesu galilei. et oēs in eum
credem⁹. Nā et si p̄nīs posset vqlare.
istud tñ nō valeret p̄ficere. Om̄s igit̄
iudei si thaurū suscitauerit se creditu-
ros. p̄mittūt. Tunc siluester oīone scā
ad aurem thauri se applicās dixit. O
nomē maledictōis et mortis egredere
iussu dñi n̄ri ihu xpi. In cū⁹ noie tibi
dico. Thaur⁹ surge. et ad armētū tuū
māsuert⁹ recede. Statim igit̄ thaurus
surrexit. et cū om̄i māsuertudine abijt.
Tūc regina iudei iudices et ceteri oēs
p̄uersi sunt ad fidē. **H** Post ali-
q̄t̄ qd̄ dies idolorū p̄t̄fices ad impa-
torē venerūt dicētes. Sacratissime i-
perator ille draco q̄ est in fouea postq̄
fidē xpi recepit⁹ plusq̄. ecc. hoies q̄ti-
die interfecit flatu suo. Cōsulente sup̄
h̄ Cōstantino Siluestri r̄ndit. Ego
p̄ xpi p̄tutē cū ab om̄i lesiōe cessare fa-
ciā. P̄mittūt p̄t̄fices se si h̄ faceret
credituros. Orate aut̄ Siluestro san-
ctus Petr⁹ apparuit ei di. Secur⁹ ad
draconē descēde tu et duo p̄sbyteri qui
sunt tecū. Cūq̄ ad eū veneris eū talit̄
alloqr̄. Dñs n̄r ihs xps de p̄gine na-
tus. crucifix⁹. et sepul⁹. q̄ resurrexit. et
sedit ad dexterā p̄ris. h̄ v̄turus ē iu-
dicare viuos et mortuos. Tu q̄ satha-
na cū in hac fouea dū veneris expecta
Os aut̄ ei⁹ ligabis filo. et anulo crucis
h̄ntē signū desup̄ sigillabis. postea ad
me sani et incolumes veniet⁹. et panes
quē vob̄ pauero comedet⁹. Descēdit
itaq̄ Siluester cū duobz p̄sbyteris i fo-
ueā p̄gdus. cl. duas secū ferens lateri-
nas. Tūc draconi p̄dicta p̄ba dixit et
os ip̄ius stridētis et sibilātis vt iussus
fuerat alligauit. Et ascēdēs iuenit du-

De circūciſione dñi

os magos q̄ eos ſecuti fuerāt vt vide-
rent ſi vſq; ad draconē deſcēderent ex
draconis feroze pene mortuos. ⁊ eos
ſecuz adduxit incolumes atq; ſanos.
Qui ſtatiz cū mltitudine infinita cō-
uerſi ſunt. Sicq; romanorū ppl̄s a du-
plici morte ē liberat⁹. ſ. a cultura dño-
nis ⁊ veneno draconis. Tandē beat⁹
Silueſter morti appropinqns cleruz
de trib⁹ amonuit. ſ. vt inter ſe charita-
tē haberēt. ecclias ſuas diligētius gu-
bernarēt. ⁊ gregē a luporū morſib⁹ cu-
ſtodirēt. Poſt hec in dño feliciter ob-
dormiuit circa annū dñi. cccxx.

Legenda. xij.

De circūciſione dñi.

Ircūciſiōis dñice di-
em q̄ttuor celebrē faciūt ⁊
ſolemne. Primū eſt octaua
natiuitat⁹ dñi. Scdm ipſoſitio noui ⁊
ſalutiſeri nois. Terciū eſuſio ſangui-
nis. Quartū ſignaculū circūciſiōis.
Primū ḡ eſt octaua natiuitat⁹ dñi. Si-
cū aliōz ſetōz octauē ſolēnes ſūt. qñ
tomag⁹ octaua dies ſeti ſetōz ſolēnis
erit. Sz nō videt⁹ q natiuitas dñi de-
beat hīe octauā. qz ei⁹ natiuitas tēde-
bat ad mortē. obit⁹ aut ſetōz iō octa-
uas hñt. qz ipi tūc naſcunt ea natiui-
tate q̄ eſt ad vitā eternā vt poſtea reſur-
gāt in corpib⁹ glioſis. Eadē rōne vi-
det⁹ q nō debeat hīe octauā natiuitas
brē ſḡinis. nec bri Johis baptiſte. ſi
militer nec reſurrectio dñi. qz iā facta
erat ipa reſurrectio in re. Sz notādū
q ſicut dicit ppoſitiū. ſunt octauē ſup-
pletōis vt eſt octaua natiuitat⁹ dñi in
q ſupplem⁹ qd min⁹ in feſto factū fue-
rat. ſ. officiū de pturiēte. Vñ etiā in
miſſa oliz pſueuerat cātari ad honore
brē ſḡinis. Vultū tuū. ⁊c. Item ſunt
octauē veneratōis. vt paſce. pētheco-
ſtes. brē ſḡinis. bri Johis baptiſte.
Itē deuotōis vt cunſiliber ſeti pñt ſie-
ri octauē. Figuratōis vt ſūt octauē in-
ſtitute de ſetis q ſignificant octauā re-
ſurrectōis. **W** Scdm eſt ipſoſitio
noui ⁊ ſalutiſeri nois. Hodie em ipſo-
ſitū eſt ei⁹ nomē nouū qd os dñi noia-

uit. Nomē pter qd nō eſt aliud ſub te-
lo in q oporteat nos ſaluos fieri. No-
mē qd fm Bern. eſt mel in ore. melos
in aure. ⁊ iubil⁹ in corde. Nomē qd ſic
dic̄ idē Bern. inſtar olei lucet p̄dicatū
paſcit recogitatū. lenit ⁊ vngit inuoca-
tū. Habuit aut triplex nomē. ſicut ex
euāgelio manifeſtat⁹. ſ. fili⁹ dei. xp̄s. et
ieſus. Vlocat⁹ at fili⁹ dei inqñtū eſt de
deo de⁹. xp̄s inqñtū eſt hō a pſona di-
uina qñtū ad humanā naturā aſſum-
ptus. Ieſus inqñtū eſt de⁹ hūanitati
vnit⁹. De h̄ triplici noie dic̄t Bern.
Vos q in puluere eſt⁹ exp̄giſcimini et
laudate. Ecce dñs venit cū ſalute. ve-
nit cū vnguēto. venit cū glia. Neq; ei
ſine ſalute ihs. neq; ſine vnctōne xp̄s.
neq; ſine glia venit fili⁹ dei. Siqdem
ipe ſal⁹. ipe vnctio. ipe glia. Quātū
ad h̄ triplex nomē an paſſionē pfecte
nor⁹ nō erat. Nā qñtū ad pñū ab ali-
qbus cogſcebat ꝑicturaliter. ſic a de-
monib⁹ q dicebāt ip̄s eē filiū di. Quā-
tū ad ſcdm ꝑicturaliter. ab aliq̄b⁹ enī
paucis cogſcebat eē xp̄s. Quātū ad
terciū vocaliter qz q ad hāc vocē ihs.
ſz nō q ad rōnē nomis qd eſt ſaluare.
Poſt reſurrectionē aut hoc triplex no-
mē clarificatū eſt. Primū nomē q ad
certitudinē. Scdm q ad diffuſionem
Terciū q ad nois rōnē. Primū igit⁹
tur nomē eſt fili⁹ dei. Et q h̄ nomē ſi-
bi recte pueniat. ſic dic̄t Hilari⁹ in li-
bro de trinitate. Vere dei filiū vnige-
nitū dñm noſtrū ieſum xp̄m eſſe mul-
tis modis cognitū eſt. dū de eo teſta-
f pater. dū de ſe ipe p̄fiteſ. dū apli p̄di-
cant. dū religioſi credūt. dū demones
p̄fiteſ. dū iudei negāt. dūz gētilēs in
paſſione cogſcunt. Idē. Dñm deū no-
ſtrum ieſuz xp̄m his modis cognosci-
mus. noie. natiuitate. natura. poteſta-
te. p̄feſſione. Scdm nomē eſt xp̄s
quod interptat vnctus. Ipſe em fuit
vnctus oleo leticie p̄e ꝑicipib⁹ ſuis.
Per hoc aut qd dic̄t vnctus inſinua-
tur q ipe fuit ꝑpheta. pugil. ſacerdos.
⁊ rex. Iſte ei⁹ q̄ttuor pſone oliz pſueue-
rant inungi. Fuit ei⁹ ꝑpheta i doctrinē

De circūcissione dñi

eruditioe. pugil in diaboli debellatioe
sacerdos in pñs reconciliatioe. rex in pñ
miorz retributioe. Ab hñ scdo noie de/
noiamur qz a xpo dicimur xpñi. De
q noie sic dicit Aug⁹. Christian⁹ iusti/
cie. bonitatz. integritatz. paciētie. casti/
tatis. pudiciēcie. humanitatz. innocen/
tie. pietatis nomē est. Et tu istud quō
tibi defendis et vindicas cui de tā plu/
rimis rebz nec pauca subsistūt. Chri/
stian⁹ ille est q nō noie tm sed etiā ope/
extat. Hec Aug⁹. ¶ Terciu no/
mē est iesus. Hoc aut nomē iesus fm
Bern. dicit cib. fons. medicina et lux
Hic aut cib multiplicē hz effectū. Est
em cib pfortatiu⁹. impinguatiu⁹. ro/
boratiu⁹. et vegetatiu⁹. De his sic dicit
Bern. Est cib hñ nomē iesus. An nō
cotiens pfortaris qtiens recordaris.
Quid eq mentē cogitāris impingat
qd ita exercitatos reparat sensus. fru/
tes roborat vegetat bonos mores. at/
q castas fouet affectōes. Scdo dici/
tur fons. Un dicit idē Bern. Iesus ē
fons vite signat⁹ q in qrtuor riuos se/
diffundit in plateas. Un. Qui fact⁹
est nobis sapia. iusticia. scificatio et re/
demptio. Sapia in pdicatioe. iusticia
in pctōz absolutioe. scificatio in puer/
satioe vel in puerfioe. redemptio in pa/
ssione. Hec Bern. Alibi qz sic dicit.
Tres riuu fluxerūt a iesu. verbū dolo/
ris. in q est pfectio. sanguis aspersiois
in q est afflictio. aq emundatiois in q ē
cōpūctio. Tercio est medicina. Un
sic ait. Est etiā hñ nomē iesus medici/
na. Nihil em ita ire impetuz cohibet.
supbie tumore sedat. sanat liuoris vul/
nus. restringit luxurie fluxū. extinguit
libidinis flāmā. sitim tempat auari/
cie. ac toti⁹ dedecoris fugat pruriginē.
Quarto est lux. vñ ait. Un putas in
orto orbe tanta et tam subita fidei lux
nisi de pdicato ihu. hñ nomē qd Pau/
lus portabat corā gentibz et regibz tāqz
lucernā sup candelabrū. Hoc iteruz
nomē iesus ē multe suauitatz. Unde
Bern. Si scribas nō sapit mihi nisi
legero ibi iesum. Si disputes ac cōfē/
ras nō sapit mihi nisi sonuerit ibi ih̄s

Itē Richard⁹ de scro victore. Iesus ē
nomē dulce. nomē delectabile. nomē
pfortas pctōrez et bñ spei. Ergo iesu
esto mihi iesus. Scdo est multe vir/
tuositarz. Un Petr⁹ rauēñ. Vocabis
nomē ei⁹ iesum. Hoc est nomē qd de/
dit cecis visus. surdis auditū. claudis
gressum. sermonē murt. vitā mortuis
totāqz diaboli prātem de obsessis cor/
poribz virt⁹ hui⁹ nois effugauit. Ter/
cio est multe excellētie et sublimitatis.
Un Bern. Nomē saluatoris mei. fra/
tris mei. carnis mee. sanguis mei. nō
mē a seculis absconditū. s. in fine secu/
loz reuelatū. nomē mirabile. nomē in/
effabile. nomē iestimabile. imo eo mi/
rabili⁹ q inestimabili⁹. eo magis gra/
tū q gratuitū. Hoc aut nomē iesus
impositū est ei ab eterno. ab angelo et
a pte putatiuo. s. Ioseph. Iesus enīz
saluator interpretat. Dicit aut saluator
tripliciter. vel a potētia saluadi. vl ab
habitu. vl ab actu. Scdm q dicit a po/
tētia saluadi puenit ei hñ nomē ab eter/
no. Scdm q dicit ab habitu saluandi
sic fuit imposituz ab angelo et puenit
ei a pncipio pceptois. Scdm q dicit/
tur ab actu saluadi dicit impositū a Jo/
seph rōne future passionis. Un glosa
sup illud. Vocabis nomē ei⁹ iesu. di/
cit. Nomē impones qd ab angelo vel
ab eterno impositū est. Et tāgit h glo/
sa hāc pdictā triplicē denoiatōez. Lū/
em dicit nomē impones tangit denoiā/
tio a Ioseph. cuz dicit qd ab angelo vel
ab eterno impositū ē tangit alie due.
Recte igit in die capis. anni pstituta
a roma capite mudi. et insignita capi/
tali littera alphabeti. xps caput ecclie
circūcidit. nomē ei imponit. et ei⁹ nati/
uitatis octau⁹ dies colit. ¶ Terc/
ciū est effusio sanguinis xpi. Hodie ei
sanguine suuz pmo p nobis fundere
cepit. q ipm postmodū pluries effun/
dere voluit. Quisq ei vicibz sanguinē
suū p nob effudit. Pmo i circūcissioe. et
hec effusio fuit nre redemptois initiū
Scdo in orōne. et hec ondit nre redē

De circūcisione domini

ptōnis desiderii. Tercio in flagella-
tione. et hec fuit nre redēptōis meritū
qz liuore ei⁹ sanati sumus. Quarto in
crucifixiōe. et hec fuit nre redēptōis p-
ciū. tūc em̄ q nō rapuit exoluit. Quinto
in lateris aprōe. et hec fuit nre redem-
ptōis lacrima. inde ei exiuit sanguis
et aq. qd figurauit nos p aquā baptis-
mi debere mūdari. q quidē baptis-
m⁹ habitur⁹ erat efficacā a sanguine xpī.

Quartū et vltimū est signaculū cir-
cūcisiōis qd qdem xpūs hodie accipe
dignat⁹ ē. Voluit autē dñs circūcidi p-
pter mltas rōnes. Primo rōne sui. vt
verā carnē humanā se assumpsisse oñ-
deret. Sciebat em̄ aliq̄s futuros. q di-
ceret ipm nō corp⁹ ver⁹ s; fantasticiū as-
sumpsisse. Et id vt eoz errorē cōfuta-
ret voluit circūcidi et sanguinez ibi e-
mittere. Corp⁹ em̄ fantasticiū sangui-
nē nō emittit. Secdo rōne nri. vt nos
spūaliter debere circūcidi mōstraret.
Duplex est em̄ circūcisio fm Bern. q
debet fieri a nob. s; exterior in carne.
et interior in mēte. Circūcisio exterior
pstitit in tribz. s; in habitu ne sit nota-
bilis. in actōe ne sit reprehensibilis. et in
sermōe ne sit pemptibilis. Interior at
sit pstitit in tribz. s; in cogitatōe vt
sit sancta. in affectōe vt sit pura. in in-
tentōe vt sit recta. Hec Bern. Iterū
rōne nri. vt nos saluaret. Quēadmo-
dū ei sit cauteriū i vno mēbro vt totū
corp⁹ sanet. sic xpūs voluit portare cau-
teriū circūcisiōis. vt sic totū corp⁹ my-
sticiū saluaret. Lok. ij. Circūcisi em̄ est
circūcisiōe nō manufacta in expoliati-
one corpis carnis sed circūcisiōe xpī
glosa. a vicijs tanq̄s petra acutissima.
Petra ei erat xpūs. j. Lhoz. x. et Ero-
d. iij. Tulit ilico sephora acutissimā pe-
trā. et circūcidit carnez ppusij filij sui.
Circūcisiōe zc. Dupliciter exponit s; z
glosam. Primo mō sic. Circūcisi inq̄
estis circūcisiōe nō manufacta. i. hūa-
no ope sed diuino. i. circūcisiōe spūali.
q qdem circūcisio fit in expoliatōe cor-
poris carnis hoc est depositōe carnal-
bois. i. viciōz et desiderioz carnaliūz

fm q caro accipit. j. Lhoz. viij. Caro
et sanguis regnū celoz nō pos. zc. Est
inq̄ circūcisi circūcisiōe nō manufa-
cta s; circūcisiōe spūali. Secdo mō sic.
Circūcisi inq̄ estis in xpō et hoc circū-
cisiōe nō manufacta. i. circūcisiōe le-
gali q qdem manufacta siue legal⁹ fit
in expoliatōe corpis carnis. i. corpis
qd est caro. i. cutis carnis q in circūci-
siōe legali aufert. Nō estis inq̄ circū-
cisi ista circūcisiōe sed circūcisiōe xpī. i.
spūali in q oia vicia amputata sunt.
vñ Rom. ij. Nō em̄ q in manifesto iu-
deus est neq̄ q in manifesto in carne
est circūcisio. s; q in abscondito iude⁹ ē
et circūcisio cordis in spū nō littera. cu-
ius laus nō ex hoibz sed ex deo ē. Cir-
cūcisi estis circūcisiōe nō manufacta
in expoliatōe corpis carnis s; circūci-
siōe xpī. Tercio rōne iudeoz vt in-
excusabiles essent. Si em̄ circūcisi nō
fuisset. potuissent se iudei excusare et
dicere. Id te nō recipim⁹ qz dissilis es
patribz. Quarto rōne demonū ne s; z
incarnatōis mysteriū cōgiceret. Cum
em̄ circūcisio fieret q originale pctm̄
credidit diabol⁹ et hūc q circūcidebat
sitr pctōe esse q circūcisiōis remedio
indigeret. Propter eandē cām voluit
vt mī sua virgo ppetua esset despōsa-
ta. Quinto rōne pfecte iusticie adim-
plēde. Sic em̄ baptisari voluit vt pfe-
ctam iusticiā. i. pfectā humilitatē. q ē
subdere se minorū impleret. sic etiā vo-
luit circūcidi vt eandē humilitatē no-
bis oñderet dū autoz et dñs legis vo-
luit se subdere legi. Sexto rōne legi
mosaice approbande. q erat bona et
scā et cōplenda. qz nō venerat legē sol-
uere s; adimplere. Rom. xij. Dico em̄
iesum xpīm mīstruz fuisse circūcisiōis
ppter veritatē dei zc. Quare autēz
circūcisio octaua die fiebat. multiplex
pōt rō assignari. Prima sumit penes
intellectū historicū siue litteralē. Nam
sicut dicit rabbi moyses maxim⁹ phs
et theologus. licet iude⁹ puer in septēz
diebz tātē adhuc teneritudis est. qntē
est adhuc i vtero mris exns. In octa-

De circūcisione domini

na autē dle fortificat. z solidat. z iō vt
dicit noluit dñs puulos añ octauū di
em circūcidi ne ob nimīā teneritudi
nē nimīū lederent. Ultra octauū vero
die ipam circūcisionē noluit plōgari
ppter tres causas q̄s p̄hs idē assignat
Prima vt piculū euitet. ne. s. si nimīū
differret sine circūcisione eos mori cō
tingeret. Scda vt dolori puulorū pui
deat. cū em in circūcisione maxim⁹ do
lor sit voluit eos dñs circūcidi dū par
uam adhuc imaginationē haberet vt
minore ibi dolore sentirēt. Tercia vt
pentū tristitie p̄fuleat. Nā cū ex circūci
sione pleriq̄ puuli morerent si circūci
si fuissent iā magni z ex h mortui ma
ior dolor fuisset pentib⁹ q̄ si morerent
octo tñ dies hñtes. Scda rō sumi
tur penes intellectū anagogicū siue ce
leste. Jo em octauo die fiebat vt dare
tur intelligi q̄ in octaua resurrectionis
ab omī pena z miseria circūcidemur.
Et fm h octo dies erunt octo etates.
Prima ab Adā vsq̄ ad Noe. Scda
a Noe vsq̄ ad abraā. Tercia ab abra
am vsq̄ ad moysen. Quarta a moysē
vsq̄ ad dauid. Quinta a dauid vsq̄
xp̄m. Sexta a xp̄o vsq̄ ad finē mūdi.
Septima mouentiū. Octaua resur
gentiū. Vel p octo dies intelligitur
octo q̄ in eterna bñtūdine possidebi
mus q̄ enumerat Aug⁹. dices. Quid
aliud est ego ero illoz de⁹ nisi ero eis
vñ satiens. Ero q̄cunq̄ honeste desi
derant. s. vita. sal⁹. victus. copīa. gl̄ia.
honor. par. z omne bonū. Vel aliter.
Per septē dies intelligit hō stans ex
corpe z ania. Quattuor em dies sunt
q̄attuor elemēta ex q̄bus corp⁹ cōsistit.
z tres dies sunt t̄es potētie q̄ sunt in
aīa. s. cupiscibil. irascibilis. z rōnal.
Hō igit q̄ nūc hz septē dies qñ vnita
ti eterne incōmutabilitatē p̄iūget. tūc
octo dies habebit z in illo octauo die
ab omī pena z etiā culpa circūcideretur
Tercia rō sumit penes intellectū
tropologicū siue moralez. Et fm hoc
octo dies diuersimode p̄nt accipi. Pri
mus p̄t eē p̄cti cognitio. Psal. Quo

nā iniquitatē meā ego cogno. zc. Sed
cūdus p̄positū deferēdi malū z facien
di bonū. qd̄ notat in filio p̄digo q̄ dī
xit. Surgā. z ibo ad patrē meum zc.
Tercius pudor de p̄cto. Vñ aplūs.
Quē em fructū habuistis tūc in illis i
q̄b⁹ nunc erubescit. Quart⁹ timor de
futuro iudicio. Job. Quasi tumētes
sup me fluct⁹ timui deū. Hieronym⁹.
Siue comedā siue bibā siue aliud ali
qd̄ faciā. sp̄ videt mibi illa vox in auri
bus meis sonare. Surgite mortui et
venite ad iudiciū. Quir⁹. cōtritio. vñ
Hierē. Luctum vñgeniti fac tibi zc.
Sext⁹ p̄fessio. Psal. Dixi p̄fitebor ad
uersum me iniusti. zc. Septim⁹ spes
venie. Nā z si iudas p̄ctm suū p̄fessus
fuerit. tñ nō in spe venie. z iō nō est mī
sericordiā p̄secut⁹. Octau⁹ satisfactio
z in hac die hō sp̄ualiter circūcidit. nō
solū a culpa. s. etiā ab omī pena. Vel
duo p̄mi dies sunt dolor de p̄p̄trati
one p̄cti z desiderii emendandi. Alij
duo p̄fiteri mala q̄ fecim⁹ z bona que
omissim⁹. Alij q̄attuor sunt ozo. lachry
maz effusio. corpis afflictio. elemosy
narū largitio. Vel octo dies p̄nt esse
octo q̄ diligēs p̄sideratio oēm volū
tatē peccādi a nobis circūcidit. ita q̄
q̄ vñ diligēter p̄siderauerit. vñā ma
gnā dierā faciet. Quoz septē enume
rat Bern. di. Septē sunt de essentia
hoīs. q̄ si hō p̄sideraret in eternū non
peccaret. scz materia vilis. opatio tur
pis. exit⁹ flebilis. stat⁹ instabil. mors
tristabil. dissolutio miserabil. z dāna
tio detestabil. Et octauū p̄t eē p̄fide
ratio gl̄ie ineffabil. Quarta rō sumit
penes intellectū allegoricū siue sp̄ualē
z fm h q̄ncp̄ dies erit q̄ncp̄ libri moy
si in q̄b⁹ p̄tinet lex. duo erunt. p̄phē z
psalmi. octau⁹ dies erit doctrina euan
gelica. Sz in septē p̄mis dieb⁹ nō fie
bat p̄fecta circūcisio. in octaua aut p̄fe
cta circūcisio fit ab omī culpa z ab oi
pena nūc in spe s. tandē in re. E
Quare autē data fuerit circūcisio. sex
sunt cause. q̄ notant in his p̄sib⁹. Lau
teriū. signū. meritū. medicina. figura.

De Epiphania domini

Exemplū fuit olim circūcisio dura. De carne autē circūcisiois dñi dicitur quod angelus eam Karolo magistro attulit. et ipse eam ad granum in ecclesia sancte Marie honorifice collocauit. Karolus pro illa postea fert carosum trāstulisse. Nūc autē dicitur esse rome in ecclesia quod dicitur sancta scilicet. Unde et ibidem scriptum legitur. Circūcisio caro christi sandalia clara. Ac umbilici viger hic pectus cara. Unde et ea die fit statio ad sancta sanctorum. Sed si hoc verum est. valde vtriusque mirabile est. Cum enim caro ipsa sit de pietate humane nature credimus quod resurgente christo rediit ad locum suum glorificatum. Aliquid dixerunt quod hoc verum sit. iuxta opinionem illorum quod dicunt illud solū esse de pietate humane nature. quod ab Adā traductū est et illud solū resurgere. Notandum quod olim a paganis et gentilibus in his kalendis multis superstitiones observabant. quas sancti etiam a christianis vix extirpare potuerunt. Quas Augustinus in quadam sermone commemorat. Credentes enim ut dicit ianū ducem quēdam deū esse eū in his kalendis plurimū venerabant. et ei duas facies fingunt. et vnam ante se. et vnam a se. quia erat finis anni preteriti et principium sequentis. Rursus in his kalendis formas monstruosas assumebant. alij vestientes se pellibus pecudum. alij assumebant capra bestiarum. et quod indicabant. non tamen habebant se beluini huiusmodi sensum. Alij tunicis mulieribus vestiebant non erubescētes inserere tunicis mulieribus militares lacertos. Alij ita auguria observabant ut focum de domo sua vel aliud quodcumque beneficium cuiuslibet periret non tribueret Diabolics etiam strenas. et ab alijs acciperet et alijs tradidit. Alij in nocte meas late preparent. et sic tota nocte manere sinunt credentes quod per totum annum iuvant in tali sibi abundantia pseuerent. Et subdit Augustinus. Qui de paganorum consuetudine aliquid observare voluerit timendum est ne nomen christianum ei prodesse non possit. Qui etiam stultis hominibus ludicribus aliquā humanitatem impenderit peccata eorum precipue se esse non dubitet. Vobis autem fratres non sufficiat quod hoc malum non

facitis. sed vbi cumque fieri videritis arguite et corripite et castigat. Hec Augustinus. Legenda. xiiij.

De epiphania domini.

Epiphania domini quadruplici decoratur miraculo.

et ideo quadruplici vocabulo nuncupatur. Hodie enim magi christum adorant. Johannes christus baptizatur. aqua in vinum christus mutat. et quicquid milia hominum de quicquid panibus faciat. Cum enim iesus esset tredecim dierum magi ad eum stella duce venerunt. Et inde dicit epiphania ab epi quod est super et phanos quod est apparitio quia tunc desuper stella apparuit. siue ipse christus per stellam quod desuper visa est magis verus deus demonstrat est. Eadem die reuolutis viginti annis. cum iam annum tricesimum attigisset. quia habebat viginti novem annos et tredecim dies. erat enim incipiens quasi annorum. xxx. ut dicit Lucas vel secundum Bedam habebat triginta annos plenos. quod et romanam ecclesiam tenere asserit. tunc inquit in iordane baptizatur est. Et ob hoc vocatur theophania a theos quod est deus et phanos quod est apparitio. quia tunc deus trinitas apparuit. primum in voce. filius in carne. et spiritus sanctus in columbe specie. Ipso itaque die reuoluto vno anno. cum esset. xxx. vel triginta annorum et tredecim dierum aqua in vinum mutavit. Et ob hoc vocatur bethphania. a beth quod est domus quia in miraculo facto in domo verus deus apparuit. Ipso itaque die reuoluto anno. cum esset annorum triginta annorum vel triginta duorum et tredecim dierum quicquid milia hominum de quicquid panibus faciat. sic dicit Beda. et sic dicit in illo hymno quod in multis ecclesiis cantatur et sic incipit. Illuminas altissimus etc. Et ob hoc vocatur phagiphania. a phage quod est bucca siue manducare. De hoc autem quidam miraculo verum hac die preterit dubitatur. cum quia in originali Bede non sic expressit legitur. tunc quia Joh. vi. vbi de hoc miraculo agitur dicitur. Erat autem proximum pasce. etc. Ista igitur quadruplex apparitio ista die facta est. Prima facta est per stellam in precepto. Secunda per vocem patris in iordanis flu-

De Epiphania domini

ulo. Tercia p mutationē aque i vinū
in puiūio. Quarta p multiplicationē
panū in deserto. Prima aut apparitō
p apue hodie celebrat. z iō ei⁹ historiā
psequimur. **B** Nato em dño tres
magi hierosolymā venerūt qz noia i
hebreo sunt appell⁹. amerius. dama
scus. grece galgalath. magalath. sara
chin. latine Caspar. Balthasar. mel/
chior. Cuiusmodi aut magi fuerunt
hi. triplex extat snia fm qd mag⁹ tri/
pliciter dicūt. Magus em dicūt illuzor
maleficus. z sapiēs. Dicūt g qdā hos
reges ab effectu dictos fuisse magos.
Id ē illuzores ex eo scz q Herodē illuze
rūt qz ad eū nō redierūt. Un z dr de
Herode. Vidēs q illusus cēt a mag⁹
z ē. Magus itez dicūt malefic⁹. Un
malefici pharaonis dicunt magi. Et
inde dic⁹ Chrsostom⁹ hos magos vo
catos. Dicit em istos fuisse maleficos
sz postea puerfos. Quibz dñs voluit
natiuitatē suā reuelare z eos ad se re/
ducere vt p hoc pctōribz venie spem p
beret. Itez mag⁹ idēz est qd sapiens.
Nā pscice magus hebrayce scriba. gre
ce pbs. latine sapiēs dr. Dicunt g ma
gi. i. sapiētes. Un z magi qsi in sapia
magni. Venerūt g hi tres sapiētes et
reges cū magno comitatu hierosoly/
mā. Sz querit qre magi hierlm ve
nerūt. cū ibi dñs nat⁹ nō sit. Sup hoc
assignat Remigi⁹ qtuor rōnes. Pri/
ma qm magi tps natiuitat⁹ xpi agno
uerūt. sz locū ignorauerūt. Quia aut
hierlm erat ciuitas regalis z ibi erat
summū sacerdotiū. suspicati sunt q tā
egregi⁹ puer nō nisi i regia ciuitate na
sci deberet. Scda vt citius natiuitat⁹
locū discere potuissent cū ibi sapiētes
leg⁹ z scribe residerēt. Tercia vt iudei
inexcusabiles manerēt. potuissent em
dicere. Nos qdem natiuitat⁹ locū co/
gnouim⁹ tps aut ignorauim⁹. z iō nō
credim⁹. Magi g ostēderūt iudeis tē/
pus z iudei magis locuz. Quarta vt
sic studio magoz cōdemnaret pigri/
cia iudeoz. Nā illi vni pphete credi/
derūt isti pluribz credere noluerūt. Il

li qrunr regē alienū. isti nō qrunr pph
um. Illi venerūt de longinq. isti man
serūt in vicino. Isti reges fuerūt suc
cessores Balaā z ad visionē stelle ve
nerūt ppter illā pphetiā pñs sui. Or
etur stella ex iacob z exurget hō de isrl
zē. **E** Aliaz causam vñ isti mori
sunt ad veniendū ponit Chrsf. in ori
ginali sup Barth. asserēs qsdam di/
cere q qdam secretor⁹ inspectores ele/
gerūt de seipis duodecim. z si qs mo
riebat fili⁹ eius aut aliqs ppinquor⁹ i
ei⁹ loco substituebat. Hi g p singulos
annos post mēsem ascendeāt super
montē victorialē. z tribz diebz ibidem
morātes se lauabāt. z orabāt deuz vt
eis illā stellā quā Balaā pdixerat oñ
deret. Quadā igit vice scz in die nata
lis dñi dū sic ibidē manerēt. stella que
dā ad eos sup mōtē venit. q habebat
formā pulcerrimū pueri. sup cui⁹ cap
te crux splēdebat q magos allocuta ē
dicēs. Ite veloci⁹ in terrā iuda z ibidē
regē quē qritis natū inueniet⁹. Tunc
illi cōtinuo venire ceperūt. Sz quō in
taz puo tpe scz in tredecim diebz p tā/
ta terraz spacia venire potuerunt. sz
ab oriēte vsqz in hierlm q in meditul
lio mūdi dicūt esse sita. Dicendū ē fm
Remigiū. qm talis puer ad quē ppe/
rabāt eos in taz breui spacio pducere
potuit. Vel poterit dici fm Hierony
mū q sup diomedarios venerūt q sūt
aialla velocissima q tantū currūt vna
die qntū equ⁹ in tribz. Un dr diomed/
dari⁹. a diomos qd est cursus z ares
qd est virt⁹. Cū g hierosolymā venis
sent. interrogauerūt dicētes. Vbi est
q nat⁹ ē rex iudeoz. Nō interrogauē/
rūt an nat⁹ sit. qz hoc credebāt. sz que
runt vbi nat⁹ sit. Et qsi aliqs interro/
gasset eos vñ scitis hūc regē natū esse
rūderūt. Vidim⁹ stellā ei⁹ in oriēte. et
venim⁹ adorare eū. hoc est. Nos existi
tes in oriēte. vidim⁹ stellā ei⁹. i. ei⁹ nati
uitatis ostēsiuā. vidim⁹ inq sup iude
am positā. Vel nos exites in nra re/
glione vidim⁹ stellā ei⁹ in oriēte. i. i oriē
tali pte. His pbs sicut dic⁹ Remigi⁹

De epiphania domini

in originali vep hoies: z vep regē z vep
deū p̄fessi sūt. Vep hoies cū dixerunt
Ubi est q̄ nat⁹ ē. Vep regē cum aiūt.
Rex iudeorū. Vep deū cū subiūgunt.
Veniū⁹ adorare eū. Preceptū em̄ fu
it. vt null⁹ nisi sol⁹ de⁹ adoraret. S; he
rodes h̄ audier̄ turbat⁹ ē. z ois hieroso
lyma cū illo. Triplici de causa rex tur
bat⁹ ē. Primo ne iudei regē natū tāq̄
suū reciperēt. z se tāq̄ alienigenā ex
pellerēt. Vñ chryf. Sic ramū arboris
i excelso positū leuīs etiā aura mouet.
sic z sblimes hoies in culmie dignita
tum exites: leuīs etiā fama p̄turbat.
Scdo ne a romanis culpari posset si
aliq̄s ibi rex vocaret quē august⁹ n̄ cō
stituiſſet. Sic em̄ ordinauerāt romani
vt null⁹ de⁹ vl rex: sine sui licētia z ip̄o
dicereſ. Tercio qm̄ sic dicit Grego. celī
rege nato rex terre turbat⁹ ē: qz nimirū
altitudo terrena p̄fundit dū celsitudo
celestis apit. Vñ etiā hierosolyma
cū illo turbata ē triplici de causa Pri
mo qz impū gaudere nequeunt de ad
uētū iusti. Scdo vt regi turbato adu
larent p̄ h̄ q̄ se sūt turbatos oñderēt.
Tercio qz sic sese vep p̄cūciētib; vnda
p̄cutit. sic z regib; adinuicē certantib;
p̄p̄s p̄turbat. z iō ex h̄ timuerūt ne sez
p̄nti z v̄turo rege adinuicē certantib;
ip̄i p̄turbati oib; inuoluerent. Hec ē rō
Chryf. **D** Tūc herodes oēs sacer
dotes z scribas p̄uocās sciscitabat ab
eis vbi x̄ps nasceret. Cū at ab eis didi
cisset q̄ i bethleē iude vocat⁹ a d se claz
magis diligēter ab eis didicit rps stel
le: vt videlicet sciret qd faceret si ad se
magi nō redirēt. Dixitq̄ eis vt inuēto
puero ei renūciaret simulans se velle
adorare quē volebat occidere. Et no
ta q̄ cū magi hierosolymā igressi fuiss̄
sent stelle ducatū amissū. et hoc p̄pter
tres ratōes. Prima vt de loco natui
tat⁹ x̄pi q̄rere cogerent. vt sic de ip̄ius
ortu certificaret rā p̄ stelle appitiōne z:
q̄ p̄ p̄phetie assertōz. sic z scm̄ ē. Scda
qm̄ auxiliū q̄rētēs hūanū iuste p̄dere
meriti sūt dominū. Tercia qm̄ signa in
fidelib; data sunt fm̄ aplm̄ s; p̄phetia

fidelib; z iō signū datū istis dū adhuc
eēnt infideles: n̄ debuit appere dū eēnt
iter iudeos fideles. Hec triplex rō tā
git in glosa Cū aut hierusalē egressi
fuissent stella ancedebat eos vsq̄ dū
venies staret supra vbi puer erat. De
hac stella cuiusmodi fuerit tres sunt
opiniōes: q̄s ponit remigi⁹ i origina
li. Quidā dicūt fuisse sp̄m scm̄ vt ille q̄
postmodū d̄scēdit sup dñz baptizatū
in specie columbe apparuerit etiā ma
gis i specie stelle. Alij vt Chryf. dicūt
q̄ fuerit angel⁹: vt ipe q̄ appuit pasto
rib; appuerit etiā z magis. Sed ip̄is
pastorib; iudeis tāq̄ rōne v̄tētib; ap
puit i forma rōnali. gētib; p̄o tāq̄ ir
rationalib; i specie irrationali. Alij quod
verius credit. q̄ fuerit stella de nouo
creata q̄ pacto suo ministerio redijt in
p̄ciacere materiā. Ista aut stella scōz
qd dicit Fulgētiū differebat ab alijs
in trib; .i. in situ. quia nō erat localiter
sita in firmamento. s; p̄debat in medi
tullio aeris p̄mo fre. In fulgore: qz
ceter⁹ erat i splendidio: quod inde patz
quia splēdorem eius nō poterat splē
dor solis obfuscare imo i meridie luci
dissima apparebat. In motu: qz p̄ec
debat magos more v̄latoz. nō enim
monebat motu circulari. s; quasi mo
tu animali z p̄celluo. Alie tres dif
ferētie tangunt in glosa. Dath. ij. q̄
incipit sic. Hec stella dñice natiuitat⁹
z c. Prima in origine: quia alie in mū
di p̄ncipio sūt facte: hec mode. Scda
in officio: quia alie facte sunt vt sint i
signa z tēpora. vt dicit Ben. j. hec aut
vt magis viam preberet. Tercia i du
ratione: quia alie sunt perpetue. hec
completo officio suo redijt in materiā
p̄ciacentem. **E** Cum aut stellas
vidissent: gaudi sunt gaudio magno
valde. Notandum q̄ quintuplex est
stella quā isti magi viderūt scilicet stella
la materialis. stella spiritalis. stella
intellectualis. stella rationalis. z stella
super substantialis. Primam sez ma
terialem viderunt in oriente. Scdam
sez spūalem que est fides: viderunt in

De Epiphania domini

corde. Nisi enim hec stella scz fides in
eorz corde radiasset. neqz ad visioem
pme stelle venissent. Habuerunt em
fidem de eius humanitate: cum dixe
runt. Vbi est qui natus est. Et de ei
regali dignitate cum dixerunt. Rex iu
deoz. Et de eius deitate cum dixerunt
Glenim? adorare eu. Tercia scz intel
lectualē que est angelus viderūt i som
no qm p angelū sunt moniti ne redi
rent ad herodē. Licz fm qndā glosaz
non angelus sed ipse dñs eos admo
nuerit. Quarta scz rōnalez q fuit brā
virgo viderūt in diuersorio. Quinta
scz supsubstantialē q fuit xps viderūt
in psepio. Et de hac duplici dī. Intra
tes domū iuenerūt puez cum maria
matre eius. Quelibet aut istarū dicit
stella. De pma p sal. Lunaz et stellas
q tu fudasti. De scda Eccl. xliij. Spe
cies celi. i. celestis hois. glia stellaz. i.
virtutū. De tercia baruch. iij. Stelle
aut dederunt lūmē in custodijs suis.
vocate sunt zc. De quarta. Ave mar
stella. De quinta. Apoc. ultimo. Ego
sum radix et genus dauid. stella splen
dida et matutina. Propter visionem
pme et scde stelle magi gauisi sunt. p
visionē tercie stelle gauisi sunt gaudio
ppter visionē qre gauisi sunt gaudio
magno. ppter visioem quite stelle gauisi
sunt gaudio magno valde. Vt sic dīc
glosa. Ille gaudet gaudio qui de deo
gaudet q est vez gaudiū. et addit ma
gno qz eo nihil ē mai. et valde quia d
magno pōt ali? pl? ali? min? gaudere
Vt p hoz xboz exaggeratōez voluit
ōndere euāgel. q hoies pl? gaudēt de
rebz pditis et itez inuentis qz de semp
possessis. ¶ Lunqz domunculaz
intrassent et puez cū matre inuenissēt
fletis genibz ei singuli hec munera ob
tulerūt. s. auz: thus: et mirrhā. Hic ex
clamat Aug. dīcēs. O stupenda infā
tia cui et astra subdunt. Cui? ē ille ma
gnitudinis: et supne glie ad cui? pānos
et angeli excubāt et sidera obsecrāt et
reges trepidāt. et sectatores sapie genī
culant. O beatum tuguriū. O sedes

dei scda post celū vbi nō lucerna lucet
sed stella. O celeste palatiū in q habi
tat nō rex gematus. s. de? incorporat?
cui erāt p molliibz thoris: dura psepia
p laqaribz aureis fuliginea culinint
tectā. s. sideris obseco decorata. Stu
peo cū video pannos et intueor celos
estuo cū aspicio i psepio medicū et sup
astra pclaz. Itē bern. Quid facitis o
magi. qd facitis. Lacrentē puez ado
ratz i tugurio vili in vilibz pānis. Et
go ne de? est iste. Quid facitis q aurū
offertis. Ergo rex est iste. Et vbi aula
regia. vbi thron? vbi curie regalis fre
quētia. Nūqd aula ē stabuluz: thron?
psepium: curie frequētia ioseph et maria
Isti insipientes facti sunt vt fierēt sapi
entes. De h etia sic dicit Hilari? in li
bro. ij. de trinita. Parit virgo s. prus
a dō est. Infans vagit laudātes āgelī
audiunt. Panni sordēt deus adorāt.
Itaqz pātis dignitas nō amittit dū
carnis hūilitas predicat. Ecce quō in
xpo puero nō tñ fuerūt hūilia et infir
ma s. etia diuinitatē sublimia et excel
sa. De hoc itez dīc Hiero. sup eplām
ad hebreos. Respicias cunas xpi. vide
piter et celū. Magientē in psepī ituez
infantem. sed angelos simul ausculta
laudantes. Herodes psequit sed ado
rant magi. Ignorant pharisei s. stel
la dmonstrat. Baptizat a suo: s. vox
dei desup tonātis audīt. Aquis imer
git. sed colūba descendit imo spūscūs
in columba. ¶ Quare autē magi
hmōi munera obrulerūt: multiplex ē
rō. Prima qm traditio antiquoz fuit
vt dicit remigi? vt null? ad deū vt ad
regē vacuus itroiret. pse autem et chal
dei talia munera cōsueuerant offerre.
Isti autē vt dicit in historia scolastica
venerūt a finibus persaz et chaldeozū
vbi est fluui? saba. a quo et saba dī re
gio. Scda q est bernardi. qm brē vir
gini auz obtulerūt ppter inopie suble
uationez. thus ppter stabuli ferocem
mirrhā ppter membrorū pueri con
solidationem et malorū verminū expul
sionem. Tercia qm aurū ad tributuz

De epiphania domini

thus ad sacrificiū. mirra ad sepulchrum pertinet mortuorum. Per hec tria ergo in christo intimatur regia potestas diuina maiestas: et humana mortalitas. Quarta quoniam aurum significat dilectionem. thus orationem: mirra carnem mortificationem. Et hec tria christo debemus offerre. Quinta: quoniam per hec tria significatur tria que erant in christo. scilicet diuinitas preciosissima. anima diuotissima et caro integra et incorrupta. Hec tria significabantur per illa tria que erant in archa. Nam virga que floruit. caro christi que resurrexit. Psalmus. et re floruit caro mea etc. Tabule ubi erant scripta precepta. anima que sunt omnes thesauri scientie et sapientie dei absconditi. Vana veritas que habet omnem saporem et omnem suauitatem. Per aurum quoque quod est preciosius omnibus metallis intelligitur diuinitas preciosissima. Per thus anima deuotissima: quoniam thus significat deuotionem et orationem. Prout. Dirigat oratio mea etc. Per mirram que conseruat a corruptione caro incorrupta. Admoniti autem magi in somnis ne redirent ad herodem. per aliam viam reuersi sunt in regionem suam. Ecce quomodo magi profecerunt. Nam stella duce venerunt. per homines imo per prophetas edocti fuerunt angelo duce redierunt. et in christo quiescunt. Horum corpora in mediolani ecclesia que nunc est fratrum ordinis nostri scilicet fratrum predicatorum quiescebant. sed nunc colonie re quiescunt. Nam eorum corpora primo per helenam constantini matrem rapta in constantinopolim translata postea per sanctum eustorgium episcopum mediolanum translata. Sed per heinricum imperatorem postquam mediolanum possedit. in coloniam super rhenum flumen sunt delata ubi in magna reuerentia et populi deuotione choruscant.

Legenda xv. A
De sancto Paulo heremita.

Aulus primus heremita ut testatur Hieronymus. qui eius vitam conscripsit feruente decem persecutione heremum vastissimam adiit ibique in qua

dam spelunca. lx. annis hominibus incognitus permansit. Iste autem de eius dicitur fuisse galienus qui fuit beatus nomius qui cepit anno domini cclvj. Videns enim sanctus paulus christianis tormentorum genera irrogari. in heremum aufugit. Eo siquidem tempore duo iuvenes christiani comprehenduntur. quorum unus toto corpore melle perungitur. et sub ardore solis aculeis muscarum et scabronum et vesparum lacerandus exponitur. Alter vero molliissimo lecto imponitur et in loco amenissimo collocatur. ubi aeris erat temperies. riuorum sonitus. carum aurum et florum olfactus. fimbriis tamen florentis coloribus oblectis sic iuuenis cingitur. ut manibus vel pedibus se iuuare non posset. Adest quidam iuuenula corpore pulcherrima et impudica. ac impudice trahit iuuenem dei amore repletum. Cum autem ille in carne motus contrarios rationis sensisset non habens arma quibus ab hoste se eruat linguam propriam dentibus suis incidit. et in faciem impudice expuit. et sic temptatione dolor fugauit. et tropheum laude dignum peremerit. Horum et aliorum penitus sanctus paulus territus heremum petiit. B. Eo tempore cum Anthoni primus se inter monachos heremiticorum cogitaret. in somnis alium se multo meliorem heremum colere edocuit. Qui dum eum per siluas inquireret obuium habuit ipocritarum hominem equo mixtum qui ei viam dexteram demonstrauit. Per modum obuium habuit aliam feram fructus palmarum super imagine hominis insignitum: deorsum vero capre formam habens. Qui dum ipsum per deum iuraret ut sibi diceret quid esset: respondit se esse satirum deum silvarum semper errorem gentiliū. Postremo obuium ei lupus qui eum ad cellam sancti pauli perduxit. Paulus autem anthonium presentem ostendit: hostium sera clausit. Anthoni vero rogat ut sibi apiat. asserens se nunquam idem recessurum. sed ibi potius moriturum. Victus paulus ei apuit. statimque ambo in amplexum ruunt. Cumque hora prandii adesset. coruus duplicatam panis partem attulit:

De sancto Remigio

Lūg de hoc anthoni⁹ miraret. rñdīt paul⁹ q^d de sibi oī die talit^r mīstrabat. z p^rbendā ppter hospītē duplicauerat. Pia lis oīz q^s magis dign⁹ ēēt panē diuidere. Defert paulus hospiti z anthoni⁹ seniori. Tādē vterq⁹ manū ap^rponūt z in eq^s ptes panē diuidūt. Lū aut anthoni⁹ rediēs iā celle sue appropinq^ret. vidit angelos pauli aīaz defērentes. q^d velociter rediēs iuenit corp⁹ pauli flexis genib⁹ in modū orātis erectū. ita vt ipz viūere estimaret. Sz cū ipm mortuū didicisset ait. O scē aīa q^d gerebas in vitā: i morte mōstrasti. Lū aut nō haberet vñ sepulturā faceret. ecce duo leones aduenerūt z foueā parauerūt. sepulcroq⁹ eo ad siluā redierunt. Anthoni⁹ aut tunicam pauli ex palmis p^rextā assumpsit q^d postmodū in solēnitatib⁹ vtebat. Obijt aut circa annū. cclxxvij.

Legenda xvj. A
De sancto Remigio.

Remigius dicitur a
remi q^d ē pascēs z geos q^d ē terra: q^si pascēs terrenos doctrina. Vel remigi⁹ dī a remi q^d ē pastor z g^ro q^d est lucratio: q^si pastor z lucrator. Paut em gregez suū x^bo p^rdicatōis. exēplo p^ruersatōis. suffragio o^ronis. Est etiā triplex gen⁹ armor⁹. s. d^rensiois vt scutū. pugnatōis vt gladi⁹. munitōis vt lorica siue galea. Lucrat⁹ ē igit^r d^ryabalū scuto fidei. gladio p^rbi dei z galea spei. Cui⁹ vitā igmat⁹ remēsis archieps sep^rlit. B
Remigi⁹ doctor egregi⁹ z p^rfes^r for dñi glōsiosus a q^dā heremita nasci taliter ē p^ruisus. Lū em vñ d^raloz p^rsecutio totā franciā denastasset q^daz reclusus vir scūs q^d lumen oculoz amiserat p^r pace ecclē gallicane crebris o^ronib⁹ dñz exorabat. Et ecce angel⁹ dñi i visu ei affuit ei⁹q⁹ dixit. Sato q^d mulier illa noīe alina filiū noīe remigiū generabit. qui gēte suā a maloz incurlib⁹ liberabit. Lūq⁹ cui⁹ glāsser statim ad domū cilīne venit. z

q^d viderat enarrauit. Lūq⁹ illa non crederet. eo q^d anus iam ēēt. ille rñdīt. Scias q^d cū puez ablactauer⁹. oclōs meos de lacte tuo punges: z cōtinuo mihi visum restituet. Lūq⁹ p^r ordinez hec oīa p^rigissent remigi⁹ mundū fugit z reclusorū itrauit. Crescente aut ei⁹s fama cū ēēt vigintiduo⁹ annoz: ab omni p^rp^ro archieps remensis est electus. Tante aut māsuetudinis fuit q^d etiā ad mensaz ei⁹s passerēs veniebant z de manu ei⁹s reliquias ciboz comedebāt. Quodā tpe cum i domo cuiusdā matrone hospitatus fuisset z illa modicū vini haberet. remigi⁹ cellariū introiuit z sup^r dolium crucē fecit. Lūq⁹ ibidē orasset mox desup^r vinum egredit^r ita q^d p^r mediū cellariū fundebat. Cum aut clodone⁹ rex francie tūc t^rpis gentilis ēēt: nec ab vxore sua xpianissima pueri posset: vidēs q^d isti nī⁹ exercit⁹ alemanoz sup^r se venisset. dñō deo quē vxor sua colebat votum vouit. q^d si de alemanis sibi victoriā pcederet mox fidē xpi recipet. Q^d cūz fuisset ad libitū cōsecut⁹ bñm remigū adijt z se baptisari poposcit. Lūq⁹ ad fontē baptisimat⁹ aduenissent. nec ibi dē sacru crisma haberēt ecce columba q^dā ampullā cū crismate i rostro detulit. de q^d regē pontifex linuit. Hec aut āpulla i remēsi ecclia p^rsuat. z iñ vsq⁹ hodie reges francie inunguntur. Post longū tps cū genebald⁹ vīr puidus nepte bñi remigij i vxore hīet z se religiois causa mutuo absoluissent: p^rdictū genebaldū bñs remigij laudūneñ. epm ordinauit. At genebald⁹ cū vxore suā causa iūruēdi ad se sepi⁹ venire pmitteret ex freq^rnti colloq⁹o ai⁹s ei⁹ i p^rcupiscētiā i^rstāmat⁹ z vsq⁹ i p^rctm secū plabit. Que p^rciptēs z filiū p^rēs hoc epō intīmauit. Et ille cōfusus ad eam remandauit dicens. Quoniam puer de latrocinio acquisitus est volo vt latro voce^r. Ne aut suspicio aliq⁹ ostret vxorē suā sic pus ad se venire p^rmisit. Verūtñ p^r p^rmi p^reti sterū: secuz ruit itez i p^rctm. Que cū filiū pepisset.

De sancto Hilario

et h[ic] ep[iscopu]s retulisset ille r[ati]o[n]e. Illa filiaz
vulpecula no[n] iate. Tand[em] ad se reuer-
sus be[n] remigiu[m] adijt et ad pedes su-
os p[ro]cidens stola[m] de collo suo deponere
re voluit. Quod cu[m] sanct[us] remigiu[s] pro-
hibuisset et ab eo q[uo]d acciderit audiuis-
set: blade cu[m] p[ro]solas ip[s]e in q[ua]da[m] cellula
parua p[er] septe[n]t[em] annos reclusit. et ip[s]e iteru[m]
et ecclesia[m] gubernauit. Septimo igit[ur]
anno cu[m] in cena d[omi]ni in oratione p[er]sisteret
angel[us] d[omi]ni ei[us] astitit et p[er]m[ission]e[m] suu[m] sibi
dimissus p[ro]hibuit. ac ut foras exire de-
beat imperauit. Qui cum r[ati]o[n]e[n]t. no[n]
posset. q[uam] d[omi]n[u]s me[us] remigiu[s] hostiu[m]
hoc clausit et sigillo suo muniu[it]. An-
gel[us] ait. Ecce ut scias tibi celu[m] ap[er]tu[m] e[st]
hoc etia[m] hostiu[m] saluo sigillo nu[n]c ap[er]it.
Statimq[ue] ut dixerat est ap[er]tum. Tu[n]c
genebaldus iactans se in mediu[m] hostiu[m]
in modu[m] crucis ait. Etia[m] si d[omi]n[u]s meus
iesus x[ristu]s ad me veniret huc hinc non
egrediar nisi d[omi]n[u]s meus remigiu[s] huc
veniat q[ui] me reclusit. Tu[n]c sanct[us] remi-
gius ad amonitio[n]e[m] angeli laudunum
venit. et ip[s]e in locu[m] suu[m] restituit. Qui
vixit ad obitu[m] suu[m] in sanctis opib[us] p[er]se-
uerauit et latro filius ei[us] in ep[iscopatu] eidem
successit. qui etia[m] sanctus fuit. Tand[em]
sanctus remigiu[s] multis clarus p[er]t[ra]-
tibus in pace quieuit. circa annu[m] d[omi]ni q[ui]n-
gentesimu[m]. Eode[m] die celebra[n]t natalis
sancti hylarii pictauo[r]u[m] vrbis ep[iscop]i

Legenda xvij. A
De sancto Hilario.

Hilarius dictus est q[ui]
si hilaris. q[uia] in seruitute dei
valde hilaris fuit. Et dicit[ur]
hilari[us] q[ui] si alari[us] ab altis et
ares virtus: quia fuit altus in scientia
et virtuosus in vita. Vel hilarius di-
cit[ur] ab ile q[uo]d e[st] quasi p[er]mortalis mate-
ria: q[uia] obscura fuit et ip[s]e i[n] d[i]c[t]is suis ma-
gnā h[ab]et obscuritatē et p[ro]funditatē. B
Hilarius pictauo[r]u[m] vrbis ep[iscop]us
regionis equitanie oriundus
q[ui] lucifer refulgens iter astra
processit. Hic uxorem p[ri]mitus habes
et filiam in laicali habitu monastica

vitam ducebat. Tand[em] in vita et scia
p[ro]ficiens in ep[iscop]u[m] est electus. Tu[n]c
igit[ur] beatus hilari[us] no[n] solu[m] ciuitate[m] sua[m]
sed totam frantiā ab hereticis defen-
saret ad suggestiones duor[um] ep[iscop]o[r]u[m] qui
ab heresi fuerant deprauati ab impe-
ratore qui hereticorum fautor erat. cu[m]
beato eusebio vercellensi. ep[iscop]o est in exi-
lium relegatus. Deniq[ue] cum vbiq[ue] ar-
riana heresis pullularet: et ab impera-
to[r]e licentia data esset ut om[n]es ep[iscop]i co-
uenire[n]t et de veritate fidei disputarent
cum sanctus hilarius aduenisset ad
petitionem dicto[r]u[m] ep[iscop]o[r]u[m] qui eius elo-
quentia[m] ferre no[n] poterant pictauiam
redire compellitur. Cum autem ad
insulam gallinariam que tota erat ple-
na serpentibus p[ro]p[er]inquasset et in ip[s]az
descendisset om[n]es serpentes ex sui vi-
sione fugerunt: et in medio insule pa-
lum fixit. nec amplius libertas data
est illis occupare q[uo]d vetuit ta[m]q[uam] pars
insule no[n] sit terra s[ed] pelagus. Tu[n]c
ergo pictauis esset quenda[m] infantem
sine baptismo defunctu[m] suis oratio[n]ib[us]
ad vitam restituit. Na[m] ta[m]diu iacuit i[n] pul-
uere donec p[ater] surgeret senex de or-
one et infans de morte. Cum aut[em] filia
ei[us] ap[er]ia maritu[m] veller accipe hilarius
pater ei[us] ei p[ro]dicauit et in sacre x[risti]nita-
tis p[ro]posito p[er]firmavit. Quā dum ille
firmā p[er]siderans et ne aliquādo flecte-
ret formidans d[omi]n[u]m instanti[us] exorauit
ut eam ad se reciperet: nec vltra viuere
p[er]mitteret. Quod et factu[m] est. Na[m] post
paucos dies ad d[omi]n[u]m migravit. quaz
ip[s]e p[ro]p[ri]is manib[us] sepeliuit. Quod mir-
bre ap[er]ie p[er]siderans ep[iscop]u[m] rogauit. ut sibi
q[uo]d et filie impetraret. Q[uo]d et fecit et ip[s]az
oratione sua ad regnu[m] p[ro]misit. L Eo-
tpe leo papa hereticor[um] p[ro]fidia dep[re]a-
uatus o[mn]iu[m] ep[iscop]o[r]u[m] conciliu[m] p[ro]uocauit.
Quib[us] p[ro]uocatis hilarius no[n] vocat[us]
aduenit. Q[uo]d audiens papa. p[re]cepit ne
aliq[ui]s sibi assurgeret nec aliquē locum
daret. Tu[n]c gressus fuisset dixit ad eu[m]
papa. Tu es hilari[us] gall[us]. Et ille. No[n]
sum gall[us]: s[ed] de gallia. i. no[n] sum in gal-
lia nat[us]: s[ed] o[mn]is gallia ep[iscop]us. Qui papa. Et

De sancto Marcello

Et tu es hilari⁹ de gallia et ego sum leo
 romane sedis apostolic⁹ et iudex. Cui
 hilari⁹. Et si sis leo non tamen de tribu
 iuda et si iudicās resides. sed non in sede
 maiestatis. Tūc papa cū indignatiōe
 surrexit dicens. Hodicū p̄stolare do-
 nec redeā. et tibi quod mereris reddaz
 Cui hilari⁹. Si non redieris quis mi-
 hi pro te responsurus erit. Et ille. Cō-
 citus redibo. et tuā supbiā humiliabo
 Cum ergo papa ad secreta sue nature
 iussit dissenteria perijt et oīa intestina
 ibidez projiciens. miserabiliter vitam
 finiuit. Interea vidēs hilarius q̄ nul-
 lus sibi assurgeret. patienter ferens in
 terraz se posuit dicens. Dñi est terra.
 Statimq̄ nutu dei terra quā inside-
 rat sursum se extulit et vsq̄ ad equali-
 tatem aliorum ep̄oz se leuauit. Cum
 igitur papa miserabiliter nunciaretur
 defunctus. assurgens hilarius omnes
 ep̄iscopos in fide catholica confirma-
 uit. et confirmatos ad p̄pria remisit
 Hoc autem miraculum de morte leo-
 nis pape dubitationē habet. tūz quia
 hystoria ecclesiastica vel tripartita ni-
 hil de hoc loquitur. cum quia aliquē
 papam talis nominis tunc fuisse cro-
 nica nō testatur. tūz quia hieronym⁹
 dicit q̄ sancta romana ecclia semp̄ im-
 maculata permansit. et in futuro ma-
 nebit sine vlla hereticorū insultatione.
 Posset tñ dici q̄ tunc erat aliq̄s papa
 sic vocat⁹. nō quidē canonice elect⁹ sed
 tyrannice intrusus. Vel forte liberi⁹
 papa qui cōstantino heretico fauebat
 alio nomine dictus est leo. Tandē
 multis miraculis ppetrat⁹ cum bñs
 hilari⁹ infirmat⁹ obitū suū imminere co-
 gnosceret. leoniciū p̄sbyterū quē maxie
 diligebat ad se vocauit et nocte imminē-
 te vt foras exeat admonuit. et si qd au-
 dīret vt renūciat imperauit. Ille iussa
 cōplens voces adhuc ciuitatis tumultu-
 at⁹ se audisse reuertēs exposuit. et cū
 circa eum vigilaret finē eius expectās
 media nocte iterū iubet exire et qd au-
 dīret iacenti referret. Qui cūz se nihil
 audisse repñciasset. mox nimia clari-

tas quā etiāz p̄dictus p̄sbyter sufferre
 nō poterat ad eum intrauit. et sic pau-
 latim recedente lumie ad dñz migra-
 uit. Floruit at̄ circa añū dñi. ccxli. sub
 cōstantino. Festū hui⁹ sancti est i octa-
 ua ephē. Cū duo mercatores massā
 cerepmuniter haberent et vnus altero
 renitente eam ad altare sancti hilarij
 obtulisset. statiz p̄ mediū diuisa pars
 vna sibi remāsit. reliq̄ renitētī dūenit.

Legenda xvij.

De sancto Machario.

Macharius dicit⁹ a ma-

cha qd est ingenium et ares

virtus. Vel dicit⁹ a macha-

qd est percussio et rio magi-

ster. Fuit em̄ igeniosus cōtra demōis
 fallaciā. virtuosus q̄ntū ad vitā. p̄cul-
 sio in domatōe corp̄is. magister in re-
 gimine p̄lationis. Vel macharius
 id est beatus.

B.

Macharius abbas descendit p̄

vastitatē deserti et intrauit dor-

mire in monumēto vbi sepul-

ta erāt corpa paganorū et extraxit vnū

corp⁹ sibi caput suū tāq̄ plumaciū. De

mōes aut̄ volētes eū terrere vocabāt

q̄si vnā mliere dicētes. Surge veni no-

bis cū ad balneū. Et alē demō sub ipo-

tanq̄ ex mortuo illo dicebat. Peregri-

nū qndā habeo sup me nō possū veni-

re. Ille at̄ n̄ expauit. s̄ tūdebat corp⁹

illd̄ dicēs. Surge et vade si potes. Et

audiētes demōes fugēr voce magna

clamātes. Uicisti nos dñe. Dū aliquē

abbas machari⁹ a palude ad cellā suā

p̄teriret. occurrit ei diabol⁹ cum falce

messoria et volēs eū cū falce pcutere n̄

potuit. Et dixit ei. Vltā violētā pa-

tior a te machari. q̄ nō possū p̄ualere

aduersuz te. ecce em̄ qd tu facis et ego

facio. Jeiuas tu et ego penit⁹ nō co-

medo. Vigilas tu et ego oīno nō dor-

mio. vnū ē solūmodo i q̄ me supas. Et

dixit abbas. Qd ē illd̄. Cui ille. Hūi-

litas tua p̄ quā n̄ p̄ualco aduersuz te.

Dū rēparōes ip̄m nīmū molestare

surgēs et magnū saccū arene humeris

De sancto Felice

suis imponēs dieb; multis sic p̄ deser-
tū ibat. Quē theosebi⁹ inueniēs dixit.
Abba cur tantū onus portas. Et ille
Vero veratē me. Abbas machari⁹
vidit sathanā trāscuntē i habitu hoīs
z habentē vestimētū lineū laceratū. z
p̄ omnia foramina depēdebāt ampu-
le z dixit ei. Quo vadis. Cui ille. Va-
do portionare fratres. Cui machari⁹
Quare tot ampullas portas. Rndit
Sustū fratrib; porto z si vnū alicui n̄
placebit offerā aliud vel terciū. z sic p̄
ordinē vt aliqd̄ placeat. Et cū rediret
dixit ei macharius. Quid fecisti. Re-
spōdit. Vēs sanctificati sunt z nemo
mibi acq̄uit nisi vn⁹ q̄ vocat̄ theot⁹
st⁹. Surgēs aut̄ machari⁹ illuc iuit z
fratrē tēpratiū inueniēs sua cū exhor-
tatōe p̄uertit. Post hec itez eū macha-
ri⁹ inueniēs dixit. Quo vadis. Cui ille
Ad fratres vado. Reuertēti occurrit
senex z dixit. Quid faciūt fratres illi.
Cui diabol⁹. Vale. Et dixit. Quare
Q̄ oēs scī sūt. z qd̄ ē mal⁹ malū. vnū
quē habebā amisi z oib; sāctior fact⁹
est. Audiēs h̄ senex grās egit dō. Quo
dā die machari⁹ caput d̄fici reppit. z
dū orasset. iterro gavit illud cui⁹ caput
fuerit. Et rndit se fuisse paganum. Et
dixit ei machari⁹. Vbi ē aia tua. Rndit
in iferno. Cūq; regreter si mltū in
pfundo eet. rndit q̄ tm̄ i pfundo erat
quātū distaret fra a celo. Cui macha-
ri⁹. Sūt ne aliq̄ te pfundiores. Rndit.
Et iā iudei. Cui itez ille. Et vltra
iudeos sunt ne aliq̄ pfundiores. Cui
ille. Profundiores oib; sunt falsi xp̄ia-
ni. q̄ xp̄i sanguine redempti tm̄ p̄cium
p̄uipēderūt. C Dum p̄ quādā so-
litudinē pfundissimā p̄geret ad q̄bli-
bet muliare arundinē figebat vt post-
modū redire sciret. S; dū iam nouē
dietas fecisset. z in qdā loco quiescerz.
diabol⁹ oēs arundines collegit. et ad
caput eius posuit. Vñ ad redeunduz
plurimū laborauit. Frater qdā plu-
rimū cogitatioib; suis molestabat q̄
scz i cella sua iutilit̄ eet. sz si inter hoīes
habitarer mltis prodesse possz. Qui

cū cogitatioēs suas machari⁹ retulit
ille ait. Fili sic illis rnde. Hoc saltē fa-
cio. qz ppter xp̄m p̄teres isti⁹ celle custo-
dio. Dū qndā culicē se pūgētē manu
occidissz z mltū d̄ illo sanguis emanat
set rephēdēs se q̄ p̄riā vindicasset iu-
riā nud⁹ sex mēib; i desēto māsit. z ide
a scabronib; tot⁹ lacerat⁹ exiuit. Post
h̄ mltis dar⁹ fratrib; i pace quieuit.

Legenda xix. A
De sancto Felice.

Felix prenomine in-
pincis dī. vel a loco in q̄ re-
q̄scit. vel a subulis quib;
passus perhibet. Nā pinca
subula dī. Aūt em q̄ cū magister pue-
roz extiterit. z eis nimīū rigid⁹ fuerit.
tentus a paganis cū xp̄m libere p̄fite-
ret. tradit⁹ fuit in manib; puerorū q̄s
ip̄e docuerat q̄ cū stilis z subul occi-
derūt. ecclesia tñ tenere videt q̄ nō mar-
tyr extitit sz cōfessor. Hic ad q̄dā mō
idolū ducebat vt ei sacrificaret in illd̄
exufflabat. z p̄tinuo corruerat. Regis
aut̄ in qdā alia legenda q̄ dū martir⁹
nolan⁹ ep̄us p̄secutores fugiēs fame z
gelu afflicto solo corruisset. felix ab an-
gelo ad eū mittit. z cum nihil ibi cibi
h̄erē d̄ sente p̄ria p̄dētē vidit racemū
de q̄ in os ei⁹ exp̄ssit vinūz. humerisq;
impositū secū detulit. Ip̄o igit̄ defun-
cto felix i ep̄m eligit. Qui p̄ dū p̄dica-
ret z persecutor eum quereretur inter pa-
rietes stratos p̄ modicū aditū se ocul-
tauit. Statimq; nutu dei p̄ aditū illū
telas aranee texuerūt. q̄s dū p̄secuto-
res p̄spiciūt. neminē illic esse putātes
abscedunt. Inde aut̄ ad aliū locū
sanctus felix pergens. a quadā vidua
p̄ tres menses alimēta suscepit nunq̄
tñ eius faciē vidit. Tandē pace reddi-
ta. ad eccliam suāz redijt. z ibi in pace
requiuit. sepult⁹ iuxta vrbē in loco q̄ dī
pincis. Huic z alius erat frater qui
felix filr dicebat. Cūq; etia; ip̄e idola
adorare cogere d̄xit. Inimici estis
deoz vroz. qz si me ad illos duxeritis
in eos sicut frater me⁹ exufflabo z corru-

De sancto Marcello

tuent. **B** Excolebat aut sanctus felix ortu. quodam vero olera ei rapere cupientes dum furtu se facere cogitabant tota nocte ortu diligentius excolebant. Hanc autem a seo felice salutari. postquam suum penitentes ad propria redierunt. Venientes autem gentiles ut sanctum felicem tenerent. manus eorum dolor nimis apprehendit. qui cum ulularent dixit eis. Dicite Christus est deus. et dolor continuo vos dimittet. quibus dicentibus sanati sunt. Pontifex idolorum ad eum venit dicens. Domine ecce deus meus ut te venientem vider. continuo fugam arripuit. Cui cum diceretur quare fugis ait. Ulterius huius felicitatis ferre non possui. Si ergo deus meus ita te timer. quanto magis ego timere te debeo. Quem cum felix in fide instruxisset. baptizari se fecit. Adorantibus appollinem dixit felix. Si vere deus appollo est dicat mihi quid est quod in manu nunc clausum teneo. Habebat autem in manu cedula in qua oratio dominica erat scripta. Quo nihil respondente. gentiles peruersi sunt. Tandem missa celebrata et populo data pace in pavimentum in oratione se proiciens migravit ad dominum.

Legenda xx. **A**
De sancto Marcello.

Arcellus dictus est quasi arcens malum a se Ulterius marcellus quasi maria pcellens. i. mundanas aduersitates percutiens et perculens. Assimilatur enim mundus mari sic dicit Chrysostomus super mattheum. In mari est sonus confusus. timor perennis. imago mortis. vnde perentio infatigabilis. inconstantia iugis.

Arcellus cum rome summus pontifex esset et maximianum imperatorem de nimia in christianos seuericia increparet et in quodam domo cuiusdam matrone in ecclesiam consecrata missam ageret. iratus imperator domum illam fecit stabulum iumentorum. et eundem marcellum ibidem ad seruicium cum custodia animalium deputauit. In

quo finitio post multos annos in domino requieuit circa annos domini. cclxxxvij.

Legenda xxx. **A**
De sancto Anthonio.

Anthonius dicitur ab

ana quod est sursum et tenens. quasi supina tenens et munda na despiciens. Desperxit autem

mundum. quia imundus inquietus transitorius deceptus et amar. De his dicit Aug. O munde imunde quid perstrepsis quid auertere nos conaris. tene nos vis fugiens. quid faceres si maneres. quem non deciperes dulcis quam amarus dulcia alimeta mentiris. Eius vitam anastasius scripsit.

B Anthonius cum. xx. esset annorum et audiret legi in ecclesia. si vis perfectus esse vade et vende omnia que

habes et da pauperibus. omnia sua vendens pauperibus erogauit et heremiticam vitam duxit. Hic innumerabilia demonum receptamenta sustinuit. Quadam vice duos spiritus fornicationis et rure dei superasset diabolus in specie pueri nigri ante eum prostratus appuit. et se ab eo victum confessus est. Nam et huiusmodi ipetravit ut videret fornicationis demonem iuuenibus insidiantem. Quem cum in predicta forma vidisset dixit. Utilissima mihi apparuisti specie. te ultra non timebo. Alia vice dum in quadam tumultu latitaret multitudo demonum eum adeo laceravit quod minister eius quasi mortuum eum propriis humeris asportaret. Tunc cum oes qui conuerterant quasi mortuum plorassent. dolentibus cunctis subito anthonius reuiuiscit. et a mistro ad predicationem tumultum se iterum portari fecit. Qui cum ibi ex dolore vulnere prostratus iaceret. ex rure ad afflictum demones excitabat. Tunc illi formis variis ferarum paruerunt. et cum iterum dentibus cornibus et unguitibus crudelissime lacerauerunt. Tunc subito splendor mirabilis ibi appuit et demones cunctos fugauit. Anthonius autem continuo sanatus est. ibique christum adesse intellegens ait. Ubi eras bone ihesu ubi eras. quare a principio non fuisti hic ut me adiu-

De sancto Anthonio

uares et vulnera mea sanares. Cui dominus Anthoni hic erat. sed expectabam videre certamen tuum. Nunc autem quia viriliter dimicasti in toto orbe te faciam notari.

Tanti autem feruoris erat quod cum Maximianus imperator christianos occideret. ipse martyres sequebatur et cum eis martyr fieri mereret. vehementer tristabatur eo quod sibi martyrium non daret. **L**uz autem in altera heremi pergeret argentea discum repperit. et intra se sic dicere cepit. Unum hic argenteum discum ubi hominum vestigia nulla videntur. Si enim viatori cecidisset utique per sui magnitudinem latere non posset. Hoc diabole artificium tuum est voluntatem tuam meam nunquam poteris imutare. Et hoc dicens discum ut fumus euauit. Postmodum ingentem massam veri auri repperit. sed ut incendium aurum fugit. Sicque ad mortem fugiens viginti annis ibi permansit. innumeris choruscis miraculis. Quadam vice dum in spiritu raptus esset. totum mundum laqueis se inuicem conectentibus plenum vidit. quod exclamans ait. O quis istos euadet laqueos. Et audiuit humilitas. Aliquando dum ab angelis in aere eleuaretur. assunt demones. et ei transiit. prohibent peccata eius ab exordio natiuitatis eius obijcientes. quibus angeli. Non debetis illa narrare quod christi tam pietate sunt delicta. Si qua autem scitis ex quo factum est monachus illa perferte. Et cum in probatione deficeret. liber Anthoni in sublimem tollitur. et liber deponitur. **N**arrat Anthoni de se dicens. Vidi aliquando diabolum celsum corpe qui se dei virtute et prudentia ausus est dicere. et ait. Quid vis ut a me tibi detur Anthoni. At ego sputa in os eius congerere minas totum me in eum christi nomine armatum ingessi et statim euauit. Huic diabolo aliquando in tanta periclitante apparuit quod celi capite tangere videretur. Quem cum Anthoni quis esset interrogasset. et ipse se sathanam esse dixisset. addidit sathanas. Cur me sic impugnant monachi et maledicunt christiani. Cui Anthonius. Iuste hoc faciunt quia tuis sepe in-

sidijs molestantur. Et ille. Ego eos nequaquam molesto sed ipsi inuicem se conturbant. Ego enim ad nihilum sum redactus quia tam in cunctis partibus regnat christus.

Quidam sagittari beatum Anthonium gaudere cum fratribus quidam vice comiserit et ei displicuit. cui Anthonius. Donec sagitta in arcum et trabe. Unde se ait. Cum secundo et tercio hoc fieri mandasset. dixit sagittari. Tantum trabe re potero quod de eius fractura dolebo. Cui Anthoni. Sic est in ope dei. quam si super praemensuram tendere vellemus citius frangeremur. Expedit ergo rigore aliquando relaxari. huiusmodi ille edificatus recessit. **I**nterrogauit quidam Anthonium dicens. Quid custodires placebo deo. Et respondens dixit. Quocumque vadis spiritus dei per oculos tuos habeas. In his que agis testimonium sacram scripturarum adhibeas. In quocumque loco sederis non inde cito recedas. Hec tria cum stodi et saluus eris. Abbas quidam interrogauit Anthonium dicens. Quid facias. Cui Anthoni. Non confidas in tua iusticia. Venteris et lingue sit tibi conscientia. Et ne penitearum de retracta. Dixit iterum Anthoni. Sicut pisces si in sicco tardauerint moriuntur. ita et monachi extra cellam tardantes. aut cum viris secularibus imorantes a deis proposito resoluuntur. Iterum dixit Anthoni. Qui sedet in solitudine et quiescit a tribus bellis eripitur. scilicet auditus. locutio. et visus. et propter unum tantum non pugnam habebit. scilicet cordis. **Q**uidam fratres cum quadam senem ad abbatem Anthonium visitandum iuerunt. Dixitque Anthoni fratribus Bonum comitem habuistis senem hunc. Deinde dixit seni. Bonos fratres inuenisti tecum abba. Cui ille. Bonos quidem inueni. sed habitatio eorum non habet tantam. Quicunque enim vult intrare in stabulum et solui asinum. Hoc autem dicebat. quoniam omnia que erant in corde eorum statim erant in ore. Dixit abbas Anthoni. Scire peruenit quam sunt tres motus corporales. unus quidem nature. alius ex ciborum plenitudine. tercius ex demone.

De sancto Fabiano

Frater q̄daz renūciauerat seculo. s; nō plene q; q̄dā adhuc sibi retinebat. Cui Anthoni? Glade z eme carnes. q̄ vadēs emit carnes. z portās eas dū venīret lacerabāt eū canes. Cui Anthoni? q̄ renūciānt seculo z volūt hīe pecūnias ita ipugnati a demonib; diserpunt. Anthoni? dū in heremotedio afficeret. dixit. Dñe volo saluus fieri z nō pmittūt me cogitatōes mee. Et surgēs exiit foras. z vidit q̄ndā sedentē atq; opantē. z deinde surgētē et orantē. Erat aut angel? dñi z dixit ei. Sic fac z salu? eris. Cū q̄dā vice fratres de statu aīaz ab Anthonio q̄sissent. seq̄nti nocte vox vocauit eū dicēs Surge exi z vide. Et ecce vidit q̄ndā longū z terribilē caput vsq; ad nubes tollētē. q̄ q̄dā pēnatos ad celū volare cupiētes extēsis manib; phibebat. et alios libere puolātes retinere nō poterat. z maxim gaudiū mixtū cū nimio dolore audiebat. z intellexit aīaz illū eē ascēsus z diabolū phibētē. q̄ q̄dā obnoxias retineret. z de scōp; volatu q̄s retinere nō poterat sic doleret. Aliqñ dū cū fribus oparet Anthoni? suspicies in celū cū tristē visionē vidisset puolus? añ deū rogauit vt futurū scel? auerteret. Fratrib; p̄o sup h eū interrogātib; cū lachrymis z singultib; dixit q̄ inauditū scel? seculis immineret. Vidi inq̄t altare dei a multitudine eq̄rū circūdatū q̄ calcib; oīa discerpebāt. Vagno em turbine fides catholica subuertet. z hoies iūmetis siles xpī sacramēta diripiēt. Factaq; est vox dñi dicēs. Abominabūť altare meū. P? duos aut annos erūpentib; arrianis ecclie vnitate sciderūt. baptisteriū z ecclesias polluerunt. z sup altaria xpīa nos instar ouīū mactauerūt. Bux q̄dā egypti arrian? noie Ballachī? cū ita eccliaz dei infestaret. vtr̄gines z monachos nudatos publice pberaret. sic ei sc̄psit Anthoni?. Elideo trā dei sup te venientē. Jā desine psequi pīanos ne ira dei te occupet. q̄ p̄xim tibi minas iteritū. Infelix legit eplāz

z irrisit z i eā expuēs ad terrā p̄iecit. ac portitores pberib; mltis afficiēs Anthonio talia remādauit. qm̄ tibi ē tāta cura de monachis ad te q̄z pueniet nri disciplina rigoris. P? q̄ncq; at dies equū suū māsuetissimū isidēs mortuū ipi? eq̄ ad terrā p̄ijcit z corros atq; lacerat; crunb; infra triduū expirauit.

Cū q̄daz frēs verbū salutis ab Anthonio q̄suisent. ait ille. Audist; dñz dicētē. Si q̄s te p̄cussit i vnā maxil; laz pbe ei alterā. Dicūt ei. Hoc implere nō possum? Et ille. Saltē de vna partieret ferte. Et illi. Nec etiā h̄ possem? Quib; anthoni?. Saltē ne velis; pcutere mag; q̄ pcuti. Et illi. Nec h̄ possem?. Tūc anthoni? dixit discipulo suo. Sucos ppara frīb; istis. qz nimis dīciti sūt. Sola oīo necaria ē vob;. Hec i viras patrū legunt. Tādē btūs anthoni?. cy. anno vite sue frēs de osculās in pace q̄euit sub Cōstātino q̄ cepit circa annū dñi. cccxl. Le. xxiij. A

De sancto Fabiano.

Fabianus quasi fabricanus quasi beatitudinē supnam. i. eaz sibi acq̄rens triplici iure. scz iure adoptōis. emptōis. z debellatiōis.

Fabianus ciuis roman? fuit z cū papa defuncto p alio eligendo pplus puenisset inter eos z ipe venit. rei exitū scire volēs z ecce columba cādida descendit sup caput eius. Vd̄ euz oēs mirarent. ab eis in papā eligīt. Hic vt ait Damasus papa p omēs regiones septē dyacones misit. z eisdem septē subdyacones tradidit. q̄ omnīū gesta martyriū collegerūt. Hic vt ait Haymo impatori Philippo volētī interesse pasce vigilijs z cōmunicare mysterijs restitit nec quicq; peccata p̄fiteret z inter penitentes staret interesse pmisit. Tandē pontificat? sui anno. xij. iussu Decij capitis obruncatōe martyrio coronatur. Passus ē aut circa annū dñi. cclij. Legenda. xxiij. A

De sancto Sebastiano

De sancto Sebastiano.

Sebastianus dictus

est a sequēs et beatitudo.

et a stin qd ē ciuitas et ana

qd est sursum. qsi sequēs beatitudinē ciuitatis supne. hoc est eā possidēs et acqrens. et hoc qntuplici denario fm Augustinū. Pauprate regnū. dolore gaudiū labore requiē ignominia gloria morte vitā. Vel dicit Sebastian⁹ a basto. Nam miles xps. equus ecclia bastū siue sella Sebastian⁹. quo me diāte xps in ecclia militauit. et de multis martyrib⁹ victoriā obtinuit. Vel Sebastian⁹ itēptat vallat⁹ vel circūiens. Vallatus qz sagittis tāqz erit⁹ fuit circūdat⁹. circūiens qz oēs martyres circūibat et oēs pfortabat. **B**

Sebastian⁹ vir xpianissimus narbonēsis genere. ciuis mediolanensis. Diocleciano et Maximiano impatorib⁹ a

deo charus erat vt pncipatuz ei pme cohortis traderēt. et suo aspectui iuberent semp altare. Hic militare clamidē ad h tantū ferebat vt xpianorūz aīas q̄s in tormentis videbat deficere pfortaret. Dū autē pclarissimi viri Marcellian⁹ et Marcell⁹ gemi frēs p fi de xpi dcollari deberēt. ad eos pntes adueniūt. vt ipsoz aīos a suo pposito reuocarēt. Aduenit g mī et soluto capite scissisqz vestib⁹ vberibusqz ostēsis aiebat. O p dulces filiū circūdat me in audita miseria. et intolerabilis luct⁹. Heu me miseraz amitto filios meos ad mortē vltro tēdētes. Quos si mihi hostes auferret p mediā seqrer bella raptōres. Si violēta iudicia pcluderēt carcerē irrūperet moritura. Nouū h peundi genus ē. in q carnifex rogat vt feriat. vita optat vt pereat. mors iūuat vt veniat. Nou⁹ h luct⁹. noua miseria. in q natoz iuuetus sponte amittitur. et pentū miserāda cogit senectus vt viuat. Hec dicēte matre. pater senior manib⁹ adducit seruuloz et capite aspsō puluere hmoi voces dabat ad

celū. Ad mortē vltro pficiscētib⁹ filiis valedictur⁹ adueni vt q mee sepulture parauerā in filioz sepultur⁹ infelix expendā. O filij mei baculū senectutis. et geminū meoz viscerū lumē cur sic mortem diligitis. Venite huc iuuenes. Ale te sup iuuenes sponte pēntes. Veni te huc senes. et meuz sup filios meos plangite. Accedite huc pēs et phibe te talia patiamini. Deficite plorando oculi mei ne videā filios meos gladio cedi. Hec dicēte patre adueniūt pūges aspectib⁹ eoz pūios filios offerētes atqz ciulādo clamātes. qbus nos dimittitis. q erunt hoz infantū dñi. Quis vestrās largas diuidet possessiōnes. Heu qz ferrea pectora. qz pēntes despiciētis. amicos respiciētis. vxores abijcietis. filios abdicatis. et vos carnisicib⁹ spontaneos exhibētis. Inter h aut ceperūt viroz corda mollescere. **E** Tunc sanct⁹ Sebastian⁹ qui ibi aderat erūpens in mediū dixit. O fortissimi milites xpi nolite p misera blādimēta coronā deponere sempiternā Sz et penitib⁹ dixit. Nolite timere. nō sepabunt a vobis. sed vadūt in celum vobis pare sīdereas māssiones. Nam ab initio mūdi hec vita in se sperātes fefellit. se expectātes decepit. de se psu mentes irrisit. et ita nullū oīno certum reddidit vt oībus pberet esse mērita. Vita hec admonet furē vt rapiat. iracūdiū vt seuiat. mēdacē vt fallat. Ipsa impat crimina. iubet facinora. suadet iniūsta. Hec aut psecutio quā hic patimur. hodie exardescit et cras euanesceat. hodie exardescit et cras refrigescat. sub vna hora inducitur et sub vna hora excludit. Dolor aut etern⁹ renouat vt seuiat. augmentat vt exurat. inflāmat vt puniat. In amore g martirij nostros iam suscitē affectus. Ibi ei diabol⁹ se vincere extimat qui dūz capitur captus est. dū tenet tentus est. dūz vincat vict⁹ est. dū torquet torqritur. dū iugulat occisus ē. et dū insultat irrisus est. Igit dum brūus Sebastianus hec ex ore pferret. subito p vnā fere horā

De sancto Sebastiano

a splendore nimio de celo descēdēte illu-
 minat? ē. et sub illo splendore pallio cā-
 didissimo amict? et ab angel? septē cla-
 rissimis circūdat? Iuuenis etiā appa-
 ruit iuxta eū dās ei pacēz dicēs Tu sp-
 mecū eris. Cum autē beat? Sebastia-
 nus hec et his silia p̄dicaret. Soe vxor
 Nicostri. in cui? domo sc̄ti custodie-
 ban? que loquelā amiserat. pedib? ei?
 puolūta nutib? veniam postulabat.
 Tunc Sebastian? ait. Si ego xp̄i ser-
 uus sum. et si vera sunt oīa que ex ore
 meo hec mlier audiuit et credidit. ape-
 riat os ei? q̄ aperuit os Zacharie. p̄phe-
 te sui. Ad hāc vocē mulier exclamauit
 B̄ndictus sermo oris tui. et b̄ndicti q̄
 oībus q̄ locut? es credūt. Uidi em̄ an-
 gelum librū tenentē an te vbi oīa que
 tu dixisti scripta erāt. Vir autē eius h̄
 audies. p̄cidit ad pedes sancti Seba-
 stiani sibi postulas indulgeri. Stari
 q̄ absolues martyres rogabat vt libe-
 ri abirent. Qui dixerūt nullaten? se de-
 ferturos victoriā quā cepissent. Tan-
 tam igit? gratiā et virtutē p̄bis sancti
 Sebastiani dñs ptulerat. q̄ nō solū
 Marcellianū et Marcū i martyrii cō-
 stantia roborauit. sed etiā patrē eorū
 noīe Tranq̄llinū. et matrē cū multis
 alijs ad fidē cōuertit. quos oēs Polī-
 carpus p̄sbyter baptizauit. **D**
 Tranq̄llin? autē morbo grauissimo la-
 borans mox vt baptizatus est sanitates
 recepit. Prefect? autē vrbis rome qui et
 ipse morbo grauissimo laborabat ro-
 gavit Tranq̄llinū vt ad se adduceret
 eū qui sibi sanitatē dederat. Cū ḡ ad
 eū venissent Polīcarp? p̄sbyter et Se-
 bastian? et ipse eos rogaret vt etiā sani-
 tates reciperet. dixit ei Sebastian? vt p̄-
 us idola abnegaret. et p̄fringēdi ea sibi
 potestātē traderet. et sic sanitatē re-
 ciperet. Cui cū Romae p̄fectus dice-
 ret q̄ serui sui hoc facerēt et nō ipse. di-
 xit Sebastianus. Timidi deos suos
 p̄fringere formidāt s; et si diabol? hac
 occasiōe eos lederet. dicerēt infidēles
 eos esse ob hoc lesos q̄ deos suos con-
 fringerēt. Sicq̄ Polīcarp? et Seba-

stian? accincti plusq̄ ducenta idola cō-
 frugerūt. Post h̄ autē dixerūt Romae
 cio. Cū nobis idola cōfringētib? sani-
 tatē recipe debuisti nec recepisti certū
 est. q̄ aut infidelitatē nōdū abiecasti.
 aut aliq̄ idola reseruasti. Tunc indica-
 uit se h̄re thalamū in q̄ erat oīs disci-
 plina stellaz. p̄ quo p̄s suis p̄ q̄ du-
 centa pōdera auri expēderat. et p̄ que
 futura oīa p̄uidebat. Cui Sebastian?
 nus. q̄d iū hoc integrū habueris. teipz
 integrū nō habebis. Cūq̄ ad h̄ ille as-
 sentiret. Tiburci? ei? fili? iuuenis egre-
 gius dixit. Nō patiar opus destrui tā
 p̄clarū. S; ne paterne sanitati videar
 esse p̄trarius. duo clibanī accendant.
 vt si destructo ope pater me? sanitatē
 nō receperit. ambo viuī crementur.
 Cui Sebastian?. Sic fiat vt locutus
 es. Dum igit? illa p̄fringeret angel? p̄-
 secto apparuit. et sibi a dño iesu sanita-
 tem reddītā nūciāuit. Statiq̄ san? ef-
 fectus. cucurrit post eū vt ei? pedes o-
 scularet. Qui cum p̄hibuit ex eo q̄ ba-
 ptismū nōdū recepat. Sicq̄ ipse Ti-
 burci? filius ei? et milleq̄dringenti de
 ei? familia baptizati sunt. Soe autē ab
 infidelib? tenta et diu cruciata emissit
 spiritū. Qd cū audisset Tranq̄llin? p̄-
 rupit et dixit. Femine nos ad coronas
 p̄cedunt. vt qd viuim?. Ipse autē post
 paucos dies lapidatus est. **E** Sā-
 ctus autē Tiburci? sup prunas allatus
 iubet aut incēsum dñs imponere aut
 sup ipas nudis ingressus est plantis
 dicens. Uidet mihi q̄ sup roseos flo-
 res incedā in noīe dñi nostri iesu xp̄i.
 Cui Fabianus p̄fectus dixit. Quis
 ignorat magicā artē xp̄m vos docu-
 se. Cui Tiburci?. Obmutescē infelix
 quia nō es dign? nomē tā sanctū et tā
 mellifluū noiare. Tūc irat? p̄fectus
 iussit eū decollari Marcellian? aut et
 Marcus stipiti affigunt. Cūq̄ finit?
 sent affixi psallentes dicebāt. Ecce q̄
 bonū et q̄ locundū habitare fratres i
 vnū. Quib? p̄fect?. Infelices deponi
 te amētia et vos ipsos liberate. Cui illi.
 Nūq̄ tā bñ epulati sum? vtiā tādū

De sancta Agnete virgine

sic nos esse pmitteres q̄d iū corp̄s te
gimur idu mēto. Tūc p̄fect⁹ iussit eos
lācis p̄ latera trāsuerberari. z sic mar
tyrū p̄sumauerūt. Post hoc p̄fect⁹
Dyocleciano impatori de Sebastia
no suggestit. Quez ad se vocās dixit.
Ego te inter p̄mos in palacio meo sp̄
habui. z tu p̄ salutē meā z deoz inu
riā accensus latuisti. Qui Sebastian⁹
Pro salute tua xpm sp̄ colui. z p̄ statu
romani imperij deū q̄ in celis est sem
per adorauit. Tūc Dyoclecian⁹ iussit
eū in mediū campū ligari z a militi
bus sagittari. Qui ita eū sagittis im
pleuerūt vt q̄si erit⁹ videret. z estimā
tes illum mortuū abierūt. Qui intra
paucos dies liberat⁹ stans sup̄ ḡdum
palacij impatores veniētes de malis
q̄ xpianis inferebant dure redarguit.
Dixerūtq̄ impatores. Iste ne ē Se
bastian⁹ que diu sagittis interfici iusse
runt. Qui Sebastian⁹. Ad h̄ me do
min⁹ resuscitare dignat⁹ ē. vt pueniāz
vos z redarguā vos de malis q̄ xpi fa
mulis irrogat⁹. Tunc impator radiū
eū fustigari iussit donec spm̄ exalaret.
Fecitq̄ corp⁹ ei⁹ i cloacā p̄ici ne a xpi
anis p̄ martyre coleret. Scit⁹ autēz
Sebastian⁹ sequenti nocte scē Lucie
apparuit. z corp⁹ eius sibi reuelauit. z
vt iuxta vestigia aploz illud sepeliret
p̄cepit. qd̄ z factū est. Passus est at
sub Dyocleciano z Maximiano im
peratozibz. q̄ ceperūt circa annos dñi
celxxvij. f̄ Refert Gregori⁹ in p̄
mo libro dialogoz q̄ qdā mlier in tu
scia nup nupta cuz ad dedicationē ec
clesie sc̄i Sebastiani ab alijs inuita
ta esset in ip̄a nocte q̄ seq̄nti die ire de
bebat carnis voluptate stimulata. a
viro suo se abstinere nō potuit. Facto
autē mane magis erubescēs vultū ho
minū q̄ dei illuc p̄fecta est. Mor autē
vt oratoriū vbi erāt reliquie sc̄i Se
bastiani ingressa ē. diabol⁹ eam am
puit z corā oibz verari cepit. Tūc pre
sbyter ill⁹ ecclie pallā altaris arripies
inde eā operuit. Sz diabol⁹ statiz ip̄z
p̄byter inuasit. Duxerūt autē oā ami

ci sui ad incātatores. vt suis incātatio
nibz diabolū effugarēt. Sz mox dum
incātaret iudicio dei legio demonū. i.
sexmille sexingēti sexa ginta sex in eā in
gressi ipsam acrius verare ceperunt.
Quidā autē vir noīe Fortunat⁹ sc̄ita
te p̄spicu⁹ suis p̄cibz eā sanauit. Le
git q̄z i gestis lōgobardoꝝ q̄ tpe Bū
berti regis italia tota tāta peste p̄cul
sa est vt vix vn⁹ aliez sufficeret sepelire
Et hec pestis maxime rome ac papie
grassabat. Tūc visibiliter bon⁹ ange
lus multis apparuit malo angelo se
quēti z venabulū ferēti p̄cipiens vt p
cuteret ac cedē faceret. Quoties autēz
aliquā domū pcutiebat tot inde mor
tui efferebant. Tūc cuidā diuinit⁹ re
uelatū est q̄ neq̄q̄ h̄ pestis cessaret do
nec sc̄o Sebastiano altare papie con
strueret. Qd̄ qdem p̄structū est in ec
clesia sc̄i Petri q̄ d̄r ad vincula. Quo
facto statiz cessauit illa q̄ssatio. Et il
luc a roma reliq̄e sc̄i Sebastiani sunt
delate. Ambrosi⁹ i p̄fatōe sic ait. Bū
martyris Sebastiani p̄ p̄fessioē noīs
tui dñe venerabil⁹ sanguis effusus sūt
z tua mirabilia manifestat q̄ p̄fies in
infirmis p̄tutes z nris studijs das
p̄fectū. z infirmis apud te p̄stas auxi
liū. Legenda. xxiiij.

De sc̄a Agnete p̄gine.

Ones dicta est ab ag

a na qz mitis z humilis tan
q̄ agna fuit. vel a greco q̄
daz agnos qd̄ est piū. qz pia z miseri
coris exerceat. vel agnes ab agnoscēdo.
qz viā veritat⁹ agnouit. Veritas autē
fm Aug⁹. opponit vanitati z falsita
ti z duplicitati. q̄ tria a se remouit per
virtutē quā habuit.

B Ones p̄go prudētissima vt
a testat Ambrosi⁹ q̄ ei⁹ passio
nē cōscripsit. tredecimo an
no etatis sue mortē p̄didit z vitā inue
nit. Infancia q̄dez cōputabat in an
nis sz erat senect⁹ mētis imensa. Cor
pore iuuēcula. sz aīo cana. pulchra fa
cie sz pulchrior fide. Que duz a scolis.

De sancta Agnete virgine

revertit a pfecti filio adamat. Cui ille
gemas et diuitias innumerabiles pro/
misit si pfectus ei? coniugio non negaret.
Cui Agnes respondit. Discede a me fa/
mes pecti nutrimentum facinoris. pabu/
lum mortis. quia iam ab alio amatore pueri/
sum. Cepitque ipsum suum amatorem et spou/
sum a quocumque comedare. qui spouso in spon/
sis precipue requirunt. scilicet a nobilitate gene/
ris. a decore pulchritudinis. a diuitiarum
abundantia. a fortitudine et potentie ef/
ficacia. et ab amoris excellentia. sic dicens.
Illud amo quod longe te nobilior est et ge/
nere dignior. cui mater pigo est. cuius
pater femina nescit. cui angeli seruiunt
cui pulchritudinem sol et luna mirantur.
cui opes nunquam deficiunt. cui diuitie nun/
quam decrescunt. cui odore reuolunt mortis
cui tactu confortant infirmi. cuius
amor castitas est. tactus castitas. vnto p/
ginitas. Hec autem quocumque ponit in quodam
auctoritate dicens. Cui generositas cel/
stior. possibilitas fortior. aspectus pul/
chrior. amor suauior. et omni gratia ele/
gantior. **E** Deinde ponit quocumque
beneficia quod sibi sponsus contulit et alijs
spouso pferit. scilicet quia eas fidei anulo sub/
arrat. multiplici pcutu varietate eas
vestit et ornat. passionis sue sanguine
eas signat. vinclo amoris eas sibi co/
pulat. et thesauris celestis glorie eas di/
cat. sic dicens. Cui anulo suo subarra/
uit me. dexteram meam et collum meum cingit
lapidibus preciosis. induit me ciclade au/
ro texta. et imensis monilibus ornavit
me. posuit signum in facie mea. ut nullum
propter eum amatorem assumam. et sanguis
eius ornavit genas meas. iam amplexibus
eius castis astricta sum. iam corpus
ei? corpori meo sociatum est. ostendit
mibi thesauros incomparabiles. quos
mibi se datum si in eo pseuerauero re/
promisit. Audiens hec infans iuuenis
lecto pstermit. et quia amore egrotet per al/
ta suspiria a medicis aperit. Cumque pa/
ter iuuenis eadem virginem replicaret et
illa pons sponsi federa se violare non
posse assereret. cepit pfectus inquirere.
quid esset iste spouso de cui? se agnes po/
testate iactaret. Cum ergo quidam assereret.
quod christum spousum suum diceret. blandis
us sermonibus. demum terroribus eam pul/
sat. Cui Agnes. Quicquid vis age. quia
quod queris non poteris obtinere. Ipsus
enim terrenter ut blandienter siliter deri/
debat. Cui pfectus. Unum tibi de duo/
bus elige. Aut cum pginibus dee veste sa/
crifica si tibi pginitas placent. aut cum
meretricibus scortaberis. Quia enim no/
bilis erat vix sibi inferre non poterat.
et ideo titulum sibi christianitatis opposuit.
Cui illa. Nec sacrificabo dijs tuis. nec
sordibus polluar alienis. Decem enim
habeo custodes corporis mei angelum domini
Tunc pfectus iussit eam expoliari
et nudam ad lupanar duci. Tanta autem
densitate capillis ei? domus protulit ut me/
lius capillis quam vestibus tegeretur. Ingres/
sa autem turpitudinis locum angelum domini p/
paratum inuenit. qui locum claritate nimia
circumfulsit. sibi que stolam candidissimam p/
parauit. Sicque lupanar locum sit orationis
adeo ut mundior exiret quam fuisset ingres/
sa. qui imenso lumini dabat honorem.
Pfecti autem filii cum alijs iuuenibus ad
lupanar venit. et eos prius ad ipsam ius/
tauit. Cui ingressi. scilicet ex miraculo ter/
riti compuncti redierunt. Quos ille misse/
ros appellas. et ad eam furis intras cum
eam veller peringere in ipsum lumen irruit.
qui cum deo non dedisset honorem pfocat a
diabolo expirauit. Quod pfectus audi/
ens cum ingenti ploratu ad eam venit. et
causam mortis ei? diligenter sciscitatur.
Cui Agnes. Ille cui? voluntate vole/
bat perficere pratem in eam accepit et oc/
cidit. Nam socius ei? de viso miraculo ter/
riti redierunt illesi. Cui pfectus. In hoc
apparet quod non magicis artibus egis/
si si ipetrare poteris ut resuscitet. Quia
te Agnete iuuenis resuscitatus. et christus
ab eo publice pdicatus. Ad hec teplozum
pontifices seditiones excitantes in populo
exclamauerunt. Tolle magam. tolle ma/
leficam. qui mentes mutat et animas alienat.
Pfectus autem viso tanto miraculo eam li/
berare voluit scilicet pscriptionem metuens
vicarium dereliquit. et quia eam liberare non po/

De sancto Vincentio

tuit tristis abscessit. Tunc vicarius Aspasius nomine iussit eam in copiosum ignem iactari. Sed in duas partes flamma diuisa seditiosum populum exurebat et eam mitem perungebat. Tunc Aspasius in gurgure eius gladium immergi precepit. Et sic Christus sponsus candidus rubicundus ipse sibi sponsus et martyr consecravit. Passa est aure ut creditur tempore Constantini magni qui cepit anno domini. cccij. Cum igitur corpus eius Christiani et pentes ipsi cum gaudio sepelirentur. vixit pagani in eos lapides mitentibus euaserunt. E Emeretiana autem eius collectanea rego scriptissima licet adhuc cathecumia dum iuxta sepulchrum eius staret. et postea gentiles argueret ab eis lapidata est. Statimque terremotus choruscatones et fulgura extiterunt adeoque ex paganis plurimi perierunt. ita quod ipsi de cetero venientes ad sepulchrum reginis non leserunt. Corpus autem Emeretiane iuxta corpus sancte Agnetis positum est.

Cumque pentes eius octavo die iuxta tumulum vigilaret. viderunt chorus virginum vestibus aureis radiantem inter quas viderunt beatam Agnetem sibi veste fulgentem et ad dexteram eius agnum candidioris nive stantem. Quibus illa. Videte ne me quasi mortua lugeatis sed cogaudete mecum et congratulamini quia cum his omnibus lucidas sedes accepi. Propter hanc visionem celebratum festum Agnetis. ij. Constantia rego filia Constantini lepra gravissima laborans. cum hanc visionem audisset. tumulum eius adiit ibi dum oratione persisteret obdormiuit. Viditque beatam Agnetem sibi dicentem. Constante age Constantia si in Christum credideris continuo liberaberis. Ad hanc vocem eugilas perfecte se sanam inuenit. Que baptismum recipiens super corpus sancte Agnetis basilicam fecit et ibi in virginitate degens multas exemplum suo ibidem regines aggregauit.

¶ Quidam vir nomine Paulinus in ecclesia sancte Agnetis sacerdotem fungens officio mira cepit carnis temptatione vexari. Sed cum deum offendere nollet. a summo pontifice licentiam petijt et trahendi. Cum bonitate et simplicitate papa con-

siderans. anulum eius cum smaragdo dedit. et iussit ut imagini formose beate Agnetis quam in sua ecclesia depicta erat ex parte sua precipiet ut se premitteret desponsari. Cumque hoc sacerdos imagini imparet illa continuo digitum anulare porrigens et anulo suscepto digitum retraheret omnem temptationem a sacerdote fugauit. Predicauit autem anulum adhuc dicitur in eius digito apparere. Alibi tamen legitur quod cum ecclesia beate Agnetis rueret papa cuiusdam sacerdoti dixit se sibi velle quandam sponsam custodiendam et nutriendam scilicet ecclesiam sancte Agnetis committere dicens quod ei anulum iussit. ut dicitur imaginem desponsaret. Quam illa extendere et retrahente digitum desponsauit. De hac virgine dicit Ambrosius in libro de virginibus. Hanc senes hanc iuuenes hanc pueri cantant. Nemo est laudabilior quam qui ab omnibus laudari potest. Quot homines tot preces qui martyrem predicant dum loquuntur. Stupete vniuersi quod iam diuinitatis testis existeret. qui adhuc arbitra sui per erant esse non posset. Fecit denique ut ei de deo crederetur cui de homine adhuc non crederetur. quia quod ultra naturam est hoc de autore nature est. Nouum martyrium genus non dum idonea pene et iam maturarum victorie. Certare difficilis ab illis coronari. Magisterium virtutis impleuit qui nondum iudicium habebat eternitatis. Non sic ad thalamum nuptiarum peraret. ut ad supplicij locum. lera successu. gradu festina. virgo processit. Item Ambrosius in prefatione. Beata Agnes generositatis oblectamenta despiciens celestem meruit dignitatem. societas humane vota continens eterni regis est sociata consortio preciosam mortem pro Christi confessione suscipiens simul et ei facta conformis.

Legenda. xxv.

De sancto Vincentio martyre.

Vincentius dicitur quia

si vicium incedens vel vincens incedia vel victoriam tenens. Ipse enim

De sancto Vincentio

incēdit. i. psumpsit vicia p carnis mortificationē. vicit incēdia suppliciorū p pstantē penāz ppeffionē. victoriā tenuit mūdū p ipius despectionē. Vicit em trā q erant in mūdo. s. fallos errores. imūdos amores. mūdānos timores. q̄s vicit p sapiam. mūdiciā. z constantia. De q̄bus dicit Aug^o. Ut cuz oibz erroribz. amoribz. z timoribz vincat hic mūd^o sanctorū martyria docēt z docuerūt. Et passionē qdam beatū Augustinū dicit cōpilasē. quā Prudenti^o versibz luculēter exēq̄t. **B**

Vincenci^o nobilis genere sed fide ac religione nobilior. bñ

Valerij epī diaconus fuit. Qui ep̄s qz impeditioris erat lingue vices suas cōmiserat. z ipe oīonī z cōtemplatōi vacabat. Iussu igī Daciani p̄sidis valentiā trahunt z viro carceri mācipant. Lūqz eos fame pene defecisse crederet. eos suo aspectui iussit astare. Quos cūqz sanos cerneret z gaudētes irat^o in hanc vocē prupit. Quid dicis tu Valeri q sub noīe religionis dēcreta pncipū facis. Cū āt bñs Valeri^o plenius rīderet. dixit ei Vincenci^o. Noli p̄ venerabilis q̄si mēte timida submurmurare. s. libera voce exclama. Si q̄ iubes p̄ setē rīsis iudicē aggredior. Cui ille. Jā dudū tibi fili charissimē loqndī curā cōmiserā z nūc p fide q̄ astam^o respōsa cōmitto. Tūc Vincenci^o cōuersus ad Dacianū acten^o inq̄t a te sermo de negāda fide porauit. s. nephariū apud xpiano rum prudentiā esse cōgscē deitatz cultū abnegādo blasphemare. Tūc iratus Dacian^o ep̄m in exiliū mitti pcepit. Vincentiū p̄o tanq̄ p̄tumacē z p̄sumptuosum iuuenē vt ei^o exēplo alij terrerēt in eculeo distentū. mēbris omnibz dissipari. Lūqz corpe tot^o dissiparet. ait Dacian^o. Dic mihi Vincenci vbi nūc tuū miserrimū corpe^o cōspicis. At ille subridēs ait. Hoc est qd semp optaui. **E** Tūc iratus p̄s cepit ei oīa genera tormētoz minari nisi ei assensum pberet. Cui Vincenci^o. **O**

felicē me q̄ mihi irasci te grau^o putas. eo meli^o incipis miseri. Insurge q̄ miser z toto malignitatē spū debachare. Glidebis me dei p̄tute plus posse dūtor. q̄z possis ipe q̄ torques. Ad h̄ p̄s cepit clamare z carnifices virgis z fustibz verberare. Et ait Vincenci^o. Quid facis Daciane. Ecce tuipse me vindicas de tortoribz meis. Tūc p̄ses amēs fac^o dixit carnificibz. Disserrimi nihil facitis. Cur deficiūt manus vestre. Adulteros z p̄cidas vincere potuistis vt nihil inter illata supplicia celare possent. z nūc sol^o Vincētius v̄ra poterit supare tormēta. Tūc carnifices pectines ferreos vsqz ad intima costaz fixerūt. ita vt de toto eius corpe sanguis efflueret. z solut^o costarum cōpaginibz. viscera interna patebant. Et ait Dacian^o. **D** Misere re tui Vincēti vt possis tā pulchrā recupare iuuētutē. z ea q̄ supsunt lucrari tormēta. Et ait Vincenci^o. **O** venenosa diaboli lingua tormēta tua n̄ timeo. sed h̄ solū valde metuo q̄ te mihi fingis velle miseri. Nā quo te magis iratū video. eo ampli^o z magis exultō. Nolo vt aliqd minuas de suppli cīs vt te victū in oībz fatear. Tūc ex eculeo deposuit atqz ad ignis craticulā rapit^o moras carnificū arguendo ad penā alacriter pperabat. Craticulam ḡ spōte p̄scendēs ibidē assat exurit^o z cremat mēbrisqz oībz vncini ferrei z ardētes lamīne infigunt. Dūqz sanguis flāma respigit vulnera vulneribz impmunt. Sal insup in ignez spargit vt in corpe^o eius vndiqz vulneratū resiliēs. stridentibz flāmis crudeli^o us cōburat. Jāqz nō ad artus s. ad viscera tela iaciunt. ipsaqz interna viscera de ei^o corpe extra labunt. Inter h̄ ille manet immobilis. z sursum erectis lumibz dñm p̄cabat. Lūqz mistri hec Daciano retulissent. heu ait Dacian^o nus vincimur. S. iāz nūc vt in pena diuti^o viuat ip̄m terribilimo carceri includite z ibi testas acutissimas pgerite. pedes ei^o ligno affigite sine oī hūa

De sancto Basilio

no solatio extensuz sic sup testas relin-
qre z cū defecerit nūciate. Fauēt q̄to-
ti? mīstri crudeles dñō crudeliori. Sz
ecce rex p q̄ miles patit penā pmutat i
gliaz. Nā tenebre carceris ab immēsa
luce expellunt. testaz aspitas in oīum
floz suauitatē mutat. pedes dissoluū
tur z āgeloz solatio venerādo pfruit.
Cūqz sup flores cū angelis psallēs in-
cederet modulatio dulcis: z mira sua
uitas florū procul diffundit. Perterri-
ti custodes cū p rimas carceris qd in-
tus erat vidissent. ad fidē pueri sunt.
Hec audiēs dacia? amens fact? ait.
Et qd ei amplius faciemus. ecce enī
victi sum? Transferatur ad lectulū z
stramētis mollioribz reponatur ne pl?
cum gloriosum faciam? si forte defece-
rit in tormentis. Sed potius recrea-
tus: nouis iterum supplicijs puniat.
Cum igit ad stratū molliorē deporta-
tus esset. z ibidem paululū quicūqz
statim spīritum tradidit. Circa ānos
dñi. cclxxvij. sub dyocleciano z maxi-
miano. Quo audito dacia?us vehe-
menter se sic victum dolens ait. Et si
non potui eum supare viuētē puniā
vel defunctum z sic faciabor de pena
z sic poterit mihi prouenire victoria.
Iussu ergo dacia?i corpus eius i cā-
pum aubus z bestijs deuorandū ex-
ponitur. Sz statim angeloz custodia
pmunit z intactū a bestijs conseruat.
Deniqz coruus ingluuici deditus ali-
as aues se maiores imperu alaz abe-
git. z lupum accurrentē moribz z cla-
moribus effugauit. Qui reflexo capi-
te in aspectu corporis sacri fixus cerni-
tur. vtpote qui ibidem angeloz custo-
diam mirabat. Quod audiens dacia-
nus ait. Puto q nec defunctū potero
superare. Subet ergo corpori eius in-
gentem molam alligari: et in pelago
proijci vt qd in terra a bestijs consu-
mi nō potuit saltem in pelago a mari-
nis beluis deuoretur. Naute igitur
corpus eius i pelagus deferentes sub-
mergunt. sed ipsi nautis velocius li-
tora corpus petit. qd a quadam ma-

trona et quibusdam alijs ipso reuelā-
te inuenitur z ab eis honorifice sepe-
latur. **E** De hoc martyre sic dicat
aug. Beatus vincencius vicit in ver-
bis: vicit in penis: vicit in p̄fessioe: vī-
cit in tribulatione: vicit exustus: vicit
submersus: vicit ortus vicit mortuus.
Idem. Torquetur vincencius: vt ex-
erceatur. flagellatur vt erudiatur. tun-
ditur: vt solidetur. exurit vt purget
Ambrosius in p̄fatione de ipso sic
ait. Torquetur vincencius: tunditur:
flagellatur: et exurit. sed inuictus p
sancto nomine animus nō concutitur
plus ardens igne zeli q̄ ferri. plus ne-
critur timore dei q̄ seculi: plus voluit
placere deo q̄ foro plus dilexit mori
mundo q̄ domino. Item augustin?
Ante oculos nostros mirandum spe-
ctaculum constitutum est. Iudex in i-
quis: tortor: cruentus. martyr inuict?
crudelitas pietatisqz certamē. Pru-
dentius quoqz qui clauit tempore
theodosij senioris q̄ cepit āno domini
ccclxxvij. sic ipsum dacia?o respondit
se ait. Tormenta: carceres vngule: strī-
densqz flammis lamina atqz ipsa pe-
narum vltima mors ch̄stianis lud?
est. Tūc dacia? Vincitū retorqz bra-
chijs sursum ac deorsuz extendite do-
nec compage ossiuz diuulsa membra
rim crepet. vt per lacunas vulnerum
secur detectum palpiter. Ridebat hic
miles dei manus cruentas increpās
q̄ fixa nō pfundius intraret artus vn-
gula. Cum esset in carcere angelus di-
xit ad eum. Exurge martyr inclite. ex-
urge securus exurge z almis cetibus
noster sodalis addere. O miles inui-
ctissime: fortissimorum fortior. iam te
ip̄a seua: z aspera tormēta victorē tre-
mūt. Exclamat prudenti? Tu solus
insignite: sol? brauij duplices palmā tu-
listi. tu duas simul parasti laureas.

Legenda xxvj
De sancto Basilio ep̄o. A

Basilius venerabilis
ep̄s z doctor p̄cipuus. cui?

De sancto Basilio

ultaz scripsit ap̄hiloti? leornij episcop⁹
quāte scitatis extiterit cuidā heremite
noīe effrem in visu monstratū ē. Luz
em dictus effrem in extasi positus esset
vidit colūnaz ignis cuius caput vsq;
ad celū ptingebat. ⁊ vocē desup audi/
uit dicentē. Talis est magn⁹ basili⁹ q̄/
lis hec colūna ignis quā cernis. Ele/
niens igit ad ciuitatez in die ephie. vt
tm̄ vtz videre posset cū vidisset eū sto/
la candida indutū cū clericis venera/
biliter pcedentem ait intra se. Ut vi/
deo inuacū laborauit. Iste em cū i ta/
li honore ⁊ cōstipatiōe sit positus ne
quaq; talis pōt esse quēadmodū vidi
Nos em qui portauim⁹ pond⁹ diei et
estus nihil tale psecuti sumus. Et hic
cum in tali honore ⁊ cōstipatiōe posu/
sit colūna ignis est. Siros ista. Basi/
li⁹ igit in spiritu hoc vidēs. fecit eū ad
se introduci. Qui cū introduct⁹ esset. vi/
dit linguā igneā p os eius loquentēz
Et ait effrem. Vere magn⁹ basilius
vere columna ignis basilius: vere spi/
ritus scūs loquit per os eius. Dixitq;
illi effrem. Obsecro dñe vt mihi impe/
tres q grece loquar. Cui basilius. Rē
difficile postulasti. Pro eo tm̄ orauit. ⁊
p̄tinuo grece loqui cepit. Quidam
alius heremita vidēs basiliū alias in
pontificali habitu pcedentez cum de/
sperit. iudicās euz in corde suo q i tali
pōpa plurimū delectaret. Et ecce vox
facta ē ad eum dicēs. Tu ampl⁹ dele/
ctaris in palpando carie tue caudā q̄
delectet basili⁹ i appatu suo. Valēs
impator fautor arrianorū eccliam qn/
dā a catholicis abstulit ⁊ arrianis de/
dit. Ad quē accedēs basili⁹ ait. Impa/
tor scriptū ē. Honor regis iudiciū di/
ligit. Et itez. Iudiciuz regis iusticia.
Et cur cor tuū iperauit. vt catholici
eijcerentur de ecclia ⁊ daret arrianis.
Cui ipator. Itēz ad p̄tumelias reuer/
teris o basili nō decet te. Et ille. Decet
me p iusticia etiā mori. Tunc demo/
schenes p̄fecit epulaz ipatorū. fautor
arrianorū ⁊ loquēs p eis fecit barba/
risimū. Cui ait basili⁹. Quū est de pul

mentarijs regis cogitare. nō dogma/
ta diuina decoq̄re. Qui mox cōfusus
tacuit. Dicit impator basilio. Glade
⁊ iudica iter eos: sed nō fm imodera/
tum amorē ppli. Abiens ergo dixit co/
rā catholicis ⁊ arrianis vt fores ecclie
clauderent. ⁊ vtriusq; pris sigillo mu/
niren. ⁊ ad qz oīones ap̄rent sua eēt
Qd cū oib placuisset. orātib arrian/
trib dieb ⁊ noctib ⁊ venietib ad fo/
res ecclie nō sūt apte. Tūc basili⁹ p̄ces
siōe ordinata venit ad eccliaz ⁊ facta
oīone leui icru baculo pastorali fores
tetigit dicēs. Tollite portas p̄ncipes
vestras ⁊ eleua. po. et. zc. Et p̄tinuo
sunt aperte ⁊ irātes deo grās reddi/
derūt. Et reddita est ecclia catholicis
Fecit aut impator p̄mitti multa ba/
silio. vt in historia tripartita legit. si si
bi p̄sentirer. Et ille. pueris ista pueni/
unt. Nā q diuinis saginant eloquijs.
corumpere de diuinis dogmatib nec
vnā syllabā patiunt. Tūc impator in/
dignat⁹ vt ibidē dī. cū de ei⁹ exilio sen/
tentia vellet scribere. p̄mus. scds. ter/
cius calam⁹ fract⁹ est. Deinde tremor
magn⁹ ei⁹ manū inuasit. Un̄ idigna/
tus cartā fregit. B Uir qdaz ve/
nerabil noīe cradi⁹ filiā vnica⁹ hēbat
quā consecrare dño disponebat. Sed
diabol⁹ hūani generis inimic⁹ h aduer/
tens vnū de suis p̄dictis cradi⁹ i amorē
puelle plurimū iſtāmauit. Ulez cū im/
possibile cerneret vt ip̄e q suus erat in
amplex⁹ tā nobil puelle accedere pos/
set ad vnū de maleficis accessit p̄mit/
tēs ei mltā pecunie quantitatē. si ad h
eū iuuat. vellz. Cui dixit malefic⁹. ego
h agere nō possū. sz si vis mittere te ad
dñz meū diabolū. ⁊ si feceris q ip̄e tibi
dixerit tuum desiderū obtinebis. Et
dixit iuuenis. Quocunq; dixerit mihi
faciā. Ille g malefic⁹ eplam ad diabo/
lū fecit. ⁊ eā p dictū iuuenē in hec xba
trāsmisit. Quoniā quidē mi dñe opor/
tet me festinan⁹ ⁊ solcite qsq; a xpia/
noꝝ religiōe abstrahere ⁊ tue adduce/
re volūtat. vt pars tua q̄tidie multu/
plicet. nisi tibi hunc iuuenē cupidita⁹

De sancto Basilio

te in talem puellā exarsū et postulo ut
suū desiderū assequar. ut et i isto glier
et alios tibi de cetero valeā aggregare
Et dans et eplā dixit. Glade et tali
hora noctis sta supra monumētū gen
tilis et ibidē demones acclama et hāc
cartā in aere exalta et statim aderūt tibi.
Qui vadēs demones iuocabat et car
tā per aerē eiciebat et ecce adest pnceps
tenebrarū vallat multitudinem demo
niorū. Qui cū epistolā plegisset ait ad
iuuentē. Credis in me ut tuā cōpleam
volūtātē. Qui ait. Credo dñe. cui dia
bolus. Et abnegas xpm tuū. Qui ait
abnego. Dicit diabolus. Perfidi estis
vos xpiani. qz quādo qdez me op^o ha
beris: ad me venitis. qñ autē desiderū
vestrum assecuti estis statim me nega
tis et ad xpm vestrū acceditis. Ille ait
qz clemētissim^o est suscipit vos. Sz si
vis ut tuā cōpleā voluntatē: fac mihi
manu tua scriptū in quo cōfitearis te
abrenunciare xpo tuo et baptismati et
xpiane pfessionī: et meus sis seruus et
mecū in iudicio pdenandus. Qui sta
tīm manu pprīa scriptū fecit. qñ xpo
abrenūciarē. et se fuituti diaboli man
ciparet. Cōtinuo igit diabolus accersit
uit spūs q erat sup fornicatōez iubēs
eis ut ad pñctā puellā accederēt. et cor
ei^o in amorē iuuenis inflāmarēt. Qui
accedētes cor ei^o adeo accēderūt ut pu
ella se in terrā pūceret et ad pñz la mē
tabilit^{er} exclamaret. Misere mihi pā
mifere mihi quia dire torquor ppter
amores talis pueri nostri. Misere vi
scribi tuis et paternū amorē mihi oñ
de. et puero quez amo et p quo crucior
me coniunge. Sinaut post modicum
me morituram videbis et p me in vie
iudiciū rationem reddes. Pater autē
eiulans dicebat. Heu me miser quid
contigit misere filie mee. Quis meuz
thesaurum furatus est. Quis dul
celumen oculorum meorum extinxit.
Ego te volebam celesti sponso coniū
gere et p te saluari putabā et tu i amo
rem lasciuie insanisti. Sine filia ut sic
disposui te domino pūngā: ne ducas

senectutem meam cum dolore ad infe
ros. Illa autē clamabat dicens. Pa
ter mi aut cito desiderū meū comple
aut moriturā post modicum me vide
bis. Cum igitur illa amarissime flerz
et quasi insaniret pater eius in magna
desolatione positus et amicorum con
silijs deceptus suam voluntatem cō
pleuit. et eam puero in vxorem dedit
ac vniuersam substantiam sibi tribu
it dicens. Glade filia mea vere misera
Cum ergo insimul permanerent iuue
nis ille ecclesiam non introibat nec si
bi crucis signaculū faciebat. nec deo
se recommendabat. Glade de hoc no
tatus est a nōnullis: qui vxori sue dixe
runt. Scis quia vir tuus quem tibi
elegisti christianus non est nec ecclesiā
ingreditur. Quod illa audiens vehe
menter extimuit: et humo se proster
nens vngulis seipsaz discerpere cepit:
ac pectus suum contundere et dicere.
Heu mihi misere cur nata suz et nata
continuo rapta non sum. Cum ergo
viro suo que audierat retulisset: et ille
nequaquā rem sic esse assereret sed om
nino falsum quod ipsa audierat affir
maret illa ait. Si vis ut credam tibi
ego et tu cras ecclesiam ingrediamur.
Videns ille q latere non posset nar
rauit ei totū ordinem gesteri. Quod
illa audiēs vehementer ingemuit. et
ad beatum basilium properauit. ei^o
omnia que viro suo et sibi contigerant
enarravit. Basilius autem puerū vo
cans: et omnia ab eo audiens dixit ei.
Hic fili reuertē ad dominū. Qui ait.
Vtqz domine sed nō valeo quia dia
bolo sum professus. et christum abne
gaui et abnegationis mee scriptum
feci et diabolo ipsuz dedi. Qui basilius.
Non sit tibi cure. benignus est cū do
minus. et te penitentem suscipiet. Et
continuo apprehendens puerum si
gnū crucis in eius fronte fecit. et per
tres dies ipsum reclusit. Postea cum
visitauit et dixit. Quomodo habes fi
li. qui ait. In magna sum domie defe
ctio nec suffero clamores corū et terro
e 2

De sancto Basilio

res seu dilapidationes. Tenentes enim manus scripturam causant me dicentes. Tu venisti ad nos et non nos ad te. Et dixit sanctus. Noli timere fili tantummodo crede. Et datus ei modica escam faciensque signum crucis iterum eum reclusit et per eum oravit. Post aliquot dies iterum eum visittavit et ait. Quod habes fili. Qui ait. Pater a longe clamores eorum et minas audio: sed eos non video. Et datus ei iterum escam et signas et claudens hostium abijt et per eum oravit. et post aliquot dies rediens dixit. Quod habes. Respondit. bene habeo sancte dei videri enim te in visu pugnante per me: et diabolum vincentem. Post haec eum educens omnem clerum et religiosos et populorum convocationem et omnes per eum orare admonuit tenensque manum pueri: ducebat eum ad ecclesiam. Et ecce diabolus cum multitudine demonum ad eum venit et inuisibiliter apprehendens puerum: conabatur eum rapere de manu eius. Et cepit clamare puer. Sancte dei adiuva me. Et tanta eum improbi instantia aggressus est. ut etiam sanctum impelleret trahens puerum. Qui ait ad eum. Improbissime non sufficit tibi perditionis tua: nisi et dei mei tempestas plasmata. Diabolus autem dixit ad eum multis audientibus. Preiudicas mihi o basili. Tunc omnes clamauerunt kiriceleyson. Dixitque ad eum basilius. Increpet te dominus diabole. Qui ait Preiudicas mihi o basili. Non abijt ego ad eum. sed ipse venit ad me. abnegavit christum suum. et confessus est mihi. ecce scriptum eius in manu habeo. Qui ait non cessabimus orare donec scriptum reddas. Et orante basilio et tenente in celum manus: ecce carta per aerem delata et ab omnibus visa venit et imposita est in manus basilij. Quam ille suscipiens dixit puero. Cognoscis has literas fratres. Et ille. etiam domine manu mea scripte sunt. Et frangens basilius scriptum: perduxit eum ad ecclesiam: et dignum eum fecit sancto ministerio et bene instruens ac regulam sibi datus reddidit mulieri. Mulier quendam peccata multa habens et ea in carta perscribens in fine quoddam

gravius conscripsit: et scriptum ipsum beatus basilio tradidit rogans ut per eam oraret et suis orationibus peccata ipsa deleteret. Qui cum orasset et mulier cartam aperuisset. omnia peccata propter istud graviter delata inuenit. Que ait ad basilium. Miserere mei sue dei et per hoc mihi indulgentiam impetra sicut per alios impetrasti. Qui ait ad illam. Recede a me mulier. quia homo peccator ego sum indignus indulgentia sicut et tu. Cum autem illa instaret dixit ei. Vade ad sanctum virum effrem et ille qui postulas poterit tibi impetrare. Que cum abisset ad sanctum virum effrem: et cur ad eum a sancto basilio missa sit in timasse: ille ait. Recede quia homo peccator ego sum. Sed redi filia ad basilium et qui tibi per ceteris veniam impetravit. per isto quoque impetrare valebit. festina cito ut eum vivum inuenias. Que cum in civitate venisset ecce basilius ad eum mulum ferebatur. Illa autem post eum clamare cepit et dicere. Videat deus et tu dicet inter me et te quia valens placare deum per me ad alium transmissisti me. Tunc percipit cartam super feretrum. Et post modicum cum illam recipiens: et aperiens illud perit penitus deletum inuenit. Sicque ipsa et omnes qui aderant deo immensas gratias reddiderunt. **D** Anque ait vir dei migraret a corpore posset in infirmitate quam et mortum. quendam iudeum nomine ioseph medicum artem valde peritum. quem vir dei multum diligebat. eo quod se illi ad fidem pervertit perueniret ad se quasi eius opera indigeret vocavit. Ille vero eius pulsum tangens et ex tactu mortem in sanis esse cognoscens dixit familie. Que ad sepulturam necessaria sunt parate. quia continuo morietur. Quod basilius audiens dixit ei. Nescis quid dicis. Cui ioseph. Crede domine: quia sol cum sole occidet hodie. id est tu cum sole occides hodie. Cui dixit basilius. Quid dices si non moriar hodie. Cui ioseph. Non est possibile domine. Et basilius. Et si in crastinum usque ad horam sextam supervixeris quid facies. Et ioseph ait. Si usque ad illam supervixeris horam utique ego moriar. Et basilius.

De scō Johāne elemosynario

Etiaꝝ mortalis pctō viuas aūt xpō.
Et ille, scio quid dicis. et si vsqꝫ ad illā
horā supuxeris, faciam qđ hortaris.
Tunc bñs basiliꝫ licet fm naturā illi/
co morturus esset. a dño tñ mortis in/
ducias impetrauit et vsqꝫ in crastinuꝫ
in horam nonam vixit. Qđ ioseph vi/
dens et stupens in xp̄m credidit. Ba/
silius aūt virtute animi imbecillitatē
corpis supans de cubiculo suo surre/
xit. et ecclesiam ingrediens eum suis p/
prijs manibꝫ baptizauit. Postea vero
ad lectulū suū redijt. Et statim sp̄m
deo feliciter reddidit. Floruit circa an/
nos domini. ccc. lxx.

Legenda xxvij. A
De sancto Johanne elemosinario

Johānes elemosyna
rius patriarcha alexandri/
nus quadā nocte in oratio/
ne p̄sistens vidit quandā
puellam pulcerrimā sibi assistentem et
coronā oliuay in capite baiulantem.
Quā ille videns nimis stupefactus q̄
esset inquisiuit. Et illa. Ego sum mi/
sericordia que dei filiū de celo adduxit
De sponsam accipe: et bene tibi erit.
Intelligens ergo per oliuam miseri/
cordiam designari. ab illa die fact⁹ est
sic misericors vt eleymoz. id est elemo/
sinarius vocaretur. Pauperes autem
semper suos dominos appellabat.
Et in hospitalarij habent etiā vt pau/
peres dominos suos vocent. Omnes
igitur suos famulos conuocauit eisqꝫ
dixit. Euntes per totam ciuitatem cō/
scribite mihi vsqꝫ ad vnū omnes do/
minos meos. Illis vero nō intelligen/
tibus dixit. quos vos egenos et men/
dicos vocatis istos ego dominos et
auxiliatores predico. Isti enim nobis
vere auxiliari et celeste regnum dona/
re poterunt. Volens homines ad
elemosynam inuitare narrare consue/
uit qđ pauperibus semel se ad soles ca/
lescientibus ceperunt inuicem de ele/
mosinatoribus conferre et bonos col/
laudare: et malos vituperare. Erat at

quidā tenolarius nomine petrus vl/
ues valde et prepotens. sed nimis pau/
peribus imitatoris quia ad domum
suam accedentes cum indignatiōe nē/
mīa repellebat. Cum ergo nullus il/
lorum inuentus fuisset qui in domo
sua elemosynam recepisset vnus illoꝝ
dixit. Quid vults mihi dare si ego ho/
die ab eo elemosynam accipiam. et fa/
cientibus cum eo pactum ad domū
eius venit. et elemosynam postulauit.
At ille domum reuertens et pauperes
pre foribus videns cum mandapiū
eius panes siliginis in domum defer/
ret ille lapidem non inueniens panes
sigillinis arripuit. et cum furore inde eū
percussit. Quem protinus arriprensus
pauper ad socios redijt. et qđ de manu
eius elemosynam acceperit indicauit.
Post duos dies infirmatus ad mor/
tem. vidit se ante iudiciū stare et mau/
ros quosdam super stateram eius ma/
la appendere. Ex altera autem parte
statere quidā dealbati tristes stabāt
eo qđ nihil qđ ibi apponerent inuenire
valebant. Tunc vnus eorū dixit. Ge/
re nihil hēmus nisi vnum panem sili/
ginis que ante duos dies christo de/
dit coactus. Quem dum super state/
ram ponerent equalitas vt sibi vide/
batur facta est. Dixeruntqꝫ ei. Adau/
ge ad siligines hanc: alioquin te mau/
ri apprehendent. Euigilans autem et
liberatus dicebat. Pape. Si vna sili/
go quam per furorem lactaui ita pro
fuit q̄to magis omnia sua indigentibꝫ
bus elargiri. Quadā igitur die cum
optimis vestibus indutus per viam
pergeret. quidā naufragus ab eo. ve/
stimentum aliquod postulabat. Con/
tinuo ille precioso vestimento se expo/
liauit et illi dedit. Quod ille accipiens
statim vendidit. Cum autē thelona/
rius rediret et vestimentum suspensū
videret. contristatus est valde. adeo vt
nec cibum sumere veller dicens. Quo/
niam non fui dignus vt mei memori/
am haberet egenus. Et ecce dum dor/
miret vidit quendam super solem snl

De scō Johanne clemosynario

gentem et sup caput crucez ferentem et habentē indutū vestimentū. qđ dederat egeno et dicentē sibi. Quid ploras petre. qui cum causam sue tristicie sibi dixissz. ille ait. Cognoscis hoc. Et ille. Etiam domine. Et dominus ad euz. Illo ego vestior ex quo mihi dedisti. et grās ago bone volūtati tue. quoniam frigore affligabar. et coopuisti me. In se ergo reuerſus cepit egenos beatificare ac dicere. Vniut dñs nō moriar donec fiaz vnus ex eis. Vnus ergo pauperibus que habebat et accersito notario suo dixit ei. Secretum volo tibi committere: qđ si propalaueris aut si me non audieris. barbaris vendaz te. Vnuszq; ei decem libras auri dixit ei. Vade in sanctā ciuitatē et merces tibi eme et me alicui christiano vēde. et pauperibus precium tribue. Illo autem recusante dixit ei. Si me nō audieris ego barbaris vendam te. Ducens ergo eum vt dixerat. cuidaz argentario vestibus sordidis indutum: tanq; suum seruum vendidit et triginta nūmis mata inde accipiens pauperibus erogauit. Petrus ergo omnia officia viliā faciebat. ita qđ ab omnibus contēnebatur et ab alijs seruis frequenter percutiebatur. et etiā iam amens appellabatur. Dominus autem frequenter sibi apparebat et vestimenta et nūmismata ostendens ipsum p̄solabat. Verum imperatore et vniuersis de amissione tantī viri dolentibus quidam vicini eius constantinopoliz ad v̄sītandum loca sancta venerunt: et a domino ipsius inuitati cū pranderēt sibi ad inuicē in aure dixerunt. Quā similis est puer iste domino petro thelonario. Et curiose respicientibz vnus dixit. Vere dominus petr⁹ est. Surgam et tenebo eum. Quod ille aduertens latenter fugit. Erat autem hostiarius surdus et mutus qui per signuz hostium aperiebat. Qui petrus vt sibi aperiret non signis sed verbis imperauit. Et ille continuo audiens et loquelam recipiens sibiq; respondens

ei aperuit et domum ingrediens cunctis de eius loquela mirantibus dixit. Ille qui coquinam faciebat exiit et fugit: sed videte ne dei sit seruus. Cum enim mihi dixit. tibi dico aperi: mox ex ore eius flamma exiit. que linguā et aures meas tetigit. et cōtinuo audituz et loquelam recepi. Et exilientes vniuersi et concurrentes post eum ipsum amplius inuenire non potuerūt. Tūc omnes de domo illa penitentiam egerunt. eo qđ talem virum sic vilitē tractauerunt. **B** Monachus quidam vitalis nomine. volens sanctum iohannem temptare si posset sibi verbis persuaderi et ad scandalum facile inclinari. Ingressus ergo ciuitatem omnes publicas meretrices conscripsit. Intrabat ergo ad illas per ordīnem dicens cui libet. Dona mihi noctem istam et noli fornicari. Ipse autē domum intrans in angulo flexis genibus tota nocte in oratione stabat et pro illa orabat. et postea mane exibat: precipiēs cui libet ne alicui reuelaret. Vna autēz vitam eius manifestauit. Que statim orāte sene a demone vexari cepit. Qui omnes dicebāt. Reddidit tibi deus qđ merebaris. qm̄ mentitares. Ut fornicetur em̄ ingreditur pessimus iste. et nō ppter aliud. Vesp̄e autē facto: dicebat p̄dictus vitalis cunctis audiētibz. Volo ire. qz talis dñā exspectat me. Vultis v̄o illuz criminātibz respondebat. Nūquid ego nō habeo cor? vt omnes. aut monachis solum iratus est deus: vere et ipsi hoīes sunt vt ceteri. Dicebant autem quidā. Accipe tibi mulierem vnam abba. et muta habitū vt nō scandalises alios. Ille autem fingens se iratū dicebat. Vere nō audiam vos. ite a me. Qui vult scandalizari scandalizetur. et collidet frontē in parietem. Nunquid iudices cōstituti estis super me a deo. ite et de vobis curā habete vos. p me nō redetis rationem. Hec autem cum clamore dicebat. Tuncq; ad beatum iohannem querimonia deferretur: cor

De scō Joh āne elemosynario

eius deus indurauit ne his fidē adhiberet. Deprecabatur autem deū vt post mortem suam: opus suum alicui reuelaret vt nō imputaretur i peccatū his qui de eo scandalizabantur. **S**ultas igit de p̄dictis mulieribz ad conuersionem p̄duxit z in monasterio plurimas collocauit. Quodā mane duz ab vna illarū egredere. obuiauit ei quidā ingrediens ad fornicandū cuz ea dansqz ei alapam dixit. Usqz quo pessime nō emēdas te ab his tuis inmundicijs. Et ille. Crede mihi: accipies a me talē alapam vt tota alexandria p̄gregeretur. Et ecce postea diabolus in specie mauri sibi alapā dedit dicens. Hec est alapa quā mittit tibi abbas vitalis. Et statim a demōe verax. ita qz ad voces eius oēs currebant. Sed tamē penitens per eius orationem liberatus est. **U**ir autē dei mortū appropinquans: hanc scripturam reliquit. Nolite ante tempus iudicare. Mulieribus autē p̄sentibz q̄ faciebat. oēs glorificabāt deū z p̄cipue beatus iohānes dicens. **Q**uā alapam quaz ille accepit accepit sem z ego. **Q**uidā pauper in habitu peregrini ad iohannem venit. z ab eo elemosynā postulauit. At ille vocato dispensatore dixit. Da ei sex nūmismata. **Q**ue ille accipies z abies habitū mutauit z itez ad patriarcham rediēs ab eo elemosynā postulauit. Ille autē dispensatore vocato dixit. Da ei vi. aureos q̄s cū sibi dedisset. z ille abissz dixit ei dispensator. Per oratiōes tuas pater iste idēz hodie murato habitu: bis accepit. **B**eat⁹ aut iohānes quasi hoc se nescire dissimulauit. **I**teruz ille tercio habitū mutās ad beatū iohannēz venit z elemosynā postulauit: tūc dispensator beatū iohānē terigīt innuens qz ille esset. **L**ui b̄tūs iohēs r̄ndit. **U**ade z da ei duodecim nūmismata: ne forte sit dñs iesus xps q̄ tēptare me velit vtrū poterit hic plus accipere q̄ ego dare. **Q**uadam vice cum patriarcha quandā pecuniam ecclē in mercatoribz ponere vellet z patriarcha nulla ten⁹ cōsentiret. sz paupibz eā disp̄sare

vellz. ambo plimū p̄tendētes irati ab iūicē recesserūt. **A**dueniēte hora vnde cima mādat patriarcha p̄ archip̄sbyterz patricio dicens. **D**ñe sol ad occasus est. **Q**d ille audiēs lachrymis ifusus ad eū venit z ventā postulauit. **D** **L**ū qdā su⁹ nepos a qdā tabernario guez iūritā audiūisset: z ex h̄ patriarche lamē tabilit p̄q̄rēs nullaten⁹ p̄solari posset. patriarcha r̄ndit. **E**t q̄modo ē aus⁹ tibi aliq̄s p̄dicere z os suū p̄ te ap̄ire. **C**rede fili mee puitati. qm̄ faciā i eo hodie talē rē vt tota alexandria miret. **Q**d audies ille p̄solatōez recepit. purās qz cū faceret grauit⁹ p̄berari. **U**lidēs iohēs qz p̄solatōez recepiſſz. pect⁹ ei⁹ osculat⁹ est dicens. **F**ili si vere nepos mee hūili⁹ tatis existis p̄para te z flagellari z p̄uicia pati ab oibz. **U**lera em̄ cognatio n̄ ex carne z s̄guie sz ex virtute mēt⁹ agnoscat. **C**ōfesti igit p̄ illo hoie misit. z ab oī p̄siōe z tributo libez eū fec. **E**t oēs audietes mirati sūt. **E**t intellexit h̄ eē qd dixerat. faciā in eo talē rem vt tota alexandria miret. **A**udiēs patriarcha p̄suetudinē eē qz mox vt impator coronat⁹ ē. p̄festi monumētoz edificatores sumunt q̄tuor vel q̄ncz minutias marmoz pusillas diuersi colorz. z igre diētes ad ipatorē dicunt. **D**e q̄li marmore l̄ metallo subz ipiū tuū sibi fieri monumētū. **I**mitat⁹ h̄ monumētū sibi fieri p̄cepit. sz tñ vsqz ad obitū suūz illd̄ ip̄fectū manere fec. **O**rdinauitqz aliq̄s q̄ ad eū cū i celebri festiuitate cū clero p̄sisterz accederēt sibi qz dicerent. **D**ñe monumētuz tuū ip̄fectū ē. p̄cipe vt cōsumet eo qz nescis q̄ hora fur veniat. **E** **D**ives qdā cū vidissz beatū iohēz i stratu suo viles pānos h̄re eo qz ceteros paupibz erogasset. qdā valde p̄ciosū coopimētū emit z beato iohāni tradidit. **Q**ui cū illd̄ nocte sup se h̄ret. tota nocte dormire n̄ potuit. cogitās qz trecēti domini sui d̄ raro p̄cio cooperiri possent. **T**ota insuper nocte lamentabatur et dicebat. **Q**uanti in cenati. quanti i foro pluuijs madefacti. quanti p̄re frigore dentibz stridentes

De scō Iohanne elemosynario

hodie dormierunt. Tu vero grandes
piscis deuorans. et in thalamo requie
scens cum omnibus malis tuis insu/
per te coopertorio triginta sex nūmī/
matum calefacis. Humilis iohānes
aliā vice hoc nō vestiet. Statimq; fa/
cto mane illud vendi fecit. et p̄ciū pau/
perib; erogauit. qđ audiens ille diues
ip̄m coopertoriū secundo emit et bea/
to iohanni tradidit. rogans vt ipsum
de cetero nō venderet sed sup seipsum
teneret. At ille istud accipiēs iussit ite/
rum vendi. et dominis suis p̄ciū ero/
gari. Quod ille diues audiens. iteruz
abiit et ip̄m redemit ac beato iohāni
detulit. eiq; gratulabundus dixit. Uti
debimus quis deficiet. aut tu venden/
do aut ego redimendo. Et sic suauiter
quasi diuites vindemiabat dicens q
possit aliquis intentiōe dandi paupe/
ribus diuites talit̄ expoliare: nec pec/
cat. Duo em̄ lucratur talis. Vnu qz
animas illorū saluat. Alteruz quoniā
ip̄e ex hoc mercedē non modicā ac/
cipiet. Volens beatus iohānes ho/
mines ad elemosynaz prouocare. nar/
rare consuevit de sancto serapione q
cum amictū suū pauperi tribuisset.
et alteri obuians qui frigus patiebat
tunicā similiter tribuisset. et euange/
lium tenens nudus sederet. interroga/
uit eum quidā dicens. Abba quis te
expoliāuit. Et demonstrans euange/
lium dixit. Ille me expoliāuit. Alias
autem alium pauperem videns euan/
gelium ipsum vendidit. et pauperi p̄e/
cium dedit. Qui cum interrogaretur
vbi ip̄m euangelium haberet. respon/
dit. Euangeliz precipit dicens. Va/
de et vde omnia que habes et da pau/
peribus. Seipsum ergo habebam et
seipsum vendidi et tradidi vt manda/
bat. ¶ Cum quidā elemosynā
petenti dari precepisset beatus iohan/
nes quinq; nūmos indignatus ille q
maiorē sibi elemosynā nō fecissz.
p̄tinuo ad p̄melias ipsius prorupit
ac in eius faciem cōiciari cepit. quod
eius famuli audientes in eum volue

runt irruere ac ipsum grauiter cedere
quod beatus iohannes omnino pro/
hibuit dicens. Sinite fratres sinite vt
mibi maledicat. Ecce em̄ habeo sexa/
ginta annos blasphemans per opera
mea christum et vnum conuiciū nō
portabo ab isto. Iussitq; sacculū affer/
ri. et coram ip̄o apponi vt inde tollerz
quantū veller. Cum populus lecto
euangelio ecclesiam exiret. et foris ocio/
sis verbis vacaret. quadam vice post
euangelium patriarcha cum eis exiit
et in medio eorum sedere cepit. Omni/
bus vero de hoc mirantibus dixit ad
eos. Filij vbi oues ibi pastor. Aut igi/
tur intrate et ego vobiscum intrabo.
aut manete hic et ego pariter manebo
Semel igitur et bis hoc fecit. et sic po/
pulū stare in ecclesia erudiuit. Luz
quidam iuuenis sanctimonialez quā/
dam rapuisset. et clerici talem iuuenēz
coram beato iohanne exprobarent et
ipsum excommunicanduz esse dicerent.
vtp̄ta qui duas animas perdiderat
seu suam et illius p̄pescuit eos beatus
iohannes dicens. Non sic filij non sic.
Ostendo vobis quia et vos duo pec/
cata p̄mittitis. Primo quia p̄tra p̄ce/
ptū dñi facitis. qui ait. Nolite iudica/
re vt nō iudicemini. Secdo qz nescitis
p̄ certo si vsq; hodie peccent et se non
peniteāt. Freq̄nter aut̄ existēte bea/
to iohanne iōne et i extasi mētis po/
sito. talib; p̄bis cū deo disputare audi/
tus ē. Sic sic bone iesu ego disp̄gēdo
et tu mīstrādo videam? qđ vincat. ¶
Luz febre corrept⁹ se morti appropi/
q̄re cerneret dixit. Stas tibi ago de⁹.
qm̄ exaudisti mīstā meā rogantē bo/
nitatē tuā ne inueniret morienti mibi
nisi vnū tremisse. Hoc igit̄ pauperib;
dari iubeo. Positū ē igit̄ venerabile
corp⁹ ei⁹ in sepulcro vbi corpa duozuz
ep̄oz fuerant tumulata. Et corpa illa
mirabiliter sancto iohāni cesserūt et lo/
cū mediū vacuū dimiserūt. Ante aut̄
paucos dies qđ moreretur. cū qdā mīster
qdā flagitiosissimū peccatū p̄misisset
et nulli vnq; p̄fiteri auderet. dixit ei

De cōuersione sancti Pauli apli

sanctus Johānes vt saltē illud scribe-
ret eo q̄ scribere sciebat. ⁊ sigillatuz ei
offerret ⁊ ip̄e p̄ ea oraret. Cui illa as-
sensit. ⁊ peccatū scribēs diligēter sigil-
lauit. ⁊ brō Johāni tradidit. Sz post
paucos dies beat⁹ Johānes infirma-
tus in dño requieuit. Illa vt audiuit il-
lum defunctū. se vitupataz ⁊ pfusam
putauit. credēs q̄ scriptū alicui cōmi-
sisset. ⁊ ad man⁹ alterius deuenisset.
Ad tumulū igit̄ sancti Johānis accē-
sit. ⁊ ibi yberrime flens clamabat di-
cens. Heu heu putans cōfessionē vi-
tare cōfussio oibus facta sum. Luncq̄
amarissime fletet ⁊ beatū Johāne ro-
garet vt sibi ostēderet vbi nā scriptuz
suū dimisisset. ecce beat⁹ Johānes in
habitu pontificali de tumulo p̄cessit
duob⁹ ep̄is qui secū q̄secebāt hincide
vallatus. dixitq̄ mulieri. Cur nos tā
tum infestas ⁊ me ⁊ sanctos istos qui
mecū sunt q̄scere nō pm̄it̄. Ecce ito-
le nostre lachrymis tuis oēs madesa-
cte sunt. Porrexitq̄ sibi scriptū suū si-
gillatū vt p̄us fuerat dicēs ei. Vide si
gillū hoc. ⁊ aperi scriptū tuum ⁊ lege.
Quod illa aperies peccatū suūz oīno
deletū inuenit. Et ibi taliter scriptuz
reppit. Propter Johāne seruū meūz
deletū est peccatū tuū. Sicq̄ illa imē-
sas deo gratias retulit. Et beat⁹ Jo-
hānes cū alijs duob⁹ ep̄iscopis in mo-
numentū redijt. Claruit circa annuz
dñi sexingentesimūquintuz tempore
Foce imperatoris.

Legenda. xxvij.

De p̄uersione scti Pauli apli.

Conuersio sancti pau-
li apli facta est eodē anno
quo xp̄s passus est. ⁊ Ste-
phanus lapidat⁹ anno nō
naturali sz emergētī. Nam xp̄us. viij.
kalendas aprilis passus est. Stepha-
nus eodē anno. iij. die augusti lapida-
tus est Paul⁹ s̄o. viij. kalendas febru-
arij p̄uersus est. Quare aut̄ eius cō-
uersio poti⁹ q̄ alioz sanctoz celebrat⁹
triplex ratio solet assignari. Primo p̄

pter exemplū. vt null⁹ quātūcūq̄ pec-
cator desperet de ventā quādo tātū in
culpa talē postmodū cōspicit fuisse in
gratia. Secūdo p̄pter gaudiū. Sicut
em̄ ecclesia magna tristitiā habuit in
eius p̄secutiōe. ita maximā leticiā ha-
buit in ei⁹ cōuersione. Tercio p̄pter mi-
raculū qd̄ sez dñs in eo ostēdit. dñ de
seuissimo p̄secutore fecit fidelissimū p̄-
dicatōrē. Eius em̄ cōuersio fuit mi-
raculosa rōne efficiētis disponētis et
patiētis. Rōne efficiētis id est chri-
sti q̄ cum cōuertit. Ibi em̄ p̄mo osten-
dit suā mirabilē potētā in hoc q̄ ei di-
xit. Dux est tibi p̄tra stimulū calcitra-
re. Et in hoc q̄ ip̄m tā subito imuta-
uit. Unde cōtinuo imutat⁹ respōdit.
Dñe quid vis me facere. Augustin⁹
sup hoc s̄bo. Occisus agnus a lupis
fecit agnos de lupis. Iaz parat se ad
obediendū qui p̄us seuebat ad p̄se-
quendū. Secūdo ostēdit ei⁹ mirabilē
sapientiā. Mirabilis em̄ sapiētia fuit
in hoc quia ip̄m a timore supbie deie-
cit offerēdo infima humilitatē nō sub-
limia maiestatis. Ego inquit sum tes-
sus nazarenus quē tu p̄sequer. zc. glo-
sa. Nō deū vel dei filiū se vocat sz hu-
militatis inq̄t mee suscipe infima. ⁊ su-
perbie tue squamas depone. Tercio
ibi ostendit suā mirabilē clemētiā. qd̄
notat in hoc q̄ ip̄m existentē in actu ⁊
volūtate p̄sequēdi cōuertit. Licet em̄
haberet deformē affectum. qz spirans
minaz ⁊ cedis. p̄uersum conatū qz ac-
cessit ad p̄ncipes. zc. quasi se ingerēs.
p̄nciosum actū quia ibat vt vinctos
p̄duceret in hierusalē. ⁊ ideo eius iter
pessimū erat ip̄m tamē misericordiā
diuina p̄uertit. Secūdo fuit mira-
culosa rōne disponētis. id est luc⁹ que
ip̄m ad p̄uersionē disposuit. Ipa em̄
lux dicat fuisse subita imensa ⁊ celica.
Et subito inquit circūfulsit euz lux de
celo. Paulus em̄ tria vicia in se habe-
bat. Primū erat audaciā. qd̄ notat in
hoc q̄ dicat. accessit ad p̄ncipes sacer-
dorum. nō vocatus sed sponte zelo cō-
citante euz. Secundū erat supbia. qd̄

De sancta Paula

notat in hoc qd dicit spirans minarū.
 2c. Tercium erat carnalis intelligētia
 quā scz in lege habebat. Unde glosa
 sup illud. Ego sum iesus na. 2c. Ego
 deus celestis loquor quē mortuū pu-
 ras sensu iudaico. Ipa igit lux diuina
 fuit subita vt audacē terreret. fuit imē-
 sa vt sublimē z supbuz in ima humili-
 tatis psterneret. fuit celica vt carnalē
 eius intelligentiā in celestē mutaret.
 Vel potest dici qd illud disponēs fuit
 in tribz. scz in voce acclamāte. in luce
 fulgente. in virtute potēte. Tercio
 fuit miraculosa rōne patiētis. id ē ipi-
 us Pauli in qd facta ē cōuersio ipa. In
 eo em hec tria miraculose exteri facta
 sunt. scz pstratō obcecatio z tridua
 ieiunatio. Est em pstratus vt erigat
 quātū ad depressuz affectū. Augusti-
 nus. Prostrat est Paulus vt cecaret. ce-
 catus ē vt mutaret. mutat est vt mit-
 teret. missus est vt p veritate pateret.
 Item Augustin. Elifus est seuiēs et
 factus est credēs. elifus est lupus z fa-
 ctus est agnus. elifus est persecutor z fa-
 ctus est p̄dicator. elifus est fili p̄ditio-
 nis z factus est vas electiōis. Est obce-
 catus vt illustraret qntū ad tenebro-
 sum intellectū. Unde z in illo triduo
 quo mansit cecatus dicit qd doctus fuerit
 euangeliū. Nō em accepit illud ab ho-
 mine neqz p hoīem vt ipē testat. sed p
 reuelationē iesu xpi. Augustin. Pau-
 lum dico verū athletā xpi. doctū ab il-
 lo. vinctum de illo. crucifixum cum il-
 lo. z glisum in illo. Est in carne ma-
 cerat. vt ipsa caro disponat ad bone-
 opatiōis effectū. optime em deinceps
 corpus ei ad oīne opus bonū disposi-
 tum est. Nā esurire z abūdare sciebat
 z vbiqz in oibz institutus erat. z oīnia
 adueria libēter sufferebat. Chrysosto-
 mus. Tyrānos ac p̄p̄os spirātes fu-
 rores velut quosdā esse culices estima-
 bat. Dore vero atqz cruciat z mille
 supplicia quasi ludū putabat esse pu-
 erorū. Nec amplectebat libēter z ma-
 gis decorabat cathena vinctus qd dy-
 ademate p̄cioso coronat. ac libentiū

recipiebat vulnera qd alij mūera. Vel
 ista tria dicunt fuisse in eo p̄tra tria q
 fuerūt in p̄mo parēte. In ipso em fuit
 p̄tra deū erectio z ecōtra in paulo ad
 terrā pstratio. In ipso oculoꝝ apertio
 z ecōtra in paulo oculoꝝ obcecatio.
 In ipso fuit māducatio cibi veriti z ecō-
 tra in paulo abstinentia cibi liciti.

Le. xix. A De sancta Paula.

Aula fuit nobiliss

p ma matrona romanoꝝ. cu-
 ius vitā b̄tūs Hieronymus

cōposuit in hec verba. Si cuncta cor-
 poris mei mēbra verterent in lingual
 z oīs artus humana voce resonarēt
 nihil dignū sancte ac venerabilis pau-
 le virtutibz dicere. Nobilis genere. sz
 multo nobilior scititate. potēs quon-
 dam diuitijs. sed nūc xpi paup̄tate in
 signior. Testor z iesum z sanctos an-
 gelos eius ipm̄qz p̄p̄iū angelū qui cu-
 stos fuit z comes admirabilis femie.
 me nihil in gratiā. nil dicere more lau-
 dantiū. sed qd dicitur sum p testimo-
 nio minus ei esse meritis. Vult lector
 breuiter ei scire p̄tutes. oēs suos pau-
 peres paup̄ior ipa dimisit. Et sicut in-
 ter multas gēmas p̄ciosissima gēma
 micat. z sicut iubar solis puos ignicu-
 los stellarū obruit z obscurat. ita cun-
 ctorū virtutes sua humilitate supauit
 Minimaqz fuit inter oēs vt oīm ma-
 ior esset. z quāto plus se deijciebat tā-
 to magis a xpo subleuabat. Latebat
 z nō latebat. fugiendo vanā gloriā.
 gloriā merebat. que p̄tutē q̄si vmbra
 sequit appetitores suos deserēs. ap-
 petit p̄emptores. Nec cū qnqz libe-
 ros edidisset Blesillā sup cuius mortez
 eam rome p̄solatus suz Paulinā que
 sanctū z admirabilē virū Pāmachū
 z p̄positi z rez suarū reliquit heredes.
 ad quē sup ei obitu p̄num libellū edi-
 dim. Eustochiū que nūc in sanctis lo-
 cis z p̄ginitatis z ecclie monile p̄cio-
 sissimū est. Rufinā que imaturo fune-
 re piū m̄ris animū cōsternauit. z To-
 xiciū post quē parere desit. vt intel

De sancta Paula

ligeres eam nō diu seruire voluisse of-
ficio cōiugali. sed mariti desiderio qui
mares optabat liberos edidisse. Post
q̄ vir eius mortu⁹ est. ita cum planxit
vt ppe ipsa moreret. ita etiā se quertit
ad dei seruitutē vt mortē eius q̄si vt
deretur optasse. **B** Quid ḡ refe-
ram ample z nobilis dom⁹ z quondā
opulētissime om̄s pene diuitias ī pau-
peres erogatas. Hec Paulin⁹ ep̄i an-
thiscen⁹ z epiphani⁹ q̄ romā venerāt
accensa p̄tutib⁹. p̄ momēta patriā de-
serere cogitabat. Quid vltra differo.
Descendit ad portū. fratre. cognatis.
affinib⁹. z qd̄ his maius est liber⁹ p̄se
quētib⁹ z clemētissimā matrē vince-
re cupiētib⁹. tam carbasa tendebant.
z remoz ductu nauis in altū. p̄trabe-
batur. paru⁹ Torocius supplices ma-
nus tēdebat in litore. Rufina iaz nu-
bilis vt suas expectaret nuptias ta-
cens fletib⁹ obsecrabat. z tamē illa sic
cos oculos tendebat ad celū. pietatez
in filios. pietate in deū supans. Hesci-
ebat se matrē vt xp̄i se p̄baret ancillā
Torquebant viscera z q̄si a suis mē-
bris distraheret cū dolore pugnabat.
Hoc p̄tra iura nature plena fides pa-
tiebat. imo gaudēs anim⁹ appetebat
z amorē filioz maiore ī deū amore cō-
tēnēs in sola Eustochiō q̄ z ppositi z
nauigatōis ei⁹ comes erat acquiescebat
Sulcabat interim nauis mare z cun-
ctis q̄ cum ea vehebant littoza respici-
entib⁹. illa versos tenebat oculos ne vi-
deret quod sine tormēto videre nō po-
terat. Lūq̄ ad loca terre sancte venis-
set z p̄ consul palestine q̄ familiā eius
optime nouerat. p̄missis apparitorib⁹
bus iussisset ei parare p̄torū elegit hu-
milē cellulā. que cūcta loca xp̄i vestigi-
orum tāto ardore ac studio circūibat.
vt nisi ad reliq̄ festinaret a p̄mis non
posset abduci. Prostrataq̄ ante crucē
quasi pendente dñm cerneret adora-
bat. Ingressaq̄ sepulchrū resurrectio-
nis. osculabatur lapidē quem ab hostio
monumētū amouerat angel⁹ z ip̄z cor-
poris locū in quo dñs iacuerat q̄si sitū

ens desideratas aq̄s fidei ore lambe-
bat. Quid ibi lachrymaz. q̄ntū gemi-
tū. qd̄ doloris effuderit. testis est cū-
cta hierosolyma. testis est ip̄e dñs que
rogabat. Deinde p̄xit bethleē. atq̄
in specū saluatoris ingrediēs vidit sa-
crū x̄ginis diuersozū. z me audiēte iu-
rabat se cernere fidei oculis infantem
pānis iuolūtū. vagiēte in p̄sepio do-
minū. magos adorātes. stellā fulgētē
desup m̄rez x̄ginē. nutritiū sedulū. pa-
stozes nocte veniētes vt viderēt x̄bz
qd̄ factū erat. q̄si etiā tunc euangeliste
Johis p̄ncipiū dīcarēt. In p̄ncipio
erat x̄bz. z x̄bz erat apud deū. z ver-
bū caro factū ē. Paruulos interfectos
Herodē seuiētē. Joseph z Mariā su-
giētes in egyptū. mixtisq̄ gaudio la-
chrymis loq̄bat. Salue bethleem do-
mus panis in q̄ nat⁹ ē ille panis q̄ de
celo dīcedit. Salue effrata regio vber-
rima. cui⁹ fertilitas de⁹ ē. David loq̄t
p̄fideret introibim⁹ ī tabnaculū eius
adorabim⁹ in loco vbi steterūt pedes
ei⁹. Et ego misa z peccatrix digna suz
iudicata deosculari p̄sepe. in quo dñs
puulus vagit. orare in spelunca in q̄
x̄go puerpa deū fudit infantē. Hec re-
quies mea. qz dñi mei patria est. h̄ ha-
bitabo qm̄ saluator elegit eā. **L**
Tata se hūilitate deiecit vt q̄ eā vidis-
set. z p̄ celebritate nois videre gestissz
ip̄az eē nō crederet. sz ancillaz vltimā
Et cū frequētib⁹ choris x̄ginū cingere
z veste z voce ac habitu z icesu minī
ma oim erat. Nūq̄ p⁹ viri mortē vsq̄
ad diē dormitōis sue cū vllō comedie
viro. q̄uis eū sc̄m z in p̄toricali cul-
mine positū sc̄ret. Balneas nisi pidi-
tās nō adiit. Volla etiā nisi ī gūssū
ma febre lectuli strata n̄ habuit. sz sup-
durissimā humū stratz ciliolīs d̄sece-
bat. si tñ illa d̄es dīceda ē. q̄ iugib⁹ pe-
ne ozonib⁹ dies noctesq̄ iūgebat Ita
leuīa pctā plangebatur vt illā grauissī-
moz crīmīnū crederes eē ream. Lun-
q̄ a nobis crebrius moneret. vt p̄ce-
ret oculis z eos seruaret euāgelice le-
ctōi aiebat. Turpanda est facies quā

De sancta Paula

Propter dei preceptum purpuris et ceruisa et
stibio sepe depinxit. affligendum est cor-
pus quod multis vacauit deliciis. Lon-
gus risus perpetuo compensandus est fletu.
Dollia lintheamina et serica preciosis-
sima. asperitate cilicij commutanda sunt.
Que viro et seculo placui. nunc christo
placere desidero. Si inter tales tamen
quod frutes castitatem in illa voluero perdi-
care. superfluis videar. in qua etiam cum secu-
laris esset omnium romae matronarum exemplum
fuit. que se ita gessit ut nunquam de illa etiam
maledictorum quisquam auderet famam perfrige-
re. Fateor errorem meum. cum in largien-
do esset perfusior arguebam. illud proferens
de apostolo. Non ut alijs refrigerium sit. vo-
bis autem tribulatio sed ex equalitate in hoc
tempe ut vestra abundantia sit ad illo-
rum inopiam. et illorum abundantia sit ad
vestram inopiam. Et prouidentem esse ne quod
libenter faceret semper facere non posset
multarum hominum. Que illa mira et vere-
cundia et sermone perissimo peritissimo-
rum dissoluebat. testem inuocans dominum se
per illius nomine cuncta facere et hoc ha-
bere voti ut medicans ipsa moreretur ut
vnum numerum filie non dimitteret. et in su-
nere suo aliena sindone inuolueretur.
Ad extremum inferebat Ego si petiero
multos inueniam qui mihi tribuant. Iste
mendicans si a me non acceperit que ei pos-
sum etiam de alieno tribuere si mortuus
fuerit a quo eius anima requiratur. Nole-
bat in his lapidibus effundere pecuniam
qui cum terra et seculo transitori sunt. sed
in viuis lapidibus que volunt super terram.
de quibus in apocalypsi Iohannis ciui-
tas magni regis extruitur. Exceptis fe-
stis diebus vix oleum in cibo accipiebat.
ut ex hoc vno extimaret quid de vino
et deliquimine et piscibus et lacte et melle et
ouis et reliquis que gustui suauia sunt
iudicaret. In quibus sumedus quidam se
abstinatissimos putant. et si his ventrem
ingurgitauerint tunc pudicicia suspici-
cant. Nonui susurronem quedam quod gen-
tium vile est. quasi benivolam nunciasse quod per
nimio feruore virtutum quibusdam videre-
tur insana et cerebrum illius diceret con-

fouendum. Cui illa respondit. Theatrum
facti sumus mundo et angelis et hominibus.
Nos stulti propter christum. sed stultum dei
sapienter est hominibus. Post virorum
monasterium quod viri tradiderat guber-
nandum plures virginibus que ex diuersis
prouincijs congregauerat tamen nobilibus que
mediocribus et infimorum generis in tres tur-
mas et monasteria diuisit. ita duxerat
ut ope et cibo separet. psalmis et oratione
iungerent. Surgentes inter se sermone
lenissimo federabat. lasciuientem ado-
lescentulam carnem crebris et duplicatis
frangebatur ieiunijs mallens eas stoma-
chum dolere que mentem. dicens mundi-
cia corporis atque vestium ante esse imundi-
ciam. Et quod inter seculi homines vel le-
ue putat vel nihil. hoc in monasterijs
gravissimum esse delictum dicebat. Cumque
alijs languentibus large preberet omnia et
esum que exhiberet carni. si quando ipsa
egrotaret sibi non indulgebat et in eo in-
equalis videbatur quod in alijs clementiam in
se duriciam commutabat. Referat quod
exptus sum. Mense iulio feruentissi-
mis aestibus incidit in ardorem febris et
post desperationem cum dei misericordia
respirasset. et medici suaderent ob refe-
ctionem corporis vino esse opus tenui et
puo ne aqua bibens in hydropisim ver-
teretur. Et ego clarescentem episcopum Epipha-
nium rogare ut eam moneret. imo com-
pelleret vinum bibere. ut erat prudens et
solertis ingenij statim sensit insidias
et subridens meum esse quod ille diceret inti-
mauit. Quid plura. Cum beatus potius
fex post multa hortamenta exisset foras
querenti mihi quid egisset respondit. Tan-
tum profeci ut ipsa mihi seni homini pene per
suaserit ut vinum non bibat. In luctu
mitis erat et suorum mortibus frangebatur
maxime liberorum. Nam et viri et filiorum
dolorum multum sepe perlicitata est. Et cum os
stomachumque signaret et matricis dolo-
rem crucis intererit impissione lenire su-
perabat affectu et credulam mentem pen-
tis viscera consternabant anioque vinum
cens fragilitate corporis vincebatur.
Scripturas sanctas tenebat memoriter.

De sancto Juliano

et cum amaret historiam et illa patris disceret fundamentum magis sequebatur intelligentiam spirituale et hoc culmine edificati one aie pregebat. Quod et aliud quod forsitan emulis videtur incredulorum. Hebraeam linguam quam ego ab adolescentia multo labore et sudore ex parte didici et infatigabili meditatione non desero. ne ipse ab ea desereret discere voluit et consuetudo est ut psalmos hebraice caneret. et sermonem absque ulla latine lingue proprietate personaret. Quod quidem videtur quod hodie in sancta filia eius Eustochio cernitur. Hucusque navigavit pro speris ventis et crispantia maris equa labes carina fulevit. nunc in scopulos incurrit ordo. Quis ei posset sicis oculis paula narrare morientem. Incidit in gravissimam valitudinem imo quod optabat invenit. ut nos desereret et domino plenius iungeret. quod deum differo et dolore meum in alijs imorando facio longior. Sentiebat prudensissima femina ad esse morte. et frigidescere iam pre corporis atque membrorum solam aie tepore in sacro et sancto pectore palpitare. et nihilominus quasi ad suos pgeret alienosque dispiceret illos versiculos susurrabat. Domine dilexi decorem domus tue et locum habitati onis glorie tue. et quasi dilecta tabernacula tua domine. Elegi abire esse in domo dei mei. Cumque a me interrogaretur cur rateret cur nollet respondere in clamari. an do leret aliquid. greco sermone respondit. Nihil se habere molestie sed omnia queta et tranquilla perspicere. Post hoc obmutuit et clausis oculis. quasi humana dispiceret versus ad ex pirationem anime eisdem repetebat psalmos vix ut aure apposita quod dicebat audire possem. Tota ad funem eius palestinam turba virbium pervenit. Quae enim monachorum latetium in heremo cellula sua tenuit. Quas virginum cubiculorum tenuerunt secreta. Sacrilegium putabat quod non tali femine ultimum reddidisset officium. donec nec subter ecclesiam et iuxta speciem domini condere. Venerabilis filia eius virgo Eustochium quasi ablactata super matrem suam abstrahi a gente non poterat. de oscula

ri oculos. herere vultus. totum corpus amplexari. et se cum matre velle sepeliri. Testis est iesus nec unum quidem numerum ab ea filie derelictum. sed magis tribuens egenis et quod his difficultas est fratrum et sororum imensam multitudinem quam et sustinere arduum est et abijcere impium est. Gloriosa paula et cultoris tui ultimam senectutem orationibus iuvata. Regeda. xxx.

De sancto Juliano.

Julianus quasi in

i bilis et ana quod est sursum

Inde Julianus quasi iubilatio

nus. quia cum iubilo supna perijt. Vel a iulius quod est incipiens et anus. Nam in dei servitio fuit senex longanimitate. sed incipiens sui reputatio. Et

Ulianus cenomanensis episcopus fuit

i hic Simon ille leprosus dicitur fuisse quem dominus a lepra sa

navit. et qui dominum ad suum invitavit. qui post ascensionem domini ab apostolis cenomanensis episcopus ordinatus est. Hic multis vir tutibus clarus tres etiam mortuos suscitavit et postmodum in pace quiescit. Iste dicitur esse ille Julianus qui ab itinerantibus per inveniendum bono hospitio invocatus eo quod in domo eius dominus fuerit hospites. Sed verum videtur esse alius Julianus qui scilicet vtrumque penitus ignoranter occidit cuius historia infra ponetur. B Fuit et alius Julianus de alverniam genere nobilis sed fide nobilior. qui desiderio martyrii se vltro persecutoribus offerebat. Tandem Erispinus presbiter misit ministrum et cum occidi mandavit. Quod sentiens Julianus sponte foras perijt et quarenti intrepidus se opponens. prius ictu ferientis excepit. Cuius caput levantes ad sanctum Ferreolum socium Juliani detulerunt. et eadem morte silentem minantem usque per tinus imolaret. Quibus cum assentire nollet eum occiderunt et caput sancti Juliani cum corpore sancti Ferreoli in vino tumulo posuerunt. Et post multos annos sanctus Damertus viennensis episcopus invenit caput sancti Juliani inter manus sancti Ferreoli ita illesum et integrum ac si ea

De sancto Juliano

dem die fuisset sepulchrum. Inter cetera huius sancti miracula solet referri quod cum quidam dyaconus duces ecclesie sancti Juliani rapet et pastores eidem ex parte sancti Juliani prohiberet. ille respondit. Julianus non comedit arietes. Et ecce post modicum febre vehementissima purgetur et inualescere febre per a martyre inceditur perficitur. Fecitque super se iactari aquam ut refrigeraret. Sed statim tantum fumus et fetor de corpore eius exiit. ut cuncti qui aderant fugerent. et ipse post modicum expiraret. Cum quidam rusticus ut ait Gregorius turonensis. in die dominica arare vellet. pertractis digitis manubrium securis cum quo vomerem mudare volebat eius dextre adhesit. Sed post duos annos in ecclesia sancti Juliani ad eius preces curatus est. **E** fuit insuper alius Julianus frater beati Julij. Hi duo fratres ad Theodosium imperatorem christianissimum venerunt. petentes ut templum idolorum ubique inuenirent destruerent et christi ecclesias edificarent. Quod imperator libenter faciens scripsit ut omnes eis debeant obedire. et eos in omnibus sub pena capitis adiuuare. Cum igitur beati Julianus et Julius in loco qui dicitur gaudianum ecclesiam fabricarent et cuncti transientes eos in ope ob imperatoris imperium adiuuarent. pergit ut quidam cum curru inde transitum facerent qui dixerunt ad inuicem. Quam excusationem pertere potuerim? ut liberi transeamus? et in ope isto non occupemur. Dixeruntque Prothaciam unum ex nobis in plaustrum supinum. et eum pannis coopiamus. dicemusque quod homines mortuum in vehiculo habemus. et sic liberi transire poterimus. Arripientesque hominem unum in plaustrum proiecerunt eique dixerunt. Tu sile et oculos claude et quousque transierim? quasi mortuus iace. Cumque hominem tantum mortuum cooperuissent. et usque ad famulos dei Julianum et Julium venissent. dixerunt eis serui dei. Filioli parumper subsistite. et nos in hoc ope modicum adiuuate. Qui responderunt. Non possumus hic stare quoniam hominem mortuum in plaustro habemus. Quibus sanctus Julianus dixit. Et quod ita

mentimini filij. Et illi. Non metimur dominum. sed sic est ut loquimur. Et sanctus Julianus dixit. Secundum veritatem dicti vestri ita vobis peringat. Et illi boues pungetes pertransierunt. Cumque paulum pertransissent. accedentes ad currum ceperunt collegam suam vocare ex nomine dicentes. Surge amodo et stimula boues ut celerius transeamus. Cum autem nullatenus se moueret eum pulsare ceperunt dicentes. Ut quod deliras surge et stimula boues. Sed cum nullatenus ille responderet accedentes disceperunt eum et mortuum inuenerunt. Tunc cum timore ipsos et ceteros inuasit. ut nullus de cetero famulo dei metiri auderet. **D** fuit etiam alius Julianus qui utrumque pentem nesciens occidit. Cumque eius Julianus predictus iuuenis ac nobilis quidam die venatorum insisteret. et quendam ceruum repertum insequeret. subito ceruus versus eum diuino nutu se vertit eique dixit. Tu me insequeris qui patris et matris tue occisor es. quod ille audies vehementer extimuit. et ne sibi forte contingeret quod a ceruo audierat relictis omnibus clam discessit et ad regionem valde remotam peruenit. Ibi quidam principis adhesit. et tam strenue ubique et in bello et in palatio se habuit. quod princeps eum militem fecit et quendam castellanam viduam in coniugem ei tradidit. et castellum per dote accepit. In terea pentes Julianus per amissionem filij nimium dolens. vagabundus ubique pergebant. et filium suum sollicitate requirebant. Tandem ad castrum cui Julianus pererat deueniunt. Tunc autem Julianus a castro casti recesserat. Quos cum vxor Juliani vidisset. et quod natus essent inquisisset. et illi omnia que filio suo acciderant enarrassent. intellexit quod viri sui pentes erant. utpote quod huius a viro suo forte frequenter audierat. Ipsos igitur benigne suscepit. et per amore viri sui lectum suum eis dimisit. et ipsa sibi alibi lectulum collocavit. Secundo autem mane Julianus mane veniens in thalamum quasi vxorem suam excitatur intrauit. Et inueniens duos pariter dormientes vxorem cum adultero esse suspicatus. silenter extracto

De sancto Juliano

gladio ambos piter interemit. Exiēs aut domū vidit vxorē ei⁹ ab ecclia reuertē. et admirās interrogauit q̄ naz eēt illi q̄ in suo lecto dormirēt. At il⁹ la ait. Parētes vři sunt q̄ vos diuissi me q̄sierūt. et eos in vřo thalamo collocaui. Ad ille audiēs. pene exanimis effect⁹ amarissime flere cepit ac dicere. Heu miser qd faciam qz dulcissimos meos pētes occidi. Ecce impletū est verbū cerui. qd dū vitare volui misri mus adimpleui. Jā nunc vale foror dulcissima. qz de cetero nō q̄scā donec sci am qd pñiaz meā accepit. Lū illa. Absit dulcissime frater vt te deserā et sine me ab eas. sz q̄ fuit tecum p̄iceps gaudij ero p̄iceps et doloris. Tūc in sil⁹ recedētes iuxta qdā magnū flumē vbi mlti picitabant qdā hospitale magnū statuerūt. vt ibi pñiam facerēt et oēs q̄ vellēt trāsire flumiū incelsanter trāsueherēt. et hospitio vniuersos paupes recipient. P̄ mltū p̄o t̄pis media nocte dū Julian⁹ fessus q̄sceret. et gelu graue esset. audiuit voces se miserabiliter lamentātes. ac Julianū vt se trāsferret voce lugubri inuocāte. Ad ille audiēs p̄cit⁹ surrexit. et iam gelu ip̄s deficiēte inueniēs. i domū suā portauit et ignē accēdēs ip̄s calefacere studuit. Sz cū calefieri nō possz. et ne ibi deficeret ip̄m i lectulū suū portauit. et diligēter coopuit. P̄ paululū ille q̄ sic infirm⁹ et q̄si leprosus appuerat. splēdid⁹ scādīt ad ethera. et hospiti suo dixit. Juliane dñs misit me ad te mandās tibi qd tuā pñiaz acceptauit. et ambo p̄ modicū i dño q̄scerēs. Sicqz ille disparuit. et Julian⁹ cū vxore sua post modicū plen⁹ bonis opibz et elemosynis in dño requiuit. Et fuit et alit⁹ Julian⁹ nō qdē seru⁹ sz sceleratissim⁹ scz Julian⁹ apostata. Hic Julian⁹ p̄us fuit mōach⁹ et magne religiōis silator. Quedaz aut mlier vt refert mag⁹ Iohes belet⁹ i sūma de officio ecclie. hñs tres ollas plenas auri. auz illud in orificijs ollaz cinere ne apperet oꝝperuit. et p̄dictas ollas Juliano quez scriissimū hoiez estimabat corā aliq̄b

mōachis fuādas tradidit. qd at aurū ibidē eēt nllū aliq̄ idicauit. Julian⁹ igit p̄dictas ollas accēpiēs et tā copiosum auz ibidē inueniēs. corū illud auz furat⁹ ē. et ollas iplēuit cinere. P̄ aliq̄d t̄ps cū mlier depositū suū requireret. ille ollas cū cinere sibi reddidit. Lū p̄o auz requireret. p̄vincere illū nō potuit. qz de auro testes n̄ habuerat. qm mōnachi corā q̄b h sibi tradiderat. nil in eis nisi cinerē viderāt. Et sic auz obtrunuit. cū q̄ romā fugit. Et p̄ illud aurū seqnti tpe rome obtinuit p̄sulatū. deinde in ipiuz sublimat⁹ ē. Qui cū instructus eēt a puericia i arte magica. et mltū sibi placeret. magistros ide plures secū hēbat. die at qdaz sic in hystoria triptita hz. cū puer adhuc eēt et recedēte magro suo sol⁹ remāssisset. et adiura tōes demonū legere incepisset. an euz maxia mltitudo demonū instar ethiopo nigrōz aduenit. Tūc iulian⁹ h vi⁹ dēs et metuēs. signū crucis p̄tin⁹ fecit. et oīs illa multitudo demonū euauit. Qui cū magro reuertēti qd sibi acciderit retulisset. dixit ei magr su⁹. Hoc signū crucis marie dñmōes odiūt et timēt. Sublimat⁹ igit in ipiuz. h rei memoras cū p̄ artē magicā opari vellet apostatauit. et signū crucis vbiqz destruxit ac xp̄ianos inq̄ntū potuit p̄secut⁹ ē. p̄u rās qd alit⁹ dñmōes sibi mime obedirēt. Descēdēs iulian⁹ i p̄sidā sic legif i vitaspatriū. misit demonē in occidēte. vt sibi in d̄portaret rñsum. Lū at demō ad qndā locū venisset p̄ decē dies ibidē immobil⁹ stetit. qz qdā mōach⁹ ibidē die ac nocte orabat. et ei sine effectu regresso dixit Julian⁹. Quare tācū tardasti. Qui rñdīt. Sustinui p̄ decē dies publicū mōachū. si forte ab oꝝone cessaret et trāsire possz. Lūqz nō cessaret. phibit⁹ suz trāsire et redij nihil agēs. Tūc indigē Julian⁹ dixit qd cū il luc veniret vindictā de illo mōacho faceret. Lū g de p̄lis victoriā sibi demones p̄micerēt. sophista su⁹ dixit cui⁹ dā xp̄iano. Quid putas nūc facit fabri fili⁹. Et ille. sepulchrū parat Juliano. Dū igit vt i hystoria sancti Basilii

De Septuagesima

lij legiſt z vt Fulbert^o carnotēſ epſ te/
ſtat. ceſariā capadocie deueniſſet. ſan/
ctus Baſili^o eidē occurrit z q̄tuor pa/
nes ordeaceos p munere ei miſit. At
Julian^o indignat^o. eos recipe p̄tēpſit
z p panib^o ſibi ſenū miſit dicēs. Pa/
bulū nobis irrationabilū aialū ob/
tulīſti recipe qđ miſiſti. Rēdit Baſi/
lius. Nos qđez qđ comedim^o tibi mi/
ſim^o. tu ſo dedīſti nobis vñ beſtias
tuas nutris. Ad h^o iratus Julian^o re/
ſpōdit. Cū perſas ſubegero hāc vrbē
deſtruā z arabo. vt farrifera mag^o q̄
hominifera noiet. Seq̄nti aut nocte vi/
dit Baſili^o in ecclia ſancte Marie in
viſu multitudinē angeloz z in medio
eoz q̄ndā feminā in throno ſtante et
aſtantiſſib^o dicente. Vocate mihi cito
mercuriū qui Julianū apoſtatā occi/
dat. q̄ me z filiū meū ſupbe blaſphe/
mat. Erat aut mercuri^o miles qđam
q̄ ab ipſo Juliano p fide xpī fuerat in/
terfect^o. z in eadē ecclia erat ſepultus.
Statim ſctūs Mercuri^o cū armis ſu/
is q̄ ibi ſuabāt affuit. z iuſſus ab ea i/
plūm ſe pparauit. Exgrefact^o itaq^o
Baſili^o ad locū vbi mercuri^o cum ar/
mis ſuis quieſcebat iuit. z monumen/
tū ſuū ap̄ies. nec corp^o ibidē repperit
nec arma inuenit. Tūc cuſtodē qđ ar/
ma aſportauerit inq̄ſiuit. Ille ſo cuz
iuramēto affirmabat. eadez arma ve/
ſpere ibidē fuiſſe vbi ppetuo ſeruabā/
tur. Inde igiſ Baſili^o recedēs. z ma/
ne illuc rediēs inuenit ibidē corp^o ei^o z
arma. z lanceā ſanguine cruētātā. Et
ecce qđaz de exercitu rediēs dixit. Cū
Julian^o impator in exercitu morareſ.
ecce qđam miles ignor^o cū armis ſuis
z lancea veniēs z calcaribus vrgens
equū audaci mēte Julianū impatorē
imperijt z lanceā fortiter vibrans ipz
valide p mediū pforauit. z ſubito ab/
ſcedens. nuſq^o cōparuit. Ipſe ſo Juli/
anus dū adhuc ſpiraret. ſanguine ſuo
ſicut dicit in hystoria trīginta manuz
ſuā implent. z i aera picat dicēs. Vi/
ciſti galilee viciſti. Sicq^o in his vocib^o
bus miſerabiliter expirauit. Ab oib^o

aut ſuis inſepult^o relinq̄t. z a pſis ex/
coriat. z de corio ſuo regi pſaz ſubſtra/
toriū efficitur.

De feſtiuitatib^o que eueniūt infra
tempus deuiationis.

Acto de feſtiuitati-

bus que occurrūt infra tē/
pus qđ p̄tēz p̄tneſ ſub tē/
pore recōciliationis prim

ſub tpe pegrinatōis qđ t̄pus rep̄ntat
ecclia a natiuitate xpī vſq^o ad ſeptua/
geſimā ſeq̄tur videre de feſtiuitatib^o
que eueniūt infra t̄pus deuiatōis. qđ
incepit ab Adam. z durauit vſq^o ad
Moysen. qđ t̄ps rep̄ſentat ecclia a ſe/
ptuageſimā vſq^o ad paſca.

Legenda. xxxj.

A

De ſeptuageſimā.

Septuageſima ſignat

ſ temp^o deuiatōis. ſexageſi/
ma temp^o viduatōis. q̄nq^o

geſima tēpus remiſſiōis. q̄drageſima
temp^o penitētie ſpūalis. Inchoat
aut ſeptuageſima dñica in q̄ cantatur
Circūdederūt me. z terminat in ſab/
bato poſt paſca. Inſtituta eſt autē
ſeptuageſima ppter tres rōnes ſicut i/
nuat in ſumma de officio magiſtri Jo/
hānis beletb. ſcz. ppter redēptionē q̄
niā ſancti patres ſtatuerūt ppter ve/
nerationē diei aſcenſiōis in q̄ natura
noſtra celos aſcēdit z ſup choros an/
geloz ſublimata eſt. ſemp ipa q̄nta di/
es ſolēnis z celebris haberet z in eo ie/
iunū nō obſeruaret qz in p̄mitiua ec/
cleſia eque ſolēnis erat ſicut p̄ma ſeria
vñ z tūc ſolēnis pceſſio fiebat ad rep̄/
ſentādū pceſſionē diſcipuloz vel ipſo/
rum angeloz. Iō in vulgare puerbiū
verſum eſt vt diei dñice dicat cognata
dies iouis. quia antiquitus fuit eque ſo/
lennis. ſed feſta ſctōz ſupuenērūt z ce/
lebrare tot feſta erat q̄ſi oneroſum. iō
ſolēnitas illa ceſſauit. In redemptōez
gilloz dierū ſancti p̄ies vñ ſeptima
nā quadrageſime i abſtinētia addide/
rūt z ſeptuageſimā vocauerūt. B

De Sexagesima

Alia est ppter significatōz. qm̄ p hoc tps significat deuatiō: exiliū z tribulatio toti hūani generis ab Adā vsqz ad finē mūdi. qd̄ qdē exiliū sub reuolūtōe septē diez pagit. z sub reuolūtōe septē miliū annoz icludit. Per septuaginta enī dies septuaginta cēte nas annoz intelligim̄. Ab initio āt mūdi vsqz ad ascēsiōem sex milia annoz pputam̄. z tūc hō qd̄d tps seqtur vsqz ad finē mūdi sub septio milenario cōprehendim̄. cui? terminū sol? de? nouit. Nos igit tps in sexta etate mūdi ab h exilio i spe etne retributiōis reddita innocētie stola p baptismū eripuit. Sz psumato tpe nostri exilij vtrazqz stola nos pfecte decorabit. Hinc ē q in h tpe deuatiōis et exilij cantica leticie deponim̄. sz tñ i sabbato pasceynū alleluia decātam tanqz in spe etne patrie gūlates. et stola innocētie i sexta mūdi etate per tpm̄ recuperantes. Cui etiā tract? sub iust p quē significat labor quem ad huc ad impletōem mādatorz dei habere debem̄. In sabbato p? pasca i q vt dictū ē tmiat septuagesima duo alleluia cātam. qz cōplero hui? mūdi terminio duplicē stola glie psequimur.

Alia est rō ppter representatōem. qm̄ septuagesima representat septuaginta ānos qbz filij isrl̄ sub captiuitate babilonica fuerūt. Et quēadmodū illi deposuerūt organa sua dicētes Quō cātābim? cāticū dñi zc. sic z nos cātica laudis deponim̄. Postea hō data illis licētia redeūdi a cyro sexagesimo anno ceperūt letari. z nos qz i sabbato pasce tanqz i sexagesimo āno alla cātam? coz repñtādo leticiā. Sed tñ illi i apparatu redit? z i colligendo sarcinulas mltū laborauerūt z nos post alla tractū statū subiungim̄ q laborē significat. Sabbato āt q septuagesima tmiat duo alla cātam? coz plenā leticiā p quā puenerūt in patriā figurātes. Hoc etiā tēpus captiuitat? z exilij filioz isrl̄ representat tps nre pegrinatiōis. qz sic ipi

in sexagesimo anno sunt libati. sic nos in sexta mūdi etate. Et sicut adhuc i colligēdo sarcinulas laborauerūt. sic z nos etiā liberati in cōpletōe mādatorz laboram̄. Sed cū ad patriā puentū fuerit. labor oīs cessabit z gloria pfecta erit. z duplex alla i corpe et aīa cātābim̄. In h igit tpe exilij ecclesia multis tribulatiōibz pssa et fere in baratro desperatiōis posita ab alto trabēs suspiria clamat i officio z dicē Circūdederūt me gemit? mortis zc. z oñdit multiplicē sui tribulatiōz quā habz z p miseria ptracta z p duplici pena inflata z p culpa q ad aliquos cōmissa. Sz tñ ne desperet pponit ei in euāgelio z i epla triplex salubre remediū z triplex pmiū. Remediū est vt si ab illis vult pfecte libari i vinea aīe sue laborer abscedō vicia et peccata. Postea in stadio pñtē vite sue currat p pñe opa. deide virilit i agone pugnet p oīa diaboli tēptatiōes. Et si h fecerit triplex pmiū habebit. qz laborati dabit denarius. currenti brauiū. pugnati corona. Quia etiā septuagesima significat tps nre captiuitatis pponit nob remediū p qd a captiuitate possum? liberari. s. p cursum fugiēdo. p pugnā pñiādo. p denariū redimēdo.

Legenda. xxxij.

De Sexagesima

Sexagesima inchoatur

in dñica in q cantat. exurge qre obdormis dñe.

z tmiat in qrtta feria p?

pasca. Instituta est aut ppter redēptōez. ppter significatōez. z ppter repñtatiōem. Prop? redēptōem. qm̄ melchisedes papa z brūs siluester statuerūt vt bis in oīi sabbato comederet ne ppter abstinētiā quā hoies sustinuerūt in sexta feria in q oī tpe ieiunādu est natura debilitaret. In redēptōem g sabbatoz illi? tps vnā septimā qdragesime addiderūt. z sexagesimā vocauerūt. Alia rō est ppter

De Quinquagesima

significatōem. qm̄ sexagesima signifi-
cat tpus viduitatis ecclie z merozē il-
lū p absentia sponſi. qm̄ fructus sex-
agesim⁹ debet viduis. In p̄solatōez
aut illius p absentia spōſi q̄ ad celos
raptus ē dñs ecclie due ale. s. sex ope-
rū misericordie exercitatio z decalogi i-
pletio. Uñ sexagesima sonat sexies d̄-
cem. vt p sex intelligat sex opa mise-
ricordie. p decē intelligat decalogus.

Tercia rō est p̄p̄t representatōnem.
Nam sexagesima nō soluz significat
tps viduitatē sed etiā mysteriū n̄re re-
dēptōis representat. Nā p decē intelli-
git hō q̄ est decima dracina. eo q̄ fa-
ctus sit vt ruinā nouē ordinū repara-
ret. Uñ intelligit p decē. eo q̄ p̄stat ex
q̄tuor humoribz q̄tū ad corp⁹. z ha-
bet tres potētias in aīa. s. memoriā. in-
telligentiā et voluntatē q̄ facte s̄ vt
seruiāt brissime trinitati. vt i ip̄am si-
delit credamus. ip̄az seruēter diliga-
mus. z sp̄ in memoria teneam⁹. Per
vj. intelligunt. vj. mysteria p q̄ hō de-
cim⁹ est redēptus. q̄ sunt Incarna-
tio. natiuitas passio. descēſio ad infe-
ros. resurrectio. z i celū ascensio. Et p
tendit sexagesima vsqz ad q̄rtaz feriā
post pasca. in q̄ cantat. Venite bñdi-
cti p̄ris mei. qz illi q̄ in opibz miseri-
cordie se exercēt audiēt istd. Venite
bñdicti. vt ip̄e xps testat. vbi tūc spō
se ianua apiet z amplexu spōſi fruet.
In eplā admonet vt instar pauli tri-
bulatōem de absentia spōſi patiēter
toleret. In euāgelio vt semiatōi bo-
noz operū sp̄ insistat. Et q̄ q̄si despe-
rās clamauerat. Circūdederūt me ge-
mitus mortis. nūc qz ad se rediēs pe-
tit i officio in tribulatōibz adiuuari z
ab ip̄is eripi dīcēs. Exurge dñe zc.
Et ponit ibi triplex exurge. Quidā
enī sunt i ecclia q̄ aduersis p̄munt s̄
nō dīciunt. Quidā q̄ p̄munt z deici-
unt. Quidā q̄ nec p̄munt nec deiciunt.
tamē qz aduersa nō tolerant piculuz
est ne p̄spa ip̄os frangāt. Clamat ḡ
ecclia vt exurgat q̄tū ad p̄mos ip̄os
p̄fortādo cū dormire videat ip̄os n̄

eripiendo. Clamat vt exurgat q̄tū
ad sc̄dos ip̄os cōuertendo a q̄bz vide-
tur faciē auertisse ip̄os quodāmodo
repellēdo. Clamat vt exurgat q̄tū
ad tercios ip̄os in p̄spis adiuuādo z
liberādo. Legēda xxxij. A

De quinquagesima

Quinquagesima du-

q rat a dñica i qua cantat.
Esto mihi in deū p̄ecto-
rem zc. z terminat i ip̄o die
pasce. Instituta est aut p̄p̄t suppleti-
onē. p̄pter significatōem. z p̄p̄t rep̄se-
natōem. Propt̄ suppletōem. qm̄ cuz
debeam⁹. xl. dies ieiunare ad silitudi-
nem xpi. z nō sunt ibi nisi. xxxvj. dies
ieiunabiles. qz in dñicis nō ieiunat.
tū p̄pter leticiā z reuerentiā resurrecti-
onis. tum exēplo xpi q̄ ip̄a die resurre-
ctōis bis comedit. s. qm̄ itra bat ad di-
scipulos ianuis clausis. z illi obtule-
rūt ei p̄tē piscis assi z fauū mellis. et
itez cū discipulis euntibz i emaus s̄z
quosdā. ideo p suppletōe dñicarum
additi sunt quattuor dies. Et iteruz
clerici videntes q̄ sicut p̄cedebāt po-
pulū ordine. ita p̄cedere deberēt san-
ctitate. p̄ duos itez dīes ante illos q̄
tuor abstinere z ieiunare incipiūt. et
sic vna septimana addita est. q̄ z qn-
q̄gesima notat. Et hoc papa The-
lesphoz⁹ ordinauit vt ait Amb. Alia
ratio est p̄pter significatōem. qm̄ qn-
quagesima significat tpus remissio-
nis. id ē tpus penitentie in q̄ omnia
remittunt. qn quagesimus enī annus
erat iubile⁹ q̄ erat ann⁹ remissiois. qz
tūc debita dimittebant. serui libera-
bant. z oēs ad suas possessiōes reuer-
tebant. Per qd̄ significabat q̄ p̄ pe-
nitentiā dimittunt debita pctōz. li-
berāt omnes a seruitute demonum.
z reuertunt ad possessiōes celestiu z
māſionū. Tercia ratio est p̄pter re-
p̄sentatōnem. Nam qn quagesima n̄
solū tpus remissionis significat. sed
etiā statū b̄titudinis representat. Nāz
in qn quagesimo āno serui efficiebāt

De Quadragesima

liberi. In quinquagesimo die a die agni
imolati lex data est. in quinquagesimo
die a pasce datus est spiritus sanctus. Et id
hic numerus beatitudinem representat.
ubi erit adeptio libertatis. cognitio
veritatis et perfectio caritatis. Tria autem
sunt necessaria quae ponunt nobis in
epistola. et in euangelio ad hoc quod opera per
nitere sint perfecta. scilicet caritas quae ponitur in
epistola. memoria dominice passionis et fides
quae intelligitur per illuminationem cecorum. et hec
ponuntur in euangelio. Nam fides ipsa
opera facit acceptabilia et placabilia. quia
sine fide impossibile est placere
deo. Memoria dominice passionis facit esse
facilia. Unde Gregorius. Si passio Christi ad
memoriam reducat nihil est quod non
equo animo toleretur. Caritas facit esse con
tinua. quia sicut dicit Gregorius. Amor
dei non potest esse ociosus. opera enim ma
gna si est. si autem operari negligit amor
non est. Et sicut in principio ecclesia qua
si desperans clamauerat. Circumdederunt
me et cetera. et postmodum ad se rediens
adiuvari petebat. ita hic ita concepta
fiducia et spe venit propter penam orat
et dicit. Esto mihi in deum protectorem
et cetera. ubi quatuor petit. scilicet protectorem. firma
mentum. refugium et ducatum. Omnes ei
filij sui aut sunt in gratia aut sunt in
culpa. aut in aduersis aut in prosperis. Il
lis qui sunt in gratia petit firmamentum
ut scilicet in ipsa gratia confirmetur. Illis
qui sunt in culpa petit ut deus sit eorum
refugium. Illis qui sunt in aduersis pe
tit protectorem ut in ipsis tribulationibus
pregantur. Illis qui sunt in prosperis petit
ducatum. ut scilicet in ipsis a deo innocenter
ducantur. Terminatur autem quinquagesima
ut dictum est in die pasce. quia penitentia
ad nouitatem vite facit resurgere. In
hoc tempore psalmus quinquagesimus scilicet
Misere mei deus qui est psalmus pen
nitentie et remissionis plimum frequentatur.

Legenda xxxiiij.

De Quadragesima

Quadragesima inci
pit a dominica quae dicitur Inuo

cavit me. Ubi ecclesia quae tot tribulatio
bus pressa clamauerat. circumdedit me
et cetera. Et postmodum respirauerat in uo
cando adiutorium dicens. Exurge et cetera. et
Esto mihi in deum protectorem et cetera. Nunc
ostendit se exaudita dicens. Inuocauit
me et cetera. Notandum autem quod xl. prinet. xliij.
dies computatis dominicis diebus. ex quibus
duo sex dies dominicales subtrahuntur res
manent. xxxvj. dies in abstinentia qui sunt
decima totius anni. Annus enim habet
trecentos sexagita quatuor dies. quorum trigi
ta sex sunt decima. Sed quatuor dies pre
cedentes addunt ut faciat numerum. xl. di
erum impleatur. quem saluator suo ieiunio
psecrauit. Quare autem in hoc nume
ro quadragenario ieiunium obsequium tri
plex ratio assignari potest. Prima est Aug.
quoniam mattheus. xl. generationes Christi posu
it. Ab hoc igitur dominus suo quadragenario
numero ad nos descendit ut nos ad eum
nostro quadragenario ascenderemus. Alia
assignat idem dicens. ad hoc ut habeamus
quinquagenarium quadragenario addendum
est denarius. quia ad hoc ut veniamus ad
beatam requiem oportet nos toto presentis
vite tempore laborare. Unde et dominus. xl. di
ebus cum discipulis suis mansit. et per decimam
die spiritus sanctus promissus est. Tercia
assignat magister propositum in summa
de officio dicens. Quid in quatuor tem
poribus diuiditur. et homo ex quatuor ele
mentis et quatuor complexionibus consti
tuitur. et nouam legem que in quattuor
euangelij consistit. et veterem que in decem
mandatis transgressi sumus. Oportet igitur ut denarius per qua
ternarium multiplicetur. ut sic quadragenarium
faciamus. id est mandata veteris et noue legis
toto tempore vite humanae impleamus. Consistit
quidem corpus nostrum sicut diximus ex quatuor
elementis: quae etiam quasi quatuor sedes in nobis
habent. Nam ignis in oculis. aer in lingua et auribus:
aqua in genitalibus. terra in manibus et in alijs
membris dominatur. In oculis igitur curiositas. in lingua et

f 2

De ieiunio quattuor tpm

auribus scurrilitas. in genitalibus volu-
ptas. in manibus et in alijs membris est
crudelitas. Hec quattuor precepta publi-
canus. Quia enim a longe stat preceptum lu-
xuria quod est fetida. quasi dicat. Non audeo
appropinquare domine ne in naribus tuis fe-
tea. quoniam non audet oculos ad celum levare
preceptum curiositatem. quod manu percutit pe-
ctus preceptum crudelitatem. quod dicitur propeius
esto mihi peccatori preceptum scurrilita-
tem. nam sicut consueverunt vocari pec-
catores vel potius leccatores. Hec precepta
posita sunt. **B** Grego. quod in
omnes. tres ponit rationes dicens. Cur in
abstinencia quadragenarii numerus custo-
dit nisi quod per decalogi per libros quattuor
scripti euangelij impletur. In heretia morta-
li corpe ex quattuor elementis subsistimus.
et per voluptates eiusdem corporis preceptis
dignis pertrahimur. Quia ergo per carnis
desideria decalogi mandata preceptum
dignum est ut eandem carnem quaterdecies af-
figamus. A patris quod die usque ad pascha
sex hebdomade. id est quadraginta duo die-
bus veniunt. ex quibus dum sex dies dñici de
abstinencia abstrahunt triginta sex in ab-
stinencia remanent. Dum vero per trecentos
sexaginta quatuor dies annus ducitur. quasi an-
ni nostri decimas deo damus. Hec Bre.
Quare autem non obuiamus nostris ieiunij
nisi eodem tempore quod christus ieiunauit quod statim
post baptismum istud inchoauit. scilicet cum
pascha potius istud continuamus. quod du-
plex ratio assignatur in summa de officio ma-
gistri iohannis belet. Prima est ut si vo-
lumus cum christo resurgere. quod per nobis ip-
se est passus et nos cum eo pati debemus.
Secunda causa est ut filios israel imitemur
quod primo eo tempore exierunt de egipto. post
ea eo tempore de babilonia. quod inde perbat
quoniam tamen isti qui illi statim qui egressi sunt
celebrauerunt pascha. Sic et nos imita-
tes eos hoc tempore ieiunamus ut de egipto
et babilonia. id est hunc mundo in terram eter-
ne hereditatis ingredi mereamur.
Tercia causa est. quoniam feruor libidinis
in tempore veris magis solet nos accedere.
ut ergo refrenemus corpus est in hoc
tempore maxime ieiunamus. Quarta est quod

statim post ieiunium debemus corpe domini
accipere. Sicut ergo filij israel priusquam
mederetur agnum affligebant se et comede-
bant agrestes lactu eas et amaras. ita et
nos debemus per penam patris affligi ut
digni valeamus comedere agnum vite.

Legenda xxxv

De ieiunio quattuor temporum

Ieiunia quattuor tem-

porum a Calixto papa insti-
tuta sunt. Fuit autem hec iei-
unia quater in anno secundum quatuor
tempora ipsius anni. et huius multiplex
est ratio. Prima est quoniam verum est calidum et
humidum. estas calida et sicca. autunus
frigidus et siccus. hyems frigida et
humida. Ieiunamus igitur in vere ut no-
xium humorum. id est luxuriam et nobis temperem.
In estate ut noxium calorem. id est auariciam
in nobis castigemus. In autumno ut ca-
stigemus ariditatem superbie. In hyeme
ut castigemus frigus infidelitatis et ma-
licie. Secunda ratio est quare. scilicet quater in an-
no ieiunamus. quoniam prima huiusmodi ieiunia
fuit in marcio. scilicet in prima septimana
quadragesime ut in nobis marcescant vi-
cia. non enim oino potest extinguere. Ulterius
potius ut in nobis virtutis germina oriatur.
In estate fuit secunda ut in septimana per
thecostas. quod tunc venit spiritus sanctus. et nos
debemus esse feruentes in spiritu sancto. In se-
ptembri fuit ante festum sancti michaelis et
cetera ieiunia. quoniam fructus tunc colliguntur.
et nos debemus deo reddere fructus bonorum
operum. In decembri fuit quarta quo-
nia tunc moriuntur herbe. et nos debemus
mortalificari mundo. Tercia ratio est
ut iudeos imitemur. iudei quidem in anno
quater ieiunabant. scilicet ante pascha ante pen-
thecostas. ante scenophegia. id est ante in-
fixionem tabernaculi in septembri. et an-
te encenia. id est ante dedicationem in decembri.
Quarta ratio est quoniam homo constat ex quattuor
elementis quattuor ad corpe. et tribus po-
tentibus. scilicet rationali: concupiscibili et irasci-
bili quattuor ad animam. Ut ergo hec moderetur
in nobis quater in anno per tres dies
ieiunamus ut quaternarius referatur ad

De sancto Ignatio

corpus. remanere? hoc ad aniaz. Et he
rões sunt mēgrī iohis beletb. Qui
ra rō est. qm̄ vt dicit Iohes damas.
in vere augmētā sanguis. i estate co
lera. i autūno melācolia. i hieme fleg
ma. Ieiunam? igit in vere vt in nob
debilitet sanguis cōcupiscētie z inep
te leticie. Sanguis? enī ē libidinosus
z let? In estate vt debilitet colera ira
cūdie z f. acie. Coleric? enī ē natu
raliter iracūdas z p̄sur? In autūno
vt debilitet melācolia cupiditatis et
tristitie. Delācolic? ē naturaliter cu
pidus z tristis. In hyeme vt debilitet
flegma hebetudis z pigricie. Nā fleg
matic? naturalit est hebes z piger

Sexta rō est qm̄ ver cōparat aeri.
estas igni. autūno? frē. hyems aque.
Ieiunam? igit in vere vt i nob edo
met aer elatois z supbie. In estate vt
i nob edomet ignis cupiditatis z aua
ricie. In autūno vt edomet fra frigi
ditatis spūal z tenebrose ignorantie
In hyeme vt edomet in nobis aqua
leuitatis z incōstātie. Septia rō
est qm̄ ver refert ad puericiā. estas ad
adolescētiā. autūnus ad maturitatē
siue virilē etatē. hyems ad senectutē
Ieiunam? igit in vere vt sim? pueri
p innocētiā. i estate vt efficiamur iu
uenes p p̄stātiā z fortes vitādo incō
tinētiā. i autūno vt efficiamur matu
ri p modestiā. i hyeme vt efficiamur
senes p prudētiā z honestā vitā. Vel
poti? i hyeme vt satisficiam? qd p
illas q̄tuor etates offēdim? Octa
ua rō ē mēgrī Buil. altis. Jō ei i q̄tu
or anni t̄pib ieiunam? vt emēdem? q
in illis q̄tuor anni t̄pib deliq̄mus.
Et sūt p tres dies vt satisficiam? i
die q̄o deliq̄m? in mēse. Et sūt in fe
ria q̄rta. qz tūc dñs a iuda tradit? fu
it. in sexta feria qz i ea crucifixus fuit.
in sabbato qz i sepulchro iacuit. z qz
tristes erāt apli de nece dñi sui.

Legēda xxxvj. De scō Ignatio
Gnatiū dicit qua
si ignē pati? i. ignē paties

diuini amoris.

Gnati? fuit discipul? bti Jo
hānis : z epus anthiocenus.

Hic eplam ad brām p̄ginez
dixisse legit i hec p̄ba. Xp̄iferema
rie suus ignati? De neophici iohā
niscz tui discipulū p̄fortari z p̄solari
debueras. De iesu enī tuo p̄cepti mī
ra dictu. z stupefact? sum ex auditu.
At te aut q sp̄ fuisti ei familiarit? iun
cta z secretoz eius? p̄scia desidero ex
aio fieri certior ex audis. Valcas et
neophici q̄ meū sunt ex te z p te et i
te p̄fortent. Brā aut p̄go dei genitrix
maria in hec p̄ba sibi r̄ndit. Ignatio
dilecto p̄discipulo hūilis ancilla chri
sti iesu. De iesu q̄ a iohē audisti z dī
dicisti vera sunt illa credas. ill inhe
reas z xp̄ianitatis votū firmis teneas.
z mores z vitā voto p̄formes. Veniā
aut vna cū iohē te et q̄ tecū sunt vise
re. Sta z virilē age in fide. nec te cō
moueat p̄secutōis austeritas sz vale
at z exultet spūs tuus in deo salutari
tuo amē. Tāte aut autoritatis be
atus ignati? extitit q̄ etiā dionysius
pauli apli discipul? q̄ fuit i phia tam
sūm? z in diuina sciētia tā p̄fect? p̄bū
bti ignatij ad p̄firmatōez dictoz su
ozū tāq̄ p̄ autoritate adduxerit. Lū
enī vt ipe in libro de diuinis noibz atte
stat qdā nomē amoris in diuinis rep
hēderent dicētes in diuinis nō tam esse
nomē amoris q̄ dilectōis volēs ostē
dere hoc noie amoris p̄ omia in diui
nis esse vtendū ait. Scribit enī diuī
nus Ignati? Amoz meus crucifix?
est. Legit in hystoria triptita q̄ igna
tiū audiuit angelos cantātes anti
phonas sup montē quendā. z exinde
statuit antiphonas cantari in ecclia.
z psalmos fm antiphonas intonari.

B Lū ergo btiūs Ignati? diu
p pace ecclie dñm exorasset. nō suū
sed infirmoz piculū metuens traya
no impatori q̄ cepit anno dñi. c. d. vi
ctoria redeunt. et christianis omibz
mortē minari occurrit z libere se chri
stianū esse asseruit. Quē trayan? fer

De sancto Ignatio

ro vincitū decē militibz tradidit. z ro
mā adduci pcepit minās eidē q tra/
deret ibidē bestijs deuorād? Cū gro/
mā duceret ad oēs ecclias eplās de/
stinabat z eas in fide xpī pfirmabat.
Inter quas vnā scpsit ad romanam
eccliaz sicut legit in hysto. ecclasticē.
rogās ne suū martyriū ipediat. Vbi
sic dicit. A syria vsqz ad romā cū be/
stijs terra marisqz depugno. die ac no/
cte cōnex? et colligat? decē leopardis
militibz ducoz ad custodiā datis q ex/
bñficijs nris seulozes fiūt. sed ego eo/
rū neqzqz magis erudior. O saluta/
res bestie q pparant mibi qñ veniēt.
qñ emittent. qñ eis licebit carnibz me/
is frui. Inuitabo eas ad deuoratōez
meā. et depcabo: ne forte vt in nōnul/
lis fecerūt timeār ptingere corp? meū.
qnimo et si cūctabunt ego vim faciā
ego me ingerā. date qso veniā ego no/
ui qd mibi expediat. Ignēs: cruces:
bestie: dispōsiones ossiū. discerptiones
oīm mēbroz z totius corpis. z omīa
pene in me vnū supplicia diaboli ar/
te q̄sita p̄sent dūmō iesum xpīm me/
rear adipsi. Cū gromā ve/
nisset z ad trayanū duct? fuisset dixit
ei trayanus. Ignati cur antiochiam
rebellare facis. et gentē meā ad xpīa/
nitatē pueris. Cui Ignati? Vtinā
z te possem puertere vt sp. obtineres
fortissimū pncipatū. Cui trayanus.
Sacrifica dijs meis z sacerdotū om/
niū pnceps eris. Cui ignatius. Nec
dijs tuis sacrificabo nec tuā affecto
dignitatē. De me qd vīs facere po/
teris sed nullaten? me mutabis. Tra/
yanus dixit. Plūbatīs scapulas ei⁹
p̄tūdite. z vngulis latera laniate. et
duris lapidibz vulnera ei⁹ p̄fricare.
Cūqz hec oīa in eū fecissent z ipe im/
mobilis pmanerz dixit trayan? Car/
bones viuos afferte z ipm nudis plā/
tis desup ambulare facite. Cui igna/
tius. Nec ignis ardēs nec aq bulli/
ens poterit in me christi iesu caritatē
extinguere. Cui trayan?. Maleficia
sunt hec q tāta paties nō p̄sent. Cui

ignati?. Nos christiani malefici non
sum? sed in lege nra maleficos viue/
re phibem?. Sed vos malefici estis
q ydola adoratis. Trayanus dixit.
Dorsum ei⁹ vngulis laniate z plagas
sale pfundite. Cui ignati?. Nō sunt
p̄digne passiōes hui⁹ t̄pis ad futurā
glām. Trayanus dixit. Iā nūc euz
collite. vinculis ferreis alligate. i cip/
po in imo carceris custodite. sine cibo
z potu eū et p̄mittite. z post triduum
deuorādū bestijs date. Tercia igitur
die impator z senat? oīsqz pplus cō/
uenerūt vt viderēt ep̄m antiochenū
q erat cū bestijs pugnatur?. Dixitqz
trayan?. Quoniā ignati? supbz z cō/
tumax est ipm alligate. z duos leōes
ad ipm laxate vt nec vllas reliqas ex/
eo relinquāt. Tūc sc̄us ignati? dixit
ad populū q astabat. Viri romani q
hoc certamē aspiciētis nō sine mercede/
de laboraui. qz nō ppter prauitatem
sed ppter pietatē hec patior. Deinde
cepit dicere sic legit in ecclastica hy/
storia. Frumētū xpī sū bestiaz dētibz
molar vt panis mūd? efficiat. Hoc
audiēs impator dixit. Brādis ē tole/
rātia christianoz. Quis grecoz tāta
toleraret p deo suo. Rñdit ignatius
Nō hec mea virtute sz xpī adiutorio
toleraui. Tūc sc̄us ignati? cepit leo/
nes puocare vt ad se deuorādū accu/
reret. Accurrētes igit duo seui leōes
ipm tūmō pfocauerūt. carnē tñ ei⁹
nullaten? tetigerūt. Trayan? aut hoc
vidēs cū nimia admiratōe discessit p/
cipiens vt nō phiberet si aliqz veller
tollere corpus ei⁹. Quapropter xpīa/
ni corpus ei⁹ tulerūt et ipm honorifi/
ce sepelierūt. Cum aut trayanus q̄s/
dā lras recepissz in qbus plim? secun/
dus christianos q̄s ipator occidi ius/
serat plurimū cōmendabat: doluit d/
his q ignatio iculerat. z pcepit vt nul/
lus xpianus inq̄reret. si q̄s tñ incide/
ret puniret. D Legit aut q brūs
Ignati? inter tot tormētoz genera/
nunqz ab inuocatōe noīs iesu christi
cessabat. Quez cū tortozes req̄rerent

De purificatōe beate Marie virginis

cur hoc nomē totiens replicaret. Ait. Hoc nomē cordi meo inscriptū habeo et id ab ei⁹ inuocatōe cessare non valeo. Post mortē igit ei⁹ illi q̄ audi erant volētes curiosi⁹ expiri cor eius ab ei⁹ corpe auellūt. et illud sanctētes p̄ mediū totū cor eius inscriptū h̄ no mine iesus christ⁹ litteris aureis inueniūt. Unde ex hoc plūmi crediderūt.

De hoc scō sic dicit Bern. super psalmū Qui habitat. Magnus ille ignari⁹ auditor discipuli quē diligebat iesus martyr et ipse cui⁹ p̄ciof reliquīs nra est ditata paupertas. Maria q̄dem in plūb q̄s ad eam scripsit eplīs christifera psalurat. Eregi⁹ plane titul⁹ dignitatis et p̄medatio honoris immēsi.

Legenda xxxvii A
De purificatōe beate
Marie virginis

Purificatō beate virginis marie q̄dragesimo die post natiuitatē dñi facta ē.

Cōsuevit autē illō festū tribus nomib⁹ appellari. scz purificatio. epapātī. et cadelaria. Purificatio autē dicitur ex eo q̄ q̄dragesima die a natiuitate dñi b̄ta virgo ad tēplū venit. et fin legis p̄suetudinē mūdaret cū tñ sub illa lege nō teneret. Precepit autē lex Leuiti. xij. q̄ mulier q̄ suscepto semine filiū pepisset immūda ēēt septē dieb⁹ immūda. scz a p̄sortio hoīm et ab īgresu templi. Sed cōpletis septē dieb⁹ mūda q̄dē efficiebat quo ad p̄sortiū hoīm. sed adhuc vsq̄ ad. xxxij. diem q̄ ad īgressu tēpli immūda erat. Tādem cōpletis q̄draginta dieb⁹ q̄dragesima die tēplū intrabat et puer cū munerib⁹ offerebat. Si fō feminam pepisset duplicabāt dies. et q̄ ad p̄sortiū hoīm et q̄ ad īgressum tēpli. Quare autē dñs p̄cepit ut q̄dragesima die puer i tēplo offerretur triplex potest esse ratio. Una ut p̄ hoc intelligat q̄ sicut puer q̄dragesima die in

materiale tēplū inducit. sic et q̄dragesima die a p̄ceptōe ut sept⁹ ania i cor pus tanq̄ in suū tēplū infundit sic dicit in scholastica hist. licz phisici dicant q̄ q̄draginta sex dieb⁹ corp⁹ p̄ficiat. Scda ut sicut ania q̄dragesima die corpi infusa ab ipso corpe maculat. sic q̄dragesima die tēplū ingredit⁹ p̄ hostias ab ipa macula ampl⁹ expiet. Tercia ut p̄ hoc def̄ intelligi q̄ in tēplū celeste merent⁹ ingredi q̄ decē p̄cepta cū fide q̄tuor euāgelioz voluerint obsequare. In pariete fō fēminā duplicant dies q̄ ad tēplū īgressionē sicut et duplicant quo ad corp⁹ formatōem. Nā sicut in q̄draginta diebus corpus masculī organizat⁹ et p̄ficiat⁹ et in q̄dragesima die ania infundit⁹ ut sept⁹. sic corp⁹ feie in. lxxx. p̄ficiat⁹. et lxxx. die aia ut sept⁹ inspirat⁹. Quare autē duplo corpus feie tard⁹ p̄ficiat⁹ in vtero q̄ corp⁹ viri et aia infundit⁹ obmissis roib⁹ naturalib⁹ triplex rō assignari pōt. Prima qm christ⁹ assumpt⁹ erat carnē in sexu virili. id est ut ipm sexum honoraret et ampliorē sibi grām faceret voluit ut puer cit⁹ formaret⁹ et mater cit⁹ mūdaretur. Scda ut qm mulier plus peccauit q̄ vir. et sic erūne ei⁹ ab erūnis viri duplicata sunt exterius in mundo. sic et duplicari debuerūt interius in vtero. Tercio ut per hoc intelligi detur: q̄ mulier quodāmodo plus fatigauit deum q̄ vir. ex eo q̄ amplius deliquit. Deus enī quodāmodo in nostris prauis operibus fatigat. Unde de ipse dicit Esaie. xliij. Seruire me fecisti in peccatis tuis. Et iterū dicit Hieremie. xj. Laboravi sustinens. Beata igitur virgo huic legi purificationis nō tenebat. quia non perierit suscepto semine sed mystico spiramine. Unde Moyses addidit suscepto semine. cū tñ necesse n̄ erat q̄rā ad alias mulieres: q̄ oēs suscepto semine pariunt. Sed ideo addidit ut dicit Bern. quia tūc in matrem dñi

De purificatōe beate Marie virginis

blasphemiam irrogare. Voluit enim in hoc se subdere legi propter quatuor rationes. Prima ratio est ut exemplum humilitatis daret. Unde dicit Bernardus. Vere beata virgo non habes carnem nec tibi opus est purificatioe. Sed nunquid filio tuo opus erat circumcisioe. esto inter mulieres tanquam una illarum. Nam et filius tuus sic est in medio puerorum. Deinde autem humilitas non solum fuit ex patre matris: sed etiam ex parte filii qui sibi in hoc se voluit subdere legi. Nam in natiuitate se habuit ut pauper homo. in circumcisioe ut pauper et peccator homo. sed hodie ut pauper et peccator et seruus homo. Ut pauper in eo quod oblationem pauperum elegit. ut peccator in eo quod ipse cum matre voluit explari. ut seruus in eo quod voluit redimi. Sic etiam voluit postmodum baptizari non propter culpam purgandam sed propter eius humilitatem maximam ostendendam. Nam omnia remedia contra originale peccatum instituta christus in se assumere voluit. non quia aliquatenus indigeret sed ut humilitatem suam maximam nobis ostenderet. et ut illa remedia pro tempore suo bona fuisse monstraret.

B Quinque enim remedia contra ipsum originale peccatum per preceptum temporis instituta sunt. quorum tria sunt quod dicit Hugo de sancto victore in lege veteri instituta sunt. scilicet oblationes decimarum. et sacrificiorum imolationes per quam maxime opus nostre redemptionis exprimebatur. Nam modus redimendi exprimebatur per oblationem. ipsum peccatum per sacrificium in quo erat sanguis effusio. ipsum redemptionem per decimationem. quia homo significatur per decimam dragmam. Primum ergo remedium fuit oblatio. Unde chayan obtulit deo munera de frugibus et abel de agnibus. Secundum fuit decimatio. Unde et Abraham melchisedech sacerdoti decimas obtulit. Nam secundum Augustinum decimabatur quod curabatur. Tercium fuit sacrificiorum imolatio. Ipsa enim sacrificia secundum quod dicit Bernardus. erant contra originale peccatum. Quia tamen exigebatur ut ad minimum alius pauperum fidelis esset. et aliquid veritatis infideles esse poterant. ideo aduenit quartum

remedium. scilicet circumcisio. quam siue gentes siue deiles essent siue infideles valebat. sed quia illud remedium non poterat peruenire nisi solis maribus. nec ianuam patuli poterat aperire. ideo successit et quintum remedium. scilicet baptismus qui est communis omnibus et ianuam celi aperit. Primum igitur remedium christus quodammodo assumpsisse videtur quoniam in templo a parentibus est oblatus. Secundum remedium quodammodo assumpsit quoniam quadraginta diebus et noctibus ieiunauit. quia enim non habebat unde solveret decimas dierum. Tercium assumpsit quoniam mater eius par turturum aut duos pullos colubarum pro eo obtulit ut inde sacrificium fieret vel quoniam in cruce se sacrificium obtulit. Quartum quoniam se circumcidere permisit. Quintum quoniam a iohanne baptisma suscepit. Secunda ratio est ut legem impleveret. Non enim venerat dominus legem solvere sed adimplere. Nam si in hoc legem soluisset potuisset se iudei excusare et dicere Quoniam doctrinam tuam non recipimus ex eo quod dissimiles patribus. nec legis traditiones obseruas. Triplici autem legi hodie se Christus et virgo subiecit. Primo legi purificationis in significationem virtutis. ut per quam omnia bene fecerimus dicamus quod fuit inutiles sumus. Secundo legi redemptionis ad exemplum humilitatis. Tercio legi oblationis ad exemplum paupertatis. Tercia ratio est ut legem purificationis terminaret. Sicut enim adueniente luce cessant tenebre et adueniente sole recedit umbra. sic et adueniente purificatione vera cessauit purificatio typica. Ibi ei aduenit vera purificatio nostra. id est christus qui active dicitur purificatio. ex eo quod nos per fidem purificat. sed quod deus. fide purificans corda eorum. Hinc enim est quod nec de cetero presbiter tenent ad solutionem. nec matres ad purificationem. vel templi ingressiones nec filii ad illam redemptionem. Quarta ratio est ut nos purificandos instrueret. Quinque autem modis fit purgatio ab infamia secundum iura licet tres inhibeantur. secundum quos et nos purgari debemus. scilicet iura merito quod significat peccati abrenuntiationem

De purificatōe beate Marie virginis

aq̄ q̄ significat baptismalē ablutōez. igne q̄ desiḡt spūalis gr̄e infusionez. testibz q̄ designāt bonoz op̄ez multitudine. bello q̄ significat tēptatōez.

Glenēs aut̄ brā fgo ad tēplū filiū suū obtulit z eū q̄nqz siclis redemit. Notādū enī q̄ qdā p̄mogenita redimebant. sic p̄mogenita vndecim tribuū que redimebāt q̄nqz siclis. Que dā nō redimebāt. sicut p̄mogenita leuitaz q̄ nūqz redimebāt. sz cū i adultatē etatē pueniebāt sp̄ in tēplo dñi seruiebāt. Et sicut p̄mogenita mūdoy aialū q̄ itez nō redimebant sed dño offerebant. Quedā cōmutabant. vt p̄mogenitū asini q̄ p̄mutabant i ouē. Quedā occidebant: vt p̄mogenituz canis. Cū igit̄ xps fuerit de tribu iuda q̄ fuit vna vndecim tribuū p̄ez q̄ debuit redimī. Obtrulerūt etiā p̄ eo dño par turtuz aut duos pullos colūbaz. Nec enī erat oblatio paup̄ez sed agnō oblatio diuitiū. Nō aut̄ dixit pullos turtuz sicut dixit pullos colūbaz. qz pulli colūbaz sp̄ inueniūt. tur pulli aut̄ turtuz nō sp̄ inueniunt. turtures aut̄ sp̄ inueniūt. Nec dixit par colūbaz sicut dixit par turtuz. qz colūba est auis libidinosa. z iō in sacrisuo dē noluit eā offerri. turtur aut̄ est auis pudica. Sed nōne beata fgo maria pauloante a magis multa pōdera auri recepat. videt̄ ḡ q̄ bñ potuerit agnū vnū emere. Sz dicen- dū q̄ sine dubio fm Bern. magi magna pōdera auri obtulerūt. qz nō est verisimile q̄ tales reges tali puero vilia munera obtulissent. Sed tñ brā fgo vt aliq̄b placet illud sibi nō retinuit. sed statim paup̄ibz erogauit. El for te pegrinatōi in egyptū p̄ septēnium imminēti puidē refuauit. Vel forte nō in magna q̄ntitate talia obtulerūt cū hec i significatōez mysticā offerret. Ponit aut̄ expositoz tres oblatōes de dño factas. Priā facta ē d̄ ipo a pentibz. Scda p̄ ipo de auibz. Tercia fecit ipe in cruce p̄ hoibz. Priā ondit ei? hūilitatez. qz dñs legis se legi

subiecit. Scda paup̄tatē. qz paup̄ez oblatōez elegit. Tercia charitatē: qz se p̄ pctōibz tradidit. Propterates turturis habēt his p̄sibz. Alta petit turtur cātado gemit. veniēs ver. Nūciat z caste viuit. solusqz moratur. Pullos nocte fouet: morticinūqz fugit. Propterates p̄o colūbe his versibz notant. Grana legit. volitat sociata. cadaue/ra vitat. Felle caret. plāgit. sociūqz oscula cāgit. Petra dat huic nidū. fūgit hostem i flumie visum. Rostro nō ledit gemios. pullos bñ nutrit. Dē scdo hec festiuitas ypapanti. qd̄ idez est qd̄ p̄sentatio. ex eo q̄ xps ei tēplo p̄ntatus. Vel ypapanti qd̄ idē est qd̄ obuiatio. qz symeon z anna obuiauerūt dño cū offerret in templū. z d̄: ab ypa qd̄ est ire z anti qd̄ est p̄. Tūc acceperit eū symeon in vlnas suas. Et notādū q̄ triplex obubrario siue exinanitio h̄ d̄ saluatore nro facta ē. Pri ma est exinanitio p̄ritatis. Ille enī q̄ ē p̄ritas q̄ omnē hoīem p̄ seipm q̄ ē via in seipm q̄ ē vita ducit hodie ab alijs se duci p̄misit. Cū induceret inq̄t puerū iesum zc. Scda est exinanitio bonitatis. qm̄ ille q̄ sol⁹ scr̄s z bon⁹ ē tanq̄z immūd⁹ voluit cū nre expiari. Tercia est exinanitio maiestatis. qm̄ ille q̄ est portās oīa p̄bo virtutis sue. hodie in vlnis se recipi z portari p̄misit. q̄ tñ portabat portantē se. fm illd̄ Senex puez portabat. puer aut̄ senē regebat. Tūc aut̄ symeon bñ dixit eū dicens. Nūc dimittis suū tuū dñe zc. Et appellat eū symeon tribz noibz. s. salutare. lumē. z gl̄iam plebis israel. Rō aut̄ hui⁹ triplicis nois pōt q̄dru- plicit̄ sumi. Priō penes nram iustificatiōem. vt dicat salutare remittēdo culpā. qz iesus interpretat saluator ex eo q̄ saluū facit populū suū a pctis eorū. Lumē dādo grām. Gl̄ia pleb dādo gl̄iaz. Scdo penes nraz regeneratōez. Nā p̄mo puer exorcizat z baptizat z sic a pctō mūdā q̄ ad p̄mū Se cūdo cādela accēsa ei dat q̄ ad scdm. Tercio ad altare offert q̄ ad terciū.

De purificatōe beate Marie virginis

Tercio penes hodiernā pcessionem. Nā pmo cādele bñdicūt z exorcizāt. Scdo accēdūt z i manibz fideliū dā tur. Tercio eccliam cū cātes ingredi unt. Quarto penes triplicē hui⁹ festi denoiatōz. Nā dz purificatio q̄ ad purgationē culpe p hoc q̄ dicit salu tare. Dz cādelaria q̄ ad illuminatōem grē. p hoc q̄ dz lumē. Dz ypapanti q̄ ad collatōez glie. p hoc q̄ dz gloriā plebis isrl. Tūc eni occurrē obuiā xpo in aera. Ut p̄t dicit q̄ laudat xps in hoc cātico vt par. vt salus. vt lux. vt glia. Pax qz mediator est. Sal⁹ qz redēptor. Lux qz doctor. Glia qz p̄e mi ator. Dz z scio h festū cādelaria ex eo q̄ cādele accēse i manibz portāt Quare aut ecclia hoc ordiauerit vt scz in hac die cādele accēse i manibus portent pnt affigrt q̄ttuor rōes. Pri mo ppter remouēdā erroneā p̄suetu dñe. Romani eni olim in kal. febru arij ad honozē februe m̄ris mart⁹: q̄ erat de⁹ belli yrbē de q̄nto in q̄ntum annū cū cereis z facibz tota nocte lu strabat vt fili⁹ suus. s. mars eis victo riā de inimic⁹ pcederet cui⁹ m̄rem tā solēnit honorarēt. Et illud spaciū di cebat lustr⁹. Romani etiā i februario sacrificabāt februo. i. plurōi. z ceteris dijs infernalibz. z hoc p aiabz aīces soz suoz. Ut ḡ p̄piciarēt eoz iō z eis solēnes hostias offerebāt. z tota no cte eoz laudibz isistētē cū cereis z ac cēsis facibz vigilabāt. Mulieres etiā romanoz vt ait Innocēti⁹ papa his diebz festū lumiarū exercebāt. qd a q̄ busdā fabul⁹ poetaz originem traxit. Aut eni q̄ pserpina fuit adeo specio sa q̄ pluto de⁹ infernalēā p̄cupiscens ipaz rapuit z deā eā fecit. Parētes at sui p siluas z nemora cum facibz z lu minaribz eā mltro tpe q̄sierūt. Et istō mulieres romanoz rep̄ntates cū faci bus z lumiaribz circūibāt. Et quonī am difficile ē p̄suetā relinq̄re. xpiani d̄ gētibz ad fidē p̄uersi difficile pote rāt relinq̄re hmoi p̄suetudines paga noz. iōqz Sergi⁹ papa hāc p̄suetudi

nē i melius pmutauit. vt. s. xpiani ad honozē sc̄re m̄ris dñi oī anno in hac die totū mūdū cū accēsis cādel⁹ z bñ dicitis cereis illustrarēt. vt solennitas qdē staret sz alia intērdō fieret. Se cūdo ppter onidēdā p̄gis puritatem. Aliq̄ ei audietes p̄ginē purificatam possent credere ipaz purificatōe indi guisse. Ut gōndat q̄ tota fuit puris sima z splēdida. iō ordiauit ecclia vt lumiosos cereos baiulem⁹. ac si ipso facto dicat ecclia. Virgo brā purifi catōe nō indiges. sz tota rutilas. tota splēdes. Vere eni purificatōe nō indi gebat q̄ z nō suscepto semie p̄cepit. z i matr⁹ vtero p̄fectissime mūdāta et sc̄tificata erat. Adeo aut fuit i m̄ris vtero z in aduētū spūsc̄i sc̄tificata et mūdāta q̄ nō solū aliq̄d inclāmētum ad p̄ctm in ea penit⁹ nō remāsit. sed etiā p̄t sc̄titar⁹ ei⁹ vsqz ad celos extē debat z trāsfūdebat. ita q̄ i alijs oēs mot⁹ carnal⁹ p̄cupiscētie extinguebat. Un dicūt iudei q̄ cū maria pulcerri ma fuerit. a nullo tñ potuit vnqz con cupisci. z rō est. qz virt⁹ sue castitatis cūctos aspiciētes penetrabat. z oēm in eis p̄cupiam repellebat. Un p̄paf cedio. qz sic cedi⁹ odore suo serpētes i terficit. ita ei⁹ sc̄tificatio i alijs radia bat z oēs mot⁹ i carne serpētinus oc cldebat. Cōparat etiā myrrhe. qz sic myrrha interficit p̄mes. sic ei⁹ sc̄tital p̄cupiscētiās carnales. Et hāc p̄roga tiuā habuit p̄ ceter⁹ sc̄tificatis i vfo z p̄ginibz. qz eoz sc̄titas et castitas i alios nō trāsfundebat. nec carnales mot⁹ in alijs extinguebat. Vir⁹ autē castitat⁹ p̄gis etiam ipudicoz corda medullit⁹ penetrabat. z ea q̄ ad ipaz prin⁹ casta reddebat. Tercio ppter rep̄ntandā hodiernā pcessionēz Nā maria z ioseph z symeō z anna hodie honorabilē pcessionē fecerūt. et puez iesū in tēplū p̄ntauerūt. Sic et nos pcessionē facim⁹ z cereū accensū p quē significat iesus in manibz baiu lam⁹ z vsqz i ecclias deferim⁹. Tria eni sunt i cereo. s. cera lychin⁹ et ignis

De purificatōe beate Marie virginis

er p hec tria significant tria q fuerunt in xpo. Nā cera significat carnē xpi q nata est de maria ygine sine corrupti one carnis. sic apes cerā gignunt sine alterutrz cōmixtiōe. Lychin⁹ i cera la tēs significat aiām cādidiſſimā i car ne latentē. Ignis pō siue lumē signi ficat diuinitatē. qz de⁹ nō ignis cōsu mēs est. Qū qdā sic ait. Nāc in ho noze pie cādela porto marie. Accipe p cerā carnē de ygine verā Per lumē numē maſtatūqz cacumē. Lychin⁹ z est ania sub carne latēs popina. Quarto ppter instructōz nraz. In h eni instruimur q si volum⁹ eē an deū purificati z mūdi tria i nob habere d bēm⁹. scilicet. fidē verā. actōnez bonā. intētiōem rectā. Nā cādela i manu ac censa est fides cū opatiōe bona. Et sic cādela sine lumie dicit eē mortua. et lumē p se sine cādela nō lucet sz mor tuū esse videt. sic et opatiō sine fide z fides sine bono ope mortua esse dicit Lychin⁹ autē intus i cera occultat⁹ ē intētiō rcā. vñ Bre. Sic sit op⁹ i pub lico vt tñ intētiō maneat i oculo. Quedā matrona nobil⁹ in beatam yginē maximā deuotōz hēbat. Hec qndā capellā iuxta domū suā cōstru xerat z ppiū capellanū habēs omni die missam de brā ygine audire vole bat. Appropinqntē aut festo purifi catōnis beate virginis sacerdos ob qbdā suū negociū lōg⁹ secessit. z do minā die illo missam hīc non potuit. Vel vt alibi legit oīa q habere pote rat etiā vestimēta p amore virginis dabat. Qū cū clamidē dedisset et ad ecclīaz ire nō possz sine missa illaz ea die manere optebat. De q cū plimū doleret ecclīam ppiā seu camerā itra uir. z ante altare brē yginis se pstra uir. Tūc subito i excessu mētis facta videbat sibi se in qdā ecclīa pulcerra et speciosa collocatā esse. Et respiciēs vidit turbā maximā yginū i ecclēsiā veniētē qz qdā ygo pulcerra diade mate coronata pibat. Tūc oēs p or dinē cōsederunt. ecce turba alia iuue

nā q et ipi iuxta ordinē pſederūt. Et ecce qdā maximū cereoz fascē deferēt cereū pmo virginē q z ceteras ante ibat dedit z postea alijs ygibz z iuue nibz tribuit. Deinde ad illā mronam venit. z cereū ei obtulit. quē illā libē ter accepit. Tūc p choz respiciēs vi dit duos ceroferarios. subdyaconuz dyaconū z sacerdotē sacz idutos ve sibi ad altare pcedētes tanqz missaz solēnia celebrare volētes. Videbat aut sibi q accoliti eēnt Vincent⁹ et Laurēt⁹. dyaconus z subdyaconus duo angeli. sacerdos aut xps. Facta aut pſessioe duo pulcerrimi iuuenes i mediū chozi ierūt z officiū misse al ta voce z deuotissime inceperūt. z cefi q in choro erant psequūt. Cū aut ad oblatōem ventū fuissz. regina yginū z ceterē ygines cū alijs q erant i cho ro cereos suos sacerdoti vt moris est flexis genibz obtulerūt. Cū āt sacer dos illā matronā expectaret vt sibi ce reū suū offerret. z illa ire nollet. misit ad eā regina yginū p nūciū q rustici tatē facerz q sacerdotē cādū expecta re pmitteret. Illa autē rñdit q sacer dos in missa suā pcederet. qz cereum suū sibi nō offerret. Tūc itez regina aliū nūciū misit. Cui silt illa rñdit. q cereū sibi datum penit⁹ nulli daret sed illū ex deuotōne teneret. Regina autē virginū nūcio pcepit dicēs. Va de z iterū eā roga vt cereū offerat. sin autē ipm de manibz eius violēter au feras. Tūc nūciū iussit. et illa rogantem audire recusaret. dixit se in mandatis habere vt ipm ab ea vio lenter auferret. Tūc ille cum magna violētia cereū cepit z ipm auferre co nabat. Illa autē fort⁹ tenebat et se viriliter defendebat. Tūc lōga fie ret altercatio. z hinc inde cere⁹ violen tius traheret subito cere⁹ fract⁹ est. et medietas in manu nūcij. z alia me dieras in manu ipsius dñe remansit. Ad hanc igitur uehemētē fractōnez illa subito. ad se redijt. z se iuxta alta re vbi se posuerat inueniens. cereum

De sancto Blasio

fractū in manu sua reppit. De q̄ val
de admirās imensas grās h̄tē p̄gini
reddidit q̄ eā sine missa illa die rema
nere nō p̄misit. sed tali officio infesse
fecit Illa aut̄ cereū diligēter reposuit
z p̄ maximis reliquijs refuauit. Sz
z oēs vt d̄r q̄ tūc rāgebant d̄ eo a q̄cū
q̄ detinebant infirmitate p̄tin⁹ libera
bant. Quedā alia m̄fona dū esset
Gūda q̄dā nocte i somnis vidit se por
tare q̄dā verillū q̄ colore sanguieo
erat tinctū. Eūgilas aut̄ p̄tinuo sen
sum amissit. Quā diabol⁹ adeo ludi
ficabat vt videret sibi q̄ xp̄ianā fidē
quā hacten⁹ habuerat inf̄ māmillas
haberz. z inde p̄tinuo exiret. Que cū
nullaten⁹ curari possz in q̄dā ecclia
h̄tē virgis i festo purificatōis p̄nocta
uit. z integrā sanitatē recepit.

Legenda xxxviiij.

De sancto Blasio

Blasius quasi blan-

b dus. Vel blas⁹ q̄i belas⁹
a bela q̄d ē habit⁹. z s̄p̄o
puulus. Sūt enī blād⁹ p̄ dulcedinē
f̄monū. habit⁹ p̄ habit⁹ p̄rutū. puul⁹
p̄ humilitatē mox.

A
Blas⁹ cū oī m̄asuetudinē z s̄a
ctitate polleret. xp̄iani eū i se
baste ciuitate capadocie i ep̄i
scopū elegerūt. Qui ep̄atu suscepto ad
dyodetianā p̄secutōem spelūcā petijt
z ibi heremiticā vitā duxit. Cui aues
pabulū afferebāt. ac fere ad eū vnani
mīter p̄fluebant. z vsq̄duz ip̄oncret
manū eis b̄ndicēs nō recedebant ab
eo. Deniq̄ si q̄ infirmabant ad eū cō
tinuo veniebāt z sanitatē ad integz
reporabāt. Preses igit̄ illi⁹ regionis
dū milites suos ad venādū misisset.
z illi inuanū alibi laborātes ad antz
feti Blasij casu puenissent. magnam
ibidē bestiaz multitudinē añ ip̄z stā
tiū reppererūt. Quas dū nullatenus
cape possent attoniti dño suo nūcia
uerūt. Qui statim milites p̄les misit. et
vt ip̄m cū oibz xp̄ianis ad se adduce
rēt p̄cepit. In ip̄a aut̄ nocte ter xps ei

apparuit dicēs. Surge z offer mihi
sacrificiū. Ecce aut̄ aduenerūt milites
dicētes. Egredere vocat te p̄ ses. Qui
bus r̄ndit Blas⁹. B̄nuen istis filij.
nūc video qz de⁹ nō ē oblit⁹ mei. Per
gēs x̄o cū eis nūq̄ a p̄dicatōe cessauit
et corā eis miracula multa fecit. Tūc
mulier q̄dā filiū suū moriētē in cuius
guttire os p̄isē trāsuerū erat ad pe
des ei⁹ attulit. z vt sanaret cū lachry
mis postulabat. Sc̄tūs x̄o blasius
man⁹ sup eū imponēs orauit vt puer
ille z oēs q̄ i ei⁹ noīe aliqd peterēt sa
nitatis b̄nficiū obtinerēt. z statim sana
tus ē. **B** Blas⁹ q̄dā paup̄cla
vnū solū porcū habēs. quē tñ violen
ter lup⁹ rapuerat. sanctū blasij dep̄
cabat vt sibi reddi faceret suū porcū.
Qui subridēs dixit. Blas⁹ noli tri
stari reddet tibi porc⁹ tu⁹. p̄tinuo lu
pus vēit z porcū vidue reddidit.

Ingradies x̄o Blas⁹ ciuitatē ius
su p̄ncipis carceri mācipat. Alia x̄o
die iussit p̄ses ip̄m sibi p̄ntari. quē vt
dēs blandis f̄mōibz salutauit dicēs
Gaude blasij amice deoz. Cui blas⁹
Gaude tu optie p̄ses. sz ne dicas eos
deos sz demōes. qz etno igni cū his q̄
eos honorāt tradūt. Frat⁹ p̄ses eum
fustibz cedi iussit. z i carcerez retrudi
fecit. Cui blas⁹ dixit. Insensate spe
ras p̄ penas tuas dei mei a me aufer
re amorē q̄ ip̄m i me habeo corrobō
ratorē. Audiēs hoc vidua illa cui por
cū reddiderat porcū ip̄m occidit. et ca
put cū pedibz cādela z pane ad sanctū
blasij deportauit. Ille grās agēs co
medit sibi qz dixit. Singul⁹ annis cā
delā i ecclia nominis mei offeras. z tñ
bi et q̄cūqz hoc fecerit b̄n erit. Qd sp̄
egit z sibi p̄sp̄itas multa fuit. P̄ hoc
cū eductū a carcere p̄ses ad deos in
clinare nō posset. iussit eū in ligno sus
pendi. et carnē ei⁹ cum ferreis pectini
bus laniari. z sic itez in carcere repoz
tari. **E** Septē ḡ milierēs seq̄ntes
guttas sanguis colligebāt. Que mor
tenēt z ad deoz sacrificiū cōpellūt. q̄
dixert. si vis vt deos tuos adorem⁹ cū

De sancta Agatha virgine

reuerentia mitte eos ad stagnū vt ibi facieb; ablutis mūdus adorare possim? **L**et' p'ses efficit' z citi' qd dixerant adimplet. Ille fō deos arripuerit et eos i stagni mediū piecēt dicētes. Si dñj sunt videbim'. Qd p'ses audiēs z p ira insanies z seipm pcutiens dixit mistris. Cur nō tenuist' deos n'ros vt nō mitterent in pfunduz laci Qui dixerūt. Dolose tecū locute sūt mlieres. z eos in stagnuz piecerunt. **L**ui mlieres. **D**eus ver' dolos nō patit. sed z si dñj fuissent p'scuisissent vti' qd eis facere volebam'. Et irat' p'ses iussit plumbū liqfactū z pectines ferreos. z. vij. loricas igne cādentes ex vna pte parī. z ex alia. vij. camisias afferrī lineas. Quo dicēte vt ex his qd mallēt eligerēt. vna illaz duos p'uulos habēs audacter cucurrit z lineas camisias accipiēs in caminū piecit. Pueri fō mī dixerūt. Nō nos mī dulcissima p' te relinqs. s; sic nos replesti dulcedie lactis. sic nos reple dulcedine regni celestis. **T**ūc p'ses iussit eas suspēdi z carnes eaz pectinib; ferreis laniari. Quaz carnes vt nix albiissime erāt. z p sanguie lac fluebat. **L**ū aut supplicia inuite ferrēt angel' dñi ad eas venit z eas virilit' p'fortauit dicēs. Nolite timere. bon' ei opa'ri' q' bñ incipit z bñ p'ficiat. z a p'ducēte se bñ dictioez meret p cōpleto ope. z mercedē accipit p labore. z gaudiū possidet p mercede. **T**ūc p'ses iussit eas deponi. z i caminū mitti Que diuinitus igne exticco exierūt illese. qb; p'ses. **I**ā nūc magicā artē dimitte z deos n'ros adorate. Que rñderunt. **P**erfice qd cepisti. qz iā ad regnū celeste vocare sum'. **T**ūc ille data snia eas decollari mādauit. Que dñi decollari deberēt flexis genib; adorauerūt dicētes. **D**e' q' nos a tenebris sepasti. z in hāc lucē dulcissimā adduxisti. q' nos sacrificiū tuū fecisti. aias nostras suscipe z ad vitā etnā facias p'uenire. z sic trūcat' capitib; ad domi nū miguerūt. **D** Post h' iussit

p'ses Blasū sibi p'sentari. z dixit ei. **U**el nūc adoras deos vel n. **L**ui blasius. **I**mpie nō timeo minas tuas a'ge vt vis. corp' enī meuz penit' tibi trado. **T**ūc iussit eū mitti in stagnuz **I**p'e fō aquā signauit. z mox sic fra arida fixa p'māsit. Dixitq; eis. **S**ive ri sunt dñj v'ri oñdite p'turē eoz. z in' gredimī huc. **I**ngressiq; .lxy. viri stagnū cōtinuo sunt submersi. **A**ngelus aut dñi descendēs dixit ei. **E**gredere blasī z coronā tibi a deo parā suscipe **L**ūq; exisset dixit ad eū p'ses. **Q**uō decreuisti nō adorare deos. **L**ui blasius. **E**gnose miser. qz xpi seru' sū. nec demones adoro. **E**t statim iussit eū decollari. **I**p'e aut ad dñm orauit vt qdūq; p infirmitate gutturis v' aliq' q'cūq; infirmitate ei' patrocina p'fistularet exaudiri p'nuuo mereret. **E**t ecce vox de cel' ad eū venit q' sic fieret vt orauit. **S**icq; p'noiat' scūs cū duob; puerul' decollat' est circa ānos domini. cclxxiij.

Legenda xxxix. **A**
De sancta Agatha v'gine.

Agatha dicit' ab agyos qd est scūs z theos de' q'si scā dei. **T**ria ei sūt sic dicit **C**hry'st. q' sanctū faciunt. z illa p'fecte fuerūt in ea. s. cordis mūdicia. spūsscti p'sentia. z bonorū opeaz affluētia. **U**el d'r ab a qd ē sine z geos terra et theos de' q'si dea sine terra. i. sine amore terrenoz. **U**el ab aga qd est loqns. z thau p'sumatio. q'si p'sumate z p'fecte loqns. qd p'tz in suis rñsis. **U**el ab agad qd ē fuitus z thaas supior q'si fuitus supior. et h' p'p' illud qd dixit. **S**ūma igenuitas est ista zc. **U**el ab aga qd ē solēnis z thau p'sumatio q'si solēnit' p'sumata. id ē sepultra. qd patet in angelis q' eā sepelierunt

B
Agatha f'go ingenua mēte et corpe pulcerria in v'be catha nensiu deum sp in oi scitrate colebat. **Q**uintian' aut p'sularis sicilie cū cēt

De sancta Agatha virgine

ignobilis libidinosus auarus et idolis deditur beatam agatham comprehendere nitebatur. ut quod erat ignobilis comprehendendo nobile timeretur. quod libidinosus et pulchritudine frueretur. quod auarus et diuitias raperet. quia idolatra diis eam faceret imolare. Fecitque eam ad se adduci. Que cum adducta esset et ei immobile propositum cognouisset tradidit eam cuidam meretrici nomine affrodisie. et nouem filiarum eiusdem turpitudinis. ut per triginta dies suaderetur ei quod ei animam immutaret. Et modo promittendo leta. modo terrendo per aspera spabatur eam a bono proposito reuocare. Quibus beata agatha dixit. Mens mea supra petram solidata est et in christo fundata. Verba vestra venti sunt. promissiones vestre pluuie sunt. terrores vestri flumina sunt. Que quando tuum impugnat fundamentum domus mee cadere non valebit. Nec autem diu cens flebat quotidie et orabat scitans ad martyrii palinam peruenire. Videns igitur affrodisia ipsam immobile permanere dixit quinciano. Facile perit saxa molliri et ferrum in plumbi mollietate perit quod ab interfectione christiana mens istius puelle conuerit seu reuocari. Tunc quincianus fecit eam ad se adduci et ait illi. Cuius proditionis es. Cui illa. Non solum ingenua sed et spectabilis genere. ut omnis penicula mea testatur. Cui quincianus. Si ingenua es cur moribus te similem personam habere ostendis. Illa respondit. Quia ancilla christi sum ideo simile me exhibeo personam. Quincianus dixit. Si te ingenuam dicis quod ancillam asseris. Illa respondit. Summa ingenuitas ista est in qua seruitur christi comprehendebatur. Quincianus dixit. elige quod uolueris. aut scilicet diis sacrificare. aut diuersa supplicia sustinere. Cui agatha. Sit talis uxor tua qualis fuit uxor dea tua. et tu talis sis qualis fuit deus tuus iupiter. Tunc quincianus iussit eam alapis cedere dicens. In iniuriam iudicis noli temerario ore garrere. Agatha respondit. Viros te virum prudentem ad tantam stulticiam delutum ut illos dicas deos tuos esse quorum vitam non cupias tuam coniugem vel te immolari.

ut dicas tibi iniuriam fieri si eorum viuas exemplo. Nam si deus tui sit bonum tibi optaui. Si autem execraris eorum propterea mecum sentis. Quincianus dixit. Quid mihi verborum superfluum cur sus. aut sacrificia diis. aut te faciam diuersis suppliciis interire. Agatha respondit. Si feras mihi promittas audito christi nomine mansuescunt. Si ignem adhibeas de celo mihi rorem saluificum angeli ministrabunt. Si plagas vel tormenta ingeras habeo spiritum sanctum per quem despicio vniuersa. **L** Tunc iussit eam trahi ad carcerem. quod voce eius publica premebat. Ad quem letissime et glorianter ibat. et quasi ad epulas inuitata agonem suam domino comedebat. Sequenti die dixit ei quincianus. Abnega christum et adora deos. qui cum renueret iussit eam in eculleo suspendi et torqueri. Dixitque agatha. Ego in his penis ita delector sicut qui bonum nuncium audit. aut qui videt quem diu desiderauit. aut qui multos thesauros inuenit. Non enim potest triticum in horreum poni nisi teca ei fuerit fortis perculcata et in paleas redacta. Sic anima mea non potest intrare paradysum cum palma martyrii nisi diligenter feceris corpus meum a carnificibus attraheri. Tunc tractus quincianus iussit eam mammillam torqueri et totam diutissime iussit abscidi. Cui agatha. Impie crudeliter et dure tyrane non es profusus amputare in femina quod ipse in matre suxisti. Ego habeo mammillas integras in te in anima mea. ex quibus nutrio omnes sensus meos quos ab infantia domino consecraui. **D** Tunc iussit eam in carcerem recipi. prohibens ingressum medicorum. et panem vel aquam sibi ab aliquo ministrari. Et ecce circa mediam noctem venit ad eam quidam senex quem antecederat puer lumen portitor. diuersa secum ferens medicamenta. et dixit ei. Licet consularis infans tormentis te afflixerit tu cum tuis responsis amplius afflixisti. Et licet verba tua torserit. sed illius veritas in amaritudine conuertetur. Et quoniam ibi eras cum hec patiebatur videtur quod mammilla tua potest curam salutis

De sancta Agatha virgine

fufcipe. Cui agatha. Medicinā carnalē corpi meo uinq̃ exhibui. et turpe est vt qđ tādū seruauī nūc pdam. Dixit ei senex. Filia ego christianus sum. ne uerecūderis. Cui agatha. Et vñ uerecūdari possum cū tu sis senex et grādeuus. ego sō ita crudelit̃ lacerata qđ nemo d me possit p̃cipe volu/ptatē. Sed ago tibi gratias dñe pater. quia sollicitudinē tuā mihi impēdere dignatus es. Cui ille. Et quare nō pmitris vt curē te. Agatha respōdit. Quia habeo dñm iesum christū qui solo s̃bo curat om̃ia. et sermone restaurat vniuersa. hic si vult pōt me p̃tinuo curare. Et subridens senior dixit. Et ego aplus ei⁹ sum. et ipse misit ad te. et in noīe eius scias te eē sanātam. Et cōtinuo Petrus apostolus disparuit. et p̃cides beata Agatha gratias agens inuenit se vndiq̃ sanatā. et mām illam suo pectori restituta. Cū ergo ex imenso lumine custodes territi aufugissent et aprū carcerē reliq̃ssent rogabāt eam quidā vt abiret. Absit inquit vt fugiā et coror nam paciētie pdam. et custodes meos tribulationib⁹ tradam. Post dies q̃tuor dixit ei quintian⁹ vt deos adoraret ne grauiora supplicia sustineret. Cui agatha. Verba tua fatua sunt et vana aerē maculātia et iniqua. Miser sine intellectu quōd vīs vt lapides adozē et deū celi qđ me sanauit dimittā. Quintian⁹ dixit. Et quis te sanauit. Cui agatha. Christ⁹ filius dei. Quintian⁹ dixit. Itē tu christū audes nominare quē ego nolo audire. Agatha dixit. Quādū vixero christū corde et labijs inuocabo. Quintianus dixit. Nūc videbo si xps te curabit. et iussit testas fractas spargi et sub testas carbones ignitos mitti. et ipaz desup nudo corpe volutari. Qd cū fieret ecce tremor nūc fac⁹ ē qđ totā ciuitatē ita cōcussit vt pars corruens duos p̃siliarios quintiani operimeret et oīs popul⁹ ad eū p̃curreret cōclamās qđ ppter iniustū agathe

cruciatū talia paterent. Tunc q̃ntia/ nus ex vna pte tremorū ex alia sedi/ tōem populi metuēs. ipam itē i carcerem recipi iōssit. vbi sic orauit dicēs. Dñe iesu christe qđ me creasti et ab infantia custodisti. qui corpus meum a pollutionē seruasti et a me amorē seclī abstulisti. et qđ tormenta me vicerē fecisti. et in eis virtutē paciētie tribuisti. accipe spm meū. et iube me ad tuā misericordiā puenire. Nec cū orasset cum igenti voce spm tradidit circa annuz dñi. celi⁹. sub daciano. als decio impatore. Cū autē fideles cū aromatib⁹ corpus ei⁹ condirent et in sarcophago collocarēt qđaz iuuenis sericis indut⁹ cum plusq̃ centū viris pulcherrimis et ornatis ac albis indutis qđ nunq̃ in illis p̃tibus vīss fuerāt ad corpus ei⁹ venit. et tabulā marmoreā ad caput ei⁹ ponens ab ocul⁹ oīm statim disparuit. Erat autē in p̃dicta tabula scriptū. Ventē sanctam spontaneā honorē deo et patrie liberatōem. Quod sic intelligit. Ventē sanctam habuit. spontaneā se obtulit. honorē deo dedit. et patrie liberationē fecit. Et hoc miraculo diuulgato etiā gentiles et iudei sepulch⁹ ei⁹ plurimū venerari ceperūt. Quintianus autē dum ad eius inuestigandā diuitias pgeret duobus equis inter se fremitū dantib⁹ calcesq̃ iactantib⁹ vnus eum mo/su appetijt. alter calce p̃cussū in flumine piecit. ita qđ corpus eius nusq̃ potuit inueniri. Reuoluto anno circa diē natalis eius mons qđam maxim⁹ circa ciuitates rupt⁹ eructauit incēdiū. qđ q̃si torrēs d mōte descēdēs et sapa trāq̃ liq̃faciēns ad urbē cū mag̃ ipetu veniebat. Tūc mltitudo pagāoz dscēdit d mōte: et ad sep̃lcr ei⁹ p̃fugies velū vñ cōoptum erat sepulch⁹ arripuit et ipm statuit contra ignem. statimq̃ i diē natalis ipius p̃ginis ignis stetit: et vltra vllatenus non p̃cessit. De hac virgine dicit Ambrosi⁹ in p̃fati/ one. O felix et inclita virgo qđ meruit

De sancto Vedasto

domini per laudem fidelium martyris sanguinem
clarificare suum. Illustris et gloriosa ge-
mino illustrata decore. qui in tot totum-
ta aspecta cunctis placita miracula. et mysti-
co pollens suffragio apostoli meruit visita-
tione curari. Sic nuptia christo susceperunt
ethera. Sic humani artus gloriosa ful-
geret obsequia. ubi angelorum chorus scriba-
tem mentis et patrie indicat liberatorum.

Legenda xl.

De sancto Vedasto

Edastus quasi vere

v dans est. quia se sibi dedit
est afflictio et penitus. vel qui
ve distans. quia ve eternum ab eo distat.
Nam dānati semper dicuntur. scilicet quia deum of-
fendi. ve quia diabolo perfensi. ve quia nati
sunt. ve quia mori non valeo. ve quia tam ma-
le torquor. ve quia nunquam liberabor. Amen

Edastus a beato Remigio in-
atrabatensem episcopum ordinatus
fuit. Qui cum ad portam civita-
tis venisset et ibidem duos pauperes unum ce-
cum et alium claudum petentes elemosynam
repperisset dixit eis. Argentum et auxilium
est mihi. quod autem habeo vobis do. Et
facta oratione utrosque sanavit. Cumque autem
in quadam ecclesia derelicta verpibus operata
lupus habitaret. eisdem precepit ut inde
fugeret. nec ultra illuc redire auderet
Quod et factum est. Denique cum per bo-
nem et opem multos convertisset. quadragesimo anno
sui episcopatus vidit colunam igneam a
celo visam et domum suam descendente. Qui
finem suum adesse considerans post modicum
in pace quievit circa annum domini quingen-
tesimum quingentesimum. Cum autem corpus eius
transferretur ad omnia per senio cecus
volens quod corpus episcopi videre non poterat
more lumine recepit. sed postmodum ad vo-
luntatem suam lumen amisit.

Legenda xli.

De sancto Amando

Mandans dicitur quia

amabilis fuit. Habuit enim
tria in se quod faciunt homines
amabilem. Primum est socie-

De sancto Amando

tas grata. Prover. xvij. Vir amabi-
lis ad societatem magis amicus est quam frater
Secundum est quaesitio honestas. et sic
beatus de Hester. ij. quod oculus amabilis
videbat. Tercium est probitatis fructus
tas. ij. Reg. ij. Saul et Ionathas ama-
biles et decori.

Amandus ex nobilibus penitus
bus oritur monasterium introiit

Qui dum per monasterium ambulat

ret quandoque maximum serpentem invenit.
quem statim perire crucis et oratione ad
foveam unde exierat fodire coegerat non
quia inde exivit. Veniens autem ad sepul-
chrum sancti martini annis. xv. ibi man-
sit. cilicio indutus et aqua et pane ordeaceo
sustentatus. Post hoc dum romam iussit et in
ecclesia sancti petri in oratione pernoctans cu-
stos ecclesie ipsum irreverenter foras eiecit
Qui dum ad ammonitionem sancti petri qui sibi
ante fores ecclesie dormienti apparuit
ad gallias iussit. et ibidem regem Da-
gobertum per suis criminibus increpare. ira-
tus rex cum de suo regno eiecit. Denique
quia cum rex filium non haberet. et oratione facta
ad deum filium habuisset cogitare cepit
a quo infantem suum faceret baptizari. Ve-
nitque in mentem eius ut ab Amando eius
baptizari faceret. Quisito igitur aman-
do et ad regem adducto rex ad pedes eius
prosternebat. rogavitque ut sibi indulgeret
et suum filium quem sibi dominus dederat bap-
tizaret. Ille pro prima petitione beni-
gne concessit. sed secularibus negotiis im-
plicari merens secundam renuit et absces-
sit. Tandem victus precibus annuit voto re-
gis. Quem cum baptizaret tacentibus cum-
ctis infans respondit Amen. Post hoc rex
ipsum in traiectionem episcopum sublimari fe-
cit. Qui cum a plerisque presbiteris predicationis
gratiā videret in vasconiam iit. Ubi
cum quidam ioculator presbiter eius irrideret.
a demone arripit et propriis dentibus se
discerpens quod viro dei iniuria fecerit co-
fiteatur. et statim miserabiliter moritur. B-
dum autem quidam vice manum lavaret. quidam
episcopus aqua illa servari fecit. de qua quidam
cecus postmodum curatus fuit. Cum in
quidam loco de voluntate regis monasterium

2struere vellet qdā ep̄s p̄rie ciuitat̄
molestē hoc sustinens misit famulos
suos vt aut ip̄m occideret vel ide cū
ceret. Qui veniētes eidē dolose dixe
rūt vt secū pgeret. z sibi locū aprū ad
mōasteriū onderet. Ille aut malicia
eorū p̄cognoscēs vsq; ad cacumē mō
s vbi eū occidere cupiebāt cū eis iuit
eo q̄ mltū martyriū affectaret. Sed
ecce tāta pluuia z tēpestas mons te
gis vt se mutuo videre nō possent. et
se iā mori putātes p̄strati veniā po
stulabāt. z vt eos viuos abire pmitt
teret exorabāt. Qui oīdem effudit et
serenitatē maximā ipetrauit. Illi er
go ad p̄pria redierūt. z scūs amādus
euadēs z mltā alia miracula faciēs in
pace q̄euit. Floruit circa annū dñi. dc
liij. tempore Eradij.

Legenda xliij.
De sancto Valentino

Valentinus dicit qua

v si valōrē tenēs. hoc est i sc̄i
tate p̄seuerās. vel d̄r valēti
nus q̄si valēs tyro. i. miles xp̄i. Val
les d̄r valēs q̄ nūq; cedit. foris ferit.
se valēter defendit. potēter vicit. Sic
valentin⁹ nō cessit martyriū vitādo.
p̄cussit ydolatriā euacuādo. defendit
fidē cōminuēdo. vicit patiēdo

Valentinus reuerēdus p̄s byter
fuit. quē Claudi⁹ impator ad
se adduci faciēs interrogauit
dicēs. Quid ē valētin⁹. cur amicitia
n̄ra nō frueris vt deos n̄ros adorās
sup̄stitōez tue abijcias vanitatē. Cui
valentin⁹. Si gr̄az dei scires ista ne
q̄q; dicerēs sed ab idol⁹ animū reuo
cares. z deum q̄ est in cel⁹ adorares.
Tūc qdāz q̄ Claudio astabat dixit.
Quid vis dicere valētin⁹ de sc̄ritate
deoz n̄roz. Cui valētin⁹. Ego d̄ eis
nil dico nisi q̄ fuerūt hoīes miseri et
oī immūdiicia plenī. Ad quē claudi⁹.
Si christ⁹ ver⁹ de⁹ est cur mibi n̄ di
cis qd̄ verū est. Cui valētin⁹. Vere
christ⁹ sol⁹ est deus. in quē si credide
ris ania tua saluabit. respublica au

gebūt. omnīū iūmicoz victoria tibi cō
cedet. Rōdens autē claudi⁹ astanti
bus dixit. Viri romani audite q̄ sa
piēter z recte loq̄tur hō iste. Tūc ol
xit p̄fect⁹. Seduct⁹ est impator. quō
deserem⁹ qd̄ ab infantia tenuimus.
Et tūc cor claudi⁹ imutātū est. Tra
dit autē cuidā p̄ncipi in custodiaz. Et
cū in domū eius ductus fuisset dixit.
Dñe iesu christe vey. lumē. illumina
domū istā vt te verū deū cognoscant
Cui p̄fectus. Viros te dicentem q̄
christ⁹ est lumē. Eddē si filiā meā dū
cecā illuminauerit faciā q̄inq; p̄cepe
ris. Tūc valētin⁹ orans ei⁹ filiā cecā
illuminauit. et oīes de domo sua con
uertit. Tūc impator valētinū decol
lari p̄cepit circa annū dñi. cclxxx.

Legenda xliij. A
De sancta Juliana

Juliana dūz eulogio

p̄fecto nicomēdie despon
sata esset. z nollet sibi aliq
tenuis copulari nisi reciperet fidez xp̄i
iussit eā p̄ suus expoliari z guissime
cedi ac ipi p̄fecto tradi. Cui p̄fect⁹ ait
Dulcissima mea iuliana cur me ita d
lulisti vt me sic renueres. Cui illa. si
tu adoraueris deū meū acq̄escā tibi.
alioqn nūq; dñs meus eris. Cui p̄
fectus. Dñā mea hec facere nō possū
quia impator amputari facerz caput
meū. Cui iuliana. Si ita times im
peratorē mortālē. quō vis vt impato
rē nō timeaz imortālē. Fac qd̄ vis
quia me decipe nō. valebis. Tūc p̄fe
ctus iussit eā grauissime virgis cedi.
z dimidio die p capillos appendi. et
plūbū liq̄factū in capite ei⁹ fundi. qd̄
cū nihil ei nocuisset ip̄am cathenis li
gavit et in carcerē reclusit. Ad quam
venit diabol⁹ in specie angeli dicens
Juliana ego sum angel⁹ dñi q̄ me ad
te misit vt te debeā cōmonere vt dñs
sacrifices ne tā diu crucier⁹ z tā mala
morte moriaris. Tūc Juliana fletu
orauit dicēs. Dñe de⁹ meus ne per
mittas me p̄ire. sed onde mibi quis

De cathedra sancti Petri apli

est iste q̄ mihi talia psuadet. Factaq; est ad eā vox vt ip̄m apphenderet. et q̄s esset ip̄m cogere p̄fiteri. Que cuz eū renuisset et q̄s esset interrogasset. dixit ei q̄ demō esset. et q̄ ad eā decipi endā p̄ suus ip̄m misisset. Cui iuliana. Et q̄s est p̄ tuus. R̄ndit. beelzebub q̄ ad oīa mala nos dirigit et fac nos ḡuiter p̄berari q̄nēs a xpianis fuerim supari. et ideo scio q̄ malo meo huc veni. q̄ te supare nō potui. Inter alia q̄ p̄fessus ē dixit. q̄ tunc maxie a xpianis elōgabatur q̄n m̄ysteriū domini corp̄is agebat. et q̄n orōes et p̄dī catōes fiebāt Tūc iuliana manib; re trox̄it ip̄m ligauit. et ad trā ip̄m dei cīs cū cathena q̄ erat ligata ip̄m durissime p̄berauit. Diabol⁹ p̄o clamās rogabat eā dīcēs. Dñā mea iuliana misere mei. Tūc iussit p̄fect⁹ vt iuliana de carcere educeret. Et exiēs trahēbat post se demonē alligatū. Demō aut̄ rogabat eā dīcēs. Dñā mea iuliana noli ampli⁹ de me ridiculū facere. Non enī potero vltra i quēpiā preualere. Christiani dicūt misericordes esse. et tu nullā d̄ me misericordiā habes. Sicq; p̄ totū for̄ ip̄s traxit. et postea in q̄ndā latrinā ip̄m p̄iecit. B Cū aut̄ ad p̄fectū puēisset in q̄dā rota adeo ē extēsa q̄ oīa ei⁹ ossa vsq; ad medullas exitū sūt p̄fracta. Angel⁹ aut̄ dñi rotā p̄minuēs ip̄as ī mōmto sanauit. Qd̄ vidētes q̄ aderāt crediderūt. et statī decollati sunt viri q̄ngēti et m̄līeres. cxxx. Deinde cū ī q̄ndā olā plūbo liq̄facto plenā missa fuisset. sed plūbū velut tparū balneū factuz esset. maledixit p̄fect⁹ dñs suis q̄ vnā puellā punire n̄ poterāt q̄ tācā iuriā eis irrogabat. Tūc iussit eā decollari. Que dū ad decollandū duceret. demō quē p̄berauerat ī specie iuuenis appa- re q̄m deos v̄ios vitupauit et me hac nocte p̄berauit. reddite ḡ sibi qd̄ me- ruit. Cūq; iuliana paululū ocl̄os aperuisset vt videret q̄s eēt q̄ talia loq̄ret demon auſugens exclamauit. Heu

heu me miser⁹. adhuc puto q̄ me ve- lit cape et ligare. Cū ḡ brā iuliana decollata fuisset p̄fect⁹ nauigās ī ma- ri cum .xxxiij. viris orta tempestate submersus ē. Hoz̄ aut̄ corpa cū ma- re iactass; a feris et auib; sunt comesta

Legenda xliij A De cathedra sancti Petri apli

Athedra triplex esse

dicat. l. regal. ij. Reg. xxiij
David sedēs in cathedra
zē. Sacerdotal. j. Reg. j.

Hely sacerdote sedēre sup sellam zē. Aḡralis. Barth. xxiij. Sup cathe- drā moyli zē. Brūs ḡ petr⁹ sedit in cathedra regali. q̄ fuit p̄nceps oīm regū. Sacerdotali q̄ fuit pastor oīm clericor̄. Magistrali. q̄ fuit doctor oīm christianor̄.

B Athedra sc̄i petri ab ecclā fe

stīue colit. q̄ tūc brūs Petr⁹ apud antiochiā in cathedrali

hōnore sublimatus fuisse phibet.

Hui⁹ aut̄ solēnitatis institutio qua- druplicē cām habere videt. P̄ria cā ē

Cū enī brūs petr⁹ apud antiochiāz p̄dicaret Theophil⁹ p̄nceps ciuitat̄ illi⁹ dixit ei. Petre q̄ rōe pplm meum

subuert̄. Cū ḡ Petr⁹ sibi fidē xpi p̄- dicaret ille eū vinculari fecit. et sine ci-

bo et potu eū manere p̄misit. Sz cuz petr⁹ tā pene deficeret: resūpt⁹ tñ viri-

b⁹ eleuās ocl̄os ad celū ait. Jesu xpe miseror̄ adiutor. adiūua me ī his tri-

bulatiōib; deficiētē. Cui dñs r̄ndit. Petre credis te derelictū a me. De-

bonitati derogas si talia s̄ me dice- re nō formidas. Presto ē q̄ tue subue-

niat miserie. Audiēs at̄ paul⁹ d̄ icar- ceratōe petri ad theophilū venit et se

in multis opib; et artib; sūmū opifi- cē esse asseruit. Ligna et tabulas se sci-

re sculpe. tētor̄ia pingere. et m̄lta alia industrie opari dixit. Qui a theophi-

lo obnix̄e rogat vt in; ei⁹ curia secum cōsistat. Euolutis paucis dieb; pau-

lus ad petrū abscoſe in carcerē intro- iuit. Quē videns pene mortuū et cō-

De cathedra sancti Petri apli

fūptū amarissime flere cepit i āplex⁹
 eius q̄si flēdo deficiebat. z prūpēs sic
 inq̄t. O petre frater meus: gl̄ia mea.
 gaudiū meū. dimidiū anīe mee. meo
 introitu resume v̄lres. Tūc petr⁹ o/
 culos ap̄iens z ip̄s cognoscēs lachry
 mari cepit sed sibi loq̄ nō potuit. Et
 accurrēs paul⁹ vix os ei⁹ ap̄uit. z im
 ponēs cibū ip̄m refocillauit. Lū
 aut petr⁹ cibo p̄fortat⁹ fuisset accur
 rēs in oscula pauli ruit. z ambo plu
 rimū fleuerūt. paul⁹ aut occulte redi
 ens theophilo dixit. O bōe theophi
 le magna est gl̄ia tua z curialitas tua
 honestatis amica. De honestat mul
 ta bona exigū malū. Remiscere qd
 fecisti illi deicole q̄ d̄r petrus. velut cē
 aliqd magnū. Pannosus. defo: mis.
 macie p̄sumpt⁹ p̄ oīa vilescit solo ser
 mone clarescit: z talē te decet i carce
 rē ponere. Qui poti⁹ si libertate solita
 frueret possz tibi i aliq̄ vtilior cē. Nā
 sicut de illo hoies qdam aiūt. Infir
 mos sanat. mortuos suscitāt Lūi the
 ophil⁹. Fabulosa sunt ista paulē q̄ di
 cis. qz si mortuos suscitare possz z se/
 ip̄m de carcere liberaret. Lūi paul⁹.
 Sic xp̄s su⁹ a mortuis resurrexit vt
 dicūt q̄ tū d̄ cruce descēdere noluit. sic
 petr⁹ vt aiūt h̄ exēplo se nō libat z pa
 ti p̄ xpo nō formidat. Lūi theophil⁹.
 Dic ergo ei vt filiū meū iā p̄ q̄rtuor/
 decim ānos mortuū resuscitet z inco
 lumē eū reddā z libez. Ingressus
 igit paul⁹ dixit quō resuscitatōez filij
 p̄ncipis spopōdisset. Lūi petr⁹. Rez
 grādē paulē p̄misisti s̄z dñi f̄tute fa
 cillimā. S̄z cū petr⁹ educ⁹ de carce
 re monumēto apto p̄ eo orassz conti
 nuo resurrexit. S̄z pene p̄ oīa f̄sūmī
 le nō vidz vt aut paul⁹ hūana astutia
 se talia fabrilia scire p̄ponere fingerz
 aut vt snia iuuenis p̄ q̄rtuordecim an
 nos suspēsa fuisset. Tūc theophil⁹ et
 vniuersus ppl̄us antiochie z aliq̄ q̄
 ples dño crediderūt z gl̄iosam eccle
 siā fabricauerūt. In cui⁹ medio excel
 sam cathedrā collocauerūt. z petrum

vt ab oibz videri z audiri posset exal
 tauerūt. In qua septem annis sedet
 Sed postmodū veniēs rhomā i rho
 mana cathedra sedet. xxv. annis. De
 primo tñ honore ecclesia celebrat. quia
 tūc primo plati eccleie ceperūt loco po
 testate z noie sublimari. Tūc enī im
 pletū est illud qd legit in psal. Exal
 tent eū in ecclesia zc. Et notandū
 q̄ triplex est ecclesia in qua beatus pe
 trus fuit exaltatus. scz ecclesia militā
 tium. malignantiū. z triūphantium.
 In hanc triplicē ecclesiam exaltat⁹ est
 fm triplicē festiuitatē quam de ipso
 ecclesia celebrat. Est enim exaltatus
 in ecclesia militantiū: eidem p̄siden
 do. et eam in animo in fide et moribz
 laudabiliter regēdo. z hoc q̄stum ad
 solennitatē hodiernā que dicitur ca
 thedra. quia tunc sup̄ antiochenam
 ecclesiam pontificatū accepit. z eam
 septem annis laudabiliter rexit. Se
 cundo est exaltatus in ecclesia mali
 gnantiū: ip̄am scilicet dissipando. et
 eam ad fidem conuertendo. Et hoc
 pertinet ad secundā festiuitatē que dī
 citur ad vīncula. Tunc enī malignā
 tium ecclesiam dissipauit. et multos
 ad fidem cōuertit. Tercio est exalta
 tus in ecclesia triumphantū in ip̄az
 feliciter introcūdo. Et hoc q̄stum ad
 terciā solennitatē que est passionis
 eius. quia tunc ecclesiam triumphan
 tium introiuit. Et Notandū
 etiam q̄ pluribz alijs ratōibz eccle
 sia ter in anno de eo festiuitatē facit
 scilicet propter priuilegiū. p̄pter offi
 cium. propter beneficium. propter de
 bitū z propter exemplū. Propter pri
 uilegiū. quonā beatus petrus ab
 alijs apostolis in tribus fuit priuile
 giatus. propter que tria p̄uilegia ec
 clesia ter in anno eum honorat. Fu
 it enim p̄re ceteris dignior in autori
 tate. quonā princeps apostolorū ex
 titit. et clauēs regni celozū accepit.
 Feruentior in amore. cum maiore enī
 feruore christū dilexit q̄ ceteri. sicut i

De cathedra sancti Petri

multis locis euangelij manifestatur. Et efficacior in pte. Nam ad umbrā petri vt legit in actibz sanabant infirmi. Secūdo ppter officiū. Ipse enī officiiū platiōis sup vniuersam eccliam habuit. Et ideo sic Petr⁹ fuit pnceps et platus toti⁹ ecclie q̄ diffusa est i tribus pti⁹ mundi. s. asia africa et europa. ita ecclia ter in anno celebrat festū eius. Tercio ppter bñficiū. qz ipse q̄ p̄tatem accepit ligādi et soluen di liberat nos a tri⁹ generibz pctōz. scz cogitatōis. locutōis et opatōis. vt q̄ in deū. q̄ in p̄mū. q̄ in nos peccauimus. Vel istud bñficiū pōt esse triplex bñficiū aliud qd pte clauum pctōz i ecclia p̄seq̄. Prīmū ē absolūtōis a reatu onisio. scdōz pene sep̄thnal in tpalē pmutatio. terciū pene tpalis fm ptem relaxatio. Et ppter hoc triplex bñficiū sc̄is petr⁹ est tripliciter honorād⁹. Quarto ppter debitū. qz enī ipse tripliciter paui⁹ pascit nos. s. p̄bo exemplo et tpali subsidio siue oratōis suffragio. iō obligamur vt ipm tripliciter honorem⁹. Quito ppter exēplū vt null⁹ pctōz desperet. etiā si tercio sicut petr⁹ deū negauerit. si tñ eū sicut ipse velit corde ore et ope cōfiteri.

D. Secūda causa institutōis ē hec q̄ qdē de itinēario elem̄tis est sup̄ra. Cū enī Petr⁹ p̄bū dei p̄dicās antiochia appropinq̄ret. oēs de ciuitate illa ei obuiauerūt nudis pedibz pgentes cilicijs se induētes et caput puluere aspergentes agētes p̄niam q̄ p̄ eū symōi mago p̄sensissent. Petr⁹ p̄ eoꝝ penitētiā vidēs gr̄as deo egit. Tūc illi ob tulerūt ei oēs veratos lāguoribz et de moribz fatigatos. Quos dū petrus ante se poni iussisset. et sup̄ eos nomē dñi inuocasset. imensum lumē ibidez apparuit. et oēs p̄t̄i⁹ sunt sanati curretes et osculātes vestigia sc̄i Petri. Tūc intra septē dies pl⁹ q̄ decē milia hominū baptisina suscepērūt. ita vt theophil⁹ princeps ciuitatis illi⁹ domū suā in basilicā fecerit cōsecrari. et ibidem petro excelsam cathedrā col-

locari. vt ab omnibz videret et audiretur. Nec istud p̄rariū est his q̄ sup̄ dicta sunt. Potuit enī fieri q̄ petrus p opatōem pauli a theophilo et toto p̄lō magnifice sit suscept⁹. Sed recedēte petro symon mag⁹ populū p̄uertit. et p̄tra petz grauit̄ incitauit. Postmodū p̄o p̄niam agens iterum honorabiliter eum recepit. Hoc aut̄ festū de incathedratōe beati petri p̄sueuit appellari festū epulaz beati petri. et hinc terciā ratio sumit institutōis hui⁹ festi. Cōsuetudo enī fuit antiq̄ gentiliū: vt ait m̄gr Johannes beletb singul⁹ annis in mense februario certo die epulas offerre sup̄ tumultos pentū suoz et eas de nocte demōdes p̄sumebant. Ip̄i aut̄ ab aiabz circa tumultos errātibz q̄s vmbas vocabāt vastari putabāt. Solēbāt enī antiq̄ dicere vt idē ait q̄ qñ in hūanis corpibz sunt dicūt aie. i. in feris manes. spirit⁹ p̄o vocabant qñ ad celos ascēdebāt. vmbas qñ recēserat sepultura. siue qñ circa tumultos errabāt. Hec aut̄ p̄suetudo de ipsi⁹ epulis vix a xpianis potuit extirpari. Qd̄ sc̄i p̄res attēdētes et hoc penit⁹ extirpare volētes. festū d̄ incathedratōe b̄ti petri. tū de illa q̄ fuit rhome. tū de illa q̄ fuit antiochie statuēt illo scz eodē die q̄ talia fiebāt. Vñ ab ill⁹ epulis adhuc ab aliq̄bz festū b̄ti petri epulaz vocat. Quarto instituta est ppter reuerētā corone clericali⁹. Notandū enī q̄ iuxta aliq̄z traditiōnē corona clericorū hic p̄mo sumpsit initū. Nam dū Petr⁹ antiochie p̄dicaret i p̄meliā nois christiani summi⁹ ratē ei⁹ capitis abarserūt. Quod q̄dem postmodū toti clero tradit⁹ honorem qd̄ p̄ christo ap̄loꝝ p̄ncipi in p̄meliā fuerat irrogatū. Circa aut̄ ip̄am coronā clericorū tria attēdunt. s. capitis abrasio. capilloꝝ d̄crucatio. et forme circulatō. Abrasio aut̄ in sup̄iori pte capitis fit triplici rōne. quaz duas assignat dionys⁹ in ecclesiastica hierarchia dicēs. Detōsio ca-

De sancto Mathia aplo

pilloy signat mūdā z nō formabiles
vitā. Ad capilloz enī detorsionē siue
capitū abrahāz tria sequūt. s. mūdicie
pseruatio. deformatio z denudatio.
Mūdicie pseruatio. qz ex capill' sordes
in capite aggregant. Deformatio qz
capilli ad ornatū sunt. Significat er
go tōtura mūdā z nō formabilē vitā.
hoc est qz clerici debēt hēre mūdiciam
mētis interi? z nō formabilē. i. nō ex
q'sitū habitū extē? Denudatio autē si
gnificat qz inter se et deū nihil dō esse
mediū. sed immediate debēt deo yniri. z
reuelata facie gl'iaz dñi speculari. Ca
pilloy detruccatio fit vt ex hoc defitel
ligi qz clerici oēs cogitatōes supfluas
a mēte sua debēt abscondere. z ad p'bu
dei sp' auditū parū z expeditū habere
z oīa t'palia p'recē ad necessitatē a se
penit' remouere. Fit autē circularis
figura multiplici rōe. Primo qm̄ hec
figura nō habz finez neqz pncipium.
Per qd' dat' intelligi qz clerici sunt mī
stri dei q' nec habet pncipiū neqz fi
nē. Scdō qm̄ hec figura nullū angu
lū habz. z significat qz clerici nō debēt
habere sordes in vita. qm̄ vbi angul'
ibi sordes vt dicit Bern'. Et debent
habere p'itatē in doctrina. qm̄ veritas
angulos nō amat sicut dicit Hieron'.
Tercio qm̄ hec figura est oim figura
rū pulcherrima. Un' i hac de' celestes
creaturas fecit. p qd' significat qz cleri
ci debēt hēre pulcritudinē interi? i mē
te z exteri? in cōuersatōe. Quarto qm̄
niā hec figura est oim figuraz simpli
cissima. Nulla enī figura vt dicit Aug.
ex vna linea p'stitit. sola circularis fi
gura est q' vna tm̄ linea claudis. Per
qd' significat qz clerici hēre debēt sim
plicitatē colūbaz. iuxta illud. Et sim
plices sicut colūbe.

Legenda xlv A
De sancto Mathia aplo.
Athias hebreice la
tine dicitur donat' dñi. vt do
natio dñi. vel hūilis: siue

paru'. Nā donat' a dñi fuit qm̄ ipm̄
de mūdo elegit z inf' septuaginta duos
discipulos designauit. Donatio dñi
fuit qm̄ sorte elect' inter aplos noia
ri p'meruit. Paru' fuit. qz verā sp' hu
militatē seruauit. Est autē triplex hūi
litas sicut dicit Amb. Prima est af
flictōis q' q's dicit hūiliatus. Scdā cōsi
deratōis q' p'cedit ex cōsideratōe sui.
Tercia deuotōis q' p'cedit ex cogniti
one creatoris. Primā habuit beatus
mathias martyriū patiēdo. scdā se
ipm̄ despiciēdo. scā maiestātē dī ad
mirādo. Ut dicit a māu qd' ē bonum. z
chelis positio. ide mathias bonū po
sitū p malo. s. p iuda. Et vitā q' p ec
clesias legit Beda sc'pisse credit. B
Athias aplos in locū iude sub
stituit. s. pmo ortū z originē
ipm̄ inde p'ditoris breuit' vi
deam'. Legit enī in qdā histo. licz ad
poet' r'pha q' fuit qdā vir in hierlm̄ no
mie ruben q' alio noie dicit' ē symō de
tribu dan. vltm̄ Hiero. de tribu ysa
char. q' habuit vxorē q' cyborea nūcu
para ē. Quādā igit nocte cū sibi mu
tuo debitū exoluissent. cyborea obdor
miens somnū vidit. qd' p'territa euz
gemitibz z suspirijs viro suo retulit dī
cēs. Videbat mibi q' filiū flagitiosuz
parerem q' toti' gēis n're cā p'ditōis
existerz. Cui ruben. Nephariā inquit
rē nec relatu dignā. p'fars z spū ceu pu
to phytónico rapis. Cui illa. Si me
p'cepisse sensero z filiuz pepero absqz
dubio nō spūs phitonice extitit s'z re
uelatio certa fuit. Procedente igit tē
pore cū filiū pepisset p'entes plimū ti
muerūt. z qd' de eo facerēt cogitare ce
perūt. Eūqz filiū abhorrerēt occidere
nec vellent destructo: ē sui generis enu
trire ipm̄ in fiscella positū mari expo
nūt. Quē marini fluct' ad insulā p'ro
pulerūt q' scarioth dicit. Ab illa igit isu
la iudas scariothis appellat' est. Re
gia at illi' loci carēs liberz ad lit' maris
cā spaciādi p'cessit z fiscellā a marinis
fluctibus lactari videns ipam aperit

sancto Mathia apostolo

ri pcepit. Inueniensq; ibi puez elegan-
tis forme suspirās ait. Si solacijs
tante subleuaret sobolis ne regni mei
priuaret successore. Puez igit; secreto
nutriri fecit z se grauidam simulauit.
Tadē se filiū pepisse mentit. z p totū
regnū fama hec celebris diuulgatur.
Principes p suscepta sobole vehemē-
ter exultāt. z ingenti gaudio plebs le-
rat. Ip̄m igit; fm magnificentiā regi-
am regina educari fecit. Non p mul-
tū vero t̄pis regina de rege cōcepit. et
suo tpe filiū parturit. Cum aut; pu-
eri aliquantulū tā creuissent adinuicē se
pius colludebāt; et puez regiū iudas
crebris molestijs z iniurijs molesta-
bat z ad fletū sepius puocabat. Regi-
na autē hoc moleste ferēs z iudam ad
se nō ptinere sciens ip̄m crebr̄ p̄bera-
bat. sed nec sic a molestia pueri desiste-
bat. Tandē res pandit et iudas non
verus regine fili⁹ sed inuēt⁹ fuisse ap-
tur. Qd iudas vt cōperit vehemēter
erubuit z fratrē suū putatiū filiū re-
gis latēter occidit. Ob hoc capitales
sententiā timens cū tributarijs in hie-
rusalē aufugit. seq; curie pilati tūc p̄si-
dis mācipauit. Et qm̄ res siles sibi s̄
habiles. pilatus iudā suis morib; in-
uenit cōgruere. z ideo cepit ip̄m valde
chaz habere. Uniuerse igit; curie pila-
ti iudas p̄ficiat. z ad eius nutū oia dis-
ponunt. Quadā igit; die pilat⁹ d̄ pa-
lacio suo in quoddā pomeriū aspiciēs
illoz pomoz. tāto desiderio capt⁹ est
vt pene deficere videret. Erat aut; illd
pomeriū ruben patris iude. sz nec iu-
das patrē neq; ruben filiū aḡscebat.
qz z ruben ip̄m i marinis fluctib; p̄si-
se putabat. z iudas qd pater aut; que
patria sua fuerit penitus ignorabat.
Pilatus itaq; accersito iuda ait. Tā-
to illoz fructū captus sum desiderio
q si his frustrat⁹ fuero sp̄ritū exala-
bo. Locutus igit; iudas in pomeriū m-
insiliit. et veloci⁹ mala carpit. Interea
ruben venit z iudā mala sua carpen-
tem inuenit. Fortiter igit; ambo p̄ten-

dunt. z iurgia supaddūt. Post iurgia
surgūt ad p̄bera z mutuis se iniurijs
affecerūt. Tandē iudas ruben i ea p̄e
qua ceruix collo cōnectit lapide p̄cul-
sit pariter z occidit. Poma igit; sustu-
lit z pilato qd acciderit enarrauit. Jā
die inclināte z nocte supueniēte rubē
mortuus inuenit. z subitanea morte
p̄uentus esse putat. Tūc pilatus oēs
facultates ruben iude tradidit. z cy-
borea vxorem ruben in cōiugem iude
dedit. Quadā igit; die dū cyborea g-
uiter suspiraret. z iudas vir ei⁹ qd ha-
beret diligēt̄ interrogaret. illa r̄ndit
Deu infelicitissima sum oim̄ feminaz
qz infantulū meū marinis fluctib; i-
mersi. z virū meū morte p̄uentū inue-
ni. sed et dolori misere pilatus addi-
dit dolorē. qui me mestissimā nuptui
tradidit. z inuitissimā tibi in cōiugiū
copulauit. Cūq; illa om̄ia de illo in
fantulo enarrasset. z iudas illa q sibi
acciderāt retulisset. inuentū est q Ju-
das matrē suā in vxorē duxerit. et q
p̄rem suū occiderit. Penitētia igit; du-
ctus suadente cyborea dñm nostrum
iesum christū adiit z suoz delictoz
veniā implozauit. Hucusq; in p̄dicta
hystoria apocripha legit; q vtz reci-
tāda sit lectoris arbitrio relinq̄tur. lē-
cet sit poti⁹ relinq̄nda q̄ asserēda.
Dñs aut; suū cum fecit discipulū z d̄
discipulo in suū elegit apostolū. Qui
adeo sibi familiaris extitit z dilectus
vt eū faceret suū pcuratorē quē post-
modū ptulit suū p̄ditorez. Portabat
enī loculos z ea q xp̄o dabat furabat.
Dolēs p̄o tpe dñice passiōis q vngē-
tū qd tricētos denarios valebat non
fuerat venditū vt illos etiā denarios
furaret. abijt z dñm. xxx. denarijs vē-
didit. qz vnusq; valebat decē dena-
rios vsuales. z ita dñm trecētoz d̄na-
rioz recōpensauit. Vel vt qdā aiunt.
omniū q xp̄o dabant decimā p̄tē su-
rabat. z ideo p decimā p̄e quā in vn-
gēto amiserat scz pro. xxx. denarijs do-
minū vendidit. Quos tū penitētia

De sancto Mathia aplo

ductus retulit. et abiēs laqo se suspen-
dit et suspēsus crepuit medi⁹. ⁊ diffu-
sa sunt viscera ei⁹. In h autē delatus
est ori ne p os effunderet. Nō enim vi-
gnū erat vt os tā viliter inq̄naret qd
tam gl̄iosum os. s. christi contigerat.
Dignū etiā erat vt viscera q̄ p̄ditiōez
p̄ceperāt rupta caderēt. ⁊ guttur a q̄
vox p̄ditionis exierat laqo artaretur.
In aere etiā interijt vt q̄ angelos i ce-
lo ⁊ hoīes in terra offenderat. ab an-
geloz ⁊ hoīm regiōe separet. ⁊ in ae-
re cū demonib⁹ sociaret. Cum
igī inter ascensionē ⁊ p̄thecostē apo-
stoli in cenaculo sūt essent. vidēs petr⁹
q̄ numer⁹. xij. aploz erat iminut⁹. q̄s
tū dñs in hoc nūero elegerat vt fidez
erinitatis in q̄tuor mūdi p̄ib⁹ p̄dī-
carent. surrexit in medio frat⁹ dicens
Viri fratres oportz vt aliq̄ loco iū-
de substituam⁹. qui testes nobiscū re-
surrectiōem christi. q̄ dñs dixit nobis.
Eritis mihi testes in hierusalē ⁊ i oī-
iudea ⁊ samaria ⁊ vsq̄ ad vltimum
terre. Et q̄ testis nō nisi de his q̄ vi-
dit debz testimoniū ferre: eligēdus ē
vn⁹ ex his vtrīs q̄ nobiscū sp̄ fuerunt
⁊ dñi miracula viderūt. ⁊ eius doctri-
nā audierunt. Et statuerūt duos d̄
septuaginta duob⁹ discipul⁹. s. ioseph q̄
cognominat⁹ ē iustus p̄ scititate sua. q̄
fuit frater iacobi alpei. ⁊ mathiam
de cui⁹ laude subricef. q̄ sufficit ei p̄
laude q̄ in aplm est elect⁹. Et orātes
dixerūt. Tu dñe q̄ nosti corda oīm oī-
de quē elegeris ex his duob⁹ accipere
locū mīsterij hui⁹ et aplatus quem iū-
das amisit. Et datis illis sortib⁹ cecidit
sortz sup mathiā. ⁊ annumerat⁹ ē
cū vndeciz aplis. Et notādū q̄ exē-
plo h vt ait Hiero. nō est sortib⁹ vten-
dū. q̄ p̄uilegia paucor⁹ cōem legē nō
faciūt. Rursus etiā sic ait Beda. do-
nec veniret veritas figurā licuit obser-
uare. Vera em̄ hostia i passiōe fuit i-
molata. s. in p̄thecosten p̄summata.
Et iō in electiōe Mathie sortib⁹ vsi
sunt ne a lege disreparēt. in q̄ summ⁹
sacerdos sorte q̄rebat. Post p̄theco-

sten p̄o iam p̄tate p̄alata. vij. dyaco-
nes nō sorte s. disciploz electiōe ⁊ apo-
stoloꝝ oīone ⁊ manuū ipositiōe ordia-
ti sunt. Cuiusmodi at he sortes fue-
runt. due scōꝝ patrū extāt snie. Hiero-
nym⁹ em̄ ⁊ Beda volūt q̄ he sortes
tales fuerūt q̄les ille q̄z in veteri lege
creberrim⁹ vsus erat. Dion. autē q̄ fu-
it Pauli discipul⁹ irreligiosum existi-
mat h arbitrari asserēs sibi videri q̄ il-
la sortz nihil aliud fuerit nisi qdā splē-
dor ⁊ radi⁹ diuinit⁹ sup Mathiā emis-
sus p̄ quē ip̄e oīdebat in aplm assu-
mēd⁹. Aut ei sic i lib. ecclēf. hierarch.
De diuina aut sorte q̄ sup mathiā di-
uinit⁹ cecidit. aliq̄ qdēz alia dixerūt nō
religiose sicut arbitroz. mea autē ⁊ ip̄e
intentionē dicā. Elident em̄ mihi elo-
quia sorte noiare thearticiū qdā do-
nū demonstrans illi theartico choro a
diuina electiōe susceptū. *Hic igī ma-
thias apls iudea in sorte accepit ⁊ p̄*
dicatoꝝ ibidē insisteret mltā miracula
faciēs i pace q̄uit In nōnull⁹ p̄o codi-
cib⁹ legit q̄ patibulū cruc⁹ p̄ulit. ⁊ tū
martyrio coronat⁹ celos ascendit. H⁹
corp⁹ rhome i ecclia scē marie maior⁹
sub lapide porphyretico sepulcū cē d̄z
⁊ ibidē caput ei⁹ p̄plo demonstrat. D
In qdā p̄o legēda q̄ treuer⁹ iuēt sic i-
ter ceta legit. Mathias d̄ tribu iuda
⁊ ciuitate beethlē illustri p̄apta oriū⁹
d⁹ fuit. q̄ lris tradit⁹ oēz i breui legē et
p̄phaz sciaz app̄hēdit. lasciuiā q̄z ab
horēs pueriles ānos moꝝ maturita-
te vicebat. In formabat q̄z ei⁹ anim⁹
ad p̄tutē vt eēt ad itelligētiā habil⁹ ad
miaz facit. i p̄p̄is n̄ clar⁹. i aduers⁹ cō-
stās ⁊ itrepid⁹ Satagebat vt qd iussu
p̄cepar ope p̄pleret. ⁊ oīs doctnā ma-
nuū opatiōe mōstraz Hic p̄ iudeā
p̄dicar⁹ cecos illumiabat. leprosos mū-
dabat. d̄mōes expellebat. claudis gres-
sus. surdis auditū. mortuis vitā resti-
tuebat Qui cū corā p̄tifice accusaret
in multis r̄ndit. De obiectis q̄ crimia
dicitis nō oportet me multa dicere. q̄
niam christianū esse nō est crimis. sed

De sancto Gregorio

glie. Cui pōtifer. Si tibi dant indu-
tie vis pētere. Et ille. Absit vt a ve-
ritate quā sel inueni p apostasiā digre-
diar. Igit matthias i lege erat do-
ctissim⁹. corde mūd⁹. aīo prudēs. i sol-
uēdis qstōib⁹ sacre septure acut⁹. in
psilio puid⁹. in fūocinatōe expedit⁹.
Qui cū verbū dei p iudeā pdicar⁹ mlt-
tos signis et pdig⁹s puerbat. Un-
de iudei inuidentes ipsum in concil-
lio statuerūt. Duo ergo falsi testes q
ipm accusauerāt pmo i ipm lapides
miserūt. q̄s lapides i testimoniū illis
secū pctijt sepeliri. q dū lapidaret secu-
ri more romano pcutit. et extēs i celū
māib⁹ spm dño reddidit. et subdit ibi
dē Cui⁹ corp⁹ d iudea romā et ide tre-
uerim ē trāstatū. **E** In qdā fo-
alia legēda legif q dū matthias i ma-
cedoniā aduenisset et fidē xpi pdicar⁹
quandā portionē toxicatā q visu cun-
ctos priuabat sibi dederūt. quam in
xpi noie bibit et nullā lesionē incurrit.
et cum illa potōe pl⁹ q̄. cel. exceassent
ille singul⁹ manuz iponēs oēs illumina-
uit. diabol⁹ aut i similitudine infant⁹ ei
apparēs suasit vt matthiā occiderent
q̄ eoz cultū euacuaret. et cū ipē in me-
dio eoz p̄sisteret trib⁹ tñ dieb⁹ cū qre-
tes mime iuenērt. terciā aut die se eis
manifestās dixit Ego sū. Quē mani-
bus p⁹ tergū ligatis et fūne collo ipo-
sito crudelit⁹ afflixerūt. et sic i carcere re-
cluserūt. Ubi demōes apparētes dē-
tib⁹ i eū fremebāt sz appropinqre nō
poterāt. Dñs aut cū mltro lumie ad
eū veniēs ipm de tra leuauit et vincu-
la soluēs et dulcē pfortās ostiū ape-
ruit. Qui egressus x̄bū dñi pdicauit.
Dū aut qdam obstinati p̄sisterēt di-
xit eis. Denūcio vobis q vīui in infer-
nū descēdetis. Dorqz terra se aguit
et cūctos illos deglutit. reliq̄ fo ad
dñm sunt puerfi.

Le. xlvj. De scō gregorio **A**
Regorius dicitur a
grex et gregē qd ē pdicare si

ue dicere. Un⁹ gregori⁹ q̄si gregis p-
dicatoz. Vel dī gregori⁹ q̄si egregori⁹
us. ab egregius et gregē. q̄si egregi⁹ p-
dicatoz et doctoꝝ. Vel Gregori⁹ i lin-
gua nra vigilans sonat. q: ipē vigi-
lauit sibi deo et gregi. Sibi p mūdi-
cie p̄seruatōz. deo p internā p̄replati-
onē. gregi p assiduā p̄dicatōz. Et hec
tria merent⁹ dei vifionē. Aug. in libro
de ordie. Is vider deū q bñ vīuit. bñ
studer et bñ orat. Et vītā scripsit pau-
lus lōgobardoꝝ hīstoriogph⁹ quam
iobānes dyacon⁹ diligenti⁹ postmo-
dū compilauit.

B Regori⁹ senatoria stirpe p-
genit⁹ cui⁹ p⁹ gordian⁹ et
mater filia dicebat. Cui⁹
sūmū philosophie apicē i
ipa sui adolefcētia attigiss⁹ ac rex et di-
uitiaz copia plimū abūdaret cogita-
uit tñ hec oia deserere et i religiōem se
trāsferre. Sz dū lōg⁹ puerfionē pro-
traheret. et tū⁹ se xpo famulatur⁹ pu-
taret si sub p̄toris vrbani habitu mū-
do specieten⁹ desuieret ceperūt mltā p-
eū ex seculi cura succrescere. ita vt nō
tñ specie sz in eo retineret⁹ et mēte. Tā-
dē p̄re orbat⁹ sex mōasteria i sicilia cō-
struxit. septimū intra menia vrb⁹ sub
honore scī andree apli i pprio doma-
te fabricauit. In q̄ relictiis seriē auro
gēmisqz radiātib⁹ vili mōastico habi-
tu tegebat. Ubi ad tātā p̄fectōem in
breui deuēit vt in ipo sue puerfōis i-
itio posset tā i p̄fectoꝝ nūero pputa-
ri. Cui⁹ qdem p̄fectio ex x̄bis suis q
in plogo sup dyalogū ponit aliqliter
ppendi pōt. vbi sic dicit. Infelix ani-
m⁹ me⁹ occupatōis sue pulsar⁹ vulne-
re memit qlis aliqn i monasterio fuit
quō ei labētia cūcta subterreāt. q̄ruz
reb⁹ oib⁹ q voluiss⁹ emiebat. q nlla nī
si celestia cogitare p̄sueuerat. q etiam
retētus corpe ipa tā carnis claustra cō-
tēplatiōe trāsibat. q moztē qz q pene-
cūctis pena est. vīcz vt ingressum vī-
te et p̄mū laboris sui amabat. Tāta
deniqz districtōe corpe suū afflixit vt

De sancto Gregorio

infirmato stomacho subsistere vix va-
leret. et incisione vitalium quam greci syn-
copin vocant patiens crebris angustiis
per horarum momenta ad exitum propinquaret.

Quadam vice dum quidam in monasterio
suo ubi abbas preerat septuaginta angelus
domini in specie naufragi sibi affuit. sibi
que misereri lachrymabiliter postulauit.
Cui cum gregorius sex argenteos dari fe-
cisset et abisset eadem die iterum rediit secum
multa perdisse pauca vero recepisse phi-
buit. Qui cum ab eo toridem argen-
teos recepisset iterum vice tertia reuer-
sus misereri sibi importunis clamori-
bus postulabat. Sed gregorius cum a pro-
curatore sui monasterii didicisset nil da-
re dum preter scutellam argenteam quam ma-
ter sua cum leguminibus mittere solebat in
monasterio remansisset. illam statim dari
precepit. Quam ille libenter accipiens letus
abscessit. Hic autem angelus domini fuit sicut
se sibi postmodum reuelauit. **L**
Quadam die beatus gregorius per forum
romane transiens cernit quosdam pueros
forma pulcherrimos vultu venustos.
capillorum nitore perspicuos esse venales.
Interrogat igitur mercatorem de quibus illos
patria attulisset. Qui respondit. De britan-
nia cuius incolae sili candore refulgent.
Interrogat iterum si christiani sunt. Cui
mercator. Non sed paganis erroribus
implicati tenentur. Tunc gregorius acriter in-
gemiscens heu pechdolor inquit quam splen-
didas facies princeps tenebrarum nunc
possideret. Interrogat insuper quid esset vo-
cabulum gentis illius. Cui ille. Anglici vo-
cantur. Huius inquit anglici quasi angelici. quia
et angelicos vultus habent. Interrogan-
te iterum eo quid nomen haberet illa puiccia ait
mercator. Provinciales illi deiiri vocan-
tur. Et gregorius. Bene inquit deiiri vo-
cantur. quia de ira sunt cruciendi. Rursus
de nomine regis interrogante ait merca-
tor quod aelle diceret. Et gregorius. Be-
ne aelle quia alleluia in precibus illis decan-
tari oportet. Qui mox ad summum pon-
tificem accessit cum multa instantia et
precibus vix obtinuit ut ad illos conuer-

tendos mitteretur. Cumque iam iter arripu-
isset romani domini absentia plurimum
perturbati papam adiecit. et eum taliter
alloquutus. Petrum offedisti romam destrui-
xisti. gregorium dimisisti. Sicque papa
perterritus ad eum reuocandum continuo
nuncios destinauit. Cumque gregorius iam
iter triiduum pergisset. et in quadam loco di-
uertens quidam ceteris descendentibus lectita-
ret. locusta supueniens eum coegit a lege
discedere. et ex consideratione sui nominis do-
cuit eum in eodem loco stare debere. Quod
ille spiritu prophetico discens. statim comi-
tes adhortatus ut velocius debeant perfici
sci. Sed supuenientibus apliceis nunciis
redire compellitur. licet de hoc plurimum tri-
staretur. Tunc papa ipsum a monasterio
suo abstraxit. et suum dyaconum cardina-
lem ordinauit. **Q**uodam tempore
tyberis flumini alveum suum egressus in-
tantum excreuit ut super muros urbis in-
flueret et plurimas domos euenteret.
Tunc etiam per tyberim flumini multitudine
serpentum cum dracone magno in ma-
re descendit. Sed a fluctibus profocati et ad-
litus pieciti totum aerem sua putredine cor-
ruperunt. Sicque plaga pessima quam
inguinaria vocant secuta est. ita ut etiam
corpali visu sagitte celitus venire et sin-
gulos quosque percutere viderentur. Que pri-
mo omnium pelagium papam percussit et si-
ne mora exstinxit. Postmodum vero ita
reliquum vulgus defecit ut subtractis
habitatoribus domos plurimas vacuas
in urbe reliquerit. Sed quia ecclesia
dei sine rectore esse non poterat Grego-
rium licet totis viribus renitentes plebs
omnis elegit. Cum ergo benedicti debe-
ret et lues populum devastaret sermo-
nem ad populum fecit processionem faci-
ens letanias instituit. et ut omnes deus
attenti exorarent admonuit. Cum igitur
deus omnis congregatus populus
exoraret intantum lues ipsa defecit. ut in
vna hora. lxxx. homines spiritum exalarent
Sed nequaquam cessauit populum admo-
nere. ut ab oratione nunquam deficeret do-
nec peste ipsam diuina propulsaret mise-

De sancto Gregorio

ratio. finita p̄cessiōe fugere voluit s; nequit. q; die noctuq; portas vrbis ppter eū vigiles obfuebāt. Tādē mutato habitu a q̄busdā negotiatorib; obtinuit vt in qdā dolio sup q̄drigaz d vrbē educeret. Qui mox siluā expe-
tijt. cauernaz latibula req̄siuit. ibiq; trib; dieb; latuit. Uerū dū sollicitē q̄reret colūba luc; p̄fulgida a celo de pēdēs sup locū in q̄ latitabat appuit i q̄ colūna angelos descēdētes z ascēdētes qdā reclusus aspexit. Voxq; ab vniuerso pp̄lo capīt trahit z sum-
m; p̄difer p̄secrat. **Q**uo ad ho-
no; culmē inuit; ascēderit q̄ s̄ba sua legit patēter aduertit. Nā in eplā ad narsum patriciū sic ait. Dū p̄tēplati-
onis alta d̄scribit; ruine mee mihi ge-
mitū renouatis. q; audiri qd̄ int; p̄-
didi dū foras ad culmē regimīs ime-
rit; ascendi. Tāto aut; me merore per-
cussū cōgscite. vt vix loq; sufficiam.
Nolite ḡ me vocare noemī. i. pulcrū
sed vocare me mara. q; amaritudine
plen; sū. Itē alibi. Qd̄ me ad ep̄atus
ordinē cognoscit; puenisse. si me dili-
gitis plāgite. q; z ego incessant; d̄fleo.
atq; vt deū p me exoretis rogo. In p-
logo q; sup dyalogū sic ait. Ex occasi-
one cure pastor al' anim' me' seculariū
hoim negotia patit; z post tā pulcrā
sue q̄etis sp̄m terreni act; puluere fe-
dat. Perpendo itaq; qd̄ tolero. ppen-
do qd̄ amisi. Dūq; intueor illud qd̄ p-
didi fit hoc ḡui; qd̄ porto. Ecce enī
nūc magni maris fluctib; q̄tio; atq;
in nauī mētis tēpestat; valide pcellis
illidō; z cū poris vite recolo q̄si post
tergū duct; oculis viso litore suspiro.
Sed q; rhomā adhuc p̄dicta pest;
vastabat more solito p̄cessiōe cū leta-
nijs p ciuitatis circūitū qdā tēpore
paschali ordinauit in q̄ imaginē bea-
te marie sp̄ vīrgis; que adhuc vt aiūt
est rome in ecclesia q̄ dicit; scā maria
maior quā Lucas arte medicus z pi-
ctor egregi; formasse dicit; z eidē s̄gi
simillima p oīa phibet. qñ p̄cessiōez

reuerētē portari fecit. Et ecce tota ae-
ris infectio z turbulētia imaginē cede-
bat ac si ip̄am imaginē fugeret z eius
p̄sentiā ferre nō posset. Sicq; p' ima-
ginē mira serenitas z aeris puritas re-
manebat. Tūc in aere vt refert iuxta
imaginē audite sunt voces angelorū
canentiū. Regina celi letare alleluia.
q; quē meruisti portare alleluia. resur-
rexit sicut dixit alla. Statimq; beat;
Greg; quod seq̄t adiūxit. Ora p no-
bis deū rogam; alla. Tūc btūs gre-
gori; vidit supra castrū crescētū ange-
lū dñi. qui gladiū cruētātū deterges
i vaginā remittebat. Intellexitq; gre-
gori; q; pestis illa cessass; Et sic factū
est. Un; z cast; illud cast; angeli dei;
ceps vocatū ē. Tādē vt desiderauē-
rat augustinū mellitū z iohānē cum
q̄busdā alijs in angliā misit z eos su-
is p̄cijs et meritis ad fidē xp̄i puerit;
Et Tāte etiā hūilitatis btūs Gre-
gori; extitit vt se laudare nullo mo-
do pmitteret. Nā stephano ep̄o q̄ euz
in suis eplis laudauerat ita scripsit.
Vultū mihi z vltia q̄ audire d̄bui
indign; fauorē in vestris eplis demō-
strastis. Et tñ scriptū est. Ne laudes
hoiem q̄ diu viuit. Tñ z si audire tā-
lia dign; nō fuit. oīōmib; vris peto vt
dign; efficiar vt si bona id̄ in me dixi-
stis. q; nō sunt ideo sint q; dixistis. Itē
i eplā ad narsum patriciū. q; cause z no-
minis similitudinē faciēdo p scripturas
clausulas declamatōesq; format; cer-
te frater charissime simeā leonē vocat;
qd̄ eo mō vos agere p̄spicim; q̄ scabi-
osos catulos sepe pardos vel tigres
vocat;. Itē in eplā ad Anastasium
p̄tarcham anthiocenū. q; vos me os
dñi q; lucernā dicitis. q; loq̄ndo mltis
pdesse multisq; posse lucere phibetis
existimatiōem meā fateor; mihi i du-
bitatiōem maximā pduxistis. Cōside-
ro nāq; qui sum. et nihil me ex hu-
iusmodi boni signo deprehendo. Cō-
sidero autem qui estis. et vos men-
tiri posse non arbitror. Cum ergo

De sancto Gregorio

credere volo quod dicitis contradicere
mibi infirmitas mea. Cum disputa-
re volo quod in laude mea dicitur co-
tradicit mibi sanctitas vestra. Sed
quiesco vir sancte nobis aliquid de hoc
certamine nostro conveniat. ut si non
quod dicitis ita est: sit ita quia dicitis.
Vocabula etiam tactantiam vel va-
nitatem sonantia omnino respuebat.
Unde eulogio patriarche alexandri-
ni quod cum vniuersale papa vocauerat ita
scribit. In prefatione epistole quam ad me di-
rexistis superbe appellatis verbum vni-
uersale me papa dicentes impingere cu-
raueritis. Quod puto dulcissima scititas
vestra ultra non faciat. quia vobis sub-
trahit quod alteri plus quam ratio exigat pre-
beatur. Ego enim vobis prosperari non quero.
sed moribus. nec honorem esse reputo in
quo fratres honorem suum perdere cogno-
sco. Recedat ergo quia quod vanitate in-
flant. caritate vulnerat. Hinc est quod cum
Iohannes episcopus constantinopolitanus
hoc vocabulum vanitatis sibi usurpari
et se vniuersale papa vocari fraudulen-
ter a synodo obtinisset. iter cetera sic
de eo scribit Gregorius. Quis est iste qui
statuta euangelica. contra canonum decre-
ta nouum sibi nomen usurpare presumit. ut
vel sine imminutione sit vniuersus qui esse appetit
vniuersus. Verbum etiam iussiois sibi a
coepiscopis dici volebat. Unde ait in episto-
la ad Eulogium episcopum alexandrinum. Ele-
stra mibi caritas loquar dicentes. Sic iussi-
stis. Quod vobis iussiois peto a meo au-
ditu remoueri. quia scio quod sum et quod estis.
Loco enim mihi frater estis moribus pres-
ens. Insuper ob nimiam humilitatem quam erat
predicatus volebat quod matrone se ancillas
suas diceret. Unde rusticane patricie scri-
bens ait. Unum in tuis epistolis egre su-
scepit. quia quod se esse potest septem dicebat
ancilla vestra et ancilla vestra. Ego enim
qui per episcopatus onera omnium seruus sum
factus qui ratione te mihi ancillam dicis.
cuius ante episcopatum susceptum pro-
prius fui. Et ideo rogo per omnipo-
tentem deum ne hoc verbum aliquam

do ad me in scriptis tuis inueniam.
Primus in epistolis suis se seruum
seruorum dei nominauit et alios no-
minari instituit. Libros suos dum
adhuc viueret ob nimiam humilitatem
publicari nolebat. et in aliorum
compatione suos nihil valere existi-
mabat. Unde Innocentius prefato as-
frice sic scribit. Quod expositionem. scilicet. Job
vobis transmitti voluistis vestro stu-
dio gaudemus. Sed si delitioso cupi-
tis pabulo saginari beati Augustini
compatriote vestri opuscula legite. et ad
comparationem illius simulaginis nostrum
furfurem non queratis. Neque ei volo dum
in hac carne sum. si quod me dixisse conti-
git ea facillime hominibus innotesci.
¶ Legit quoque in quodam libro de gre-
co in latinum translato quod quidam sanctus per
nomen abbas Iohannes cum roma ad vi-
sitandum apostolorum limina venisset. et
beatum Gregorium papam per medium ciui-
tatis transire videret voluit ei occurre-
re ac ut dicebat reuerentiam exhibere.
Cernens vero beatus Gregorius quod se ter-
ram vellet persternere festinauit. et primo
se coram ipso in terram prosternuit. nec inde
surrexit quousque abbas primo surrexit.
in quo maxima eius humilitas comen-
datur. Tante autem largitatis elemosina
nata extitit ut non solum presentibus sed etiam
longe positis: et in monte sinay mo-
nachis necessaria ministraret. Nam
omnium indigentium nomina scripta
habebat. et eis liberaliter subuenie-
bat. Monasterium hierosolymis in-
stituit. et dei famulis illic degentibus
necessaria mittere procurauit. Tri-
bus quoque milibus ancillis dei pro
quotidianis stipendiis octoginta li-
bras auri annualiter offerebat.
Quotidie etiam ad suam mensam pere-
grinos quoslibet inuitabat. Inter quos
die quadam vnus accessit: in cuius ma-
nibus dum ipse ex humilitate aquam
fundere vellet: conuersus vicem ac-
cepit. Sed repente illum hominem in
cuius manibus aquam fundere volebat

De sancto Gregorio

nō inuenit. Cūq; hoc factū secuz ipse miraret. eadē nocte dñs p visionē ei dixit. Ceteris dieb; mei mēbris meis hesternō at die me i memetipō suscepisti. Alio q; tpe pcepit cācellario vt. xij. pegrinos ad prandiū iuitaret. Qui pgens iussū cōpleuit. Dū at sil' discūberet intues papa tredecim nūe raut. Et accersito cācellario cur p suam iussione tredecim inuitare psum' pserat inq'siuit. Quos cācellari' nūe rans r tñ. xij. inueniēs ait. Crede mi hi p' nō sunt nisi. xij. Aniaduertit gre gon' virū ppius discūbentē vultum crebro mutare. r nūc adolescentē nūc fco sibi vetulū venerādā qdaz canicie simulare. Finito igit' puiusio illū i cū biculo duxit. vebemēter adurās vt ei se nomenq; suū pdere dignaret. Qui rñdens ait. Et cur interrogas d' noie meo qd est mirabile. Verūtamē scito qz ego sum naufrag' ille cui scutellaz argenteā tribuisti. quaz tibi miserat cū leguminib; mater tua. Et hoc tibi p certo sit pgnitū qz ab illo die q' m' hi ddisti destinauit te dñs fieri ecclesie sue p'sulem r Petri apli successorē. Cui gregorius. Et tu quō hoc nosti q' tūc me dñs p'sse sue eccleie destina uerit. At ille. Dñm angel' ei' sum. et me tibi dñs nūc remisit vt te sp' debe am' p'egere. r omne qd petieris per me apud ipm valeas ipetrare. Statim q; ab eo disparuit. B Eo tpe fu it qdā heremita vir magne virtutis q oia ppter deū reliqrat. r nihil pter v nā cattā possidebat. Quā blandiens crebro q'si cohabitatricem in suis gre mijs refouebat. Orauit igit' ad deum vt sibi oñdere dignaret cū quo future remuneratōis mansione sperare de buisset. q' illius amore nil ex diuitijs hui' seculi possideret. Quadā igit' nocte sibi reuelat q' cū gregorio romano pōtifice mansione sibi sperare dberet. At ille fortiter ingemiscens paz sibi volūtariā paupratē pfuisse putabat si cū eo remuneratōez reciperet q' tātis

mūdialib; diuitijs abundaret. Cū er go gregorij diuitias sue pauprati die noctuq; suspirādo pferret. alia nocte audiuit dñm sibi dicentē. Cū diuitē nō possessio diuitiaz sz cupidō faciat cur audes paupratē tuā gregorij di uitijs cōpare. q' magis illā cattā quā habes q'ndie palpādo diligere com' probaris: q' ille tātas diuitias q'sq; amādo sz p'tenendo. cūctisq; liberalit' largiēdo dispigit. Itaq; solitari' deo grās retulit. r q' meritū suū decreuiss' se putauerat si gregorio pferret. orare cepit vt cū eo māsione q'iq; p'cipere reret. H Cū apud mauriciū im patorē et filios ei' sup morte cuiusdā epi falso accusaret sic ait in ep'a quā apocrisario mittit. Unū est qd breuiter suggeras dñis meis. qz si ego fu' eoz in mortē lōgobardoꝝ vel dānuꝝ me miscere voluissē hodie lōgobar doꝝ gēs nec regē nec ducē nec comitē h'et atq; in sua pfusione esset. Sz qz deū timeo imortē cuiuslib; hois me miscere formido. Ecce q'nte humilita tis extitit. qz cum esset summ' ponti fex imperatoris se seruū vocabat. r dñz suū eū appellabat. Ecce q'nte innocē tie. qz in mortē inimicoꝝ suoz p'sentē re nolēbat Cū maurici' ipator gre gonij r eccliaz dei p'seqret. inter ceta lic ei scpsit Greg'. Quia enī pctōꝝ suꝝ credo q' oipotentē deū tāto vobis am pli' placatis q'to me ei male fuitēm affligit. Quadā igit' vice qdā mo nastico habitu idur' spatā euagina tā dextra tenēs corā ipatore itrepid' astitit. r p' eū vibrās illū gladio mori tuz p'dixit. Territ' maurici' a p'secu tōe gregorij cessauit. r vt p se orare de beret instācer petijt q'ten' ipm in hac ra de mal' suis de' pnniret. r nō puni endū extrēo examini refuaret. Qua dā igit' vice vidit se maurici' aū tribu nal iudicē stare r iudicem pclamare. Date mauriciū. r capientes eum mi nistri ipsum ante iudicem posuerunt. Cui ille. Vbi vis vt reddā tibi mala

que in hoc seculo ppetraſti. Ille rñ/
dit. Sic pon' ea dñe mihi ⁊ nō in se
culo futuro retribue. Statimq; diuī
na vox iussit tradi mauriciū vxorem
filios ⁊ filias scōe militi occidendos
Qd ⁊ factū est. Nō post mltū ei t'pis
focas qdā miles ei' ipm cū tota fami
lia sua gladio occidit. et ei impio suc
cessit. Cū apō scām mariā maio
rē in die pasce missaz celebrarz ⁊ pax
dñi pnūciaret angel' dñi alta voce re
spōdit. Et cū spū tuo. Un papa apō
illā eccliam i die pasce statōem facit.
nec sibi cū dicit. pax dñi in hui' mira
culi testimoniu rñdet. ¶ Quo
dā tpe traian' impator rhoman' ad
qdā bellū yehemētissime festiabat
Cui vidua qdā flebiliter occurrit dicēs
Obsecro vt sanguinē filij mei innocē
ter pempti vīdicare digneris. Cumq;
traian' si san' reuerteret se vīdicare te
staret vidua dixit. Et q's mihi hoc p
stabit si tu i plio mortuus fueris. tra
ian' dixit. Ille q post me impabit.
Cui vidua. Et tibi qd pderit si alter
mihi iusticiā fecerit. Traianus dixit.
Utiq; nihil. Et vidua. Nonne inq;
meli' ē tibi vt mihi iusticiā facias. ⁊
p hoc mercedē accipias q̄ vt alii hāc
trāsmittas. Tūc traian' pietate cō
mōt' de eq descendit ⁊ ibidē innocentis
sanguinē vindicauit. Fers qz p cū
qdā fili' traiani p vrbē eqtādo nimis
lasciue discurrerz. filiu cuiusdā vidue
insemit. Qd cū vidua traiano lacri
mabiliter exponeret ipz filiu suū qd hoc
fecerat vidue loco filij sui defuncti tra
didit. ⁊ magnifice ipaz dotauit. Dñ
igit' qdā vice diu iā defūcto traiano
gregori' p forz traiani trāsiret ⁊ hui'
māsuertudinē iudic' recordat' fuisse
ad scē petri basilicā puenit ⁊ ibidē p
ei' errore amarissime fleuit. Tūc sibi
diuīt' est rñsum. Ecce petitios tuā cō
pleui ⁊ traiano penā etnā pepci. De
cetero ar diligētissime caueas ne p
cādanato aliq' pces fūdas Damascē
n' aut in qdā suo simōe narrat q gr
gon' p traiano oīem fundēs audi

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di
Firenze.
P615

De sancto Gregorio

noxi humoris imbibit ut vivere mihi pena sit et mortem desiderat expe-
cte. quā gemitibus meis solā credo esse remediū. **R** Matrona quādam sin-
gulis diebus dominicis beatus Gregorius pa-
nes offerebat. Cui cum pro missarum solē-
nia corpus domini offerret et diceret. Cor-
pus domini nostri iesu christi custodiat te i vi-
tā eternā lasciuia subrisit. Ille continuo
dexterā ab eius ore auertens. parte illam
dominici corporis super altare deposuit. Post
modum corā populo interrogauit quā ob
causam ridere presumpserit. Et illa. quia
panem quem propriis manibus fecerā tu cor-
pus dominici appellabas. Tūc gregorius
per incredulitatem mulieris se in ordine pro-
stravit. et surgens particulā illā panis
instar digiti carnem factam repperit et sic
matronā ad fidem reduxit. Oravit ite-
rū et carnem illā in panem conuersam vidit
et matrone sumendum tradidit. Qui-
busdā principibus aliquas preciosas reli-
quas petentibus aliquāculū de sancti iohan-
nis euāgeliste dalmatica tribuit. Quod
illi suscipiētes tanquam viles reliquas cum
indignatione nimia eidem reddiderunt.
Tūc beatus Gregorius ordine facta cultel-
lā petiit. et panem illum pupugit. ex cuius
punctōnibus sanguis primus emanauit.
Sicque quod preciosae essent reliquae diuinitus ē
consummum. Quidā diuinitus rhomanorum
relicta coniuge fuerat a pontifice coniugio
ne priuatus. Quod ille molestissime ferens
sua autoritate tantū pontificis euacuare nō
valens magorum suffragia requisit. Qui
se suis carminibus agere permiserunt ut im-
misso demone tantū caballus principis
vexaret quousque cum sessorio suo picitaret.
Tūc gregorius aliquā super caballū suum
transiit. immisso demone magi eius equū
tā fortiter vexari fecerunt ut nequāquam ab ali-
liquo teneri valeret. Tūc gregorius reuelan-
te spiritu diabolicā immissionē cognoscens fa-
cto crucis signaculo tantū caballū a presen-
ti rabie libauit. quod maleficos perpetua
cecitate mulcavit. Qui reatum suū con-
fiteres ad sacri baptismi gratiam primo mo-
dū perueniunt. Quibus lumen ne artem
magicā relegeret reddi noluit. eos tū

ecclesiastico subsidio nutrirī precepit.
Legit quoque in libro quod a grecis lymō dicitur.
quod abbas quod perat monasterio sancti greg-
gorii eidem nuntiavit quod quādam monachus
penes se numismata tria habet. Quos
gregorius ad aliorum terrorem excomunicauit.
Post modicum tempus frater mortis sancto
gregorio nesciente. Qui iratus quod sine ab-
solutione mortuus fuerat. ordinem picta-
tio scripsit quod eū ab excommunicationis vincu-
lo absoluebat. deditque eā vni dyaco-
norum precipiens ut eā super foueam fratris de-
functi legeret. Quo iussa complēte se-
quenti nocte quod defunctus fuerat abbatē
apparuit. et se usque modum in custodia de-
tentū se heri absolutū fuisse perhibuit.
V Officiū et cātū ecclesiasticū necnō
et scolā cantorum instituit. et per hoc duo
habitacula vni iuxta basilicā sancti pe-
tri. alteri iuxta lateranensem ecclesiam fab-
cauit. Ubi usque hodie lectus eius quod recu-
bens modulabatur. et flagellū eius quod pue-
ris minabatur cum antiphonario auten-
tico veneratione pergrua refuā. In ca-
none apposuit. Diesque nostros in tua pa-
ce disponas. atque ab eterna damnatione
nos eripi. et in electorum tuorum iubeas gre-
ge numerari. Tandem beatus gregorius cum se-
disset annis. xiiij. mēribus. vij. et diebus. .x.
plenius operibus bonis migrauit a corpore.
In cuius tūba hi scripti sunt. Su-
scipe terra tuo corpus de corpore sum-
ptū. Reddere quod valeas viuificante
do. Spiritus astra petit. leti nil iura no-
cebūt. Cui vite alterius mors magis
ipsa via ē. Pontificis summi hoc claudū
membra sepulchro. Qui inumeris spū vi-
uit vbiq; bonis. Fluxerunt autē anni ab
incarnatione domini. dcccj. sub foca impa-
tore primo mortē beati gregorii regionē to-
tam maxima fames inuasit. Unus pau-
per quos libaliter beatus gregorius pascere solebat
ad successorē suū veniētes dicebant.
Dne quos pater noster beatus gregorius solebat pascere
tua scitās fame nō sinat pīre. Qui-
bus scribis papa indignatus spū taliter re-
spōdebatur. Si gregorius ad famā sue
laudis cūctos populos curauit suscipe
nos at nō possumus pascere. Et sic eos

De sancto Gregorio

sq vacuos remittebat. Un scis gre
gori? ter ei apparuit. z tuc blande de
sua tenacia z detractoe redarguit. sed
ille se de nullo emedare curauit. Un il
li qtro apparerit terribili illi corripuit
z in capite letaliter pcussit. Qui? do
lore vexat? in breui vita finiuit. Du
aut adhuc pdicta fames istaret. qdaz
inuidi gregorio ceperunt detrahete af
seretes q totu thesauz ecclie tacs vir
pdigus psumpsit. Un ob hui? vin
dicta ad coburendos libros suos cere
roz aios inclinariunt. Quoz du qdaz
ia cobussissent z ceteros pburere vel
let. petr? dyacon? eius familiarissim?
cu q qrtuoz libros dyalogoz dispu
tauerat tradidit vehemētissime restitit
se asseres h ad ei? delēdā memoriā
nil valere. cu in diuersi mudi pibz exē
plaria teneret. adiūgēs imane sacrile
giū eē tāti patr? tot z tales libros ex
urere. sup cui? caput ipse pmsctm i si
militudie colūbe frequētime pspexis
set. Tādē eos i hac sniaz adduxit. vt
si illud qd dixerat iureiurādo confir
mas mori pūno meruissz ipi a libro
rū exustioe desisteret. Si pō mori nō
meruissz. sz supstes sui testioni extitit
set. ipe qz cobustoribz man? darz Fer
tur eni Greg. sibi dixisse q si miracu
lū de visioe colūbe publicaret post h
viuere nō valeret Itaqz cū apparatu
dyaconat? euāgelioz libz baiulans
venerabil? leuita petr? adueniēs mor
vt tact? sacrosctis euāgelijz gregori
scritati testimoniūz phibuit a dolore
mortis extrane? spiritū inf verba pē
pfessiois efflauit. **U** Quidaz
monach? monasterij scī gregori qd
dā penes se peculiū pgregauit. Btūf
aut greg? alteri mōacho apparēs di
xit vt sibi dnūciaret q peculiū dispge
ret et pniām ageret. qz die terciā esset
morturus. Qd ille audiēs vehemē
ter expauit. pniām egit z peculiū red
didit. Doreqz febribz adeo corrept? ē
vt a diluculo diei terciē vsq ad horā
terciā p nūmō incēdio linguā ab ore
pūciēs vltimū flatū emittere videret

Sed cū circūstātes monachi corā ip
so psallerēt. psalmodiā tādē intrūpē
tes ei detrahete ceperūt. Ille aut con
tinuo reuiscēs z oculos subridendo
pūtiēs ait. Parcat vobis dñs fies.
quare mihi detrahete voluissz. Nam
impedimentū mihi nō modicū gene
rastis. qz tā a vobis q a diabolo sub
vno tpe accusatus nesciebā cui calum
nie primū? rñderē. Sed si qñ quelibet
migrante videritis eidē nō detra
ctōem sed cōpassionē impēdatis. vt
pote qui ad tā districtū iudiciū cum
criminatorē suo iudiciū vadit. Nam
ad iudiciū cū diabolo steri z adiuuā
te sancto Gregorio cūctis suis obie
ctōibus bene respōdi. Tantū de vna
obiectōe cōuictus erubui. p q vt vidi
stis talis sum vexat? z adhuc me nō
potui liberare. Lūqz d ea fratres re
qerent ait. Nō audeo dicere qz cum
ad vos a btō gregorio iussus sum ve
nire diabol? de hoc plimū est cōque
stus. putās q me ad pniāz agendam
p causa illa de? remitteret. Quapro
pter btū gregoriū vadē dedi ne pmo
tā calūniā cūlibz reuelarē. Doreqz
clamās dixit. **A**ndrea andrea hoc
anno peas q me prauo pñlio ad hoc
piculū cōpulisti. Et statim reuolut? ter
ribiliter oculis expirauit. Erat autēz
in vrbe qdā noie andreas q eodē mo
mēto q ei monach? moriēs piculum
fuerat impēatus in tā graue morbu
decidit vt defluentibz carnibz psumi
posset mori aut nō posset. Tūc mōa
chis monasterij scī gregori pūocat?
pfessus est q cū pdicto monacho qf
dam monasterij cartulas rapuissz. ac
susceptis pēijs extraneis tradidisset.
Doreqz is qui dudum mori nō pote
rat inter verba sue cōfessionis spiritū
exalauit. **A** Eo tpe vt in vita
sancti eugenij legif. dū adhuc ambro
sianū officiū magis q gregorianū
ab ecclijs suaret. rhomanus pōtīfex
noie adrianus pūliūz pūocauit. vbi
statutum est vt gregorianū officiū de
beret vniuersaliter obsuāri. Qui? rei

De sancto Longino

karol^{us} impator executor existēs p^{er} di
uersas discurrēs puicias minis z sup
plicijs oēs clericos ad hocipm coge
bat z libros ambrosiani officij vbiq^{ue}
pburebat. mltosq^{ue} clericos rebelles
in carcerabat. Proficiēs aut^{em} beatus
Eugen^{us} ep^{iscopu}s ad p^{er}ciliū .inuēit ip^s cō
ciliū p^{er} triduiū iā solutū. suaq^{ue} p^{ro}uden
tia dñm papā sic iduxit. q^{uo}d oēs platos
q^{ui} p^{er}cilio interfuerāt. z iā p^{er} tres dietas
recesserāt reuocauit. Cōcilio igit^{ur} con
uocato oim pat^{rum} hec snia vna fuit vt
missale ambrosianū z gregorianū su
p^{er} altare b^{ea}ti petri apli ponerēt. z fores
ecclie optime clauderent ac plimozū
ep^{iscop}oz sigill^{iter} diligētissime munirent. et
ip^si tota nocte orōib^{us} insisterēt. vt dñs
p^{er} signū aliq^{uid} reuelaret q^{uo}d hoz ab ec
clesijs magis fuari vellent. Sicq^{ue} per
oia vt ordinauerāt faciētes mane ia
nuas ecclie aperuerūt z vtrūq^{ue} missa
le sup^{er} altare aptū iuenerūt. v^{el} vt ali
asserūt missale gregorianū penit^{entia} dis
solutū. z huc illucq^{ue} disp^{er}sū iuenerūt.
ambrosianū aut^{em} solūmō aptū sup^{er} al
tare i eodē loco i q^{uo} posuerāt repperūt
Quo sigⁿ diuinit^{us} sūt edocti vt gregoria
nū officiu^m deberet p^{er} totū mūdū disp^{er}
gi. ambrosianū aut^{em} tñ i sua ecclia ob
fuari. Sicq^{ue} sc^{ilicet} p^{re}s vt diuinit^{us} edo
cti fuerāt statuerūt. z sic vsq^{ue} hodie ob
fuat. Narrat Ioh^{annes} dyacon^{us} qui
vitā b^{ea}ti gregori^{us} cōpilauit. q^{uo}d dū vitā
ei^{us} p^{re}scriberet z cōpilaret. q^{uo}dā vir sa
cerdotalit^{er} insignit^{us} ei dormiēti z ad
laternā vt sibi videbat scribēti astitit
Cui desup^{er} cādidissima z adeo tenuis
sima vestis erat vt ei^{us} raritate nigre
do subterioris tunice apparerz. Hic
p^{ro}p^{ri}us accessit z inflatis buccis risuz
p^{ro}tinere nō potuit. Lūq^{ue} ioh^{annes} eū in
rogaret cur vir g^{ra}uoris officij sic dis
solute rideret ait. Quia tu scribis de
mortuis q^{ui}s viuētē nūq^{uam} vidisti Cui
ioh^{annes}. Et si illū nō nouerim facie: tñ
de illo scribo q^{uo}d didici lectioe. At ille.
Tu inq^{ui}t vt video sic voluisti fecisti.
z ego q^{uo}d facere potō nō cessabo. D^{omi}n^{us}
q^{ui} illi lumē lat^{er}ne ext^{er}xit z adeo ip^s p^{er}

terrui vt vehemēter exclamās puta
ret se ab illo gladio iugulatu^m. D^{omi}n^{us}
q^{ui} gregori^{us} affuit. comitāte secū dex
tro^{sin}ū b^{ea}tō Nicolao. sinistro^{sin}ū p^{ro}p^{ri}o pe
tro dyacono. ei^{us} dixit. Hodice fili
dei q^{ui}re dubitasti. Lūq^{ue} post cortina^m
lecti aduersari^{us} latitaret: gregori^{us} ex
manu petri dyaconi magnā facē quā
tenere videbat arripies: ei^{us}q^{ue} flāmif
os faciēq^{ue} ip^sius aduersarij exurēs ad
instar ethiopis deniguit. Quedā au
tē scintilla puillima cadēs i ei^{us} vestez
candidā ip^sam dicto cit^{ius} p^{ro}flagauit.
z sic nigerrim^{us} tot^{us} apparuit. Dixit
q^{ui} petri^{us} b^{ea}tō gregorio. Sat^{is} denigui
mus eū. Cui gregori^{us}. Nos illū non
denigauimus s^{ed} nig^{ri} fuisse mōstrau
mus. Sicq^{ue} ibidē multo relicto lumi
ne abierūt Legēda xlvij A

De sancto Longino

Longinus fuit qui

dā cecurio. q^{ui} cū alijs militi
bus cruci dñi altās: iussu
pilati latius dñi lācea pfo
rauit. z vidēs sigⁿq^{ue} fiebāt. solē. s. ob
scuratū z terremotū in xpm credidit.
maxime ex eo vt q^{uo}dā dicūt. q^{uo}d cū ex in
firmitate vel senectute ei^{us} oculi cali
gassent de sanguie xpi p^{er} lācea decur
rente fortuitu oculos suos tetigit. z p
tinus clare vidit. Vñ renūciās mili
tie z ab aplis instruct^{us} in cesaria ca
padocie. xxvij. annis mōasticā vitā
duxit. z verbo z exēplo mltos ad fi
dē p^{ro}uertit. Cū aut^{em} a p^{re}sidente tē^{re} fuis
z sacrificare nollz: iussit p^{re}s oēs den
tes ei^{us} excuti z ligūā abscidi. Lō
ginus tñ ex hoc loq^{ui}tā nō p^{er}didit. sed
accepta securi oia idola cōminuit et
fregit dicēs. Si dñi sunt videbimus.
Demōes aut^{em} de idol^{is} exētes i p^{re}sidente
z in oēs socios ei^{us} intrauerūt. z insa
niētes z latrātes se lōgini pedib^{us} p^{ro}
strauerūt. Et ait lōgin^{us} idemōibus.
Cur habitas i idol^{is}. Qui rñderunt.
Vbi nō noiat xps. z ei^{us} signū nō est
positū ibi ē habitatio n^{ost}ra. Cū q^{ui} p^{re}s
insaniret. z oculos amisisset dixit ei lō

De sancto benedicto

ginus. Scito qz sanari nō poteris nisi qñ me occideris. Scito enī a te mortuus fuero p te orabo. z sanitatez tibi corpīs z aīe impetrabo. Et statim eum decollari iussit. Post hoc abiit ad corpus ei⁹. z pstrat⁹ cū lachrymis pñiaz egit. z pñius vsus et sanitatē recepit z in bonis opibz vitā finiuit

Legenda xlviii. **A**
De sancto Benedicto

Benedictus dictus ē. vel qz multa bñdixit. vl qz in hac vitā multas bñdīctōes habuit. vel qz omēs bñdicebant de eo. vel qz eternā meruit bñdīctōem habere. Et vitā sancti Gregorius scripsit

Benedictus ex Nursia puicā ortus cū rhomē liberalibz studiis tradit⁹ eēt in ipā sui i fantia lras deseruit. z desertū petere decreuit. Quē nutrit sua q cū tenerie diligebat vsqz in quendā locū q dī eside secuta ē. vbi ad purgandū triticū mutuo capisteriū petijt. Sed sup mēsam incaute ponēs cū coruissz i duabz pēibus fractū vidit. Quā bñdīct⁹ flere pspiciēs ptes capisterij accepit. et ab orōe surgēs integre solidatū inuenit. Postmodū nutritē occulte fugiens in quēdā locū venit. vbi trib⁹ annis hominibz incognit⁹ māsit. excepto qdaz monacho Romano noīe. q sibi sedule necessaria mīstrabat. Cū p ad spē cū a romani monasterio iter nō eēt pānē in lōgissimo fune ligabat. z sic euz deponere p̄sueuerat. Tintinabulum etiā ipi chorde iseruit. vt ad ei⁹ sonitū vīr dei cognosceret qñ sibi roman⁹ pānē pberet: quē exiēs acciperet. Sz anti⁹ quous hostis vni⁹ caritati z aliter iuidēs refectōi lapidē iactauit z tintinnabulū fregit. sed tñ romanus ei mīstrare nō desijt. Post hoc cuius p̄sbyte ro refectōez sibi in paschali solennitate parātī dñs p visum apparuit dicēs Tu tibi delicias pparas: et seru⁹ me⁹

illo in loco fame cruciat. Qui pñius surrexit. z cū difficultate magna eum inueniēs dixit. Surge z sumam⁹ cū bñ qz hodie pascha dñi est. Qui bene dictus. Scio qz pascha est. qz videre te merui. Tōge q̄ppe ab hoibz possit⁹ qz die eadē paschal esset solēnitas iḡrabat. Qui p̄sbyter. Veracit⁹ hodie re surrectiōis dñice dies est. abstinere te nō puenit. qz ob hoc ad te missus suz. Sicqz deū bñdicentes sumpserūt cū bñ. **B** Quadā die auis qdam nigra q merula vocat⁹ impoztune cāca ei⁹ faciē volitauit. ita vt ab eo manū capī potuisset. Sed signo crucis edito auis recessit. moxqz diabol⁹ qñ dā feminā quā aliqñ viderat aī eius oculos mentis reduxit. ei⁹qz animuz tāto igne i specie illi⁹ accendit vt pene heremū voluptate vict⁹ deserere delibēreret. Sed subito diuina grā ad se reuersus pñius se exiit. et in spīnis z vepribz q ibi aderāt se adeo volutauit vt toto corpe inde vulnerat⁹ exiret. et p cutis vulnera mētīs vulnera eduiceret. Vicit itaqz peccatū qz mutauit incendiū. Ab illo autē tpe nulla postmodū temptatio in ei⁹ corpe pullulauit.

Ecrebescēte itaqz ei⁹ fama cum abbas mōasterij cuiusdā obijisset. tota ipsius mōasterij cōgregatio ad eū venit z vt p̄selle eis deberet petijt. Qui dū negādo distulit: suis illozqz fratrum moribz se puenire nō posse p̄dixit. Sz tandē victus assensum dedit. Cūqz regulā illi⁹ districti⁹ seruari p̄cipet semet ipsos rephēdebant q ipm sibi p̄cesse poposcerāt. quoz. s. coztitudo normā ei⁹ rectitudis offēdebat. Cūqz sibi cū eo aspicerēt illicita nō licere z q̄ue esse sedule assueta relinq̄re: venenuz vīno miscuerūt. z sibi recubenti obrulerūt. Sed benedictus signū crucis edidit. et qñ iactu lapidis vas illud vitreum fregit. Intelligēs igitur qz portū mortis habuerat. qd portare nō potuit sī gnum vite ilico surrexit z placido vultu dixit. Disceat vestri oīporēs de⁹

b

De sancto benedicto

fratres . nunquid nō dixi vobis qz vris
ac meis moribz nō puenirē. Tūc ad lo
cū derelictę solitudinis redijt. vbi crebre
scētibz signis clauit. z multis ad eum
venientibz duodecim monasteria pstru
xit. In vno autē illoz qdā monachus
erat q ad ordē diu stare nō poterat.
sed orātibz alijs mox foras exibat z ali
q terrena z trāsitoria agebat. Qd euz
abbas illius mōasterij bēo benedicto
narrasset iuit illuc. z vidit q illū mona
chū q in oratōe manere nō poterat. q
dā niger puerul? p vestimēti fimbriā
foras trahēbat. Dixitqz abbati mōa/
sterij z mauro mōacho Nunquid nō aspi
citis qd est qui eū trahit. Cūqz rādif/
sent nō ait. Memus vt vos etiā vide
atis. Orātibz illis maur? vidit sed ab
bas videre nō potuit. Die igit alia ex
pleta oratōe vir dei monachū forz rep
pit quē p sui cecitate virga percussit z ex
tūc immobilē orōe pmāsit. sicqz antiqu?
hostis dñari nō ausus ē in ei? cogitati
one ac si ipse percussus fuisset ex verbere.

Ex his monasterijs tria sursum in
rupibz mōtis erāt. q deorsum cū mag
labore aqz hauriebāt. Cūqz fratres il
li virū dei sepe rogarēt vt monasteria
sua mutaret. qdā nocte cū qdā puero
mōre ascēdit vbi diuit? orās tres pe/
tras in eodē loco p signo posuit. Cū/
qz de mane domū redijisset. z frēs pro
eadē causa ad eū venissent dixit. Ite z
illā rupē in q tres petras positas inye
neritis in medio cauate. valet enī dñs
inde vobis aquā pducere. Qui eūtes
z iā illā rupē sudantē inueniētes. cōca
uū locū illū fecerūt. z mox aq repletū
viderūt. q vsqz nūc tā sufficiēter ema/
nat vt ab illo mōtis cacumie vsqz ad
inferiora descēdat. Quadā vice dū
circa mōasteriū viri dei qdā cū falca/
stro vepres absideret. ferz de manu/
brio psiliēs in quēdā lacū pfundū ce/
cidit. Cūqz de hoc ille nimis angusti
aret vir dī manubriū in lacū posuit. z
mox ferrū vsqz ad suū manubriū ena
tauit. **E** Placidus puer z mo

nachus ad hauriēdū aquā egrediēs i
flumen cecidit z mox ipm vnda rapq
it. z pene in vniū sagitte cursū a t/
ra introitus traxit. Vir autē dei in cel/
la psistens hoc in spū statim nouit. et
mauz vocans qd de puero acciderit i
dicauit. ac vt ad ipm eripiendū pgerz
impauit. Accepta bñdictōe concitus
maur? prexit. et p terrā se ire existimāf
sup aqz vsqz ad puez venit. eūqz per
capillos tenēs de aq extraxit. Qui ad
virū dei veniens retulit qd acciderat.
sed ipse hoc nō suis meritis sz ei? obe/
diētie deputauit Presbyter qdam
florētius noie viro dei inuidēs ad tan
tā deuenit maliciā vt panē veneno in/
fectū viro dei tanqz p bñdictōe trans/
mitteret. quē sanct? gñanter accepit. et
coruo q d manibz eius panē accipe cō
sueuerat ipm. piccit dicens. In nomie
iesu xpī tolle hūc panē z eū in tali loco
vbi a nullo homie sumi valeat pñce.
Tūc coruus ap̄to ore expāsis alis cir/
ca eūde panē cepit discurrere atqz cro/
citare. ac si ap̄te diceret obedire se vel
le z eū iussa implere nō posse. Qui san/
ctus itez atqz itez p̄cipiebat dicens.
Leua leua eū securus atqz ipm vt dixi
pñce. Qui tandē eū tollēs post tres di
es redijt. z de manu eius annonā quā
psueuerat accepit. Vidēs autē florēt?
qz corp? m̄grī necare nō potuit. se ad
extiguēdas discipuloz aias accendit.
ita vt septē nudas puellas i horro mo
nasterij ludere z cātare facerz vt sic mo
nachos ad libidinē inflāmaret. Qd
scētus vir de cella pspiciēs lapsum di/
scipulis p̄mescēs inuidie locū dedit.
z qbusdā secū astūptz fratribz ipse ha/
bitatōem mutauit. Sed florēt? cū iū
solario psistēs cū recessisse pspiceret et
gauderet repēte solarium cecidit z ipm
p̄tinus extinxit. Tūc maur? post viz
dei currēs ait. Reuerrere qz q te pseq
ba? extinctus est. Quod ille audiens
vehemēter ingemuit. vel qz inimicus
occubuit. vel quia de inimici morte di
scipulus exultauit. Qua de re factū ē

De sancto benedictō

ut eidē penitentiā indiceret q̄ mādās
talīa gaudere de inimici morte p̄sum/
p̄sister. Ip̄e aut̄ ad alia migrās locuz
nō hostē mutauit. Nā ad montē cassi/
nū venīt z templū appollinis qd̄ ibi
situm erat in sancti iohānis baptiste
oratoriū fabricauit z circūadiacentes
populū ab idolatria p̄uerit. Sz hoc
antiquis hostis grauit̄ ferēs corpali/
bus ei⁹ ocul⁹ terribim⁹ apparebat. z i
eū ore oculisq̄ flāmātib⁹ visibiliter se/
uiebat atq̄ dicebat B̄ndicte b̄ndicte
Sed cū ille nihil sibi rīderet dicebat
Maledicte maledicte nō b̄ndicte qd̄
me p̄sequis. Quadā die lapidē qn/
dā in terra iacentē fratres in edificiu/
leuare volebāt sz nequaq̄ valebant.
Cūq̄ viroz multitudo adesset ab eis
leuari nō posset adueniēs vir dei b̄n/
dictiōem dedit. z tūc maxima celerita
te leuatus est. Ex q̄ p̄penderūt q̄ dia/
bol⁹ illi insidebat. z q̄ eū moueri non
p̄mittebat. Cūq̄ fratres parietē pau
lo alti⁹ edificaret antiqu⁹ hostis viro
dei apparuit z qz ad laborātes fr̄es p̄
geret indicauit. Qui p̄tinus eis nun/
ciū misit dicens. Fratres caute vos agi
te qz ad vos spūs malign⁹ venīt. Uir
aut̄ nunci⁹ p̄ba cōpleuit. z ecce parie/
tem antiqu⁹ hostis euertit. z quēdam
puez monachū ruina p̄triuuit. Sz vir
dei puez mortuū z laceratuz in sacco
ad se adduci fecit. z orōne sua ip̄m re/
suscitās op̄i p̄dicto restituit. **D**
Laicus qdā honeste vite singul⁹ anis
ad visitandū virū dei ieiunus vēire cō
sueuerat. Quadā igit̄ die dū illuc iret
se illi alter viator adiūxit. q̄ sumēdos
in itinere cibos portabat. Lūq̄ iā
tardior hora exercuisset dixit. Veni fr̄
sumam⁹ cibū ne lassetur in via. Quo
rīdente q̄ nullaten⁹ cibū in via gusta
ret ad horā ille subtrahit. Postmoduz
ad hoc ip̄m inuitauit sed ille p̄sentire
noluit. deniq̄ cū hora iā p̄terissz z eos
lōgum fatigasset iter p̄ratū et fontem
et quicūq̄ corpus ad reficiendum de
lectare poterant inuenerunt. Tunc

viator hoc ei⁹ ostendens: rogauit ut
paululum gustaret z ibidem quiesce/
ret. Cū igit̄ verba aurib⁹ et loca ocul⁹
blandirent̄ eidem cōsensit. Lūq̄ ad
benedictū venisset dixit ei⁹ vir dei. Ec
ce frater malign⁹ hostis semel tibi p̄/
suadere nō potuit. sed nō valuit sed f
cio sup̄pauit. tūc ille pedib⁹ ei⁹ aduolu/
tus se deliquisse igemuit. Totila rex
gothoz exp̄iri volēs utz vir dei pro/
phetie sp̄ritū haberet. cuiā suo spa/
tario vestimenta regalia tribuit. eūq̄
cuz oī apparatu regio ad monasteriū
destinauit Quē ille venientē cōspiciēs
dixit. Pone fili pone hoc qd̄ portas. n̄
est tuum. q̄ p̄tin⁹ in terrā cecidit z qz
tāto viro illudere p̄sumpisset exp̄auit
Eleric⁹ qdam q̄ a diabolo vexabaf
ad virū dei ut sanaret̄ adduct⁹ ē. Lūq̄
ab eo diabolū expulisset ait. vade z
de ceto carnes nō comedas. nec ad sa
cros ordies accedas. Quacūq̄ at̄ die
ad sacros ordies accedere p̄sumpseris
iuri diaboli mācipaberis. Cū p̄o hoc
aliquo tpe custodisset. sed minores su
os sibi p̄poni in sacris ordinib⁹ cerne/
ret. verba viri dei quasi ex longo tēpo
re oblitus postposuit. atq̄ ad sacrum
ordinē accessit. Quē mox is q̄ euz reli
querat diabolus tenuit. eūq̄ vexare q̄
usq̄ animā eius excuteret nō cessauit.
E Vir qdam duos flascōes vini
per quendā puez ad cum misit. sed il
le vnum in viā abscondit z aliū detu/
lit. Vir autē dei cum gratiarū actōne
accepit vinū. z discedentē puez amo/
nuit dicens. Fili vide ne de illo flasco/
ne quem abscondisti bibas. sed inclina il
lum caute et inuenies qd̄ intus habet/
at. Qui cōfusus valde ab eo exiuit. et
reuerfus volens adhuc p̄bare quod
audierat cum flascone inclinasset pro/
tin⁹ de eo serpens egressus est. Qua
dam vice cum vir dei in sero cenaret.
monachus qdam filius defensoris et
assistens et lucernā tenens p̄ sp̄ritum
superbie intra se cogitare cepit. Quia
ē hic cui ego māducārī assisto. lucernā

De sancto benedicto

reneo seruitiū impēdo. Quis sum ego
ut isti seruiā. Qui statī vir dei ait. Si
igna cor tuū frater signa cor tuū qd est
qd loqris. vocatisq; fratrib; lucernaz
iussit de manib; eius tolli. ipm pō uis
sit ad monasteriū accedere z qetū sede
re. Gothoz qdā zalla nomie pfidie
fuit arriane. q totile regis tpiū cōtra
carbolice ecclie religiosos viros ardo
re imanissime crudelitatis exarsit. ita
ut q̄squis ei clerici monachusue ante
faciē venisset ab ei; manib; viu; nullo
modo exiret. Quadaz pō die auaricie
sue estu succēsus in rapina rez inhiās
dū qndā rusticū crudelib; tormētis af
fligeret eūq; p supplicia diuersa lania
ret. victus penis rustic; sese z res su
as Benedicto dei famulo cōmēdasse
pfessus est. Et dū hoc a torquēte cre
dit. suspensa interim crudelitate ad vi
tam interim repat. Tūc idē zalla ces
savit rusticū tormētis affligere sz eius
brachia loris fortib; astrigēs an equū
cepit impellere ut q̄s esset ille bñdici
q̄ eius res suscepit demōstraret. Quē
ligatis brachijs rustic; ancedēs du
xit ad seti viri mōasteriū. eūq; ante in
gressum cellule solū sedentē reppit et
legentē. eidē aut subseqnti z seuienci
zalle rusticus dixit. Ecce iste est d̄ q̄ di
xerā bñdictus pater. quez dū feruido
spū cū puerse mētis insanīa esz intui
tus. eo errore q̄ psueuerat actuz se exi
stimās magnis cepit vocib; clamare
dicēs. Surge surge z res istius rustici
redde q̄s accepisti. Ad cui; vocē vir di
ptinus oculos leuauit et a lectōe cessa
uit. eūq; intuitus mox z rusticū q̄ liga
tus tenebat attēdit. Ad cui; brachia
dū oculos deflexerisset miro mō tāta cele
ritate cepeit alligata brachia lora dis
soluere ut dissolui tā cōcite nulla ho
minū festinatōe potuissent. Lūq; qui
ligat; venerat cepit subito astare so
lucus ad tāte prātis vim tremefactus
zalla ad terrā corruit z ceruicē crudeli
tatis rigide ad ei; vestigia inclinans
ozōib; se illius pmedauit. Vir aut s̄

ctus a lectōe minime surrexit sed vo
catis fratrib; cū introitus tolli ut bñ
dictōem acciperet pcepit. quē ad se redu
ctū ut a tāta crudelitatis insanīa qesce
re deberet admonuit. q̄ refect; recedēs
nihil vltcrius repetere a rustico psum
psit. quē vir dei nō tāgendo sed respici
endo soluerat. Quodā tpe i cam
panie regide fames incubuerat mag;
q̄ oēs alimētoz indigentia coangusta
bat. iāq; i benedicti mōasterio tritici
deerat. panes pō oēs psumpti fuerāt.
ut nō pl; q̄ qnq; ad refectōis horam
fratrib; inuenire potuissent. Lūq; eos
venerabil; pater p̄ristatos cernerz eo
rū pusillanimitatē studuit modesta i
crepatōe corrigere. z rursum pmissio
ne subleuare dicēs. Quare de panis i
opia vester animus cōtristat. hodie q̄
dē minus est. sz crastina abūdāter ha
bebitis. Seqnti aut die ducēti farine
modij an fores celle in saccis inuenti
sunt. q̄s oipotens de; q̄b; deferentib;
trāsmisisset nūc vsq; manet incognitū
Qd cū fratres cernerēt dño grās refe
rentes viderūt iā de abūdātia nec i
egestate dubitare. Legit q̄z q̄daz
habebat filiū morbo elephātino cor
ruptū. ita ut iā pilis cadentib; cutis i
tumesceret. atq; incrementē sanie occu
tare nō posset. q̄ ad virū dei ab eodez
patre eius missus salutē pristīne sub
omni celeritate restitutus est. z de hoc
immensas gratias dño obtulerunt. z
postmodū dictus puer in bonis opi
bus psueuerans in dño feliciter obdor
minuit. Lū quosdā ex fratrib; ad qn
dā locū mitteret ut ibidē monasteriū
cōstruerent. cōstituta die se ad eos vē
turū dixit z q̄liter cōstrui deberet indi
care. Nocte vero eadē qua pmissus il
lucescerebat dies. monacho quē illic p
posuerat atq; eius pposito in somnis
apparuit. et loca singula vbi q̄q; edifi
cari debuissent subtilit; dsignauit. Cū
autē visioni fidē nō darēt z adhuc ip
sum expectarēt. tandem ad eū reuersi
dixerūt. Expectauim; pater ut vēires

De sancto benedicto

sicut pmiseras nec venisti. Cui ille .q/ re fratres ista dicitis . nūquid nō vob apparui ⁊ loca singula designaui. Ite ⁊ sicut p visionē vidistis oīa ordinare. **¶** Nō longe ab ei⁹ monasterio due scrimomales femie ex nobili genere e/ rāt q linguā nō restringebāt. I⁹ cum q eis perat incaut⁹ fmōib⁹ sepe ad iracū diā puocabāt. Qui cū hoc viro dī re tulisset mādauit eis dīcēs. Restrigite linguaz vram alioqn excoīcabo vos. quā excoīcāōis sententiā nō pferēdo i tulit sed intērando. Ille aut nihil mutare intra paucos dies defuncte sunt. ⁊ in ecclīa sepulte. Ubi dū misse cele/ brarent ⁊ dyacon⁹ ex more diceret. q nō cōteat exeat foras . nutrit eaz que p eis sp oblatōem offerebat eas d se/ pulchris suis pgredi ⁊ eccliam exire videbat. Lūq⁹ serō benedicto nūcia tū esset. ille manu sua oblatiōē dedit dīcēs. Ite ⁊ hāc oblatiōē p eis offer te. ⁊ vltēr⁹ excoīcate nō erūt. Qd cūz factū fuiss⁹ ⁊ dyacon⁹ ex more clama/ ret ab ecclīa decetero exire vīse nō sūt. **¶** Monach⁹ qdā cū ad visitādos pa/ rētes exisset sine bñdictōe. ⁊ ea die qua ad eos puenit defunct⁹ fuisset. ⁊ sepul tū semel ⁊ bis terra reieciiss⁹. pentes ei⁹ ad eū venerūt. ⁊ vt ei suā bñdictōz im pēderet rogauerūt. Qui corpus domi nī accipiēs ait. Ite ⁊ h sup pecc⁹ eius ponite. cūq⁹ sic sepulture tradite. Qd cū factū fuiss⁹ sepultū corp⁹ tēra retinu it nec vltra piccit. Quidā mōach⁹ in monasterio manere nō valens viro dei tantū institit donec ipm irat⁹ abi re pmisit. Qui mox vt de monasterio exiit apro ore draconē in itinere inue/ nit. Quem cū deuozare vellet clama/ uit dīcēs. Currite currite qz draco iste vult me deuozare. Currētes aut frēs draconē mīme inuenerūt. sed tremētē ⁊ palpitantē monachū ad monasteri/ um reducerūt. Qui statī pmisit se nū q⁹ de monasterio recessuz. Quodā tpe dū torā illā puinciā fames valida occuparet. ⁊ vir dei oīa que inuēire po

tuerat egentib⁹ tradidiss⁹. ita q nihil ē monasterio pter modicū olei in vase vitreo remāss⁹. iussit cellerario vt il/ lud modicū olei cuiusdā egenti darz. Il le vero impantē audiuit sed implere cō/ tēpsit. eo q nihil olei fratrib⁹ remane/ bat. Qd vt vir dei cōperit vas vitreū cū oleo p fenestrā p̄ici iussit ne qd in monasterio p inobediētiā remanerz Proiectū itaq⁹ vas cū sup ingentia sa ra cecidiss⁹ nec vas fractū nec oleū est effusum. Qd ille leuari iussit ⁊ dari in tegrū postulātī. Monachū aut illum de inobediētiā ⁊ diffidētiā increpans se in ordē dedit. ⁊ p̄tinuo qbdā ma/ gnū doliū qd ibi erat oleo plenū fuit. qd adeo excreuit vt p pavimētū efflu ere videret. **¶** Quadā vice ad vī sitādū sororē suā descēderat. Cū autē ad mēsam sederet rogauit eū vt secū il la nocte maneret. Cui cū ille nullate/ nus acquiesceret. illa caput i manib⁹ do minū rogatura inclinauit. Lūq⁹ caput leuasset. tanta choroiscatōis ⁊ tonitruū virt⁹: tāraq⁹ inundatio pluuię erupit. vt nec qdē pedē mouere posset cum tñ ante serenitas mira esset. Illa enī qz lachrymaz fluuios fudit. serenitatem aeris ad pluuiā puerit ⁊ traxit. Cui vir dei p̄ristat⁹ ait. Parcat tibi oīpo tens de⁹ soror. qd est qd fecisti. Cui il/ la. Rogauit te ⁊ audire noluiisti. roga/ uidnīm ⁊ exaudiuit me. Vodo ergo egredere si potes. Sicq⁹ factū est vt to tā illā noctē puigiles ducerēt. atq⁹ per sacra eloq⁹ sese vicaria relatiōe satia/ rent. Tūc ecce p⁹ triduū cū ille ad mo nasteriū rediisset eleuatis ocul⁹ animā sororis sue in specie colūbe celi secreta penetrantē aspexit. Qui mox corpus eius ad monasteriū iussit deferri et in monumēto qd sibi pparauerat collo cari. Quadā nocte dū p fenestrā cō spiceret ⁊ dñm exoraret vidit fūsam lu cē desup cunctas noctis tenebras effu gasse. Subito autē omīs mūdus ve lut sub vno solis radio collectus ante oculos eius adduct⁹ est. ibiq⁹ animaz.

De sancto patricio

Germani episcopi capuani ad celum
deferri vidēs manifeste postea cōperit
q̄ eadē hora a corpore miguit. **H**
Eodē anno q̄ de hac vita erat exiit
obitus sui diē fratribz denūciavit. An
sextū hō diē sui exiit. sibi apiri sepulch
iuber. Qui mor febrili corpore cum
p singulos dies lāguor inq̄uesceret. se
xta diē i oratoriū portari se fecit. ibiq̄
exitū suū dñici corpis et sanguis pce
ptione munuit. atq̄ inf discipulorū
manus imbecillia mēbra sustētās ere
ctis in celū manibz stetit. et ultimū spī
ritū inf vba orōis efflauit. Ip̄a autē
diē q̄ vir dei miguit ad christū duobz
fratribz vni in cella morāti alteri lōge
posito reuelatio eadē mōstrata est. Glī
derūt nāq̄ vīa lucidā pallijs strata ac
innūeris choruscantē lāpadibz a cella
beati bñdicti x̄pus orientē ad celū ten
dentē. Cui venerādo habitū vir desu
pclar? assistēs cui? eēt vīa quam cerne
rent inq̄sivit. q̄ cū nescire se dicerēt aīr.
Hec est vīa q̄ dilectus vir dei bñdict
celū ascendit. Sepult? hō ē in oratorio
scti iohānis baptiste qd̄ destructa ara
appollinis ip̄e cōstruxit. Floruit circa
annos dñi. dxxvij. tpe iustini senioris.

Legenda xlix

De sancto Patricio

Arri? qui cepit cir

ca annos dñi. cclxxx. dum
scotoz regi de xpi passione
p̄dicaret. itā an cū et appo
diās se sup ferulā quaz manu tenebat
et casu pedi regis supposuerat cū aculeo
pedē pforauit. Rex hō credēs sanctū
ep̄m ex industria hoc facere. et se aliē fidē
xpi nō posse suscipere nisi similia p xpo
patere. patiēter sustinuit. Scitūs hoc
randē intelligēs obstupuit. et p̄cibz re
gem sanauit. ac toti puicie obtinuit q̄
nullū venenosum aīal ibidē possit vi
uere. Qd̄ nō solū obtinuit. imo etiā li
gna et coria illi? regiōis x̄ria vt dicit
sunt veneno. Quidā vir ouē vicini
sui furatus fuerat et comederat. Et cū

vir scitūs sepi? hortaret satisfacere su
re q̄cunq̄ ille esset. et null? cōparerz dū
totus populus ad ecclesiam puenissz. in
virtu te iesu xpi p̄cepit vt in cui? vētrē
ouis intrasset corā oibz balatus daret.
Qd̄ factū est. Et egit re? penitentiā et
ali? a furtis sibi cauebāt. Erat et con
suetudo oēs cruces q̄s videbat deuot
te venerari. Sed ante q̄ndā crucē ma
gnam et pulchrā inuisam p̄terijt. A
suis autē socijs ammonit? cur illā n̄ vl
derit et nō inclinauerit. dū p̄cibz a do
mino req̄reret cui? esset audiuit voces
de sub terra. Nō vidisti q̄ ego hic sepl
tus sū pagan?. et signo crucis indign?
Glā fecit crucē illā abinde tolli. **B**

Cū btūs Patric? p hybernā p̄di
caret. et fructū ibi p̄modicū faceret. ro
gauit dñm vt aliq̄d signū oñderet per
qd̄ vel territi peniterēt. Iussu igit dñi
in qdā loco circulū magnū cū baculo
desiguit. et ecce terra intra circulum se
apuit. et pute? maxim? et p̄fundissim?
ibi apparuit. Reuelatūz est brō Pa
tricio q̄ ibi qdā purgatorij loc? eēt in
quē q̄sq̄s veller descēdere alia sibi pe
nitētia nō restaret. nec aliō p̄ p̄ctis pur
gatorij sentiret. Pleriq̄ autē inde non
redirēt et q̄ redirēt eos a mane vsq̄ i se
q̄ns mane ibidē morā facere oportet.
Vlti igit ingrediebant q̄ de cetero
nō reuertebāt. Post lōgū igit tempus
mortuo patricio vir qdā nobil? nomie
Nicola? q̄ p̄ctā multa cōmiserat cū euz
delictorū suorū peniteret. et purgatorij
scti patricij sustinere veller cū antea q̄n
decim diebz vt oēs faciebāt se ieiunij
macerasset. apro ostio cū clauī que i q̄
dā abbacia suabat in p̄dictū puteum
descēdit. et quoddā ostiū a latere ip̄?
inuenit. In qd̄ ingredies cū qdā ibi
oratoriū reppissit. qdā monachi albis
inducti oratoriū intrauerūt. et officij
faciētes nicolao dixerūt vt p̄stās esset
q̄ multa diaboli tēptamēta cum per
currere optet. Cū ille p̄quirerz qd̄ ad
iutorij p̄tra hoc habere possz dixerūt
Cū te penis asiligi senseris. p̄tin? ex/

De sancto patritio

clama et dicit Iesu christe fili dei viui mi
serere mihi peccatori. Recedentibus igitur
predictis viris continuo assunt demones.
et ut reuertat et sibi obediat primo bla
dis promissionibus persuadent. asserentes quod
eum custodierit et ad propria incolumem per
ducant. Sed cum eis ille nullatenus obe
dire velleret. continuo diversas ferarum ter
ribiles audiuit voces pariter et mugit
us. ac si omnia elementa concuterent. Ad
quod cum ille terrore horribili palpitaret.
Iesu christe fili dei viui miserere mihi
peccatori. continuo exclamavit. et statim omnes
ferarum illarum tumultus terribiliter quiescit.
Processit et ultra ad alium locum ubi ibidem
adest demonum multitudo dicentium si
ibi. Putas quod manus nostras euaseris. Ne
quaquam. Sed nunc peris incipies affli
gi et torqueri. Et ecce quidam maximus igitur
nis et terribiliter ibidem apparuit. Dixe
runtque ei demones. Nisi nobis cōfense
ris in ignem te iactabimur cōburendum.
Quod cum ille renueret ipsum acceperunt. et
in illum ignem terribilem piecerunt. Ubi dum
cruciatum. continuo exclamavit Iesu xpe
et. Statimque ille ignis extinctus est.
Ad alium denique procedens locum vidit quod
dam viros in igne viuos cremari. et la
minis ferreis candentibus a demonibus
usque ad viscera flagellari. aliosque ven
tres habentes deorsum terram per dolo
re mordere et clamare. Parce parce.
Quos tunc demones grauiter flagella
bant. Aliosque vidit quod membra spētes
vorabant. et bufones ignis aculeis co
rum viscera extraherent. Qui cum eis
assentire nollet in eundem ignem et penas
pergeret et eisdem lamis et penis flagellatus.
Sed cum ille exclamasset Iesu xpe et. a
pena predicta continuo liberatus est. Dein
de pergit ad quandam locum ubi homi
nes sartagine frugebant ubi rota ma
xima erat ymnis ferreis ignitis plena
in qua per diuersa membra homines erant su
spensi. quod tam velociter voluebat quod globum
igneum emittebat. Post hoc vidit maxi
mam domum habentem foueas metalli bul
lientibus plenas. in qua alij unum pedem

alij duos habebant. alij ibi erant usque ad
genua. alij usque ad ventrem. alij usque ad
pectus. alij usque ad collum. alij usque ad
oculos. Sed hec omnia percurrēs nomen
dei inuocabat. Processit itaque et quendam
latissimum puteum intuetur. de quo fumus hor
ribiliter et feror intollerabiliter exibat. indeque
homines ut ferrum candentes in modum fa
uillarum exibat. sed demones eos reipin
gebant. Dixeruntque ei demones. Locum il
le quem respicis est infernus. in quo dominus no
ster beelzebub habitat. in ipsum igitur pu
teum te iactabimur si nobis assentire re
cusas. Postquam autem illuc iactatus fueris
nullum inde remedium euadendi obtinebis.
Quos dum ille audire preteriret ipsum ar
ripientes in predictum puteum iactauerunt. qui
tam vehementi dolore absorptus est ut fere
oblitus fuerit nomen domini inuocare. Sed
dum ille ad se rediit iesu xpe et. exclama
uit corde. quia voce non poterat. continuo in
de illesus exiit. et omnes demonum multi
tudo tanquam victa euasit. Procedens
ad locum alium vidit quendam pontem super quem
eum transire optebat. quod quidem erat stricissimus
mus. et instar glaciei politus et lubricus.
sub quo fluuit ingens sulphureus et igneus
fluebat. Super quem dum transire se posse o
mnino desperaret tunc recordatus est ubi quod eum de
tot malis eripuit perfidens accessit et unum
pedem super pontem ponens iesu christe et
dicere cepit. Validus autem clamor a
deo cum terruit ut subsistere vix vale
ret. sed predictum verbum protulit et securus
mansit. Deinde alium pedem posuit et ean
dem verba iterauit. Ad quemlibet etiam
passum eadem verba protulit et sic securus
transiit. Cum ergo transisset in quodam primum
amenissimum deuenit. ubi diuersorum
florum mira suauitas redolebat. Et ecce
duo speciosi iuuenes ei apparuerunt
qui ipsum usque ad quandam ciuitatem speciosissi
mam ex auro et gemis mirabiliter ru
tilantem perduxerunt. De cuius porta
odori mirabilis emanabat. qui illum
adeo recreauit quod nullum dolorem
vel ferorem sensisse videbatur. Dixerunt
que ei quod illa ciuitas paradisi esset.

b 4

De Annunciatōe dñica

In quē cū Nicolaus intrare vellz dī-
xerūt ei p̄dicti iuuenes q̄ p̄mo ad suos
rediret. et p̄ loca p̄ q̄ venerat eū redire
opteret. demones tñ eū nō lederent sz
eo viso territi fugerēt. z q̄ post. xxx. di-
es in pace q̄sceret. z tñc illā ciuitatem
ciuis p̄petuus introiret. Tūc nicola-
us inde ascendēs supra puteū se restitutū
inuenit. z oīa oibz q̄ sibi p̄rigerāt nar-
rans post. xxx. dies in dño feliciter re-
quieuit.

Legēda l. A

De annunciatōe dñica

Annūciatio dñica di-
cit. qz tali die ab angelo ad
uērū filiū dei in carnē fuit an-
nūciatus. Cōgruū enī fuit vt incarna-
tiōe filiū dei p̄cederet angelica annū-
ciatio triplici ratōe. P̄rio rōe ordi-
nis cōnotandi. vt. s. ordo repatōis rñ-
deret ordini p̄uaricatōis. Vñ sic dīa-
bolus tēptauit mlierē vt eā p̄traherz
ad dubitatōez. z p̄ dubitationē ad cō-
sensum. z p̄ sensuz ad lapsum. sic an-
gelus nūciāuit p̄gini vt nūciādo exci-
taret ad fidē. z p̄ fidem ad sensuz. z p̄
sensum ad p̄cipiendū dei filiū. Se-
cūdo ratōe ministerij angelici. qz enī
angelus est dei mīster z seruus. z beata
virgo electa erat vt essz dei mater z cō-
gruū est mīstz dñe famulari p̄ueniēs
fuit vt b̄tē p̄gini annūciatio p̄ angelū
fieret. Tercio rōe lapsus angelici
repan di. Quia enī incarnatio nō tñ
faciebat ad repatiōē hūani lapsus. sz
etiā ad repatōez ruine angelice. id an-
geli nō debuerūt excludi. Vñ sic sexus
muliebris nō excludit a cognitiōe my-
sterij incarnatōis z resurrectōis. sic eti-
am nec angelicū nūciū. imo de p̄trūqz
angelo mediāte nūciat mīster. s. incar-
natōem virginī marie. z resurrectiōē
marie magdalene. Cū ergo p̄go bea-
ta a tercio anno etatis sue vsqz ad q̄r-
tūdecimū annū in tēplo cū alijs p̄gi-
nibz extitissz. z votū de seruāda castita-
te emisisset nisi de alio disponerz eam
iōseph despōsauit dño reuelāte. z Jo-

seph virga frōdente sicut i hysto. d̄ na-
tiuitate b̄tē p̄ginis plenū continet. z i
bethleem yñ quūdus erat necessaria
nuptijs p̄uisurū iuit. ip̄a p̄o i nazareth
in domū pentū redijt. Nazareth inter
p̄tā flos. Unde dicit Bern. q̄ flos na-
sci voluit de flore in flore z flosis tēpe.
Ibi igit angelus ei apparuit z ip̄az sa-
lutauit dicēs. Ave gr̄a plena dñs te-
cū bñdicta tu i mīsteribz. B̄t. Inui-
tat nos ad marie salutatiōez gabrielis
exēplū. iohānis tripudiū z resalutatio-
nis lucz. Sed hic p̄mo videndū ē q̄
re dñs mīstz suā voluit despōsari. Su-
p̄ hoc assignat Bern. tres rōes dicēs
Necessario despōsata est maria iōseph
qm̄ p̄ hoc mysteriū a demōibz absco-
dit z a spōso p̄gitas cōprobat. z virgi-
nis tā p̄cūdie q̄ fame p̄uidef. Quar-
ta rō est vt ab oī ḡdu mīsteris opprob-
um tolleret. s. a p̄ugatis p̄gibz z vidu-
is. Vñ ip̄a p̄go in hoc triplici statu fu-
it. Quia vt viri mīsteris vteret. Se-
pta vt mīstionij bonū cōprobaretur.
Septima vt p̄ virū genealogie series
texeret. Dixit ergo angelus. Ave gr̄a
plena. Bern. In ventre gr̄a deitatis
in corde gr̄a charitat. in ore gr̄a affa-
bilitatis. i. manibz gr̄a mīstrie z largi-
tat. Idē. Vere plena. qz de plenitudi-
ne ei capiat vniuersi. Laptiui redēpti-
onē. eger curatōem. tristes p̄solatōez.
p̄ctōres veniā. iusti gr̄az. angeli leticiā
deniqz tota trinitas gl̄iaz. filiū hominis
hūane carnis subaz. Dñs tecū. Dñs
p̄ tecū q̄ genuit quē p̄cipis. z dñs sp̄s
ritus sc̄s de q̄ p̄cipis. z dñs filiū quē
carne tua induis. sic dicit B̄t. Bñdi-
cta tu in mīsteribz. i. sup̄ oēs mīsteres. qz
sez eris mī et p̄go z mī dei. Triplici
maledicto mīsteres subiecte erāt. s. ma-
ledicto obprobrij. maledicto peti. ma-
ledicto supplicij. Maledcō obprobrij
q̄ ad nō p̄cipiētes. Unde dixit rachel
Abstulit de obprobriū meū. Maled-
dicto peti q̄ ad p̄cipiētes. yñ ps. Ecce
in iniquitatibz p̄ceptū sum. Maledicto
supplicij q̄ ad p̄turientes. yñ in B̄t.

De Annunciatōe dñica

In dolore paries zē. Sola autē pgo Maria bñdicta est inf oēs mlieres. cui⁹ pginatū fecūditas addit⁹ z fecūditatē in pceptu scitatas. z scitātē i puiocūditas. Dicit⁹ g gra plena sic dicit Bern. ppter q̄tuor q̄ fulserūt i ei⁹ mēte. q̄ fuerūt deuotio hūilitas. reuerētia pudoris. magnitudo credulitatis. martiriū cordis. **B** Dicit⁹ dñs tecū ppter alia q̄tuor q̄ ei⁹ fulserūt de celo sic idē dicit. q̄ sunt Marie scitificatio. angelica salutatio. spūscitū supuētio. filij dei incarnatio. Dicit⁹ etiam bñdicta tu in mlierib⁹ ppter alia q̄tuor q̄ sic idē dicit fulserūt in ei⁹ carne. qz scz fuit virginitatis p̄mueria sine corruptiōe fecūda. sine gūedine grauida. z sine dolore puerpera. Que cū audisset turbata est in f̄mōe angeli z cogitabat q̄lis esset ista salutatio. Hinc ap⁹ parer laus p̄gis i auditu. in affectu et cogitatu. In auditu laudat modestia qz audit⁹ z tacet. In affectu p̄cūdia. qz cogitauit qualis esset ista salutatio. Turbata est autē de angeli f̄mōe. non de ei⁹ visioe. quoniā bñ pgo angelos sepe viderat. sed nūq̄ talia loq̄ntes audierat. Petr⁹ rauē. Generat inq̄t angelus blādus in specie sed in f̄mōe tribilis. Un⁹ q̄ leuif letificauit visus nūmū turbauit audit⁹. Bern. **Q** turbata est fuit verecūdie virginal⁹. qz nō p̄turbata fortitudis. qz tacuit z cogitauit prudentie z discretōis. Et tūc angel⁹ p̄fortas eā dixit. Ne timeas maria inuenisti grāz ap⁹ dñz. Ber. Quā grām. dei z hoīm pacē. mortis destructōem. vitē reparatōez. Ecce p̄cipies z paries filiū z vocabis nomē ei⁹ iesū id ē saluatore. qz saluū faciet populus suū a p̄tis eoꝝ. Hic erit magn⁹ z filius altissimi vocabit⁹. Bern. Hoc est. Ille q̄ est magn⁹ de⁹. futurus ē magn⁹. s. magnus hō. magn⁹ doctor. magnus p̄pheta. Dixit autē maria ad angelū. Quō fiet istud qm virū non cognosco. id ē me nō ppono cogniturā

Et ita fuit virgo mente: carne pposito Sed ecce maria interrogat. z q̄ interrogat dubitat. Cur g solus zacharias plagā taciturnitatis incurrit. Sup hoc Petrus rauē. assignat q̄tuor rōes dicens. Ille pector⁹ cognitor nō p̄ba sed corda puidit. Non qd dixerint sed qd senserint iudicauit. Erat enī interrogatiū causa dissilis. spēs diuersa. Hec i naturā credidit. ille dubitauit p naturā. Hec integre ordinē q̄rit. ille que deus vult fieri nō posse p̄scribit Ille i pellētib⁹ exēplis nō accedit ad fidē. hec sine exēplo p̄currit ad fidē. Hec mirat⁹ de p̄tu p̄gis. ille d̄ pceptu disputat cōiugali. Hō g dubitat de facto s̄z modū q̄rit z ordinē. Nā cū triplex sit modus p̄cipiendi. natural⁹. spūal⁹ z mirabil⁹. q̄ istoz p̄cipiat sciscitat. Et rñdēs angelus dixit ei. Spūscitū supuētiē in te q̄ ipm tuū pceptū efficiet. Un⁹ z d̄ de spūscitō pceptus. z h ppter q̄tuor rōes. **P**rio p̄t oñsionē eximie charitatis. vt. s. oñdat q̄ ex ineffabili dei caritate p̄bū dei caro factū ē. Johan. iij. Sic de⁹ dilexit mūdū zē. Et hec ē rō m̄grī sniaz. Secdo p̄t oñsionē gratie absq̄ meritis. vt p hoc qz d̄ cōcept⁹ de spūsancto oñdat q̄ sit ex sola grā quā nulla p̄cesserūt hoīm merita. Et hec ē rō Aug. Tercio p̄t p̄tutē opationis. qz. s. opatōe z p̄tutē spūscitū pcept⁹ ē. Et hec ē rō Amb. Quarto p̄t motiū pceptōis. Et hec ē rō Hugōis de scro vic. Hortiū vt ait ad pceptōem naturalē ē amor viri i mlierē. z amor mlieris i virū. Sic i p̄gie inq̄t qz i eius corde amor spūscitū singularit⁹ ardebat iō in ei⁹ carne amor spūscitū mirabilia faciebat. Et p̄t altissimi obūbrabit tibi. hoc f̄m glo. sic exponit. Umbra a lumie z corpe obiecto solet formari. z pgo sicut pur⁹ hō p̄tudinē diuinitatis cape neq̄bat. Sz p̄t altissimi obūbrauit dū i ea incoꝝ pea lux diuinitatis cor⁹ suscepit hūanitatē. vt sic posset deū pati. Hāc expositōez vidē rāgere Bern. q̄ sic ait. Quia de⁹ spūs ē. nos

b s

De Annunciatōe dñica

p̄o ymbra corp̄is sui t̄pauit se nub̄is
 vt p̄ obiectū viuifice carnis videam⁹
 p̄bū i carne. solē i nube. lumē i testa. ce
 reū in laterna. Scōz Bēf. sic exponit.
 Quasi dicat. Illū modū q̄ de sp̄sctō
 p̄cipies dei p̄t̄ christ⁹ i suo secretissī
 mo cōsilio obūbrādo occultabit vt si
 bi tātū notū habeat z tibi. Ac si dicat
 Quid a me q̄ris qd̄ i te mox exp̄ieris.
 Scies scies et feliciter scies. s̄ illo do
 ctore q̄ autore. Ego nūciare nullus sū
 p̄ginalē p̄ceptū nō creare. Vlobum
 brabit. i. te a viciōz estu refrigerabit.
 Et ecce Elizabeth cognata tua zc.
 Ecce dicit vt oñdat h̄c magnū nouū
 vicinū. Quattuor de caus̄ p̄cept⁹ eli
 zabeth marie nūciat fm̄ Bēf. **D**
 P̄ia est cumulat̄ leticie. scda p̄fectio sci
 entie. tertia p̄fectio doct̄ne. q̄ta obseq̄
 um misericordie. Dicit enī sic Hieron.
 Steril cognate p̄cept⁹ marie nūciat.
 vt dū miraculū miraculo addit gau
 diū gaudiū cumulet. Vel iō. qz profe
 cto decebat vt p̄bū mox diuulganduz
 vbiqz. sciret p̄us p̄go p̄ angelū q̄ au
 diret ab hoīe. ne m̄ dei a p̄silijs filij vi
 deref amota si eoqz i terris tā p̄pe ge
 rūt remāssisset ignara. Vel iō potius
 vt dū tūc saluatoris nūc p̄cursoz edo
 cet aduētus. rez t̄pus z ordinē tenens
 ip̄a postmodū sc̄ptoribz atqz p̄dicato
 ribz referet p̄itatē. Vel iō vt audiens
 cognatā vetulā z quidā cogitet iuuen
 cula d̄ obseq̄o. vt sic puulo p̄phete def
 loe obseq̄ndi dñi. z mirabili mira
 culū fiat de miraculo Itē Bēf. Da
 p̄go r̄sum festināter. o dñi r̄nde ver
 bū z suscipe p̄bū. p̄fer tuū et suscipe di
 uinū. emitte trāsitorij z amplectere sē
 p̄ternū. surge. curre. ap̄i. Surge p̄ fi
 dē. curre p̄ deuotōem. ap̄i p̄ cōsensioz.
 Tūc maria exp̄atis manibz z oculis
 ad celū eleuat. ait. Ecce ancilla dñi fi
 at mihi fm̄ p̄bū tuū. Bēf. Alijs i ore
 alijs in aure. alijs i manu verbū dei fa
 ctū fuisse memorat. Marie aut factū
 est i aure p̄ angelicā salutatoz. i corde
 p̄ fidē. i ore p̄ p̄fessionē. i manu p̄ p̄re
 cratōem. in vētre p̄ incarnatōez. i gre
 mio p̄ sustētarōz. i brachijs p̄ oblatōz
 fiat mihi fm̄ p̄bū tuū. Bēf. Holo vt
 fiat mihi aut declamatorie p̄dicatum
 aut figuratī significatū. aut imagia
 torie somniatū s̄ silēter inspiratū. p̄so
 naliter incarnatū. corp̄alit inuisceratū
 Statiqz fili⁹ dei i v̄so illi⁹ p̄cept⁹ est.
 p̄fect⁹ de p̄fect⁹ hō. z i ip̄a p̄ma die cō
 ceptōis tate sapie ac potētie extitit q̄n
 te iū tricesimo anno fuit. Tūc sur
 gens maria abiit in mōtana ad eliza
 beth. Et cū eā salutasset iohes in eius
 v̄tero exultauit. Glo. Quia lingua non
 potat aio exultate salutat. et sue p̄cur
 siois officiū ichoat. Fuit aut in ei⁹ ob
 seq̄o tribz mētibz donec iohes nasceret
 quē manibz suis de fra leuauit. sic i li
 bro iustoz legi. In hac die vt d̄ p̄
 multa t̄pm curricula de m̄sta opat⁹ z.
 Que qdā egregijs p̄sibz sic declarauit
 Salue festa dies q̄ vulnera n̄ra coer
 ces. Angel⁹ est missus: est passus i cru
 ce x̄ps. Est adā fact⁹ z eodē t̄pe laps⁹.
 Ob meritū decime cadit abel fr̄is ab
 ense. Offert melchisedech: ysaac sup
 ponit aris. Est d̄collat⁹ x̄pi baptista
 bt̄us. Est petr⁹ crept⁹: iacobz sub he
 rode p̄ept⁹. Corpa sc̄tōz cū x̄po m̄ta
 resurgūt. Latro dulce t̄m p̄ x̄pm susci
 pit amē. **E** Diles qdā diues ac
 nobil̄ seclō abrenūciauit. z ordinē ci
 stericiū itroiuit. Et qz l̄ras nesciebat
 erubescētes mōachi tā nobilē p̄sonaz
 inf̄ laicos deputari d̄derūt ei m̄grm si
 forte modicū addiscere possz sub hac
 occasiōe inf̄ mōachos p̄maneret. Sz
 cū diu cū m̄grō fuissz z nihil oīno p̄ter
 hec duo vocabula aue maria discere
 potuisset hec tā auidē retinuit vt q̄cū
 qz d̄ambulare q̄c d̄ ageret ea icellā
 ter noiaret. Tādē morit⁹ z i cimiterio
 cū alijs fribz sepelit⁹. Et ecce sup̄ ei⁹ tu
 mulū speciosum excreuit lilū. z qd̄li
 bet foliū aue maria l̄ris aureis habe
 bat insc̄ptū. Currētes oēs ad tā ḡnde
 spectaculū: fr̄a de tumulo effoderunt.
 z radice lilij de ore defūcti p̄cedere rez

De passione dñi

pererūt. Intellexerūt g̃ cū q̃nta deuo-
tōe illa duo p̃ba dixerat quē dñs tāti
honore pdīgij illustrauit. Quidaz
miles qdā i via castz hēbat. z om̃es
trāsēntes sine misarōe aliq̃ spoliabat.
p̃ginē tñ m̃rem dei q̃tidie salutabat.
nec p̃ aliq̃ ipedimēto emergēti ab illa
salutarōe aliq̃ die cessare volebat. Ac
cidit aut̃ vt qdā vir religiosus et san-
ctus inde trāsitu faceret. z ip̃m p̃dicat̃
miles p̃tinuo expoliari iuberz. Vir at̃
sc̃tus rogauit p̃dones vt ip̃z ad dñm
suū deducāt. qz ad ip̃m h̃z secreta q̃ p̃-
ferat. Adduct̃ aut̃ rogauit militez vt
oēs d̃ familia sua z castro p̃gregari fa-
ceret vt eis p̃bū dñi p̃dicaret. Cū aut̃
p̃gregati fuissent ille ait. Neq̃q̃ h̃ eis
oēs s̃z aliq̃s adhuc deest. Cui cū om̃s
se ibidē eē assererēt aiebat. Diligēter p̃-
q̃rite z aliq̃ue iudicēs abesse. Tūc vñ
exclamās dixit. qm̃ sol̃ camerari illuc
nō vēisset. Ille aut̃ dixit. Vt̃e ip̃e est
q̃ sol̃ deest. Pro eo igit̃ cito mittit̃ z i
mediū deducit̃. Cū aut̃ virū dei vidis-
set. fuolus terribilis ocul̃ caput instar
infanti agitabat. nec p̃p̃ accedere au-
debat. Vir aut̃ sc̃tus dixit ei. Adiuro
te p̃ nomē dñi nostri iesu xpi vt qs̃ sis
nob̃ edisseras z ob quā cām huc vene-
r̃ palā pādas. Cui ille r̃ndit. Heu ad
iurat̃ p̃dere cogor iur̃. Ego ei ñ suz
hō s̃z demō q̃ formā hoīs accepi. z x̃iij
ānis cū h̃ milite sic p̃māsi. Nā ñ p̃n-
ceps me huc misit vt diē q̃ hic sue ma-
rie salutarōem nō diceret diligēt̃ ob-
suarē. vt i eū prāte accepta ip̃m conti-
nuo strāgularē. z sic i mal̃ opibz vitā fi-
niēs ñ esset. Quacūq̃ enī die illā sa-
lutarōz dicebat i eū prāte h̃re nō pote-
rā. Ecce aut̃ d̃ die i diē diligēt̃ obser-
uauit z nullū diē q̃n eā salutauerit p̃e-
misit. Hec miles audiēs vehementer
obstupuit. z ad pedes viri dei se p̃ici-
ens veniā postulauit. z i melĩ deiceps
vitā mutauit. Vir at̃ sc̃tus dixit d̃mo-
ni. Precipio tibi demō i noīe dñi ñri
iesu xpi vt hinc abscedas z talē acce-
nus locū possideas vbi nulli gl̃iosam

dei genitricē inuocāti nocere p̃sumas.
Hec vbi iussa dedit demon abscedēs
euanuit. Et miles virū sc̃tū cū reuerē-
tia z gr̃a p̃actōe libez abire p̃misit.

Regēda. h̃ A De passiōe dñi

Affio xpi fuit ex dolo

re amara. ex illusiōe despe-
cta. et ex vtilitate multipli-
ci fructuosa. Dolor autem
causabat̃ ex q̃nq̃. P̃rio ex eo q̃ ip̃a pas-
sio fuit ignimīosa. z h̃ p̃t̃ ignimīosū
locū. qz i caluaria vbi malefactorēs pu-
niebāt. Prop̃t̃ ignomīosū suppliciiū
qz morte turpissimā p̃denat̃ ē. Crux
enī suppliciiū erat latronū. Et h̃ crux
tūc eēt m̃lte ignomīie nūc ē i m̃se gl̃e
Vñ Aug. Crux q̃ erat suppliciiū larro-
nū nūc trāsit ad fr̃ōres impatorū. Si
tātū honores de⁹ p̃tulit supplicio. suo
qd̃ p̃feret suo suo. Prop̃t̃ ignimīosūz
p̃fortiū. qz cū sceleratis d̃putat̃ ē. i. cū
latrōibz q̃ p̃mo erāt scelerati. s̃z postea
vñ p̃uersus ē. s̃. d̃smas q̃ erat a dextr̃
sic d̃ i euāgelio nicodem̃. z ali⁹ dāna-
tus. s̃. gesinas q̃ erat a sinistr̃. s̃. Vñ g̃
dedit regnū alt̃i suppliciiū. Amb. Au-
tor pietatis i cruce pendēs i singul̃ ne-
gocijs pietatis officia diuidebat. p̃secu-
tōem apl̃is. pacē discipul̃. cor̃p̃ iudeis
crucifixoribz vestim̃ta. patri sp̃m. x̃gi-
ni pañymphū. latrōi padisum. p̃ctori
b⁹ ifernū. crucē xp̃ianis penitētibz cō-
mēdabat. Ecce testam̃tū qd̃ fecit xps
in morte pedēs in cruce. Sc̃do ex eo
q̃ fuit iniusta. qz p̃ctm̃ nō fecit. z nō est
inuēt⁹ dol⁹ in ore ei⁹. z iō que venit in
digne pena dolēda venit. De tribz enī
iniuste p̃cipue eum accusabant. vidētz
qz tributū reddi phibebat. qz se regēz
dicebat. z qz se filiū dei faciebat. Con-
tra has tres accusatōes dicim⁹ i para-
scene i p̃sona saluatoris tres excusatōes
Popule me⁹ qd̃ feci tibi z. vbi expro-
brat xps tria b̃nficia eis collata. s̃. liba-
tōz ab egipto. regimē i d̃stro. plāratiōz
vinee i loco optio. q̃si d̃i. xps. Accusas
me d̃ redditōe tributū poni⁹ gr̃as age

De passione dñi

re deberes. qz liberaui te a tributo. Ac
cufas me qz dixi me regē poti⁹ deberes
grās agere qz regali pau te i dñro Ac
cufas me qz me filiū dī dixi. poti⁹ obe
res grās agere. qz te i vineā meā elegi.
z i loco optio plātaui Tercio ex eo q
fuit ab amicis. tolerabilior ei eēt dolor
si pateret ab his q aliq de cā deberet
esse ei⁹ inimici. vl ab his q essent aliē
vel extranei. vl ab his qb aliq incom
moda ituliffz. sz tñ patit ab amicis. id
ē ab his q deberet eē sui amici. Itē a
primis. i. ab his de quoz stirpe nat⁹ ē
De his duobz dī in ps. Amici mei et
primi mei zc. Job. xxx. Noti mei qua
si alieni recesserūt a me. Itē ab his q
bus mltā bona ptulerat. Johan. viij
Multa bona opat⁹ sum eis. Ber. O
bone iesu q̄ dulcis cū hoibz pueris
es. q̄ magna z abūdātissima eis lar
git⁹ es. q̄ dura z aspa. p eis passus es
dura pba. duriora verbera. durissima
crucis tormēta. Quarto rōc teneri
tudis corpis. Un in figura dauid dī
de eo. ij. Regū penultio. Ipse ē q̄ si te
nerrim⁹ ligni fmicul⁹ Bern. O iudei
lapides estis lapidē pcutitis molliorē
de q resonat tinnit⁹ pietatis z ebullit
oleū caritatis. Itē Hiero. Tradit⁹ est
iesus militibz pberādus. z illō sacratis
simū corpus pectusqz dei capax flagel
la secuerūt. Quito ex eo q fuit vniuer
salis. qz p oēs ptes z oēs sensus. Pri
mo ei fuit hic dolor in ocul. qz lachry
mat⁹ est. sicut dicit ad Heb. v. Bern.
Ascēdit in altū vt lōgius audiret. for
titer clamabat vt null⁹ excusaret. cla
mor lachrymas addidit vt hō cōpa
teret. Alias etiā bis lachrymas fudit
sz in resuscitatōe lazari. z sup hierlin
Itaqz pme lachryme fuerūt amoris.
Un z qdā cū vidissent cū lachryman
tē dixerūt Ecce quō amabat eum. Se
cūde fuerūt cōpassiōis. Sed he scie fu
erūt doloris. Scdo fuit i auditu cū
ei. i. opprobria z blasphemie irrogate
sunt. Christ⁹ enī specialit⁹ quoz habu
it in quibz opprobria z blasphemias

audiuit. Habuit enī excellētissimā no
bilitatē. qz qntū ad diuinā naturā fu
it eterni regis fili⁹. z qntū ad humanā
de regia stirpe genit⁹. ita q etiā inquā
tū homo fuit rex regū et dñs dñantū
Habuit ineffabile veritatē. qz ipse est
via veritas z vita. Un de se itē dicit
Sermo tuus p̄ritas est. Fili⁹ enī ē ser
mo siue verbū patris Habuit insupa
bile ptatem. qz oia p ipm facta sunt.
z sine ipō factū est nihil. Habuit isup
singulare bonitatē. qz nemo bon⁹ nisi
sol⁹ deus. In his xps audiuit oppro
bria z blasphemias. Primo qdem q
ad nobilitatē. Barth. xij. Nōne hic ē
filius fabri. Nōne mater ei⁹ dī maria
zc. Scdo q ad ptatē. Barth. xij. Hic
nō eijcit demonia nisi in beelzebub p̄n
cipe demonioz. Item Barth. xxvij.
Alios saluos fecit seipm nō pōt saluū
facere. Ecce dicūt ipm impotentē cuz
tñ adeo potēs extitit q psecutores suos
sola voce pstrauit. Hā cū interrogassz
quē qritis. z illi rñdissent. Jesum na
zarenū. z ipse dixissz. ego sū. p̄tinuo ce
ciderūt i terrā. Aug. Una vox turbaz
odijs plenā z feroce armis sribilē sine
vllō telo pcussit. spulit. strauit p̄tute la
tēt⁹ diuitas. Quid iudicatur⁹ faciet q
iudicād⁹ h fecit. qd regnatur⁹ posīt qui
moritur⁹ h potuit. Tercio q ad p̄ita
tē. Joh. viij. Tu de teipō testioniū p
hibes testioniū tuū nō ē ver⁹. Ecce qz
dicūt eū mēdacē cū tñ ipse sit via p̄ritas
z vita. Hāc p̄ritatē pilat⁹ scire vl audī
re n̄ meruit. qz ipz fm p̄ritatē n̄ iudica
uit. ichoauit q̄ppe iudiciū a p̄ritate sz i
p̄ritate n̄ pmāsit. z iō de p̄ritate q̄stioez
meruit inchoare. sz nō meruit solutōz
audire. Alia rō est fm Aug. q̄re soluti
onē nō audiuit. qz cū illā q̄stioez fecissz
subito venit illi i mētē p̄suetudo iude
orū q̄ solebat vn⁹ dīmitti i pasca. z iō
statī exiit z solutōz nō expectauit. Ter
cia rō ē sz Christ⁹ qz sciebat. q q̄stio tā
difficil indigebat multo tpe et multa
discussioe. et ipse ad liberatōez xpī p̄pe
rabat. z iō statī exiuit. Legit tñ i euāg.

De passione dñi

nico demī q̄ cū pilat⁹ iesuz interrogas
set qd est veritas. iesus ei rñdit. Veritas
de celo est. Et pilatus. In terr⁹ nō est
veritas. Dicit ei iesus. Quō pōt veri-
tas eē in terris q̄ iudicat ab his q̄ po-
testatē habent i terris. Quarto q̄ ad
bonitatē. Dicebāt enī ipm esse pctōrē
in corde. Joh. ix. Nos scim⁹ qz h ho-
mo pctōr est. Seductōrē in fmōe. Lu-
ce. xij. Cōmouit populū docēs p vni-
uersam iudeā: incipēs a galilea vsqz
huc. Regis p̄uicatorē in ope. Joh.
ix. Non est hic hō a deo q̄ sabbatū nō
custodit. Tercio fuit in odoratu. qz
magnū fetorē sentire potuit i loco cal-
uarie vbi erāt corpa fetida mortuorū.
Unde dī in schol. hysto. q̄ caluaries
prie est os capitis humani nudum.
Uñ et qz ibi decollabant rei z multa
ossa capitū ibi disp̄sa erāt dicebat cal-
uarie loc⁹ vel caluariū. Quarto fu-
it in gustu. Uñ cū clamaret sitio dede-
rūt ei acetū cū myrrha z felle mixtum
vt ex aceto citi⁹ morerē. z ipi custodes
a custodia citi⁹ libarent. dī enī crucifi-
xos citi⁹ mori si acetū bibāt. z ex myr-
rha pateret olfactus. z ex felle gustus.
Aug⁹. Pro mero replet sinceritas ace-
to. anebriat felle dulcedo. adijcit inno-
cētia reo. morit⁹ vīta p mortuo. Quī-
to fuit in tactu. qz i oib⁹ p̄tib⁹ corpis a-
plāta pedis vsqz ad p̄ticē nō fuit i eo
sanitas. De h̄ aut q̄ in oib⁹ sensib⁹ do-
lorē habuit dicit Bern. Caput ange-
licis tremendū spiritib⁹ densitate spi-
ritus pungit. facies pulcra p filijs ho-
minū sputis iudeoz deturpat. oculi lu-
cidiores sole caligāt in morte. aures q̄
audiūt angelicos cant⁹ audiūt pctōz
insult⁹. os qd docet angelos felle z ace-
to potat. pedes qz scabellū adorāt q̄
ntā sanctū est cruci clauo affigunt. ma-
nus q̄ formauerūt celos sunt in cruce
extense z clauis affixi. corp⁹ lacerat. et
latus lancea pforat. Et qd pla. Non
remansit in eo nisi lingua vt p pctōrib⁹
exoraret z m̄rem discipulo comedaret
B Scdo ei⁹ passio fuit ex illusione

despecta. Quatuor ei vicib⁹ fuit sibi il-
lusum. Prio in domo anne vbi rece-
pit sp̄ita: alapas: velatiōem oculorū.
Bern. Vultū tuū bone iesu desidera-
bile in quē desiderant angeli p̄spicere
sputis inq̄nauerūt. manib⁹ pcusserūt.
velo p derisioē operuerūt. nec amaris
vulnerib⁹ peccerūt. Scdo i domo
herodis q̄ eū fatuū z nō sane mentis
estimās. ex eo q̄ nullū ab eo respōsū
habere potuerat p derisioē eū veste al-
ba induit. Bern. Tu hō es z habes
sertū de florib⁹. z ego de⁹ z habeo co-
ronā de spinis. Tu habes cyrothecas
in manib⁹ z ego habeo clauos d̄fixos.
Tu i albis vestib⁹ tripudias. z ego p
tederisus fui ab herode i veste alba.
Tu tripudias cū pedib⁹ et ego labora-
ui cū meis pedib⁹. Tu i choreis bra-
chia extēdis i modū crucis in gaudiū. z
ego ea i cruce extēsa habui i opprobri-
um. Ego i cruce dolui. z tu i cruce epul-
tas. Tu hēs lat⁹ aptū et pct⁹ in signū
vane glie. z ego latus effossum habui
p te. n̄ reuertere ad me z ego suscipiāz
te. Sed qre dñs tpe sue passionis
corā herode pilato z iudeis sic tacebat
Hui⁹ triplex est rō. Prima rō est. qz n̄
erāt digni audire suā rñsionē. Scda
qz eua peccauerat p loq̄itatē. z iō xps
voluit satisfacere p taciturnitatē. Ter-
cia qz qd rñdebat totū calūniabāt
z deprauabāt. Tercio i domo pila-
ti vbi milites clamidē coccineā circū-
dederūt ei arūdinē in manu dederūt.
z coronā spineā sup caput ei⁹ posuerūt
z genu flexo dicebāt. Ave rex iudeoz.
Illa aut spinea corona dī fuisse d̄ iū-
cis marinis quoz acies nō min⁹ spi-
na est dura z penetratiua. Uñ et san-
guinē de capite credīt illa corona spi-
nea extraxisse. Uñ ber. Caput illd di-
uinū mltiplici spinaz d̄sitate vsqz ad
cerebrū p̄fixū est. De aia sunt tres opi-
niones vbi. s. aia pncipalē habeat sedē.
scz vel in corde p̄t illud. De corde ex-
eūt cogitatōes male zc. Vel i sanguie
p̄t illd Leuitici. Aia om̄is carnis in

De passione dñi

sanguine est. Vlti capite propter illud. Et ieiato capite tradidit spiritum. Hanc triplicem opinionem iudei ipso facto vident scivisse. Nam ut ei aiaze a corpe euelleret quasi est spiritum in capite. cum spiritus inas usque ad cerebri infixeret. Quiescerunt in sanguine cum ei venas in manibus et pedibus aperuerunt. Quiescerunt in corde cum ei latus perforauerunt. Contra has tres illusiones in parte scilicet permittimus autem reuelationes crucis tres adorationes dicentes. Agnosce. Quod si ter adorantes ter illusum propter nos. Quarto in cruce. Dat. xxv. Principes sacerdotum illudentes eum cum senioribus et scribis dicebant. Si rex israel descendat nunc de cruce et credimus ei. Verum super hunc locum. Interi patiaz magis exhibet. humilitate promedat. obediencia implet. caritate perficit. In his nepe protutum gemis quatuor crucis cornua ornant. et supereminet. caritas: a dextris obediencia. a sinistris patia. radix omnium protutum humilitas in profundo. Hec omnia que christus passus est. Breuiter recolligit dicit. Deorero quod diu vixero laboris que protulit in predicando. fatigationum in discurrendo. vigilanz in orando. temptacionum in ieiunando. lachrymarum in compatiendo. insidiarum in colloquendo. postremo pulchriorum: sputorum: collaphorum: subsannacionum: clauorum: exprobracionum.

Tercio passio eius fuit utilitate multiplici fructuosa. Cuius utilitas potest esse triplex. scilicet peccatorum remissio. gratie collatio. et glorie exhibitio. Et hec tria notant in titulo crucis. quod iesus qui ad premissum. nazarenus qui ad secundum. rex iudeorum qui ad tertium. quod ibi erimus omnes reges. De eius utilitate dicit Augustinus. Culpam deleuit christus presentem preteritam et futuram. Prefixa peccata tulit ea remittendo. presentia homines ab eis retrahendo. futura gratiam quam vitarent prestando. De eius etiam utilitate dicit Augustinus. Admitemur gratulemur amemus laudemus adoremus quoniam per redemptoris nostri mortem. de te nebris ad lucem. de morte ad vitam. de corruptione ad incorruptionem. de exilio ad patriam. de luctu ad gaudium vocati sumus. Quam utilis autem modus redemptio-

onis nostre fuerit patet ex quatuor rationibus. vix quod fuit acceptissimum ad placandum deum. congruentissimum ad curandum morbum. efficacissimum ad attrahendum gentem humanam. prudentissimum ad expugnandum humanam inimicium. Primum fuit acceptissimum ad placandum et reconciliandum deum quod sic dicit Augustinus in libro. Cur deus homo. Nullum asperum et difficile potest homini pati ad honorem dei sponte et non ex debito quod mortem. Et neque magis homo potest se dare deo quam cum se morti tradit ad honorem ipsius. Et hoc est quod dicit Eph. v. Tradidit semetipsum oblationem et hostiam deo in odorem suauitatis. Qualiter autem fuit sacrificium nos deo placans et reconcilians dicit Augustinus de tri. Quid tam grate suscipi posset quam caro sacrificij nostri corpus effectum sacerdotis nostri. Ut quoniam quatuor considerant in vno sacrificio. cui offeratur. quod offeratur. per quod offeratur. et quis offeratur. id est ipse vnus qui mediator per sacrificium pacis reconcilians nos deo vnus cum ipso maneret cui offerebat vnus in se faceret per quod offerebat vnus ipse esset qui offerebat et quod offerebat. De hoc autem etiam quod per christum sumus reconciliati dicit idem Augustinus. quod christus est sacerdos et sacrificium. deus et templum. Sacerdos per quem sumus reconciliati. sacrificium quod sumus reconciliati. deus cui sumus reconciliati. templum in quo sumus reconciliati. Vnde quibusdam hanc reconciliacionem persequuntibus Augustinus in persona christi exprobrat dicit. Cum esses inimicus per meo reconciliaui te per me. cum esses longe ego veni ut redimerem te. cum in te omnes mores et siluas errares qui fui te in te lapides et ligna iuveni te. et ne luporum ferarumque rapido ore laniareris collegi te. humeris meis portavi te patri meo reddidi te. laboravi sudavi calceamenta mea in te. in te opposui. manus meas clauis obieci. latere lacea apui. torum non dico in iuribus sed asperitatibus laniasti me. sanguinem meum fudi. aiaze mea posui ut te pergerem mihi et tu diuideris a me.

Secundo fuit congruentissimum ad curandum morbum. Congruitas autem attrahit ex parte spiritus. ex preloqui. ex parte modi. Ex

De passione dñi

pte tpiis. q: adā fact' fuit z peccauit i
mēse marcio feria sexta z hora. vi. z iō
xps pati voluit i marcio. q: i die q̄ fuit
it anūciat' fuit z passus. Itē i feria se
xta z hora. vi. Secdo ex pte loci qm̄ lo
cus sue passiōis tripl'r p̄siderat. s. aut
cōis aut spēal' aut singular'. Loc' cōis
fuit tra. pmissiōis. spēal' caluarie loc'.
singular' crux. In loco aut cōi p̄mus
hō fuit format'. q: i p̄tib' ill' iuxta da
mascū i agro damasceno dī fuisse for
mat'. In loco spēali fuit sepult' q: ibi
dē vbi xps passus ē adā dī fuisse sepl
tus lz autētiā n̄ sit. cū fm̄ Hiero. adā
in ebbron mōre sepult' fuit. sic etiā Jo
sue. xiiij. exp̄sse h̄z. In loco singulari fu
it decept'. nō q: i illo lig' i q̄ xps pass'
est adā fuit decept'. s. p̄ tāto dī q: sic
adam deceptus fuit i lig' ita xps pass'
sus fuit i ligno. In q̄dā tñ hysto. gre
cor' dī q: i codē. Tercio ex pte modi
curadi. q̄ qdē modus fuit p̄ filia z per
fria. Per filia qm̄ sic dīc Aug. in lib.
de doctrina xp̄iana. Per femina dēcept'
p̄ femina nat'. Nō homies. mortales
mortles. morte mortuos libauit. Am
bro. Ex tra p̄gine adā. xps ex p̄gine.
Ille ad imaginē dei. h̄ imago dei Per
mlierē stulticia p̄ mlierē sapia. Aud'
adā nud' xps. mors p̄ arborē. vita p̄
crucē. i dēstro adā. i dēstro xps. Per fria
qm̄ p̄m' hō fm̄ Gre. peccauerat p̄ sup
bia inobediētia z gulā. Voluit ei affi
milari dō p̄ scie sublimitatē. trāsgredi
p̄cepti dei limitem. z gustare pomi su
auitatē. Et qm̄ curatio h̄z fieri p̄ friu
iō iste mod' satisfaciēdi p̄gruētissim'
fuit. q: fuit p̄ hūiliatiōez. diuie volūta
tis implerōz z afflictōez. De his trib'
ad Phil. ij. Hūiliauit semetip̄m quo
ad p̄mū. fact' obediēs q̄ ad scdm. vsqz
ad mortē q̄ ad scū. Tercio
fuit efficacissim' ad attrahēdū genus
hūanū. Nūqd ei saluo librat' arbito
mag' ad amorē suū z fiducia gen' hu
manū attrahere potuit. Qual' aut p̄
h̄ ad amorē nos attrahat dīc Bern'.
Sup oia reddite te amabilē bone iesu
calix quē bibisti opus redēptōis n̄re.

Hoc oīno amorē nostz facile vēdicat
totū tibi. h̄ ē qd̄ nostz amorē z blādī
us allicie z iusti' erigit z citi' stringit.
z vehemēt' afficit. Etēni vbi te exina
nistī. vbi te naturalib' radijs exuisti.
ibi pietas magis emicuit. ibi caritas
plus euulsi. ibi grā ampli' radiāuit.
Qualit' aut ad fiduciā dīc Rom. viij.
Qui etiā p̄po filio suo nō pepcit s. p̄
nob' oīb' tradidit illū. quō nō etiā oīa
cū illo nob' donauit. De h̄ etiā Bern'.
Quis nō rapiat ad spem ipetradi' fi
ducia q̄ ei' attēdit corpis dispositōez.
vīez caput inclinātū ad osculum. bra
chia extēsa ad āplexū. man' p̄foratas
ad largiēdū. lat' ap̄tū ad diligēdū.
pedū affixionē ad nobiscū p̄manēdū.
corpis extēsiōz ad se totū nob' impen
dēdū. S. Quarto fuit prudētissim'
mus ad expugnādū hūanū gener' in
micū. Job. xxy. Prudētia ei' percussit
supbū. Et vltio. Nūqd poter' cape le
uathā hamo. Xps ei hamū sue diuī
tatis abscederat sub esca hūanitatē.
Et diabol' cape volēs esca carnis ca
ptus ē ab hamo diuinitat'. De hac pru
dēti captōe dicit Aug. Vlt redēptor
z vict' ē deceptor. Et qd̄ fecit redem
ptor captiuator n̄ro. Tetēdit musci
pulā crucē suā. posuit i ea esca sāguinē
suū. Ip̄e ārvoluit fūdere sāguinē n̄ de
bitōz. xps qd̄ rēcessit a d̄bitōz. h̄mōi
d̄bitū apl's vocauit cyrogphū. qd̄ qdē
xps tulit z cruci affixit. De q̄ cyrogra
pho d. aug. Eua a diabolo p̄ctz mu
tuauit. cyrogphū sc̄psit fideiussozē de
dit. z vsura posteritati creuit. Tūc ei a
diabolo p̄ctz mutuauit qm̄ p̄ceptuz
dei sue p̄ue iussioi vlt suggestiōi p̄sensit
cyrographū scripsit qm̄ manū ad po
mū veritū porrexit. fideiussozēz dedit
qm̄ adam pctō cōsentire fecit. z sic vsu
ra peccati posteritati creuit. Cōtra
igit contēnentes hanc redēptōnem
qua nos de inimici potestate reducit
Bern'. exprobrādo dicit in p̄sona xp̄i.
Popule meus ait domin' quid tibi fa
cere potui z nō feci. Quid cause est q
inimico meo mag' libet fūire q̄ mi

De passione dñi

hi. nec ille creauit vos sz nec pascit. Si
gua hec videt ingreſs nō ille sz ego rede
mi vos. Quo p̄cio. Nō vtiq; auro cor
ruptibili v̄l argēto. nō sole aut luna. n̄
saltē angeloz aliq; sz p̄p̄to vos cruce
redemi. Letez si neq; tā mltiplici in
re debitū ē a vob elicere famulatū. ob
missis oib; mecū saltē ex dñario diur
no p̄uēte. Et qz i morte xpm tradi
derit iudas p̄ auariciā. iudei p̄ inuidiā
pilat⁹ p̄ timorē. iō vidēdū eēt d̄ pena
a dō his iſticta merito h⁹ p̄cti. Sz de
pena z origie iude iuētes i legenda s̄a
cti mathie. d̄ pena z excidio iudeoz in
legēda ſcti iacobi mioris. De pena at
z origie pilati i qdā h̄iſt. licz apocriſa
ſic legiſ B Fuit qdā rex noie tir⁹
q̄ qndā puellā noie pilā filiā cuiusdā
molendinarij noie acus carnal; coſ
uit z d̄ ea filiū generauit. Pila autē ex
noie ſuo z noie p̄ris ſui q̄ dicebat ar⁹
vnū nomē p̄poſuit. z nato puero ipo
ſuit nomē pilat⁹. Lū aut pilat⁹ tres
ānos h̄et ipm pila ad regē trāſmi
ſit. H̄bat aut rex filiū de regina p̄iu
ge ſua q̄ fere pilato coetane⁹ videbat.
Iſti dū ānos diſcretōis attigiffent ſe
p̄ luctamie pugna z fūda adiūicē col
ludēbāt. Sz reg⁹ legiti⁹ fili⁹ vt genere
erat nobilioz ſic i oī loco pilato iuenie
bat ſtrēnuioz z oī genere certamīs ap
tior. Ob h̄ pilat⁹ inuidie liuore p̄mor⁹
z felleo dolore ſtimulat⁹ fr̄ez ſui laten
ter occidit. Qd̄ rex audiēs vehemēter
doluīt z p̄ciōe p̄uocata qd̄ d̄ ſclerato
z homicida faciēdū ſit filio reſp̄ſit. q̄
eū oēs reū mort⁹ eē vnanimiſ acclama
uēſt. Rex at ad ſe reuerſus iniquitatē ini
q̄tate noluit duplicare. sz ipm p̄ tribu
to qd̄ ānuatim d̄bebat romāis obſi
dē miſit. tū volēs inori⁹ eē ab occiſiōe
filij. tū a tributo romanoz cupiēs liba
ri. Tūc ei t̄p̄is erat rome fili⁹ reg⁹ fr̄a
cie quē ſilz rex miſerat romā p̄ tribut⁹
Huic pilat⁹ affociat⁹ cū ſe ab eo mo
rib; z iduſtria p̄celli videret eū inuidie
ſtimul agitat⁹ occidit Sz cū romāi qd̄
de eo faciēdū eēt inq̄rerēt dixēſt. Dic ſi

ſup̄uixerit q̄ fr̄em necauit. obſidē iugu
lauit. reip̄nblice plimū vtil̄ erit. z colla
ferociū hoſtiū ferocipe domabit. Di
xerūt g. Lū re⁹ mort⁹ habeat i p̄toſ
inſulā gētib; iſt q̄ nullū patiūſ iudicez
iudex p̄ficiat. ſi forte ei⁹ neq̄cia eoꝝ cō
tumacia edomeſ ſi nō qd̄ meruit pati
atur. Diſſus igit pilat⁹ ad gēte fero
cē z ſuoꝝ iudiciū p̄emptricē n̄ iſcius ad
q̄s miſſus ſit. z q̄ p̄dula vite ſue ſnia
tate rē p̄ſiderās vitā ſuare voluit. z
gēte neq; ipe minis z p̄miſſis ſuppli
cio z p̄cio penit⁹ ſubiugauit. Qui igr
tā dure gēſ victor extitit. a p̄toſ iſu
la p̄oti⁹ pilat⁹ nomē accepit. Herodeſ
at hois illi⁹ iduſtriā vt audiuit p̄ſut⁹
ei⁹ p̄gaudēſ ipe p̄ſut⁹ eū ad ſe muerib;
z inſnūcijs iuitauit. z ſup iudeā z h̄ie
ruſalē p̄tatē z vicē ſuaz tradidit. Qu
cū pecuniā iunūerabile p̄gregaſſz ne
ſciēte herode romā adijt. z iſinitā pe
cuniā tiberio ip̄atori obtulit. z ab eo
ſibi dari qd̄ ab herode tenebat mueri
bus ipetravit. Huicſemodi cā facti
ſunt iūmici pilat⁹ z herodes: q̄aduſq;
rpe paſſiōis dñi i ſibi recōciliāuit. eo
q̄ dñm ad ſe miſit. Alia cā inimiciēte
aſſignaſ i h̄iſto. ſcol. Quidā ei ſe filiū
dei faciēs mltos d̄ galileis ſeduxerat.
q̄s cū in garizim deduxiſſz vbi dixerat
ſe aſcēſuꝝ i celū ſupueniēs pilat⁹ ipm
cū oib; occidit timēs ne ſilz iudeos ſe
duceret. Ob h̄ facti ſt inimici. qz hero
des p̄ſidebat galileis. et vtraq; cā po
tuit eē ſa. Lū aut pilat⁹ dñm iude
is crucifiēdū tradidiſſz: timēs tñ offē
ſam tyberij ceſaris. eo q̄ p̄dēnaſſz ſan
guinē innocētē. qndā ſibi familiarē p̄
ſui excuſatōe ad ceſarē deſtinauit Inſtea
cū tyberi⁹ morbo ḡui teneret nūciaſ ei
dē q̄ hierl̄ymis qdā medic⁹ eēt q̄ oēs
morbos ſolo ſbo curarz neſciēs q̄ euz
pilat⁹ z iudei occidiſſet. Dixitq; volu
ſiano ſibi p̄uato. Glade citius trans
ptes marinas. diceſq; pilato vt hunc
medicum mihi mittat qui me priſti
ne ſanitati reſtituat. Lū autē ille ad pi
latū vēiſſz z mādatum imp̄atoris ex

De passione domini

posuisset eide. territ? pilat? xij. diep i
ducias postulauit. Infra qd spaciū dū
volusian? qndā matronā q fuerat sa/
miliar? ihu noie veronicā vbi nā xps
ihū iuentri possz interrogassz ait. Deu
dñs me? z de me? erat. quē pilat? p iui
diaz traditū pdēnauit. z crucifigi pce/
pit. Tunc ille nimis dolēs ait. Elehe/
ment doleo. qz qd mihi dñs me iusse
rat expiere non valeo. Cui veronica.
Dñs me? cuz pdicādo circū rer: z ego
ei? pñtia nimis iuite carerē volui mihi
ipī? depingi imaginē. vt dū ei? puarer
pñtia mihi saltē pstarer solatiū imagi
nis sue figura. Lūqz lintheū pictori d
ferre pingedū dñs mihi obuiauit. z q
tenderē reqsiuit. cui cū vie causaz apu
llesz. a me petijt pānū. z ipm mihi ve
nerabili sua facie reddidit insignituz.
Imagis g hui? aspectū si dñs nū? duo
te ituebit. prnuo sanitaz bñficio po
tief. Cui ille. Est ne binōi imago au
ro vlargēto pparibz. Cui illa. Nō sed
pio affectu duotiōis. Tecū igit pfici/
scar. z vidēdā cesari imaginē deferā. z
reuertar Venit igit volusian? cū vero
nica romā. dixitqz tiberio ipatorī. Je
suz a te dui dñideratū pilat? z iudei iū
ste morti tradiderūt. z p iuidiā crucis
patibulo affixerūt. Venit igit matro
na qdā mecū ipī? ihu imaginē dferēs.
quā si deuote pspexerz mox sanitatis
tue bñficiū obrinebis. Cesar igit pan
nis seric? viā sterni fec. z imaginē sibi
psetari pcepit. Qui mox vt eā fuit in/
tuit? sanitatē pstinā ē affecit. Pōtius
igit pilat? ipio cesar? capiz z romā per
ducit. Audiēs cesar pilatuz aduenisse
nimio furore ptra eum replet. cū ad
se adduci fec. pilat? autē tunicam dñi
incōsulē secū dēulit quā idutā corā i/
patoze portauit. Mox vt ipator cū vi
dit. oēm irā dposuit. z ei ptin? assurre/
xit. nec sibi dure i aliq loq pualuit et q
in ei? absentiā videbat tā tribilis z fe
r? nūc ei? pñtia iuent? qdāmō mā/
fuer? Lūqz cū licētiaflet mox z cū tri
bilr excādescit se miserū clamans q ei
furore sui pector? mime oñdisset. Sta

timqz cū reuocari fec. iurās z prestās
q fili? mozt? eēt. nec phas sit cū viuere
sup trā. Qui vt cū vidit. prnuo cū sa/
lutaui. z oēm ai ferocitatē abiēc. Hi
rant oēs. mirabat z ipe q sic z pilatuz
dū abeēt excādesceret z dū pñs eēt nil
ei aspe loq possit. Tādē diuino nutu l
forte alicui? xpiani suasu ipm illa tūni
ca expoliari fec z z eum pstinā ai fero
citātē mox resumpsit. Lūqz d h impa
tor plimū miraret. oēm ē sibi q illa tu
nica fuisset dñi ihu. Tūc ipator ipm i
carcerē recipi iussit donec sapiētū pñ/
lio dñibz qd d eo fieri oportet. Da
ta ē igit i pilatū snia vt morte turpiss/
ma dānaret. Audiēs h pilat? cultello
pprio se necauit. z tali morte vitā finis
uit. cognita cesar mozte pilati dixit. ve
re mortu? ē morte turpissima. cui ma
nus ppria nō pepcit. Vole igit igēti
alligat z i tiberi fluiū imergit. Spūs
ho maligni z sordidi corpi maligno z
sordido pgaudētes. z nūc i aqz. nūc i
aere rapientes mirabiles iundatōes in
aqz mouebāt. z fulgura tēpestates to
nitrua z grādines i aere terribilr gñā
bāt. ita vt cūcti tiore horribilr tenerēt.
Qua ppter romani eū a tiberi fluiū
extrahētes drisidōis cā ipm vigennā d
portauerūt. z rodano fluiū imersēr.
Aligēna em dē qsi viā gebēne. qz erat
tūc loc? maledictōis. vt poti? dē biēna
eo q vt dē biennio sit pstructa. Sz ibi
nequā spūs nō defuerūt ibidē eadem
opātes. Hoies g illi rātā infestatiōez
demonū nō ferētes vas illud maledi/
ctōis a se remouerūt. z illd sepeliendū
losanne ciuitat? titorio pmissit. Qui
cū nimis pfatis ifestatiōibz grauarent
ipm a se remouerūt z i qdā puteo mō
tibz circūsepto imersēr. vbi adhuc res
latōe qrudā qdā diabolice machina/
tōes ebullire vidēt. Hucusqz i pdicta
historia apocrista legit. Que vtz reci/
tāda sit lectoris iudicio relinqt. Nota
tū q i historia scolastica legit q pilat? a
iudeis accusat? ē apd tiberiū de violē/
ta inocētū iterfectōe. z qz iudeis recla
mātibz imagies gētiliū i tēplo pone?

De Resurrectione domini

bat. et quia pecunia reposita in carbona in
suos redegerat vsus in facies adductu
in domum suam. Et per his omnibus deportat
est lugdunum in exilium unde omniduo fuerat. ut
ibi in opprobrium gentis sue moreretur. potu
it esse si in illa historia continetur vitare. quia
primo tam edictum dederat ut lugdunum in
exilium deportaret. et quia an reuersioez volu
siant ad imperatorem ibi fuerit deportat.
Sed per modum tiberi audies quod christum
occidit. ipsum de exilio educi et ad se ro
mam adduci fecit. Eusebius autem et beda in su
is chronicis non dicunt ipsum in exilium relega
tum sed tamen quod in multis calamitates incidens
propria manu se peremit.

De festiuitatibus que occurrunt infra
tempus reconciliationis.

Festo de festiuitati
bus que occurrunt infra tempus de
uotionis quod incipit ab adā et
durauit vsque ad moysen quod
tempus representat ecclesia a septuagesima
vsque ad pascha. sequitur videre de festiuitati
bus que eueniunt infra tempus reconciliationis.
quod tempus representat ecclesia a pascha vsque
ad octauam penthecostes.

Legenda lxx.
De resurrectione christi.

Resurrectio christi ter
tia die a passione ipsius facta est.

Circa autem ipsarum resurrectione
dominicae septem per ordine sunt consideranda.
Primo quod tempus sit quod tribus diebus et tribus
noctibus in sepulchro iacuit et in tertia die
resurrexit. Secundo quod non statim ut mor
tuus est resurrexit. sed vsque die tertium expe
ctauit. Tercio quod resurrexit. Quarto
quod resurrectione sua accelerauit nec vs
que ad generale resurrectione distulit. Qui
to propter quod resurrexit. Sexto quod tempus ap
paruit resurgens. Septimo quod tempus scilicet
presens quod erat in limbo in eduxit et quod ibi
egit. Circa primum notandum quod christus tribus
diebus et tribus noctibus in sepulchro fuisse de
finit Augustinus per synodochon. ut prima dies
accipiat finem prae sui postrema. secunda di
es finem se tota et integra. tertia finem prae
sui primam. et sic erunt tres dies. Et quilibet

horum dierum suam noctem habuit praecedere.
Tunc enim finem bedam mutat est ordo et cur
sus dierum ac noctium. Antea enim dies pre
cedebat. et noctes sequantur. per passionem
autem huius ordo mutat est ita quod noctes pre
cedunt et dies sequuntur. Et hoc mysterio congru
it quoniam homo primo de die gratie cecidit in no
ctem culpe. per christum autem passionem et resurre
ctionem de nocte culpe rediit ad diem gratie.
Circa finem sciendum est quod primum fuit ut non
statim quando mortuus fuit christus resurgeret.
sed vsque die tertium expectaret. propter quod
tres rationes. Primo propter significacionem ut se
quitur hoc significaret quod lux sue mortis cura
uit non solum duplicem mortem. et ideo una die ite
gra et duabus noctibus iacuit in sepulchro
ut per diem intelligatur lux sue mortis. per duas
noctes nostra duplex mors. Et hac ratione
assignatur gloria super illud lucum. xxiii. Por
tuit christum pati etc. Secundo propter probationem
quia sic in ore duorum vel trium testium stat ob
probrium sic in tribus diebus experiri quod ob factum
et ideo ut mortem bene probationem et se probasse o
deret. tribus diebus iacere voluit in sepul
chro. Tercio propter sue praesentis omnino. quod si
statim resurrexisset. non videretur praesentem
habeat ponendi aiaz suam sic resurgendi. Et hoc
ratio videretur tangit. i. cor. xv. super illo.
Quoniam christus mortuus est etc. Ideo inquit de
morte permittit. ut sic vera mors ostendat
ita vera resurrectio ostendat. Quarto
propter restauracionem per figuracionem. Hanc
rationem assignat petrus rauen. dicens. Tres
dies voluit esse sue sepulture. quod in celo sunt
restauratur. quod in terra reparatur. quod apud
inferos redeptur. Quinto propter triplici
tem statum iustorum representationem. Hanc ratio
nem assignat gregorius super ezechiel. dicens. Sex
ta feria christus passus est. sabbato deuit in sepul
chro dominico autem die resurrexit a morte.
Praesens autem vita adhuc nobis sexta feria
est. quia in angustiis et doloribus cruciamur.
Sed sabbato quod si in sepulchro quiescimus. quia
requiem anime post mortem inuenimus.
Dominico autem die a passione octauo. cum cor
pe a morte resurgimus et in gloria aie etiam
cum carne audemus. Dolor igitur quos in sex
ta feria. requies in septima. et gloria excipit
in octaua. Nec gregorius. Circa tertium. s.

De Resurrectione domini

Quia resurrexit. Notandum quod primo surrexit potenter. quia prout peria Joh. x. Prater hoc ponendi aiaz mea et iterum sumendi ea. Joh. ij. Soluite templum hoc et in tribus diebus excitabo illud. Secundo felicitas quia de posita omni miseria. Matth. xxvj. Postquam autem resurrexit. per. vo. i. gal. Galilea interpretatur transmigrationis. Christus quia qui surrexit in galilea percellit. quia de miseria ad gloriam. de corruptione ad incorruptionem transiit. Leo papa. Per passionem Christi ruptis vinculis mortis. infirmitas in prout: mortalitas in eternitate. tumulosa transiit in gloriam. Tercio vultus. quia capta prieda. Hieronimus. Ascendit leo de cubili suo et perdo geritum se levauit. Item ioh. Cum exaltatus fuero a terra oia traham ad me ipsum. i. Cum exaltatus fuero a terra aiam meam scilicet educam de limbo: et corpus de sepulchro oia traham. Quarto mirabiliter quia remanente clauso sepulchro. Sic enim existere clauso mris vfo exiit: et ad discipulos ianuis clausis intravit. sic nimirum exiit clauso sepulchro ide exire potuit. Unde legitur in historia scolastica quod cuidam monacho sci laurentij rome extra muros anno ab incarnatione domini millesimo. cxi. miranti de cingulo suo quod accinctus erat soluto pietate anno illi vox in aere facta. Sic potuit Christus clauso exire sepulchro. Quinto veraciter. quia in corpore vero et proprio. Sexto autem modis se vere resurrexisse probavit. Primo per angelum qui non meretur. Secundo per frater qui appropinquat. Per hoc duo ostendit se vere resurrexisse. Tercio per comestiones. per quod probavit: quod non arte magica. Quarto per palpatum. per quod probavit quod in vero corpore. Quinto per cicatricum ostensionem. per quod probavit quod eodem corpore in quo mortuus fuit. Sexto per domus clausis ianuis ingressione. per quod ostendit quod glorificatus surrexit. De enim omnes dubitationes circa Christi resurrectionem videtur fuisse in discipulis. Sexto surrexit immortaliter. quia nunquam de cetero moriturus. Ro. vi. Christus resurgens ex mortuis iam non moritur. Dicit enim dyonysius in epistola ad omophylum. Christus etiam per ascensionem cuiusdam sancto viro nomine carpo dixisse. Paratus sum rursus per homines salvandis pati. Per

quod videtur si possibile esset adhuc per homines bus mori paratus esset. Retulit enim predictus carpus vir mire sanctitatis beato dyonysio ut in eadem epistola continetur. quod cum quidam infidelium fidelem quendam pervertisset. adeo carpus moleste tulit. ut ex hoc infirmitatem incurreret. Tante autem sanctitatis erat ut nunquam celebraret: quin sibi celestis visio inferretur. Sed cum pro utriusque conversione orare deberet. deum tamen quotidie exorabat ut combustionem quidam amboz simul misericorditer absumeret vitas. Et ecce circa noctis medius dum evigilaret et hanc orationem faceret. subito domus in qua erat in duo divisa fuit. et quedam fornax in mensa ibidem apparuit. Respiciesque sursum vidit celum apertum et ibidem iesum circumdatum multitudinem angelorum. Deinde iuxta fornacem predicti duo viri tremuli stare cernuntur qui a serpentibus de fornace procedentibus moribus et inuolutionibus violenter in fornacem traherantur necnon a quibusdam alijs viris impingebantur. Hec videns carpus adeo in istorum vindicta delectabatur ut superiorem quidem visionem intueri contentemneret. et in horum vindictam totus intentus maneret ita quod plurimum moleste ferebat quod in fornacem non cito caldebant. Tandem cum difficulter in celum respuisset et predictam visionem ut prius vidisset ecce iesus hominum illorum misertus ex supercelesti throno surrexit: et usque ad illos cum multitudinem angelorum descendens manum extendit. et ipsos eripuit. Dixitque ihesus carpo. Videra percute contra me. decetero enim paratus sum rursus pro hominibus salvandis pati. et hoc mihi amicis non quod alij peccent homines. Hanc autem visionem quam recitat dyonysius gratia habet posuimus. Circa quartum quare non expectavit cum alijs resurgere quoniam scilicet fieri generalis resurrectio. Sciendum est quod propter tres rationes noluit differre. Primo propter corporis dignitatem. Cum enim illud corpus esset dignissimum ex eo quod

De Resurrectione domini

erat deificatū siue diuitati vnitū. non
fuit decēs vt tādū sū puluere iaceret.
Un psal. Nō dab scā tuū. i. corp^o scifi
catū. i. dīficatū videre corruptōez. Itē
psal. Surge dñe i reqē tuā tu z archa
scificatōis tue. Et vocat archa scifica
tōis corp^o illd qd fuit p̄ctiū diuitat^{is}
Scdo ppter fidei firmitatē. Si. n. tūc
n̄ resurrexisset fides pisset. nec vez deū
eū aliq̄s credidiss. qd p̄z ex h q i pas
siōe excepta brā v̄gie oēs fidē amittūt.
sz cognita resurrectione ip̄z recuperat.
j. cor. xv. Si xps nō resurrexit vana
est fides n̄ra. Tercio ppter n̄re resurre
ctōis exēplaritatē. raro em̄ iueniret q
resurrectōez futurā sparet. nisi eā i exē
plo p̄cessisse viderz. Et p̄t h dīc apls
Qz si xps resurrexit z nos resurgem^{us}
Quia ei^{us} resurrectione ē causa exēplaris
n̄re resurrectionis. Bre. Exēplo dñs mō
strauit qd p̄misi i p̄mō: vt sic omnes
ip̄m resurrexisset fideles cognoscerent.
ita i seip̄s i fine mūdi p̄mā resurrectio
nis sparet. Idē. Nō pl^{us} q̄ triduanā eē
mortē voluit. ne si i illo resurrectio dif
ferret i nob oīno d̄sparet. Idō hēmus
spē resurrectionis n̄re p̄siderata gl̄ia ca
pit^{is} n̄ri. Circa q̄ntū. s. p̄t qd resurre
xit. sciēdū q p̄t q̄tuor magnas vtili
tates n̄ras resurrexit. Est em̄ ei^{us} resurre
ctio op̄as iustificatōez p̄ctōz. docēs no
uitatē mox: generās spē d̄ receptōe re
munerādoz. z causans resurrectionem
oīm. De p̄mo Ro. iiij. Tradit^{us} ē p̄t
dīcta n̄ra z resurrexit p̄t iustificatōz
n̄raz. De scdo Ro. vij. Sic xps resur
rexit a mortuis p gl̄iaz p̄is ita z nos
in nouitate vite ābulem^{us}. De tercio.
j. pet. ij. Qui p̄t magnā miscēdaz suā
resuscitauit nos i spē vite p resurrectionē
xp̄i a mortuis. De q̄rto. j. cor. xv. Xps
dñs resurrexit a mortuis p̄mīcie do
mīentū. qm̄ qdēz p hoīem mors z p
hoīez resurrectio mortuoz. Et notan
dū q sic p̄z p p̄dicta xps i sua resurre
ctōe q̄tuor habuit p̄pua. Primū est q
n̄ra resurrectio vsq̄ in finē differē. sua
p̄o dīe sc̄ia celebrata ē. Scdm̄ qz nos
p illū resurgim^{us}. ille p̄o p se. Un ābro

si^{us}. Quō potuit adiutorū sui corp^{is}
q̄rere suscitādū q̄ alios suscitauit. Ter
ciū est. qz nos icineramur. sz corp^o ei^{us}
icinerari n̄ potuit. Quartū ē. qz sua re
surrectio ē n̄re resurrectionis causa effici
ens exēplar^{is} z sacramentalis. De p̄mā
causa glo. sup psal. Ad vespez d̄mora
bit fiet^{us} zc. Resurrectio xp̄i ē causa effi
ciēs resurrectionis aīe i p̄nti. z corp^{is} in
futuro. De scdo. j. cor. xv. Si xps re
surrexit zc. De tercia Ro. vij. Ut quō
xp̄s zc. De circa sextū. s. q̄tēs resur
gēs appuerit nōtādū ē q ip̄a die resur
rectōis appuit qnqz vicibz z alijs die
bz seq̄ntibz etiā qnqz vicibz. P̄mo enīz
appuit marie magdalene ioh. xx. Itē
marc. vlt. Surgē ihs mane p̄mā sab
bati appuit primo marie magdalene
zc. q̄ tipū gerit p̄tētū. voluit at p̄mo
appere marie magdalene qnqz d̄ cau
sil. P̄mo qz ardēt^{is} diligebat. Luce.
vij. Dīmissa sūt ei p. m. q. d. m. Scdo
vt oñderz se mortuū p p̄ctōibz. Mat.
ix. Nō veni vo. iū. sed p̄ctōes. Tercio
qz meretrices p̄cedūt sapiētes i regno
celoz. Mat. xxj. Amē dico vob qz
meretrices p̄ce. v. i regno dī zc. Quar
to vt sic mīser fuit nūcia mortis. ita eēt
nūcia vite p̄m glo. Quito vt vbi abū
dauit dīctū supabūdarē z gr̄a sic d̄
ro. v. Scdo appuit mīseribz redeuntibz
a monūto qn̄ dixit eis. Auete. Et
acceserūt z tenuerūt pedes ei^{us}. Mat.
vlt. Et tipū gerūt hūilū qbz dñs ap
per. tū rōne ser^u tū rōne affect^{us}. qz tenu
erūt pedes ei^{us}. Tercio appuit symonī
sz vbi: aut qn̄ nescit. nisi forte qn̄ redi
bat a monūto cū iohē. Potuit em̄
eē q petr^{us} a iohāne alicubi diuertit. et
ibi dñs sibi apparuit. lu. vlt. Ut fore
qn̄ ad monūcū sol^{us} itrauit. sic d̄ in
hīstoria seclastica. Ut forte i cauea si
ue spelūca. Dicit em̄ i eadē hīstoria. q
qn̄ xp̄s negauit fugit i caueā. q̄ mō d̄
gallicant^{us} i q̄ vt d̄z p tres dīes flevit. ex
eo q xp̄m negauit. z ibi xp̄s sibi appu
it: z eum p̄stauit. Petr^{us} aut̄ iterprat^{us}
obediēs z gerit tipū obediētū: qbz do
min^{us} apper. Quarto appuit discip̄lis

De Resurrectione domini

In emaus: qđ iterp̄tat desideriu p̄siliij.
z significat paupes xpi qđ volūt illō cō
siliū adimplere. vade z vende oia qđ
hēs z da paup̄ibz zc. Quinto appuit
discipulis p̄gregat̄s i vnū. z sūt religio
sos cuz foribz. y. sensuū clausos. Joh.
xx. He qñq̄ appitōes: ip̄a die resurre
ctōis facie sunt. z has representat sacer
dos i missa qñq̄s se p̄tes ad pplm. sz
tercia p̄sio ē cū silētiō qđ significat ter
tiā appitōez factā petro qđ nescit vbi l
qñ facta fuerit. Sexto appuit octaua
die discipulis p̄gregat̄s p̄sente thoma:
qđ dixerat se nō credere nisi videret. z si
gnificat hesitātes i fide. Johis. xx. Se
ptimo discipulis piscatibz. Johis. vltio
z significat p̄dicātes qui sūt piscatores
hoiz. Octauo discipulis i mōte thabor
Mat. vlt. z significat p̄replātiuos. qđ
i p̄dicto mōte trāsfīgurat̄ fuit. Hono
rij. discipulis recūbētibz i cenaclo vbi in
credulitatē corz z duriciā cordis expro
brauit. Mat. vlt. p quos itelligim̄
p̄ctōes i yndenariō trāsgressiōis posi
tos. qđ dñs aliqñ visitat misericorditer
Decimo z vltio appuit discipulis existi
tibz i mōte oliuēti. Luc. vlt. p qđ signi
ficant misericordes z mie oleū diligen
tes. De h loco ascēdit i celū: qđ p̄ctas
ad oia valz. pmissiōez hñs zc. j. thi. 4
E Sūt z alie tres appitōes qđ refe
runt i ip̄a die resurrectōis facie. sz tñ h
ex textu nō hēt. P̄ia qđ appuit iacobo
iusto. i. iacobo alphei. de qđ appitōe in
uenies i legēda ip̄i iacobi. Alia qđ ip̄a
die appuit dñs ioseph sic legīt i euāge
lio nicodemī. Nā cū audissent iudei qđ
ioseph corp⁹ ihu a pilato petissz. z ip̄z
in monumēto suo posuisset. indignati
aduersus eū ip̄m ceperūt. z qđā cubi
culo diligēt clauso z sigillato reclusēte
p̄sabbatū eū occidere volētes. Et ec
ce ih̄s i ip̄a nocte resurrectōis suspēsa
domo a q̄tuor angul ad eū intrauit. et
faciē ei⁹ extēxit z osculū dedit. z ide sal
uis sigillē eū educē i domū suā i arima
thia ip̄m adduxit. Tercia qđ añ cetos
p̄gini m̄ri apparuisse credīt. licz h̄ ab
euāgelistz taceat. Hoc romana ecclia

approbare videt qđ statī ip̄a die apud
scāz mariā celebrat stationē. Si em̄
iō nō credit. qđ null⁹ euāgelista testat
p̄seq̄ns est vt p̄ resurrectōez nūq̄ sibi
appuerit qđ vbi vlt qñ null⁹ euāgelista
eduxerit. Sz absit vt talē matrē talis
filius: tali negligētia dehonoraueit.
Sz iō forsan h̄ euāgeliste subtraherūt
qđ corz fuit officiūz solūmodo resurre
ctōis testes iducere. m̄rez āt ad testifi
cādū. p filio iducere eos nō decuit. Si
em̄ p̄ba extraneaz seiaz blīramēta vi
sa sūt. quō n̄ magis matrē p filij amo
re crederēt blīrar. Hoc igit euāgeliste
scribere noluerūt. sz p̄ p̄stati reliq̄rūt.
Debuit em̄ m̄rez p̄ul letificare d̄ resur
rectōe quā apli ceterz p̄star doluisse d̄
morte. ne m̄rez p̄tereat. qđ sic alios p̄so
lari festinat. Hoc etiā ābro. testat i li.
iij. d̄ p̄gimibz dicēs. Vidit m̄r resurre
ctōez dñi z p̄ma vidit z credidit. vidit
maria magdalena q̄uis adhuc ip̄a
nutaret. Sedul⁹ qđ agēs d̄ xpi appi
tōe sic dic. Sēp p̄go manēs hui⁹ se vi
sibz astās. Luce palā dñs p̄us obtulit
bona mat. Grādia diuulgās miracu
la qđ fuit olim Aduenit⁹ iter. h̄ fit re
deūt z index. De septimo āt z
vltio h̄ p̄slderādo q̄lit scōs p̄tes qđ erāt
in limbo xps eduxit. z qđ ibi egīt. euā
gelii apte n̄ explanauit Aug. tñ i qđā
fmōe z nicodem⁹ i suo euāgelio aliq̄re
nus h̄ oñdūt. At em̄ scūs aug. Dōx
vt xps sp̄m tradidit. vnita sue deitati
aia ad iferorū pfunda descēdit. Lūq̄
tenebraz t̄minū qñ qđā d̄p̄dator splē
did⁹ ac terribil⁹ attigisset. aspiciētes eū
impie ac tartaree legiōes trite ingre
ceperūt dicētes. Un̄ ē iste tā fortz. taz
terribil⁹ tā splēdid⁹ tā p̄clar⁹ mūd⁹ ille
qđ nob̄ subdit⁹ fuit. nūq̄ nobis talem
mortuū misit. nūq̄ inferis talia mūe
ra destinauit. Quis ē ḡ iste qđ sic itrepi
dus n̄ros fines ingredit. z nō solū no
stra supplicia nō veret. vep̄ etiā alios
de nostris vinculis absoluit. Ecce ip̄i
qđ sub n̄ris solebāt suspirare tormētis
insultant nobis de p̄ceptione salutis
z nō solū iā nihil verent sz isup nobis

De Resurrectione domini

minant. Nūq̃ hic sic mortui supbie/
rūt: nec aliquñ sic potuerūt leti eē capti
ui. Et qđ huc illū adducere voluistis.
P̃nceps n̄r perijt oīs leticia tua. i lu
ctū p̃uersa sūt gaudia tua. Dū tu xp̃s
suspēdis in ligno ignoras q̃nta dāna
sustineas i inferno. Post istas crudeliū
voces ifernaliū ad ip̃m dñi oēs ferrei
p̃fracti sūt vctes. Et ecce innumerabi
les scōz ppli ei⁹ genib⁹ puoluti lachry
mabili voce dicebāt. Aduenisti dñe
rabit. redēptor mūdi aduēisti quē dñi
derātes q̃tidie expectabam⁹. Descendi
sti p nob ad iferos: noli nob deesse cū
reuerſus fueris ad supos. Ascēde dñe
ihu iferno expoliato: z autoꝝ mort⁹ su
is vinculis irretito. redde tam leticiāz
mundo: succurre in q̃ntā: tā seuas extin
gue penas. z misādo resolue captiuos
dū h̄ el absolue reos: dū ascēder⁹ dñe
de tuos. Hec aug. In euāgē. āt nyco
demi legi⁹ q̃ carin⁹ z leuci⁹ filij symeo
nis sentis cū xp̃o resurrexerūt. z anne z
cayphe: z nycodemo z ioseph z gama
lieli appuerūt z ab eis adiurati q̃ xp̃s
apud iferos gessit. narrauerūt dicētes
Cū essem⁹ cū oib⁹ p̃ib⁹ n̄ris p̃iarchis
in caligine tenebrāz subito fact⁹ ē au
re⁹ sol color purpureusq̃ z regalī lux
illustrās sup nos. Statimq̃z adā hūa
nī gener⁹ p̃ exultauit dicēs. Lux ista ē
autoꝝis lumis sempiterni. q̃ nob p̃mi
sit mittere lumē coetnū suū. Et excla
mauit esaias dicēs. Hec ē lux p̃is fili
us dei sic p̃dixi cū eēz viu⁹ in terr⁹. Po
pul⁹ q̃ ambulabat i tenebris vidit lu
cem magnā. Tūc supuenit genitoꝝ n̄r
symeon. z exultās dixit. Glificate dñz
q̃z ego xp̃m ifantē natū i manib⁹ susce
pi i tēplo. z cōpulsus spūscō dixi. Nūc
viderūt oculi mei salutare tuū. Quod
parasti zc. Post h̄ supuenit qđā here
mi cultoz: z iterrogat⁹ a nob q̃s eēt dī
xit. Ego suz iohes q̃ xp̃m baptizauī z
nū facie ei⁹ pare viam ei⁹ p̃eiuī. z ip̃m
oñdi dīgito dicēs. Ecce agn⁹ dei zc. z
descēdi nūciare vob: q̃z i p̃mo ē xp̃s
visitare vos. Tūc seth dixit. Cū iussē
ad portas paradisi rogare dñz vt trās

mitteret mīhi angelū suū: vt daret mī
hi d oleo misericordie. vt inūgerē corp⁹
p̃is mei ade. cum eēt infirm⁹. appuit
michael angel⁹ dei dicēs. Noli labora
re lachrymis orando p̃pter oleū ligni
miscēdie. q̃z nullo mō poter⁹ de illo ac
cipe nisi qñ cōpleti fuerint qñq̃ milia
ducēti āni. Hec audietes oēs p̃iarche
z p̃phete exultauerūt magna exultatōe
Tūc sathā p̃nceps z dux mort⁹ dixit
ad ifernū. Prepara te suscipe ihm q̃ se
glia⁹ xp̃m filiū dei eē. et hō est timens
mortē dicēs. Trist⁹ ē aīa mea vsq̃ ad
mortē zc. Et multos q̃s fecit curuos sana
uit. z claudos crexit. Rūdens infern⁹
dixit. Si potēs es tu q̃lis ē hō ille ihs
q̃ timēs mortē potētie tue aduersatur
Nā si dīc se timere mortē cape te vult.
z ve tibi erit in sempitēna scla. Cui sa
thā. Ego illū tēptauī. z pplm aduer
sum illū excitauī. iāz lanceā exacui. sel
z acerū miscui. lignū cruc⁹ preparui. in
p̃mo est mors ei⁹ vt p̃ducā eū ad te.
Cui infern⁹. Ip̃e ne est q̃ suscitauit la
zarū quē tenebā. Cui sathan. Ip̃e est.
Cui infern⁹. Cōiuro te p̃ p̃tutes tuas
z meas ne p̃ducas eū ad me. Ego em̃
cum audiui impiū p̃bi eius p̃remui.
nec ip̃m lazarū cōtinere potui. s̃z exu
tēs se vt aqla sup omnē agilitatē salū
ens exiuit a nob. Et euz hec loqueret.
facta est vox vt tonitruū dicens. Tol
lite portas p̃ncipes v̄ias. z eleuamī
porte eternelles. z introibit rex glie. Ad
hanc vocē p̃currerūt demōes z hostia
enea cū vectib⁹ ferreis clauserūt. Tūc
dixit dauid. Nōne ego p̃phetaui dicēs
Cōfiteant⁹ dño zc. q̃z cōtriuīt portas
ereas zc. Facta est itēz vox magna dī
cens. Tollite portas p̃n. zc. Vidēs in
fernus q̃ duab⁹ vicib⁹ clamauerat. q̃si
ignorans dixit. Quis est iste rex glie.
Cui dauid. Dñs fortis z potens. dñs
potēs in p̃lio. ip̃e ē rex glie. Tūc rex
glie supuenit. z eternas tenebras illu
strauit. Et extēdēs dñs manū z tenēs
dexterā ade dixit. Pax tibi cum oib⁹ si
lijs tuis iustis meis. Et ascēde dñs
ab inferis. z omnes scī sunt euz secuti.

De sancto Secundo martyre

Dñs at tenēs manū ade tradidit mi/
chaeli archangelo. z introduxit eos in
paradisū. Quibz occurrerūt duo vtri
vetusti diez z interrogati sunt a sanctis
Qui estis vos qui nobiscuz in isernis
mortui nōdū fuistis. z in paradiso cor
pe collocati estis. Et rñdit vnus ex eis
Ego suz enoch q̄ huc trāslat⁹ suz. h̄ at
est helias q̄ huc curru igneo assumpt⁹
est. z adhuc mortē nō gustauimus sed
vsq; in aduētū antiḡpi refuati sumus
cū eo pliaturi. z ab eo occidēdi et post
triduū z dimidiū diē i nubibz assumē/
di. Et cū hec dicerz ecce supuenit ali⁹.
Vir portans in humeris crucis signū.
Qui iterro at⁹ q̄s esset dixit. Ego la/
tro fui z cuz ihu crucifix⁹ fui. z credidi
ip̄z eē creatorē z orauī dīcēs. Memoz
esto mei dñe qñ vener⁹ in regnū tuū.
Tūc dixit mibi. Amē dico tibi. hodie
mecū eris in paradiso. Et dedit mibi
istd crucis signū dīcēs. Hoc portās am
bula i paradisu. z si nō dimiserit te igre
di angel⁹ custoz paradisi. ostende illi si
gnū crucis z dīcēs ad illū. Quia xp̄s
q̄ nūc crucifix⁹ est. trāsmisit me. Et cū
h̄ fecissēz z dixissēz angelo statī ap̄iēs
introduxit me z ad dexterā paradisi col
locauit me. Cū h̄ carin⁹ z leuc⁹ locuti
fuissēt. subito trāsfīgurati sūt. z apli n̄
visi sūt. Gregori⁹ q̄z nicen⁹ vltm q̄sdā
libros augustin⁹ de h̄ eodē sic ait. Cō/
festi etna nox. iseroz xp̄o descēdēte re/
splenduit. mox ferruginei ianitores ta
lia iter se vmbrosa silētia metu icūben
te submurmurāt. Quis nā ē iste t̄ribi
lis z nimis splēdore comit⁹. Nūq; ta
lem n̄ excepit tartar⁹. Nūq; i n̄raz ca
uernā talē euomuit mūd⁹. Inuasoz ē
iste nō debitor. effractor ē z d̄structor:
nō pctōz. s; predator: iudicēz videm⁹ n̄
supplicē. venit pugnare nō succūbere:
eripere non manere.

Legenda liij.
De scō Secūdo martyre.

Secundus dicit⁹ quasi
se p̄dēs. i. se honestate mox
zponēs. Et scōs dīz q̄si secū

dās. i. obsecūdās. i. mādāt⁹ dñi obtē/
perans. Vel secundus quasi secū dur
fuit enīz suus dur. quia ratione sensua
lirati bene p̄fuit. et ipsam ad omne
opus bonuz perduxit. Vel secundus
dicitur respectu p̄mī. Due enīz sunt
vie eundi ad vitam. Prima per peni/
tentie lamentum. scōa per martyri/
um. Iste autēz martyr p̄ciosus nō
solum iuit per primam sed etiam per
secundam.

Secundus miles strenuus
et athleta christi egregius
martyr⁹ domini glorios⁹
in ciuitate astensi marty/
rio coronatus est. Cuius gloriosa p̄e
sentia p̄dicta ciuitas illustratur. z eo
velut singulari patrono letatur. Hic
a beato colocero qui a sambriicio p̄e/
fecto in ciuitate astensi in carcere tene/
batur fidem christi edoctus est. Cum
igitur beatus martianus in terdonen
si ciuitate detineretur in carcere. sam/
bricius illuc proficisci voluit vt cum
faceret immolare. Secundus autē
tanq; causa solaciū secum est profectus
beatum marcianum videre desiderās
Cum ergo extra ciuitatem astensem
fuissent. columba super secundum de
scendit. et capiti eius insedit. Cui dī/
xit sambriicius. Vnde secunde q̄ dīj no
stri te amant. vt etiam aues celestes
ad te visitandum transmittant. Cum
autem ad tanagrum fluiū perue/
nissent. vidit secundus angelum do/
mini super aquam ambulantem z si/
bi dīcentem. Secunde fidem habeas
z sic super ydelozum cultozes ambu/
labis. Cui sambriicius. Frater secū
de deos audio ad te loquentes. Cui
secundus. Ambulemus ad desideria
cordis nostri. Cum vero ad burimaz
flumē peruenissent. angelus similiter
ibidem sibi apparuit. eiq; dixit. Sec
cnnde credis in deum an forte dubi/
tas. Cui secundus. Credo veritatem
passiōis z resurrectionis ei⁹. Cui sam
bricius. Quid est qd audio de te. Cū
autem terdonam ingrederetur. marq

De sancta Maria egyptiaca

etiam ad preceptum angeli de carcere exiit
secundo appuit ei quod dixit. Intra se de
via pergit et pergit ut accipias palmam
fidei. Sambriacus dixit. Quis est hic
qui nobis quasi somnias loquitur. Cui se
cundus. Tibi somnium sed mihi ammo-
nitio et confortatio est. Post hoc secundus
mediolanum iuit. et faustinum et ionitaz qui
in carcere detinebantur angelus domini ad
se extra ciuitates adduxit. et ab eis ba-
ptisma quadam nube aqua prebente su-
scipit. Et ecce subito columba de celo
venit. et corpus et sanguinem domini deferens
ea faustino et ionite tribuit. Dedit autem
faustinus corpus et sanguinem domini secundo
ut ad marcianum deferret. Rediit igitur
secundus cum iam nox esset et ad ripam pa-
di venisset: angelus domini frenum accipiens
equum super padum ipsum transiit. et usque ter-
donam in carcere ad marcianum eum intro-
duxit. Deditque secundus marciano mu-
nus faustini et ipse illud sumens dixit.
Corpus et sanguis domini mecum sit in vi-
tam eternam. Tunc ad mandatum angelum
secundus de carcere exiit. et ad suum ho-
spitium iuit. Post hoc marcianus capitales
sententias accepit et secus corpus eius rapies
sepeliuit. Quod audiens sambriacus ipsum
ad se vocauit. ei quod dixit. Quantum video
christianum te esse profitemis. Cui secundus. Ve-
re christianum profiteor me esse. Cui sambri-
acus. Quantum video malam mortem deside-
ras. Cui secundus. Illa tibi potius debet.
Tunc sacrificare nolle: iussit eum expo-
nari. Statimque angelus domini affuit et ve-
nit sibi parauit. Tunc sambriacus eum in
eculeum suspensum tam diu torqueri
fecit. donec eius brachia a suis compa-
ginibus soluerentur. Sed cum fuisset sa-
nitari prestatum a domino restituit. iussit eum in
carcere reduci. Vbi dum esset angelus domini
ad eum venit. ei quod dixit. Surge secunde
sequere me. et ducam te ad creatorem tuum.
Tunc ipsum usque in ciuitatem astensem perduxit
et eum in custodia ubi erat collocatus et sal-
uator cum eo posuit. Quem videns secundus
ad eius pedes se proiecit. Cui saluator.
Noli flere secunde. quia ego sum dominus deus tuus
qui te de omnibus malis eripiam. Blandiscens

eis ascendit in celum. Vane igitur sambri-
acus ad carcerem misit qui carcerem quem sumpsit
inuenerunt. Secundo vero non inuenerunt.
Pergebat autem sambriacus de terdona ad
ciuitatem astensem ut saltem collocetur puni-
ret. iussit ut prederet collocetur sibi prederetur.
Et ecce nuncianterunt sibi quod secundus
cum collocero esset. Quo audito eos ad se
adduci fecit. eis quod dixit. Quoniam domini nostri sci-
unt vos esse preptores suos vos insit
mori voluit. Cum autem sacrificare nollent
picem cum resina liquifieri fecit. et super eorum
capita fundit. et in ora eorum iactari. Illi
autem hoc tanquam aquam suauissimam cum magis
desiderio bibebant. et voce clara dice-
bant. Quam dulcia faucibus meis eloqua
tua domine. Tunc sambriacus super eos dedit
sententiam. ut secundus in ciuitate astensi decol-
laretur. collocetur vero albiganum mitteretur.
et ibidem puniret. Cum autem bruius secundus
decollatus fuisset. ecce angeli domini corpus
eius tulerunt. et ipsum cum multis laudibus et
cantu sepulture dederunt. Passus est au-
tem. iij. kal. april. Le. lviij. A

De sancta Maria egyptiaca.

Aria egyptiaca que

m peccatrix appellatur. lviij. an-
nis in heremo artissimam
vitam duxit. quam circa annos domini. cclxx.
rpe Claudius intrauit. Quidam autem ab-
bas nomine zozimas dum iordanem transisset
et heremum magnam percurreret. si forte a-
liquem sanctum preem inueniret vidit quandam
ambularem. nudo nigroque corpore et ex in-
cedulo solis exusto. Hec autem erat Ma-
ria egyptiaca. Statimque hec fugam arri-
puit. et zozimas per eam velocius currere ce-
pit. Tunc ait illa Abba zozima quid me
persequis. Ignosce mihi non possum faciem
meam ad te puertere. eo quod mulier sum et
nuda: sed pallium tuum mihi porrigere ut
possim sine verecundia te videre. Qui se
nocturni audire stupefactus pallium tribu-
it. et in terra prostratus ut se benediceret roga-
uit. Cui illa. Ad te per benedictionem magis
spectat: quem sacerdotum dignitas ornat
Ille ut audiuit quod nomen et officium eius sci-
ret apostolus mirabatur. et se benedicti obnoxii

De sancta Maria egyptiaca

precabatur. Tunc illa. Benedictus deus redemptor aiaze nrae. Cum illa extensis manibus oraret. vidit quasi vni cubiti mensuram eleuari a terra. Tunc senex dubitare cepit ne forte spiritus esset. et fingendo ostendit faceret. Cui illa. Satisfaciat tibi deus quod me peccatrice muliere immundum spiritum exultimasti. Tunc conuincit illam per dominum conuincit iurauit ut conditoris suam ei narrare deberet. Cui illa. Igitur mihi per quod si tibi statum meum narraueris. velut a serpente territus fugies. et aures tue a finionibus meis pramiabunt. et aer a sordibus polluetur. Cumque ille vehementer instaret dixit. Ego sum in egypto nata super. et etatis mee anno alexandria veni. ibique. xvij. annis publice libidini me subieci. et nulli velatenus me negaui. Cum autem homines illi regis padozanda sancta cruce hierosolymam ascenderet. rogavi nauitas ut me secum dimitteret perfrasci. Cum pro me de nauulo requireret dixit. Non habeo fratres aliquid nauulu super. per nauulo corpus habearis meum. Sicque sumptuerunt me. et corpus meum nauuli gratia habuerunt. Cum autem hierosolymam peruenisset. et per adoranda cruce usque ad fores ecclesie cum alijs deuenissem. subito et iussibiliter me repulsam patior. nec in intrare permittit. Itaque atque itaque perueni usque ad limen Ianue et subito inuicem patiebar repulse cum tamen omnes libere harent aditu. nec aliquid inueniret impedimentum. Rediit igitur ad me et cogitans quod mihi ob scelus meorum imanitate accideret. peccatum meum cepi manibus tueri lachrymas amarissimas fundere. et a cordis intimo griter suspirare. Respicere vidi ibi imaginem beate virginis Marie. tunc ipsam lachrymabiliter exorare cepi ut peccatorum meorum veniam impetraret et ad adorandum crucem sanctam me intrare permitteret. permittens me secundo abrenuntia turam. et de cetero castam mansuram. Cumque hoc orasset et in nocte beate virginis fiduciam re cepisset fores itaque ecclesie adij. et sine alio impedimento ecclesiam intraui. Cum autem sanctam crucem deuotissime adorasset. quidam mihi tres nummos tribuit. de quibus tres panes emi. audiuique vocem dicentem mihi

Si iordanem transieris. salua eris. Iordanem igitur transiit. et in hoc desertum veni ubi xlvij. annis nullum penitus hominem vides mansisse. Illi autem tres panes quos mecum detuli instar lapidis per septem durauerunt. et xlvij. annis mihi ex his comedendo suffecerunt Vestimenta autem mea iadudum putrefacta sunt. xvij. primis annis in hoc deserto a temptatoribus carnalibus molestata fui. sed nunc per dei gratiam omnes vici. Ecce omnia opera mea tibi narraui. et rogo ut per me ad deum preces fundas Tunc senex ad terram prostratus. in familia sua dominum benedixit Cui illa. Obsecro te ut in die dominice cene ad iordanem redeas. et corpus dominice tecum feras. Ego autem ibidem tibi occurrar et de manu tua corpus sacrum suscipiam. Nam a die quando huc veni. conuentionem domini non accepi Rediit igitur senex ad monasterium eius luto anno domini dies cene appropinquare tulit corpus dominice et usque ad ripam iordanis veniens ex alia ripa mulierem stantem per spexit. Que super aquas facto crucis signaculo iuit et ad senem usque peruenit. Quas vides senex obstupuit. et ad pedes eius humiliter se prostravit. Cui illa. Elidene feceris cum sacra dominica penes te habeas et sacerdotij dignitate refulgeas. Sed obsecro ut sequenti anno ad me per redire digneris. Tunc illa facto signi crucis super iordanis aquas iuit. et heremi solitudines peruenit. Senex pro ad suum monasterium rediit sequenti anno ad locum in quo secum primo locutus fuerat venit. et eam ibidem expectasse repperit. quod lachrymarum cepit et ipsam tangere non presumptit. Dixitque intra se. Ego quidem corpusculum sancte sepelire volebam. sed timeo ne hoc sibi displiceat. De eo cogitare. vidit iuxta caput suum lras in terra descriptas. ita pertinentes. Sepeliit conuincit Marie corpusculum redde terre puluerem suum. et ora per me ad dominum ad cuius preceptum sancta die apostolis reliquias secum lli. Tunc senex per certo cognuit. quod moriturus domini sacra accepit. et ad desertum rediit. vitam finiuit. Illudque desertum quod conuincit per triginta dies spacium vix ambulauit illa in vna hora percurrit. et ad deum migravit. Cumque senex terram foderet sed nequere

vidit leonē ad se veniēte mansuete. dī-
xitq; ei. Scitā h mulier pcepit sepelire
corp' suū. z ego cū sim senex fodere nō
possuz nec etiā aprū habeo ferramētū
Tu g' terrā fode vt possim' ei' corpus
scitissimū sepelire. Tūc leo cepit fode-
re z aprā foueā pparauit. Quo pacto
leo vt agnus māsuēt' abiit. z senex ad
suū mōasteriū glōrificans deū venit.
Le. ly. A De scō Ambrosio.

Ambrosius dicitur de
a ambra. q' est spēs valde re-
dolēs z p'ciosa. Ipse em ec-
clesie valde p'ciosus extitit
z in dictis z i factis suis valde redoluit
Vel dicitur ambrosius ab ambra z syos qd
est de'. q'si ambra dei. De' nanq; p' eū
q'si p' ambra vbiq; redolet. Fuit em et
est bon' odor xpi in omī loco. Vel dicitur
ab amboz. qd est p' lumis. z syoz qd ē
puulus. qz p' in multoz filioz spūali
generatōe. luminosus i sacre scēpture ex-
positōe. z puul' in sua humili p'uersa-
tiōe. Vel sic dicitur in glosario Ambrosi-
us. odor vel sapor xpi. celestis ambro-
sia esca angeloz ambrosiū celeste mel-
lis fauū. Fuit em celestis odor p' odo-
riferā famā. sapor p' p'ceptationē inter-
nā. celeste mellis fauū p' dulce scēptura-
rū expositōez. esca angelica p' glosam
fruitōez. Et vitā scēpsit paulin' nola-
nus ep's ad Augustinū.

Ambrosius fili' ambrosij p'
a fecit rome. cū in cunabulis i
atrio p'roz eēt posit' z doz
miret examē apum subito veniēs faci-
em ei' z os ita p'pleuit. vt q'si in aluco-
lū suū intrarēt piter z exirēt. Que po-
stea euolātes in tantā aeris altitudinē
subleuare sunt. vt hūanis ocul' mīme
viderēt. Quo pacto territ' p' ait. Si
vixerit infantul' iste. aliqd magni erit
Postea cū adoleuisset z videret mīez
z sororē sacram p'ginē man' sacerdoti-
bus osculari ipse ludēs sororē dexteraz
offerebat asserens z sibi id ab ea fieri
optere. Illa p'o vt adolescētē z nesciē-
tē qd diceret respuebat. Rome. ig' l'ris

erudit' cū causas p'roz splēdide pora-
ret. a valerīniano ipatore ad regēdū li-
guriā emiliāq; puīcias direct' ē. Cū
q; mediolanū venisset z ibidē ep's tūc
deesset. puenit p'p'ls vt sibi de ep'o pui-
deret. Sz cū inter arrianos z catholī-
cos de eligēdo ep'o seditiō nō modica
oriret. illuc amb. cā sedāde seditiōis p-
rexit z statim vox infantis insonuit dī.
Ambrosiū ep'm. Cui' vocī oēs vnān-
mes p'senserūt. ambrosiū ep'm accla-
mantes. Quo ille cognito. vt eos a se
terrozib' remoueret eccliam exiēs tri-
bunal p'scēdit z p'suetudinē suā ro-
menta p'sonis adhiberi iussit. Quod
cū faceret. p'p'lus nihilomin' acclama-
bat. Peccatū tuum sup nos. Tūc ille
turbat' domū redijt z p'ham p'fiteri
voluit. Qd vt ne faceret reuocat' est.
Publicas mīeres publice ad se ingre-
di fecit. vt his visis ab ei' electioe p'p'm
reuocaret. Sz cū nec sic p'ficeret. sz sp-
p'm peccatū tuū sup nos acclamare
videret fugā media nocte petijt. Cum
q; ticinū p'gere se putaret. mane ad
portā ciuitat' mediolanē. q' romana
dicit' inuenit. Qui inuētus cū custodi-
ret a p'p'o missa ē relatio ad clemētissi-
mū impatorē Valerīnianū. Qui lū-
mo gaudio accepit. q' iudices a se dire-
cti ad sacerdotiū peterent. Letabatur ei
p'bus p'sectus. q' verbū suū fuerat i eo
adimplerū. Dixerat em cū p'fiscenti
mādara donaret. Glāde age nō vt iu-
dex sed vt ep's. Pendēte relatiōe iteruz
abscondit. sz inuēt' cū adhuc eēt cathe-
cumin' baptizaf. octauo die i ep'sco-
palē cathedrā sublimaf. Cū aut post
annos q'tuor romā iuisset. z soror sua
sacra p'go ei' dexterā oscularē. subit'
dens ait. Ecce vt dicebā tibi sacerdo-
tis manū oscularis. Cū autē
quādā ciuitatē p' qdam ep'o ordinan-
do iuisset. z ei' electōi Justina impa-
trix z aliq' heretici p'radicerēt volētes
vt aliqs de sua secta ordinaret. vna de
arrianoz virgīnib' ipudentior ceteris
tribunal p'scendit. z brm ambrosiū p-
vestimētū apphendit. volens ipm ad

De sancto Ambrosio

prem mulier trahere ut ab eis celsus de ecclesia cum iniuria pelleret. Cui ambrosius ait. Et si ego indignus sum tanto sacerdotio tibi tamen non puenit in quicquam quod sacerdos manum inungere. Ubi time re debuisti iudicium dei ne tibi aliquid contingat. Quod dictum exitus confirmavit. Nam die alio mortua ad sepulchrum usque deduxit. gratias per humilia expedites. Quod factum oes perterriti. Post hoc mediolanum reuersus. inumeras insidias a Iustina impatrice prulit muneribus et honoribus aduersus eum populos excitauit. Cum multi eum in exilium pellere niterentur. unde eorum ceteris infelicio in tantum furor exaruit est. ut iuxta ecclesiam domum sibi locaret. ac in ea quadrigam pararam haberet. quam purante Iustina facilius raptum ad exilium deportaret. Sed dei iudicio ipso die quod eius rape arbitrabatur in eadem quadriga de eadem domo in exilium pulsus est Cui tamen ambrosius reddens bona per malis sumptus et necessaria ministravit. Cantus et officium in ecclesia mediolanensi primum celebrari instituit.

Erant et tunc temporis mediolani multi a demonibus obsessi. quod se torqueri ab ambrosio magnis vocibus clamabant. Iustina autem et multi arrianorum cum fili habitarerent. dicebant ambrosius pecunia homines compare quod se ab inuidis spiritibus vexari mentirentur et ab ambrosio dicerent se torqueri. Tunc subito unde ex illis arrianis qui astabant. arreptus a demonio in medium profiliit atque clamare cepit. Utinam sic torquerer ut torquor quod non credit ambrosio. At illi profusi in piscinam immersum hominem necauerunt. Qui dum heret acerrimus disputator et durus et incouertibilis ad fidem. cum audiret ambrosium predicantem. vidit angelum ad aures eius loquentem verba que populo predicabat. Quo viso fide quam plequebat cepit defendere. Quodam aruspex de mones aduocabat. et ipso ad nocendum ambrosio transiret. Sed fuerunt demones renuuntabant quod non solum ad ipsum sed nec etiam ad fores domus sue appropinquare valebant. quoniam ignis insuperabilis

omne illud edificium comuniret ut etiam longe positi viderent. Predicatus pro aruspex cum a iudice propter quodam maleficia torqueretur. clamabat amplius ab ambrosio se torqueri. Quendam demoniacum mediolanum ingreditur demon dimisit. egredientem inuasit. Interrogatus de hoc demon. ait ambrosium se timuisse. Alii quodam nocte eius cubiculum adiit. ut gladio ipsum necaret. prope ac percussio a iustina inducit. Sed cum dextera gladium eleuasset ut ipsum percuteret. primum aruit manus eius. Cum viri thessalonice ciuitatis impatori aliquid deliquissent et eis impator percussus beatus ambrosius idulisset. clam agere curialium malicia per iussus impatoris nesciente ambrosio proximi sunt occisi. Quod ut ambrosio conperit. impatori copiam intrandi ecclesiam denegauit. Cui cum impator diceret quod David adulterium et homicidium commisisset rudit. Qui secutus es errantem. sequere corrigere. Quod cum audisset clementissimus impator. ita gratanter suscepit quod puram penam agere non negauit. Quod a demonio arreptus clamare cepit ab Ambrosio se torqueri. Cui ambrosio. Obmutescere diabole quod non te torquet ambrosio. sed tua inuidia. quod illuc homines ascendere spiritus unde tu turpis corruisti. Nam ambrosio. nescit inflari. At ille statim obmutuit. Et Quodam vice cum beatus ambrosio per ciuitatem pergeret casu quodam lapsus est in terra prostratus iacebat. quod videns alter ridere cepit. Cui ambrosio. Et tu quod stas vide ne cadas. Quo dicto statim lapsus suum doluit quod riserat alienum. Quodam et vice ambrosio ad palatium macedonum magistri officiorum repperit quodam intederet venit. Sed cum fores clausas inuenisset non intrandi copiam habere potuisset ait. Et tu quod venies ad ecclesiam et non clausus ianuis sed apertus intrare non valeb. Elapso aliquo tempore metuens inimicos macedonum ad ecclesiam fugit et patribus ianuis aditum reperi non potuit. Fuit et tunc abstinentie quod quidie nisi in sabbato et die dominico et festis precibus ieiunabat Tunc ecclesiam largitus erat quod oia que habere poterat ecclesie et pauperibus nulli sibi retinens reuebat Tunc per passionem ut

De sancto Ambrosio

cū aliq̄s lapsus suū sibi p̄fitebat. sic a/
marissime flebat q̄ illū sibi flere cōpel/
lebat. Tāte hūilitatē ac laboris. vt li/
bros q̄s dictabat p̄pria manu scribe/
ret. nisi cū infirmitate corp̄is quaref.
Tāte at̄ pietatē et dulcedis. vt cū ali/
cui p̄feti sacerdos vel ep̄i sibi obit̄ nū/
ciaret. sic amarissime flebat vt vix p̄so/
lari valeret. Cū aut̄ infrogaret cur vi/
ros sc̄tōs q̄ ad gl̄iaz p̄ficiēbāt sic fle/
ret aiebat. Ne putet̄ me flere q̄ recel/
serint. s̄ q̄ me p̄cesserint. et q̄ difficile
inuenit̄ q̄ taz dign̄ ei⁹ officio habeat.
Tāte etiā p̄stātē et fortitudis q̄ ipa/
toris vel p̄ncipū vicia nō palpabat. s̄
eos voce libera p̄stātissime arguebat.
Cū q̄dā vir q̄dā flagitiū p̄petras/
set. et corā eo adduc̄ fuisset. dixit am/
brosi⁹. Optet illū tradi sathane i inte/
ritū carnis ne talia deinceps audeat
p̄petrare. Quem eodē momēto cū ad
huc fmo eēt i ore ei⁹ imūda spūs discer/
pere cepit. Quadā vice vt aiūt cū be/
at⁹ amb. romā p̄geret. et in q̄daz villa/
tuscia apud quedā hoīem nimīū locu/
pletē hospitāt⁹ fuisset. illū hoīem sup/
statu suo solite requirit. Cui ille r̄n/
dit. Stat⁹ me⁹ dñe sp̄ felix exiit et glo/
riosus. Ecce em̄ diuitiis infinitis abū/
do. seruos et famulos q̄ plures habeo.
copiosas filioz et nepotū turbā possi/
deo et oīa sp̄ ad vota habui. nec vnq̄
mibi aliq̄d aduersus accidit. vel q̄d cō/
tristaret euenit. Qd̄ audīēs amb. ve/
hemēter obstupuit et his q̄ erāt secus i
comitatu dixit. Surgite et hinc q̄ toti/
us fugiam⁹. q̄ dñs nō ē in loco isto.
Festinate filij festinate. nec in fugiēdo
morā facite. ne nos h̄ diuina vltio app̄/
hēdat. et in p̄ctis illoz nos p̄ter iuol/
uat. Cū ḡ fugerēt et aliq̄ntulū p̄cessis/
sent subito se terra aperuit. et hoīem il/
lū cū vniuers⁹ q̄ ad illū p̄tinebāt ita ab/
sorbuīt. vt nullū in vestigiū r̄maneret
Qd̄ cernens amb. dixit. Ecce fr̄es q̄
miserordit de⁹ p̄cit cū h̄ aduersa tribu/
it. et q̄ seuerē trāscit cū sp̄ p̄sp̄era clar/
git. In eodē at̄ loco fouea q̄dā p̄fun/
dissima remāsisse d̄r q̄ vsq̄ hodie i h̄

feti testimoniū p̄seuerat. **S** Cū autē
sc̄tūs amb. radice oīz maloꝝ auariciā
magis ac magis i hoīb⁹ crescere cerne/
ret et maxie in his q̄ erāt i p̄tātib⁹ p̄sti/
tuti ap̄d q̄s oīa p̄cio vēdebāt. necnō et
in his q̄ erāt sac̄r̄ misterijs deputati.
vehemēter igemuit. et se de h̄ secl̄i erū/
na liberari instāti⁹ exorauit. Qui cū se
id obtinuisse gauderet. reuelauit fr̄ib⁹
q̄ vsq̄ ad resurrectōez dñicā cū eis eēt
An̄ p̄o paucos dies q̄ lectulo detine/
ret. cū. xliij. psalmū cū notario dicta/
ret subito ip̄o vidēte notario i modū
scuti breuis ignis caput ei⁹ opuit. atq̄
paulatim p̄ os ei⁹ tāq̄ i domū hitator
intrauit. Tūc facies ei⁹ tanq̄ nix effe/
cta ē. s̄ postmodū ad suā sp̄ez reuerfa
est. Ip̄o igr̄ die scribēdi et dictādi finē
fecit. nec ip̄s psalmū eplere potuit. P̄
igr̄ paucos dies infirmitate corp̄is la/
borare cepit. Tūc comes italie cū me/
diolani eēt nobiles puocauit dicēs q̄
tanto viro recedēte piculū eēt ne italie
interit⁹ imineret. Rogauitq̄ vt ad vi/
rū dī accederēt. rogātes vt sibi adhuc
spaciū viuēdi vno āno a dño ipetrarz
Qd̄ ille vt ab illis audiuit r̄ndit. Nō
ita int̄ vos vixi vt me viuere pudeat.
nec mori timeo cū bonū dñm habea/
mus. Eo tpe q̄ tuoz ei⁹ dyaconi iui/
cē puenerūt. tractātes int̄ se q̄s p̄ eius
obitū bon⁹ eēt ep̄s. Cū ḡ a loco i q̄ vir
dei amb. iacebat lōge eēt. et Siphici/
anū ita silēter noissent vt vix inuicē se
audirēt ille ab eis lōge posīt⁹ tercio ex/
clamauit. Senet s̄ bon⁹. Qd̄ audīē/
tes triti fugerūt et n̄ nisi illū p̄ ei⁹ obitū
elegērūt. In loco at̄ i q̄ iacebat vidit ie/
sus ad se veniēte et sibi vultu alacri ar/
ridēte. Honorat⁹ p̄o ep̄s vercellēs q̄
br̄i amb. obitū expectabat. cū se so po/
ri d̄disset. vocē tercio se clamāz audi/
uit. Surge q̄ mō ē recessur⁹. Qui cō/
surgēs mediolanū p̄cit⁹ venit et ei dñi
ci corp̄is sac̄m dedit. Morq̄ ille ma/
nus i modū crucis expandit et vltimūz
sp̄m int̄ p̄ba oīois efflauit. Floruit cir/
ca ānos dñi. ccc. lxxix. Cū aut̄ i nocte
pasche corp⁹ ei⁹ ad ecc̄iaz fuiss̄z declarū

De sancto Ambrosio

plurimi infantes baptizati eū viderē
ita vt aliq̄ eū sedentē i cathedra tribu
nali dicerēt. alij ascendentē digito suis
p̄ntibz demonstrarēt. nōnulli p̄o stellā
sup caput ei⁹ se videre narrarēt. Qui
dā p̄sbyter cū in puīnio cū mltis alijs
eēt. z sc̄to ambrosio detrahēre cepisset
eū puīnio plaga p̄culit z d̄ puīnio ad
lectū duct⁹ vitā finiuit. In vrbe car
thaginēsi cū tres ep̄i siml cōiuarēt. z
vñ⁹ eoz brō ambrosio detrahi flet. rela
tū est qd̄ illi p̄sbytero q̄ sibi detraherat
accidisset. Qd̄ cū ille vilipēderet. subī
to letale vuln⁹ accepit z extremū cōti
nuo diē clausit. **S** Notādū q̄ be
at⁹ ambrosi⁹ in mltis cōmēdabil⁹ fuis
se videt. Primo i liberalitate. qz oīa
q̄ hēbat paup̄ez erant. vñ refert de se
ip̄o q̄ ip̄atorū p̄cēti basilicā sic r̄ndit
z est i decreto p̄uenior. xxiij. q. viij. Si
a me peteret qd̄ meū esset. i. fundū me
um. argentū meū z h̄mōi meū. nō re
fragarē q̄q̄ oīa q̄ mea sunt paup̄ez
sint. Sc̄do i mūdiciē puritate fuit ei
p̄go. Vñ refert Hiero. cū dixisse. Vir
ginitatē nō solū efferim⁹ z seruam⁹.
Tercio in fidei firmitate. Vñ dixit
cū impator peteret basilicā. z est i eo
dē caplo. Pr̄⁹ vt aiā mibi q̄ fidez
auferat. Quarto i martyrij audita
te. Vñ legit in eplā sua de basilica nō
tradēda. q̄ p̄posuit Valētinianū Am
brosio mādauit di. Tu p̄tēis Valē
tinianū caput tibi tollo. Cui ambrosi⁹
si⁹. Dē p̄mitrat tibi vt facias qd̄ mi
naris. Atqz vtinā dē auertat eos ab
ecclesia z in me oīa tela sua p̄uertant z
meo sanguīe sitim suā expleāt. Qui
to i oīonis instātia. Vñ d̄ de eo z h̄
in. xj. lib. hystorie ecclesiastice Ambrosi⁹
si⁹. Aduersus regine furore nō se manu
defensabat aut telo. s̄ ieiunijs z p̄rinu
at⁹ vigilijs. sub altari posuit p̄ obsecra
tiones defensorē sibi atqz eccleie deum
parabat. Sexto i lachrymarū abun
dātia. Habuit em̄ tria genera lachry
marū sc̄z lachrymas cōpassiōis p̄ alio
rū culpīs. Vñ diē Paulin⁹ de eo in le
gēda. q̄ cū aliq̄s lapsus sibi p̄fitebat.

sic amarissime flebat q̄ illū flere silt cō
pellebat. Lachrymas duorūis p̄ eter
nis desiderijs. Vñ sup dictū est a pau
lino q̄ cū interrogaret cur sc̄tōs q̄ morie
bant sic flecter r̄ndit. Ne me putet⁹ fle
re qz recesserit. s̄ qz me ad gl̄iaz p̄cesse
runt. Lachrymas cōpassiōis p̄ aliorū
iniurijs. Vñ ip̄e diē de se. z ē in decre
to i supiori caplo. Aduersus milites
gōrbos lachryme mee arma mea sūt.
Talia ei munimēta sūt sacerdot⁹ alijs
nec debeo nec possūz resistere. **S**
Septimo i forti cōstātia cū cōstātia
maxie in tribz apparet. Primo i defen
siōe catholice f̄itatis. Vñ d̄ in lib. xj.
ecclesiastice hystorie q̄ Justina m̄r Gla
lentiniani ip̄atoris. arriani hereseos
alūna. p̄turbare cepit ecclesiā statū cō
minari sacerdotibz depulsiōes z exilia
nisi ariminēsis p̄ciliū dēcreta reuocarēt
Quo bello eccleie muz ac turrim valē
dissimā pulsabat ambrosiū. In ei⁹ qz
p̄fatōe sic de eo cantat. Tāta ambrosi
siū p̄tute solidasti p̄stātie. tāto mune
re celit⁹ decorasti. vt p̄ cū exclusa torq̄
rent demonia. arrianorū ip̄ietas p̄pul
sa tabesceret ac seculariū p̄ncipū colla
tuo iugo subacta redderēt humillima
Sc̄do in tuitōe ecclesiastice libertatis
Vñ cū ip̄ator auferre veller qndā ba
silicā opposuit se ambrosi⁹ z impato
rē. sic ip̄e testat⁹. z est in decreto. xxiij. q.
viij. Cōuenior ip̄e a comitibz vt p̄ me
basilice fieret matura traditio. dicenti
bus ip̄atorē iussisse iuri suo tradi de
bere. r̄ndi. Si p̄imoniū perit inuadite
si corp⁹ occurrā. Vltis in vincula ra
pere. vult⁹ in mortē volūtat⁹ est mibi.
Nō ego me vallabo circū fusiōe p̄ploz
nec altaria tenebo vitā obsecrās. s̄ p̄
altaribz grati⁹ imolabor. Vñ d̄ tra
dere basilicā. Urgemur itaqz p̄ceptis
regalibz. s̄ p̄firmamur sc̄pture p̄moni
bus. q̄ r̄ndit. Tāqz vna ex insipicētibz
locuta es. Noli ḡuare te ip̄ator vt pu
tes te i ea q̄ diuina sūt ip̄iale aliqd̄ ius
h̄re. Ad ip̄atores palatia p̄rinēt ad sa
cerdotes eccleie. Sc̄tis Flaboth vine
am suo p̄prio cruore defendit. Si ille

De sancto Ambrosio

vineā nō tradidit suā. nec nos trade/
mus xpī ecclīaz. Tributū cesarj ē nō
neget. ecclīa dei ē. cesari vtiq; nō donec
Si de me aliqd cōpelleret z posceret.
aut fund⁹. aut dom⁹. aut aux. aut ar/
gentū. id qd iuris mei eet libeter offer
re. Tēplo dei nihil possūz decerpe nec
detrabere cū illud custodiendū nō tra/
dendū accepim. Tercio in obiurga/
tione vicij z ois iniquitat. Un legist in
hystoria triptica in qdā cronica q cuz
apud thessalonica orta seditōe qdā tu
dices fuissent a ppo lapidati. Theo/
dosi⁹ ipator indigritus iussit oēs interi
mi. nocētes ab innocētibz nō secernēs
vbi fere qnq; milia hoim sunt occisa.
Cū igit ipator mediolanū venisset et
ecclīam intrare veller. occurrit ei Am
brosi⁹ ad sanuā ei⁹ aditū phibuit di.
Eur ipator p cāz tāti furoris nō agēs
molē tue psumptōis. Sed forte reco/
gnitio nē pcti. phibet ptās iperij. De/
cet te vt vincat rō ptātez. Princeps es
o ipator sz pseruoz. Quibz g oculis a
spicies cōis dñi tēpluz. qbz pedibz cal/
cabis scīm pauimētū. Quō man⁹ ex/
tēdes de qbz adhuc sanguis stillat in/
iust⁹. q psumptōe ore tuo poculū san/
guinis ei⁹ papiēs dū furore tuoz ser/
monū tāt iniuste sit sanguis effusus.
Recede g recede. ne sedō pctō porē ne
quitiā augere pcedas. Suscipe vincu
lū q te dñs nūc ligauit. est em medici/
na maxia sanitat. His smonibz ipa/
tor obediēs. gemēs z flens ad regalia
remeauit. Cum g diu in fletu māssisset
Rufin⁹ magi militū cām tāte tristicie
requiuit. Cui ille. Tu inqt mea mala
nō sent. qz fuis z medicātibz apta se
tēpla. mihi sō ad ea ingressus nō est.
Et h dices singla pba singlribz intrū
pebat. Cui rufin⁹ Curro siuis ad am
brosiū vt tibi soluat vīculū q te liga/
uit. Et ille. Nō poteris suadere amb.
qz nō pbeis ipiale ptātē vt legē possit p
uaricari diuinā. Sz cū ille pmitteret
q cū flecterz. cū ipator tre pcepit. z ipe
p paululū ē secur⁹. Dor at vt Amb.
Rufinū vidit ait. Impudentiā canū

imitat⁹ es o rufine tāte vicz nec⁹ autor
extis. z nec pudore ex frōte detgēs n e/
rubescis z maiestātē latrare diuinaz.
Cūq; rufin⁹ p ipatore supplicasset z di
ceret eū seq. supno zelo accēsus Amb.
ait. Ego tibi p dico qm ingredi eū sa/
cra limia phibes. Si sō ptātē i tyrā
nidez mutauerit necē libeter suscipio.
Qd cū rufin⁹ ipatori renūciasset. pgā
inqt ad eū vt iustas i faciē pumelias
recipiā. Cū g venisset. z sua solui vīn/
cula postulasset. occurrēs ambrosi⁹. z
ingressus phibēs ait. Quā pniāz oñ/
disti p tātās iniquitates. Et ille. Tuuz
est iponere. meū obtpare. Vlex cū im
perator allegaret qz z David adulte/
riū z homicidiū cōmississet. ait Amb.
Qui secur⁹ es errantē seqre penitētez.
Qd ita gntanter ipator suscepit q pub
licā pniām agere nō recusauit. Cū igit
recōciliat⁹ ecclīaz intrasset z intra can
cellos staret requirit Amb. qd ibi expe/
ctaret. Cui cū diceret se pceptōez sacro
rū mysterio z expectare. ait amb. Q i/
pator interiora loca tīm sacerdotibz sē
collata. Egredere igit z hāc expectati
onē cū ceteris habe cōem. Purpura nā
q ipatores fac nō sacerdotes. Cui i/
pator pū obediuit. Cū g pstatino/
polim reuersus extra cācellos staret.
mādauit eidē cōs vt intraret. Et ille
ait. Vlex discere potui q differētia sit i
patoris z sacerdot. Vlex ei pstat⁹ iue
ni magistru. Amb. nāqz solū noui vo
cari pōtificez. I Octauo in sana
doctna. Et nāqz doctna hz altā pfi/
ditatē. Hiero. d. xij. doctoibz. Amb.
sup pfundo z pinna rap⁹ z aeris vo/
lucer qd diu in pfundū ingredit fructū
de alto cape vides. Firmā soliditatez.
Hiero. ibidē. Et oēs snie. fidei z ecclē
sic. z oim pstatū firme sūt colūne. Ele
gantē venustatē. Aug⁹. in lib. de nu/
ptijs z pētibz. Pelagi⁹ heresiarcha sic
laudat ambrosiū. vt dicat Brūs am
brosi⁹ cōs in cui⁹ pcpue libris roma/
na lucet fides. q septoz inf latios flos
qdā amiauit. Et subdit aug⁹. Cui fi/
dē z purissimū i septur⁹ sensuz. nec int

De sancto Georgio

mie? qdē ausus ē rep̄hēdere. Magna
autoritatē. qz antiq̄ doctores. sic Au-
gustin? p̄ba sua p̄ maḡ autoritatē ha-
bebāt. Uñ refert aug? ad ianuariuz.
qz cū mīr ei? mirata fuisset cur mediola-
ni sabbato nō ieiunaret. z de h̄ aug?
amb. interrogasset. ait amb. Cūz venio
romam ieiuno sabbato. Sic z tu ad
quā forte ecclīaz vener? ei? morē serua-
si cuiq̄ nō in vis scādali eē. nec quēcūq̄
tibi. Et subdit aug?. Ego de hac snia
etiā atqz etiā cogitās. ita sp̄ habui tā-
q̄ eā celestī oraculo acceperim.

Elita z passio Tyburtij valeriani
in passioe scēe Ecclīe p̄inet.

Le. lyj. De scō Georgio.

Georgius dicit a geos

g qd ē terra z orge qd ē cole-
re. q̄si colēs terrā. i. carnem
suā. Aug?. aut i li. de trini.

dīc qz bona terra ē in altitudine mōtiū.
cp̄amēto collū planicie cāpoz. P̄ia
em̄ est bona ad virentes herbas. scda
ad vineas. tertia ad fruges. Sic brūf
georgi? fuit alt? despiciēdo inferiora. z
iō habuit virozē puritatē. Tpat? p̄ di-
scerēdē. z iō habuit vinū in tne iocūdi-
tatē. Plan? p̄ hūilitatē. z iō p̄tulit fru-
ges bone op̄atōis. Uel georgi? dī a
gerar. qd ē sacrū z gion qd ē arena. q̄si
sacra arena. Fuit ei arena qz pōdero-
sus mox gūitate. minur? hūilitate. et
siccus a carnali voluptate. Uel geor-
gi? dī a gerar. qd ē sacrū z gion qd est
luctatio. q̄si sacer luctator qz luctat? ē
cū dracone z carnifice. Uel georgi? dī
a gero qd ē pegrin?. z gir p̄ciosus z us
p̄siliator. Ip̄e ei fuit pegrin? in p̄tem-
ptu mōi. p̄ciosus i corona martyrij. z
p̄siliator in p̄dicatōe regni. Et legen-
da in septuras apocrifas i niceno cō-
cilio p̄numerat ex eo qz ei? martyrij
certā relatōē nō hz. Nā in kalēdario
Bede dī qz sit passus in p̄sida ciuitate
dyaspoli. q̄ pus lida vocabat. z ē iu-
p̄ta ioppen. Alibi dī qz passus sit sub
Dyocleciano z Maximiano ip̄atori-
bus. Alibi legit qz sub Dyocleciano i
patore p̄laz p̄ntibz. lxx. regibz ip̄ij sui.

Hic dī qz sub daciano p̄sida ip̄antibz
dyocleciano z maximiano.

Georgi? tribun?. genere capa-

dox puenit qdā vice i puinci-
am libie in ciuitatē q̄ dī file-
na. iuxta quā ciuitatē erat stagnū istar-
marz in q̄ oraco pestifer latitabat. q̄ se
pe pplm̄ p̄ se armatū in fugā p̄uertat
flatuqz suo ad muros ciuitatē accedēs
oēs inficiebat. Quapropt̄ cōpulsī ci-
ues. duas oues q̄tidie sibi dabant. vt
ei? furore sedaret. alioqn sic muros ci-
uitatis iuadebat. z aerez inficiebat qz
plurimi interibāt. Cū ḡ iā oues pene
deficerēt maxime cū hāz copīā h̄re nō
possent. inito p̄silio ouē cū aduēcto ho-
mine tribuebat. Cū igit̄ sorte oīm fili-
lij z filie darent z sors neminē exciperet
z iā pene oēs filij z filie ppli eēnt p̄sili-
pti. qdā vice filia regis vnica sorte ē de-
phenfa. z draconi adiudicata. Tunc
rex p̄ristat? ait. Tollite aux z argen-
tū. z dimidiū regni mei z filiā meā mi-
hi dimittite ne rāt moriat. Cui ppls
cū furore r̄ndit. Tu o rex h̄ edictū feci-
sti. z nūc oēs p̄ueri n̄i mortui sunt. et
vis filiā tuā saluare. Nūc i filia tua cō-
pleuer? qd in alijs ordinasti. succēde-
mus te z domū tuā. Qd rex audiens
cepit filiā suā flere dīcēs. Heu me filia
mea dulcissima qd de te faciā. aut qd
dicā. qñ pl? videbo nuptias tuas. Et
puerulus ad pplm̄ dixit. Oro vt i ducti-
as octo diez lugēdi mihi filiā tribua-
tis. Qd cū ppls admisisset. i fine octo
diez fuerus ppls ē cū furore dī. Qua-
re p̄dis pplm̄ tuū p̄pter filiā tuā. En
oēs afflatu draconis morimur. Tunc
rex vidēs qz nō posset filiā liberare. in-
duit eā vestibz regalibz amplexat? eā
cū lachrymis dixit. Heu me filia mea
dulcissima de te filios i regali gremio
nutrire credebā. z nē vadis vt a draco-
ne duorer? Heu me filia mea dulcissi-
ma. spabā ad tuas nuptias p̄ncipes i-
uitare. palaciū margarit̄ ornare. tipa-
na z organa audire. z nūc vadis vt a
dracōe duorer?. z bosculās eā dimisit
eā dī. Utrinā filia mea ego añ te mor?

De sancto Georgio

tu essem q̄ te sic amississet. Tūc illa p
cidit ad pedes p̄ris. petēs ab eo b̄ndi
ctionē suā. Quā cū p̄ cum lachrymīs
b̄ndixisset ad lacū p̄cessit. Quā br̄s
Georgi⁹ casu inde trāsīēs vt plorātes
vidit. cā qd̄ h̄iet interrogauit. Et illa.
Bone iuuenis velociter equū ascēde
z fuge. ne mecū moriaris. Lūi Georgi⁹
Noli timere filiā. s̄z dic mihi qd̄ h̄ p̄e
stolaris om̄i plebe spectāte. Et illa. vt
video bone iuuenis magnifici cordis
es tu. s̄z cur mecū mori desideras. Fu
ge velociter. Lūi Georgi⁹. Hic ego n̄
discedaz donec mihi qd̄ habeas int̄i
mabis. Lū ḡ totū sibi exposuisset. ait
Georgi⁹. Filiā noli timere. qz in xp̄i no
mine te iuuabo. Et illa. Bone miles
mecū ne peas. sed teipm saluare festi
nes. sufficit em̄ vt sola peam. nā me li
berare nō posses z mecū p̄ires. Dum
hec loq̄ret. ecce draco venies caput de
lacu leuauit. Tūc puella tremefacta
dixit. Fuge bone dñe fuge velociter.
Tūc Georgi⁹ equū ascēdens. z cruce se
muniēs. draconē p̄ se venientē auda
cter aggredit̄. z laceaz fortiter vibrās
z se deo cōmendās ipm̄ ḡuiter vulne
rauit. z ad terrā deiecit. Dixitqz puel
le. Projice zonā tuā in collū draconis
nihil dubitās filiā. Qd̄ cū fecisset. seq̄
bat̄ eā velut māfuetissim⁹ canis. Lūz
ḡ cū in ciuitatē duceret. ppli h̄ viden
tes p̄ mōtes z colles fugere ceperunt
dicētes. Uenit nob̄ qz iam oēs pibim⁹.
Tūc b. Georgi⁹ innuit eis dī. Nolite ti
mere. ad h̄ em̄ me misit dñs ad vos vt
a penis vos liberarē draconis. Tm̄
modo in xp̄m credite z vnusq̄sqz v̄rm
baptizet. z draconē istū occidā. Tūc
rex z oēs ppli baptizati sūt. Br̄s at
Georgi⁹ euaginato gladio draconē oc
cidit. z ipz extra ciuitatē efferri p̄cepit.
Tūc q̄tuor paria boū ipm̄ extra ciui
tatē in magnū cāpuz foras duxerunt.
Baptizati aut̄ sunt in illa die. viginti
milia hoim̄ exceptis puulis z mlieribz.
B Rex aut̄ in honore br̄e Marie z
br̄i Georgij eccliam mire magnitudi
nis p̄struxit. De cui⁹ altari fons viu⁹

emanat. cui⁹ por⁹ oēs lāgūdos sanat
Rex po infinitā pecuniā br̄o Georgio
obtulit. quā ille recipere nolēs paupibz
eā dari p̄cepit. Tūc Georgi⁹ regē de q̄e
tuor breuiter instruxit. s̄z vt eccliaruz
dei curā h̄iet. sacerdotes honoraret. di
uinū officiū diligēter audiret z sp̄ pau
perz memor eēt. Et osculato rege inde
recessit. In aliq̄b̄ tñ libris legit̄ qd̄ dū
draco ad deuorādū puellā p̄geret. Ge
orgi⁹ se cruce muniuit z draconē aggre
diēs interfecit. Eo tpe ip̄antibz Dy
ocleciano z Maximiano sub p̄siede
Daciano tāta p̄secutio xp̄ianoz fuit
vt infra vnū mēsez. xviij. milia marty
rio coronarent̄. Un̄ inter tot tormēto
rū genera mlti xp̄ianoz deficiēbāt. et
idolis imolabāt. Qd̄ vidēs sc̄tus Ge
orgi⁹ tact⁹ dolore cordis intrinsec⁹ oīa
q̄ hēbat disp̄sit. militārē habitū abie
cit. xp̄ianoz habitū induit. z i mediū
psiliēs exclamauit. Oēs dñi gentium
demonia. dñs aut̄ celos fecit. Lūi p̄e
ses irat⁹ dixit. Quā p̄sumptōe audes
deos n̄ros d̄monia appellare. Dic tñ
vñ est tu aut̄ q̄ noie vocar̄. Lūi Georgi⁹
ait. Georgi⁹ vocor ex nobili capadocū
psapia ori⁹. Palestina xp̄o fauēte de
uici. s̄z oīa deservi vt fuire posses libe
ri⁹ deo celi. Lū aut̄ p̄ses cū ad se indi
nare nō posset iussit eū in eculeū leua
ri z mēbratum cor⁹ p̄ ei⁹ vngulīs lania
ri. Apposit⁹ insup ad latera faciō. pa
tentibz visceribz rimis. sale plagas ei⁹ fri
care iussit. Eadē nocte dñs cū ingenti
lumie ei apparuit z ipm̄ dulciter p̄for
tauit. Lūi mellisua visioe z allocuti
one sic p̄fortat⁹ ē. vt p̄ nihilo duceret
cruciat⁹. Quidēs dacian⁹ qz euz penis
supare nō posset. qndā magū accersit
uit ei⁹qz dixit. Christiani suis magicis
artibz tormēta ludificāt z deoz n̄roz
sacrificia quipēdūt. Lūi mag⁹. Si ar
tes ei⁹ supare nequero. capitis re⁹ ero.
Ip̄e maleficijs suis iniectis z deoz su
ozū noibz iuocat⁹. venenū vino imiscu
it. z sc̄to Georgio sumēdum porrexit.
Eōra qd̄ vir dei signū crucis edidit.
haustoqz eo nil lesiōis sensit. Rursum

De scō Georgio

mag⁹ pore forti⁹ venenū imiscuit. qđ vir dei signo crucis edito sine lesiōe ali⁹ qđ torū bibit. Quo visso mag⁹ statiz ad pedes ei⁹ cecidit. veniā lamētabili⁹ petijt z se xpianū fieri postulauit. Quez mor iudex decollari fecit. Sequēti die iussit georgiū poni in rota gladijs bis acutis vndiqz circūsepta. Sz statim rota frangit. z georgi⁹ illes⁹ penit⁹ iuenit. Tūc irat⁹ iussit eū in sartagine plūbo liqfacto plenaz pñci. Qui facto signo crucis in eā itrauit. sz pte dei cepit in ea qđ in balneo refoueri. Qđ videns Dacian⁹ cogitauit eū emollire bladi⁹ cūis. quē minis supare nō poterat. vel tormētis. dixitqz illi. Quidēs fili Geor. qñte māfuerudini⁹ sūt dñi nři qđ te blasphemū tā patiet⁹ sustinet. pati nihilo min⁹ si pueri voluer⁹ indulgere. Age g dilectissime fili qđ hortor vt supstitōe relicta dñs nris sacrifices vt magnos ab ipis z a nob⁹ psequis honores. Lūi georgi⁹ sūbides ait. Vt qđ a pñcio n mag⁹ mihi psuasisti bladis fmonib⁹ qđ tormētis. Ecce pat⁹ sū facit qđ hortar⁹. Hac pmissiōe dacian⁹ dñs⁹ let⁹ efficit. Iussitqz sū voce pñci vt oēs ad se puenirēt. z georgiū tā dñi reluctātē tandē cedere z sacrificare viderēt. Qñ nata igit⁹ tota ciuitate p gaudiū cū georgi⁹ idolo⁹ tēplū sacrificatur⁹ iraret z oēs ibidē gaudētes astaret. fletis genib⁹ dñm exorauit. vt tēplū cū idol⁹ sic oino dñstruerz qñen⁹ ad sui laudē z ppli pueriōem nihil d eo penit⁹ remanere. Statimqz ignis d celo dñcedēs tēplū cū dñs z sacerdotib⁹ pcremavit. Itaqz se apies oēs eo⁹ reliqas deglutiuit. Hic exclamat ambo. i pñtiōe dicēs. Geor. g⁹ fidelissim⁹ miles xpi dñ xpianitat⁹ pñfessio silētiō reget⁹. sol⁹ it⁹ xpīcolas i trepid⁹ dei filiū ē pñfessus. Lūi z tantā pñtātā grā diuina pñcessit. vt z tyrāni ce ptāt⁹ pcepta pñnerz z inūmerabilū n formidatz tormēta penaz. Q se lix z inclit⁹ dñi pñator quē n solū tpa⁹ lis regni blāda nō psuasit. pmissio. sz psecutore dñso simulachro⁹ ei⁹ portēta i abyssū dñc. Hec ambro. Hoc au

dñs dacian⁹ georgiū ad se adduct⁹ fecit ei⁹ dixit. Que sūt maleficia tua pñssi me hoim. q tantū facin⁹ pñmissisti. Lūi georgi⁹. Nō credas me n sacrificare sz mecū pge z itez me imolat⁹ vide. Lūi ille. Intelligo fraudē tuā. qz vis me facere absorberi. sic tēplū z dñs meos absorberi fecisti. Lūi Geor. Vīc mī hī miser. dñi tui q se iuuare n potuerūt quō te iuuabūt. Frat⁹ rex nimis dixit Alexandrie vxori sue. Deficiēs moriar qz ab h hoie me supatū cerno. Lūi il⁹ la. tyrāne crudel⁹ z carnifex nūqd n dñi tibi sepi⁹ ne xpianis molest⁹ esset. qz de⁹ eo⁹ p ipis pugnarz z nūc scias me velle fieri xpianā. Stupefact⁹ rex ait. Hec pchdolo⁹ nūqd z tu es seducta. Fecitqz eam per capillos suspendi et flagellis durissime cedi. Que dñ cedere retur dixit georgio. Geor. lumen veritatis. quo putas perueniam. non dñ aq baptisim⁹ renata. Lūi geor. Hī hīl helites filia qz sanguis tui effusio baptisim⁹ tibi reputabit⁹ z corona. Tū illa oēs ad dñz emisit spm. Hinc at⁹ restat Ambro. in pñtiōe dicēs. Qb h z gētiū regia psaz crudeli a viro dicta ra snia nondū baptisim⁹ grāz psecuta glōse passiois meruit palmā. Qñ nec dubitare possumus q rosea psusa sanguis vnda. refatas poli ianuas igredi meruit regnumqz possidere celo⁹. Hec ambro. L Sequēti sō die Geor. g⁹ talē accepit sniaz vt p totā ciuitatē traheret. p modū capite punit⁹ ref⁹ orauit at⁹ ad dñz. vt qñqz ei⁹ iplo rarz auxiliū petitiōis sue psequeret⁹ effectū. Diuina aut⁹ vox ad eū venit. q sic fieret vt orauit. Lōpleta oñe capitis abscisiōe martyriū psumauit sū dño cleriano z Maxiano q ceperunt circa annū dñi. cclxxvij. Dacian⁹ at⁹ cū d lo co i q dcollat⁹ est ad palatiū redit. igit⁹ nis d celo cecidit z ipm cū mīstris suis psumpsit. Refert Greg. turonē. q cū qdā qdā reliqas sci georgi⁹ dñferrēt. z i qdā oratorio hospitari fuissent. mane nullaten⁹ capā mouere potuerūt. do⁹ nec ibidē reliqaz pñculā dñmiserunt.

De sancto Marco

Legit i historia antiochena q cū xp̄ia
ni ad obsidendū hierl̄m pgerent. qdā
iuuenis speciosissimus cuiusdā sacerdoti
appuit. q sc̄m Georg. ducē xp̄ianoꝝ eē
se dicens. monuit vt ei reliq̄as secū in
hierl̄z deportaret. z ipe cū eis eēt. Cū
aut hierl̄m obsedisset. z saracenis resi
stentibꝫ p scalas ascēdere nō auderēt.
br̄s Georgi armis albis indutus. z
cruce rubea insignitꝫ appuit iuēs vt
post se securi ascenderēt z ciuitatē obti
nerēt. Qui ex h animati ciuitatē cepe
runt. z saracenos occiderunt.

Le. lviij. A Desēs Marco euāge.

Arcus interpretat sub
limis mādato certꝫ declina
tus z amarꝫ. Sblimis mā
dato rōne pfectōis i vita. qz
non solum suauit mādara. cōmunia
sed etiaz sublimia sicut sunt consilia.
Certꝫ rōne certitudinis i doctrina. qz
doctrinā euāgelij sui certā tradidit vt
pote quā a Petro magistro suo didic̄.
Declinatꝫ rōne pfunde hūilitatꝫ. Nā
ppter nimā hūilitatē pollicē sibi am
putasse dī. vt sacerdotio reprobo h̄et.
Amarꝫ rōne acerbitatꝫ pene. qz vbiqꝫ
p ciuitatē tractꝫ fuit z iter h̄ tormenta
sp̄m tradidit. Vel mare dī a marto
qd ē malle maior. q dē eodē ictu fer
rū domat. melodīā gnat. icudē firmat
sic mare vnica doctrina sui euāgelij
domat hereticosꝫ pfidias. dilatat lau
dem diuinā. pfirmat eccliam.

Arcus euāgelista leuiticꝫ gñe
z sacerdos. petri apli i baptis
mate filiꝫ. atqz i diuino smōe
discipulꝫ cū ip̄o br̄o petro romā pue
ci est. Cū āt petꝫ ibidē euāgelij p̄di
carz rogauerit fideles q erāt rome br̄m
marcū vt euāgelij ad ppetuā fideliz
memoriā dīet p̄scribere. Qd ille qdēz
vt ex ore m̄gri sui br̄i petri audierat fi
deli stilo p̄scripsit. Petrꝫ āt illd diligēt
examinās vbi oī p̄tate plenū p̄cepit
recipiendū ab oibꝫ fidelibꝫ cōprobauit
Vidēs āt petꝫ marcū p̄stātē in fide.
ip̄m aq̄legiā destinauit. Vbi verbū
dei p̄dicans inumeras gentiū mltitu

dines ad fidē xp̄i puerit. ac euāgelij
suū sibi ibidē p̄scripsisse dī. qd qdē vī
qz hodie in aq̄legiē ecclia oñdī. z
deuotioē p̄grua refuat. Tandē br̄s
marcus aq̄legiensēz ciuē. scz ermago
ram quē ad fidez xp̄i puerit romā ad
br̄m petrū adduxit vt eū in aq̄legiē
ep̄m p̄secraret. Suscepto itaqz erma
goras pōtificatꝫ officio. cū aq̄legiēz
eccliam optime gubernassz. tandē ab
infidelibꝫ capis z ibidē martyrio coro
nat. Marcꝫ p̄o a br̄o petro alexādriā
missus est. z ibi primꝫ p̄bū dei predica
uit. In p̄mo aut itroitu suo alexādriā
vt ait philo disertissimꝫ iudeosꝫ maxi
ma mltitudo in fide z deuotioē z cōti
nēte obfuatōe adunata ē. Papias qz
hieropolitanꝫ ep̄s valde p̄clara ei p̄o
nia p̄cipuo olucadat stilo. Petrꝫ p̄o da
miani sic ait de eo. Tantā eidez deus
apud alexandriaz gr̄am p̄rogauit. vt
omēs q tunc ad fidei rudimēta p̄flue
rent. mox p p̄tinentiā ac totꝫ scē puer
satōis instantiā tanqz ad monastice p
fectōis fastigiū puolarēt. ad qd nō so
lum miraculoꝝ p̄digijs. nō solū p̄di
catōis eloquijs. s̄ etia eximijꝫ puoca
bat exemplis. Et infra. Factū est autē
vt post mortē ad ytalīā dūde sit reuer
sus. vt terra in q datū est sibi euāgelij
scribere sacras mereat eius reliquias
possidere. Beata es o alexandria triū
phali hoc sanguine purpurata. felix z
tu ytalīa corpis huiꝫ thesauro diues
effecta. **L** Tāte autē hūilitatꝫ dī
fuisse vt pollicez sibi āputauerit. ne ad
ordinē sacerdotij possz hūano iudicio
pmoueri. Verūtāme dispositio dei et
autoritas sc̄i petri pualuit q ip̄m alex
andriaz ep̄m destinauit. Vox autē vt
alexādriā ē igressus subito calciamen
tū eiꝫ ruptū ē atqz solutū. Qd i spū in
telligens ait. Vere expeditū fecit dñs
iter meū nec me sathanas ipedire po
terit quē ab opibꝫ mortuis dñs iā ab
soluit. Vidēs āt mare qndā vetera cō
suentē eidē calciamētū tradidit corri
gēdū. Qd cū faceret. sinistrā manū g
uiter vulnerauit ac fortit exclamare ce

De scō Marco

pit. Un^o de^o. Quo audito vir dei ait. Utere p^{ro}spe^{re} fec^{it} dñs iter meū. Factoq^{ue} luto ex sp^{iritu} manu ei^{us} vixit. z p^{er}tinuo sanitatē recepit. Vidēs hō ille tā^{nta} ei^{us} efficacīā i domū suā illū iⁿroduxit. z q^{ui} eēt v^{er}ū p^{er}cutari cepit. At ille se dñi Jhu xpi suū p^{ro}fess^{us} ē. Cui ille ait. Vel lē ego videre eū. Et marc^{us}. Ego eū tibi d^{emon}strabo. Incipiensq^{ue} marc^{us} xpm ei euāgelizauit z ip^sz cū tota domo sua baptizauit. Audiētes āt viri ciuitat^{is} il^{lius} q^{uā}dā galileū q^{ui} dñi sacrificia p^{ro}fer^{ret} neret aduenisse ei isidias posuerūt. Qd ille cōfess^{us} hoiez illū q^{ui} curauerat. q^{ui} dicebat anian^{us} ibidē ep^{iscop}z ordinauit. et ip^se p^{er}etapoli^z prexit. Et cū ibidē duo^{rum} b^{ea}tis steterūt itez alexādriā rediit q^{ui} z iuxta mare i rupib^{us} eccliaz p^{ro}strue^{re} rāt i loco q^{ui} d^{icitur} bucculi. z fideles ibidez multiplicatos inuenit. Pōtiffices āt templo^{rum} eū p^{ro}phendere conabant^{ur}. Cū āt i solenitate paschali b^{ea}tus marc^{us} missā celebrarz^{et} p^{ro}uenit illuc oēs. z fune i collo ei^{us} miss^{us} ip^sm p^{er} ciuitate^z traherant dicētes Traham^{us} bubalū ad loca bucculi. Carnes āt ei^{us} frā fluebāt. z fan^guine lapides rigabāt. Post h^{oc} i carcere recludit^{ur}. z ibidē ab āgelo p^{ro}fortat^{ur}. Sz z ip^se dñs ihs xps eū visitauit eūq^{ue} cōfortauit dicēs. Pax tibi marce euāg^{el}ista m^{eu}s. noli timere. q^{ui} ego tecū sū. vt eruā te. Hanc g^o facto funē itez collo ei^{us} imittūt. z huc illucq^{ue} raptim eū p^{er}trahūt exclamātes. Trahite bubalū ad loca bucculi. Ip^se āt dum trahere^{re} g^{ra}tiagebat dicēs. In man^u tua^{rum} p^{ro}me^o do spm meū. Et h^{oc} dicēs spm exalauit sub Herone q^{ui} cepit circa anū dñi. lvij Cū āt pagani eū vellēt cōburere. subit^o aer turbat^{ur}. grando exor^{itur}. tonitrua itonāt. fulguraq^{ue} choruscāt. ita vt q^{ui} libet euadere nitere^{re} z sc^{ilicet} corp^{us} ibidez intactū reliquerūt. Ch^{ri}stiani x^o corp^{us} ei^{us} rapuerūt. z in ecclia cū oī reuerētia sepelierūt. Fuit aut^{em} forma b^{ea}ti marci h^{uius}modi. Longo naso. subducto supercilio. pulcris oculis. recaluaster pl^{ur}ima barba. habitudinis optime. etatis medie. canis. aspersus affectione p^{ro}ti^{us}

nēs. g^{ra}tiā dei plen^{ius}. B^{ea}tus āt āb^{bas} osi^{us} s^{ed} eo sic ait. Dū b^{ea}tus marc^{us} inumer^{is} cho^{ris} rusc^{is} mirac^{ulis} p^{ro}trig^{it} vt sutor^{is} cui cal^{ce}amēta tradiderat corrigēdū sinistrā sibi i ei^{us} labore p^{ro}nder^{et} manu^m. Hic cū islico vulnere clamauit vn^o de^o. dei fa^{cto} mul^{ti} audies let^{us} affuit lutū ex sp^{iritu} fa^{cto} etū accepit. eūq^{ue} manu^m iunxit. sanā^{us} q^{ui} ilico reddidit. z labori tradidit. illi^{us} nēpe cui^{us} p^{ro}dicabat euāgelii. s^{ed} iⁿimitat^{ur} miracul^{is}. ceci^{us} v^{er}o a natiuitate illu^{is}tiāti a dñio factū. Hec āb^{bas}. **D** An^{no} ab incarnatiōe dñi. cccclvij. tpe. Leonis ipator^{is}. veneti corp^{us} sc^{ilicet} Marci de alexādria trāstulerūt. vbi ecclia i honore sc^{ilicet} Marci mire pulcritudin^{is} fabricata ē. Quidāz nāq^{ue} mercatores veneti q^{ui} alexādria prexerāt duos p^{ro}sb^{er}os teros custodes corp^{us} sc^{ilicet} Marci p^{ro}ci^{us} z p^{ro}missiōib^{us} iduxerūt vt occulte corp^{us} ill^{ud} tolli p^{ro}mitteret^{ur}. z venetias trāsp^{er}tarēt. Vex cū corp^{us} d^{icitur} tumultu leuaret^{ur} tant^{us} odor totā alexādriā sic p^{ro}fundit^{ur}. vt oēs vñ tā^{nta} p^{ro}diret odor^{is} suauitas m^{eu}s rarent^{ur}. Luz āt nauigarēt. z q^{uā}lit corp^{us} sc^{ilicet} Marci d^{icitur}ferret alijs nauib^{us} reuelas^{et} s^{ed} vn^o illo^{rum} ait. Forsitā alicui^{us} egyptij corp^{us} vob^{is} datū d^{icitur}feret^{ur}. z sc^{ilicet} marci corp^{us} p^{ro} v^{os}. d^{icitur} ferre putat^{ur}. Cōtinuo ig^{itur} nauis i q^{ui} erat corp^{us} sc^{ilicet} Marci p^{ro} seip^sam mira celeritate se x^{er}it. z i nauē in q^{ui} ille residebat isurgēs later^{is} p^{ro}te fregit n^{on} p^{ro} illā d^{imit}tes donec oēs se ibidē corp^{us} eē b^{ea}ti Marci credēs acclamarēt. **E** Cū q^{uā}dā nocte naues cursu velocissimo duceret^{ur}. z naute tēpestare p^{ro}q^{ui}stati z te^{ne}b^{is} obuoluti q^{ui} p^{ro}geret^{ur} iⁿg^{er}erēt. sc^{ilicet} marce^{us} cuidā monacho custodi corp^{us} sui appu^{er}it dicēs. Dic hoib^{us} ist^{is} vt veloc^{is} vela d^{is}ponāt. q^{ui} n^{on} lōge a fra distāt. q^{ui} b^{ea}ti depositis mane facto se iuxta q^{uā}dam insulam inuenerunt. verum cum p^{ro}lietora diuersa trāfirēt. z sc^{ilicet} thesaurū oib^{us} occultaret^{ur}. veniētes incole p^{ro}clamabāt. Q^{ui} b^{ea}ti estis q^{ui} sancti marci corp^{us} portatis. sinite vt ip^sz suppli^{ci} c^{it} adorem^{us}. Quidā nauta adhuc oīno incredulus a demōe arrip^{it} z tā^{ntu} diu verat^{ur} donec ad corp^{us} sancti addu

De sancto Marco

erius se credere p̄fiteat. q̄ liberat. gl̄iam
deo dedit et b̄m marcū i deuotōe maḡ
d̄nceps habuit. Quodā tpe dū corp̄
scī marci itra q̄ndā columnā d̄ lapidi
bus marmoreis factā pauc̄ p̄sc̄s eēt
repositū vt ibi cauti⁹ fuaret. p̄tigit vt
testibz ill̄ ex hac luce s̄blat⁹. nemo vbi
nā sc̄us eēt thesaur⁹ possz cōf̄tere. nec
aliq̄bz idic̄s iuenire. Fit ex h̄ planct⁹
in clerics. desolatio ingēs i laic̄s. meror
iminet vniuersis. Formidabat siq̄dez
plebs d̄uota ne p̄onus tā incl̄t⁹ fur
tūe fuisset s̄blat⁹. Ideoqz ieiuniū solen
ne indicat. p̄cessio solēnior ordinat. Et
ecce cūct⁹ vidētibz et stupētibz lapides
a colūna p̄siliūt. et arcā vbi corp⁹ ei⁹ la
tebat oibz euident̄r ostēdūt. mox deuot̄
tas laudes agūt creatori oim q̄ suū eis
dignat⁹ ē reuelare p̄onū. sicqz dies il
lustrata tāti p̄digiū gl̄ia singulis ānis
d̄currētibz poster⁹ fit festiua. Iuuenis
q̄daz erant morbo i māmilla p̄mibz
corrodētibz cruciat⁹ cepit b̄m marcū sus
fragia mēte iplozare d̄uota et ecce sibi
dormētī q̄dā pegrino habitu isignit⁹
appuit. q̄ gradu p̄cito aliq̄ p̄gere vide
bat. Qui ab eo interrogat⁹ q̄s esset et q̄
tā velocit̄ festinaret. marcū se esse asse
ruit. q̄ taz velocit̄ p̄geret. et cuiā nauē
se iuocātī piculo subueniret. extensaqz
manu i firmū tetigit q̄ mane euigilās
penit⁹ se sanatū sensit. Post modicuz
nauis illa portū venetianū itrauit nar
rās et suū piculū et marci adiutorū
Pro vtriusqz igit̄ beneficio deo gr̄arū
actio exoluit. et in scō suo marco deus
mirabil̄ p̄dicat. Dū q̄dā mercatores
veneti sup̄ q̄ndā nauē sarracenoꝝ alex
andriā p̄gerēt. et iminēs piculū euident̄r
viderēt mox sup̄ scaphā ascēdūt et funē
p̄cidūt. Itatqz nauis illa fluctuū inun
datiōe periit et vniuersos sarracenos
vnda vorax iuoluit. vn⁹ aut̄ ex eis b̄m
marcū iuocās voto q̄ potuit se astrin
xit q̄ si suū sibi p̄ferret auxiliū et sacruz
baptisma suscipet. et ip̄ limina visita
ret. mox sibi vir splendid⁹ q̄dā appuit
q̄ creptū de fluctibz in scapha cū ceter̄
collocauit. Ille at̄ alexandriā veniēs s̄

liberatori suo inḡt̄ exiitēs. nec scī mar
ci festinat ad limina nec nre fidei susci
pit sacramenta. Cui denuo marc⁹ ap
puit et ip̄m d̄ sua inḡt̄rudie i crepauit
Rediēs igit̄ ad se venetiā venit. et ibi
dē sacro baptismat⁹ fōte renat⁹ et mar
cus appellat⁹ et in xpm p̄fecte credidit
et i bonis opibz vitā finiuit. Vir q̄dā
duz in sūmitate campanilis scī marci
de venetijs q̄dā op̄is exerceret s̄bito
cadit improuide mēbratiz toto corpe
laniatus. In ip̄o tñ casu suo scī marci
nō imemor ei⁹ p̄ocinū iplozauit. Qui
cadens ex insperato cuiā ligno p̄mi
nēti substitit. et dato fune ille sus euasit
et ad op⁹ p̄stinū p̄sumādū d̄uot⁹ assur
git. Quidā cuiusdā nobil̄ puincial̄
cpaliter fu⁹. dū voto astrictus corpus
scī marci visitare vellet. s̄z a dño suo li
centiaz obtinere nō posset. tādē timo
rē carnalis dñi timori celest̄ p̄posuit
et insalutato dño ad sc̄m visitādū de
uotus accessit. Qd̄ dñs egrefers ip̄z
reuersum exoculari mādauit. Fauent
q̄roti⁹ crudeli dño crudeliores satell
ites et dei famulū sc̄m marcū inuocātē
ad terrā p̄iciūt. et acutos palos oculis
effodiēdis apponūt. sed nihil paloz p̄
ficiebat conamie. qz i se tabescebāt su
bita fractiōe. Zuber igitur vt securibz
crura frangant et pedes p̄cidant. s̄z in
domabile ferrū securiū p̄tin⁹ mollescit
in plumbū. Zuber malleis ferreis os
et d̄tes p̄rundi. sed ferz sue p̄tutis ob
liuiscit et dei potentia hebetat. qd̄ dñs
vidēs et stupēs veniā petijt. et cum ser
uo sepulchrum scī marci deuotione se
dula visitauit. Miles q̄dā i plio sic
vulnerat⁹ in brachio. vt manus a bra
chio de penderet adeo vt ip̄am p̄cidē
dam. medicī et amici p̄sulerēt. Ille po
erubescens fieri mācus q̄ p̄sueuit ha
beri tā p̄bus. manū in locū suū restitū
tam p̄anis siue medicamētis ligari fe
cit. Inuocauit igit̄ beati marci suffra
giā et man⁹ p̄tinuo fuit sanitati p̄stine
restituta sola tñ cicatrix remansit. et in
tantū miraculū testimoniū et in talis
beneficiū monimentuz. Vir q̄dā de

De sancto vitali

tr. Nōne scriptū est q se hūiliat exalta-
bit. Un h attendere debuisti. Uade
igitur z ipz ad pedes meos sepelias.
Qui statim iuiter iussa laudabiliter
compleuit.

Legenda lix.
De sancto Vitali

Vitalis quasi viuens
talis. qz qñs viuebat exteri⁹
in ope. tal erat itus i corde.
vl vitalis a vita. vel vitalis
viues alis. i. cuē se alis p̄turū. Ipe em
fuit tāq vnū de aialibz dei q vidit eze-
chiel. hñs in se q̄truoꝝ alaf. talā sp̄s q
volabat i celū. alā amoris q volabat
in deū. alā timor q volabat in ifernū
alā cogitōis q volabat in seipz. Et
passio in libello gervasiū z p̄thasiū rep-
ta fuisse putatur.

Vitalis miles p̄sularz. ex vale-
ria vxore gervasiū z p̄thasiū
genuit. h cū paulino iudicera
uennā ingressus. cū qñdā ibidē xp̄ia/
nū medicū noīe v̄sicianū p̄ mltā toz/
mētoꝝ gñā iussuz dcollari videret z il-
le medic⁹ nimīū expauis. exclamauit
ad eū scūs vitalis dīcēs. Noli frat v̄/
sicine medice q alios curare p̄suciisti
teipz eterna morte occidere. z q ad pal-
mā martyrij p mltas passiōes venisti
noli coronā amittere tibi a deo pataz
Qd v̄sician⁹ audies p̄fortat⁹. z d pa-
uore suo penitens martyriū libent ac-
cepit. Sanctus aut vitalis eū honori-
fice sepeliri fecit. z post h ad paulinū
dñm suūz vltra venire p̄tempst. Ille
p̄o nimīū indignat⁹. tū qz ad se venire
noluit. tū qz v̄sicianū sacrificare volētē
retraxit. tū qz xp̄ianū se eē oñdit iussit
eum i eculeūz leuari. Qui dixit vitalis
Stultissimus es si me putas decipere
qui alios sp̄ studiū libare. Et ait pau-
linus ministris. Ducite eū ad palmā.
z si sacrificare noluerit. foueā. p̄fundis-
simam donec puenitis ad aquā ibi
dem facite. z ibi eū viuū z supinū sepe-
lite. Qd z fecerunt z bñm vitalem ibi
dem viuū sepelierūt sub uerone qui

cepit circa annuz dñi. lviij. Sacerdos
aut qui h cōsiliū dederat statim a de-
mone arrept⁹ p̄ septeꝝ dies insaniens
in illo loco exclamabat dīcēs. Incen-
dis me sancte vitalis. Die aut septia
in flumē a demone p̄cipitat⁹ miserabi-
liter expirauit. Vxor aut sancti vitalis
cum mediolanū rediret. inuenit qñdā
idolis imolantes. qui cum eam horra-
rent vt idolis imolata comederet. rñ/
dit. Christiana suz nō licet mihi de ve-
stris sacrificijs manducare. Quod illi
audientes. tam dīre eam p̄berauerūt
q hoīes sui qui cum ea erant vsq me-
diolanū eaz semiuuā deduxerūt. vbi
infra triduū feliciter migravit ad dñz

Legenda lx. A
De virgine quadā Anthiocena

Virgo quedā fuit an-
tiochie. cui⁹ historiā Amb.
i. ij. libro de virginibz recitat
in hec p̄ba. Anthiochie nu-
per p̄go qdam fuit fugitās publici vi-
sus ostentationē. Sed quo magis vi-
roz vitabat oculos. incēdebat affect⁹
eo amplius impudicos. Pulcritudo
em audita nec visa pl⁹ d̄siderat duobz
stimulis cupiditatz amoris z cogni-
tionis duz z nihil occurrit qd minus
placeat. z plus putat esse qd placeat.
qd non iudex oculus explorat. sz aim⁹
amator exoptat. Itaqz scā p̄go ne diu-
tius aleret potiēde spes cupiditatz ire
gritatē pudoris p̄fessa sic restrinxit im-
probōꝝ facies vt iam nō amaret sz p/
deref. Ecce p̄secutio Puella fugere ne-
scia. erate pauida ne icideret in iudicia/
tores pudoris. aim ad p̄turē pauit. tā
religiosa vt mortē nō timeret. tā pudī-
ca vt mortē expectatz venit em corone
dies maxia oim expectatio. pducit pu-
ella. duplex p̄fessa certamē z castitatz
z religiōis. Sz vbi viderūt p̄stantiaz
p̄fessiois. metū pudor⁹ patā ad crucia-
tus. erubescētē ad aspect⁹ excogitare ce-
perunt quēadmodū spe castitatis relī-
giōez tollerēt. vt cū id abstulissent qd

De virgine quadā anthiocena

erat ampl⁹ etiā id eripēt qđ derelinq̄/
rēt. Aut sacrificare x̄ginē aut lupana/
ri p̄stitui iubēt. Quō colūt deos suos
q̄ sic vindicāt. aut quēadmodū ipi vi/
nūt q̄ ita iudicant. Hec puella nō q̄ d
regiōe abigeret. s̄ q̄ de pudore trepida
ret ipa secuz inq̄t. qđ agim⁹ hodie aut
martyr aut x̄go. altera nob̄ iudeis co/
rona. s̄ nec x̄ginis nomē agnoscat vbi
x̄ginitat⁹ autor negat. Nā quēadmo/
dū x̄go si meretricē colas. quēadmo/
dū x̄go si adulter⁹ diligas. quēadmo/
dū x̄go si amorē petas. tolerabil⁹ est
mētē x̄ginē q̄ carnē h̄re vtzq̄ bonū si
liceat z si nō liceat. saltē nō hoi caste s̄
deo sim⁹. Et raab meretric⁹ fuit. s̄ p⁹
q̄ dñō credidit salutem iuenit. Et iu
dith se vt adulter⁹ placeret ornauit. q̄ tñ
qz h̄ religiōe nō amorē faciebat. nemo
eā adulterā iudicabat Bñ successit ex
emplū. Nā si illa q̄ se p̄misit religiōi z
pudorē fuauit z p̄iaz fortassis z nos
fuādo religiōes fuabim⁹ etiā castitatē
qđ si iudith pudicitia religioni p̄ferre
voluiss̄. p̄dita p̄ia etiā pudicitia p̄di
dis̄. Itaqz talibz iformata exēplis sil
aio tenēs x̄ba dñi q̄b̄ ait. q̄cūqz p̄dide
rit aiam suā p̄ter me iueniet eā fleuit
z tacuit nec eā vlq̄ntē adulter⁹ audiret
nec pudorē elegit iuriā sed x̄pi recusa/
uit. Estimare vtz adulterat⁹ potuerit
corpe q̄ nec voce adulterauit. Itā dudū
verecundabat ozo mea z q̄si adire ge/
sto⁹ seriē criminosa atqz explanat⁹ for
midat. Laudite aures x̄gines dei. du
cis puella dī ad lupanar. S̄z agite au
res x̄gines dei. x̄go p̄stitui p̄t. adulter/
rari nō pōt. Ubicūqz dei x̄go ē tēpluz
dī ē. nec lupanaria ifamāt castitatē. s̄z
castitas etiā loci aboler ifamiā. Ingēs
perulatiū p̄arsus fit ad fornicē. Disci
te marty⁹ miracula scē x̄ginēs. Discite
loco⁹ vocabula. Claudis̄ int⁹ colūba
strepūt accipitres for̄. certāt singlī q̄ p̄
dā p̄m⁹ iuadat. **B** At illa māibz
ad celum leuatis q̄si ad domū oionis
veniss̄. n̄ ad libidinis diuersoriū. x̄pe
inquit domuisti virgini feros leones.
potes domare etiā boiz feras mētēs

Chaldeis roauit ignis. iudeis sese vi
da suspēdit. mīa tua n̄ nata sua. Su
sāna ad suppliciū genua flexit. z d̄ ad
ulter⁹ triūphauit. Aruit d̄tra q̄ tēplū
cui dona violabat. Nūc tēplū ipm at
tretratur tuū. ne patiaris icestū sacrile
gij. q̄ n̄ pass⁹ es furtū. Bñdicat et nūc
nomē tuū. vt q̄ ad adulterū x̄go veni
x̄go discedā. Uix p̄pleuerat ozoem z
ecce miles spē tribul⁹ irrupit quēadmo
dū x̄go tremuit cui p̄pls tremēs cessit
S̄z illa n̄ imemor lectiōis. Et daniel
inq̄t suppliciū susāne spectatur⁹ adue/
nerat z quā p̄pls dānauerat vn⁹ absol
uit. Pōt z i h̄ lupi habitu ouis latere.
Habz z x̄pi milites suos q̄ etiā legiōes
h̄z. Aut fortasse p̄cussor itrauit. nec ve
rear⁹ aia z tales solēt martyres facere
O x̄go fides tua te saluā fec. Cui mi/
les. Quēso ne paucas soroz. Huc veni
saluare aiaz n̄ p̄des. Serua me vt ipa
fuer⁹. Quasi adulter⁹ igress⁹ si. vis mar/
tyr egrediar Vestimēta mutem⁹. Cō
ueniūt mea tibi: z tua mihi. s̄z vtraqz
x̄po. Tua vest⁹ me vtz militē faciet. z
mea te x̄ginē. Bñ tu vestier⁹. ego me/
li⁹ exuar. vt me p̄secutor agnoscat Su
me habitū q̄ abscondat femiaz. trade q̄
p̄secret martyre. Indue clamidē que
occultet mēbra x̄gis. z fuer pudorē. su
me pileū q̄ regat crines. abscondat ora.
solēt erubescere q̄ lupanar itrauerūt.
Sane cū egressa fuer⁹. ne respicias re/
tro memor vxoris loth q̄ naturā suaz.
qz ipudicos licz cast⁹ oculis asperit ami
sit nec vereare ne qđ pareat sacrificiō.
Ego p̄ te hostiā deo me reddam. tu p̄
me militē x̄po h̄ns bonā miliciā casti/
tas. q̄ stipēdijs militat sempit̄nis. loz
cā iusticie q̄ spūali munimie corp⁹ idu
at scutū fidei q̄ vuln⁹ repellas. galeā sa
lutis. Ibi em̄ ē p̄sidiū nrē salutis vbi est
x̄ps. qm̄ mlier⁹ caput ē vir. x̄ginū x̄ps
Et iter hec x̄ba chlamidē exuit suspe/
ctus tñ adhuc habitus z p̄secutoris z
adulteri. Virgo ceruicem chlamidez
cepit miles offerre. Que pompa illa.
que gratia. cum in lupanari de marty
rio certarent. Addant p̄sone miles et

De virgine quadā anthiocena

Ego. De dissimiles iter se natura. sed
 dei miseratiōe p̄siles. vt cōpleat ora/
 culū. Tūc lupi z agni sūt pascunt. Ecce
 agna z lupus nō solū sūt pascūt. sed
 etiā imolant. Quid p̄s. Mutato ha
 bitu euolat puella d̄ laq̄o. iā n̄ suis alis
 vtpote q̄ spūalibz ferebat. Et qd̄ nul/
 la vnq̄ viderūt sc̄la. Egredif de lupa
 nari ego xpi. At illi q̄ videbāt oculis
 et nō videbant corde. ceu raptōres ad
 agnā lupi fremuere ad predā. vnus q̄
 erat imodestior itroiuit. Sz vbi hau/
 sit oculis rei textū qd̄ h̄ inq̄t est. puella
 ingressa est vir videt. Ecce nō fabulo
 sum illud cerua p̄ gine. sz qd̄ vez est
 miles ex virgine. At etiā audierā z nō
 crediderā q̄ aq̄s xps in vīna cōuertit.
 iā mutare cepit sexuz. Recedam hinc
 dū adhuc qd̄ fuim⁹ sum⁹. Nūqd̄ z ipe
 mutat⁹ suz q̄ aliud cerno q̄ credo. Ad
 lupanar veni cerno vadimoniu⁹. z tū
 dū mutat⁹ egrediar. pudicus exibo q̄
 adulter intraui. iudicio res qz d̄bebat
 tāto coronavictori. dānat⁹ ē p̄ gine q̄
 p̄ gine p̄ h̄ ē. ita de lupanari nō so/
 lū gines sz etiā matyres exierūt. E
 fertur puella ad locū supplicij cucur/
 risse. certasse ābos de nece. Lū ille di/
 ceret ego sum iussus occidi. te absoluit
 snia qm̄ me tenuit. At illa clamauit.
 Nō ego te vadē mortis elegi sed p̄fidē
 pudoris optaui. Si pudor querit ma
 net serus. si sanguis exponit fideiussō
 rē nō d̄sidero. vñ dissoluā habeo. i me
 lata est snia que p̄ me lata est. Certe si
 pecunie te fideiussōrē dedisses. z absen
 te me iudex tuū censum feneratori ad/
 iudicasset eadē me sententia p̄vinceret
 meo patrimonio soluere tuos nexu⁹.
 Si recusarem quis me indignaz mor
 te censeret. q̄to maior est capitis hui⁹
 censura. Moriar innocens ne moriar
 nocens. Nihil mediū est hodie aut rea
 ero sanguinis tui aut maty⁹ mei. Si
 cito redij q̄s me audeat excludere. Si
 moram feci. quis me audeat absolue/
 re. Plus legibus debeo rea nō solum
 fuge me sed etiam cedis aliene. Suf
 ficiūt membra mortis que non sufficie

bāt iūrie. Est i gine vulnere loc⁹ q̄ fi
 erat p̄tuelic. ego opprobriū declina
 ui nō martyriū. tibi cessi vestem nō p/
 sessionē mutauit. q̄ si mihi p̄ripis mor
 tē. nō redemisti me sz circūuenisti. La
 ue q̄so ne p̄tēdas. caue ne p̄dicere au/
 deas. Noli eripe bñficiū qd̄ d̄disti. dū
 mihi hāc sniaz negas illā restituis su/
 p̄iorem. Snia em̄ snia sup̄iore mutat⁹
 Si posterior me nō tenet sup̄ior snia
 tenet. Possum⁹ vtriq̄ satisfacere snie.
 si me p̄t̄ patiāz occidi In te h̄nt aliā
 quā exerceāt penā. i gine obnoxio pu
 dor ē. Itaqz gliosior es si videaris de
 adultera martyre fecisse q̄ d̄ martyre
 adulterā reddidisse. Quid expectatis
 duo p̄cederūt z ābo viceit. nec diuisa
 est corona sz addita. Ita sci matyres
 iūicē sibi bñficia p̄feretes alia p̄ncipi/
 um martyrio dedit alter effectū. D
 At etiā phoz gymnasia d̄monē z sin
 thyā p̄ictagoreos icolas ferūt. qz vn⁹
 cum eēt mortū adiudicat⁹ cōmēdādoz
 suoz tps poposcit. Tyrān⁹ at astutus/
 mus cū regiri nō posse existimaret pe/
 tiuit vt sp̄sore daz q̄ p̄ se feriret si ipe
 morā fecerz. Quid d̄ duobz p̄clari ne
 scio vtrūqz p̄claz. alē vadem mort⁹ in
 uenit. alter se obtulit. Itaqz cū re mo
 rā supplicio faceret. fideiussōr sereno
 vultu mortē n̄ recusauit. Lū ducere.
 amē reuersus ē. ceruicē substituit col
 la subiecit. Tūc āmirat⁹ tyrānus cha
 riorē p̄his amicitia q̄ vitā fuisse peti/
 uit vt ipe ab ipis q̄s dānauerat i amī
 cia recipet. tāta p̄tuit eē grāz vt tyrā
 nuz inclinaret. digna laude sz minora
 n̄tis. nam illi ambo viri. hic vna vir/
 go q̄ primo etiā sexū vinceret. illi amī
 ci. isti incogniti. illi tyrāno vni se ob/
 tulerūt. isti tyrānis pluribz ac etiā cru/
 delioribz q̄ ille pepercit. isti occiderūt. In
 ter illos i vno obnoxia necessitas i his
 amboz volūtas liba. Hoc qz isti p̄u
 detiores. qz illis studiū sui finis amīci/
 cie gratia istis corona martyriū. Illi
 enim certauerunt hominibus. isti do/
 mino. Hec Ambro.

Legenda lq.

De sancto Petro nouo martyre

De sancto Petro nouo martyre.

Etrus interpretatur

P agnosces vel discalcias. vlt
dicit petr^a petros qd e fir
mu. Per hⁱ intelligunt tria

puilegia q fuerit in bto petro. Fuit ei
pdicator egregi⁹. z in dr agscēs. qz z p
fecta scripturaz noticia habuit in pdi
catōe qd cuiqz pueniret aguit. Secdo
fuit xgo purissim⁹. z inde dr discalci
ans. qz a pedibz suaz affectionū oēm
amōre mortuū discalciauit z exiit. vt
nō solū corpe sz etiā mente xgo esset.
Tercio fuit martyr dñi gliosus z in
de fuit firm⁹. qz martyriū p defensione
fidei pstatē sustinuit.

A Et nou⁹ martyr de ordine p

P dicatorz fidei pugil egregi⁹ de
ciuitate veronēsi extitit oriun
dus. Hic tāq splēdidū lumē d fumo
lulū candēs desentibz. rubēs rosa de
spinis exorūt. dū de pentibz p errorēz
excecatz lucid⁹ pdicator exurgit. z de
sauciatz mēte corpez corruptz xgīna
le dec⁹ pcedit. ac de spinis. i. eterno in
cendio deputat inclit⁹ martyr ascen
dit. Parentes nanqz suos infideles z
hereticos btūs Petr⁹ habuit. a qz tñ
errore se penit⁹ mūdū seruauit. Lū at
adhuc septē esset annoz z a scholis re
diret a patruo suo q heresim sapiebat
qd nā in scholis didicerit inrogatur
Qui rñdit se didicisse. Credo in deuz
pēm oīpotētē creatorē celi z terre zc.
Et ille. Noli dicere creatorē celiz terre
cū ipe visibilū creator nō fuerit sz dia
bolus oīa ista qvidē creauerit. Ipe
vero puer se pot⁹ velle dicere sicut le
gerat affirmabat. z sicut scriptū erat
se pot⁹ credere velle dicebat. Tūc ille
per autoritates hⁱ ei psuadere vt pote
rat nitebat. quas oēs puer spūs sancto
replet⁹ sic cōtra eū puerit eūqz ppro
gladio interemit. vt ille q diuenteret n
haberet. Qui indigne ferens a puero
se pfusum pū totū qd inter se gestum
fuerat retulit. z vt petrīnū a scholis re
moueret modis oībz psuasit. Timeo

em ait ne cū petrīn⁹ bñ fuerit erudit⁹
ad meretricē illā romanā ecclīaz se cō
ferat z sic fidē nostrā destruat z pfun
dat. Qui nesciēs vtz dixit. dū petruz
hereticorū pfidiā destructurū esse tāq
alter cayphas pphetauit. Sz qz res a
deo fiebat. pater fratr⁹ monit⁹ assen
sum nō pbuit. sperās q p aliquē here
siarchā ad suā sectā eum trahi faceret
cū in grāmicalibz fieret erudit⁹.

B Elidens igit puer sanct⁹ nō esse
tutū cūz scorpionibz habitare. mūdū
parētesqz despiciēs. mūdus ipe fratz
pdicatorz ordinē introiuit. In q qdez
ordine q laudabilis vixerit Innocē
tius papa in sua epla apit dices. Lū
em btūs petr⁹ a mūdū fallacijs in ado
lescētie annis. pūde declinasset ad or
dinē fratz pdicatorz se trāstulit. In q
qdez ordine. xxx. fere annoz spacio ful
tus caterua pcutū. fide pambula. spe
astante. comitāte charitate sic pualu
it z pfecit circa defensionē ipius fidel
p q tot⁹ ardebat qz ptra illi⁹ diros ho
stes mente intrepida. feruētqz spū cō
tinuū certamē exercēs. suū tandē ago
nē diutinū victici supante martyrio
feliciter pfūmauit. Et sic petr⁹ firmus
in petra fidei petra demū passiois al
lisus ad petrā xpz digne laurēd⁹ ascē
dit. Virginitatē qz mentis z corpis sp
illibatā seruauit. nec alicui⁹ mortalis
crimis vnqz sensit ptractū sic suoz cō
fessoz fideli testimonio est pbatū. Et
qz seru⁹ delicate nutrit⁹ pteruit in dñz
carne suā assidua cibi z pot⁹ pitate re
strinxit. Ne xpo p ocij desidīa hostilibz
pateret insidijs. in iustificatōibz dñl
exercebat assidue vt eo circa licita ro
taliter occupato. locū in ipso illicita nō
haberēt. z a spūalibz neqtijs tut⁹ esset
Nocturna qdem silētiā humane opu
rata quieti post dormitiōē breuē de
currebat in studijs lectionū. z somnū
tps vigilijs occupabat. Dies aut im
pēdebat cōmodis aiāz vel sedulis i
minēdo pdicatoribz. vel pfessionū au
diētē insistēdo. aut hereticorū dogma
pestifex validis rōnibz pfutando. In

De sancto petro nouo martyre

q̄bus sp̄alis gr̄e dono nescit clari/ se. Deuotōe sup̄ ḡtus. hūilitate lentis obediētia placid⁹. benignitate suauis pietate cōpatiēs. patiētia p̄stans. charitate p̄stabilis. et i cūctis mox matu/ ritate cōpositus. alios p̄fusus p̄tutum aromatib⁹ attrahēbat. Feruens q̄z a/ mator fidei cultor p̄cipu⁹. p̄puḡtor ar/ dens. Sic aīo suo fidē imp̄sserat. sic se totū in illi⁹ mācipauerat obsequiū q̄ queq̄ ip̄i opa et p̄ba p̄tute fidei redo lebāt. Pro hac q̄z mortē subire cupiēs h̄ p̄ncipalit̄ a dño attētis et crebris po stulatōib⁹ supplicasse p̄bat. q̄ nō sine/ ret eū ex hac luce migrare. nisi sumpto p̄ illo calice passionis. nec fraudat⁹ est tandē a desiderio suo. **E** Dult⁹ p̄o in vīta sua miracul⁹ claruit. Nā cū apud mediolanū q̄ndā ep̄z hereticoz a fidelib⁹ captū br̄us petr⁹ examiaret et mlti ep̄i et religiosi et maxia ps ciui/ tatis illuc puenisset. et dies tū p̄dicati one tū examiatōe in longū p̄tracta fu issent. et maxim⁹ estus cūctos affligeret. dixit heresiarcha corā oib⁹. **O** petre p uerse. si tu es ita sc̄tus sicut hic stultus p̄ls te esse affirmat. cur euz estu mori p̄mittis et nō rogas dñm vt nubē ali/ quā interponat vt nō moriā? h̄ stult⁹ p̄ls tāto estu. Ad quē br̄us petr⁹ rñ/ dit. Si vis p̄mittere te abnegatur⁹ he resim tuā et fidē catholicā receptr⁹. ro gabo dñz. et faciet qd dixisti. Tūc fau tores hereticoz p̄clamātes heresiar/ che dixerūt. Promitte p̄mitte. Crede bāt em̄ q̄ fieri nō posset. qd br̄us se fa ctur⁹ corā oib⁹ spopōdit. et maxie cum nulla vel mīma nubecula i aere appa reret. Catholici aut sup̄ p̄missiōe br̄i petri tristari ceperūt. timētes ne fides catholica ex h̄ p̄fusione pateret. Cū ḡ heretic⁹ se obligare nollet. br̄us Petr⁹ cū magna fiducia dixit. Ad h̄ q̄ ver⁹ de v̄isibiliū et inuisibiliū creator mon stref et ad p̄solatōez fidelīū et ad p̄fusi/ onē hereticoz rogo deū vt aliq̄ nube/ cula ascēdat et se int̄ solē et p̄lm̄ inter ponat. **Q**d mox p̄missio cruc⁹ siḡculo factū fuit p̄ magnā horā in modū pa

piliōis p̄lm̄ nubecula p̄tegēte. **E**d tract⁹ qdā noīe Afferb⁹. cū p̄ q̄ncq̄ an/ nos māssisset p̄tract⁹. ita vt p̄ terrā in sextario traheret. mediolanū ad br̄m Petrū duc⁹ fuit. quē cū br̄us petr⁹ siḡ gnasset p̄tinuo sanat⁹ surrexit. Que dā etiā miracula q̄ p̄ eū dñs dū viueret fecit. Innocēt⁹ in p̄dicta ep̄la recitat dicens. Cuiusdā nobilis filiū p̄ nimio et horribili toti⁹ gule tumore nec loqui nec spirare valēt. leuat⁹ ad dñm ma/ nib⁹ et crucis in eo facto siḡculo illoq̄ accipiēte ip̄s capā et infirmo suppo/ nēte eū ilico sanauit. Idē nobil⁹ vehe/ mētī postmodū corpis toriōe ḡuat⁹. credēs et metuēs exinde sibi mort⁹ imi nere d̄scrimē. capā ip̄az quā extūc cō/ seruauerat reuerēter fecit afferri. q̄ suo apposita pectori. mox vermē q̄ndam duo h̄ntē capita. et piloz d̄sitate villo sum euomuit plena liberatiōe secuta. Cuidā iuueni muto inisso in os ei⁹ digito suoz lingue soluto ligamē bñ ficiū loq̄le p̄cessit. Hec et alia plura dū viueret digtus ē p̄ eū dñs opari. **D** Ulex cū pestis heretica in lōbar die puicia pullularet et mltas iā ciuita tes p̄tagiōe pestifera infecisset. sūmus pōtifex ad pestē diabolicā abolendaz diuersos inq̄sitores de ordie p̄dicato/ rū in diuersi lombardie p̄tib⁹ delega/ uit. S3 cū apud mediolanū heretici nō solū mlti numero s3 etiā magni se/ culari potētia acuti fraudulēta eloq̄n/ tia. et pleni diabolica scia residerēt sū/ mus pōtifex sciēs et intelligēs br̄m pe trū viz eē magnimū. q̄ ab hostiū mul titudie n̄ paueret. aniaduertēs q̄z ei⁹ p̄stantē p̄tutē p̄ quā aduersarioz po/ tēte nec i modico cederet. cogitēs etiā am ei⁹ faciēdiā p̄ quā facile hereticoz fallacias detegeret. nō i grans insuper ip̄z i diuina plene sapia cruditū. p̄ quā fruola hereticoz argumēta rōnabilr̄ p̄futaret. ip̄m tā strēnuū fidei pugilez et tā indefessūz dñi bellatorē i medio/ lano et ei⁹ comitatu instituit. et inq̄sito/ rē suū auctitate p̄cessa plenaria ordina uit. Ip̄e igit inunctū officiū diligēter

De sancto Petro nouo martyre

exercēs hereticos ubiq; p̄q̄rebat. nul-
lam eis req̄ez tribuēs s; mirabilē oēs
p̄fundēs potēter expellēs. sapiēter cō-
uincēs ita vt n̄ possent resistere sapie z
sp̄ui q̄ p̄ eū loq̄bat. Qd̄ vidētes hereti-
ci z dolētes de ip̄i mortē cū suis fau-
torib; tractare ceperunt. arbitrātes se
posse pacifice viuere. si cor̄ rā valid⁹ p̄-
secutor de medio tollerēt. Eū igr̄ p̄di-
cator intrepid⁹ mox martyr futur⁹ de
cumis mediolanū p̄ inq̄redis heretic⁹
p̄geret. i ip̄o itinere palinam martyriū
assecut⁹ ē. sic Innocē. explicat i h̄ x̄ba.
Eū de ciuitate cumana vbi fr̄m sui or-
dinis ibi morantiū p̄or erat mediola-
nū p̄geret p̄ exēq̄nda inq̄sitiōe z hereti-
cos sibi ab ap̄lica sede p̄cessa. sic i pub-
lica p̄dicatiōe p̄dixerat. qd̄ d̄ ip̄oz he-
reticoz credētib; p̄ce illoz inducēt z p̄-
cio in eū salutar⁹ p̄positi iter p̄seq̄ntez
funest⁹ insiliēt i agnū. vtiq; lup⁹ ferus i
mitē. ip̄ius i piū. furibūd⁹ i māsuetū. i
modestū effrenis. p̄phan⁹ in sc̄m p̄su-
mit insultū. exercet conatiū. mortē intē-
tat. facz ar̄ caput illi crudelit̄ ip̄etēs z
diris i ip̄z ip̄ressis vulnerib; z sariato
sanguine iusti ense. venerādū illū nō dī-
uertētē ab hoste. s; exhibētē se p̄tinus
hostiā z cesar⁹ sustinētē ip̄atiētia tru-
ces ic̄t⁹ dimisit sp̄ū sup̄na petēte i ip̄so
loco passiōis occisus x̄po q̄z sacrilego
p̄cussuras i x̄pi mīstrū gemīas incul-
cātē. ille n̄ q̄rula voce gemēs vel mur-
murās s; sufferēs oia patient suū dño
cōmēdabat sp̄m dicē. In man⁹ tuas
dñe cōmēdo sp̄m meū. Symbolū eti-
am cepit dicere fidei. cui⁹ n̄ i h̄ articu-
lo desit cē p̄co put ip̄e nephād⁹ q̄ a fi-
delib; cap⁹ fuit. z qd̄ fr̄at Dñe qui
comes illi erat ab ip̄o lictore p̄cussus
dieb; aliq̄b; sup̄iixit postea retulerūt.
Sed cū adhuc martyr dñi palpitaret
cultellū crudelis lictor arripuit. z p̄ la-
tera ei⁹ transiit. In ip̄a aut̄ die sui
martyriū p̄fessor martyr p̄pheta z do-
ctor qd̄ amō eē p̄meruit. Cōfessor i eo
q̄ fidē x̄pi inē tormēta p̄stātissime con-
fessus fuit z i eo q̄ ip̄a die p̄fessioe mo-
re solito facta. obtulit deo sacrificium

laudis. Martyr i eo q̄ p̄ defensiōe fl-
dei sanguinē suū fudit. Propheta i eo
q̄ cū ip̄e tūc q̄rtanā pateret z socij dice-
rēt q̄ nō possent mediolanū applicare
ille r̄ndit Si n̄ poterim⁹ ad domū fra-
trū puenire. ap̄d sc̄m Siplicianū po-
terim⁹ hospitari. Qd̄ z factū ē. Nā cū
sacrū ei⁹ co: p̄ deferret. fr̄es p̄f n̄mā
p̄li frequētiā n̄ potuerūt illd̄ eadē die
ad domū deducere. s; ap̄d sc̄m Sipli-
cianū deposuerūt. z ibidē ea nocte p̄-
māsit. Doctor i eo q̄ etiā cū pateret fi-
dē verā edocuit. dū symbolū fidei cla-
ra voce cecinit. Eū q̄z passio
venerāda dñice passiōi filis mltū fuit
se videt. Xps ei passus ē p̄ x̄itate quā
p̄dicabat. petr⁹ p̄ x̄itate fidei quā de-
fendebat. Xps passus ē ab ifideli po-
pulo iudeoz. petr⁹ ab ifideli turba he-
reticoz Xps i pascali tpe crucifiḡ. pe-
trus eodē tpe martyriū patif. Xps cū
pateret. i man⁹ tuas dñe cōmēdo sp̄m
meū dicebat. petrus cū occideret x̄ba
eadē clamitabat. Xps p̄ triginta de-
narijs traditus fuit vt crucifiḡer. pe-
trus p̄ quadraginta libris papiensū
fuit veditus vt interficeret. Xpus per
passiōē suā ad fidē multos adduxit.
petrus p̄ martyriū hereticos multos
cōuertit. Quāuis em̄ egregius do-
ctor z fidei pugil hereticoz dogma pe-
stifex in vita sua plurimū eradicaue-
rit. post mortē tñ suam eius meritis z
choruscantib; miracul⁹ fuit adeo extir-
patū. vt q̄ plurimi errorē suū relinque-
rent. z ad gremiū sc̄e ecclesie puolarēt
ita vt ciuitas mediolanū z comitatus
eiusdē. vbi tot hereticoz p̄uētula re-
sidebāt adeo purgata ē. vt alijs expul-
sis z alijs ad fidē p̄uersis. nullus ibi
dē auderet aliquatit̄ compere. Plures
etiā de eis maximi z famosi p̄dicato-
rū ordinē sunt ingressi qui vsq; nunc
cunctos hereticos z fautores feruore
mirabili p̄sequūt. Sic n̄ s̄apson plu-
res philisteos interfec̄t moriēs q̄ occi-
deret viuēs. Sic granū frumēti cadēs
in terrā. z infidelū manib; cōpressum
z mortuū. yberē p̄surgit in sp̄icā. Sic

De sancto petro nouo martyre

botr^o in torculari calcatur. liquoris redū-
dar in copiam. Sic aromata pilo trusa
odore pleni^o circumfundit. Sic granū
synapis tritū frutū suū mltipl^o de-
mōstrauit. **S** Post scī viri glōsū
triūphū mlt^o cū dñs miraculū illustra-
uit qz qdaz summ^o pōtifex refert di.
Post mortē ipi^o lāpades ad sepulch^o
ei^o depēdentes pluries p seipās absqz
oi hūano studio z mīsterio diuine sunt
accēse. qz pueniēs nimis erat vt q igne
z lumie fidei excellenter claruerat. sin-
gulare de ipō ignis ac lumis miracu-
lū apparet. Quidā aut cū vesteret
cū alijs z ei^o scitātē z miracula depua-
rer. sumpto qdam sub attestatōe mor-
sello qz eū nō posset si circa h delinqret
trāsglutire. sensit mox ipm sic gutturi
inherentē. vt illū inducere vel educere
nō valeret. Quare ilico penitēs z iaz
vult^o mutato colore. qsi sentiens vici-
nū mort^o euentū facto intra se voto q
linguā de cetero ad talia nō laxaret fu-
it. p^otinus illo euomito liberat^o. Hy-
dropica qdā ad locū passiois ei^o auxi-
lio viri sui vix pueniēs. fusa ibi ozone
sanitatē integrā mox recepit. Obsef-
sos a demōibz martyr ipse deiecit. illis
cū mltō sanguis vomitu de corpibz li-
berauit. febres expulit. lāguoresqz cura-
uit plūmos z diuersos. Quidā sinī-
stre man^o digiti ex morbo fistule plu-
rimoz foraminū p^ocauitate de fossū
mira p^osolidatōe sanauit. Quidā isu
per puer ex casu gūssimo sic opp^ossus
vt mortu^o z sensu penit^o destituit^o tanqz
mortu^o defleret. mox apposita de ter-
ra suo pectori sacro ei^o martyr^o cruore
tracta incolumis resurrexit. Que-
dā etiā mlier cui^o carnē cancer edax se-
dula corrosiōe vorabat. linitis hmoi
terra vulneribz ē curata. Alij etiā di-
uersis infirmitatibz occupati. q sepul-
ch^oū ei^o in vehiculis z alijs sustēacul^o
adierūt exinde postmodū plena inco-
lūmitate recepta sine aliqbz subsidijs
rediere. **B** Cū aut summ^o ponti-
fex Innocē. iij. bēn Petrū martyrē
scōz cathalogo ascripsisset frēs apō

mediolanū ad caplm pueniūt. Glo-
lēs aut ei^o corp^o ad altiorē locū trans-
ferre cū pl^o qz p annū sub terra iacuis-
set. ita sanū z integrū atqz sine alicui^o
exalatiōe fetoris reprtū est. ac si eadem
die fuisset sepultus. Frēs igit sup ma-
gnū pulpitu iuxta plateā corp^o eius
cū magna reuerētia deduxerūt z ibi
dē sic sanū z integrū corā omī pplō est
oñsum z ab eo supplicat^o inuocatū.

P^oter miracula supdicta i lris sumi
pōtifis posita plura alia sunt cōpta.
Hā sup locū passionis ei^o sepe lumia-
ria de celo descēdentia plures religiosi
aliqz qz plures visibit^o p^opexerūt. In-
ter q lumina duos frēs in hitu p^odi-
catoz se vidisse testati sunt. Quidaz
iuuenis noie Guifred^o als Gūfredus
de ciuitate cumana. dū de pāno tuni-
ce scī Petri hiet. z qdam heretic^o eidē
deridēdo diceret. vt si scīm eum crede-
ret in ignē pannū ipm p^oiceret z si cō-
buri nō cōtingeret absqz dubio scitū
eēt. z ipse sue fidei adhereret. Moxqz
sup carbones accēsos pannū scī Petri
p^oiecit. sz ab ipō igne alt^o resiliit. de
inde p se sup ipos carbones resiliens
ipos ardētes penit^o extinxit. Tūc in-
credul^o ille dixit. Sic p oia pann^o tu-
nice mee faciet. Posit^o est igit sup alios
carbones ex vna pte pann^o heretici. et
ex alia pte pann^o scī Petri. Pann^o at
heretici mox vt ignis calozē sensit pe-
nit^o ē cōbust^o. pannus vō scī Petri in
igne pualuit. z ignē ipm extingit. ita q
nec pū aliqz cōbust^o fuit. Qd vidēs
heretic^o ad viā veritat^o redijt z mira-
culū oibz publicauit. Apud florētā
iuuenis qdam heretica p^ouitate corru-
ptus. cū i ecclia frat^o de florētā cū q-
busdā alijs iuuenibz an qndā tabulā
vbi ē d^oictū martyriū scī petri staret
vidēs lictorē eum pcutientē euagina-
to gladio. ipse dixit. Utinā ego ibi fu-
issem. qz validius p^ouississem. Quo di-
cto statim mut^o effectus est. Lūqz so-
cū reqrerēt qd hiet. z ipse nihil rñdere
posset cū domū rediret. Sz cū i viā
ecciaz qndā scī michael vidissz. elaps^o

De sancto Petro nouo martyre

de manibz socioꝝ eccliaz itrauit. ⁊ fle-
ctēs genua. corde sc̄m Petru rogauit
vt sibi pceret. voto sic potuit se obli-
gās. q̄ si liberaret petā sua p̄fiteret. et
oēm heresiz abnegaret. Tūc subito lo-
qlaz recuperauit. ⁊ veniēs ad domū fra-
trū abiurata heresi petā sua p̄fessus ē
data lñia p̄fessor q̄ h̄ i p̄lo p̄dicaret
Ipe q̄z in publica fratru p̄dicatōe sur-
ges corā oī multitudine h̄ p̄fessus ē.

Nauiis q̄dā dū in medio maris pene
nafragiū pateret. seu a fluctuū iunda-
tōe q̄ssata. oēsq̄ caliginose noctis tene-
bris teneret. diuersoꝝ sc̄toꝝ suffragia
postulabāt. Sꝫ cū nullū sue liberatio-
nis videret indicū seq̄ p̄clitari pluri-
mū formidarēt. q̄dā d̄ eis natōe ianu-
en̄sis facto silēcio sic eos alloq̄f. Viri
frēs. nūq̄d nō audistis q̄lī q̄dā frat̄ de
ordie p̄dicatoꝝ noie frat̄ petri nup ob
defensioē fidei catholice sit ab hereti-
cis interfect⁹. mltasq̄ p̄ eū dñs siḡ oñ
dat. Nunc igr deuore ei⁹ p̄diciū im-
plorem⁹. q̄z ip̄ero q̄ a n̄ra neq̄q̄z postu-
latōe fraudabimur. Affertūc vniuersi
br̄m petru in sui auxiliū deuor⁹ p̄cibz
inuocātes. Illis sic orātibz mox antē-
na nauiis i q̄ velū appēdit. cereis accē-
sis tota plena aspiciē ita q̄ oīs obscu-
ritas ip̄oꝝ cereoꝝ mirabili fulgore fu-
gat. noꝝq̄ illa tā caliginosa i diē clarif-
simū cōmutat. Respiciētes videt qn
dā cū hīcu fratru p̄dicatoꝝ sup veluz
stātē. de q̄ nullū dubiū fuit. qn btūs pe-
trus extiterit. Lū q̄ p̄dicti nate ianu-
am icolumes aduēssent ad domū fra-
tru p̄dicatoꝝ venerūt. ⁊ deo ⁊ brō pe-
tro gr̄as referētes eisdē frībz tot⁹ mi-
raculi seriē narrauerūt. Mulier q̄dā
in flādr̄ia cū iā tres filios mortuos pe-
pisset. ⁊ ex h̄ a viro odio h̄iet. rogauit
sc̄m petru vt sibi i auxiliū fieret. Lū ḡ
q̄rū filiū pepisset. sibi mortu⁹ ē reptus
Quē m̄ accipiēs ad rogādū sc̄m pe-
trū totū se ptulit. eū vt filiū suū reuui-
scere faceret p̄cibz deuor⁹ exorās. Vir
oionē cōpleuerat ⁊ ecce q̄ erat mortu⁹
appuit viu⁹. Lū ḡ ad baptisimū por-
tat⁹ fuisse. ⁊ vt Iohes vocaret diffini-

tū eēt. sacerdos cū ei⁹ nomē dicere de-
buit. nesciēs dixit petri⁹. Un istud no-
mē postmodū ex deuotōe sc̄i petri sp̄
retinuit. In puincia theuronie ap̄ d̄
traiectū mlieres q̄dā vidētes ad ecclē-
siā fratru p̄dicatoꝝ i honore sc̄i petri
marty. magnū p̄cursum fieri p̄loꝝ dū
ipe in platea p̄sisteret ⁊ filaret astātibz
sic dicebat. Ecce isti p̄dicatoꝝ oēs mo-
dū lucrādi nouerūt. nā vt magnā pos-
sint pecuniā cumulare. ⁊ lata edifica-
re palatia. vñū nouū marty. iuenerūt.
Dū h̄ ⁊ filia diceret. ecce subito filiū to-
tū sanguie cruētāt. ⁊ digiti q̄bz filiū toz
q̄bant. sanguie mox replēt. Qd ille vi-
dētes ⁊ admirātes digitos diligēter
extergūt. ne forte i eis accidisset aliq̄ i-
cissura. Sꝫ cū digitos oīno sanos cō-
spiceret. ⁊ filiū sic sanguiolētuz videret
tremētes ⁊ penitētes dicere ceperunt.
Vere q̄ p̄ciosi marty. sanguini dēra-
xim⁹. nob̄ h̄ sanguis miraculū tā stu-
pendū euenit. Lurrētes igr ad domū
fratru. p̄ort oīa exposuerūt. ac filiū san-
guie cruētātū eidē p̄ntauerūt. P̄uor at
ad mltōꝝ instātā solēne p̄dicatōez cō-
uocauit. ⁊ q̄cqd p̄dict⁹ mlieribz accide-
rat corā oibz retulit ⁊ filiū ip̄m sic cruē-
tātū oibz oñdit. Elez q̄dā maḡ artis
grāmatice i eadē p̄dicatōe p̄sistes sc̄m
ip̄m cepit plimū deridere. ⁊ astātibus
dicere. Glidete mō q̄lī isti frēs simpli-
cū corda decipiūt. Nā cū aliq̄bz mlier-
culis de suis familiaribz cōduxerūt vt
filiū ip̄m i aliq̄ sanguie tingeret ⁊ sic ac-
cidisse miraculose narraret. Dū h̄ ille
diceret ptin⁹ vltōis diuie plagā acce-
pit. ⁊ ip̄m validissimaz febr̄iū est⁹ m̄-
tis aspiciētibz sic vexauit vt a p̄dicatō-
ne ip̄a inf̄ man⁹ amicoꝝ in p̄p̄iā do-
mū deferret. Sꝫ cū vehemēter febris
excreseceret. ⁊ ille mortē vicinā timeret.
p̄dictū p̄ort accersiri fec. ⁊ creatū suū
p̄fites deo ⁊ brō petro corā dicto p̄o-
re votū vouit q̄ si ei⁹ merit⁹ sanitatē re-
cipet cū sp̄ i sp̄cālī duotōe h̄iet. ⁊ de ce-
tero linguā ad talia nō laxaret. Mira-
res. mox vt p̄dictū votū ptulit. sanita-
tē integrā rēpit. Quadā vice cū sup

De sancto petro nouo martyre

prius p̄dicti loci q̄dā lapides pulcerri-
mos et magis in q̄dā nauis p̄structōe
p̄dicti ecclie duceret. nauis ip̄a ex ip̄o
uiso cuiusdam littori sic inhesit. vt nullate-
n̄ possit moueri. Descēdētes f̄o nauis
te oēs vnanimis ip̄as ipellēbāt. s̄z nul-
laten̄ mouere poterāt. Luz ḡ nauē se
amississe putarēt. p̄dictus sup̄rior oibz
alijs lniat̄ manū ad nauē apposuit et
leuis ip̄as ipellēs dixit. In noie sc̄i pe-
tri mart̄r̄ i cui⁹ honore lapides istos
deferim⁹ vade. Statimqz nauis velocis-
sime se mouit. et de littore sana recessit
Sup̄ quā naute ascēdētes. oēs sani et
hilares ad p̄ua remearūt. ¶ In
p̄uincia fr̄acie ciuitate fenonis. puella
q̄dā cū i aquā rapti trāseūtē cecidisset
et p̄ magnū spaciū t̄pis steterisset tādē d̄
flumie mortua ē extracta. Mort̄s cu-
ius erāt q̄rtuor argumēta sc̄z magnū
spaciū t̄pis. et rigiditas corp̄is. et frigi-
ditas et nigredo. Delata ē ḡ a q̄busdā
ad ecclias frat̄rū q̄ cū eā sc̄o petro vo-
uissent p̄tinuo vite ē reddita et saluti.

Frat̄ ioh̄es polon⁹ cū apud bono-
niā q̄rtana laboraret. et i festo sc̄i Pe-
tri mart̄r̄s f̄monē ad clep̄ facere debe-
ret. accessionē eadē nocte iuxta cursū
naturalē expectās timere. valde cepit
ne i iūctro sibi f̄mōe d̄ficeret. Ad sc̄i
iḡit Petri p̄uersus suffragia. ad altare
ip̄i cū deuotōe accessit. orās vt ei⁹ me-
ritis iuuaret. cui⁹ debebat gl̄iam p̄di-
care. Sicqz factū ē q̄ illa nocte febris
penit⁹ cessauit. et postea nūqz eū inua-
sit. Matrona q̄dam noie Hrolde
vxoꝝ Jacobi de valle sana cuz p̄. xiiij.
annos ab imūdis spiritibz fuisse ob-
fessa. venit ad q̄ndā sacerdotē dicens.
Ego sum demoniacaz spūs malign⁹
vexat me. Vox sacerdos territ⁹ fugi-
ens sacristiā intrauit. et libzū q̄ndā in
q̄ erat p̄iuratōes demonū. et stolā latē
ter sub capa deferēs cū bona societate
ad mulierē redijt. Quē mox vt vidit
ait. Vatro pessime q̄ iuisti. Quid ē qd̄
sub capa occulte portasti. Cū at sacer-
dos adiuratōes suas faceret. et nil cura-
tōis afferret. venit illa ad br̄m petri

dū adhuc viueret ab eo postulās ad iū-
uari. Cui ille p̄phetica voce r̄ndit. Eō
fide filia ne despes qz et si qd̄ postulas
ad p̄ns p̄ficere nō valeo. t̄ps t̄n veni-
et q̄ id qd̄ a me p̄s plenarie obtineb
Qd̄ et factū ē. Nā post passionē ei⁹ cū
ad sepulchrū ei⁹ p̄dicta mulier accessit
set ab illa infestatōe demonū fuit pe-
nit⁹ liberata. Mulier q̄dā noie euse-
mia de loco corningo mediolani. dyo-
cef. vij. anis ē a demonibz vexata. S̄z
cū ad sepulchrū sc̄i petri ducta fuisset
ceperūt demōes eā ampli⁹ agitare et p̄-
os ei⁹ cūctis audientibz clamare. Ba-
riola. mariola. petrine. petrine. Tunc
demonēs exētes. eā q̄si mortuā dīmi-
serūt. S̄z modicū p̄ plenē sanata sur-
rexit. Asserebat aut̄ q̄ diebz d̄n̄icis et
festiuis et maxie q̄n missa celebrat̄. eaz
demonēs ampli⁹ molestabāt. Que-
dā mlier noie Verbona de Beregno
p̄. vij. annos a demonibz agitata. cum
ad sepulchrū sc̄i Petri fuisset addu-
cta. vix a mltis vijs detineri poterat.
Inter q̄s erat q̄dā credēs hereticorū
noie Conrad⁹ de ladriano q̄ illuc ad-
uenerat vt sc̄i petri miracula derideret
Qui cū p̄dictā mlierē cū ceteris detine-
ret. demonēs eidem p̄ mlierē dixerūt.
Cur tenes nos. Nōne n̄ es. Nōne te
ad talē locū portauim⁹. et ibi tale ho-
micidiū p̄petraasti. Nōne te ad talez et
talē locū duxim⁹. et ibi talez t̄e flagiti-
um cōmisiisti. Cūqz mltā p̄ctā sibi dī-
cerēt. q̄ null⁹ alt⁹ nisi ip̄e sol⁹ sciebat. ve-
hemēter expauit. Vox aut̄ demonēs
collū et p̄ct⁹ mlieris excoziātes et in ex-
untes. seminiuā eā dimiserūt. s̄z post
modicū penit⁹ sanata surrexit. Predi-
ctus aut̄ Conradus heretic⁹ h̄ vidēs et
stupēs ad fidē catholicā est p̄uersus.

Uir q̄dā noie oppiso credēs hereti-
corū cū occasiōe cuiusdā heretice p̄san-
guinee sue ad eccliam frat̄rū veniss̄z et
ad tumbā sc̄i petri p̄gens duos ibi d̄-
narios cōspexisset ip̄os denarios acci-
piēs dixit. Bonū est vt bibam⁹ istos.
Statimqz tot⁹ cepit tremere nec de lo-
co codez aliq̄tenus potuit se mouere.

De sancto Petro nouo martyre

Qui territ? p̄dictos denarios in loco suo mox restituit. et sic inde abscessit. Vidēs aut̄ beati Petri virtutē heresim deseruit et ad fidē catholicā se conuertit. Sc̄imonialis q̄dam erat in alemānia et i clauistro Detembach oꝝ dinis sc̄ti Sixti cōstantien̄. dyoceſ. q̄ p̄ annū et ampli⁹ grauē guttā in genu p̄pessa est. ita q̄ nullo f̄medio poterat liberari. Hec q̄ sepulchruꝝ sc̄ti Petri corp̄aliter viſitare nō poterat. vtpote que erat sub obediētia p̄stituta. et q̄ in firmitate grauissima vigebat. cogitauit saltē p̄dictū sepulchruꝝ mētalī gressu adire. ac deuotione sedula viſitare. Discens p̄o q̄ in. xiiij. diebus de loco illo mediolanū posset adiri. q̄tidie p̄ q̄libet dicta centū p̄af n̄r ad honore sc̄ti Petri dicere cepit. Dix̄ imodū. cum istas mētales dictas taliter cepit facere successive p̄ et paulatim cepit se melius habere. At vbi vltimā dietā p̄fecit. et ad tumbā mentali gressu puenit flexis genib⁹ ac si p̄sentialit̄ corā tumba astaret psalteriū cū maxia deuotione totū legit. Quo expleto ab illa infirmitate adeo liberatā se sensit. vt iā inde modicū qd sentiret. Rediens p̄o eo modo q̄ iuerat anteq̄ om̄es dictas expleuisset. penit⁹ est sanata. Uir q̄dam de canapicio de villa mazati. nomine Rufin⁹. grauē valde infirmitatem incurrit. Nā vena fracta in inferi orib⁹ p̄tib⁹ anterioꝝ sine cessatōe sanguinē emittebat. ita q̄ a nullo medico aliq̄d sibi remediū poterat adhiberi. Cum q̄ sanguis p̄ sex dies et noctes cōtinue effluxisset. ille b̄tm̄ Petrū deuote in sui auxiliū inuocauit. Qui tā subito sanatus est vt inter effusam orōnez et receptā liberationē nullū pene fuerit interuallū. Cū aut̄ se sopori dedisset. vidit quēdā fratrē in habitu ordinis fratrū predicatorū grossum facie atq̄ brunū. quē focū beati Petri martyris existimabat. sicut p̄ et talis forme extiterat. Qui cū expansiōe palmas plenas sanguine cū q̄dam suauī vnguento eidē offerebat dicēs. Sanguis ad

huc recēs est. Veni igit̄ ad recentē sanguinē sancti Petri. Qui euigilans sepulchrū sancti Petri statuit viſitare.

Quedā comitis de castro massy/ no ypozensis dyoceſ. cū in beatū Petrum specialē deuotionē haberet et ei⁹ vigiliā ieiunaret. cum ad suā ecclesiā vt audirent vesp̄as accessissent. vna earū candelā quādā in honore sancti Petri martyris añ q̄dam altare beati Petri apli posuit comburēdā. Que cum domū redissent. sacerdos auaricia duct⁹ in ip̄am candelā sufflans eaz extingit. s̄ mox lumen redijt et denuo ip̄am accēdit. Secūdo et tercio eā extinguere voluit. s̄ lumē vt p̄us redijt. Un̄ tedio affect⁹ chorū intrauit et ante mai⁹ altare aliam candelā inuenit. quā clericus in honore sc̄ti Petri posuerat. q̄ eius vigiliā s̄līter ieiunabat. Quā sacerdos bis extingere voluit sed nequit. Quō videns clericus. irat⁹ dixit. Dyabole. aptuꝝ miraculū nō videtis. et q̄ sanct⁹ Petrus nō vult vt suam extingatis candelā. Territi igit̄ et stupētes sacerdos et clericus castruꝝ ascenderūt. et p̄dictū miraculū omnib⁹ narrauerūt. Uir q̄dam nomine Roba de meda. cū vsq̄ ad vestes in ludo om̄ia p̄didisset. domū in sero rediens cū lucerna accēsa in lectū suum adiit et videns se tam viles panos habere. et se tantū amississe p̄siderans. p̄ nimia despatōne cepit demones inuocare. ac se eisde ore nephario cōmendare. Statim tres d̄mones affuerunt. q̄ lucernā accensam in solariū p̄icientes. eū p̄ colluꝝ arripuerūt. tam fortiter ip̄m stringētes vt nullatenus loqui posset. Quē cum plurimū agitarēt. q̄ erant in domo inferiori ad eum ascendentes dixerūt. Quid est qd agis o Roba. Quib⁹ demones respōderūt. Ire i pace vestra. et lectos v̄ros intrare. Illi aut̄ vocē esse credētes p̄dicti viri. prius redierūt. Illis recedētib⁹ cepit multo forti⁹ a demonib⁹ agitari. Quod illi cognoscētes sacerdotē prius aduocauerūt. Qui cū p̄ bea

De sancto petro nouo martyre

tū petrū demones adiurasset duo p-
tinus exierūt. Sequēti at die ad sepul-
chrū scī petri adducē. Ad quē frat-
Guilhelm^{us} vercellen^{sis}. accedēs cepit de-
monē increpare. Qui eū quē nūq̄ vi-
derat ex noīe vocās ait. Frat^r Guilhel-
me. p te nūq̄ exibo. qz h n̄ est. z n̄ra
opa fecit. Quē cūz interrogasset q noīe
vocaret ait. Glor^{ia} balcefas Uerūtū
cū p b̄m petrū adiurat^{us} fuissz. ipz i ter-
ra p̄iciēs mor exiuit. Ip̄e at pfecte sa-
nus remāsit z p̄niam salutarē accepit.
¶ Cū qdā heretic^{us} acerrim^{us} dispu-
tator z eloq̄ntie singular^{is} cū brō Pe-
tro cū adhuc uiueret disputaret. z er-
rores suos subtilit^{er} z acute pposuisset
in mediū. ac b̄m petrū vt rīderet ad-
p̄posita ip̄ortun^{us} purgeret. ille delibe-
rationē petens oratoriū qdā qd ppe-
erat intrauit. cū lachrymis orās deuz
vt cām fidei sue defenderet z loq̄cē tu-
midū. aut ad fidei veritatē reduceret.
aut lingue p̄uatiōe puniret ne p eā de
cetero p̄ fidei p̄tate tumeret. Rediēs
g ad hereticū corā oibz palaz dixit. vt
suas itez pponeret rōnes. Qui ita pe-
nit^{us} fact^{us} ē mut^{us} vt nec vnū solū v̄bz
aliq̄ten^{us} pferre valeret. Und heretici
p̄fusi recesserunt z catholici deo grās
retulerūt. Cū in ramis palmarū dū
adhuc uiueret mediolani p̄dicaret. et
ibi vtriusqz sex^{us} esset maxima mltitudo.
dixit publice alta voce. scio. p certo q
heretici tractant mortē meā. ita q pro
morte mea iā pecunia data ē. Sz faci-
ant q̄qd p̄nt. qz mag^{is} p̄seqr eos mor-
tu^{us} q̄ viu^{us}. Qd̄ v̄bz fuisse manifestuz
est. Apud florētā in mōasterio de ri-
pulis sc̄timonial^{is} qdā in oīone posita
ea die q b̄m petrū mortē sustinuit. vi-
dit brāz p̄ginē in excelso throno i glo-
ria residere. z duos fr̄es de ordine p̄di-
catorū in celū ascēdere. z hinc inde iuxta
eā collocatos eē. Et cū inq̄reret q naz-
cēt. audiuit vocē dicēre sibi. Hic est
frat^r petr^{us} q in p̄spectu dñi t̄q̄z fumus
aromatū gl̄iosus ascēdit. Repr̄tūz est
p certo q eadē die mortē subiit. q di-
cta sc̄timonial^{is} visionē vidit. Un cum

lōga z graui infirmitate laboraret ad
rogādū b̄m petrū tota deuotiōe se cō-
tulit z sanitatē integrā mor^{is} recepit.
Scolar^{is} qdā cū d magalona ad mō-
tē pessulanū rediret. ex qdā saltu adeo
est rupt^{us} i inguine vt dolore nimio ve-
laret. z incedere nō valeret. Hic aliq̄n
audiēs p̄dicare q qdā mlier terrā san-
guine b̄i petri resp̄saz sup cancri cor-
rosionē ponens fuerat liberata dixit.
Dñe de^{us} de terra illa nō habeo. sz q il-
li terre merit^{us} b̄i petri tātā dedisti vīr-
tutē potes z isti dare. Accipies igr de
terra cū sig^{no} cruc^{is} z inuocatōe martyr^{is}
loco supposuit. z statim curat^{us} fuit.
Anno dñi. D. cclix. in ciuitate cōpo-
stellis fuit qdā vīr noīe B̄ndict^{us} q tū-
bias inflatas hēbat in modū vtrium
ventrē tumētē instar pregnāt^{is}. facit p
nimio timore homib^{us}. totūqz corp^{us}
inflatū. ita vt mōstrū aliq̄d videretur.
Hic cū a qdā matrona vīr sup bacu-
lū se sustentās elemosynā peteret. illa re-
spōdit. Mag^{is} solū q̄ aliq̄ cibo indi-
geres sed meo p̄silio acq̄sce. z ad do-
mū frat̄rū p̄dicatorū p̄gens z petā cō-
fite^{us} b̄i petri patrocinia iuocato. Il-
le aut cū mane ad domū frat̄rū p̄dica-
torū venisset z hostiū ecclie clausuz eēt
sec^{us} portā se posuit z dorminuit. Et ec-
ce qdā reuerēd^{us} in b̄itu p̄dicatorū eidē
apparuit z capa ip̄m coop̄iens euz in
eccliam introduxit. Ille aut cuiq̄lās
z in ecclia se reppit. z pfecte se sanatū
inuenit. Qd̄ mltis admiratōz inculit
z stuporē cū viderēt hoīem pene mor-
tuū tā subito a gūi infirmitate fuisse li-
beratū. Regēda. lxxj. A

De sancto Philippo ap̄lo.

Philippus dicit os lā-
p padis. vel os manuū. Ut
dicit a philos qd ē amor z
iper qd est sup. q̄si amator
supnoy. Dicit igr os lampadis pro-
pter suā luculentā p̄dicatiōez. os ma-
nuū ppter assiduam op̄ationez. ama-
tor supnoy. ppter celestem p̄empla-
tionem. A

De sancto Philippo aplo

Philipp^{us} ap^{osto}l^{us} cū .xx. annis per
sichiaz p^{re}dicasset a paganis re-
nectur. z ad imolandum statue
martis ab eis dē cōpellit. Tunc sub ito
draco qdā ingens de sub base exiuit. q
filiū pōrificis q ignē mīstrabat i sacri
ficio interfecit. duosq^{ue} tribunos qz mi
nistri Philippū in vīculis detinebāt
extingit. ceterosq^{ue} adeo sui flat^{us} fetore
infecit. vt oēs moribidi redderent. **Di-**
xitq^{ue} philipp^{us}. Credite mihi z statuaz
istā p^{er}fringite z i loco ei^{us} crucē dñi ado
rate. vt infirmi v^{ost}ri sanent. z mortui su
scitent. At hi q cruciabant clamabāt.
Tūc fac vt sanemur. z hūc martē p^{re}ti
nus p^{er}fringem^{us}. Tūc philipp^{us} dracōi
p^{re}cepit vt in locū desertū descenderet. ita
vt nulli oīno noceret. Qui statim recessit
z vlt^{er}i nō cōparuit. Tūc philipp^{us} oēs
sanauit. z illis trib^{us} mortuis vite bñfi
ciū ipetrauit. Sicq^{ue} vniuers^{us} credēti
bus. p annū vnū adhuc eis p^{re}dicauit
z i eis p^{re}sbyteros z dyacones ordinās
in asiā ciuitatē hierapoliz venit. ibiq^{ue}
heresim hebeonitaz q xpm carnē fan
tasticā assumpsisse dogmatizabāt ex
tinxit. Erāt at illi due sacratissime vir
gines filie ei^{us}. p q^{ui}s dñs mltos ad fidē
p^{er}uertit. Philipp^{us} at añ septē dies obi
tus sui epos z p^{re}sbyteros puocauit. eis
q^{ui}s dixit. Nos septē dies p^{ro}pter ammo
nitionē v^{ost}ram mihi dñs p^{re}cessit. Erat
aut^{em} annoz. lxxxvij. P^{ro} h infideles ipz
tenuerūt. z cruci ad instar magistrī sui
quē p^{re}dicabat affixerunt. z sic ad dñm
mīguit. z feliciter vitā cōpleuit. Iuxta
aut^{em} eū due filie ei^{us}. vna a dextris. z alia
a sinistris sūt sepulcre. De isto philippo
sic dicit **Isid.** in li. de vitā z ortu z obitu
scōz. Philipp^{us} gallis p^{re}dicabat xpm.
barbaras gētes vicinasq^{ue} tenebras et
tumētū oceano p^{er}uicinas ad scie lumen
fideiq^{ue} portū deduxit. Demū in iera
poli frigie puincie v^{er}be crucifix^{us} lapi
datusq^{ue} obiit. sūq^{ue} cū filiis suis ibi re
q^{ui}escat. **Hec Isid.** De philippo aut^{em}
q fuit vn^{us} de septē dyaconib^{us} dicit **Hie-**
ronym^{us} in martyrologio. q. viij. idus
iulij signis z p^{re}dictis inclit^{us} apud cesa

reā redeuit. iuxta quē tres filie ei^{us} tu
mulate sunt. nā q^{ui}ta apud ephesus re
q^{ui}escat. Prim^{us} g^o philipp^{us} ab isto differt
q^{ui} ille fuit ap^{osto}l^{us}. iste dyacon^{us}. Ille q^{ui}es
cat ap^{osto}l^{us} ierapoli. iste ap^{osto}l^{us} cesareā. Ille
habuit duas filias p^{ro}phetissas. iste q^{ui}es
tuor. Licet hystoria eccl^{esi}astica videat^{ur}
dicere q fuit philipp^{us} ap^{osto}l^{us} q habuit
q^{ui}tuor filias p^{ro}phetissas. s^{ed} in h magis
Hieronymo est credendū.

Legenda. lxxij.

De sancto Jacobo aplo minori.

Jacobus dicitur sup-

i plātator vel supplātās festi
nātē vel p^{re}parās. Vel dicit^{ur}
iacob^{us} a iā qd est de^{us}. z co
bar qd ē on^{us} vel pond^{us}. Vel iacob^{us} q^{ui}s
iaco^{pus}. a iaculo z cope qd ē cesio. q^{ui}s ce
sus iaculis. Dicit^{ur} g^o supplantator mū
di p^{re}emptū. supplātās festinātē dia
bolū. p^{re}parās ad omē bonū corp^{us} suū.
Vale em^{us} passiones nob^{is} insunt ex tri
bus sic dicit **Gregori^{us} nisen^{us}**. Ex mala
educatōe siue p^{er}uersatōe. ex corp^{is} ma
la bitudine. ex vicio iⁿgrantie. Lurant^{ur}
aut^{em} vt dicit bona p^{er}suetudie. bona exerci
tatōe. studio doctrine. Sic br^{un}o iaco
bus se curauit. z iō corp^{us} ad omē bo
nū paratū habuit. Dicit^{ur} etiā pondus
diuinū p^{er} grauitatē mo^{ri}. iaculis cesus
p^{er} martyriu^m.

B

Jacob^{us} iste ap^{osto}l^{us} vocat^{ur} ē iaco
i bus alpheⁱ sc^{ilicet} fili^{us}. Jacobus
frater dñi. iacob^{us} minor z iaco
bus iust^{us}. Jacob^{us} alpheⁱ d^{icitur} nō tñ fm
carnē. s^{ed} etiā fm nois interpretatōez. Al
pheus em^{us} interpretat^{ur} doctus vel docu
mentū. vel fugitiu^{us} vel millesim^{us}. **Di**
cit^{ur} g^o iacob^{us} alpheⁱ. q^{ui} fuit doct^{us} p^{er} scie
inspiratōez. documētū p^{er} alio^{rum} erudit
onē. fugitiu^{us} de mūdo p^{er} despectionē.
z millesim^{us} p^{er} humilitatē reputatōez.
Frat^{er} qdem dñi dicit^{ur} ex eo q simillim^{us}
sibi fuisse phibet. adeo vt pleriq^{ue} in eo
rū specie fallerent. Vñ cū iudei ad ca
piendū xpm pgerēt. ne forte Jacobuz
in psona xpi capent. a iuda q xpm a iā
cobo tāq^{ue} eoz familiar^{is} optime dīscer

I

De sancto Jacobo aplo minori

nebat signū osculi acceperūt. Hoc etiā
am testat Ignati⁹ in qdā epla ad Ro-
māne euāgelistā. sic dices. Si licitū est
mibi apud te ad hierosolyme ptes vo-
lo ascendere. vt videā illū venerabilē Ja-
cobū q cognouit iust⁹ quē referūt xpo
iesu simillimū facie. vita z mō uersa-
tōis. ac si eiusdē vteri frat eēt gemell⁹.
Quē dicūt si video. video z ipm iesuz
fm oia corpis ei⁹ liniamēta. Vel dicūt
frat dñi. qm xps z Jacobo sic a duab⁹
sororib⁹ descēderāt. sic a duob⁹ frīb⁹. s.
Ioseph z Cleopha descēdere putabā-
tur. Nō em̄ dī frat dñi q fuerit fili⁹ iō-
seph spōsi Marie de vxore alia. sic ali-
qui voluerūt dicere. s. qz erat fili⁹ Ma-
rie filie cleophe. q qdem cleophas fuit
frat ipsi⁹ ioseph spōsi Marie. licet ma-
gister Iohes beletū dicat. qz alpheus
pī ipsi⁹ iacobi fuit frat ioseph spōsi ma-
rie. qd vix nō credit. Iudei g frēs vo-
cabāt q se ex vtrac⁹ pte sanguis pti-
gebāt. ¶ Vel dī frat dñi ppter p-
rogatiuā z excellētā scitatz. ob quā p-
ceter⁹ aplis hierosolymis ē eps ordia-
tus. Dicūt etiā iacobi minor ad disse-
rētā iacobi filij zebedei. Licet em̄ iaco-
bo zebedei nar⁹ sit pōr. fuit tñ vocatio-
ne posterior. Un̄ etiā hec p̄suetudo in
plurib⁹ regiōib⁹ obseruat. vt ille q pōr
ingredit⁹ maior vocet. z ille q posterior
minor. licz sit pōr aut etate maior aut
scitatz dignior. Dicūt etiā iacobi iust⁹
ppter meritū excellētissime scitatz. Nā
fm Hiero. tante reuerētie z scitatz in
pplō extitit. vt simbrā vestimēti eius
certatim cupent t̄gere. Un̄ z de eius
scitatz sic sc̄psit Egisipp⁹ aploz vici-
nus. sicut i ecclastic⁹ hystorijs legitur
Suscepit inqt eccliam frat dñi iacobi
q ab oib⁹ rōiat⁹ ē iust⁹. ab ipis t̄pib⁹
dñi pdurās vsqz ad nos. Hic ex vtero
mris sue sc̄tus fuit. vinū z sicerā nō bī-
bit. carnes nūqz māducauit. ferrū i ca-
put ei⁹ nō ascendit. oleo nō est vnct⁹. bal-
neis nō est vsus. sindone. i. veste linea
sp̄ indut⁹. Toriēs in oīone genua fle-
xerat vt callos in genib⁹ sic in calcane-
is videret hīc. Pro hac incessabili z sū-

ma iusticia appellat⁹ ē iust⁹ z abba. qd
est interpretatū munimētū ppli z iusti-
cia. Hic sol⁹ int aplos p̄t nīmā sc̄ti-
tate suā pmittebat intrare i sc̄tā sc̄tōz.
hec Egisipp⁹. Dicūt etiā q p̄m⁹ inter
aplos missaz celebrauit. Nā ppter sue
excellētā scitatz hūc sibi honore apli
fecerūt. vt post ascēsiōē dñi p̄m⁹ inter
eos missam hierosolymis celebraret.
etiā añqz esset eps ordinat⁹. cū añ eius
ordinatōē in actib⁹ dicat q discipuli
erāt p̄seuerātes i doctrina aploz z cōi-
catōē fractōis panis. qd de missa cele-
bratōne accipit. Vel forte iō p̄m⁹ cele-
brasse dī. qz p̄m⁹ i p̄sificatib⁹ eā dixit
se phibet. sic z Petr⁹ postmodū p̄m⁹ i
antiochia missam celebrauit. z mar-
cus in alexādria. Hic p̄etue p̄ginita-
tis extitit. sic testat Hiero. in lib. p̄ra
Iouinianū. In pasceue aut mortuo
dño sic dicit Ioseph⁹ z Hiero. in li. de
viris illustrib⁹. Jacobo votū vouit se
nō comestuz donec videret dñz a mor-
tuis surrexisse. In ipa aut die resurre-
ctōis. cū vsqz ad diē illā Jacobo nō gu-
stasset cibū. eidez dñs apparuit ac eis
q cū eo erāt z dixit. Ponite mēfaz z pa-
nē. deide panē accipies bñdixit z ddit
iacobo iusto dices. Surge frat mi co-
mede. qz fili⁹ hois a mortuis resurre-
xit. Septio iḡ anno ep̄at⁹ ei⁹ cū ad di-
em pasche apli hierosolymis puenis-
sent. infrogāte eos iacobo qnta p eos
fecisset dñs corā pplō referebāt. Cū g
septē dieb⁹ iacobi cū alijs aplis i tēplo
p̄dicasset corā Caypha z aliq̄b⁹ iudeis
z iā p̄e eēt vt iā baptizari vellēt. repē-
te qdā tēpluz ingrediēs clamare ince-
pit. O viri israhelice qd facit⁹. Cur ab
istis vos mag⁹ decipi pmittit⁹. Intā-
tū aut pplm p̄citauit. vt aplos lapida-
revellēt. Ascendit aut hō ille sup gradū
vbi iacobi p̄dicabat z ipm p̄cipitauit
dorsuz. z extūc plimū claudicauit. Hic
aut. vij. anno post ascēsiōē dñi br̄s
iacobi passus est. ¶ In anno at
ep̄at⁹ sui. xxx. vidētes iudei q paulū nō
possent occidere eo q cesarē appellassz
z romā missus fuisset. p̄secutōis sue rē

De sancto Iacobo aplo minori

rannidē in iacobū puerterūt. P̄ eū oc-
casionē q̄rētes. Et sic p̄dicat̄ egisippus
p̄tēporane aploz refert. fm qd̄ in ec-
clesiastica hystoria iuenit̄. iudei ad euz
puenerūt dicētes. **V**ram̄ te vt reuocet
pplm̄ qz̄ ipe errat in iesu purās q̄ ipse
sit xps. Precamur ḡ vt dissuadeas oī-
bus pueniētibz̄ in die pasche de iesu. et
bi ei obtpabim̄ oēs. z de te tā nos q̄
ppls testimoniu ferim̄. qz̄ iust̄ es z p-
sonā nulli accipis. Statuerūt igit̄ illū
sup pinnā tēpli z voce maḡ clamātes
dixerūt. **V**iroz iustissime cui nos oēs
obtpare debem̄. qm̄ ppls errat post ie-
sum q̄ crucifixus ē enūcia nobis qd̄ tū
bi videt̄. Tūc iacobū cū ingēti voce rō-
dit. Quid me introgas de filio hoīs.
Ecce ipe sedet in celis a dextris summe
p̄tētis. v̄etur iudicare viuos z mortu-
os. Nec audietes xpiani valde gauisi
sūt. z libet̄ eū audierūt. Pharisei at̄
z scribe dixerūt. **V**alefecim̄ tale testi-
moniu p̄stare iesu. Sz̄ ascēdam̄ z p̄ci-
pitē eū deorsuz. vt ceteri terreant̄. et
ei credere nō p̄sumāt. Et sicut̄ voce ma-
gna exclamauerūt dicētes. **V**o z iust̄
errauit. Ascēderūt ḡz p̄cipitauerūt eū
Cū ḡp̄cipitassent lapidibz̄ eū obue-
bāt dicētes. **L**apidem̄ iacobū iustuz.
Qui deiecit nō solū mori nō potuit. sz̄ cō-
uers̄ z sup genua p̄cūbēs dicebat **R**o-
go dñe dimitte eis. qz̄ nesciūt qd̄ faciūt
Tūc vn̄ ex sacerdotibz̄ ex filiis rechab
exclamauit. Pareite q̄so. qd̄ facitis. p
vob̄ orat h̄ iust̄ quē lapidat̄. Tūc vn̄
ex ip̄is p̄tēca fullonis arripies valido
ictu caput ei⁹ ip̄erijt z cereb̄ū excussit.
H⁹ egisipp⁹ **T**alīqz martyrio m̄guit
ad dñz s̄b nerone q̄ cepit āno dñi. lviij.
sepult⁹ ibidē p̄p̄ tēplū. Cū at̄ ppls vel-
let ei⁹ mortē vidicare z malefactores
cape z punire p̄tē ausugerēt. Refert
ioseph⁹ q̄ p̄tē mortē iacobi iusti
fctm̄ ē excidiū i hierl̄z z dispsio iudeoz
sz̄ nō solū ob mortē iacobi. sz̄ etiā ob
mortē dñi p̄cipue destructio facta est
fm qd̄ dicit dñs. **N**ō relinq̄nt in telapi-
dē sup lapidē eo q̄ nō coguer̄ tps̄ v̄s̄
tq̄tōis tue. Sz̄ qm̄ nō vult dñs mortē

p̄tōis. z vt ip̄i excusatoez nō h̄ent. p
xl. annos eoz p̄niam expectauit. z per
aplos marie p̄ iacobū frēm dñi inter
eos p̄tinue p̄dicantē eos ad p̄niam re-
uocabat. Sz̄ cū p̄ ammonitōez eos nō
posset reuocare voluit eos saltē p̄digi-
is exterrere. **H**ā i his. xl. annis sibi ad
p̄niam dat̄ mltā mōstra z p̄digia. sic
refert Ioseph⁹ euenerūt. **H**ā stella p̄e
fulgēs gladio p̄ oīa s̄līs visa est ciuita-
ti desup imminere. ac p̄ totū annū exitia
libus flāmis ardere. **I**n qdā festo azi-
moz hora noctis nona tāt⁹ fulgor araz
templūqz̄ circūdedit. vt oēs diē clarif-
simū factū putarēt. **I**n eadē festiuita-
te vitula ad imolādū adducta int̄ mī-
nistroz man⁹ agnā subito est enixa.
Post aliq̄t dies p̄pe solis occasum v̄s̄t
sunt curr⁹ z q̄drige in oīi regiōe p̄ aer-
rem ferri z armatoz cohortes miscerē
nubibz̄ z vrbes circūdare agminibz̄ i⁹
prouisis. **I**n alio diē festo q̄ penthe-
costen appellat̄ noctu sacerdotes tem-
plum ingressi ad ministeria ex more
cōplenda. motus q̄sdā strepituz sen-
serūt ac voces subitas audierūt dicen-
tes. **T**raseam⁹ ab his sedibz̄. **A**n-
te quartū etiā annū bellū qdā vir noīe
iesus ananie fili⁹ in festo tabernaculo/
rū rep̄ere clamare cepit. **V**ox ab orien-
te. vox ab occidēte. vox a q̄ttuor v̄tīs.
vox sup hierosolymā z sup tēplū. vox
sup sp̄sōs z sp̄sās. vox sup pplm̄ vni-
uersuz. **P**redict⁹ igit̄ vir caput. cecidit
berat̄. Sz̄ ille aliud dicere neq̄ens q̄n-
to pl⁹ p̄berat̄ tāto fort⁹ clamabat **A**d
iudicē igit̄ adducit. tormentis diris afficit
v̄sqz̄ ad patefactōez ossiū laniat̄. Sz̄ il-
le nec p̄ces nec lachrymas effundebat
sz̄ cū qdā vlulatu p̄ singula pene p̄be-
ra eadē p̄ferebat addēs etiā h̄. **E**le ve
hierosolymis. **N**ec ioseph⁹. **E** Cū
aut̄ iudei nec ammonitōibz̄ puerterēt.
nec tātis p̄digijs frerent̄ p̄ q̄drageti/
mū ānū dñs **E**lephantianū z **T**yrū hie-
rusalē adduxit. q̄ ip̄az ciuitatē fundit⁹
destruxerūt. **H**ec autē fuit causa aduē-
tus ip̄oz in hierusalē sicut in quadā
hystoria inuenit̄. licz̄ apocryfa. **Q**uidēs
12

De sancto Iacobo aplo minori

pylat⁹ q³ iesum innocentē cōdemnaue/
rat tīmēs offensam tyberij cesar⁹ p se
excusando nūciū noīe Albanū ad cesa/
rē destinauit. Eo aut tpe Vespasian⁹
monarchiā in galaciā a tyberio cesare
tenebat. Nūc⁹ igit⁹ pylat⁹ a ventis cō/
trarj⁹s in galaciā pellit. et ad Vespasi/
anū adducit. Talis aut ibi fuabat cō/
suetudo. vt q³cūq³ ibidē naufragiū pa/
teret. reb⁹ et futuri pncipis subderet.
Quē vespasian⁹ q³s eēt aut vñ veniret
seu q³ tenderet requisit. Cui ille. Hie/
rosolimitan⁹ sum. de partib⁹ illis veni
Romā vsq³ tendebā. Cui vespasian⁹
De terra sapiētū venis. artē nosti me
dicam⁹is. medic⁹ es. curare me debes.
Vespasian⁹ em⁹ q³ddā genus pmiū na/
rib⁹ insitū ab infanciā gerebat. Un⁹ et
a vespis Vespasian⁹ dicebat. Cui vir
ille rñdit. Artē medicam⁹is dñe nescio
et sō curare te nō valeo. Cui vespasi/
nus. Nisi me curauer⁹ morte morier⁹.
Cui ille ait. Ille q³ cecos illuminauit.
Omōes effugauit. mortuos suscitauit.
ille nouit q³ artē medēdi ignoro. Cui
vespasian⁹. Quis est ille de q³ tāta pfa/
ris. Et ille. Iesus nazaren⁹ quē iudei
p inuidiā occiderūt. in quē si credider⁹
sanitat⁹ grām psequis. Et vespasian⁹
ait. Credo. q³ qui mortuos suscitauit.
me etiā de infirmitate hac liberare po/
terit. Et h⁹ dicēdo. vesp⁹ de narib⁹ eius
ceciderūt. et p⁹nuo sanitatem recepit.
Tūc vespasian⁹ ingēti gaudio replet⁹
ait. Cerr⁹ sum q³ fili⁹ dei fuit q³ me cu/
rare potuit. Perita igit⁹ a cesare licētia
hierosolymā cū manu armata pgam
et oēs p⁹ditores h⁹ et occisores fundit⁹
euertā. Dixitq³ Albano nūciō pylat⁹.
Reb⁹ et vitā san⁹ et incolumis domuz
tuā mei lnia reuertar⁹. Vespasian⁹ igit⁹
tur romā adiit. et destruēdi iudeā et hie/
rusalē a Tyberio cesare lniā ipetra/
uit. Per annos igit⁹ plures exercitū cō/
gregauit. tpe scz Heronis ipatoris cū
iudei ipio rebellassent. Un⁹ fm croni/
cas nō fecit h⁹ zelo xpī. sed quia a dñō
recesserāt romanoz. Hierusalē igit⁹ cū
copioso exercitū Vespasian⁹ aduenit.

et in die pasche hierusalē p circūitū po/
tēter obsedit. ibiq³ infinitā mltitudiez
q³ ad diem festū puenierat conclusit.
¶ Per aliq³ aut tps an⁹q³ vespasia/
nus hierlm adueniret. fideles qui ibi
erāt a spūscō admonent⁹ vt inde rece/
dāt et in q³daz opido trans iordanē q³
pellan vocat⁹ secedāt. vt ablat⁹ ab vr/
be scris vir⁹. celesti vidicte fieret loc⁹ tā
de vrbe sacrilega. q³ de p⁹lo scelerato.
Quādā aut ciuitatē iudee noīe iona/
patā in q³ Ioseph⁹ et dur⁹ et pnceps erat
p⁹mo oīm est aggressus. Sz iosephus
cū suis virilit⁹ resistebat. Tāde⁹ vidēs
ioseph⁹ imminere excidiū ciuitat⁹. assum/
ptis vndecim iudeis subterraneā do/
mū intrauit. vbi q³driduana fame af/
flicti iudei nō p⁹sentiēte Iosepho ma/
lebāt ibidē mori q³ Vespasiani se sub/
mittere fuituri. Volebātq³ se mutuo
interficere et sanguinē suū in sacrificiū
deo offerre. Et qm Ioseph⁹ inter eos
dignior erat. volebāt eū p⁹mit⁹ occide/
re. vt eius effusiōe sanguis deus citius
placaret. Vt vt in q³dā cronica d⁹. sō
se mutuo interficere volebāt. ne darēt
in manib⁹ romanoz. At iosephus vir
prudēs et mori nolēs. iudicē moris et sa/
crificij se pstituit et q³ p⁹ alio occidē/
dus esset int⁹ binos et binos sorte mit/
tere iussit. Vissis igit⁹ sortib⁹. fors nūc
vnū nūc aliū morti tradidit donec vñ/
tū est ad vltimū. cū q³ Ioseph⁹ sortem
missur⁹ fuit. Tūc ioseph⁹ hō strēnu⁹ et
agilis gladiū illi abstulit. et q³ magis
eligeret vitā se⁹ aut mortē requisit. et vt
sine dilatiōe eligeret pcepit. Et ille tñ/
mēs rñdit. Vltimē si recusō. si grā tui
vitā pseruare valeo. Tūc ioseph⁹ vñ
familiari Vespasiani et sibi etiā fami/
liari latēter locut⁹ ē. et vt sibi vitā dona/
ret petijt. et q³ petijt ipetrauit. Cū aut
an⁹ Vespasianū Ioseph⁹ esz adduct⁹
dixit ei vespasian⁹. Vortē meruisses
si h⁹ petitiōib⁹ liberat⁹ nō esses. Et iose/
phus. Si q³ pperā actū est in melius
cōmutari pōt. Et vespasian⁹. Qui vi/
ctus est q³ facere pōt. Et ioseph⁹. Ali/
q³ facere potero si dictis meis aures

De sancto Iacobo aplo miori

tuas demulsero. Et vespasianus. Cōce
dat ut p̄bis tuis inherereas. et q̄cqd bo/
ni dicitur es pacifice audiat. Et Iose/
phus. Imperator romanus interijt et sena/
tus impatores te fecit. Et vespasianus.
Si p̄pheta es. q̄re nō es vaticinat⁹ hu/
ic ciuitati q̄ mee sit subijciēda ditioni.
Et iosephus. Per q̄draginta dies hoc
eis p̄dixi. Interea legati romanorū
veniūt. vespasianū in imp̄iūz sublima/
tū asserūt. eūq̄ romā deducunt. Hoc
q̄z Eusebi⁹ in cronica testat. q. s. Iose/
phus vespasiano p̄dixit tā de impato/
ris morte q̄ de sua sublimitate. Reli/
quit aut vespasian⁹ tytū filiū suū i ob/
sidione hierlīm. Tytus aut ut in eadē
hystoria apocripha legit. audies p̄ez
suū in imp̄iūz sublimatū. tāto gaudio
et exultatōe replet q̄ neruorū p̄tractiōe
ex frigidityte corripit. et altero cruce de/
bilat⁹ p̄alysi torq̄t. Ioseph⁹ at audies
titū p̄alysi laborare. cām morbi et t̄ps
morbi diligēt inq̄rit. Cā nescit. morbi
iḡraf. de tpe at qm̄ audita p̄is electōe
h sibi acciderit aperit. Ioseph⁹ at vir/
puid⁹ et sapiēs ex paucis m̄tra p̄iecit. et
ex tpe morbi et cām inuenit scies quia
gaudio et leticia supabundāti debilita/
tus fuerit. Aniaduertēs itaq̄ qz p̄ria
p̄rijs curant. scies etiā qz qd amore cō/
q̄rit dolore frequēter amittit. q̄rere ce/
pit an aliq̄s esset q̄ p̄ncipis inimicitijs
obnox⁹ teneret. Et erat ibi seru⁹ adeo
tito molest⁹ ut sine vehemēti p̄turbati/
ōne nullaten⁹ i eū posset respicere nec
etiā nomē ei⁹ audire. Dixit itaq̄ tito.
Si curari desideras oēs q̄ in meo co/
mitatu venerint saluos facias. Cui ty/
tus. Quicūq̄ in tuo comitatu venerit
secur⁹ habeat et salu⁹. Tūc ioseph⁹ ci/
to prandiū fieri p̄cepit. et mēsam suam
mese tyri appositā locauit. et suū a de/
p̄ris suis sedere fecit. Quē ty⁹ respici/
ens molestia cōturbat⁹ infremuit. et q̄/
phus gaudio in frigidat⁹ fuerat. accessio/
ne furois incaluit neruosq̄ distēdēs
curat⁹ fuit. Post h̄ tytus et seruū in sui/
gram et iosephū in sui amicitia recepit
Etz aut hec hystoria apocripha nar

randa sit. lectoris iudicio relinq̄tur.

B Biennio igit a tyto hierlīm obse/
sa inter cetera mala q̄ obsessos q̄uiter
purgabant tāta fames omēs tenuit q̄
pentes filijs. et filij pentib⁹ virt vxo/
ribus. et vxores virs cibos nō tñ e ma/
nibus sz etiā ex ip̄is dentib⁹ rapiebāt.
Iuuenes etiā erate fortiores velut si/
mulachra p̄ vias oberrādo p̄ fame ex/
animes cadebāt. Qui mortuos sepeli/
ebāt sepe sup ip̄os mortuos mortui ca/
debāt. Ferozē itaq̄ cadauerū nō feren/
tes ex publico sumptu ip̄a sepeliēbant
Sz deficiēte sumptu. vincēte cadauer/
rū multitudine de muro cadauera p̄el/
pitabāt. At tytus circūiens cū vidisset
valles repletas cadauerib⁹. et totā pa/
triā ex eorū fetore corruptā. man⁹ suas
cū lachrymis ad celum leuauit dicens.
Deus tu vides. qz ego h̄ nō facio. Tā/
ta em̄ ibi fames erat q̄ calciamēta sua
et corrigias comede bāt. Patrona
qdā insup genere et diuitijs nobilis si/
cut in hysto. eccle. legit. cū p̄dones i ei⁹
domū irruētes eaz oibus expoliassent
nec sibi vltra qd comederet remāssisset
puuluz lacrētē tenēs i manib⁹ air. In/
felicis matris infelicioz fili. in bello. in
fame. in direptōe. cui te refuabo. Uel/
nūc o mi nate. esto matri cib⁹. p̄do/
nibus furoz. seculis fabula. Et his vi/
ctis filiū iugulauit et coxit. et dimidiūz
comedēs p̄ez alterā occultauit. Et ec/
ce p̄festim p̄dones odorē carnis senti/
entes in domū irruunt. et nisi carnē p̄/
dat mortē minant. Tunc illa detegēs
infantis mēbra. ecce inq̄t vobis prem/
optimā reseruauī. At illos tātus hor/
roz inuasit q̄ nec loq̄ potuerūt. Et illa
De⁹ est inq̄t filius hic. meū est p̄ctm̄.
Securi edite. qz p̄or ego comedi quez
genui. Nolite fieri aut m̄re religiosio/
res aut feminis molliores. q̄ si vincat
vos pietas et horretis. ego totū come/
dam que dimidiū iam comedi. illi ve/
ro tremētes et territi discesserūt. Tā/
dem secdo anno imp̄ij vespasiani tytus
hierusalē cepit. et captam subuertit. rē/
plūq̄ fundit⁹ destruxit. Et sicut iudei

De Inuentōe sancte crucis

xpm. xxx. denarijs emerant. sic et ipse
vno denario. xxx. iudeos veditit. Si-
cut aut narrat ioseph? nonagita septem
milia iudeos vendita sunt. et vnde ceter
centena milia fame et gladio perierunt.
H Legit qz qz tytus intrans hieru-
salem quedam mura densissimū vidit. ipm
qz pforari pcepit. Factoqz foramine qn-
dam intus senē aspectu et canicie vene-
rabile inuenerūt. Qui requisitus qz eēt
rēdit se esse ioseph ab arimathia ciui-
tate iudee seqz a iudeis ibidē clausus et
muratū fuisse. eo qz xpm sepelisset. Ad-
diditqz qz ab illo tpe vsqz nūc celesti sit
cibo pastus et diuino lumine pfortatus.
In euāgelio tñ Nicodemi dicit qz cū iu-
dei ipm reclusissent. xps resurgēs eum
inde eripuit et in arimathia duxit. Po-
test dici qz cū eductus a p̄dicatione xpi
nō cessaret. a iudeis iterū est reclusus.
Dortuo qz vespasiano impatore Ty-
tus fili? eius eidez in impio successit qz
fuit vir clemētissim? et multē liberalita-
tis. Tanteqz bonitatis fuit sic ait Eu-
sebi? cesariensis in cronica testat? Hie-
ronym? qz dū qdam sero recordat? fuisset
qz illo die nil bonē egisset aut nihil de-
disset ait. Quamici hūc dies pdidi. P-
longa tpa qdam iudei hierlm reedifi-
care volētes exeuntes pmo mane plu-
rimas cruces de rore inuenerūt. qz ter-
riti fugiētes. et secūdo mane redeūtes
vnusqz vsqz vt ait Wiler? in cronica sua
cruces sanguineas vestib? suis insitas
inuenit. qz vehemētē territi in fugā ite-
rū versi sunt. s; terciō die reuersi. vapo-
re ignis de terra pdeūtis penitus sūt
exusti. **Legenda. lxiiij. A**

De Inuentōe sancte crucis.

Inuentio sancte cru-
cis dicit qz tali die crux inue-
ta fuisse refertur. Nam et an-
tea fuit inuenta a Seth fi-
lio Adam in terrestri paradiso. sicut i-
fra narratur a Salomone. in libano a
regina sabba. in Salomonis tēplo. a
iudeis in aqua piscine. hodie ab hele-
na in monte caluarie. **A**

Inuentio sancte crucis post an-
nos ducentos et amplius a resur-
rectione dñi facta est. Legit ei
in euāgelio Nicodemi qz cū adam in-
firmaret. Seth filius ei? portas paradisi
si adijt et oleū ligni misēdie qz corp? pa-
tris pungeret et sanitatē reciper postu-
lauit. Cui apparēs michael archange-
lus ait Noli laborare neqz flere. p oleo
ligni misēdie obtinēdo. qz nullaten? il-
lud assequi poteris. nisi qñ cōpleti fuerit
qñqz milia qngēri anni. licet ab Adā
vsqz ad passionē xpi anni tñ qñqz mi-
lia centū nonagintā nouē fluxisse credā-
tur. Legit qz alibi qz angel? eidē ramu-
sculū qndā obtulit et iussit qz in monte
libani plantaret. In quadā vero hy-
storia grecoz licz apocrypha legit qz an-
gelus d ligno in q peccauit Adā. eidē
tradidit dices. qz quādo faceret fructū
pater sanaret. Qui rediēs et patrē mor-
tuū inueniēs ipm ramū sup tumulu-
z patris plātauit. Qui plantat? in arbo-
rem magnā creuit. et vsqz ad Salomo-
nis tpa pdurauit. Ultrū aut hec vera
sint. lectoris iudicio relinqtur cū i nul-
la cronica vel hystoria autētica hec le-
gant. Salomō aut arborē tā pulchrā
cōsiderās ipam pcepit incidit i domo
saltus locari. Nusqz tñ vt ait Iohes
beleth locari poterat nec alicui loco a-
pta reperiri valebat. sed modo aut ex-
cedebat longitudinē. aut deficiebat ni-
mīa breuitate. Si quādo pō fm loci
exigentia ipaz rōnabiliter decurtassent
adeo breuis videbat qz oīno incōgrua
habebat. Ob hoc indignatī artifices
ipam reprobauerūt et sup qndā lacuz
vt esset pons trāseuntib? piecerūt. Re-
gina aut sabba cū venisset audire sapi-
entiā Salomonis. et p̄dictū lacū trāsi-
re veller. vidit in spū qz saluator mūdi
in ligno suspēdend? fuerat. et iō sup il-
lud lignū transire noluit. sed ipm pti-
nus adorauit. In hystoria tñ schola-
stica legit qz p̄dictū lignū regina sab-
ba in domo saltus vidit. Cūqz ad do-
mū suam redisset. incrimauit Salomo-
ni qz in illo ligno qdam suspēdēd? eēt

De Inuentōe sancte crucis

De cuius mortē iudeorū regnum deleri deberet. Salomō igit̃ predictū lignū inde sustulit. et ī pfundissimis terre vīsceribz illud dīmergi fecit. Postea p̃batica piscīna ibidē facta est. vbi nathīnei hostias abluebāt. et nō solum ex de senſu angeli sed etiā ex virtute ip̃i ligni tradit̃ ibi fieri et aque cōmōtionez et infirmoz curationē. Appropinquāte vero passiōe xp̃i p̃dictū lignū sup̃ enataſſe phibetur. Cum aut̃ illud iudei vidissent. ip̃m acceperūt et crucem dño parauerūt. Ip̃a aut̃ crux chriſti ex quattuor generibz lignozū fuisse phibetur. scz palme. cypressi. oliue. et cedri. Uñ versus. Ligna crucis palma cedrus cypressus oliua. In cruce em̃ fuit hec quadruplex differentia lignozū. scz lignū erectum. lignū trāſuerſum. tabula supposita. et truncus cui crux erat infixa. Vel fm Gregorū raronē. tabula trāſuerſa que fuit sub pedibz chriſti. vñ qdlibet horum potu it̃ esse alicui⁹ predictoz lignozū. Hanc differentia lignozū videtur apl̃us innuere cum dicit. Ut possitis cōphēdere cum oibz sanctis que ſit longitudo. latitudo. ſublimitas. et pfundum. Que verba Auguſtin⁹ ibidez doctor egregius ſic exponit. Crucem inqt̃ domini cui⁹ latitudo dicit̃ in trāſuerſo ligno quo extendunt̃ man⁹. lōgitudo a terra vsqz ad ip̃am latitudinē q̃ a manibz infra rotū corpus affigitur. altitudo a latitudine vsqz ſurſum cui⁹ adheret caput. pfundū vero qd terre infixum abſcōdit̃. Quo ſigno crucis omnis actio humana et xp̃iana deſcribit̃. bene opari in chriſto et ei p̃ſeuerāter inherere. ſpirare celeſtia. ſacramēta nō p̃phanare. B Iſtud lignū crucis p̃cioſum p̃ annos ducēros et vltra ſub terra latuit ſed ab Helena matre Cōſtanti⁹ imp̃atoris hoc modo repertū fuit. In tempe illo p̃gregata eſt iuxta danubiū flumi⁹ multitudo innumera bilis barbarozū volens flumi⁹ tranſire et om̃es regiones vsqz ad occidentē ſuo dño ſubiugare. Quod vbi Cōſtanti⁹

imp̃ator comp̃it caſtra mox uit et cōtra danubiū ſe cum ſuo exercitū collocauit. At barbarozū crescente multitudinē. et iam flumi⁹ tranſeunte Cōſtanti⁹ nimio terrore cōcutitur. videns quia eſſent die craſtino cum eo plium cōmiſſuri. Sequēti igit̃ nocte ab angelo excitatur. et vt ſurſum reſpiciat admonet̃. Qui in celum aſpiciens vidit ſignū crucis ex clariffimo lumine factū. litteris aureis hunc titulū habens ſcriptum. In hoc ſigno vinces Qui celeſti viſione confortat⁹ ſimilitudinē crucis fecit. et ip̃am ante ſuum exercitū ferri iuſſit. Irruensqz in hoſtes ip̃os in fugam vertit. et multitudine maximā interfecit. Tunc Cōſtanti⁹ om̃es templozū pontifices cōuocauit. et cuius dei hoc ſignū eſſet diligentius inq̃ſiuit. Quibz ſe neſcit̃ re dicentibz. quidā chriſtiani adueniunt. et ei ſancte crucis myſteriū et fidē trinitatis plenius narrauerūt. Qui in xp̃m p̃fecte tūc credidit et ab Eusebio papa vel fm quosdā libz a cefariēſi ep̃o ſacrum baptiſma ſuſcepit. Sed i hac hystoria multa ponunt̃ q̃bz cōtradicit̃ hystoria triptita et eccl̃aſtica. et vita ſancti Silueſtri et geſta p̃ſificū romanorū. Scdm̃ quosdā nō fuit iſte Cōſtanti⁹ imp̃ator qui a beato Silueſtro papa fuit baptizatus et ad fidē cōuerſus. ſicut aliquē hystorie vident̃ innuere. ſed fuit Cōſtanti⁹ pater ip̃i Cōſtanti⁹. ſicut in aliq̃bz hystorijs inuenit̃. Ille em̃ Cōſtanti⁹ alio modo ad fidem venit ſicut in hystoria ſcti Silueſtri legit̃ nec ab Eusebio ſz a ſilueſtro baptizatus fuiſſe narrat̃. Hor tuo aut̃ ip̃o Cōſtantino. Cōſtanti⁹ memor victorie patr̃s quā virtute ſancte crucis habuerat. Helenā matrē ſuam hieroſolymā pro ip̃a cruce inueniēda tranſmiſit. ſicut inferi⁹ eſt notatū. Hystoria tñ eccl̃e. hāc victoriaz alit̃ factā narrat. At enī q̃ cū maxēti⁹ romanū ip̃iuz inuaſiſſet. Cōſtanti⁹ imp̃ator iuxta pontē albinū cū maxētiō conſicturus aduenit. Cū igit̃ anxius mē

De Inuentōe sancte crucis

tum esset. et p sibi mittendo auxilio ad celū oculos crebro leuaret. vidit p so/ porē ad orientis ptem in celo signū cru/ cis fulgore igneo rutilare. angelosq a stare et sibi dicere. **C**onstāne in h vin/ ces. Et vt dicit in hysto. trip. dum Co/ stātinus qd hoc esset miraret. xps no/ te supueniente eidē apparuit cū signo qd vidit in celo. iussitq vt fieret eius signi figuratio q foret auxiliū in p/ gressu sibi p/loz. Tūc pstantin⁹ letus reddi/ tus et de victoria iam secur⁹ signū cru/ cis qd in celo viderat in sua fronte de/ signat. verilla militaria i signaculum crucis transformat. et i manu dextra au/ ream crucē portat. Post h dñm exora/ uit ne dexterā suā quā signo crucis mu/ nierat salutari. cruore romani sangui/ nis maculari pmitteret. s; sine sangui/ nis effusione victoriā sibi de tyranno p/ staret. **S**axenti⁹ aut iussit nauib; ad decipulā cōpositis flumiū sternit suppo/ sitis pontib; exequi. Cū aut pstantin⁹ iam ad flumiū appropinquaret. maxēti⁹ in occursum cū paucis veloci⁹ ei p/ git. iubens vt ceteri se sequantur opus pō/ tem cū paucis pscendit. et decipula qua pstantinū decipere voluit est decept⁹. et in flumiū pfundum demersus. **C**ostāti/ nus p ab oib; vnanimi⁹ ē susceptus. Et sic legi⁹ in qdam cronica satis au/ tētica. pstantin⁹ tūc pfecte nō credidit. nec tūc sacrū baptisma suscepit. s; ali/ qnto tps intericcto. visionē illā Petri et Pauli vidit. et sacro baptismo per Siluestrū papā renat⁹ et a lepra mun/ dat⁹ in xpm deinceps pfecte credidit. et sic mrez suā helenā hierosolymā m/ sit vt crucē dñi rediret. Ambro. tñ in epla de obitu theodosij et hystoria tri/ pta dicūt q in vltimis pstitur⁹ bap/ tisma suscepit. baptisimū differēs vt pos/ set in iordanis flumie baptizari. Hoc idē dic⁹ Hiero. in cronica. Tertū est qd q sub Siluestro papa xpian⁹ effect⁹ ē. **A**ltū aut baptisimū distulit in dubiū vertit. **U**ñ d illa legēda scti Siluestri qd ad plura sūt dubitat. **H**ec igit hysto/ ria de inuentōe crucis q in ecclesiasticis

hystorijs inuenit cui etiā psonāt croni/ ce videt esse mag⁹ autētica q illa q per ecclesias recitat. **C**ōstat em mltā libi/ dē esse q nō psonāt p/itari. nisi forte qd vellet dicere vt sup⁹ dictū ē. q nō fuit pstantin⁹ ille. s; pstantin⁹ p⁹ ei⁹ qd tñ m/ tū autēticū n videt. s; i qbusdā vltra ma/ rinis hystorijs sic legat. **D**um aut helenā hierosolē aduenisset oēs iu/ deoz sapientes q p totā regionē repri/ sunt ad se cōgregari pcepit. **H**ec at he/ lena pūs stabularia fuerat. s; ppter ei⁹ pulchritudinē pstantin⁹ sibi eā pūnxit em qd dicit Amb. in hec pba. Stabu/ laria hāc fuisse asserūt. s; pūncta ē cō/ stantino seniori q postea regnū adept⁹ ē. **B**ona stabularia q tā diligēter p/lepe dñi reqsiuit. **B**ona stabularia. q illuz stabulariū nō igravit. q vulnera cura/ uit a latronib; vulnerati **B**ona stabu/ laria q maluit oia estimare stercorea vt xpm lucrificeret. s; illā xps de stercore leuauit ad regnū. **H**ec Amb. **A**lij pō asserūt et in qdā cronica satis autēti/ ca legi⁹ q ipa Helena fuit filia choelis regis britonū. quā Costantin⁹ in britā/ niā veniēs cum eēt vnica pzi suo duxit vxorē. vñ insula post mortē choelis sibi deuenit. **H**oc et ipi britones attestā tur. **L**icet alibi legat q fuerit treuerēf. **J**udei igit nimis formidātes dicebāt ad inuicē. qre putat q regina nos ad se faciat cōgregari. **U**ñ at ex eis noīe iudas dixit. **S**cio em qz vult a nobis discere vbi nā sit lignū crucis in q xpus crucifix⁹ fuit. videre gne aliqis sibi con/ fiteri psumat. **S**in autē certissime scia/ tis q lex nra euacuabit. et pñe traditi/ ones fundit⁹ destruent. **S**ache⁹ enim au⁹ me⁹ pñuēiauit pzi mco symoni. et pzi me⁹ mortēs dixit mihi **U**ide fili qñ inqret crux xpi. illā manifesta aī q ali/ qua patiaris tormēta. **N**usq ei extūc gens iudeoz regib; s; illi q crucifixuz adorāt. qz ipe xps filius dei erat. **C**ui ego dixi. **P**ater mi. **S**i xē pñes nri ipz xpm esse dei filiū cōgnerūt. cur ipz cru/ cis patibulo affixerūt. **E**t rñdit. **N**ouit dñs. qz nūq in pñis eoz extūti. s; eis

De Inuentōe sancte crucis

sepi⁹ cōtradixi. Quia p̄o ip̄e phariseo
rū vicia exp̄obrabat. ip̄m crucifigi fe-
cerūt. Ip̄e p̄o die terciā resurrexit. z ce-
los discipulis vidētib⁹ penetravit. In
quē Stephan⁹ frat⁹ me⁹ credidit. quez
iudeoz vesania lapidavit. Elide g̃ fili
ne ip̄m vel discipulos ei⁹ audeas blas-
phemare. Nō videt aut multū pbabi-
le q^d p̄i isti iude tpe passiōis xp̄ie po-
tuerit. cū a passiōe xp̄i vsq^z ad helenaz
sub q̄ iudas fuit fluxerūt plusq^z ducē-
ti septuaginta anni. nisi forte diceret q^d
tūc hoies plus q^m mō viuebāt. Dixe-
rūt g̃ iudei ad iudam. Hos talia nūq^m
audiuim⁹. Uerūt si de h̄ regina q̄ sic
rit vide ne h̄ sibi aliq̄ren⁹ cōfitear⁹. Lū
g̃ illi aū reginā stetitissent. z illa eos in-
terrogasset de loco vbi fuerat dñs cru-
cifixus. z ip̄i locū nullaten⁹ indicare vel-
lent. iussit eos oēs igne cremari. Et il-
li oēs timētes tradiderūt iudā dicētes
Hic dñs iusti z p̄p̄e filius optime no-
uit legē. z tibi oīa q̄ q̄sieris ab eo indi-
cabit. Tūc illa oēs dimittēs tenuit iu-
dā solū. Qui dixit. Voz z vīta tibi p-
posita sunt q^d maluer⁹ elige. Q̄stēde
igit mibi locuz q̄ golgartha d̄r vbi fuit
dñs crucifix⁹ vt crucē ei⁹ inuenire pos-
sim. Rñ d̄t iudas. Quō locū scire vale-
am cū ducēti anni iā z ampli⁹ fluxerit
z neq^z illo tpe nat⁹ esset. Lū regina.
Per crucifixū fame te perimā nisi mi-
hi dixeris vītātē. Ip̄m igit in puteum
siccū iussit p̄ijcīz ibidē famis molestia
cruciari. Lū g̃ ibidē sex dieb⁹ sine cibo
māssisset. die septimo extrahi petijt. et
crucē se indicatuz p̄misit. Lū g̃ extra-
ctus ad locū venisset z ibidē orasset. lo-
cus subito cōmouet z fum⁹ aromatuz
mire odoris sentit. ita vt mirat⁹ iudas
ambab⁹ manib⁹ plauderet z diceret.
In veritate xpe tu es saluator mūdi.
Erat aut in loco illo sic in ecclesiasticis
hystorijs legit. templū vener⁹ q^d adri-
anus imp̄ator ibidem p̄struxerat. vt si
q̄s xp̄ianoz in illo loco adorare voluis-
set. videret venerē adorare. z ob h̄ in-
frēq̄ns z pene obliuioni dat⁹ fuerat lo-
cus. Regina at̄ tēpluz fundit⁹ fecit de

strui z locū inarari. Post h̄ iudas p̄an-
gens se viriliter fodere cepit. z vīginti
passus fodiēs tres cruces absconditas
reppit. q̄s ad reginā p̄tin⁹ deportauit
Lū aut crucē xp̄i ab alijs latronū ne-
scirēt discernere. eas in medijs ciuitatis
posuerūt ibidē gl̄iam dñi p̄stolantes.
Et ecce dū circa horā nonā q̄daz iune-
nis mortu⁹ deferret. iudas feretrū te-
nuit. z p̄mā z scdā crucē sup corpus
defuncti apposuit. sz neq^z ille surrexit
apponens aut terciā crucē p̄tin⁹ redijt
defunct⁹ ad vitā. E In hystorijs
aut ecclesiasticis legit q^d cū q̄dam mulier
p̄maria ciuitat⁹ semiuiua iaceret. Ba-
chari⁹ ep̄s hierosolymitan⁹ p̄mā z se-
cūdā crucē adhibuit sz nihil p̄fecit. ter-
ciā p̄o apposuit z mulier ap̄tis oculis
p̄tin⁹ sanata surrexit. Amb. p̄o dicit q^d
discernit ip̄am crucē dñi p̄ titulū quē
posuerat pylat⁹. quē titulū ibidē inue-
nit z legit. Diabol⁹ aut in aere vocife-
rabat dicēs. Q̄ iuda q̄d h̄ fecisti. Ju-
de meo p̄ria opat⁹ es. Nā ille me sua-
dente fec̄ p̄ditionē z tu me renuēre iē-
su inuenisti crucē. Per illū multoz lu-
crat⁹ sum anias. p̄ te p̄dere videoz iam
lucratas. Per illū regnabā in p̄plo. p̄
te iaz expellar a regno. Uerūt tibi vi-
cem rependā z p̄ te regē aliū suscitabo
q̄ fidē deserēs crucifixi. cū tormētis te
negare faciet crucifixū. Q̄d q̄dez de iu-
liano apostata dictū videt q̄ iudā ep̄s
hierosolymis factū multis tormētis af-
fecit. z martyre xp̄i fec̄. Audiēs iudas
vociferantē diabolū nihil extimuit. sz
p̄stāter diabolo maledixit dicēs. Xps
te dānet in abyssuz ignis eterni. Post
h̄ iudas baptizat. quiriac⁹ appellat. et
hierosolymoz defuncto ep̄o ibidez in
ep̄m ordinat. Uerūt cum brā helena
clauos dñi nō h̄et. rogauit ep̄m quiri-
acū vt ad locū p̄geret. z clauos dñi q̄-
reret. Qui cū venisset z ad dñm p̄ces
fudisset. p̄tinuo velut aux clauū fulgē-
tes in trā apparuerūt. Quos ille acci-
piens regine detulit. Illa at̄ genua fi-
gens in terra z caput inclinās. eos cū
m̄lta reuerētia adorauit Crucē g̃ par-

De sancto Johāne ante portā latinā

tē helena detulit filio. ptem pō thecis argēteis p dītā reliq̄t in loco. Clauos pō q̄b̄ dñicū corp⁹ fuerat affixuz por-
tat ad filiū. ex q̄b̄ vt Eusebi⁹ cesariēsis refert frena q̄b̄ vtēret ad bellū cōposu-
it. z ex alijs galeā suā armauit. Nō
nulli at̄ asserūt vt Bieg⁹. turonen. cla-
uos q̄ttuor in dñico corp⁹ fuisse. ex q̄-
bus helena duos i freno ipatoris po-
suit. terciū in imagine p̄stātini q̄ rome
supemiet vrbi locauit. z q̄rtū in mare
adriaticū q̄d vsq̄ tūc fuerat nauigāti-
um vorago piccit. p̄cipiēs h̄ festū de i-
uentōe scē crucis singul⁹ annis solēnī
celebrari Amb. pō sic ait. Quēsiuit he-
lena clauos dñi z inuenit. Et de vno
frena fieri p̄cepit z de altero dyadema
intexuit. Recte clau⁹ in capite. corona i
vertice. z i manu habena. vt sensus p̄-
mineat. fides luceat. p̄as regat. Sā-
ctum aut̄ q̄riacū ep̄m iulian⁹ apostata
postmodū interfecit. ex eo q̄ scām cru-
cē inuenit. cū vbiq̄ signū crucis destru-
ere niteret. Cū em̄ p̄ p̄las p̄geret. cepit
quiriacū inuitare ad sacrificia idolorū
q̄d cū ille renueret. dextrā sibi abscidi
fecit dicēs. Hac manu multas eplās
sc̄psit. q̄b̄ mltos a deoz sacrificijs re-
uocauit. Cui dixit q̄riac⁹. Vultū mi-
hi canis insensate p̄fuisisti. q̄ p̄us q̄ in
xp̄m credere sepi⁹ ad synagogas iude-
orū scribebā eplās vt null⁹ in xp̄m cre-
deret. z ecce nūc scādalu mei corp̄is ab-
scidisti. Tūc iulian⁹ plumbū fecit liq̄riz
in os ei⁹ infundi. deinde lectū ferreum
iussit afferri z in eo q̄riacū extēdi. z de
sup carbones salē z adipē spargi. Sz
cuz q̄riac⁹ immobilis p̄maneret. dixit ei
iulian⁹. Si nō vis sacrificare dijs. sal-
tē dic te xp̄ianū nō esse. Qui cū execrās
recusaret. iussit altā fouē fieri z serpē-
tes venenatos ibidē poni. z q̄riacū in
eādē lactari. Sz tū serpētes p̄tinuo mor-
tui sunt. Iussitq̄ iulian⁹ quiriacū i cal-
dam oleo feruētissimo plenā mitti. q̄
dū se signās spōte intrare veller rogās
dñm vt eū itez in martyrij lauacro ba-
ptizaret. irat⁹ iulian⁹ iussit pect⁹ ei⁹ gla-
dio p̄forari. z sic in dño p̄sumari p̄me

ruit. Sz Quāta aut̄ sit xp̄us sancte
crucis in illo fideli notario patet. quē q̄-
dā mag⁹ decepit z ad q̄ndā locū i quē
demonēs aduocauerat duxit p̄mittēs
ei q̄ mlt⁹ diuitijs abūdaret. Et ecce vt
dixit q̄ndū magnū ethiopē sup excelsū
thronū sedere z i circūitu ei⁹ alios ethi-
opes circa eū cū lāceis z fustib⁹ stātes.
Tūc ille mag⁹ p̄dictū interrogauit di-
cēs. Quis ē iste puer. Et ille. Dñe ser-
uus n̄r est. Cui demō. Si vis me ado-
rare z seru⁹ me⁹ esse z xp̄m tuū negare
faciā te sedere i dextra mea. Ille autez
signū crucis mox edidit z se xp̄i saluato-
ris seruū libere esse exclamauit. statiq̄
vt edidit signū crucis oīs illa demonūz
mūtudo euauit. Post h̄ cū q̄dā vice
tēpluz scē Sophie p̄dict⁹ notari⁹ cuz
dño suo intrasset. z añ saluatoris ima-
ginē ambo staret. vidit dñs su⁹ q̄ p̄di-
cta imago sup notariū oculos fixos ha-
beret. z ip̄m attēte respiceret. q̄d vidēs
dixit dñs z admirās. inuenē ex pte de-
xtra stare fecit. viditq̄ q̄ imago in illā
itez ptem oculos voluisset z sup nota-
riū fixos h̄iet. Rursumq̄ fecit ip̄z ire ex
pte sinistra z ecce itez imago oculos vol-
uit z notarium vt p̄us respicere cepit.
Tūc adiurat⁹ a dño vt sibi diceret qd
apud deū meruisset p̄p̄ q̄d sic eū ima-
go respiceret. dixit se null⁹ bōi p̄sciū eē
nisi q̄ eū corā diabolo negare noluisse.

Legenda. lxx.

De scō Johē ap̄lo añ portā latinā

Johānes apl⁹ z cuā

i gelista dū ephesi p̄dicar⁹ a
p̄cōsule capif. z vt dijs imo-
let inuitat. Qui dū renue-

ret in carcerē mittit⁹ z ad domicianū i-
patorē eplā mittit. in q̄ magn⁹ sacrile-
gus z deoz p̄tēptor z crucifixi cultor
noiat. Iussu igit̄ domiciani romā de-
ducit. z deducto oēs capilli p̄ derisōe
a capite p̄cidunt ac añ portaz vrbis q̄
latina d̄r in dolū feruētis olei igne de-
subt candēte mitti iubet. Nullū tū ibi
de dolore sensit sz penit⁹ illesus exiuit.
In illo igit̄ loco ecclia a xp̄ianis fabul-

De Letanijs

cat et dies illa tunc dies sui martyrii so-
lenizatur. Cum igitur necesse sit predicatio christi ces-
saret. iussu domitiani in pathmos insu-
lam relegatur. Hec tamen imperatores romani
apostolos persequantur quia christum predicabant. cum
ipsi nullum deum respicerent. sed quia ipse sine se-
natu auctoritate deificari volebat. quod ipsi
de nemine fieri prohibuerant. Unde legitur in
historia ecclesiastica. quod cum pylatus quidam vi-
ce ad tyberium epistolam de christo misisset. et
ipse tyberius ei fide a romanis recipi as-
sentiret. senatus omnino respuit. ex eo quod non
sui auctoritate deus vocatur fuit. Alia causa est
quod legitur in quodam cronica ex eo quod roma-
nis prius non apparuerat. Alia causa est. ex
eo quod omnino deorum cultum cui romani infer-
re uidebant euacuabat. Alia causa est ex eo quod
mundi despectum predicabat et romani aua-
ri et ambitiosi erant. Christus etiam hoc fieri non
permisit. ne si humane potestate ascriberetur.
Alia causa fuit magistrum iohannem beletum
quod imperatores et senatus christum et apostolos per-
sequantur erat. quia videbat eis de nimis
superbi et inuidi. eo quod forte hunc non digre-
tur. Alia causa est quam Hieronymus refert. quia se-
natus indignum tulit quod pylatus ad tyberium
et non ad senatum de christi miraculis litteras de-
stinavit. et ideo ei consecratorum inter deos
fieri noluit. Unde iratus tyberius multos de
senatoribus occidit. et quidam exilio danna-
uit. Mater autem ipsius iohannis audiens fili-
um rome detineri materna compassione
promota. romam ad eum visitandum accessit.
Sed dum venisset. et ipsum in exilium relega-
tum audisset indeque rediret in captivam ci-
uitate vetulana migravit ad christum. Cuius
corpus in quodam specu sepultum multo tem-
poris iacuit. sed postmodum a filio suo iacobo
revelatum fuit. quod quidem multo odore re-
dolens ac miraculis multis resurgens ad
predicandam civitatem cum multo honore transla-
tum est. **Legenda. lxxv.**

De Letanijs.

Letanie in anno bis fi-
unt. scilicet in festo sancti Marci quod
est letania maior. et tribus die-
bus ante ascensionem domini quod est minor. Et
interpretatur letania supplicatio vel roga-

tio. Prima igitur letania triplici vocatur
Primo letania maior. secundo dicitur processio
septiformis. tercio dicitur cruce nigra.
Dicitur autem letania maior propter
tres causas. scilicet ratione illius a qua instituta
est. scilicet a magno Gregorio papa. Ratio
ne loci in qua instituta est. quia rome quod est do-
mina et caput mundi ex eo quod ibi est cor-
pus principis apostolorum et apostolica sedes. Ra-
tione cause pro qua instituta est. quia pro magno
et gravissimo morbo. Romani enim cum
in quadragesima continenter vixissent. et in
pascha corpus domini recipient. postmodum
comedatibus ludis et luxurie frenata laxa-
bant. Ideoque deus provocat pestem maxi-
mam in eos misit. quam inguinariam vocant
id est apostema siue inflaturam in ingui-
ne. Tunc scilicet aut illa pestis fuit. ut ho-
mines in vita. in mensa. in ludis. in col-
loquiis subito morerentur. ita quod cum aliquis
ut dicit sternutabat sepe cum ipsa sternu-
tatione spiritu exalabat. Unde cum aliquis
aliquem sternutantem audiebat. statim ac-
curreret. de te adiuverat acclamabat. Et
ab inde ut dicunt adhuc hec consuetu-
do servatur. ut cum aliquem sternutantem au-
dimus. de te adiuverat acclamamus. Rur-
sus ut fertur. cum aliquis oscitabat frequen-
ter continuo et subito spiritum emittebat.
Unde cum aliquis se velle oscitare sentie-
bat. continuo signum crucis sibi imprimere
festinabat. Et hec consuetudo similiter ut
quod modo servatur. Hec autem pestis quod
ortum habuerit in vita sancti Grego-
rii reperitur. Secundo dicitur processio se-
ptiformis ex eo quod beatus Gregorius processio-
nes quas tunc faciebat per septem dies
disponere. Nam in primo die erat om-
nis clerus. In secundo omnes monachi
et religiosi. In tercio septimoniales. In
quarto omnes infantes. In quinto omnes
laici. In sexto omnes vidue et continentes
In septimo omnes coniugati. Sed quod
modo non possumus in numero persona-
rum supplemus in numero letaniarum
quia septies dici debent antequam insi-
gnia deponant. Tercio dicitur cruce
nigra quoniam in signum meroris ex
tanta strage hominum. et in signum penite homines

De Letanijs

nigris vestibus induebant. Et forte ppter eandem cam cruces et altaria faccis ciliatibus velabant. Hoies etiam fideles vestes pniales dñe assumere. **B** Alia aut dicitur letania minor q fit tribus diebus ante ascensionem quam beatus Damertus episcopus viennensis tempore Leonis imperatoris q cepit anno dñi. cccclviij. ante institutionem pme instituit. Que dicitur letania minor. rogationes et processio. **D**icitur aut letania minor ad differentiationem pme. quia. scilicet. instituta est a minori episcopo in minori loco et p minori morbo. Causa aut institutionis huius fuit hec. Tunc enim apud viennam frequentes et maxime terremotus fiebant q domos et ecclesias plurimas subuerrebant. et nocturni sonitus et clamores sepe audiebant. Tunc etiam aliud terribile accidit. q in die pasche ignis de celo cecidit. et regis palatium precremavit. Aliud insuper mirabile fiebat. Si cut enim demones porcos vel pmissione olim intraverunt. sic pmissione dñi ppter peccata hominum lupos variis feras intrabant et nullos veretes non solum p vias sed p civitatem publice discurrebant. et passim pueros et senes viros et feminas devorabant. Cum igitur tam dolorosi casus quotidie fierent. predictus episcopus triduanum ieiunium instituit. letanias instituit. Et sic predicta tribulatio conuenit. Deinde statutum est ab ecclesia et firmatum ut hec letania uniuersalis obfuerit. Dicitur etiam rogationes. quia tunc omnium sanctorum suffragia imploramus. Et merito talis obsecratio his tribus diebus seruanda est. et rogationibus sanctorum et ieiunijs his diebus insistendum multiplici ratione. Primum ut deus bella pacificet. q in vere frequenter concitant. Secundo ut teneros ad huc fructus conservando multiplicet. Tercio ut morales carnales q huius tempore magis feruent in se quisque magis mortificet. In vere enim sanguis magis feruet. et illiciti motus magis pullulant. Quarto ut ad receptionem spiritus se quisque magis habilitet. Nam p ieiunium homo magis habilitatur. et p rogationes dignior redditur. Duas alias rationes assignat magister Guillelmus altissimodorenus. Prima ut. scilicet. christus ascendere et dicere. Perite et accipite. pudenti petat ecclesia.

Secundo quia ecclesia ieiunat et orat ut pax habeat de carne p ipsam carnis macerationem et acquirat sibi alas per orationem. quia oratio est ala anime. q volat in celum. ut sic christus ascendente libere possit assequi q ascendit pandens ante nos iter. et volauit super penitus ventorum. Quis enim q multum abundat in carne et pax in plumis bene volare non potest. sic preter in stridore. **L** Dicitur etiam processio. quia tunc ecclesia generalis facit processionem. In hac aut processione crux deferatur. campane pullantur. vexillum portatur. draco quidam cum ingenti cauda in quibusdam ecclesijs hauriatur. et omnium sanctorum singulariter precinunt implorant. **I**tem aut ibidem cruce deferimus et campanas pullamus. ut demones territi fugiant. Nam sic rex in suo exercitu huius insignia regalia. scilicet tubas et vexilla. sic christus rex eternus in sua ecclesia militanti huius campanas p tubis. et cruce p vexillis. Et sic alius tyrannus valde timeret q alius regis poteris et sibi inimici tubas in sua terra audiret et vexilla videret. sic demones q sunt in isto aere caliginoso vehementer metuunt quando tubas christi scilicet campanas pulsari sentiunt. et vexilla. id est. cruce respiciunt. Et ista dicitur esse ratio quare ecclesia campanas psuevit pulsare quando tempestates petari videt. ut scilicet demones q huius faciunt. tubas eterni regis audiant. et sic territi fugiant. et a tempestatibus petitione quiescant. Licet alia ratio sit. quia campana tunc fideles admonet et p uocant ut p instanti periculo orationi instant. Aliud etiam vexillum eterni regis est ipsa crux. secundum illud. Vexilla regis. p. etc. **Q**uod quidem vexillum demones valde timet secundum quod dicit Chrysostomus. Ubique inquit demones signum dominicum viderint fugiunt. timentes baculum quo plagam acciperunt. Et hec est ratio quare in quibusdam ecclesijs tempore tempestatum crux de ecclesia extrahitur et tempestati opponitur. ut scilicet demones vexillum summi regis videant et territi fugiant. **I**tem igitur crux in processione deferretur et campana pulsantur. ut demones in ipso acre exultes frusti fugiant. et a nostra iestatione desistant. Vexillum autem ibidem deferretur ppter rem sententiam victoriam resurrectionis et victoriam

De Ascensione dñi

ascensiois xpi. qd cu magna pda celos
ascendit. Un p aera vexillu incedes est
xps i celu ascendes. Et sicut vexillu qd
in pcessioe deferit multitudo fidelu se
quit. sic xpm ascendere magna scroz col
lectio comitatur. Cant aut q ibi sunt si
gnificat cant? z laudes angeloz. q xpo
ascendeti obuiauerunt. z ipm cu sua soci
etate vsq i celu cu mltis laudibz pduxerunt.
In qbusda aut ecclis z maxie
gallicanis psuetudo habet q draco q
dam cu loga cauda z inflata plena sez
palea vel aliq tali. duobz diebus pmiss
an cruce z tercio cu cauda vacua post
cruce deferit. p qd significat q in pmo
die an lege z in scdo sub lege diabolus
in h mudo regit. in tercio aut die. sez
gre p passionem xpi de suo regno expul
sus fuit. Rursus in ipa pcessione oim
scroz pariter pociencia postulamus.

Quare aut tuc scros rogam? plu
res cause sunt sup? affigere. Sunt aut z
alie cause generales ppter qs de? ordi
nauit vt scros orem? sez ppter nram in
optia. scroz gliam. z dei reuerentia. Sa
cti em vota supplicatu scire pnt. qz in
illo eterno speculo intelligunt qntu vel
illis pntet ad gaudiu vel nob ad auxi
liu. Prima grō est ppter nram ino
pia. z h vel ppter inopia qua habem? i
meredo. vt ybi nra no suppetit meri
ta patrocinent aliena. Vel ppter ino
pia qua habem? in pteplado. vt q no
possum? summā lucē respicere in se. sal
tem i scis aspiciere valeam? Vel ppter
inopia qua habem? in amado. qz ple
rūqz imperfect? hō magis sentit se affici
circa vnu scrm qz etiā circa deū. Se
cūda rō est ppter scroz gliam. Vult ei
de? vt scros inuocem? vt dñi p eoz suf
fragia qd petim? ipetram? ipos ma
gnificem? z glorificādo collaudem?

Tercia rō est ppter dei reuerentia. vt
petor q deū offendit qsi nō audeat ipz
in ppria psona adire. sz amicoz possit
pociencia implorare. In hmodi at letanij
esset illud angelicu canticu frequētadu
Scit de? scit fort? scit z immortalis mi
serere nob. Refert em Jōhes damas.

li. iij. q cu apud cōstātinopolim ppter
qndā tribulationē letanie fieret. qdaz
puer de medio ppli in celu est rapt? z
istud canticu ibidē edoct?. Deinde ad
pplm rediēs illud angelicu canticu in
pspectu ppli decātauit. z mox ois tri
bulatio cessauit. In calcedonēsi qz sy
nodo fuit istud canticu approbatu. Et
cludit ita Damas. Nos aut dicim?
q p istud canticu demones recedant.
Hui? g canticū laus z auctoritas ex qre
tuor colligit. Primo ex eo q angel? illd
edocuit. Secdo ex eo q ad ei? plationē
illa tribulatio pdeuit. Tercio ex eo q
calcedonēsis synod? illud approbauit
Quarto ex eo q demones illud timet

Legenda. lxxij.

De Ascensione dñi.

Scensio dñi quadra

gesima die a resurrectione fa
cta est. Circa quā ascensionē
septē p ordine psiderāda sunt. Primo
vñ ascendit. scdo qre nō statim post re
surrectionē ascendit. sz tot dies expecta
uit. tercio qliter ascendit. qro cuz qbus
ascendit. qnto q merito ascendit. sexto q
ascendit. septimo qre ascendit. Circa p
mū notādū qm de mōte oliueti pslus
bethania celos ascendit. Qui mōs fm
aliā trāssationē dr mons triū luminū.
Nā de nocte ex pte occidētis illuminaba
tur igne tēpli. qz erat ignis iugis in al
tari. Hanc ex pte orientis pmo excipie
bat radios solis anqz illuminaret ciui
tatez. Habebat insup in se copia olei.
qd est fomētū lumis. Et iō dr mōs tri
um luminū. In hūc igit montē xpus
discipulos ire pcepit. Nā in ipa die ascē
siois bis apparuit. sel vndecim aplis
comedētibz in cenaculo. Qēs qdē tam
apli qz alij discipuli. necnō z mulieres
bitabāt i illa pte hierlz q dicebat mel
lo. sez in mōte syon. vbi David pstru
erat sibi palaciū. Et erat ibi illud ce
naculū grāde stratu in q dñs pcepit si
bi parari pasca. z i illo cenaculo tunc
vndecim apli bitabāt. Ceteri aut dñi
scipuli z mulieres bitabāt circunqz p

De Ascensione dñi

diuersa hospitia. Dñi igit in illo cena/
culo comederet dñs eis apparuit. et in
credulitate eoz exprobrauit. Et cū co/
medisset cū eis et pcepisset vt in mōtez
oliueti xpus berthaniā irēt. ibidē eis ite
rū apparuit ac indiscrete q̄rētibz rñdit
Et eleuat⁹ manibz eis bñdixit. et inde
corā eis i celū ascēdit. De loco at ascē/
siois dic Sulpit⁹ eps hierosolymita/
nus. et hī i glo. Q̄ postea cū ibi edifica
ta eēt ecclia. loc⁹ ille in q̄ steterūt vesti/
gia xpi ascēdēt nūq̄ potuit sterna pa/
uimēto. imo resiliēbāt marinoza i ora
collocantiū. Calcati etiā puluer⁹ a do
mīno h̄ dicit eē documentū. q̄ vestigia
imp̄ssa cernūt et eandē adhuc spēm ve
lut p̄ssis vestigijs tra custodit. **B**
Circa scdm q̄re scz nō statiz ascēdit vt
resurrexit. sz p̄ q̄draginta dies expecta
re voluit. Notādū q̄ h̄ fecit ppter tres
rōnes. Primo ppter resurrectionē certi/
ficationē. difficult⁹ em erat pbare x̄ita/
tē resurrectionis q̄ passionis. q̄ a p̄ma
die vsq̄ ad terciā x̄e poterat pbare pas
sio. sz ad verā resurrectionē pbandā plu
res dies requēbant. Et iō mai⁹ tps re
quēbat inf̄ resurrectionē et ascēsiōē q̄
inter passionē et resurrectionē. De h̄ sic
dic Leo papa in fmōe de ascēsiōe. q̄/
dragenari⁹ hodie diez replet⁹ ē nume/
rus. sacratissima ordinatōe disposit⁹ et
ad vtilitatē n̄re eruditiois imp̄sus vt
dñi a dño i h̄ spacio mora p̄ntie corpa/
lis extēdit. fides resurrectionis documē/
tis necessarijs munit⁹. B̄as agimus
diuie disp̄satiōi. et scōz patrū necessa
rie tarditati. Dubitatū est ab illis ne
dubitare⁹ a nob. Scdo ppter ap̄loz
psolationē. q̄ em psolationes diuie sup
abundāt tribulatiōibz. et tps passiois
fuit tps tribulatiōis ap̄loz. iō plures
debuerūt eē dies isti q̄ illi. Tercio ppter
mysticā significatōez. vt p̄ h̄ dare⁹ in/
telligi q̄ psolationes diuie cōparant ad
tribulatiōes sic ann⁹ ad diē. dies ad ho
rā. hora ad momētū. q̄ em cōpēt sic
ann⁹ ad diē. patz p̄ illud qd legit Esā.
lxj. Predicāre annū placabile dñoz di
em vltiois deo n̄ro. Ecce p̄ die tribula

tiōis reddit annū psolationis. q̄ aut cō/
parent sic dies ad horā. patz p̄ h̄ q̄ dñs
q̄draginta horis mortu⁹ iacuit. qd fu
it tribulatiōis. et p̄ q̄draginta dies sur/
gēs discipul⁹ apparuit. qd fuit psolati
onis. Un̄ glosa. Quadraginta horis
mortu⁹ fuerat ppter h̄ q̄draginta diebz se
vivere pfirmabat. q̄ vō cōpēt sic ho
ra ad momētū isinuat Esā. lxj. In mo
mēto indigētiōis mee abscondi faciē me
am zc. **C** Circa terciū notādū. q̄ a
scēdit pmo potenter. q̄ p̄p̄is viribus
Esā. lxij. Quis ē iste q̄ venit de edom
zc. q̄dies in multitudie x̄tus sue. Itēz
Joh. Nemo ascēdit i celū scz p̄p̄ia x̄tu
te. nisi q̄ descēdit de celo fili⁹ hois q̄ est
in celo. Lix ei q̄si in qdā globo nubis
ascēderit. h̄ tñ nō fecit q̄ nubis misterio
indigeret. sz vt p̄ h̄ oñderet q̄ ois crea/
tura pata ē obseq̄ creatori suo. Ip̄e ei
potētia diuinitat⁹ sue ascēdit. Et i h̄ no/
tat differētia fm̄ qd dñi in hyst. sco. xpi
ad enoch et helyā. Nā enoch trāslat⁹ ē
helyas sbuect⁹ ē. sz ihs p̄p̄a x̄tute ascē
dit. Prim⁹ h̄ Grego. p̄ colū generat⁹
et gñans. scds gñat⁹ sz n̄ gñans. terci⁹
nec gñat⁹ nec gñans. Scdo ascēdit pa
tēter q̄ vidētibz discipul⁹. vñ dñi vidēt/
b̄ ill⁹ eleuat⁹ ē Itē Joh. xvj. Glado ad
eū q̄ misit me et nemo ex vob̄ infrogat
me q̄ vadis. glo. Ita palā. vt nemo inf
roget qd visu corpalī fieri cernat Itē ei
ill⁹ vidētibz ascēdere voluit. vt ip̄i testes
ascēsiōis existerēt. et naturā hūanā i ce
lū ferri gauderēt. et ip̄z seq̄ desiderarēt.
Tercio letāter. q̄ iubilātibz angel⁹. vñ
ps. Ascēdit de⁹ in iubilatiōe. August.
Ascēdere xpo pauet om̄ie celū. astra mi
rant. plaudēt agmīa. tube sonāt. et let⁹
se admiscēt blāda modulamīa chor⁹
Quarto velocit. ps. Exultauit vt gi/
gas ad currēdā viā. Valde em velocit
ascēdit qū tātū spaciū q̄si i momēto p̄
currit. Refert em rabbi Moyses ma/
xim⁹ p̄hs q̄ qlibet circūl⁹ siue qdlibet
celū cuiuslibet planete h̄z in sp̄ssitudi
ne viā q̄ngentoz annoz. i. spaciū tātū
q̄ntū possit aliq̄s ire via plana in q̄n/
gent⁹ annis. Et distācia inf̄ celū et celū

De Ascensione dñi

est sicut ut dicitur via quingentorum annorum. Et
 id cum sint septem celi erit finis ipsi a cetero
 terre usque ad primum celi saturni. quod est
 celum septimum via septem milium annorum. id
 tantum spatium quantum de via plana aliquis
 iret in septem milibus. decem annis si tantum
 viveret. ita quod quilibet annus componatur ex
 ceteris diebus. et iter cuiuslibet diei sit. pl.
 miliarium. et quolibet miliarium sit duorum mi-
 lium passuum sine cubito. Hic rabbi mo-
 yses. Utrum autem hoc verum sit de se? Hanc
 enim mensuratorem ille nouit quod omnia fecit in nu-
 mero potest de mensura. Iste igitur fuit
 magnus saltus quem fecit Christus de terra seorsum
 celum. Et de hoc saltu et quibusdam alijs saltibus
 Christi sic dicit Ambrosius. Saltu quidam Christus
 venit in hunc mundum. apud patrem erat. et
 in virginem venit. et ex virginem in plepe transiit
 ligit. descendit in iordanem. ascendit in cruce
 descendit in tumulum. surrexit e tumulo
 et sedet ad dexteram patris. **D** Circa
 quantum cum quibus seorsum ascendit. notandum quod ascen-
 dit cum magno populo hominum. et magno multitu-
 dine angelorum. quod enim cum populo hominum asce-
 derit. patet per illud quod dicitur in psalmo. Ascendi
 stit in altum. cepisti captiuitatem. etc. quod autem
 ascenderit cum multitudine angelorum. patet per
 illas interrogaciones quas Christus ascendente mi-
 nores angeli fecerunt maioribus. ut habe-
 tur Esa. lxiij. Quis est iste qui venit de
 edom tinctis vestibus de bosra. Ubi di-
 citur glossa quod quidam angeli non plene cognosce-
 res mysterium incarnationis passionis et re-
 surrectionis. videntes ascendere ad celos
 dominum cum multitudine angelorum et sanctorum ho-
 minum. propria salute ipsi incarnationis et
 passionis mysterium admirantur. et angelis
 comitantibus dominum dicunt. Quis est iste qui
 venit etc. Et in psalmo. Quis est iste rex glorie
 Dyonisius patet in libro. angelice hierarchie
 capitulo. vij. insinuare videtur. quod dum Christus
 ascenderet tres questiones ab angelis fa-
 cte sunt. Primum fecerunt maiores ange-
 li ad inuicem sibi ipsis. Secundam fecerunt
 ipsi maiores Christus ascendenti. Terciam fece-
 runt minores maioribus. Querunt igitur
 inter se maiores dicentes. Quis est iste
 qui venit de edom tinctis vestibus etc. Edom
 sanguinea interpretatur. bosra munita. quasi

dicat. Quis est iste qui venit de mundo san-
 guineo per peccatum. et munito per malitiam
 deum. vel qui venit de mundo sanguineo et
 inferno munito. Respondit dominus. Ego qui lo-
 quor iusticiam etc. Dyoni. ponit tale scriptum
 Ego ei dicit disputo iusticiam et iudicium
 salutaris. In redemptioe humani generis fu-
 it iusticia in quantum seorsum factor creaturam su-
 am a domino alieno reduxit. et fuit iudicium
 in quantum diabolus inuasoie alieni iuris ab
 eo quem possidebat homines potenter eiecit
 Sed finis hoc facit Dyoni. questionem hanc. Cum
 ipsi superiores angeli sint deo proximi et im-
 mediate a domino illuminentur. quare ab inuicem
 querunt. quasi ab inuicem discere cupientes. Sed
 sic ipse soluit et commentator expoit in eo quod
 interrogant significat se sciam appetere. in
 eo autem quod primo inter se preferunt. demonstrat
 quod diuinam in se perfectionem non audet perueni-
 re. Apud se ergo primo interrogare deliberant
 ne forte illuminatores qui ipsi a deo fit ni-
 mis festina interrogatioe perueniant. Hec
 igitur questio non est doctrine in questio. sed igitur
 tie perfectionis. Secunda questio est quam fecerunt ipsi
 superiori angeli ad Christum dicentes. Quare
 ergo rubrum est indumentum tuum. et vestimentum
 tuum sic calcatum in torculari. Dominus dicitur ha-
 buisse indumentum. id est corpus suum. rubrum. id
 sanguine cruciatum ex eo quod dum ascenderet in
 corpore suo cicatrices habebat. Voluit ei
 cicatrices in corpore suo suare finis quod dicitur
 Beda. v. de causis. Aut ei sic. Cicatrices
 dominus suauiter in iudicio suatur etc. ut fide
 resurrectionis astruat. ut per homines suppli-
 cando eas per se repetit. ut boni quod misericor-
 diis sint redempti videant. ut reprobi quod in-
 ste sint damnati: recognoscant. ut perpetue vi-
 ctorie sue certum triumphum deferat. Huic
 ergo questionis dominus sic respondet. Torcular calca-
 ui solus. et de genibus non est vir meus. Et per
 vocari torcular crucis in qua tanquam in pillo sic
 pressus est ut etiam sanguis effunderetur. Ubi
 torcular vocat diabolus. quibus humanum ge-
 nus sic funibus peccatorum inuoluit et strinxit.
 ut quicquid in eis spirituale erat exprimeret. et so-
 lum vinicia remanerent. Sed non bellator
 torcular calcauit. vinicia peccatorum dirupit
 et in celum ascendens postmodum tabernaculum celi a-
 peruit. et vinum scilicet spiritus effudit Tercia qui

De Ascensione dñi

stio est quā fecerūt miores angeli ma/
ioribz dicētes. Quis ē iste rex glie. Qui
bus illi rñderūt. Dñs pñtū ipse ē rex
glie. De hac angeloz qñtione z alioz
puentēti rñsione sic dīc Aug^o. Scifi
cat diuio comitatu inel^o aer. z oīs illa
volitās p aera dmonū turba xpo ascē
dente trāsfugit. Cui accurrētes angeli
qñs eēt sciscitāt dicētes. Quis ē iste rex
glie. Quibz alij rñdētes dixerūt. Hic
est ille valde candid^o z rose^o. H est ille q
nō habuit spēm neqz decorē. Infirm^o
in lig. fortz in spolio. Uilis i corpuseu
lo. armat^o i plio. Sed^o i morte. pulcher
in resurrectōe. Landid^o ex pñgine. rubi
cund^o in cruce. Fusc^o in opprobrio. cla
rus in celo. Circa qñtū q scz merito
ascēdit. Notā dū q triplici merito ascē
dit. de q sic dīc Hiero. Propt^o pñtatez.
qz illa q p pñhas pñmiseras adiplesti.
z māsuetudinē. qz sic ouis. p vīta ppli
imolaris. z iusticiā. qz nō ptāte sz iusti
cia eripuisti hoīem. z deducet te mira
bilis dextera tua. potētia siue pñus de/
ducet te. H est i celū. E Circa sextū
q scz ascēdit. norandū q sup oēs celos
ascēdit. fm q dīc Eph. iij. Qui descen
dit ipse ē z q ascēdit sup oēs celos vt
adimpleret oīa. Sup oēs celos dīc. qz
plures sunt celi sup qñs ipse ascēdit. Est
em celū materiale. rōnale. intellectuale
z supsubstāiale. Celū materiale ml
tiplex est. l. celū acreū ethereū. olimpiū
igneū. sydereū. cristallinū. z empireū
Celū aut rōnale ē hō iust^o q dīc celuz
rōne inhabitatōis diuīe qz sic celū ē se
des z hitatio dei fm qd dīc Esa. lxxj.
Celū mibi sedes ē. sic ania iusti fm qd
dīc in lib. Sap. Aia iusti sedes ē sapie.
Rōne pñersatōis scē. qz scē p pñersa
tionēz desiderū sp hitant in celo. sicut
dicebat ap^{ls}. Nostra pñersatio i celis
est. Rōne opatōnis pñue. qz sic celū
pñue mouet. sic z scē p bona opa cō
tinue mouent. Celū intellectuale est
angel^o. Angeli ei dicūt celū. qz instar
celi sūt altissimi rōne dignitat^o z excel
lētie. De qz dignitatēz excellētia dicit
Dyonisi^o in lib. de diuī. no. ca. iij. Di

uīne mētes sunt sup reliq exñtia z vi
uunt sup reliq viuētia. z intelligūt z co
gnosūt sup sensuz z rōne. z plusq oīa
exñtia pulchrū z bonuz desiderāt z eo
pñcipāt. Scdo sunt pulcerrimi rōne
nature z glie. De qz pulchritudinē dīc
Dyonī. i eodē lib. Angel^o ē manifesta
tio occulti lumis. speculū pur. clarissi
mū incōraminatū. incoīnqnatū. ima
culatū. suscipiēs si fas ē dicere pulchri
tudinē boniformis deiformitat^o. Ter
cio sunt fortissimi rōne pñt^o z potētie
De qz fortitudinē dīc Damas. li. ij. ca.
ij. Fortes sūt z pati ad dei volūtāt^o ex
pletionē. z vbiqz pñestiz iuueniunt. vbi
cūqz diuin^o iusserit nūt^o. Celū enī hz
altitudinē. pulchritudinē. fortitudinē
De duobz pñis Eccl. xlij. Altitudis
firmamentū zc. De terciō Job. xxxvj.
Tu fortificā cū illo fabricat^o es zc. Le
lū at supsubstāiale ē eqliras diuīe ex
cellētie. de q xps venit. z vsq ad illud
postmodū ascēdit. De q dīc i ps. A sū/
mo celo egressio ei^o. z oc. e. vi. ad sū. e.
Sup oēs igt hos celos vsq ad ipz ce
lū supsubale xps ascēdit. q ei ascēderit
sup oēs celos materiales hz p illb qd
dīc in ps. Eleuata est magnificētia tua
sup celos de^o. Sup oēs ei celos mate
riales vsq i ipm celū empireū ascēdit.
nō sic helyas q i curru igneo ascēdit vs
qz ad sublunarē regionē. nec eā trāscē/
dit sz i padisuz frestrē trāstat^o ē q adeo
emiet vt pñngat ad sublunarē regiōez
nec eā trāscendit. In h g celo empireo
xps residet. z ē spēal^o z ppa ei^o māsis et
angeloz z alioz scēoz. Et cōgrue pue
nit h hitatio hitatoribz. Illud ei celū
ceteros celos excellit dignitate. pñita
te. situ. z ambitū. z iō est pñeniēs hita
tio xpi q oēs celos rōnales z intellectu
ales trāscendit dignitate. etñitate. situ
imutabilitatē. z ambuū pñat^o. Silr ē
cōgrua hitatio scēoz. illud em celū est
vniforme. immobile. lumiositatē pfecte.
z capacitatē imēse. Et recte pñruit an
gelis z scēis. q fuerūt vniformes i opa
tione. immobiles i dilectōe. lumiosi i fi
de siue cognitōe. capaces in spū sancti

De Ascensione dñi

receptōe. q̄ aut sup oēs celos rōnales
.i. oēs scōs ascēderit p̄z p̄ illud qd dī
Cāñ. ij. Ecce iste venit salies i mōtibz
trās. col. Et vocant mōres angeli. col.
les p̄o vīri scī. q̄ vero sup oēs celos in
tellectuales. i. angelos ascēderit p̄z p̄
illd qd dī: in ps. Qui ponis nubē ascē
suz tuū q̄ am. su. p̄. v̄. Itē ascēdit sup
cherubin z volauit sup pen. ven. q̄ at
vsqz ad celū supsubstāiale. i. dī eq̄lita
tem ascēderit p̄z p̄ illud qd dī: Mar.
vl. Et dñs qdē ihs postqz locut⁹ ē eis
assumpt⁹ ē in celū z sedet a dextris dī.
Dextera em̄ dei est eq̄litas dei Bern.
Dño meo singularit̄ a dño z dictuz z
datū est sedere a dextris gl̄ie ip̄i v̄po
te in gl̄ia coeq̄li i cēntia a p̄substāiali
p̄ gñatōe p̄stī. maiestate nō disp̄ari.
eternitate nō posteriori. Ul̄ p̄r dīci q̄
xps in ascēsiōe sublimis fuit q̄drupli
sublimitate. scz locali. remuneratōe p̄
mij. cognitōali z virtuali. De primo
Eph. iij. Qui descēdit ip̄e ē z q̄ ascen
dit sup oēs celos. De scō Phil. ij. Sa
ctus obediēs tē. Vbi dicit Aug. Hu
milis claritat⁹ ē mentū. claritas hūi
litat⁹ ē p̄mū. De tercio Ps. Ascēdit
sup cherubin. i. sup oēm scie plenitudi
nē. De q̄rto p̄z. q̄ ascēdit etiā sup se
raphin Eph. iij. Scire etiā supeminē
tē cantatē xpi. Circa septimū q̄re. i.
ascēdit. notandū q̄ ascēsiōis sue nouē
sunt fruct⁹ siue vtilitates. Prima vtili
tas ē cōsecutio amoris diuini. Johis.
xvj. Nisi ego abiero pacit⁹ nō veniet.
Vbi dīc Aug. Si carnaliter mibi ad
heserit⁹ capacespūs nō erit⁹. Scda
est maior cognitio dī. Johis. xij. Si
diligere⁹ me gauderet⁹ vtiqz q̄ vado
ad p̄em. Vbi dīc Aug. Jō subtraho
formā istā fui in q̄ p̄ maior me est. vt
deū spūalit̄ videre possit⁹. Tercia ē
mentū fidei. De hac sic dīc leo i fmōe
de ascēsiōe. Tunc ad equalē p̄i filiū
eruditio: fides gressu mētis cepit acce
dere. z p̄tractatōe co:pe in xpo substā
tie in q̄ p̄e mīno: ē nō egere. Magna
rū em̄ h̄ vigor ē mētū. incūctant cre
dere q̄ co:po:co nō vident̄ ituitu. z ibi

figere desiderū q̄ neq̄as inferre p̄spe
ctū. Aug. libro. p̄fel. Exultauit vt gir
gas ad currendū viā suā. Nō em̄ rar
dauit sz cucurrit clamās dīctis. fact⁹.
morte. vīta. descēsu. ascēsu. Clamās vt
redeam⁹ ad eū z discessit ab oculis vt re
deam⁹ ad cor z iuentiam⁹ eū. Quar
ta est n̄ra securitas. Ideo em̄ ascendit
vt n̄r aduocat⁹ sit apud p̄em. Valde
em̄ securi esse possum⁹ q̄n talē aduoca
tū apud p̄ez nos hīc p̄sideram⁹. Jō
hānif. ij. Aduocatū habem⁹ apd p̄ez
ihm xpm iustum. z ip̄e est p̄piciatio. p̄.
peccat⁹ nostris. De hac securitate dīc
Bern. Securi accessum habes o hō
apud deū vbi mater ante filiū z filius
ante patre. mater ostēdit filio pectus
z vbera. fili⁹ ostēdit patri latus z vul
nera. Nulla ḡ poterit esse repulsa vbi
tot sunt charitat⁹ insignia. Quia ē
n̄ra dignitas. Maxima quidē nostra
dignitas ē quādo natura n̄ra vsqz ad
dexteraz dei exaltata est. Ul̄ z angeli
hanc dignitatē in hoibz p̄siderātes de
inceps phibuerūt se adorari ab hoibz
sicut dī: Apoc. xij. Cecidi inquit ante
pedes ei⁹ vt adorare euz z dixit mibi.
Vide ne feceris. p̄fu tu⁹ sum z fratrū
tuorū. Vbi dīc glosa. In veteri lege
nō phibuit se adorari sz post ascēsiōez
videns super se exaltari hoīem timuit
adorari. Leo papa i fmōe de ascēsiōe.
Hodie natura n̄re humanitat⁹ vltra
cūctaz altitudinē potestati ad dei pa
tris est p̄ueta p̄fessum vt mirabilior
fieret gra dei. cum remotis a p̄spectu
hoīm que merito reuerentiā sui sentite
bant idicere. fides nō diffideret. spes
nō fluctuaret. caritas nō tepet. Sex
ta est spei n̄re soliditas. Heb. iij. Na
bētes ḡ pōntificē magnū q̄ penetrauit
celos ihm filiū dei. teneamus spei no
stre confessionem. Itē Heb. xj. Qui
p̄fugimus ad tenendā p̄positā spem
quā sicut ancho:am habem⁹ aie tutā
ac firmā z incedentē vsqz ad interiora
vel animis. vbi p̄cursor p̄ nobis itroi
uit iesus. De hac itē leo. Xpi ascēsiō
nostra est p̄ouectio z quo p̄cessit gl̄ia

De spiritus sancto

capitis. eo spes tendit et corporis. Se
prima est vie ostensio. **Mich. iiij.** **Ascē**
dit pandēs iter aī eol. **Aug.** **Uia** tibi
fact^{us} est ipse saluator. surge et ambula.
habes q. noli pigrescere. **O**ctava ia
nue celestis aprio. **Sicut** em̄ p̄m^{us} adā
apuit ianuās iferni. sic scōs paradisi.
Uñ **Ecclia** cātat. **Tu** deuictio mortis
ac. zc. **Nonā** loci pparatio. **Joh. xiiij.**
Uado parare vobis locū **Aug.** **Dñe**
para qd paras. nos em̄ tibi paras et te
nob paras. quando locū paras et tibi
in nobis et in te nobis.

Legenda lxxij. A
De spiritus sancto.

Piritus sanctus ho-
dierna die vt sacra actū te
stat hystoria in aplos i lin/
guis igneis miss^{us} ē. **Circa**

cur^{us} missiōez siue aduētū octo p̄siderā
da sūt. **Primo** a quo missus ē. scōdo q̄t
modis mittit siue missus ē. **tercio** q̄tpe
missus ē. q̄tro q̄tpe missus ē. **quinto**
q̄tpe missus ē. **sexto** in q̄s missus est.
septimō p̄pter qd miss^{us} ē. **octauo** p̄ qd
missus ē. **Circa** p̄mū scz a q̄ miss^{us} ē
notādū q̄ ipm spm p̄r missit. et fili^{us} mi/
sit. et ipse spūscūs seipm dedit et missit.
De p̄mo **Joh. xiiij.** **Paradisi** aut spi/
ritus scūs quē mittet pater i noīe meo
zc. **De scō** **Joh. xij.** **Si** at abiero mit/
tā eū ad vos. **Missio** em̄ in istis iferio/
ribz hz cōpationē ad suū mittentē sub
triplici habitudine. scz vt ad dantē eē
et sic mittit radi^{us} a sole. vt ad dātē p̄tu/
rez. et sic mittit iaculū a p̄ctore. vt ad
dantē iurisdicōez siue auctoritatē. et sic
mittit nūci^{us} a p̄ceptore. **Scdm** hūc tri/
plicē modū missio p̄t puenire spūscō
Mittit em̄ a p̄re et filio tanq̄s ab eis
hīs eē et p̄tutē et auctoritatē in op̄ado.
Nihilomin^{us} et ipse spūscūs seipz dedit
et missit. qd videt i sinuari **Joh. xvj.** cū
dī. **Cū** aut venerit ille spūs p̄tars. zc.
Nā sic dīc leo papa i f̄mone d̄ penth.
brā trinitas incōmutabil^{is} deitas vna
est in sba idiuīsa i ope. p̄ors in volūta
te. par in oiposētā. equālis in gloria.

Diuisit at sibi op^{us} n̄re redēptōis mīa
trinitatē vt p̄r p̄piciaret fil^{ius} p̄piciaret.
spūscūs igniret. qz em̄ spūscūs oē^{is} ē.
iō recte d̄ et seipm dare. **Hoc** at q̄ spūscūs
scūs d̄ sit. oñ dīc **Ambr.** i libro. d̄ spūscō
sic dīcēs. **Ex** q̄tuor istis manifesta dī/
uinitatē ei^{us} gl̄ia p̄probat. **D^e** em̄ esse
cōgscit. aut qz sine p̄ctō ē. aut qz p̄ctā
p̄donat aut qz creatura nō ē sz creator
ē. aut qz n̄ adorat. sz adorāt. **Et** i h̄ oñ
dīc q̄līc brā trinitas se totalit^{er} nob exhibi/
buit. **Pater** em̄ oīa q̄ habuit nob exhibi/
buit. qz sic dīc **Aug.** missit nobis filiū
suū in p̄ciū n̄re redēptōis. spūscū in
p̄uilegiū n̄re adoptōis. et seipsum totū
refuat i hereditatē adoptōis. **Silt** fi/
li^{us} totalit^{er} se nobis exhibuit. qz sic dīc
Bern. **Ipe** pastor ipse pascua ipse re/
dēptio. **Dedit** em̄ nob aīaz i p̄ciū. san/
guinē i potū. et carnē in cibū. et deitatē
in premiū. **Silt** et spūscūs totalit^{er}
oīa sua dona nob exhibuit et exhibet.
quia sicut dīcīc. **j.** **Corinthioz. xij.** **Alij**
per spiritum sanctum datur sermo sa/
pientie. alij f̄mo scientie f̄m eūdem spī
ritū. alteri fides i eodē spū. **Leo** papa.
Spūscūs inspirator est fidei. doctor
scientie. fons dilectōis. signaculū castita/
tis. et totū causa salutis. **B** **Circa**
scdm q̄t scz modis mittit siue missus
est. notandū q̄ spiritus scūs duobus
modis mittit. scz visibiliter. et inuisibili/
ter. **Inuisibiliter** cū mētibz sanctis il/
labitur. **Visibiliter** cū in aliq̄ signo vi/
sibili demonstrat. **De** missione inuisibi/
li dīcīc **Johānis. iij.** **Spirit^{us}** vbi vult
spirat. et vocē ei^{us} audis. sed nescis vnde
veniat aut q̄ vadat. **Nec** mirū. qz sicut
dīcīc **bernard.** de p̄bo inuisibili. **Per** oīa
los nō itrauit qz nō ē coloratū. sz neqz
p̄ aures. qz nō sonuit. sz neqz p̄ nares.
qz aeri nō misceat sed menti. nec inficit
acrē sed fecit. neqz vero p̄ fauces. quia
nō est mansuz vlt̄ haustu. nec p̄ tactum
corpis qz illud palpabile nō ē. **Quēz**
igī euz ita sint inuestigabiles vie ei^{us} vñ
adesse nouerim. **Nēpe** ex motu cordis
intellexi p̄sentia ei^{us}. et ex fuga viciōz
aduerti potētā p̄tuz ei^{us}. et ex discussio

A **Quo.**
Quo modis
Quo tempore.
Quo tempore.
Quo tempore.
Quo tempore.
Quo tempore.
Quo tempore.
Quo tempore.

De spiritu sancto

ne siue redargutio occultorum meorum ad
miratorem profunditatem sapientie eius
et ex contemplatione emendatione meorum
rum expertus suorum bonitatem mansuetudi-
nis eius. et ex reformatione et renouatione
spiritus mentis mee precepi utrumque speciem
decoris eius. et ex intuitu horum omnium simul
expaui multitudinem magnitudinis
eius. **Hec bernardus.** Visio autem visi-
bilis est cum in aliquo signo visibili ostē-
ditur. Et notandum quod in quadruplici specie
visibili spiritus sanctus monstratur est. Pri-
mo in specie colubae super christum bapti-
zatum. **Luce. ij.** Descendit spiritus sanctus
corporali specie sicut columba in ipsum.
Secundo in specie nubis lucide super chri-
stum transfiguratum. **Mathei. xviij.** Ad
huc eo loquente ecce nubes lucida obui-
brauit eos. **Ubi sic dicit glossa.** Sic ba-
ptizato domino. sic et glificato misterium
sancte trinitatis ostendit. spiritus sanctus
ibi in coluba. hic in nube lucida. Tercio
in specie flatus. **Iohannis. xx.** Insufflauit
et dixit eis. Accipite spiritum sanctum etc.
Quarto in specie ignis. Quinto in spe-
cie lingue. Et hac duplici specie appuit
hodierna die. Ideo autem in hac quadruplici
specie repleatur monstratur est ut de intellectu quod
habet repleatur proprietates operatur in cordibus
quibus illabitur. Primo monstratur est
in specie columbe. Columba gemitum per
carnem habet. felle caret. in foraminibus pe-
tre manet. Sic spiritus sanctus illos quos
replet facit per suis peccatis gemere. **Esa-**
ia. lix. Rugiemus quasi visus oves. et quasi co-
lumbae meditantes gememus. **Romani.**
vij. Spiritus postulat per nobis ge-
mitibus inenarrabilibus. id est. nos postu-
lantes et gememus facit. Secundo sine fel-
le amaritudinis esse. **Sapie. xij.** Quod
bonus et suavis est domine spiritus tuus
in nobis. Item eodem. vij. vocatur. sua-
vis benignus. humanus ex eo quod suaves be-
nignos et humanos faciat. Suaves in
finitate. benignos in corde. et humanos in
ope. Tercio in petre foraminibus. id est
in christi vulneribus habitare. **Antico-**
scodo. Surge amica mea sponsa mea
et veni columba mea. **Glossa.** foues mihi

pullos meos in infusione spiritus sancti. in forami-
nibus petre. **Glossa.** id est in christi vulneribus
Tren. ultimo. Spiritus oris nostri christus dominus
capitulum in peccatis nostris cui diximus in vni-
bra tua vivemus in gentibus. Quasi dixit
cat. Spiritus sanctus qui est oris nostri quod
os nostrum est christus dominus. quia est os nostrum et
caro nostra. facit nos dicere christo. In vni-
bra tua. id est in passione tua in qua
christus fuit tenebrosus et despectus.
vivemus per iugem memoriam. Secundo
monstratur est in specie nubis. Nubes a ter-
ra eleuat. refrigerium prestat. et pluviam ge-
nerat. Sic spiritus sanctus quod replet a terra
eleuat per temptationem terrenorum. **Ezech.**
vij. Eleuauit me spiritus iter celum et ter-
ram etc. Item **Ezech. j.** Quocumque ibat spi-
ritus illuc euntes spiritu et rore pariter ele-
uabantur sequentes eum: spiritus enim vite
erat in rotis. Item **Begon.** Gustato
spiritui desipit omnis caro. Secundo refrigerium
prestat contra icentiam vicioz. Unde et
mane dictum est. spiritus sanctus superueniet
in te et spiritus altissimi obumbrabit tibi.
id est te ab omni estu vicioz refrigerabit.
Ubi et spiritus sanctus vocatur aqua que
habet viam regenerationis. **Iohannis. vij.**
Flumina de ventre eius fluunt aque viue
Hoc autem dixit de spiritu sancto que erant
accepturi credentes in eum. Tercio gene-
rat pluviam lachrymarum. **Psal.** Flauit
spiritus eius. et fluent aquae scilicet lachrymarum
Tercio monstratur est in specie flatus.
Flatus est mobilis. calidus. lenis et ad
respirandum necessarius. Sic spiritus sanctus
mobilis. id est velox est ad se diffundē-
dum. omnibus enim mobilibus mobilior est.
Glossa super illud. Factus est repete de ce-
lo sonus etc. Hecit tarda molimina san-
cti spiritus gratia. Secundo calidus est ad
inflammandum. **Luce. xij.** Ignem veni
mittere in terram. et quod volo nisi ut arde-
at. Ubi et austro vento calido compa-
rat. **Anticoz quarto.** Surge aquilo
et veni auster perfla. etc. Tercio lenis est
ad demulcendum. Ubi et ad ciuitatem lenitatem
insinuandam vocatur nomine vinctiois. **j.**
Iohannis secundo. Unctio eius docet
vos de omnibus. **Homie rois.** Unde

De Spiritu sancto

cantat ecclesia. Et sui rogis icima asper
sione fecūder zc. Noie aure tenuis. iij.
Regū. xix. Et post ignez sibilus aure
tenuis. z ibi dñs. Quarto necessari⁹
ē ad respirādū. Adeo q̄ppe stat⁹ neces/
sari⁹ ē q̄ si ad horā subtraheret homo
cōtinuo moreretur. Sic z de spiritus scō
irelligēdū est. Psal. Auferes spm̄ eoz
z deficiēt et i pul. s. reuer. Emitte spm̄
tuū zc. Joh. vi. Spirit⁹ est qui uiuifi/
cat. Quarto mōstrat⁹ ē in spē ignis
Quinto i specie lingue. Quare at i
hac die duplici specie appuit dicet in/
fra. C Circa tertiū sez q̄ tpe miss⁹
est notandū q̄ missus ē in q̄nq̄gesimo
die a pasca. Ideo autē in q̄nq̄gesimo
die missus est ut def itelligi qm̄ a spī
tus scō est legis pfectio. eterna remune/
ratio. z pctōz remissio. Legis pfe/
ctio qm̄ scdm̄ glo. a die agni imolati
quinq̄gesimo die data ē lex i igne. In
nouo etiam testamēto q̄nquagesimo
die a pasca xpī descendit spiritus scūs i
igne. Lex in mōre synai. spīrit⁹ in mon/
te syon. Lex in sublinis montis loco.
spūs dat in cenaculo. Un p h insinua/
tur q̄ ipse spūs scūs est pfectio totius le/
gis. quia plenitudo legis est dilectio.
Secdo eterna remuneratio. Un glo.
Sicut quadraginta dies q̄b post re/
surrectōem xp̄s cum discipulis puerfa/
tus est p̄sentē ecclesiaz designāt. ita q̄n/
quagesim⁹ dies quo spiritus scūs dat
denariū eterne remuneratōis exprimit
Tercio pctōz remissio. Un glosa ibi/
dē. Ideo in quinq̄gesimo. qz indulgē/
tia fiebat in iubileo z p spiritū sanctū
peccata remittunt. Et sequit in glosa.
In spīrituali iubileo rei mort⁹ soluit.
debita dimittunt. exules in patriā re/
uocant. hereditas amissa reddit. serui
id est hoies peccato venundati a iugo
fuitur liberat. Hucusqz glo. Rei mor/
tis soluit z liberant. Un Roma. viij.
Lex spiritus vite i xpō liberauit me a
lege peccati z mort⁹. Debita pctōz di/
mittunt. qz caritas operit multitudinē
pctōz. Exules i patriā reuocāt. Psal.
Spūs tu⁹ bonus deducet me in terrā

rectā. Hereditas amissa reddit Ro.
viij. Ipse spūs testimoniū reddit spūi
nro q̄ sum⁹ fili⁹ dei. Si autē fili⁹ z here/
des. Serui a pctō liberat. ij. Cor. iij.
Ubi spūs dñi ibi libtas. C Cir/
ca q̄rtū sez q̄tēs aplis miss⁹ ē sciēdū ē
q̄ fm̄ glosaz tribz vicibz eis dat⁹ est. sez
ante passiōez. post resurrectiōez z post
ascēsiōē. Primo ad faciēdū miracula.
scdo ad relaxandū pctā. tertio ad p̄fir/
mādū corda. Primo qm̄ eos ad p̄dicā/
dū misit. z sup oīa dmonia z vt lāguo
rescuraret eis potestātē dedit. Nec ei
miracula p spm̄ scm̄ fiunt. fm̄ qd̄ dicit.
Matth. xij. si at i spū dei eijcio demōia
zc. Nō tñ psequēs ē vt quicūqz habet
spm̄ scm̄ faciat miracula. qm̄ sic Gre/
gorius ait. miracula hoīem scm̄ nō fa/
ciunt sz ostendūt. Nec q̄cūqz facit mi/
racula habet spm̄ scm̄ qm̄ z mali asse/
rūt se fecisse miracula dicēt. Dñe dñe
nōne i noie tuo pphetauim⁹ zc. Deus
em̄ facit miracula p auroitātē. āgeli p
materie abilitatōez. dmones p p̄tutes
naturales rebz insitas. magi p occultos
p̄tract⁹ cum demonibz. boni xpiani p
publicā iusticiam. mali xpiani p signa
publice iusticie. Secdo dedit eis spī
ritū scm̄. qm̄ in eos insufflauit dicens.
Accipite spm̄ scm̄ qz re. pec. zc. Nō tñ
pōt qz pctm̄ remittere quantū ad ma/
culā que est in aīa. aut q̄rtū ad reatū. i.
obligatiōē ad penā eternā: aut q̄ntū
ad dei offensam. que solū ex infusione
grē z p̄tute p̄titiōis remittunt. Dicit
tñ sacerdos absoluerē. tū qz a culpa ab/
solutū ē insinuat. tū qz penā purgato/
riā in tpālē pmutat. tū qz de ipa tpālī
p̄tē relaxat. Tercio dedit eis hodiē
na die qm̄ corū corda sic solidata sunt
vt nil tormēta timerēt Ps. Spūs or̄
eius oīs uir⁹ eoz Aug. Talis est grā
spiritus sancti q̄ si tristitiā inuenit: diss/
soluit. si desiderii p̄ticiōsum psumit.
si trepidatōez abijcit Leo papa. Spe/
rabatur ab apostolis spiritus sanctus
nō vt tūc p̄mū sanctorū habitator esse
inciperet sed vt sacrata sibi pectora et
feruenti⁹ accenderet z copiosius mun

De Spiritu sancto

darer. cumulans sua dona. non inchoans. nec ideo nouus opere quia diuor largitate. **E** Circa qntū q̄liter. s. missus est. notandū q̄ missus est cum sono in linguis igneis. z ipe lingue ap paruerūt sedendo. Sonus aut̄ fuit re pentin⁹. celestis vehemens. z replens Repentin⁹. qz sanct⁹ spūs tarda moli mina nescit. Celestis qz celestes efficit Vehemens. qz timorē filialē inducit vel qz eternū ve adimit. Unde vehe mens quasi ve adimens. Vel qz men tem ab omī carnali amore vehit. Un̄ vehemens quasi vehens mentē. Fuit z replens. qz spūscūs oēs apostolos repleuit. Unde repleti sunt omēs zc. Triplex ē aut̄ signū plenitudinis qd̄ fuit in aplis. Primū est non resonare. vt p̄z in dolio qd̄ dū plenū est nō re sonat. Johānis. vi. Nūquid mugiet bos: cū ante presepe plenū steterit. **O**. cū presepe cor: dis plenitudinē habz gratie locuz nō habet mugitus impa tientie. Hoc signuz habuerūt apli: qz in tribulatiōibz p̄ impatientiā nō reso nabant: imo ibant gaudentes a p̄spe ctu concilij zc. Scdm̄ signū est nō pl̄ recipere siue sacietates h̄e. qm̄ em̄ vas aliq̄ liq̄re plenū est. aliud recipe nō p̄t Sitr̄ hō saturū n̄ appetit ampli⁹. Sic sc̄i q̄ h̄nt plenitudinē gr̄e: nō possunt recipe aliū liq̄rē dilectiōis t̄rene. Esa. j. Plen⁹ suz. iō olocauit zc. Sitr̄ qz gu stauerūt celestē suauitatē: iō nō sciunt terrenā voluptatē. Aug. Qui biberit de fluuiō paradisi cui⁹ vna gutta ma ior est oceano. restat vt in eo. sit⁹ hui⁹ mūdi extincta sit. Hoc signū habebāt apli: q̄ nihil p̄ziū voluerūt h̄e s̄ i cō muniōia diuidere. Tertiū signū ē su p̄fluere. vt p̄z i fluuiō inūdātē. Ec̄i. xxiij. Qui implet q̄si phison sapiam. Ad litterā illi⁹ fluuij p̄ziū est effluere z circūadiacētia irrigare. Sic apli ce perūt effluere qz ceperūt loq̄ varijs lin guis. Un̄ dic̄ glosa. Ecce signū ple nitudinis plenuz vas erūpit. ignis in sinu nō pōt occultari. Leperūt itez cir cūadiacētia irrigare. vñ statī petr⁹ p̄di

care cepit. z tria milia cōuertit. Scdo missus est in linguis igneis: circa qd̄ tria videnda sunt. Primo quare p̄ziū ctū in linguis igneis. Scdo quare in igne pot⁹ q̄ in alio elemēto. Tercio q̄ re in lingua potius q̄ in alio mēbro. De primo sciendū q̄ triplici rōne ap paruit in linguis igneis. Primo vt ver ba ignea p̄ferrent. Secundo vt legez igneam predicarent. scz legem amoris. De his duobus Bern. Venit spūs sanct⁹ in linguis igneis vt linguis oim gentiū verba ignea loquerentur. et le gem igneam lingue ignee predicarēt. Tercio vt spiritū sanctū qui ignis ē p eos loqui cognoscerent. z ne hoc diffi derent z ne alioz p̄uersionē sibi attri buerent et vt omnes eoz verba tanq̄ dei audirent. **S** De secundo scien dum q̄ missus est in specie ignis mul tiplīci ratōe. Prima sumit penes eius septēpliciē gratiā. Spūs em̄ ad mo dum ignis alta humiliat p̄ donū t̄i moris. emollit dura p̄ donū pietatis. illuiat obscura p̄ scientiam. restringit fluida p̄ p̄siliū. p̄solidat mollia: p̄ for titudinē clarificat metalla tollendo ru biginē p̄ donū intellectus: sursum ten dit p̄ donū sapientie. Scda sumit pe nes ei⁹ dignitatē z excellentiā. Ignis em̄ excellit oia elementa specie: ordine z frute. Specie rōne pulchritudinis in luce. ordine rōne sublimitatis in si tuatōe frute rōne vigorositatē i actōe Sic z spūscūs i his oia excedit. Pro pter p̄ziū d̄r spūscūs incoīnq̄natus p̄pter secūdū: quia capiat omēs spūs itelligibiles: p̄pter tertiū habens oēm frutez. Sap. vij. Tertia sumit penes eius multiplicē efficacīā. Hanc rōnez assignat rabanus sic dicens. Ignis q̄tuor habet naturas. Ur̄it: purgat calefacit: z illuminat. Sic spūscūs exu rit peccata: purgat corda: teporem ex curit. ignorātiā illustrat. Hec raba nus Exurit pctā. Un̄ Sach. xiiij. Per ignē vram eos sicut vritur argentum. Hoc etiā igne vri petebat p̄pheta di cēs. Vre renes meos zc. Purgat cor

De Spiritu sancto

da. Esa. iij. Si sanguines hierusalem lauerit d medio eius in spiritu iudicii et spiritu ardoris. Leporem excutit. Unde dicit de illis quos replet spiritus sanctus Roma. xij. Spiritu feruētes etc. Grego. In igne apparuit spiritus sanctus quia ab omni corde quod replet tota: potest frigoris excutit. et hoc in desiderio sue eternitatis accedit. Ignorantes illustrat. Sap. ix. Sensus autem tuus quis sciet nisi tu dederis sapientiam et miseris spiritus sanctum tuum de altissimis etc. Coz. ij. Nobis autem reuelauit deus per spiritum sanctum. Quarta sumit penes ipsius amoris naturam. Amor enim per ignem habet significari triplici ratione. Primo quod ignis semper est in motu. sic et amor spiritus sancti quos replet semper facit esse in motu bone operationis. Unde Grego. Nunc est amor dei otiosus operatur enim magna si est. si autem operari negligit. amor non est. Secundo quod ignis iter cetera elementa est maxime formale et modicum habet de materia et multum de forma. sic amor spiritus sancti quos replet. facit habere modicum de amore terrenorum et plurimum de amore celestium et spiritualium ut iam non carnalia carnaliter sed potius spiritualia spiritualiter diligant. Distinguit enim Bernardus quattuor modos diligendi. scilicet diligere carnem carnaliter. spiritum carnaliter. carnem spiritualiter. et spiritum spiritualiter. Tertio quod ignis habet alta inclinare. sursum tendere. fluida adunare et congregare. Per hec tria intelligitur triplex vis amoris. Amor enim sicut habetur ex verbis dyonisi in libro de diuinis nominibus habet triplicem vim. scilicet inclinatio. eleuatio. et coordinatio. Inclinatio quod inclinatur superius inferioribus. eleuatio quod eleuatur inferiora superioribus. coordinatio quod coordinatur equalibus coequalibus. Hec dyonisius. Hanc enim triplicem vim amoris spiritus sancti efficit in his quos replet. quod inclinatur eos per humilitatem et sui contemptum. eleuat in desiderium superiorum et coordinat inuicem per ymformitatem morum. De tertio

sciendum quod appuit potius in lingua quam in alio membro triplici ratione. Lingua enim est membrum igne gehene inflammatum. difficile ad regendum et utile bene rectum. Quia lingua igne infernali inflammata erat. id est igne spiritus sancti indigebat. Ia. iij. Lingua nostra ignis est etc. Quia difficile regitur id per cetera membris gratia spiritus sancti indiget. Jac. iij. omnis natura bestiarum etc. Quia utile valde si bene regitur. id est necesse fuit ut spiritus sancti rector esset. In lingua etiam appuit ad significandum quod predicantibus valde necessarii sunt. predicantibus enim necesse est. quod facit eos loqui feruenter absque trepidatione et id missus est in specie ignis Bernardus. Venit spiritus sanctus super discipulos in linguis igneis ut per haec ignea loquerentur. et legem igneam lingue predicarent. Eodem modo fidei absque pusillanimitate. Act. iij. Repleti sunt omnes spiritus sancto. et ceperunt loqui cum fiducia verbis dei etc. Multipliciter per capacitatem auditorum diuersitate et id dicitur Act. ij. quod ceperunt loqui variis linguis. Utile ad edificandos et utilitate Esa. lxj. Spiritus domini super me. eo quod vinxerit me etc. Tertio ipse lingue appuerunt sedendo. ad significandum quod predicantibus necessarii erant. Presidentibus quibus et iudicibus necesse est. quod offert auctoritatem ad peccata remittendum Iohis. xx. Accipite spiritum sanctum quem ego recipio etc. Sapientia ad iudicandum Esa. xlij. Domine spiritum meum super eum iudicium gentibus proferet. Mansuetudinem ad supportandum. Numeri. xj. Dabo eis de spiritu qui in te est. ut supportet omnes populi te cum. Spiritus moysi erat spiritus mansuetudinis. ut patet Numeri. xj. Erat moyses mansuetissimus etc. Dominum sanctitatis ad informandum Job. xxvj. Spiritus domini ornavit celos. Circa sextum in quos semper missus est notandum quod missus est in discipulos. qui fuerunt receptacula mundi secundum quod de eis cantatur. fuerunt enim receptacula mundi et abilita ad susceptionem spiritus sancti propter septem qui erant in eis. Ipsi enim primo fuerunt octo. quod notatur in libro de diebus. Illud enim festum erat ad redem de putatum. Esa. lxxvj. Super quem requiesce

De sanctis gordiano et epimacho

spūs meⁿ nisi sup humilē z quietū zc.
Secō dilectiōe vniti qđ notat in h q
dī. Erant oēs parit. Erat em eis cor
vnuz z aia vna. Sic em spūs hoīs nō
viuificat mēbra corpīs nisi sint vnita.
sic nec spūscūs mēbra spūalia. Et sic
ignīs lignoz diuisiōe extinguit. sic spūs
scūs p discordiā i hoīb. Et ideo cātā
de aplīs. Inuenit eos p cordes chari/
tate. illustrauit eos iundās diuinitas
deitatis. Tercio loco secreti qđ notat
in h q dī. In eodez loco. i. in cenaculo
Osee. ij. Dūcā eā in solitudinē z ibi lo
quar ad cor ei⁹. Quarto oīone assu/
dui. Unde p mittit. Erāt pseuerantes
vnanimī i oīone. Vñ cāram⁹ de eis
Orantibz aplīs deum venisse nūciat.
Qđ em oīo necessaria sit ad suscepōz
spūscī ostēdit Sap. vij. Inuo caui z
venit i me spūs sapie. Itē iohīs. xij.
Rogabo pīem meū z aliū paraclituz
dabit vobis. Quinto hūilitate p dī/
ti. qđ notat in h q dī. Sedentes. p s.
Qui mittis fōtes in cōuallibz. i. grāz
spūscī i hūilibz. Et sup quē requiescēz
spūs meⁿ zc. Sexto pace p iuncti. qđ
notat in h q erat in hierlīm. q iter p tāt
visiō pacis. q aut ad recipienduz spm
scm pax necessaria sit. oīdit dñs Jo.
xx. vbi pmo paces obtulit dicēs. Pax
vobis. Deinde statim iussit iussit iussit
xit. Accipite spm scm. Septimo in
pēplatōe erecti qđ notat in h q spm
scm receperūt in supiori cenaclo Vñ
oīc glo. ibidē. Qui spm scm desiderat.
carnis domiciliū mētis pēplatōe trā
scēdes calcāt. H Circa septimuz
ppter qđ scz missus ē. notādū q miss⁹
est ppter sex causas. q notat i hac auto
ritate. Paraclit⁹ aut spūscūs zc. Pri/
mo ad pfolandū mestos qđ notat cū
dī pacly⁹ qđ idē ē qđ p solator Esa.
lxj. Spūs dñi sup me zc. et sequit vt
ponerē p solatōez lugētibz syon Greg.
Cōsolator spūscūs dī qz de pcti ppe/
tratōe merentibz dū spē venie pparat
ab afflictōe tristitiē mētē leuat. Secō
ad viuificandū mortuos qđ notat cū
dī spūs. qz spūs ē q viuificat. Ezech.

xxxvij. Ossa arida audite verbum dñi
zc. Ecce ego imittā in vos spīritum z
viuetis. Tercio ad sanctificādū im/
mundos qđ notat cū dicit scūs. sicut
em dicit spūs qz viuificat ita sanctus
qz sanctificat et mūdāt. Unde sanct⁹
idē est qđ mūdus. Psal. Fluminis im/
petus id est inundās et abūdāns grā
spūscī letificat ciuitatem dei id est
eccliam dei. Et per istud flumē scifica
uit tabernaculum suum altissimus.
Quarto ad confortandū amorē inter
discordes z odiosos. qđ notat cū dī p s.
pater em dicit eo q naturaliter diligit
nos. Iohīs. xvi. Ipse em pater amat
vos. Si pater z nos filij ei⁹ z frēs ad
inuicēz z inter fratres pfecta amicitia
pseuerat. Quinto ad saluandū iu/
stos. qđ notat in eo q dicit. i noie meo
qđ est iesus. z salus interpretatur. In
noie igit iesu. i. salutis pater misit spm
vt ostendat q ad saluādas gentes ve/
nit. Sexto ad docendū ignaros. qđ
notatur in eo q dicit ille vos docebit
oīa. Circa octauū notandū: q datus
siue missus est in pmitiua ecclia. pmo
p orationē. Vñ orantibz aplīs zc. Et
Lu. iij. Orāte iesu descendit spūscūs
zc. Secō p verbī dei deuotā z atten/
tam auditiōē. Act. x. Adhuc loquē/
te petro cecidit spūscūs zc. Tercio p
assiduaz opationē. qđ notatur in ma/
nuū impositiōe. Actū. viij. Tunc im/
ponebant manus super illos zc. Vel
impositio manuū signat absolutionē
que fit in confessione. Le. lxi.

De sanctis gordiano z epimacho.

Gordianus a geos qđ

ē dogma siue dom⁹. z dīā

qđ ē clarū. qđ clara dom⁹ i

qđ habitabat de⁹. Sicut at dīc aug. in

li. de ciui. dei. bona dom⁹ ē paribz mē/
bris disposita āpla et lucida. Sic ille

scūs fuit piter disposit⁹ p p cordte imi/
tationē ampl⁹ p charitatē. lucid⁹ p pī

tatē. Epimach⁹ ab epī qđ ē sup⁹ z ma

chin qđ ē rex. qđ si sup⁹ rex. Vel ab epī

qđ ē sup⁹. z machos qđ ē pugna. qđ p

m 4

De sanctis Nereo et achilleo

supernis pugnans.

Ardianus vicari⁹ iuliani im-
patoris cū quēdā xpianū noie
ianuariū ad sacrificandū com-
pelleret. ad p̄dicatōem tū ip̄i⁹
ianuarij ad fidē cū vxore sua et. liij. vi-
ris puerus est. Qd audies iulianus:
iussit ianuariū in exiliū mitti. gordia-
nū s̄o si sacrificare nollet capite trūcari.
Decollat⁹ ē igit⁹ b̄t̄s gordian⁹ et corp⁹
ei⁹ ad canes p octo dies p̄iectū est. S̄z
cū oīno remansisset itactū tandē a fa-
milis sua rapitur. et cū b̄t̄o epimacho
quē dudū p̄dicat⁹ iulian⁹ occidī fecerat
non longe ab urbe miliaris fere vno.
Circa annū dñi. ccc. lxx. sepelitur.

Legenda lxx.

De sanctis Nereo et Achilleo.

Ereus interpretatur

lucis p̄silū n̄re⁹ a nereth
qđ ē lucerna et vs festinās: l̄
nere⁹ q̄si ne. i. neq̄q̄ re⁹ fuit ḡ p̄silū
lucis in p̄ginitatē p̄dicatōe: lucerna in
honestā pueratōe. festinās i zeli feruo-
re nere⁹. i. neq̄q̄ re⁹ in p̄scitē purita-
te. Achilleus ab achī qđ est frater me⁹
et lesa qđ est salus q̄si fratrū sal⁹ Ho-
p̄ passionē euthices victorin⁹ et macro-
alias maro fūi xp̄i scripserunt

Achilleus et achille⁹ eunuchi et cu-
bicularij domicille neptis do-
miciani impatoris fuerūt. quos
b̄t̄s petrus ap̄ls baptizauit.

Cū ḡ p̄dicta domicilla aureliano filio
p̄sulis nupta cēt. et gēmis et purpureis
vestib⁹ regeret. nere⁹ et achilleus eidez
fidem p̄dicauerūt. et virginitatē multi-
pliciter cōmēdauerūt. oñdētes p̄gini-
tatē deo cē p̄ximā: angelis germanaz
hōib⁹ innatā: vxorē viro subijci. pu-
gnis et calcibus cedi: deformes part⁹
sept⁹ p̄creari. rursus q̄ vix maris pia
monita sustinere poterat oportere grā-
dia cōiūtia pati mariti. Illa aut̄ inter
cetera dixit. Scio patrē meuz fuisse ze-
lotipū et m̄fēz meā ab eo p̄uicia pluri-
ma passaz esse. Nūqd vir meus talis
fuit⁹ ē. Lūi illi. Qm̄ q̄diu sunt sp̄sōi

videntur esse benigni. s̄z mariti effecti
crudeliter dñant et aliquādo ancillas
preferūt dñab⁹. Om̄s autē sanctitas
amissa p penitentia reuocari p̄t. sola
aut̄ virginitas ad suū statū reuocari.
nō potest. Reatus em̄ p penitentia ex-
pelli potest. virginitas reuocari nō p̄t
vt ad statū p̄stine sanctitatis attingat
Tunc flauia domicilla credidit. et p̄gi-
nitatē vouit: et a scō clemēte velata ē.
Quod sponsus eius audies licētia a
domiciano impetrata: virgine cū scis
nereo et achilleo in p̄ortiana insulā rele-
gauit. putans se p hoc posse virginitatis
p̄positū imutare Post aliquod tps cū
ipe ad insulā p̄cessisset et multis m̄ueri-
bus scōs vt p̄gini suaderēt induceret.
ip̄i hec penit⁹ respuentes magis eā in
dñō p̄fortabāt. Quia p̄pter cū ad sacrī-
ficia cōpellerent⁹ et dicerēt se a b̄t̄o pe-
tro ap̄lo baptizatos nulla rōne posse
idolis imolare capite celi sūt circa an-
nū dñi. lxx. Quoz corpa iuxta sepul-
chrū petronelle posita sūt. Alios etiā
sc̄z victorinū: euthicem et maronem:
quib⁹ domicilla adherebat tanq̄ ser-
uos: tota die in suis p̄dictis laborare
faciebat et vespere cantabrū ad man-
ducandū eis dabat. Tandēz euthicez
cedi iussit quousq̄ sp̄m exalarz. victo-
rinū s̄o in aq̄s fetentib⁹ suffocari. ma-
ronem s̄o saxo ingenti opprīmi iussit
Cum aut̄ immanissimā petraz quā vix
lxx. viri mouere poterant sup eum ia-
crassent. ipe p̄dictū lapidē in hume-
ros suos accepit et quasi leues paleas
ad duo miliaria portauit. Et euz plu-
rimi credidissent: p̄sularis eum occidi
fecit. Post hoc aurelian⁹ domicillā de
exilio reduxit: et duas virgines eufrosi-
nā et theodorā collactaneas eius vt ei
suaderent misit. Quas tamē domicil-
la ad fidem conuertit. Tunc aurelia-
nus cum sponsis p̄dictaz puellarū:
et tribus ioculatorib⁹ ad domicillā ve-
nit: vt eius nuptias celebraret et ip̄am
saltē violētē opprimeret. S̄z cum do-
micilla p̄dictos duos iuuenes p̄uertis-
set aurelianus domicillā in thalamū

De sancto Pancratio

introduxit: et ibidem minus canere fecit. et ceteros secum saltare iussit. volens eam post modum violare. Sed cum deficeret minimi in canendo et ceteri in saltando ipse tamen per duos dies non cessauit quousque in saltando deficiens expirauit. Luxuriosus pro fratre eius impetrata licentia omnes qui crediderant interfecit. et cubiculo ubi predictae virgines morabantur ignem supposuit. Que orantes spiritum emiserunt. Quam corpora sanctus cesarius mane illesa reperiens sepeliuit.

Legenda lxxj.
De sancto Pancratio.

Pancratius a pan quod

est totus et gratus et citius. quasi totus cito gratus. quia in sua pueritia gratus. Et

sicut dicitur in glosa pancras dicitur rapina per cranari flagellis subiectus pancrus lapsus varie coloratus. ipse enim rapuit perdam captiuorum. fuit subiectus flagellis tormetorum: coloratus varietate virtutum.

Pancrati nobilissimus dicitur parentibus: dum apud frigidam et patre et matre orbat: esset scilicet cura dyonisi patris sui relicta. Ambo ergo romam ubi largum habebat primo numerum redierunt. In quo vico corneli papa cum fidelibus latitabat. A quo quidam cornelio cum predictus dyonysius et pancrati fide christi receperant tandem dyonysius pace moritur. et pancrati caput et cesari presentat. Erat autem pancrati quasi annorum xiiij. Cui dixit dyocletianus cesar. Infantule suadeo tibi ne mala morte moriaris: quia cum puer sis facile decipis et quia nobiliter comprobaris et charissimi mei filii extitisti: rogo te ut recedas ab hac vesania ut velut filium meum te habeas. Cui pancrati respondit. Et si puer sum corpore: cor tamen gero senile. Et frute domini nostri ihesu christi terror vester tantum apud nos est. Et hanc picturam quam cernimus. Dicitur autem tui quos me hortaris colere. deceptores et germanarum stupratores fuerunt qui etiam nec parentibus pepererunt. Quod si hodie seruos tuos talia cognosceres

facere. protinus occidi iuberet. Tales deos miror quod colere non erubescas. Augustus igitur putans se a puero videtur. iussit eum in via aureliana decollari. circa annos domini m. cclxxxvij. Cuius corpus cocanilla senatrix diligenter sepeliuit. Ad eius sepulchrum ut ait Gregorius. si quis falsum iurare voluerit. antequam ad cancellum chori perveniat. aut statim a demone captus insanit. aut cadens in paupum vitam perdit. Vis non modica inter duos erat. et iudex reum minime ignorabat. Selo igitur iusticie iudex ductus. ambos ad altare sancti petri deduxit. et ibidem reus innocentiam suam quam pretendebat iuramento expiare coegit. rogans apostolum ut aliquo indicio ostenderet veritatem. Cum autem ille iurasset. et nihil mali passus fuisset. iudex eius malicie conscius. zelo accensus iusticie exclamavit. Senior iste petrus. aut nimis misericors est aut minor defert. Eamus ad pancrati iuvenem et ab eo requiramus. Cum ergo venissent. et super tumulum reus iurare falsum presumpsisset. manum inde trahere non potuit. et ibidem postmodum expiravit. Unde usque hodie a plerisque observatur ut super reliquias beati pancrati per arduis iuramentum fiat. De festiuitatibus que occurrunt infra tempus peregrinationis.

Acto de festiuitatibus

que occurrunt infra tempus reconciliationis quod tempus representat ecclesia a pascha usque ad octavam penthe. sequitur videre de festiuitatibus que eueniunt infra tempus peregrinationis. quod tempus representat ecclesia ab octava penthe. usque ad aduentum. Principium autem huius temporis non semper hic incipit. sed iuxta pascales terminum variatur.

Legenda lxxij. **A**
De sancto Urbano.

Urbanus ab urbane rate dictus. Et urbanus m f

De scā Petronella

ab vr. qđ est lumen vel ignis. z banal
responsio. fuit em̄ lumē p̄ puerfationē
honestā. ignis p̄ charitatē succensam.
responsio p̄ doctrinā. Fuit lumen siue
lux. Quia lux est in aspectu amabilis:
in essentia imaterialis. in situ celestis:
in actu pūtilis. Sic ille scūs fuit ama
bilis in puerfationē. imaterialis in mū
di despectōe. celestis in p̄templatione.
vtilis in p̄dicatione.

B Rban^o calixto pape successit.
Cuius tempore cū fuisset ma
xima persecutio in christianos
tandē alexander cuius mater hamea
christiana erat. quaz origenes puerfe
rat impiū sumpsit. Ip̄a igit filiiū pre
cibus maternis induxit vt a p̄secutōe
xp̄ianoz cessaret. Vterūq̄ almachiū
vrbis p̄fectus: qđ hēz ceciliā decollaue
rat i xp̄ianos crudeliter seuebat. Sā
ctū ergo vrbānū diligenter inq̄ri fecit
z in quodā antro pcurate carpassio qđ
dā ministro cum tribz p̄sbyteris z tri
bus dyaconibz regeū. in carcerē mitti
iussit. Post hoc corā se ip̄z adduci p̄ce
pit. vt qđ qnqz milia hoim cū sacrilega
cecilia z illustribz virz riburtio z vale
riano seduxerat eidē obiecit. z thesau
ros cecilie redēsiuit. Cui vrbān^o Vt vi
deo p̄ te ad seueidū in sanctos ducit
cupiditas qđ cul^o deoz. Thesaur^o ce
cilie p̄ man^o paupey celos conscendit.
Cum ergo scīm vrbānū cū socijs plū
barz cederēt. z ip̄e nomē dñi elion iuo
caret. subzidēs p̄fecit. ait. Sapiēs vult
iste senex videri. et nō nūc ignota loq̄r.
Cū aut supari nō possent itez i carce
rē recludū. Vbi tres tribunos ad se
veniētes cū custode carceris anolino
scūs vrbān^o baptizauit. Audito igit
qđ anolin^o xp̄ian^o fact^o. esset p̄fecto si
stū z sacrificare renuēs decollat. Sā
ct^o aut vrbān^o cū socijs ad simulacru
ducit. z thūra imponere vrget. Tunc
orāte vrbāno simlacrū cecidit. z vigin
tiduos sacerdotes qđ ignē ministrabāt
occidit. Tūc grauissime laniat^o et post
hoc ad sacrificiū ducunt. Qui i ip̄z
idoloz expūctes frōtes cruce munit^o t

z inuicē dato pacē osclō capitalē sentē
tiā acceperūt sub alexandro qui cepit.
circa annū dñi. ccxx. Sed statim carp̄a
sius a demōe arripit z deos suos blas
phemās z xp̄ianos iuitul magnificās
a demōe suffocat. Quod eius vxor ar
menia vidēs cū filia sua lucina z tota
familia a scō fortunato p̄sbytero ba
ptisma suscepit. z post h̄ sanctorz cor
pora honorifice sepeliuit.

Le. lxxij. A Descā Petronella

Ettonella cuius vitā

scūs marcellus scripsit. fuit
filia sci petri apli. qđ cuz nū
mis speciosa cēt et ex volūtate p̄is fe
bribz laboraret. discubētibz apud euz
discipulis dixit ad eū tū. Cū oēs a te
sanent infirmi cur petronellā iacere p̄
mittis. Cui petr^o. Quia sic ei expedit
Vterūq̄ ne putez impossibilitas sa
nitatz ei^o meis fimonibz excusari ait ad
illā Surge petronella veloci^o z mīstra
nob. Que statim sanata surrexit. z eis
ministrauit. Cōpleto autē ministerio
dixit ei petr^o. Petronella redi ad lectū
tuū. que statim redijt z vt prius febribz
laborare cepit. At vbi in amore dei ce
pit eē p̄fecta. eā p̄fecte sanauit. Comel
igit flacc^o ad eam venit. vt ip̄am p̄pter
ei^o pulcritudinez acciperet in vxorem.
Cui illa rōdit. Si me in vxorē deside
ras iube ad me ygines venire qđ me vī
qđ ad domū tuā debeāt sociare. Quas
cū ille paret. petronella ieiunijs z oīz
nibz iustere cepit. z cor^o p̄ dñi suscipiēs
ac i lecto se reclinās. p̄ tridū ad dñz
migravit. Flacc^o delusus se videns ad
felicolā sorciā petronelle se p̄uertit. z vt
aut sibi nuberz. aut idol^o imolaret p̄ce
pit. Sz cū illa vtrūqz renuerz ip̄fectus
septē diebz sine cibo z potu i carcere eā
eē fecit ac p̄ modū i ecules totā occidit
ac ei^o corpus in cloacā piccit. Quā tū
scūs nycomed^o eleuans sepeliuit. vñ a
flacco comite nycomed^o accersit. z sa
crificare renuēs plūbarz cediz z i tibe
rim ei^o corpus p̄icit. sed a iusto eius

De sanctis Petro exorcista et mar.

clerico leuaf z honorifice sepelitur.

Legenda lxxiiij.

De scis Petro Exorcista z Marcellino.

Etrus exorcista duz

ab arthemio in carcere dicitur nerek. z p dicit arthemij filia a demone vexaret. z ob ha pte sepius plangeref. dixit ei petr q si xpm crederet statim sanitatē filia eius reciperet. Lūi arthemij? Dicit q rōne dñs tuus filiā meā liberare poterit. q te tāta patiētē p eo liberare nō valet. Lūi petr. Potēs qdē est de me? eripe me sz vult vt p passionē transitoriā pueniamus ad gloriā sempiternā. Lūi arthemij. Si me cathenas sup te duplicāte de tu te libauerit. z filiā meā sanauerit. pñm in xps credā. Qd cū factū fuisset sanctus petr cādē vestibus indut z tenens signū crucis eidē apparuit. z ille ei se pedibus pstravit. et filia ei sanata ipe cum tota domo sua baptisma suscepit. Permīsitq alijs in carcerat q exirēt liberī qcuqz vellent fieri xpiani. Quibz multisq alijs credentibus a brō marcellino psoytero baptizant. Qd audiēs prefectus. oēs in carceratos ad se adduci pcepit. Quos arthemij? puocans. z man eorum de osculās dixit. Ut si qd vellent venire ad martyriū veniret intrepidus. qd si qd noller abiret ille fus. Cōpro aut iudex q marcellin? et petr? eos baptizassent ipos accersiuit. z eos sepatim in carcere reclusit. Marcellin? qdē nud? sup vitru fractū psternit. z ei lumen z aq negat. Petr? iō in alio carcere altissimo z artissimo cippo cōstringit. Angel? aut dñi marcellinū induēs z soluens ipz cū petro i domo arthemij restituit z vt septē diebz populū cōfortarent. et postea se iudici presentarent precepit. Cum ergo p dicitus iudex eos i carcere nō iuenisset. accersit arthemij z sacrificare nolentē in terra euz vxore sua obrui iussit. Qd sancti marcellin? z petr? audiētes illuc venerūt z in illa cri-

pta septē diebz sanctus marcellin? christianis se pregentibz missā celebravit. Dixerūtqz sci ad incredulos. Ecce arthemij potuissē libare z nos abscedere. sed neutrū voluim? facere. Tunc irati gēiles arthemij gladio necauerūt mrez iō cū filiā lapidibz obruerūt marcellinū iō z petru ad siluā nigrā: q nūc cādida ppter eoz martyriū vocat dcollauerūt tpe diocleciani q cepit anno dñi. cclxxvij. Quoruz animas vestibus splendidis z gēmis indutas ab angelis in celum deferri spiculator noie dorothē vidit. Unde z xpianus effectus postmodū in pace quieuit.

Le. lxxv A De. s. pmo z feliciano.

Rimus quasi sūm?

et magn? felician? qsi felix an? i. felix senex. Ille dī sū?

mus siue magn? dignitate ppter martyriū ppressionē. pte ppter miraculū opationem. sanctitate. ppter vite pfectionē. felicitate ppter gloriā fruicionē Iste aut dicit senex nō tantū ppter tēporis antiq̄tatē. sz etiā ppter reuerētie dignitatē. ppter sapientie maturitatē z propter morum grauitatem.

Rimus z felicianus apd dyoecianum et maximianum: a templorum pontificibus accusantur. q nisi eos sacrificare fecerint nulla a dijs beneficia obtinere valebūt. Iussu igit impatorū i carcere recludunt. sz ab angelo visitantur. z a vinculis quibz erant ligati absoluunt z libe i carcere deambulātes. dñm clara voce collaudabāt. Postmodū itez impatoribz pstant. Qui euz in fide firmi psteret: crudelit laniati ab iuicem separant. Dicitqz ptes feliciano. vt sue senectutis fuleret z dijs imolarz Lūi felician? Ecce iā octuaginta annos hēo. z triginta anni sunt ex q vita tē agnoui z elegi deo viuere. q me potest d tuis manibz liberare. Tūc iussit ptes eum ligari z clauos in manibz et pedibz affigi eis dixit. Tā diu sic eris donec nobis pseris. Qui dum lero

De sancto Barnaba

vultu p̄sisteret. eū ibidē torq̄ri iussit. z uibit penit̄ m̄strari. P̄ h̄ sem̄ p̄mū adduci fec̄. etq̄ dixit. Ecce frat̄ tu' im̄patorz decret̄ cōsensit. z ob h̄ magn' i palatio venerat. Tu ḡ s̄illiter age. Cui ille. Licet diaboli fili' sis verū tñ i pte dixisti. qz frat̄ me' im̄patorz celest̄ de/ creto p̄sensit. Tūc irat' p̄ses. iussit fa/ cib' latera eius incendi. z plūbū bulli/ ens in os ei' ifundi. Lernēte feliciano ut sic freri posset. Ipe aut' plūbū tāq̄ frigidā aquā suauit bibit. Tunc p̄ses irat'. duos leones ad eos mitti p̄cepit. Qui statiz ad pedes eoz se piecerūt. z tāq̄ agni mansuerūt corā eis steterunt. Rursus v̄sas crudeles dimittit. z eoz leonib' mansuescūt. Aderāt ad h̄ spe/ ctaculū plusq̄ duodeci milia viroz d̄ q̄b'. d. viri i dñō crediderūt. P̄ses at̄ sanctos fecit decollari. z eoz corpa ca/ nib' z auib' p̄ici. Sz tñ ab his illesa a xp̄ianis honorifice sūt sepulta. Passi sunt aut̄ circa annos dñi. cclxxvij.

Le. lxxvj. A Desco Barna.

Arnabas interpretatur

fili' venientis. v̄l filius p̄solatiōis aut fili' p̄phete. aut fili' p̄cludēs. Quattuor v̄ciab' po/ nit̄ fili'. p̄pter q̄tuor modos filiarōis ipi'. Dñi em̄ fili' in scriptura rōne ḡnā tiōis. eruditōis imitatiois z adoptiois fuit em̄ a xp̄o regenerat' p̄ baptismū erudit' p̄ euāgelium. ipm imitat' p̄ martiriū. zab ip̄o adoptat' p̄ celeste p̄mū Et h̄ q̄tū ad se. Quantū p̄o ad alios fuit adueniēs p̄solās. p̄phetās z p̄cludēs. Adueniēs discurredo. z p̄dicādo vbiq̄ qd̄ p̄tz qz fuit soci' pauli. Cōso/ lās paupes z d̄solatos. paupes q̄b' ele/ mosynā derulit. d̄solatos q̄b' ex parte ap̄loz epl̄as destinavit. Prop̄hetas qz p̄phete spū claruit. Cōcludens qz magnam mltitudinē in fide p̄cludit. z adunavit. sic p̄tz cū missus fuit in an/ thiochiā. De his q̄tuor act. xj. Erat vir. i. virilis q̄tū ad p̄mū. bon' q̄tū ad scōm plen' spūscō q̄tū ad tertiū. et fidelis q̄tū ad q̄tū. Et passiōez p̄pi

lauit iohes qui z mare' ei' p̄sobrin'. z marie a v̄siōe ipi' iohis v̄sq̄ fere in si/ nem. Quā beda de greco in latinū cre/ ditur translulisse.

Barnabas leuitel cypri' genere vn' de. lxxij. discipulis dñi. ab hystoria actuū i mltz extollit z laudat. fuit nāq̄ optime informat' z ordinat'. z h̄ q̄tū ad se. z q̄tū ad deū z q̄tū ad p̄mū. Quātū ad se ordi/ nat' extitit fm̄ tres vires. s. rōnalē. p̄u piscibile. z irascibile. Habuit nāq̄ rō/ nalem illustratā lumie cognitōis. Vñ dñi Act. xij. Erāt at̄ i ecclia q̄ ē anchio/ chie p̄phete z doctores. in q̄b' barna/ bas z symon zc. Scdo habuit p̄cupi/ scibile purgatā a pulvere mūdane af/ fectōis. Vñ dñi act. iij. q̄ ioseph q̄ coq̄ minar' ē barnabas. cū h̄et agrū v̄edi dit illum. z p̄cium attulit. z posuit ad pedes ap̄loz. Vbi dñi glo. Destituen/ dū p̄bat qd̄ tāgere deuitat: z docz cal/ cādū eē aux. qd̄ subdit gressib' ap̄loz Tertio habuit irascibilez roboratam magnitudine p̄bitat'. z h̄ v̄l virilr ag/ grediēdo a ardua. v̄l p̄ seueratē r̄do fortia l' p̄stāter sustinēdo aduersa. Vñ r̄l aggreddēdo ardua sicut p̄tz in h̄ q̄ illā maximā ciuitatē anchiochiā ad cō/ uertēdū accepit sicut p̄tz etiā actuū. ix. qz cū p̄ p̄uersionē paul' hierosolymā vēissz. z discipulis se iūget vellz. z oēs eū tāq̄ lupū agni fugeret barnabas ip̄z audacter app̄hēdit z ad ap̄los duxit. Perseuerāt op̄ādo fortia qz corp' suū maceravit z ieiunijs afflixit. Vñ dñi act. xij. de barnaba z quibuscūq̄ alijs. Dimittātib' at̄ ill' dñō z ieiunātib' zc Cōstāter sufferēdo aduersa. sic apli p̄ hībēt ei testimoniiū dicentes. Cū cha/ rissimis n̄ris barnaba z paulo hoib' q̄ tradiderūt aias suas. p̄ noie dñi n̄ri ihu xp̄i. Scdo fuit ordinat' quātū ad deū deferēdo dei autoritatē. maie/ statū. z hōitātē. Autoritati qd̄ p̄tz ex h̄ q̄ officiū p̄dicatōis sibi nō vsurpauit. sz ex autoritate dī accipe voluit. Si/ cut habet act. xij. Dixit spū sanctus.

De sancto Barnaba

Segregate mihi barnabā et paulū in op^o ad qd assumpsi eos. Scdo dei ma iestati. Lū em sic habet Act. xij. ma iestati diuinā sibi qdā vellēt attribue re et tanq̃ deo hostias imolare: vo cātes eū iouē tāq̃ priore: et paulū mer curiū tanq̃ prudentē et eloquentē: pti nuo barnabas et paul^o p̃cessis tunicē clamauerūt. Viri qd faciūt: et nos mor tales sum^o similes vobis hoies annū ciantes vobis ab his vanis dīs con uerti ad deū viui. Tercio dei bonita ti. Nā sicut habet act. xv. cū bonitatez grē dei qua grat^o et nō ex lege sum^o sal uati: qdā quēsi de iudeis artare et di minuere vellēt. asserētēs h sine circū cisione neq̃q̃ sufficere: paul^o et barna bas p̃tra eos viriliter restiterūt et solā bonitatē grē dei sine lege sufficere ostē derūt. Insup et q̃stione ad ap̃los detu lerūt et p̃tra illoz errozes ap̃loz eplas impetrauerūt. **E** Tercio fuit opti ine ordinat^o p̃tū ad primū: qz greges suū pauit x̃bo: exēplo et bñficio. **E**ter bo qz verbū dei solcite euangelizauit **E**lū dī Actū. xv. Paul^o et barnabas demorabāt antiochie docētēs et euā gelizantes cū alijs pluribz verbū dñi. Hoc etiā p̃tz p illā maximā mltitudi nē quā antiochie p̃uertit adeo vt ibi p̃mo vocarent discipuli xp̃iani. Scdo exemplo: qz vita sua fuit oibz speculū sanitatis: et exemplar religionis. Fuit em in omni suo ope virilis et strenuus oim mox. bonitate p̃spici^o. oī grā sci spūs plen^o. et oī virtute et fide p̃clarus De his q̃tuor habet act. xv. Miserūt barnabā antiochiā. Et sequit. Noz tabat oīes p̃posito cordis p̃manere in dño: qz erat vir bon^o: plen^o sp̃ritu/ sancto et fide. Tercio bñficio et h du pliciter. **E**t ei duplex bñficiū siue ele mosyna. scz. tp̃alis q̃ p̃sistit in necessa riorz subministratōe: et sp̃ualis q̃ p̃si stit i offense dimissioe. Primā habuit beat^o barnabas qñ elemosynā sribus q̃ erāt in hierl̃m derulit. Nā sicut dicit actū. xj. cuz facta esset fames maria sb claudio fm qd̃ p̃phetauerat agab^o.

discipuli put quiscz habebat. p̃posue rūt in ministeriū mittere habitantibz in iudea fratribz qd̃ et fecerūt. mitteret ad seniores p̃ man^o barnabe et pauli. Scdam habuit qz iohāni q̃ cognōia bat marc^o offensaz dimisit. Lū em p̃ dicit^o discipulis barnabā et paulū reliq̃ set. redeunte tñ et penitenti barnabas indulsit. et itez in discipulū assumpsit. Paul^o aut ipm itez assumere in disci pulū renuit. et ideo iter eos separatio fa cta fuit. Uterqz em ex pia causa et iten tione fecit. Nā qz barnabas ipm assū p̃sit h̃ fecit ex dulcedine misericordie. qz aut paul^o ipm assumere noluit h̃ fecit ex feruoris rectitudine. Nā sicut ibidē dicit glosa actū. xv. Qm in fronte a/ cie se p̃stitues nimis trepidul stererat merito ipm paul^o abiecit ne ill^o quasi p̃tagiōe vires alioz corūperent. Illa aut separatio nō est facta ex cōmōitōe vitij. sz ex instinctu sp̃ūs sancti. vt. f. ab inuicē separarent et pluribz p̃dicarent sicut et postmodū factū est. **D** Nā cū esset barnabas in iconio ciuitate. p̃ dicto iohāni ei^o p̃sobrino vir qdā splē didus in visu appuīt dicēs. Iohānes p̃stans esto. qz amodo nō iohānes sz excelsus vocaber^o. Qd cū ille barnabe retulisset. rñdit ei. Laue diligenter ne cuiq̃ qd̃ vidisti reueles. Nā et mihi si/ militer dñs ac nocte apparuit dicēs: Cōstans esto barnaba. qz eterna pre/ mia p̃cipies eo qz gentē tuaz reliq̃sti. et aiam tuā p̃ meo noīe tradidisti. Lū g paulus et barnabas diu in antiochia p̃dicassent. angelus quoqz dñi paulo appuīt dicēs. Festina venire hierl̃m: qz quidā frēs aduentuz tuū p̃stolant ibidē. Lū g barnabas cypriū velle p/ gere et parētes suos iussere. paul^o autē hierl̃m p̃perare velle. scō sic instigāte spū ab inuicē discesserūt. Uerū cū paul^o barnabe qd̃ sibi dixerat angel^o indi/ casset. rñdit barnabas. Fiat volūtas dñi. Nūc aut cypriū vado et ibidē vitā finies. te ampli^o nō videbo. Et cū frēs ei^o pedibz se humiliter volutaret. p̃pa tiens ei paulus dixit. Noli flere. qz sic

De sanctis Vito et Modesto

dñi est volūtas. Nā z mibi dñs i hac nocte appuīt dicēs. Ne phibeas bar/ nabaz ire cypriū qz mltos ibidē illuīa/ bit z martyriū cōsumabit. pgens igit barnabas cypriū euz iohē. euāgeliū sci mathei secū detulit. z sup ifirmos po/ nens mltos dei p̄tute sanauit. Cū at de cyprio exissent. iuenerūt elymā ma/ guz quē paul⁹ lumine oculorū ad tps puau erat. Qui eis restitit z paulū in/ trare phibuit. Die igit qdā vidit bar/ nabas hoies z mlires nudas currē/ tes et sua festa agētes. Un indignat⁹ templo maledixit. z subito ps ei⁹ cor/ ruit mltos o p̄ressit. Eadē salaminā deuenit z ibidē p̄tra eū p̄dic⁹ magus seditionē nō modicā excitauit. Cōpre hendētes igit iudei barnabam. mltis affectū iniurijs trahēbāt. z iudici ciui tat⁹ puniēdū tradere festinabāt. Cōp to aut q eusebi⁹ vir magn⁹ z potēs de genere neronis illuc aduenisset timue rūt iudei ne ip̄s de manib⁹ eorū eriperet. z sic libez abire pmitteret. Videntes igit funez in collo ei⁹. extra porā cum traxerūt. z ibidē p̄tin⁹ p̄buserūt. De/ nic⁹ nec sic impij iudei satiati ossa ei⁹ i quodā vase plūbeo recluserūt. i mare eadē p̄cipitare volētes. Iohes aut di scipul⁹ ei⁹ cū duob⁹ alijs de nocte p̄sur gens ea rapuit. z in qdā cripta occulte sepeliuit. Que ibidē vt ait sigibertus vsqz ad tēpora zenonis impator⁹ z ge lasij pape z vsqz ad annū dñi. d. latue rūt. Sed tunc ip̄o reuelante repta fue runt. Beat⁹ aut dorothē sic ait. Bar nabas in roma xp̄s primum predica/ uit episcopus mediolanensis factus.

Legenda lxxvij. A
De sanctis Vito z Modesto.

Itus dicitur a vita
Distinguit aut Aug. in li/ bro d ciuitate dei. triplex ge nus vite. factuosum qd p̄ri net ad vitā actiua. ociosum qd p̄ri net ad ociū spirituale vite p̄replatiue. z ex vtroqz p̄positū. Et istud triplex gen⁹ vite fuit in eo. Vt vit⁹ q̄si vit⁹. i. p̄tuo sus. Modest⁹ q̄si stans i medio. h ē

in medio p̄tut⁹. quālibet em p̄tutē tā/ q̄ mediū circūstant duo vicia tāq̄ ex/ trema. Nā extrema prudēcie sunt do/ lositas z fatuitas. Extrema tēporātie desideriorū carnaliū adimpleritio z oī/ moda sui afflictio. Extrema fortitudi nis. pusillanitas z temeritas. extrema iusticie crudelitas z remissio.

Itus puer egregi⁹ z fide⁹. 3 an noz duodecim. in silicia marty riū passus est. Hic a p̄re crebo verberat ex eo q idola cōrēnebat. nec ip̄a adorare volebat. Qd audies va/ lerian⁹ p̄fect⁹. puez accersit. z sacrifi care nolentem fustib⁹ cedi iussit. Bria chia aut p̄beratiū z man⁹ p̄fecti arue/ runt. Lamauitqz p̄fect⁹. Ele mibi qz manuz amisi. Cui vitus. Accedāt dñj tui z te sanent si possunt. Cui ille. Nū qd z tu facere vales h. Cui vitus. In noīe dei mei valeo. Statimqz p eo ora/ uit. z sanitatē sibi obrinuit. Dixitqz p̄fect⁹ p̄zi. Corripe puez tuū ne male pe reat. Tūc cū in domū dūcēs diuersis musicoz generib⁹ z puellarū lusibus aliaūqz deliciarū generibus imuta/ tare animum pueri satagebat. Cum aut cum in thalamū includisset. mira/ bilis odoris flagrantia inde exiit. que patrē z torā familiā nimio odore per fudit. Aspicieñsqz pater per hostiū vi dit septem angelos circa infantē stan tes dixitqz. Vj venerūt in domū me/ am. Statimqz cecatus est. Ad cuius clamorē tota ciuitas lucana p̄mota ē. ita vt valerianus accurreret z quid si/ bi accidisset iterrogauit. Cui ille. De/ os vidi igneos z vultuz eoz ferre non potui. Ad templum igit iouis deduci tur. z pro recuperatiōe luminis thau/ rū cū cornibus aureis pollicetur. Sz cum nihil p̄ficeret. filiū pro sanatione sua rogauit. z lumen suis precibus re cuperauit. Cum aut nec sic crederet⁹ potius filiu occidere cogitaret. ange lus dñi modesto pedagogo ei⁹ appuit z vt nauē p̄scēdēs puez ad aliā terraz deduceret impauit. Quod cū fecisset. aq̄la eis ibidē cibū afferebat. Et mul/ ta ibidē mirac̄la faciēbāt. Interea fili

De sanctis Quirico et Julita

us dyocleciani impatoris a demone arripit. et nisi vir lucan venit se nunquam exire fateat. Vir quirit et iuvenit ad impatoris ducit. Cui dyoclecianus. Puer puerum meum sanare vales. Cui ille. Non ego sed dominus. Sta tunc super eum manum imponit. et protinus ab eo demon aufugit. et ait dyoclecianus. Puer prole tibi et diis sacrificare ne mala morte itereas. Quod cum ille recusaret. et in carcere cum modesto missus fuisset subito ferri moles quae eis erat imposita cecidit. et carcer imenso lumine choruscavit. Quod cum impatoris nuntiatus fuisset eductus in cubitum ardentem mittitur. sed tamen illesus egreditur. Tunc leo terribilis ad eum devorandum mittitur. sed tamen ab eo fidei strepitu placatus. tandem ipse cum modesto et crederetia nutrice sua quae se secuta fuerat. in eculum suspensi iubetur. Sed subito aer perturbatur. fraus percutitur. tonitrua mugunt. idolorum templa corruunt. et multos occidunt. Impator autem territus fugiens pugnis se percutiebat dicens. Ele mihi quod ab vno puero victus sum. Illi autem ab angelo priuio soluti. iuxta quod dicitur flumen se iuenerunt et ibidem paulantes et orantes alias domino reddiderunt. Quorum corpora ab angelis custodia floridia illustris matrona sancto viro reuelante repperit. et ea accipiens honorifice sepeliuit. Passi sunt autem sancti dyocleciano qui cepit circa annos domini. cclxxvij.

Le. lxxvij. De sanctis Quirico et Julita

Quiricus querens ar-
cui. Vir a chris quod est fortitudo. et cui niger. vel a chris quod est hasta. vel a chris quod est sedile. Ipse enim fuit arcus. i. curus in sui humiliatio. foris et tormentorum passio. niger i sui respectio. hasta i inimici obelatio. dei sedile ex dei habitatio. Nec enim in eo gratia suppleuit quae etas negauit. Julita iuuas vita. quia vita spirituali vixit et per hanc multis profuit. A Virgo fuit filia iulite illustris matronae coniugis. Quae percutio declinare volens i charis ciliis cum puero suo quirico qui erat triu annorum venit. Sed tamen alexandro praefecto praesentat in vlnis suis puerum gestans. Quod due fa-

mille sue videtur fugere. et ea protinus reliquit. Praefectus igitur puerum i vlnis suis suscepit et matrem sacrificare nolentem crudis neruis flagellari precepit. Puer autem matrem flagellari perspiciebat. amare flebat. et lamentabiles voces dabat. At praefectus puerum quiritum i vlnas et super genua ponens eum osculatus et alijs blanditijs demulcebat. Infans autem ad matrem respiciens praefecti oscula abhorrebat et caput cum indignatione auertens. vultum eius vngulaniabat. et matris personas voces dabat. quod. Et ego christianus sum. tandem diu reluctans praefecti i seculum momordit. Tunc praefectus indignatus dolore cruciat. puerum ab alto per gradum precipitavit ita ut tribunali tenellum cerebrum adhereret. Julita vero filium ad regnum percellisse videns. lera gratias domino reddidit. Tunc iulita iussa est excoari. et bulli entis pice praefecti et domum capite truciari. In quodam autem legeda iuuenit quod quirit tyrannum blandiret eoque ut minaretur puerum dei animum se esse praesentebat. finem quod deus elinguis infantum. sed i eo loquatur spiritus sanctus. Quod cum praefectus interrogaret quid eum docuisset ait. Quia o praefectus mihi insipias quod mea tantum la cernens etatula. nec dum tempus circulo triennem percutar. quod me docuerit diuina sapientia. Qui cum cederet clamabat. Christianus sum. Et quirit clamabat totius vires iter tormenta recipiebat. Praefectus autem matrem cum puero membratim scindi fecit. et eorum membra ne a christianis sepeliret dei spergi mandauit. Sed tamen ab angelo se collecta. et nocte a christianis sepulta. Horum corpora tempore constantini magni cum par reddita esset ecclesie. ab una de ancillis quae ad huc superat reuelata et i duotus magna ab omni populo habita. Passi sunt circa annos domini. cccxx. sub alexandro impatore.

Le. lxxix. A Desca Marina

Arina virgo vnica e-
rat patri suo. Cui autem per quodam monasterium intrasset. mutauit habitum filiae suae ut non femina sed masculus videretur. rogauitque abbatem et fratres. ut filium suum vnicum recipere. Quibus ei per annos entibus. i monachum esse receperunt. et fratrem marinum ab omnibus est appellatus. Cepit autem

De natiuitate sancti Johānis baptiste

valde religioſe viuere: z valde obedi-
ens eſſe. Lū aut eſſet vigintiſeptē an-
noꝝ. Et pat̃ eiꝰ ſe morti appropinꝓre
ſentiret. filiā ſuā vocauit. z ipam i bo-
no ꝓpoſito ꝓfirmans ꝓcepit. ne aliqñ
alicui reuelaret qꝫ mulier eēt. H̃bat igr̃
freqñter cum plauſtro z bobꝫ z ligna
monaſterio deferebat. Coſueuerat at̃
hoſpitari in domo cuiuſdā viri. cuiꝰ fi-
lia cū de quodā milite ꝓcepiffet iterro-
gata marinū monachū ſe violaffe aſſe-
ruit. Interrogatꝰ aut̃ marinus cur tñ
flagitiū ꝓpetraſſet. ſe peccaſſe fateatur.
z veniā ꝓcat. Statim de monaſterio
eiectus ad hoſtiū monaſterij māſit. et
tribꝫ annis ibidem ꝓmanēs buccella
panis ſuſtentabaſ. Poſtmodū filius
ablactaſ. abbati mittiſ. z marino edu-
candus traditur. z ibidē cū eo ꝓduos
annos ꝓmorat. Omnia aut̃ cū maxi-
ma paciēcia recipiebat. z in oibꝫ gr̃as
deo referebat. Tandē eiꝰ humilitatis
z patie fr̃es miſerti eū in monaſteriuꝫ
recipiūt z queqꝫ officia vilioꝝa ſibi in-
iūgūt. ipe aut̃ oīa hilarit̃ ſuſcipiebat.
z cuncta paciēter z deuote agebat. Tā-
dē in bonis opibꝫ vitā ducēs mīgra-
uit ad dñm. Lū aut̃ corꝫ eiꝰ lauarent
z in vili loco ſepelire diſponerēt. reſpi-
cientē mulierē ipm eſſe viderūt. Stu-
pefacti ſunt om̃s z ꝓerriti ſe in dei ſa-
mulā plurimū deliquiſſe fatent̃. Cur-
runt om̃es ad tā grande ſpectaculū z
veniā poſtulāt ignorātie z dīcti. Cor-
pus igr̃ eiꝰ in ecclia honoriſice poſue-
runt. Illa aut̃ qꝫ famulā dei ifamaue-
rat a demone arripit. z ſcelus ſuū ꝓfi-
rens z ad ſepulcrū ſg̃inīs veniens li-
beratur. Ad cuiꝰ tumulū ꝓpli vndiqꝫ
confluunt. z multa miracula ibi fiunt
Obijt aut̃. xiiij. kalendas iulij.

Legenda lxxx.

De natiuitate ſcī Johānis baptiſte.

Iohannes baptiſta

multiꝓlꝫ noīaſ. Diaꝫ em̃ ꝓ-
pheta. amicus ſponſi. lucer-
na angelus. vox. helias. ba-
ptiſta ſaluatoris. ꝓco iudicis. z ꝓcur-

ſor regis. In ꝓpha deſignat ꝓrogati-
ua cognitōis. In amico ſponſi ꝓero-
gatiua dilectōis. In lucerna ardenti
ꝓrogatiua ſancitatis. In angelo ꝓro-
gatiua virginitatis. In voce ꝓrogati-
ua hūilitatis. In helya ꝓrogatiua fer-
uoris. In baptiſta ꝓrogatiua mira-
bilis honoris. In ꝓcone ꝓrogatiua
ꝓedicatōis. In ꝓcurſore ꝓrogati-
ua ꝓparationis.

Actiuitas iohānis baptiſte ab
archangelo gabriele h̃ mō an-
nūciata fuit. Dauid em̃ rex ſic
habet in hitoria ſcolatiſca volēs cul-
tū dei ampliāre vigintiꝓttuor ſūmos
ſacerdotes inſtituit. qꝫ tñ vnꝰ maioꝝ
erat. qui ꝓnceps ſacerdotū dicebatur
Statuit aut̃ ſedecim viros de eleazar
z octo d̃ itamar. z fm ſortes dedit vni
cuiqꝫ hebdomadā vicꝫ ſue. Abias at̃
octauā hebdomadā habuit. de cuiꝰ
genere zacharias fuit. Erāt at̃ zacha-
rias z vxor eiꝰ ſenes z absqꝫ liberꝫ Lū
ꝫ zacharias templū dñi vt incenſum
poneret ingreſſus fuiſſet. z mltitudo
ꝓpli d̃foris expectaret. apparuit ei ga-
briel archangelꝰ. Lū aut̃ zacharias i
eiꝰ viſiōe timeret. ait angelꝰ. Ne time-
as zacharia. qm̃ exaudita eſt oꝝo tua.
ꝓꝓriū eſt ei bonoꝝ angeloꝝ fm qd̃
dicit gloſa. ex ſua viſiōe territos beni-
gna exhortatōe ꝓriꝰ cōſolari. Ecōtra
mali angeli ſe in lucꝫ angelos trāſfigu-
rātes. ſi qꝫ ex ſui ꝓſentia territos ſenſe-
runt. ampliori eos horrore cōcutiunt.
Annūciat igr̃ gabriel zacharie ſe filiū
habitūꝫ. cuiꝰ nomē Iohes eēt qꝫ vinū
z ſicerā n̄ biberet. z añ dñz i ſpū z ſtru-
te helie ꝓcederet Iohes vocat̃ helias
rōe ſitꝰ. qꝫ ābo in defro. rōne victꝰ. qꝫ
ambo victu parci. rōne cultꝰ. qꝫ ambo
veſtitu inculti. rōne officiꝰ qꝫ ambo ꝓ-
curſores. ſz ille ꝓcurſor iudicis. iſte ſal-
uatoris. rōne zeli. qꝫ vtriuſqꝫ ſebuz qñ
facula ardebat. Zacharias aut̃ ꝓſide-
rās ſui ſenectutē z vxoris ſterilitatem
dubitare cepit. z more iudeoꝝ ſignum
ab angelo reꝫſiuit. Angelꝰ aut̃ ꝓ eo qꝫ
verbis ſuis nō credidit. ipm taciturni

De natiuitate sancti Iohannis baptiste

tatis plaga percussit. **B**loraduz aut q dubitatio p̄sueuit fieri z excusa-
ri. aliqñ p̄p̄ p̄missioz magnitudinē si-
cut legit de abraā. Lū enī dñs sibi p̄-
missiōz q semē suū terrā chanaan pos-
sideret. dixit ad eū abraā. Dñe de⁹ vñ
scire possum q possessorus sum cā. Et
rñdēs dñs. Sume inqt tibi vaccā tri-
ennē zc. Aliqñ p̄p̄ fragilitatē p̄p̄ p̄si-
deratōez. sicut p̄z in gedēde q ait. Ob-
secro mī dñe in q liberabo isrl. Ecce fa-
milia mea infima est i manasse. z ego
minim⁹ in domo p̄ris mei. Et ex h si-
gnū petijt z accepit. Aliqñ p̄p̄ nature
impossibilitatē. sicut p̄z in sara. Lūz
enī dixit dñs. reuertēs veniā ad te. z
habebit sara filiū risit sara post ostiūz
dicēs. Post q̄s p̄senui z dñs me⁹ vetu-
lus est zc. Quid est q̄ q sol⁹ zacharias
ex eo q dubitauit plagā incurrit. cum
ibi esset z magnitudo p̄missiōis z cōsi-
deratio p̄p̄ie fragilitatē qua talē filiū
se habitūz indignū reputabat z ipos-
sibilitas natural. Hoc multiplici dō cā
factū fuisse putat. Prio fm Bedā qm̄
dū credēdo locut⁹ est. ideo silētiō plecti-
tur vt tacēdo credere discat Scdo qm̄
am iō mut⁹ effect⁹ ē vt mai⁹ miracu-
lū in natiuitate filij appareret. Lū enī
in natiuitate iohis p̄i loq̄la redditur
miraculū miraclo cumulāt. Tercio qz
p̄gruū fuit vt voces amitteret qñ vox
nascebat z legi silētiū iponebat Quar-
to qm̄ ip̄e a dño signū petijt z ip̄az ta-
citurnitatē in signū accepit. Lū at za-
charias foras ad populū exiit z eū fa-
ctū mutū videret. cognouerūt ip̄o inu-
ente q visidēs vidisset in tēplo. Lōple-
ta aut septimana officij sui abiit i do-
mū suā. z p̄cepit elizabēth. z mēlibus
qñq se occultauit. qz sic ibi dic Amb.
partus sui erubescēbat etatē ne in sene-
ctute vacasse libidinē videret. z tamen
gaudebat sterilitatē carere opprobriū
quia opprobrium est mulieribus non
habere p̄m̄ium nuptiarū. p̄pter quod
nuptie celebrant. et carnal coit⁹ excu-
sat. Vñe autē sexto brā marīa q iā do-
minū p̄cepat p̄gtulās p̄go secūda ab

late sterilitati et p̄p̄atēs senectuti vñe
ad elizabēth. Et cū eā salutaſſet brāis
iohānes iā spūscō replet⁹ sensit filiu
dī venire ad se. z p̄ gaudio i matrē vte-
ro exultauit z tripudiāuit. z motu salu-
tauit quē voce nō potuit. Exultauit ei
qñ gesties salutare z dño suo assurge-
re. Vñe ḡ p̄go brā cū p̄gnata sua tri-
bus mēlibus mīstrās ei natūq̄ puez su-
is scris manib⁹ de fra leuauit. vt hī in
hyst. schol. z qñ morē gerule officiōsis
sime p̄git. **E** Hic dñi p̄cursor be-
atus nouē sp̄ealt z singularit p̄uilegiū
claruit. Nā idē angel⁹ q dñm annūcia-
uit ip̄m annūciauit. In vfo m̄ris exul-
tat. Vñ dñi ip̄m a fra leuat. Lūguā
p̄ris referat. Baptismū p̄m⁹ ordinat.
Xpm̄ idice demonstrat. Xpm̄ manib⁹
suis baptizat. Ip̄m p̄ oib⁹ laudat xps
In limbo posuit xpm̄ vctūz p̄nūciat.
Propt̄ hec nouem p̄uilegia vocat ab
ip̄o dño p̄pha z pl⁹ q̄s p̄pha. Chryso.
etiā q̄re dicat pl⁹ q̄s p̄pha ſic ait. Pro-
phete ē bñficiū p̄phetie a dō accipe nū-
qd p̄phe ē bñficiū baptismat⁹ dō da-
re. Prophete ē vt ip̄e d deo p̄phetet. nū-
qd p̄phete ē vt de⁹ d illo p̄phetet. oēs
p̄phete p̄phauit d xpo. de ill⁹ at p̄phe-
tatū nō ē. Ip̄e at nō solū p̄phetauit de
xpo s̄ etiā alij p̄phe p̄phetauit d illo.
Oēs portitores xbi fuerūt. iste aut ip̄a
vor. Quātū aut ip̄a p̄ximior xbo nō
tñ xbi. tñ iohes p̄p̄in q̄or xpo n̄ tñ xps
Scdoz Amb. laus iohis ex qñq col-
ligit vel p̄phēdit. s. ex pentib⁹. ex mira-
cul. ex morib⁹. ex mūere z ex p̄dicatōe.
Laus aut pentū fm eūdē amb. ex qñ
q̄s manifestat. At ei sic. Plēa laudatō
est q̄ gen⁹ i morib⁹. mores i eq̄rate. offi-
ciū i lacerdotio. factū i mādāt. iudiciū
in iustificatōib⁹ p̄phēdit. Scdo ex
miracul. Quoz qdā fuerūt añ ei⁹ p̄ce-
ptōez i vfo. s. angelica annūciatio. nois
ip̄osito. z loq̄le p̄ris amissio. Quedaz
q̄tū ad ei⁹ p̄ceptōez i vtero. s. supnatu-
ral p̄ceptio. ei⁹ i vtero ſetificatio. z p̄-
phetat⁹ doni repletio. Quedā q̄tū ad
ei⁹ natiuitatē ex vtero. s. vtriusq̄ pen-
tis spūs p̄phalis adeptio. qz z m̄r no-

De natiuitate sancti Johānis baptiste

men sciuit et p̄ canticū edidit. Loq̄le p̄is reſeratio et ſpūſſetū repletio. Un̄ et zacharias p̄ ei⁹ replet⁹ ē ſpūſcō rē. Amb. Reſpice iohēz q̄nta vīs ſit i ei⁹ vocabulo cui⁹ nūcupatio reddidit multo vocē. p̄i plem. p̄lo ſacerdotē. Pu⁹ em̄ erat tacēs lingua. ſteril⁹ filio. puat⁹ officiō. At vbi iohēs nati⁹. ſit repēte p̄i ppha. loq̄la vſum recipit. p̄lez a ſpū ſcō ſuſcipit. ſacerdotē functō recogſcit. Tercio ex morib⁹. q̄ ſcriſſime vite ſu it. De cui⁹ ſc̄ritate dic̄ Chriſt⁹. Cōuerſatio iohis oim̄ vīrā culpabilēz faciebat apparere. Quēadmodū em̄ ſi videres albā veſtē dic̄ ſatis cādida veſtis. Si ſc̄o poſuer⁹ eam iuxta niuē incipit tibi ſordida apparere. et ſi ſc̄e ſordida nō ē. Sic q̄ntū ad cōparationē iohis ois hō videbat imūduſ. D. Cui⁹ q̄dem ſc̄ritas triplex habuit testimoniū. Pri mo a ſup̄celeſtib⁹. i. ab ip̄a trinitate. Et p̄mo a p̄e q̄ vocat eū angelum Malach. ij. Ecce ego mitto angelum meū rē. Angel⁹ at̄ nomē eſt offici⁹ nō nature. Et iō d̄r angel⁹ rōne offici⁹. ex eo q̄ oim̄ angeloz officiū exercuiſſe videt̄. Habuit em̄ officiū ſeraphin. Inſ p̄erat em̄ ſeraphin ardens. q̄ illi nos ardētēs faciūt et dei amore pl⁹ ardēt. Et de iohē d̄r in eccl̄ia. Surrexit hely as q̄ ſi ignis rē. Ip̄e em̄ venit in ſpū et p̄te helye. Sc̄do habuit officiū cherubin. Cherubin em̄ interpretat̄ plenitudo ſc̄ie. Et iohēs d̄r lucifer Job. xxx viij. ex eo q̄ ſuit termin⁹ noctis ignorantie et initiū lucis gr̄e. Tercio habuit officiū thronoz q̄z officiūz eſt iudicare. Et de iohē d̄r q̄ arguebat herodē di. Nō licet tibi h̄re vxorē fr̄is tui. Quar to habuit officiūz d̄nationū q̄ docent nos erga ſubditos d̄niuz gerere. Et iohānes erga ſubditos habebat i amo re. erga reges i timore. Quito officiūz p̄ncipatū. q̄ docēt nos ſup̄iores reuereri. Et iohēs de ſe dicebat. Qui d̄ terra eſt de terra loq̄t. De xp̄o aut̄. Qui d̄ celo venit ſup̄ oēs eſt. Itē. Cui⁹ nō ſuiz dign⁹ ſoluere corrigiā calciāmētū eius. Sexto officiū p̄ratūz p̄ q̄s p̄rātes ac

ree vel ſrie arcenſ. q̄ nō potuerūt nocere ſibi iā ſc̄ificato. A nob̄ etiā arcebat cū ad baptiſmū p̄nie nos disponebat. Septimo officiū p̄ratū p̄ q̄s ſuūt miracula. et br̄is iohēs m̄ta miracula in ſeip̄o oñd̄it. Magna ei miracula mel ſilueſtre et locuſtas edere. pilos cameloz induere. et h̄mōi. Octauo officiūz arch̄angeloz q̄n̄ reuelabat maiora. ſic ea q̄ ſpectāt ad n̄ram redēptionē. cū dicebat. Ecce agn⁹ dei rē. Nono officiūz angeloz. q̄n̄ annūciabat minora. ſicut ea q̄ ſpectāt ad mores. vt illud. Penitētiā agite rē. Itē. Neminē p̄cutiat̄s rē. Sc̄do habuit testimoniū a filio. ſicut patz Mat̄th. xj. vbi cū xp̄s mlti pliciter et mirabilr cōmēdat dicēs inf cetera. Inter natos mltiēz nō ſurrexit maior iohē baptiſta. Petz damiani. Ab illo p̄bo iohānis ſunt dep̄compra preconia. p̄ q̄d fundata ē arida. et mortuē ſydera. et ſunt cōdita elementa.

Tercio a ſpūſcō cū p̄ patrē ſuū dixit Tu puer p̄pheta alt̄ſſimi vocaberis. rē. Sc̄do a celeſtib⁹. i. ab angel⁹. ſic p̄z Lu. j. vbi cū āgel⁹ mltiplr cōmēdabat oñdens q̄ntē ſit dignitat⁹. q̄ ad deū cū dicit. Erit em̄ magn⁹ corā d̄no. Quā te ſc̄itatis q̄ ad ſeip̄m cū ſubdit. Un̄ nū et ſc̄erā nō bibet. et ſpūſcō replebit ex vtero m̄ris. Quāte vtilitat⁹ q̄ ad p̄ximū cū dicit. Et mltos filioz iſrl̄ cōuertet rē. Tercio a ſubceleſtib⁹ id eſt ab hoib⁹. ſicut a p̄e ſuo et vicinis. cum dicebat. Quiſputas puer iſte erit rē. E. Quarto cōprehēdit laus Johānis ex munere. Habuit em̄ mun⁹ i ſtatū. in vtero. in egreſſu ex vtero. in mūdi p̄greſſu. et in mūdi egreſſu. In vtero habuit triplex mirabile mun⁹ gr̄e. Primo gr̄am q̄ in vtero ſc̄ificat⁹ fuit. Un̄ fuit aū ſc̄tūz q̄s nat⁹ Hierem. j. Priuſq̄ te formārē in vtero noui te et aūq̄ exires de ventre ſc̄ificauī te. Secūdo gr̄am q̄ p̄phetare meruit. ſic q̄n̄ i vtero m̄ris exultās deū adēſſe cogit. Un̄ Chryſ. volens oñdere q̄liter ſue rit pluſq̄ p̄pha dic̄. Prophete ē p̄ meritō puerſatois et fidei p̄phetiā accipere.

De nativitate sancti Johannis baptiste

Quandam prophetam fuit ut prius fieret propheta quam homo. Et quia consuetudo erat ut prophetæ inungerentur. tunc quando beata virgo Elizabeth salutavit christum iohannem in utero in prophetam inunxit. secundum quod dicit Chrysostomus. in hec verba. Iohannes propter fecit Mariam salutare Elizabeth. ut sermo procedens de utero matris ubi habitabat dominus. et per aures Elizabeth ingressus descenderet ad iohannem. ut illic cum vingeret in prophetam. Tercio gratiam quam suis meritis matri prophetie spiritum tradidit. Unde Chrysostomus. volens ostendere quod fuit plus quam propheta ait. Quis prophetarum cum esset propheta prophetam facere potuit. Helyas quidem vixit heliseum in prophetam non tamen prophetam gratiam prout iste autem in utero matris christi divini introitus sciam michi donavit et os illi per verbum confessionis aperuit. ut cum non videbat personam cognosceret dignitatem dicens. Unde hoc michi ut michi domini mei veniat ad me. In egressu ex utero habuit triplicem munus gratie. quoniam ortus eius fuit miraculosus sanctus et iocundus. Quia miraculosus excludit defectum imperfectionis. quia sanctus reat culpe. quia iocundus laetitudinem miserie. Celebratur autem ortus eius siue natiuitas secundum magnum Guillelmum altissiodori. triplici ratione. Primo ratione sanctificationis in utero. Secundo ratione dignitatis in officio. Ipse enim tanquam lucifer venit. et eternum gaudium nobis promittit nuntiavit. Tercio ratione iocunditatis in ortu suo. Dixerat enim angelus. Et multi in natiuitate eius gaudebunt. Et ideo dignum est ut et nos in natiuitate eius gaudeamus. In progressu habuit sicut multiplex munus. In hoc autem patet eius excellentissima et diuersa munera gratie. quoniam habuit perfectionem omnium sanctorum. Nam propheta fuit quoniam dixit. Qui post me venturus est etc. Plus quam propheta quoniam christum digito demonstravit. Apostolus. quia a deo missus fuit. Apostolus enim idem est quod missus. Unde. Fuit homo missus a deo etc. Martyr. quia per iusticiam mortem sustinuit. Confessor. quia confessus est et non negavit. Virgo Unde propter ipsius virginitatem angelus est appellatus Malach. ii. Ecce ego mitto angelum meum etc. In egressu

suo modo habuit triplex munus. Quia efficit martyr inuictus. Tunc enim palmarum martyrium adeptus est. Dirigit nunciatus per ciolus. Ipse enim tunc illis qui erant in limbo purgatorium nuncium attulit. scilicet de aduentu christi et redemptione ipsorum. Et colitur exultans gloriosus. Eius enim exitus de omnibus qui ad limbum descenderunt specialiter ab ecclesia solennizatur et gloriose colitur.

Quinto ex predicatione. Circa cuius predicationem angelus quattuor ponit cum dicit. et multos filios israel convertet ad dominum deum ipsorum et ipse procedet etc. scilicet fructum. ordinem. virtutem. et finem. sicut patet in littera.

Et notandum quod predicationis iohannis tripliciter fuit commendabilis. Ipse namque predicavit ferventer. efficaciter. et prudenter.

Ferventer cum dicebat. Benigna videretur etc. Qui quidem fervor fuit inflatus matris charitate. quia erat lucerna ardens Unde dicit in persona ipsius Hieremias. Posuit os meum quasi gladium acutum. Informatur veritate quia erat lucerna lucens. Unde Iohannis. v. Vos misistis ad Iohannem. et ille prohibuit testimoniū veritati. Directus discretio siue scientia. Unde turbis et publicanis et militibus secundum universos exigitur prout prout legem dedit. Firmus constantia. Unde et tam constanter predicavit quod ex hoc vitam amisit. Nec enim quattuor debet habere zelus secundum quod dicit Bernardus. Solum tuum inflamet charitas. inflamet veritas. regat scientia. et firmet constantia. Secundo efficaciter. quoniam nam ad predicationem eius multi conversi sunt. Predicavit enim verbo per auctoritatem doctrine. et exemplo per sanctitatem vite. predicavit et convertit meritis et orationibus devotis. Tercio prudenter. Cuius prudentia predicationis in tribus fuit. Primo in eo quod usus fuit comminatioibus. ut malos terreret dicens. Jam enim securis ad radicem arboris posita est. Secundo promissionibus. ut bonos alliceret dicens. Penam agite apud eum. Tercio moderatioibus ut mediocres paulatim ad perfectionem attraheret. Unde turbis et publicanis et militibus lenia in-

De sanctis Gervasio et Prothasio

ponebat ut postmodum ad maiora puererent. turbis ut opibus miscere inisterent. publicanis ut se ab alienorum appetitu abstinere. militibus ut neminem concuterent. nulli calumnia faceret et suis stipendiis prenti cernerent. **B** Et notandum quod sanctus Johannes euangelista hac die migravit ad dominum. scilicet ecclesia ipsius festum in terram cum die post christi natiuitatem celebrandum instituit. quia tunc et ecclesia dedicata fuit. Et solennitas natiuitatis beati Johannis baptiste in suo die remansit. Nimirum. quia hec dies ab angelo gaudio natiuitatis percuratoris autem fuit. Non autem dogmatizandum est quod euangelista baptiste cesserit rationem minoris maiori. Non enim decem est quod eorum maior sit disputare. Quod etiam quidam exemplo diuitius est ostensum. Erant enim ut legimus duo doctores theologi. quorum unus Johannes habens baptistam. alter vero Joannem euangelistam perferbat. Tandem super hoc solenni disputatio indicta quilibet valde sollicitus erat auctoritates et efficaces rationes inuenire quibus suum Joannem posset perferre. Adueniente autem disputatois die. quilibet sanctorum emulatores suos apparuit. cuius dixit. Bene cordes sumus in celis. de nobis non disputatis in terris. Tunc illi sibi adinuicem et omni populo uisionem publicauerunt. et dominum bene dixerunt. Paulus hystoriarum graphologorum bardorum romane ecclesie dyaconus et cassinensis monachus. cum deberet quidam vice ce reum placare. fauces eius rauce facte sunt. cum pius vocalis esset. Ut ergo uox sibi restitueret hymnum. scilicet. Ut quante laxis et. ad honorem beati Johannis compositum. Ubi in principio petit sibi uocem restitui. sic et Sabarie restituta fuit. Omnia mortuorum animarum undecumque collecta in hac die ab aliis conburunt. Cuius duplex est causa. ut ait Johannes belesch. Una est ex antiqua institutionis obliuio. Sunt enim quidam animarum dracones uocantur. qui in aere volant. in aquis natant. in terra ambulant. Quandoque autem dum per aera ambulant ad libidine peritabant. et in puteis et aquis fluuia libi sperma ineratant et inde sequantur letalis annus. Contra hoc gustud inuentum fuit ut remedium ut de omnibus animarum rogus fieret. et sic talia animarum fumus fugaret. Et quia istud maxime tempore fiebat. ideo istud ad huc ab aliis obseruatur. Alia causa est ad reputandum. quia ossa sancti Johannis in sebastia ciuitate ab infidelibus combusta fuerunt. Ferunt etiam facule ardentibus. quia Johannes habens fuit lucerna ardens et lucens. Et rota vertitur. quia sol tunc in circulo descendit ad significandum quod fama Johannis quod christus putabat descendit. Item quod ipse testimonium prohibuit dicere. De oportet minui illud autem crescere. Hoc significatum est item quod dicit Augustinus. in eorum ortibus et in eorum moribus. In eorum ortibus. quia circa natiuitatem Johannis dies incipiunt decretere. circa natiuitatem christi crescere. Iuxta illud Solstitium decimo christi preit atque Johannes habens. Item in eorum moribus. quia corpus christi in cruce fuit exaltatum. corpus Johannis capite minoratum. Refert Paulus in hystoria logobardorum. quod rotharith rex logobardorum iuxta ecclesiam sancti Johannis baptiste cum multo ornatu sepultus fuit. Quidam vero cupiditate illecebre nocte sepulchrum christi apertum abstulit uniuersa. Cui beatus Johannes apparuit dixit. Cur ausus fuisti tangere mihi commissum. Ecclesia mea de cetero ingredi non ualebis. Quod utique sic euenit. Nam quicunque predicat ecclesiam intrare uolebat. quasi a validissimo pugile guttur eius ferebatur. et sic subito reuerberabatur.

Legenda. lxxxj.

De sanctis Gervasio et Prothasio.

Gervasius a gerar quod

est sacrum et vas. vel a geua quod est incolatus et sponsum quod est sacer per uirtutem meritum. vas per primum receptaculum. per gratiam mundi preceptum. primum per sui despectum. Prothasius a prothos quod est primum. et sios deus. siue diuinus. vel a prothos a stasis. id est positio. quasi primum per dignitatem diuinam per dilectionem primum positum a mundi affectione. Horum passionem Ambrosius in libello ad caput eorum positum septem inuenit.

Gervasius et Prothasius gemini fratres

filii fuerunt sancti Vitalis. et beati Galericus. quod omnia sua pauperibus erogauit.

De sanctis Geruasio et Prothasio

gāres manebāt cū scō nazario q̄ ap̄
ebudunū oratorū p̄struebat. z ei cel/
sus puer lapides porrigebat. q̄ nō na/
zariā celsum habuisse narrat. forte p̄
anticipatōez accipit. cū lōge p̄ eū sibi
fuisse oblatū ex hystoria nazarij colli/
gat. Lū aut̄ oēs ad nerone ipatorē du/
cerent seq̄bat eos euilans puer celsum.
Quē cū vn̄ militū alapis cederet z ce/
dentē nazarij increparet. irati milites
nazariū calcibz ceciderūt. z ip̄z cū alijs
in carcere recluserūt. z postmodū i ma/
re p̄cipitauerūt. Geruasij nō z p̄thasi
um mediolanū duxerūt. Nazarij nō mi/
raculose liberat̄ mediolanūz venit.

Eo tpe supueniēte comite astasio q̄ p̄
marchomānos p̄ficebat ad bellum
deoz cultores eidē occurrēt. asserētes
q̄ dñi sibi rīdere p̄tēnerēt nisi p̄us ger/
uasij z p̄thasij imolarēt. p̄tinuo igr̄ te/
nent z vt sacrificēt iuitant. cui cū gerua/
si oīa idola surdar z muta diceret. z ip̄z
ab oīpotēte deo victoriā req̄rere debe/
re doceret. irat̄ rādū eū plūbatis cedi
iussit q̄ diu sp̄m exalaret. Deide p̄tha/
sij accersiri fecē. eig dixit. Vt vel tu
vivere stude. z noli cū fratre tuo mala
morte p̄ire. Cui p̄thasij Quis ē miser
ego q̄ te nō timeo. aut tu q̄ me timere
p̄bar. cui astasij. Ego te mis hō quō
timeo. cui p̄thasij. In h̄ me timere et
te ledi p̄bar. si n̄ sacrificauero dñs tu
is. Si em̄ te ledi a me neq̄q̄ timeas.
nūq̄ ad sacrificiū idolorū me ip̄e cōpel/
leres. Tūc eū comes i eculeuz suspēdi
p̄cepit. Cui p̄thasij. Nō tibi comes
irascoz qm̄ cecos oculos tui cordis artē
do. qn̄ poti⁹ tui misereoz. qz nescis qd̄ fa/
ctas. Age igr̄ qd̄ cepisti vt mihi cū fre/
meo occurrere possit benignitas salua/
toris. Tūc comes iussit euz decollari.
Philipp̄ aut̄ fu⁹ xp̄i cū filio suo corpa
eoz rapuit z ocelte i domo sua i archa
saxea sepeliuit. z libellū eoz ortū finē z
vitā p̄tinētē ad eoz caput posuit. Pal/
si sunt at̄ sub nerone q̄ cepit circa annū
dñi qn̄q̄gesimū septimūz. Hoz corpa
multo tpe latuerūt. sz tpe bti Amb. h̄
mō repta fuerūt. Ambrosio nāq̄ i ec/
lesia scōz naborz z felices i orōne poss/
to. ita vt nec vigilaret apte. nec dormi/
ret integre. apparuerūt ei duo pulcherri/
mi iuuenes vestibz cādidis. i. collobio
z pallio induti. caliguiis calciati. secuz
manibz extēsis orātes. Oravit igr̄ am/
brosi⁹ vt si ē illusio nō vltra appareat si
aut̄ p̄itas denuo reuelet. Sili igr̄ mō
canēte gallo orātes secū iuuenes appa/
ruerūt. Tercia nō nocte defecto iā cor/
pore ieiunijs nō dormiēti sz stupēti cū
tercia sibi appuere p̄sona q̄ silis pau/
lo ap̄lo videbat. fm̄ q̄ in pictura p̄spe/
xerat. Illisq̄ tacētibz ap̄lus sibi dixit.
Isti sūt q̄ nihil terrenū cōsiderātes mo/
nita mea secuti sunt. Quoz corpa i eo/
loco repies in q̄ stas. Duodecim pedū
altitudie terra coopta archā inuenies
z ad caput eoz libellū in q̄ ort⁹ eoz cō/
tinet z finis. Louocat̄ igr̄ vicinis epi/
scopis. ip̄e p̄or ēre fossor accessit. z oīa
p̄t dixerat sibi paul⁹ iuenit. Et licz iā
tricēti anni z vltra fluxissent. ita tñ cor/
pora eoz sūt repta. ac si ip̄a hora ibidē
fuisent posita. Insup nō odor suauis
sūm⁹ z mirabil̄ inde fragrabat. B

Lee aut̄ qdā tangēs fererrū illumi/
nat⁹ ē. Et mlti alij meritis eoz curati sūt
In hoz solēnitare pax inter lōgobar/
dos z romanū ip̄uz reformata fuit. z
iō Greg⁹. papa. loq̄t dñs pacē in plebē
suā. in introitu missē cantari instituit.
Uñ z officia p̄tiz sc̄ris pueniūt. p̄tim
euētibz q̄ ip̄is p̄tigere diebz. Refert au/
gustin⁹ in lib. xx. de ciui. dei. q̄ ip̄o p̄n/
te z ipatore z mltā turba. qdā cecus
apud mediolanū ad corpa martyrum
geruasij z p̄thasij lumē recepit. Utrū
aut̄ sit p̄dict⁹ cec⁹ an ali⁹ igr̄at. Idē qz
refert ibidē q̄ qdā iuuenis i villavicro/
riana q̄ ab iporegio triginta miliaribz
distat cū in qdāz flumie equū lauaret.
p̄tinuo diabol⁹ eū vexauit. z i flumen
tāq̄ mortuū p̄iecit. Lū aut̄ vespe i ec/
lesia beatorū geruasij z p̄thasij q̄ p̄pe/
erat cātarēt. ille vocābz illis q̄si p̄cussus
cū grādi fremitu eccliam intrās altare
tenebat. in amoueri n̄ valēs tāq̄ si ibi
dē alligat⁹ fuisset. Et cū demō vt inde

De sanctis Johanne et Paulo

exiret adiuraret. Ille se et membra amputare cum exiret minabatur. Cum gladius ratur exiret. oculi eius in maxillas fusus tenui venula depēdebat. Et locū suū sic potuerūt oculū reuocarunt. Et ecce intra paucos dies meritis scōp geruasij et petasij plene sanat. Ambrosius. Quia in pfatōe sic ait. Hi sūt q̄ vexillo celesti signi victicia apli arma sumpserāt. et a mūdānis nexibz absoluti neq̄ssimi hostis victōp acie p̄sternētes liberi. et expe diti xpm dñm se secuti. Quia felix germanitas q̄ sacris liberēdo eloquiis nullo potuit inspolari prāgio. Quia glōiosa certamis cā. vbi piter coronat q̄s vn̄ vterq̄ matn̄ effudit.

Legenda. lxxij.

De sanctis Johanne et Paulo.

Johannes et paulus

i p̄micerij et p̄positi cōstātīe filie p̄stātini augusti fuerūt.

Eo autē tpe cū gēs cythica daciā et traciā occuparet et gallicanū dux romanū exercitū p̄dictā gētē mitti deberet. cōstātia filiā p̄stātini p̄ mercede laboris sibi in vxore dari p̄cebat. Quod etiā romanū p̄ncipēs instātū fieri postulabāt. P̄ autē plurimū tristabatur. sciēs filiā suā postq̄ a brā agnete sanata fuerat in v̄ginitatē p̄posito positā facili occidi posse q̄ ad p̄sensuū inclinari. Virgo tñ de dō p̄fides p̄i p̄sultit. vt eaz sibi spōdeat cū victor rediret. Verūtū duās filias suas q̄s ex vxore defuncta suscep̄erat. idē gallicanū secū manere p̄mitteret. vt p̄ eas mores et votū p̄is scire posset. Et ip̄a duos p̄positos suos iohānes et paulū sibi p̄cederet. in spe q̄si maioris firmitatē. rogās deū vt ip̄s et filias p̄reteret. Quod vbi oibz placuit. gallicanū assūptis iohē et paulo et copio so exercitū p̄fiscit. S3 tñ a cythicaz gētē ei exercitū frāgī. et i vrbe traciāz ab hostibz obsides. Tūc accedētes iohānes et paulū eidē dixerūt. Fac votūz deo celi. et eris victor melior q̄ fuisti. Quod cū fecisset. iuuenis i humero ferēs crucē statū sibi apparuit ei q̄ dixit. Su

me gladiū tuū et seq̄re me. Quē ille accipies p̄ media castra iūit. et ad regē v̄s q̄ deueniēs. illūq̄ occidēs. solo timore vniuersū exercitū subiugauit. et romanis tributarios fecit. Duo q̄z milites armati eidē apparētes eū hincinde p̄firmabāt. Factū igit xpiānū romā rediit. et cū mltro honore susceptū rogauit augustū vt sibi indulgeret si filiā mīme despōsaret. eo q̄ cetero xpo p̄tineret viuere p̄poneret. Quod cū augustō plurimū placuisset. et due filie gallicanā et cōstātia v̄gine ad xps p̄uerse eēt. ip̄e gallicanū dūcatū cessit. et oīa paup̄bz tribuēs xpo cū alijs suis dei i paup̄tate finit. Ultra autē miracula faciebat. ita vt solo visu demōes d̄ obsessis corpibz effugaret. P̄ sacre op̄inōis fama i toto orbe terraz intātū excreuit. vt ab oriēte et occidēte veniētes viderēt virū ex patricio p̄sule lauātē pedes paup̄z ponētē mēfāz. aquā manibz effundētē lāguētibz sollicitē mīstrātē. et cetera scē fuitur officia exhibēt. Cōstātino igit defuncto p̄stātī cōstātini magni filius arriana heresi dep̄uat ip̄erius tenuit. Vlex cū p̄stātī frāt p̄stātini duos filios scz gallū et iulianū reliq̄ssit. p̄stātius ip̄ator dictū gallū cesarē fecit. et iudeā rebellātē mīsit. Quē tñ postmodū infecit. Julianū v̄o timēs ne exēplo fr̄is a p̄stātio p̄meret mō asteriū ingressus est. Vbi magnā religionē simulās lector ordinat. Qui p̄ maleficiū demōne p̄sultit. rñsuz accipies q̄ ad ip̄ium sublimādū esset. P̄ aliq̄ tps v̄gētibz aliq̄bz negocijs. p̄stātī iulianū cesarē fecit. et ip̄m i galliā destinauit. Qui oīa strenue agebat. Vortuo autē p̄stātio et iuliano apostata i ip̄iuz a p̄stātio sublimato. iussit iulianus vt gallicanū aut dijs imolaret aut abscederet. Tāto ei viro nō audebat nec inferre. Ille igit alexandriā p̄cepit et ab infidelibz p̄ cor trāssit. martyrij coronā p̄cepit. At iulianū captū cupiditate sacrilega auaritiā suā euāgelij testimoniū colorabat. Nā facultates a xpianis auferēs dicebat. Xps yr̄ dic in euāgelio. Qui nō renū

De sancto Leone papa

clauerit oibz q̄ possidet nō p̄t me? eē dī
scipul? Audies igr q̄ iohes z paul? ex
opibz q̄s p̄go p̄stātia reliq̄rat xp̄ianos
paupes sustētabāt. mandauit eijsdē q̄
sic p̄stātino ita q̄z z sibi adherere debe
rēt. At illi dixerūt. Dū gliosi ipatores
p̄stātū? z fili? ei? cōstāt? se eē suos xp̄i
gliabant nos famlamur eisdē. Tu p̄o
q̄z religionē plenā p̄tutibz reliq̄sti. a te
oīno recessim? z tibi obedire p̄tēnim?
Quibz iulian? mādauit. Ego i ecclia
clericatū obtinui. z si voluissēz ad pri
mū ecclie statū puenissēz. Sz p̄siderāz
vanū esse inertia sectari z oīū. militie
anīmū ddi dījs sacrificas eoz suffra
gijs impiuz obtinui. Un̄ vos in aula
regia nutrirī n̄ debet? lateri meo deest?
se. vt p̄mos vos i palatio meo habeā.
Qd̄ si a vol? p̄ceptus fuero agā vt ne
cessē ē vt p̄tēni nō possim. Qui rīden
tes dixerūt. Deū tibi p̄ponētes minas
tuas neq̄q̄ timem? ne regē eēni inimi
citas incurram? Ad h̄ iulian? Si in
fra decē dies vltro ad me venire p̄tēpse
rit? coacti postmodū faciet? qd̄ sp̄ore
facere nō curat. Qui sc̄i rīderūt. Sz
decē dies p̄terisse estima. z hodie faci
to qd̄ tū te facturū esse minas. Quibz
iulian? Putat? qz martyres vos faci
ant xp̄iani. Nisi mihi p̄senserit? puniā
vos. nō vt martyres. sed vt publicos
hostes. Tūc iohes z paul? p̄ totos de
cem dies elemosynis insisteres oīa sua
paupibz erogabāt. Decima āt die mis
sus ē ad eos theretian? q̄ dixit eis. Do
min? n̄ iulian? statūculū aureū iouis
ad vos misit. vt eidē thura incēdat? a/
liqd̄n ambo sil? pibitis. Qui sc̄i dixerūt
Si tu dñs ē iulian? habeto pacē cū il
lo. nob̄ ali? dñs nō est nisi dñs ihs xp̄s
Tūc iussit eos occulte decollari. z i fo
uea intra domū sepeliri famā facies q̄
in exiliū eēnt missi. B P̄ h̄ filius
theretiani a demōe arripit? z intra do
mū clamare cepit q̄ a demone vreret.
Qd̄ vidēs theretian? sc̄el? p̄fiter. z xp̄i
an? efficiat. passio sc̄oz ab eo cōscribit.
z ei? fili? liberat. Passi sunt āt circa an
nū dñi. cccxiiij. Refert greg? i ome/

lia euāgelij. Si q̄s vult venire p̄ me.
q̄ qdā m̄fona dū eccliaz istoz marty
frequent? visitaret. z die qdaz iñ rediret
duos stātes mōachos sub pegrino ha
bitu iuenit q̄s pegrinos credēs elemo
synā sibi dari p̄cepit. Sz postq̄ dispē/
sator eis ad largiēdū elemosynā a pro
pinq̄sser astiteret ei vicini? z dixerūt. Tu
nos mō visitas nos te i die iudicij req̄
rem? z qd̄d poterim? tibi p̄stābimus
Quo dicto ab ocul? ei? ablatis s̄t. Am
brosi? i p̄fate de his martyribz sic dic
Bri martyres iohes z paul? faciter i
pleuerūt qd̄ dauidica voce dī. Ecce q̄
bonū z p̄ioeūdū hitare frēs i vnū Na
scēdi lege p̄sortes fidei societate p̄iūcti
passiōis eq̄litate p̄siles. in vno sp̄ dñi
gliosi. Le. lxxxij. A

De sancto Leone papa.

Leo papa vt in mira

culis brē p̄ginis legi? in ec
lesia sc̄e marie maioris in
die resurrectōis missā celebrabat. z dū
fideles p̄ ordinē cōicaret z qdā m̄fona
manū ei? osculata fuisset ex h̄ i eū vehe
mēs carnis tēptatio insurrexit. At vir
dei i semetip̄z seculum? vltor? isurgit. z
eadē die manū se scandalizantē occulte
penit? āputauit. z a se reiecit. Interea
murmur oriebāt in p̄lo cur sūm? p̄ōri
fex diuina more solito n̄ celebraret. Tūc
leo ad brāz p̄ginē se p̄uertit. z ei? p̄uidē
tie totalit? se cōmisit. Tūc illa cōtinuo
sibi astitit. z manū suaz suis sc̄issimis
manibz illi restituit z reformauit iūbēs
vt p̄cederet. z filio suo sacrificiū imola
ret. Leo igr oī p̄lo qd̄ sibi p̄tigerit p̄
dicauit. z manū restitutā oibz euidenter
oñdit. Hic calcedon. p̄ciliū celebrauit
solas p̄gines ibidē velari iussit. Ibi
etiā statutū fuit. vt p̄go maria m̄f dei
appellaret. Leo q̄z tpe attila italiā de
uastabat. Igit sc̄tus leo i ecclia ap̄loz
tribz diebz z tribz noctibz oīoni vacās
post hoc dixit ad suos. Qui vult me se
qui sequatur. Cū igitur ad attilam p̄
pinq̄sser ille vt beatū Leonez vidit. de
eq̄ descendit. eiusq̄ pedibz puolutus

De sancto petro aplo

rogavit ut peteret quicquid veller. Qui petijt ab italia discederet et captiuos relaxaret. Et dux argueret a suis quod triu-
phator orbis a sacerdote vice esset rudi-
dit. Prouidi mihi et vobis. Ulidi ei a de-
xtris ei fortissimum militem euagiatum gla-
dio stantem mihiq; dicere. Nisi huic pa-
rueris cum omnibus tuis interibis. Cum beatus
Leo episcopus ad Fabianum episcopum constantino-
politani aduersus euthecius et nestorium
sepulchrum beati petri ipsius po-
suit. et ieiunijs et orationibus insistens dixit.
Quicquid in hac epistola ut homo errauit tu cui
ecclesie cura commissa est corripere et emenda.
Et post dies .xl. orationi illi petrus apparu-
it dicens. Legi et emendasti. Accipiensq;
leo episcopus inuenit eam manibus apostoli corre-
ctam et emendatam. Alias etiam sepulchro be-
ati petri .xl. diebus ieiunijs et orationibus va-
cans leo assistit. obsecrans ut suorum sibi
petitorum veniam impetraret. Cui petrus appa-
rens dixit. Deprecatus sum pro te dominum et omnia
peccata tua dimisit. Solummodo de manuum
impositione debes inquiri. id est si bene siue aliter
alicui manus impositionis exigeris. Obijt cir-
ca annos domini .ccccx. Le. lxxxiij.

De sancto Petro aplo.

Etrus trinomius ex

tricitur. Vocatur enim symon bar-
iona. Symon interpretatur obe-
diens vel ponens tristitiam. bariona fili-
colube. Bar lingua sira fili. iona he-
braice coluba. Fuit enim obediens quando christus
eum vocauit. quod ad vniuersi iudaeis voce do-
mino obediuit. ponens tristitiam quando christus
negauit. quod egressus foras fleuit amara-
re. fili colube. quod deo simplici intentione
seruiuit. Secundo vocatur cephas quod in-
terpretatur caput. vel petra vel increpans
ore. Caput ratione principat. in platone. pe-
tra. ratione firmitat. in passione. increpans
ore ratione constantie in predicatione. Tercio vo-
catur petrus. quod interpretatur agnoscens siue dis-
calcias vel dissoluens quod christi diuinitatem
agnuit cum dixit. Tu es christus filius dei viui.
Et pedes affectuum suorum in omni opere mor-
tuo et terreno discalciauit cum dixit. Ecce
ce nos reliquimus omnia etc. Et vincula pec-

catorum a nobis dissoluit. et habet clauis quas
a domino accepit. Habuit autem triplex co-
gnomen. Dicitur enim symon iohanna quod
interpretatur dominus in pulchritudo. Secundo. sy-
mon iohannis quod interpretatur. Cui donatum
est. Tercio. symon bariona. quod interpreta-
tur fili colube. Per quod datur intelligi quod
ipse habuit pulchritudinem morum. dona-
turum. abundantiam lachrymarum. quod colu-
ba habet gemitum per caritatem. Istud autem nomen
petrus iesus primo sibi imponendum promisit.
cum dixit Iohannis .i. Tu vocaberis cephas.
quod interpretatur petrus. Secundo promissum in-
posuit sic dicit. Matthei .ij. Et ipse posuit symo-
moni nomen petrus. Tercio ipse posuit perfir-
mauit cum dixit Matthei .xvi. Et ego di-
co tibi. quod tu es petrus et super hanc petram
etc. Et marci .ix. marcellus. linus papa.
egesippus. et leo papa scripti sunt.

Et apostolus inter ceteros et super ce-
teros apostolos maioris feruoris
existit. Nam et scire dominum predicatorum
voluit. quod ut dicit Augustinus si eum sciuisset. de
tibi discerneret. Et ob hoc dominus predicatorum
suum nominare nolebat. quod ut ait Chrysostomus. si
ipsum nominasset petrus continuo surrexisset.
et ipsum petrum trucidasset. Hic super ma-
re ad dominum ambulauit in domino transfigu-
ratione et puelle suscitacione a domino electus
fuit. stateret in ore piscis inuenit. clauis
regni celorum a domino accepit. et pascedas
oues a christo suscepit. tria milia hominum in
penthecoste sua predicatione percutit. ana-
nie et saphire morte perdidit. eneas paraliti-
cum curauit. corneliu baptizauit. tabitha
suscitauit. umbra sui corporis infirmos
sanauit. ab herode incarceratus. sed ab an-
gelo liberatus. Quasi autem etiam cibum vel idum
meritum fuerit. ipse habet in libro Clemens testis
stans. Panis inquit solus est mihi cum oliuis.
et raro cum oleribus in usu est. Indumentum
autem habet mihi quod vides tunica cum pal-
leo. et habet mihi nihil aliud requiro. Fersit quoque
quod in sinu suo sudarium portabat. quod crebro
fluens lachrymas tergebat quod quando dul-
cis allocutionis et pietatis domini memor erat
per nimiam amoris dulcedinem lachrymas
percinere non poterat. Quando etiam culpa
negationis ad memoriam reducebat verber

De sancto petro aplo

rimas lachrymas emittebat. Unde adeo in pueritie habuit flere. vt eius facies tota adusta lachrymis videret. sic dicit Clemens. Idē etiā dicit q̄ audito in nocte gallicatū ad orōnē surgere cōsueuerat. z tūc silt vt dicit ad flerū p̄uīpe p̄sueuit. Refert q̄z clemēs fm q̄ i eccle siastica hystoria iuenit. q̄ cū vroz petri ad passiōē duceret. pet̄ i ingenti gaudio exultauit. ac eā p̄p̄io vocans noīe p̄ eā clamauit. **Q**uāq̄ memēro dñi

Quadā vice dū pet̄ apls duos de discipulis suis misisset ad p̄dicanduz dū vīgātī dīctas iussent. vn̄ illoz de/ funct̄ ē. Alter p̄o ad petrū rediit z qd̄ acciderat nūciāuit. Hic dicit fuisse b̄tīs Marcia. vī fm q̄sdā matern̄. Alibi legit q̄ p̄mus fuit b̄tīs fronto. socī q̄ defunct̄ ē. scds fuit p̄sbȳt Georgius. Tūc pet̄ suū baculū sibi tradidit p̄cipiēs vt ad sociū p̄geret z eū sup̄ illuz poneret. Qd̄ cū fecisset ille q̄ iā p̄. xl. di es iacebat mortuū p̄tū surrexit viuus

B Eo tpe erat i hierlm qdā maḡ noīe symō. q̄ se p̄mā p̄itātē dicebat. et sibi credētes p̄petuos effici asserebat. z nlla sibi impossibilia dicebat. Legit etiā in libro Clemētis ip̄m dixisse. Adora/ boz vt de publice diuīs donabo: ho/ noribz. z q̄qd̄ voluero facere potero. Aliqñ cum mī meā rachel iuberet me exire ad cāpum vt meterē. ego falcē vīdēs positrā. p̄cepī falcē vt p̄ se meteret z messuit decuplo amplī ceterz. Addi/ dit q̄z z h̄ fm q̄ dicit Hiero. Ego sum sermo dei. ego speciosus. ego paditus ego oīporēs. ego oīa dei. Serpētes q̄z eneas faciebat se mouere. statuas eneas z lapideas ridere. z canes cantare. Hic igit vt linus ait. volēs disputare cū petro z oñdere q̄ de ēēt. statuta die venit pet̄ ad locū certamis. z astanti bus pet̄ dixit. Pax vob̄ frēs q̄ p̄itātē amat. Cui symō. Nos tua pace op̄ nō habem̄. Si em̄ pax sit z cōcordia ad inueniendā p̄itātē nihil p̄ficere poterim̄. Hūc em̄ intra se pacē latronef p̄ter qd̄ noli iuocare pacē s̄z pugnam Duobz em̄ dimicātibz tūc erit pax cuz

alter fuerit sup̄at. Et petrus. Cur tū/ mes audire pacē. Et peccat̄ em̄ bella nascūt. vbi aut̄ petm̄ nō sit. pax ē. In disputatōibz p̄itas. in opibz iusticia inuenit. Et symō. Nihil dicis s̄z ego oñ dam tibi deitatz mee potētā vt repen te adores me. Ego sum p̄ma p̄tus. et possum volare p̄ aera. nouas arbores facere. lapides i panē mutare. in igne sine lesiōe durare. z oīa q̄ volo possum facere. Cōtra hūc igit symonē pet̄ dīsputabat. z oīa ei maleficia bregebat Tūc symō vidēs q̄ petro nō posset resistere. omēs libz os sue magice ar̄z ne forte maḡ p̄deret in mare. p̄iecit z ro/ mā vt ibi de habeat p̄exit. Qd̄ vbi petrus cōperit ip̄m inseq̄. z romā vī/ q̄ p̄ficat. **Q**uarto igit anno claudij ip̄atoris pet̄ romā applicuit. z ibi annis. xlv. sedit z duos epos linū z clerū sibi coadiutores vt ait Iohes beleth vnū extra muros vrbis. aliū in tra ordinauit. Predicatōi aut̄ insisēs mltos ad fidē cōuertebat z infirmos q̄plures curabat. S̄z z in p̄dicatione sua sp̄ laudās z p̄ferēs castitatē q̄ttuor p̄cubinas agrippe p̄fecti adeo p̄uerit q̄ ad p̄fectū ire vlt̄er̄ recusaret Unde irat̄ p̄fect̄ aduersus petrū occasionez q̄rebat. Post h̄ apparuit dñs petro dīcēs Symō z nero p̄ te cogitāt. s̄z ne timeas q̄z tecū sum vt eru ā te. z dabo tibi fūi mei pauli solatiū. q̄ cras romā ingrediet. Scīs igit pet̄. vt ait lin̄ q̄z velox ēēt depositio tabnaculi sui in p̄uentu frat̄ū posīt manū clemētis ap̄phēdit. z eū in ep̄m ordinauit. z in ca/ thedra loco sui sedere coegit. P̄ h̄ pau lus sic dñs p̄dixerat romā venit z cuz petro xp̄z p̄dicare cepit. Symō at̄ ma gus intātū a nerone amabat q̄ vīte ei z saluz z totū ciuitat̄ custos sine du/ bio putabat. Quadā aut̄ die sic dicit leo papa dū añ neronē astartet. ei effi/ gies subito mutabat. z mō senioz. mō adolefcētiōz videbat. Qd̄ cuz videret nero. vep̄ hūc eē dī filiū estimabat. Dī xit itaq̄ symō maḡ neroni. sic idē leo refert. Ut scias optime ip̄ator me dei

De sancto petro aplo

filii esse iube me decollari z tertia die
resurgā. pcepit igit̃ nero carnifici vt eū
decollare deberet. Qui cum putaret se
decollare symonē. decollauit arietem.
Symō at arte magica illesus euasit z
arietē mēbra colligēs. ea abscondit z tri
bus dieb; se occultauit. Sanguis at ari
etis ibidē p̃gelat̃ remāsit. Die at ter
cio. ondit se neroni dicēs. Fac sangui
nē meū q̃ effusus ē extergi. qz ecce ego q̃
decollat̃ fuerā sic p̃misi die tertia resur
recti. Quē nero vidēs obstupuit. z ip̃m
vex̃ dei filius eē putauit. Hec Leo.
Aliqñ etiā. cū in cōclauī cū nerone es
set. demō in ei⁹ specie foris p̃lo loq̃ba
tur. Deniq; romani in tāta veneratōe
eū habuerūt q̃ eidē imaginē fecerūt z
hūc titulū sup̃sc̃pserunt. Symonī deo
sc̃ro. **P**etr⁹ aut̃ z paul⁹ vt leo te
stat̃ ad neronē introierūt. z oīa ei⁹ ma
leficia detegebāt. Addidit q̃z petr⁹. q̃
sic in xp̃o sunt due substātie. s. dei z ho
minis. sic z i isto mago sūt due substā
tie. s. hoīs z diaboli. Dixitq; symō vt
restat̃ sc̃tus marcell⁹ z leo. Ne diutius
hūc patiā inimicū. p̃cipiā angel̃ meis
vt vindicēt me de isto. Cui petr⁹. ange
los tuos nō timeo s; ip̃i me timēt. Ne
ro dixit. Nō times symonē q̃ diuinita
tē suā reb; affirmat. Cui petr⁹. Si di
uinitas ē in ip̃o. dicat nūc mihi qd̃ co
gito vel qd̃ facio. quā cogitationē meā
p̃us aurib; tuis insinuo. vt nō audeat
mentiri. Nero dixit. Accede huc z dic
mihi qd̃ cogitas. Petr⁹ aut̃ accedēs se
creto dixit. Iube mihi panē ordeaceū
afferrī z occulte dari. Qui cū allat⁹ fu
isset. z petr⁹ eū bñdixisset sub manica
abscondisset dixit. Dicat symon q̃ se de
um fec̃ qd̃ sit cogitatū. qd̃ dictū z qd̃ fa
ctum. Rñdit symō. Petr⁹ magis dicat
qd̃ cogitē ego. Dixitq; petr⁹. Quid co
gitet symō me scire docebo. dñ qd̃ co
gitauerit fecero. Tūc symō indigē cla
mauit. Procedāt canes magni z deu
rēt eū. Et subito canes maximi appa
ruerūt z i petrū ipetū fecerūt. Ille p̃o
panē bñdictū obtulit z subito ip̃os in
fugā p̃uertit. Tūc dixit ad neronē pe

trus. Ecce ondi tibi me nosse qd̃ me
cogitauerat symō nō p̃bis s; fact⁹. Nā.
q̃ p̃miserat me angelos vēturos ex
hibuit canes. vt ondat se diuitos ange
los nō hñe s; caninos. Dixitq; symon
Audite petre z paulē. Si h; vob; nihil
possum facere. veniem⁹ vbi optet me
vos iudicare. Ego aut̃ mō vob; parco
Hec Leo. **E** Tūc symō vt ait ege
sipp⁹ z lin⁹ in sup̃bia elat⁹ ausus ē se ia
ctare q̃ poss; mortuos suscitare. Et ac
cidit vt qdā iuuenis morerē. Vocat⁹
q̃ petro z symone. hāc oēs de volūtate
symōis sniam firmauerūt vt ille occi
deret q̃ mortuū suscitare n̄ posset. Sy
mon g̃ dū sup̃ mortuū suas incāratio
nes faceret. visus ē a circūstātib; caput
agitare defunct⁹. Tūc oēs exclamātes
petrū lapidare volebāt. Petr⁹ at vixi
perato silētio dixit. Si viuūt defunct⁹
surgat. ambulet z loq̃t̃. alioqn̄ sciat̃is
fantasma eē q̃ caput mortui cōmouet
Sepef symō a lectulo. vt plene signē
ta diaboli denudēt. Sepat̃ igit̃ symō a
lectulo z puer imobil̃ remāsit. Petr⁹ at
a lōge stās z orōe facta exclamauit di
cēs. Adolescēs i noīe iesu xp̃i nazareni
crucifixi surge z ambula. Et statī vi
uus surrexit z ambulauit. Cū aut̃ po
pul⁹ vellet symonē lapidare ait petr⁹.
Satis ē illi ad penā q̃ se i suis artib;
agnoscit sup̃atū. Dñ aut̃ n̄ nos do
cuit vt p̃ mal̃ bona reddam⁹ Dixit at
symō. Scitote vos petre z paulē: non
vobis p̃tinget qd̃ cupit⁹ vt martyrio
vos digner coronare. Qui dixit. Ad
ueniat nob; qd̃ cupim⁹. tibi aut̃ nunq̃
bñ sit qz q̃cūq; loq̃ris mēt̃is. Tūc sy
mon vt ait sc̃us marcell⁹ iuit ad domū
marcelli discipuli eius. ligauitq; maxi
mū canē ad ostiū dom⁹ ei⁹ dicēs. Nūc
videbo si petr⁹ q̃ ad te venire p̃sueuit
ingredi poterit. Post paululū vēit pe
tr⁹. z facto signo cruc; canē soluit. Ca
nis aut̃ oib; alijs blādus solū symonē
p̃seq̃bat. Qui app̃hēdens eū ad fr̃az
subtus se deiecit z eū strāgulare vole
bat. accurrēs aut̃ petr⁹: canī clamauit
ne ei noceret. Et canis qd̃ corp⁹ eius

De sancto petro aplo

nō leſit. ſed veſtes adeo lacerauit vt ille nud⁹ poſſit remaneret. Popul⁹ autē z maxime pueri cū cane tā diu poſt eū cucurrerūt donec illū qſi lupū de ciuitate fugaret. Cuius opprobriū pudorē nō ferēs p annū nuſq̃ cōparuit. Harcellus autē hec miracula videns deicepſ petro adheſit. Poſtea at ſymō rediēs itez in neronis amicitia ē recept⁹. Symon igit vt refert Leo populū puoca uit z ſe a galileis gūiter offenſum phibuit. z iō vrbē quā tueri ſolebat ſe deſerere velle dixit. z diē ſtatuerē q̃ in celū deberet aſcēdere. qz nō dignabaſ i terriſ ampli⁹ habitare. Statuto igit die turrim excellam vltimū capitoliū cōſcēdit. z inde ſe deſcēſ coronat⁹ lauro volare cepit. Dixit aut paulus ad petrū. Deū eſt orare. z tuū eſt īpare. Dixitqz nero. Elax ē h hō vos autē ſeducōres eſſi. Petr⁹ autē dixit ad paulū. Paule erige caput z vide. Cūqz eleuaſſet caput z vididiſſet ſymonē volāte dixit ad petrū. Petre qd ceſſaſ. pſce qd cepiſti iā em vocat nos dñs. Tunc petr⁹ dixit. Adiuro vos angeli ſarba ne q̃ eū in aera fertis p dñm nr̃m ieſu xp̃m vt ipm ampli⁹ nō ferat. ſz corruere dimittat. Et p̃tinuo dimiſſus corruit. z p̃fract⁹ ceruicib⁹ expirauit. Audiēs h nero talē vix ſe p̃dididiſſe doluit. dixitqz aplis. Suſpecto aio me feciſſi p̃pterea malo exēplo vos p̃dam. Hec Leo. Deditqz eos i manib⁹ paulini viri clariffimi. z paulin⁹ tradidit eos i cuſtodia mamertini ſub cura militū p̃ceſſi z martiniani. Quos milites petrus ad fidez p̃uertit. Un carcerē aperuerūt z eos liberos dimiſerūt. Quapropter paulin⁹ p̃ſſionē aploz p̃ceſſu z martinianū accerſiuit. Et cōperto q xp̃iani eſſent. iuſſu neronis capite ceſſi ſunt. Rogabāt q̃ fr̃es petrū. vt in diſcederet. Et cū diſcedere noller. tā dē vict⁹ p̃cib⁹ abſceſſit. Et cū veniſſet ad portā vt leo z lin⁹ reſtañt. ad locū vbi nūc dicitā maria ad paſſus. vidit xp̃z ſibi occurrētē z ait. Dñe q̃ vadis. Qui r̃ndit. Tlenio romā itez crucifiſi. Cui petr⁹

Dñe itez crucifiſi. Cui dñs. Etia Petr⁹ ho ait Ego dñe reuertar. vt tecū crucifiſi. His dict⁹ dñs vidēte petro z lachrymāte i celū aſcēdit. Qd cū de ſua paſſiōe dictū itelligeret redijt. Cūqz h fr̃ib⁹ retuliſſet. a miſtr⁹ neronis caput. z p̃fecto agrippe p̃ntat. Factaqz ē ei⁹ facies ſic ſol. vt ait Lin⁹. Cui dixit. Tu ne es ille q̃ i plebib⁹ z m̃hercul⁹ q̃s a thoro viroz ſepaſſiſ. Quē apls increpās dicebat ſe i cruce dñi gliari. Tūc petr⁹ tāqz alienigena iuſſus ē crucifiſi. paul⁹ ho qz ciuis erat romā iuſſus ē capite trūcarī. De hac at ſñia in ipos data diē Dyōn. i epla ad thimotheū d morte pauli i h p̃ba. ff mi thimothee ſi vididiſſes agones p̃ſūma tōis ipoz d̃ceſſiſ qdē p̃ triſticia z dolore. Quis n̄ ſleret illa hora qñ p̃ceptū ſñie egreſſu z eos ē. vt petr⁹ ſcz crucifiſi. gref. z paul⁹ decollareſ. Vididiſſes tūc turbas gētiliū z iudeoz p̃cutiētes eos z expuētes i facies eoz. Adueniēte at terribili tpe p̃ſūmarōiſ ipoz cū ſeparētur ab iuicē. lūſ aueſt colūnas mōi. nō vtiqz abſqz ſm̄ gemitu z plāctu. Tūc inq̃t paul⁹ petro. Pax tecū fundamētū eccl̄iaz z paſtor ouīū z agnoz xp̃i. Pet⁹ at ad paulū ait. Glade i pace p̃dicator bonoz mox. mediator z dux ſalutis iuſtoz. Cū at clōgaſſent eos ab iuicē ſecut⁹ ſu z m̄m̄ meū. n̄ ei i eodē vico occideſt eos. h Dyōn. Petr⁹ at vt leo z marcell⁹ teſtāſ. Dū veſſet ad crucē ait Qm̄ de me⁹ d celo ad frā d̃cēdit recta cruce ſublimat⁹ ē. De aut quē de terra ad celū vocare dignaſ. crux meā caput meū in terra debet oſtēdere. z p̃des ad celū dirigere. Ego q̃ nō ſum dignus ita in cruce eſſe vt dñs me⁹. crucē meā girare z capite demiſſo me crucifiſi. Tūc illi crucē verterūt z pedes ſurſum. manus aut deorſum fixerunt. Tūc p̃p̃s furore replet⁹ volebat nero nē z p̃fectu z occidere z aplm liberare. Qui eos rogauit ne paſſionē ſuā ipe dire deberēt. Dñs aut vt ait egeſipp⁹ z lin⁹. aperuit ocl̄os eoz q̃ ibi flebant z viderūt angelos ſtātes cū coronis d

De sancto petro aplo

floribz rosaz z lilioz. z petruz in cruce
stante cū eis. z libru a xpo accipere. et
ea fba q loqbat ibi legere. Tūc petr⁹
vt testat idē egessip⁹ de cruce dicere ce
pit. Te dñe imitari optauit. sz rect⁹ cru
cifigi nō vsurpauit. Tu sp rect⁹ excelsus
z altus. Nos pmi hois filij q caput su
um dimerfit i terrā. cui⁹ lapsum signifi
cat spēs generatōis hūane. sic em na
scimur vt pni in terrā videamur effū
di. Mutata qz cōditio est vt h putet
mūdus dextrū qd pstat eē sinistru. Tu
dñe mibi oia es. totū qd es tu mibi to
tū. z nīhil aliud nisi tu sol⁹. Bīas tibi
ago spū toto qvūo. q intelligo. q inter
pello. Tūc due alie rōnes tāgunt. qre
rectus noluit crucifigi. Quidēqz petr⁹
q fideles gliaz suā vidissent. grās agēs
z dō fideles pmedās spm emisit. Tūc
Barcell⁹ z apule⁹ frēs discipuli ei⁹ de
cruce eū deposuerūt. z diuersi cōdicētes
aromatibz sepelierunt. Iñsid. in lib. de
ortu z obitu sctōz sic ait. Petr⁹ postqz
anthiocenā fundauit eccliaz sub clau
dio cesare j symonē magū romā pgit
ibiqz pdicās euāgelii. viginti qnqz an
nis eiusdē vrb pōtificatū tenuit. Tri
cesimo sexto aut anno a passiōe dñi. a
nerone deorsum vt ipse voluit crucifix⁹
est. hec Iñsid. In ipā aut diē petrus z
paul⁹ dyonisiū apparuerūt fm qd ipse
ait in pdicta epla in hec fba. Attēde
miraculū. vide pdigiū frat mī thimo
thee diei victimatōis ipoz. Nā psto
fui in tpe separatōis ipoz. Post mortez
aut illoz vidi eos inuicē manu ad ma
nū intrantes portas vrbis. z indutos
vestes luminositat⁹ vel veste lumis. z co
ronis claritat⁹ z lucis ornatos. Hec
Dyonisi⁹. S Nero aut ipunitus
nō extitit. sz p h scelere z alijs q cōmī
sit manu ppa se pemit. Quoz scelerū
hic aliq breuiter inseram⁹. Eū seneca
mag⁹ su⁹. vt in qdā hystoria licz apo
crifa legit cōdignā mercedē laboris sui
spectaret iussit nero ipm eligere i cuius
arboz ramo suspēdiū affectaret. dicēs
q h pmiū laboris sui ab eo recepturus
esset. Eū at seneca reqreret vñ h mort⁹

supplicii meruisset acutū gladiū sup
ei⁹ verticē crebro vibrari fecit. Seneca
aut nutu capitis minanti gladio cede
bat. vehemēter timēs picitari mortis
piculo. Lūi nero ait. Magister vt qd
nutu capitis minati gladio cedis. Lūi
seneca rñdit. Hō sum z iō mortē vere
or. z iuitus mortior. Lūi nero ait. Sic
ego adhuc te metuo vt puer metuere
plueni. Quare te viuere qere n potero
viuere. Dixitqz seneca. Si me mori ne
cesse est. saltē mibi pcede vt qd volue
ro eligā gen⁹ mort⁹. Lūi nero. Festin⁹
eligas tātū mori ne differas. Tūc se
neca balneo i aq fctō i vtroqz brachio
sibi minui fec. z sic nimio sanguis flu
xi ibidē vitā finiuit. z sic qdaz pflagio
seneca nomē habuit qsi se necās. qz qd
ammō licz coact⁹ manu ppa se necauit.
Hic seneca duos frēs habuisse legit
Un⁹ fuit iul⁹ gallio declamator egre
gi⁹ q manu ppa se pemit. al⁹ mela paf
lucani poere. Qui lucan⁹ iussu neronis
incisione venaz obisse legit. Rursus
nero nepharia mēt⁹ vesania duct⁹ vt i
eadē hystoria apocrifā repit mīez occi
di z scindi iussit. vt videret qliter in ei⁹
vtero fouebat. Phisici fō eū de mīs
pdtōe arguētēs dicebāt. Jura negāt
z phas phibz vt fili⁹ mīez necet. q ipz
cū tāto dolore pepit. z cū tāto labore z
solicitudie enutriuuit. Quibz nero. fa
ciat⁹ me puero ipregnari z postea pere
re. qnt⁹ dolor mīi mee fuerit possiz sci
re. Hāc isup volūtātē pariedī pcepit.
eo q p vrbē trāsies qndā mlierē pien
tē vociferātē audierat. Dicūt ei. Nō ē
possibile qd nature pūū est. nec ē sabi
le qd rōni nō ē pntaneū. Dixit q eis
nero. Nisi me fecerit j ipregnari z pere
oīes vos faciā crudeli morte interire.
Tūc illi eū impotionātes ranā sibi oc
culte ad bibēdiū dederūt. z eā artificio
suo in eius vētre excrecere fecerūt. Et
subito venter ei⁹ nature cōtraria nō su
stinens intumuit ita vt nero se puero
gravidū estimaret. Faciebātqz sibi ser
uare dietā qualē nutriēde rane noue
rāt puenire. dicētes q ppter cōceptum

De sancto petro aplo

ralia cum obsuare oporteret. Tandē ni-
mio dolore vexat? medic? ait. Accele-
rate tps ptus qz languore pariedi vix
anbelitū habeo respirādi. Tūc ipz ad
vomitū ipotionauerūt. z ranā visu ter-
ribilē hūonibz infectā z sanguie edidit
eruentarā. Respicieſqz nero ptuz suuz
ipm abhorruit. z mirabat adeo mon-
struosum. Dixerūt aut qz tā mōstruo-
suz z deformē fetū ptulerit ex eo qz tps
ptus noluerit expectare. Et ait fui ne-
ralis de mris egressus latibul. Et illi
Etia. Precepit qz vt fer? su? aleret. z te-
studini lapidū puand? iduderet. Nec
aut i cronis nō legunt? apocriſa sūt.

Deinde mirat? qlis z quāta fuerit
succēſio troic. romā p septe dies z no-
ctes succēdi fecit. Ad ex altissima tur-
ri. pſp ecclās. letariſqz flāme pulchritu-
dine turgido hīu helyadā decātabat
Hic sic hī in cronis? reribz aureis pi-
ſcabat. cantibz inredebāt. ita vt oēs ci-
tharistas z tragedos suparet. Ulp in
vxoze dicit. ipe a viro vt vxoz accept?
est. vt ait Drosi. Romani ſo er? vesa-
niā vlcere? nō ferētes in eū impetū fece-
runt. z vsqz extra ciuitatē pſecuti sunt.
Qui vidēs qz euadere nō posset. fustē
dentū moſibz exacuit. z se p medium
palo trāſiit. z tali morte vitā finiuit.
Alibi tñ legiſ qz a lupis deuorat? sit.
Redeūtes igi� romani ranā in testudi-
ne latitātē inuenerūt. z ipam extra ciui-
tatē pſicētes pſuſerūt. Uñ z ps illa
ciuitatē vt aliqz dicit vbi latuerat rana
lateranis a latēte rana nomē accepit.
H Tpe ſcti Cornelij pape greci fide-
les aploz corpa furati eadem asporta-
bāt. Sz demōes i idolis hīrātes diui-
na coacti ſtute clamabāt. Viri roma-
ni succurrite qz dñj vñ auferunt. Quā-
propt fidelibz intelligētibz de aplis. gē-
tilibz ſo de suis dñs mltitudo aduna-
ta fidelīū z infidelīū illos pſeq. Uñ
greci timētes. apud cathacūbas aplo-
rū corpa i puteū pīecerūt. sz a fidelibz
inde postmodū sunt extracta. Brego-
ri? tñ in registro dīc. qz tāta eos vis to-
nitru atqz fulgur? terruit ac diſpſit. vt

ea apud cathacūbas dīmitterēt. Sz
cū dubitarent q ossa eēt bñ petri z q
bñ pauli ozātibz fidelibz z ieiunjs in-
ſiſtētibz d celo eis rñsum est. Maiora
ossa sunt pdicatois. minora ſo pſca-
tons z sic ossa ab inuicē sepauerūt. z i
suis ecclijs qz culibet edificauerant
posuerūt. Alij ſo dīcūt q silueſter pa-
pa volēs ecclias cōſecrare tā mag? qz
pua ossa in lāce ſūma reuerētia pōde-
runt z medietatē in vna ecclia z medi-
etatē in alia collocavit. Refert Bre.
in dyalogo q in ecclia ſcti Petri vbi
co:pus ei? reſeſcit. vir qdā erat agon-
ti? noie magne hūilitatis z ſctitatis ex-
iſtens. Cū ſo qdā puella palitica i ei?
ecclia pmanens manibz reperet. z diſ-
ſolutis renibz z pedibz co:p? p terram
traheret diuſ a brō petro ſanitatē pe-
teret. ei p viſionē aſtitit dicens. Uade
ad agonitū mansionariū. z ipe te ſalu-
ti reſtituet. Lepit igi� illa p ecclie loca-
ſe huc atqz illuc trahere. z qz eēt agon-
ti? inueſtigare. Cui repēte obuiā ipe fa-
ctus ē quē qrebat. eiſqz dīxit. Paſtor z
nutritor noster brūs petr? apls ad te
me miſit vt ab iſfirmitate mea me libe-
res. Cui ille rñdit. Si ab ipō miſſa es
ſurge. apphēſaqz ei? manu ipaz leua-
uit. Illaqz nullo lāguoris veſtigio re-
manēte plene ſanata fuit. In eodē
qz li. ait Bre. q galla vrbis rome no-
bilissima puella. ſymachi pſul ac pa-
tricij filia marito tradita. in vñ? anni
ſpacio ei? est morte viduata. Quā dū
ad iterādū thalamū etas z opes vo-
carēt. elegit mag? ſpūalibz nuptijs co-
pulari deo i qbz a luctu icipit. sz ad ef-
na gaudia puenit. qz carnalibz nuptijs
ſubijci q a leticia ſp incipiūt. z ad finē
cū luctu rēdūt Huic at cū valde ignea
pſpſio corpis ieſſet. ceperūt medici dī-
cere. qz niſi ad amplex? viri rediret. ea-
lore nimio p naturā barbā habitura
eſſet. Ad ita p? factū ē. Sz illa nihil ex-
teri? deformitatē timuit q interiorē
ſpēm amauit. Nec verita ē ſi hī ea ſe-
dareſ qd a celeſti ſpōſo nō amaretur.
Abiecto igi� ſeculari habitu apō ecclie

De sancto paulo aplo

Ita sci petri monasterio se dedit. ibique multis annis in simplicitate orationibus et elemosinis deo fuit. Tandem carni ulcere in manilla percussa. dum annus electus duo cadabra super luceret. quod velut amica lucis non solum spirituales sed etiam corporales tenebras odio habebat. vidit beatus petrus apostolus in ipsa duo cadabra annus electus constituisse. Que ex amore sumens audaciter amplexatus et dixit. Quid est domine me? Dimissa sunt mihi peccata mea. Cui ille benignissimo vultu inclinato capite annuit dicens. Dimissa. Veni. Et illa. Rogo vos foror benedicta veniat mecum. Et ille. Non sed talis veniat tecum. quod illa abbatissa idcirco die tertia cum illa defuncta est. In eodem die insuper lib. Gregorius ait quod dum presbiter quidam magne scitatus ad extrema adductus esset. cum magis leticia clamare cepit dicens. Beneveniunt domini mei. beneveniunt domini mei quod ad tantillum suum vestrum digni estis venire. Venio. venio. gratias ago. gratias ago. Cumque quidam abbat quibusdam diceret interrogaret. ille admirando respondit. Numquid pervenisse habetis apostolos petrum et paulum non videtis? Cum hoc itaque per vos repeteret. scilicet illa anima e carne soluta est. Dubitavit autem ab aliquibus vestrum eadem die petrum et paulum passi sint. Dixerunt autem quidam quod eadem die revolutus anno. Sed Hieronymus. et omnes fere sancti quod de hoc tractant in hoc concordant quod eodem die et anno passi sunt. sic manifeste habet ex epistola Dionysii. et sic dicit Leo vel Maximus secundum quidam in quidam sermone. ubi sic ait. Non ei sine causa factum putamus quod una die in uno loco. unum tyranni tolerare sinias. In uno die passi sunt ut ad christum pater perveniret. uno loco ne alteri roma deesset. sub uno persecutore. ut eque his crudelitas vestrum perstringeret. Dices ergo pro merito. locum autem pro gloria. persecutor autem idcirco decessit? pro salute. habet Leo. Licet autem eadem die et hora passi sint non tamen eodem loco. sed in diversis. Et quod dicit leo quod eodem loco passi sunt. hoc dicit ex eo quod ab rome passi fuerunt. De hoc quidam sic sibi dixit. Ense corronavit paulum cruce petrum eodem Sub luce loco. dux nero roma locum? Item alius. Ense sacrat paulum par lux. dux verberis. cruce petrum. Licet autem eadem die passi fuerit. ordinauit tamen Gregorius. ut ipsa die

specialiter fieret quod ad officium solennitas petri. et in sequenti die commemoratio pauli. Tunc quod ea die fuit dedicata ecclesia sancti petri. tunc quod maior est dignitate. tum quod per conversionem. tunc quod premaximus tenuit roma.

Lc. lxxxv. De sancto paulo aplo.

Aulus interpretat os

p tube. vel os eorum. seu electum mirabile. vel electiois miraculum. Vel paulus a pausa quod

est reges hebraice. et modicum latine. Per hoc intelligunt sex prerogative quas habuit paulus pro ceteris. Primum est lingua fructuosa. quod ab illico versus ad hierosolimitam predicavit euangelium. et ideo dicitur os tube. Secundum charitas viscerosa. quod quod infirmas et ego non infirmos et. et in dicitur os eorum. os. scilicet cordis de quo ipse dicit. Os nostrum pater ad vos o corinthii. Cor nostrum dilatatum est. Tercium est peruersio miraculosa et in dicitur electum mirabile. quod mirabiliter electus et peruersus fuit. Quartum est manus operosa. et in dicitur electiois miraculum. Magni ei miraculorum fuit quoniam elegit sibi propriis manibus super acquirere et incessanter predicare. Quintum fuit interpretatio gloriosa. quod rapit et versus in terram celum et in fuit domini reges. quod in preteritum exigit reges meritis. Sextum est humilitas fructuosa. et in dicitur modicum. De hoc autem nomine paulus tres sunt opiniones. Origenes vult quod si fuerit binomium. et vocat sit spaulus et paulus. Rabanus hoc vult quod annus dicitur est spaulus a saule rege superbo. sed pro conversione vocat est paulus quasi pauper a modo dico et humilis spiritu. Tamen et nomen suum interpretando dicebat. Ego sum minimus apostolus et. Beda autem vult quod dicitur est paulus a sergio paulo proconsule quem ad fidem pervertit. Passione sancti pauli in papa prescripta

Aul aplos pro sui peruersio

p ne multas persecuciones passus est

Quas beatus hylarius breviter enumerat dicens. Paulus apostolus in philippis jugiter cecidit. in carcere positus. et ligatus pedibus affigitur. in litteris lapidatus. in iconia et thessalonica ab iniuriosis persequitur. in epheso feris datus in damasco pro sporta e muro deponitur. in hierosolymis sustinet. cedrit. ligatur. insidiatur. in cesaria clauditur. criminatur. Namque in italia periculo dirigitur. Romam veniens sub Helio

De sancto paulo aplo

rone iudicatz occisus finit. **H**ylari? Aplatu inf geres accepit. Queda con tractu i listris erexit. Iuuenē q de fene/ stra ceciderat z expirauerat suscitauit z mltā alia miracula fecit. Apd mitilenē i/ sulā vīpā manū ei iuasit. sz nihil eū le sit. qn pot i ignē ipam excussit. Dī qz q oēs q d pgenie illi hoīs q paulū ho spīrio suscepit nascūt a venenof nulla ten ledūt. Hī cū pueri nati sūt. i cūis eoz ptes spētes ponūt vt pbēt si veri eoz filij sint. Iuuenit at aliqū q pau l' ē mīnor petro. qnq maior. qnq eq/ lis Sz reuera mīnor dignitate. maior p dicatione. eqlis scititate. Refert hay/ mo q paul' a pulloz cāvvsqz ad qntā horā labori manū istidebat. deīn p dī catōivacabat. ita q plerūqz ad no ctē smonē praebebat Residūū ho epīf comestioi sōno oīoni satz necessariū e/ rat. Dū ho venissit romā cū nero nōdū eēt i ipio pfirmat. z etiā audies q d le ge iudeoz z fide xpīaoz inf paulū z iu deos qstio ptebat. nō mltū tū curauit z sic paul' q volebat libere ibat. z libe/ re p dīcabat. Hiero. qz i li. de virs illu/ stris ait. q. xrv. anno a passiōe dñi h ē neronis scōo. paul' romā vincet mittit z p biēniū i libera manēs custodīa ad uersus iudeos disputauit. Deīn a ne/ rone dimissus euāgelū i occidētis pri bus p dīcauit. Decidit qro ho neronis anno eo dē āno z die q crucifix' ē petr'. capite trūcat. h Hiero. Et at sapia z religio vbiqz diuulgabāt. z ab oībz admirabil' hēbat. Alros etiā de do/ mo cesar' sibi i amicitia coplauit. z e/ os ad xpī fidē puerit Quedā etiā scri pta ei' corā cesare recitata sūt. z ab oībz mirabil' pmedata. Senat' etiā d illo alca n mediocrit' sentiebat. Quadaz ho die dū paul' circa vespas i qdā so/ lario p dīcāret qdā iuuenis noie patro clus pincerna neronis z sibi admodū dilect' vt paulū pp' mltitudinē cōmo di' audiret fenestrā ascēdit z paululuz ibi dormitādo decidēs expirauit. Qd audies nero plurimū d ei' morte dolu it. z statū alū i ei' officiū ordiauit. Pau l' ho p spm h cōgscēs dixit astrib' vt

illuc irēt z patroclū cesar' charissimuz ad se defūctū afferrēt. Quē allatū pau lus suscitauit. z ad cesarē cū socijs suis misit. Qui cū d morte ei' lamētaret ec ce patrocl' viuis adesse p forib' nūciat Audiēs nero patroclū viūū quē paulo aī nouerat mortuū plurimū qdē expa uit. z cū ad se igredi recusauit. Sz tā/ dē psuasū amīcoz itroire pmisit. Qui nero ait. Patrocle viuis Et ille. Cesar viuo Et nero. Quis te fecit viuere. Qui ille. Dñs ihs xps rex oīm seclōz. Tra/ tus nero dixit. Ergo ille regibit i scā. z resoluet oīa reg' mūdi. Qui patroclus. Etia cesar. Tūc nero ddit ei alapā di. Ergo militas illi regi. Et ille. Utiqz milito. qz me a mortuis excitauit. Tūc qnq mlti ipatoris q ei iugit' assiste/ bāt. dixerūt ei. Cur ipator pcur' iuuenē prudētē z paciter rudentē. Nāz nos il li regi iuicissimo militam' Qd audies nero eos recludit i carcerē vt eos nūmū torqret qz aī nimis dilexerat. tūc oēs xpīaos fecit inqri. z oēs sine infrogatōe p tormēta variā puniri. **B** Tūc paul' vincet inf ceteros aī neronē du/ ct' ē. Qui nero. Qd hō magni reg' fu' mibi at vincet. cur milites meos mibi subtrahis z tibi recolligis. Qui paul'. nō solū d tuo angulo milites collegi. sz etiā d orbe vniuerso qbz rex n' dona ta lia q nūqz dīciēt z q oēm excludēt idi/ gētiā largiet. Hinc si subiect' eē volue ris salu' es. Qui tāte extat potētie vt iudex oīm veniat z mundi h' figurā p ignē resoluat. Hoc audies nero z ira succēsus. qz figurā mōi p ignē paul' di xerat dissoluēdā. oēs milites xpī igne iussit cremari. paulū ho tāqz maiesta/ tis reū capite trūcari. Tāta at xpīaoz tūc occisa ē fba. vt ppls romā palatiū frute irrūper z seditōem p eū excitare molies pclamaret. Pone modū cesar epa occisionē l' iussionē n' rates sūt qz p/ dis romanū tuēt ipiuz. Tūms ipator mutauit edictū. vt null' xpīanos tāge/ rer donec impator de eis plen' iudica ret. qpropter paul' itez est reduct' z a/ spectui neronis oblat'. Quē vt nero vi dit vebemētissime exclamauit. Tollis

De sancto paulo aplo

te maleficiū. decollate ipsoz. nec sinī
te viūere crimiatore. p dīte sensuūz alie
natoz. auferte de supficie terre mētū
imutatore. Ad quē Paul⁹ ait. Nero tē
pore modico pariat. sed viūā eternat
dño iesu xpo. Nero dixit. Auferte ab
eo caput vt me rege suo fortioz intelli
gat qd eū deuici. z videam⁹ si sp viūere
valeat. Cui Paul⁹. Ut scias me post
mortē corpis etnalt viūere cū mibi ca
put absalsum fuerit. viū⁹ tibi appare
bo z tūc cogscere poter⁹ qz xps est de⁹
vite z nō mort⁹. Et his dict⁹ ad locuz
supplicij ducit. Qui cū duceret. dixerūt
ei tres milites qd eū ducebāt. Dic nob
Paule qd est ille rex vester quē tātū di
ligit⁹. q p eo mag⁹ mori q viūere eligi
tis z qlē ide mercedē hēbit⁹. Tūc pau
lus de reg⁹ dei z pena inferni adeo eis
p dīcauit q eos ad fidē puerit. q cū ro
garēt eum vt libere abiret q veller ait.
Absit frēs vt fugiā. Nō ei sum p fug⁹
sz miles xpi legitim⁹. Scio ei q p hāc
vitā trāsitoria ad vitā trāsibo eternaz
Dox aut vt fuero decollat⁹ viri fide
les rapiēt corp⁹ meū. Vos at locū no
ratez illuc cras mane venite. inueniet⁹
em iuxta sepulchrū meum duos viros
ozātes. scz Tytū z Lucā. Quib⁹ cū di
xerit⁹ q de cā vos ad eos misi ipi vos
baptizabūt z regni celest⁹ faciēt pfor
tes z coheredes. qd cū loqrēt misit Ne
ro duos milites vt viderēt si adhuc es
set occisus. Et cū eos veller puertere il
li dixerūt. Cū mortu⁹ fuer⁹ z resurrex
ris. tūc credem⁹ tibi de his q dic⁹. nūc
aut cito veni z qd meruisti accipe. Cū
q ad locū passiōis duceret i porta ho
stīsi cuidā marrone noīe plātulle disci
pule pauli q fm Dyonisiū alto nomie
dicebat lemobia qz forte binomia su
it. obuiā d dīr. Que flēs suis oīonib⁹ se
recōmendare cepit. Cui paul⁹. Vale
plātulla etne salut⁹ filia. cōmoda mibi
velū q caput tuū reg⁹. z tñ oculos meos
ligabo. z postmodū tibi restituā illud
qd dū sibi traderet intridebāt ei carni
fices dicētes. Quid ipsoz i istī z ma
io tā p ciosuz pannū tribuls vt ipm a

mittas. Cū g ad locū passiōis paulus
venisset. ad oriētē xpus z manib⁹ i celū
extēsis diutissime cū lachrymis patria
voce orauit z grās egit. Post h valefa
ciēs fratrib⁹ oculos sibi de velo plātulle
ligauit. z vtrūqz genu i terrā figēs col
lū extēdit. z sic decollat⁹. Dox ei⁹ ca
put de corpe exiliēs. Iesus xps qd sibi
in vita tā dulce extiterat z tā crebro no
mīauerat. hebraice clara voce insonu
it. Di em ipm i suis eplis xps vel ihm
vel vtrūqz qngētis vicib⁹ noīasse. De
ei⁹ aut vulnere vnda lact⁹ vsqz in vesti
mēta milis exiliuit. z postea sanguis
effluxit. in aere lux imēsa emicuit. d cor
pore odor suauissim⁹ emanauit. C
Dyonisi⁹ aut i eplā ad Thīm. de mor
te pauli sic dīc. In hora aut illa tristī
cie plena. frat mi dilecte dicēte carnis
ce paulo. collū para. tūc btūs apls su
spexit i celū munies frontē z peci⁹ suū
sig cruc⁹ z dixit. Dñe mi iesu xpe i ma
nus tuas cōmēdo spm meum. z tunc
absqz tristīcia z cōpulsioe extēdit collū
suū z suscepit coronā. Percutiete at car
nifice. z amputate pauli caput. tūc be
atissim⁹ in ipo ictu explicuit velū z col
legit sanguinē ppiū i velo. z ligauit eū
z obuoluit z tradidit illi femie. Et re
uerso militi carnifici dixit lemobia.
Ubi dimisisti magistrū meū paulum
Rndit miles. Cū socio iacet ibi extra
urbē in valle pugilū. z velo tuo velata
est facies ei⁹. Ipa aut rndēs ait. Ecce
intrauerūt nūc pet⁹ z paul⁹ induti ve
ste p clara. z coronas fulgētes luce radi
antes hēbant i capitib⁹ suis. Et prulit
velū sanguie cruētatū. z mōstrauit eis
Prop⁹ qd op⁹ mlti crediderūt dño et
xpiāi facti st. Hec Dyonisi⁹. Audiē
nero q pgerāt vehemter extimuit et
de his oib⁹ cū phis z amic⁹ loq cepit.
Dū h inuicē loqrēt. venit paul⁹ ianuis
clausis. z añ cesarē stās ait. Cesare ecce
paul⁹ reg⁹ etnī z iuicti miles. Vel nūc
erede qz nō sum mortu⁹ sz viū⁹. Sz tu
miser eterna morte morier⁹. eo q scōs
dei iniuste interficis. Et his dictis di
sparuit. Nero at ex numio timore velut

De sancto Paulo aplo

amēs effectus qd ageret ignorabat. z suāsu z p silio amicorū patrocū z bar/ nabā cū alijs soluit z q vellēt libe abi re pmissit. Illi sō milites. s. iōgīn? ma gister militū z access? ad sepulcrū pau li mane venerūt z duos viros. s. titū z lucā orātes z in eorū medio paulū stan te viderūt. Quos tūc? z lucas vidētes vehemēt territi fugere ceperūt. z pau lus dispuīt. Illi at post eos clamātes dicebāt. Nō vt putat? vos psequimur s? a vobis baptizari volum? sic paul? nobis dixit: quē mō vobiscū orantē vī dim? Hoc illi audientes reuersi sunt. z cū magno gaudio eos baptizauerūt. Caput aut pauli in quandā vallē pie ctū est. z p mltitudinē aliorū q interfecti fuerūt. z illuc pecti iueniri nō potuit. Legit em in eadē eplā dyonisiū q cū q daz vice fouea mūdaret. z caput illud pauli cū alijs purgamētis pectū fuis/ set. qdā pastor illud in virga sua leua/ uit. z iuxta caulas ouīū fixit. Vidit at p tres noctes p̄tinuas ipē cū dño suo sup p̄dictū caput lucē ineffabilē refu/ gere. Qd cū epō z fidelibz nūciatū fu/ isset. dixerūt. Vere h est caput pauli. Egressus igit epus z vniuersa fidelīū mltitudo caput illud secū detulerūt. z in quadā mēsa aurea illud deponētes illud corpi p̄iungere attēptabāt Qui bus p̄iarcha r̄ndit. Nos scīm? q mlti fideles occisi sunt. z eorū capita sunt di spsa. Vñ dubito illd caput corpi pau li p̄iungere. Sz caput h ad pedes cor poris ponam? z oipotētē dñm exore/ mus. vt si caput suū ē p̄uertat corpus z capiti p̄iungat. Qd cū oibz placuissz. caput ipm ad pedes corporis bti pauli posuerūt. Et ecce cūctis orātibz z stu/ pentibz. corp? se vertit. z in loco suo ca/ piti se iunxit. Et sic omēs deū bñdixe rūt. z h esse caput pauli veracit coque rūt. Nec dyonisi?.

D Refert gre/ gon? turonē. q tēpore iustini iunioris claruit. q qdā despans laqueū sibi pa rabat. nomē tñ pauli inuocās sp dice bat. Adiuua me scē paule. Tūc affuit qdā vmbra squalida hortās eū ac di/

cens. Eya bone vīr age qd agis mo/ rā ne feceris. At ille sp parās laqueuz dicebat Beatissime paule adiuua me Expedito itaz laqō affuit alia vmbra tanq? hoīs dicēs illi qui hoīem hortā bat. Fuge misfrime qz paul? aduocat? aduenit. Tūc squalida vmbra euanu it. z hō ad se rediēs z laqueū p̄iciens penitētiāz p̄dignā accepit. Breg. in registro. Ex catenis bti pauli mltā mī racula demōstrant. z dū multi parz qd ex limatura petūt. assistit sacerdos cu? lima. z aliqbz p̄tentibz ita p̄cite aliqd de catenis ipsīs excutit vt nulla mora sit. qbusdā vero petētibz diu p catenas ipas lima ducit. z tñ vt aliqd inde exe at non obrinet. In eadē qz eplā q supra dicta ē. btis dyon. mortē pauli magistri sui p̄is x̄bis deplozat dicēs. Quis dabit oculis n̄ris aq̄s. et pupill n̄ris fontē lachrymarū vt plorem? die ac nocte lumē ecclīaz qd extinctū ē. qd nō induet sterū z gemitū aut si vestiet lugubribz z mēte attronit? nō obstupe/ scet. Ecce etenī peti? fūdamtū ecclīaz glia scōz aploz a nobis recessit. z nos orphanos derelict. Paul? quoqz gen tiū familiaris z p̄solator paupe? defi cit nobis z vltērius nō iuenit. qui fuit pater patrū: doctor doctorū: pastor pa storū. Abyssū sapiētie. fistulā altissimā. p̄dicatore x̄itatis ifatigabilē. paulum dico nobilissimū apostolū. Hic āgel? terrestris z homo celestis. imago z sili tudo deitatz z spirit? deiformis omēs nos dereliquit. nos inq̄ inopes et in/ dignos in hoc mundo cōtemptibili z maligno. z ingressus est ad deum suū dñm z amicū. heu frat mi thimothee dilecte aīe mee. vbi est p̄r tu? magister z amator. Vñ te vltēri? salutabit. Ec ce em orphan? factus es z remālisti so lus. itaz neqz scribet tibi sua scīssima manu dicens tibi Fili charissime. Ve mihi frat mi thimothee. qd h accidit tristitē z tenebraz z dāni. qz orphani facti sum? Iā nō venient ad te epīsto/ le et ius i quibz scriptū sit. Paul? modū/ cus seruus iesu christi. Jam nō scriber

De sancto Paulo aplo

de te vltim? ciuitatibz dicēs. Suscipi-
te filiū meū dilectū. Cōplica frater li-
bros pphetaz et signa sup eos. qz ne
minē habem? interprē pabolaz et pa-
radigmatū et eloqz ipoz. Dauid p/
pheta plāgebat filiū suū et dicebat.
Ue mihi p te fili mi. ve mihi. Ego at
Ue mihi mgt mi. vere ve mihi. Amo-
do dñfēcit et cessauit pcur? disciplo:ū
tuoz rhomā venietuz et qrentiū nos.
Iā nemo dicitur? ē. eam? et videamus
doctores nros et interrogem? eos qlit
nos regere opeat ecclias nob cōmis-
sas. et interprabunt nob eloq dñi
nostri iesu christi et eloq pphetarū.
Uere ve his filijs frater mi q priuari
sunt patribz spūalibz qbz puat? ē grex.
Et nob etiā frater ve q puati sum? ma-
gistris nostris spūalibz q collegerāt in-
tellectū ac sciam veteris ac noue legis
et colligauerant in suis eplis. Ubi est
cursus pauli et labor sctoz pedū eius.
Ubi est os loqns et lingua pfulēs. et
spūs bñplacēs deo suo. Quis nō plo-
ret et ululet. Nā q meruerūt gliaz et ho-
norē apud deū tāq malefactores tra-
dunt i mortē. Ue mihi qm in illa ho-
ra intuit? sum corp? sanctū sanguie i/
nocētī cruetatū. Heu mihi p mi ma-
gister et doctor. nō qdē re? tali morte ex-
citisti. Nūc q ibo te qrrere glia xpia/
noz et laus fidelīū. Quis ptefcere fe-
cit vocē tuā fistula eccliaz et fistula al-
tisona plectrū psalterij decacordi. Ec-
ce introisti ad dñm deū tuū quē desi-
derasti et toto affectu pcupisti. Hieru-
salē et roma pua amicitia eqles facie
sunt i malo. Hierusalē crucifixi domi-
nū nostz iesum xpm. roma p aplos
ei? interemit. Hierlm aut seruit ei quē
crucifixi. roma aut solēnizādo glori-
cat qd intēmit. Et nūc frater mi thi/
mothee qd dilexisti et toto corde deside-
rabas. saul dico regē et ionathā in vi-
ta sua nō sunt separati nec in morte. Et
ego nō suz sepat? a dño mgtō meo nī
si cū sepauerūt nos hoies pessimi et i/
tqui. Et separatio hui? boze n̄ erit sēp.

Aia ei? cōgscit dilectos. etiā sine h q
eis loq? q nūcab eo elōgati sunt. In
die aut resurrectōis magna iactura es-
set separi ab eis. Hec dionysius? Jo-
hānes chryso. in libro de laudibz pau-
li hūc glōsum aplm multiplr cōmen-
dat sic dicēs. Nihil prius errauit q p/
tū insigne pntū ac paradīsum spūalem
pauli aiaz nūcupauit. Que aut ligua
laudibz ei? inueniat eqlis. cū oia q in
oibz sunt bona aia sua vna possideat.
et ea cūcta plene accumulēt. nec solum
hoim sz etiā qd ē ampli? āgeloz. Nec
tū idarco reticebim? qn poti? pauca
dicem?. Est enī h maximū laudis ge-
nus cū oratōis copiā pntus supat et
magnitudo laudati. Sicqz vinci mlt
to est nob glōziosius q sepe vicisse.
Unde igitur oportunius laudū eius
sumemus exordium: nī ab hoc ipso
primum. vt ostendamus eum bona
oim possidentē. E. Abel obtulit
sacrificiū et inde laudat. sz si pauli ho-
stia adducam? in mediū qntū celuz a
terra supior apparebit. Si qdē semet-
ipm p dies singlos imolabat. Quam-
tū hostiā dupliciter offerebat. tū i corde
tū in corpe mortificatōez circūferens.
Nō enī oues offerebat aut boues. sed
seipm duplr imolabat. Neqz his pte-
tus fuit. sz etiā orbē vniuersū studuit
offerre. q terrā ac mare greciā atqz bar-
bariē. oēmz sub sole regiōē qsi voli-
tās circūiuit. ex hoibz angelos faciens
qnimo ipos hoies qsi ex demōibz i an-
gelos puehēs. Quid huic hostie repi-
etur eqle quā paul? gladio spūsancti
imolauit. et in illo altari qd sup celum
locatū ē obtulit. Sz abel dolo germa-
ni percussus occubuit. paul? p ab eis i-
terfect? est qd ab innumeris mal cupi-
ebat crucere. Uis aut ei? innūeras ti-
bi oñdā mortes. tot vtiqz qd etiā dies
vixit. Hoc se tantū in arca legit ser-
uasse cū liberis. hic aut multo scitōze
inundāte dilunio nō arcā coaptando
ppaginibz tabulaz. sz epistolas com-
ponedo p tabulis vniuersum orbē pē

De sancto Paulo aplo

elitantem ex medijs fluctibz liberauit. Hec autem arca non vno loco circumfertur. sed spiritus orbis terminos comprehendit. nec bitumie ac pice sed spiritus est et tabule sunt puncte. Hec suscipiens pene irrationabilibus aialibus stultiores imitatorum res efficit angelorum. Hinc quod illa viciat arcem. quod illa coruū recipiens coruū rursū emisit. et includens lupū feritatē et mutare non potuit. Hec et accipitres miluosque suscipiens fecit colūbas. et excludens omnem feritatē mansuetudinē spiritus introduxit. Abrahā mirantem omnes quod ad dei preceptū patriā atque cognatos reliquit. Sed quod paulo possit equi quod non tamen modo patriā vel cognatos sed ipsum quod mundū reliquit. imo etiā celū et celū celū. et hec omnia christum suscipiēdo despicit. Tūc autem cū istud solū. id est christi caritatē requirens neque presentia inquit neque futura. neque aliquid titudo etc. Sed et abrahā in piculū se tradens hostibz filiū fratris eripuit. At paulus ut vniuersus orbis de ipsa diaboli extraheret manu: innumerabilia picula sustinuit. proprijsque mortibz maximā securitatē alius parauit. Filiū quod abrahā voluit imolare. paulus pro semetipsum millies imolauit. In ysaac patientiā aliquid admirant. quoniam puteos a se factos obstrui patiebatur. At paulus non puteos cernēs lapidibz obrutos. sed propriū corpus non solū sic ille cedebat. sed eos etiā a quibus patiebatur in celū studebat euehere. Quāto enim amplius obruebatur iste fontis tāto magis erūpebat. ac plēs a se fluuios effundēdo manabat. De longa nimitate atque patientiā iacob scriptura miratur. Et quod nā illa ē tā adamārina aia quod pauli patientiā possit imitari. Neque enim septē annos sed totius vite fuitium pro spōsa protulit christi. non aduult? solus est vici et noctis gelu sed reparationes mille perpetuas. et nūc quod dem preberibz. nūc pro lapidibz scissus atque collisus. et inter ceruicula vbiqz piliis. capras oues ex diaboli faucibus abstrahēbat. Sed et ioseph pudiciēte frute decorat? et ego vereor ne tā ridiculū sit. hinc etiā paulū laudare. quod semetipsum crucifigēs non solū hūanorum corporum pulcritudines. sed omnia etiā quod videt rebus clara ac decora cernebat. quēadmodū nos fauillā cinerū rebus respiciamus. quod quāsi mortui? prius ad mortuū immobilis permanebat. Stupent iohannes omnes homines. Est ei athleta mirabilis. At paulus non mensibz tamen sed annis pluribz in agone perdurans tā clarus emicuit. non teste gleba sanie carnis radēs sed ipsi? intelligibile os leonis frequenter iurans et pugnas aduersus reptantes innumeratas. omni erat lapide toleranter. Qui non a tribz et a quatuor amicis sed a cunctis infidelibus. a fratribz etiā opprobria sustinebat: percutus ab omnibus atque male dicitur. Et illi erat magna hospitalitas et cura pauperum. Sed quā ille curā ipse debebat carne debilibz. hanc iste animis morbidis exhibebat. Illi? omni aduenienti apicabatur domus? huius? pro aia vniuerso parebat orbi. Et ille quod cū oues et boves haberet inueros erat in pauperes liberat. hic pro nihilo amplius corpore suo possidēs de hoc sufficienter indigentibus ministrabat. Quod alicubi memoras necessitatibus inquit meis et his quod mecum erant ministraverunt manus iste. Sed etiā fimes atque vulnera seuos sancto iohannes inferebat dolores. Sed si pauli verba. famē. carthenas piculasque consideres quod a domesticis ab extraneis ac a cetero patiebatur orbe. sollicitudinē quā ipse pro ecclesijs. vocationē quā pro scandalizatis singulis perferebat. videbis quod omni erat saxo durior. Alia illa et ferrū atque adamantē firmitate superabat. quē enim ille corpore hec mente paulus sustinuit. quē omni merore molestior de singulis quibusque laboribus mesticia persumebat. Tūc et iuges ex eo fontes lacrymarum non diebus solū sed etiam noctibus effluebant. Omnis muliere parituriente vehementius affligebatur in singulis. Propter quod etiā dicebat. Filio mei quod iter perituro. Moyses pro iudeorum salute dleri elegit libro. moyses itaque se cū ceteris obtulit pice. paulus pro ceteris. Non enim cū percutibus per-

De sancto Paulo aplo

re voluit. sz vt alij saluarent ipse & glie eternitate decideret. Et qdez ille pharaoni. h diobolo qtridie repugnabat. Ille p vna gente. iste p vniuerso orbe certauit. no sudore sz sanguine. Jo bānes in cibū locustas z mel siluestre sumebat. sz paulus ita in medio mundi strepitu queadmodū ille i heremo de te versat est. no qdē passus locustis aut melle siluestri. mltro at his victu vilio re ptent est. ac necessario qdē indulgēs qbo. feruēt studio pdicādi. Vlex illi aduersus herodiades appuit magna pstantia z ille n vnu aut duos aut tres. sz innumeros z simili positos pte corripuit. imo lōge illo seuiores tyrānos. **R**estat vt paulū iā angelis cōparem in qbz magnificū pdicamus. qz cū omī cura deo obediunt. Qd dauid ammirādo dicebat. Potētes pte fa ciētes pbi ei? zc. Quid vero aliud p pheta i angelis mirat. Qui facit inqt angelos suos spīritus z mīstros suos ignē vrentē. Sz h i paulo possum in uenire. q velut ignis ac spūs totū terraz pcurrit orbem z pcurrēdo purga uir. sz nōdū celū iste sortit est. z h ē oī no mirabile q talis versat in terrā etiā mortali adhuc carne circūdat. Quā ta q nos pdenatōe digni sum. cū vno hoīe bona in se oīa pgregāte nec minī mam qdē partē corū studem imitari. Nō em aliāz est ille sortit naturā nec dissimilē nact aīaz nec altez habitās mundū. sz in eadē terra. eadēqz regiōe sub eisdē etiāz legibz nutrit z moribz. cūctos q nūc sunt hoīes vl fuerunt aī pte transcendit. Nec vero i illo h solū mirabile est q p abundātia deuorōis quodammodo n sensit dolores. p pte te susceptos. sz etiā q pte ipam pro mercede pensauit. Nā z nos qdē ppter eā pposita mercede certam quā ille cō plectēs etiā sine pmiō diligeat. Lun cta illa q aspīrate sui vident impedire pte cū omī māsuetudine ppetiens quotidie celsior. quotidie assurgebat ardentior Et inētatis sibi pīculis no

ua sp alacritate pugnabat. Qui cū sibi mortē iā imminētē videret. ad cōmunionē delectatōemqz gaudiū alios puocabat dicēs. Gaudete z pgratula mīni mībi. Itaqz ad pfusionē et inūrias qz ob pdicādi studiūz sustinebat magis qz ad honorum oblectamenta pperabat mortis potius qz vite desiderium appetens paupertatis qz opulētie. z multo ampliorē qz alij res quiē post laborē. ac merozē magis elīgēs qz alij voluptatē. studiosius p inīmicis z fructuosius orās qz alij aduersus inīmicos. Unūz illi formidandū erat atqz metuendū. offensa nimirum dei nec desiderabile illi aliud erat nisi placere deo semp. Nō dico aut q nihil presentū desiderabar. sz nec aliqd futuroz. Nō em mībi dicas merces in gentes exercitus. pecunias. puīcias. potestates. hec em quasi araneaz fila reputauit. sed ea q pmittunt in celis. z tūc ei ardentē in xpo amorē videbīs. Hic si qdē p illi dilectōe nō angelorū nō archangelorū dignitatē nec quicqz horū sile cōcupiuit. Qd em erat mai oībz xpi amore fruebat. cū h em beatorē cūctis se putabat. sine h aut neqz dñantiū. neqz pncipatuū socius eē cupiebat. sz cū hac dilectōe magis esse vl extrem. imo etiā ex numero punitor qz sine hac iter sūmos honores z subli mes. Hoc em erat illi maximū ac singulare tormentū ab hac caritate discere. h illi erat gehēna. h sola pena. h ifinita z itolerāda supplicia Sz pfrui caritate xpi. h illi vita. hoc mund h regnū. h pmissio. h bona videbant inu mera. sic despiciebat vniuersa q time m? vt solz herba iā putrefacta cōtēni. Tyrānos vō ac ppos spīrāres suoz velut qdā esse culices estimabat. Mortē vō atqz cruciat z mille supplicia qsi ludū putabat eē pueroz dūmō p xpo aliqd sustineret. Decorabat em magis vinc? catena qz dyadema te coronat. Etenī coartat carcere habitabat i celo. Ac libēt pbera recipiebat

De sancto Paulo aplo

et vulnera quae alij braua diripiunt et dolores non minus quam prima diligebat. cum ipsos utique dolores loco duceret primo. propterea ipsos etiam gratias noiebat. quoniam qui nobis sunt causa tristitiae hec illi materia pariebatur voluptate. Verore quod maximo vivebat. propter quod et dicebat. Quis scandalizat et ego non viro. Etiam si in merore dicat quod iese aliquam voluptate. Multum enim qui filiorum mortibus vulneratur aliquid solatio accipit cum suis fratribus relinquunt. magisque dolent cum dolore prohibent. Sic et paulus nocte ac die solatio accipiebat ex lachrymis. Nullus prope tanto affectu mala propria quanto ille desolebat aliena. quemadmodum ei illi opinari afflicti cum perditos desieret petitorum. qui ut illi salui fieret a celorum gloria cupiebat excludi. Nam non saluari illos multo acerbius estimabat quam semetipsum perire. Hinc ergo cui non reperi poterit quod appareat cui ferro. cui adamanti. Quid nam illam aliquis appelleret aniam auream vel magis adamantinam. Nam et oia erat adamante fortior. auro gemisq. preciosior. et altera quam de materia firmitate altera superabat per ciositate. Cui igitur rei habebat aliquid anima comparere. Eap quod sunt oino nulli. quam si vel auro adamantis fortitudo vel adamanti honor daret auri. tunc forte aliquid modo paratio eius pauli possit aie peruenire. Sed quod ego adamante et auro ad silicem dinem adduco pauli. Mundum si ex aduerso appendas oem etiam tunc videbis a parte pauli ingens pondus examinis. Mundo igitur et oib. qui in mundo sunt paulum dicimus digniores. Si igitur mundus eo dignior non est sed forte vel celum. sed istud quod iuenit inferi. Si enim non solum celum sed etiam qui habet in celis dei postposuit caritati. quomodo non magis dominus qui tanto est benignior paulo quanto malicia bonitas antecellit inumeris celum indicat dignior. Non ei nos tantum diligit deus propterea a nobis ipse diligitur. sed tanto effusius quanto nec sermo sufficit explicare. In padisum quod hunc deus rapuit. et in celum tercium sublimauit. Nec immerito. Si quidem paulus in terra gradus sic

se gerebat in cunctis quasi angelorum societate fruere. Nam visibili adhuc corpori colligat illos perfectio gaudebat. Tamen fragilitatis corporis subdit in nullo inferiori signis virtutibus apparere certabat. Nam et tanquam pennas totum docendo percolauit orbem et velut incorpore laborum res periculose precepit. et quasi iam celum possideret cuncta peris terrena desuper. et tamquam cum ipsis iam incorporeis virtutibus degens iugiter mentis interiore vigilauit. Et angelus quod sepe diuersarum gentium cura commissa est. sed nullus illos ita creditum sibi populum gubernauit ut paulus vniuersum orbem.

Sicut autem aliquis indulgentissimus pater afficit erga filium frenesi comprehensum cuius pro magis quicquid scribimus pulsatur. tanto eius potius misereatur et desierit. ita paulus istis a quibus affligebatur maiora adhibebat foimenta pietatis. namque sepe per illis qui eum iniquis perberauerant et eius sanguinem scribebant lachrymabant et vehementer dolebat et pro eis orabat. Fratres inquit voluntas quod de cordis mei est. Vehementer quod mordebat ac penitus dissecabat cum eos peruenientes videret. Ut enim missum in ignem ferrum totum perfectio ignis efficit. sic paulus charitate succensus effectus est totus charitas. Qui quasi communis totius mundi esset pater ita in amore hominum et ipsos eorum imitabatur penes imo cunctos non carnales verum etiam spirituales pres sollicitudine ac pietate superabat. oem enim peris hominem deo exhibere cupiebat. qui si enim vniuersum mundum ipse genuisset. sic oem dei regnum festinabat iducere corpus et animam per his quod diligebat impendens. Non iste ignobilis et circiferans. qui arte exercebat in pellibus tanta frute progressus est ut vir. xxx. annorum spacio et romanos et persas et parthos et medos idos et scitas. ethiopes et saramathas atque saracenos et oem peris hominum genus sub iugo mitteret caritatis. Et sic in stipulas aut fenum ignis immisus. sic oia demonum opera consumpsit. Paulo ei insonante lingua et oia igne vehementer irruente cedebant oia atque fugiebant et demonum cul

De sancto Paulo aplo

tus et tyrannorum mine et domesticorum in
fidie. Magis autem sicut radijs solis ori-
entibus et tenebre fugantur. et adulteri ac fu-
res foueis teguntur et latrones recedunt.
homicide ad antra fugiunt. oiaque luci-
da efficiuntur et clara desuper illustrantur ra-
dijs. Sic vbiq[ue] euangelium disseminan-
te paulo fugabat error et vitas remea-
bat. adulteria et alia dictu feda defece-
runt atq[ue] presumpta sunt. isto ignis vapo-
re palear[um] vice peccantes. Clara propter inter
hec vitas flamma surgebat resplendens
et usq[ue] ad celi sublimitatem p[er]cedens ab
his potissimum subleuata que ea opp[ro]prie
re videbantur. Nec picula aut ipse pro-
cessum ei[us] impedire potuerunt. Erroris
propter tal[em] est p[ro]ditio quod nullo sibi obfistere
p[ro]ueniret ac defluit seu desinit. Tal[is] autem
est diuerso vitas stat[us] quod multis impu-
gnantibus suscitatur et crescit. Quam igitur ita
gen[us] nostrum nobilitauit de[us] ei similes
studeamus inueniri. Neq[ue] impossibile istud
putemus quoniam tale illi quod nobis cor[poris] fu-
it. talia tales tibi idem illi reque forma-
uit. et quemadmodum illi ita est et de[us] tu[us]
His dei dona in paulo cognoscere
vestimenta ei[us] terror demonibus erat. Nec
propter amplius admiranda. quia paulus nec cum
in picula irrueret temeritatis argui po-
terat. nec cum picula fugeretur timiditatis.
Amabat enim presentem vitam ob lucrum do-
cedi. Et rursus eam valde dispiciebat ob
phiam ad quam illum mundi precepta euexe-
rat. Denique cum videret paulum picula fu-
gentem non minus illum admiraretur quam cum
se picula gauderet opponere. Ut ei hoc for-
titudinis. ita illud est sapientie. Et cum videret
illum de seipso aliquid sonantem sibi admi-
reris ac si videris illum semetipsum dispici-
cere. ut enim illud humilitatis est. ita istud ma-
gnanimitatis. Magis enim merebatur lo-
quendo de se quam tacendo laudari. Quam nisi
fecisset istud culpabilior illis esset qui seip-
sos ipso laudare didicerunt. Aut ei
gloratus fuisset creditos sibi omnes p[ro]di-
disset. quia dum se humiliasset eos extulisset.
Amplius tunc paulus placuit glorando quam
alter laudes proprias occultando. Nec tam

tum quicquam profuit cum sua merita celaret quam
tum iste cum perderet. Est autem gravis malum
de seipso gravis aliquid dicere. atque mirabi-
le extremum demeritis est nulla imi-
nente necessitate reus violentis. prius lau-
dibus velle decorari. Non hoc finem deum loqui
indiciu[m] est sed potius insauie est. Hoc enim
omnem mercedem euacuat laboribus sudori-
busque quiete. Etenim aliter de se offerre ser-
monem gloriosi est et insolens seque iactan-
tis. Dicere autem illa que presentis cause tantum
modo necessaria sunt. fructum amantem et
multorum remedia cogitantem est. Sicut et
fecit paulus qui dum a pseudo capesset in lau-
des suas ire compulsum est. maxime qui vi-
gnitatem suam ostenderet. Plura autem et ma-
iora celauit. Veniam inquit ad visitationes et
re. di. p[ro]co 22. Tanta paulus tanta crebra
cum deo habes colloquia quanta nec propheta
taz nec apostolorum ullus habuit per ea ipse hu-
milior reddebatur. Velus est plagas me-
tuere ut disceres quia finem naturam vult
ex plura per voluntatem non solum super mul-
tos homines vixit etiam vultus ex angel[is] erat.
Neq[ue] pro metuere plagas reprehensione
dignu[m] sed plagaz metu aliquid indignu[m]
pictate committere. Hoc quoque enim qui pla-
gas timet qui in certamine non vincit admi-
rabilius ostendit quam ille qui non timet. Sic
nec merere culpabile est sed per merorem
dicere aut facere aliquid cor[poris] qui deo displice-
cent. Nunc quilibet fuerit paulus ostendit. quia
in talis natura viuere potuit quodammodo
supra naturam. Quia si morte timuit nec
ipsam quod recusabat. Non enim naturam
habere infirmitatibus subditam sed fuisse
infirmitatibus criminosa est. ut merito
ille mirabilis habeatur qui inbecillitate na-
ture voluntatem prete superauit. quia si iohanna
ne qui dicebat mare a p[ro]fundo sepauit.
hoc itaque rectissime per predicatois officio
efficit. Cum siquidem qui istud suscipit officium
non oportet esse molle aut resolutum sed for-
te et per cuncta robustum. Neq[ue] enim aliq[ui]s de-
attigere p[ro]clari huius munus functionem
nisi pat[er] sit aiaz milles tradere i mor-
te ac discrimina. Qui enim non tali animo est
multos alios suo p[ro]deret exemplo. Magis

De septē fratribus filijs felicitatis

¶ Vtile est si descat sibiq; tñ vacet. Nō ita gubernatorē nō ad bestias dimicātē. nō ludo gladiatorio destinātū. nō quē piā oīno sic ad discrimia atq; mores parā atq; dispositā aiām optz habere vt eū qd officiū suscepit p̄dicādi. Nāz z picula p̄fecto maiora z aduersarij seui oēs nec vsq; p̄siliū fili p̄dicōne certat. Celū nāq; i p̄mō. i supplicio gehēna pponit. Si p̄o aliq̄ inf eos cōmōtio facta est noli h̄ delictū putare. Nō cī cōmoueri malū ē s; irrōnabili nulloq; iusto flagitate negocio cōmoueri malū est. Hūc ei affectū puid? nob crea- tor inseruit vt dormientes aīas atq; re- solutas ab inertia atq; desidīa suscita- ret. Quasi enī gladio acie ita mēti no- stre ire acūmē imposuit. ut cū optz vta- mur. Benignitas aut sp bona nō est. s; cū illā rps efflagitat. Nū p̄o id non adest. etiā illa viciosa ē. Ita z paul? se p̄ h̄ vsus ē affectu. z imoderate loq̄nti- bus melior erat irat? Hoc aut i eo e- rat mirabile qz cū vincul sberib; atq; vulnerib; longe splēdidior erat diade- mate purpuraz fulgentib;. Lūq; vin- ct? p̄ tā vastū pelag? ducebat ita gau- debat tanq; in maximū impūz duce- ret. Postq; p̄o romā igressus ē nec ibi stare p̄ter? ē s; i hyspaniā pcurrit. Nec vnū qdē diē in ocio passus ē z q̄ere trā- sire s; in p̄dicādi ardore ip̄o igne ardē- tior. nec picla timuit nec irrisiones eru- buit. Hoc p̄o maiori admiratōne di- gnū est qz cū tā audax ess; . ac velut ad pugnā sp acciner? z ignē quēdam bel- li aspirās rursus placabile atq; flexi- bile se p̄bebat. Nā seuiētī v? pot? fer- uētī p̄ceperūt vt irer tharsum nō recu- sauit. dixerūt p̄ mu; eū optere depo- ni z passus ē. Hui? rei grā ista facie- bat vt p̄dicatōi diuini iisteret. z cū m- tis hic credētib; irer ad xpm. Detue- bat p̄fecto ne forte paup hinc atq; in- ops salutē mltōz abscederet. Letex cū q; hi q; sub vno pugnāt mgro viderit in eo infixa vulnera: fluentē sanguinē. z nec sic ipm hostib; aliqñ cedentē sed

stātē fortiter hastāq; vibrātē. z crebr; icrib; aduersarios corruere faciētē. nec oīno delori parcētē maiori absq; du- bio tāto duci alacritate subdūf. Hoc ita factū est i paulo. Glidētes enī illū ligatū carthenis z nihilomin? i carcere p̄dicantē vidētes etiā vulneratū et tñ sberātes ip̄os finone capientē maio- rē p̄fecto fiducia colligebāt. idq; signē ficās ait ita vt plēs e fratrib; p̄fidētes in vincul meis abūdant? auderēt sine timore p̄bū del loq. Tūc certiorē alacri- tatē z ipe capiebat ac vehemēt? i ad- uersarios ferebat. Sic enī ignis in di- uersas plerūq; materias incidēs au- get magis z incrementa fortit. sic etiā ligua pauli quibuscūq; fuis; admora ad se eos p̄tinue trāsserebat. Impu- gnatores qz ei? pabulū spūale huic ef- ficiebant igni. qz p ip̄os euāgelij flam- ma magis crescebat. Hec Lhryf.

Legenda lxxvj.

De septē fratrib; q fuerūt
filij beate Felicitatis

Eptē fratres fuerūt

filij bte felicitatis. qz noia
sunt Januari? . felix. philip-
pus. siluan? . alexāder. vital?

z marcialis. Hos oēs cū mfe iussu im-
patoris anthoni publi? p̄fectus ad se
vocari fecit. Suasitq; matri vt sui z fi-
lioz suoz misereri deberet. Que ait.
Neq; blādicijs tuis potero allici. nec
terrorib; frangi. Secura enī sum d̄ spī-
ritusetō quē habeo qz te supabo viua.
z meli? vincā occisa. Et p̄uersa ad fili-
os ait. Videte fili; i celū z sursum aspē-
cite charissimī. qz ibidē nos xps expe-
ctat fortit p christo pugnare. z fideles
vos in xpi amore exhibere. Qd p̄fesi-
ctus audies eaz alapis cedi iussit. Cū
ergo mater z filij in fide constāntissimē
apparerēt oēs mfe vidēte z p̄fortāta
diuersis sūt supplicijs infempi. Nāc
brāz felicitatē vocat greg? pl? qz mar-
tyrē. qz septies passa ē in septē filijs et
octauo i corpe suo. Bre. i omel. Brā

De sancta Theodora

felicitas q̄ credēdo extitit ancilla xp̄i p̄
dicādo etiā facta ē martyr xp̄i. Septē
q̄ppe filios sic p̄ se relinq̄re timuit vi
uos in carne sic carnales p̄ntes solēt
metuere ne mortuos p̄mittāt. Partu
riuit spū q̄s carne peperat vt p̄dicā
do pareret deo q̄s carne peperat m̄do
filios suos q̄s carnē suā cē nouerat si
ne dolore nō poterat morietes videre.
sed erat vis amoris interior q̄ dolores
viceret carnis Recte ḡ hāc feminā pl̄
q̄ martyrē dixerim q̄ toties i filiis est
z̄tā desiderāter exticta. Dū enī multi
plex martyriū obtinuit. ip̄a q̄z marty
rij palmā vicat. Quia et amore xp̄i so
la mors sua ei mīme sufficit. Passi sūt
circa annos dñi. c.

Legenda lxxvij A
De sancta Theodora.

Theodora nobilis mu
lier z̄ speciosa ap̄d alexan
driā tpe z̄endōis impatoris
virū hēbat diuitē ac timē
tē deū. Diabol⁹ aut̄ theodore iuidens
scitātē virū q̄ndā diuitē i illi⁹ cōcupi
scentiā incitauit. Qui eā crebris nun
cijs z̄ munerib⁹ molestabat vt assensū
sibi p̄beret. Sz̄ illa nūcios respuebat
z̄ munera p̄tenebat. Intantū aut̄ eaz̄
molestabat q̄ ip̄am q̄etē h̄re nō p̄mit
teret z̄ pene deficere videret. Tādē q̄n
dā magā ad eā misit q̄ eā vt viri illius
misereret. sibi q̄ p̄sentiret pl̄imū hor
tabat. Que cū diceret se corā ocul⁹ dei
cūcta cernētis tā grāde peccatū nunq̄
cōmittere: malefica adiūxit Quicqd̄ i
die fit hoc vtiq̄ de⁹ scit et videt. Quic
qd̄ aut̄ aduēspascēte z̄ occidēte sole cō
mutat de⁹ mīme ituef. Dixitq̄ puella
malefica. Nunqd̄ vitatē dicis. Et illa.
Etiā dico vitatē. Decepta puella ver
bis malefice dixit vt aduēspascēte die
virū ad se vēire facerz̄ z̄ volūtātē suā
adimpleret. Qd̄ cū viro retulissz̄ ille
vehemēter exultāf hora q̄ p̄dixerat ad
eā venit secumq̄ p̄ebuit z̄ abscessit.
Theodora aut̄ ad seip̄az̄ rediēs ama

rissime flebat z̄ faciē suā p̄cutiebat dī
cēs. Heu heu me p̄didit anīaz̄ meā de
struxit aspectū decoris mei. Vir aut̄ e⁹
domū rediēs z̄ vxorē suā sic desolatā z̄
merētē vidēs cāz̄ tū nesciēs eā p̄solari
nitebat. Sed illa nullā p̄solatōez̄ p̄ci
pe volebat. Hanc aut̄ facto q̄bdam
mōasteriū monialiū adiit. z̄ abbatissā
sam intro gavit an de⁹ q̄bdā ḡue deli
crū q̄d die aduēspascēte p̄miserat scire
posset. Cui illa. Nihil deo abscondi p̄r.
z̄ de⁹ scit z̄ videt oē q̄d fit q̄cūq̄ hora
illd̄ cōmittat. Que flens amare dixit.
Da mihi libz̄ sc̄i euangelij vt solariar
meip̄az̄. Ap̄iens reppit. Qd̄ sc̄p̄i scri
psi. Rediēs ḡ domū dū q̄dā die vir su
us abesset comā suā p̄scidit vestimēta
viri assumēs ad q̄bdā mōasteriū mo
nachoz̄ q̄d p̄. xvij. miliaria distabat
festinauit. z̄ vt ibidē cū mōachis reci
peret petijt. z̄ q̄d petijt ip̄etrauit. Inter
rogata de noīe dixit se theodorā nūciū
pari. Illa p̄o officia oīa humiliter facie
bat z̄ ei⁹ fuitiū oībz̄ grū fuit. Post ali
q̄t ḡ annos abbas frēm theodorā vo
cauit. et vt boues p̄iugeret z̄ oleū d̄ ci
uitate afferret p̄cepit. Vir aut̄ ei⁹ pl̄i
mū flebat timēs ne cū viro alfo recel
lisset. Et ecce āgel⁹ dñi sibi dixit. Sur
ge mane et sta i via martyrij petri apl̄i
z̄ q̄ tibi obuiauerit ip̄a tua vxor ē. quo
facto theodora cū camel⁹ venit z̄ virū
suū vidēs z̄ cōgscēs itra se dixit. Heu
me vir bone me⁹ q̄rū laboro vt eripū
ar a pctō q̄d feci i te. Cū āt appropin
q̄sser salutauit eū dicēs. Gaudeas dñe
me⁹. Ille āt eā penit⁹ nō cōguit. Sed
cū diuissimē expectarz̄. z̄ se deceptū da
maret facta ē vox ad eū di. Ille q̄ te he
ri mane salutauit vxor tua erat B
Tante aut̄ sc̄ritatis fuit brā theodo
ra vt m̄lta mirac̄la faceret. Hā et ho
minē a bestia laceratū eripuit. z̄ suis p̄
cib⁹ suscitauit. Ip̄am q̄z bestia insēu
ta maledixit q̄ subito mortua corruit.
Diabol⁹ aut̄ sc̄ritatē suā ferre n̄ valēs
eidē apparuit dicēs. Meretrix p̄ oībz̄
z̄ adultera reliq̄sti virū tuū vt huc ve

De sancta Theodora

nires z me pñeres. Per pñeres me/
as tremēdas i te suscitabo plū. z si te
hō fecero crucifixū negare nō dicas qz
ego sum. Ip̄a aut signū crucis sibi edi
dit et prin^o demō euauit. Quādā
gūt vice dū de ciuitate cū camel redirz
z in qdā loco hospitata fuisset: puella
qdā nocte ad eam venit dicēs. Dormi
mecū. Que cū respueret iuit ad alterū
q in eodē loco iacebat. Cū āt ei^o vēter
intumisset z de q pcepisset infrogata
fuisset ait. Monach^o ille theodorus
dormiuit mecū Natū igit puez ad ab
batē mōasterij trāsmiserūt. Qui cum
theodorū icreparet. z ille sibi indulge
ri peteret scapul^o suis puez iposuit: et
d mōasterio piccit. Illa aut abiecta p
septē annos extra mōasteriū māsit et
de lacte pecorū infantē nutriuit. Pla
bol^o aut tāte eius patie inuidēs i spēs
virī sui se transfigurauit. eiqz dixit. qd
hic agis dñā mea. Ecce lāguco pro te
nec aliquā p̄solatōez recipio. Veni er
go lux mea. qz si cū viro alio iacuisti h
tibi indulgēs. At illa credēs vīz suuz
esse dixit ad illū. Nūqz ampli^o tecū ma
nebo qz fili^o iohānis milis iacuit me
cū z volo agere pñiam de eo qd in te
peccaut. Et cū orassz statū euauit. et
demonē fuisse agnouit. Alia iteruz
vice diabol^o voluit eā terrere. Nam in
silitudie feraz terribiliū dñōes ad eā
venerūt. z vir qdā istigās eas dicebat
Comedite meretricē hāc. Illa āt ora
uit et euauit. Altera vice multitu
do militū veniebat quā pñeps pce
debat z eū ceteri adorabāt. Dixerūtqz
milites theodore. Surge z adora pñ
cipē nostz. Que rñdit. Dñm deū ado
ro Qd cū pñicipi nūciatū fuissz iussit
eā adduct. z tot tormētz affici vt mor
tua putaret. Et postmodū ois turbā
euauit. Alia itez vice vidit ibidez
aux mltū. q signās se illud refugit. et
deo se recōmēdauit. Alia etiā vice
vidit quēdā ferētē canistz plenū oī ge
nere ciborū z dicētē sibi. Dicat pñeps
q te cecidit. Tolle comede qz nesciēs fe

cit h. Illa āt se sūgit z pñin^o euauit.
Cōpletis aut septē ānis abbas pa
tientiā ei^o pñiderās eā recōciliāuit. z cū
puero suo i mōasteriū itroduxit. Ubi
cū duos postmodū ānos laudabiliter
pegisset puez accepit z secū illū i cella
sua clausit. Qd cū abbati reuelatū fu
isset misit qdā mōachos q diligētius
auscultaret qdñā cū eo loqret. Illa āt
puez amplexās z deosculās dixit. Fili
mi dulcissime tps vite mee venit. Re
linq te deo ipm pñez z adiutorē hēas.
Fili dulcissime ieiunijs z orōnibz insi
stas z fribo tuū duore fūias. Et hec di
cēs spm tradidit z i dñō felicit obdor
miuit. circa annos dñi. cccclxx. Qd
puer cernēs plimū flere cepit. In ipsa
aut nocte visio abbati mōasterij mon
strata ē in hūc modū. Nuptie maxime
pabant. z vēiebāt ordies angelorū et
pphetaz z martyz z oīm scōz. Et ec
ce i medio eoz mlter sola glia ieffabili
circūdata. z vēit vsqz ad nuptias z se
dit sup lectū z oēs astātes adorabant
eā. Et ecce vox dicēs. Hic ē abba the
odor^o q falso de puero accusat^o ē. Se
pñē tpa sup eā murata sunt Castigata
est ei. qz cubile virī sui coīnqñauit. Ex
citāt^o āt abbas pñit^o cū fribo ad cellaz
ei^o iuit z eā iā defunctā inuēit. Et in
trātes z discop̄lētēs ipaz eē feminaz
inuenerūt. Disitqz abbas p pñe pu
elle q eā infamauerat. z dixit illi. Vir
filie tue mortu^o ē. Et auferēs vestimen
tū mlterē eē cōguit. Fact^o ē igit timor
magn^o sup oēs q h audierūt. Angelus
aut dñi abbati locut^o ē. Surge veloci
ter equū pñcede. z vade i ciuitatē. et si
qs tibi obuiauerit assume z recuz ad
duc. Qui dū pgeret qdā vir currēs si
bi obuiauit. Quē cū abbas infroga
ret q pgerz ille ait. Vler mea mortua
est z vado videre eā. Et assumpsit ab
bas vīz theodore i equū. z venientes
plimū fleuerūt. z ipam cū multz lau
dibz sepelierūt. Vir aut ei^o cellā vxorē
sue theodore accepit z ibidē pmanens
tādē in dñō obdormiuit. Puer āt the

De sancta Margaretha

odore nutrice sequens omni morum honesta-
te pollebat. ita quod mortuo abbate mo-
nasterij in abbate ipse vnanimes est ele-
ctus. **Legenda lxxxviii.** **A**

De sancta Margaretha.

Margaretha dicitur a

quodam preciosa gemma quod margari-
ta vocatur. quod gemma est candi-
da parua et pretiosa. Sic be-

ta margaretha fuit candida per virginatem.
pura per humilitatem. pretiosa per miraculorum
operacionem. **U**ltimo autem huius lapidis or-
do est sanguinis effusione. et cordis passi-
one. et ad spiritus confortacionem. Sic bea-
ta margaretha habuit pretium et effusi-
one sui sanguinis per constantiam. quod in suo
martyrio constantissima extitit. Contra
cordis passionem. id est demonis temptacionem per
victoriam. quod ipsa diabolum superavit. Ad
spiritus confortacionem per doctrinam. quod per suam
doctrinam multorum animos confortavit. et ad
fidem christi convertit. Cuius legenda theoti-
cus vir eruditus scripsit.

Margaretha de civitate antiochie filia fuit theodosij gentilium
priarche. Hec nutrice tradita
ad adultam etatem veniens baptizata. et pro-
pter hoc exosa patri plurimum habebatur.
Quadam igitur die dum iam annu. xv. attigis-
set. et cum alijs virginibus oues nutricis custo-
direr. prefectus **U**lbertus inde transiit facien-
s et puellam tam speciosam considerans mor-
in eius amore exarsit. et pueros ad eam
pertraxit misit dicens. Ite et eam comprehendi-
te ut si libera est eam mihi in vxorem accipiam.
si ancilla est eam mihi in perubinam habeam.
Cum igitur fuisset conspectui presentata eam
de genere suo ac nomine et religione requisivi-
sit. Illa autem respondit se genere nobilem.
nomine margaretham: ac religionem christianam.
Cuius prefectus. Duo prima tibi recte conce-
nuerunt. quod nobis habere. et pulcherrima mar-
garita comprobare. sed terciu tibi non con-
uenit ut puella tam pulchra et nobis deus
habeat crucifixum. Cui illa. **U**bi scis christus
fuisse crucifixum. Et ille. **E**x libris christi-
anorum. Cui margaretha. Cum igitur lega-

tur pena christi et gloria. quam per crucem et ve-
stra ut vnu credatis et aliter denegatis.
Cum autem margaretha cum spiritu crucifixi-
rum fuisse per redemptionem nostram assereret. sed
nunc eum in eternum vivere affirmaret: iratus
prefectus eam in carcere mitti iussit. Sed
quanti autem die eam ad se vocari fecit. eam
dixit. **V**ana puella misere pulchritudi-
dis tue. et deos nostros adora ut tibi bene
sit. Cui illa. **I**lli adoro quem trahe-
re timeo. mare formidat. et omnes creatu-
re timeo. Cui prefectus. **N**isi mihi consen-
tias corpus tuum faciam laniari. Cui **M**ar-
garetha. **C**hriste in morte semetipsum pro
me tradidit. et ideo pro christo mori deside-
ro. Tunc prefectus iussit eam in eculeum suspē-
di. et tam crudelis primo virginis deinde pectus
nibus ferreis versus ad nudatos ossibus lani-
ari quod sanguis de eius corpore tamquam de fon-
te purissimo emanauit. **F**lebant autem qui
ibi aderant et dicebant. **M**argaretha
vere de te dolemus. quod corpus tuum tam cru-
deliter laniari conspiciamus. **Q**ualem amissisti
pulchritudinem propter tuam incredulitatem.
Tu nunc saltem crede ut viuas. Quibus il-
la. **M**ali consiliarii recedite et abite. **C**arnis
cruciatio est anime saluatio. Dixit
ergo ad prefectum. **I**mpudens canis et insati-
abilis leo. in carne peccata habes sed animam
christus refuat. Prefectus autem faciem clamis
de operiebat. nec tantum sanguinis effusione
videre poterat. Deinde eam deponi fecit.
et eam in carcere recludi iussit. et mira ibi
claritas fulsit. **U**bi dum esset orauit dominus
ut inimicum quem seculum pugnat sibi visibiliter
demonstraret. Et ecce draco immanissimus
ibi ibidem apparuit. qui dum eam deuoratu-
rus impeteret signum crucis edidit. et ille eu-
anuit. **U**bi ut alibi legit os super caput
eius ponens. et linguam super calcaneum por-
rigens eam partem deglutivit. Sed dum
eam absorbere veller. signo crucis se mun-
diuit. et ideo draco prope crucis crepu-
it. et ipso illesa exiuit. **I**stud autem quod de
draconis deuoracione et ipsius crepatione
apocrysum et friuolum reputatur.
Et **D**iaabolus itaque ut eam decipere posset
in spiritum hominis se mutauit. **Q**uem videntem

De sancto Alexio

in oratōes se dedit. et dū surrexissz dia-
bolus ad eā accessit. et manū tenens
dixit. Sufficiat tibi q̄ fecisti. iā nunc
cessa de mea p̄sona. Illa autē eū per ca-
put ap̄phēdit. et sub se ad terrā deiecit
et sup̄ ceruicē eius dextrū pedē posuit et
dixit. Sternere sup̄be demō sub pedi-
bus fanie. Demon autē clamabat. O
brā margaretha supatus sum. si iuue-
nis me vinceret nō curassem. ecce a te
nera puella supatus sum et inde pl^o do-
leo. qz p̄z tuus et mater tua mei amici
fuerūt. Illa p̄o eū coegit vt diceret cur
venisses. q̄ se venisse ait vt sibi consule-
ret q̄ monitis p̄sulis obediret. Coegit
quoqz vt diceret cur xp̄ianos tā mul-
tipliciter tēptaret. Qui r̄ndit naturale
odiu sibi esse cōtra viros virtuosos. et
q̄uis sepe ab eis repellat tñ desiderio
seducēdi ip̄e infest^o existit. et qz inuideret
hoi de felicitate quā ip̄e amisit q̄uis
eā recupare nō possit ip̄am tñ alijs au-
ferre p̄tendit. Addiditqz q̄ salomō in-
finitā demonū multitudinē in qdā va-
se inclusit. Post mortē suā cū de illo va-
se demones ignē mitterēt. et hois ibi
de magnū esse thesaurū putarēt. vas cō-
frēgerūt et demōes exētes aerē imple-
uerūt. His dictis p̄go pedē subleua-
uit et dixit. Fuge miser. Et demō statim
evanuit. Secura igit̄ efficit. qz q̄ prin-
cipem vicerat mistz. p̄culdubio sup̄a-
ret. Sequenti igit̄ die p̄ueniētibz populū
iudici p̄sentat. et sacrificare p̄temnens
exiit. corpusqz facibz ardentibz p̄burit
ita vt cūcti mirarent quō tā tenera pu-
ella tot posset tormēta sustinere. Dei
de in vase magno pleno aq̄ ip̄am liga-
ri et poni fecit vt ex penaz p̄mutatiōe
cresceret vis doloris. Sz subito terra
p̄cutit et cūctis vidētibz p̄go illesa egre-
dit. Tūc qnqz milia viroz crediderūt
et p̄noie christi capitalē sententiā acce-
perūt. Prefecit autē tūmēs ne aliq̄ con-
uerterent cōcitus beatā margarethaz
decollari p̄cepit. Illa autē impetrato
orādi spacio p̄ se et suis p̄secutoribz nec
nō et p̄ ei^o memoriā agentibz et se iuo-

cātibz deuote orauit. addēs vt q̄cūqz p̄
partu piclitans se inuocaret illesam p̄
lē emitteret. Factaqz est vox de celo q̄
in suis se nouerit petitoribz exaudita. Sz
Surgēs ab oratōe dixit sp̄culatori.
Frater tolle gladiū tuū et percutē me.
Qui p̄cutiēs caput ei^o vno ictu ab-
stulit. et sic martyrij coronam suscepit.
Passa est autē. xij. Kal. augusti vt in
eius hystoria inuenit. Alibi legit qz iij.
ydus iulij. De hac sc̄ā virgine sic
dicit qdā sc̄tus. Brā margaretha fuit
timoris dei plēa. iusticia p̄dita. religio-
ne compta. cōpunctōe p̄fusa. honesta-
te laudabilis. patiēcia singularis. nū-
hilqz in ea p̄crariū religiōi xp̄iane in-
ueniebat. odiosa patri suo. dilecta do-
mino iesu christo.

Legenda lxxxix.

De sancto Alexio

Alexius dicitur ab a

q̄d est valde et lexis q̄d est
sermo. Inde alexius q̄si val-
de in verbo dei robust^o

A

Alexius fuit fili^o euphemiani
virī nobilissimi romanoz. et in
aula imp̄atoris p̄mi. Cui tria
milīa pueroz assistebat. q̄ zonis aure-
is cingebat. et vestimentis sericis idu-
ebant. Erat autē p̄fectus euphemian^o
valde misicors. et singul^o diebz i domo
sua tres mēse paupibz orphanis vidu-
is et pegrinis pabant. q̄bz strenue fui-
ebat. et hora nona ip̄e cū viris religio-
sis abij i timore dñi capiebat. Cui vx-
or noie aglaes eiusdē religiōis ac p̄po-
siti erat. Cū at filiū n̄ hēnt ad p̄ces tñ
suas dñs eis p̄tulit filiū. P^o quē ip̄s
deiceps i castitate viuere firmauerūt.
Tradit^o autē puer libalibz disciplinis
cū oibz phie artibz ip̄e floretet. et iā ad
puberē etatē vēssz puella sibi d̄ domo
imp̄iali eligit. et sibi in p̄iugē copulat.
Venit nox in qua cū sponsa sua susce-
pit secreta silētia. Tūc sanctus iuueis
cepit sp̄sā suā i dei timore iustruere.
ac ip̄am ad p̄gitatē puocare pudorem.

De sancto Alexio

Deinde anulū suū aureū z caput bal
chei q̄ cingebat sibi suanda tradidit
dicēs. Suscipe hec z tua donec dō pla
cuerit z dñs sit int̄ nos. P^o h̄ de suba
sua accipies ad mare discessit. ascēdens
q̄ occulte nauē laodiciā vsq̄ deuenit. i
deq̄ p̄gēs i edissam ciuitatē syrie. p̄fe
ct^o ē vbi imago dñi n̄i iesu xp̄i sine hu
mano ope facta i syndōe hēbat. Quo
pueniēs oīa q̄ secū detulerat paupibz
distribuit. z vestimēta vilia induēs cū
ceteris paupibz i arrio dei genitricis ma
rie sedere cepit. De elēosynis p̄o q̄ruiz
sibi sufficere potat retinebat. cetera p̄o
alijs paupibz erogabat. Aruero pa
ter d̄ recessu filij plimū ingemiscēs p
vniuersas mōi ptes pueros suos misit
q̄ eū inq̄rerēt diligēt. q̄z cū aliq̄ ad ci
uitatē edissā venissent ab eo cogniti s̄z
ip̄i eū mīme cognoscētes eidē cū ceteris
paupibz elēosynas tribueūt. Quas ac
cipiēs deo gr̄as agēs dixit. Gr̄as tibi
ago dñe. q̄z a seruis meis elēosynā re
cipe me fecisti. Reuersi aut̄ pueri renū
ciāt patri q̄ nuscq̄ valeat repiri. Ma
ter igit̄ sua a die sui recessus saccū i pa
uimēto cubicti sui strauit. vbi euilans
lamētabiles voces dabat dicēs. Nū
sp̄ in luctu manebō donec filiū meum
recupauero. Spōsa p̄o ad socz dixit.
Donec audiā d̄ spōso meo dulcissimo
instar turturis solitaria tecū manebo.
Cū igit̄ alex^o i p̄dicto arrio. xvij. an
nis maneret in dei fuitio. imago tādē
brē p̄gis q̄ ibidē erat custodi eccie di
xit. Fac itroire hoīem dei. q̄z dign^o est
regno celoz. z spūs dei req̄scit sup eū
Nā orō ei^o sic incēsum in p̄spectu dei
ascēdit. Cū aut̄ custos de q̄ nā diceret
ignoraret. itez ei dixit. Ille q̄ foris se
det i arrio ip̄e est. Tūc custos festin^o
exijt z ip̄m i eccliam introduxit. Qd̄
factū dū cūct̄s inoecseret z ab oibz ve
nerari cepisset. hūanā gl̄iam fugiēs i
de recessit. z laodiciā vexit. Ibiq̄ nauē
ascēdēs cū i tharsum alicievellz p̄gere
dispēsante dō nauis a vēt̄s pulsa in ro
manū portū deuenit. Qd̄ cernēs alex^o

ait itra se. In domo p̄ris mei ignotus
manebo nec alii oneros^o ero. P̄iez igit̄
a palacō redeūtē mltitudine obsequiū
circūdatū obuiū habuit ac p̄eum cla
mare cepit. Serue dei me pegrinū in
domo tua suscipi iubeas. z de micis
mēse tue me nutri facias: vt tui q̄z pe
grini dignet̄ dñs miferi. Qd̄ audiens
p̄z ob amorē filij sui eū suscipi iussit. z
locū p̄priū i domo sua sibi p̄stituit. et
cibū d̄ mēsa sua sibi tribuit z mistz p
priū d̄legauit. Ip̄e at̄ i orōibz p̄seuera
bat z corp^o suū ieiunijs z vigilijs ma
cerabat. Famli at̄ dom^o ip̄m mltiplē
d̄ridebāt. z aquā v̄scilū sup caput ei^o
freq̄nt̄ fūdebāt z mltas iurias ei itro
gabāt. s̄z ip̄e ad oīa paties valde erat.
Decēseptē igit̄ ānos i domo p̄ris per
māsit sic ignot^o. B̄ Uides ergo
p̄ sp̄m q̄ appropinq̄ret t̄min^o vite sue:
cartā cū atramēto petijt z totū ordinē
vite sue ibi p̄scpsit. Dñica igit̄ die post
missaz solēnia i sanctuario vox d̄ celo
isonuit di. V̄scite ad me oēs q̄ labora
tis z onerati estis z ego reficiā vos. Qd̄
audiētes oēs i facies suas triti cecide
rūt. Et ecce vox sc̄do di. Querite ho
minē dei vt oriet̄ p̄ roma. q̄rētibz ill^o et
mīme iueniētibz itez dictū ē. in domo
euphemiani q̄rite. Req̄sit ille se nihil
scire de h̄ dicebat. Tūc impatores ar
chadi^o z honori^o vna cū pōtifice inno
cētio ad domū p̄dicti viri venerūt. Et
ecce mīster alexij ad dominū suū vēit
dicēs. Uide dñe ne ille n̄ pegrin^o sit.
q̄z magne vite z patie hō ē. Lurrēs igit̄
euphemian^o eū defūctū reppit. z vul
tū ei^o tāq̄ angeli rutilatē vidit. Volu
itq̄ cartā quā i manu hēbat accipe. s̄z
nequit. Exēute igit̄ eo cū h̄ ip̄atoribz z
pōtificibz retulissz: et illi ad eū itraffer
dixerūt. Quāuis pctōres sūm^o: regnū
tū gub̄nacta gerim^o. z hic curā vniuer
salē regimis pastoral. Da igit̄ nob̄ car
tā vt sciam^o q̄ i ea scripta sūt. Et acce
dens pōrifex cartā de manu sua accipi
ebat. z ille statī eā sibi dimisit. fecitq̄
eā legi corā oī p̄plo z multitudine z p̄re

De sancta Maria magdalena

ipsi. At eusemianus? Audiens nimis dolore perturbatus obstupuit et factus exanimis resolutusque viribus in terram decidit. Cum vero aliquantulum ad se redisset. vestimenta sua scindit: cepitque canos capitis sui euellere: barbā trahere atque semetipsum discerpere et super filij sui corpus corruens exclamabat. Heu me fili mi. quare me sic tristitasti. et per tot annos mihi dolores et gemitus incussisti. Heu me miserum quare te video baculum senectutis mee in grabato iacentem et non loquentem mihi. Heu me quale solatione de cetero habere potero. Videris quod ei hoc audiens quasi leena rumpens rether: ita scissis vestimentis rumpens coma dissoluta ad celum oculos leuabat. Et cum pre nimia multitudine sancti corporis adire non posset: clamauit dicens. Date mihi viri aditum: ut videam filium meum. ut videam solationem anime mee et quod sumpseris vera mea. Et cum peruenisset ad corpus iacumbens super illud clamabat. Heu me fili mi lumen oculorum meorum: quare sic nobis fecisti. et tam crudeliter nobis visum egisti. Videbas patrem tuum et me miseram lachrymantes: et non ostendebas teipsum nobis. Serui tui iniuriabant tibi et sustinebas. Et iterum atque iterum prosternebat se super corpus: et nunc brachia super illud expandebat. nunc manibus angelicum vultum pretercebat. osculansque clamabat. Plorate mecum omnes qui adestis: quia per xvij. annos enim in domo mea habui. et non cognoui quod vnus filius meus esset. Serui enim cum etiam cruciabantur. et alapis percutiebant. Heu me quod dabit oculis meis fontem lachrymarum. ut plaga die ac nocte dolore anime mee. Sponsa quod ei iduta veste aduatica cucurrit plorans et dicens. Heu me hodie quod desolata sum et apparui videri. tam non habeo in quem conspiciam nec in quem oculos leuare. nunc ruptus est speculatus meus. perijt spes mea. Amodo cepit dolorem qui finem non habet. Populus autem audiens hanc lachrymabilem flebat. Tunc pontifex cum in paratibus posuerat corpus in honorato se retro et duxerunt in mediam ciuitatem. et nunciatum est populo inuentum esse hominem dei.

Quae ciuitas tota querebat. et omnes obuiam currebant sancto. Si quis autem infirmus illud corpus sacratissimum tangebatur. primum curabatur. ceteri visum recipiebant. demoniaci liberabantur. et omnes infirmi quicunque infirmitate tenti tacto corpore sancto curabantur.

Impatores autem tanta mirabilia videntes ceperunt per se cum pontifice lectum portare ut et ipsi sanctificarentur ab eodem corpore sancto. Tunc impatores iusserunt copiam auri et argenti in plateis spargi ut turbe occuparent amore pecuniarum. et sinerent corpus sanctum perducere ad ecclesias. Sed plebs amore pecuniarum seposito magis ac magis ad tactum sacratissimi corporis irruebat. et sic cum magno labore ad templum sancti bonifacii martyris illud tandem perduxerunt. et illic per septem dies in dei laudibus persistentes operati sunt monumentum ex auro et gemis et lapidibus preciosis. in quo sanctissimum corpus cum magis veneratione collocauerunt. De ipso quoque monumento ita sua diuissimum odor fragrauit ut omnibus videretur aromatibus esse plenum. Obijt. xvj. kal. augusti circa annos domini. cccxvij.

Legenda xc. A
De sancta Maria magdalena.

Aria interpretatur amarum mare. l' illuminatrix aut illuminata Per hec tria intel

ligunt tres pres optime que elegit. l' ps pnie. ps preplatiois interne. et pars celestis glie. De qua triplici pre intelligitur quod dicit dominus. Maria optima pre elegit que non auferet ab ea. Pria enim pars non auferet ratione finis que est persecutio beatitudinis. Secunda ratio preinuitatis. quia preplatio vie preinuat cum preplatione patrie. Tercia ratio sue eternitatis. Inquam tunc igitur elegit optimam pre penitentie de am am mare. quia ibi multa amaritudinem habuit. quod preter eo quod tot lachrymas fudit quod inde pedes domini lauit. Innotuit elegit optimam pre preplatiois interne de illuminatrix. quia ibi hausit auidem quod postmodum effudit abunde. ibi lumen accepit quod postmodum ceteros illustrauit.

De sancta Maria magdalena

Inquantū elegit optimā ptes celestis glorie dicitur illuminata. quia nūc illuminata est lumine perfecte cognitionis in mente. et illuminabitur lumine claritatis in corpore. **M**agdalena dicitur quasi manens rea. vel magdalena interpretatur munita vel inuicta vel magnifica. per quā insinuat quod fuit ante conversionem. quod in peruersione. et quod post conversionem. Nam ante conversionem fuit manens rea per obligationem ad penam eternam. In peruersione munita vel inuicta per penitentiam armaturā. Optime enim omnibus armis penitentiae se munivit. quia quod in se habuit oblectamenta. tot de se repperit holocausta. Post peruersionem magnifica per gratiam superabundantiam. quia ubi abundauit delictum superabundauit et gratia.

Maria magdalena a magdalo castro cognominata clarissimis est ortu natalibus virtute ex regia stirpe descendens. cuius per seipsum. matris pro eucharistia nuncupata est. hec cum fratre suo Lazaro et sorore sua Martha magdalum castri quod est secundo militario a genezareth. et bethaniam quae iuxta hierusalem. et magnam hierosolymorum partes possidebat. Quae tamen omnia inter se taliter diuiserunt quod maria magdalum a qua et magdalena nuncupata est. Lazarus premuriis hierusalem. et martha bethaniam possederunt. Cum autem magdalena delictis corporis se totam exponeret. et Lazarus per militiam vacaret. martha prudens partes sororis et fratris et suam strenue gubernabat. et militibus et famulis suis ac pauperibus necessaria ministrabat. Quia tamen hec post ascensionem domini vendiderunt. et ad pedes apostolorum precium posuerunt. Cum igitur magdalena delictis abundaret. quia repleta affluentiā voluptas comes sequitur. quanto diuitijs et pulchritudine splenduit. tanto corpus suum voluptati subtrauit. Unde iam proprio nomine perditio peccatrix conueniebat appellari. Sed cum Christus illic et alibi predicaret. illa nutu inspirata diuino ad domum Symonis leprosi ubi audiuit eum discubere properauit. et non audiens ut peccatrix inter iustos comparere

re retro secus pedes domini mansit. ubi pedes eius cum lachrymis lauit. capillum terens. et vnguento precioso punxit. Nam incole regionis illius propter vehemens solis ardorem vnguentis et balneis utebantur. Cumque symon phariseus intra se cogitaret. quoniam si hic esset propheta a peccatrice tangi se nequaquam permitteret. Dominus illum de superbia iusticia redarguit. et miseri omnia peccata dimisit. Hec est igitur illa maria magdalena cui Dominus tam magna beneficia contulit et tanta signa dilectionis ostendit. Nam ab ea septem demonia expulsi sunt. in suo amore eam totaliter accendit. familiarissimam eam sibi constituit. hospitalem suam fecit. et procuratricem suam eam in itinere habere voluit. et eam sepe dulciter excusauit. Nam excusauit eam apostolus phariseus. qui dicebat ipsam immundam. et apud sororem suam qui dicebat ipsam occisam. et apostolus iudam qui dicebat eam prodigam. Lachrymas tamen videns lachrymas continere non potuit. Cuius dilectione quodriduanum fruem suum resuscitauit. Cuius amore martham sororem suam a fluxu sanguinis quem. xij. annis pressa fuerat liberauit. Cuius meritis martillam sororis sue famulam ut illud tamen beatum et tam dulce precium. beatus veter qui te portauit et exclamans diceret. dignum fecit. Nam secundum Ambrosium. illa fuit martha et hec eius famula. Hec est inquam illa qui pedes domini lachrymis lauit. capillum terens. et vnguento punxit. qui in tempore gratie solenne penitentiam primo fecit. qui optimam partem elegit. qui ad pedes sedens domini precium eius audiuit. et domini caput punxit. qui iuxta crucem in domini passione fuit. que vnguenta parās corpus eius vngere voluit. qui a monumeto discipulorum recedentibus non recessit. cuius Christus resurgens primo apparuit. et apostolorum apostola fecit. **P**ost ascensionem igitur domini. anno. xiiij. a passione cuius iudei iam stephanum diu occidissent. et ceteros discipulos a iudee finibus eiecissent. diuersarum gentium discipuli subeunt regiones. verbum domini ibidem seminantes. Erat autem tunc tempus cum apostolis beatus maximus vnus de. lxxij. domini discipulis.

De sancta Maria magdalena

cui a beato petro maria magdalēa fuerat cōmēdāta. In hac igitur dispōsitiōe beatus maximin⁹. maria magdalena lazarus frater ei⁹. martha soror ip⁹. et martha pedisseq⁹ marthe. necnon et b⁹tus ledon⁹? q⁹ cecus a natiuitate ex titerat. sed a d⁹no fuit liberat⁹. oēs hī i simul et plures aliq⁹ xpiani nauī ab in/ fidelib⁹ impositi. et pelago sine aliquo gubernatore expositi. vt oēs. s. s. sub/ mergerēt diuino tandē nutu marthia aduenerūt. Vbi cū n⁹llos q⁹ eos hospitiō recipere vellēt inuenissent. sub q⁹daz porticu q⁹ fano gentis ill⁹ terre p⁹erat morabant⁹. Cum autē b⁹tā maria magdalena videret populū ad fanū p⁹flue/ re vt idolis imolaret: assurgēs vultu placido. facie serena: lingua diserta eos ab idolo⁹ cultura ruocabat. et christū p⁹stātissime p⁹dicabat. et ammirati sūt vniuersi p⁹ specie. p⁹ faciētia. p⁹ dulcedi/ ne eloq⁹ntie ill⁹. Nec mirū si os q⁹ tā p⁹ia et tam pulchra pedib⁹ saluatoris in/ fixerat oscula ceteris ampli⁹ verbi dei spiraret odorē. **L** Post h⁹ autēz aduēit p⁹nceps puincie illius cū vxore sua. vt p⁹ habēda ple idolis imolaret. Cui magdalena xpm p⁹dicans sacrificia dissuasit. Interea euolut⁹ aliq⁹ die rū currīculis apparuit in visu magdalena illi matrone dicēs. Quare cū tot diuitijs abūderis sc⁹os dei fame et frigore mori p⁹mittis. Addiditq⁹ minas nisi marito tuo p⁹suaderet vt sc⁹o p⁹ in/ optā subleuaret. irā dei oīpotētis iuraret. Ip⁹a autē viro suo visionē indicare t⁹timuit. Seq⁹nti igitur nocte eidē filia dicens apparuit. sed adhuc viro suo hoc indicare neglexit. Tercio p⁹o sub i tempeste noctis silēcio apparuit vtri/ q⁹ fremēs et irata vultu igneo ac si to/ ra dom⁹ arderet ait. Dormis ne tyrā ne membrū patris tui sathane cū vi/ pera cōiuge tua que tibi indicare no/ luit verba mea. Quiescis ne cruc⁹ xpi inimice. diuersis aboz generib⁹ ven/ tris tui refecta ingluuie. et sanctos dei fame et siti p⁹mittis p⁹ire. Facies ne in

palacio pānis inuolutus sericis. et il/ los desolatos sine hospitio vides et p⁹ teris. Nō sic inique nō sic euades. nec impune feres q⁹ tantuz eis benefacere distulisti. Sic locuta est et abscessit. cū q⁹ matrona euigilās suspiraret et tre/ meret. viro suo eadē de causa suspiranti ait. D⁹ne mi vidisti ne somnium q⁹ vidi. Vidi inquit et admirari et pauere nō desino. Quid inde faciem⁹. Cui mulier. Vtilius est ei obtrēpare q⁹ irā dei sui quē p⁹dicat incurrere. Quapropter ip⁹os hospitio receperūt. et eis ne cessaria misrauerūt. **D** Cum autē q⁹dā die maria magdalena p⁹dicaret p⁹dictus princeps dixit ei. Putas posse defendere fidē quā p⁹dicas. Cui illa. Equidē illā defendere p⁹esto suz. vtpote quotidianis miracul⁹ et p⁹dictatōne magistrī mei petri q⁹ rome p⁹si/ det roboratā. Cui princeps cū coniu/ ge dixit. Ecce dictis tuis p⁹ omnia obrēpare parati sumus si a deo quem p⁹dicas nob⁹s filiū impetrabis. Propter hoc inq⁹ magdalena non remanebit. Tunc beata maria magdalena p⁹ ip⁹s d⁹ni exorauit vt sibi filiū concedere d⁹gnaret. Cuius p⁹ces domin⁹ exaudi/ uit et matrona illa cōcepit. Tunc vir eius cepit velle p⁹ficiat⁹ ad Petrū vt p⁹barer si vt maria magdalena de xpo p⁹dicauerat sic veritas se haberet. Cui vxor dixit. Quid est d⁹ne. putas ne sine me p⁹ficiat⁹. Absit. Te enī recedente recedam. te veniente veniam. te d⁹scēte quiescā. Cui vir ait. Non sic fiet domi/ na. etenim cū sis grauida et i mari sine infinita p⁹icula defacili p⁹iditari posses. Domi igitur quiesces et possessiōib⁹ no/ stris curam impendes. Ecōtra illa in/ stabat. Feminēū nec mutans femina morē. Et cum lachrymis pedib⁹ eius obuoluta quod petebat tandē obtinu/ it. Maria ergo humeris eorū signuz crucis imposuit ne eos antiquus ho/ stis in aliquo in itinere impediret. Na uem igitur omnib⁹ necessarijs copiose onerātes ceta que habebāt in marie

De sancta Maria magdalena

magdalene custodia relinquentes, perfici
sci ceperunt. Itaque vni diei et nocti cur
su consummato cepit nimium mare itume
scere. Vnde flare. ita ut omnes et maxime ma
trona guida et debili tam seua inundati
one fluctuui quasiati gravissimis angustijs
urgeretur intantum quod ea subito dolor par
tus irruit. et in angustias ventris. et per
suras ipsius filium periturum expiravit. Ma
trix igitur puerulum palpitabat. et mamilla
rum maternarum qurens solatia lamentabi
les dabat vagitum. Proch dolor et natus est
infans viuus et matricida effectus mori
eum quod cum non sit quod vite tribuat alimentum
Quid faciet pegrinum cum et uxorem mori
tuam videat. et puerum vagientem quod vocibus
matris matrem appetere. Lamenta
batur plerumque et dicebat. Heu heu miser
quod facies. Filium hunc desiderasti. et matrem
cum filio perdidisti. Haute acclamabant
dicentes. Projiciat in mare hoc corpus antequam
in unum peam. Quoad enim nobiscum
fuerit hec quasiatio non cessabit. Et cum
corpus appropinquasset ut illud in mare iacta
ret. parcite inquit pegrinum peire. et si nec
mihi nec matris parcere volueritis misere
amini saltem puuli vagientis. Sinite mo
dicum et sustinere si forte mulier per dolore
in extasi posita adhuc valeat respirare
Et ecce non paulum a nauis quodam collis ap
paruit. Quo viso vtiliter eum credit cor
pus et puerulum illuc deferri quam marinis
beluis ad duorandum dari. Et vix a nauis
prece et precio extorsit ut illic applica
ret. Cumque illic per duriciam foueam non potu
isset effodere in secretiori parte collis cla
mide supposita corpus collocauit. et pu
erulum matris eius apponens cum lachry
mis ait. O maria magdalena cur ad
perditionis et miserie mee cumulum maris
lie partibus applicuisti. Cur infelix amoni
tione tua hunc arripui. Peristi ne deum
ut mulier mea hac de causa perciperet ut parerem.
Conceptusque est natus ut peat cum non sit quod
enutriet. Ecce quod prece tua obtinui tibi
cui omnia mea comedauis. deoque tuos me
do. Si potes est memor sit aie matris. et per

ce tua misereatur ne peat natus. Tunc cla
mide sua corpus cum puero circumquaque ob
peruit et postmodum nauem persequens. Et
Cum ad petrum venisset petrus ei obuius
fuit. Qui viso signo crucis humeris eius
affixus quod esset et vnde venisset sciscitatus est.
Qui omnia sibi per ordinem narrauit. Qui
Petrus. Pax tibi fiat. Vnde venisti et vtiliter
per silio credidisti. Nec moleste feras si
mulier tua dormit. si puul cum ea quies
cit. potes ei est dominus cui vult dona dona
re. data auferre. ablata restituere. et me
more tuum in gaudium permutare. Petrus au
tem ipsum hierosolimam duxit. et omnia loca in
quibus christus predicauit. miracula fecit. locum
etiam in quo passus est et in quo celos ascendit
eidem ostendit. Cumque de fide a petro dilige
ter fuisset instructus. beneque spacio tam cla
mide nauem ascendit repatriare curans. Cum
igitur nauigaret domino disponente iuxta col
le in quo corpus uxoris cum puero positum fu
erat puenit. Qui prece et precio eos ad
ibi applicandum induxit. Puerulum autem ibi
de a beata maria magdalena incolumis
per suam frequenter ad litus maris predebat
et ibidem ut puerorum mortis eum lapillum et
glareis ludere solitus erat. Et cum applicu
isset vidit puerulum more solito in litto
re maris cum lapillum ludentem. et quod non esset
set admirari non desinens de scapha exi
iit. Quem videns puerulum cum nunquam tale
quod vidisset expauit. et ad solita matris re
currere vbera occulte sub clamide lacta
bat. Peregrinum prope ut manifestum vide
ret illuc accessit. et puerulum pulcherrimum
matris vbera sugere inuenit. Et accipiens
puerum ait. O beata maria magdale
na quam felix essem quam mihi cum te per spem ad
uenerent si mulier respiraret. et mecum re
patriare valeret. Scio equidem scio et pro
culdubio credo quod tu quam puerum dedisti et
in hac rupe per bene tuum pauisti potes ma
trix tua prece tua perficere restituere sanita
ti. Ad hec beata mulier respirauit. et quasi a
somno euigilans ait. Magni meriti es
beata maria magdalena et gloriosa quam in partu
tus mei pluris obstericis implesti officium
cum et in omnibus necessitatibus ancille fueris

De sancta Maria magdalena

explesti. Quo audito peregrin⁹ admira-
rans ait. Quis ne vxor mea dilecta.
Cui illa. Quis equidem Et nunc primo
de peregrinatione de qua tu venisti venio.
Et sicut beatus Petrus te hierosolymam
duxit. et oia loca in quibus Christus passus est.
mortuus et sepultus: et plura alia loca
ostendit. sic et ego vna cum beata Maria
magdalena duce et comite vobiscum
fui. et singula loca aspexi. et aspexi me-
morie commendaui. Et incipiens oia loca
et miracula que viri viderat adeo plene
explicuit vt nec in vno articulo deuia-
ret. Tunc peregrin⁹ recepta coniuge et pue-
ro nauem let⁹ p⁹cedit Et paulo post mar-
silie portibus applicuerunt. Et nauis egres-
si inuenerunt beatam mariam magdalenam
cum suis discipulis predicantem. Et ei⁹ pedibus
cum lachrymis puoluit. oia que eis acci-
derant narrauerunt. et a beato maximo sa-
crum baptismum susceperunt. Tunc in ciuitate
maris oia idolorum templa destruen-
tes christi ecclesias p⁹struxerunt. et beatam Laza-
rum in eiusdem ciuitatis episcopum vnanimes ele-
gerunt. Tandem nutu diuino ad aquasem
ciuitatem puenerunt et populum illum ad fi-
dem christi per multa miracula adduxerunt. Ubi
etiam beatus Maximinus in episcopum ordiatur⁹
est. ¶ Intra beatam Mariam magda-
lena sup⁹ne prelatos auida asprimam
heremum petijt. et in loco angelicus mani-
bus p⁹pato per xxx. annos incognita man-
sit. In quo loco nec aqua fluens. nec
arborum nec herbarum erant solacia vt ex his
manifestaretur quod redemptor noster ipsam non
terrenis refectionibus sed tantum celestibus epu-
lis disposuerat satiare. Qualibus autem
die in septem horis canonice ab angelis
in ethera eleuabatur. et celestium agminum
gloriosos p⁹cent⁹ etiam corporalibus auribus
audiebat. Unde diebus singulis his suauis-
simis dapibus satiata. et inde per eosdem
angelos ad locum proprium fuocata corpa-
libus alimentis nullatenus indigebat. Sacer-
dos autem quidam solitaria vitam agere desi-
derans ad. xij. stadia loco eadem vicina si-
bi cellam locauit. Die igitur quidam dominus predi-
cans sacerdos. oculos aperuit. et corporis ocu-

lis euidenter asperit qualem angelus ad pre-
dictum locum in quo beata maria morabatur
descendebat. et eam in ethera subleuabane
et post hore spatium ad eundem locum cum di-
uinis laudibus reuocabat. Volens autem sa-
cerdos tam admirabilis visionis firmitate ag-
scere creatori suo precibus se commendas ad
predictum locum audaci deuotione p⁹perabat.
Cumque ad vnum iactum lapidis appropius-
quaret ceperunt ei⁹ crura resolui. et timore
re valido ipsi⁹ p⁹cordia medullis anhe-
lare. Cumque retro rediret ambulandi versus
crura cum pedibus suis prebebat. Sed si p⁹so-
tramite ad predictum locum accedere cona-
ret. totum eum languor corporis et hebetudo
mentis modis omnibus prohibebat. Intellexit
igitur vir dei illud. p⁹culdubio celeste esse
sacramentum. ad quod accedere non poterat
humanum expimentum. Inuocato igitur salua-
toris nomine exclamauit. Adiuro te per do-
minum vt si homo es vel aliquis rationalis creatura
qui illa spelunca habitas mihi responde-
as et tui edisseras firmitatem. Cumque hoc tercio
repetisset. beata maria magdalena ei respon-
dit. Accede propius et omnem que desideras anima
tua scire poteris firmitatem. Cumque ille tres
mens versus ad medium spatij terminum ap-
propinquasset ait ad eam. Venisti ex euangelio
de maria illa famosa peccatrice que
pedes saluatoris lachrymis lauit et ca-
pillis tersit. et suorum delictorum veniam pro-
meruit. Cui sacerdos. Veni. et plus
quam triginta annorum euoluta sunt curricula
quod hoc factum esse scire credit et p⁹stet
ecclesia. Ego inquit sum illa que per triginta an-
norum spatium omnibus hominibus ignota permansi.
Et sicut heri cernere tibi promissum est.
sic singulis diebus angelicis manibus in ethere
subleuata celestium agminum dulcissimi-
ma iubilatores septenis vicibus per singu-
los dies corporeis auribus audire promerui.
Quia igitur a domino mihi reuelatum est quod ex his
migratura sum seculo. beatum maximum
adeas. et hoc studeas imitare. Pro-
ximo die resurrectionis dominice tempore quando ad
matutinum surgere consuevit. oratorium so-
lus ingredias. et me illic per angelorum mi-
sterium inueniet persistere. Sacerdos autem

De sancta Maria magdalena

vocē ei⁹ velut vocē angeli audiebat.
 neminē autē videbat. Locū igit⁹ bñm
 maximinū adijt ⁊ ei oīa p ordinē enar
 rauit. Scīus autē maximin⁹ nimio re
 plet⁹ gaudio saluatori grās imensas
 retulit. Et illa die ac hora vt sibi iussū
 fuerat oratoriū sol⁹ ingressus vidit be
 atā mariā magdalenā i choro stante ⁊
 in medio eorū q̄ eā adduxerāt angelorū.
 Erat autē spacio duorū cubitorū eleua
 ta a terra stās in medio angelorū ⁊ ex
 tēsis manib⁹ deū exorans. Cū autē be
 atus maximin⁹ ad eā accedere trepida
 ret. puerla dixit ad eū. Accede huc. p
 pius ne fugias filiā tuā pater. Appro
 pinquante autē illo sicut in ipi⁹ bñi maxi
 min⁹ legē libris. ita vult⁹ dñe ex con
 tinua ⁊ diuturna visiōe angelorū radi
 abat vt facili⁹ radios sol⁹ q̄ ipi⁹ faciē
 intueri q̄s posset. Quocirca igit⁹ vni
 uerso clero ⁊ sacerdote p̄dicto: corpus
 ⁊ sanguinē dñi ab epō brā maria ma
 gdalena cū multa lachrymarū inunda
 tiōe suscepit. Deinde toto corpusculo
 an altaris p̄strato crepidinē. scīssima
 illa aīa mīguit ad dñm. Post cui⁹ exi
 tū tātus odor suauitatis ibidē reman
 sit. vt p septē dies fere ab ingrediētib⁹
 oratoriū sentiret. Cui⁹ scīssimū corp⁹
 bñi maximin⁹ diuers⁹ cōditū aroma
 tib⁹ honorifice sepeliuit. ⁊ post mortē
 suā iuxta ipam se sepeliri p̄cepit. **S**
 Egesippus autē vel fm q̄sdā libros
 Joseph⁹ fact⁹ cū p̄dicta hystoria p̄cor
 dat. Aut enī in q̄dā suo tractatu q̄ ma
 ria magdalena post dñi ascensionē p
 ardore charitatis xpi ⁊ redio qd̄ habe
 bat nūq̄ hoiem videre volebat. Sed
 postq̄ ad aquēse territorij venit. i de
 fertū abiit. ⁊ ibi triginta annis icogni
 ta māsit. Vbi vt ait q̄libet die i septē
 horis canonicis ab angel⁹ in aera ele
 uabat. Addidit tñ q̄ sacerdos dñi ad
 eā vēssz reppit eā i cella clausam Qui
 ad ei⁹ petitiōē vestē sibi porrexit. Quā
 induēs ad eccliam secū iuit. Et ibi cō
 mūione p̄cepta eleuatis i orōe māib⁹
 iuxta altare in pace q̄uit. T̄pibus

aut Karoli magni. Anno dñi. Dccxli
 ix. Girard⁹ dux burgūdie cū de vxore
 sua filiū habere nō possz larga manu
 res suas paupib⁹ erogabat. ⁊ ecclesias
 multas et mōasteria p̄struebat. Cū g
 viceliacēse mōasteriū p̄struxissz misit
 ipē ⁊ abbas ipi⁹ mōasterij mōachum
 quēdā cū decēti comitatu ad aquenē
 ciuitatē vt inde si posset bñe marie ma
 gdalene reliq̄as trāsportaret. Veniēs
 igit⁹ p̄dict⁹ mōach⁹ ad p̄dictā ciuitatē
 cū ipaz fundit⁹ a paganis destructaz
 reppissēt. casu inuēit quoddā sepulcrū
 cui⁹ scriptura marmorea dñmōstrabat
 q̄ corpus bñe marie magdalene repo
 sitū int⁹ erat. In ipō autē sepulchro hi
 storia ei⁹ miro ope sculpta erat. Hocce
 igit⁹ illud effringēs assumptas reliq̄as
 ad hospitij deportauit. In ipa at̄ no
 cte brā maria magdalēa eidē mōacho
 apparuit dīcēs ne tumeret sed ceptum
 opus p̄ficeret. Rediēs igit⁹ cū ad medi
 am leugā a mōasterio vēisset nllō mō
 inde reliq̄as mouere potuerūt. donec
 veniēte abbate cū monachis cū p̄cessi
 one honorifice sunt recepte. Viles
 qdā q̄ singul⁹ annis ad corp⁹ bñe ma
 rie magdalene vēire p̄sueuerat ⁊ p̄lio
 occisus est. Qui dñi in feretro a penitē
 b⁹ ploraret magdalene pijs q̄relis op
 ponebat. cur deuotū suū mori sine cō
 fessione ⁊ p̄nia p̄misisset. Tūc subito
 q̄ defunct⁹ fuerat stupētib⁹ cūctis sur
 rexit. ⁊ sacerdote ad se vocari p̄cepit.
 Cūq̄ deuote p̄fessus fuisset et viaticū
 recepissz p̄tin⁹ in pace q̄uit. Na
 uis qdā viris ⁊ feminis onerata nau
 fragiū p̄tulit. Vna autē femia cū esset
 p̄gnans. ⁊ se in mari piclitari p̄spicerz
 magdalenā inq̄rū poterat acclama
 bar. vouēs q̄ si suis meritis a naufra
 gio euaderet ⁊ filiū pareret. ipm eius
 monasterio p̄donaret. Statiq̄ femia
 qdā specie ⁊ habitu venerāda ei appa
 ruit. que eā p̄ mentū arripiēs piclitant
 tib⁹ alijs incolumē ad ripā p̄duxit. Il
 la autē postmodū filiū peperit ⁊ votū
 suū fideliter adimpleuit. Autē qdā

De sancta Praxede

Barla magdalena sponsam fuisse iohannis euangeliste. quam duxerat tunc quando nuptijs christus cum vocauit. Et hoc ipsa indignata quod se sponsum suum sibi abstulerat abiit et omni voluptati se dedit. Sed quia congruum non erat ut Iohannis vocatio damnationis sibi occasio fieret dominum ad penitentiam ipsam misericorditer conuertit. Et quia a summa delectatione carnali ea remouit. ideo ipsa summa delectatione spirituali que est in dei amore per ceteris ea impleuit. Quod et de iohanne quidam fatentur. quod ideo dulcedine sue familiaritatis cum per ceteris decorauit. quia a peccata delectatione eum remouit. Hec autem falsa et friuola reputantur. quia frater Albertus in phemio super euangelium Iohannis ponit quod hec sponsa de cuius nuptijs vocatus fuit idem Iohannes in fugate permansit. et in societate beate marie virginis matris christi postmodum visa fuit. et tandem sine bono quieuit. Vir quidam oculorum licet me per uatus cum ad monasterium vicelicense eam visitandi corpus beate marie magdalene veniret. et suum ei ductor diceret se ecclesiam istam videre. ille magna voce exclamauit. O sancta maria magdalena utinam aliquid quando videre merear ecclesiam tuam. Statimque oculi eius sunt aperti. Quidam dum peccata sua in quadam cedula scripserat. eam sub palla altaris beate marie magdalene posuit. rogans eam ut sibi indulgentiam impetraret. Qui postmodum cedulam accipiens peccata sua de ipsa cedula omnino deleta inuenit. Quidam dum ob pecunie exactionem in copepeditu teneretur magdalena in sui adiutorium inuocabat. Et ecce quadam nocte mulier quidam speciosa sibi apparuit. quam vincula frangens et ostium referans sibi ut fugeretur imperauit. Qui se absolutum videns prius inde aufugit. Clericus quidam de flandria Stephanus nomine in tanta scelerum immanitate ceciderat quod omnia exercens flagicia ea que salutis erant non solum non facere sed nec audire volebat. In beatam tamen mariam magdalena deuotionem magnam habens eius

vigiliam ieiunabat et festum colebat. Dum igitur eius tumultum visitasset maria magdalena nec ex toto dormienti nec ex toto vigilanti tanquam mulier formosa lugubres gerens oculos et duorum angelorum dextera leuata sustentata presidio apparuit. eique dixit. Cur queso Stephane indigna meis meritis facta rependis. cur labiorum meorum instantia nulla copulatione moueris. Ex qua enim deuotionem in me habere cepisti. per te dominum semper instanter exorauit. Surge igitur et penitere. neque enim ego te deseram. donec deo fueris reconciliatus. Ille igitur mox in se in fundi tantam gratiam sensit quod seculo abrenunciando religionem introiuit et perfectissime me vite fuit. In cuius morte visa est maria magdalena iuxta feretrum cum angelis assistisse et eius animam quasi colubam candidam cum laudibus in celum sustulisse.

Legenda xxi.

De sancta Praxede

Praxedis dicta quasi

viridis. a prasin quod est viride. Inde praxedis quasi prasin virens. quia viruit et

floruit flore virginitatis

Praxedis virgo fuit beate portiane soror. quam fuerunt sorores sancti Donati et Thimothei qui ab apostolis in fide eruditi sunt. Que cum persecutione seueritate multorum christianorum corpora sepelissent. et facultates suas pauperibus erogassent tandem in pace conuerterunt circa annos domini. clxy. sub marco et Anthonio secundo

Legenda xxii

De sancto Appollinari

Appollinaris dicitur a

pollens et ares. quod est virtus quasi pollens virtutibus. Vel dicitur ab appollo

quod interpretatur mirabilis. et naris. per quam intelligitur discretio quasi mirabilis discretio viri. Vel ab a quod est sine et polluo. et ares virtus quasi purus sine pollutione vicio.

De sancto Appollinari

Appollinaris Petri apłi discipul⁹ fuit. et ab eo Rauennā d⁹ roma missus ē. vbi vxore tribu ni ab eo sanata ipam cū viro z ei⁹ fa milia baptizauit. Qd⁹ qdē iudici nū ciat. z ab eo appollinaris prin⁹ accer sit Ductusq; ad tēplū iouis vt ibi imo laret cū diceret sacerdotib; idolor. au rū z argentū idol⁹ appēsum meli⁹ pau gilb; dari q; an demōes sic appēdi. p/ tinus capis z fustib; cesus semiuu⁹ re linq̃t. Sed a discipul⁹ collect⁹ in domo euusdā vidue. vij. mētib; refouet. In/ de aut venit ad ciuitatē clausensem. vt quēdā nobilē mutū ibidē curarz. Cū aut domū ingrederet. puella qdā imū dū spm habēs exclamauit dices. Rece de hinc serue dei. nā faciā teligat⁹ ma nistr⁹ z pedib; de ciuitate extrahi. Quā Appollinaris increpās ptin⁹ demo/ nē exire ex ea coegit. Cū igit sup mutū nomē dñi inuocassz z curat⁹ fuissz pl⁹ q; qngenti hoies crediderūt. Pagani aut cū fustib; cesum. phibebāt ne iesuz no iarz. Ille pō i terra iacēt clamabat Qm̄ ipe ver⁹ ē de⁹. Tūc nudis pedi/ bus sup prunas cū stare fecerūt. Sed cū adhuc xpm cōstātissime p̄dicarz ex tra urbē cū p̄icerūt. B Eo tpe dū rufus patrie⁹ rauēne filiā ifirmaz haberet. z ad eā sanādā appollinare z vocasset. mox vt domū igressus ē defū cta est. Cui rufus. Utinā domū meā nō introissēs. dñi enī magni irati sunt. z filiā meā sanare noluerūt. Tu pō qd ei facere poter⁹. Cui appollinar⁹. No/ li timere. tātū mibi iura q; si puella sur rexit eā creatore suū seq̃ neq; phibe as. Qd cū fecisset facta orōne puella surrexit. et nomē xpi p̄fites cū mfe et magna mltitudine baptisma suscepit z virgo pmāsit. Qd audies cesar sc̄psit ad p̄fectū p̄torij vt appollinarē aut sa crificare faceret aut i exiliū mitteret. P̄fect⁹ igit eū sacrificare nolentē su/ sub; cedi fecit z in euleo extēsum torq̃ ri mādauit. Vbi dū dñm p̄stātissime p̄dicaret. aquā feruētē in ei⁹ vulnerib;

recētib; iactari iussit. z sic q̄ui pondere ferri vinctū i exiliū mittere voluit. Vi dentes aut xpiani tantā ip̄etate accēsi aio i paganos irruerūt. z plusq; cc. vi ros ex ip̄is occiderūt. Qd vidēs p̄fect⁹ abscondit se z appollinarē i artissimuz carcerē trussit. Deinde cathenatū i na/ uim p̄sūt. z cū trib; clericis eū seq̃nti bus in exiliū destinauit. Vbi solūmō cū duob; clericis z duob; militib; p̄ciū lū tēpestas euadēs ip̄os milites bap tizauit. Deinde rauennā rediēs a paga nis capis. z ad tēpluz appollinis duci tur. Cui⁹ simulacrū vidēs maledixit. z subito corruit. Qd vidēs p̄fices ipm tauro iudici p̄trauerūt. Qui u/ dex cū filiū suū cecū illuminasset credi/ dit. z ipm annis q̄tuor i suo p̄dio ma nere fecit. Post h̄ euz pontifices apud vespasianū eū accusassent. iussit vespasianus vt q̄cūq; dñs irrogaret iniuriā aut sacrificet. aut vrbe p̄uef. Nō em̄ u/ sum est vt deos vindicem⁹. sed ipe de inimic⁹ suis se vlcisci poterūt si irascāt Tūc demostenes patrie⁹ cū nolētē sa crificare cuiā cēturioni iā xpiano tra/ didit. Cui⁹ rogatu p̄gens i vicū lepro/ soz vt ibidē p̄pter furoz gentiliū lati/ taret a paganis infecut⁹ est et vsq; ad mortē diuissime cesus. Vbi septē di/ es supiuuēs z discipulos admonēs. sp̄ ritū tradidit. z ibidē a xpianis honori fice sepult⁹ est sub Vespasiano q̄ cepit circa annos dñi. lxx. De h̄ martyre sic dic Ambro. i p̄fatōe. Appollinaris dignissim⁹ p̄sul a p̄ncipe apłoz petro rauennā mittit iesu nomē incredulū nū ciare. Qui dū illic mirā vtuū signa cō ferret in xpo credētib; senis p̄bey fla/ gellis sepe p̄terit. z senile iā corp⁹ ab i/ p̄is horrēdis cruciatib; lantat. Sz ne de suis vexatōib; fideies trepidēt. i vir tute dñi nfi iesu xpi signa aplica p̄ficiūt P̄tor mēta puellā resuscitat mortuā. vsum p̄piciū cecis reddit. z muto re staurat loq̃lā. obseffam a d̄monio libe rat p̄ragonē mūdāt leprosi. dissoluta morbo pestifero sanat mēbra. portētū

De sancta Christina

simulachri fil' cū tēplo deiecit. **O** digni-
simum? admiratōe pconij pōtifex q' cū
pōtificis dignitate aplicā pmeruit ac
cipe pātē. **O** fortissim? athleta xpī q'
etatis iā frigescente calore pstatē i pe-
nis iesum xpm mūdī p'dicat redēptorē

Legenda xciij
De sancta Christina

Christina quasi chris-
mate vincta. Habuit enīz
balsamū boni odoris in cō-
uersatōe. z oleū deuotōis i
mente. z benedictōnis in ore.

A Christina nobilissimū gentibz
orta. in tyro ytalie a p're suo i
quodā turri cū. xij. pedissequis
collocata ē. deos argēteos z aureos se-
cū habēs. Et cū pulcherrima eēt. z a ml-
tis in cōiugiū peteret. p'entes ei? nul-
lī eā volebāt pcedere. volētes vt i deo
rū cultura maneret. Ip'a autē a spūsā
cto docta idolorūz sacrificia abhorre-
bat z incēsa dñs imolāda i fenestra ab-
scōdebat. Veniēti autē p'ri ei? pedisse-
q' dixerūt. Filia tua dñā n'ra dñs n'ris
imolare p'tenit. sed christianā se eē as-
serit. P' autē ei blādies ad deoz cultu-
rā eā puocabat. Cui illa. Noli me vo-
care filiā tuā sz ei? quē sacrificiū laudis
debet. Nō enī dñs mortalibz sz deo ce-
li sacrificiū offero. Cui p' filia mea ne
yni deo tm sacrificium offeras ne tibi
aliq' irascā. Cui illa. Bñ locut' es ne
sciens p'itātē. Offero enī sacrificiū p'ri
z filio z spūscō. Cui p'. Si tres dōs
adoras cur etiā alios nō adoras. Cui
illa. Tres illi vna deitas sunt. Post h'
christina p'ris sui deos p'regit. z auz
z argentū paupibz erogauit. Rediēti
p' vt deos adoraret sz ipos nō inueni-
ens et ab ancill' qd de illis christina fe-
cerit audiēs irat' eā iussit expoliari. et
a. xij. viris cedi adeo vt ipi mistri defi-
cerēt. Tūc christina p'ri dixit. Sine ho-
nore z pudore z abominabil' deo. q' me
cedunt deficiunt. pete illis a dñs tu-
is p'utē si vales. Tūc catenatā eaz

in carcerē mitti iussit. Audiēs h' ma-
vestimēta sua scidit z ad carcerē p'gēs
filie pedibz se p'strauit dicēs. Filia mea
christina lumē oculoꝝ meoꝝ miserere
mei. Cui illa. Quid me dicis filiā tuā
Nescis qz nomē dei mei habeo. Lun-
qz nil sibi p'suadere possz ad viz redijt
z qd sibi m'derit idicauit. Tūc p' iussit
sit eā aū tribunal suū duci. Cui dixit.
Sacrifica dñs. sin autē mltis afficiet
supplicijs. z mea filia nō diceris. Cui
illa. Magnā mibi grāz p'stitisti qz iā
me nō vocas filiā diaboli. Qd autē de
diabolo nascit' demō est. Tu es p' ip-
sius sathane. Tūc ille iussit carnes ei?
vngul' radi. z mēbra ei? tenera disrū-
pi. Christina autē de carnibz suis acci-
piēs in vultū p'ris p'ecit dicēs. Accipe
tyrāne z carnē a te genitam comede.
Tūc p' sup rotā eā posuit z ignem cū
oleo supposuit. Sed flāma exiliēs mlti-
le qngētos viros occidit. P' autē eius
oīa bec magicis artibz ascribēs ipam
iteꝝ in carcerē mitti fecit. z facta nocte
iussit pueris suis vt lapidē gndem ad
collū ei? ligarēt z i mare p'icerēt. Qd
cū fecissent. prin? angeli eam assumūt
Christ' at ad eā descendit z eā i marē
baptizauit dicēs. Baptizo te i deo p'ie
meo z in me iesu xpō filio ei?. z i spūsā
cto. Et cōmisit eā Michaeli archan-
gelo q' eā ad trā adduxit. Qd audiēs
p' frontē suā p'curiēs dixit. Quibz ma-
leficijs hec facis vt i mari maleficia tua
exerceas. cui illa. Stulte z ifelix a xpō
hāc accepti grām. Tūc i carcerē eā mlti-
sit iubēs vt i crastino debeat decollari
B Ip'a autē nocte p' su? mortu? est
inuētus. Huic qdā iudex iniqu? successit
noīe Eli? q' cunā ferreā succensā cū
oleo resina et pice pari fecit. z xpīnam
ibidē iactari. cunāqz a vir' q' tuoz agi-
tari vt citi? p'sumeret. Tūc christina
deū laudauit q' eā nup' renatā denuo
volebat vt infantulā in cunabul' agi-
tari. Tūc iudex irat' fecit radi caput
ei? z nudā p' ciuitatē vsqz ad appollinē
duci. Vbi p' dolo impauit. z corruens

De sancto Jacobo aplo maiore

In puluerē est redactū. Quid audies iu-
der expauit et spm tradidit. Huic suc-
cessit Julianus q̄ fornacē succēdi fecit. et
xp̄m intus iactari. Ubi p̄ q̄ncq̄ dies
cū angel̄ cantās et deambulās illesa p̄-
māsit. Quid audies Julianus et magic̄
artibz hoc ascribēs. duas aspides. du-
as viperas. duosq̄ colubros ad eā dī
mitti fecit. sed serpētes ei⁹ pedes lin-
gūt. aspides nil nocētes ad vbera ei⁹
pēdent. colubri collo se volūtes sudo-
rē līngūt. Julianus autē incātorū dixit
Nūquid et tu mag⁹ es irrita bestias.
Quid cū faceret serpētes i eū iperū fece-
rūt et eū p̄tinus occiderūt. Tūc serpen-
tibz impauit christina. et ad desertū lo-
cū ire fecit. et mortuū hoīem suscitauit.
Tūc Julianus māmillas ei⁹ p̄cidi mā-
dauit. de q̄bz lac p̄ sanguie fluxit. Dei
de linguā ei⁹ p̄cidi fecit. Christina p̄o-
neq̄q̄ loq̄lam amittens p̄cissurā lin-
gue accipies i faciē iuliani p̄iecit. et o-
culū ei⁹ inde p̄cutiēs eū excecavit. Frat⁹
q̄ Julianus duas sagittas circa cor ei⁹
et vñā in lat⁹ eius dimisit. et illa p̄cussa
spm deo tradidit circa annos dñi. cc.
lxxxvij. sub dyocleciano. Requiescit autē
corpus eius in q̄dā castro q̄d bullenū
vocat inter urbē veterē et viterbiū si-
to. Cū enī q̄ iuxta castz illd erat fū-
ditus est euerſa.

Legenda xciiij **A**
De scō Jacobo aplo maiori

Jacobus iste aposto-
lus dictus est Jacobus zebe-
dei. iacobus frater iohis. bo-
anerges. i. fili⁹ contritui. et
Jacobus maior. Dicit enī Jacobus zebe-
dei. s. fili⁹ nō tm carne sz etiā nois iter
p̄ratōe. Zebedeus interpretat donas siue
donat⁹. et brūs Jacobus seipm xp̄o do-
nauit p̄ mortz martiriū. et a deo nobis
donat⁹ ē in spūalē patronū. Dicit Ja-
cobus frater iohis. q̄ fuit eius fr̄ non
tm carne sz etiā mox similitudie. Ambo
enī fuerūt eiusdē zeli. eiusdē studiū. eius-
dē voti. Eiusdē zeli ad dñm vlciscēdū

Cū enī samaritani xp̄m nō rectperēt:
iacobus et iohānes dixerūt. Uis dicim⁹
descēdat ignis de celo et p̄sumat illos.
Eiusdē studiū ad discēdū. Uñ isti p̄re-
cipue fuerūt q̄ xp̄m de die iudicij et alijs
veteris interrogauerūt. Eiusdē voti
ad obtinēdū. q̄ sessionē ad dexterā et
et sinistra christi ambo h̄re voluerunt.
Dicit fili⁹ contritui rōe sonore p̄dicati-
onis. q̄ malos terreat. pigros excita-
bat. oēs sua altitudie in ammiratōez cō-
uertebat Uñ dicit Beda de Johāne
q̄ tā alte intonuit vt si aliquitū alit⁹
intonuisset totus mūdus eū cape nō
potuisset. Dicit iacobus maior sicut alē
minor. Primo rōe vocatiōis quoniam
prius vocatus ē a xp̄o. Secdo rōne fa-
miliaritatis. qm maiorē familiaritatē
videt xp̄s habuisse cū isto q̄ cū illo. sic
pater. q̄ ipm ad secreta sua admittē-
bat. sicut fuit ad puelle resuscitatōem.
et ad gl̄iosā trāfiguratiōez. Tercio
rōe passiōis. q̄ p̄mus inter ceteros a
postolos passus ē. Sicut ḡd maior
alio ex eo q̄ pri⁹ vocat⁹ est ad aplat⁹
grām ita potest dici maior ex eo q̄ p̄
vocatus ē ad eternitatis gl̄iam.

Jacobus ap̄lus fili⁹ zebedei p̄
ascensioem dñi dū p̄ iudeā et
samaritā p̄dicaret in hispaniā
tandē iuit vt ibi p̄bū dñi semiaz Sz
dū ibi se p̄ficere nil videret. et solūmo-
do ibidē nouē discipulos acq̄siuisset:
duos ex illis cā p̄dicādi reliq̄t. et alios
septē secū assumens itez in iudeā re-
dijt. Vḡr aut iohes beletb dicit q̄ tā-
tū vñū ibi p̄uertit. Cū ḡ in iudea ver-
bū dñi p̄dicaret. mag⁹ q̄dā noie her-
mogenes cū phariseis discipulū suū
noie philetū ad iacobū misit vt ipsum
philetus corā iudeis p̄uiceret q̄ sua p̄-
dicatio falsa esset. Sed cū apls corā
oibz rōnabilē eū p̄uicisset. et mltā co-
rā eo mirac̄a fecisset redijt philet⁹ ad
hermogenē doctnā iacobi approbans
et mirac̄a recitās. ac ei⁹ discipulū se vel-
le fieri p̄testans et vt ip̄e filz efficeretur
discipul⁹ p̄suadēs. Tūc hermogenes

De sancto Iacobo maiore

tratus arte sua magica ita eū immobile fecit vt se nullatenus mouere possit dicens. Uidebim⁹ si iacob⁹ tuus te soluat. Quod cū philetus iacobo p puerū suū nūciasset misit ad eū sudarium suū dicens. Accipiat sudariū z dicat. Dñs erigit elisos ipe soluit cōpeditos Statimq; vt de sudario tact⁹ ē solutus a vīculis magicis artib⁹ hermo⁹ genis insultrauit z ad iacobū pperauit Fratus hermo⁹ genes demōes aduocauit p pīcēs vt ipm iacobū vinctū cū phileto adducāt vt de ipis se vindicet ne discipuli ei⁹ decetero audeāt sibi taliter insultare. Veniētes aut demōes ad iacobū in acre vlulare ceperūt dicētes. Iacobe ap̄le dei miserere nob. q; anteq; tps nostz adueniat iā ardemus. Quib⁹ iacob⁹ ait. Ut qd vēstis ad me. Qui dixit. Hermogenes misit nos ad te vt philetū ad ipm ducere mus. Sed mox vt ad te venim⁹ angelus dei nos cathenis igneis religauit z plimū cruciauit. Quib⁹ iacob⁹. Exoluat vos angel⁹ dñi. et ad ipm redite z cū ad me vinctū adducite sz illesum. Qui cū abissent ap̄hēdētes hermo⁹ genē manus ei⁹ a tergo ligauerūt. z ipsum sic vinctū ad iacobū adduxerunt dicētes. Misisti nos vbi incēsi sum⁹ et gūiter cruciati. Dixerūtq; demōes ad iacobū. Da nobis in eū prātē vt possumus tuas iniurias z nra incēdia vīdicare. Quib⁹ ait Iacob⁹. Ecce philetus aū vos est. cur eū nō tenet. Qui il li. Nos nō possum⁹ nec formicā q; i cūbiculo tuo est manu p̄rigere. Dixitq; iacob⁹ ad philetū. Ut bona p mal⁹ q; xps nos docuit reddam⁹ hermo⁹ genes religauit tu eū solue. Solue⁹ hermo⁹ genes p̄fusus sterit. et iacob⁹ ap̄ls ei⁹ dixit. Glade liber q̄cūq; volueris. Nō enī discipline nre est. vt inuit⁹ aliquis puertat. Dixitq; ei hermo⁹ genes. Ego noui iras demonū. nisi mihi aliqd dederis qd mecū habeā occidēt me Qui iacob⁹ baculū suū dedit. Ille aut prexit z oēs libros artis sue magice ad a/

postolū cremādos attulit. Iacob⁹ aut ne forte odor incēdiū vexaret incautos eos i mare p̄ijci fecit. Proiecit q; libr⁹ ad ap̄lm rediit z plātas ei⁹ tenēs dixit. Animay libator accipe penitētē quē inuidētē z strahētē acten⁹ sustinuisti. Cepit igit in dei timore p̄fect⁹ ēē adō vt p̄ntes plime p eū fierēt. Uidentē aut iudei hermo⁹ genē p̄uersum zelo cōmoti iacobū adierūt: z cur iesum crucifixū p̄dicaret increpauerūt. Ille p̄o cū eis p̄ scripturas aduētū xpi et passiōē euidenter p̄bassz plimi crediderūt. **B** Abiathar p̄o p̄r̄fex anni illius sedit⁹ in p̄p̄o excitauit. et missio fūne in collo ap̄li ipm ad herodē agrippā adduci fecit. Cūq; iussu ei⁹ ad decollādū ducere qdā paralit⁹ i via iacēf ad eū clamauit vt sibi sanitatē p̄ferret Qui Iacob⁹. In noīe iesu xpi p̄ cuius fide ducoz ad decollādū exurge sanus z bñdic creatorē tuū. Et statī san⁹ surrexit z dñz bñdixit. Scriba atq; funē in collo suo miserat z trahēbat. noīe ioh̄as h vidēs ad pedes ei⁹ se p̄iecit. et veniā petēs se xp̄ianū fieri postulauit. qd vidēs abiathar eū teneri fecit sibi⁹ dixit. Nisi nomē xpi maledixeris cū ip̄o iacobo decollaberis. Qui ioh̄as. Maledictus tu z maledicti oēs dies tui. Nomen aut dñi iesu xpi sic bñdīcū i n seclā. Tūc abiathar os ei⁹ p̄u⁹ gnis cedi iussit. et missa de eo legatiōe ad herodē ipetrauit vt cū iacobo decollaret. Cū aut ambo decollari deberēt iacob⁹ a sp̄icatore lagenā aque petijt. z ibidē ioh̄as prius baptizauit. z statim capitis obtruncatiōe vterq; martyriū cōsumauit. **D** Decollar⁹ ē aut br̄s iacob⁹. viij. Kal. aprilis. i annūciatiōne dñica. z. viij. Kal. augusti cōpostellā trāstat⁹ ē. et. iij. Kal. ianuarij sepult⁹. q; sepulchri ei⁹ fabrica fuit ab augusto vsq; ad ianuariū prelata. Statuit igit ecclia vt festū ei⁹. viij. Kal. augusti i tpe. s. mag⁹ p̄gruo dberet vniuersalē celebrari. Decollato at iacobo vt Iohannes belet⁹ ait q; hanc

De sancto Iacobo maiore

trāslatōem diligēte exequit. discipuli ei⁹ corpus nocte timore iudeoz rapiētes nauī illd iposuerūt. et sepulturam diuine puidētie cōmittētes nauez sine regimie cōscēderūt et angelo dñi duce ī galiciā in regno lupe applicuerūt. Erat ei in hyspania regina qdā sic dicta nomine et merito vite Deponētes igitur corp⁹ dñi nauī sup qndā magnū lapidē illd deposuerunt. q lapis mox vt cera corpī cessit. et in sarcophaguz corpī semirabiliter coaptauit. Ingridiētes igit discipuli ad lupā dixerunt. Dñs iesus xps mittit ad te corp⁹ discipuli sui. vt quē nolūsti suscipe viuū suscipias de functū. Et narrātes ei mirāculū q̄liter illud sine regimie illuc aduēssz locum ad ei⁹ sepulturā pgruū petierūt. Qd dñi regina audissz vt dicit idē Iohannes beletb. eos in dolo ad qndā vīruz crudelissimū. vel fm alios ad regē hyspanie destinauit. vt ei⁹ sup hoc p̄sensum hērent. Quī eos cepit et ī carcere reclusit. Cū autē ille discūberet angel⁹ dñi carcerē apuit et eos libere abire p̄misit. Qd cū ille cognissz velocit post eos milites q̄ eos capere destinauit. Cū autē milites illi pōtē trāsrēt fracto ponte oēs ī flumie sunt submersi. Qd ille audiēs p̄nia duct⁹ sibi et suis metuens misit post illos rogās vt ad se redirēt. et q̄qd vellēt ad libitū ipetrarēt. Illi autē redierūt et populū ciuitat⁹ ad fidē dñi puerterūt. Qd lupa audiens vehemēter doluit. et redcūtib⁹ ad se discipul⁹ et assensum regis apientib⁹ illa rñdit. Accipite boues q̄s habeo in tali loco vlt̄ mōre et plaustz iūgite. ac corpus dñi vestri deferte et locū sicut voluerit⁹ edificare. Hec autē lupina cogitātōe dicebat. Sciebat ei⁹ boues thauros esse indomitos et siluestres. et ideo putauit q̄ nō possent iūgi nec applicari. vlt̄ si iūgerent huc illucq̄ discurrerēt et sic currū dissiparēt et corp⁹ deijcerēt et ipos necarēt. Sed nō ē sapia q̄ deū. Illi autē dolū ei⁹ nō cogitātes mōrem ascedūt. et draconē quēdā spirātē et in

eos irrūentē cruce opposita p̄ mediūz vētrē scindūt. Facto etiā signo crucis sup thauros velut agnī subitō māsue scūt. et eos iūgētes corp⁹ sc̄ti Iacobi cū lapide sup quē positu fuerat in curru posuerūt. Boues autē sine alicuius regimie corpus ī mediū palatiū lupe detulerūt. Qd illa audiens et stupens credidit. et christiana effecta oia q̄ petierūt tribuit. et palaciū ī eccliam scō iacobō dedicās magnifice ipsā dorauit. et in bonis opib⁹ vitā finiuit. Vir qdā noīe Bernard⁹ d ep̄atu mutinē. vt ait Calixt⁹ papa dū cap⁹ et catena tus in p̄fundo turris posu⁹ effsz et semper b̄tm iacobū inuocaret apparuit ei sc̄ctus iacob⁹ dicēs. Veni seque me ī galiciā. Et p̄fract⁹ catenis cū disparuissz ille vincul⁹ ad collū suspēsis ad sūmitatē turris p̄scēdit. et inde sine aliq̄ lesiōe vnicū saltū fecit. cū tñ turris sexaginta cubitoz altitudinē possiderz. Quis dā vt ait Beda cū enorme p̄ctm plurimū cōmississz. et ep̄s p̄fiteatē absolucere timuissz. hoīem illū cū cedula in q̄ illud p̄ctm sc̄ptū erat ad sc̄tm iacobū misit. Cū ḡ in festo eiusdē cedulā sup altare posuissz. et sc̄tm iacobū vt illd peccatū deleteret suis meritis exoraret. cedulā postmodū apuit et penit⁹ deleterū inueniēs deo et sc̄to iacobo gr̄as reddidit et factū oib⁹ publicauit. Triginta viri de lorhorigia vt ait Ubert⁹ hys sunt in⁹ circa annū dñi. D. lxx. ad sanctū Iacobū p̄perātes. oēs vno excepto fidē sibi mutui fuitij p̄miserūt. Unus igit illoz infirmat⁹ q̄ndecim dieb⁹ a socijs expectat⁹. sz tādē a cūctis relinq̄ et a solo illo q̄ fidē nō p̄miserat ad pedē mont⁹ sc̄i michael⁹ custodit⁹. sz adue spāscēte die morit⁹. Tūc autē p̄p̄ illi⁹ loci solitudinē et defuncti p̄sentia et iminentē noct⁹ caliginē et gent⁹ barbarē feritatē valde timuit. Sed statim beatus iacobus in specie eq̄tis sibi ap̄parēs et cū consolās ait. Trade mihi hunc mortuū et tu ascede post me sup equū. Sicq̄ illa nocte ante solis ortū

De sancto Jacobo aplo maiore

dietas quidecim pagentes ad montes
gaudij q̄ est dimidia leuga circa sc̄m
iacobi puenit. ibiq̄ sanctus iacobus
vtrūq̄ deposuit. p̄cipies vt canonicos
sancti iacobi ad sepeliendū pegrinū
mortuū puocaret z suis socijs diceret
q̄ ppter fidē fractā eoz pegrinatio nil
valeret. Qui iussa cōpleuit et stupenti
bus socijs de ei⁹ itinere ea q̄ sc̄us Ja
cobus dixerat intinuit. **E** Lento
nīcus q̄dā vt ait **Calix** papa cum fi
lio suo circa añū dñi. **M. xx.** ad sanctū
Jacobū pgens et i vrbe tholosa ḡtia
hospitādū diuerēs ab hospite inebri
atur z ab eo i malha argēreus cyph⁹
abscōdit. **D**ane igit̄ exētes q̄si latro
nes inseq̄ns reuocauit. et q̄ cyphū ar
genteū furatū fuerit ei⁹ obiecit. Qui
cū diceret q̄ punire eos faceret si ap̄
eos cyphū inuēre possz. et cū apta mal
ha inuē⁹ fuisset p̄in⁹ ad iudicē rapiū⁹
Data ḡtia omia q̄ habebāt hospiti
tradunt. z vn⁹ eoz ad suspēdiū iudica
tur. Sed cū p̄ filio z fili⁹ p p̄re mo
ri veller tādē filiū suspendit. z p̄ ad
sc̄m iacobū merēs p̄gredit. Igit̄ post
triginta sex dies rediēs z ad corp⁹ filij
diuerēs sup eū lamētabiles voces p
mebat. z ecce filiū suspēsus p̄olari ip
sum cepit dicēs. **D**ulcissime p̄ne fleue
ris. qz nūq̄ mibi sic bñ fuit. qm̄ huc
usq̄ sc̄us iacobus me sustentat z celesti
dulcedie refocillat. **Q**d p̄ audiēs ad
vrbe cucurrit z veniēs populū filiū
pegrinū incolumē deposuerūt et hospi
tē suspēderūt. **R**efert **Hug.** de san.
vic. q̄ cuiusdā pegrino ad sc̄m iacobū
p̄genti diabolus i specie sc̄i iacobi ap
paruit. z de miseria p̄sentis vite pla cō
memorās felicē se esse si ob honorē suū
se necaret asseruit. q̄ mox gladiū arri
puit. z p̄in⁹ seipm occidit. **E**t cū ille i
cuius domo hospitatus fuerat suspe
ctus haberet z mori plimū formida
ret. cōtinuo q̄ mortu⁹ fuerat reuixit. as
serens q̄ dum demō qui mortē suase
rat ad supplicia ipm durisset bt̄us ia
cobus mox occurrit. z ereptū ad thro

nū iudicis deduxit. z accusantib⁹ bino
nib⁹ vt vite restitueret obtinuit. **Q**ui
dā inuēis de territorio lugduñ. vt nar
rat **Hugo** abbas cluniacē. q̄ ad san
ctū Jacobū frequēter cū deuotōe ma
gna ire solebat. q̄dā vice dū illuc ten
dere veller nocte illa in fornicatōez la
p̄sus est. **P**ergēti igit̄ nocte quadā dia
bolus in specie sc̄i iacobi apparuit di
cēs. **H**osti q̄ sum. **N**egāti illi dixit oia
bol⁹. **E**go sum iacobus apls quē singu
lis annis visitare p̄sueuisti. **S**cias q̄
multū de deuotōe tua gaudebā sz nu
p de domo tua egrediēs i fornicatōez
incidisti. z nō cōfessus ad me accedere
p̄sumpsisti. q̄si tua pegrinatio deo et
mibi placere possit. **N**ō sic expedit. sed
q̄cūq̄ ad me pegrinādo venire deside
rat. prius pctā sua p cōfessionē debet
pādere. et post pegrinādo eadē cōmis
sa punire. **E**t his dicz demō euauit.
Tūc inuenis anxiat⁹ domū suā redi
re z peccata sua p̄fiteri deinde iter rei
cipe disponebat. **E**t ecce diabolus ap
parēs itez in specie apli hoc oīno dis
suasit. asserēs q̄ pctm illd nllō mō sibi
fmitteret nisi penit⁹ genitalia sibi mē
bra secaret. beatior aut foret si se vellz
occidere z p ei⁹ noie martyr esse. **I**n
uenis igit̄ nocte socijs dormiētib⁹ gla
diū accipiēs genitalia sibi p̄cidit. **D**ei
de eodē cultro se p ventrē trāsfixit. **E**t
p̄gefacti socij hoc vidētes z plimū for
midātes p̄in⁹ aufugerūt. ne suspecti
de homicidio haberet. vtz cū fouea ei
paretur q̄ fuerat defunctus reuixit. et
cūctis fugientib⁹ z stupētib⁹ q̄ sibi ac
ciderāt enarrauit dicēs. **C**ū me ad sug
gestionē demonis occidisset demōes
me capiētes versus rhomā deducebāt
Et ecce post nos bt̄us Jacobus p̄tinus
cucurrit. z demōes de fallacia plimū
inrepaui. **C**ūq̄ adinuicē diuit⁹ dis
ceptarent cogēte bt̄o iacobo ad q̄dā
pratū venimus vbi ego beata cū ml
tis sanctis colloquens residebat. **C**ui
cū bt̄us Jacobus p me cōquest⁹ fuisset
illa plimū demōes inrepaui. z me vi

De sancto Iacobo aplo maiore

re restitui pcepit. Btū igit iacob me
suscipiēs uite reddidit vt videret. Post
triduū ergo solis in illo cicatricibz re/
manētibz iter arripuit. z inuētis socijs
oia p ordinē emarrauit. ¶ Fran
cus qdā vt ait Calixtus papa circa an
nū dñi. **D.** c. cū vxore z filijs ad san/
ctū iacobū ibat. tū volēs mortalitatez
q erat in frācia fugere. tū sanctū iaco/
bū cupiēs visitare. Qui cū ad vrhem
pāpilonā vēisset vxor eius ibidē obiit.
z hospes totā illius pecuniā sibi cum
iūmēto q vehebant pueri vsurpauit.
ille autē desolat⁹ incedēs pueros qdā
in humeris portauit. qdā ad manuz
trahēbat. Qui vir cū asino cōpassione
cōmotus occurrēs sibi asinū cōmoda
uit vt sup illū pueri veherent. Qui cū
ad sanctū iacobū puenisset eidē vigi/
lanti et orāti scūs iacob apparuit. et
an se cognosceret reqsuiuit. Qui negāti
ait. Ego sum iacob apls q tibi meuz
asinū cōmodaui z itez accōmodo re/
uertēti. Sed scito pnosens q hospes
tuus de solario corruēs moriet. et oia
q tibi abstulerat rehabeb. Que cū oia
pignissent ille domū ler⁹ redijt. et pue
ris de asino depositis asin⁹ statim dis
paruit. Quidā mercator a qdā tyrā
no iniuste spoliat⁹ in custodia teneba
tur. q deuote sanctū iacobū in sui au/
piliū inuocabat. Cui scūs iacob vigi
lantibz custodibz apparuit. z vsqz ad
curris sūmitatē ipm pduxit. Statimqz
curris adeo se inclinauit q ipius sum
mitas terre eq̄lis fuit. de q sūnt saltu d
scendēs solut⁹ recessit. Quē custodes
inseqntes licz iuxta eū pgerēt. tñ ipm
videre nō poterāt. Dū tres milites vt
ait ybertus bisuntin⁹ lugdunēsis dō
cehis ad scm iacobū pgerēt vn⁹ eoruz
a qdā muliercula rogat⁹ sacculū ipius
amore scī iacobi sup equū suū porta/
bat. Deinde quendā infirmū in viā d
ficiētē inueniēs ipm sup equū posuit
z infirmi burdonē cū sacculo mlieris
accipiēs equū parit sequebat. Sz fer/
uore solis et labore itinēris fract⁹ cum

galiciā aduēssz infirmitate quissima
laborauit. Quz a socijs de salute aie
rogaret. ille tribz diebz exiit murt⁹. Sz
qto die socijs eius mortē expectātibz
guis suspirās ait. Btas deo z scō iacobi
qz eius sum meritis liberatus. Cū eni qd monebat⁹ facere vellē de/
mones ad me venerūt me tā guis con
stringentes vt nihil qd ad salutē anie
ptineret aliqtenus loq possem. Vos
qppe audiebā. sed prius rñdere n pote
rā. Nūc autē scūs iacob huc intrauit.
ferens in sinistra manu sacculū mlieris
in dextra baculū paupis q̄s in viā ad
iuuērā. ita vt burdonē p lācea et saccu
lū p scuto haberet z demōes q̄s irat⁹
aggrediēs eleuato baculo terruit z in
fugā puerit. Nūc g ecce beati iacobi g
tia me liberauit z loquelā restituit. Glo/
cate g sacerdotē ad me. qz diu i hac vi
ta esse nō possum. Et peresus vni eo/
rū dixit. Amice noli āmodo dño tuo
militare. qz faciter est dñatus z ma/
la morte in primo moritur⁹. Septio
autē socio cū ille dño suo hoc dixissz ille
p nihilo hoc dicens z se emēdare pte
nēs post modicū lancea i bello pssus
interijt. ¶ Cū cuidā viro de vizi
laco vt ait Calixtus papa ad scm iacobi
pperātī pecūia defecissz. z ille mē
dicare erubesceret. sub qdā reqescēs ar
bore somniabat q scūs iacob eū pa/
scebat. Euigilās igit sub cinericiū pa/
nē ad caput reppit d q qndecim diebz
vixit qusqz ad ppria fimeauit. Singu
lis eni diebz sufficiēter bis d eo come/
dens. seqnti die ipm i sacculo integz
inueniebat. Refert Calixt⁹ papa q
ciuis qdā barchinone vbis circa an/
nū dñi. **D.** c. ad scm iacobū veniens
hoc solū postulasse d: ne deinceps ab
aliqbz hostibus capez. Rediēs igit p
siciliā in mari a saracenīs capiz. z plu/
ries ab eis p nundinas vendiz. sed tñ
sp catene qbz ligatus fuerat soluebat⁹
Cum autē iam tredecī vicibz venditus
fuisset z duplicibz catenis astrict⁹ cē
z ille beatū iacobū inuocaret. sanct⁹ ia

De sancto Christofero

ebus eidem apparuit dicens. Quoniā in ecclesia mea cōsistens. postposita salute anime liberatōem tui corpis postulasti. ideo in hec picula incidisti. sed quia dñs misericors est misit me ut te redimā. Statimq; ruptis cathenis p terras et castella saracenoꝝ partē quādam cathene in testimoniū hui⁹ miraculi ferens ad terrā suā cunctis videntibus et stupentibus rediit. Cū enī cum alijs cape volebat visa cathena territus p̄tinus fugiebat. Sed cū leones alijs fere in eū p̄ deserta gradientē vel lentē insurgere mox visa cathena p̄cutiebant terrore nimio. et in fugā p̄tinus vertebant. Anno dñi. M. cccxxvij. in vigilia sancti iacobi in q̄dam castro qd̄ dicit̄ pratu inter florētā et pistoriū sito. iuuenis qdā rustica quadā simplicitate deceptus i segetes tutorū sui ignē apposuit. eo qd̄ hereditatē suāz sibi usurpare volebat. Tene⁹ igit et confessus ad caudā equi trahēdus incendio adiudicatus est. Qui peccatū p̄fite⁹ tens et sc̄to iacobo se deuotens cū sup̄ terrā petrosam in sola camisia diutius tractus fuisset. nec i corpe nec in camisia sensit aliquā lesionē. Tandē ad palum ligat. ligna vnde cūq; cōgerunt. igne supposito ligna et vīcula cōburūtur. s; ip̄o semp̄ beatū iacobū inuocāte nec in camisia nec in corpe aliq̄ lesio reperitur. Quē dum in ignē vellēt iterato iactare. a populo eripit. et de⁹ i apostolo suo magnifice collaudat

Legenda xcy **A**
De sancto Christofero

Christoferus ante baptismū dicebat reprobus. sed postmodū christoferus dictus est. quasi christū ferens. ex eo. s. qd̄ christū quatuor modis portauit. s. in humeris p̄ translationē. in corpe p̄ macerationē. in mente p̄ deuotionē. in ore p̄ p̄fessionē vel p̄dicatōz
Christoferus genere cha **B**

naneus p̄cerissime stature vultuq; terribilis erat. et duodecim cubitos i lōgitudine possidebat. Qui ut in q̄busdam gestis suis legi cum staret cum quodaz rege chananeo:ū venit sibi in mentem ut maiorē principem qui in mundo esset quereretur. et ad eundē se cum moraturus accederet. Venit igitur ad quendā maximū regem de quo generalis fama habebat qd̄ maiorem mūdus principē non haberet. Quē rex videns libenter recepit et in sua curia manere fecit. Quadā autem vice ioculator quidam cantōem coram rege cantabat in qua frequenter diabolum nominabat. Rex autem cum fidē christi haberet quādocūq; diaboluz nominari audiebat: protinus in faciē suā crucis signaculuz imprimebat. Quod videns christoferus plurimūz admirabat cur hoc rex ageret: et quidnam huiusmodi signū sibi velleret. Cū autem de hac re regem interrogaret. et ille hoc sibi māifestare noller: respōdit christoferus. Nisi mihi hoc dixeris tecum ulterius non manebo. Quā propter coactus rex dixit ei. Quando cūq; diabolu nominari audio: hoc signo me munio. timens ne in me potestatem accipiat. mihiq; noceat. Cui Christoferus dixit. Si diabolus ne tibi noceat metuis. ergo ille maior et potentior te esse conuincitur quem tu tantum formidare probaris. Frustratus igitur sum spe mea putans qd̄ maiorem et potentiozem mundi dominum inuenissem. Sed iam nunc valeas: quia ipsum diabolū quere re volo ut ipsum mihi in dominū assuam: et eius seruus efficiat. Discessit igitur ab illo rege et diabolū quere re properabat. Cum autem p̄ quādam solitudinem pergeret. vidit magnā multitudinē militū. quorū quidam miles ferus et terribilis venit ad eum et quo nam p̄geret req̄siuit. Cui christoferus respondit. Gladio quere re dominū diabolū ut ip̄m i dominū

De sancto Christofero

mibi assumam. Cui ille. Ego sum ille
quē queris. Bauisus christofer⁹ se si-
bi in seruū ppetuū obligauit ⁊ ipm p
dño suo accepit. Cū g̃ ambo pgerēt ⁊
in qdā viā cōmuni qndā cruce erectaz
inuenissent. mox vt diabol⁹ ipaz cru-
cem vidit territ⁹ fugit. ⁊ viā deserēs p
asperā solitudinē christoferū duxit. et
postmodū ipm ad viā reduxit. Qd vi-
dēs christoferus ⁊ admirās interroga-
uit illū cur intantū timēs viā planam
reliq̃rit ⁊ tantū deuīās p tā asperā so-
litudinē ierit. Qd cū ille nullaten⁹ si-
bi indicare veller dixit christofer⁹. Ni-
si mihi hoc indicaueris statī a te disce-
dā. Quapropt̃ cōpulsus diabol⁹ dixit
ei. Quidā hō qui dicat christ⁹ in cru-
cē affixus fuit. cū⁹ crucis signū cū vi-
deo plīmū ptimesco ⁊ territus fugio.
Cui christofer⁹. Ergo ille christ⁹ ma-
ior ⁊ potērior te est. cū⁹ crucis signum
intantū formidas. Inuacuū igit̃ labo-
raui. nec adhuc maiore pncipē mundi
inueni. Jā nūc valeas. qz te volo dese-
rere ⁊ ipm xp̃m inq̃rere. Cū igit̃
dixit oīū q̃sistz q̃s nā sibi christi noticiā
indicaret. tādē ad quēdā heremitā de-
uenit q̃ sibi christū pdicauit. ⁊ in eius
fide ipm diligēter instruxit. Dixitqz he-
remita christofero. Rex iste cui fuire
desideras istud req̃rit obsequiū. qz te
freq̃nter ieiunare optebit. Cui christo-
ferus. Aliū a me req̃rat obsequiū qz
istā rem nequaq̃ agere valeo. Rursus
heremita. Multas quoqz orōes te si-
bi facere optebit. Cui christofer⁹. Ne-
scio qd sit hoc nec hmoi obsequiū pfi-
cere possum. Cui heremita. Hosti talē
fluuiū in q̃ multi trāseūtes piclitant⁹ ⁊
peunt. Cui christofer⁹. Noui. Et ille.
Cū pcere stature sis ⁊ fortis viribus
si iuxta fluuiū illū resideres. ⁊ cūctos
traduceres regi xp̃o cui fuire dsideras
plīmū gratū esset. et spero q̃ ibidem se
tibi manifestaret. Cui christofer⁹. Vt
qz istud obsequiū agere valeo. ⁊ me si-
bi in h̃ futuri pmitto. Ad pdictum
igit̃ fluuiū accessit ⁊ ibidē sibi habita-

culum fabricauit. portāsqz loco baculi
qndā particā in manib⁹ q̃ se in aq̃ su-
stentabat ⁊ oēs sine cessatiōe trāsferre
bat. Euolutis multis dieb⁹ cū in do-
mūcula sua q̃scerz audiuīt vocē cuius-
dā pueri se vocātis et dicētis. Christo-
fere vēi foras ⁊ meipm traducas. Cō-
citus christoferus exiit sed neminez
repperit. Rediēsqz in domūculā suā p-
dictā. itez vocē se acclamātis audiuīt
Qui rursus foras cucurrit. sz nemine
inuenit. Tercia vice ab eodē vt p̃us vo-
catus exiit. et puez qndā iuxta ripam
fluminis inuenit. Qui christofez vt se
traduceret obnixē rogauit. Christofo-
rus igit̃ puez sibi i humeris eleuans
⁊ baculū suū accipiēs flumē trāscur-
trāuit. Et ecce aq̃ fluminis paulatim
intumescēbat. et puer instar plūbi gra-
uissime pōderabat. q̃ntoqz magis p-
cedebat tāto ampli⁹ vnda crescebat. ⁊
puer magis ac mag⁹ christoferi hūme-
ros pōdere itolerabili dep̃mebat adō
vt christoferus i angustia mltā posu-
isset. ⁊ se piclitari plīmum formidaret
Sed cū vix euasissz ⁊ fluuiū trāsfretas-
set. puez i ripa deposuit ei⁹ dixit. In
magno piculo puer me posuisti ⁊ adō
pōderasti q̃s. totū mūdū sup me ha-
buissē vix maiora pōdera p̃sensissē.
Ad quē puer r̃ndit. Ac mireris chri-
stofere. qz nō solū sup te totū mūdum
habuisti. sed etiā illū q̃ creauit mūdū
tuis humer⁹ baiulasti. Ego enī sum
xp̃s rex tuus cui in h̃ ope ipe deseruis
Et vt me vez dicere cōprobes cū per-
trāsieris baculū tuū iuxta domūculaz
tuā in terrā fige ⁊ mane ipm floruisse
et fructificasse videbis. Statimqz ab
oculis eius euauit. Veniēs igit̃ chri-
stoferus cū baculū suū in terrā fixisset
mane surgens inuenit ipm ad modū
palme frōdes et dactilos ptulisse. P-
hoc autē samon ciuitatē licee venit. v-
bi dum eoz lingua nō itelligeret ora-
uit dñm vt illius lingue sibi pcederet
intellectū. Dū autē in p̃ce cōsisteret tu-
dices eū insanū putātes eū reliq̃runt.

De sancto Christofero

Affecutus christofer⁹ qđ petebat vul-
tū opiens ad loca certamis vēit. z xpī
anes qđ torq̄bantur in dño p̄fortabar.
Tunc vn⁹ ex iudicibz in faciē eū pcu-
sit. Cui christofer⁹ vultū discooperiēs
dixit. Nisi christian⁹ essem meā proti-
nus iniuriā vindicasse. Tūc christo-
ferus virgā suā in terrā fixit z vt ppter
p̄uersionē populi fronderet dñm ero-
rauit. Qđ dñs p̄tin⁹ factū fuisset octo
milia hominū crediderūt. Rex autē. cc.
milites qđ eū ad se adducerēt misit. Et
cū eū orantē inuenissent. z sibi hoc in-
timare timerēt itez toridē misit. Qui
et ipī cū eo orāte p̄tin⁹ orauerūt. Sur-
gēs christoferus dixit eis. Quid q̄rit⁹
Qui eius vultū vidētes dixerūt. Rex
misit nos vt te ad ipm̄ vinctū ducam⁹
Quibz christoferus. Si ego voluero
nec solut⁹ nec ligat⁹ a vobis duci po-
tero. Dicit ei. Si ergo nō vis vade li-
ber quocūqz volueris z nos regi dice-
mus qđ te nequaqz inuenim⁹. Non ita
inquit. sed ego vobiscū vadā. Ip̄e au-
tem eos ad fidē cōuertit. et ab eis ma-
nus sibi tergo ligari fecit. et se regi vin-
ctū p̄sentari. Quem rex videns territ⁹
est. z de sede sua p̄tinus corruit. Dein-
de a seruis suis leuat⁹ de noie suo z pa-
tria eū interrogauit. Cui christoferus
Ante baptismū reprobz dicebar. nūc
autē christoferus vocor. Cui rex. Stul-
tū tibi nomē iposuit christi. s. crucifi-
xi. qui nec sibi p̄fuit nec tibi p̄desse po-
terit. Nūc ergo chananee malefice q̄re
nō sacrificas dñs nostris. Cui christo-
ferus. Recte vocaris dagnus. qđ tu es
mors mūdi. soc⁹ diaboli. dñj autē tui
sunt opa manūz hominū. Cui rex.
Inter feras nutrit⁹ es z nō potes nisi
feralia et hoibz incognita loq̄. Nūc er-
go si sacrificaueris magnos honores
a me p̄sequeris. sin autē supplicijs p̄su-
meris. Nolentē ergo sacrificare i carce-
rē mitti iussit. ac illos milites qđ ad xpō-
fēz missi fuerāt p xpī noīe decollari fe-
cit. Deinde duas formosas puellas qđ
rū vna dicebat nicea z altera aqlina se

cū in carcere recludi fecit p̄mittens eis
m̄ta mūera si eū ad peccādū secū alli-
cerēt. Qđ vidēs christofer⁹ p̄tin⁹ oza
tōz se dedit. sed cū a puellis plausu ma-
nuū z amplexibz vrgeret surrexit z ait
illis. Quid q̄rit⁹ z ob quā causaz huc
introduce estis. At ille claritate vult⁹
eius p̄terite dixerūt. Miserere nři sã-
cte dei vt in deū quē p̄dicas credere va-
leamus. Qđ audies rex eas ad se du-
ci fecit dicēs. Ergo et vos seducte estis
Per deos iuro qđ nisi dñs sacrificauerit
mala morte p̄bitis. Que rñdere
Si vis vt sacrificem⁹. iube plateas mū-
dari. z oēs ad tēplū p̄gregari. Quo fa-
cto cū ille introissent tēplūz soluentes
cingulū suū posuerūt in colla deorum
z ad terrā trahētes in puluere p̄frega-
rūt. dixerūtqz astantibz. Ite z vocate
medicos vt curēt deos v̄ros. Tūc iussu
regis aqlina suspendit. et ligato ad
ei⁹ pedes ingenti saxo mēbra ei⁹ om-
nia dirūpuit. Que cū migrasset ad do-
minū. foroz ei⁹ nicea in ignē p̄iact. s. i
de illesa exiens p̄tin⁹ decollat. Post h
christofer⁹ regi p̄sentat. Qui iussit eū
virgis ferreis cedi z cassidē ferreā z ig-
neā in caput ei⁹ poni. Deinde scamnuz
ferreū fieri fecit. et christofēz ibidem li-
gari. z ignē iniecta pice succēdi. Sed i-
star cere scānū p̄fringit. z christoferus
illefus egredit. Deinde iussit eū ad sti-
pitē ligari. et a. cccc. militibz sagittari.
Sagitte autē oēs in aere suspēdebant.
nec ipm̄ aliqđ cōtingere potuit. Rex au-
tē putans ipm̄ a militibz sagittatū cū
eidē insultaret subito vna de sagittis ab
aere veniēs z retro se verrēs regē i ocu-
lo pcussit et ipm̄ p̄tin⁹ excecavit. Cui
christoferus. Crastina die p̄sumādus
sum. Tu igit tyrāne lutū de sanguine
meo facies. oculū inunges z sanitates
recipies. Tūc iussu regis ad decollan-
dū ducit. et ibi sua orōe decollat. Rex
autē modicū de sanguine eius accipiens
z sup oculū suū ponens ait. In nomi-
ne dei z sancti christoferi. Et cōtinuo
sanus effect⁹ est. Tūc rex credidit dñs

De septē dormientibus

Preceptū vt si q̄s deū et sanctū christofe-
rū blasphemaret cōtinuo gladio ferire-
tur. Ambro. aut in p̄fatioe sic ait de h
martyre. Christofero tante p̄tutis cu-
mulū z doctrine grām dñe p̄tulisti vt
q̄draginta octo milia hoīm de gentili-
tatis errore ad christiani dogmat̄ cul-
tū choruscantibz miracul̄ reuocauit. q̄
q̄ niceā z aquilinā publico lupanari
longo tpe sub meretricia sorde famu-
lātes ad castitat̄ habitū puocauit. eas
demq̄ coronā p̄cipe edocuit. p̄p̄ea in
ter igneū rogū ferreo scāno p̄stric⁹ nī
miū calozē nō timuit. atq̄ p̄ diē itegz
omniū militū sagittis trāssigi nō po-
tuit. Ceterz vna ex his carnificis ocu-
lū collisit. cui tñ beati martyris cruoz
mixtus cū terra lumē restituit. z corpi
cecitate tollēdo illuminauit z mentem.
Nā z ap̄d re veniā impetrauit atq̄ vt
morboz z infirmitates repellat suppli-
citer obtinuit.

Legenda xcvi.

De septem dormientibz

Septem dormientes in

ciuitate ephesi orti sūt. De-
cius aut impator p̄sequens
xp̄ianos cum vēisset ephē-
sum iussit edificari tēpla in medio ciui-
tatis. vt oēs cū eo mīserent sacrificijs
idoloz. Cū ergo oēs christianos inq̄-
ri iussisset. z vinctos aut sacrificare aut
mori cōpelleret. tātus penaz terror cū
ctis inerat q̄ amicus amicū z filiū pa-
ter. z p̄cem fili⁹ abnegabat. Tūc in il-
la vrbe inuēti sunt xp̄iani septē. mari-
mianus. malch⁹. marcian⁹ dionysius
iohānes. serapion. z cōstantin⁹. Qui
hoc videntes nimis dolebāt. Et cū es-
sent p̄mi palaciū sacrificia idoloz sper-
nētes in domo sua se celabāt z ieiunhs
z orōibz vacabāt. Accusati igit aū de
ciū statuunt. z cōprobatī faciter xp̄ia-
ni dato eis resipiscēdi spacio vsq̄ ad re-
ditū decij dimittunt. At illi p̄monitiū
suum interim inter paupes expēdētes
inuito p̄silio in monte celion secesserūt.

z ibi esse secretius decreuerūt. Dicit er-
go sic latentes vnus eoz sp̄ ministra-
bat. z quoties intrabat vrbe figura se-
mendici z habitu vestiebat. Cū ḡ de-
cius in vrbe redisset z eos ad sacrificiā
dū p̄quiri iussisset malchus mīster eo-
rum territ⁹ ad socios redijt. z eis furo-
rem impatoris indicauit. Qui cū ḡui-
ter terrerent. malchus allatos panes
eis apposuit. vt cibo p̄fortati fortiores
ad p̄lium redderent. Postq̄ aut cena-
bāt sedentes z colloq̄ntes in luctu z la-
chrymis subito sicut deus voluit dor-
mērūt. Hanc factoz cu3 q̄siti fuissent
z inueniri nō possent z deci⁹ dolerz q̄
tales iuuenes p̄didisset. accusati sūt q̄
hucusq̄ in monte celion latuissent. et
sua xp̄ianis paupibz erogantes in suo
p̄posito p̄manerēt. Iussit ergo decius
vt p̄ntes eoz adessent. z cōminat⁹ est
eis mortē nisi de eis dicerēt quicqd̄ sci-
rent. Illi aut eos similiter accusauerūt.
z diuitias suas paupibz expēdisse con-
questi sunt. Tūc cogitās qd̄ de eis fa-
ceret nutu dei iussit os spelūce lapidi-
bus obstrui vt ibi morerent fame z in-
opia circūclusi. Qd̄ ministri qd̄ fecer-
rūt. Et duo christiani theodor⁹ z rufi-
nus eoz martyriū describētes caute i-
ter lapides posuerūt. Dormio igit de-
cio. z tota illa generatōe post ānos. ccc.
lxxij. āno. xxx. imperij theodosij pullu-
lauit heresis eoz q̄ negabant resurre-
ctōem mortuoz. Unde trīstis theo-
dosij xp̄ianissim⁹ impator q̄ fidē taz
impie agitari videbat indutus cilicio
sedens in interiori loco p̄ singulos di-
es flebat. Qd̄ videns mīsericors deus
p̄solari lugentes z p̄firmare spem de
resurrectōe voluit mortuoz et thesau-
rū sue pietat̄ agiens ita p̄dictos mar-
tyres suscitauit. Hic siq̄dem in cor-
cuiusdā ciuis ephesi vt in illo mōte e-
dificaret stabula pastoibz suis. Lemē-
tarijs spelūcā apientibz surrexerūt sc̄i
z seinuicē salutantes putabāt se tātūz
vna nocte dormisse. z p̄dianā tristitiā
recordantes interrogauerūt malchuz

De septē dormientibus

qui eis misrauerat qd de eis Decius decreuisset. At ille respōdit. Sicut dixi in sero q̄siti fuim⁹ vt idolis imolemus. Ecce qd de nobis cogitat impator. Rūdit maximianus. Et deus scit q nō sacrificabim⁹. Lūqz socios confortasset iussit malcho vt emper⁹ panes ad urbē descēderet z plēs q̄ heri afferēs panes qd iussisset impator rediens nūciaret. Tollens g malch⁹ qn q̄ solidos de spelūca exiit. z videns lapides miratus est. Sed aliud cogitā parū de lapidibz cogitauit. Ueniens igit rimidus ad portā vrbis valde miratus est vidēs suppositū signū crucis. Unde p̄gens ad alterā portā dū idē signū inuenit vltra modū miratus est. Vidēs oēs portas signo crucis appositō. et muratā ciuitatē. signāqz se ad primā portā rediit se existimās somnare. Unde se p̄firmās z vultū opiens urbē ingredit. z veniēs ad venditores panū audiuit hoīes loq̄ntes de christo. et amplius stupefactus ait. Quid est inq̄t q̄ heri nemo audebat xp̄m nominare z nūc omnes xp̄m confitētur. puto q̄ hec nō ē ephesoz ciuitas qz aliter edificata est. sed aliā ciuitatē nescio talē. Et cū interrogās audisset hanc esse ephesum errare veraciter se putauit z redire ad socios cogitauit. Accesit tñ ad eos q̄ panē vendebāt. Et cūz argenteos prulisset mirati venditores dicebant adinuicē q̄ ille iuuenis antiq̄uū thesaurū inuenisset. malch⁹ vero eos adinuicē loq̄ntes videns putabat q̄ vellēt eū trahere ad impatorē. z teritus rogauit eos vt se dimitterēt z panes z argenteos retinerēt. At illi tenētes eū dixerūt ei. Unde es tu. qz thesauros antiquoz impatorū inuenisti. indica nobis z erimus socij tecū et celabimus te qz aliter celari non potes. Malchus s̄o nō inueniebat quid diceret illis p̄ timore. Illi s̄o vidētes eū tacētē misso fune i collo ei⁹ trahēbāt p̄ vicōs vsqz in mediū ciuitatis. Et exiit rumor ad oēs q̄ qdam iuuenis thesau-

ros inuenisset. Congregatis ergo ad eū vniuersis z eū miratibz volebat eis sacrificare q̄ nihil inuenerat. Et circūspiciēs oēs a nemine cognosci poterat. Et p̄spiciēs in populū volebat cognoscere aliquē de p̄sanguineis suis quos veraciter viuere putabat. et nullū inueniēs stabat q̄si infans in medio populi ciuitatis. Qd cū audisset sanct⁹ Martinus ep̄us z antipater p̄cōsul q̄ nup̄ in urbē aduenerat mādauerūt ciuibz vt eum caute adducerēt et argenteos eius. Lūqz a ministris traherēt ad eccliam. putabat q̄ duceret ad impatorē. Ep̄s igit et p̄cōsul mirātes argenteos iterrogauerūt eū vbi thesaurū incognitū inuenisset. At ille respondit se nihil penitus inuenisse. sed d̄ sacculo pentū suoz eisdē denarios habuisse. Et interrogatus cuius ciuitatis esset respondit. Bene scio q̄ hui⁹ ciuitatis sum. si tñ hec est ciuitas ephesoz. Proconsul dixit. Fac venire gentes tuos vt testent̄ p̄ te. Quos cum nomiasset et nullus eos cognosceret dicebant cum se fingere vt aliquo modo euaderet. Et ait p̄consul. Quō credimus tibi q̄ hoc argentū parentū tuoz fuerit cū sc̄ptura ei⁹ habeat pl⁹ q̄ tricētos septuaginta septē ānos. z sit p̄moz diez decij ipatoris. et in nullo siles sint argēteis n̄is. et quō p̄ntes tui ān tātū tps fuerūt. tu s̄o iuuenis vīs decipere sapiētes z senes ephesi. Idcirco inbebo te legibz tradi donec p̄fitear⁹ qd inuēisti. Tūc p̄cidens malch⁹ an eos dixit. Pro deo dñi dicite mihi qd vos interrogo. z ego dico vobis qd est i corde meo. Decius impator q̄ fuit in hac ciuitate vbi nūc est. Ep̄us dixit. Fili nō est hodie in terra q̄ decius nōlet imperator at fuit ān lōgū tps. Malch⁹ at dixit. In h̄ dñe ita stupeo z nemo credit mihi. sed seq̄mi me z oñdā vobz socios meos q̄ sunt in mōre Celion z ip̄is credite. Hoc enī scio q̄ a facie decij impatoris nos fugimus. et ego sero vidē q̄ igressus ē decius i hac urbē si tñ hec ē

De sanctis Nazario et Celso

ciuitas ephesi. Tunc episcopus cogitans in se
metipso dixit. proconsul. Quia visio est qua
deus vult ostendere in iuvene isto. Per
reperit ergo cum eo. et ciuitatis plima mul
tudo. Et ingressus est primo malchus
ad socios suos. et post eum episcopus igre
diens inuenit inter lapides lras sigilla
tas duobus sigillis argenteis. et puocato
populo legit eas et audientibus et admi
rantibus cunctis. Et videntes sanctos dei se
dentes in spelunca. et facies eorum tanquam ro
sas florentes. percidentes glorificauerunt deum
Statimque episcopus proconsul miserunt ad theo
dosium impatorem rogantes ut cito ve
niret et miracula dei nup ostensa vide
ret. Qui prius surgens de humo et de
sacro in quo lugebat glorificans deum venit
a constantinopoli ephesum. Et obuianti
bus ei cunctis ascenderunt filii omnes ad spelun
cam. Et mox ut sancti viderunt impatorem
resplenderunt facies eorum sicut sol. Et in
gressus impator. percidit ante eos glori
ficans deum. Et surgens amplexatus est eos.
et super singulos flevit dicens. Sic video
vos tanquam videre dominum resuscitatum laza
rum. Tunc dixit sanctus maximianus ad
eum. Crede nobis quod propter te resuscitavit
nos deus ante diem magne resurrectionis
ut credas indubitanter quod resurrectio mor
tuoꝝ est. Vere enim resurreximus et viuimus
Et sicut infans est in utero matris
non sentiens lesionem et vivit. sic fuimus vi
uentes iacentes et dormientes et non sen
tientes. Et his dictis videntibus cunctis
inclinantes capita sua in terram obdormi
erunt et tradiderunt spiritus suos secundum finem dei im
perium. Surgens autem impator cecidit su
per eos flens et osculans eos. Et cum ius
sisset fieri loculos aureos in quibus mittere
tur in ipsa nocte apparuerunt impatori di
centes ut sicut baptisum iacuerat in terra
et ex terra resurrexerant. ita eos dimitte
ret donec deus iterum eos suscitaret. Ius
sisset ergo impator locum illum inauratis lapi
dibus adornari. et omnes episcopos resurrectoꝝ
perficeret absoluti. Quod. cccclxxij. annis
dormisse dicunt dubium esse potest. quod anno
dñi. cccclviiij. surrexerunt. Decius autem

regnauit vno tantum anno et tribus mensibus
scilicet anno dñi. cclij. et ita non dormierunt
nisi. cxcvj. annis.

Legenda. xcviij. A De sanctis Nazario et Celso

Nazarius dicitur qua
si nazareus. quod interpretatur con
secratus vel mundus. vel sepa
tus vel floridus aut custodi
ens. In homine reperiuntur hec quatuor. scilicet. cogi
tatio affectio. intentio. actio et locutio.
Cogitatio autem dicitur esse sancta. affectio mun
da. intentio recta. actio iusta. et locutio
moderata. Hec omnia fuerunt in beato na
zario. Habuit enim cogitationes sanctas. et
inde dicitur consecratus. Affectum mundum. et
inde dicitur mundus. Intentionem rectam. et in
de dicitur separatus. Intentio enim est quod separat
opera. quod ex oculis simplicis corporis lucidus.
ex oculis neque corpus tenebrosus creat.
Actione iusta. et inde dicitur floridus. quod iu
stus florebit sicut lilium. Locutio moderata.
et inde dicitur custodire. quod custodi
uit vias suas ut non delinqueret in lingua
sua. Celcius quam excelsus. quod se super se
extulit dum etate puerile perute animi su
pauit. Horum vitam et passionem Ambrosi
us in libro Bernardi et perbasij repperisse
dicit. In quibusdam autem libris legitur quod
dam phus nazario deuotus et passionem
descripsit. quam Ceratius quod sanctoꝝ corpora
sepeliebat ad caput ipsorum posuit.

Nazarius filius illustrissimi viri
noie africani sed iudei. et bea
te Perpetue christianissime et ro
manoꝝ nobilissime. et a beato Petro a
postolo baptizate. cum haberet. ix. annos plu
mum mirabatur videns prem suum et matrem
in obfuatione religionis tam diffiliter varia
ri. et quod mater sua legem baptisum per se
suum legem sabbati sequeretur. Unde cum magis
adherere deberet plurimum dubitabat. cum
vterque ad fidem suam eum attrahere niteretur
Tandem nutu dei vestigijs matris adhe
sit. et a beato Lino papa sacrum baptisma
suscepit. Quod per intelligens cepit ipsum
a sacro proposito auertere. et tormentorum

De sanctis Nazario et cello

genera que christianis inferunt p ordi-
ne explicare. Q, aut dicit eū a Lino
papa baptizari forte intelligit. nō qui
tunc papa erat. sed q futur⁹ erat. Na-
zari⁹ enī post baptismū sicut ifra parz
annis mltis supuixit. qui tñ a nerone
martyriū pultit. qui petrū anno vlti-
mo sui impij crucifixit. Lin⁹ autē post
mortē petrī papa fuit. Cū aut pri nul-
latenus assentiret sed post⁹ christū cō-
stantissime p̄dicaret. ad p̄ces pentū q
ne occideret timebāt de vrbe roma ex-
iit. z septē faumarios d pentū diuitijs
oneratos accipiēs. p ciuitates ytalie ve-
nit z oīa paupib⁹ erogauit. Decio autē
anno digressiōis sue a roma placetiā
z inde mediolanū adueniēs sc̄tōs ger-
uasii z p̄basiū ibidē i carcere detine-
ri reppit. Audito aut q nazari⁹ p̄di-
ctos martyres anaret. cito ad p̄fectū
duxit. z in p̄fessioē xp̄i p̄durās fustib⁹
p̄berat. Et sic ex vrbe illa p̄iect⁹ dum
de loco ad locū p̄geret m̄r ei⁹ q obie-
rat sibi apparuit z filiū suū p̄fortāl vt
ad gallias p̄peraret admonuit. Lūc⁹
ad vrbe gallie q gemellus dicit adue-
nisset z ibidē plūmos pueriffet quedā
marrona filiū suū noīe celsū elegatē
puer⁹ sibi obtulit. rogans vt ip̄m bap-
tizaret z secū duceret. Qd p̄fect⁹ galli-
arū audiēs. ip̄m cum puero cello retro
manib⁹ vinctū z collo cathena constri-
ctū in carcere reclusit. vt eū in crastino
to: mētis afficeret. Tūc vxor sua misit
ad eū asserens iniustū esse iudiciū vt i
nocētes occideret. z deos oīpotentes
vindicare p̄sumeret. Quib⁹ p̄bis p̄ses
correctus sc̄tōs absoluit. sed ne ibi p̄e-
dicare p̄sumeret admonuit z interdī-
xit. Venit autē ad vrbe treueris. et ibi
christū p̄mitus p̄dicās z multos ad fi-
dem xp̄i conuertēs ibidē sibi ecclesiā
edificauit. Quod audiēs Corneli⁹ vi-
can⁹ Aeroni impatori mādauit. qul-
centū milites ad eū capiendū misit.
Quē cū illi iuxta oratoriū qd sibi con-
struxerat inuenissent manus eius liga-
uerūt dicentes. Magn⁹ nero te vocat

Quib⁹ nazarius. Incōpositus rex in
cōpositos milites habet. Quare enī
veniētes honeste nō dixist⁹. nero te vo-
cat et venissem. Vinctū igit ad nero-
nem ducebāt. et puer celsū plorātes
alapis cedentes vt seq̄retur vrgebāt.
Quos cū nero vidiss⁹ iussit eos in car-
cere recludi. donec ip̄os supplicijs ex-
cogitatis p̄meret. Interea cū Nero
qdā vice ad capiēdas feras mississ⁹ ve-
natores. subito seray multitudo erū-
pens viridarū. Aeronis intrauit. vbi
mltos lacerauit z plerosq̄ p̄cidit. in-
tācū vt nero turbat⁹ diffugeret et vul-
nerato pede vix ad palaciū pueniret.
Vultis autē dieb⁹ illi⁹ vulnens do-
lore decubens tādem Nazariū z Cel-
si meminit. z putauit deos sibi iratos
fuisse eo q tādiu ip̄os viuere permisit
Iussu igit impatoris milites nazariū
calcib⁹ cadentes z puer⁹ p̄berātes de
carcere eduxerūt et corā impatore sta-
tuerūt. Videns aut nero faciē eius i
star solis se fantastice deludi putauit.
z vt magicas artes deponeret sibi di-
xit. ac vt dijs imolaret p̄cepit. Duct⁹
ergo nazari⁹ ad tēplū rogauit vt oēs
exirēt. z sic eo orante oīa idola sunt cō-
fracta. Qd audiēs nero iussit eū i ma-
ri p̄cipitari: p̄cipiēs vt si forte euaderz
ip̄m inseq̄ntes igni cōburerēt z pulue-
re eius in mare p̄icerēt. Nazarius igit
tur et puer Celsus nauī imponunt. et
in mediū pelagus p̄ducti ibi p̄cipitāt.
Sed statim circa nauē tēpestas maxi-
ma concitat⁹. z circa sc̄tōs trāquillitas
magna cernit⁹. Cum illi p̄clitari time-
rent. et maloz que in sc̄tōs p̄miserant
peniterēt. ecce Nazarius cū puero cel-
so sup aquas ambulās hilari vultu eis
dem apparuit. ac sup nauē cōscendens
ip̄is tā credentib⁹ orōne sua mare pla-
cauit. ac inde cū eis ad locū p̄ passus fe-
re. d. iuxta vrbe tanuēsem peruanie
Vbi cum diutius p̄dicasset. mediola-
nū tandē vbi sanctos geruasii z pro-
thasii reliquerat venit. Qd cū anoli-
nus p̄fectus audiisset eum remanēte

De sancto Felice papa

Celso in domo cuiusdā matrone i exi-
liū direxit. Nazarius ꝑo romā veniēs
z ꝑrem suū iā senē et christianū inueni-
ens quō puerus fuerit inq̄siuit. Cui
dixit aplm petrū sibi apparuisse. z vt
ꝑcedentes se ad christū vxorē z filiū se
q̄ref admonuisse. Deide a tēploꝝ pon-
tificibz ad vrbem mediolanū vnde ro-
mā in exiliū missus fuerat redire cū in-
suria multa ꝑpellit. Vbi cū puero cel-
so ꝑsidi ꝑsentat. Qui eductꝑ extra por-
tā romanā in loco q̄ dicit tres muri cū
puero Celso decollatꝑ est. Quozꝑ corꝑa
cū christiani rapuissent z in ortꝑ su-
is collocassent. in ipā nocte sancto cui
dā nomine Ceratio apparētes dixerūt
vt eoꝝ corꝑa in domo sua ꝑpter Hero-
nē ꝑfundiꝑ sepeliret. Quibꝑ ille. Que-
so dñi sanate prius filiā meā paliticaꝝ
Que cū cōtinuo sanata fuisset corꝑa
eoꝝ tulit. z vt iusserāt sepeliuit. ꝑ
longū ꝑo tꝑis dñs corꝑa eoꝝ btō am-
brosio reuelauit. Celsoꝝ ꝑo in loco suo
relinq̄ns nazariū cū sanguine recēti q̄
si eadē hora sepultū miro odore fraḡn-
tē ireꝝ z incorruptū cū capillis z bar-
ba repiens ipm ad eccliam aplōꝝ trā-
stulit: et ibi honorifice sepeliuit. Cel-
sum quoꝝ inde postmodū sustulit. et
in eadem ecclia collocauit. Passi sunt
aūt sub nerone q̄ cepit circa annos do-
mini. lviij. De hoc martyre sic dicit
Ambro. in ꝑfatōe. Martyr sc̄tus ro-
seo lustratꝑ cruore nazariꝑ celeste meru-
it cōscēdere regnū. Qui dñi ꝑ innue-
ra tormentoꝝ supplicia crudeliꝑ vera-
ref tyrannica rabiē fidei cōstātia su-
pabat. Nec potuit ꝑsecutoꝝ illatis ce-
dere minis. qñ ꝑ se certante ip̄e actor
victorie xꝑs dñs dimicabat. Ducit in-
terea ad templū idolis ꝑlibare ꝑpha-
nis quozꝑ portēta diuino fulꝑ ꝑsidio
mor vt ingressus est redegit i puluerē.
Ob hoc liq̄das maris in vndas lōgi-
us a terra ꝑiectus angelici munerꝑ fa-
mulatu solida intꝑ fluctus vestigia ꝑfi-
gebat. O felix z iudicis dñi ꝑliator q̄
mūdi aggressus ꝑncipē inumerꝑ ꝑo-

puli multitudinē vltꝑ sociauit etne. O
magnum z ineffabile sacramētū. vt d il-
loꝝ potiꝑ salute letet ecclia q̄s punisse
mūdus exultat. O brā mater natoꝝ
suoꝝ gl̄ificata tormētis. q̄s nō ꝑlāctu.
nō gemitu ad inferna deducit. sz ad ce-
lestia eterna migrātes ꝑpetua laude
ꝑsequit. O testis fragrantissime nitore
celesti fulgide. cuiꝑ inestimabil odor
sabeicis ꝑpoller aromatibz. Quē Am-
brosiꝑ repiens pennē patronū dedit z
medicū fidei ꝑpugnatoꝝ. sacri ꝑietꝑ
bellatoꝝ. Tu dudū multo latitanteꝝ
pulvere dracmā iuenis accēsa ꝑbi vir-
tute sugna. Ut pateāt cūctis tua chri-
ste munera seclis. Angelicos cernant
humanaꝝ lumina vulꝑ. Hec Amb.

Legenda xviij A De sancto Felice papa

Elix loco Liberij in
papā eligiꝑ z ordiat. Lum-
en i liberiꝑ papa nollꝑ arri-
ne heresi assentire missus ē
in exiliū a cōstantio filio ꝑstātini. z ibi
per triēniū moratꝑ est. Quaproꝑt vni-
uersus clerus romanꝑ loco eiꝑ feliceꝑ or-
dinauerūt. ipo Liberio volēte z ꝑsen-
tiēte. Qui qdē felix cōcilio ꝑuocato co-
rā. xlvij. ep̄is cōstantiū impatoꝝ. arri-
anū hereticū. et duos ꝑsꝑyteros sibi fa-
uētes ꝑdenauit. Quaproꝑt ꝑstantiū
indignatꝑ feliceꝑ de ep̄atu suo deiecit. z
Liberiū eo pacto reuocauit vt. f. solū
modo cōstārio z alijs q̄s felix dānaue-
rat cōmūicaret. Liberiꝑ igitꝑ redio affe-
ctꝑ exiliꝑ i heretica ꝑuitate subsc̄psit. et
sic intantū ꝑsecutio exereuit vt q̄ pluꝑ
rimi sacerdotes z clerici Liberio nō ꝑ-
hibēte intra eccliaz sunt necati. Felix
ꝑo de ep̄atu deiectꝑ cū i ꝑsidio suo ha-
bitaret. inde eductꝑ martyriū capitis
obtrūcatōe ꝑmeruit circa annos dñi
cccxl.

Legenda xcix. A

De sc̄tis Simplicio et Faustino.
Simplicius et fausti-
nus fr̄es cū sacrificare ꝑtē

De sanctis Simplicio et faustino

neret sub dyodeciano rome multa sup
plicia ptulerit. Tandē data sup eos
sentētia dcollati sunt. z in cyberim cor
pa eoz piecta. Soror aut eoz noie be
atrix eoz corpa de flumie leuauit z ho
norifice sepeliuit. Lucreti⁹ aut pfectus
z ei⁹ vicari⁹ dū pdiū ipoz ambiret eā
teneri fecit. z vt idolū inolarer pcepit.
Quā renuente lucreti⁹ nocte a suis su
is pfocari pcepit. Lui⁹ corpus Luci
na pgo rapiēs iuxta frēs suos sepeliuit
Post h pfectus Lucreti⁹ pdiū ipm in
trauit. Vbi facto amicis suis iuuio
cū martyrib⁹ isultaret infantul⁹ qdaz
lactēs pānis inuolur⁹ de gremio ma
tris q ibi aderat cūc⁹ audietib⁹ excla
mauit. Audi lucreti. Occidisti z inua
listi. Ecce datus es i possessionē inimi
ci. Statimq lucreti⁹ timēs ac tremēs
a demone arripit. z p tres horas adeo
est vexatus vt in ipō iuuio moreret.
Qd vidētes q aderāt ad fidē pueri sē
z narrabāt oib⁹ passiōem scē beatricē
virginis in iuuio vindicatā. Passi sē
āt circa annos dñi. cclxxvij

Legenda c A De sancta Martha

Artha hospita chri
sti syro patre eucharīa mfe
regali ex pgenie descendit.
Pater ei⁹ syrie z maritime
multarūq⁹ oraz⁹ dux extitit. Tria aut
opida. s. magdalū z bethaniā vtrāq⁹
z hierosolymitane vrbis pte martha
cū sorore iure materne hereditatē pos
sidebat. Nunq⁹ aut legi virū habuif
se. aut hoim ptriberniū subisse. Vi
strabat aut dñō nobil⁹ hospita: z so
re parit⁹ mstrare volebat. qz videbat
sibi q ad fuiendū tāto hospiti nō suffi
ceret etiā tot⁹ mūd⁹. P⁹ ascēsiōē dñi
cū scā eēt dispōsiō discipuloz ipa cū frē
suo lazaro z sorore sua maria magda
lena. necnō brūs Darimīn⁹ q eaf ba
ptizauerat. z cui a spūscō fuerāt com
mendate. multiq⁹ aliū ablatīs remis:
yelis z gulnacul⁹ oib⁹ alimētisq⁹ rati⁹

b⁹ ab ifidelib⁹ includit. Qui dñō du
ce marsiliā puenit. Tandē tricozum
aquefē adeūt. z ibidē pplm ad fidē cō
uertit. Erat at brā martha valde fa
cūda z oib⁹ grīosa. Erat at tūc tps su
p rodanū in nemore quodā inter are
latem et auinione draco qdā mediū
animal. medi⁹ piscis. grossior boue. lō
gior eq. hñs dētes vt spatās acutos. bi
nis parmis ex vtrāq⁹ pte munit⁹. Qui
latēs i flumie oēs trāseūtes pimebat.
z naues submergebat. Venerat at p
mare de galacia asye generat⁹ a leuia
chan q est serpes aqūs z ferocissim⁹. z
bonacho aīali qd galacie regio gignit
z qd insectatores suos p spaciū iugerē
stercus suū velut spiculū dirigit. z qd
qd tetigerit velut ignis exurit. Ad quē
martha a pplis rogata accedēs ipm qz
i nemore qndā hoiez māducātē repe
riēs aquā bñdictā sup eū iecit. et cruce
qndā sibi oñdit. Qui ptn⁹ vic⁹ vt o
uis stās a scā martha pprio cinglō al
ligat z ilico a pplō lācis z lapidib⁹ pi
mit. Vocabat at draco ab incol⁹ tara
scon⁹. Vñ i h⁹ mēoriā loc⁹ ille adhuc
vocat tarascona q añ vocabat nerluc
i. niger luc⁹. eo q ibi erat nemoza nīg
z ymbrosa. Vbi igr brā martha de li
cētia mgi sui maximini z soroz⁹ sue de
inceps remāsit z orōib⁹ z ieiunjs ide
linēt vacabat. Deide pgregato ibidez
magno soroz⁹ pūctū z ad honore bea
te marie sp⁹ pgiis magna edificata ba
silica satis ibi asperā duxit vitā. carnē
z oēm pinguedinē oua caseū z vinū vi
tās semel tm in die edebat. Lēties in
die totiesq⁹ i nocte genua flectebat.
B Quadā vice dū apd auinione inf
vrbē z fluuiū rodani pdicarz iuuēis q
dā vltra fluuiū psistens ei⁹ pba audi
re desiderās cū nauigio careret nudat⁹
natate cepit sed subito vi flumīs rapit⁹
z ptn⁹ suffocat. Lui⁹ corpus vix secū
da die inuētū añ pedes scē marthe re
suscitādū pēntat. Illa pō i modū cru
cis solo pstrata talit⁹ orauit. Adonay
dñe iesu chrisite q fratrē meū Lazaruz

De sancta Martha

dilectū tuū olim resuscitasti: respice mi
hospes care ad fidē circūstantium ⁊ re
suscita puez istū. Et apphēsa māu ei⁹
dextera mox iuuenis surrexit ⁊ sacrum
baptisma suscepit. Refert Eusebi⁹
in libro qnto eccliaſtice hīsto. q mlier
emo:royssa postq̄ sanata fuit in curia
siue viridario suo statuā fecit ad ima/
ginē christi cū veste ⁊ sūmbria sic ipm
viderat ⁊ eam plimū reuerēbat. Her
be ꝑo sub illa statua crescētes que an/
te nulli⁹ erāt virtutis cū sūmbria attin
gerēt tante ꝑcutis erāt vt multi in fir/
mi inde sanarent. Illam autē emorro
yssa quam dñs sanauit Ambro. di
cit fuisse Martha. Refert autē Hie/
ro. et habet in hystoria trip̄rita q Ju
lian⁹ apostata imaginē quā emorro
yssa fecerat inde sustulit ⁊ suā ibidē col
locauit. que ictu fulmis ꝑfracta fuit.
L Obitu autē suū sibi dñs añ per
annū reuelauit. In quo toto anno fe/
briū elaborās ante octauū diē sui exi
tus angelicos choros sororis sue i cel/
lū animā deferētes audiuit. Que mox
fratꝝ et sororꝝ puentu congregato aīr.
Vel comites ⁊ diuicissimi alūni mibi
queso ꝑgratulami. qm angelicos cho
ros sororis mee aīam ad sedes politi/
cas ferentes ouāter cerno. O pulcerri
ma ⁊ mi dilecta soror viuas aī magfo
tuo et hospite meo in sede brā. Stati
q̄ brā Martha exitū suū vicinū ꝑsen
tiens suos admonuit vt lumiarib⁹ ac
censis circa se vsq̄ ad obitū vigilarent.
Nocte ꝑo media ante trāsitus sui diē
custodib⁹ somno grauatis vētus ve/
hemens irruit et lumiarīa cūcta extin
xit. Illa ꝑo malignorū spiritūū turbaz
cernēs orare cepit. Vbi pater hely. mi
hospes care. ꝑgregati sunt ad deuorā
dū me seductores mei. scripta tenentes
mala que gessi. Hely ne elongeris a
me. sed in adiutorū meū intēde. Et ec
ce sororē ad se venientē vidit. que ma/
nu facē tenens cereos et lāpades inde
accendit. Dūq̄ altera alterā proprio
noie vocaret. ecce christ⁹ aduenit dicēs

Veni dilecta hospita. ⁊ vbi ego sum
illic mecū eris. Tu me suscepisti in ho
spitio tuo. ego te recipiāz in celo meo.
Et inuocantes te exaudiā amore tuo.

Appropinq̄nte ꝑo hora sui transi/
tus. foras deferri se fecit vt cellū posset
videre. Iussitq̄ se in terrā sup cinerez
poni. et signū crucis corā se teneri. et in
hec verba orauit. Hospes mi care hāc
paupculā tuā custodi. et sicut mecū di
gnatus es hospitari. sic me suscipe in
hospitio tuo celesti. Iussitq̄ vt passio
fm Lucā corā se legeret. Et cum dice/
ret. Pater in manus tuas cōmēdo spi
ritū meū. illa emisit spiritū. Sequentē
vero diē scz dñica dum circa corp⁹ ei⁹
laudes exoluerēt circa horā terciā apd
petragoricas beato frontoni missam
celebrāti ⁊ post eplām i cathedra dor
mitātī dñs apparuit ei dicēs. Dilecte
mi Fronto si vis adimplere qd olim
hospite nostre pollicit⁹ es surge velo/
citer et sequere me. Quo iussa cōplēte
subito ambo tarasconū venerūt. ⁊ cir
ca corpus eius ꝑsallētes totū officium
ambo ceteris respōdentib⁹ pegerunt.
⁊ corpus eius in sepulchro suis manib⁹
bus collocauerūt. Uerū dū apud pe/
tragoricas finitīs cātib⁹ dyacon⁹ euā
gelii lecturus benedictōem petēs epi
scopū excitaret. ille vix excitatus rūdit
Fratres mei cur me excitastis. Dñs ie
sus christ⁹ ad corpus marthe hospite
sue me duxit. ⁊ ipam tradidim⁹ sepul
ture. Dirigite igit illuc velociter nūci/
os q nobis anulū nostrū aureū ⁊ cyro
thecas gryseas deferant. que dum ad
corpus sepeliendum me aptarem sa/
criste commendauī. et ex obliuione di
misi. quia me tam cito excitastis. Dis
si nūcy ⁊ h vt episcop⁹ dixerat iueniē/
tes anulū solāq̄ cyrothecā attulerūt. al
am ꝑo i h⁹ rei testimoniū sacrista rīnuuit
Addiditq̄ brūis Frōto di. Cū ꝑ sepl
turā ab ecclia exirem⁹ frater qdā ill⁹
loci lris peritus nos insecutus dñm i
terrogauit quo noie vocaret. Cui ille
nihil respondēs ostēdit ei codicē quē i

De sanctis abdō et sennē

manu tenebat aptū. in q̄ nīhil aliud erat scriptū nisi p̄ficul? iste. In memo-
ria eterna erit iusta hospita mea. ab
auditiōe mala nō timebit i die nouissī-
mo. Cū p̄o codicē reuolueret cunctis
folijs hoc repperit scriptū. Cū at ad
eius sepulcrū crebra miracula fierēt. clo-
dove rex francoꝝ xpianus effectus. z
a sc̄to Remigio baptizatus cū grauem
renū pateret dolore. ad eius tumulū
venies sanitatē integrā p̄portauit. q̄p-
pter illū locū dicitur z triū miliario-
rū spacio in giro ex vtraq; p̄erodanī
terrā villas et castra dedit. locūq; illū
libez fecit. Harilla p̄o ei? famula vi-
ram p̄ius cōscripsit. q̄ postmodum in
schlauoniā p̄gens. z ibi euāgelii xp̄i p̄-
dicans post decimū annū a dormitiōe
marthe in pace quieuit.

Legenda q. A De sanctis Abdō et Sennē sub

Decio impatore martyriū
passi sunt. Cum enī Decius
impator babiloniā cū alijs
p̄uincijs sup̄asser. q̄sdā xpianos ibi i-
uenit q̄s secū ad urbem cordubā dedu-
cēs diuersis supplicijs cōsumauit. et
eos duo subregulī rapiētes. f. abdō z
sennē sepelierūt. Un̄ accusati et De-
cio p̄sentati romā post eū vincēs cathe-
nis ducunt. et in p̄spectu decij z sena-
tus introducti. aut sacrificare z rex su-
az recipere libertatē. aut moribz bestia-
rū deuorari iubent. Cōtemnētes ita-
q; z expuētes i simulachra ad theatrū
p̄trahūt. z ad eos duo leōes z vrsi q̄t-
tuor dimittunt. Qui cū sc̄tōs nō tan-
gerēt s; etiā custodirēt iniectis in eos
gladijs occidunt. z ligat̄ pedibz tra-
cti sunt z iactati an̄ simulachrū solis.
Qui cū ibi triduo iacuisent Quirin⁹
subdiacon⁹ eos collegit z i domo sua
sepeliuit. Passi sunt aut circa ānos do-
mini. celiij. Tpe aut Cōstāntini ip̄i q̄t-
tuor martyres eoz corpa reuelauerūt.
z a christianis trāslata sunt in cimite-

De sc̄to germano

riū Pōrtani vbi dñs p̄ eos mltā p̄stat
bñficia populoz.

Legenda cij A De sancto Germano

Ermanus dicitur a

g germinē. z ana qd̄ est sur-
sum. q̄si sup̄nuz germen.

Triā enī repiunt in sege-
te germināte. f. calor natural. humor
nutrimental. et rō semial. Bñs igit
german⁹ d̄r q̄si semen germinās. qz in
ip̄o fuit calor p̄ feruorē dilectōis. hu-
mor p̄ pinguedinē deuotiōis. z rō sem-
nalis p̄ p̄tutē p̄dicatōis. p̄ quā mltos
in fide z mo r̄ibz generabat. Cui⁹ vi-
cā Cōstāntin⁹ p̄sbyr ad sanctū Len-
surū ep̄m altisiodorensem scripsit.

g Erman⁹ nobilissimus genere
in vrbe altisiodoro nat⁹ z liba-
libz studijs plimū erudit⁹. tan-
dē romā ad discendū iuris sciaz est p-
fectus. Vbi tātū dignitatē accepit vt
eū senat⁹ ad gallias trāsmitteret vt ap̄-
cē ducat⁹ totius burgūdie obtineret.
Cū ergo altisiodorēsem ciuitatē ceterz
diligētius gubnaret arborē q̄ndā pi-
nū in media ciuitate hēbat. ad cui⁹ ra-
mos p̄ admiratōe venatōis feraz ca-
pita suspēdebat. S; cū sc̄tus amator
eiusdē ciuitatis ep̄s de tali eū vanita-
te sepe redargueret. monēs vt etiā illā
arborē icidi mādaret ne aliq̄ mala oc-
casio ex hoc xpianis euēiret. ille nulla-
tenus acq̄uit. Quadā at vice absen-
te germano arborē incidit z incēdiō to-
tā dedit. Qd̄ german⁹ audies xpiane
religiōis oblitus vallat⁹ militibz illuc
aduenit. z mortē ep̄o intērauit. Ep̄s
aut diuina reuelatōe germanū sibi suc-
cessuz agnoscēs furētī cessit z augusti-
dunū prexit Postmodū altisiodorum
reuersus germanū in ecclia caute p̄du-
xit z ibidē eū cōsurās ip̄m sibi successu-
rū esse p̄dixit. Qd̄ factū est. Nā paulo
p⁹ ep̄s felicit obijt z Germanū plebs
ois in antistitē postulauit Qui substā-
tia paup̄ibz erogata. z vxore in fororez.

De sancto germano

comutata corpus suū p. xxx. annos sic afflixit. vt nunq̃ panē frumētī. nō vi/ nū. nō oleū. nō sagimen. nunq̃ vl' salē p sapore comederit. Bis tñ in anno. s. in pasca et natali vinū sumebat. s. tñ ipm vini sapore aquis nimis extigebat. In refectōe priō cinerē p̃libabat. deinde panē ordeaceus sumebat. Sp̃ aut̃ ieiunās nunq̃ nisi vespe comedebat. In estate vel hyeme nullā vestez habuit p̃ter ciliciū z tunicā vel cucullā. Que vestis nisi forte alicui donaret tā diu ferebat donec attritōe nimia solueret. Lectus su⁹ cinere cilicio z saculo ornabat. Nulluz puluinar caput ab humeris ei⁹ leuabat. sed sp̃ gemēs z sanctorū reliq̃as collo gerēs : nunq̃ vestimētū. raro calciāmēta. et raro cingulū detrahebat. Sup hominē siqdē fuit omne qd̃ gessit. Talis eni ei⁹ extitit vita vt si miracul' caruisset incredibil' videret. Et tāta fuerūt miracula vt nisi merita p̃cessissent fantastica putarent. **B** Hospitatus in qdā loco cū post cenā mēsa itez pararet ad miratus interrogat cui denuo p̃parēt. Cui cū diceret q̃ bonis illis mlierib⁹ que d̃ nocte incedūt p̃parent. Illa nocte sc̃t⁹ Germanus statuit vigilare. Et ecce vidit mltitudinē demonū ad mēsam in forma hoīm z mlier⁹ veniētē. Qui eis p̃cipiēs ne abirēt cunctos de familia excitauit inq̃rēs si p̃sonas agnoscerēt. Qui cū oēs vicinos suos z vicinas cē dicerent. misit ad domos singulorū demonib⁹ p̃cipiēs ne abirēt. Et ecce oēs in suis lectulis sunt inuēti. Adiurati igit se demōes esse dixerūt q̃ sic homib⁹ illudebāt. Eo tpe beatus Lup⁹ ep̃s tracasine florebat. cui⁹ urbē cū athila rex obsideret. sup portā br̃s Lupus acclamās q̃s ec̃t q̃ eos sic impeteret inq̃sivit. Cui ille. Ego sū athila flagellū dei. Quo cōtra hūilis p̃sul dei ait gemēs. Et ego sum lupus heu vastator gregis dei z indigēs flagello dei. Voxq̃ portas referari iussit. Illi aut̃ diuinit⁹ excecātī p portam

ad portā trāsierūt neminē aut̃ vidētes aut ledentes. Br̃s igit german⁹ assumpto p̃dicto c̃po lupo in britāniāz vbi heretici pullulauerūt p̃fectus est. Sed dū in mari essent z tepestas maxima oziret. ad orōnem sc̃i Germani p̃tin⁹ trāquillitas magna efficit. Honorifice igit a popul' suscipiunt. q̃um aduētū demōes tā p̃dixerāt q̃s sanct⁹ Germanus de obsessis expulerat. Verū cū hereticos cōtulerent ad p̃pria redierūt. **E** Lū in quodā loco infirmus decūberet p̃tigit vt tor⁹ ille vic⁹ repētino incēdio p̃flagraret. Qui euz rogaret vt inde asportat⁹ ignē euaderet ille incēdio se opponit. z vltra citra q̃ oia p̃sumēte flāma hospitū ei⁹ non tetigit. Dū ad britāniāz iterato rediret vt hereticos p̃futarēt. qdā ex dī scipulis eius gradu p̃cito ei⁹ vestigia sequebat. q̃ tñ apud cordomarū infirmus occubuit. Rediēs inde beatus German⁹ sepulch⁹ eius apiri fecit. ip̃ sumq̃ vocās ex noīe qd̃ ageret an ad huc sc̃cū militare cupet req̃siuit. Voxq̃ ille residēs cūtra sibi p̃stare suauia ac se nolle ec̃orra vlti⁹ reuocari r̃ndit. Tūc sc̃t⁹ annuēte vt req̃siceret ille de p̃posito capite rursus in dño obdormiuit. Dū i britāniā p̃dicaret z sibi et socijs rex britāniē hospitū denegass⁹ subulcus regis regressus a pascuis receptā p̃bendā i palacio ad tuguriū p̃ priū referēs. vidit br̃m germanū cum socijs fame et frigore laborātē. Quos in domo sua benigne recepit. z vnicū vitulū quē hēbat hospitib⁹ occidi p̃cepit. Post cenā sc̃t⁹ German⁹ oia ossa vituli sup pellē cōponi fecit. z ad ei⁹ orōez vitul⁹ sine mora surrexit. Sequēti die German⁹ regi festin⁹ occurrit. z cur ei hospitū denegauit potēter inq̃rit. Tūc rex vehemēter attonit⁹ sibi respondere nō potuit. Et ille. Egredere inquit et regnū meliori dīmittle. Germanus igit dei mādato subulcum euz vxore venire fecit. et vniuersis stupentib⁹ regē p̃stituit. Et extrūc reges d̃ su⁹

De sancto Eusebio

bula genere pdeātes dñānt gēti bri/ tonū. Cū sapones cōtra britōes di/ micaret. et se paucos viderēt. scētōs in/ de trāseuntes vocauerūt. et ab eis p̄di/ cati certatim oēs ad baptisimū grāz cō/ uolabant. Die igit p̄asce ex feruore fi/ dei p̄ictis armis p̄ponūt fortit̄ p̄lia/ ri. Quod illi audientes audacter p̄tra/ inermes p̄perāt. Sed german⁹ latēs cū suis oēs āmonuit vt cū ip̄e alleluia clamaret oēs sibi vno clamore respon/ deāt. Quod cū factū esset: tāt⁹ hostes sup se iā irruentes terror inuasit. vt p/ iectis armis nō solū montes sed celuz sup se ruere putarēt cūctiqz diffugerēt.

Quadā vice dū p̄ augustudunum trāsīēs ad tumulū sancti Cassiani ep̄i deuenissz quō se h̄fer inq̄siuit. Ille sta/ tim ex tumulo cūctis audientibz sic re/ spōdit. Dulci dēte p̄frui et aduentuz saluatoris expecto. Et ille. Quiesce p/ lōgū in x̄po tēpus. et p̄ nobis attēti⁹ intercede. vt obtinere sacre resurrectō/ nis gaudia mereamur. Dū ap̄d ra/ uennā deuenisset. a regina placida et fi/ lio suo valēntiano honorifice suscept⁹ est. Hora p̄o cene regina misit ei vas argēti amplissimū delicatioribz cibis plenū. Qd̄ ille sic suscepit. vt cibos fa/ mulis traderet. et sibi p̄ paupibz ip̄m vas argēteum retineret. Loco p̄o mu/ neris misit regine scutellā lignēā panē orideaceū cōtinēre. Qd̄ illa libent̄ rece/ pit. et vas illud postmodū argēto texit.

Quadā autē vice dū p̄dicta regi/ na eū ad cōuiuiū inuitasset. ille bēigne annuēs ab hospitio suo vsqz ad pala/ tiū. eo q̄ ieiunijs et orōibz ac labori/ bus esset p̄fectus asino deferēte porta/ tus ē. Sed dū comederet: asin⁹ sancti Germani mortu⁹ ē. Qd̄ regina audi/ ens equū mire māsuetudis ep̄o p̄sen/ tari fecit. Quē intus ait. De⁹ mibi asin⁹ p̄sentet. qz q̄ me huc attulit r̄por/ cabit. Pergensqz ad cadaver. surge in/ q̄t muscio reuertamur hospitio. Sta/ timqz subsiliēs seipm p̄culsit. et q̄si nī/ bil mali passus esset germanū ad ho/

spitiū deportauit. Sz q̄nqz de rauēna exiret p̄dixit q̄ nequaqz in h̄ secto diu/ ti⁹ moraret. P⁹ modicū febre corripit et die septio in dño morit̄. et corp⁹ eius ad gallias sicut a regina petierat trās/ portat. Obijt circa annos dñi. ccccxxx.

E. Ulex cū scētus German⁹ brō eu/ sebio vercellen. ep̄o p̄misissz q̄. sui re/ uersione eccliam quā fūdauerat sibi d̄ dicaret. cū intellexissz scētus Eusebius br̄m germanū exisse de corp̄e. eccliam suā dedicatur⁹ cereos accēdi iussit. Sz q̄nto pl⁹ accēdebāt tāto pl⁹ extinguebā tur. Qd̄ vidēs Eusebi⁹ intellexit dedi/ catōez aut alio tpe fieri optere. aut al/ tero ep̄o refuari. Cū igit br̄i germani corpus vercellas delatū fuissz. mox in p̄dictā eccliaz iducit. et statim cerei oīs diuinit⁹ inflāmant̄. Tūc scētus Euse/ bi⁹ p̄missiōis br̄i germani memit. et qd̄ viuēs se factur⁹ p̄miserat mortuuz fecisse cognouit. Hoc ita optet accipi vt nō intelligat de magno eusebio ver cellen. q̄ tpe ip̄i factū sit h̄. Nā ip̄e s̄b valēte ip̄atore mortu⁹ fuit. et a morte ip̄i vsqz ad mortē sc̄ti Germani vltra annos. l. effluxerat. Fuit ḡ ali⁹ eusebi⁹ sub q̄ istd̄lqz enarra f̄euenit.

Legenda cūj

De sancto Eusebio

Eusebius dicit ab en

q̄d est bonū. et sebe q̄d dicit tur eloq̄ntia vltatio. vlt en sebi⁹ sonat bon⁹ cult⁹. Ip̄e nāqz habu it bonitatē in sacrificatōe sui. eloq̄ntiaz in defensioe fidei. statōez i p̄stātia mar tyriqz. bonū cultū in reuerētia dei.

Eusebius sp̄ p̄go existēs dū ad huc cathecumin⁹ esset ab Eu sebio papa baptisima. et nomē suscepit. In quo baptismo man⁹ an/ gelice vise sunt que ipsum de sacro fon te leuauerunt. Matrōna quedā ei⁹ pulchritudine capta cum ipsius cubi culū vellet adire custodientibus ange lis puenire nō potuit. Quid facto ma ne ad eius pedes p̄cidit et ab eo veniā

De sancto Eusebio

petijt. Ordinat^r p^rsbyter tãta scititate emicuit. vt in missaz solenijz inf^r ma^r nus eius misterij angelicū appareret. Post h^c cū arriana heresis totā ytalīā inficeret. impatore p^rstatio eidē heresi fauēte Iulianus papa eusebiū in ver cellēsem ep^m p^rsecrauit. q^d tūc obtine^r bar inf^r alias vrbes ytalie p^rncipatum. Qd^d heretici audiētes oēs fores eccie claudi fecerūt. At Eusebi^r vrbem in gressus añ ostiū maioris eccie que ē brē marie genua flexit. et oia ostia sua mox orōe apuit. Varentiū mediolaⁿ nēsem ep^m heretica prauitate corrup^t tū de ep^{atu} eiecit. et p^r eo viz catholi^c cū dionysij ordinauit. Sicq^{ue} eusebi^r ro tã eccliam occidētis. et athanasius to^r tã eccliam orientis ab arrianor^{um} peste purgabāt. Arius nāq^{ue} p^rsby^r alexan drinus fuit. q^d xpm purā creaturā esse dicebat. asserēs q^d erat qñ nō erat. et q^d ppter nos fac^r est vt nos p^r eū tāq^{ue} p^r instrumētū de^r crearet. Et iō magn^{us} cōstantinus celebrari fecit nicenū cōci liū vbi error p^rdēnat^r ē. Ipse aut^{em} post^r modū miserabili morte interijt. q^d oia viscera et intestina p^r secessum emisit. Cōstanti^r aut^{em} cōstantini fili^r ip^sa here^s si corruptus fuit. Quocirca cōstanti^r iⁿ pator cōtra eusebiū plimū indignat^r multor^{um} ep^oz p^rciliū p^ruocauit. et dionysij accersiuit mltasq^{ue} epl^{as} ad eu^m sebiū destinauit. q^d sciēs maliciā iⁿ mlti tudine p^rualere venire p^rēpsit: et suā se necturē opposuit. Vñ impator statu^r it p^rtra eius excusatōem in mediolanē si vrbe q^d p^rerat p^rciliū celebrari. vbi cū eusebiū deesse videret. iussit arriaⁿ nos fidē suā describere. et dionysium ep^m mediolanēsem ac trigintatres epⁱ scopos eidē fidei subscribere. Qd^d audi ens eusebi^r de vrbe sua mediolanum p^rfecturus exijt. et mltā se passuz p^rdi^r xit. B^e Eū igit^r ad. qñdā flumiū ve nisset vt mediolanū pgeret. nauis pro cul ex alia p^rsumis existēs eo iuben te ad eū venit. et ip^m cū socijs sine gu^{ber} bernatore alio trāsp^rtauit. Tūc ei p^r

dictus dionisi^r obuiauit. et ad pedes eius pedēs veniā postulauit. Eū igit^r Eusebius ab impatore nec minis nec blādicijs flecti posset corā oib^{us} dixit. Vos dicitis filiū minorē esse p^rre. cur ergo mibi filiū meū et discipulū pretu listis. Nō est enī discipul^{us} sup^r mag^{ist}rum nec seruus sup^r dñm suū. nec filius sup^r p^rem suū. Qua illi rōne cōmoti statim cyrographū quē scripserāt. et cui dionysius subscripserat ei obtulerūt. At ille. Nequaquā post filiū scribā cui auto ritate p^rsum sed istū succēdite. nouiq^{ue} cui subscribā si vultis p^rscribite. Sic q^{ue} nutu dei succēsus est cyrographus. cui dionysij et alij. xxxij. epⁱ subscripserāt. Rursumq^{ue} arriani alij cyrographū p^rscripserūt. et eusebio et alijs epⁱs vt sub scriberēt tradiderūt. Sed cū ab eusebio aiati nullaten^{us} cōsentirēt ceperūt plurimū gratulari q^d cyrographū cui coacti cōscripserāt penit^{us} cōbustū vi^{der} debant. Tūc iratus cōstanti^r eusebiū volūtati arrianor^{um} tradidit. Qui p^rtiⁿus ip^m de medio alior^{um} ep^oz rapit^{us} res et durius flagellātes eum p^r grad^{us} palaciū a summo vsq^{ue} ad imū. et rursum ab imo vsq^{ue} ad summū traxerūt. Eū ergo capite cōquassato multū sanguiⁿē fudisset. et adhuc nō assentiret. vin^{is} etis post tergū manib^{us}. p^r collū cum fu ne ip^m traherāt. Ipse aut^{em} grās agēs dicebat se p^r confessiōe fidei catholice mori esse paratū. Tūc Cōstanti^r libe riū papam. dionysij. paulinū et omēs alios epⁱscopos q^d eius exēplo fuerant animati in exiliū mitti fecit. Eusebiū vero apud scitopolim vrbem palestⁱ ne arriani duxerunt. et ip^m in quodā loco sic artissimo recluserūt vt esset il^{lo} lo longitudine breuior. latitudine an^{gu} gustior. ita vt curuatus nec pedes ex^{te} tendere: nec se in latus alterū vertere posset. capiteq^{ue} depresso humeros tm^{en} et cubitos mouere valebat. Verūta^{men} cōstantio defuncto Iulianus ei dē succēdēs et oib^{us} placere volēs iubet exulatos ep^os reuocari. et deor^{um} tēpla

De sanctis Machabeis

aperiri. et pace frui sub lege q̄ q̄sq̄ vellet. Et sic Eusebius inde exiit ad arthanasium venit. et quanta passus fuerat eidem exposuit. Defuncto autem iuliano et iouliano regnante sopitis arrianis eusebius vercellas rediit. et eum populus cum magna exultatione suscepit. Sed itez valente regnante arriani repullularet eusebii domum vallantes. et extra domum supinum ipsum trahentes. lapidibus eum obuerunt. et sic ad dominum feliciter migras in ecclesia quam ipse construxerat sepultus est. Fersit hanc gratiam sue ciuitati eusebius a deo suis precibus ipse trasse. ut nullus arrianus ibidem viuere possit. Eligit autem secundum cronicam ad minimum. lxxxviii. annis. Floruit circa annos domini. ccc.

Legenda. ciiij.

De sanctis Machabeis.

Achabei fuerunt septem

fratres cum matre reuerenda. et eleazar sacerdote. qui pro obfustione legis cum carne porcinam nollent comedere. in audita supplicio: unum genera protulerunt. secundum quod in iij. Machabeorum plenus princeps. Et notandum quod ecclesia orientalis facit festa de sanctis viriis testamēti. occidentalis autem non facit festa de sanctis veteris testamēti. eo quod ad inferos descenderunt. propter quod de innocentibus ex eo quod in ipsis singulis occisus est christus et de machabeis. Sunt autem quatuor rationes quod re ecclesia de istis machabeis licet ad inferos descenderint solennizat. Prima est propter prerogatiuam martyrij. Quia enim in audita supplicia in sanctos veteris testamēti passi sunt. idem privilegiati sunt ut eorum passio merito celebretur. Hec ratio ponitur in hystoria. Secunda est propter representationem mysterij. Septenarius enim numerus est numerus vniuersitatis. Significans quod in istis oēs partes veteris testamēti celebritate digni. Nam licet de ipsis non solennizat ecclesia. tamen quod ad lyumbum descenderunt. tamen quod multitudo multorum nouorum subintravit. in his tamen septem impendit obibus reuerentia. quod per septem ut dictum est vniuersitas designat. Tercia est propter exemplum

De sancto Petro ad vincula

plum patendi. proponunt enim in exemplum fidei librum ut secundum hominum constantiam ad zelum fidei animentur et ad patiendum pro lege euangelij sicut illi pro lege moysi fortiter accingantur. Quarta est propter causam supplicij. Nam pro defensione legis sue talia supplicia passi sunt. sic et christiani pro defensione legis euangelice patiuntur. Has tres ultimas rationes assignat magister Iohannes beletus in summa de officiis. capitulo. v.

Legenda. cv.

Ad vincula sancti Petri.

Esti sancti petri apostoli

quod ad vincula dicitur. quod duplici de causa institutum fuisse putat. scilicet in memoriam liberationis petri. in memoriam liberationis alexandri. pro destruendo ritu gentilius et pro impetranda absolucione spiritualium vinculoz. Prima causa est in memoriam liberationis petri. Nam sic dicitur in hystoria scholasticorum. Herodes agrippa romam adiit. et ibi gaio nepoti ryberij cesaris familiarius amicus extitit. Quadam autem die cum esset herodes in curru cum gaio leuatus in celum manibus ait. Utinam videre mortem senis te dominum totius orbis. Sed auriga herodis audiuit et ryberio continuo intemuravit Quapropter indignatus ryberius cesar herodem reclusit in carcerem. Ubi duz quidam die iuxta arborē innixus esset cum frondibus insidebat bubo. unde de captiuis perit in augurijs dixit ei. Noli timere quia cito liberaberis et intantum sublimaberis quod amicos tuos in tui inuidiam commitabis. et in hac prosperitate morieris. Quancito autem huius generis aial super te uideris. ultra quantum die viuere non valebis Post aliquot tempus ryberius moritur. et gaus in impius sublimatur. quod quidem herodem de vinculis liberauit et magnifice sublimatum regem in iudeam misit. Cumque venisset. misit manum ut affligeret quidam de ecclesia Quicquid autem iacobo fratre iohannis gladio ab eodem anno dies azymorum videtur quod hoc gratum esset iudeis. in diebus azymorum petrum apprehendit et in carcerem misit. volens

De sancto petro ad vincula

post pascha pducere eū p̄p̄lo. Angelus
aut noctu eidē assistēs. mirabilē eū a
vinculorū nexibz liberauit. z ad mīsteri
um p̄dicatōis libez ire iussit. Facinus
aut regis dilatorēz nō patit̄ vltōis. Se/
quēti p̄o die custodes ad se venīre fec.
vt p̄ fuga petrī diris eos penis affice/
ret. Hoc tñ ipedit̄ est facere. ne solutō
petrī alicui noceret. Nā p̄cit̄us in cesa
reā descendit. z ibi p̄cussus ab angelo
expirauit. Etenī sic refert ioseph⁹ in
rix. antiq̄tatū lib. cū cesareā aduenissz
z ad euz tortius puīcie viri vnanimī
p̄uenissent. ille fulgētī veste ex auro ar
gētoqz mirabilī p̄tecta induit̄ incipit̄
te die p̄cedit ad theatrū. Vbi cū p̄mū
solis radios veltis argētea suscepit. re
p̄cussio splēdore duplicatā spectātibus
lucē fulgor metalli vibrātis effudit. vt
intuētibz p̄stringeret aciē terror aspe/
ctus. z p̄ h̄ plus aliqd̄ de eo q̄ hūane
nature est artifex arrogātia mentiret̄.
Zlico adulatōis vulgi p̄crepāt voces di
cētis. Hucusqz vt hoīem te tenuimus
sz ex h̄ iam sup̄ humanā naturā te esse
fatemur. Et dū adulatorijs demulce/
ret honoribz. z oblatos sibi diuīos ho
nores nō respueret. respiciēs vidit̄ in si
dentē sup̄ funiculū capiti suo angeluz
id est bubonē mortis ei⁹ p̄ime nūciū
respiciēs ad pplm dixit. En ego de⁹
vester morior. Sciebat ei iuxta p̄dicti/
onem auguris se infra q̄nqz dies mo/
ritur. Et p̄tinuo p̄cussus p̄ q̄qz dies
vermibz eū corrodētibz expirauit. Hec
ioseph⁹. In memoriā igit̄ tā mirē li
beratōis p̄ncipis ap̄loz a vinculis. et
tā dīre vindicte in tyrānū p̄tin⁹ subse/
cute ecclia festū sc̄i petrī ad vincula so
lēizat. Vñ z eplā in missa canit̄ in q̄
hec liberatio facta fuisse p̄hibet. z fm
h̄ videt̄ q̄ h̄ festū deberet vocari petrī
a vinculis. **B** Scda causa insti/
tutōis extitit. Qm̄ alexander papa q̄
fext⁹ post br̄m petrū rexit eccliam z her
mes p̄fect⁹ vrbis rome q̄ p̄ alexandruz
ad fidē p̄uersus fuerat. a Quirino tri/
buno in diuersis locis i custodia tene/
bant. Dixitqz tribun⁹ ad hermē p̄fē/
ctū. Viroz te viz p̄udentē honorē di
mittere p̄fecture z vitā aliā somniare.
Cui hermes dixit. Et ego an̄ hos an/
nos hec oīa deridebā. z hanc vitā solā
esse putabā. Rēdit q̄rin⁹. Fac q̄ p̄ba/
re me q̄ aliā vitā noueris cē. z p̄tinuo
fidei tue discipulū me hēbis. Cui her/
mes dixit. Sc̄t̄s alexāder quē tenes
in vinculis. ip̄e h̄ meli⁹ te docebit. Tūc
q̄rin⁹ maledicens hermē ait. Ego tibi
dixi vt me p̄bare faceres hoc. z nunc
me mittis ad alexandrū quē p̄ suis sce
leribz teneo vinculatū. Verūn̄ sup̄ te
z alexandri custodiaz duplicabo. z si
ip̄m tecū vel te cū ip̄o inuenire potero
vere fidē tuis z ei⁹ dicēs vel s̄monibus
adhūbeo. Fecit qd̄ dixit. Et alexandro
hoc hermes p̄tin⁹ indicauit. Dīte igit̄
sc̄tō alexandro angel⁹ ad eū venit z ip̄z
ad hermē in carcerē duxit. Et inueniēs
eos q̄rin⁹ insit̄ plurimū admirat⁹ ē. Et
cū hermes q̄rino narraret quō alexan
der filiū suū mortuū suscitasset. dixit
alexandro q̄rin⁹. Habeo filiā gutturo/
sam noīe balbinā. Promitto igit̄ me
tuā recipere fidē. si filie mee ip̄erare po
teris salutē. Cui alexander. Vade citi
us z ip̄am ad carcerēz meū adducito.
Cui dixit q̄rin⁹. Cū hīc sis quō in car/
cere tuo te potero inuenire. Ad quē ale/
xander. Vade cito. qz q̄ me hūc addu
xit. ille me illuc cito reduceret. Pergens
igit̄ q̄rin⁹ filiā suā ad carcerē alexandri
adduxit. z ibidē ip̄m inueniens ad pe/
des suos se p̄strauit. Tūc filia ei⁹ cepit
vincula sancti alexādrī deuote osculari
vt sanitatē reciperet. Cui alexāder dixit
Noli filia mea has meas osculari carhe
nas. sz boas sc̄i petrī diligēt̄ inq̄re q̄s
deuote osculās recipiēs sanitatē. Qui
rin⁹ igit̄ in carcere vbi petr⁹ detent⁹ fue
rat diligēt̄ boas inq̄ri fecit. easqz cū
inuenisset. filie sue osculādas dedit. Il
la mox vt osculata est vincula sanitatē
est integre bñficiū affecuta. Tunc qui
rin⁹ veniā petens alexādrū de carcere
extraxit. z ip̄e cū familia z alijs q̄plu/
/

De scō Petro ad vincula

ribus baptisma suscepit. Tūc sanctus alexander hoc festū i kal. augusti celebrā- dum instruit. et in honore apli petri ec- clesiā fabricauit. vbi vincula reposuit et ad vincula nominauit. In hac solēni- tate ad p̄dictā eccliam magnus fuit p̄cur- sus ppli. et ibidē pplius vincula osculat.
Tercia causa institutōis sū Be- dam hec est. Octavianus impator et an- thoni subinuicē affinitate p̄iuncti. sic inter se mūdi toti impius diuiserunt. vt Octavianus in occidēte italiā galliā et byspaniā. Anthoni vero in oriente asiā pontū et affricā possiderēt. An- thonius autē lasciuus et lubricus cū sororē Octauiani in vxorē haberet. ipaz repudiāuit et cleopatram reginā egypti in vxorē accepit. Ob h̄ indignatus Octa- uianus manu armata in aliā p̄tra An- thoniū p̄cedit. et ipm in oibz superauit. Tūc anthoni et cleopatra victi fuge- runt. ac semetip̄os p̄ dolore nimio oc- ciderūt. Egypti igit regnū octavianus destruxit. et romanā puinciā fecit. In- de in alexandriā p̄rexit. et oibus eaz di- uitijs spoliatis romā ipas transiit.
 Un̄ rempublicā auxit ita q̄ p̄ vno de- nario daret qd̄ p̄us p̄ q̄tuor vendeba- tur. Et q̄ ciuilia bella valde vrbē va- stauerāt. ita eam renouauit vt dixerit. Inueni latericiā relinquo marmoreā. Quia igit intantū rempublicā auxit. augustus p̄mo oim vocat⁹ est. Un̄ et ab eo augusti dicti sunt q̄ sibi in impio successerūt. sicut a Iulio cesare ei⁹ auū- culo cesares appellant. Un̄ et hūc mē- sem augustū q̄ p̄us sextilis dicebat. q̄ a martio sextus erat. pplius suo nomie intitulauit euz augustū vocās. In me- moriā itaqz et honore victorie illi⁹ quā p̄ma die augusti octauian⁹ habuit. oēs romani hac die solēnizabāt vsqz ad tē- pus theodosij impatoris qui cepit re- gnare anno dñi. ccccxxvj. Eudoxia igit filia p̄dicti theodosij impatoris vxor Valentiniani hierosolymā ex voto p̄- rexit. Vbi qdam iude⁹ p̄ magno mu- nere duas ei cathenas obrulit. q̄bz sub

herode petri⁹ aplius vinc⁹ fuit. Cū igit romā redisset in kal. augusti et i ho- norē impatoris gentilis romanos so- lenizare videret. dolēs q̄ damnato ho- mini tātus honor exhiberet. cogitans qz q̄ nō eos de facili a tali cultura et cō- suetudine reuocare possz. cogitādo tra- ctauit vt obseruātia q̄dem sic staret. sz in honore sancti petri fieret. et illū diez vniuersus pplius ad vincula nominaret. Habita igit collatōe cum beato Pela- gio papa. pplm blandis exhortatōibz induxerunt. vt obliuioni tradere⁹ me- moria p̄ncipis paganoz. et celebris fie- ret memoria p̄ncipis aploz. Qd̄ duz cunctis placuisset. illa cathenas q̄s de hierusalē attulerat. ptulit et p̄plo osten- dit. Papa s̄o et illā cathenam ptulit q̄ sub nerone idē apls vinc⁹ fuit. Hac gillis sociata ita miraclose vna cathe- na facta ē ac si sp̄ vna et eadē extitisset. Un̄ papa et regina p̄tin⁹ statuerūt. vt qd̄ hoim indiscreta religio faciebat gē- tili dānato. i meli⁹ mutata faceret apo- stoloz p̄ncipi petro. Ipa igit vincula papa cuz regina in ecclia sc̄i Petri ad vincula posuit. et ipam muneribz mltz et p̄uilegijs magnis dotauit. ac p̄dictā diē vbiqz celebrē fore instituit. Hec Be- da. Idē dicit Sigibert⁹. Quāte autē p̄tutis h̄ cathena fuit anno dñi. cccclx- iij. apparuit. q̄ndā ei comitē impato- ris ottonis p̄pinquū diabol⁹ an̄ oculos oim tā crudelit arripuit. vt seipm dēti- bus laceraret. Tunc insu impatoris ad Jochem papā ducit. vt cathena sc̄i pe- tri ei⁹ collo circū daret. Sz cū qdā alia cathena furētis collo fuisset iposita. et nihil ex hac puenisset salutis nūm̄ vbi nil latebat p̄tutis. tādē vera petri cathe- na p̄ducit. et furētis collo iponit. Tan- te at p̄tutis pond⁹ diabol⁹ ferre nō po- tuit. sz mox corā oibz exclamās absce- sit. Tūc theodosie⁹ metensis episcop⁹ ipam cathenā arripuit. et eā se nullate- nus dimissuz nisi manus sibi p̄cidere tur asseruit. Tūz igit sup hoc inter ep̄i scopū et papā aliozqz clericos gūis ori-

De sancto Stephano papa

retur Trentio. impator tandē ipm liti-
giū sedauit. z epō ex ipā cathena a pa-
pa anulū ipetrauit. Narrat miler⁹ in
cronica z idē hē in hystoria triptita. q
his dieb apud epyrū draco ingēs ap-
paruit. in cui⁹ ore donat⁹ epōs frute in-
signis expuens mox eū occidit. pus tū
an ei⁹ facie digitis crucē designās z ei⁹
dē oñdens. Quē vix octo iuga boū ne
ei⁹ putredine aer inficeret ad locū incē-
dij trahere potuerūt. Idē qz ait ibi dē
z in eadē triptita hysto. hē q i creta di-
bol⁹ in specie moysi se posuit. Qui iu-
deos vndecūqz cōgregās sup magnū
mōtis p̄cipitiū iuxta mare eos duxit.
Quos dū ad terrā pmissiōis sicco pe-
de se p̄eunte ducere pollicet innumeros
enecauit. Unū credis q diabol⁹ indige-
qz occasiōe iudei q regine cathenā de-
derat plausus octauiani cessauit. d hū
se taliter vindicauit. Vlti aut ex his
q euaserūt ad baptisimū grām puolafe
Lū em mons ipē decliuis incuberet z
illi sese euoluerēt. porēs tā acutis rupi-
bus lacerati q i mare p̄focati mortui
sunt. Lūqz reliq idē facere vellēt. z de
poribz qd eis acciderit ignorarēt. qdā
piscatores inde trāseūtes malū qd ac-
ciderat narrauerūt eis dē. z sic illi puer-
si sunt. Hec in hystoria triptita. **D**

Quarta cā institutiōis h assignari
p̄r. Dñs em a vīculis petrū miracu-
lose abluuit z eidē ligandī z absoluē-
di p̄tatem dedit. Nos aut vīculis pec-
catorū obligati tenemur z absolui indi-
gem⁹. Iō igr ipm in solēnitare q dē ad
vīcula honoram⁹ vt sic ipē a vīculis
absolui p̄meruit. z sic absoluedi a dño
p̄tatem accepit sic z ipē a petōz vīcu-
lis nos absoluat. Hāc vltimā institu-
tiōis cām nōnullā extitisse qd de facili
ppendere p̄t. si videat q absolutiōez a
vīculis in aplm factā eplā cōmemo-
rat. absoluedi p̄tate sibi p̄cessām euan-
gelista recitat. absolutiōez ab ipō nobis
fiendaz hodierna oīo postulat. **D**
aut p̄ clauēs qd accepit interdū etiam
dānādos absoluat. in qdaz miraculo

qō legis in libro miraculōz b̄tē v̄ginis
satis claret. Apud nāqz coloniā v̄bez
in monasterio scri petri erat qdam mo-
nachus leuis lubricus z lasciu⁹. Dic-
dū subita morte fuisset p̄uētus. demo-
nes ipm accusabāt. z q̄libet petōz ge-
nera p̄ ipm clamabant. Unū dicebat
Ego sum cupiditas tua. q̄ p̄ra dei p̄-
cepta tā frēq̄nter cupisti. Aliud dama-
bat. Ego sum vana gl̄ia q te apud ho-
mines iactanter exaltasti. Aliud ait.
Ego sum mēdaciū in q̄ mentiēdo pec-
casti. Et cetera s̄itr. Ecōtra qdam bo-
na opera q fecerat ipm excusabant di-
centia. Ego sum obedientia quam se-
nioribus sp̄ualibz exhibuisti. Ego suz
psalmōz cant⁹ quē frēq̄nter deo p̄cini-
sti. Scitū aut petr⁹ cui⁹ erat mōach⁹
p̄ ipō de p̄caturus deū adijt. Lū r̄ndit
dñs. Nunq̄d nō p̄pheta me inspirante
dixit. Dñe qd habitabit i tabernacu-
lo tuo. aut qd re. in mō. zc. Qui ingre-
ditur sine macula zc. quō hic p̄t salu⁹
esse. cū nec sine macula sit ingressus nec
sit iusticiā opatus. Rogante igr p̄ eo
petro cū v̄gine m̄re dei. hāc dñs sn̄iaz
ptulit. vt ad corp⁹ rediret. z ibi p̄niam
ageret. Tūc p̄festum petr⁹ clauī quam
manu tenebat diabolū terruit z in fu-
gā p̄uertit. Aiaz v̄o ei⁹ in manu cuius-
dā q in p̄dicto monasterio monachus
fuerat tradidit. z vt ad corp⁹ ipam re-
duceret p̄cepit. q ab eo p̄ mercede redu-
ctiōis poposcit vt singlis dieb psalmū
Difere mei de⁹ diceret. z septurā ei⁹
sepe scobis mūdaret. Ip̄eqz de morte
redies q sibi p̄tigerāt oibz enarrauit.

Legenda. cxi.

De sancto Stephano papa.

Stephanus papa cū

s multos gentiliū v̄bo z exē-
plo p̄uertiss. z mltā corpa
scōz martyūz sepelisset. a

Valeriano z galiēno anno dñi. cclx. sū-
mo studio p̄quiris. vt eū z clericos aut
sacrificare cogerēt aut supplicijs diuer-
sis punirēt. Dederūtqz edictū vt qcūqz

De Inuentōe sancti Stephani pthomartyris

q̄ eos pderet corā eoz substātiā possi-
deret. Quap̄opt decē de ei⁹ cleric⁹ sta-
tim cōprehēsi sunt z sine audientia de-
collati. Seq̄nti die stephan⁹ papa cō-
prehendit⁹ z ad tēplū mart⁹ duct⁹. vt
ibi aut idolū adoraret aut capitalē sen-
tentia subiret. S3 cū templū ingressus
fuisset. z dū vt ipm templū destrueret
exorasset. statim magna ps tēpli corru-
it. z ois mltitudo p nimio timore au-
fugit. Ipse p̄o ad cimiteriū scē Lucie
p̄xit. Qd audies Valerian⁹ milites
plures p̄orib⁹ ad eū misit. Qui venien-
tes eū missam celebrantē inuenerūt. z
stantē intrepidū ac incepta deuore p̄fi-
cientē in sua sede decollauerūt.

Legenda. cyij.

De Inuentione sancti Stephani
pthomartyris.

Inuentio corporis p-
thomartyris stephani an-
no dñi. ccccxxij. honorij p̄n-
cipis anno. vij. facta fuisse
narrat. Repitur aut ei⁹ inuentio trans-
latio z iunctio. Inuentio ip̄i hoc ordi-
ne facta fuit. Nā cum qdam p̄sbyt⁹ no-
mine lucian⁹ in territorio hierosolymi-
tano. quē genadi⁹ inter illustres viros
cōmemorat. z hec sc̄psit. feria sexta in
stratu suo q̄scerer z pene euigilaret. q̄-
dam vir senex statura p̄cerus. vultu de-
corus. barba plixa. pallio candido a-
mictus. cui gemule auree z cruces in-
erant p̄tepte. calcia⁹ caligis in sup̄ficie
deauratis eidez apparuit. Qui manu
aureā p̄gam tenēs tetigit eum dicens.
Sūma cū diligētia n̄ros patefacto tu-
mulos. q̄ indecēter despecto loco recō-
diti sum⁹. Glade igit⁹ z dic iohānt̄ ep̄o
hierosolymitano vt nos in honorabi-
li loco reponat. q̄ cū siccitas z tribula-
tio mūdū p̄cusserit. n̄roz suffragijs de-
us mūdo p̄iciari decreuit. Cui lucia-
nus p̄sbyt⁹ dixit. Dñe q̄s es. Ego sum
in q̄t gamaliel q̄ paulū aplm enutriui
z ad pedes meos legē p̄docui. q̄ at me
eū iacet sc̄tus est Stephan⁹ q̄ a iudeis

lapidat⁹ extra ciuitatē p̄iectus ē vt a se-
ris z auib⁹ deuoraret. S3 h̄ oino ille p-
hibuit cui idē martyr illesam fidē sua-
uit. Ego aut ipm cū reuerentia multa
collegi. z in meo nouo tumulo sepeliui
Ali⁹ aut q̄ meū iacet est nicodem⁹ ne-
pos me⁹ q̄ nocte Iesuz adijt z a petro
z iohāne sac̄ū baptisina suscepit. qua
p̄opt indignati in eū p̄ncipes sacerdo-
tū eū occidissent. nisi ob n̄ri reuerētia
destitissent. Uerūcū oēm substātiā ei⁹
diripuerūt z a p̄ncipatu deposuerūt. m̄-
tisq̄ eū afficiētes p̄berib⁹ semiuuū re-
liq̄runt. Hūc cū ego in domo mea du-
xissem. dieb⁹ aliq̄b⁹ sup̄iixit. z d̄functū
iuxta pedes beati stephani sepeliri feci
Terci⁹ p̄o q̄ meū est. ip̄e est abybas fi-
li⁹ me⁹ q̄ anno erat⁹ sue. xx. meū bap̄t-
isma suscepit. z p̄go p̄manēs cū paulo
discipulo meo legē didicit. Uxor vero
mea ethea. z selemias fili⁹ me⁹. q̄z fidē
xp̄i noluerūt recipere. n̄ra neq̄q̄ digni se-
pultura fuere s3 eos alibi sepultos iue-
nies. z eoz tumulos vacuos z inanes
Hoc dicto sc̄tus gamaliel disparuit.
Lucian⁹ p̄o euigilās dñm exorauit. vt
si hec visio in p̄itate fieret. eidē sc̄do ac
tercio appareret. In seq̄nti igit⁹ feria se-
xta eidē sic pus apparuit. z cur ea q̄ si-
bi dixerat neglexerit req̄siuit. Nō inq̄t
dñe neglexi. s3 rogavi dñm vt si h̄ visio
ex dō eēt mihi terci⁹ appareret. Dixit
q̄z ei gamaliel. qm̄ in mēte tua cogita-
sti si nos iuenires. quō reliq̄as singulo-
rū discernere posses ex his q̄ tibi sub si-
militudine offero singuloz loculos et
reliq̄as edocebo. Q̄nditq̄ ei tres cala-
thos aureos z q̄rtū argenteū. q̄z vn⁹
erat plen⁹ rosīs rubētib⁹. z ali⁹ duo ros̄
albis. q̄rtū etiā oñdit calathū argētū
plenū croco. Dixitq̄ gamaliel. Hi ca-
lathi n̄ri sunt loculi. z he rose n̄re sunt
reliq̄e. Calath⁹ plen⁹ rosīs rubeis ē lo-
cul⁹ sc̄ti stephani. q̄ sol⁹ ex nob⁹ marty-
rio meruit coronari. Ali⁹ duo rosīs al-
bis plenī. mei z nicodemi sunt loculi.
q̄ sincero corde i p̄fessioe xp̄i pseueravi-
mus. Quart⁹ p̄o argēt⁹ croco plen⁹ ē

De Inuētōe sancti Stephani pthomartyris

abybe filij mei q̄ cādoze & ginitatē pol-
lebat & mūd⁹ de mūdo exiuit. His di-
ctis itez disparuit. Feria aut̄ sexta se-
quētis hebdomade eidē irat⁹ apparu-
it. & de dilatōe & negligētia sua eū gra-
uiter increpauit. Cōtinuo igit̄ lucian⁹
hierosolymā adiit. & iohāni epō cūcta
p ordinē enarrauit. Pergūt igit̄ cū alijs
ep̄is accersitis ad locū p̄dictū luciano
ostēdūt. Cūq; cepissent fodere terra cō-
cutit. & suauissim⁹ odor sentit. Ad cui⁹
odoris mirā fragrantia meritis sc̄tōz se/
ptuaginta hoies a diuersis infirmita-
tibus liberant. Sicq; in eccliam syon q̄
est in hierlīm ubi sc̄tus stephan⁹ archi-
diaconat⁹ officio funct⁹ est. cū magno
gaudio sc̄tōz reliq̄as trāstulerūt. & eas
ibi honorifice cōdiderūt. Ea aut̄ hora
pluuia magna descēdit. Hui⁹ visiois
& inuētōis mētiōē facit Beda in cro-
nica sua. **H**ec inuētio sc̄ti Ste-
phani facta est ea die q̄ ei⁹ passio cele-
brat⁹ & ei⁹ passio in hac die fuisse dicūt.
Festa aut̄ ab ecclia mutata sunt dupli-
ci rōne. Prima ē qm̄ xp̄s iō nat⁹ est in
terris vt hō nasceret̄ i celis. Decuit igit̄
vt natiuitati xp̄i cōtinueret̄ natale sc̄ti
stephani. q̄ p̄m⁹ p xp̄o martyriū susti-
nuit qd̄ est nasci in celo vt p h̄ notaret̄.
vnā ex alijs seq. Un̄ etiā cantat̄ de ip̄o
Veni xp̄s nat⁹ ē in terris vt hodie ste-
phan⁹ nasceret̄ in celis. Sc̄da rō ē. qm̄
festū de inuētōe solēni⁹ agebat̄ q̄ festū
de passiōe. & h̄ tum ppter reuerentiā na-
tiuitatē dñi. tū ppter multa miracula q̄
in ip̄i⁹ inuētōe dñs ostēdit. qz q̄ passio
ip̄i⁹ dignior est q̄ inuētio. & ob h̄ solen-
nior d̄zē. iō ecclia festū de passiōe ad
illud tps trāstulit in q̄ in ampliori re-
uerētia habeat. Trāstatio aut̄ eius
vt ait Aug⁹. h̄ mō fuit. Nā alexāder se-
nator p̄stātinopolitan⁹ hierlīm cū vxore
sua adiit. & pthomartyri stephano
pulcherrimū oratoriu⁹ p̄struxit. ac p̄ ei⁹
obitū iuxta eius corp⁹ se sepeliri fecit.
Euolut⁹ ḡ septē ānis iuliana ei⁹ vxor
in patriā suā volens redire vrpote q̄ a
p̄ncipib⁹ iniuriā patiebat corp⁹ viri vo-

luit deferre. Qd̄ cū ab epō multis p̄ci-
bus postulasset. ep̄s duos loculos argēte-
os. ptulit dicēs. Nō noui q̄s sit ex his
loculis viri tui. Et illa. Ego noui. Et
impetū faciēs amplexata est corp⁹ sc̄ti
stephani. Sic ḡ dū corp⁹ viri putat ac-
cipe. casu corp⁹ pthomartyr⁹ accepit.
Cū at̄ nauim cū corpe p̄scēdisset. hym-
ni audiunt̄ angelici. odor effragrat. cla-
mant demōes. seuā suscitāt tēpestates
dicētes. Vle nob̄ qm̄ pthomartyr ste-
phan⁹ trāsit dīro nos verberans igne.
Cū ḡ naute naufragiū formidarēt ste-
phan⁹ inuocat. & p̄tinuo apparuit eis
dicēs. Ego sum nolite timere. Sc̄ti-
q; trā q̄llitas magna subsecuta ē. Tūc
audite sunt voces demonū clamantiū
Impie p̄nceps nauē accēde. qz aduer-
sari⁹ noster stephan⁹ ē in ea. Tūc p̄in-
ceps demonū qnq; demōes q̄ nauem
incenderēt misit. Sz angel⁹ dñi in p̄-
fundū eos dimerlit. Et cū calcedonez
venissent. demōes clamabāt. Seru⁹
dei venit. q̄ ab iniq̄s lapidat⁹ ē iudeis.
Cōstantinopolis igit̄ incolumes pue-
nerūt & in qdā ecclia corp⁹ sc̄ti stepha-
ni cū magna reuerētia cōdiderūt. Hec
Augustin⁹. Cōiunctio at̄ corp̄is sc̄ti
stephani cū corpe sc̄ti laurētij h̄ ordine
facta fuit. Cōtingit em̄ eudoxiā filiam
theodosij impatoris a demone grauif
cruciari. Qd̄ cū p̄i suo p̄stātinopolim
p̄stituto intimatū fuisset. iubet filiam
p̄stātinopolim adduci. vt sacrosanct⁹
pthomartyr⁹ stephani reliquijs tāge-
ret. Demō aut̄ i ea clamabat. Nisi ste-
phan⁹ romā veniat nō exibo. qm̄ sic ē
ap̄loz volūtas. Qd̄ cū impator audi-
uisset. a clero & p̄plo p̄stātinopolitano
obtinuit. vt corp⁹ sc̄ti stephani roma-
nis darēt. & ip̄i bti laurētij corp⁹ acci-
perēt. Tūc impator pelagius pape sup
h̄ sc̄psit. Papa iō de p̄silio cardinaliū
impatoris petitiōi cōsensit. Missi igit̄
p̄stātinopolim cardinales corp⁹ sc̄ti
stephani romā deferūt & greci p̄ acci-
piēdo corpe sc̄ti laurētij p̄sequunt̄. Ea
pue igit̄ corp⁹ stephani recipit & brachi-

De sancto Dominico

um ei⁹ dextrū a capuanis deuotis p^{ri}ci
bus obtinēt. et metropolitana ecclia i
ei⁹ honore fabricat. Eū autē romā ve
nissent. et i eccliam scⁱ Petri ad vinctu
la corp⁹ deferre vellent. vectores subsi
stūt. nec vltra pcedere p^ont. Demō autē
in puella clamabat. Frustra laboratis
q^{ia} nō h^{ic} s^{ed} apud frēm suū laurētū sedē
elegit. Illuc igit^{ur} corp⁹ deferret ad ei⁹ ra
ctum puella a demōe liberat. Et laurē
tius aduētū frīs suīs q^{ui}si cōgratulas et
arrides in alterā prem sepulchri seces
sit et medietatē illi⁹ vacuā fratri reliq^{uit}.
Greci p^{ro} dū man⁹ apponūt vt laurētū
um ferāt ad terrā velut exanimis cor
ruerūt. Sz orātib⁹ p^{er} eis papa clero et
pp^{lo}. vix ad se ad vespaz redierūt. Vēs
enī infra decē dies mortui sunt. Latini
etiā q^{ui} sibi p^{er}senserāt in frenesiz versi sa
nari nō potuerūt. q^{ui} ad usq^{ue} scⁱoz⁹ corpa
in sil^u tumulata fuerūt. Tūc vox de ee
lo audita ē. V^{er}o felix roma q^{ui} corp⁹ lau
rētū hyspani et stephani hierosolymi
tani tam glōsa pignora vno claudis
māseolo. Facta ē autē ista p^{er}iunctio. ix.
kal. maij circa annos dñi. ccccxxv.
L Refert Aug⁹. in lib. xxij. de ciuit.
dei. sex mortuos ad inuocationē scⁱ step
hani suscitatos. vitz q^undā q^{ui} cū mor
tuus sic iaceret. vt ei tā pollices ligarēt
inuocato sup^{er} eū noie b^{ea}ti stephani p^{er}i
nuo suscitaret^{ur}. Itē q^undā puez a plati
stro p^{er}itū. quē m^{er} ad eccliam scⁱ step
hani deferēs viuū et sanū recepit. Itē
q^undā scⁱrimoniāle q^{ui} cū in extremo spū
p^{er}stitura ad eccliam scⁱ stephani dela
ta fuisset. et ibidē expirasset vidētib⁹ oī
bus et stupētib⁹ sanata surrexit. Item
q^undā puellā apud hyponē cui⁹ tunicā
cū p^{er} ad eccliam scⁱ stephani depor^{ta}ta
set eā postmodū sup^{er} corp⁹ defuncte pu
elle proiecit. et illa statim surrexit Itē
q^undā iuuenē apud hyponē cui⁹ corp⁹
cū inunctū fuisset oleo scⁱ stephani sta
tim surrexit. Itē q^undā puez q^{ui} cū ad ec
clesiā scⁱ stephani mortu⁹ fuisset dela
tus ad inuocationē scⁱ stephani vite ē
p^{er}in⁹ restitue⁹. De h^{ic} martyre dic^{it} Au

gustin⁹. Martyrē istū gamal^{el} stola
tus reuelauit saul⁹ spoliat⁹ laudauit.
xps pannis inuoluit⁹ ditauit. et p^{ri}cioso la
pide coronauit. Idem. In stephano
emicuit pulchritudo corp^{is}. flos erat
eloquētia sermocināt⁹. sapia scⁱssime
mētis. et opario diuinar⁹. Idē. Fortis
colūna dei cū inter lapidiferas man⁹
captatorio forcipe teneret fide funda
bilis igniebat feriebat et p^{er}ducebat. cō
stringebat et angebat. cedebat et nō vin
cebat. Idē sup^{er} illud. Dura ceruice rē.
Hic nō blandit^{ur} s^{ed} inuehit. nō palpat
s^{ed} puocat. nō trepidat s^{ed} instigat. Idē
Attēde stephanū p^{er}seruū tuū. hō erat
sicut et tu. de massa p^{er}ti erat sicut et tu.
eo p^{ri}cio redēptus q^{ui} tu. Et cū dyacon⁹
erat cū āgelū legebat. q^{ui} legis vel au
dis et tu. Ibi inuenit septum. Diligite
inimicos vestros. Didicit legēdo. p^{er}fe
cit obediēdo.

Le. cxiij.

De sancto Dominico.

Dominicus dicit^{ur} qua

si dñi custos vel a dño cu
stoditus. vel dicit^{ur} dñicus
q^untū ad ethymologā hui⁹ nomis q^{ui}
est dñs. Dicit^{ur} autē custos dñi trib⁹ mo
dis. scⁱl^{icet} custos honoris dñi q^{ui} ad deū. cu
stos vince dñi vel gregis dñi q^{ui} ad p^{er}xi
mū. custos volūtat^{is} dñi siue p^{re}ceptoz
dñi quo ad seipm. Sec^{un}do dicit^{ur} dñicus
quasi a dño custo dit^{ur}. Dñs enī custo
diuit ipm quātū ad triplicē statum su
um. in q^{ui} p^{ri}mo fuit laicus. i sec^{un}do regu
laris canonicus. in terci^o vir apostolici
cus. Nam in p^{ri}mo eum custodiuit faci
endo cū laudabiliter incipere. in secun
do feruenter p^{er}ficere. in terci^o p^{er}fectio
nem app^{re}hendere. Terci^o p^{ot} dicit^{ur} dñi
cus p^{er} ethymologā hui⁹ nomis dñs.
Dñs nanq^{ue} dicit^{ur} quasi donans mi
nas. vel donās minus. vel donās mu
nus. Sic beat⁹ dñicus fuit donās. id
est. cōdonās minas p^{er} iniuriāz dimis
sionē. donās min⁹ p^{er} corp^{is} macera
onem. q^{ui} corp^{is} suo semp minus da
bat q^{ui} apperebat. donās mun⁹ p^{er} liber

De sancto Dominico

tatis largitionē. q: nō solū sua paupib/ bus tribuit. sed etiā seipm pluries ven- dere voluit.

Dominic⁹ ordiis p̄dicatoꝝ dux
et pater inclit⁹. ex hyspanie gri-
bus villa que dicitur calaregia oꝝo-
niē. dioceſ patre felice. nre ſco Jo/
hāna noīe ſm carnē origīnē duxit. Lu-
tus mī aī ipī⁹ oꝝtū vidit in ſomnis ſe
catulū geſtante in vtero ardente i oꝝe
faculā baiulante. Qui egreſſus ex vte/
ro totā mōi machinā incēdebat. Cui/
dā etiā matrone q̄ ip̄s ex ſacro fonte le-
uauerat videbat q̄ puer Dñic⁹ ſtellaꝝ
p̄fulgidā h̄iet in fronte q̄ totū oꝝbē il/
luſtrabat. Dū adhuc eēt puerul⁹ et ſub
nutricis cuſtodia p̄ſtitut⁹ dephēſus ē
ſepe lectū dimittere. et ſup nudā humū
iacere. Diſſus tandem palentiam ad
ſtudiū amore ſapie addiſcēde. vinum
p̄ decēniū nō guſtauit. Vbi cū fames
valida eſſet. libros cū omī ſuppellectili
vendidit. et p̄ciū eoꝝ paupib/ erogauit
Crefcēte iā ei⁹ fama ab ep̄o oꝝoniē. i
ſua ecclia canonic⁹ regularis efficit⁹. et
poſtmodū ſac̄ oib/ vite ſpeculū a cō/
canonicis ſup̄prior ordinat⁹. Ip̄e autē
die ac nocte lectōi et oꝝoni vacabat. aſ/
ſidue deū exorās vt ſibi hāc grām infū-
dere dignaret⁹. q̄ ſe totum aliqñ ſaluti
poſſet imp̄dere. primoꝝ. In libro q̄z
de collarōib/ patrū ſtudioſiſſime legēſ
magñū p̄fectiōis cumulū ap̄p̄hendit.
Pergēs autē cū p̄dicto ep̄o tholoſam.
dephēdit hoſpitē ſuū heretica p̄uitate
corruptū. Quē ad fidem p̄uertit. et q̄ſi
qñdā p̄mitiaꝝ manipulū future meſ/
ſis dño p̄ſentauit. Regiſ in geſt⁹ co/
mitis mōtis fortis q̄ cū bt̄is Dñic⁹
q̄dam vice aduerſus hereticos p̄dicaf-
ſet. auctoritates q̄s i mediū p̄duserat
redegit in ſeptis. et cuidā heretico cedu-
lā illā tradidit vt ſup obiectis delibe-
rare deberet. Illa autē nocte ad ignem
hereticis cōgregatis. cedula quā rece-
perat. p̄duxit in mediū. Cui ſocij dixe-
runt vt in ignē illā p̄iceret. et ſi cōburi
p̄tingeret eoꝝ fides. imo p̄fidia p̄a eēt

Si ſco cōburi nō poſſet. verā fidem ro-
mane ecclie p̄dicaret. Quapropt cedu-
lā in ignē p̄icit. Que cū aliqñtulū mo-
rā in ignē feciſſet. incōbuſta ab igne p-
rin⁹ p̄ſilijt. Strupētib/ cūctis. vn⁹ cete/
ris durior ait. Projiciat itez. et ſic expe-
rientia plen⁹ repiet et plen⁹ expiemur
p̄itarē. Projiciat itez. et itez p̄ſilijt incō/
buſta. Itez ille dicit. Tercio p̄jiciat. et
tūc ſine dubio rei exitū cognoscemus.
Projiciat tercio et itez incōbuſta p̄ſilijt
et illeſa. Heretici autē in ſua duricia p̄/
manētes. diſtrictiſſima int̄ ſe iuratiōe
firmauerūt. ne h̄ aliq̄s publicaret. Qui
dā tñ miles q̄ ibi aderat. et nre fidei ali-
qñtulū adherebat. iſtū miraculū poſt/
modū publicauit. Factū eſt at̄ h̄ apud
montē victorialē. Siſte q̄dā dicit ac/
cidit apud fanū iouis indicta ibidez
in dieb/ illis p̄ hereticos q̄dam diſpu/
tatiōe ſolēti. **B**eter⁹ igit ad p̄/
p̄ta redeūtib/ et ep̄o oꝝoniē. deſuncto
ſol⁹ ibidē ſctūs Dñic⁹ cū pauc⁹ remā-
ſit p̄ hereticos p̄ſtāter p̄bz dei annū/
ciāns. Irridebāt autē eū aduerſarij ve-
ritat⁹. ſputa lutū et h̄mōi vilia p̄jicien-
tes in eū. et a tergo p̄ deriſu ſibi paleas
alligātes. Cū autē ſibi interitū minarē-
tur imp̄terit⁹ r̄idebat. Nō ego mar-
tyrij dign⁹ ſum glia. nōdū merui iſtaz
mortē. Quapropt locū tranſiēs in q̄ ſi
bi pate ferebant inſidie. nō ſolū intre/
pid⁹ verūetiā cantans et alacer p̄cede/
bat. Quod illi admirātes dixerūt illi.
Aliquid nō tu mort⁹ horrore p̄cūteris
Quid actur⁹ eras ſi cōp̄hēdiſſem⁹ te
At ille. Rogate vos ne rep̄tinis me
ſubito p̄imeret⁹ vulnerib/. ſz paulatiz
et ſucceſſiue mēbra ſingula mutilātes.
deinde oſtēſis corā oculis meis detrū/
ctis mēbroꝝ p̄ricul. ip̄os etiā oculos
eruētes ad vltimū ſemiuinū laceratū/
q̄ corp⁹ ſic p̄mittētes i ſuo ſanguie vo-
lutari. vel p̄ſus ad libitū me necaret⁹
Cū qñdā repp̄iſſet. p̄pter nimia quā
pariebat inopiā hereticoꝝ p̄ſortijs ad-
heſiſſe. decreuit ſeipm venūdere q̄ten⁹
et accepto p̄cio de ſeip̄o et egeſtatis ſū

De sancto dominico

occasione paderet et sub errore veni-
datu liberet. Quod et fecisset nisi inopia
ei diuina miscdia aliter puidisset. Alias
etiam cum quidam mulier fratrem suum in sara-
cenorum captiuitate detentum lamentabili si-
bi questione exponeret. nullumque sibi ad
eius liberationem fatere se siliu suasse. ille
intima compassione commotus seipsum pro redem-
ptione captiui vendendum obtulit. Sed
deus qui ipsum necessarium ad redemptionem
spirituale multorum captiuorum pviderat non pro-
misit. Hospitatus in partibus tholosanis
apud quidam mfonas ab hereticis pro ostē-
tatione religionis deceptas. pro tota qua-
dragesima vix sic clauum clauo retunde-
ret. in pane solus et aqua frigida cum adiun-
cto sibi socio ieiunauit. Nocte vero vigi-
lans cum necessitas cogeret. lassam mem-
bra super nudam tabulam reclinabat. Sic-
que factum est ut illas mfonas ad agniti-
onem veritatis pduceret. Post hoc autem cepit
de institutione ordinis cogitare cuius officii
cum esset pro mundum predicando discurrere. et
contra hereticos fide catholicam comuni-
care. Cum igitur in partibus tholosanis mansisset
per decem annos a transitu oronensis epi-
scopi ad tempus quod lateranense conciliū debuit
celebrari. cum fulcone tholosano episcopo ro-
mam ad conciliū generale adiit. ac a summo
pontifice Innocentio ordinem quod predicatorum
diceret et esset confirmari sibi suisque succes-
soribus postulauit. Qui cum aliquantulum se
difficile exhiberet. nocte quadam idem ponti-
fex videbat in somnis quod lateranensis ec-
clesia graue subito ruinam minaretur. Quod
dum tremens aspiceret ex aduerso vir dei
Dominicus occurrebat. humerisque suis super
positis totam illam casuram fabricam sustenta-
bat. Euigilans autem et visionem intelligens
petitionem viri dei hilariter acceptauit
hortans ut ad fratres suos rediens regulam
aliquam approbatam sibi eligeret. et sic ad
ipsum rediens confirmationem ad libitum impet-
traret. Regressus igitur verbum summi pon-
tificis fratribus patefecit. Erant autem fratres nu-
mero circiter. xvj. Qui inuocato spiritu sancto
regulam beati Augustini doctoris et predica-
toris examini. ipsi prout et re et nomine predica-

tores futuri unanimiter elegerunt quidam
artioris quod vite consuetudines. quos sibi
pro forma institutionum obsequandas statue-
runt. insuper assumptis. Et interea. In-
nocentio defuncto et Honorio in summum
pontificem sublimato. confirmationem ordinis
anno domini. M. cxxvj. a predicto Hono-
rio impetravit. Dum igitur rome in ecclesia
sancti Petri pro dilatatione sui ordinis exoraret
multos principes apostolorum Petrum et Pau-
lum ad se venientes aspexit. Quorum primum
Petrum vix baculum. Paulum vero sibi librum
tradere videbant. addebantque dicentes.
Vade predica. quia a deo ad hoc misterium
es electus. Horum in momento temporis vi-
debat ei quod filios suos pro totum mundum di-
spersos aspiceret incedentes binos et bi-
nos. Quapropter tholosam rediens fra-
tres suos dispersit et quidam quod in hispani-
am. quidam vero parisi. alios tandem bono-
niam destinauit. ipse vero romam reuersus est
¶ Monachus quodam anno ordinis predicatorum
institutorum extrahi factus. vidit beatam
virginem flexis genibus. et iunctis manibus pro
humano genere filium deprecantem. Qui dicit
sepe pie mihi repulsum. tandem instante ora-
tione ait. Vasa mea quod possis vel debeo
amplius eis facere. Vixi patriarchas et pro-
phetas. et pater se emendauerunt. Veni
ergo ad eos. deinde misit apostolos. et me et
illos occiderunt. Vixi martyres et pres-
biteros et doctores. nec illis acquieuerunt.
Sed quia non est fas ut tibi aliquid denegem
dabo eis meos predicatores pro quos vale-
ant illuminari et mundari. sin autem venias
contra illos. Silem visionem aliter vidit
eodem tempore quod. xij. abbates cisterciensis ordi-
nis tholosam contra hereticos sunt transmissi.
Nam cum filius meus orationem rudiasset ut super
dixit mihi. Bone fili non sum eo propter malici-
am. sed sum tua miscdia agere debes.
Tunc filius vixit precibus ait. Ad votum tuum
adhuc cum eis hanc miscdiam faciam quod pro
dicatores meos eis mittam. quod eos moni-
ant et informet. et si se non correxerit am-
plius eis non paream. Quidam frater mi-
nor quod multo tempore socius sancti Francisci extite-
rat pluribus fratribus de ordine predicatorum

De sancto dominico

narravit. cū bñs Dñic⁹ rome p pñr/
marōe sui ordīs apō papā instaret. no
cte orans vidit ī spū xpm ī aere exñtez
z tres lāceas ī manu tenēte. z p mun
dū eas vibrantē. Cui velociter mñ oc/
currēs qd nā vellet facere īqñuit. Et
ille. Ecce tot⁹ mūd⁹ trib⁹ vicij⁹ plen⁹ ē.
sez supbia avaricia z pñcipia. z iō his
trib⁹ lāceis ipm volo pñmere. Tūc vir
go ad ei⁹ genua pñcides. ait. Fili charis
sime miserere. z tuā iusticiā mñcōia tē
perato. Cui xps. Nōne vides qñre mi
hi iniurie irrogant. Cui illa. Tpa fili
furozē. z paulisp⁹ expecta. Habes ei⁹ fi/
delē seruū z pugilē strenuū. q vbiq⁹ dis
currēs mūdū expugnabit et tuo dñio
subiugabit. Aliū qz seruū ī adiutorij
sibi dabo. q secū fidelit⁹ dcertabit. Cui
fili⁹. Ecce placat⁹ faciē tuā suscepi. sed
vellē ego videre qz vis ad tātū officiū
destinare. Tūc illa xpo scēm dñicū pñ/
tauit. Cui xps. pñ bon⁹ z strenu⁹ pugil
iste. z studiose faciet q dixisti. Obtulit
etiā scēm franciscū. Et hūc xps sicut
pñm piter pñdauit. Scēt⁹ at dñic⁹
sociū suū ī vñsōe sua diligēter pñde/
rās quē añ nō nouerat. ī crastino ī ec
clesia inuentū ex his q nocte viderat si
ne indice recoguit z ei⁹ amplex⁹ z oscu
la pia ruēs ait. Tu es soci⁹ me⁹. tu pa
riter curres mecū. Item⁹ sil⁹ z null⁹ ad
uerfari⁹ pñualebit. Vñsōne qz pñdictaz
sibi p ordinē enarravit. Et exñc factū
est eis cor vnū z aia vna ī dño. qd z ī
posteris mādauerūt ppetuo obfuarī.
D Cū qndā nouiciū apulū ad ordi
nē recepisset. qdā q pñdicti nouicij socij
fuerāt cū adeo puerterūt. q ad seculū
iā redire deliberās vestes suas modis
oib⁹ experebat. Qd brūs dñic⁹ audies
pñuuo oñoni se dedit. Igñ cū dictum
iuuenē iā religios⁹ vestib⁹ expoliassent.
z iā sua camisia induissent. ille magnis
vocibus clamare cepit ac dicere. En ei⁹
stuo. en ardeo. en tot⁹ exuro. Extrahi
te extrahite hāc camisiā maledictaz q
me totū exurit. Nullo g mō dñscere po
tuit. quscq⁹ exut⁹ camisia religios⁹ vesti
b⁹. denuo est indut⁹. z ad claustrū re
duce⁹ Exñte brō dñico bononie cū
frēs iā ad dormiendū fuissent. qdā fra
ter puerfus a diabolo vexari cepit. Qd
cū frat⁹ Reyneri⁹ lausaneñ. mag⁹ ei⁹ au
disset. brō Dñico h studuit indicare.
Scēt⁹ aut dñic⁹ ad eccliam añ altare
eū portari fec. Qui cū vix a frīb⁹ decez
fuisset deportat⁹. dixit brūs Dñicus.
Adiuro te miser. vt dicas mibi qñre ve
ras creaturā dei. z qñre z q mō huc in/
trasti. Cui rñdit. Vexo eū. qz meruit.
Bibit em heri ī ciuitate sine licētia p
oris nō adhibito sig⁹ cruc⁹. Vñ tūc in/
traui ī eū ī spē bibonis. qñ poti⁹ ipē
bibit me sil⁹ cū vino. Hoc aut tūc eum
bibisse vez cōpertū est. Inñ hec factuz
est pñmū signū ad matutinas. Quo au
dito dyabol⁹ q ī eo loqbat⁹ dixit. Amo
do h plus stare nō possū. exq⁹ caputiat⁹
furgūt. Et sic ad oñonē bñi Dñici exire
cōpulsus ē. Cū ī pñtib⁹ tholosanis
qdā flumē trāisset. libri ei⁹ nullū hñ/
tes pseruatorij ī fluiū ceciderūt. Die
aut tertia qdā piscator ibi hamū pñci
ens cū magnū piscē se pñdidisse puta
ret libros ipos extraxit penit⁹ sic illelos
ac si ī aliq⁹ armario fuissent cū oī dñi/
gētia custoditi. Luz ad qdā mona/
sterij venisset. z frēs dñscerēt nolēs eos
īnqetare. oñone fusa claustru⁹ mo/
nasterij cū socio introiuit. Idē etiā cō
pertū est cū ī pñctu hereticor⁹ euz q/
dā puerfo cystercien⁹ fuisset. Nā cū se/
ro ad qndā eccliam deuenissent. z clau
sam inuenissent. oñone fusa a brō Dñi
co intra eccliam se subito inuenerūt. et
noctē illā totā ī oñone duxerūt. P
labore itiner⁹ añq⁹ ad hospitij deuēis
ser sitim ad fontē aliquē extinguerē cō/
suevit. ne ī domo hospit⁹ plus bibē/
do aliquā notā icurreret. **E** Sco
laris qdā lubzicū carnis patēs venit
īn qdā festo ad domū fratru⁹ de bono
nia vt ibi missaz audiret. Lōrigit autē
tūc missaz bñm Dñicū celebrare. Luz
aut ad oblationē ventū fuisset. dictus
scolaris accessit. z manū ei⁹ cū mltā de
uorōe osculat⁹ ē. Quā cū osculat⁹ fuisset
tantā ex illa pñdire sensit odoris fra

De sancto dominico

grantiā. q̄ntā in vita sua nūq̄ aliqui ex
prius ē. Et extūc est libidinis in eo mira
bilis refriguit. adeo vt q̄ añ erat van⁹ et
lubric⁹. efficeret postmodū p̄tines at
q̄ cast⁹. Q̄nta mūdiciē puritate ei⁹
caro pollebat. cui⁹ odor tā mirabiliter
forde mētis purgabat. Sacerdos
qdaz vidēs aliqui b̄m̄ Dñicū cū suis
frīb⁹ p̄dicatōi tā feruētē inlisterē. deli
berauit eis adherere dūmō nouum te
stamētū sibi ad p̄dicandū necessariū
h̄re posset. Hec eo cogitāte qdā iuue
nis venale testamētū sub veste baiulās
affuit. Qd statim sacerdos cū magno
gaudio emir. Sz dū aliq̄ntulū adhuc
dubitaret. fusa ad deū p̄ce imp̄stac⁹ su
per libz⁹ exteri⁹ cruce. libz⁹ aperuit et
oculos ad captū qd̄ primo se obrulit.
mox p̄iecit. et illud qd̄ i actib⁹ petro di
ctū est eidē occurrit. Surge descēde et
vade cū eis nihil dubitās. qz ego misi
illos. Statimq̄ surgēs eidē adhesit.
Lū apud tholosam in theologia rege
ret magr̄ qdā scia et fama p̄clar⁹. qdaz
mane añ diē dū suas p̄uideret lectōes
opp̄ssus somno caput suū i cathedra
paululū reclinauit. visūq̄ est sibi q̄ se
ptē stelle ei p̄ntarent. Qui cū de noui
tate talis exenij plurimū miraret. sub
ito in lumie et q̄ntitate p̄dicte stelle in
tātū creuerūt et totū mūdū illuminae
rūt. Qui euigilās qd̄ nam sibi h̄ veller
plurimū mirabā. Et ecce dū scolas i
trasseret legeret. b̄tūs Dñic⁹ et cū eo sex
frēs eiusdē habit⁹ ad p̄dictū magistrū
hūiliter accesserūt. et suū sibi p̄positū
intimātes dixerūt. q̄ scolas suas cupe
rent frequētare. Qui recolēs visionem
ip̄os eē septē stellas q̄s viderat nō du
bitauit. Rome viro dei dñico posito
vir qdam magr̄ reginald⁹ sc̄i amiani
aurelianē. decan⁹ q̄ etiā parisi⁹ in iure
canonico repperat annis q̄nq̄ romā cū
aurelianē ep̄o mare trāscur⁹ aduene
rat. Dudū aut in p̄posito habebat re
lictis oib⁹ p̄dicatōi inlisterē. sz q̄ nā mō
id cōplere posset nec dū aduertat. Lū
aut a qdā cardinali cui h̄mōi votū ex
p̄sserat de institutōe p̄dicatoz⁹ didicis

set. et brō Dñico accessito eidē suū p̄po
sitū reuelas. extūc ip̄i⁹ ordīs delibera
uit ingressum. Nec mora q̄ui febrū in
firmitate corripit. et de ei⁹ salute penit⁹
despat. Perseuerāte at i oīone brō dñi
co. ac brāz p̄ginē cui tāq̄ sp̄ali p̄one
curā ordīs totā cōmiserat exorante. vt
vel saltē modico tpe eū sibi p̄cedere di
gnaret. ecce subito reginā miscōie dua
bus admodū speciosis comitatā puel
lis Reginald⁹ vigilās et mortez expe
ctās ad se visibilr̄ veniētē aspexit blan
daq̄ facie sibi dicētē. Pete a me qd̄ vis
et dabo tibi. Deliberātū qd̄ peterz. vna
ex p̄dictz puel̄ suggestit ne qd̄ peteret.
sz se totū regie miscōie volūtati cōmit
teret. Qd dū fecisset illa manū extēdēs
p̄ginē aures ei⁹ et nares. man⁹ ei⁹ et pe
des saluari quā tulerat vinctōe pūxit
formulas p̄boz⁹ p̄pas ad singlas vn
ctōes subinferēs. Ad renes ait. Strin
gant renes tui cinglo castitat⁹. Ad pe
des aut ait. Vngo pedes tuos i p̄pa
tionē euāgelij pacis. Addiditq̄. Die
tercia mittā tibi ampullā restitutōis
plenary sanitat⁹. Tūc ei habitū ordīs
oñdēs. en inq̄ iste est bitus ordīs tui.
Hāc at visionē sūtr b̄tūs Dñic⁹ i oīoe
posit⁹ vidit. Hanc at facto ad eū veni
ens sc̄tūs Dñic⁹ et sanū reppit. et ab eo
dē tot⁹ visiois seriē audiuit. et habitū
quē p̄go mōstrauerat assūpsit. Hā añ
frēs suppellitij⁹ vtebāt. Die at terciā
m̄ dei affuit et co: p̄ reginaldi adeo p
unxit q̄ nō solū estū febrū. sz etiā ardo
rē p̄cupie sic extingit. vt sic ip̄e postmo
dū ē p̄fessus nec p̄m̄ i eo mor⁹ libidīs
de cetero pullulauit. Hāc visionē (re
rato exhibitā qdaz religiosus de ordi
ne hospitalarioz⁹ p̄ntē q̄z brō Dñico
p̄prijs oculis vidit et stupuit. Hāc visi
onem multis fratrib⁹ maxie post illi⁹
obitū b̄tūs Dñicus publicauit. Dis
sus igit Reginaldus bononiā p̄dica
tioni ardēter instabat. et fratz numer⁹
excrecebat. P̄ h̄ at missus parisi⁹ nō
post mltos dies i dñio obdormiuit.
¶ Iuuenis qdā nepos dñi stephani
cardinalis de fossa noua. cū equo i fo

De sancto dominico

ueā p̄cipitio lapsus inde mortu⁹ ē edu-
ctus. Qui brō Dñico oblat⁹. oñone fu-
sa vite p̄stine est restituit⁹. In ecclia
sancti Sixti architectū q̄ndā cōductū
ā fratrī sub cripta q̄dam ruina desup
resoluta p̄trūit. diuq; sub cumulo ca-
dentis macerie iacentē extinxit. Sed
vir dei dñicus corpus de cauerna sub/
ductū ad se deferri iussit. oñonūq; sua/
rū suffragio statim vite sil⁹ z sanitati re-
stituit. In eadē ecclia apud romam
dū frēs circiter. xl. manerēt. z q̄dā vice
panis valde modicū inuenissent. brūs
Dñicus id modicū qđ habebat pa-
nis in p̄tes diuidi sup mēsam mada-
uit. Dūq; vnusq;q; buccellā panis cū
gaudio frāgeret. ecce duo iuuenes eius-
dem habit⁹ formeq; p̄siles rectoriūz
intrauerūt. pallioz sin⁹ qđ a collo pēde-
bant plenos panib; deferētes. Quib;
in capite mēse fui dei Dñici silēter ob-
latis ita subito discesserūt. vt null⁹ de
cetero vl⁹ vn⁹ venerint vel qđ abierint sci-
re possz. Tunc sc̄tūs dñicus manu ad
frēs circūq;q; p̄ensa. modo inq̄t frēs
mei comedite. Tuncq; brūs dñicus
aliqñ in itinere posuit⁹ eēt. z grauis plu-
uiāz inundatio facta esset ille signū cru-
cis edidit. z a se z a socio oēm pluuiam
adeo p̄pulsauit. vt q̄si facto papillone
de cruce cū tota terra densa imbrīū in/
undatōe madesceret. nec vna gutta ad
spaciū trium cubitoz eos p̄tingeret.

Quadā vice dū in p̄tib; tholosanis
trāsisset nauigio q̄ndā aquā nauta ab
eo denariū p̄ mercede transitus exige-
bat. Cui cū vir dei p̄ seruitio sibi ipen-
so celoz regnū p̄mitteret. addēs qđ di-
scipulus xpi esset nec aurū vel pecuniā
deportaret. ille cū p̄ capā trahens. mi-
hi inq̄t aut capam aut denariū dimit-
tes. Tūc vir dei erectis ad celū oculis
paululū intra se orans moxq; in terrā
respiciēs. z diuino. nec dubiū pcuratū
nūtu denariū iacentē videns ecce inq̄t
frater qđ postulas tolle z me libez in
pace dimitte. Cōtingit aliqñ viro dei
iter agente associari sibi religiosūz qñ/
dam p̄uersatōis q̄dem sc̄titate dome-

sticū sz loquela z lingua penitus alie/
nuz. Dolens itaq; qđ diuinis eloquijs
vna cū illo mutua se collatōe resouere
nō posset. tandem a dño vt vn⁹ lingua
loqueret alterius verbisq; sic alterutrū
variāt; sese p̄ tridū q̄vīz sil⁹ ituri erāt
intelligerent ipetrauit. Quadā vice
cū qđam mult⁹ obsessus demonijs si/
bi fuisset oblat⁹. ille stolā accipies p̄/
us sup p̄rū collū posuit. deidē demo-
niaci collū cinxit mandās illis vt de ce-
tero illū hoīem nō vexarēt. Ipsi p̄o in
eiusdē obsessi corpe torq̄ri statim forti-
ter ceperūt clamare Permite nos ex-
ire q̄re nos cruciari hic cōpellis. At il-
le. Nō dimittā vos inq̄t nisi mihi fide
iussorē dederit; q̄vltā neq; de cetero
redeat; Quos inq̄unt illi fidei iussores
potēim⁹ tibi dare Et ille. Sc̄tōs mar-
tyres q̄z corpa i ecclia hac req̄scūt Et
illi. Nō possum⁹ qz nra merita dīcūt.
Quib; ille dixit. Optet vos dare. alio
qn a cruciatu h̄ neq;q; liberos vos di-
mittā. Tūc rīderūt ad h̄ opam se da-
turos. Et p̄ modicū dixerūt. Ecce ipe
trauim⁹. licet imeriti. qđ sc̄ti martyres fi-
de iussert p̄ nob;. Req̄rēte at eo h̄ rei si-
gnū dixerūt. Eatis ad capsaz i q̄ sunt
recōdita capita martyz z eā iueniet; i/
mersaz. Quēsitū ē. z ita iuentū est sic il-
li fuerāt p̄testati. B̄ Predicāte at co-
aliqñ qđā mōne ab hereticis dēquāte
ei⁹ pedib; puolute dixerūt. Serue dei
adiuuā nos si p̄a sūt qđ hodie p̄dicasti.
iā diu mētes nras erroris spūs excecā/
uit. Quib; ille. Cōstātes estote z expe-
ctate paulisper. vt videat; q̄li dño ad/
hesist; . Statimq; viderūt de medio sui
cattū vnum tererrimū p̄silire qđ magni
canis q̄ntitatē p̄ferens hēbat grossos
oclos z flāmātes. linguā longā latāq;
atq; sanguinolētā. z p̄tractā vsq; ad vm-
bilicū. Laudā p̄o h̄ns curtā sursumq; p̄-
tenfaz posterioz turpitudinē q̄cūq; se
p̄teret oñdebat. de q̄b; fetoz intolerā/
bil⁹ exalabat. Cūq; circa illas mfonas
se aliquādū huc illucq; vertisset. tādē

De sancto dominico

p cordā campane in cāpanile p̄scendēs
disparuit. feda post se vestigia derelin-
quēs. Ille ḡ m̄rone deo gr̄as agentes
ad catholīcā fidē sunt p̄uerse. Lū in
p̄tribz tholosanis q̄sdaz hereticos p̄ui-
cisset. z illi eēnt incēdio deputati. aspi-
ciēs int̄ eos q̄ndā Raymūdū noīe ait
mīstris. Istū fuare ne aliq̄ mō cū cete-
ris cōburat. Cōuersusq̄ ad eū blāde-
q̄s allo quēs. scio inq̄t fili mī scio q̄ ad/
huc liez tarde bon⁹ hō eris z sanctus.
Dimissus itaq̄ p annos viginti in he-
retica p̄uitate p̄māsit. Tandē p̄uersus
z fr̄at p̄dicatoz effect⁹ in eodez ordine
vitā suā laudabilī duxit z felicī p̄fū-
mauit. Lū esset in hyspania q̄busdā
sibi fr̄ibz sociatis apparuit ei p̄ visum
īmanissim⁹ draco q̄ fr̄es illos q̄ secum
erāt absorbere aḡtis faucibz nitebat.
Qd̄ vir dei intelligēs fr̄es for̄it resiste-
re hortabat. Et p̄ modicū oēs illi exce-
pto fratre Adā z duobz p̄uersis ab eo
recesserūt. Inrogat⁹ aut̄ q̄daz ex illis
ab eo an sūt veller abire ait. Absit pa-
ter vt relicto capite sequar pedes. z cō-
tinuo oīoni se dedit. Et post modicūz
fere oēs sua oīoe p̄uertit. Apud sc̄m
Sixtū in vrbe romana cūz fr̄ibz ex̄is
subito facto sup̄ eū spū dñi ad capl̄m
fr̄ibz p̄uocat⁹ palā oibz nūciauit. q̄tu-
or fr̄es ex ip̄is in breuī. duos vīcz i cor-
pore. duos p̄o in anīa morituros. P̄
modicū duo fr̄es ad dñm mīgrauerūt
duo p̄o de ordine recesserūt. Ex̄ite eo
bononie. erat ibi q̄dam maḡ Lunrad⁹
dus theutonīc⁹ aut̄ ingressus ad ordi-
nē fr̄es mirabilī affectabāt. Lū autē
br̄us Dñicus cū p̄ore monasterij cas-
samarie de ordine cystercien. in vigilia
assumptōis br̄e Marie smocinaref. fa-
miliari q̄daz p̄fidētia exigēte materia
inter alia dixit ei Fateor tibi p̄or qd̄ tñ
adhuc nulli exposui vnq̄ nec tu alteri
q̄dīu vixero reuelabis q̄ nūq̄ a deo i
hac vita aliqd̄ petij qd̄ nō assequer īu-
rta vorū. Cui cūz p̄dictus p̄or diceret
q̄ forsitan an eū vitā finīret. br̄us Do-
minic⁹ spū p̄phetico. q̄ ipse p̄or post se

dū vīueret. sicut z factū fuisse p̄stat p̄-
dixit. Tūc ille p̄or adiecit. Pete ḡ p̄af
vt det tibi magist̄rū Lunradū ad ordi-
nē cui⁹ fr̄es introitū tantū flagitare vī-
dent. At ip̄e rē inq̄t bone fr̄at difficilē
postulasti. Finīto p̄pletorio ceteris fra-
tribz ad q̄scendū p̄gētibz ip̄e in ecclīa
remāsit. z in oīone more solito p̄nocta-
uit. Cōueniētibz igit̄ fr̄ibz ad p̄mā cūz
cantor incepisset. Jā lucis orto sydere.
ecce lucis noue. sidus nouū futur⁹ ma-
gister Lunrad⁹ subito veniens ad pe-
des br̄i Dñici se p̄sternēs habitū ordi-
nis instāter petijt. z p̄seuerāter accepit
Hic fuit i ordine valde religiosus. z le-
ctor in ordine plurimūz gl̄iosus. Qui
tandē moriēs cū iā oculos clausisset. z
fr̄es eū mīgrasse crederēt. ille ap̄s ocu-
lis fr̄es circūspiciēs ait. Dñs vobiscū
Quibz r̄ndentibz. z cū spū tuo. adiun-
xit. Fidelīū anīe p̄ mīscōdīam dei req̄e-
scant i pace. Et sic p̄t̄m ille in pace q̄e-
uit. Ingenerat aut̄ suo dei Dñi
co firma valde mēt̄is eq̄litas. nisi cum
ad cōpassionē z mīscōdīaz turbaret. Et
q̄ cor gaudēs exhilarat faciē. placidaz
interioris hoīs cōpositionē manifesta
deforis benignitate p̄debat. Tpe dī
urno cū fr̄ibz suis socijs ve saluo q̄dez
honestat⁹ tenore nemo cōmunioz no-
cturnis hōis vigilijs z oīonibz nemo
instātor. Diem ipartiebat p̄mīs. no-
ctem deo. De oculis suis q̄si q̄ndā fon-
tē effecerat lachrymaz. Freq̄nter q̄n
corp⁹ dñi eleuabat in missa in rātū mē-
tis rapiebat excessum ac si ibidē xp̄s in
carnatū p̄ntez videret. p̄pter qd̄ missaz
m̄ltro tpe cū ceteris nō auduit. Erat ac
sibi i ecclīa p̄noctādī p̄suetudo creber/
rīma vt vix aut raro certū ad q̄scēdū
locū videret hīc. Et cū lassitudine suc-
cedēte somni inēpellaret necessitas sū-
ue an altare aut sup̄ lapidē capite reclī-
nato paululū q̄secebat. Tres singulis
noctibz accipiebat manu p̄pria de qua
dā cathena ferrea disciplinas vnā vīcz
p̄ se. alterā p̄ p̄cōtibz q̄ versant in mū-
do. terciā p̄o p̄ his q̄ in purgatorio cru-

De sancto dominico

ciant. Elect⁹ aliqui in coteronei. als
citrauieñ. ep^m oino renuit p^{re}stans se
pus terrā deserere q^u electōi alicui de se
facte aliq^uten⁹ cōsentire. Interrogat⁹
aliqui cur nō libet⁹ tholose in tholosa/
naq^u dyocesi in ei⁹ vitz dyocesi q^u i car
chalonenſi dyocesi moraret. respondit
Quia in tholosana dyocesi multos q^u
me honorāt iuenio. apud carthasonā
p^{ro} oēs ecōtrario me impugnat. In/
terrogat⁹ a q^u daz in q^u libro plus studu
isset. rñdit. In libro charitat⁹. Qua
dā vice dum vir dei Dñicus apud bo
noniā p^{re}stitur⁹ in ecclia p^{ro}noctaret. dia
bol⁹ i specie frat⁹ eidē apparuit. Quē
scit⁹ dñicus frēm existimās ei innue/
bat. vt cū ceteris ad q^uesendū pgeret.
Ille p^{ro} q^usi deridēdo eundē sibi nurib⁹
rñdebat. Tūc scit⁹ dñicus q^us nā ess⁹
q^u suū mādātū p^{re}teneret scire volēs. cā/
delā ad lampadē accēdit. z in faciē ei⁹
respiciēs q^u diabol⁹ eēt p^{re}festim cogit
Quare cū cum vehemēt⁹ increpāſſet
mor eidē diabol⁹ de fractōe silentij in/
sultare cepit. Scit⁹ aut dñicus vtpo
te frat⁹ū mag⁹ sibi loq^u licere asserens
coegit ip⁹ vt sibi diceret de q^u frēs i cho
ro tēptaret. Qui rñdit. Facio eos tar/
de venire z cito exire. Deinde duxit eū
ad dormitoriū de q^u ibidē frēs tēptaret
in q^u frēs. Qui ait. Facio eos nimis dor
mire. tarde surgere. sicq^u a diuino offi/
cio remanere. z interdū imūdas cogi/
tatōes hñe. Deinde ad refectoriū ip⁹
duxit. z de q^u ibidē frēs tēptaret q^usiuit.
Tūc demon p^{ro} mēlas salies. plus z mi
nus. pl⁹ z minus sep⁹ repetendo dice/
bat. Quē cū sanct⁹ dñicus q^ud sibi hoc
veller interrogaret ait. Quosdaz frēs
tēptro vt plus comedant. z sic ex nimia
sumptōe cibi delinq^unt. Quosdā vt mi
nus sumāt. z sic i dei seruitio z sui ordi
nis obseruatōe debiles fiāt. Inde du/
xit eum ad locutoriū de q^u ibidem fra/
tres tēptaret in q^urens. Tūc ille crebro
linguā reuolūēs mirabilis pfusionis
sonū p^{ro}mebat. Quē cū scit⁹ dñic⁹ q^ud
sibi h⁹ veller in q^ureret ait. Hic locus to

tus me⁹ est. Cū em frēs ad loq^undū cō/
ueniūt. eos tēptare studeo vt pfuse lo/
quant. z mltis sese inuilib⁹ p^{ro}bis com
misceāt. z vn⁹ aliū nō expectet. Postre
mo duxit euz ad capitulū. Sz cū ante
hostiū capli fuisset. demon nullaten⁹
intrare voluit. sz ait. Huc nūq^u ingre/
diar. q^u locus maledictōis z infernus
mibi est. z totūz ibi amitto q^ud in alijs
locis lucro⁹. Nā cū aliquē frat⁹ p^{ro} ali/
quā negligentia delinq^ure fecero. mor i
loco h⁹ maledictōis de ipa negligentia
se purgat. z corā oib⁹ se p^{ro}clamat. Nā
hic monent. hic p^{ro}ſitent. hic accusant.
h⁹ verberāt. hic absolunt. z sic totūz a/
misisse me doleo q^ud alibi me lucratus
gaudebā. Et his dictis euauit.

Tandē appropinq^uante pegrinatio/
nis terminio p^{re}stitur⁹ apud bononiā gra
ui cepit corpis infirmitate languere.
Sui aut corpis dissolutio sibi in visio
ne mōstrata est. Vidit em iuuenē pul/
cerrimū his p^{ro}bis se vocantē z dicentē
Veni dilecte mi. veni ad gaudia veni
Conuocat⁹ igit ex frib⁹ bononiēſis con
uētus. xij. ne eos exheredes z orphanos
derelinq^uret. testamētū cōdidit dicens.
Hec sunt q^u vobis tanq^u filijs heredi/
tario iure possidēda relinq^u. Charitatē
habere. hūilitatē fuare. paup⁹tatē volū
tariā possidere. Illa p^{ro} qua potuit di/
strictōe. p^{ro}hibuit ne q^us vnq^u in suo or/
dine possessiōes induceret tpales ma/
ledictōez dei oīporētis z suā terribilit⁹
imp^{ro}cans ei q^u p^{ro}dicatoz ordinē terrena
rū diuitiaz puluere p^{ro}sumeret macula
re. Fratrib⁹ p^{ro} de ei⁹ destitutōe incōso
labiliter dolētib⁹ dulciter eos p^{ro}solans
ait. Ne vos mea filij corp⁹alis turbet
discessio. nullaten⁹ dubitātes vtilioz
me vos mortuū habituros q^u vīuum
Proinde ad extremā horā veniēs. an/
no dñi. M. cxxj. dormiuit in dño.
Cui⁹ q^udem trāſitus eadem die eadēq^u
hora fratri Guili tūc p^{ro}ri frat⁹ū p^{ro}di/
catoz de buxia z postmodū eiusdē ciui
tatis ep⁹ h⁹ mō monstrat⁹ ē. Nāz cū in
campanili frat⁹ū capite ad mūz incli⁹

De sancto dominico

nato leui somno dormitasset vidit celū
apertum et duas scalas candidas ad ter-
ram submitti. quā sumitates xps cum
matre tenebat. et angeli p eas iubilā-
tes ascēdebant et descēdebant. In me-
dio autē scalarū in imo sedes posita erat
et sup sedē velato capite frat sedēs. Je-
sus autē et mī ei⁹ sursum scalas trahēbāt
donec sedēte in celū eleuato apertura cel-
li clausa est. Veniēs igit p dicit⁹ frat bo-
noniā p rino eadē die et hora patrem
migrasse cognouit. Frater qdaz no-
mine raho posu⁹ apud tybur eadē die
et hora q pater migravit a corpe missā
celebratur⁹ accesserat ad altare cū au-
disset cū bononie egrotasse. et ad locuz
canonis veniēs in q de viuis mentio
fieri p sūent. et vellet p eius salute ora-
re subito factus ē in excessu mentis. vi-
ditq vīz dei Dñicū qdā corona lau-
rea laureatū totūq mirabili splēdore
fulgentē. duob⁹ qdem reuerēdis viris
comitatū hincinde extra bononiā i via
regia pcedentē. Die igit notans et ho-
ram inuenit tunc seruū dei Dñicum a
corpe migrasse. Cū igit corpe ei⁹ mī-
to tpe sub terra iacuisset. et creb⁹ refecti-
bus indefinēter miraculis nō posset vl-
terius ei⁹ scititas occultari. fidelīz dī-
gnū duxit deuotio corpus ei⁹ ad al-
tiorē locū trāsferre. Cūq monumētuz
fuisset. fracto vīz ferreis instrumētis ce-
mento sublatoq lapide patefactū. tā-
ta ex ipso suauissimi odoris prupit fra-
grantia. vt nō taz sepulchrū q cella vi-
deret aromatū patuisse. Qui qdē odor
cuncta supabat aromata. nec alicuius
rei natural⁹ odor sillis videbat. Nec io-
lum ossib⁹ aut pulueri sacri corpis in-
erat vel capse vez etiam terre circūq
cōgeste. ita vt ad longinquas regiōes
postmodū delata odorē ipz longo tpe
retineret. Fratru⁹ sō manib⁹ maxie ali-
qd dereliquis sacrosanct⁹ tangētib⁹
sic inhesit. vt qntūcūqz lote vel etiam
pfricate essent p plures dies pseruare
fragrātie testimoniū pserarent. R

In puincia yngarie vir qdam no-

bilis cū vxore sua et filiō puulo ad reli-
quias beati Dñici que in sydon habebat
ban⁹ visitandas accessit. At filius ei⁹
infirmat⁹ ibidē ad extremū vīte mori-
endo puenit. Pater autē corpus filij co-
ram altari beati Dñici collocās lamē-
tari cepit et dicere. Beate dñice let⁹ ve-
ni ad te. en tristis redeo. Cum filio ve-
ni et orbat⁹ recedo. Redde mihi qso
filium meū. Redde mihi leticiā cordis
mei. Et ecce circa mediū noctis puer
reuiuit et p eccliam ambulauit. Iuue-
nis qdam cuiusdā nobilis dñz manci-
piū dum in qdam fluuiū piscandī gra-
tia insisteret. in aqua lapsus et suffoca-
tus disparuit. Magno autē spacio tē-
poris interiecto ei⁹ corpe de pfundo flu-
uij est eductū. Dñā at ipi⁹ p ei⁹ resusci-
tarōe bñm Dñicū inuocans. pmisit se
ad suas reliqas nudis pedib⁹ accessu-
rā et resuscitatū mācipiū libratū datuz.
Statimq q fuerat mortu⁹ in mediū vi-
dētib⁹ oib⁹ vīte redditus. p silijs. votūq
qz suū pdicta dñā sicuti pmiserat adī-
pleuit. In eadē puincia yngarie dū
qdā vir filiū suū defunctū amare luge-
ret. et bñm Dñicū p ei⁹ resuscitarōe iuo-
caret. circa pulloz cantū q mortu⁹ fue-
rat oculos aperuit. et patri dixit. Quid
est pater q sic habeo faciem madesa-
ctam. Et ille Lachryme patris tui sūt
fili. quia tu mortuus fueras. et ego sor-
lus remanseram omni gaudio destitu-
tus. Cui ille. Vultum fleuisti pater.
sz bñs Dñicus desolatōi tue cōpati-
ens. vt tibi viū redderet suis meritis i-
petrauit. Ranguid⁹ qdā et p. xviij. an-
nos cecus reliqas beati Dñici visita-
re desiderās. tāqz temprās ire de lecto
surrexit. tāqz subito sibi sensit ifundī
frutēz q passu p cito gradi cepit. Tā-
toqz magis in pualescentia corpis et il-
luminatōe oculoꝝ pficiēs qnto quoti-
die in itinere pcedebat. donec tandem
ad locū destinatū pueniens. pfectuz re-
cepit vtriusqz bñficiū sanitatis. In
eadē puincia yngarie mōna qdaz ad
honorē beati Dñici missaz disponēs

De sancto dominico

facere celebrari. sacerdotē hora debita
nō inuenit. Quapropter candelas tres
ad h̄ patas manutergio mūdo inuol/
uit. z in q̄dam vase reposuit. Aliq̄ntu/
lū aut̄ diuertēs. z postea rediēs cande/
las flāmis patētibz ardere vidit. Cur/
rētes oēs ad tam grande spectaculum
tādū ibidē tremētes z orātes steterūt
donec sine lesione manutergij penitus
exarserūt. **L** Apud bononiā sco/
laris q̄dam noīe Nicola⁹ graui renum
ac genuū dolore adeo ē verat⁹ q̄ de le/
cto surgere n̄ valebat. Cui⁹ z femur le/
uum emarcuit int̄atū q̄ oīs ab eo spes
curatōis abscellit. Deo igit̄ brō Dñi/
co se deuotiēs cū se filo de q̄ fienda erat
candela totū mēsus eēt in longū. cepit
etiā corp⁹ collū z pect⁹ cingere. cū tādē
genu filo ambiēte cingisset iuocato ad
quālibet mēsuratōnē noīe iesu z bea/
ti Dñici. p̄tinuo se alleviatū sentiēs ex/
clamauit. Ego sum liberat⁹. Exurgēs
z p̄ gaudio lachrymās. sine aliq̄ fulci/
mēto venit ad ecclīaz in q̄ corp⁹ sancti
Dñici q̄secebat. In eadem q̄z ciuitate
m̄lta z fere innumerabilia mirac̄la de/
p̄ suū seruū dñicū opatus est. In sici/
lia apud augustā cū puella q̄dam q̄ vi/
cio lapidis laborabat incidī deberet.
m̄r ei⁹ p̄ instanti piculo filiā suā deo et
brō Dñico cōmēdauit. Seq̄nti igit̄ no/
cte dormiēti puelle br̄is Dñic⁹ astitit
z in manu ei⁹ lapidē q̄ torq̄bat posuit
z abscellit. Quē puella euigilās z se li/
beratā inueniēs m̄ri dedit z visionē p̄/
ordinē explicauit. Mater s̄o lapidem
ad domū fratrū attulit z ip̄z in memo/
riā tāti miraculi corā imagine br̄i dñi/
ci suspēdit. In augusta ciuitate cū in/
festo trāslatōis br̄i dñici matrone q̄dā
que in ecclīa fratrū missāz solēnijs in/
terfuere domū redirēt. z q̄ndaz m̄liere
p̄ foribz dom⁹ sue filantē viderēt. ip̄az
charitatiue redarguere ceperūt. cur in/
festo tanti p̄is a vili ope nō cessaret.
Illa s̄o indignata r̄ndit. Vos q̄ estis
byzote fratrū festū colite v̄ri s̄ci. Stra/
timq̄ oculis in tumore cū pruritu con

uersis. ex ip̄is ceperūt h̄mes p̄tin⁹ sca/
turire. ita q̄ vicina q̄dā decē octo h̄mes
eduxit ex ei⁹ oculis numeratim. Cōpū/
cta igit̄ ad ecclīam fratruz venit. ibiq̄z
pectā sua p̄fitēs z votū emittēs q̄ de ce/
tero s̄cō dei dñico nūq̄ d̄traheret z ei⁹
festū deuote ageret p̄tin⁹ restituta ē p̄/
stine sanitati. **S** Sc̄imonialis
q̄daz nōle maria apud tripolym i mo/
nasterio q̄d̄ bz magdalēa validissimis
infirmis elaborās. at i tybiā gūi/
ter p̄cussa q̄nq̄ mēlibz cruciatu mira/
bili vigebat. ita vt singulis horis exit⁹
timere. Que intra se recolligēs semet
ip̄am sic exorauit. **V**i dñe nō suz ego
digna orare te. nec a te exaudiri. s̄z ro/
go dñm meū br̄m dñicū vt sit media/
tor inter me z te. z mihi ip̄erret b̄ficiū
sanitatis. Cū ḡdū cū lachrymis exora/
ret. in extrā facta vidit br̄m dñicū cūz
duobz fribz ap̄ta cortina q̄ aū lectū ei⁹
p̄debat intrantē sibi dīcentē. **Q**ua/
re tātū sanari desideras. Et illa. Dñe
vt dō meo duoti⁹ seruire possim. Tūc
ille de sub cappa vñctōnē mire fragrā/
tie p̄ferēs tybiā ei⁹ vñxit z statim sana/
ta fuit. Et ait. Hec vñctio est valde p̄/
ciosa dulcis z difficilis. Cui⁹ s̄bi cum
m̄lier req̄reret rōnez dixit. Hec vñctio
dilectōis est signū q̄ vīcz p̄ciosa est. q̄z
nullo p̄cio emi p̄t. z q̄z i donis dī nul/
lū est meli⁹. Dulcis q̄z nihil dulci⁹ cha/
ritate. Difficilis q̄z cito p̄dit nisi caute
custodiā. Ip̄a etiā nocte sorori sue in
dormitorio q̄scenti apparuit dicens.
Ego sanauī sororē tuāz. Que ciuitatis
ip̄am sanatā inuenit. Que cū se etiā sen/
sibili vñctōe inunctā sentiret. ip̄am cū
bōbice z reuerētia m̄lta extēdit. Que
cū abbatissē p̄fessorī z sorori oīa retu/
lisset. z vñctōnē i bombice p̄ntasset. tā/
ta z tā noua odoris fragrātia sunt p̄/
culsi. vt nulla eis possent aromata cō/
parari. Ip̄am aut̄ vñctōem cū multa
reuerētia suauerūt. Quāgrat⁹ autēz
deo existat loc⁹ in q̄ sacrosctm corpus
br̄i Dñici req̄scit. licz ex miracul⁹ mul/
tis claruerit. vnū tñ h̄ posuisse suffici⁹

De assumptōe beate Marie virginis

at. Refert mag^r alexāder ep^s vīn /
donicē in postillis suis sup illud x^bū
Misericōdia et fītas obuia. sibi zc. q^d qdā
scholar^s degēs bononie vanitatib^{us} se
culi dedit^{ur} visionē talē p^{er}spexit. Glide
bat siq^{ue} sibi q^d in qdāz campo mag^r
p^{er}sisteret et ibidē tēptas ingens super
ip^s descēderet. Qui dū fugeret a facie
tēptas ad qndā domū puenit Quā
cū clausam iuenisset et pulsans ad osti
um se ibidē recipi postulasset. q^d deint^{er}
erat hospita r^udit. Ego sum iusticia q^d
hic habito. et hec dom^{us} mea est. Quia
aut^{em} tu iust^{us} nō ea in eo habitare nō va
des. Ad cui^{us} verba ille plurimū merēs
abscessit. et aliā domū vltra illā p^{er}pici
ens ad eā venit. et pulsans ad ostiū se
ibidē recipi postulabat. S^{ed} q^d deint^{er}
erat hospita r^udit. Ego suz fītas q^d hic
habito et hec dom^{us} mea ē. Te aut^{em} ho
spitio nō recipiā q^d fītas cū nō liberat
q^d eā nō amat. Inde q^d abscedēs terciā
domū vltra illā p^{er}pici. ad quā veniēs
se sūp^{er} impetū tēptas recipi flagi
tauit. Cui q^d deint^{er} erat d^{omi}na respōdit.
Ego sum pax q^d hic habito. nō est aut^{em}
pax impijs s^{ed} hoib^{us} bone voluntatis.
Vlex q^d ego cogito cogitatiōis pacis
et nō afflictōis. vtile p^{er}silū tibi do. Ul
tra me foro^r mea habitat q^d miseris sp
auxiliū p^{ro}stat. ad hanc accede et ei^{us} mo
nita comple. Eū g^o accessisset q^d deint^{er}
erat r^udit. Ego sum misericōdia q^d hic ha
bito. Si igit^{ur} ab iminēte tēptate sal
uari d^{es}ideras. vade ad domū in q^d fra
tres p^{re}dicator^{es} de bononia habitāt.
ibiq^{ue} iuenies stabulū p^{ro}ie et p^{ro}sepe p^{ro}i
nētie et pabulū doct^{ri}ne asinū simplici
tatis cū boue discretōis. mariā illumi
nātē et ioseph p^{ro}ficientē et puez^{us} ihm te
saluātē. Eū igit^{ur} p^{re}dice^r scholar^s euigi
lasser ad domū frat^{rum} venit et visionē
p^{ro} ordinē recitās habitū ord^{is} petijt et
accepit. Regēda. cix. A

De sancto Sixto.

Justus dicitur a sios

q^d est de^{us} et stat^{us} q^{ui}si diuin^{us}

status. Vel sicut a sisto sistis q^{ui}si firm^{us}
et fixus in fide passiōe et t^{em}pora oparōe.

Justus papa arthenl^{ensis}. natiōe
p^{ri}mo q^ude phus s^{ed} postea disci
pul^{us} x^pi et p^{ro}ter^{us} sūm^{us} electus

Decio et Valeriano cū duob^{us} dyaco
nib^{us} suis felicissimo et agapito p^{ro}ntat^{ur} ē
Quē cū deci^{us} nullis posset p^{er}suasōib^{us}
inclinare. fecit eū duci ad tēplū marti^s
vt aut^{em} sacrificaret aut vt i custodia ma
mertini reciperet. S^{ed} cū sacrificare renu
ens in custodiā duceret. brūis laurēt^{is}
p^{ro} eū clamās ibat^{ur} dicebat Quo p^{ro}gre
deris sine filio pater. q^{ui} sacerdos scē si
ne mīstro p^{ro}peras. Cui sicut. Nō ego te
desero fili neq^{ue} derelinq^{ue}. s^{ed} maiora tibi
debent^{ur}. p^{ro} fide x^pi certamia. P^{ro} triduū
me seq^{ue}ris sacerdotē leuita. Interim g^o
thesauros ecclesie accipe. et q^{ui} tibi vi
des diuide. Quos cū ille x^pianis pau
perib^{us} distribuisset. valerian^{us} p^{ro}fect^{us} de
creuit vt Sicut^{us} ad templū mart^s sacri
ficatur^{us} duceret. q^uo si renueret ibidē
capite trūcaret. Qui cū duceret beat^{us}
Laurēt^{is} post eū clamare cepit ac dice
re. Noli me derelinq^{ue}re p^{ro} scē. q^{ui} thesau
ros tuos iā expendi. Tūc milites au
diētes thesauros noiare laurētū tenu
erūt. sicut^{us} x^po cū felicissimo et agapito
ibidē decollauerūt. In hac die est fe
stū trāsfīguratōis d^{omi}nⁱz sanguis x^pi de
nouo vino si fieri p^{ro}t et inueniri in aliq^{ui}
bus ecclesijs p^{ro}ficit vel saltē de matura
vua aliq^{ui}ntulū in calice eliquat. In
hac etiā die racem^{us} b^{en}dicunt^{ur}. et p^{ro}plus
inde cōicat. Rō aut^{em} h^{oc} est ex eo q^d d^{omi}n^{us}
discipulis suis dixit in die cene. Nō bi
bā amodo de h^{oc} genimine vitis donec
bibā illud nouū i regno p^{ro}is mei Illa
x^po trāsfīguratō d^{omi}nⁱz et q^{ui} dixit nouū v^{er}
nū rep^{ro}ntat gl^{ori}osaz inouatōez quā x^ps
p^{ro} resurrectōz habuit et iō i hac die trāsf
īguratōis q^{ui} resurrectōez d^{omi}nⁱz rep^{ro}ntat
vinū nouū inq^{ui}rit. nō q^{ui} in hac die vt q^{ui}
dam aiunt trāsfīguratō sit facta. s^{ed} in
hac die ab apl^{is} manifestata. Trāsfī
guratō em^{us} facta d^{icitur} fuisse circa p^{ro}ncipi
um veris. Discipuli aut^{em} p^{ro}pter phibit

De sancto donato

onē eis factā ipam cādiu celauerūt z i hac die manifestauerūt. Sic legit in libro q dicitur mitrale.

Legenda. cx.

De sancto Donato.

Donatus dicitur quia si a deo natus. et huiusmodi regeneratione et gratie infusionem et glorificationem quod est triplex generatio spiritalis a deo. Nam cum sancti moriuntur tunc nasci dicuntur. Unde obit sanctus non moris sed natale vocatur. Puer ei appetit nasci ut recipiat amplius locum ad manendum. uberiorē cibum ad vescendum, liberiorē aerem ad respirandum, et lucē ad videndum, et quia sancti cum de utero matris ecclesie per mortem exeunt, illa quatuor secundum modum suum recipiunt ideo nasci dicuntur. Vel dicitur donatus quasi dono dei datus.

Donatus cum iuliano imperatore crudeliter et nutritus. ita quod predicatus iulianus fuit tunc in subdiaconatu ordinatus. Sed cum in impijs sublimatus fuisset, periret et matrem beati donati occidit. Donatus vero in aretinā ciuitatē aufugit et apud Hylandū monachū manēs multa ibidem miracula fecit. Nam cum perfectus ciuitatis huius filium demoniacū eū ad donatū adduxisset spūs imundus clamare cepit ac dicere. In nomine domini ihesu christi noli mihi esse molestus. ut de domo mea egrediar. O donate quare me exire coartas cum tormētis. Sed orante donato fuit prius liberatus. Unde quidam eustasius nomine exactor fisci in tuscā publicā pecuniā in custodia vxoris nomine eustrosine dereliquit. Sed cum puincia ab hostibus virgertur pecuniā abscondit et dolore preuēta vitā finiuit. Unde autem ei rediens cum pecuniā inuenire non posset. et tūc cum filiis suis ad supplicium tradī deberet ad sanctum donatū per fugit. Donatus autem ad sepulchrum vxoris cum eo per gratiam oratione facta clara voce dixit. Eustrosina per spiritum sanctum te adiuro. ut dicas nobis ubi talē pecuniā posuisti. Et facta est vox de sepulchro dicens. In ingressu domus mee ibi

eā suffodit. Et eūtes eā ibi ut dixerat inuenerunt. Post aliquot autem dies satyrus episcopus in domino obdormiuit. et omnis clerus donatus in episcopum elegit. Cum autem ut refert Gregorius in dialogo. quidam die missa celebrata populus concicaret. et dyaconus concilians christi sanguine propinaret. subito pagano rum impulsu dyaconus cecidit et calicem sanctum fregit. De quo cum ipse et omnes populus plimum mestus esset. donatus fragmenta colligens calicis oratione facta ipsum in pristina formā restaurauit. Una autem periculosa a diabolo absconsa fuit quod in calice predicto defecit. quod tūc est ad testimonium miraculi huius. Pagani autem huius visio miraculo sunt pueri et octoginta baptisma suscepērunt. Fons quidam adeo erat infestus ut quicumque de illo biberet prius moreretur. Dū igitur sanctus donatus super asinum suum illum iret. ut oratione sua aquas sanaret. draco terribilis inde erupit. et pedes asini cauda inuoluens donatū se prius erexit. Quē donatus flagello quidam percussens. vel secundum quod alibi legitur in os eius expuens continuo interfecit. orauit quod ad domum et omne venenū a fonte fugauit. Alii quod fontē dū ipse cum socijs suis valde sitiret quidam vice sua oratione ibidem perduxit. Cum filia theodosij imperatoris a demone veraretur. et ad sanctū donatū adducta fuisset. dixit donatus. Eri imunde spūs et noli in plasmate dei habitare. Cui demon. Da mihi transitum quod exeam aut quod vadam. Cui donatus. Unde huc venisti. Cui demon. De heremo. Et sanctus. Illuc reuertere. Et demon. Video signū crucis in te de quo ignis exit de me. et per timorem ignoro quid vadam. sed da mihi locū exiendi et exeo. Cui donatus. Ecce habes transitū redi ad locū tuū. Et vniuersam domū percussens exiuit. Cum quidam mortuus effertur aduenit quidam cum cyrographo asserens deberi sibi ab ipso ducentos solidos. Unde nullatenus ipsum sepeliri sinebat. quod cum vxor eius vidua beatus donato cum laqueis christi indicasset. adiungens quod homo ille pecuniā totaliter recepisset. assurgens

De sancto Cyriaco

ad loculū iuit. z manu defunctū tāgēs ait. Audi me. Qui rñdit. Ego suz. Et sanct⁹ donat⁹ ad eū ait. Surge z vide qđ agas cū hoie isto qđ te sepeliri nō sinit. Qui residens eū de solutōe debiti corā oib⁹ pūcit z cyrographū accipies manu scidit. Deinde dixit scđo dona⁹ to. Jube me itez pī dormire. Et ille. Glade amodo fili qesce. Eo tpe cuz fere annis trib⁹ nō pluisset. z sterilitas magna essz. infideles ad impatorē theodosiū pueniūt. petentes vt sibi dona⁹ tū traderet qđ arre magicā h fecisset. Ad impatoris igit instantiā donatus egressus dñm exorauit. z pluuiā copiosam dedit sicczqz vestib⁹ ceter⁹ pluuiā infusus domū redijt. Cuz aut gothi eo tempe italiā deuastaret. z multi a fide xpi recederent. Euadrian⁹ pfectus a sancto donato z hylarino de apostasia rephensus sanctos ipsos cepit compellens eos vt ioui imolarent. Quod cū renuerent hylarinū expoliatum tam diu cedi fecit. quousqz spiritum exalaret. Donatū vero in carcere reclusit. z postmodū eum decollari fecit circa annū dñi. cccxxx.

Legenda. cxi.

De sancto Cyriaco.

Cyriacus a marcello

papa dyaconus ordinatus comp̄hensus z ad Maximianū deduct⁹ iussus est cū socijs suis vt terram foderet z ad locum scz termas qđ ibidem pstruebat suis eam humeris deportaret. Ubi erat scñs Saturninus senex. quē cyriacus z sissinni⁹ us ad portandū iuuabant. Tandē in carcere reclusum pfectus iussit sissinnū p̄sentari. Et cū eum apronian⁹ educeret subito vox cū luce de celo veniens dixit. Venite bñdicti patris mei zc. Et tunc apronian⁹ credidit z baptizari se fecit z ad p̄fectum cōfiteus xpm venit. Cui p̄fectus. Nunqđ tu xpian⁹ factus es. Qui rñdit. Ele mihi qđ pdidi dies meos. Rñdit p̄fectus. Elere mō pdes

dies tuos. Et misit eū decollari. Saturnin⁹ p̄o z sissinni⁹ cū sacrificare nollent. diuersis supplicijs affecti tandē decollati sunt. Filia aut dyocleciani noie arthemisia cū demonio vexaret. clamabat in ea demon dices. Nō exeam nisi cyriacus dyaconus veniat. Un ad eā adductus cyriacus cuz demoni imparet rñdit. Si vis vt exeam da mihi vas ali⁹ quod in qđ intrem. Rñditqz cyriacus. Ecce corpus meū si potes ingredere. Cui demon. In vas tuū intrare non possum. qđ vndiqz est signatū z clausū. Sed si ejcis me. scito qđ in babyloniā faciā te venire. Et cū coactus exisset. arthemisia clamauit dices. qđ deū quē cyriacus p̄dicat videret. Cū igit illam cyriacus baptizasset. z ex grā dyocleciani z serene vxoris ei⁹ in domo quā derant ei secur⁹ viueret venit nūcius a rege p̄fap ad dyoclecianuz. rogans vt ad se cyriac⁹ mitteret. qđ filia sua a demone vexaret. Ad p̄ces igit dyocleciani cyriacus cū largo z smaragdo nauī impositis necessarijs in babyloniā lectus iuit. Cūqz ad puellā puenisset demon p̄ os ei⁹ clamauit dices. Fatigat⁹ es cyriace. Cui cyriac⁹ rñdit. Nō sum fatigat⁹. sz vbiqz dei auxilio gubernatus. Ait demon. Tñ ego ad qđ volui te p̄duxi. Tūc cyriacus dixit demoni. Imperet tibi ihs vt exeam. Et statiz exiens demō dixit. O nomē terribile qđ me coartat exire. Et sic sanatā puellā cū p̄e z m̄e z mlt⁹ alijs baptizauit. Et cū mltā sibi munera offerrent recipere noluit. sz qđragintaqzqz dieb⁹ in pane z aq̄ ieiunās tandē romā redijt. Post duos aut mēses dyoclecian⁹ defunct⁹ ē. Cui maximian⁹ succedēs iratus de sorore sua arthemisia cyriacū cōphendit z nudū z cathenis ligatū añ currū suū trahi iussit. Iste maximian⁹ p̄ tanto pōt dici filius dyocleciani qđ si bi successit z eius filiā habuit i vxorez que valeriana nuncupata est. Deinde iussit carpasio vicario vt ipm cū socijs sacrificare cōpelleret. aut diuersis sup

De sancto Laurentio

placitis occideret. Et cum ipse pice super caput ei liquisset. et in eculeo suspenderit fecit Cyriacum cum omnibus sociis suis decollari. Carpasius autem cum domum sancti Cyriaci intrasset. et ad derisionem christianorum in loco ubi Cyriacus baptizabat se lauaret. epulasque cum decemque sociis celebraret subito omnes mortui sunt. Et extunc clauso balneo gentiles christianos timere et venerari ceperunt. **Le. cxiij. A**

De sancto Laurentio.

Aurelius dicit quia

I si lauream tenes. Que est corona de lauro facta. quia olim de huiusmodi ramis victores coronabantur. Hec autem arbor est victorie ostentiva. continua viriditate amena. odore grata. et efficaciter fructuosa. Beatus igitur laureus dicitur a lauro quia victoria obtinuit in sui passione. Vnde et profusus Decius dixit. puto quia etiam viriditate habuit in cordis mundicia et puritate. Vnde et dixit. Dea non obscurum non habet. Odorem habuit per memorie perpetuitatem. Vnde dispersit de dicit pauperibus. et ideo iusticia eius manet in seculum seculi. Beatus maritus. Quod non in eternum huius manebit iusticia quam et sancto implevit opere. et gloriosissimo martyrio consecrauit. Efficacia habuit per fructus predicationem per quam lucillum hypolitum et romanum pervertit. Huiusmodi autem arboris efficacia est. quia calculum frangit. surditati subuenit. fulmen non metuit. Sic laureus fragit cor duorum. spirituale reddit auditum. protegit a fulmine sententia reproborum. **B**

Aurelius martyr et leuita. genere hispanus a beato sexto romam deductus est. Nam sic dicit magister hanes beletus. cum idem beatus Sixtus in hispaniam peruenisset. duos iuuenes ibidem reprensos. scilicet laureum et vincetium cognominatos. morum honestate compositos. et in omni actione perclaros. ipsos secum romam adduxit. quos alter. scilicet laureus secum romam mansit. vincetius vero in hispaniam rediit. et ibi glorioso martyrio vitam finivit. Huic autem opinioni magister iohannis beletus repugnat

tempus martyrii utriusque. Nam laureus sub Decio. vincetius autem in iuuenili etate sub Diocleciano et dacione passus est. Sed inter decium et diocletianum fluxerunt anni circiter quadraginta. et imperatores septem medij fuerunt. ut tunc beatus vincetius non potuit iuuenis extitisse. Beatus autem sextus laureum suum archidiaconum ordinavit. Eodem tempore Philippus imperator et filius eius nomine philippus de christi receperant. et christiani effecti ecclesias sublimare plurimum nitabantur. Iste philippus primus imperator fuit qui fides christi recepit quem Origenes videtur ad fides christi pervertit. licet alibi legatur quod beatus pontificus eum pervertit. Regnavit autem anno millesimo ab urbe condita. ut millesimus annus romae christo potius quam idolis dedicaretur. Qui quidem annus millesimus fuit a romanis cum ingenti ludorum et spectaculorum apparatu celebratus. Erat autem philippo imperatori miles quidam nomine decius in armis bellicis plurimum strenuus et famosus Cum autem ipsidem temporibus gallia rebellaret illuc imperator Decius misit. ut rebellante gallia romano imperio subiugaret. Missus decius prospero cum cetera gessit. et ad libitum potius victoria romam rediit. Audies imperator eius aduersum eum alius honorificare voluit. et eisdem a roma visus ad veronam obuius iuit. Sed quia malorum mentes quam magis se honorari sentiunt. eo amplius per superbiam intumescit. decius in superbia elatus impius cepit ambire. et de morte sui domini pertractare. Cum igitur imperator in stratu suo sub papillione quiesceret. decius papillione latenter introiuit. et dormientem dominum iugulauit. Exercitum autem qui cum imperatore venerat ad se prece et precibus muneribus et promissis attraxit et ad urbem regiam gradum cito peruenit. Audies igitur philippus minor vehementer extimuit. et totum thesaurum patris et suum ut ait Syrcardus in cronica sua beato sexto et sancto laurentio commendaui. ut si ipsum a Decio interfici periret thesaurum ipsum ecclesiarum et pauperibus erogaret. Nec te moueat quod thesauri quod beatus laureus dissipauit non dicunt the

De sancto Laurētio

sauri impatoris sz ecclie qz potuit esse
 qz cū ipis thesaurz philippi impatoris
 aliquē etiaz thesaurz ecclie dispēsauit.
 Uel forte iō dicunt thesauri ecclie. qz
 philippus eos reliqrat ecclie paupibz
 dispēsandos. Uicer habeat dubitatōz
 vehemētē utrū sicut tūc tps fuerit. si
 cut infra dicef. Postea philippus ausu-
 git. z se a facie Decij occultauit. Sena-
 tus igit obuias decio pcessit. z ipm in
 impiuz pfirmavit. Ne qz pditorie sed
 zelo idolatrie dñm suū occidisse uidere
 tur xpianos cepit crudelissime pseq p-
 cipies illos sine vlla misericordia trucidari.
 In hac psecutōe multa milia marty-
 coruerūt. Inter qz etiā philippus iu-
 nior: martyrio est coronat. Post h de-
 cius de thesauro dñi sui inq̄sitionē fa-
 ciēs oblatuē ei brūs fixit. tāqz qz xpm
 coleret z impatorz thesauros haberet
 Tūc decius iussit euz in carcere recipi
 ut p illata tormēta xpm negaret. z the-
 sauros pderet. Brūs autē laurētū ipz
 sequēs. post eū clamabat. Quo pgre-
 deris sine filio pater. qz sacerdos scē si-
 ne dyacono pperas. Tu nūqz sine mi-
 nistro sacrificiū offerre cōsueueras. qd
 g in me displicuit p̄nitati tue. nunqd
 degenerē me pbasti. Expire certe utrū
 idoneū mīstrū elegerz cui cōmisisti dñi
 ci sanguis dispēsationē Lūi brūs fixit
 dixit. Nō ego te desero fili neqz dereli-
 quo. sed maiora tibi debent p fide xpi
 certamia. Nos qz senes leuioz pigne
 cursum recipim. Te autē qz iuuenem
 manere de tyrāno glōsioz triūph. P-
 triduū me se q̄ris sacerdotē leuita. De-
 ditqz ei oēs thesauros p̄cipies ut ecclie
 sjsz paupibz erogaret. Brūs igit lau-
 renti xpianos die ac nocte diligēter q-
 suit z vnicuiqz put opus fuerat mini-
 strauit. Glenitqz ad domū cuiusdā vi-
 due q multos xpianos i domo sua ab-
 scōderat quā lōgus dolo: capitis deti-
 nebat. Scūs aut laurētū p impositio-
 nē man eā a dolo: capitis liberauit.
 z pauperz pedes lauāf oibz elemosynā
 dedit. Eadē nocte in domo cuiusdā

xpiani veniēs qndā cecū ibidē reppit
 z facto signo crucis eū illuminauit.
 Lū aut brūs fixit decio nollet cō-
 sentire nec idolis imolare ipm ad de-
 collandū duci pcepit. Accurrēs autē
 brūs laurētū post ipm clamauit. Nō
 me derelinqre p̄z sancte. qz thesauros
 tuos iā expēdi qz tradidisti mihi. Tūc
 milites audiētes thesauros laurētuz
 tenuerūt z parthemio tribuno tradi-
 derūt. Ipe aut eū decio p̄ntauit. Lū
 decius cesar ait. Ubi sunt thesauri ec-
 clie qz apud te cōgūlm eē recōditos
 Qui cū sibi nō rñderet tradidit Vale-
 riano pfecto. ut aut thesauros pdat et
 z idolis sacrificet. aut diuersis eū inte-
 rire faciat supplicijs z tormētis. Vale-
 rianus autē cū dā pfecto noie hypolito i
 custodia eū tradidit. Quē ille cū mltis
 alijs in carcere reclusit. Erat aut in cu-
 stodia ibi qdam gētilis noie lucill. q
 plorando lumē oculoz amiserat. Lū
 cū laurētū lumē se restaurare pmitte-
 ret si in xpm crederet z baptisma susci-
 peret. ille se instātius baptizari postu-
 lauit. Accipies g aquā laurētū dixit ei
 Oia in p̄fessione lauant. Lūqz ipz de
 articulis fidei diligēter interrogasset z
 ille oia se credere p̄fessus fuisset. aquaz
 sup caput ei effudit z ipm in xpi noie
 baptizauit. Quapropt mlti ad eū cecū
 veniebāt. z ab eo illuminatū redibant.
 Hoc vidēs hypolitū dixit ei. Qndē mī-
 hi thesauros. Lū laurētū. O hypolitū
 te si in dñm ihm xpm credideris z the-
 sauros tibi oñdo z vitā eternā pmitto
 Lū hypolitū. Si dicis facta cōpenses
 faciā qd hortaris. Eadē hora hypoli-
 tus credidit. z sacrū baptisma cum fa-
 milia sua suscepit. Baptizatū aut ait.
 Uidi aias innocentū letas gaudere.
 Post h mādauit valerianus ad hypoli-
 tū ut laurentiū p̄ntaret. Lū laurētius
 ait. Ambulem ambo p̄ter. qz mihi z
 tibi glā pparat Ad tribunal g ambo
 veniūt. z fit itez inq̄sitiō de thesauro.
 Laurētū aut triduo inducias petijt. qz
 valerianus eidē sub hypolitū custodia cō-

De sancto Laurentio

cessit. In h' triduo laurentius paupes claudos et cecos collegit. et eos in palatio salustiano coram decio presentavit dicens. Ecce isti sunt thesauri eterni qui nunquam minuantur sed crescunt qui in singulis dispensantur et in omnibus inveniunt. Non enim manus thesauros in celum deponerunt. Valerianus proinde decio dixit. Quid variaris per multa. Jam nunc sacrifica. et magicas artes depone. Cui laurentius. Quis deus adorari. qui facit et an qui fecit. Frat' decius iussit eum scorpionibus cedi. et de genere tormentorum aut ipsum deferri. Quae cum sacrificare iuberet ut hec tormenta evaderet. respondit. Infelix has epulas se optavi. Cui decius. Si epule istae sunt. tibi filios pade prophetas ut tecum pater epuletur. Cui laurentius. Jam celis nomina sua dederunt. et eorum aspectibus non es dignus. Tunc iubente decio nudus fustibus cedit et ardentes lamine ad latera apponunt. Dixitque laurentius. Domine iesu christe deus domini misere mei servi tui. Quia accusatus non negavi non me scilicet tuum. interrogatus te dominum confessus sum. Dixit ei decius. Scio quia per arte magicam tormenta deludis. me tamen diu deludere non valebis. Testor deos deasque. quia nisi sacrificaveris diversis suppliciis punieris. Tunc iussit eum pluribus divitiis me cedi. Laurentius autem oravit dicens. Domine iesu christe accipe spiritum meum. Tunc audiens decio vox de celo insonavit. Adhuc tibi multa certamina debent. Tunc decius furore repletus dixit. Ubi romani audistis demones istum sacrilegum consolantes. qui nec deos colit nec tormenta metuit nec iratos principes expavescit. Iussitque eum iterum scorpionibus cedi. Subridens autem laurentius gratias egit. et per assectibus exoravit. Eadem hora miles quidam nomine roma crederetur et beatus laurentius dixit. Video autem te juvenem pulcherrimum stantem et membra tua cum lintheo extergere. Adiuro ergo te per deum ne me derelinquas sed festina me baptizare. Dixitque decius valeriano. Puto quia iam per arte magicam victi sumus. Iussit ergo eum de catasta solui et in custodia hypocausti recludi. Romanus autem afferens yrcum

cum aqua ad pedes laurentii perdidit et sacrum ab eo baptismum suscepit. Unde ubi decius coperit. romanum fustibus cedi iussit. Qui cum libere se christianum profiteretur iussu decii decollatus est. Eadem nocte laurentius ad decium adducitur. Cum autem hypolitus fletu se se christianus esse vellet clamare. dixit ad eum laurentius. In interiorum hominis magis christum absconde. et dum clamares audi et veni. Dia igitur tormentorum genera afferunt. Dixit ergo decius laurentio. Aut deus sacrificabis. aut nox ista in te cum suppliciis expendet. Cui laurentius. Quae nox obscurum non habet sed omnia in luce clarescunt. Dixitque decius. Afferat lectus ferreus ut requiescat in eo per totam noctem. Ministri quoque eum exierunt et super cratem ferream extenderunt et prius suppositis eum cum furore ferreis compresserunt. Dixitque laurentius valeriano. Duce miser. quia carbonem tui sunt mihi refrigerium. tibi autem eternum supplicium prestant. Quia ipse dominus novit quia accusatus non negavi eum. interrogatus christum per se suscepi. assatus gratias ago. Dixitque hypolitus vultu ad decium. Ecce miser affasti vultu non preter. gira ad aliam materiam. Et gratias agens dixit. Bias tibi ago domine. quia ianuam tuam ingredi merui. et sic spiritum emisit. Confusus decius cum valeriano abiit in palatium tyberis relicto corpore super ignem. Unde hypolitus mane rapuit et cum iustino presbytero in agro verano conditum aromatibus sepeliunt. Christiani igitur ieiunantes triduo vigiliis celebrant. mugitantes. et lachrymas effundentes. Unde Utrum autem huius sit qui laurentius sub isto decio imperatore martyrium sit passus a multis dubitatur. cum in cronica sicut longe fuisse per decium legatur. Eutropius autem hanc asserit dicere. Decius persecutione in christianos movens inter ceteros beatissimum leuitam et martyrem laurentium extinxit. In quodam autem cronica satis autentica dicitur quod non sub decio imperatore sed philippo successit. sed sub quodam decio minore qui cesar non imperator extitit. martyrium passus fuit. Nam in decium imperatorem et hunc decium minorem sub quo laurentius dicitur passus plurimi imperatores et

De sancto Laurétio

summi pōtēfices intermedij extiterūt. Et em̄ vt ibidē dī cū decio ipatorū gal-
lus et volusian⁹ ei⁹ fili⁹ in impio succes-
sissent. et valerian⁹ cū galiēno p⁹ eos dēz
impīuz tenuissent. dicti valerian⁹ et ga-
liēn⁹ minorē decīū cesarē nō tñ ipatorē
fecerūt. Nā antiq⁹ qñqz aliq ab impa-
toribz fiebāt cesares. nō tñ augusti vel
impatores. sic legī in cronic⁹ q dyocle-
cian⁹ maximianū cesarē fec. postmodū
ex cesare augustū creauit. Tpe autē ho-
rū impatorū. i. valeriani et galiēni fix⁹
romanā sedē tenebat. Hic igit⁹ decī⁹ ce-
sar appellat⁹ nō ipator effect⁹ bñm lau-
rētīū martyre fec. Qñ nūqz in legēda
bñi laurētij vocat⁹ decī⁹ impator. i. tñ
decī⁹ cesar. Decī⁹ em̄ impator duobus
tñ annis regnū et bñm fabianū papā
martyre fec. Fabiano successit corneli⁹
q sub volusiano et gallo passus ē. Cor-
nelio successit luci⁹. Lucio stephan⁹ q
sub valeriano et galiēno q annis. xv. i.
pauerūt passus ē. Stephano successit
fix⁹. Hec i cronica illa legūt. Dēs cro-
nice tā Eusebij qz bede et isidorū in hoc
pcoīdāt q fix⁹ papa nō fuit tpe decij
impatoris s. galiēni. Legit tñ i alia q/
dā cronica q pdict⁹ galiēn⁹ fuit bino-
m⁹. dicit⁹ ē em̄ galiēn⁹ et decī⁹. et sub il-
lo passi sunt fix⁹ et laurētī⁹. circa annū
dñi. cclvij. Godofrid⁹ qz in li. suo q dī
pantheon idē asserit q. i. galiēn⁹ voca-
tus ē alio noīe decī⁹. et q sub eo passi sūt
fix⁹ et laurētī⁹. Et si hec fā sunt tūc
positio Johis beleth fā posset esse.

Refert grego. in li. dialogoz q i sabi-
na qdā scrimonial fuit. q carnis qdez
pūnētiā habuit. s. lingue pccitatē nō
declinauit. Hec cū in ecclia scī lauren-
tij fuisse sepulta añ altare martyris. a de-
monibz secata ps illesa pmanet. altera
cōcremat. ita vt mane visibilr adustio
appareret. Grego. qz thuronē ait. q
dū qdā sacerdos qndā eccliaz scī lau-
rētij repararet. et trabz qdā nimīū bre-
uis ēēt. rogauit bñm laurētīū vt q pau-
peres fouerat sue inopie subueniret.
Que subito sic extreuit. vt ps nō modi-

ca abūdaret. quā ptez sacerdos mīnu-
tatim incidit. et mltas inde infirmita-
tes sanabat. Idē testat⁹ bñs fortuna-
tus. Factuz est autē h apud bñoras ca-
strū italie. q qdam dū dolore dentium
pmeref. de illo ligno tangit et pūnus
dolor fugat. Quidā insup psbyter
noīe sanctul⁹ vt refert Gregori⁹ in dy-
logo scī laurētij eccliam a lōgobardis
incensam repare volens artifices mul-
tos cōduxit. quadā autē die dūz qd eis
apponeret nō haberet pmissa orōne in
clibanū respexit. et ibidē candidissimū
panē inuenit. S. cū vix ad vni⁹ pran-
dij esum tribz psonis sufficere videref.
laurētius artifices suos nolēs deficere
sic pdictum panē multiplicari fecit q i
alimētū decē diez oparijs cunctis sus-
fecit. In ecclia sancti laurētij apud
mediolanū. vt refert Vincētius in sua
cronica. calix quidāz chrystallin⁹ mire
pulchritudinis habebat. qui cum in
quadā solennitate ad altare a dyaco-
no portaref. elapsus e manibz in terrā
cecidit. et statim cōminut⁹ fuit. At dy-
conus merens fragmēta collegit. et su-
per altare ponens beatū laurentiū ero-
rauit. et fractum calicē integrū et solida-
tum recepit. E Legit quoqz in li-
bro de miraculis beate virginis q qui-
dam iudex Stephan⁹ noīe rome erat.
qui munera libēter accipiēs multozuz
iudicia puerrebat. Hic tres domos ec-
clesie sancti laurētij et vñū hortū sancte
Agnētis violēter abstulit. et ablata in-
iuste possedit. Accidit autē vt moreref
et ante dei iudiciū duceref. Quez san-
ctus laurētius cernens ad eū cū nimia
indignatiōe accessit. et tribz victibz bra-
chium eius durissime strixit. et dolore
nimio cruciāuit. Sancta vero agnēs
cū ceteris virginibz eū videre noluit s.
faciē suā ab eo auertit. Tunc iudex su-
per eū sentētiā ferēs dixit. Quoniā ali-
ena subtraxit. et munera accipiēs veri-
tate vēdidit. in loco iude pditoris tra-
dat. Sanctus autē plectus quē idem
stephan⁹ i vita sua valde dilexerat. ad

De sancto Laurentio

boni laurentii et ad beatam agnetem accedens pro eo veniam precabatur. Illis vero et beatam virginem pro eo orantibus processit ut ei anima ad corpus rediret. et ibidem triginta diebus penam ageret. Accepit insuper a beata virgine in mandatis. ut psalmum Beati imitatorum singulis diebus vite sue diceret. Cumque ad corpus redisset. brachium eius ita erat lividum et adustum ac si in corpore passus esset. Quod signum in eo extitit quod vixit. Vale igitur ablata restituens. et penitentiam agens die. xxx. migravit ad dominum.

Legitur in vita sancti Henrici imperatoris quod dum ipse et kunegundis uxor eius regines insilire pmanerent. diabolo instigante de quadam milite uxorem suspectam huiusmodi suum per candentes vomeres quoddecim pedum nudis pedibus incedere fecit. Qua ascendente dixit. Sicut me ab henrico et omnibus intactam novisti. ita adiuvam me christe. Henricus vero verecundia ductus eam in maxilla percussit. Cui uxor dixit. Virgo Maria te regine liberauit. totam igitur candentem massam illesa percussit. Cum igitur cesar obiisset multitudo maritum demonum ante cellas culusdam heremite transibat. Qui apud fenestra interrogavit ultimum quod non essent. Et ille. Regio demonum sumus. quod ad mortem cesaris properamus. si forte aliquid propter in eo repire possimus. Adiuratur igitur ut ad se redeat. Qui rediens dixit. Nichil proficuum. quod dum falsa uxoris suspitio et alia mala. at etiam bona in statera fuissent posita. adustum ille laurentius omnia aurea in mensi ponderis attulit. Et dum supasse videbamur. illa iacrata pars alia statere plurimum ponderavit. Tunc ego iratus unam aurem olle propti. Omnia calice vocabat quem dicitur cesar in honore sancti laurentii ecclesie austerius fieri fecerat. quem in specialiter devotione habuerat. Cui propter magnitudinem due aures incrant. Reptumque est tunc et ipso obisse et unam aurem calicis fractam fuisse. Refert gregorius. in registorio quod dum predecessor suus quidam ad corpus sancti laurentii cuperet meliorare. et ubi non corpus esset nesciret. subito corpus eius ignoranter apertum. ostendit quod aderat etiam monachi

quod mansionarii quod corpus eius videretur infra decem dies mortui sunt. Et notandum quod passio laurentii inter ceteras sanctorum martyrum passiones excellentissima videtur esse in quatuor sic ex dictis sancti maximi episcopi et beati Augustini colligitur. Primo in passionis acerbitate. Secundo in effectu siue utilitate. Tercio in postaria siue fortitudine. Quarto in mirabili pugnae modo victoriae. Primo igitur excellentissima fuit in pene acerbitate. De cuius pene acerbitate sic dicit beatus maximus episcopus vel secundum quod dam li. Ambrosius. Non enim fratres beatus laurentius brevis vel simplici passione patitur. Nam quod gladio percussus est mortuus. quod in statera maximo camio mergitur uno ipso liberatur. Hic autem longa et multiplici pena cruciatur ut mors ei non desit ad supplicium et desit ad finem. Legimus beatus pueros in penam suam deambulasse flammis et ignem in globos pedibus percussisse. Unde beatus laurentius non minori gloria preferendus est. Siquidem illi in penam suam flammis ambulantibus. sed in ipso supplicio sui igne discubuit. Illi vestigiis pedum percusserunt incedens. iste laterum suorum diffusio restrinxit. Isti stantes in pena elevatis manibus orabant ad dominum. Iste prostratus in sua pena toto corpore domino deprecabatur.

Et notandum quod beatus laurentius post beatum stephanum inter ceteros martyres premarum tenere debet. non quod maiorem penam sustinuerit quam ceteri martyres. cum multis tantam penam. et aliquid etiam maiorem sustinuisse legantur. sed hoc dicitur propter sex causas insilire oculis. Primo propter passionis locum. quod romae que est caput mundi et ubi est sedes apostolica passus est. Secundo propter predicationis officium. quod officium predicationis diligenter implevit. Tercio propter laudabilem distributionem thesauroz quod omnes pauperibus sapienter distribuit. Has tres rationes ponit magister Guillelmus altissiodorensis. Quarto propter autenticam et approbatam eius martyrium quod et si de aliquibus maiora tormenta legantur. tamen si autenticum non habet et aliquid quod in dubio sit. Huius autem passio in ecclesia valde est solennis et approbata. Unde et

De sancto Laurentio

multi scilicet in suis fimonibus et passionibus approbati et confirmati. Quidam propter dignitatis gradum quod fuit archidiaconus sedis apostolice. Propter quod ut aiunt in romana sede archidiaconus non surrexit. Sexto propter seueritatem tormentorum. quod gravissima supplicia tulit. ut pote quod super cratem ferream assatus fuit. Unde de eo dicit beatus Augustinus. Laceratos artus et multa propter sectorem periculosos subiecto precepit igne torreri. ut per cratem ferream quod iam de ferro continuo vinum in se haberet yrendi puerorum alterna mutatio ne membrorum fieret cruciatum vellemus et pena perducior. **S**ecundo fuit excellentissima in effectu siue utilitate. Ipse enim pene acerbitas finem Augustinus. et maximus fecit eum glorificationem sublimem. opinione et fama celebrare. deuotione laudabilem. et imitatione insignem. Primo igitur glorificationem sublimem. Unde Augustinus. dicit. Seuisti persecutor in martyrem. Peruisti et auxisti palam dum aggeras penam. Item maximus vel secundum quidam li. Ambrosius. Quauis in fauillam membra soluant. fidei tamen fortitudo non soluit. Corporis detrimendum sustinet sed lucus salus acquirit. Item Augustinus. Glorie beatorum corpus quod non a fide christi tormentum immutauit. sed ad requiem sanctam religio coronauit. **S**ecundo opinio et fama celebrare. **D**iximus vel secundum quidam li. Ambrosius. Beatus martyr laurentium grano sinapis possumus comparare. quod diuersi attritus passionibus per totum orbem gratia sui meruit fragrare mysteriorum. Qui antea posuitur in corpore humilis ignorans et vilis postea quod vexatus laceratus exultauit fuit. vniuersi per totum mundum ecclesiarum odor sue nobilitatis infudit. Ideo sanctum est ac deo placitum ut natale sancti laurentii precipua deuotione veneremur. cuius radiantibus flammis victrix in hunc quod die toto orbem christi choruscant ecclesia. Ideo Tanta enim gloria martyrii preclarus extitit in passione sua quod mundum illuminauerit vniuersum. **T**ercio deuotione laudabile. Quare autem sit laudandum et cum deuotione suscipiendum ostendit Augustinus. tribus rationibus sic dicemus. Beatus videlicet laurentius tota debemus deuotione suscipere. Primo quod preciosum san-

guine propter deum tradidit. Deinde quod ei per rogationem apud deum nostrum non minima prestat ostendit quod illis deus est christiana fides de cuius consilio existere martyres meruerunt. **T**ercio quod idem ratione et tanta sancte puerificationis fuit ut coronam martyrii tempore pacis inueniret. **Q**uarto fecit eum imitatione insignem. Unde Augustinus. Hec totum causa passionis propter quam morti addicitur est vir scriptus ut suis filios ceteros esse hortaretur. In tribus autem se nobis imitabilem exhibet. Primo in aduersorum forti persequutione. Unde Augustinus. Ad erudiendum dei populum nullorum est utilior forma quam martyrum. Eloquencia facilis ad exhortandum sit ratio efficax ad suadendum. Validiora tamen sunt exempla quam sermo et prelo est ope docere quam voce. In quo excellentissimo genere doctrine beatus martyr laurentius quam gloriosa polleat dignitate etiam persecutores ipsi sentire potuerunt quod illa mirabilis fortitudo animi non solum non cederet sed etiam alios exemplo sue tolerantie roboraret. **S**ecundo in fidei magnitudine et feruore. **D**iximus vel Ambrosius. Dum in fide sua persecutoris flammam vicit. ostendit nobis per ignem fidei gehene incendia superare et amore christi diem iudicii non timere. **T**ercio in ardenti deuotione. Idem vel Ambrosius. Illuminavit mundum plane laurentius eo lumine quod ipse successus est et flammis quas ipse tulit omnem christianam corda calefecit. De his tribus etiam sic dicit **D**iximus et Ambrosius. secundum quidam li. Ambrosius. Beatus laurentius exemplo. provocamur ad martyrium. accedimus ad fidem. incallescimus ad deuotionem. **I**n **T**ercio fuit excellentissima in constantia seu fortitudine. De cuius constantia et fortitudine sic dicit beatus Augustinus. Beatus laurentius mansit in christo usque ad reparationem. usque ad tyrannicam interrogationem. usque ad acerrimam combinationem. usque ad pemptioem. In quo longa morte. quod beatus non maducauerat et beatus bibebat tanquam illa esca saginaretur et illo calice ebrius factus. tormenta non sensit. non cessit. et in regnum successit. Adeo autem fuit constantis et firmus quod non solum tormenta non succubuit sed etiam ex ipsis tormentis ut beatus dicitur beatus

De sancto Laurentio

maximi factus est perfectior in timore. feruē-
tior in amore. et iocundior in ardore. De p-
mo sic dicit. *Extēdit sup flāmaz ignitos*
globos et sepius in latera. s. quāto
pl⁹ penaz patif. tāto ampli⁹ xpm dñm
ptimescit. Quātū ad scdm sic ait maxi-
mus vel fm qsdā lib. Amb. Granū su-
napis cū atterit accēdit. laurētū cū pa-
tif inflāmat. Idē. Nouo admiratiōis
genere ali⁹ illū torq̃t. et ali⁹ seuiētes tor-
mēta pficiūt. s. deuotiōe laurētū sal-
uatoz supplicia atrociora fecerūt. Quā-
tū ad terciū sic dicit. Cor ei⁹ tāta fide in
xpi magnanimitate pcaluit vt despe-
ctis ppiū corpis cruciatib⁹ insanissimō
torrozi suo et triūphans ei⁹ ignib⁹ let⁹
illuderet. Tercio fuit excellen-
tissima in mirabili pug⁹ et inō victorie.
Brūs nāq⁹ laurētū sic ex p̃bis maxi-
mi et Augustini colligit. qnq⁹ ignes ex-
teriores qdāmō habuit q̃s tñ oēs su-
perauit fortit⁹ et extirxit. Prim⁹ fuit ignis
gehēne. scds ignis material⁹ flāme. ter-
ci⁹ carnal⁹ p̃cupie. qrt⁹ ardēt⁹ aua-
ricie. qnt⁹ furētis insanie. De extin-
ctōe p̃mi ignis scz gehēne sic dicit maxi-
m⁹. Nūq̃d cedere poterat momētaneē
corpis vltioni. cui⁹ fides etnū gehēne
extinguebat ardorē. Itē. Trāsiūt p ignē
momētaneū atq⁹ terrenū. s. flāmā ge-
hēne ppetuo exurētis euasit. De ex-
tingtōe scdi ignis. s. material⁹ flāme sic
ait Maxim⁹ vel Amb. fm qsdā libros
Corpali laborabat incēdio. s. diuin⁹
ardor materialē restrinxit ardorē. Itēz
Quāuis rex ipso ligna subiceret. in-
cēdia maiora supponeret tñ sc̃t⁹ lau-
rētius has flāmas fidei calore accēsus
nō sensit. Itē Aug⁹. Supari charitas
xpi flāma nō potuit. et segnior fuit ignis
q⁹ fortis vssit q⁹ intus accēdit. De ex-
tingtōe terci⁹ ignis scz carnalis p̃cupie
sic dicit maxim⁹. Ecce brūs laurētius
trāsiūt p ignē nō q̃ adustus iboruit s. z
illuminatus effulsit. arsit ne arderet. et ne
vreret vltus ē. De extingtōe qrti ignis
scz auaricie qliter euasit auaricia eo-
nū q̃ thesauros cupiebāt et frustrata est

sic dicit August. *Armat gemia face h⁹*
cupidus pecunie. et vitat⁹ inimic⁹. aua-
ricia vt rapiat aux. ipietate vt auferat
xpm. Nihil obtrines nihil pficis hūa-
na crudelitas. Subtrahit tormēt⁹ tuo-
is materia mortal⁹. et laurētio in celum
abeūte tu deficiis flāmis tuis. De ex-
tingtōe qnti ignis scz furētis insanie. q̃
liter vicz insania psequētū frustrata ē et
annihilata sic dicit maxim⁹. Supatis
flāmaz mistris oē mūdane insanie re-
stringit incēdiū Ad h⁹ vsq⁹ diabolica p-
fecit intērio vt vir fidelis ad dñm suūz
gloriosus ascēdat. et crudelitas psequētū
cū suis ignib⁹ p̃fusa torpeat. Q. em p
sequētū insania ignis fuerit oñdit eūz
ait. Furoz gētilis accēsus craticulā p̃e-
parat ignitā. vt indigētis sue flāmas
ignib⁹ vindicaret. Nec mix si hos qn-
q⁹ ignes exteriores supauit. qm ex ṽr-
bis p̃dicit maxim⁹ hñf tria refrigeria
q̃ int⁹ habuit. et tres ignes i corde por-
tauit. p q̃ oēm ignē exteriorē et refrige-
rio mitigauit maiori incēdio supauit
Primū nāq⁹ refrigeriū fuit desideriu⁹
regni celest⁹. scdm. meditatio diuine le-
gis. terciū. puritas p̃cie. Per h⁹ triplex
refrigeriū oēm ignē exteriorē extinct⁹
fecit et frigidū reddidit. De p̃mo refri-
gerio qd ē desideriu⁹ celest⁹ glie dicit ma-
ximus vel amb. fm qsdā lib. Nec ei be-
atus laurētius igniū sentire tormenta
poterat q̃ in sensib⁹ refrigeriū paradisi
possidebat. Itē. Facet an pedes tyrā-
ni exusta caro corpus exanime. nihil tñ
detrimētū patif in terr⁹ cuius anim⁹ de-
mortal in celis De scdo refrigerio qd
est meditatio legis diuine. sic dicit maxi-
mus vel amb. Dū xpi cogitat p̃cepta
frigidū ē illi oē qd patif. De terci⁹ re-
frigerio qd ē puritas p̃cie sic dicit. Ar-
det. p̃fecto tot⁹ viscerib⁹ fortissim⁹ mar-
tyr et ṽrif. s. regnū dei p̃tractas refrige-
rio cōscie victor exultat. Habuit nū-
hilominus vt idē maxim⁹ oñdit tres
ignes interiores per quos oīs ignes
exteriores maiori incendio superauit.
Primus fuit fidei magnitudo. scdus

De sancto Hypolito

ardēs dilectio. terci^o ha dei cognitio q̄
ipm irradiat tanq̄ ignis. De pmo
igne sic dicit idē vl' Amb. Inq̄ntū i illo
fidei ardor feruet. int̄rū supplicij flā-
ma fr̄gescit. Itē eē saluatoris ignē fer-
uorē fidei legim^{us} i euāgelio. Ignē veni
mittere i terrā. Hoc igr̄ igne b̄tūs lau-
rēt^{us} accessus flāmarū nō sensit incediū.

De sc̄do igne sic ait idē vl' Amb. Ar-
debat extrinsec^{us} martyr laurēt^{us} tyrāni
seuicē i incediis. sz maior illū intrinsec^{us}
xp̄i amor flāma torrebat. De terciō
igne sic dicit. Fortissimū martyre seuis-
si ma psecutorū flāma supare nō potuit.
qz lōge ardēt^{us} vitat^{is} radijs mēs ei^{us} ac-
cesa feruebat. Itē. Odio pfidie z amo-
re xp̄it^{us} accessus appositā sibi extrinse-
cus flāmā aut nō sensit aut vicir̄. Ha-
bet aut̄ int̄ ceteros martyres b̄tūs lau-
rēt^{us} tria p̄uilegia q̄ntū ad officiū. Pri-
mū ē in vigilia. Solus ei int̄ martyres
vigiliā hz. Sz vigilie sc̄dū p̄t mltas
deordinatiōes hodie i ieiunia mutare
sunt. Hos ei fuit olīm vt refert iohes
belet^{us} vt i festiuitatib^{us} sc̄dū hoies cū
vxo^{rum} z filiab^{us} ad eccl̄iaz venirēt. z ibi
cū lumiarib^{us} p̄noctarēt. Sz qz multa
adulteria i his vigilijs fiebāt. statutū
fuit vt vigilie in ieiunia puererēt. No-
mē tñ antiquū ē retētū. qz nō ieiunia sz
vigilie adhuc appellāt. Sc̄dm est in
octaua. Ip̄e nāqz sol^{us} cū stephano hz
octauā int̄ martyres. sic martin^{us} inter
p̄fessores. Terciū ē in regressiōib^{us} an-
tiphonarū qd sol^{us} ip̄e z paul^{us} hz. Sed
paul^{us} p̄t excellētiā p̄dicatōis. iste p̄t
excellētiā passiōis. Le. cxiij.

De sc̄to Hypolito.

Hypolitus dicitur ab yper

h qd ē sup̄. z litos qd ē lapis
q̄si sup̄ lapidē. i. xp̄s funda-
tus. vel ab in z pol^{us} qd ē ciuitas. Vel
hypolit^{us} q̄si valde polit^{us}. Fuit ei sup̄ la-
pidē xp̄s bñ fūdat^{us} p̄ p̄statiā z firmita-
tē. Fuit in ciuitate sup̄na p̄ desiderii z
auiditatē. Fuit bñ politus p̄ tormēto-
rū acerbitatē. A

h hypolit^{us} postq̄ corp^{us} b̄tū lau-

rentij sepeliuit. vēit i domū suā z dās
pacē seruis suis z ancillis. oēs de sacro
altar^{is} qd iustin^{us} p̄sbyr obtrulerat cōica-
uerūt. Et appositā mēsa p̄usq̄ cibū su-
meret venietes milites eū rapuerūt. z ad
cesarē duxerūt. Quē vidēs deca^{rius} cesar s̄b
ridēs dixit ei. Nūqd z tu mag^{us} effectus
es. q̄ corp^{us} laurētij abstulisti. Lūi hypo-
lit^{us}. Hoc feci n̄ q̄si mag^{us} sz q̄si xp̄ianus
Tūc deca^{rius} furore replet^{us} p̄cepit vt b̄tū
q̄ vt xp̄ian^{us} vteba^{re} expoliaret. z os ei^{us}
lapidib^{us} tūderet. Lūi hypolit^{us}. Nō me
expoliasti sz mag^{us} vestisti. Lūi decius.
Quō ispiēs effect^{us} es vt nuditatē tuā
nō erubescas. Nūc q̄ sacrificia z viues
ne cū laurētiō peas. Lūi hypolit^{us}. Exē-
plū merear fieri b̄tū laurētij quē tu ore
polluto ausus es noiare. Tūc deca^{rius} fecit
eū fustib^{us} cedi z pectinib^{us} ferreis lania-
ri. Ille at se xp̄ianū eē voce clara p̄fite-
bat. Et cū tormēta h̄mōi derideret. ve-
ste militari q̄ antea vteba^{re} eū vestiri fecit
hortās vt amicitia z militiā p̄stinā reti-
neret. Lūi hypolit^{us} cū diceret se xp̄o mi-
litari deca^{rius} ira replet^{us} valeriano p̄fecto
eū tradidit. vt oēs facultates ei^{us} accipe-
ret. z dir^{us} tormēt^{us} cū inficeret. Inuēto
qz ei^{us} familia xp̄iana eēt. adducti sūt
oēs añ p̄spectū ei^{us}. Qui cū ad sacrificia
cogerēt. p̄cordia nutrit^{us} hypolit^{us} p̄ oib^{us}
rñdit. Hos cū dño n̄dō volum^{us} mori
pon^{us} pudice q̄ ipudice viuere. Lūi va-
lerian^{us}. Ben^{us} fuoz nō nisi cū supplicij
emēda^{re}. Tūc p̄nte hypolit^{us} gaudēte
iussit eā tādū plūbar^{us} cedi q̄usq̄ emi-
sit sp̄m. Dixitqz hypolit^{us}. B̄as tibi
ago dñe qz nutrit^{us} meā añ p̄sp̄m sc̄dō
rū tuoz p̄misisti. Deinde extra portā ty-
burtinā valerian^{us} hypolitū cū familia
sua duci fecit. Hypolit^{us} at oēs p̄fortās
dixit. Fr̄es nolite metuere. qz ego z vos
vnū deū hē^{mus}. Iussitqz valerian^{us} vt i
p̄sp̄m hypolit^{us} oib^{us} capita āputarent.
hypolit^{us} p̄o pedes ad colla idomitoz
eq̄z fecit ligari z p̄ carduos z tribulos
trahi tādū don^{us} sp̄m exalar^{us} circa an-
nos dñi. cclvj. Eoz corpa iustin^{us} p̄sbyr
rapuit z iuxta corp^{us} sc̄ti laurētij sepeli-
uit. Corp^{us} p̄o sc̄te p̄cordie iuenire n̄ po-

De sancto Hypolito

tuit. qz fuerat in cloaca plectu. Diles aut qdaz noie Porphiri. credēs brāz pcordiā auz aut gēmas i vestimētis habere ad qndā cloacariū noie yreneū q erat occulte xpian⁹ accessit z dixit. Se eretū custodi z extrahē pcordiā. qz spe ro q auz aut gēmas in vestib⁹ suis hz. Cui ille. Ostēde mihi locū z secretum habeo. z qd inueniero nūciabo. Cuz ergo corp⁹ extractū fuisset z nihil inuenissent milēs ille pū⁹ fugit. Et yreneus vocato qdā xpiano noie habundo corp⁹ ad scīm Iustinū detulit. Qd ille deuote suscipiēs iuxta corp⁹ scī hypo/ liti z alioz sepeliuit. Qd valerian⁹ au diēs. yreneū z habundū tenuit. z am/ bos in cloacā viuos misit. Quoz cor/ pora iustin⁹ rapuit z cū alijs sepeliuit. **B** Post h decū cū valeriano in cur/ rum ascēdit aureū z pgunz ad amph/ theatrū vt cruciēt xpianos. Arrept⁹ igi decius a dmonio clamabat. O hypo/ lite cathenis asper⁹ victum me tenes. Valerian⁹ silr clamabat. O laurenti igneis cathenis me ligatū trahis. Et eadē hora valerian⁹ expirauit. Decius aut domū reuersus triduo a demonio vexat⁹ clamabat. Adiuro te laurēti mo dicū cessa a tormētis. Et sic miserabili ter mortu⁹ est. Qd vxoz ei⁹ triphonia crudelis vidēs. dūmissis oib⁹ ad sanctū iustinū cū filia sua cyrilla accessit z ab eo cū mlt⁹ alijs baptizari se fecit. Alia vero die cū oraret triphonia emisit spi ritū. Cui⁹ corpus iustin⁹ pbyter iuxta corpus scī hypoliti sepeliuit. Audien tes ho qdraginta septē milites q regi/ na z ei⁹ filia xpiane effecte eēnt. venērūt cū vxozib⁹ suis ad iustinū pbyter vt ba ptisma suscipent. Quos oēs dionysi⁹ q scō fixto successerat baptizauit. Clau di⁹ aut impator cyrillā cum sacrificare nollet iugulari fecit. z ceteros milites decollari. Quozū corpa in agro vera/ no cū ceteris sepeliunt. Et aduertē dum q expse hz hic q illi decio q lau/ rentiū z hypolitū martyrizauit succes sit claudi⁹. Claudi⁹ aut nō successit de

cio ipatorū. imo decio successit fm crod nicas volusian⁹. volusiano galien⁹. ga lieno claudi⁹. Opret q dicere z videt q aut galien⁹ fuerit binomi⁹ z qd dī/ ctus sit galien⁹ z decius. sic dicē. Uincē. tius i cronica sua z godofrid⁹ in libro suo. aut q galien⁹ i sui adiutorū qndā noie decii fecerit cesarē nō tū impator⁹ rē sicut dicit Richard⁹ in cronica sua.

De h martyre sic dicit Ambrosi⁹ in pfarde. Btūs martyr hypolit⁹ xpm ve rū ducē p siderās milēs ei⁹ esse maluit q̄ dux militū cōprobari. Beatūqz lau rentiū sue custodie mācipatū nō psecu tus ē sed subsecut⁹. Qui cū thesauros ecclie discuteret inuenit thesauz quem nō tyrān⁹ eriperet. sz quē pietas posside/ ret. inuenit thesauz vñ xē diuitie pete rent. spreuit fauorē tyrāni vt cū reg⁹ p perui grā cōprobaref. mēbris diuidi nō refugit ne nexib⁹ diuelleret eternis.

Bubulcus qdā noie petr⁹. cū in festo scē marie magdalene plaustrū iungit⁹ set. z boues seqns ipos maledict⁹ vige ret. pū⁹ boues z aratrū a fulmie ab/ sumunt z ipe petr⁹ q h impat⁹ fuerat supplicio atrociori torqbat. Nā ignis eū arripuit adeo q carnib⁹ z nervis tū bie z crur⁹ psumpt⁹ ossa paterēt. z ipa tandē tibia a sua cōpage penit⁹ solvere tur. Tūc ille ad qndā eccliam brē pgi/ nis accedēs. tibiā ipaz in qdā foramie ipi⁹ ecclie abscondit. z brāz yginē lachry mis z pcalb⁹ p sua libatōe rogauit. Et ecce nocte qdā brā pgo cū brō hypoli/ to ei in visiōe affuit. z eidē hypolito vt petrū pstine sanitati restitueret iperau it. statiqz scūs hypolit⁹ tibiā de fora mie accipies loco suo qsi surculū arbo ri i momēto iseruit. In q insitōe tāros dolores sensit vt suis clamorib⁹ totaz familiā excitaret. Qui surgētes z lumē accedētes petr⁹ duo cruraz duas tibiāf hē pspiciūt. Sz se bludi putātes ipz irez atqz itez ptrectabant z mēbra pā ipz hē pspiciebāt. Qui vix eū excitantes vñ h sibi acciderit sciscitāt. Sz ille eos ludere existimās tādē vict⁹ rem viā

De assumptōe bte Marie virginis

dit ē extupuit. Sz tñ corā noua molli
or q̄ vetusta. ad sustinentiā corpīs nō
poterat exēq̄ri. Vñ ad publicationē
miraculi p̄ annū claudicauit. Et tunc
itēz brā h̄go eidē apparēs sc̄o ypoli/
to dixit vt q̄cqd̄ curatōi deesset supple
re deberet. Euigilās igit̄ z se plene sa/
natū iuentēs reclusorū introiuit. Cui
diabol⁹ in specie nude mlier⁹ frequētis
sine apparebat. z nudā ei se ingerens
quāto ille for⁹ resistebat tāto illa im/
pudēt⁹ incūbebat. Cū ḡ illa cū pluri/
mū veraret. tandē ille stolā sacerdotā/
lē accipiēs collū ei⁹ cinxit. z mox diabo
lo abscedēte cadauer putridū ibidē re
māsīt. Tātūq̄z sc̄o: inde exalauit. vt
null⁹ q̄ h̄ vidit ambigeret q̄n corp⁹ ali/
cui⁹ mlieris mortue fuisset z q̄ diabo/
lus assumpsisset. Le. xliij. A

De assumptōe bte Marie h̄ginis.

Assumptio beate ma

a rie h̄ginis q̄liter facta sit ex
q̄dam libello apocriſo qui
iohāni euangeliste ascribit̄
edocet Aplis nāq̄ ob p̄dicatōis gr̄az
diuerſas mūdi subeūtib⁹ regiōes h̄go
brā in domo iuxta montē syon posita
d̄ remāsisse. oiaq̄z loca filij sui. s. locū
baptisimī. ieiunij. orōnis. passionis. se/
pulture. resurrectionis. z ascensionis. q̄ad
uixit deuotōe sedula visitauit. Et fin
q̄ ait epiphani⁹ viginti q̄tuor annis
post ascensionē filij sui supuixit. Refert
ḡ q̄ brā virgo q̄n xp̄m p̄cepit erat an/
noz. xliij. z in. xv. ip̄m pepit. z vixit cuz
eo annis. xxxij. z post mortē xp̄i supui
xit. xliij. annis. Et fin h̄ q̄n obijt erat
annoz. lxxij. Probabili⁹ tñ vidē q̄d ali
bi legit̄ vt. xij. annis filio supuixerit. et
sexagenaria sit assumpta. cū apli toti/
dē annis p̄dicauerint in iudea z circa
pres illas. sicut ecclīastica tradit hysto
ria. Die igit̄ q̄dam dū in filij desiderii
um cor h̄ginis vehemēter accendit. estu
ans anim⁹ cōmouet. z in exteriorēz la/
chrymaz abundantia excitat. Luncq̄
ad ip̄s subtracti filij eq̄nimit̄ nō fer/
ret subtracta solatia. ecce angel⁹ cū m̄
to lumie eidē astitit. z reuerēter vrpote
sui dñi m̄rem salutauit. Que inq̄t bñ/
dicta maria suscipiēs bñdictionē illi⁹
q̄ mādauit salutē iacob. Ecce at ramū
palme de paradiso ad te dñam attuli
quē añ feretrū portare iubeas. cuz die
tercia de corpe assumeris. Nā fili⁹ tuus
te m̄rem reuerēdā expectat. Cui Da/
ria r̄ndit. Si inueni gr̄az in oculis tu/
is. obsecro vt nomē tuū mibi reuelare
digneris. Sz h̄ peto instanti⁹ vt filij z
frēs mei apli ad me p̄iter p̄gregent̄ vt
eos añq̄z moriar corpalib⁹ oculis vide
am z ab eis sepeliri valeā. z ip̄is p̄nti/
bus sp̄m deo reddā. Hoc itēz peto et
obsecro vt aīa mea de corpe exies nul/
lū sp̄m teterimū videat nullaq̄z mibi
sathane p̄tās occurrat. Cui angelus.
Cur scire d̄sideras dñā nomē meū q̄d
ammirabile est z magnū. Ecce at oēs
ad te hodie p̄gregabūt apli q̄ nobiles
tibi exhibebūt exeq̄as funeris. z in eo t
rā p̄spectu sp̄m exalabis. Nā q̄ olim p
phetā de iudea in babilonē in crine ar
tulit subito ip̄e p̄culdubio ad te ap̄los
adducere poterit i momēto. Valignū
aut sp̄m videre cur metuis. cum caput
ei⁹ oīno p̄trueris. z spoliauer⁹ ip̄m sue
p̄tātis impio. fiat tñ voluntas tua vt
ip̄os nō videas. His dictis angel⁹ cū
multo lumie celos ascēdit. Palma autē
illa nimia claritate splendebat. z erat
q̄dem virge viriditate p̄filla. sed folia
ip̄ius vt stella matutina fulgebāt. Fa
ctum est aut dū iohānes in epheso p̄/
dicaret celū repente insonuit. z nubes
candida ip̄m sustulit ac raptū añ Da
rie ianuā collocauit. p̄cutiēsq̄z hostiūz
interius introiuit. z reuerēter h̄go vir/
ginē salutauit. Quē felix maria p̄spici
ens vehemēter obstupuit. z p̄ gaudio
lachrymas p̄tinere nequit. Dixitq̄z Fi
li iohes memor esto h̄boz magni tui.
q̄bus me tibi m̄rem z te mibi i filiū cō
mēdauit. Ecce a dño euocata debitorū
humane cōditōis exoluo ac corpe meū
tibi cura sollicita recōmēdo. Audiat ei

De assumptōe beate Marie virginis

Iudeos inisse filiū dicētes. Expectemus viri frēs quādiu illa q̄ ih̄m portauit subeat mortē. et corp⁹ ei⁹ cōtinuo rapiem⁹. ac iniectū ignib⁹ cōburemus. Tu igit̄ hanc palmā deferri facies an feretū cū corp⁹ meū duxerit⁹ ad sepulchru. Dixitq; ioh̄es. O vrinā hic eēt oēs apli frēs mei. vt decēter tibi parare possem⁹ exequas. ac exoluere laudes dignas. Hec illo dicēte. oēs apli de locis in q̄b⁹ p̄dicabāt a nubib⁹ rapiunt. et an marie ostiū collocant. Qui videntes se ibidē insil' cōgregatos mirabātur dicētes. Que nā causa ē p̄pter quā nos hic dñs insil' cōgregauit. Iohānes igitur ad eos erijt. et dñam de corpe recel surā p̄dixit. Et addidit dicēs. Glidete frēs ne cū obierit aliq; eā defleat ne h̄ vidēs p̄pls cōturbet et dicat. Ecce quō istu tūct mortē q̄ tñ alijs p̄dicāt resurrectionē. **B** Dionys⁹ pauli apli discipul⁹ in libro de diuīs noib⁹ h̄ idēz asserit. ap̄los scz in dormitōne p̄ginis puenisse. et se silr interfuisse. ac vnūquēq; in laudē xp̄i et p̄ginis sermonē fecisse. At cū sic loquēs ad ierotheū. Nos vt nosti et ip̄e. et mlti scōz n̄roz fratru puenim⁹ ad visionē corpi vite p̄ncipis et q̄b⁹ deū suscepit. Aderat at et fra-ter dñi iacobi et petr⁹ summa et puectissima theologoz summītas. Postea visionē vt vniuersi gerarche laudarēt sicut vnusq; erat sufficiens. infinite p̄tutis bonitatē thearchice infirmitatis. Hec dionys⁹. Cū autē brā maria oēs ap̄los congregatos vidisset. dñm b̄ndixit. et in medio eoz ar dētib⁹ lampadib⁹ et lucernis confedit. Circa p̄o horā noctis terciā ih̄s aduenit cū angeloz ordinib⁹. p̄iarchaz ce-ritib⁹. martyz agminib⁹. cōfessoz acie. virginūq; choris. et ante thoz p̄ginis acies ordinant et dulcia cantica frequērant. Quales at exēq; ibidē celebra te sunt. ex p̄dicto libello q̄ iohāni ascribit edoceat. Nam p̄o ip̄e iēsus inchoauit et dixit. Veni electa mea et ponā in te thronū meū. qz p̄cupiui sp̄m tuam

Et illa. Paratū cor meū dñe paratū cor meū. Tunc oēs q̄ cū iēsu venerant dulciter intonauerūt dicētes. Hec ē q̄ nesciunt thoz in delictis habebit fructum in refectōe aniaz sanctaz. Ipsa aut de semetip̄a cecinit dicēs. Brām me dicēt oēs generatōes. Quia feci mihi magna q̄ potēs est et scribi nomē ei⁹. Tūc cantor cantoz oibus intonauit excellētius. Veni de libano sponsa. veni coronaberis. Et illa. Ecce venio. qz in capite libri scriptū est de me vt face rēvolūtātē tuā de⁹. qz exultauit sp̄rit⁹ me⁹ i te saluari meo. Sicq; marie aia de corpe egredit. et in vlnas filij aduolauit. Fuitq; taz a dolore carnis extra-nea q̄ a corrupōe extiterat aliena. Dixitq; aplis dñs. Corpus virginis matris in vallē iosaphat deferte. et in monumento nouo q̄ ibidē inuentis illō recondite. et me ibidē triduo donec ad vos redeā expectate. Statimq; circūderunt eā flores rosaz. scz cet⁹ martyz et lilia puallū. agmina scz angeloz cōfessoz et p̄ginū. Post eam apli clamitant dicētes. Virgo p̄uētissima q̄ p̄grederis. Esto nū memor o dñā. Tūc ad p̄centū ascendentiū cecus q̄ remanserant admirati p̄ate obuiā p̄cesserūt. Glidentesq; regē suū semie aniam in vlnis p̄p̄iis baiulante. illaq; sup illuz innixaz. obstupefacti clamore ceperūt dicētes. Que est ista q̄ ascendit de deserto delictijs affluens innixa sup dilectum suū. Quib⁹ cōcomitātes dixerūt. Ista est speciosa inter filias hierusalem sicut vidistis eam plenā charitate et dilectione. Sicq; in celū gaudēs suscipitur. et a dextris filij in throno gl̄ie celolocat. Apostoli aut viderūt ei⁹ aniam tanti esse candoris vt nulla mortaliū lingua possit effari. **E** Tres autē p̄gines q̄ ibidem crāt cum corp⁹ ei⁹ lauandi gratia expoliassent. tanta statim corpus eius claritate resplēduit. vt tāq; q̄dem ad lauandū posset. videri aut nō posset. Tā dñu aut lux illa ibidē resplēduit. donec corpus a p̄ginib⁹ loq

De assumptōe bte Marie virginis

tum fuit. Apli aut corpus ei reueren-
ter ceperunt et sup feretru posuerunt. Di-
xitq iohānes petro. Hanc palmā an-
feretru petre portabis. quia dñs nob
te pñit. et suaz omū pastore et pñcipē
ordin auit. Cui petrus. Hāc potē por-
tare te cōuenit. quia xgo a dño es ele-
ctus et dignū est vt palmā xginis xgo
ferat. Tu sup pectus dñi recubere me-
ruisti. et exinde sapiētie ac gratie pl⁹ ce-
teris fluētia potasti. Et iustum videt
vt q a filio recepisti plus muneris impē-
das xgini plus honoris. Tu igit por-
tare debes hanc palmā lumis ad exe-
quias scitatis. q porat⁹ es poculo lu-
cis de fonte ppetue claritatis. Ego at
portabo cū feretro scitū corpus. Ceteri
aut apli fratres nostri circū dāres fe-
retru referant laudes deo. Paul⁹ autē
dixit ei. Et ego q minim⁹ oim vestruz
suz. portabo tecū. Eleuātes itaq pe-
trus et Paul⁹ feretru. petrus incepit cā-
tare ac dicere. Exijt israel de egypto al-
leluia. Ceteri aut apli cantū dulciter
psequunt. Dñs at feretru et aplos nu-
be prexit. ita q ipi nō videbant. s; tm̄
eoz vox audiebatur. Affuerūt et angeli cū
aplis pñcētes. et totā terrā sonitu mi-
resuauitatis replētes. Excitati omēs
ad tam dulcē sonū et melodiā de ciuita-
te velocius exeunt. et qd nam h̄ sit dili-
genter sciscitant. Tūc extitit q diceret.
Mariā illaz discipuli iesu efferūt mor-
tuā. circa illā hanc quā auditis concē-
nunt melodiā. Tūc ad arma omēs cō-
currerūt et se mutuo hortabant dicētes
Venite omēs discipulos ocedam⁹. ac
corpus illud qd seductore illum porta-
uit ignib⁹ cōburam⁹. Princeps autē sa-
cerdotum hoc videns obstupuit. et ira
repletus ait. Ecce tabernaculū illius
qui nos et gen⁹ nostrū conturbauit q/
lem gloriā nunc accepit. Et hoc dicēs
manus ad feretru misit volens illud
euertere. ac ad terrā dducere. Tūc ma-
nus eius subito ambe aruerūt et lectu-
lo adheserūt. ita vt ad lectulū manib⁹
penderet et nimio cruciatu vexatus la-

metabiliter ciularer. Reliqu⁹ autē pod-
pulus ab angelis q erant in nubib⁹ ce-
citare percussus est. Princeps autē sacer-
dotū clamabat dicens. Sancte petre
in hac tribulacōe me nō despicias s; p
me obsecro ad dñm pces fundas. De-
mor em̄ debes esse qualis aliquādo tibi
astiti et qualiter te accusante ancil-
la ostiaria excusauī. Cui Petrus. In
obsequijs dñe nostre impediti sum⁹ et
curatōi tue intendere nō valem⁹. Ele-
rum tñ si in dñm nostrū iesum et in hāc
que ipm genuit et portauit credideris
spero q pñuo sanitatis hñficio peri-
eris. Qui rñdit. Credo dñm ihm xp̄z
vex eē filiū dei et hāc sacratissimā ma-
trē ei⁹. Statim a feretro man⁹ ei⁹ solu-
te sunt s; tñ i brachijs adhuc ariditas
remāsit et dolor vehemēs nō recesserat
Dixit ei petr⁹. Osculare feretru et dic.
Credo i deū ihm xp̄m quē ista i vtero
portauit. et p⁹ puz xgo pñāsit. Qd cū
fecisset pñuo pñtine ē reddidit sanitati
Dixitq ei petr⁹. Accipe hāc palmā d
manu fr̄is nr̄i ioh̄is. et pones eam sup
pplm excecātū. et qcūq credere volue-
rit recipiet visum. q aut credere nolue-
rit. videre nō poterit i eternū. Mariā
aut portātes apli in monumēto posu-
erūt. et iuxta illud vt dñs iusserat pñede-
rūt. Tercia at die veniēs ihs cū mlti-
tudine angeloꝝ ipos salutauit dicens
pax vob. Qui rñderūt. Quid tibi de⁹ q
facis mirabilia magna solus. Et dixit
aplis dñs. Quid gratie et honoris vo-
bis videt vt mee nunc pferā genitrici.
Et illi. Iustū videt dñe seruis tuis vt
sicut tu deuicta morte regnas in secu-
la. sic tue resuscites matris corpusculū
et a dextris tuis colloques i eternū. Quo
annuēte michael angel⁹ cōtinuo affuit
et marie aiām corā dño pñtauit. Tūc
saluator locutus est dicens. Surge p
rima mea. columba mea. tabernaculū
glorise. vasculū vite. templū celeste. vt
sicut p coitum labē nō sensisti criminis
sic in sepulchro solucōne corpis mime-
patians. Statimq aīa ad marie acces-

De sancto Sixto

sit corpusculū. et de tumulo prodijt glorio-
sum. Sicq; ad ethereū assumit thala-
mū. comitate seculi multitudinem angelo-
rum. Thomas autē cū abesset. et rediēs
credere recusaret. subito zonā q̄ corpus-
culi p̄cinctū fuerat ab aere recepit illesā.
ut vel sic intelligeret q̄ totaliter fuisset
assumpta. **H**oc autē totū qd̄ p̄-
dictū est videt esse illud apocryfū de q̄
Hieronymus in eplā siue p̄mōe ad pau-
lam et eustochiū sic ait. Ille sane libellus
vere apocryfus ē censend⁹ nisi q̄ ad ali-
qua fidedigna q̄ vident a sacris appro-
bata. q̄ sunt nouē. s. q̄ p̄missa sit et exhi-
bita p̄gini oimoda p̄solatio. ap̄lorum
oim cōgregatio. sine dolore p̄sumatio
sepulture in valle iosaphat p̄gatio. exe-
quialis deuotio. xp̄i et totius curie cele-
stis oblatio. iudeorū p̄secutio. miracu-
lorū in oim cā decēte choruscatio. i aia
simul et corpe assumptio. Porro alia mlti-
ta sunt ibi posita poti⁹ ad simulatiōez
q̄ ad p̄tate ut q̄ thomas nō affuerit.
et veniēs dubitauerit. et his filia q̄ p̄ se
patet q̄ sunt relinq̄nda poti⁹ q̄ asserē-
da. Vestimēta autē ip̄i ad p̄solatio-
nē fidelium dicunt in tumulo remāsisse.
Uñ et de q̄daz p̄tē ip̄az vestitū tale mi-
raculū p̄tigisse narrat. Cū dux normā-
norū vrbē carnotēsiū obsidisset. ep̄s illi⁹
urbis tunica b̄tē Marie q̄ ibidē sua-
bat more vexilli haste imposuit et sub-
sequēte p̄p̄lo securus ad hostes exiuit.
Statisq; ois hostilis exercit⁹ amentia
et cecitate percussus ē. stabatq; tot⁹ cor-
de tremul⁹. et tot⁹ aīo stupefact⁹. Qd̄
illi de ciuitate vidētes. diuino iudicio su-
peraddunt. et atrociter hostes cedunt.
Qd̄ b̄tē marie plurimū displicuisse p̄-
bat. ex eo q̄ p̄tin⁹ tunica illa disparuit
et visum p̄tinuo hostis recepit. In re-
uelationib⁹ sancte Elizabeth legitur
q̄ dum Elizabeth quadam vice in sp̄i-
ritu rapta esset. vidit in loco valde re-
moto q̄dam sepulchrū mltō lumine
circūfusuz. et q̄si sp̄m mulieris in eo et
circūstabat multitudo angelorū. et p̄pu-
sillū de sepulchro crepta est. et in subli-

me cū illa astatiū multitudinem eleuata.
Et ecce ei⁹ occursum vīr q̄dā d̄ cel⁹ admi-
rabil⁹ et gloriosus aduēit. portās i dextra
crucis vexillū et cū eo infinita milia an-
gelorū. Sicq; cā alacriter susipientes
cū magno p̄centu cā i celos deduxerūt
Post modicū sp̄o r̄p̄is Elizabeth an-
gelū cū q̄ sepe loq̄bat de p̄dicta visiōe
interrogauit. Qui r̄ndens ait. Qñsum
est tibi in hac visiōe quō tam in carne
q̄ in sp̄u dñi n̄ra in celū assumpta est.
Dicit autē in eisdē reuelatiōib⁹ sibi reue-
latū esse q̄ p̄. xl. dies sui trāsīt⁹ in cor-
pore sit assumpta. Nā b̄tē maria secuz
colloq̄ns ait. Post ascensionē dñi anno
integro et tot dieb⁹ q̄t sunt a die ascen-
sionis vsq; ad diē mee assumptionis supui
xi. Qñs autē ap̄li dormitōi mee interfu-
erūt et corpe meū reuerter sepulture de-
derūt. Sz. xl. diē postmodū resurrexi.
Cū autē elizabeth cā interrogasset. utz
hoc manifestare. vel celare deberet. di-
xit. Nec carnalib⁹ et incredulis reuelan-
da nec deuot⁹ et fidelib⁹ abscondēda.

Notandū est q̄ gloriose p̄go ma-
ria assumpta et exaltata est integraliter
honorabiliter letatē et excellētē. Assū-
pta est em̄ integre in aia et corpe. sic pie
credit ecclesia Qd̄ qdē mlti sc̄orū n̄ solū
asserūt. sz etiā h̄ pbare ap̄ rōnib⁹ mo-
liunt. Bernardi em̄ rō est. Qñ sc̄orū
rū corpa de p̄ciosa sublimauit. v̄p̄u-
ta petri et iacobi tā gloriose. venerabilia
reddidit. et honore tā mirifico sublima-
uit. ut et ip̄is deputet locus eorū vene-
ratōi cōgruus. et ad ip̄a munda p̄peret
vniuersus. Si igitur marie corpe sup̄ ter-
ram esse dicat. et nec tñ deuota frequē-
tur visitatiōe fidelium nec cidē loc⁹ depu-
tet honoris. nimis videbit xp̄s hono-
rem materni corporis p̄tempnissē. cū tñ
sup̄ terrā aliorū sc̄orū corpa sic honoret

Hieronymus etiā diē q̄. xvij. kal. sep̄-
tembris maria ad celos ascendit. Qd̄
p̄o diē de marie corpali assumptione ec-
clesia potius elegit pie dubitare q̄ ali-
qd̄ temere diffinire sequētib⁹ credēdū
esse sic p̄bat. Si nō desunt q̄ dicunt in

De assumptōe btē Marie virginis

his q̄ eū xp̄o resurrexerit. ppetuā refur/
rectōez iā esse cōpletā z nōnulli credāt
custodē p̄ginis ioh̄em etiam gl̄ificata
carne gaudere cū xp̄o. cur id nō magis
est credendū de m̄re saluatoris. Qui ei
dixit honora p̄rem z m̄rem z nō veni
soluere legē s̄z adimplere. p̄fecto m̄rez su
am sup̄ oēs honorauit. Nec nos de be
ata maria mō factū ambigim⁹. Au/
gustin⁹ aut nō solū h̄ affirmat s̄z etia z
trib⁹ rōnib⁹ h̄ p̄bat. Et p̄ma q̄dem est
carnis xp̄i z p̄ginis vnitas. Aut em̄ sic
Putredo nāq̄ z vermīs hūane est op/
probriū p̄ditōis a q̄ opprobrio cū ihs
alien⁹ sit marie natura excipit quā ihs
de ea assumpsisse p̄bat. Sc̄da rō ē cor
poris ei⁹ dignitas. Un̄ ait. Thronus
dei. thalamū dñi. tabernaculū xp̄i di/
gnū est ibi eē. vbi ē ipe. Tā p̄ciosū
thēsaup⁹ dign⁹ ē celo seruari q̄ terra.
Tercia est p̄ginalis carnis p̄fecta inte
gritas. Aut ei sic. Letare maria leticia
inenarrabili. corpe z aīa. in p̄prio filio
cū p̄prio filio. p̄ p̄riū filiū. Nec seq̄ oz
corruptōis erūna quā nulla secuta est
rātū filiū pariēdo integritatē corruptio
ut sit sp̄s incorrupta quā tāta pfudit gr̄a
sit integre viues q̄ oīm integrā p̄fectā/
q̄ genuit vitā. sit cū illo. quē in suo ges
sit vtero. sit apud illū illa q̄ genuit. fo
uit z aluit illuz. maria dei genitrix. dei
mistrix z seruitrix. De q̄ qz aliter senti
re nō audeo. aliud dicere nō presumo.
Ad h̄ facit qd̄ ille egregi⁹ p̄sificator ait
Sc̄dit ad ethera p̄go puerpa virgu
la iesse. Nō sine corpe s̄z sine tpe tendit
ad esse. Sc̄do letāter de h̄ diē Berhar
dus ep̄s z martyr i suis omelijs. Ho
die p̄ginē br̄az celi suscepērūt letanter.
angeli gaudēdo. archangeli iubilādo.
throni exultādo. dñatōes psallēdo. p̄n
cipatus armonisando. p̄tēs cythari
sando. cherubim z seraphim hymnisan
do atq̄ ad sup̄nū diuine maiestatis tri
bunal ducēdo. **F** Tercio honora
biliter qz ipe ihs z totus militie celest̄
exerat eīdē obuiā venit. Un̄ Hiero.
Quis illud cogitare sufficiat. q̄ gl̄iose

hodie regina mūdi p̄cessit. q̄nto deuo
tōis affectu tota i ei⁹ occursum celestū
legionum p̄dierit mltitudo. q̄ntis ad
thronū cāticis sit deducta. q̄ placido
vultu. q̄ serena facie. q̄ diuis amplexi
bus a filio sit suscepta z sup̄ oēm crea
turā exaltata. Idē. Hodierna die cre
dendū est militiā celo z festiue genitri
ci dei obuiā aduenisse eāq̄ igēti lumi
ne circūfuisse. z vsq̄ ad dei thronū cū
laudib⁹ z cāticis sp̄ualib⁹ p̄duxisse. ce
lestem q̄z militiā hierlm̄ tūc ineffabili
leticia exultasse z iocundā rā ineffabili
charitate z oī ḡtulatōe iubilasse qm̄ fe
stiuitas h̄ q̄ nob̄ hodie reuoluit annua
illis oib⁹ facta est p̄tinua. Credit q̄z q
ipe saluator p̄ se tot⁹ festiu⁹ occurrerit.
z cū gaudio eā fecit in throno colloca
uerit. atq̄ nō ip̄lesset qd̄ in lege ipe
mādauit honora p̄rem tuū z m̄rem tu
am. **H** Hiero. Quarto excellēter Hie
ronim⁹. Hec ē dies in q̄ vsq̄ ad thronū
ni celsitudinē intemerata m̄r z p̄go p̄
cessit. atq̄ in regni solio sublimata p̄
xp̄m gl̄iosa refedit. Qualit̄ aut in cele
sti gl̄ia sublimata z honorificata sit oī
dit br̄us Berhard⁹ in suis omelijs di
cēs. Sol⁹ dñs ihs xps p̄t hāc magnifi
care quēadmodū fec̄ vt ab ip̄a maie
state laudē p̄tinue accipiat z honores
angelic⁹ st̄pata choris. archangelicis
vallata turinis. thronoz hicinde pos
sessa iubilatōib⁹. dñationū circūcincta
tripudijs. p̄ncipatuū circūsepta obseq̄
tis. p̄tūz amplexata plausib⁹. st̄tūz
gīrata honorib⁹. cherubī circūstāriata
hymnificatōib⁹. seraphim vndiq̄ pos
sessa ineffabilib⁹ cātatōib⁹. Ip̄a q̄z in
effabilissima trinitas phēni tripudio
sibi applaudit. atq̄ sua gr̄a i ea tota re
dūdāte oēs eīdē attēdere fac̄. Ap̄lorū
splēdidissim⁹ ordo incessabili laude eā
extollit. Martyrū multitudo oīmōde
supplicat rāte dñe. Cōfessorū exercitus
innumerabil⁹ p̄tinuū sibi p̄sonat can
tū. Virginū cādidissima p̄cio iugem
choeā ad suā celebrat gl̄iam. Inuite
etiā infern⁹ sibi vlulat z p̄caciū de

De assumptōe bē marie virginis

mones conclamāt. Quidā clericus
 p̄gini marie deuot⁹. p̄ dolorē q̄nq; vul
 nerū xp̄i eā q̄tidie p̄ hec v̄ba q̄si p̄sola
 ri studebat dicens. Gaude dei genitrix
 p̄go imactata. gaude q̄ ab angelo gau
 diū suscepisti. gaude q̄ genuisti c̄ni lu
 minis claritatē. gaude m̄r. gaude sc̄a
 dei genitrix p̄go. Tu sola m̄r innupta
 te laudat ois creatura z factura. genit
 rix lucis. sis p̄ nob̄ q̄sum⁹ p̄petua int̄
 uentrix. Hic cū nimio languore corre
 ptus ad extrema venisset pauore p̄tur
 bari cepit. Cui virgo apparens dixit.
 Cur fili tāto timore trepidas. q̄ toties
 mihi gaudiū nūciaſti. Gaude etiā tu. z
 vt eternaliter gaudeas veni mecum.
B Miles q̄dam potens valde z di
 ues. dū oia bona sua indiscreta libera
 litate disp̄geret. ad tantā deuenit ino
 piā vt q̄ p̄sueuerat magna tribuere iā
 inciperet mimis idigere. Habebat at
 q̄ndā vxorez pudicissimā z bē marie
 valde deuotaz Appropinq̄nte at q̄dā
 solēnitatē in q̄ p̄dictus miles m̄lta do
 naria p̄sueuerat elargiri. cū iam q̄d tri
 bueret nō h̄eret. nimia p̄fusiōe z verecū
 dia duct⁹ q̄usq; p̄dicta trāſſisset solēni
 tas desertū locū meroris amicu expe
 cti vt fortune sue incōmoda plāgeret.
 z verecūdiā euicaret. Et ecce subito q̄
 dā equ⁹ valde terribilis. terribiliorē
 h̄ns sessorē ad eum accessit. Cui⁹ sessor
 eū alloq̄tur. z cām tante tristitie sc̄ſci
 ras. Cui cū oia q̄ sibi p̄ſigerāt p̄ordi
 nē enarrasset. ille ait. Si mihi i modi
 co obſtare volueris mag⁹ q̄ antea glo
 ria z diuitijs abundabis. Spōdet ille
 p̄ncipi tenebray se q̄cqd iusserit libent̄
 factur⁹ dū mō ipe sibi impleat q̄ p̄mit
 tit. Et ille. Ecce p̄gens in domū tuā i
 tali loco req̄ras. z ibidē tot auri z argē
 ti pondera. tot lapides p̄ciosos inueni
 es. Vbi autē h̄ facias vt tali die vxorē
 tuā huc ad me adducas. Sub talip
 missiōe miles ad domū reuertit. z i lo
 co de q̄ sibi dixerat q̄rens oia reppit q̄
 p̄dixit. Que inuenies mox emit pala
 tia. largit dona. redimit fundos. com

parat suos. Appropinq̄nte v̄o die sta
 tuta vxorē suā vocauit z dixit. Equuz
 p̄ſcedite. q̄z aliq̄ longi⁹ mecum p̄gere vos
 optet. At illa tremēs ac pauēs z viri
 impio p̄dicere nō p̄sumēs bē marie se
 deuote cōmēdauit z p̄ v̄z abire cepit
 Cū autē longi⁹ p̄cessissent. z i via q̄ndā
 eccliam inuenissent. illa de eq̄ deſcēdēt
 eccliam intrauit. viro exteri⁹ expectāte
 Dū v̄o bē marie se deuote cōmēdaret
 illa subito obdormiuit. z p̄go gliosa p̄
 dicte matrone i habitu z q̄litate p̄ oia
 similis de altari p̄cessit. z foras exiens
 equū p̄scendit. m̄rona illa in ecclia dor
 miente z remanēte. Vir autē suam esse
 vxorē arbitrās p̄fect⁹ ē. Cū autē ad lo
 cū statutū veniſſet. ecce p̄nceps tenebra
 rū cū nimio ipetu veniebat z ad locuz
 festinabat. Et cū appropinq̄ſſet statiz
 ille infremuit. z tremēs ac pauēs acce
 dere nō p̄sumpsit. Dixitq; militi. In
 fidelissime hoim cur me talit̄ illuſiſti. z
 p̄ tātis beneficijs mihi talia cōtulisti.
 Ego eū tibi dixerā. vt ad me deduce
 res tuā piugē. z tu adduxisti oīi genit
 ricē. Volebā vxorē tuā z tu adduxisti
 mihi mariā. Nā cū vxor tua mihi mul
 tas inferat iniurias de ea volebā expe
 tere vltionē Et tu ad me istā adduxisti
 vt me torq̄at z ad iſernū mittat. Audē
 ens h̄ vir vehemēter stupebat. z p̄ tē
 more z admiratōe nimia loq̄ nō pote
 rat. Bē autē maria dixit. Qua temeri
 rate nequā spūs deuote mee nocere p̄
 sumpsisti. Non h̄ tibi ipune cedit. Et
 nūc te hac plector. ſmā vt in iſernū de
 ſcēdas z alicui me cū deuotōe inuocan
 ti nocere de cetero nō p̄sumas. Ille at
 cū m̄lto ciulatu recessit. Et vir de eq̄ exi
 liens se ad ei⁹ pedes p̄ſtrauit. Quē vir
 go increpās. ad suā vxorē q̄ adhuc i ec
 clia dormiuit iubet redire. z oēs diuit
 cias demōis abijcere. Rediēs igit̄ euz
 adhuc vxorē suā dormiētē inueniret eaz
 excitauit. z sibi q̄ acciderāt enarrauit.
 Cū autē domū rediſſent z oēs demōis
 diuitias abiēcissent. i laude p̄ginis de
 uotiſſime p̄manſerūt. z m̄ltas poſtmo

De assumptione beate Marie virginis

dū diuitias ip̄a largiēte p̄gine receper̄
rūt. **A**d iudiciū dei q̄daz i v̄siōe
rapit̄ q̄ p̄tōz sarcina ḡuabat̄. Et ecce
sathan affuit̄ z dixit. Nihil i h̄ aia ha
bet̄ p̄p̄ij. s̄z mei pot̄ extar dñj. Ha
beo enī inde publicū instrumētū. Cui
dixit dñs. Vbi est tuū instrumētū. Et
ille. Instrumētū habeo q̄d ore p̄po ip̄e
dictasti. z p̄peruo duratur. sanxisti. Di
xisti em̄. q̄cūqz hora comederit̄. morte
moriēti. Cū igit̄ iste sit de p̄genie illo
rū q̄ cibū v̄ctū comederit̄. iure instru
mētū publicū meū i iudicio debz mori
Dixit aut̄ dñs. Permittit̄ tibi o hō p
te loq̄. Ille aut̄ obmutuit. Dixit iterū
demo. **H**ea ē itez p̄s̄ptōe qz eam iaz
xxx. annis possedi z mihi tāqz fū p̄p̄i
us obediuit. Et adhuc ille obmutuit.
Demo itez dixit. **H**ea ē etiā qz z si a
liq̄ bona fecerit eī tñ mala incōpabil̄
vincit̄ bona. Dñs aut̄ nolēs p̄ eū cito
p̄ferre sniam eidē terminū p̄cessit octo
diez vt octaua die corā se cōperet. z de
his oibz rōnē redderet. Cū igit̄ a facie
dñi timēs ac merēs abiret qdā ei obui
auit. z cām tante tristitie req̄siuit. Cui
cū ille oia p̄ ordinē retulisset. ait ille. Ne
timeas n̄ formides qz de p̄mo viril̄
te iuuabo. Cū aut̄ ab eo interrogaret̄ q̄
noie vocaret̄ ait. Veritas ē nomē meū
Inuenit̄ qz scdm̄ q̄ p̄misit eum iuuare
efficacit̄ de sc̄do. Interrogat̄ aut̄ q̄ noie
vocaret̄. rñd̄it. Iusticia vocor. Die aut̄
octauo añ iudiciū venit. z demon ei p̄
mū obsecit̄. Ad qd̄ rñdens p̄itas ait.
Duplicē mortē eē nouim̄ corp̄is sc̄z et
gebēne. illud ḡ instrū qd̄ p̄ te demon
allegas nō loq̄t de morte gebēne s̄z cor
poris. Qd̄ qdē ex h̄ manifestū est. qz cū
omēs in illa snia includant̄ sc̄z qz corpe
morian̄. nō tñ oēs gebēne ignibz mo
riunt̄. q̄ntū em̄ ad mortē corp̄is est sp̄
duraturū. q̄ntū p̄o ad mortē anie est p̄
xp̄i sanguinē reuocātū. Tūc demō vi
dēs qz i p̄mo succubuit. scdm̄ sibi obij
cere cepit. S̄z iusticia affuit. z p̄ eo tali
ter rñd̄it. Licet cum multis annis seruū
posseder̄. tñ rō sp̄ dixit. sp̄ ei rō mur

murabat. q̄ tam crudeli dñō fūiebat.
Ad terciū obiectū neminē habuit ad
iurozē. Dixitqz dñs. Afferat̄ statera. z
bona z mala oia ponderent̄. Veritas
aut̄ z iusticia p̄tōz dixerūt. Ad m̄f̄z
misd̄ie q̄ iuxta dñm̄ sedet tota mēte re
curre z eam in tui adiutorij inuocare
stude. Qd̄ cū ille fecisset brā maria i eī
adiutorij venit̄ sup̄ staterā ex illa p̄te
vbi erāt pauca bona manū apposuit̄.
Diabol̄ aut̄ ex alia p̄te trahere cona
bat̄. S̄z mater misericordie p̄ualuit. z
peccatorē liberauit. Ille igit̄ ad se redi
ens in melī vitaz mutauit. **I**n
ciuitate bituricēsi circa ānos dñi. d. xx.
vij. cū xp̄iani in die pasce cōicarēt cum
puer̄ xp̄ianoqz qdā puer iudeoz ad al
tare accedēs corp̄ dñi cū eisde p̄cepit̄.
Reuersus domū. cū a p̄te vñ venisset i
terrogaret̄ rñd̄it se cū puer̄ xp̄iāis euz
q̄b̄ ad scolas ibat ad eccliam iuisse et
cū eis cōicasse. Tūc p̄ eī furore reple
tus puer̄ apphēdit̄ z p̄tinuo i fornacē
ardentē q̄ ibidem erat p̄iecit̄. Statim
aut̄ dei genitrix i specie imaginis quā
puer sup̄ altare viderat eidem affuit. z
cū illesus ab igne fuauit̄. **H**at̄ p̄o pu
eri multos iudeoz z xp̄ianoz suis cla
moribz cōgregauit̄. Qui vidētes pue
rū in fornace nil lesiōis h̄ntē. ip̄m inde
extraxerūt. z quō potuisset euadere inf
rogauerūt. Qui rñd̄it. Qm̄ illa reuerē
da dñā q̄ sup̄ altare stabat mihi auxili
um p̄buit. z omē a me incendiū p̄puls
auit. Tūc xp̄iani intelligētes eē ima
ginē beate marie p̄tem pueri acceperunt z
ip̄m in fornacē p̄iecerūt. Qui p̄tinuo
cōbust̄ z penit̄ cōsumpt̄ ē. **Q**uidā
monachi añ diē iuxta fluuiū stabāt. et
ibidē se fabulis z ociosis p̄monibz resol
uebat̄. Et ecce audiunt remiges p̄ flu
mē impetu nimio nauigātes. Quibus
monachi dixerūt. Qui estis vos. Et il
li. Demones sum̄ q̄ aiaz ebroini p̄po
siti dom̄ reḡ francoz q̄ a monasterio
sc̄i galli apostatauit i infernū d̄ferim̄
Qd̄ audietes mōachi vehemētissime r̄i
muer̄ z fortit̄ exclamauer̄. **S**ctā ma

De assumptōe btē marie virginis

ria ora p nob. Quibz demōes dixerūt
Bñ mariā iuocastz. vos em discerpe z
submergere volebamz. qz vos dissolu
te z extra horā cōfabulātes iuenimus
Tūc mōachi redeūt ad cenobiū. z de/
mones pperāt ad infernū. Erat qdā
monachz valde lubricz. sz i brām mari
am valde deuotz. Quadā nocte ad sce
lus assuetū pgens z corā altari trāsies
brām pginē salutauit. z sic de ecclia exi
ens dū qndā fluuiū velle trāsire in a/
quā decidēs expirauit. Cui aīam cuz
demōes rapuissent. affuerūt angelī vt
eā liberarēt. Quibz dñmōes dixerūt. Ut
qd huc aduenistz nūbil i hac aīa habe/
tis Statioz brā mariā affuit. z cur ei/
aīam rape psumpserāt increpauit. Il
li aut dixerūt. qz eū finisse vitā i mal' opī
bus iuenerūt. At illa. Falsa sūt q pfer
tis. Scio ei q aliq pgens me pmo sa
lutabat. z rediens sili faciebat. Q. si
dicat vob vim fieri ponam in iudicio
sūm regz. Cū de h corā dño discepta/
rent. placuit ei vt aīa ad corpz rediret. z
de suis actibus peniteret. Interea frēs
vidētes matutinas differri sacristā q/
rūt z vsq ad fluuiū pgerēs submersuz
in aq repiunt. Cūq extracto corpe se/
cū qd factū fuerat mirarent. ille repēte
ad vitā rediit z rē gestā referēs vitā in
bonis opibz psumauit. Quedā mu/
lier a demōe sibi visibilis i forma hoīs
apparēte mltas molestias sustinebat.
mltraqz remedia nūc aq bñdicte aspicio
nē. nūc hoc. nūc illud adhibebat. sz nec
sic ille cessabat. Quidā aut vir scētus si
bi pfuluit. vt cū ad eā accederet. illa ele
uat manibz scā mariā adiūua me p/
tinus exclamaret. Qd cū illa fecissz. di
abolz qsi lapide pcussus terrē sterit. z
postmodū dixit. Val' diabol' intret i
buccā illi' q te istud docuit. Et statim
euanuit. nec ad eā postmodū accessit.

Odus sacratissime as
sumptōis marie tradit in qdā
fimine ex diuersis dicitz scētoz cō
pilato q in pluribz ecclis solenit legif.
Ubi sic habet. Quē i scētoz patrū nar

ratōibz i toto orbe de venerāda migra
tione dei genitricis iuenire potui ad ipi
us laudē cōmemorare curauī. Scētus
cosinas cōgmēto vestitor ea q ab corū
posteris q interfuerūt se didicisse certa
relatōe cōmemorat obmittēdū nō est.
Aut em. Qm em xps ad se vite genitri
cē disposuit adducere p angelū pauerū
ei pñciat dormitōis exitū ne mors in
opinare veniēs turbatōez ipi afferret.
Obsecrauerat illa facie ad facie cū ad/
huc i terra pueraret filium ne videret
quēqz spiritūz malignoz. Premittit
igit angelū ad eā. cū h mōi pbris. Tps
est te assumēdi ad me matrē meā. Sic
ei terrā gaudio repleti. ita fac celestia
gratulari. pīs mei māstiones iocūdas
redde. scētoz meoz spūs consolare. Ne
turberz deserēs corūpēdū cū suis pū
piscētis mūdū adeptura celeste palati
um. Hec o mī terreat te carnis seqstra
tio. q ad vitā vocat ppetuā. ad gaudi
um indeficiēs. ad pacis reqz. ad puer
sationē securā. ad refectōez intermiabi
lē. ad lucē inaccessibilē. ad diē nō vespē
rascētē. ad gliaz inenarrabilē. ad me/
ipz tuū filiū vniuersitatz factorē. Ego
em sum vita etna. dilectio incōgablis
hicitatio ieffabil. lumē nesciēs tenebras
inestimabil bonitas. Da sine trepida
tione terre qd suū ē. Nō te qdē de ma/
nu mea rapiet. qm in manu mea sunt
oēs fines terre. Depone mibi corz tu
um. qz in vtero tuo posui diuitatē meā
Nō glia bñ sup te mors. qz vitā genui
sti. Nō obfucabit te caliginis ymbra.
qz lumē pepisti. nō pāsonis pūritio te
atriget qz mē vas fieri meruisti Gleni
iā ad eū q ex te nat' ē receptura mater
ni vteri pignora. educatōis mercedē la
ctis z esce viciassitudinē. hita cū vnige/
nito. festina adberere filio. Noni em q
alteri affectu filij nō angustieris. Qui
te pginē mrem exhibui. totz mūdū ex/
hibeo te muz. archā saluādoz. pontez
fluctuātū. baculū ibecillū. scalā ad cel
los ascēdentū. ppiatricē peccātum.
Adducā aut aplos ad te qz ac si meis

De assumptōe bē marie virginis

sepeliar' manib'. Decet nāq; vt spūa/
les mee lucis filij q̄b' sc̄m tradidi spm̄
corp' tuū sepeliār. z ip̄i in tuo admira/
bili funere meā psonā impleār. P'ho/
rū narratiōe dat angel' yginī brauiū
palme mīstuz ex padulī ppagine ad cer/
titudinē aduersus corruptiōes mortis
victoriet vestimēta funebria. Ac celuz
q̄ venerat repetit. **U** Brā maria
puocās amicos z cognatos dicit. 'No
tū vob facio me a tpālī vita fore trāst/
turā. O pter g'vigilare qz vno qz trāse
unte diuīa x̄tus angeloz z maligni spi/
rit' ad morietis lectū veniūt. His di/
ctis oēs flere ceperūt ac dicere. Tu ti/
mes facies spīntuū q̄ auctoris oīm mī
effici meruisti. q̄ pdonez ifernī genuisti
q̄ sup cherubin z seraphin ppatuz hīe
solū meruisti. Quid igit nos faciem?
aut q̄liter fugiē? Aderat multitudo mu/
liez flentū z dicentū ne se orphanas
derelinq̄ret. Brā aut' pgo eas pfolant
ait. Si vos corruptibiliū natoz mīes
nō toleratis ab eis modicū separi quō
ego mī z virgo desiderare nō debeo ad
meū pgere filiū dei pīs vnigenitū Si
q̄libet vestrū aliq̄ orbabif filio pfolabi
tur supstite v' nascituro. ego aut' q̄ vni/
cuz possideo z incorrupta maneo quō
ad eū nō pperem anxīa q̄ oīm est vita.
Dū aut' hec agerēt brūs Iohes adue/
niēs quō res se habeat pcunctat. Cui
cū virgo suā celestē migrationē ānūci/
asser. ille in terra pstrat'. cū lachrymis
clamabat. Quid sum? nos dñe qm̄ su
per nos tātas tribulatiōes induc. Ut
qd pot' d corpe me nō eduxisti. vt ma/
gis sepult' fuisset a dñi mei mīe q̄ ei?
funeri interessim. Quē virgo flentē in
thalamū introducēs. palmā z vestimē
ta oñdit. z post h' in lecto sibi ad sepul/
turā strare requirit. Et ecce valdissim'
tonitruī son' audif. turbo q̄si nubes cā/
dida generat'. z apli añ ianuā domus
virginis instar umbriū collocant. Qui
cū de h' plurimū mirarēt. iohes ad eos
pgrediēs reuelat q̄ brē virgini p ange/
lū nūciata erāt. Qui cū oēs flerēt Jo/
hānes eos pfolat' est. Deterfis igit la/
chrymis introierūt z brām yginē reue/
renter salutātes eā adorauerūt. Et il/
la. Auete filij vnigeniti mei. Et dum
modū aduētus eoz ab eis audiūisset.
illa eis oīa manifestat Cui apli. In te
celeberrima pgo q̄si ip̄m dñm z magi
strū nrm aspiciētes pfolabamur. Hoc
solū refrigeriū hēm' qz te mediaticem
apud deū nos habere speram'. Que
cum paulū noiātīm salutasset. ille ait.
Aue impatrit mei solamis. licet em̄ i
carne xp̄z nō viderim. cū tñ te in carne
video ac si ip̄m videā pfoloz. Vsq; ad
hunc diē deū te genuisse gentib' p̄dica
bam amodo te ad ip̄m trāslatā eē do/
cebo. Post h' ea q̄ angel' attulit ei pgo
oñdit. z de lucernis vsq; ad obitū non
extinguendis admonuit. Aderāt. cxx.
yginēs in ei' obsequiū occupare. Dei/
de vestimēta funebria induēs z oibus
valedicēs. corpus ad exitū in lecto cō/
ponit. petro ad caput posito. iohanne
ad pedes locato. ceteris aplis lectū am/
bientib' z dei genitricē laudātib'. Pe/
trus igit inchoans dixit. Gaude cele/
stiū thalamoz spōsa z trifidum arduū
lumis candelabzū p quā est eterna cla/
ritas manifestata. Hoc aut' scz apo/
stolos ad dormitiōē sacratissime ygi/
nis puenisse testat brūs German' cō/
stātinopolitan' archieps dicēs. Licet
ineuitabilē mortē o dei genitricis huma/
ne nature suscepis. non tñ dormitabit
neq; dormiet q̄ nos custodit ocul' tu'.
Nō em̄ sine testimonio transmigratio
tua. nec mēdax dormitio Celū enarrat
gliaz eoz q̄ sup te cecinerūt. terra de il/
lis exhibet p̄tātē. nubes vociferāt ho/
norē q̄ ex eis tibi admīstrat' est. angelī
factū in te obsequiū p̄dicant. quo vi/
delicet apli in hierusalē ad te pueniēt.
Magn' qz dionysius ariopagita h'
idem testat dicēs. Nos vt nosti z ip̄e
z multi ex fratrib' nostris ad v̄sionēz
corpis qd deum suscepit puenimus.
Presto autem erat iacob frater dñi et
petrus eximia z maxīma theologozū.

De assumptōe beate Marie virginis

summitas. Deinde placuit q post visi-
onem vniuersi summi sacerdotes hym-
nizarēt. put vnusq̄sq̄ esset sufficiens im-
mense p̄utis bonitate viuifice infirmi-
tatis. **A** Subsecut⁹ at̄ sc̄tus col-
mas suā narrationē ait. Post h̄ aut̄ to-
nitruū magnū totam domū percussit. et
spūs fragrans domū totā suauitate re-
pleuit vt cūctos q̄ aderāt except⁹ aplis
et trib⁹ p̄ginib⁹ lucernas gestantib⁹ in-
gens sopor opprimeret. Hīs em̄ cum
m̄ltitudine angeloꝝ descēdens aniam
m̄ris sue assumpsit. Tāta aut̄ ei⁹ ania
claritate resplēdit. vt null⁹ apostoloꝝ
in eā respicere posset. Dixitq̄ dñs pe-
tro. Corpus m̄ris mee cū omī reueren-
tia sepelire. et trib⁹ dieb⁹ illud cū dilige-
tia custodite. Ego q̄ppe tunc veniā et
illud ad incorruptionē trāsserā. et simi-
li mecū claritate induā. vt id qd̄ acce-
ptū est. et id qd̄ accepit p̄ter pueniāt et
p̄cordent. Refert q̄z et idē sc̄tus Col-
mas terribiler mirabile mysteriū qd̄
nō indiget naturali discussiōe nec curi-
osa inuestigatōe cū oīa q̄ de dei genitri-
ce dicunt sint sup̄naturalia et admiran-
da et tremēda pot⁹ q̄ inuestigāda. E-
gressa vt ait de corp⁹ ei⁹ ania hec v̄ba
protulit corp⁹. B̄as tibi ago dñe q̄ tua
sum digna gl̄ia. Memēto mei qm̄ tu-
um sum figmētū et tuū seruauī deposi-
tū. Ex p̄gefacti igit̄ vt ait ceteri viden-
tes p̄ginis corp⁹ exanime p̄tristari plu-
rimū ac gemere ceperūt. Tollētes igit̄
apli corpus ad monumētū ferebāt in-
cipiente petro psalmū. In exitu israel
de egypto. L̄horū q̄z angeloꝝ virginē
laudat. ita q̄ hierusalē ad tātā gl̄iam ē
percussa. Tūc summi sacerdotes cū gla-
dijs et fustib⁹ m̄ltitudinē m̄tūt. Vn⁹
aut̄ impetū faciens ad grabatū access-
sit cupiens ad terrā trahere corp⁹ gen-
tricis dei marie. Qui qz indigne rāge-
re nitit̄ ei⁹ tactu manib⁹ merito p̄uat̄.
Utraq̄ nāq̄ man⁹ a cubit⁹ euulsa ab-
scidit̄. Illisq̄ ad grabatū pedētib⁹ do-
lore horribili cruciat̄. Implorat autēz
veniā et p̄mitit̄ emendā. Cui petrus.

Aullaten⁹ veniā p̄scq̄ poter⁹. nisi cor-
pus p̄petue p̄ginis osculeris et xpm̄ ex
ea p̄pagatū dei filiū esse p̄fitear⁹. Qd̄
cum fecisset man⁹ vñ auulsa fuerāt cu-
bitis sunt adiuncte. Accipiensq̄ petrus
vnū dactilū ex palma dedit illi dicens
Glade ingredere ciuitatē et pone super
infirmos et oēs q̄ crediderint recipient
sanitatē. Perueniētes igit̄ apli ad p̄dī
um gerhsemani iuenerūt ibi sepulchꝝ
sile xpi sepulchro mirifico vbi corp⁹ cū
m̄lta reuerētia posuerūt illud sublimis-
simū dei vas tangere nō audentes. sed
hincinde apprehesa syndone deponē-
tes. Quo munito duz apli et discipuli
dñi iuxta mādātū dñi circa sepulchꝝ
starent. terciō die nubes splēdidissima
sepulchꝝz circūdedit. voces angelice
resonat̄. ineffabilis odor sentit̄. Fur oī-
bus stupor imensus. dū dñm illuc cer-
nerēt descēdisse. et corp⁹ p̄ginis cū gl̄ia
tā imēsa trāssere. Osculātes igit̄ apli
sepulchꝝ in domū euāgeliste et theolo-
gi sc̄ti Joh̄is reuersi sunt. tāte p̄ginis
custodē laudātes. vñ aut̄ ex aplis tāq̄
solēijs defuit. Qui tāta mirabilia au-
diēs et admirās sepulchꝝz sibi ap̄iri in-
stanti postulabat. vt hoꝝ oīm cōḡsee-
ret p̄itatē. Qd̄ cū apli renuerēt. suffice-
re sibi tātoꝝ testimōia asserētes ne for-
te si h̄ infideles intelligerēt corp⁹ furto
esse sublatū p̄dicarēt. ille p̄tristat⁹ dice-
bat. Cur me silez vob⁹ cōis n̄ri thesau-
ri portōe fraudat⁹. Tādē sepulchꝝz m-
apientes corp⁹ m̄ime inuenerūt. s̄z tm̄
vestimēta et syndonē repperūt. **A** In
euthimiata q̄z hystoria libro. iij. caplo
xl. sc̄tus German⁹ cōstātinopolitanus
archiep̄s reppisse dicit. qd̄ et magnus
damascen⁹ silr attestat. q̄ sc̄tē memorie
pulcherrima augusta cū apud p̄stātū
nopolī m̄ltas eccl̄ias crepisset. int̄ cete-
ras ap̄d balthernas admirabilē eccl̄iā
tpe martiniani imp̄atoris ad hono-
rē sacre p̄ginis edificauit. et puocās iu-
uenalē archiep̄m̄ hierosolymitanū et
alios palestine ep̄os. q̄ tūc i vrbē regia
morabant. p̄p̄t synodū q̄ facta est calce

De assumptōe bte marie vīginis

donie dixit eis. Audiuim⁹ corp⁹ scripsi
me yginis i predio gethsemani eē tu/
mulatū. Volum⁹ igit ad custodiā h⁹
vrbis corp⁹ illud cū debita reuerentia
huc trāsferre. Qui cū iuuenalis rñ dīfz
corp⁹ illud sic ex antiq⁹ hystorijs cōpit
in gliaz esse trāslatū. z sola vestimēta i
monimēta cū syndone remāsisse. ipsa
vestimēta dicit⁹ Iuuenalis pstatinopo
līm misit. z i dicra ecclia honorifice col
locant. Nec me qsq⁹ p̄rio h arbitretur
sensu finisse. sz ea posui q p doctrinā z
studii lectōis corp⁹ didici q vssima tra
ditōe a p̄orib⁹ acceperūt Hucusq⁹ sunt
p̄ba q in p̄dicto smōe hñt. Vlex iohā
nes damascen⁹ q z ipe grec⁹ extitit plu
ra mirāda de hac sacratissima yginis
assumptōe p̄secut⁹ ē. Ait em in finoni
bus suis. Hodie sacratissima virgo
celesti thalamo inuehitur. Hodie sa
crat animata archa que intra se suum
tulit artificem in templo nō manufa
cto reponitur. Hodie sacratissima co
lumba innocens z simplex euolans ex
archa id est ex corpore quod deum su
scipit pedib⁹ suis regez adiuuenit. Ho
die immaculata ygo terrenaz passionuz
nescia. imo celestib⁹ intellectib⁹ erudi
ta nō in terrā abiit. sz p̄ celū aīatū ap
pellata i celestib⁹ tabnacul⁹ hitat. Licet
em naturā facerrima brāq⁹ ania tua
a glioso tuo corpore separet z sepulture
corp⁹ tradat. veritē nō manet i morte
nec dissoluit in corruptōe. Qui ei p̄ien
tis yginitas iuiolata pmāsit. h⁹ z mī
grātis corp⁹ irresolutū p oia p̄seuerat.
z ad meliōre sanctiōe q vitā traducit.
nō morte dissolutū. sz etiā in eterna se
cula pmāsu. Sic em sol iste splēdid⁹
ac lucif⁹ sub lunari corpore latet ad bre
uē horā videt qdāmō deficere tñ ipse
suo nō puabit lumie. hñs in se phēnez
fontē lumis. Sic z tu fons veri lumi
nis. incōsumpt⁹ vite thesaur⁹. licet qdā
breui ītvallo t̄pis corp⁹ palit⁹ mortī sis
addicta tñ copiose nob infundis inde
ficiēt⁹ lumis claritatē. Hinc sacra tua
obdormitio nō est mors appellāda sz
transmigratio siue recessus seu magis

p̄rie aduētus. Discedēs ei a corpore ad
uenis celo. Tibi obuiant angeli z ar
changeli. ascēsum tuuz horret spūs i
mūdi. Nō iūisti ygo bta in celū vt be
lyas. necq⁹ vt paul⁹ vsq⁹ ad terciū celuz
ascēdisti. sz vsq⁹ ad regalez thronū filij
tui attigisti. Dors alioz scōz b̄ndict
tur. eo q ipos brōs exhibet. In te autē
h locū nō hz. Dors em tua nec b̄ritu
do tua. nec trāsmigratio tua. nec p̄fe
ctio tua. sz nec recessus largit tibi b̄ri
tudinis securitatē. Vm em bonoz q
hūanā mentē excedunt. tu p̄ncipiū me
diū z finis. Tua securitas z p̄a p̄fectō
z sine semie p̄ceptio. diuina inhabitatio.
Tñ vere dixisti nō a morte sz ab ipsa
p̄ceptōe ab oib⁹ generatōib⁹ te b̄tifica
ri. Hic te mors nō beaur. sz tu mortē
clarificasti solūes ei⁹ mēsticiā mortēq⁹
puertēs in gaudiū. Si em de⁹ dixit ne
forte p̄thoplast⁹ extēdat manū suam z
arripiat d ligno z uiuat in eternū. quō
que ipam vitā portauit. vitā sine p̄nci
pio. vitā sine fine. nō uiuet i seculū sem
piternū. Vm de⁹ p̄entes hūani gene
ris. in morte peccati dormiētes. inobe
dientie p̄cipitio iā sepultos. p̄ci crapi
la iam ferētes. exules de paradiso expu
lit. Hunc aut hanc q toti humano ge
neri vitam attulit. dei ac patris obedi
entiā exhibuit. totius passiois imissio
nem excussit. quō paradīsus nō suscipi
et. celū gaudens ianuas nō patefaciet
Eua serpēti aurē exhibuit. pestiferū vi
rus hausit voluptatib⁹ allicitur. part⁹
dolori subijcit z cū Adam cōdemnat.
Hanc autē vere beatā. que aurē indi
cauit deo quā spūssanc⁹ repleuit. q pa
ternam misericordiā in vtero baiula
uit. que sine viri contactu cōcepit. sine
doloze peperit. quomō mors absorbet
quō corruptio audet aliquid in corpus
quod ipam vitā portauit. **O** Ad
dit quoq⁹ idem Damascen⁹ in eisdem
sermonib⁹ dicens. Vlex apostolos q
vbiq⁹ terrarum dispersi hominuz p̄i
scationi vacabant. sagera verbi homi
nes de profundis tenebris ad celestes
mensam curie seu solemnes patris nu

De assumptōe beate Marie virginis

ptias educētes diuinū pceptū q̄si sage
na q̄dam z nubes e finibz terre hieru/
salē ptulit vltra quasdā aquas cōgre/
gans z colligēs. Tunc q̄dem Adam z
Eua p̄mi pētes exclamauere. Veni
ad nos o sacruz z salutifex cellariū tu
nostrū implesti desiderū. Ecōtra scō/
rum caterua q̄ corpaliter aderat dice/
bat Hanc nobiscū p̄solatio nostra ne
drelinq̄s nos orphanos. quā habem?
laborū solatiū. sudorū refrigeriū. tibi vi
uētī p̄uiure. tibi moriētī cōmōz glō/
sum. Nobis em̄ hec vita quō vita tua
destitutis p̄ntia. Hec z his filia vt ar
bitroz apli cuz r eli q̄ plenitudine ecclie
crebris singultibz q̄relas interrūpenti
bus p̄ponebāt. Illa ad filiū p̄uersa
ait. Tu dilectis filiis q̄s frēs appella/
re placuit de meo discessu dolētibz fias
p̄solator. z ipositōi manū meaz ap/
pone b̄ndictōz sup b̄ndictōz eozū. De
inde extēdēs manū fideliū collegiū b̄n
dixit addidit In mā tuas dñe cōmē
do sp̄m meū. Fili suscipe aīaz meā tibi
dilectā quā inculpatā seruasti. Tibi z
nō terre cōmendo corp̄ meū. custodi il
lud integrū qd tibi inhabitare p̄placu/
it. Transter me ad te vt vbi tu es visce
rum meoz prus. sim z ego tibi coha/
bitans. Illic itaq̄ talia sunt audita.
Surge itaq̄ veni dilecta mea. o pul/
chra i mlieribz. pulchra es amica mea
z macula nō est in te. Hec btissima vīr
go audiēs cōmēdat i manū filij sp̄m su
um. Profusus at lachrymis apli figūt
oscula tabnaculo dñi b̄ndictōe ac sc̄i/
rate ex cōtractu sacri corp̄is adimpleri.
Tūc morbi z demōes fugant. aer z ce
lū sanctificant. sp̄s ascēsiōe. terra cor/
poris depositōe. aq̄ p̄o corp̄is ablutōe
Abluit em̄ sacru corp̄ aq̄ mūdissima.
nō ab ip̄a mūdātū. s̄ ab ip̄o sc̄ificata
Deinde sacru corp̄ mūda syndone in
uolutū lecto supponit. lāpades choru
scant. vnguēta redolēt. hymni angeli
ci resonāt. Aplis at alijsq̄ sc̄is q̄ ade/
rāt diuinas odas modulātibz archa
dñi emōte syon sacris aploz ceruicibz

imposita ad sacratissimā villā gethse/
mani adducit. angelis antecēdētibz et
subsequētibz alijsq̄ sacru corp̄ velan/
tibus tota ecclesie plenitudine comitā
te. Affuerunt z quidā iudeoz fermen
to veteris p̄suetudinis obstinati. Re/
ferunt etiā cum iā e monte syon descen
derent. sacrum corpus dei genitricis fe
rentes hebreum quēdā organū diabo
li. temerario actum impetu. diabolicz
impulsuz incurſu. ad sacrum corp̄ ac/
cessisse ad qd angeli trepidabant acce/
dere ac vtrazq̄ manu furibūde lectum
arripiens ad terraz traxisse. Ferrur tñ
manus illi tanq̄ ligna arida decidisse
Eratq̄ videre tāq̄ truncū inutilē do/
nec fides mentē alterauit. suisq̄ sceleris
penituit ingementē. Hi aut̄ qui porta
bant feretrum steterē donec miser ipo/
nens manū sacratissimo corp̄i ad ta
ctum eius in statum p̄stinuz reuocat.
Inde iḡit adit gethsamani. vbi oscu/
la complex. hymni sacri. lachryme. su
dorū gutte fluentes. z sic sacru corpus
venerabili in sepulchro ponit. S̄z nō
est derelicta ania tua in inferno nec cor
pus tuū vidit corruptionē. Decebat
aut̄ dei sacrariū. fontē indefossuz. agrū
inaratū. vineā nō irrigatā. oliuā fructi
feram terre gremio nō teneri. Decuit
matrē a filio sublimari vt ad ip̄m ascē
dat sicut ad ip̄az descēderat. vt q̄ i pru
fauit p̄ginitatē. p̄ mortē corp̄ nō vi/
deat corruptionē. z q̄ creatorē portauit
in sinu in diuis tabernaculis cōmoret
z quā pater despōsaut i sponsaz i cele
stibus thalamis p̄seruetur z a m̄re q̄
sunt filij possideant. Hec damascen.
P̄ Sc̄tus q̄z aug. in qdā f̄mōe ei/
sacratissimā assumptōez mltiplr ostē
dit dicens. De sanctissimo corp̄e p̄p̄e
tue p̄ginis eiusq̄ sacre anie assumptōe
lōq̄ suscipiētes h̄ p̄mū dicim. q̄ i sc̄is
pturis postq̄ eā dñs i cruce discipulo
cōmēdauit nihil de ea rep̄it. p̄terq̄ qd
lucas cōmemorat i actibz di. Hi om̄s
erāt p̄scueratēs vnanimis i oīoe cū ma
ria m̄re iesu. Quid ḡ de morte qd de

De Assumptōe bte Marie virginis

eius assumptōe dicendū est. Un̄ scri-
ptura nihil cōmemorat nisi gr̄dū ra-
tōe qd̄ p̄sentat f̄itari. Fiat ḡ ip̄a veri-
tas auctoritas sine q̄ nec valz auctoritas
Deores igit̄ p̄ditōis hūane mortē il-
lā subijisse tp̄ale dicere nō metūimus.
Sed si dicim⁹ eā resolutā i cōez putre-
dinē verimē ac cinerē deliberādū ē si tā-
te pueniat sc̄itari tāte aule dei p̄roga-
tiue. Scim⁹ enī dictū p̄mo p̄enti. qz
pulsis es z i puluerē ibis. Hāc p̄ditō-
nē caro xpi euasit q̄ corruptōnez nō su-
stinuit. Excipit̄ ḡ ab illa generali snia
de f̄gine sumpta natura. Vlieri q̄qz
dñs dixit. Vltiplicabo erūnas tuas.
In dolore paries. Erūnā maria susti-
nuit. cur? aiām gladi⁹ p̄trāsiuit. Sed
sine dolore genuit. Maria ḡ z si com-
mūicat erūnis eue. nō tñ cōicat partu-
riēdo cū dolore. Excipit̄ ḡ a q̄busdaz
generalibus quā tāta attollit dignita-
tis p̄rogatiua. Si ergo dicim⁹ mortē
eā subijisse: nec tñ vīcul⁹ eius retineri.
nūquid ipiū erit si voluit dñs integz
m̄tis f̄ginitatis fuare pudorē. cur nō
velit incorruptā a putredis fuare fero-
re. Nunqd̄ nō p̄inet ad benignitatem
dñi m̄tis fuare honorē: q̄ legē soluere
nō venerat sz adimplere. Qui enī i vi-
ta p̄ ceteris illā gr̄a sui p̄cept⁹ honora-
uit p̄iū ē credere eā i morte singlari sal-
uatōe z sp̄ali gr̄a honorasse. Putredo
z f̄mis hūane ē opprobriū p̄ditōnis.
Ab h̄ opprobrio cū iesus sit alienus.
natura marie excipit̄ quā iesus d̄ ea as-
sumpsisse p̄bat. Caro enī iesu caro est
marie. quā sup̄ astra trāsfuxit honorāf
oēm hūanā naturā. z m̄to mag⁹ ma-
ternā. Si natura m̄tis est fili⁹ p̄ueni-
ens ē vt sit z filij m̄r nō q̄tū ad vnita-
tē p̄sone sed q̄tū ad vnitatē corp̄al⁹ na-
ture. Si enī vnitatē facere pōt gratia
sine pp̄riate sp̄eal⁹ nature. q̄nto mag⁹
gr̄e vnitas z corp̄al⁹ sp̄eal⁹ natiuitas.
Vnitas gr̄e est vt discipuloz in chri-
sto de q̄b̄ dicit. Ut sint vñ sic z nos
Et postea. Pater volo vt vbi suz ego
z illi sint mecz. Si igit̄ secū h̄re vult

eos q̄ hic sua fide vniti vñ cū eo cē lu-
dicant. qd̄ existimādū ē de matre vbi
digna sit haberi nisi in p̄sentia filij. q̄
tū igit̄ intelligo. q̄tū credo marie aia
excellētē qd̄ p̄rogatiua a filio hō-
norat. possidēs in xpo corp⁹ suū qd̄ ge-
nuit gl̄ificatū. z q̄re nō suū p̄ qd̄ genu-
it. Si n̄ obuiuerit necdū p̄specta au-
toritas f̄e credo z p̄ qd̄ genuit. Quia
tāta sc̄ificatio dignior est celo q̄ terra
Thronū dei. thalamū sp̄sōi. domum
dñi atqz tabernaculū xpi dignū est ibi
esse vbi ip̄e est. Tā p̄ciosum thesaurū
dign⁹ est celū q̄ terrā seruare. Tantā
integritatē merito incorruptibilitas n̄
putredis vlla resolutio sequit̄. Illd̄ sa-
cratissimū corp⁹ in escā f̄mib⁹ traditū
qz sentire non valeo dicere p̄imesco.
Quā existimatōem p̄cul pellit incōpa-
bilis gratie mun⁹. Vd̄ me dicere mul-
taz scripturaz p̄sideratio iuuat. Su-
is aliqñ m̄stris f̄itas ait. Vbi ego sū
illuc z m̄ster me⁹ erit. Si hec ē genera-
lis snia oīm p̄ fidē et op̄ationē chris-
to m̄stratū. q̄nto magis qd̄āmodo spe-
cialit̄ marie q̄ absqz dubio oī ope m̄-
stratrix extitit. que hūc in vtero gessit.
partuz p̄sum aluit z fouit. z in p̄se-
pio reclinauit. z fugiēs i egyptū absco-
dit. z oēm infantia ei⁹ p̄secuta vsqz ad
crucē ab eius nō recessit secretu. Non
potuit aut̄ ei⁹ diuitatis nō cē credula
q̄ se nouerat hūc nō virili semie sed dī
uino spiramie p̄cepisse. Un̄ de filij p̄-
testate rāqz de dei f̄tute nō nutabūda
deficiēte vīno dixit. Vinū nō habent.
sc̄ies cū h̄ potuisse. qd̄ euz mox p̄tiglt
miraclo p̄leuisse. Ecce igit̄ maria fi-
de z ope xpi m̄stratrix si ibi nō fuerit
vbi xps m̄stros suos vult esse. vbi f̄-
erit. z si ibi fuerit nūqd̄ eq̄li gr̄a. z si eq̄-
li gr̄a vbi equa dei cēsura q̄ reddit vni-
cuiqz f̄m merita. Si merito p̄ oīmib⁹
marie viuētī tāta est gr̄a donata. et ḡ-
tia mortue erit minuēda: absit. Si ei
omniū sanctorz mors est p̄ciosa. mā-
rie mors est p̄ciosissima. Confiden-
dum igit̄ cēleo mariam ad eternitatis

De sancto Bernardo

gaudium assumptam benignitate christi. et honorabili susceptam ceteris quam gratia honorauit per ceteris. Atque ad eorum humanitatem non esse abductam post mortem putredinis. vicis humis et pulueris quam suum et omnium genuit saluatorem. Si elegit diuina voluntas in ignem flamas puero rui vestimenta fuare illesa. cur abnuat in matre propria quod elegit in veste aliena. Iohanna fuare in ventre ceteri incorruptum voluit sola miscdia. mariam incorruptam non fuabit gratia. Seruat est daniel in despectatissima fame leonum. non fuada est maria tantum donata etiam meritis dignitatum. Hec ergo cuncta quam diximus quod naturam non uasse cognoscimus. in integritate quoque marie plus gratiam quam naturam potuisse non dubitamus. Christus ergo lerari fac maria aia et corpe in se proprio filio. nec ullam sequi corruptionis erunt quam nulla secuta est in pariendo filium integritatis corruptio. ut sit spiritus incorrupta quam tanta perfudit gratia. sit integritas uiuens quam oim integritas genuit uitam. Si ergo dixi ut debui approbare christe tu et tui. Si non ut debui ignoscere obsecro tu et tui.

Legenda cxv.

De sancto Bernardo

Ernardus dicitur a

ber quod est puteus vel fons. et

nardus. quod ut dicit glossa super

Lactica. herba est humilis et calida

de nature et odorifera. fuit ei calidus

in feruente amore. humilis in pueritate. fons

in doctrine emanatione. puteus in scientie profunditate. et odoriferus in fame suauitate.

Et uita Builhelmus abbas sancti Theodoricus socius beati Bernardi et Bernaldus abbas bone vallis scriptor.

Ernardus in burgundia castro fortanans ex nobilibus valde ac religiosus pater pentibus oritur. Cum per de

celinus miles seculo strenuus nec minus deo religiosus. multum aaleth nuncupatus est. Hec septem filios genuit. sex mares

et feminam unam. Mares autem omnes monachos futuros. feminam autem scimoniam

le promiserat. Porro autem ut filium partu ediderat manibus propriis ipse deo offerebat. Alienis uerbis ipse nutrire fugiebat. quasi cum lacte materno mater non quodammodo boni infundens eis naturam. Cum autem creuissent quod diu sub manu eius erant heremo magis quam curie nutrebat. cibis grossioribus et communibus partem scens eos quasi continuo ad heremum transmittendos. Cum igitur tertium filium. Bernardum adhuc in utero gestaret uidit sonitum presagium futurorum. catellum. totum candidum. totum in dorso subrufum et latratum in utero se habere. Quod cum cuidam uirgo dei exposuisset. ille prophetica voce respondit. Optimi catelli mater eris quod domus dei custos futurus magnos contra inimicos dabit latratum. Erit enim predicator egregius. et multos medicinali lingue gratia curaturus. Cum autem beatus bernardus adhuc puerulus esset. et quia dolore capitis egrotaret. ueniente ad se muliere cuiusdam uxorem suis carnibus mitigaret cum indignatione nimia exclamans repulit et abiicit. Puerulus autem bono zelo misericordie dei non defuit. sed tunc continuo surgens liberatum se esse cognouit.

In sacratissima dominice natiuitatis nocte cum puer bernardus maturinale officium in ecclesia expectaret. et quia hora noctis christus natus fuisset scire cuperet. apparuit ei puerulus iesus quasi iterum ante oculos suos nascentes ex utero matris. Unum quod diu uixit hanc fuisse horam natiuitatis domini ce se putauit. Ab illa ergo hora in his que ad illud pertinent sacramentum. et sensus ei profundior et sermo copiosior datus est. Unum et postmodum laudem genitricis et geniti in se ipsa suorum tractatum uicia in fine opusculum edidit. in quo illam lectionem euangelicam missus est gabriel angelus explanauit. Uides antiquum hostis possum pueri tam salubre. eius castitatis positio inuidit. multosque sibi laqueos temptationis apposuit. Cum enim aliquando in quandam feminam oculos desixos aliquod diu tenuisset. continuo de seipso erubescens in semetipsum seuerissimum ultor

De sancto bernardo

furgit. ac in stagnū gelidā aquarum insiliēs. tādū ibidē p̄māsit donec p̄ne exanimis effect⁹ p̄ grām dei a calore carnalis cōcupiscētie tot⁹ refriguit.

Circa idē tēpus instinctu demonis puella qdā i lectū dormiētes se nudam iniecit. Quā ille sentiēs cū oī pace et silētio partē lectuli quā occupauerat derelinqns ei cessit. et in latūs alterū se p̄uertens dormiuit. Misera p̄o illa aliq̄diu sustinēs et expectās dein de palpiēs et stimulas nouissime cum immobilis ip̄e p̄sisteret. illa licet ipu dentissima ellz crubuit. et horrore in gēti atq; admiratiōe p̄fusa surgēs au fugit.

Lū iterū in domo cuiusdam mattrone hospitaret. illa adolecentes aspectu decoz cōsiderās vehemēter in p̄cupiscētiā eius exarsit. Lū autē se orsum lectū sibi sterni fecisset. ip̄a ipu denter et silēter de nocte surgēs ad euz accessit. Quā ille sentiēs p̄tinus exclamauit. Latrōes latrōes. Ad quā vocē mulier fugit. familia surgit. lucerna accendit. latro q̄rit sed mime inuenit. Ad lectulos singuli redeūt. Quiescūt ceteri sed nō illa misera requiescit. Nam denuo exurgit. bernardi lectulū petit. Sed ille latrōes latrōes denuo exclamauit. Latro itez querit sed neq̄q; ab eo q̄ solus nouerat publicat. Usq; tercio improba mulier sic repulsa. vix tandē metu vel despatione victa cessauit.

Lū autē seq̄nti die iter ageret. arguentes eū socij q̄ toties latrones somnita uerit pquirebant. Quib; ille ait. Elaciter hac nocte insidias p̄pessus suz latrōis. qz hospita mihi nitebat auferre thesaurū incōpabile castitat. Perpendens igit nō esse rutū cohabitare serpēti fugā meditari cepit. et ordinez cisterciensū extūc ingredi deliberauit.

Quod cū frēs ei⁹ cognoscerēt. et eum ab h̄ p̄posito modis oib; p̄hiberēt. rā tam ei gratiā dñs contulit. vt nō solū ip̄e a cōuersione nō p̄hiberet sed oīs fratres suos et multos alios ad religiōnē dñi lucraret. Bernardus tñ frater

eius miles strenuus hec fratris p̄ba vana putabat et eius oīno monita repellēbat. Tūc Bernard⁹ fide iā igneus et fraterno charitatis zelo mirum i modū exasperatus. scio inq̄t frater mi scio sola vexatio intellectū dabit auditū. Digitūq; lateri eius apponēs. veniet inq̄t dies et cito veniet qñ lācca latus hoc p̄forabit et ad cor tuū cōsilio qd abycis viā dabit. Post paucos dies Bernard⁹ ab inimicis capit. et in loco cui frater digitū imposuerat infixā lāccā gestans trahit et in custodia vinculat. Ad quē Bernard⁹ veniēs cum sibi loqui nō p̄mitteret ad eū exclamauit. Scio frater gerarde qz i p̄prio iturī sumus et monasteriū intraturi. Eadem nocte cōpedes de eius pedib; ceciderunt. et ostio per se agro letus au fugit. Indicauitq; fratri se mutasse p̄positū et fieri velle monachū.

Anno ab incarnatiōe dñi millesimo cētesimoduodecimo a constitutiōe domus cisterciensū decimoq̄nto seruus dei Bernard⁹ annos nactus circiter vigintiduos cum socijs ampl⁹ q̄ triginta ordinē cisterciensū ingressus ē.

Lū autē Bernard⁹ cū fratrib; suis domū paternā egredere. Guido primo genitus vidēs Alwardū fratrem suum minimū puerū ludentem in platea cū pueris. Exa inquit frater Alwardē ad te solū respicit omnis terra possēsiōis nostre. Lū nō pueriliter puer respondit. Vos ergo celū habebitis. et mihi solum terrā relinquitis. Non ex equo diuisio facta est hec. Modico igit tempore cū patre remāsit. sed fratres post modū securus est. Ingressus igit ordinē seruus dei Bernard⁹ ita totus in sp̄ritū absorptus est et deo totalitē occupatus vt iam nullis sensib; corporis vtiret. Jam quippe annū in cella nouicioz exegerat. et adhuc an dom⁹ haberet tēstudinē ignozabat. mltō tēpore eccliam intrās et exiens i capite vbi tres erāt vnā tñ putabat ēē fenestram. Abbas at cisterciensū. fratres ad

De sancto Bernardo

edificandū domū clareuallēsem misit
 z eis scīm bernardū i abbatem pfecit.
 Qui mltro ibidē tpe in nimia paup ta
 te degebat. z pulmēta sepi⁹ ex folijs fa
 gi pficiebat. vigilabat autē fū⁹ dei vl
 tra possibilitatē hūanā. Nullū enī tē
 pus se magis pdere pqueri solebat q̄
 q̄ dormiuit. idoneā sars reputās ppa
 rōnem somni et mortis. vt sic dormiē
 tes videant mortui apd hoies quō a
 pud deū mortui dormiētes. Vñ etiā
 si quē forte durū stertētem audiret seu
 minus cōposite videret iacētē. patiens
 ferre vix potuit z carnalis seu secularis
 eū dormire causabat. Ad comedēdū
 vix aliq̄ voluptate traheretur appetit⁹.
 sed solo timore dfect⁹. sic accedebat ad
 sumēdū cibū q̄si ad tormentū. P⁹ ei
 bñ q̄ntū comederit sēp cogitare solit⁹
 erat. Si qñ vel ad modicū mēsurā so
 litā excessisse se dephēdit ipse abire
 nō patiebat. Sic gule illecebras edo
 muerat. vt ipam q̄s sapoz discretōnez
 ex magna prepdiderit. Hā z oleū p er
 rozē sibi aliqñ ppinatū bibit et penit⁹
 ignorauit. nec pri⁹ id ē cognitū donec
 qdē labia eius miraret inuēra. Sagi
 mē insup crudū p errore sibi oblatum
 p butiro multis dieb nōscit comediss
 se. Solā aut aquā sibi sape dicebat.
 eo qdū sumeret fauces et guttur ei re
 frigeraret. Quicqd i scriptur⁹ didice
 rat maxie in siluis z i agr⁹ meditādo
 z orādo se pficebat accepisse et nullos
 se aliqñ mgros habuisse nisi quere⁹ et
 fagos. int amicos dicere solebat De
 niq̄ cōfessus ē aliqñ meditārī vel orā
 ti sacrā oēm velut suppositā vel expo
 sitā sibi apparuisse scripturā. Quo
 dā tpe sicut ipē in cāticis refert. cū inf
 loquendū ex his q̄ suggerebat spirit⁹
 z si nō infidelī minus tñ fidēti aio re
 seruaret vt haberet qd diceret denuo
 tractatur. ecce vox ad eū venit dicēs
 Donec istd tenueris aliud nō accipies.
 E In vestib⁹ ei sp paup tas placuit
 sordes nūq̄ nūmiz ai fore indices ate
 bar. aut negligēt⁹ aut apd se inaniter

glantis. aut foris hūanā glām affe
 crātis. Prouerbiū illd in ore ei⁹ frequ
 ter semper i corde erat. Qui hoc facit
 qd nemo mirat oēs. Vñ z cūciū pti
 bus annis portauit. qdū ocellū esse
 potuit. Sed vbi hoc cognitū ē sensit
 pūno illd abijciēs ad cōmunia se cō
 uertit. nūq̄ sic risit vt nō poti⁹ ad ridē
 dū q̄ ad repūmēdū vim sibi facere op
 teret et risui suo magis stimulū adhi
 bere q̄ frenū. Lū aut patietie genus
 solit⁹ erat dicere tripartitū. vix ad p
 boz iniurias. ad dāna rez. ad corpis
 lesionē. hanc ipē his exemplis se habe
 re pbauit. Lū enī cūcū epō amicabi
 lit cū admonēs qndā scpsisset eplām
 ille vehemēter exacerbat⁹ amarissimā
 ei scripsit eplām in pncipio ita dicens
 Salutē z nō spm blasphemie tāq̄ ex
 spū blasphemie illa scpsisset. Ad qd il
 le. Ego spm blasphemie me hñe non
 credo. nec maledixisse cuiq̄. aut male
 dicere me velle scio pferri pncipi pti
 mei. Quidā abbas p vno cenobio
 pstruēdo sexcentas marcas eidē misit
 argēti. Sed tota pecunia dū deferret
 a pdonib⁹ sublatā ē. Quo audito nū
 hil aliud dixit nisi bñdictus de⁹ q nō
 bis pepcit ab onere. Sz z ill⁹ indē q cu
 lerūt. leuius ē ferēdū. tū qz hūana cu
 piditas sustulit. tū qz magna pecunia
 magnā eis tēptatōis occasiōē inges
 sit. Quidā insup canonic⁹ regula
 ris ad eū venit. z vt i monachū recipe
 tur instans rogauit. Cui cū ille nō acq
 esceret sz ad suā eccliam redire psuade
 ret ait ille. Ad qd q̄ in libr⁹ tuis pfecti
 onē tātope pmedasti si eā nō exhibes
 cupiēti. vtinā illos tuos habere libz os
 vt eos penit⁹ lacerare. Cui ille. In nul
 lo eoz legisti nō posse te i tuo claustro
 esse pfectū. Mo⁹ correctōez nō locoz
 mutatiōez i libris oib⁹ pmedaui. Ille
 pō insan⁹ i eū impetū faciēs tā gūiter
 maxillā ei⁹ pcussit vt succederet rubor
 ictui z tumor ruborū. Itā q̄aderat i sa
 crilegū insurgebat. Sz puenit eos ser
 uus dei clamās z adiurās p nomen

De sancto bernardo

christi vt nullatenus tangere. nec sibi
q̄c̄q̄ iniurie iserret. Nouit̄s at̄ itra
re volentibz dicere p̄sueuerat. Si ad ea
q̄ intus sūt festinat̄s. hic foris dimitti/
te corpa q̄ de seclō attulistis. Soli spi
rit̄ ingredit̄r. caro aut̄ nō p̄dest q̄c̄q̄.

Pater eius q̄ sol⁹ domi remāserat ad
monasteriū iuit. et ibidē post aliq̄d tē/
pus in senectute bona decessit. **S**

Soror aut̄ eius seclō nupta. cū in di/
uitijs et delicijs seclī piclitar̄. quadā
vice fr̄es suos ad mōasteriū visitatura
accessit. Cūq̄ venisset cū comitatu et
apparatu sup̄bo. ille eā tanq̄ rhete di
aboli ad aias captēdas abhorruit nec
ad vidēdū eā exire aliq̄ten⁹ acq̄euit

Vides illa q̄ null⁹ fratz suoz occurre
ret: sed ab vno eoz q̄ tūc portari⁹ erat
ster⁹ inuolutum diceret. tota i lachry
mis resoluta et si peccatrix sum inq̄t p
talibz christ⁹ mortu⁹ est. Quia enī pec
catricē me sentio. idcirco p̄siliū et collo/
quiū bonoz requiro. Et si despiciat frater
meus carnē meā. ne despiciat suus
dei aiam meā. Veniat et p̄cipiat. et q̄c̄
qd̄ p̄ceperit adimplebo. Hic ḡ p̄missio
onē tenēs exijt ad eam cū fratribz. et qz
eā a viro separe nō poterat p̄rio ei om
nē gl̄iam mūdi interdixit. et formā ma
rris imitandā eidē indicēs illā dimisit
Illa p̄o rediēs ita repente mutata est
vt i medio seclī vitā duceret heremiticā
et oī seclō p̄siliū se faceret alienā. Tan
dē p̄cibz multis virū suū vicit. et ab ip/
so absoluta monasteriū intrauit In/
firmatus aliq̄n vir dei cū extremū iaz
spiritū trahere videret in excessu men
tis sue ante tribunal dei visus est p̄sen
tari. Affuit aut̄ et sathan ex aduerso i
probris eū accusatōibz pulsans. Vbi
p̄o ille oīa fuerat p̄secut⁹. et viro dei p
sua fuit parte dicendū. nihil territ⁹ aut
turbat⁹ ait. Fateor nō sum dign⁹ ego
nec p̄p̄ijs possum meritis regnū obtri
nere celoꝝ. Letet duplici iure illd̄ ob/
tinēs dñs me⁹ hereditate. s. p̄ris et me
rito passiois. altero ipe cōtēnt⁹ alterū
mihi donat. Ex t̄ dono iure illd̄ mihi

vidicās nō p̄fūdor. Cōfusus in h̄ybo
inimic⁹ p̄uer⁹ ille solus⁹ ē. et vir dei i se
reuersus ē. Tāta at̄ abstinētia labore
et vigilijs corp⁹ suū attriuit q̄ et quissit
ma et vere p̄tinua egritudine lāguēs cō
uentū vix seq̄ possz. Quadā vice dū
quissime ifirmaret. fratribz p̄ eo instāt
orātibz aliq̄ntulū p̄ualuisse se sensit. cō
gregat⁹ aut̄ fratribz dixit Quid tenet⁹
mīlez hoīez. Fortiores est⁹ et iualuiss⁹
Parcite q̄so parcite et finite me abire.

A multis aut̄ ciuitatibz vir dei i ep̄m
electus. p̄cipue a ciuitate ianuēsi et ciui
tate modiolanēsi. petētibz se nec anu/
ens nec ip̄robe renuēs dicebat se n̄ esse
suū sz alioꝝ fuitis deputatū. Fr̄es aut̄
ex p̄silio viri dei sibi p̄uiderāt. et sumi
pōtificis aucte muniti erāt ne q̄s gau/
diū suū ab eis tollere possz. Quadā
tpe cū fr̄es cartusienſes visitassz. et ip̄s
ab eo i oībz pl̄imum edificati fuissent.
vnū fuit qd̄ p̄dicti loci porē aliq̄ntulū
mouit. s. q̄ sella cui eq̄tādo infidebat.
min⁹ neglecta erat et paz p̄ferēs pau/
ptatē. Qd̄ cū dicit⁹ por vni ex fratribz
et ille viro dei retulissz nō min⁹ ipe mi/
ratus q̄lis esset sella q̄rebat. Nā a cla/
ra valle vsq̄ cartusiā venerat. et tñ q̄/
lis essz sella p̄c̄r ignorabat. Iuxta
lacū lausanēsem tot⁹ diei itinere p̄gēs
penit⁹ eū nō vidit. aut se videre non vi
dit. Cū enī sero facto de eodē lacu so/
cij loq̄rent̄ interrogauit eos vbi nā lac⁹
ille eēt. Qd̄ illi audietes pl̄imū admī/
rati sunt. **B** Vincerat sane in eo
sublimitatē noīs hūilitas cordis. Nec
tā poterat vniuersus eū erigere mūd⁹
q̄ se ipe d̄ycere sol⁹. Sūm⁹ reputabat̄
ab oībz infimū ipe se reputās. et quē si
bi oēs ipe se nemī p̄ferebat. Deniq̄ si
cut sepi⁹ fatebat̄ inf̄ sūmos q̄z honores
et fauores populoz alteꝝ sibi mutuat⁹
hoīem videbat. seq̄ poti⁹ reputabat
absentē velut quoddā somniū suspica
tus. Vbi p̄o inf̄ simpliciores fr̄es erat
et amica sp̄ licebat hūilitate frui. ibi se
inuenisse gaudebat. et i p̄p̄iā redisse p̄
sonā. **S**p̄ aut̄ inuēiebat aut orās

De sancto Bernardo

aut legēs aut scribēs aut meditās aut fratres p̄bo edificās. Quadam vice cū populo p̄dicaret et oēs verba ei⁹ at tente ac deuote suscipient. ei⁹ aio q̄daz tal' irrep̄lit tēptatio. Vere nūc optie p̄dicās. et ab oib⁹ libēter audiris et sapiēs ab omnib⁹ reputaris. At vir dei tali tēptatōe pulsari se sentiēs parūper substitit. et an p̄cederet vel finē faceret cogitare cepit. Statimq; diuio p̄foratus auxilio tēptatori silent' respōdit. Nec p̄ te incepti nec p̄ te dimittaz. Sic q; securus p̄dicatōez vsq; ad finē p̄secutus ē. Monachus qdā q̄ in seclō ribald⁹ fuerat atq; lusoꝝ maligno stimulat⁹ spū ad seclū redire voluit. Cū autē bt̄us bernard⁹ eū retinere nō posset. interrogauit eū vñ victurus es? Qui r̄ndit. Ad taxillos ludere scio et inde viuere poso. Et ille. Si tibi capitale p̄mifero vis singul' ānis ad me venire. et lucz meū diuidere. Qd ille audiēs gauisus est. et se libēter sic acturū p̄misit. Viginti igit' solidos ei⁹ dari p̄cepit. Et ille cū illis abiit. Hoc autē faciebat vir sc̄tus vt eū itez reuocare posset. sicut et postmodum factum est. Ille igit' abiens totū pdidit et ad portā cōfusus redijt. Quo audito vir dei ad eum letus exijt. extēditq; gremium vt simul diuideret lucz. Cui ille Nihil pater lucrat⁹ sum sed etiā capitali nostro nudat⁹ sum. Si vultis. p̄ nro capitali recipite me. Cui bernard⁹ bēigne respondit. Si ita inq̄t est meli⁹ est vt hoc recipiā q̄ sil' vtrūq; pdā. Quadam vice dū bt̄us bernard⁹ iumento i/sidens aliquo p̄gerz. cuidā rustico maſtia sic se offerēre de cordis instabilitate in orōe est p̄q̄stus. Qd ille audiēs mox eū desperit. et in orōib⁹ suis cor firmū et stabile habere se dixit. Volēs autēz bernard⁹ eū puicere et a sua temeritate coercere dixit. Sequstrare paulisp̄ a nobis. et tota q̄ poteris intentōe orationē dñicā inchoato. Quā si absq; aliqua cordis digressiōe et vagatōe finire poteris iumentū cui insideo tuū p̄

cul dubio mox habebis. Tu autē mihi in fide tua spondeas q̄ si aliud ibidez cogitaueris h̄ mihi aliq̄ten⁹ nō celab⁹. Letat ille. et tanq̄ iumentū iā lucrātū se reputās audact' secedit. et seipm̄ r̄col ligens orōem dñicā dicere inchoauit. Vix orōis expleuit dimidiū. et ecce im portuna cogitatio de sella cordi suo se ingerit vtz eā h̄re debeat cū iumento Qd ille aduertēs p̄cip⁹ ad bernardū redijt. et qd ip̄e in orōe sollicitē cogitauerit indicauit. et de se postea temere nō p̄sumpsit. H̄ frat' Robert⁹ ei⁹ monach⁹ et fin seculū p̄pinqu⁹ i adole scētia sua q̄rūdā p̄suasiōe deceptus dñia cū se cōtulerat. Generabil' autē p̄ postq; aliq̄d diu dissimulauit eū dē stuit p̄ eplam reuocare. Quā dū sub diuo dictaret et ali⁹ mōach⁹ eā ex ore suo p̄scriberet subito inopinat⁹ umber erupit. et hic q̄ scribebat cartā p̄plicare voluit. Cui bernard⁹. Opus dei ē scribere ne formides. Scripsit ḡ eplaz i medio umbre sine imbre. Cū enī vndiq; plueret. ibidē tñ molestiā imbris p̄ expulit charitatis. Cū qdā monasteriū qd vir dei p̄struxerat occupasset muscapz incredibil' multitudo. ita vt oibus grauē molestiā generaret. ille dixit. Ego excoico eas. Hanc autē oēs parit' mortuas inuenerūt. Cū a sūmo p̄tifice mediolanū missus fuisset vt ip̄os cū ecclia recōciliaret. et iā p̄piā redisset. qdā vrozē suā demoniacā ad eū adduxit. Hozq; p̄ os misere miteris diabol⁹ in p̄uclias ei⁹ p̄rupit dicēs. Nō me de anicla mea h̄ porulos edens et brasicas deuorās pellet. At vir dei ip̄am ad eccliam bti syri remisit. Bt̄us autē sy⁹ hospitali suo deferre voluit. nec eidē aliq̄ curatōis impēdit. Sicq; itez ad b̄m bernardū adducta est. Tūc diabol⁹ p̄ os ei⁹ garrire cepit ac dicere. Nō me expellet syri⁹? neq; ei⁹ciat bernardū? Ad hec finis dei r̄ndit. Nec syrus nec bernardus te ei⁹ciat sed dñs iesus christ⁹. Hoz vt ille orōem effudit spirit⁹ nequā dixit.

De sancto Bernardo

Quam libenter egrederer ab hac ani-
cula grauer molestatu in ea. q̄ libe-
ter egrederer sed non possum. quia nō
vult magnus dominus. Cui sanctus
Et quis est magnus dominus. Cui
ille. Iesus nazarenus. Ad quem vir
dei. Vidisti ne vnq̄ eū. Quo ridente
etiam. Vir. Vbi eū vidisti. Et ille. In
gloria. Et sc̄tus. Et tu in gl̄ia fuisti.
Quo ridente. Virq̄ ait. Quō inde
existi. Et ille. Cū lucifero multi cecidi-
mus. Hec aut̄ oīa voce lugubri p̄ os
vetule oib̄ audientib̄ loquebat̄. Di-
xitq̄ ei vir dei. Nunq̄d in illā gl̄iaz re-
dire velles. At ille miro mō cachinnāf
ait. Hodo tardatū est. Tūc orāte vi-
ro dei demon de mliere exiuit. S̄z cū
vir dei recessiss̄z diabolo ip̄am iteq̄ in-
uasit. Vir aut̄ ei post eū accurrēs q̄d
acciderat indicauit. Ille aut̄ collo eius
alligari cartulā continēre hec s̄ba p̄ce-
pit. In noīe dñi nostri iesu xpi p̄cipio
tibi demon ne hāc mliere amodo con-
tingere p̄sumas. Q̄d cū factū fuiss̄z ad
eā postea nō ē ausus accedere. Ap̄d
aquitanā q̄dā mlier miserabilis erat.
q̄a quodā demōe petulāte z icubolye
fabat̄. sex enī annis abusus ē ea. et in-
credibili vexauit libidine. Adueniēte
aut̄ illuc viro dei demō mlieri ne ad eū
accederet vehement̄ mināf. q̄z nil ei p̄-
desse posset. z recedente eo ip̄e q̄ ei fu-
erat amator crudelissim̄ fieret p̄secu-
tor. At illa secure ad virū dei accessit.
z q̄ pareret cū mltro gemitu enarrauit
Cui ille. Tolle hūc meū baculū z in
tuo lectulo pone. z si q̄d agere p̄t agat
Q̄d cū feciss̄z z i lectulo suo recūberet
adest ille cōtinuo. S̄z nec ad p̄suetuz
opus nec ad ip̄m cubile p̄sumit accede-
re. sed acerrime mināf q̄ illo receden-
te se de ea atrocit̄ vindicabit. Q̄d cuz
illa bernardo retulisset ille populū cō-
uocauit. z oēs candelas in manu accē-
sas habere p̄cepit. demonēq̄ cū vni-
uerso q̄ aderat cetū excomunicauit. ac
ne ad illā vel aliā deiceps accessus ha-
beat interdixit. Sicq̄ illa a tali illuso

ne penitus liberata est. **I** Cum in
eadem puincia vir sanct̄ legatōe fun-
geret vt dūce aquitanie ecclesie recōcilia-
ret. z ille modis oib̄ recōciliari renu-
eret. vir dei ad altare celebratur̄ acces-
sit. ip̄o dūce tanq̄ excomunicato p̄ fori-
bus expectāte. Cum aut̄ pax dñi dixit
corpus dñicū sup̄ patenā ponit z secū
collit. atq̄ ignea facie z flāmeis oculis
foras egredit̄. z s̄bis terribilib̄ comi-
tem aggredit̄. Rogauimus inq̄ te et
sp̄cuiisti nos. Ecce ad te p̄cessit s̄ginif
filius qui est dñs ecclesie quā tu p̄seq̄-
ris. Adest iudex tuus in cui⁹ noīe om-
ne genu cu ruaf. Adest iudex tuus i cu-
ius manib̄ illa aīa tua deueniet. Nū-
quid et ip̄m sicut seruos eius cōtem-
nis. Resiste ei si vales. Statimq̄ dux
totus irriguit. z mēbris oib̄ dissolut̄
ad pedes eius prin⁹ p̄siliuit. Quē vir
sc̄tus calce pulsans surgere iubet z dei
audire sniam. Ille aut̄ tremebūd̄ sur-
rexit. et q̄cqd vir sc̄tus p̄cipiebat pro-
tinus adimpleuit. Cū regnū ger-
manie p̄ quadā magna sedāda discor-
dia seruus dei intrasset archiepiscop⁹
moguntinensis venerabilē quendam
clericum obuium ei misit. Cui dum
clericus se sibi obuium a suo domino
missum fuisse diceret. vir dei respon-
dit. Alius dominus misit te. Vira-
tus ille se non nisi a suo domino archi-
episcopo missuz fuisse affirmabat. Et
contra seruus christi dicebat. Falle-
ris fili falleris. Maior dominus est q̄
misit te christus. Quod clericus in-
telligens ait. Putas q̄ monachus ve-
lim fieri. Absit hoc a me. Non cogi-
taui nec ascendit hoc super cor meum.
Quid plura. In eodem itinere secu-
lo valefecit et a viro dei habitum su-
scepit. Cum quendā militem val-
de nobilem ad ordinē recepisset. z vi-
rum dei quodam tempore sequeretur
grauissima cepit temptatōe pulsari.
Cum autem eum quidā de fratrib̄
tā tristē videret causam rāte tristitie re-
quisiuit. Cui ille respōdit. Scio inq̄

De sancto Timotheo

scio q̄ nunq̄ amplius letus ero. Qd̄
 p̄bū cū dīctus frater ad seruū dei retu-
 lisset. ille p̄ eo attēti⁹ orauit. Statimq̄
 ille frater q̄ tam grauiter tēptat⁹ ⁊ tam
 tristis erat tātū ceteris apparuit iocū-
 dior et hilarior q̄ntū prius ceteris tri-
 stior. Cū autē ei dīctus fr̄ p̄bū mesti-
 cie qd̄ locut⁹ fuerat amicitia ip̄rope-
 raret ille r̄ndit. Et si tūc dixi nūq̄ am-
 pli⁹ let⁹ ero. sed nūc dico. Nūq̄ ampli-
 us tristis ero. **R.** Cū scīus ma-
 lachias ep̄s hybernie cū vitā plenā
 virtutib⁹ ip̄e descēdit ad xp̄m felicit̄ in
 monasterio suo migrasset. ⁊ vir dei p̄
 eo hostiā salutarē offerret. gl̄iam eius
 dīo reuelāte cōguit. ⁊ eodē inspirante
 post p̄munionē formā orōis mutauit.
 leta voce sic dīcēs. Deus q̄ b̄m mala-
 chiam sc̄tōz tuoz meritis coeq̄sti. tri-
 bue q̄sum⁹ vt q̄ p̄ciōse mortis ei⁹ festa
 agim⁹ vite quoq̄ imitemur exempla.
 Cū dū cātor innueret q̄ erraret ait. n̄
 erro sed noui qd̄ dico. Deinde accedēs
 sacra eius vestigia osculat⁹. Cū instā-
 te q̄dragesima a multis fuissz tīrōib⁹
 visitat⁹ rogauit eos vt in ill̄ saltē sac̄s
 dieb⁹ a suis vanitatib⁹ et lasciujs ab-
 stinerēt. q̄b⁹ nullo mō acq̄scentib⁹ ius-
 sit eis p̄pinari vinū dīcēs. Bibite pocu-
 lū aīaz. Quo hausto subito mutari re-
 cedūt. Et q̄ modicū tps denegauerāt.
 totū tpus vite sue dō dederūt. Tāde-
 b̄rūs bernard⁹ mortī felicit̄ appropin-
 q̄ns ait fratrib⁹ suis. Tria obfauanda
 vobis relinq̄ q̄ in stadio p̄sent⁹ vite q̄
 cucurri memini me p̄ virib⁹ obfuisse.
 Remini scādālū facere volui. et si ali-
 q̄n accidit sedauī vt potui. Vini⁹ sem-
 p̄ sen sui meo q̄s alteri⁹ credidi. Resus-
 de ledente nunq̄ vindictā expeti⁹. Ec-
 ce charitatē hūilitatē et patientiā vo-
 bis relinq̄. Deniq̄ postq̄ mltā mi-
 racula ppetrasset. ⁊ centū sexagita mo-
 nasteria cōstruxisset. mltosq̄ libros ⁊
 tractatus cōpilasset. p̄sumat⁹ vite sue
 diebus circā annos sexagintatres. an-
 no dñi. **D.** clīj. inter filioz man⁹ ob-
 dormiuit in dño. Post obitū suūz

De sc̄tō Simphoriano

multis gl̄iam suā manifestauit. Cui⁹
 dā enī abbatī in qdā mōasterio appa-
 ruit ⁊ vt se seq̄ret admonuit. Qui du-
 sequeret dixit ei vir dei. Ecce ad mon-
 tē libani venimus ⁊ tu hic manebis.
 ego autē illuc ascēdā. Interrogat⁹ ab
 eo ad qd̄ veller ascēdere. discere inquit
 volo. Miratus ille qd̄ inq̄ vis discere
 p̄ cui nullū hodie in scia credim⁹ eē
 secūdū. Et ille. Nulla hic sciētia nulla
 veri cognitio. Sursum scie plenitudo
 sursum vera noticiā p̄itatis. Et in h̄
 p̄bo disparuit. Ille autē diē notauit. et
 tūc virū dei bernardū d̄ corpe migra-
 se iuenit. Multa autē alia ⁊ pene innu-
 merabilia miracula p̄ seruū suū deus
 opat⁹ est. **Legenda cxvj.**

De sancto Timotheo.

Timotheus quasi ti-
 more tenēs. Vt a timore ⁊
 theos qd̄ est de⁹ q̄si timor
 dei. Causat autē iste timor

in q̄libet viro sc̄tō sicut ait Bre. cōside-
 rādo vbi fuit. vbi erit. vbi est. vbi non
 est. Vbi fuit qm̄ in p̄cō. vbi erit. in iū-
 dicio. vbi est i miseria. vbi nō ē in gl̄ia.

Timotheus sub nerōe **B**
 a p̄fecto vrbis rome dū gra-
 uis torq̄ret. ⁊ calce viuā ei⁹ pla-
 ge aspergeret. ⁊ ip̄e in his gr̄as ageret.
 duo angeli sibi astiterūt dicētes. Eri-
 ge caput in celū et vide. Aspiciēs q̄
 dicit celos aptos. ⁊ iesum coronā gēma-
 tā tenentē ⁊ dicentē sibi. Hāc d̄ manu
 mea accipies. Qd̄ qdā vir noīe apolli-
 naris vidēs se baptizari fecit. Quap̄o
 p̄ter p̄ses iussit ambos in p̄fessioē dñi
 p̄seuerātes decollari. circa annum do-
 mini. lviij. **Legenda cxvij.**

De sancto Simphoriano

Symphorianus dicit⁹
 a symphonia. Fuit enī tāq̄
 vas musicū emittēs armo-
 niā fructū. In q̄ tanq̄ i va-

se musico tria fuerūt. Nā vt diē Auer-
 rois. sonatiū debz esse du- ⁊ ad resistē-
 dū. lene ad p̄tinuādū. latū ad iplēdū.

De sancto bartholomeo

fic et simphorian⁹ tanq³ vas musicuz
fuit dur⁹ sibi p austeritate. lenis alijs
p mansuetudinē. latus oib⁹ p charita
tis amplitudinē.

Symphorian⁹ i augustudinē si
vrbe or⁹ dū adhuc adolescēs
esset tanta mo⁹ grauitate pol
lebat q³ senio⁹ vitā anticipare videret
Lū igit⁹ pagani festū veneris celebra
rēt z statuā an⁹ eradiū psecrū deferret.
simphorian⁹ affuit z nolēs eā adora
rare diu cedit z carceri mācipat. Et cū
eductus de carcere ad sacrificiū coge
ret. z multa ei donaria pmitteret dixit
Deus nūc vt nouit remunerare merita
ita nouit punire pctā. Vtā quā chri
sto soluturi sum⁹ ex debito soluamus
ex toto. Sera penitudo ē sub iudic⁹ tū
muisse p⁹pectu. Munera v⁹a fucata.
mellis pmixta dulcedie male credulis
mentib⁹ venena parturiūt. Cupiditas
v⁹a oia habēdo nil possidet. q³ diabo
licis artib⁹ obligata miseri lucri deri
net cōpedib⁹. et gaudia v⁹stra i silitu
dinē vitri cū ceperint splēdere frāgun⁹
Tūc iudex ira replet⁹ data snia p⁹ce
pit vt simphorian⁹ occideret. Qui cū
ad locū duceret mater ei⁹ de muro ex
clamās ait. Nate nate memento eterne
vite. Sursum respice z regnāte i celo
intuere. Tibi vita nō tollit sed i meli⁹
cōmutat. Vox igit⁹ decollatus est. et
a xpianis corpus ei⁹ sublatū honorifi
ce est sepultū. Ad cui⁹ sepulchrū tāta fi
ebant mirac⁹la vt etiā a paganis i ho
nore maximo haberet. Refert Breg.
turonens⁹ q³ de loco vbi sanguis eius ef
fusus est qdā xpianus tres lapillos sū
guie respos sustulit. z in capsa argen
tea tabul⁹ ligneis circumsepta locauit.
Quā cū in quodā castro locass⁹ z totū
castrū incēdiū p⁹supsiss⁹. de medio ig
nif p⁹dicta capsa sana z itegra ēeducta
Passus est circa annos dñi. cc. lxxij.

Le. cxvij. De scō bartholomeo A
Artholomeus inter
b p⁹cat fili⁹ suspendētis me.

vel fili⁹ suspendētis aq⁹s. Dicit ei a bar
qd est fili⁹ z tholos qd est sūmitas. et
moys qd ē aq⁹ Inde bartholome⁹. i. si
lius suspendētis aq⁹s. i. dei. q³ mētes do
croz sursum eleuat vt aq⁹s doctrinaz in
ferius fundāt. z est nomē sirū z nō he
breū. Per p⁹mū s⁹o notat triplex suspē
diū qd ipe habuit. Fuit enī suspensus
id ē eleuat⁹ ab amore mūdi. v⁹l suspen
sus. i. intēsus amore celesti. vel suspen
sus. i. innix⁹ grē et auxilio dei. vt non a
suis meritis sed a dī adiutorio tota vi
ta sua depēdeat. Per scōm s⁹o p⁹fundū
tas sue sapie. De cui⁹ sapie p⁹fundita
te dicit Dionys⁹ i mystica theologia.
Diuius bartholome⁹ dicit et multaz
theologiā eē et mimā. z euāgelium la
tum z magnū z rursus cōciliū. Et vlt
ostendere bartholome⁹ s⁹o in incēdōem
dionysij q³ vna p⁹sideratōe p⁹nt oia af
firmari de deo. alia cōsideratiōe mag⁹
pprie negari.

Artholomeus ap⁹ls venit ad
india que est in fine orbis tem
plū in q³ erat idolū nomē asta
roth intrauit. z q³si pegrin⁹ ibidē ma
nere cepit. In idolo qdā demō habi
tabat q³ se lāguentes curare dīcebat.
sed nō sanādo subuēiebat. s⁹z a lesione
cessando. S⁹z cū replū lāguētib⁹ plenū
esset. et q³tidie sacrificiū p⁹ infirmis
etiā ex longinq⁹s regiōib⁹ adduct⁹ nul
lū ab idolo respōsum habere possent.
ad aliā ciuitatē prexerūt. vbi aliū ido
lū noie beryth colebat. Et interrogā
tib⁹ cur sibi astaroth responsū nō darz
rūdit beryth. Deus vester cathēis ig
neis constrict⁹ est. nec rēspirare nec loq⁹
audet ex illa hora q³ ap⁹ls dei bartholo
meus ingressus ē. Dicit illi. Et quis
est iste bartholomeus. Et demō. Amī
cus est dei oipotētis. z ideo venit i istā
pūnciā vt omnes deos inde euacuet
Et illi. Dic nobis signa eius vt eum
inuenire possimus. Quib⁹ demon ait
Capilli eius crispī z nigri. caro can
dida. oculi grandes. nares equales et
directe. barba p⁹lixa habens paucos
v. f.

De sancto Bartholomeo

canos. statura equalis. collobio albo clauato. purpura vestit. Induit pal-
lio albo qđ p singulos angulos gem-
mas habz purpureas. Vlgintiser an-
ni sunt ex quo vestes z sandalia ei⁹ nec
veterascūt nec sordidant. Lenticis fle-
xis genibz p diem orat z ceteris per no-
ctē. Angeli dei cū eo ambulāt qđ nūq̃
eū fatigari nec esurire pmittūt. Sem-
p eodē vultu z aio letus z hilaris per-
seuerat. Via puidet. oia nouit. Vim
gentiū linguas nouit et intelligit. Et
qđ vobiscum loq̃r ipse iam nouit. Et
qñ queritis eū si vult oñdet se vobis.
si autē nō vult eū nō poteritis inuenire
Rogo autē vos vt cū eū inueneritis ro-
getis eū ne huc veniat. ne angeli sui h-
mibi faciant qđ socio meo iā fecerunt.

Cum igit p duos dies sollicite q̃re-
tes eū minime inuēissent quadā die qđ
dā demoniacus exclamauit di. Aple
dei bartholomee incendūt me orōnes
tue. Cui apls. Obmutescē z exi foras
ab eo. Et statim est liberatus. Qđ au-
diēs rex regiois illi⁹ polemīus nomie
cū haberet filiā lunaticā misit ad apo-
stolū rogās vt ad se veniret z filiā suā
sanaret. Ad quem cū apls vēisset. z
eam cathenis ligatam videret. qz acce-
dentes moribz lacerabat iussit eaz sol-
ui. Et cū ministri ad eā accedere nō au-
derent dixit. Ego demoniū quod i ea
erat iam ligatum teneo z vos timetis
Et soluta statim liberata est. Tūc rex
camelos auro z argēro z lapidibz p̃cio-
sis onerauit. et apostolū inq̃ri faciens
nullatenus inueniri potuit. Dane at
sequēti apparēs apls cū solo rege in cu-
biculo dixit ei. Ut qđ me cū auro z ar-
gento z lapidibz p̃ciosis tota die ques-
iisti. Ista munera sunt necessaria his
qđ terrena requirūt. Ego nihil terrenū
nihil carnale desidero. Tūc sc̃us bar-
tholome⁹ cepit eū multa de modo re-
demptōis nre docere ostēdens inf cete-
ra christū viciisse diabolu p mirabilēz
congruentiā. potentiā. iusticiā z sapien-
tiā. Congruū enī fuit vt qđ filiū p̃ginis

id ē adam factū de terra dū adhuc eēt
virgo vicerat. a filio virginis vinceret
Potenter q̃z ipm vicit cū de sua domi-
natōe potēter eū eiecit. quā diabolus
p deiectione p̃mi hois vsurpauit. Et
sicut alicui⁹ victor tyrāni comites suos
mittit vt eius titulos vbiq̃z erigāt z ty-
rāni titulos deiciāt. sic christus victor
nūcios vbiq̃z mittit vt diaboli cultuz
euacuent. z christi cultū statuāt. Iuste
p̃o quia iustu est vt qđ comedere homi-
ne vincēs hoīem detinebat. a ieiunan-
te hoīe victus hominē ampli⁹ nō tene-
ret. Sapiēter autē dū ars diaboli de-
ludit arte christi. Ars diaboli fuit vt si
cūt acapiter rapit aūē. ita in desertum
raperet christū. vt si ibi ieiunās nō fa-
melceret absq̃z dubio deus esset. si autē
esuriret ipm vt primū hominē p cibū
deuinceret. Sed cognosca deus nō po-
tuit. qz esuriuit. nec vinci. qz eius tem-
peratōi nō cessit. Cū ergo eidē sacra fi-
dei p̃dicasset dixit regi qđ si baptizari
veller deū suū ligatū cathenis sibi oñ-
deret. **L** Sequēti igit die iuxta
regis palaciū dū pōtiffes idolo sacri-
ficarent cepit clamare demō ac dicere.
Cessate miseri sacrificare mihi ne pe-
iora me patiamī qđ cathenis igneis ab
angelis iesu christi quē iudei crucifixe-
rūt religatus sum putātes eū a morte
detineri. Ille autē ipam mortē que re-
gina nostra est capriuaquit. z ipm no-
stz p̃ncipē auctorē mortis vinculū ignei-
is vinxit. Statimq̃z omēs miserūt fu-
nes vt simulachrū euertērēt sed nō po-
tuerūt. Apl̃s autē demoni p̃cepit vt in-
de exiens idolū cōminueret. Qui statim
exiens oia idola tēpli p seipm confre-
git. Deinde fusa oratōe ab aplō omēs
infirmi p̃tinus curati sunt. Apl̃s autē
templū deo dedicauit. z demonē i de-
sertū abire p̃cepit. Tūc angel⁹ domi-
ni ibidē apparuit. z templū circūuolās
in q̃rtuor angulos signū crucis digito
suo sculpsit dicēs. Hec dicit dñs. Si-
cut vos oēs ab infirmitate ṽra mūda-
ui. ita z templū h ab omī sordē mūda

De sancto Bartholomeo

hīc z habitatore eius. quē aplūs in de
ferrū locū ire pcepit. Prius tū eum vo
bis ostendā quē vidētes ne timeatis.
sed quale signū in lapidibz his sculpsi
tale in vīs frontibz impmatis Tunc
ostendit eis ethiopem nigriorem fuli/
gine facie acuta. barba plīxa. crinibus
vsqz ad pedes p̄tēsis oculis igneis vt
ferrū ignitū scintillas emitteribz. flā/
mas sulphureas ex ore z oculis spirātes
cathenis igneis vinctū retro manibz.
et dixit ei āgel⁹. Quoniā iussione apo
stoli audisti z de tēplo exiēs oīa idola
cōfregisti solūā te vt vadas in talē lo
cum vbi nullus homo moratur. et sis
ibidem vsqz ad diem iudicij. Ille au/
tem solutus cum magno strepitu z v/
lulatu disparuit. Angelus autem do
mini in celum cūctis videntibz euola/
uit. Tūc rex cū vxore z filijs oīqz po/
pulo baptizat⁹ est. z relicto regno apli
discipul⁹ ē effect⁹. Tūc oēs tē
ploz pōtificēs cōgregati ad astragem
regre frem ei⁹ cōuenerūt. z de deoz su
ozū amissioe z tēpli subuersioe et regis
p artē magicā deceptōne contra aplin
sunt cōquesti. Astragel igit rex idigna
tus mille viros armatos ad capiendū
aplin destinauit. Qui cū adduct⁹ fuis
set corā eo dixit ei rex. Tu ne es ille q
eueristi frem meū. Cui apls. Ego il/
lū nō eueri sed cōuerci. Cui rex. Sic
tu fecisti fratrē meū deū suū relinque/
re z tuo credere. sic z ego te faciā deum
tuū relinqre z dō meo sacrificare. Cui
apls. Ego deū quē colebat frater tu⁹
ligauī. et ligatū oñdi. et vt simulachrū
frangeret coegi. si sic poteris facere dō
meo. poteris me ad simulachrū puo/
care. Sin autē ego deos tuos cōminu
am z tu crede deo meo. Nec illo dicē
te nunciat regi q de⁹ suus baldach ce
cidisset. z p̄minut⁹ fuisset. Qd rex au/
diens purpurā scidit. qua indut⁹ erat.
et aplin fustibz cedi iussit. z cesuz viuū
excoziari mādauit. Xpiāni aut corpus
eius tulerūt. et honorifice sepelierunt.
Rex autē astrages z tēploz pōtifices

a demōibz arrepti mortui sūt Rex at po
lemius i ep̄m ordiā. z. xx. annis offici
um ep̄atus laudabilis implens plen⁹
virtutibz in pace q̄euit De genere sue
passiois diuersa est opinio. Nā btūs
Dorothe⁹ dicit q crucifixus ē. At enī
sic Bartholome⁹ indis p̄dicauit q et
euāgelū fin Mattheū in ppria eozuz
lingua eis tradidit. Dormiuit i alba/
na ciuitate magne armentis crucifixus
deorsum caput habēs. Btūs aut the
odor⁹ dicit q fuit excoziatus. In mul
tis aut libris legit q tm̄ fuit decollat⁹
Nec aut cōrarietas taliter solui pōt.
vt dicat q primo celus. deinde crucifi
xus fuit. deinde ante qz ibidē moreret⁹
de cruce fuit deposit⁹. z ob maiore cru
ciatū fuit excoziat⁹. postreō capite trū/
catus. Anno dñi. cccxxj. sara/
ceni siciliā inuadētes liparitanā insu/
lā vbi corpus sc̄i bartholomei q̄esce/
bat vastauerūt. ac eius sepulchz con/
fringentes ossa eius disperserūt. Nam
ad hanc insulā corpus eius taliter de
india aduenisse phibet. Cum enī pa/
gani ppter signoz frequentā viderēt
corpus eius plurimū venerari. indig/
nati in loculo plūbeo positū in mare p
cipitauerūt. Quod diuino nutu ad in
sulam predictā deuenit. Cum igit sa/
raceni eius ossa dispersissent: illis recedē
tibus apparuit apls cuidā monacho
dicēs. Surge z collige ossa mea q dis/
p̄sa sunt. Cui ille. Qua ratioe ossa tua
colligere aut aliquē tibi honorē exhi/
bere debemus cū nos deleri p̄miseris
nec auxiliū nobis impēderis. Cui ille
Per multū t̄pis meis meritis dñs po
pulo huic peccat⁹. Sed eoz peccat⁹ ni
mis inualecētibz z vsqz ad celū clamā
tibus iam p eis nō potui veniā ob/
tinere. Sed cū monachus sibi diceret
quō inf tot alioz ossa sua qñqz inueni
re possz ait. Nocte ad ea colligēda ibis
z ea q vt ignē splēdētia viderz p̄tin⁹ h
leuab. Qui oīa vt dixerat inueniens:
apli ossa leuauit. et sup quandā nauē.
conscendēs beneuētū q est metropo/

De sancto Bartholomeo

lis apulie ea transtulit. Nunc autem dicitur quod sunt rome. licet beneuentani se ad huc corpus illud habere affirmet. Cum quedam mulier vas plenum oleo attulisset ut in lampade beati bartholomei poneret. quandoque vas super lampadem inclarent nil ex eo exire valebat. cum tamen digitos in vas mitterent et oleum liquidum omnino palparent. Tunc quidam exclamauit. Puto quod apostolo acceptum non est ut hoc oleum in suam lampadem infunderet. Quapropter in aliam lampadem infuderunt. et primum oleum emanauit. **S** Cum imperator fridericus beneuentum destrueret. et omnes ecclesias que ibidem erant dirui mandasset. ciuitatem totam ad alium locum transferri intendens vir quidam quidam viros albatos et fulgures iuuenit. qui adiuuante loco et in se aliam tractare videbantur. Qui cum vehementer admirans quod non essent intro gressi unum eorum respondit. Iste est bartholomeus apostolus cum ceteris sanctis quod in hac urbe ecclesie habebantur. Qui insimul conuenerunt ut inter se inquirerent et tractaret quod pena esset ille plectendus quod eos de habitaculo suis eiecit. Etiam iter eos inuolabilis sententia est firmatum ut ille sine mora ad iudicium dei accedat. de his omnibus in eius iudicio resurus. Post modicum tempus dicitur imperator miserabiliter vitam finiuit. Legitur in quodam libro de miraculis sancto. quod quidam magister festum sancti bartholomei omni anno soleniter celebrabat. Cui predicanti diabolus in specie cuiusdam puelle admodum speciose apparuit quam iniectis in eam oculis ad prandium inuitauit. Qui dum in mensa consisteret illa in amore suum multum eum allucere nitebatur. beatus bartholomeus in specie peregrini per foras affuit. et ut amore sancti bartholomei intro ducere obnoxius flagitauit. Qua dissuadente panis ei mittitur sed ille hunc accipere recusauit. Rogauit tamen magistrum per nuntium ut sibi diceret. quid magis in homine proprium esse putaret. Cui cum ille diceret risibile. puella respondit. imo peccatum cum quo homo concipit nascitur atque ui-

uit. Cui bartholomeus respondit. quod ille bene intulit sed mulier perfundit. indagauit. Secundo dicitur peregrinus magister misit ut sibi diceret quod locus unum pedis esset ubi deus in terra maiora miracula ostendisset. Cui cum ille diceret. locum crucis in quo deus mirabilia operatus est. Illa ait. Imo caput hominis in quo quod si minor mundus existit. Utroque sententiam apostolus approbauit. Tercio inquisiuit quanta distantia esset a summo celi usque ad profundum inferni. Cui cum magister se nescire diceret. illa ait. Vado video quod precipitor. Sed ego hoc noui quod si alitero ad alterum decidit. et oportet quod hoc tibi ostendat. Tunc diabolus cum magno eiulatu se in abyssum precipitauit. Et dum quererent peregrinum minime inuenerunt. Simile fere legit de beato andrea. **B** Beatus autem Ambrosius in prefatione quam fecit de illo apostolo eius legendam ab breuians. ita dicit. Discipulis christe tuus unica diuinitate predicantibus trinitatem tuam modo mirabiliter dignatus es ostendere maiestatem. Inter quos beatissimus bartholomeus magna virtutum propterea colendum benigna tui prospectio ad populum direxit longinquum. quem licet penitus humana conuersatione remotum. tibi tamen predicationis augmento meruisti consignare vicinum. **Q**uantis precibus apostolum mirabile celebrandum cui dum ad seminandum fidem primorum corda non sufficeret populorum alaris quasi vestigijs extremos terrarum fines penetravit indorum. Cum languentium innumera caterua templum ingressus demoniacum effecit ilico ut nullum cultorum demones preberet responsum. **Q**uam mira virtutum tui ipsius insignia dum humana voce per bosanem contra se aduersarium solo iussu laceratis diuissime viris reddidit mutum. Regina diabolica contagione lunaticam liberauit. puellamque solutis nexibus per se representauit sanctissimam. **Q**uam sublime sanctitatis eius miraculum dum antiquum humani generis inimicum suum fecit in nihilum redigere simulachrum.

De sancto Bartholomeo

Quod digne exercitui numerad^o celesti
cui⁹ vt miracul^o fidei comodaret certis-
sim^o angelus apparuit supna delap-
sus ab aula. Is igit cathenatu⁹ demo-
ne cunctis ostentis deformē. salutiferaz
saxo dñicā imp^osserat crucē. Rex regia
q⁹ sil⁹ baptizāt cū gente vrbū⁹ q⁹. xij. ac
cole te deū p^oem corpe sequit⁹ z mēte.
Ad extremū p^oo tēplo⁹ delatu⁹ pōnti-
cū neophici polemū frāt tyrā⁹ brū
aplm oimode i fide cōstantē. cesū atq⁹
excoriatū acerrimā fecit suscipe mortē
Qui tātē mort⁹ virilit⁹ p^oferēdo disci-
mē gliosi certamis ad celeste gaudiū
reporauit triūphū. Hucusq⁹ Amb.

Brūis at Theodor⁹ abbas et do-
ctor p^ocipu⁹ de h⁹ ap^olo inf cetera sic ait.
Ap^ols dei bartholome⁹ p^omū in lica-
niā p^odicauit. postmodū i india. ad vl-
timū in albana vrbe. s. maior⁹ arme-
nie. vbi p^omo exco^oriat⁹ tādē capite ple-
rus ibidē sepultus ē. Qui dū ad p^odi-
cādum mitteret⁹ a dño vt opinor audi-
uit. Glade discipule me⁹ ad p^odicādū.
exi ad pugndū. capax esto p^oclo⁹. ego
paternū op⁹ p^osumau⁹ p^omus testis fa-
ctus. Vt q⁹ necessariū ē i ple. Imita-
re m^og⁹ m⁹ tuū. emulare dñi m⁹ tuū. Sā-
guinē sanguib⁹ pone. carnē carnib⁹ tra-
de. q⁹ p^o te passus sustinui patere. Ar-
ma sint tibi benignitas i sudorib⁹. mā-
suerudo inf maleficos. paciētia in his
q⁹ perimūt. Nō refutauit ap^ols s⁹ vt fa-
mulus fidel⁹ dñico acq⁹escēs p^ocepto p^o
git gaudēs tanq⁹ lux mūdū tenebro-
sos illuminaret. tāq⁹ sal terre vt gentes
insipidas saliret. tāq⁹ agricola vt spū-
alē agriculturā p^oficeret. Petr⁹ q⁹ apo-
stol⁹ docet natōes. s⁹ bartholome⁹ cō-
seq⁹nter paria iuestigat. Petrus op⁹
p^odigia magna. s⁹ bartholome⁹ facit
mirabilia valida. Petr⁹ capite deo: sū
crucifig⁹. bartholome⁹ postq⁹ viu⁹ ex-
co^oriatus ē capite plectit⁹. Ad q⁹ valet
petrus capescēda mysteria. ad cor bar-
tholome⁹. sufficit penetrāda q⁹lit fecū
dat eccliam eq⁹ lace habuit z cetera di-
uina carismata. Hic ex diuio duode-

nario nūero medius ex vtraq⁹ p^ote so-
nū diuine sermocinatōis dat sic in cy-
thara armoniā. Dēs ap^oli vniuersita-
tē sibi dispartietes p^otores regis regū
p^ostituti sunt. Huic aut⁹ est fors z por-
tio armenie locus q⁹ ē ab ciulath vsq⁹
ad gabaoth distributa. Igit⁹ vide euz
ligue aratro rōnabilia rura sulcantes.
fidei p^obū in p^ofundo cordis reconden-
tē. paradisos z vineas dñi plantātē. sin-
gulis passionū remedia medicinaliter
inferentē. spinas inutiles euellentē. sil-
uas ipietat⁹ secare. sepes dogmaticas
circūponere. Sed q⁹les mercedes cre-
atorū obtulerūt. Vtriq⁹ p^o honore iho-
norantiā. p^o bñdictiōe maledictiōe. p^o
munerib⁹ penas. p^o redēscibili vira a/
marissimā mortē. Nā postq⁹ intolera-
bilis tormēta subiit ab eis deco^oriat⁹ i
morē follis fuit. Nec postq⁹ migrauit
ab h⁹ mūdo neglexit occisores. s⁹ inui-
tabat miracul⁹ p^oditos. z p^odigis ad-
mittebat aduersos. sed bestiale mentē
nil erat q⁹ cōpesceret. nil q⁹ a malo re-
traheret. Quid de cetero faciūt. Insa-
niūt i ill⁹ sac⁹ corpus. Respuūt egro-
ti medentē. ozbari manuducētē. ceci-
ducorē. naufragi gubnatorē. mortu⁹
viuificatorē. Et hoc quō. Projiciunt
nāq⁹ in pelag⁹ corpus sanctū. **H**
Dora est igit cū impetu de regiōib⁹
armenie arca cū q⁹tuor alio⁹z marty⁹z
arcis q⁹ sil⁹ dū signa oparent cū ea fue-
rāt in mare. p^oiecte. z p^o tantū spacium
maris q⁹tuor his p^ocedētib⁹ z tanq⁹ mī-
stris obsequiū q⁹amodo ap^olo faciēt⁹
bus. venerūt in ptes sicilie in isulā q⁹
liparis nūcupat⁹. sicut ep^o hostiēsi qui
tūc p^osens erat reuelatū fuit. Vēit ad
paupculā thesaur⁹ ditissim⁹. Vēit ad
ignobilē p^octiosissima margarita. Vē-
nit ad mestā. splēdidissimū luminare
Alijs igit q⁹tuor ad diuersas frās eū-
tib⁹ sanctū ap^olm in dicta insula reliq⁹
rūt. Etenī p^odictos q⁹tuor martyres
ap^ols relinq⁹s retro: sum vnū. s. pap⁹
nū in ciuitatē sicilie milas. aliū p^oo lu-
cianū noie in essinā trāsmisit. reliquos

De sancto Augustino

Ad duos in calabritide terram direxit. gregoriū qdē in ciuitatē calumnā. achariū aut in ciuitatē q̄ chale vocat. qui vsq̄ hodie suffragiis suis splendent. Susceptus ē igit cū multis hymnis laudibz et candelis templū sibi magnifice fabricat. Vnde aut vulcan⁹ in sule contigu⁹ cū habitatoribz eet no ciuus eo q̄ ignem emittebat. q̄si p̄ sta dia septē se inuisibilē elongauit circa mare suspēsus. ita vt vsq̄ hodie appareat videntibz q̄si figuratio fugientis ignis. Nūc igit aue o brē brōz ter brē bartholomee q̄ es diuie lucis splēdor. sancte ecclie piscator. rōnabiliū pisciū periture capture. dulcis fruct⁹ viuide palmitis. vulnerator diaboli mūdus suo latrociniū vulnerantis. Gaudeas sol orbis terre cūcta illuminās. os dei lingua ignita sapiētia. p̄mens. fons iugiter sanitates emanans. q̄ mare meabilibz gressibz scriuisti. q̄ terrā purā pureā tuo cruore fecisti. q̄ ad celos cōmeasti vbi i medio diuie aciei refulges in splēdore imarcessibil glorie splēdes in exultatōe iocūditatis isatiabil gau des. Hec Theodorus

Legenda q̄ix
De sancto Augustino

Augustinus hoc no men sortitus est vel prop̄ excellentiā dignitatē. vt p̄pter feruorē dilectōis. vt p̄pter ethimologiā nois. Prop̄ excellētiā dignitatē. qm̄ sicut impator augustinus p̄cellebat oēs reges. sic iste excel lit oēs doctores fm̄ q̄ dicit Remigi⁹. Vñ alij doctores p̄pant stell. Dan. xij Qui ad iusticiā erudiūt mltos q̄si stel le zc. Hic aut p̄parat soli sicut pr̄z in eplā q̄ de eo cantat. Quasi sol refulget sic ipe refulsit in tēplo dei. Scdo p̄pter feruorē dilectōis. qm̄ sicut mēsis augustinus valde feruet estu caloris. sic ipe valde incaluit igne diuini amoris. Vñ ipe in lib. cōfess. d se sic dicit. Sagitta ugras tu cor meū charitate tuatē. Itē

ibidē. Aliqñ intromittis me i affectū multū inuistatū introitus nescio ad quā dulcedinē. que si p̄ficiat in me nescio qd erit si vita eterna nō erit. Ter cio p̄pter ethimologiā nois. Dicit ei Augustin⁹ ab augeo z astin qd est ciuitas. et ana qd est sursum. Inde Augustin⁹ quasi augēs signā ciuitatem. Unde de eo cantat. Qui p̄ualuit a mltiplicare ciuitatē zc. De q̄ ciuitate ipe dicit in libro. x. de ciui. dei. Inest ciuitati dei z origo z informatō z beatitudo. Vñ si q̄rat vnde sit. de cā condidit. Si vnde sapiēs. a deo illuminatur. Si vñ felix. deo fruit. Subsistēs mōdificat. cōtemplās illustrat. inherens iocundat. Videt z amat. In eternitate dei viger. In p̄tate dei lucet. In bonitate dei gaudet. Vel vt dicit in glosario. Aug⁹ dicit magnific⁹. felix. p̄clar⁹. Fuit enī magnificus i vita. p̄clarus in doctrina. felix in glia. Eius vitā compilaui possidoni calamētis epus vt dicit Lassiador⁹ i libro d viri illustribz

Augustinus doctor
egregi⁹ in puincia affricana ciuitate carthaginēsi or⁹. ex ho

nestis valde pentibz. f. patre patricio. matre monica genit⁹. in liberalibz artibz sufficēter edoctus fuit. adeo vt sūmus philosoph⁹ z rhetor luculentissim⁹ mus habere. Nā libros aristotel et omnes libros liberaliū artū q̄cūqz legere potuit p̄ se didicit z intellexit. sic ipe in lib. p̄fessionū testat dicens. Vñ libros artū q̄s liberales vocāt tūc ne q̄ssim⁹ malaz cupiditatū seru⁹ p̄ me metipm̄ legi. z intellexi q̄cūqz legere potui. Itē in eodē. Quicquid ē de arte loq̄ndi et discerēdi. q̄cūqz est de diuisionibz figuraz. z de musicis. z d numeris. sine magna difficultate nullo hominū tradēte intellexi. Scis tu domine deus me⁹ qz celeritas intelligendi z discēdi acumen donū tuū ē. Sed nō inde sacrificabā tibi Vlerū qz scientia sine charitate nō edificat sz inflat. i. errore manicheoz qui. christū fācistū

De sancto Augustino

cum fuisse affirmant et carnis resurre-
ctione negant incidit. et in eo per annos
noue dum adhuc adolescens esset perma-
nit. Ad has etiam nugae adductus est
ut arboris fici plorare diceret. cum ab ea
folium vel ficus tolleret. Cum igitur esset an-
no. xix. et quendam librum cuiusdam philo-
sophi. scilicet ciceronis in quo ueritas mu-
di contemnenda. et philosophia appe-
tenda docebat plegeret. ex hoc quidam
liber plurimum placuit. sed quia nomen iesu
christi quod a matre imbiberat ibi non
erat dolere cepit. Mater pro eius pro
eo plurimum flebat. et ipsum ad unitatem
fidei reducere satagebat. Quadam igitur
vice ut legi in libro. iij. confessionum vi-
dit se stare in quadam linea lignea licet
triste. et quidam iuuenis ei astitit. et cas-
tante tristitie requieuit. Que cum diceret
Perditorem filij mei deploro. Ille rui-
dit. Esto secuta quia ubi tu ibi ille. Et ec-
ce continuo filium suum iuxta se stare vidit.
Hoc cum Augustino retulisset ille ait.
Falleris mater falleris nec sic tibi di-
ctum est. Sed ubi ego ibi tu. Contra illa
dicebat. Non fili mihi dictum est ubi ille
ibi tu. sed ubi tu ibi ille. Rogabat igitur
sedula mater quid importuna quendam episcopum
sicut in eodem libro confessionum Augusti-
nus testatur. ut pro filio suo intercedere di-
gnaretur. Qui tanta quodammodo impo-
tunitate deuictus prophetica voce respon-
dit. Uade secuta quia impossibile est ut fi-
lius tantarum lachrymarum peat. Tunc
autem apud carthaginem multis annis rhe-
torica docuisset occulte matre nescien-
te romana venit. et ibidem multos discipu-
los congregauit. Cum enim mater usque ad
portum eum secuta fuisset ut aut eum retra-
heret. aut secum iret. ipse eam decipiens
nocte latenter recessit. Quod illa mane con-
siderans aures dei clamoribus implebat
Quolibet autem die mane et vespere ad
ecclesiam ibat et pro filio orabat. His
temporibus mediolanensem a symacho pro-
fecto romanorum perierunt sibi doctores
in rhetorica destituti. Presulabat tunc
ibi vir dei Ambrosius. Et ad preses me

diolanensem illum mittit Augustinus.
Mater autem eius desecere non valens cum
multa difficultate ad eum venit. et ipse
iam nec vere manicheum nec vere catho-
licum repperit. Cepit autem Augustinus
beato Ambrosio adherere. et eius predi-
cationes frequenter audire. Erat autem val-
de in predicatione suspensus ne quod contra
ipsam manicheorum heresim vel per ipsam di-
ceret. Quadam enim vice contra illum errorem
ambrosius diutius disputauit. et ipsum
apertis rationibus et autoritatibus profuturum.
ita ut error ille a corde augustini peni-
tus pelleretur. **B** Quid autem post
hoc sibi contigerit ipse in libro confessionum
narrat dicens. Cum te primum cognoui re-
uerberasti infirmitate aspectus mei. rati-
dians in me vehementer. Et contremui
amore et horrore. et inueni me longe esse
a te in regione difficultudinis tamquam au-
dire vocem tuam de excelsis. Librum suum gran-
dium cresce et manducabis me. Nec tu
me mutabis in te sicut cibum carnis tue.
sed tu mutaberis in me. Cum autem sic ibi
idem refert via christi sibi placeret. sed per
istam angustiam adhuc ire piger inmisit do-
minus in mentem eius ut ad simplicianum
in quo lucebat lux diuina sed gratia perge-
ret. ut sibi actus suos secum conferenti
preferret quis esset aptus modus uiuen-
di ad ambulandum in via dei in quo alius
sic alius sic ibat. Displicebat autem ei
quicquid agebat in seculo per dulcedinem dei et
decore domus eius quam dilexit. Sim-
plicianus autem cepit eum hortari ipse
quia cepit seipsum hortari et dicere. Quot
pueri et puellae intra ecclesiam deo uiuunt
et tu non poteris quod isti et iste. An vero
isti et iste in seipso possunt et non in deo
suo. Quid in te stas et non stas. pro-
pice te in eum et excipiet te et saluabit
te. Inter horum colloquia memoria
victorini in medium venit. Unde exhibi-
laratus Simplicianus narrat qualiter
idem adhuc gentilis ob sui sapientiarum
rome quod maximum tunc erat statu-
tuam in foro meruisset et qualiter se se-
pius christianum dicebat. Cui cura

De sancto Augustino

simplicianus diceret. nō credo nisi te i
ecclia videro Ille iocādo dicebat. Nū
qd parietes faciūt hoīem christianū.
Eadē cū ad eccliam venisset. et ei tan
q̄ verecūdo occulte liber vbi erat sym
bolū fidei ad legendū et p̄nūciādū
vt tūc moris erat dat⁹ fuisset. ille in al
tū ascendit ⁊ alta voce p̄nūciavit: mi
rāte roma gaudete ecclia. Dēs at̄ sub
te p̄strepuerūt. victorin⁹ victorin⁹. ci
to sonuerūt ⁊ cito siluerūt. Tūc etiam
ab affrica qdā amic⁹ augustini nomie
pontian⁹ supuenit ⁊ vitā ⁊ miracula
ill⁹ magni anthoni⁹ q̄ nup̄ i egypto
sub cōstantino impatore defunc⁹ fue
rat recitauit. Hor⁹ exēplis augustin⁹
vehemēter exarsit. ita q̄ sociū suū alipi
um tā vultu q̄ mēte turbat⁹ inuasit. ⁊
fortit exclaimauit. Quid patimur. qd
audim⁹. surgūt indocti ⁊ celū rapiūt.
⁊ nos cū doctrinis nr̄is in infernū de
mergimur. An q̄ p̄cesserūt pudet seq̄
⁊ nō pudet nec salte seq̄. Et accurrēs i
quendā ortū sub qdā ficu se picat vt
in eodē libro p̄fessionū p̄mōrat. et a
marissime flēs lamētābiles voces da
bat dicēs. Quādiū q̄dū eras ⁊ eras
sine modo sine paululū. Nō nō ha
bebat modū ⁊ sine paululū p̄dibat in
longinquū. De hac sui tarditate plu
rimū p̄q̄rebat: sic postmodū i eodez li
bro scripsit. Heu mihi q̄ excelsus es
in excelsis. ⁊ q̄ p̄fund⁹ i p̄fundis ⁊ nus
q̄ recedis ⁊ vix redim⁹ ad te. Age do
mine ⁊ fac ⁊ exalta ⁊ reuoca nos. Acce
de ⁊ rape ⁊ fragra ⁊ dulcesce. Impedi
mētis oib⁹ sicut imēbā expediri quēad
modū ipediri timēdū ē. Sero te ama
ui pulchritudo tā antiq̄ ⁊ tā noua se
ro te amauī. Intus eras ⁊ ego foris. ⁊
ibi te q̄rebā. ⁊ in ista formosa q̄ fecisti
deformis irruebā. Decū eras ⁊ tecū
nōn erā. Vocasti ⁊ clamasti ⁊ rupisti
surditatē meā. Coruscasti ⁊ splēdisti.
⁊ fugasti cecitatē meā. fragraisti et du
xisti sp̄m meū ⁊ anbelo tibi. Sustauī
⁊ esurio ⁊ sitio te. Tetigisti me ⁊ exar
si in pacē tuā. Tū aut̄ amarissime fle

ret audiuit vocē dicentē sibi. tolle legē
tolle legē. Aperuitq̄ statī codicē aplī
cū ⁊ p̄iectis oculis ad p̄mū caplm̄ le
git. Induimī dñm iesum xpm. ⁊ statī
oēs ab eo dubietat⁹ tenebre diffugerūt
Interim aut̄ tā vehemētissimo
dētū dolore torq̄ri cepit vt fere sic ipe
ait ad credendū opinionē corneli⁹ phi
luceret. q̄ sūmū bonū aīe in sapiētia.
sūmū s̄o bonū corpis i nullū sentiēdo
dolore posuerat. Tā vehemēs aut̄ ille
dolor fuit q̄ etiā loq̄lā amissit Quocir
ca vt in lib. p̄f. refert. in tabul cereis
scripsit vt oēs p̄ eo orarēt vt dolorem
illū dñs mitigaret. Ip̄e igit̄ cū ⁊ alijs
genua flexit. ⁊ subito sanū se sensit
Insinuauit q̄ p̄ lras sc̄to viro ambro
sio suū votū vt moneret qd sibi de li
bris sc̄tis legēdū eēt q̄ aptior fieret fi
dei xp̄iane. At ip̄e iussit Etaiā p̄phaz.
eo q̄ euāgelij ⁊ vocatōis gentiū p̄nū
ciator aptior videat̄. Cui⁹ p̄cipium
cū aug⁹ nō intelligeret. totū aliū tale
esse arbitras distulit vt illd̄ relegeret.
cū i scripturis sc̄tis magis exercitatus
esset. Adueniēte s̄o pascali tpe au
gustin⁹ cū esset annoz. xxx. cū filio suo
adeodato puero valde igenioso quem
augustin⁹ in sua adolescētia dum ad
huc gentil⁹ ⁊ p̄bs esset genuerat. necnō
et cū alipio amico suo meritis m̄ris ⁊ p̄
dicatōe ambrosij sac̄ū baptisma sū
scepit. Tūc sicut fert̄ Amb. Te dñm
laudamus inq̄t. ⁊ Aug⁹ te dñm con
fitemur r̄ndit. Et sic tūc ip̄i duo hunc
hymnū alternatim cōposuerūt. ⁊ vsq̄
in finē decātauerūt. Sicut etiā testat̄
honor⁹ in libro suo q̄ d̄r speculum ec
clesie. In aliqb⁹ aut̄ libris antiq̄s titū
lus tal̄ p̄ponit. Canticū ab ambrosio
⁊ augustino cōpilatū. Proin⁹ aut̄ i fi
de catholica mirabil⁹ p̄firmat̄. sp̄m
omnē quē habebat in seculo dereliquit. et
sc̄ol̄ q̄s regebat abrenūciavit. Quā
ta aut̄ dulcedine diuini amoris extūe
frueret ip̄e hoc in lib. p̄f. ap̄it dicēs.
Sagittaueras tu cor meū ⁊ charitatē
tua ⁊ gestabā s̄ba tua trāsfixa i viscerē

De sancto augustino

ribus meis. et exempla suorum tuorum quos de
nigris lucidos et de mortuis vivos fe-
ceras congesta in sinum cogitationis mee
videbant et presumebant graue corporis et
ascendit a conualle plorationis et caritatis
canticum graduum dederas sagittas acu-
tas et carbones vastatores: nec satia-
bar in illis diebus dulcedine mirabili con-
siderare altitudinem diuini consilij: super sa-
lutem generis humani. Quam fleui in hym-
nis et canticis tuis: suauiter sonantem ecclesie
vocalibus compositis acriter voces ille influe-
bant auribus meis: et eliquabat precibus tua in
cor meum. et currebant lachryme et bene-
mibi erat cum eis. Tunc enim in ecclesia me-
diolanensi hec canticum instituta sunt. Et
clamabam clamore alto cordis mei. **D**
omine in pace. **D** in idipsum. **D** qui dixit dormiam
et requiescam et somnum capiam. Tu es enim in
idipsum qui non mutaris: et in te reges obli-
uiscuntur laborum omnium. Tegebatur totum
psalmum illud et ardebat qui fuerat latrator
amarus et cecus aduersus litteras domini mel-
le celi melleas et de lumine tuo lumine-
sas: et super scripturas hominum tabescebam.
Christe iesu adiutor meus quod suauiter mihi
subito est factum carere suauitatibus nuga-
rum mearum et quas amittere metus fuerat
iam dimittere gaudium erat. Ejiciebas
enim eas a me vera tua et summa suauitas.
Ejiciebas et irabas: per eis omni volu-
ptate dulcor: sed non carni et sanguini:
omni luce clariores: omni secreto interior.
omni honore sublimior: sed non sublimi-
bus in se. **D** Post hoc assumptus Ne-
brodion et Enodion et marre ad affricam
remeabat. Sed cum essent apud hostia-
tiberina pia mater eius defuncta est. Post
cuius mortem reuersus est augustinus ad
agros proprios. ubi cum his qui sibi adhe-
rebant ieiunijs et orationibus deo vacabat. li-
bros scribebat. et indoctos docebat.
Fama autem eius ubique diffundebatur. et in
omnibus libris suis et actibus admirabilis
habebatur. Refugiebat autem ad aliquam ci-
uitatem accedere quod episcopus careret: ne ipsum
in predicto officio impediri contingeret.
Eodem tempore apud yponensem erat quidam

vir magnarum operum. qui augustino misit quod
si ad eum accederet: et prebui ex ore suo au-
dieret seculo renunciare posset. **Q**uod au-
gustinus ubi conperit illum peritus iuit.
Audientes autem valerius yponensis episcopus fa-
mam eius ipsum plurimum renitente in ec-
clesia sua presbyterum ordinauit. nonnullis
quidem lacrimas suas superbe interpretan-
tibus: et tamquam eum consolantibus et dicentibus. quod et
locus presbyterij licet ipse maiori dignus
esset a propinquaret tamen episcopatus.
Qui statim monasterium clericorum insti-
tuit. et cepit viuere secundum regulam a sanctis
apostolis constitutam. De cuius monasterio
fere decem episcopi sunt electi. Et quod predictus
episcopus erat grecus et minus in latina lin-
gua et litteris doctus: augustino preterea tri-
buit. ut per morem orientalis ecclesie coram se
in ecclesia predicaret. **U**bi cum multi episcopi
derogaret ille de hoc non curabat. dum
modo per eum fieret quod per se fieri non vale-
bat. **E**o tempore fortunatum presbyterum ma-
nicheum et alios hereticos precipue rebat/
prizatores donatistas et manicheos
percussit abstulit et perstravit. **E**cepit autem
valerius formidare ne sibi augustinus
colleret. et ab alia ciuitate in episcopum perferret
Nam sibi aliquando ablatus fuisset nisi eum
ad locum secretum transmittere curasset. ita
ut inuenire minime potuisset. **I**mpetra-
uit igitur ab archiepiscopo carthaginiensi ut
ipse cederet et augustinum yponensi ecclesie
in episcopum promoueret. **S**ed cum hoc augusti-
nus omnimode recusaret: compellus tamen
et coactus succubuit: et episcopatus curam sus-
cepit. **Q**uod in se fieri non debuisset ut
suo viuere episcopo ordinaret. postea et dixit
et scripsit. propter consilium vultus prohibitorum quam
postmodum ordinatus didicit. **N**ec quod
sibi factum esse voluit alijs fieri voluit.
Ubi etiam satagit ut in consilijs episcoporum con-
stitueret ut omnia statuta patrum ordinan-
dis deberet ab ordinantibus intimari.
Ipse autem de se dixisse postmodum legitur.
In nulla re mihi dominum sentio sic iratum
sic in hoc quod cum non essem dignus poni
ad remum posuit me ad amplustre in
apice regiminis ecclesie. **E**lestimeta eius

De sancto augustinio

z calciamta z ornamta alia nec nitida
nimiu. nec abiecta plurimu. Sz ex mo
derato z copereti hitu erat. Ipe em de
se dixisse legit. Fateor de piciosa veste
erubesco. z id cu dat mibi vedo ea. vt
qz vestis no pt ee cois pciu sit comune.
Vensa frugali z parca sp vsus est. et
inf olera z legumia ppter ifirmos et ho
spites pleruqz carnes heb at. In ipa at
mefa magis lectonez vl disputatoez qz
epulatoez diligebat. z p pestē detracti
onis i ea sic sepru heb at. Quisqz amat
dicts absentiu rodere vita. Hac mēsa
idigna nouerit esse sibi. Na z aliqui cu
qda sibi familiarissimi coepi ad detra
ctionē ligua laxasset. adeo dure eos re
darguit vt diceret q nisi desisteret aut
plius ipos deleteret. aut a mēsa fcederet
Quada vice cu qda suos familiares
ad pādū iuitasset. vn illoz curiosior
ceteris. coqna igressus ē. cuqz oia frigida
reppulz. fuerit ad augustinu interroga
uit qd ciboꝝ ipe pāsū ptfamilias p
parasset. Cui aug. Nequaqs talium
epulaz curiosus rñdit. Et ego vobiscu
nescio. **E** Tria a bto ambrosio se
didicisse ait. Primu ē q vxore cuiqz nū
qz pferet. Scdm q militare volentē ad
h nō cōmēdaret. Tertiu q ad cōuiuia
iuitat nō irer. Causa pmi ē. ne illi inf
se nō pueniāt z sibi maledicāt. Causa
scdi ē. ne militātes calūniā exerceāt z i
eū alij culpā refundāt. Causa tertij est
ne forte tēperātie modū pdat. Tāte
āt puritat z hūilitat sunt vt ipa etiaz
minima pctā q apd nos nlla vl min/
ma reputāt. i lib. pfect. pfitet z de his
corā deo hūilit se accuset. Nā ibidem
accusat se de eo q cu puer essz ludebat
ad pilā dū ad scolas ire deberet. Itē
de eo q nolebat legere vl addiscere ni/
si a parētibz vl ingro vigeret. Itē de
eo q fabulas poetaz sic fabulā Enē
cū adhuc essz puer libet legebat et di/
donē mortuū ppter amorē plorabat. Itē
de h q de cellario parentū vl mēsa ali
quid furabāt. vt puer ludētibz daret.
Itē de eo q in ludo pueroꝝ fraudulē

tas victorias exercebat. Item de eo q
pira d qda arboꝝe vicina vinee sue cū
adhuc essz anoz sedecim furatus fuit.

In eodez qz libro accusat se de ipsa
modica delectatōe quā aliqui in come
dēdo sentiebat dicens Sic me docuisti
vt quēadmodū medicamta sic alimta
sūptur accedā. Sz dū ad qetē satieta
tis ex indigētie molestia trāseo. in ipō
trāsitu insidiab at mibi laque? p cupie
ipe em trāsire? voluptas ē. z nō ē ali? q
trāseat. q trāfire cogit necessitas. Et
cū sal? sit causa edēdi z bibēdi adiūgit
se tāqz pedisseq piciolosa iocūditas et
pleruqz pīre conat vt ei? cā fiat qd sa/
lur? cā me facere vl dico vl volo. Ebie
tas lōge ē a me. misereber? ne appropi
qt mibi. Crapula at nōnūqz subrept
suo tuo. misereber? vt longe fiat a me.
Et qz ē dñe q nō aliqui rapiat aliquā
tulū extra metas necessitat. Quisqz
ille ē magn? pfecto ē. Magnificet no/
mē tuū. Ego nō sū. q hō peccator sum
Habeat etiaz se suspectū de olfactu
dicens. De illecebra odoꝝ nō satago ni
mis. cū absūt nō reqro. cū assūt nō re/
spuo. Parat? etiā eis sp carere ita m/
hi videor z forsitan falloz. Nemo ei se/
cur? esse debet in ista vita q rota tēpta
tio noiat. Vñ q fieri potuit ex deterio
ri melior. non fiat ex meliori deterior.
Itē d auditu pfitet dicens Volupta
tes aurii tenaci? me implicauerāt z sub
iugauerāt. sz resoluiisti et liberaisti me.
Cū mibi accidit vt me apli? cātus qz
res q canis moueat. penalit me pecca/
re pfitet. z tūc mallē nō audire cātan
tē. Accusat etiam se de visu. sic de eo q
aliqui nimis libetē vidit canē currētē
z de eo q p agrū casu trāsies venatōez
libetē pspexit. z de eo q domi existens
araneas muscas suis retibz capientes
nimis attēte pspexit. Ideo aut de his
corā dño pfitet vt ibidē dicit. qz aliqui
hec a bonis meditationibz auertūt et
orōes interrūpūt. Accusat etiā se de ap/
petitu laudis z motu inanis glie di/
cens. Qui laudari ab hoibz vult visu?

De sancto augustino

perate te. nō defendet ab homibz iudicāte te. nec eripiet dānāte te. Laudať hō pť aliqđ donū qđ dedit ei. et tñ pť gaudet se laudari qđ donū. Tēpra mur hīs tēpraťōibz qđ die sine cēsa tiōe qđ tūdana fornax nra ē hūana līn/ gua. Tētrāmē nollez vt vel augeret mibi gaudiū cuiuslibet boni mei iust/ fragatio oris alieni. Sz auget fateor nō solū sz vitupatio minuit. Cōtristoz at aliqñ laudibz meis cū ea laudat in me i qbz mibi ipe displiceo vť etiā bōa minora vť leuia pluz existimāt qđ ex/ stimāda sūt. **S** Hereticos vir iste scītus validissime p̄futatbat. ita vt ipsi int se publice p̄dicarēt p̄tīm nō cē int/ ficere augustinū. quē tāqz lupū occidē dū dicebāt. z ocaľōibz oia sua p̄tā a deo dimittēda asserebāt. Multas ab eis insidias p̄tulit. ita vt sibi aliq p̄gēti i vīa insidias ponerēt. sz dei puidētia itinerz errore seducit vt inuenire eum non possent. Cōpaupēz sp̄ memor erat. eisqz ex his qđ hēz poterat liberali ter exhibebat. Nā z d vallis dñic p̄t paupes z captiuos aliqñ iubebat frā gi z p̄sari z indigētibz dispēsari. Do/ mū vť agz siue villā nūqz emere volu/ it. Multas etiā hereditates sibi dimis sas respuic eo qđ mortuoz filijs vť p̄pi/ qđ potius ipa deberi dicebat. In his qđ q in ecclia possidebat intē amorē vť implicat nō erat. sz die ac nocte de se p̄turz z rebz diuis cogitabat. Fabul/ capz qđ nouaz nūqz studiū habuit. de/ uitas i eis implicatōez sui animi quē sp̄ libez hēz volebat ab omī molestia corpali vt libere vacare posset cōtinue meditationi z assidue lectioni. Nō tñ illa edificare volētes prohibebat nisi forte imoderate fieri p̄sperisset. Lau/ dabat qđ plurimū illos qbz moriendī desiderū inerat. z sup h̄ triū epōz exē pla septius recitabat. Ambrosius em cū in extremis essz z rogaret vt plōga tiōne vite sibi p̄cibz obtineret respōdit Nō sic vixi vt me pudeat int vos viue re. nec mori timeo qm bonū habem?

dñm Dd respōsum augustin? mirabi liter extollebat. addebat qđ d alio epō cui dū diceret cū ecclie multū necessa/ riū fore. z qđ ideo adhuc cū dñs libera ret ait. Si nūqz bene: si aliqñ: quare non modo. De alio qđ epō aiebat cl/ prianuz referre qđ cū infirmitate graui laboraret adhuc sibi sanitatez restitui exorabat. Cui iuuenis speciosus appa res cū indigētiōe ifremuit z ait Pati ti merz. exire nō vults. qđ faciam vobis.

Femiaz nullā vnqz. nec etiā germa nā. sororez. aut fratris sui filias. qđ deo p̄riter fūiebant secū habitare permī sit. Dicebat em qđ z si de sorore vel ne/ portibz nltā mali possz oziri suspitio. tñ qđ tales p̄sone sine alijs sibi necessarijs esse nō possent. z ad eas etiā alie adue rarent ex illis possent infirmiores aut hūanis tēpraťōibz cōmoueri. aut certe malis hominū suspitōibz ifamari. Nū qđ cū muliere sol? loqz volebat nisi secre tū aliqđ interessz. Cōsanguineis sic bñ fec nō vt diuitias haberent. sed vt aut nō aut minus egerēt. Raro. p aliq aut lris aut p̄bis intercedere volebat recolēs qndaz philosophū p̄replatiōe fame amicū nō mltā p̄stitisse. Et sepe dicebat. plerūqz potestas qđ p̄t p̄mit Cū aut id faciebat sic stilū tēperabat vt onerosus nō essz. sz meret vrbanita te dictaminis exaudiri. **B** Vole/ bat potius int ignotos qđ int amicos causas audire dicēs. qđ int illos pore/ rat libere iniquū cognoscere. z vnū ex his amicū esse factur? p qđ sez iusticia mediante sniam daret. Ex amicis p̄o esset vnū p̄diturus. sez p̄tra quē p̄fer/ ret sniam. A multis ecclesijs inuitaba tur. z ibi p̄bum dñi p̄dicabat. et mul/ tos ab errore p̄uertebat. Aliquando a p̄posito digressionē facere consueue/ rat in predicatione. z tunc dicebat de um hoc ad p̄fectum salutis alicui? oz dinasse. sic in qđam manicheoz nego ciatore patuit qđ i p̄dicatōe qđā angu/ stini vbi ipe digressionē facies p̄ hunc errorem predicauerat conuersus fuit.

De sancto augustino

Eo tpe dum gothi romā cepissent
ydolatre z infideles xpianis plurimū
insultabant. Propt̃ qđ augustinus li/
brū de ciuitate dei pposuit. i q̃ iustos
in hac vita debere pmi: ipios at floze/
re ostēdit. Vbi de duplici ciuitate. scz
hierusalē z babilone z eaz regibz agit
qz rex hierusalē xps: rex babilōis dia/
bolus Quas duas ciuitates vt ibidē
dicit duo amores sibi fabricat. qz ciui/
tatē diaboli pstruit amor sui. crescens
vsqz ad p̃ceptū dei. ciuitatē dei amor
dei crescens vsqz ad p̃ceptū sui. In
diebz aut eius āno scz dñi quadringē/
tesimo quadragesimo vuanalī toraz
affrice puinciā occupauerat vastantes
oia: nec parcētes sexui ordini vel etati
Post hoc at ad yponēsez ciuitatē pue/
nerūt. z ipaz manu valida obsederūt
Sub hac tribulatōe augustinus p̃ ce/
terz sue senectutis amarissimā z lugu/
brē duxit vitā. Fuerūtqz sibi lachryme
eius panes die ac nocte. cum alios vi/
deret occisos. alios effugatos. ecclias
sacerdotibz viduatas ciuitates cū ach/
colis dissipatas. Inf̃ tot tñ mala cu/
iusdā sapiētis snia se p̃solabat dicentis
Nō erit magnus magnū purās q̃ ca/
dūt ligna vl lapides z moriūt mortu/
les. Louocat̃ aut scribz dixit eis. Ecce
rogauī dñm vt aut nos ab his p̃culis
eruat. aut patientiā tribuat. aut me d̃
hac vita suscipiat. ne tot calamitates
videre cōpellat. Et ecce tertū qđ peri/
uit obrinuit. z tertio decio obsidionis
mense febriz laborās lecto decubuit.
Intelligēs at dissolutōez sui corpis i/
minere septē psalmos penitētiales si/
bi scribi fecit. ipsosqz in loco p̃ parietē
positos lecto decubās legebat. z vber/
tim ac iugiter lacrimas fundebat. Et
vt deo vacaret liberius z eius intētio
a nullo ipediri posset añ decē dies sui
exitus nullū ad se igredi p̃cepit. nisi cū
medicus ingrederet vel cū sibi refectio
portaret. **I** Quidā aut eger ad
eū venit. z vt sibi manū iponeret z ab
ifirmitate curaret ipm istāter rogauit

Cui augustinus rēdit. Quid est h̃ fili/
qđ loquerz. Putas q̃ si tale qđ facere
possem. mihi hoc ipm nō pferre. Ille
at instabat asserēs sibi in visione pce/
ptū esse vt ad eū accederet z sanitates
reciperet Vidēs aut fidē eius p ipso ora/
uit z sanitatē recepit. Energumīnos
multos curauit: z plura alia miracula
fecit. In libro vicesimosecūdo d̃ ci/
uitate dei duo miracula de se tanqz de
qđā alio refert dicēs. yponēsez q̃ndaz.
xginē scio. q̃ cū se oleo punxisset. z p il/
la orās psbyter lachrymas suas instil/
lauerat mox a demone fuisse sanatam
In eodē etiā libro sic ait. Scio etiam
epm semel p adolefcēte quē non vidit
orasse. illumqz ilico demonio caruisse.
Nullū at dubiū videt qn de se loquat̃
sz hūilitatē causa seipm noluit noīare
In eodē qz libro d̃ ciuitate dei sic ait.
q̃ cū qdam infirm⁹ incidi deberet. z d̃
eius morte ob incisionē plurimū time/
ret. z infirm⁹ multz lachrymis deū ex/
oraret. cū eo z p eo augustin⁹ orauit. z
sine incisiōe aliq̃ integrā sanitatē rece/
pit. Deniqz dissolutōe corpis ap/
propinquante hoc memoriale docuit.
nullū videlicet hoīez q̃ntūcūqz excellē/
tis meriti sine confessiōe z eucharistia
debere trāsire. Ad extremā aut horaz
venies mēbris oibz sui corpis incolu/
mis integro aspectu atqz auditu āno
etatz sue. lxxvij. ep̃at⁹ x̃o sui. xl. corā po/
sit̃ scribz z orātibz mīguit ad dñm. De
stamētū nullū fecit. qz vñ faceret pau/
per xpi nō habuit. Floruit circa ānos
dñi. cccc. **I** Itaqz augustinus sa/
piētie lumē pfulgidū ppugnaculū ve/
ritatē z fidei munimētū. oēs ecclie do/
ctores tā ingenio q̃ scia viciat. incōpa/
rabiliter flores tā exēplis p̃rutū q̃ as/
fluētia doctrinaz. Glā z brūs remigi/
us hieronymū z q̃sdā alios doctores
cōmemorās sic pcludit. Nos oēs do/
ctores augustinus ingenio et scia sua
viciat. Nā licet hieronym⁹. vi. milia vo/
lūmia origenis se legisse fateat. iste tñ
tanta sc̃p̃sit vt nō solū diebz ac noctibz

De sancto augustino

scribere libros et quod non possit sed nec legere quod deus occurrat. Volusianus autem cui augustinus epistolam scripsit sic de eo dicit. Legisti dei deest quicquid augustinus protigerit ignorare. Hieronimus quod quidam epistola scriberet augustinus ait. Duobus libellis tuis eruditissimis et omni eloquentie splendore fulgentibus respondere non potui. certe quicquid dici potuit et assumi ingenio et de scripturarum hauriri fontibus a te positum atque disertum est. Sed quod reuerentiam tuam parum patiaris me tui laudare ingenium. Hicero. etiam in libro. de doctoribus sic de eo scribit. Augustinus episcopus volens per motum cecumia quasi aquila. et ea que sunt in motum radicibus non considerans multa celorum spacia terrarumque sit et a quibus circumlucido firmo denunciat. Denique in quanta enim reuerentia de dilectione hieronimus habuit patet in epistolis quas eidem misit. In quibus una sic dicit. Domine sancto ac beatissimo patre augustino hieronimus. Quoniam quidem te per beatitudinem tuam eo quod decet honore venerat super te habitare in te dilecti dominum saluatorem. Sed nunc si fieri potest cumulo aliquid addimus et plenam. ut absque nois tui mercede ne una hora quod deus preterire patiamur. Idem et alia epistola ad eundem. Absit autem ut quicquid de libris beatitudinis tue attingere audeam. sufficere mihi mea prebare et alia non rape. Bre. quod epistola ad innocentium africe prefectum de eius libris sic ait. quod expositioes sancti iob vobis transmitti voluisti vestro studio pergaude. Sed si de licio cupitis pabulo saginari. beati augustinus patriote viri opuscula legite et ad comparationem illius similitudinis nostrum furem non queret. Idem quod in registro sic ait. Legisti quod beatus augustinus nec cum sorore sua habitare pensavit dices. Que cum sorore mea sunt. sorores mee non sunt. Doctrina viri cautela. magis nobis deus esse instructio. In preface quod abrosiana sic legit. Magnificentiam tuam in mortificatione augustini adoramus. tua in omnibus operante virtute. ut nulli promissis blandimento fallacius vir tuo ignitus spiritu vinceret. quod enim ita omni genere pietatis imbueras ut ipse tibi ara et sacrificium et sacerdos esset et te

plum. Beatus igitur prosper in tertio libro de vita et contemplatione sic de eo dicit. Sanctus augustinus episcopus acer ingenio. suavis eloquio seculari litterature peritus. in ecclesiasticis laboribus operosus. in quotidianis disputationibus clarus. in omni sua actione compositus. in questionibus solutis acutus in vincendis hereticis circumspectus. in expositione fidei nostre catholicus. in explanatione sanctorum canonum cautus. Bernardus quod sic de eo scribit. Augustinus habet validissimum malleum hereticorum.

R Post haec cum barbara gens terram illam occupasset et sancta loca prophanaret. fideles corpus augustini ceperunt et ipsum in sardiniam transtulerunt. Transactis autem ab eius obitu annis ducentis octuaginta circa annos domini. dccc. lxxij. liprandus deuotus logobardorum rex audiens sardiniam a saracenis depopularatam. solennes illuc nuncios misit ut doctoris sancti reliquias papam deferret. Qui magno precio dato corpus sancti augustini tulit et ipsum vestitus ianuam deportauit. Quod deuotus rex audiens vestitus ad predictam civitatem cum magno gaudio eidem obuiavit et reuerenter excepit. Cum autem mane vellet corpus deducere. nullo modo de loco moveri potuit donec rex votum emisit quod si se inde duci permitteret ibidem in suo nomine ecclesiam fabricaret. Cum autem votum fecisset statim sine difficultate inde deductum est. Rex autem quod vouerat implevit. et ibidem in honore sancti augustini ecclesiam construxit. Idem miraculum die sequenti in quadam villa episcopo terdonensis quod de castelle protigit et eodem modo ibidem in honore sancti augustini ecclesiam fabricauit. Insuper villam ipsam cum omnibus suis appenditijs concessit fuientibus ecclesie sancti augustini perpetuo possidendam. Quia ipse rex viderat sancto complacere ut in suo nomine ecclesia fieret ubicumque mansisset. et timens ne in alio loco quam ubi desideraret locum sibi eligeret. in omni loco ubi de nocte cum corpore hospitabatur ibi honore ipsius ecclesiam construere. Sicque cum magno gaudio papam deducit et in ecclesia

De sancto augustino

electa feri petri q̄ celū aureū d̄z honori
 fice collocatur. Volēdinari? q̄dam
 in b̄m̄ augustinū speciale deuotiōem
 habēs cum q̄ndam infirmitatez q̄ d̄z
 flegma falsū in tibia pateret. b̄m̄ au/
 gustinū deuore in sui adiutoriū inuo/
 cabat. Cui p̄ visum scr̄us augustinus
 apparuit z tibiā manu palpās itegre
 restituit sanitati. Qui excitat? se libe/
 ratū inuenit. z deo z beato augustino
 gr̄as reddidit. Quidā puer cum vi/
 cio lapidis p̄meret z de p̄silio medico/
 rū incidī deberet. mater pueri mort̄ si/
 bi t̄mēs piculū b̄m̄ augustinū deuo/
 te i sui filij subsidū inuocauit. Stati/
 q̄ fusa orōe puer lapidē cū vrina emi/
 sit z plenā sanitatē recepit. ¶ In
 monasterio qd̄ elemosyna d̄z mōach?
 q̄dam in vigilia feri augustini raptus
 in spū vidit nubē splēdidā celitus ela/
 psam. z sup̄ nubē augustinū sedentez
 pontificalibz insignitū. cuius oculi q̄si
 duo solis radij totā illā eccl̄iaz illumi/
 nabāt. z odor inde nimius exalabat.
 Scr̄us q̄z bernardus dū qdā vice in
 matutinis existens aliq̄ntulū obdor/
 misset. z de qdā tractatu augustini le/
 ctioēs legeret. vidit qdā pulcherrimū
 iuuenē ibi stantē. de cuius ore tantus
 inundantiū aq̄z ipetus exibat. q̄ totā
 illā eccl̄iaz videt reple. Qui augu/
 stinū adesse nō dubitauit. q̄ fonte do/
 ctrine totā eccl̄iam irrigauit. Qui/
 dā sc̄m̄ augustinū valde diligēs. mo/
 nacho custodi corpis feri augustini pe/
 cuniā magnā dedit vt sibi feri augusti/
 ni digitū vnū daret. Sed ille accepta
 pecunia digitū cuiusdā mortui sericis
 inolutū sibi tribuit: simulās eē digitū
 feri augustini. Quē ille fuerēt accipi/
 ens semp̄ deuotissime adorabat. z ori/
 oculisq̄ a p̄ponēs crebro pectori astrin/
 gebat. cuius fides deus intus. digitū
 tam mirabiliter q̄ misericorditer sibi
 dedit. Qui cū repatriasset z mltā sibi
 miracula fierēt fama vsq̄z papiā delata
 est. Sz cū p̄dictus mōachus assereret
 q̄ cuiusdā mortui digitū ille esset sepul/
 chz aperuerūt z vnū deesse de ei? digi/
 tis inuenēr. Unde abbas re cognita
 monachū ab officio deposuit z dire af/
 flixit. Apud burgundiā i monaste/
 rio quod d̄z fontanetū. erat qdaz mo/
 nachus hugo noie sc̄to augustino val/
 de deuot. q̄ in eius sc̄pt̄s m̄ro deside/
 rio pascēbat. quē etiā crebra su p̄plica/
 tione rogauerat vt ip̄m ex hac luce mi/
 grare nō sineret nisi i die sue sacratissi/
 me solēnitat̄. Ip̄e igit. xv. die añ festū
 eiusdē sic cepit duris febribz estuare vt
 in vigilia ip̄i sup̄ humū tāq̄ mortēs
 poneret. Et ecce plures decori ac ful/
 gentes viri amicti albis eccl̄iam dicti
 mōasterij p̄cessionaliter intrauerūt. q̄s
 seq̄bat qdā reuerēdus p̄ntificalibz in/
 signitus. Quidaz at mōach? in eccl̄ia
 p̄stans hoc videns obstupuit. z q̄ nā
 essent vl? q̄ p̄geret inq̄siuit. Cui vnus
 eoz dixit q̄ sc̄tus augustinus esset cū
 suis canonicis. q̄ ad deuotū suū morien/
 tē p̄geret vt eius aīaz ad regnū glorie
 deportaret. Post hoc illa reuerenda p̄/
 celsio ad infirmariā ingredit. Vbi cū
 aliq̄s diu mansisset sanata illa aīa a car/
 ne soluta est. quā dulc̄ amic? z ab ho/
 stiū insidijs securaz reddidit. z ad celī
 gaudia introduct. Legit q̄z q̄ duz
 adhuc augustinus in carne viueret et
 qdaz relegeret ante se transire vidit de/
 monem libz humeris baulantē. Qui
 ab eo p̄tinus adiurat. vt q̄ ibi sc̄pta la/
 teāt sibi pandat. Qui petā hoim ibi/
 dem esse asserit sc̄pta. q̄ vndecūq̄z col/
 legit z in eo reposuit. Vozq̄ ei p̄ceci/
 pit vt si aliqd̄ suoz petoz ibi sc̄ptum
 retineret sibi legendū p̄tinuo manife/
 ster. Ostenso aut loco nihil augustin?
 ibi sc̄ptum reperit nisi q̄ qdā vice
 cōpletozū ex obliuione dimisit. Preci/
 piensq̄z diabolo vt suū p̄stolaret aduē/
 tum: eccl̄esiā est ingressus z cōpletozū
 deuore dixit. z solitas orōes complete
 pegit. Reuersusq̄z dixit ei vt p̄dictū lo/
 cum sibi ostenderet itez relegendum.
 Qui dum crebro renolueret z tandem

De sancto augustino

locū vacuū repisset. irat⁹ dixit. Turpi
ter me decepsisti. peniter me q̄ librum
meū tibi ostēdit: q̄ petiū tuū orationū
tuarū p̄tute delecti. Et his dictis cōsu-
sus euauit. **¶** Cū qdā mulier
a q̄busdā maliciosis iniuriā pateref: il-
la ad br̄m augustinū accessit vt super
h̄ eius p̄siliū iplozaret. Que cū ipsum
studentē inuenissz et eū reuerēter salu-
tasset. ille nec ad eam respexit. nec q̄cūq̄
sibi r̄ndit. Cogitans illa ne forte ob-
nitiā scitatem in facies mulieris nol-
let intendere p̄pius accessit et negoci-
um diligēter exposuit. Sed ille nec se
ad eā p̄uertit. nec r̄sum aliqd sibi de-
dit. Ideoq̄ illa cū tristitia magna re-
cessit. Altera āt die cū augustin⁹ missā
celebraret et dicta mulier interessz: p̄
elevationē corp̄is rapta in spū vidit se
positā aī tribunal sc̄issimē trinitatis
Vbi vidit augustin⁹ facie inclinata
de trinitatē gl̄ia attēctissime et sublimis-
sime disputantē. Factaq̄ ē vox ad eaz
dicēs. Cū ad augustinū iūstī: ille sic d̄
trinitatē gl̄ia attēctissime disputabat et
iō q̄ ibi fuer⁹ penit⁹ nō aduertit. Sed
ad eū secure redeas q̄ et eū clementer
inuenies et cōsiliū salubre repies. Qd
cū fecisset augustin⁹ benigne eā audi-
uit et p̄siliū salubre donauit. Fert⁹ q̄z
q̄ dū qdā vir sc̄t⁹ in spū rap⁹ sc̄t⁹ i
gl̄ia p̄sperissz. et br̄m augustinū mīme
vidissz. quendam de sc̄tis vbi nam au-
gustinus essz p̄cūctat⁹ est. Qui r̄ndit.
Augustinus residet in excelsis. vbi dī
sputat de gl̄ia excellētissime trinitatis
Cū qdam sapiētes a marchione
malaspine in carcere detinerē. ab eis
ois por⁹ penitus est interdict⁹ vt possz
ab eis maḡ pecunia extorqueri. Und
pleriq̄ iam sp̄m exalabāt. qdam vero
vīnā bibebāt. At qdam iūuenis inf
eos q̄ in br̄m augustinū magnā deu-
otionē habebat ipm in sui adiutorium
inuocauit. Tūc circa noctē mediū san-
ctus augustin⁹ p̄dico adolecētī a p̄a-
ruit: et q̄si manū ei⁹ dexterā a p̄zehen-
dēs vsq̄ ad flumē graveloni ipm de-

duxit ibiq̄ cū folio vīt⁹ in aq̄ madefa-
cto sic ei⁹ linguā refrigerauit vt q̄ iam
vīnā bibere cupierat d̄ potu nectaris
nō curaret. **¶** Preposit⁹ cuiusdā eccl̄ie
in br̄m augustinū magnā deuotōz ha-
bēs. cū p̄ tres ānos q̄uē infirmitatē in-
currissz ita vt d̄ lecto surgere n̄ valeret.
adueniēte solēnitatē sc̄ti augustini cū
iam i vīgilia ad vespas pulsaret: ad ro-
sandū sc̄tū augustinū tota deuotōne
se p̄tulit. Qui i albis sc̄tis augustinus
apparēt eidē ter citato p̄prio noie dixit
Ecce assū toties a te iuocat⁹: surge cū
to et celebra mihi officiū vesp̄tinū. Qui
san⁹ surgēs cūct⁹ stupētib⁹ eccl̄iam in-
trauit et officiū deuote p̄gic. Cum
cuidā pastor⁹ seuū vlc⁹ int̄ scapulas or-
tū cēt adeo morbo iualuit vt iā tot⁹ vī-
rib⁹ cēt destitut⁹. q̄ dū ad sc̄tū augusti-
nū p̄ces emittet: eidē augustin⁹ i visu
apparuit: et sup locū ifirmū manū ap-
ponēs p̄fecte eū sanauit. Idē q̄z vir p̄
cedēte tpe oculoꝝ lumie ē puat⁹. q̄ cūz
sc̄tū augustinū sedule iuocaret: qdaz
die circa meridiē eidē apparuit et oculos
maib⁹ suis tergēs p̄stina sibi sanitatē
r̄stituit. **¶** Circa ānū dñi. dcccxi.
viri qdā q̄uē infirmi nūero pl⁹ q̄. xl.
de germania et gallia romā ibāt ad li-
mina aploꝝ vīsitāda. q̄z qdā scamnis
in fra curia se vehētes. alij cū bacul se
sustētātes. alij puat⁹ oculis post alios
se trahentes: alij p̄ctas man⁹ et pedes
habētes p̄gebāt. Qui mōtes trāseun-
tes ad locū q̄ dī carbonaria p̄uenerūt.
Cū āt pene ad locū q̄ cana dī aduenissz
sent q̄ trib⁹ milib⁹ a papia distat sc̄t⁹
augustin⁹ p̄tificialib⁹ indut⁹ de qdaz
eccl̄ia i honore sc̄tōꝝ cosine et damiani
p̄structa exiēs eisde apparuit eosq̄ sa-
lutās q̄ cederēt req̄siuit. Qui cū ei. q̄ cē-
derēt r̄ndissent adiecit. Ite papia et de
cenobio sc̄ti petri qd dī celū aureū in-
terrogate. et ibi mīscdām habebitis
quā optatis. Qui cum eum de nomi-
ne suo interrogaissent ait. Ego sū Au-
gustinus quondam yponensis ciuita-
tis episcop⁹. Statimq̄ ab oculis eoꝝ

De decollatōe sancti iohannis baptiste.

euanuit. Illi autē papiā p̄gētes cum ad dictū monasteriū puenissent. et ibi corpus sancti augustini requiescere didicisset. ceperūt oēs voces leuare ac vnanimīf clamare. Sancte augustine adiuua nos. Ad q̄ clamores ciues et mōachi excitati ad tā grande spectaculū p̄fluebāt. Et ecce ex neruoz distensione sanguis mult⁹ cepit effluere ita vt ab introitu cenobiū vsq; ad tūbā sancti augustini tota tra sāguie videret resp̄sa. Lū autē ad sepulchrū sancti augustini venissent oēs sanitati sūt itegre r̄stituti ac si nlla i eorū corpib; lesio extitisset. Lepit extunc fama sancti augustini crebrescere et mltitudo lāguētū ad ei⁹ tumulū aduētare. Qui oēs sanitat⁹ bñficia reportātes: sue salut⁹ pignora relinq̄bāt. Factūq; ē vt tāta p̄dictoz pignoz fuerit mltitudo vt inde totū oratoriū sancti augustini et portic⁹ plēa cēnt. ita vt eū di et re/ deū di ip̄edimētū n̄ modicū generaret. Quap̄pter mōachi nēcitate p̄puli ea inde remoueri fecerūt. Notādū q; cū tria sint q̄ a mūdātis hoib; appetūt scz diuitie. delicie. et honores. vir iste sc̄tū s̄tate p̄fectōis extitit q; ip̄e diuitias cō/ tēpsit. honores respuit. voluptates ab horruit. Qd ei diuitias p̄tēperit ip̄e testat i lib. soliloquio. vbi rō interrogat eū dicens. Diuitias nullas cupis. Et r̄ndet aug⁹. Hoc q̄dem nec nūc p̄mū. Nā cū triginta ānos agā q̄tuordecim fere āni sūt ex q̄ ista cupere destiti. nec aliud i his p̄ter necessariū victū cogitauit. Proxius vn⁹ ciceronis liber mihi facile p̄suasit nllō mō appetēdas eē diuitias. q; aut honores respuerit i eodē libro testat. vbi rō eū interrogat dicens. Quid honores. Et r̄ndit aug⁹. Fateor eos mō ac pene his dieb; cupere destiti. Voluptates q̄z et delicias cōtēpsit. et q̄ntū ad p̄cubiū et q̄ntū ad gustum. Quātū ad p̄mū interrogat eū rō dicens i eodē libro. Quid vxor. Nōne te delectat pulchra. pudica. morigerata. diues p̄sertim si cert⁹ sis nihil ex ea te mole/ stie esse passū. Et r̄ndet aug⁹ dicens.

Quantūlibet velis eā depingere atq; cumulare bonis oib; nil mihi tā fugiē dū eē q̄ p̄cubiū decreui. Cui rō. Non q̄ q̄ro qd decreueris s; vtz ad h̄ alliceris. Et r̄ndet aug⁹. Proxius nihil i h̄mōi q̄ro: nihil desidero etiā cū onere horrore et asp̄natiōe talia recordor. Quātū ad sc̄dm interrogat eū rō dicens. Quid cibis. Et r̄ndet aug⁹. Siue de cibo et potu siue d balneis ceteraq; corpis voluptate nihil infroges tantū ab ea pe to q̄ntū i valitudinis op̄e p̄ferri potest.

Legenda. cxx.

De decollatōe sancti iohannis baptiste.

Decollatio sancti iohannis baptiste q̄tuor de causis iustura fuisse videt sic in libro mitrali de officio inuenit. Primo p̄t ei⁹ decollatōez. Sc̄do p̄t ossiū ip̄ius crematōez et collectōez. Tertio p̄t caput ip̄i inuentōez. Quarto p̄t digitū ip̄i trāslatōez et eccl̄ie dedicatōez. Et fm h̄ festū istd a q̄busdam diuersi mode notat. scz decollatio. collectio. inuentio. et dedicatio. Primo igit cele/ brat h̄ festū p̄t ip̄i decollatōez. q; qui dē h̄ mō facta est. Nā vt habet in hist. scolastica herodes antipas. filius magni herodis romā p̄ficiēs et p̄ fr̄em suū philippū trāsitūz faciēs cū herodiade vxore philippi. et fm iosephum sorore herodis agrippę secreto pepigit. q; i reditu suo vxorē repudiaret et ipaz i p̄iū gē duceret. Qd vxorē suā scz filiā arethę regis damascenoz mīme lauit. et iō non expectato viri reditu ad p̄ez q̄ totius festinauit. Rediēs aut herodes herodiadē philippo abstulit et arethā regē et herodēz agrippā et philippū in sui inimicitia p̄citauit. Iohānes autē eū de h̄ arguebat q̄m fm legē quā fēperat frat̄s sui vxorē ip̄o viuere sibi mīme h̄re licebat. Glides herodes q; iohānes tā dire eū sup h̄ redargueret. et q; ob p̄dicatōez et baptisimū fm iosephū magnū p̄lm cōgregaret. ip̄m in carcere viculauit vxori placere cupiēs

De decollatōe sancti iohannis bap.

z populi subsequēz iohannē dispē/
diū p̄mescēs. Ip̄m at occide voluit
sz pplm cūmuit. Desiderātes aut hero
dias pariter z herodes occasionē ali/
quā inuenire vt iohem occide possent
vidēt inf se secreto pdixisse. vt herodes
natalis sui diē corā p̄mis galilee suisqz
principibz celebraret: et puelle saltan/
ti filie herodiadis q̄cqd petierit se sibi
daturz iuramēto firmaret. z ip̄a caput
iohānis petēte illud sibi p̄t iuramētū
factū eū tribuere oporteret. sz de iura
mēto facto se p̄ristari simularer. Qd
em hāc p̄futiā z simulatōez habuerit:
vidēt innui in hist. scolastica vbi sic d̄:
Eredibile ē q̄ herodes cū vxore de ne/
ce iohānis sub tali occasiōe faciēda p̄/
secreto tractauerit. Itēz hieronimus i
glosa. Id forte iurauit vt occasiōe in
ueniret occidēdi. Nam si illa p̄tis aut
matr̄z interitū postulassz herodes nō
vtriqz p̄sensisset. Ordinato igit conui/
uio puella adest corā oibz saltat: placz
cūctz. Se sibi q̄cqd petierit daturz rex
iurat. A matre p̄monita: caput iohā/
nis expostulat. Sz p̄spellis herodes
p̄t iusiurandū se p̄ristarū simularit.
eo q̄ vt dīc rabanus temere iurassz qd
eū facere oporteret. Sz tristitiā p̄fere/
bat i facie cū leticiā h̄eret i mēte. Excu/
sat scel̄ iuramēto: vt sub occasiōe p̄iera
tis ipius fieret. Igit spiculator mittit
caput iohannis p̄cidit: puelle dat. et a
puella matri adultere p̄sentat. Augu/
stin̄ occasiōe h̄ iuratiōis narrat in ser/
mone qdā quē fec in decollatōe iohā/
nis baptiste tale exēpluz. B Fuit
qdā hō innocēs z fidelis a q̄ audiui
qd narro. Cū em qdā sibi negassz qd
ei accommodauerat v̄l qd sibi debebat.
cōmotus ille puocauit eū ad iusiuran
dū. Ille igit iurauit: iste pdidit. Unde
bat g in ip̄a nocte se ad iudicē raptum
fuisse. et ab eo interrogatuz fuisse his
verbis. Quare prouocasti hominem
ad iuratiōez quē sciebas falsū esse iura/
tuz. Rndit ille. Negauit mihi rē meā
Et iudex. Del̄ erat vt rē tuā p̄deres

q̄ vt aīaz illi? falsa iuratiōe p̄meres.
Prostrat? igit tā gūit cedi iussus ē vt
in dorso euigillat̄ plagaz vestigia ap/
parerēt. Sz idultū ē ei postq̄ emēda/
tus ē. Hec auḡ. In hac at die iohā
nes decollat? nō ē sz circa diēs azimo/
rū āno p̄cedēte passiōe xp̄i. Porruit
g vt p̄t dñica sacramēta minor cede/
ret maior. Hic exclamat iohes chr̄y/
sostom? dīcēs. Iohes scola p̄tutū. ma
gisteriū vite. scitatz forma. norma iu/
sticie. p̄gmitatz speculm. pudicitie titul/
castitatz exemplū. penitētie via. p̄ctōz
venia. fidei disciplina. Iohes maior
hoīe. par angel. legis sūma. euangelij
sanctio. aploz vox. silētū p̄phetaz. lu
cerna mūdi. p̄cursoz iudicis. totius me/
dius trinitatz. Et h̄ tā? dat incestuo/
se. tradit adultere. addicitur saltatrici.

Herodes at impunit? nō abiit: sed
exilio dānat? fuit. Nā sic h̄et in histo.
sco. alter herodes scz agrippa. cū esset
vir strenu? sz paup p̄ nimia paup̄tate
desperās: qdā turrim intrauit vt ibi
dē se fame afficiēs moreretur. Qd cū he/
rodias soror sua audisset viro suo scilz
herodi aripe tetrarche supplicauit vt
eū inde educeret z sibi necessaria min/
straret. Qd cū fecisset z ambo inuicez
epularēt. herodes tetrarcha vino inca
luit. z herodi agrippe beneficia q̄ sibi
p̄tulerat ip̄o perare cepit. Et h̄ ille ve
hemēter doluit. z romā p̄fiscēs i ran
tū a gāyo cesare i ḡraz est recept? vt ei
duas tetrarchias. scz lisanie z abiline
tribueret. z regē in iudeā ip̄o sūro dya/
demate destinaret. Elides herodias
q̄ frater eius h̄eret nomē regis: viro suo
molestz p̄tibz insisteret vt romā p̄ge/
ret z sibi nōmen regiū cōpararet. Ille
p̄o cū mltz diuitijs abūdaret acquiesce/
re nolebat: magis diligēs oculū q̄ hono
rē laboriosū. Tandē deuict? vxor̄z pre
cibz romā cū ip̄a prexit. Qd agrippa
itelligēs. cesari lras destinauit. q̄ hero
des cū rege parthoz amicitias firma
uerit: z romano ip̄erio voluerit rebel/
lare. Et in argumētū h̄ rei significat

De decollatōe sancti iohannis bap.

uit ei q̄ i ciuitatibz suis hēbat arma q̄
sufficerent. lxx. milibz armatoz. Lecta
āt epla gay? q̄si aliūde icipiēs herodē
de statu suo infrogauit: z inf ceta vtz
tāta copia armoz esset i vrbibz q̄ntuz
īpe audierat req̄siuit. qd̄ ille mīne ne
gauit. Tūc gay? vtz ec credēs qd̄ he/
rodes agrippa sc̄psit ip̄z i exiliū relega
uit. Tpori āt ei? qz erat soror herodis
agrippe quē maxie diligebat. p̄tatem
tribuit vt i terrā suā rediret. Ip̄a autē
virū suū voluit comitari dicēs q̄ illuz
cui cōcauerat in p̄sp̄z nō dereliq̄ret
i aduers. Lugdunū igit̄ deportati fue
rūt z ibi vitā miserabilē finierūt. Hec
i hist. sco. **L** Sc̄do pp̄ ossiū ip̄i?
perematōez z collectionē q̄ ip̄a die fm̄
q̄sdā fuerūt peremata z a fidelibz ex pre
collecta. Tū q̄si sc̄dm martiriz patit̄
q̄n ip̄e i suis ossibz peremāt. Et idō ec
clesia tāq̄ sc̄dm ei? martiriū h̄ festū ce
lebrat. Sic em̄ legit̄ in. xij. li. hist. scola
stice vl' ecclesiastice. cuz discipuli ioh̄is
corpus eius apud sebasten vrbē pale/
stine int̄ heliseū z abdīā sepelissent. et
ad eius tumulū mltā mirac̄la fierent.
iubēte iuliano apostata gētilē ei? ossa
sparsērt. z cū mirac̄la nō cessarēt. post
collecta z igne peremata. i puluere re/
digērt z p̄ agros vētilauerūt. sic d̄ i bi.
scolastica z ecclesiastica. Beda vero
dicit i cronics. q̄ ip̄a ossa collecta lati?
sparsērūt. z sic sc̄dm martiriū q̄dāmo
do passus videt̄. Hoc q̄dā rēpsentant
nesciētes dū in ei? natiuitate ossa vnde
cūq̄ collecta peremāt. Dū autē ad con
cremandū colligerēt vt hēc in sco. hist.
z beda testat̄. q̄dā mōachi a hierosoly
mis veniētes latēter colligentibz se mi
scuerūt z magnā eoz prē tulerūt. Ip̄a q̄z
ossa ad phili pp̄z hierosolymitanum
ep̄m detulerūt. q̄ ea postmodū athana/
sio alexandrino ep̄o misit. Postmodū
p̄o theophilus eiusdē vrbis ep̄s ea in
tēplo serapis a sordibz purgato repo/
suit. z in honorē sc̄ti iohannis basilicā
consecrauit. Hec Beda z historia sco.
Tūc autē apud lanuā deuote coluntur

sic alexander tertius z innocēt? q̄rtus
rei p̄tate cognita suis priuilegijs ap/
probarūt. Sic āt herodes q̄ ei? caput
amputari fec̄ suoz scelez penā p̄tulit.
sic z iulianū apostatā q̄ eius ossa com
buri iussit vltio diuina p̄culit. De cui?
p̄cussioe habet̄ in historia sc̄ti iuliani
q̄ est post conuersionē sancti Pauli.

D De huius autē iuliani apostate
origine impio crudelitate z morte i hi
storia tripartita plenius edoceat. Con
stantinus nāq̄ frater magni cōstanti/
ni ex eodē prē duos habuit filios. scilz
gallū z iulianū. Vortuo autē cōstan/
tino constāt? ei? fili? gallū cesarē fecit.
quē tñ postmodū interfecit. At iulia/
nus metuēs mōachus effectus ē. Le/
pitq̄ magos cōsulere si posset adhuc
ad imperiū puenire. Post h̄ cōstantius
iulianū cesarē fecit: z ad gallias misit.
vbi victorias mltas exercuit. Corona
autē laurea int̄ duas colūnas depēdēs
rupto funiculo sup caput ei? inde trās/
euntis decidit. eūq̄ aptissime corona
uit. cūctz clamantibz qz imperij signū
esset. Tūq̄ a militibz appellaret augu
stus. z corona cū q̄ coronaret̄ ibidem
decesset. vnus torquē quē habebat in
collo iuliani capiti imposuit. et sic ab
eis ip̄ator ē effect? Tūc signū xp̄iani
tat? qd̄ habebat abiecit. z tēpla idolo
rū aperit̄ z eis sacrificās se paganoz
pōtifice noiabat. z signū crucis vbiq̄z
destruebat. Quadā vice ros sup eius
vestimēta ceterozūq̄ q̄ cū eo erat ceci/
dit. z gutta qlibet se in crucē signacu/
lū trāsformauit. Volēs autē cōplacere
oibz mortuo constātio voluit vt vnus/
q̄sq̄z cui veller ritui defuisset. ac d̄ curia
sua cumuchos tōsores z coqs fugauit.
Cumuchos q̄dē. qz vxor eius obierat
post quā aliā nō duxerat. Loquos. qz
cibis simplicioribz vtret̄. Tōsores āt
qz vnus inq̄t sufficit mltz. Vultos li
bros dictauit in q̄bz oēs añ se p̄ncipes
lacerant. Ut q̄ coqs atq̄z tōsores ex/
pelleret opus p̄hi nō tñ impator? egit
Ut āt detraheret atq̄z laudaret: neq̄z

De decollatōe sancti iohannis bap.

impatoris fuit. Dū aliquñ iulian⁹ ido-
lis sacrificaret. in viscērib⁹ pecudis im-
molari signaculū crucis corona circū-
datū eidē ostensū est. Quōd mīstrī vidē-
tes timuerūt. interpretātes crucē futurā
victoriā z interminabilitatē.
Quos iulianus pfortās ait. h̄ esse sū-
gnū xpiani dogmat⁹ coercendi nec vl-
tra circulū dilātādi. Dū cōstātino-
polim fortune iulian⁹ sacrificaret. ma-
ris ep̄s calcidonie q̄ p̄ senectute lumē
amiserat. ad eū accedēs ip̄m impiū z
apostatā appellauit. Cui iulianus ait
Nec galile⁹ tuus te potuit curare. Et
ille. De h̄ gr̄as ago deo meo qz idō lu-
mine me puauit. ne te videam pietate
nudatum. Iulianus aut̄ nil aliud re-
spōdens abscēssit. Apud antiochiā
vasa sc̄a z pallia colligēs z i terra p̄ij-
ciēs sup ea sedit. z ignominia addidit
Voxqz i loc⁹ illis adeo est percussus vt
inde fmes scaturirēt z carnes corrode-
rēt. a q̄ passioē q̄usqz vixit liberari non
potuit. E Iulianus qz p̄fecit dū
ad p̄ceptū impator⁹ ecclīaz vasa ab-
stulisset sup ea mīngēs ait. Ecce i q̄b⁹
vasis marie filio mīstrat. Cui repente
os x̄sum est in anum. z egestiōis orga-
nū est factū. Dū apostata iulianus
fortune tēplū intraret. z mīstrī templi
aq̄ vt mūdare ī ingredients asperge-
rēt valētinian⁹ aspersiōis guttā vidit i
clamude et indignatus pugno percussit
mīstrū dicēs se maculatū poti⁹ q̄ pur-
gatū. Quōd vidēs impator iussit eūz in
custodiā redigi z ad heremū destinari
Erat em̄ xpianus q̄ p̄ mercede meru-
it postmodū ad imperiū sublimari
In odiū qz xpiano z iulianus tēplum
iudeoz iussit reparari ip̄s iudeis sū-
ptus largissime submīstrās. Sed dū
maximā cementi copīā submīstrāssēt
subito ventus maximus veniēs toraz
dispersit. Deinde tremor maximus
est effectus. Postmodū ignis a fūda-
mētis egrediēs plurimos cremauit.
Alia p̄o die signū crucē i celo appar-
uit z iudeoz vestes nigro colore crucis

signulo sunt implere. Cū ad peras
vadēs testifontē venissz z regē obside-
ret. rex sue patrie p̄tem obrulit si ab eo
discederet. Ille at nullatenus acq̄uit
putabat em̄ fm̄ pitagore: platonisqz
smiaz ex mutatione cor⁹ porū alexandri
aiāz possidere aut poti⁹ eē i alio corpe
ali⁹ alexāder. Sz iaculū rep̄ere discit
rens ei⁹ lateri ē infixū q̄ vulnere termi-
nū vite suscepit. Qui p̄o iulit actenus
ignora. sz aliq̄ qndā inuisibiliū h̄ intu-
lisse ferūt. Alij p̄o vnū pastore ismahe-
litaz. aliq̄ militē fame z itinere fatiga-
tū. Sz siue hō siue angel⁹ fuerit. palā
est. qz diuis iussioib⁹ mīstrauit. Calix-
tus at eius familiar⁹ dic̄ eū a demone
fuisse percussū. Nec in hist. tripartita.
Tertio p̄t ip̄ius caput inuētoz
Nam hac die vt aiūt caput ei⁹ reptū ē
Sic em̄ d̄z in libro vndecimo hist. ec-
clesiastice iohānes i castello arabie de-
cto macheronta fuit vincus z capite
trūcat⁹ Herodias aut̄ caput iohānis
hierlm̄ fecit d̄ferri z iuxta herodis ha-
bitaculū caute sepeliri. timēs ne p̄pha-
resurgeret si cū corpe caput sepultū fu-
isset. Tpe p̄o marciāni p̄ncipis vt h̄et
i hist. sco. q̄ cepit āno dñi. cccliij. iohes
caput suū duob⁹ monachis q̄ hieroso-
lymā venerāt reuelauit. Qui ad pala-
ciū qd herodis fuerat p̄perātes caput
eius inuenerūt sacc⁹ cilicinis inuolutū.
vestib⁹ estimo q̄b⁹ i deserto fuerat ob-
uolutus. Qui dū cū p̄dicto capite ad
p̄ria remearēt. qdā emissene ciuitatis
figulus paup̄tatē fugiēs comitē se eis
dē exhibuit. Hic dū perā sibi creditaz
cū sacro capite portaret admonit⁹ no-
cte a sc̄o iohāne ip̄os fugiēs emissenā
y: bē cū ip̄o capite ē ingressus. Ibiqz
q̄dū vixit in qdam specu sc̄m caput
venerās p̄speritatē nō modicā assecu-
tus ē. Vozies at illd̄ sorori sue sub fi-
de reuclauit. z fm̄ eūdē modū sibi iuicē
successores. Post mltū p̄o t̄pis sc̄o
marcello mōacho i eodē specu degēt
brūs iohannes caput suū h̄ modo re-
uelauit. Elidebat em̄ sibi dormiēt q̄

De decollatōe sancti iohannis bap.

multe turbe psallētes incederēt ac dicerent. Ecce scētus iohēs baptista venit. Deinde vidit bētm iohēs quē vn^o a dextris ali^o a sinistris ducebat. Dēsq; ad eū accedētes ab eo bñdicebant. Ad quē cū marcell^o accessisset et ei^o pedib; se p^ostrauiss; eleuās eū et p^o menrū ap^ophēdēs dedit ei osculū pacis. Tūc marcell^o p^o interrogauit eū dicens. Dñe mī vn^o ad nos vēisti. Et ille. De sebasteyeni. Cū igit^o excitat^o fuiss; et hac visiōe plurimū miraret^o. qdā alia nocte cū dormiret qdā ad eū veniēs ipm excitauit. Et ecce dū excitat^o fuiss; vidit stellā fulgētē i^o ostio cellule rēdere. quā surgēs cū palpare vellet subito i^o aliā prē se trās tulit. Ille at^o cepit abire p^o stellā quāq; stella stetit i^o loco vbi erat: caput iohis baptiste. vbi fodiēs repit vinā et in ea scēm thesaurū. Quidāz at^o cū nō crederent manū ad ydriā misit. sz statim man^o exaruit et ydrie adhesit. Quātib; at^o socijs manū extraxit sz iualida remāsit. Sz paruit aut^o eidē iohēs dicens. Cū caput meū i^o ecclia deponet^o ydriā ptinges et sanitatē rāpīes. qd^o et fecit et sanitatē ite grā rēcepit. Hoc at^o cū marcell^o iuliano eiusdē vrbis epō idicass; ab eis est eleuatū et i^o vrbē delatū. Ex q^o tpe cepit in eadez vrbē decollatio iohis celebrari: ipa die vt arbitramur sic dicit^o i^o hī. sco. q^o caput ē iuētū siue eleuatū. qd^o postmodū cōstātinopoli ē trāslatū. B^o Hāc sic dicit^o i^o hī. triplicita cū valēs ipator iussiss; sacz caput i^o vehicūlo poni et cōstātinopolim transferri cū circa calcedoniā vēiss; vehiculū nllatē^o trahi poterat q^o rucūq; boues stimul^o vgeret. iōq; ipz ibidē depōere sūt coacti. Sz cū postea theodosi^o ipz in auferre vell^o et qndā matronā pginē custodie capitis deputatā repiss; ibidē rogauit eam vt sibi auferre dimitteret sacz caput. Illa at^o p^olesit credēs q^o sic tpe valentis ita etiā et nūc nō pmitteret se auferri. Tūc deuot^o ipator purpura caput āplectēs cōstātinopolim trās tulit: et ibi pulcerimā eccliaz edificauit. Nec i^o hī. tri^o

partita. Et inde gallias ap^o pīctauā regnāte pipino postmodū ē trāslatū vbi ei^o meritis mlti mortui sūt resuscitati. Et sic punit^o ē herodes q^o iohēm decollauit. et iulianus apostata q^o eius ossa cōbussit. sic et herodias punita ē. q^o puelle vt caput peteret suggessit. et ipa puella q^o h^o petijt. Quidā em^o dicūt q^o herodias i^o exiliū damnata nō ē nec ibi defūcta. sz cū caput iohānis in manib; teneret et eidē gaudēs plurimū i^o sularet. diuino nutu caput ipm i^o ei^o facie insufflauit. et illa p^otinus expirauit. Hoc qdē vulgarit^o dicit^o. Sz qd^o super dictū ē q^o in exilio cū herode miserabiliter p^osupra fuerit scēi tradit^o i^o cronies et sic tenendū videt^o. Filia p^o ei^o cū suglacie deābularet. sub ea glacies resoluīt et ipa in aq^o p^otinuo p^ofocāt. In cronica p^o qdā dicit^o q^o fra ipaz viuā deglutiuit. qd^o p^o itelligi sic de egyptijs i^o mari rubro p^ofocāt dicit^o. Deuorauit eos fra. H^o Quarto p^o p^o digiti ipius trāslatōez et ecclie dedicatiōez. Digiti em^o su^o q^o dñm oñdit vt ferē cōburi non potuit. Un^o ipē digitus a p^odictis monachis ē reppus quē postmodū vt habet^o i^o hī. scolaf. scēa recla i^ont alpes at^o tulit et i^o ecclia scēi maximi collocauit. Hoc etiā testat^o iohēs beletb^o dicens q^o p^odicta sancta recla ipm digitū q^o cōburi nō potuit de vltra p^olib^o marinis in normanniā attulit. et ibi in honore scēi iohannis eccliaz fabricauit. quaz eccliaz vt ibidē dicit^o qdā hac die dedicataz fuisse asserūt. Un^o a dño papa statutū fuit vt hec dies p^o totū mūdū celebris haberet^o. Apud mariennā vrbē gallie matrona qdāz iohāni baptiste valde deuota: deū instāt^o exorabat vt sibi de reliquijs iohānis aliquā aliqd^o donaret. Cū aut^o orādo nihil p^oficere se videret. sumpta d^o deo fiducia iuramēto se alstrinxit. q^o acten^o non comederet donec qd^o petebat acciperet. Cū aut^o dieb; aliquib; ieiunasset pollicem super altare miri candoris vidit. et dei donum leta suscepit. Tres autē

De sanctis felice et adaucto

epi illuc accurretes cū q̄libz d̄ illo po-
lice prē veller accipe. tres sanguis gut-
tas stillare i lithes supposito stupuerit
z singlī singlas se meruisse letati sunt.

Theodolina regia lōbardorū me-
doene iuxta mediolanū nobilē ecclīaz
i honore sc̄i iohānis baptiste p̄struxit
z ditauit. Procedere tpe vt testat̄ pau-
lus i hist. lōgobardorū cōstātin⁹ q̄ z cō-
stās iparor volēs italiā a lōgobardis
eripe a q̄dā scō viro q̄ spm̄ p̄phetie ha-
buit d̄ exitu belli q̄siuit. Qui nocte ora-
tōi vacās mane rēdit iohāni ecclīaz
regia p̄struxit. z tpe p̄ lōgobardis p̄ri-
nue intecedit. z iō supari nō p̄sit. Uleiet
tū tēpus q̄ loc⁹ ille despiciet z tūc supe-
rabit. Qd̄ tpe karoli fuit impletum.

Uir q̄dā magne p̄tut⁹ vt ait Greg.
i dialogo noie sanctulus. cū q̄ndā dia-
conū a lōgobardis captū in sua custo-
dia tali p̄ditione recepiisset. vt si fugeret
ipe p̄ eo capitale sniam subiret. coegit
p̄dicē sanctulus ipm̄ diaconū vt fuge-
ret z se liberaret. Qua p̄t p̄dicē san-
ctulus ad decollandū adducit. z ad h̄
fortissim⁹ spiculator eligit. de q̄ dubiū
non erat q̄n vno ictu caput ei⁹ abscede-
ret. Extrēosq̄ collo cū carnis ex forti au-
nisu brachiū cū ense i altū leuassz Ille
p̄tin⁹ ait. Sc̄e iohānes suscipe illum.
Statimq̄ brachiū p̄ussoris irriguit. z
erecto i celo gladio inflexibile remansit.
P̄stitorq̄ iuramēto q̄ de cetero nullū
xp̄ianū feriret. vir dei pro eo orauit. z
brachiū statim deposuit.

Legenda. cxxj.

De sanctis felice p̄sbytero z adaucto.

Elix p̄sbyter et fra-
ter su⁹ s̄itr noie felix z p̄sby-
ter dīocleciano z maximiāo
oblati sūt. Quoz senioz cū ad tēplum
serapis vt ibidē sacrificaret adductus
essz. insufflauit i faciē statuē z p̄tin⁹ ce-
cidit. Duct⁹ s̄itr ad statuā mercurij pa-
riter insufflauit z p̄tin⁹ statuā cecidit.
Ductus tertis ad simulachroz dyane
s̄itr fecit. Tortus igit̄ in eculeo. duct⁹ ē

quarto ad arborē sacrilegā vt ibidem
imolaret. Qui flexis genibz orauit. et
in arborē insufflās: eā a radice subuer-
tit. z simulachroz cū ara z tēplo: arborē
corruere p̄riuit. Qd̄ cū p̄fect⁹ audisset
eū ibidē decollari p̄cepit. z corpus ei⁹
lupis z canibz dereliquit. Tūc q̄dam in
mediū repere. p̄siliēs xp̄ianuz se libere
p̄fessus ē. Ambo igit̄ se inuicē osculā-
tes ibidē insunt decollati sūt. Xp̄iani
p̄o ei⁹ nomē ignorātes eū adauctū vo-
cauerūt. eo q̄ scō felici auct⁹ sit ad coroz
nā martyrij. Quos cū xp̄iani i foueā
quā arbor effecerat sepelissent pagani
eos effodere volētes. p̄tin⁹ a diabolo
sūt arrepti. Passi sunt circa ānos dñi
cclxxvij.

Le. cxxj.

De sanctis Sauinianoz z Sauina.

Sauinianus et sauina

fuerūt filij sauini viri nobi-
lissimi sz pagani Qui de p̄-
ma vxore sauinianū genuit. de secūda
sauinā filiā generauit. z ex nomie suo
ambos vocauit. Legēs āt sauinian⁹
p̄sū illū Asperges me dñe. zc. qd̄ hoc
essz q̄rebat sz intelligere non valebat.
Uñ intrās i cubiculū: i cinere z cilicio
p̄strat⁹ iacebat: dicēs se malle mori q̄
nō intelligere sensū p̄bi. Cui apparēs
angelus dixit. Noli te vsq̄ ad mortē
affligere qm̄ inuenisti grāz apud deū
z cū baptisat⁹ fuer⁹ nunc cādidior eris
z tūc intelliges qd̄ nūc q̄ris. Receden-
te angelo letus efficit̄ et idola de ceto
venerari p̄tēns. a p̄e plurimū ob-
iurgat Cū ḡ p̄ sepius sibi diceret. me-
lius est vt qz deos nō adoras tu solus
moriar⁹ q̄ nos oēs i morte tua ipsimē
inuoluamur: latēter aufugit. z ad vñ
bētrecafinā deuenit. Cūq̄ sup flumiū
secane venissz. z vt ibi ex eo baptizare-
tur dñm exorassz. ibidē baptizatus ē.
Dixitq̄ ei dñs. Nūc inuenisti qd̄ tā-
diu q̄redo laborasti. Statimq̄ in terra
baculū fixit. Et facta orōe baculus il-
le corā multis astātibz frondes z flores
p̄duxit. ita qz. c. c. vij. viri dño credi

De sanctis Sauiniano et Sauina

derunt Imperator aut aurelianus? Audiens milites ad eum capiendum plures direxit. Qui eum orantem inuenientes, ad ipsum accedere timuerunt. Imperator aut plures porribus misit. Qui venientes cum eo orante pariter orauerunt. Surgentesque dixerunt Imperator desiderat te videre. Qui cum venisset et nollet sacrificare, manus eius et pedes fecit ligari et vectibus ferreis cedi. Qui sauinianus? Adauge tormeta si potes. Tunc iussit eum in media ciuitate ligari super scammum, et superpositis lignis oleo et igne incendio cremari. Rex autem inuentus vidit eum in media flamma stantem pariter et orantem. Stupefactus in facie sua cecidit, et surgens ei dixit. Fera mala non tibi sufficiunt aie quos decepisti, nisi et nos per magicam artem decipe moliaris. Qui sauinianus. Adhuc multe aie et tuipse per me sunt domino crediture. Tu autem imperator ex hoc nomen domini blasphemassis in crastinum iussit eum ad stipitem ligari et sagittari. Sagitte autem a dextris et sinistris in aere suspēdebant, nec aliquis eum lesit. Altera die imperator ad eum veniens dixit ei. Et ubi est deus tuus? veniat nunc de sagittis istis te liberet. Statimque una de istis sagittis exiliens regem in oculo percussit et penetravit exequitur. Unde iratus iussit eum in carcere recipi et in crastino decollari. Sauinianus autem orans ut ad locum ubi baptizatus fuerat transferretur, fractis catenis et a pertis ostijs per medios milites transiens illuc venit. Quod audiens imperator iussit eum illuc insequi et capite truncari. Videns autem sauinianus milites insequentes super aquam velut super petras ambulauit quousque ad locum sui baptismi puenit. Tu igitur milites transuadassent et cum perire formidaret ait illis. Securi me percutite et de sanguine meo ad imperatorem vestrum deferre ut lumē recipiat et dei proutem agnoscat. Percussus igitur caput suum leuauit et passus est, illud portauit. At imperator cum de eius sanguine oculum terigisset continuo sanatus est dicens. Vere bonus et magnus est deus christianorum. Quod audiens quidam quod annis quadraginta lumē amiserat ad locum portari se fecit, et facta oratione prout lumē accepit.

Passus est autem circa annos domini millesimo centesimo nonagesimo kalendis februaris. Sed hoc ideo inseritur ut historiæ sororis sue cuius festum habet precipue recolitur, hec quoque historia coniungatur. **B** Cum igitur soror eius sauina fratrem suum quotidie fieret et pro eo idolum sacrificaret, tandem sibi dormienti apparuit angelus dicens. Sauina noli flere, sed quousque habes derelinque et inuenies fratrem tuum in honore maximo constitutum. Que euigilans collactance sue dixit. Amica mea aliquid ne sensisti. Et illa. Etiam domina. Nam video homines tecum loquentes, sed nescio quid quid dicent. Non me inquit accusabis. Et illa. Absit domina. Quousque vis facias tantum te non occidas. Sicque in crastino ambe recesserunt. Tu igitur per diu fecissis eam inquiri et non inuenissis, eleuatus ad celum manibus ait. Si tu es deus potes et celo idola mea comminue quoniam natos meos saluare non potuerunt. Tunc dominus innotans omnia comminuit et perfregit. Quod multi videtes crediderunt. Uerum beata sauina romam veniens ab eusebio papa baptizata, et duos celos duosque tractos sanas quousque annis ibi permansit. Qui dormienti apparuit angelus dixit. Sauina quid est quod facis ut tuas diuitias deferres nunc in delicis habepuleris. Surge et vade in cretas ciuitatem ut fratrem tuum ibidem inuenias. Dixit igitur famule sue. Non oportet nos habere habitare. Et illa. Domina quod vis ire? ecce omnes valde te diligunt: et tu peregre mori cupis. Et illa. Deus nobis prouidebit. Et accipiens panem ordeaceum in ventera uennam deuexit. Veniensque ad domum cuius iussu diuitis cuius filia quam mortua plangebatur, se ibidem a famula hospicio recipi postulabat, que ait. Domina mea quomodo hospitari uales cum filia domine mee moriatur. et omnes se quousque affligant. Non propter me inquit morietur. Intrans igitur domum manu puella apprehensa et sanam in preteritum erexit, et cum uellet eam retinere nullatenus acquieuit. Tu igitur iuxta cretas ad miliare venisset dixit famule sue ut parum repausaret. Et ecce uir quidam nobiliter noie licerius de ciuitate veniens dixit eis. Unde estis. Qui sauina. Hinc sum de ista ciuitate. Et ille.

De sancto Lupo

Eur. mēit' cū loq̃la tua indicat te esse
pēgrinā. Et illa. Dñe pēgrina sū z
frēz meū saninianū dñi p̃ditū quero.
Qui ait. Vir ille quē q̃r aū paululu
p̃ xpo decollat' ē z i tali loco sepultus.
Tūc se p̃sternēs in orōe ait. Dñe qui
me sp̃ in castitate seruasti nō p̃mittas
me ampli' dur' itinerib' fatigari. aut
corp' meuz vltim' de loco isto moueri.
Cōmendo tibi famulā meā q̃ p̃t me
tāta sustinuit. frēmz meū quē h̃ vide
re nō potui. fac vt i regno tuo vide me
rear. Finita orōe mīguit ad dñm Qd
vidēs ei' famula cepit flere q' ad sepe/
liendū necessaria nō habebat. Predi/
ctus aut vir p̃conē p̃ ciuitatē misit vt
hoies ad sepeliendū mulierē pēgrinā
venirēt. Qui veniētes honorifice eam
sepelierūt. Hac q̃z die fit festū san/
cte sabine que fuit vxor valentini mi/
litis cum nollet sacrificare sub adria
no imperatore decollata est.

Legenda. cxxij.

De sancto Lupo.

Opus apud aurelia
nū ex genere regali orē. dū
cūc' p̃tutib' eniteret seno/
nēsis archiep̃us est elec'. Qui cū oīa
fere paup̃ib' erogaret z q̃dā die pluri/
mos ad cōiūia inuitasset. cū vinū ad
mediū nō h̃ret sic r̃ndit mistro. Credo
q' de' q' volatilia pascit ñraz p̃ficiet ca/
ritatē. Et statim nunci' affuit q' centū
vinū modios adesse p̃ forib' nūciauit.
Cum oēs de curia sibi vehemēter de/
traherēt q' p̃ginē dei famulā z filiā p̃/
decessor' sui ñmis imoderate amaret
corā detrahētib' ipaz p̃ginē a p̃reben/
dēs osculat' est eā dicēs. Nihil nocent
homini p̃ba aliena quē p̃pria nō ma/
culat p̃cia. Quia em ipaz deū amare
ardēter cognouerat. eam mēte puriss/
ma diligebat. Cū rex francoz lotari'
burgundiā intrās senescalcū suū p̃ se/
nonēs direxiss' z ciuitatem obsideret.
sc̃us lupus eccliaz sc̃i stephani igres/
sus cāpanā pulsare cepit. Quā hostes

audiētes tāt' eos terror inuasit vt ñss
fugerēt morte se euadere nō putarent.
Tandē obtento regno burgūdie. euz
rex aliū senescalcū senonem misisset. et
br̃us lupus ei cū munerib' nō occur/
risset. indignatus ñmis adeo eū ap̃d
regē infamāz it. vt rex br̃m lupū in exi/
liū destinaret. Qui ibi i doctrina z m̃/
racul' val de emicuit. Interea senonici
q̃ndā ep̃m q' locū sc̃i lupi iuaserat oc/
cidētes vt sc̃us lupus d' exilio rediret
a rege ipetrauerūt. Quē rex vidēs exilio
tabefactū ita diuinit' ē mutat' vt corā
illo p̃stratus veniam peteret. multisqz
auctum munerib' sue restituit ciuitati
Qui dū p̃parissus remearet ei multa
incarceratoz turba ap̃tis ostijs solutis
qz vincul' obuiant. Quadā die dñica
dū missaz celebraret lapsa ē celitus gē
ma in eius sc̃o calice quā rex inf suas
reliqas collocauit. Rex lotarius au/
diēs q' cāpana sc̃i stephani i sono m̃/
rā h̃iet dulcedinē misit vt pariss' defer
ret vt ab ipso sepius audiret. Sz cū h̃
sc̃o lupo displicuisset. mox vt de vrbe
senonica delata ē soni sui dulcedinē p̃/
didit. Qd rex audiens statim restitui
eā iussit. statimqz sono red dito insonu
it septio ab vrbe militario. Itaqz san/
ctus lupus obuiā prexit. z qd dolens
pdiderat cū honore recepit. Nocte q̃
dam cū oraret instinctu diaboli vehe/
mēter sitiēs iussit sibi aquā frigidā de/
portari. Dolos aut intelligēs inimici.
pulumar suū sup yas posuit. z ibi dīa/
bolū intus inclusit. q' tota nocte voci/
ferādo vlulare cepit. Facto autē mane
q' clā tēptare venerat i die p̃fusus ab/
cessit. Quadā at vice dū more soli/
ro ciuitat' ecclias circūisset rediens do/
mū audit clericos suos rixantes: eo q'
cū mulierib' fornicari vellēt. Qui ec/
clesiā intrās p̃ eis orauit. z mox ab eis
ois stimulus temptatōis abcessit. ve/
niētesqz aū illū veniam postulauerūt.
Tandem multis clarus virtutib' i pa/
ce quieuit. Claruit circa annos domi/
ni. dc. x. tempore eradij.

De sancto Marmertino

Legenda. cxxiiij.
De sancto Marmertino.

Mamertinus prius pa-
ganus cum idola quodam vice cole-
ret unum oculum perdidit. et unius
manus ariditatem incurrit. Qui dum se
deos offendisse putaret et ad templum ad-
adorandum idola pergeret. obuiabat ei vir
quidam religiosus nomine lauini. qui eum unde
sibi acciderit tanta infirmitas requisivit.
Qui ait. Deos meos offendi: et ideo
eos orare vado ut qui mihi abstulerunt
irati reddant precipium. Qui ait. Erras frater
erras si demones deos putes. Sed vade
ad sanctum germanum antiodoresem episcopum
et si ei precibus acqueris continuo sanus eris.
Qui statim iter arripies venit ad sepul-
chrum sancti amatoris episcopi. et plurimorum
episcoporum sanctorum. Secessitque propter pluuiam no-
cte illa ad quendam cellulam super tumbam sancti
concordiani collocatam. Cum autem obdormis-
set. apparuit ei visio quodam mirabilis
quod quidam scilicet vir venit ad ostium celle. voca-
uitque sanctum concordianum ut veniret ad
festum quod sanctus peregrinus et sanctus ama-
tor cum alijs episcopis faciebant. Qui ille de
tumulo respondit. Non possum modo venire quia
hospitem quendam me custodire oportet ne
a spiritibus qui ibi habitant occidat. Abies
ille qui audierat nuntiavit. Reuersusque ait.
Secre concordiane veni et adduc tecum iu-
uianum subdiaconem. et iuuiantem acolitum.
ut officium suum faciant. Alexander autem ho-
spitem tuum custodiet. Elususque est igitur ipse
marmertinus quod sanctus concordianus a pre-
sentibus manu duceret eum secum. Cumque ad
eos venisset. dixit ei sanctus amator. Quis
est iste qui tecum ingressus est. Qui ait. Ho-
spes meus est. Et ille. Expelle eum quia pol-
lutus est et nobiscum non potest esse. Qui cum ex-
pelleret prostratus coram eis. sancti amatoris
gratiam impetravit. Qui iussit eum ut ad san-
ctum germanum pergere festinaret. Cum igitur
latus igitur ad sanctum germanum venit. et coram
eo prostratus veniam postulabat. Qui
cum ea qui sibi pregerat enarraret. precepit
ambo ad tumbam beati concordiani. et re-

moto lapide viderunt plures serpentes qui
decem pedum longitudine excedebant. Cumque
omnes diffugeret: beatus germanus eis impe-
rauit ut ad tale locum pergerent ubi de cetero
nemini presumat nocere. Sicque mamer-
tinus baptizatus est et sanatus. factusque est mo-
nachus monasterii sancti germani. ubi post
sanctum alodiu abbas factus fuit. **B**

Huius temporis eius monasterio sanctus ma-
mertinus exstitit. cuius obediencia sanctus ma-
mertinus probare volens vilius officium
monasterii ei commisit. pastorem scilicet eum fa-
ciens bubalorum. Cum igitur silua quodam bo-
ues et vaccas libere custodiret. tanta san-
ctitate pollebat quod etiam aues siluestres
ad se venientes manu propria nutrebat.
Nam et aprum quod ad cellam eius per fugerat a ca-
nibus eripuit et abire fecit. Latrones quidam
cum eum expoliassent et vestem eius secum feren-
tes abiret soli ei pallium dimiserunt. Qui
statim post eos clamauit dicens. Reuer-
temini domini mei ecce denarium colligatum
in medio pallio inueni. qui vobis forsitan
necessarius erit. Qui prius reuertentes
palliolum cum denario abstulerunt et nudum
penitus dimiserunt. Sed cum festinant ad su-
as latebras properarent. tota nocte cutes
in ipso crepusculo ad eius cellulam sunt reperi-
ti. Quos ille salutans. in cellam suam benigne
recepit pedesque eorum lauans necessaria
quod potuit ministravit. Qui stupefacti
de eo quod fecerant doluerunt. et unusquisque eorum
ad fidem peruersus est. Quodam vice cum
quidam iuniores monachi secum manentes
visse eundem qui omnibus insidiabatur laqueos re-
tendissent illa in laqueos nocte irruens: ca-
pta tenebatur. Quod sanctus marmertinus per-
sciscians de lecto surrexit et eam inueniens di-
xit illi. Quid facis o misera. Fuge cito
ne capiaris. Eamque dissoluens dimisit.
Uerum cum mortuus fuisset. et corpus eius
antiodorum deportaretur. et cum fuissent in
quodam villa nullo modo illud inde mouere
potuerunt quoad usque quodam incarcerationis
subito fractus vinculi liber exiliis venit
ad corpus. et cum alijs usque ad urbem por-
tauit. Ubi in ecclesia sancti germani ho-
norifice est sepultus.

De sancto Egidio

Legenda. cxxv.

De sancto Egidio.

Vidius dicit ab eo qd

est sine terra qd est terra. et dyan qd est clax sine diuſ nū. Ipse nāq; fuit sine terra p terreno rū deſpectionē. clax p ſcie illuſtratio nem. diuſ p amorē q; aſſimilat aman tem amato.

Vidius arhenſis ex regia ſtir/ pe pgenit⁹ et ſacris lris ab in/ fantia erudit⁹. dū qdam die ad ecclīaz pgeret. cuidā egro in platea ſaceni et elemoſynā perēti. tunicā ſuā tribuit. q; indutus ſanitatē integrā mox recepit. Poſt h̄ pētib⁹ ſuis in domio deſcenti bus. p̄monij ſui xpm fecit heredem. Quadā vice dū ab ecclīa rediret. qdā vir a ſerpēte pcuſſus eidē obui⁹ exiit. Sz oīone ſulā egidi⁹ p̄tinus virus ſu/ gauri. Quendā demoniacū in ecclīa cū ceteris exiſtente. et fideles clamorib⁹ ſuis turbantē. egidi⁹ demōe fugato ſa/ nauit. Ulez humani fauoꝝ formidās piculū. clam lic⁹ maris petijt. et nautas qſdaz i mari picitātes pſpexit. et facta oīone tēpeſtatē oēm ſedauit. Applicā/ tibo autē nautis audito q; romā tende ret grās ei⁹ meritis egerūt. et q; eū ſecū gratis veherēt pmiferūt. Lū igiſ are/ latem veniſſet et biennio cū ſancto ceſa rio ei⁹ ſdē ciuitatē epō māſiſſet. et ibidē qdā trienio febricitantē curāſſet. here mū cupiēs clam diſceſſit. et cū veredo/ nio heremita ſcitātē pſpicuo diu mā/ ſit. vbi ſterilitatē terre ſuis meritis fuga uit. Sz dū vbiq; miraculis choꝝuſca/ ret. humane laudis timēs piculū reli/ cto eo iteriorē heremū penetrauit. vbi qdā antrū et quēdā fonticulū repient qdā nibilomin⁹ diuinit⁹ ceruā pparā ibidē habuit i nutrice q; certis horis la cris alimonia ſibi pbebat. Sed cū ibi dē regis pueri venarent. p̄dictā viden/ tes ceruā ceteris feris p̄ceptis hāc cuz canib⁹ inſequūt. A qb⁹ dū vehemēter vgeret ad pedes ſui pfugit alūni. Al/

le po admirās cur p̄ter ſolitū ſic mug/ ret. exiens et venatores audiēs dñm ex orauit vt quā ſibi tribuerat nutrice ſer uaret. Lanū aut null⁹ infra lapidis ia ctum ſibi appropinqre auſus ē. Sz cū nū mo vluſatu ad venatores reuertebāt Nocte igiſ ſupueniēte domū redeūt. et ſeqnti die illuc reuertētes caſſo labore domū itez redierūt. Quod dū rex au/ diſſet. rē vt erat ſuſpicat⁹ cū epō et mul titudine venatoꝝ illuc pperauit. Sed cū canes vt p̄us accedere nō p̄ſumerēt Sz oēs vluſado redirēt. locū vepiū den ſtrate inaccessibile in girū circūdedēr. Un⁹ aut incaute ſagittā dirigēs vt in de ceruā expelleret. viro dei pro ceruo orāti gūe vuln⁹ inſixit. Sz milites ſe/ mirā ferro apientes. ad ip̄i⁹ deuenerūt ſpeluncā. Et vidētes ſenē habitu mo/ nachali veſtitū. canicie aut et etate ve/ nerabile. ceruā q; ad ei⁹ genua puolu/ tā ſol⁹ ep̄s et rex eū pedites adierūt. ce/ teris retro ſtare iuſſis. Et inſrogauēte eū q; eſſet. vel vñ veniſſet. aut cur tam denſaz heremi veſtitatē petiſſet. ſeu q; eum vulnerare tā grauiē p̄ſumpſiſſet. Quib⁹ cū ad ſingula r̄diſſet. et illi ab eo humilit veniaz poſtulaſſent. medi/ cos ſanādo vulnēri ſpōpōderūt. et mlt/ ta donaria obtulerūt. Sz ip̄e nec me/ dicinā adhibere voluit. et munera p̄re/ nens ad ip̄a etiā nō reſpexit. qn p̄ciūſ ſciēs p̄tutē in infirmitate p̄fici. dñm ex orauit. ne q; diu viueret ſanitati p̄ſtinē reddere. Sz cū rex eū frequēter viſita/ ret. et pabulū ſalut⁹ ab eo reciper. imen ſas diuitias obtulit. ſed egs ille recipe reuſauit. admonēs vt inde menſteri um p̄ſtrueret. vbi monaſtici ordiſ di/ ſciplina vigeret. Qd cū rex feciſſet. vi/ ctus Egidio lachrymis et precib⁹ regis poſtq; plurimū renuiſſet. illi⁹ monaſte ri curā ſuſcepit. **B** **H** ſeti famā rex karol⁹ vt audiuit ei⁹ ipetrato aduē tu reuertēter eū ſuſcepit. Inſ cetera ſa/ lut⁹ colloq; rex eū rogauit. vt p eo di/ gnareſ orare. qz qdā ſacm⁹ enozme cōmiſerat. qd nulli vnq; nec ip̄i ſctō cō

De nativitate bte marie virginis

litteri auderet. Sequenti igitur die dum
Egidius celebrans per regem oraret angelus
domini eidem apparuit cedula super altare po-
suit in qua scriptum erat per ordinem et regis pec-
catum. et Egidius precibus dimissus. si tamen pe-
nitens et puer ab illo deinceps abstine-
ret. Adiunctumque erat in fine ut quoscumque scilicet
egidium per quicumque commissio invocaret. si tamen
ab illo desisteret. et meritis sibi remissum
non dubitaret. Oblata igitur regi cedula
per eum suo regi agnito venia humiliter po-
stulavit. Egidius autem cum honore rediens
apud neumasensem urbem filium principis
qui tunc obierat suscitavit. Per aliquantu-
lum ipse princeps prius monasterium suum non
longe ab hostibus evertendum romam adiit.
et privilegium ecclesie sue duosque hostias ap-
pensa in quibus sculpte erant imagines aposto-
lorum a papa impetrans. dimittensque ea in
cyberim diuino regimini commendaui et
ad monasterium rediens cuidam peracto
apud cyberonem gressum restituit. Cum
que ad monasterium redisset. predicta ho-
stia in portu inuenit. et gratias agens deo quod
in tantis maris periculis illesa fuisset. ea in
luminibus ecclesie sue ad decorem ecclesie et mo-
nasterii pacti romane sedis erexit. Tunc
de domini die sui obitus imminere sibi per spiritum
revelavit. Quod ille scribo indicans et per se
orare suadens in domino feliciter obdormi-
uit. ubi choros angelorum et aiam in celu-
ferentium plurimum se audivisse testati sunt
Claruit circa annum domini. d. cc.

Legenda. cxxvj.

De nativitate gloriose
virginis Marie.

Activitas gloriose vir-
ginis marie ex tribu iuda et
regia stirpe david duxit ori-
ginem. Mattheus autem et Lucas
non generatores marie sed ioseph desce-
runt. qui tamen a preceptore christi penitus alienus
fuit. quia consuetudo scripture dicit fuisse non
matrem. sed viros generatores series texe-
ref. Clarissime tamen ergo beata ex progenie
david descendit. Quod precipue patet ex his.

Quoniam ut sepe scriptura testatur. christus de se-
mine david duxit originem. Cum igitur christus
de sola virgine natus sit. manifestum est et ipsam
virginem ex david nata esse et hanc ex cathena
nathan. David enim inter ceteros habuit
duos filios scilicet nathan et salomonem. Ex
cathena igitur nathan filius david ut testatur
Iobes damas. Levi genuit melchior et
panther. panther genuit barpanther.
barpanther genuit ioachim. ioachim
virginem maria. Ex cathena autem salomo-
nis nathan habuit uxorem ex qua genuit
Jacob. Defuncto autem nathan melchior
ex tribu nathan. qui filius quidam levi fratris
pantheris nupsit uxori nathan marie ac
iacob et genuit ex ea Hely. Facti sunt autem
fratres yterini iacob et hely. Jacob quidem
ex tribu salomonis. hely ex tribu nathan
Defunctus est autem hely ex tribu nathan si-
ne liberis. et accepit iacob fratrem eius qui ex tri-
bu salomonis uxorem eius et suscitavit seminem
fratris sui et genuit ioseph. Ioseph igitur na-
tura est filius iacob ex descensione salomo-
nis. secundum legem autem hely qui ex nathan. Nam
filius qui nascebatur secundum naturam erat quidam ge-
neratus. secundum autem legem defuncti. Hec Damas.

Sic autem in ecclesiastica historia dicitur et
Beda in sua cronica testatur. cum omnes ge-
neratores hebreorum et alienigenarum in ar-
chibus templi secretioribus fuissent. He-
rodes omnes iussit incedi. existimans se no-
bile posse videri si deficientibus probamens
progenies sua ad israel pertinere crederet
Fuerunt tamen quidam dicti domitici sic dicti ob
propinquitatem christi qui et nazarei fuerunt. qui
ordine generatores christi primum ut a paulo
didicerat. primum ut a quibusdam libris habu-
erunt quos domi habebant quantum poterat
prodebat. Hec ioachim autem accepit
uxorem nomine Annam. qui habuit sororem nomine
Hysmeriam. Hec autem hysmeria genuit
Elizabeth et elind. Elizabeth iohannem
baptista. De elind natus est Eminen. de
eminem natus est scitus servatus. cuius corpus est
in opido traieci super fluvium mosan in
epatu leodiensi. Anna autem tres viros ha-
buisset dicitur. scilicet ioachim cleopham et sa-
lome. De primo autem viro scilicet ioachim.

De natiuitate beate marie virginis

vnā filiā scz Mariā m̄fex dñi genuit. quā Ioseph nuptui dedit. q̄ xp̄z dñm genuit z pepit. Hortuo ioachim accepit cleopham fr̄em ioseph. z genuit ex eo aliā filiā quā s̄itr Mariā vocauit. z Alpho postmodū in iugē sociāuit. Hec autē maria ex alpheo viro suo q̄r/ tuor filios genuit scz Jacobū minozēz Ioseph iustū q̄ z bar̄abas symonē et iudā. Hortuo scdo viro anne. terciuz cepit noie salome. ex q̄ aliā filiā genuit quā rursus mariā vocauit. z Zebedeo in iugē tradidit. Hec autē maria ex zebedeo viro suo duos filios genuit. scz iacobū maiorēz iohēs euāgelistā. Un̄ z de h̄ extāt x̄sus. Anna solet dici tres p̄cepisse marias. Quas genuere viri. ioachim cleophas salomeqz. Has du/ xere viri. ioseph. alphe⁹. zebede⁹. P̄ia parit x̄pm. iacobū scda minozē. Et io/ seph iustū. pepit cū symone iudā. Ter cia maiorē iacobū voluerēqz iohēm. Sz m̄p̄ videf quō brā maria potuit esse cognata Elizabeth. vt sup̄ dictū est. Cōstat ei elizabeth vxorē fuisse za/ charie. q̄ erat de tribu leui. z fm̄ legem q̄libet de sua tribu z familiā ducere de bebat vxorē z ip̄az de filiabz aaron lu/ cas fuisse testat. Anna at̄ fuit fm̄ Hierony. de bertheleē q̄ erat de tribu iuda. Sz sciēdū q̄ ip̄e aaron z iolada sūm⁹ sacerdos ambo de tribu iuda duxerūt vxores. Un̄ tribu sacerdotalis z regal̄ cōgr̄oe sp̄ ad inuicē p̄banf fuisse iun/ cte. Potuit autē vt dic̄ Beda h̄mōi cō/ iūctio recētorū tpe fieri datz nuptui fe minis de tribu i tribū vt manifeste be atā Mariā q̄ ex tribu regia d̄scēdit cū tribu sacerdotali cōgr̄ionē generz ha/ buisse p̄staret. Et ita beata Maria de vtraqz tribu erat. Voluit em̄ dñs vt be tribu p̄uilegiatē p̄p̄t mysteriū ad in uicē miscerent. q̄ de eis dñs nascitur⁹ erat. q̄ p̄ rex z sacerdos p̄ nob̄ seipm offerret. z fideles suos in militiā h̄ vi te p̄ugnates regeret. z p̄ victoriā coro/ naret. Qd̄ etiā ex noie xp̄i. i. inuncti in uisf. q̄ soli sacerdotes z reges z p̄phe i

lege veteri yngebāt. Un̄ z nos a xp̄o xp̄iāi dicimur. z gen⁹ electū z regale sa cerdotiū appellamur. Sz z qd̄ diceba tur q̄ m̄lires tātū sue tribz hoibz iugē rēf dictū fuisse p̄stat ne distributio for tiū p̄funderet. q̄ p̄o leuitica tribz sortē int̄ ceteras n̄ hēbat. m̄lires de illa tri bu nubere poterāt cui volebāt. C

Hystoriā at̄ natiuitat⁹ beate virginis be at⁹ Hierony. vt i p̄logo refert adolefcē tul⁹ in qdā libello legit. Sz p̄ m̄ltū tē porz. vt se ibidē legisse recoluit p̄mo ro gat⁹ trāsc̄psit. Ioachi nāqz ex galilea z ciuitate nazareth sc̄tām Annā ex be thleē duxit vxorē. Ambo at̄ iusti erāt. z ambo sine rep̄hēsiōe i oibz mādaz do mini incedebāt. oēmz suā subam tri/ pharie diuidebāt. Unā p̄tez tēploz tē pli finitoribz ip̄ēdebāt. Aliā pegrinis z paup̄ibz erogabāt. Terciā sibi z fami lie sue v̄sibz refuabāt. Et ita p̄ annes xx. p̄lez ex iugio n̄ h̄ntes. vouēf dñō q̄ si eis sobolem p̄cederet eam seruitio dñi māciparet. Cui rei gr̄a cū singulis annis i tribz festis p̄cipuis hierlm̄ fre/ q̄ntaret. i festo encenioz Ioachi cū cō tribulibz suis hierlm̄ ascēdit. z cū cete/ ris ad altare accedēs oblatōez suā of/ ferre voluit. Quē vidēs sacerdos cū i/ digr̄oe nimia repulit. Et cur ad altare dei accedere p̄sumeret increpauit. affe rēs nō eē p̄ueniēs maledicto leg⁹ obno rium oblatōez dñō leg⁹ offerre. nec int̄ fecūdōs infecūdū. z q̄ pplm̄ dei nō au/ xit astare. Ioachi igit sic p̄fūsum se vi/ dens. p̄ pudore domū redire noluit. ne s̄itr a p̄tribulibz suis q̄ h̄ audierāt tātū opprobriū sustineret. Secedēs igit ad pastores suos cū ibi aliq̄diu fuisset. q̄ dā die ei solī angel⁹ cū magna claritā/ te apparuit z de ei⁹ visione turbatū ne timeret admonuit dicēs. Ego suz an/ gel⁹ dñi missus ad te vt annūciē tibi p̄ ces tuas exauditas eē. z elemosynas tu as i p̄spectu dñi ascēdisse. Quid em̄ pu dorē tuū. z audiuī sterilitat⁹ opprobriū nō recte tibi obiectū. Peccati quip pe nō nature vltor ē deus. Et ideo euz

De natiuitate bte marie virginis

alicui vterz claudit. ad h facit vt mira
bilit' denuo apiat. z nō libidis esse qd
nascit. sz diuini fore muneris cōfiscat.
Prima gētis vfe mī Sara nōne vsqz
ad nonagesimū annū sterilitatē o ppo
briuz ptulit. z tū ysaac cui repromissa
erat oim gentiuz bndictio generauit.
Rachel etiā nōne diu sterilis fuit. z tū
Ioseph genuit q totū egypti dñū ha
buit. Quis fortior sampsonē vel scior
samuele. z tū hī ambo matres steriles
habuere. Rōne igit z exēplis crede dī
latos diu pcept' z steriles ptus mira
biliores eē solere. Proinde āna vxo: tua
pariet tibi filiā z vocab' nomē ei' **Ma**
riā. Hec vt vouit' erit ab ifantia dño
psecrata. z adhuc exytero mris sue spi
rituscto plena. n' forinsec' inf' pphares
sz i tēplo dñi sp morabit' ne qd sinistru
de ea aliqz suspicet. Et sic ipa ex steri
li mfe nascet ita mirabilis ex ea altissi
mi fili' generabit'. cui' nomē erit iesus.
z p eū oibz gētibz sal' erit. Et h tibi si
gnū. Cū puener' hierosolymis ad au
reā portā Annā vxorē tuā obuiā habe
bis. q de tua tardatōe mō sollicita. tūc i
ppectu tuo gaudebit **Hīs** dicit' ange
l' ab eo discessit Anna aut cū amare fle
retz q nā vir su' iussz i'graret. idē āgel'
eidē apparuit. z sibi eadē q viro ānūci
auerat patefecit. addēs vt p signo hie
rusalē ad aureā portā pgeret' ibidē vi
ro suo redeūti obuiaret. Igit' iuxta an
geli pceptū ambo sib' hnuicē obuiātes
o mutua vīfōe letati. z de ple. pmissa
securi. adorato dño domū redier' diui
nū pmissuz hilarit' expectātes. Anna
igit' pcepit. z filiā pepit. z nomē ei' **ma**
riā vocauit. Cōpleto igit' p triēniū ab
lactatōis tpe. ad tēpluz dñi pginē euz
oblatōibz adduxerūt. Erāt aut circa tē
plū iuxta. xv. gradū psalmos. xv. ascē
sionis grad'. Hā q: templū in monte
erat pstitutū. altare holocausti qd fo
rinsecus erat adiri nisi p grad' nō po
terat. In hoz itaqz nouissimo pgo cō
stituta. cūctos sine alicuius adiutorio
ita pscendit. ac si iā etatis pfecte esset.

Perfecta igit' oblatōe. filiā cū alijs pgi
nibz in tēplo dimittētes. ad ppta redie
rūt. Virgo aut qridie in oi scit'ate pfi
ciens. z ab angelis qridie vīfatabat. et
vīfōne diuina qridie fruebat. Ait em
Hieronym' in qdaz eplā ad cromati
um z heliodoz q bta virgo hāc regu
lā sibi statuerat. vt a mane vsqz ad ter
ciā ofonibz i'sisteret. a terciā vsqz ad no
nā tētrino opi vacaret. a nona ab ora
tōibz nō recedebat quousqz angel' ap
parēs sibi eā daret. **Quarto**
aut decimo etatis sue anno pōtīfex pu
blice denūciāuit. vt pginēs q in tēplo
instruebant. z etas pps impleissent. do
mū reuerterent. z viris legitime iūge
rent **Cui'** mādato cū ceterē paruissent
sola bta **Maria** pgo h se facere nō posse
rūdit. tū q: pntes sui eaz dñi seruitio
mācipassent. tū q: pginē suāz dñō
ipa vouisset. Tunc anxiat' pōtīfex eo
q neqz fm scpturā q dīc. vouete z red
dite. votū infringēdū putaret. nec mo
rem genti insuetū introducere auderet
ad iminētē festiuitatē iudeoz senioribz
puocatis. oim hec vna fuit snia. vt i re
tam dubia piliū dñi qreret. Cū autēz
oioni i'sisteret z pōtīfex ad pfulendū
dñm accessisset. mox de loco oratorij cū
ctis audietibz vox insonuit dīcēs. vt q
cunqz de domo **Dauid** nuptijs habi
les pūgati nō essent. singuli pgas sin
gulas ad altare dferret z cuiuscūqz vir
gula germiasset z in cacumie eius fm
Esaye vaticiniū spūfctūs in columbe
specie pscidisset. ipe pculdubio esset cui
pgo desponsari deberet. Erat inf' cete
ros Ioseph de domo **Dauid.** Cui cum
incōgruū videre' si vir tā puecte etas
tā tenerā pginē duceret in vxorē. ceterz
vargas suas afferentibz sol' ipe virgāz
suā subtraxit. Un cū nil diuie voci cō
sonū apparerz. pōtīfex iterato dñm cō
sulendū putauit. Qui rūdit q sol' ille
virgā suā nō attulit. cui pgo desponsari
deberet. Prodit' itaqz ioseph cū pgas
suā attulisset. z ipa ilico florē germias
set. z in ei' cacumie colūba de celo vet

De natiuitate beate marie virginis

niens cōsedisset. liq̃do oibz paruit ipsi
 h̃gine despōsanda fore. Despōsata igr̃
 h̃gine ioseph ip̃e q̃dē in suā ciuitatē be
 thleē recedit domū suam dīspōsitur? z
 nuptijs necessaria pūsur? Virgo at
 Maria cū. vij. h̃ginitz cocuis z colla/
 etaneis suis q̃s ob oñsionē miraculī a
 sacerdote acceperat ad domū pentuz in
 nazareth reuerſa est. In diebꝫ aut̃ illis
 angelꝫ Babil el o: ar̃i apparuit. z de
 a nascitur dī filiū nūciat. E Di
 es aut̃ natiuitatis h̃ginitz aliq̃nto tpe
 fideles latuit. Contigit igr̃ sicut refert
 Iohes beletz vt q̃dā vir sc̃tū sedule
 p̃tēplator̃ insitēs. singul̃ annis. vij. idꝫ
 septēbris in o:ōne posu? iocūdissimaz
 angeloz societate solēnsantē audiret.
 Lūqz deuotissime sibi reulari petereſ
 cur q̃libet āno illo t̃m die z n̄ alio h̄ au
 dīret. diuinū accepit r̃sum. p̄ h̃go glo
 riosa Maria tali die mūdo fuerit na/
 ta. z iō h̄ manifestaret filiis sc̃tē ecclie.
 vt p̃cordes fierēt i hac celebritate cele/
 sti curie. Cū aut̃ h̄ sūmo p̃ōfici z alijs
 intinasset. z illi o:ōnibz z ieiunijs. scri
 pturis z antiquatū testimonijs p̃tate
 cōpissent. hūc diē in honore natiuitatē
 h̃ginitz celebrandū vniuersalit̃ statuere
 Octaua at̃ natiuitatē beate marie oliz
 nō celebrabat. sz dñs Innocentꝫ. iij.
 natōe ianuēsis. ip̃az instituit celebra/
 dā. Cui? hec cā fuit. Gregorio em̄. ix.
 p̄ mortē sublatō de medio romani oēs
 cardinales in q̃dam p̃clauū incluserūt.
 vt citꝫ ecclie pūderet. Sz cū p̄ plures
 dies p̃cordare nō potuissent. z ip̃i a ro
 manis mltas molestias sustinuissent.
 vouerūt regine celi q̄ si ei? meritis p̃cor
 darent. z liberi abire possent. octauas
 sue natiuitatis p̄u neglectas de cetero
 statuerēt celebrādas. Sicqz in dñm ce
 lestinū puenerūt z liberati p̄ dñm In
 nocetium votū adimpleuerūt. Celesti
 nus em̄ modico tpe supuixit. z iō p̄ eū
 impleri nō potuit. Et nota q̄ tres na
 tiuitates ecclia solēizat. sz natiuitatē
 Christi Marie z Iohānis baptiste.
 Que tres designāt tres sp̄uales natiui

tates. Cū iohē nāqz in aq̄. cū maria in
 pnia. cū xp̄o renascimur i gl̃ia. Cū igr̃
 natiuitatē baptisimi in adult̃ oportet/
 at p̃cedere p̃titionē z gl̃ie filii. iō ille
 due merito vigilias h̃nt. Sed cū pnia
 tota sit p̄ vigilias nō optuit vt vigilias
 h̃nt. Octauas h̄o oēs h̃nt. qz oīs ad
 octauā resurrectōis anhelāt. f. Vi
 les q̃dam valde strenuus z beate ma/
 rie valde deuotus ad torneamentum
 vadens. p̄mo q̃ddam monasteriū ad
 honorē beate Marie p̃structū in itinere
 reptuz missaz audītur intrauit. Cū at̃
 missa misse succederet. z ille ob honorē
 h̃ginitz nullā p̄mittere uellet. tādē mo
 nasteriū exiens ad locū p̃c̃t̃ p̃perabat
 Et ecce redeñtes eidē occurrerūt. z ip̃z
 strenuissime militasse referūt. Qd̄ duz
 oēs q̄ aderāt assererēt. z vniuersi eum
 strenuissime militasse vnanimit̃ accla/
 marēt. necnō z q̃daz q̄ se ab eo captos
 dicebāt se eidē offerret p̃p̃dens vir dī/
 sc̃ret vrbā reginā vrbano mō se ho
 norasse q̄d acciderit manifestauit. z ad
 monasteriū rediēs filio h̃ginitz de cetero
 ro militauit. Ep̄us q̄dā q̄ brām ma
 riā in summa reuerēcia z deuotiōe ha/
 bebat. q̄ndā eccliaz beate marie in nocte
 media ex deuotiōe adibat. Et ecce h̃go
 h̃ginū comitata vniuerso h̃ginū choro
 veniēti viro occurrit. z cū sūmo hono/
 re susceptū ad eccliam ad quā rēdebat
 ducere cepit. p̃cinētibz duabz de choro
 puellīs atqz dicētibz. Cantem? dñō so
 cie. cantem? honorē. Dulcis amor xp̄i.
 resonet ore pio. Quos h̃sus tot? alius
 chorus h̃ginū resumēdo p̃cantat. Pre
 dicteqz bine cātrices binos q̄ sequūt
 in ordine h̃sus subsecute sunt. Primꝫ
 ad ima ruit magna de luce sup̄b. Sic
 h̄o cū tumuit p̄m? ad ima ruit. Sicqz
 viz dei cū tali p̃cessiōe vsqz ad eccliaz
 p̄duserūt duabz sp̄ incipētibz. z ceterz
 rūdētibz. Quedā mlier solatio viri
 sui destituta vnicū filiūz hēbat quē te/
 nerrime diligebat. Quadā aut̃ vice fi/
 li? ei? ab inimicis capit. z i custodia vin/
 culat. Qd̄ illa audies incōsolabilē fle

De natiuitate be^{ate} marie virginis

bat. et beatus regine cui multum deuota erat
 p liberatōe filij importunis precib^{us} exorabat. Tandē vidēs q sic nihil p^{ro}fice-
 ret. eccliam in q sculpta erat imago be-
 ate marie sola intrauit. et corā imagine
 stans ipam sic alloq^{uitur} dicens. Virgo
 bea^{ta} p liberatōe filij mei te sepe rogavi
 et adhuc neq^{ue}q^{ue} m^{ei} m^{is}ere subuenisti.
 Patrocinij tuū p filio meo implozo.
 et nullū adhuc sentio fructū. Igit^{ur} sic fi-
 li^{us} me^{us} mibi ablat^{us} ē. sic et ego filiū tuū
 tibi auferā. et obsidē p filio meo in cu-
 stodiā ponā. Et hec dicens p^{ro}p^{ri}us acces-
 sit. et imaginē pueri quā p^{ro}go i gremio
 baiulabat auferēs domū abijt. Acci-
 pientē imaginē pueri ipam i lumbis
 mūdissimū inuoluit. et i arca recondēs
 ipam cū clauī diligēt^{er} obfirmauit. bo-
 nū obsidē p filio suo h^{ab}ere gaudēs. et ipz
 diligēt^{er} custodiēs. Et ecce seq^{uenti} no-
 cte bea^{ta} virgo iuueni apparuit et ianuā
 carceris ap^{er}iens ide vt exeat pcepit ei^{us}
 dixit. Patri tue fili dices. vt meū mi-
 hi reddat filiū. ex q reddidit sibi suū.
 Qui exiens ad matrē venit. et q^{ui}liter be-
 ata p^{ro}go eū liberauerit enarrauit. Illa
 aut plurimū exultans imaginez pueri
 accepit. et ad eccliam vadēs be^{ate} marie
 reddidit dicens. H^{ab}as vobis d^{omi}na refe-
 ro. q^{ui} mibi meū vnicū filiū reddidistis
 et nūc vobis filiū vestrū reddo. q^{ui} meū
 me recepisse p^{ro}fiteor. **U** Erat qdā
 fur q sepe latrocinia exercebat. s^{ed} beā^{ta}
 Mariā plurimū in deuotōe habebat
 et eā crebrius saluabat. Quadaz igit^{ur}
 vice furtim qdam rapies cap^{it}. et suspē-
 dio adiudicat. Eū aut suspēdere p^{ro}ci-
 nuo bea^{ta} p^{ro}go ei affuit. et suspēsum tri-
 b^{us} dieb^{us} vt sibi videbat suis manib^{us} sustē-
 tauit. ita q nullam lesionē p^{er}sen sit. Illi
 p^{ro} q eū suspēderūt casu inde trāseūtes
 eū viuētē et vultu hilari repperit. et arbi-
 trātes q nō bñ fuisset laqueo astrictus
 gladio ipm iugulare volebāt. S^{ed} bea^{ta}
 maria feriētū gladio manuz oppone-
 bat et illi sibi nil nocere poterāt. Cog-
 scētes q illo referēte q bea^{ta} maria sic eū
 suauabat. mirātes eū d^{is}posuerūt. et amo-
 re p^{ro}ginis abire libez dimiserūt. Qui

abiēs monasteriū intrauit et qdā vixit
 in fuitio dei genitricis p^{ro}masit. Fuit
 qdā cleric^{us} q beā^{ta} mariā valde diligēs
 horas ei^{us} sedule decātabat. Eū aut pa-
 rētes ei^{us} mo^{do} crent. aliū nō hñtes bere-
 dē. eidē hereditatē dimiserūt. Compul-
 sus est igit^{ur} ab amicis vt vxorē acciperet.
 et hereditatē p^{ro}p^{ri}ā gub^{er}naret. Quadaz
 aut die cū ad celebrādas nuptias ten-
 deret in itinere qndā eccliam repperit.
 et recordat^{us} seruitij be^{ate} Marie in ipaz
 ingrediēs horas ei^{us} dicere cepit. Et ec-
 ce bea^{ta} maria eidē apparuit. et q^{ui}si seueri-
 us ei dixit. Stulte et infidelis cur me
 amicā et spōsaz tuā relinq^{uis}. et mibi ali-
 am feminā antepōnīs. Ad h^{oc} ille com-
 punct^{us} ad socios redijt. et totū dissimu-
 lās celebrat^{us} nuptijs media nocte oib^{us}
 relictis de domo aufugit. et mōasteriū
 intrās be^{ate} Marie deuote finxit. Sa-
 cerdos cuiusdā prochie et honeste vite
 nullā missaz nisi missaz be^{ate} marie scie-
 bat. quā i ei^{us} honore sedule decātabat
 Apud ep^{iscopu}m igit^{ur} accusat^{us} et ab eo cit^{atus} ac-
 ceruit. Cū p^{ro} corā ep^{iscopu} se aliā missā nesci-
 re diceret. ep^{iscopu}s ipm q^{ui}si seductore dure
 redarguit. et ab officio euz suspēdēs ne
 de cetero eā missam cantare audeat in-
 terdixit. Seq^{uenti} aut nocte bea^{ta} maria
 ep^{iscopu} apparēs eū plurimū increpauit. et
 cur suū male sic tractasset famulū req^{ui}-
 siuit. Addidit q^{ui}z q die trigesima mo-
 rere^{ret}. nisi ille ad p^{ro}suetū officiū restitue-
 ret. Tremefact^{us} ep^{iscopu}s p^{ro}sb^{er}tez accersiuit
 et ventā postulās vt nullā missam p^{ro}ter
 illā quā sciebat de bea^{ta} Maria celebra-
 re debeat impauit. Quidā clericus
 van^{us} et lubric^{us} erat. s^{ed} tñ dei genitricem
 plimū diligebat. et ei^{us} horas scās de-
 uote et alacriter decantabat. Quadaz
 igit^{ur} nocte in visioe vidit se aū tribunal
 dei astare. et dñm circūstantib^{us} dicere.
 De illo q vos aspici^{ti} q iudicio dignus
 sit v^{os} ipi decernat^{us} quē rādiu tolerauit
 et nullū adhuc in eo emēdatōis signū
 inueni. Tūc dñs oib^{us} approbātib^{us} su-
 per eū dānatōis tulit sinaz. Et ecce p^{ro}-
 go bea^{ta} surrexit et filio suo dixit. Pro isto
 pie fili. clemētiā tuā rogo vt sup eū dā

De nativitate bte marie virginis

natdis sniaz mitiges. Gluat g hic ob gram mei. q ob ppria merita addicitur morti. Lul dñs Luis em petitoribz eū tribuo si vel saltē nūc ei correctionē in sperero. Et puerſa ſgo ad hoiez dixit Glade z ampli noli peccare ne dereri us tibi ptingat. Ille igit excitat vitaz mutauit. z religionē petijt. z ibi in ho nis opibz vitā finituit. **H** Apud ſi ciliā anno dñi. d. xxxvij. fuit qdam vir noie Theophil' cuiusdā epi vicedñs vt ait Fulber' carnotēſis eps. q tñ pu dēter ſub epo res eccliaſticas diſpeſa bat. q mortuo epo eū dignū epatu ois pplus acclamabat. At ille vicedñatu pteat' aliū in epm maluit ordiari. Tā dē ab ipo officio inuite ab epo depoſi tus in tātā impatiētā eſt delapſus vt ad ſuā recupandā dignitatē cuiusdam iudei malefici pſiliū expeteret. Ille igit diaboliū aduocauit. z aduocat' cōcū? venit. Theophil' g iuſſu demōis xp̄z z m̄fz el' abnegauit. xp̄iane pfeſſioni abrenūciāuit. z ip̄i abrenūciatiōis et abnegatiōis cyrogphū ſuo ſanguie p/ priū ſc̄pſit. z ſc̄p̄tū anulo ſigillauit. z ſi/ gillatū demoni tradidit. z ſic el' ſerui/ tio ſe addixit. In craſtinū igit pcurati one demōis Theophil' in ḡfraz epi re cipiſ. z in ſui dignitatē officiū reſtituit. Tāde z ad ſe reuerſus de eo qd fecerat valde ingemuit z ad ſginē glioſam vt ſibi adiutorū fieret tota mētis deuo tōe pfugit. Quadā igit vice brā maria in viſiōe illi apparēs de impietate ip̄z re darguit. z diabolo abrenūciare pcepit ac xp̄z dei filiū z oē xp̄ianitat' ppoſitū pfiteri fec. z ſic ip̄m i ſui z filij ḡram re cupauit. z ad indiū idulte venie iterū ſibi apparēs cyrogphū qd diabolo de derat ſibi reddidit ſup pect' poſuit vt ſā nō ſe diaboli ſuū timeret. ſz p ſginē ſelibe z factū gauderet. Quo rheophi Precepto. vehemēt exultās corā epo oī q p̄lo qd ſibi acciderat retulit z cūct' admīrātibz z ſginē glioſaz laudātibz ip̄e p' tridū i pace qeuit. **I** Quidā vir z vxor ſua ppe lugdunū circa annū

dñi. **D**c. filiā vnicā hñtes. eā cū dā iu ueni nuptiū tradiderūt. Ob amorē at filie genez ſuū ſecū in domo tenebāt. **E**t at puelle iuuenē amorē filie ſue tā diligēt colebat vt n̄ maior eēt amor pu elle ad puez q̄ ſoci' ad genez. In h' malicioſi dicere ceperūt. q h' n̄ filie cā fa/ ceret. ſz vt eidē p filia ſeſe igereret. Tūz igit mlier' aīm tāta falſitas pculſiſſet. timēs ne i vulgi fabulā pteret duos ru ſticos alloq̄ vt ſi occulte genez ſtrāgu lare vellēt. cui libz. xx. ſolidos polliceſ. Quadā igit die eos i cellario recludēs maritū ſuū ex iduſtria aliq̄ ſre pſuluit. z filiā alio trāſmiſit. Tūc adoleſcēs iuſ ſu dñe ſue cellariū vt vinū afferret igre diſ z mox a latronibz ſtrāgulaſ. **D**ox ſocr' ip̄z i lectū filie detulit. z q̄ſi do: mi entē veſtibz circūterit. Redētibz ḡma rito z filia z ad mēſaz poſit'. iūbet m̄f filie vt maritū dbeat excitare z ad mē/ ſaz vocare. Quē cū d̄ſunctū reppſiſſet z h' p̄cira nūciaſſz. tota familia i lamētū p̄nt. Et illa mlier' homicida q̄ſi dolēs cū ceter' lamētaſ. Tāde mlier' de ppe/ trato ſcelere valde igemuit. z ſacerdoti oia p ordine pfeſſa fuit. **P** aliq̄d tps i ter mlierē z ſacerdotē litigū ouſ z a ſa cerdote ſibi generi homicidiū irrogat. **Q**d cū ad pentū iuuenis noticiā deue niſſz. adducit ad iudicē. z ab eo ignibz cōcremāda dānaſ. **F**inē ḡ ſuū iminere pſiderās. ad brāz ſginē ſe puerit. z ei' intrās eccliaz i oīone cū lachrymis ſep ſtrauit **P** modicū exire p̄pellit. z i ma gnū pietā ignē oēs ibidē ſtare illeſam z icolumē p̄uēt. At pentes pueri ignē puū eē putātes. ad ſarmēta pcurrūt z i ignē p̄ciūt **E**idētes at q nec ſic i aliq̄ ledereſ. lāceis z baſt' eā ipuſgre ceperūt. Tūc iudex q aderat vehemēt obſtupu it. z eoſ ab ip̄i ipuſgre p̄ſecuit. **E**a at diligēt pſiderās. nullū i ea ſignū icēdij p̄ter ſola vulnera lāceaz iuenit. **E**ū at pentes ei' domū eā r̄duxſſet. z eā ſomē t' z balneis recrearet. nolēs eā d̄ſylt' hūana ſuſpitōe fedari. p' tridū in lau de ſgis p̄ſeuerātē ex hac vita vocauit.

De sancto Adriano

Legenda. xxxvii.

De sancto Adriano.

Adrianus a Maximi
ano impatore regnate mar
tyriū passus ē. Cū em̄ p̄di
ctus Maximian⁹ i nichomedia vrbe
idolis imolaret. iussu ei⁹ cū cti xpianos
pquirentes alij timore pene. alij amo
re pmissis pecunie vicini vicinos. xpian⁹
qui domesticos ad suppliciu traherent
inter q̄s. xxxiiij. a pquirentib⁹ comp̄hēsi
aū regē adducti sunt. Quib⁹ rex. Non
audistis q̄lis pena aduersus xpianos
posita sit. Cui illi. Audiuim⁹ ⁊ stulti
cie tue iussione irrūm⁹. Tūc rex iratus
neruis crudis eos cedi iussit. ⁊ lapidi
bus ora eor⁹ cōrundi mādauit. ac an
notata vniuscuiusq⁹ p̄fessio. ferro vin
ctos in carcere recludi p̄cepit. Quorū
adrian⁹ cōstantiā p̄or officij militaris
p̄siderās dixit eis. Adiuro vos p̄ deū
vestrū vt mihi dicatis. q̄ est remunera
tio quā expectatis p̄ ista tormēta. Ad
hoc dixerūt sancti. Ocul⁹ nō vidit. nec
auris audiuit. nec in cor hoīs ascendit
q̄ p̄pauit dñs diligentib⁹ se p̄fecte. Tūc
adrian⁹ in mediū p̄siliens ait. Anno
tate me cū ist⁹. q̄ ⁊ ego xpian⁹ su⁹. Qd
cū impator audisset. nolentē sacrificā
re vinctū ferro in carcere posuit. Nata
lia p̄o vxor ei⁹ audiēs viz. suū in carce
ratū scidit vestimēta sua flens plurimū
⁊ cūlans. S⁹ cū audisset. q̄ p̄pter fidē
xp̄i incarcerat⁹ fuisset. gaudio repleta
ad carcerē cucurrit. ⁊ vincula viri sui et
alioz osculari cepit. Erat ei xp̄iana. s⁹
p̄t p̄secutionē se nō publicauerat. Et
dixit ad viz. suū. Brūus es dñe mī adri
ane. q̄ inuenisti diuitias q̄s nō dīmisse
rūt pentes tui. q̄bus egebūt hi q̄ mul
ta possident q̄ nō erit fenerādī t̄pus.
nec mutuo accipiendī. dū nullus de pe
na aliū liberabit. nec pat̄ filiū. nec ma
ter filiaz. nec seruus dñm. nec amicus
amicū. nec diuitie possessorē. Cūq⁹ cū
admonuisset vt oēm gl̄iam terrenā cō
temneret. ⁊ amicos ⁊ pentes sp̄rneret

⁊ sp̄ ad celestia cor haberet. dixit ad eā
Adrian⁹. Uade foroz mea tpe passio
nis n̄re accersiam te vt videas finē no
strum. Sicq⁹ virū suū alijs scriis re
cōmendās. vt cū scz p̄fortarent. redijt ī
domū suā. B Postmodū audiēs
adrian⁹ diē passionis sue adesse. dans
munera custodib⁹ ⁊ sanctos q̄ secū erāt
in fideiussores. abijt domū vocare na
taliā sicut ei iuramēto p̄miserat. vt eo
rū passionib⁹ p̄sens eēt. Quidā autē cū
vidēs p̄cucurrit ⁊ nūciāuit natalie di
cens. Absolut⁹ ē adrian⁹. ⁊ ecce venit.
Qd illa audiēs nō credebatur dicēs. Et
q̄s potuit eū absoluerē a vinculis. Nō
mibi p̄tingat vt soluat a vinculis. ⁊ se
paret a scriis. Dū hoc loq̄ret. puer do
mesticus venit dicēs. En dñs me⁹ di
missus est. Illa autē putās q̄ martyriū
refugisset amarissime flebat. Et cū vī
disset eū. surgēs veloci⁹ ostiū dom⁹ cō
tra eū clausit ⁊ dixit. Longe a me effici
atur. q̄ a deo corruit. Nō mibi p̄tingat
loq̄ ori illi⁹ p̄ qd dñm suū abnegauit.
Et p̄uersa ad eū dixit. O tu miser sine
deo. q̄s te coegit app̄hendere quod nō
potuisti p̄ficere. Quis te sepauit a san
ctis. aut q̄s te seduxit vt recederes a cō
uentu pacis. Dic mihi cur fugisti aū
q̄s pugna fieret. aūq̄s repugnātē vide
res. Quō vulnerat⁹ es nodū emissā sa
gitta. Et ego mirabar si ex gente sine
deo ⁊ de genere impioz aliq̄s offerret
deo. Ne me infelicē ⁊ me miserā. qd
faciā q̄ p̄iuncta sum huic ex genere im
pioz. Nō est p̄cessum mihi vt vni⁹ ho
re sp̄acio vocarē vxorē martyri⁹. s⁹ vt dī
cerer vxorē trāsgressoris. Ad modicū q̄
dem exultatio mea fuit. ⁊ ecce p̄ secula
opprobriū meū erit. Nec autē brūus a
drian⁹ audiēs vehemētē gaudebat.
admirās de femīa iuvene pulcerrima
⁊ nobili ⁊ aū. xiiij. menses nupta. quō
talia loq̄ posset. Vñ ex h̄ ad martyriū
ardētior effect⁹ verba ei⁹ libētissime au
diebat. S⁹ cū eam nimis affligi vide
ret. dixit ei. Aperi mihi dñā mea nata
lia. Nō em̄ vt putas martyriū fugi. s⁹

De sancto Adriano

te vt pmissi vocare veni. Que si credēs
ait. Elide quō me seducit trāsgressor.
quō mentis alter iudas. Fuge a me mi
ser meis iam interficiā vt satieris. Et
dū moraret ad apiendū ei dixit Aperi
citius. Hā vadā z vltra nō videbis me
z post hū lugebis q̄ me aī exitū meū nō
videris. Fideiussores dedi sc̄os mar
tyres. z si mīstri me req̄rentes nō inue
nerint. sustinebūt sc̄i simul tormenta
sua z mea. Hec audies natalia aperu
it. z subynūciē p̄strati ad carcerē sil abī
erūt. Vbi natalia p. vii. dies sc̄oz vl
tera cū lintheis p̄cios exercebat. **L**

Statuta autē die impator eos p̄nta
ri iussit. Quī resoluti p̄ntis. qz ambu
lare nō poterāt velut aialia portabāt.
Adrian⁹ p̄o retro vinctis manib⁹ seq̄
bāt. Deinde adrian⁹ portās sibi ecule
um cesari p̄ntat. Natalia p̄o adiūgens
se ei dicebat. Elide dñe meus. ne forte
trepides cū tormēta videbis. **D**odi
cū q̄dem nūc patieris. sz p̄tinuo cū an
gelis exultabis. Adrian⁹ igit sacrificia
re nolēs grauissime cesus ē. Currensqz
natalia ad sc̄os cū gaudio q̄ erant in
carcere ait. Ecce dñs meus inchoauit
martyriū. Cū at rex ne deos suos blas
phemaret moneret ille ait. Si ego tor
queor qz eos q̄ nō sunt dñj blasphemō
qliter ipe torq̄beris q̄vez deū blasphe
mas. Cui rex. Hec p̄ba te illi seducto
res docuerūt. Ad quē adrian⁹. Qua
re seductores eos dicis q̄ sunt doctores
vite et̄ne. Currens natalia hec mīsa vi
ri sui alijs cū gaudio referebat. Tunc
rex a q̄tuor validissimis viris fec̄ eum
grauit cedi. Vēs autē penas z infroga
tōes z rñsiones natalia alijs martyri
bus q̄ erāt in carcere p̄tinuo referebat
Intrans autē cesus ē. vt ei⁹ viscera effū
derent. Tūc ferro vinct⁹ cū alijs mar
tyrib⁹ i carcerē recludit. Erat autē adri
anus iuuenis delicat⁹ valde. z decorus
annoz. xxvii. Natalia p̄o vix suū supi
num iacentē z totū laceratū p̄siderās.
mittens manū sub vertice ei⁹ dicebat.
Brūs es dñe meus. qz dign⁹ effect⁹ es

de numero esse sc̄oz. Brūs es lumen
meum. vt patiaris p̄ eo q̄ p̄ te passus
est. Perge nūc dulcē me⁹ vt videas glo
riā ei⁹. Audiens autē impator q̄ multe
m̄one sc̄is in carcere mīstrarēt p̄cepit
ne vltcri⁹ ad eos igredi p̄mittant. Qd
audies natalia sc̄ipaz conforauit. z ha
bitū virilē assumēs sc̄is in carcere mī
nistrabat. alias qz exēplo suo ad hū in
duxit. Rogauitqz vix vt cū cēt in glia
hāc p̄cem p̄ se faceret. vt se intactā cu
stodiēs ab hū seculo citi⁹ euocaret. Au
diens autē rex q̄ m̄one fecissent. iussit
incudē afferri vt fractis sup̄ eaz crurib⁹
sc̄i martyres interirent. Tūc autē
natalia ne vīr suus ex alioz supplicijs
terrere. rogauit mīstros vt ab eo inci
perēt. Abscis igit ab eo pedibus. cru
rib⁹ fractis. rogauit euz natalia vt
manū sibi abscondi p̄mitteret. q̄ten⁹ ali
is sc̄is q̄ plura passi fuerāt compar eēt
Quo facto adrian⁹ sp̄m reddidit. **L**e
teriqz vltro pedes p̄tendētes ad dñm
migrauerūt. Rex autē eoz corpa crema
ri mādauit. Natalia p̄o manū adriani
in sinu suo abscondit. Cū at corpa sc̄oz
rū in ignē p̄cipitare voluit z natalia
se cū eis in ignē p̄cipitare. Sz subito
vehementissim⁹ imber erupit z ignē ex
tinguēs corpa sanctorū illesa seruauit.
Christiani p̄o p̄silio inito corpa eoz
zstantinopoliz trāsserri fecerūt. q̄usqz
pace ecclie reddita cū honore referrent
Passi sunt autē circa annuz dñi. cclxxx.
Natalia p̄o domi remanēs manū sc̄i
Adriani sibi retinuit. quā in solatiū vi
te sue sp̄ ad caput lectuli sui tenebat.
D Post hū autē tribun⁹ vidēs nataliā
tā pulchrā. tāqz diuītē z nobilē de vo
luntate impatoris honestas m̄onas
ad eā misit. vt in suū p̄ugiū p̄sentiret
Quib⁹ natalia rñdit. Quis mihi p̄re
stare poterit vt p̄iungar tali viro. Sz
pero vt triū diez mihi dent inducie vt
me valeaz p̄pare. Hoc autē dicebat vt
inde fugere posset. Cū autē dñm exo
raret vt se intactā p̄seruaret. subito ob
dormiuit. Et ecce vn⁹ martyr ei appa
r

De sanctis gorgonio et dorotheo

ruit. et cā dulcē p̄solās vt ad locū in q̄ sunt corpa martyꝝ ventat ipauit. Cui gilans igit et manū adriani solā accipi ens. cū mltis xp̄ians nauē p̄cedit. Qd̄ tribun⁹ audies cū mltis militib⁹ eaz p̄ nauigiū insecut⁹ ē. Exurgēs aut̄ venē p̄trari⁹ mltis eoz submers eos redire cōpulit. Medīa at̄ nocte diabol⁹ i spe cie naucleri cū nauī fantastica his qui erant cuz natalia apparuit. et q̄si voce naucleri ait eis. Vñ venietis. et q̄ p̄gitis. Et illi. Ex nicomedia venim⁹ et p̄stari in op̄olim p̄gim⁹. Quib⁹ ille ait. Erra tis. Ad sinistrā p̄gite vt recti⁹ nauigē tis. Hoc at̄ dicebat vt eos i pelag⁹ mīt teret et p̄irent. Cum aut̄ vela mutaret subito adrian⁹ in nauicula sedēs eisdē apparuit. et eos nauigare sic p̄us cepe rāt admonuit. asserēs malignū sp̄m fuisse q̄ sibi locut⁹ fuerat. ponēsq̄ se ante eos. p̄cedebat illos. et viā eis ostēdebat. Natalia s̄o adrianū p̄cedere vidēs im mēso gaudio repleta ē. Sicq̄ aūq̄ il lucesceret p̄stātinopoliz aduenēst. Cū aut̄ natalia i domū vbi erāt corpa mar tyꝝ introisset et manū adriani ad cor pus posuisset. et p̄ oīonē dormitasset. Adrian⁹ ei apparuit et salutās eam vt in etnaz pacē secū veniret p̄cepit. Que cū euigilasset et somniū astātib⁹ retulisset. valesaciēs oib⁹ emisit sp̄m. Fideles aut̄ corpus ei⁹ accipientes iuxta corpa martyꝝ illud posuerūt.

Legenda. cxxvij.

De sanctis Gorgonio et dorotheo.

Gorgonius et dorotheus apud nicomediā p̄mī in palatio diocleciani antīque militie renūciāt. vt liberius regē suū seq̄nt et xp̄ianos se voce libera p̄ficerēt. Qd̄ cesar audies p̄lmū ancie bat egreferēs p̄dere tales viros. q̄s in tra palatiū nutritos moy et gener⁹ no bilicas dcorauit. Cū igr nec minis nē blāditijs mouerēt in ecclio distēdunt et flagellis et vngulis toto corpe lacera ti. aceto et sale nudat⁹ pene eoz visceri⁹

bus p̄fundū. et cū h̄ alacrit̄ toleraret i craticula affant. vbi q̄si i lecto floꝝ vi debant iacere nihilq̄ lesionis sentire. Deinde iussu cesar⁹ laq̄o suspendūt. et corpa lupis et canib⁹ exponūt s̄ tñ in tacta a fidelib⁹ colligunt. Passi sūt cir ca annū dñi. cclxxx. P̄ multos annos corpus sancti gorgonii romā trāslatū est. Anno aut̄ dñi. dcccxiij. ep̄s metēsis ne pos pipini reg⁹ ip̄m ad gallias trāstu lit et i gorgociensi monasterio collocauit

Legenda. cxxix.

De sanctis Protho et Hyacinto.

Rothus et Hyacin-

pctus fuerāt domicelli et i stu dio phie socij eugenie filie philippi nobilissimi roma noꝝ genere. Quiq̄dē philipp⁹ a senatu p̄fecturā alexādrie accepat. et illuc clau diā vxorē suā et filios autiū et sergiū. fi liā q̄s eugeniā secū duxit. Porro euge nia oib⁹ liberalib⁹ artib⁹ et lris erat p̄fe cta. Proth⁹ q̄z et hyacint⁹ secū studie rant et ad p̄fectōez oīm sciāꝝ venerant Eugenia igit q̄ndecimo etatis sue an no ab aqlino aqlini consulis filio peri tur vxor. Cui illa. Et marit⁹ nō natali bus. sed morib⁹ est eligend⁹. Peruenit igit ad man⁹ ei⁹ doctrina pauli et cepit anio fieri xp̄iana. Permissum erat tūc xp̄ianis iuxta alexādriā habitare. Vñ illa q̄si solaciā do p̄gēs ad villā trāsies audiuit xp̄ianos cantātes. Qēs dñi gē tium demonia dñs aut̄ celos fec. Tūc dicit ad pueros prothū et hyacintū q̄ secum studuerant. P̄hoꝝ syllogismos scrupuloso studio transegim⁹. Aristotēlica argumēta et platonis ideas et so cratis monita et breuē q̄quid cantat poeta q̄quid orator et q̄quid phs co gitat hac snia excludunt. Dñaz me vo bis vsurpata p̄as sororē s̄o sapia fec. Sim⁹ q̄ frēs et xp̄m seq̄mur. Placet cō silii et assumpto habitu viri ad mona steriū cui elenus vir dei p̄erat venit. q̄ nullā ad se feminā venire sinebat. Qui etiā q̄dam vice cū heretico disputans.

De sanctis protho et hyacinto

cū vim argumētōz ferre nō posset. ma-
gnū ignē accendi fecit. vt ille q̄ nō cō-
bureret veraz fidē pbaret habere. Qd̄
cū factū esset. pōr intrauit z illesus exi-
uit Hereticus aut̄ cū intrare noller ab
oibus expulsus est. Ad hunc igit̄ cū ac-
cessisset vt se vix diceret. ille ait. Recte
vir diceris. q̄ cū sis femia viriliter ags
Nam sibi ei cōditio a deo fuit reuela-
ta. Ab eo igit̄ cū Protho z hyacinto
monasticū habitū suscepit. z se frēz eu-
geniū ab oibus appellari fecit. Pater
aut̄ ei? z mater vidētes currū eugenie
domū vacuū redisse merētes vndiqz fi-
liam inq̄ri fecerunt. sed mīme inuenire
potuerūt. Interrogant vates qd̄ de fi-
lia factū sit. Qui respōdent eam a dīs
inter astra translātā. Quo circa pater
imaginē filie fecit. z ipam ab oibz ado-
rari mandauit. Ip̄a p̄o cū socijs i dei
timore pmanit z mortuo pposito ip̄a
p̄ficiat. B̄ Erat tūc alexandrie ma-
trona q̄daz diues z valde nobilis me-
lancia nomie. quā sancta eugenia oleo
pungens a quartana liberauit in noie
iesu xpi. Un̄ multa ei misit munera. sz
nō recepit. Predicta igit̄ infona fratrē
eugeniū vix esse arbitrans sepi? eaz vi-
sitabat. Vidēs qz elegantiaz iuuetutis
z pulchritudinē corpis in ei? amorē ve-
hemēter exarsit. z q̄liter cū eo cōmisce-
ri posset anxia cogitare cepit. Simu-
lans igit̄ languorē. misit vt ad eā veni-
ret z se inuifere dignaret. Qui cū venis-
set aperuit sibi q̄liter ei? amore capta es-
set. z q̄liter in ei? cōcupiscentia estuaret
rogās vt secū carnalit̄ cōmiseret. Sta-
timqz eū apphēdēs amplectit̄ z oscu-
lāt̄ z ad crimē hortat̄. Qd̄ factū frater
eugeni? abhorruit dicēs ei. Recte me-
lancia nomē habere cōgsceris nigredi-
nis ei repleta pfidia nigra dicēs z ob-
scura. filia tenebrarum amica diaboli.
dux pollutiōis. fomentū libidis. foroz
anxietatis ppetue z mortis filia semp̄-
terne. Illa p̄o se deceptā vidēs z timēs
ne forte scel? publicaret. voluit ip̄a p̄o
detegere. clamarēz cepit q̄ Eugeniū

se voluit violare. Abijt igit̄ ad philip-
pum p̄fectū z cōquēsta est dicēs. Iuue-
nis qdam pfidus xpianus ad me me-
dendi causa ingressus in me irruens i-
pudenter voluit me violare. z nisi vni-
us ancille q̄ intra cubiculū erat fuissez
liberata suffragio. siue me libidini soci-
asset. Audiēs h̄ p̄fectus ira accendit z
missa appitoz multitudine eugeniā
ceterosqz seruos xpi ferro vinctos ad-
duci fecit. diēqz statuit in q̄ oīes tradi
deberēt moribz bestiaz. Accersitis at̄
eis corā se dixit ad eugeniā. Dic nobis
em̄ sceleratissime. h̄ vos xps vester quē
colitis docuit vt opam corruptōibus
deris. z matronas impudētī vesania
violetis. Cui eugenia demissa facie ne
agnoscere respōdit. Dñs noster casti-
tate docuit z integritatē seruātibz eter-
nam vitā pmisit. Hanc aut̄ melanciā
falsam testē mōstrare possum? sed me-
lius est vt nos patiamur q̄ q̄ illa cum
puncta fuerit puniat̄ z fruct? patientie
nostre depeat. Ucrūamē adducat an-
cillam quā dicit nostri. sceleris eē testē
vt ex ore eius possint refutari mēdacia
q̄ cū adducta esset. illa a dñā suā docta
pstanter sibi opponebat qd̄ dñā suā
opprimere voluit. Lūqz oēs de fami-
lia silt̄ deprauati sic esse testarēt. ait eu-
genia. Temp? tacendī transijt. z t̄pus
loquēdi aduenit. Holoyt ipudica i ser-
uos xpi crimen iponat nec fallacia glo-
rietur. Ut autē mendaciū veritas su-
peret. z sapientia maliciā vincat. veri-
tatem ostendā nō ppter iactantiā sz p-
pter dei gl̄iam. Et hec dicens tunicaz
a capite vsqz deorsum siue vsqz ad cin-
gulū scidit z femia apparuit. Dixitqz
p̄fecto. Tu mihi pater claudia mater.
frēs hī duo q̄ tecū sedēt auitus z sergi-
ego eugenia filia tua. Hī duo p̄th? et
hyacint? Qd̄ p̄ audies z filiā cōgscē-
re incipiēs. in amplex? cū m̄re irruunt et
lachrymas mltas effudit. Eugenia at̄
vestibz aureis induit. z i sublimē tollit
Ignis aut̄ de celo venit z melanciā cū
suis psumpsit. Sicqz eugenia patrē z

De exaltatione scē crucis

matrē frēs ⁊ totā familiā ad fidē xpī
cōuertit. ita q p̄ a p̄fectura deposit⁹ a
xpīanis ep̄s ordinat⁹. ⁊ i oīone p̄stēs
ab infidelib⁹ occidit. Claudia at cū fi-
lijs suis ⁊ eugenia romā reuertit ⁊ ibi
m̄lti ab eis ad xp̄m sunt pueri. Euge-
nia at iussu ip̄atoris ligata grādi saxo
in cyberim p̄cipitat. S⁹ rupto saxo su-
per vndas incolumis ḡdiebat. Tūc i
fornacē ardētē p̄iit. s⁹ extincta forma-
ce refrigerio vtebat. Recludit deinde i
tenebrosūm carcerē. s⁹ lumē splēdidissī
mū radiabat eidē. Cūq p̄ decē dies si-
ne cibo fuisset. saluator eidē apparuit.
⁊ panē cādīdissimū sibi porrigēs dixit
Accipe cibū d manu mea Ego suz sal-
uator tu⁹ quē tota mēz intētoe amasti
Eodē die q ad terras descēdi ip̄e te eri-
piā. In die igit natalis dñi spiculator
mittit ⁊ caput ei⁹ abscidit. Que post-
modū m̄rī apparuit. ⁊ q die dñica se se
q̄ref p̄duxit Veniēte igit dñica die clau-
dia i oīone posita emisit sp̄m. Proth⁹
aut ⁊ hyacinth⁹ cū ad tēpluz idolorum
traherēt. oīone simulachrū cōminuerūt
Et cū sacrificare nollēt capiz obtrūca-
tōe martyriū postmodū cōpleuerunt.
Passi sūt at sub valeriano ⁊ gallo circa
annos dñi. cclvj. Le. cxxx. A

De exaltatōe sancte crucis.

Exaltatio sancte crucis
dñi. eo q tali die fides ⁊ sc̄a
crux plurimū exaltata fuit.
Notādū aut q añ xpī passi
onē lignū crucis fuit lignū vilitatis. qz
h̄mōi cruce de lignis vilib⁹ parabat.
Infructuositat⁹ qz qntūcūq i monte
caluarie plantabat fructū mime facie-
bat. Ignobilitat⁹ qz qz erat supplicū
latronū. Tenebrositat⁹. qz tenebrosuz
⁊ sine oī decore erat. Dors⁹. qz ibi ho-
mines mortī tradebat. Feros⁹. qz i me-
dio cadauer⁹ plātabat. P⁹ passionē po-
fuit m̄ltiplr exaltata. qz vilitas trāijt
in p̄ciositatē. Vñ dixit andreas. Sal-
ue crux p̄ciosa ⁊c. Infructuositas i fer-
tilitatē Cāñ. vij. Ascēdā in palmas et

app. fru. ei⁹. Iḡnilitas i sublimitatem
Aug⁹. Crux q erat supplicū latronū
trāijt ad frōtes ip̄ator⁹. Tenebrositat⁹
in claritatēz Chrys⁹. Crux ⁊ cicatrices
xpī radijs solis i iudicio erunt lucido-
res. Dors i vite p̄peruitatē. Vñ cāta-
tur. Ut vñ mors orlebat ⁊c. Feros in
odoris suauitatē Cāñ. j. Cū esset rex i
accubitu suo nardus. i. crux sancta de-
dit odorem suū. B

Exaltatio scē crucis solēnt ab ec-
clesia celebrat⁹. qz in ea fides q̄
plurimū exaltata fuit. Anno ei dñi. d.
cxv. p̄mittēte dño flagellari pplm suū
p seuiciā paganor⁹. Cosdroe rex psaz
oīa regna terraruz suo impio subiuga-
uit. Hierusalē aut veniēs a sepulchro
dñi territ⁹ redijt. s⁹ tñ ptem scē crucis
quā sc̄a Helena ibidē reliq̄rat aspor-
tauit. Volēs aut ab oībus colī vt de⁹
turrim ex auro ⁊ argēto ⁊ interlucen-
tib⁹ gēmis fecit. ⁊ ibidē solis ⁊ lune et
stellaz imagines collocauit. Per subtri-
les etiā ⁊ occultos ducit⁹ q̄si de⁹ aquaz
desup infundebat ⁊ i subterraneos spe-
cu equi q̄drigas trahentes in circūitu
ibant. vt q̄si turrim mouerēt ⁊ tōnitrū
um simularēt. Flūio igit suo regno tra-
dito. in tali phan⁹ phan⁹ residet. ⁊ iux-
ta se crucē dñi collocans appellari ab
oībus se deū iubet. Et sicut legīt in l̄o
bro mitrali d officio ip̄e cosdroe i thro-
no residens. tanq̄ pat lignū crucis si-
bi a dextris posuit loco filij. ⁊ galluz a
sinistr⁹ loco spū sancti. se p̄o iussit p̄ez
noiari. Tunc heracl⁹ impator exerci-
tum copiosum collegit. ⁊ p̄ra filium
cosdroe iuxta danubiū fluiū dimica-
turus aduenit. Tandē vtriq̄ p̄ncipi-
bus placuit vt super pontem solī con-
stigerēt. ⁊ q victor existeret sine damno
vtriusq̄ exercit⁹ impius vsurparet. De-
cretū etiā exijt vt q̄cūq p̄ncipem suū
iuuare p̄sumeret. crurib⁹ abscisis ⁊ bra-
chijs ob l̄ p̄tinuo in flumē mergeret
At heraclius totū se deo obtulit. ⁊ san-
cte cruci deuotōe qua potuit cōmēda-
uit. Ambob⁹ itaq i p̄fictu duranti-
bus

De exaltatōe sancte crucis

heraclio victoriā dñs p̄tulit. z p̄trariū exercitū suo impio subiugauit. adeo q̄ vniuersus p̄p̄s cosdroe fidei xp̄iane se subdidit. z sacrum baptisma suscepit. Cosdroe aut̄ ignorabat exitū belli. q̄ cū ab oīb̄ odiret. sibi a nemie intimat̄. Heracl̄ aut̄ ad eū puenit. z in throno aureo eū sedere rep̄ies eidē dixit. Quia lignū sc̄e crucis fm̄ tuū modulū hono- rasti. si baptismū z fidem xp̄i suscepis. adhuc vitā z regnū paucis a te acceptis obsidib̄ obtineb̄. Si aut̄ h̄ implere cōtempseris. gladio meo te ferias z caput tuū p̄cidā. Tū igit̄ ille acquiescere nollet extracto gladio eū p̄tin̄ decollauit. Et q̄ rex fuerat sepeliri p̄cepit. Filiū s̄o suū decē annor̄ quē cum eo repp̄it baptizari fecit. z de sacro fonte ip̄m susci- piens regnū paternū ei dimisit. Tur- rim s̄o illā destrues. argentū in p̄dam sui exercit̄ tribuit. aux̄ s̄o z gēmas ad repandū eccl̄as q̄s tyrān̄ destruxerat refuauit. Sacram igit̄ crucē suscipiēs hierosolymā repositauit. Cūq̄ aut̄ de mōte oliueti descēdēs p̄ portā q̄ dñs passur̄ intrauerat in eā regio z or- namēto impiālī ingredi veller. repente lapides porte descenderūt. z inuicē q̄si mur̄ vel vn̄ paries se clauerūt. Sup̄ q̄ cūctis stupētib̄. angel̄ dñi signum crucis i manib̄ tenēs sup̄ portā appa- ruit dicēs. Tū rex celoz ad passionē p̄ hāc portā intraret. nec cultu regis. sed humili asello ingrediēs. hūilitatē exē- pluz suis cultozib̄ derelict̄. Et his di- ctis angel̄ abscēssit. Tūc impator la- chrymis infusus seip̄m discalciauit et vestimēta vsq̄ ad camisiā exuit crucē q̄ dñi accipiēs vsq̄ ad portā hūiliter balulauit. Dor̄ duricia lapidū cele- ste p̄sensit impiuz. statiq̄ porta se sube- rigens libez intrātib̄ patefecit ingres- sum. Dor̄ aut̄ suauissim̄. q̄ eodē die eodēq̄ momēto q̄ de turri cosdroe sa- cra crux fuit ablata hierosolymis de p̄- sarū puīcia p̄ tā longa terraz spacia fuerat illapsus. tūc redijt oēsq̄ mirabi- li suauitate refecit. Rex at̄ deuotissim̄

in has crucis laudes prupit. **C**ru- x splēdidior cūctis astris mūdo celebris hoib̄ multū amabilis. sc̄ior vniuers̄ q̄ sola fuisti digna portare talentū mū- di. Dulce lignū. dulces clauē. dulcē mu- cro. dulcis hasta. dulcia ferēs pondera salua p̄ntem cateruā in tuis hodie lau- dib̄ cōgregatā. tuo vexillo signatam. Sicq̄ p̄ciosa crux in suo loco restituit̄. z antiq̄ miracula renouant̄. Dor̄tūi q̄dam vite restituit̄. palitici q̄ttuor cu- rant̄. leprosi decē mūdant̄. cēci q̄ndeciz illuminant̄. demones effugant̄ z a va- rijs lāguozib̄ plurimī liberant̄. Et sic impator eccl̄as repans z regijs mune- rib̄ cumulās ad p̄ria remeauit. In- cronici aut̄ h̄ gestū alit̄ fuisse narrat̄. Dicit̄ em̄ q̄ dū cosdroe occupans vni- uersa regna. hierlm̄ cū zacharia p̄sar/ cha z ligno crucis cepisset. z heraclius cū eo pacē facere veller. iurauit se cū ro- manis pacē nō factur̄ donec crucifixū abnegaret z solē adoraret. Tūc heracl̄ zelo armat̄. s̄eū exercitū mouit. et plas mltis p̄lijs deuastauit. z cosdroe vsq̄ thesfontē fugere cōpulsit. Tādeq̄ cosdroe dissenteria incurres medasan filiū suū in regez coronare voluit. Dō syrois p̄mogenit̄ ei audiens cū heracl̄io sedus inijt patrēq̄ cū nobilib̄ p̄se- quēs i vinculis iecit. Quē pane tribu- latois z aq̄ angustie sustētās tandē sa- gittari z occidi fecit. Postmodum aut̄ om̄s incarceratos cū p̄tarcha z ligno crucis heracl̄io destinauit. Ille aut̄ p̄ci- osum lignū crucis hierusale detulit. et postmodū p̄stātinopolim deportauit. Nec in mltis cronicis legūt̄. De h̄ aut̄ ligno crucis sic dic̄ sybilla apud pa- ganos sic d̄r i hystoria triptita. **D**er- b̄m lignū in q̄ de extēsus est. Hoc for- te dictū est p̄p̄ vitā nature ḡte z gl̄ie q̄ ex cruce puenit. **A**pod p̄stanti- nopolim iude q̄dā eccl̄ā sc̄e Sophie ingressus q̄ndā imaginē xp̄i ibidē con- spexit. Quē se ibi solū p̄siderās gladiū arripuit z appropians imaginē xp̄i in gutture percussit. statiq̄ idē sanguis exi-

De exaltatione sc̄e crucis

ult z iudei facie z caput aspexit. Qui ter-
rit? imaginē accepit z ipaz i puteū p̄i-
ciēs statiz aufugit. Quidā aut xpian?
eides obuiat sibi dicit. Un̄ venis
iudee. Aliquē hoīem occidisti. Et ille.
Falsum ē. Qui rursus hō ille dicit. Ve-
re homicidiū ppetraſti. z iō sanguis a/
sp̄sus es. Et iude? Vere de xpianorū
imaginē ē. z fides ei? firma p oia cōpro-
bat. Acq̄q̄ em̄ hoīez pculsi. sz xpī ima-
ginē z p̄tinuo sanguis emanauit d ei?
gutturē. Duxit aut iude? hoīem illum
ad puteū z inde sc̄tām imaginē extra-
xerūt. Plaga aut in gutture xpī vt fert
adhuc hodie cernit. z iude? cōtinuo fi-
delis efficit. Apud syriaz in ciuitate
berith qdā xpian? sub annua pensione
hospitiū hñs. imaginē dñi crucifixi cō-
tra lectuli facie i pariete affixerat. z ibi
diones suas p̄tinue faciebat. P̄ annū
p̄o aliā domū locauit z imaginē ibidē
ex obliuione reliqt. Quidā aut iude? p̄
dictā domū cōduxit. z qdā die vnū de
suis p̄tribulibz ad quiniū iuitauit. Int̄
epulas aut ille q iuitat? fuerat casu cir-
cūspiciēs imaginē infixā parietī p̄tuet
z in illū q se iuitauerat ira fremēs. cur
imaginē iesu xpī nazareni tenere aude-
at cōminat. Ille aut cū adhuc p̄dictā
imaginē nō vidissz. sac̄is qbz poterat
affirmabat q illā d q dixit imaginē pe-
nit? i Grabat. Tūc ille placatū se simu-
lās valefecit z ad p̄ncipē sue gētis abi-
ens iudeū illū de eo qd viderat accusa-
uit. Iudei igit cōgregati ad domū ei?
p̄uentūt. z vīsa imagine illū p̄tumelīf
d̄ris afficiūt z extra synagogā semiui-
uū p̄ijciūt. imaginē p̄o p̄culcātes pedi-
bus cūcta in ea dñice passiōis oppro-
bria renouarūt. Cū p̄o lat? lancea pfo-
rassent p̄tin? sanguis z aq̄ vbertiz exi-
uit. z suppositū vas impleuit. Stupe-
facti iudei sanguinē illū ad synagogas
detulerūt z oēs infirmi ex ip̄o inuncti
p̄tin? curabant. Tūc iudei ep̄o terre il-
li? oia p̄ ordinē narrauerūt. z baptisimū
z fidē xpī vnanimīf susceperūt. Ep̄us
aut sanguinē illū in ampullis chrystal-

linis z vitreis p̄seruauit. Christianus
etiā illū accersit ad sez q̄s tā pulchrā
imaginē cōposuissz inq̄siuit. At ille di-
xit. Nicodem? illā cōposuit quā mori-
ens gamalieli. gamaliel zacheo. zache-
us iacobo. iacob? symōi reliqt. Sicq̄
in hierlm vsq̄ ad excidium vrbis fuit
donec inde a fidelibz in regnū agrippe
delata. z inde ad patriā meā deducta
a pentibz meis ad me hereditario iure
deuenit. Factum est h̄ anno dñi. d. ccl.
Tūc oēs iudei synagogas i eccl̄as cō-
secrarūt. Et extūc h̄ mos inoleuit vt ec-
clesie p̄secrarent. qz añ tñ altaria con-
secrabant. Propt̄ istud miraculū ordi-
nauit eccl̄ia. v. kal. decēbris memoriā
fieri dñice passiōis. vel vt alibi legit. v.
idus nouēbris. Un̄ z rome p̄secrata ē
eccl̄ia in honore saluatoris. vbi ampul-
la cū illo sanguine refuat z solēne festuz
tūc agit. **E** Virt? crucis etiā apud
infideles maria p̄ oia p̄probat. Nā vt
Breg? in. ij. dialogo. lib. cōmemorat
andreas fundane ciuitat. ep̄s. dñi qñ/
dā sc̄timoniale seminā secū h̄itare per-
mitteret. antiqu? host? cepit illū specie
oculis mētis ei? imp̄mere vt i lecto ne/
phāda cogitaret. Quadā p̄o die iude-
us qdā romā veniēs cū iā diē declinā/
re cerneret z vbi manere posset mīme
reppisset. in qdaz tēplo appollinis ad
manedū se p̄tulit. Qui ip̄m loci illius
sac̄ilegiū p̄tmesces. Quis fidē crucis
mīme h̄et. signo crucis tñ se munire cu-
rauit. Nocte aut media euigilās vidit
malignorū spiritū turbā qñ in obseq̄/
um cuiusdā potētis p̄ire. Cūq̄ q ce-
teris p̄erat i eoz medio p̄sederet. cepit
singlorū spiritū sibi obseq̄ntiū causas
actūsq̄ discutere. q̄ten? vnusq̄sq̄ q̄ntū
egisset neq̄tie inueniret. Hodū aut h?
discussiois Bregon? cā breuitat. p̄trā
sit. Sz ex silī exēplo qd legit in vitaspa-
trū innotescere p̄t. Nāz dñi qdaz in tē/
plū idolorū intrasset. vidit sathanaz se/
dentē z oēm ei? militiā ei assistentē. Et
veniēs vn? d malignis spiritibz adora-
uit eū. Qui ille. Un̄ venis. Et ille. In-

De exaltatione scē crucis

illa puincia sui z ibi bella plurima su-
scitauit z pturbatōes multas feci. z san-
guinē copiosum effudi. z veni nūciare
tibi. Et sathan ait. qnto tpe h fecisti.
Et ille. In triginta dieb. Et sathan.
Quare tātō tpe h fecisti. Et ait assitē-
tibi. Ire z flagellis eū cedere z durius
pberate. Et scds veniēs adorauit euz
dicēs. In mari dñe eram z cōmōtōes
maximas excitauit. z naues multas de-
mergēs. hoies q̄plures occidi. Et ait.
qnto tpe h fecisti. Et ille. In viginti die-
bus. Et iussit hūc sistr flagellari dicēs.
Ita modicū tātō tpe laborasti. Et ter-
cius veniēs ait. In qdā ciuitate fui. et
rixas in q̄bulā nuptijs excitauit z mlt-
tā sanguis effusione feci. z sp̄suz ipm
occidi z veni nūciare tibi. Cui dixit. qn-
to tpe h fecisti. Et ille. In decez dieb.
Et ille ait. nōne plura i tot dieb opat-
es. Et iussit eū a circūstantib pberari.
Et qrtus veniēs ait. In heremo māsi
z p qdraginta annos circa qndā mo-
nachū laborauit z vix tandē ipm in la-
psuz carnis p̄cipitauit. Qd sathā audi-
ens de folio suo surrexit z eū osculās d-
capite suo coronā abstulit z capiti illi
imposuit. ac ipm secū p̄cedere fecit di-
cēs. Magnaz rē fortit egisti. z pl'oib
laborasti. Hic igit vel sills p̄t eē mod-
ill' discūssiois quē Gregori' p̄termittit.
Lū g singli spūs exponerēt qd egis-
sent vn' in mediū p̄siliēt z qnta carnis
tēptatōe de illa sc̄timōiali femia an-
dree animū cōmouisset apuit. Addēs
q̄ heri hora vespaz vsqz ad h' et' mēre
traxerit vt in tergū ei' blandiēs alapā
daret. Tūc malign' spūs eū hortat' ē
vt pficeret qd cepisset. vt ill' ruine sin-
gularē int' ceteros palmā teneret. Pre-
cepitqz vt q̄reret qnā esset ille q̄ iacere
in tēplo eodē p̄sumpseret. Luz aut ille
vehemēt' palpitaret z missi spūs euz
crucis mysterio signatū viderēt. territi
clamauerūt. Vere vas vacuū s̄ signa-
tū. Ad hanc vocē. prius illa maligno-
rum turba disparuit sp̄rituū Judeus
aut p̄citus ad ep̄m venit. z ei oīa p̄oz

dinē enarrauit. Qd ille audiēs vehe-
mētē ingemuit. z omnē mulierē a do-
mo sua z vicinia prius remouit z iu-
deum baptizauit. Refert q̄z Grego-
rius in lib. dialogo. q̄ qdam sc̄timonit
alis hortū ingrediēs z lactucā p̄spici-
ens p̄cupiuit eam. q̄ signo crucis bñ-
dicere oblita auide momordit. Sz ar-
repta a diabolo p̄tin' cecidit. Lū autē
brūs eq̄tius ad eam venisset. diabolus
clamare cepit ac dicere. Ego qd feci. e-
go qd feci. Sedebā h sup lactucā illa
venit z momordit me. Ad impiūz autē
p̄dicti viri diabol' mox de ea exiuit.

Legit in hysto. ecclesia. q̄ gentiles p
alexandriā arma serapis in pietib de-
pinxerāt. Theodosi' p̄o illis deletis si-
gnum crucis depingi mandauit. Quo
visō gentiles z sacerdotes idolorū ba-
ptizati sunt. dicētes traditū esse ab an-
tiq̄s q̄ ea q̄ colebant statēt donec veni-
ret signū illud in q̄ est vita. Quedā tūc
lra apud illos quā sacram vocabant.
habebat formā crucis quā dicebant i-
terp̄tari vitam futuram.

Legenda. cxxxj.

De sancto Johanne chrysostomo

Johannes cognomi-

i ne chrysostom' antiochenus
fili' secūdi z anthure nobi-
liū fuit. Cui' vita gen' con-

uersatio z p̄secutio in hystoria triptita
pleni' declaraf. Qui cū phie studiū i-
p̄dissēt. tandē hāc deserēs diuis lectio-
nib incūbebat. Qui p̄soyter ordinat'
p̄pter castitat' zelū seuerior habebat z
feruorū magis q̄ mansuetudini seruiē-
bat. Et p̄pter vite rectitudinē incaut'
ad futura p̄spicere nesciebat. In p̄sa-
bulatōe arrogās a nesciētib putabaf.
In docēdo erat p̄cipu'. in exponendo
egregi'. ad mores coercēdos optim'.

Regētib igr archadio z honozio au-
gust' z damaso i romana sede p̄sidēte
fact' ē ep̄s. Qui dū vitā clericorū repē-
te corrigere voluit. oēs in sui odiū p̄ci-
tauit. z eū velut furiosum declinabant

De sancto Iohāne chrysostomo

z apud oēs ei detrahebāt. Et qz nūq̃
aliquē ad prandiu iuitabat. nec ab ali
quo inuitari volebat. dicebāt eū h̃ iō
facere qz turpiter māducaret. Alij p̃p̃t
excellētē z exq̃sitiū vsum ciboz h̃ eum
facere p̃dicabāt. Reuera aut̃ p̃p̃t absti
nentiā stomachū z caput sepe dolebat
z iō prandioz epulas cuitabat. P̃p̃s
aut̃ p̃p̃t f̃mones q̃s in eccl̃ia faciebat
eū plurimū diligebat. p̃uipēdēs q̃ con
tra eū emuli loq̃rent. Apposuit q̃z iō
hānes z q̃sdam p̃cerū obiurgare. z iō
p̃tra eū maior inuidia est accēsa. Ali
ud q̃z fecit qd cūctos valde cōmouit.
Eutropi⁹ nāq̃ p̃posit⁹ impatoris z hā
bēs p̃sulis dignitatē. volēs in q̃busdā
ad eccl̃iaz p̃fugientiū se vidicare. studu
it vt lex ab impatore poneret̃. vt null⁹
ad eccl̃iam p̃fugeret. imo q̃ dudū refu
gerāt extraheret̃. P̃ paucos aut̃ dies
cū eutropi⁹ regē offendisset. ad eccl̃iaz
mox p̃fugit. Ep̃s aut̃ h̃ audiēs ad eū
sub altari latitantē accessit. z omeliā
inrepatōriā p̃ eū faciēs ip̃s durissime
obiurgauit. Ex q̃ re mltos offendit eo
q̃ hoi infelici nō solū noluit mīscōdiā
impēdere. s̃z insup nō destitit obiurga
re. Impator g̃ eutropiū rapiēs. ei⁹ ca
put abscidit. Pro diuersis ig̃ causis
mltos hoīes fiducial⁹ obiurgabat et
iō erat plurimis odiosus. Theophi
lus aut̃ alexandrin⁹ ep̃s iohē depō
nere volebat. z p̃sbyterz q̃ndā notē isti
dorū intrudere affectabat. z iō causas
depositōis diligenter q̃rebat. Popul⁹
aut̃ defendebat iohē. z ei⁹ doctrina
mirabili auiditate pascebat. Sacerdo
tes q̃z Iohes f̃m eccl̃iasticas sc̃tiones
viuere cogebat. dicens nō debere frui
honore sacerdotij q̃ eoz vitā p̃tēnerēt
imitari. Nō solū aut̃ ciuitatē p̃stātino
politānā strenue gubernabat. s̃z z plu
res circūadiacentes puīcias impiali
autoritate p̃uidis legibz ordinabat.
Cūq̃ cognisset in fenice adhuc demo
nibz sacrificia ministrari. cleros illuc z
monachos destinauit. oīaq̃ tēpla ido
loz destrui fecit. . . Eodē tpe gaymas

qdam erat genere celtic⁹. p̃silio barba
rus. studio tyrānico vehemētē elatus
arriana heresi deprauat⁹. mag̃ tñ mī
litū fact⁹. Hic impatorē rogauit vt in
tra ciuitatē sibi suisq̃ eccl̃iam vnā da
ret. Qd cū p̃misisset. rogauit iohes vt
eccl̃iam vnā illi p̃cederet. vt sic ei⁹ tyrā
nidē refrenaret. At iohes p̃tute fortis
sim⁹ ac tot⁹ zelo ignit⁹. noli inq̃t o ip̃a
toz h̃ p̃mittere. nec sc̃tū canibz dare. nō
hūc barbarz metuas. S̃z ambos nos
iube vocari z sub silentio inf̃ nos q̃ dī
cunt audi. Ego nāq̃ hui⁹ linguā sic re
frenabo. vt h̃mōi petere non p̃sumar.
Qd audiēs impator gauisus ē. z vtrū
q̃ altera die vocauit. B̃ Lung
gaymas vnū p̃ se oratoriū peteret. ait
Iohes. Ubiz tibi diuina dom⁹ apra
est vt null⁹ te veter orare. At ille. Ego
alteri⁹ secte sum. z vnū tēpluz cū meis
habere depolco. Vultos q̃dē p̃ roma
na republica labores assumpti. z iō nō
debeo in mea peritōe p̃tēni. Cui iohā
nes. Plurima p̃mia z q̃ trāscēdūt tua
certamīa recepisti. Dagister milituz
fact⁹ es. p̃sulari toga insup exornat⁹. et
op̃ret te p̃siderare qd dudū fuer⁹ z q̃lū
mō p̃spiciat⁹. Que p̃sca paup̃tas z q̃
mō substantia. Quibz vestimetis ante
vtebar⁹. z q̃bz ornar⁹ mō. Ig̃ qz pau
ci labores maxima tibi p̃mia p̃ulerūt
p̃tra honorantē te nō sis ingrat⁹. Nis
fimonibz ei⁹ os obstruxit. ip̃mqz cōpu
lit vt taceret. Dū ig̃ p̃stantinopolī
tanā vrbē strenue gubernaret. gaymas
impiū ambiēs cū i die nihil agere pos
set nocte barbaros misit q̃ palatiū cō
cremarēt. Tūc apte mōstratū est quō
sc̃tūs iohes custodiebat ciuitatē. Bar
baris eī angeloz armatoz ingēs cor
pus h̃ntiuz copiosa turba apparuit q̃
ip̃os p̃tin⁹ effugauit. Qd cūz dñō suo
nūciassent. ille valde mirat⁹ ē sc̃iēs exer
citū militū p̃ ciuitates alias p̃sticuz.
Cū ig̃ sc̃q̃nti nocte eos itez destinass
set a visione angeloz sunt s̃lt effugati.
Nouissime ille egressus miraculū vidit
z fugit. estimās milites in die latere z

De sancto Johāne chrysostomo

nocte ciuitatē custodire. Egressus in
de ad traciā iuit. et magno cōgregato
exercitū cūcta vastabat. timētibz cūctz
barbaricam feritātē. Impatorz ḡ iohā
nī fetissimo onus legatōis iposuit. Il
le aut inimiciāz inemor alacriter est
pfectus. Gaymas fco agnoscēs ei? fidu
ciam pīerate assumpta lōgo itinere ei
dem occurrit suisqz oculis dexteraz ei?
circūposuit. et filios suos sacra eius ge
nuā osculari pcepit. Hui? nāqz pūctz
iohēs fuit vt etiā valde terribiles hu
miliari coheret et timere. **E**odē
qz tpe questio mora est vtrū de? co? p?
haberet. ex q? questione ptenōes et cer
tamina surrexerūt alijs hoc alijs aliud
affirmantibz. maxime tñ monachozū
turba simpliciu est decepta. dicentiu
deū forma corpea esse distinctū. The
ophilus aut eps alexandrin? cōtrariū
sapiebat. ita vt in ecclia ptra eos qui
humane forme deū asseruerant pcedē
ret et deū incorporeū pdicaret. Quod
egyptioz monachi agnoscētes habi
tacula sua reliqerunt. et alexandriā veni
entes seditōez ptra Theophilū excita
runt ita vt cū occidere niterent. Qd il
le cogitans et timens ait illis. Sic vos
inqt vides sicut dei vultuz. Et illi si ve
re inqunt dicis. qz vultus dei sic est vt
noster. anathematiza liberos origenis
q? nostre opinionī aduersant. Qd si nō
feceris. q? impatoribz et deo rebellis es
a nobis opprobriū sustinebis. Et ille.
Nolite in me seuire. Ego qdem q? vob
placēt facio. Et sic monachos a suo i
petu reuocauit. Exercitati fco et pfecti
monachi in h? seducti nō sunt. s? simpli
ces ardore fidei ptra frēs ptrariū sapi
entes insurrexerūt et mltos occidi fece
runt. Dū hec in egypto fierēt iohānes
apud pstatinopoliz doctrina florebat
et apud oēs admirabil? habebat. Ele
ryz cū arriani plurimū pullularēt et ex
tra ciuitatē eccliam haberēt. sabbato
tñ et dñica intra portas et portic? cōgre
gati hymnos et antiphonas nocte cā
tabant. Diluculo aut cū ipis antipho

nīs p mediā ciuitatē portas egressi ad
suā eccliam pcurrebant. Nec autē ad
vitupationē ortodoxoz facere nō cessa
bant. frequēter h? decāantes. Ubi sūt
q? dicūt tria ptece vnū Iohēs aut me
tuens ne simplices his cantibz trahē
rent. instituit vt fideiū turba noctur
nis hymnis insisteret vt et illoz opus
obfuscaret. et fideiū pfessio firmaret.
Fecitqz cruces argēteas q? cū argēteis
cereis portabant. Tūc arriani zelo ac
censi iuidie vsqz ad necē isurgūt. Una
igif nocte petra pculsus est bison eu
nuchus auguste. q? ad hymnos exercē
dos a iohē fuerat deputat. S? etiam
qdz de ppo vtriusqz ptis extincti sūt
Ex his mor? impator. phibuit arria
nos hymnos publice decantare. **E**
tpe seuerian? gabalēis eps honorabi
lis apud mltos. pceres et ab ipo impa
tore et augusta mltū dilect? pstantino
polim venit et a Iohē gratā suscep
est. Cūqz iohēs alyam pperisset. suā ei
dem eccliam pmedauit. Ille aut nō fi
deliter ambulabat sed semetipm ppo
pmedabat. Serapion aut clericus io
hānis h? iohi studuit nūciare. Trāseū
ti aut seueriano nō assurrexit serapion
Ille aut indignat? clamauit. Si sera
pion clericus nō mortu? fuerit. xps in
humana natura nat? nō est. Hec audi
ens Iohēs redijt. et ipz tanqz blasphe
mū de ciuitate eiecit. Qd auguste mul
tū displicuit et ipm reuocari fecit rogā
iohem vt ipz sibi recōciliaret. Qui nul
laten? accevit donec augusta filiū suū
theodosiū eius genibz imponeret sup
plicans et iurans vt seuerianū recōci
liaret. **E**odē qz tpe Theophi
lus alexandrin? eps Dyoscor? viz san
ctissimū et ysidor? pus sibi amicissimū
iniuste eiecit. Qui pstantinopolim ve
nerūt vt pncipi et Iohi ei? facta narra
rent. Iohēs aut eos qdez honorabat.
s? ante cause cognitionē cū eis pticipa
re nolebat. Fallus tñ rumor ad theo
philū venit q? Iohēs cū illis cōcarer.
et eis auxiliū ferret. At theophil? indi

De sancto Johanne chrysostomo

gnat⁹. nō solū in illos vindictā exerce/
re s; Johes dponere fortē se armabat.
Celans igitur intentionē suā misit
ad singlāz epōs ciuitatū dicēs se Or/
genis velle libros dānare. Epiphani/
um qz ep̄m cypri viz sc̄issimū z famo/
sissimū circūuenit z amicū fec̄. rogans
vt z ip̄e sitr libros Origenis dānaret.
Epiphani⁹ p̄t sui sc̄itātē ei⁹ fallacias
n̄ attēdēs ap̄d cypri suos epōs puoca/
uit z lectōz Origenis int̄dixit. rogās
Johes p̄ lras vt se ab hōz lectōe libro/
rū suspēderet. z q̄ ordinata fuerāt p̄fir/
maret. Johes at̄ h̄ p̄uipēdēs in doctri/
na eccl̄astica laborabat. z i ea florebat
nihilq; de his q̄ p̄ eū cogitabant cura/
bat. Demū theophil⁹ odiū diu celatū
manifestauit. z se velle Johes depone/
re indicauit. Vox inimici iohis mlti/
q; clerici z p̄ceres palatij t̄ps op̄tunū i/
ueniētes. nitebāt vt p̄ Johes apud cō/
stātinopoliz p̄ciliū fieret. P̄ h̄ aut̄ epi/
phani⁹ cōstātinopoliz venit. dānatōem
libroz Origenis secū ferēs. z iuitatōz
iohis cā theophili declinauit. Et qdā
p̄t epiphani⁹ reuerētiā dānatōi libro/
rū Origenis subscribebāt. plūm at̄ h̄
facere recusabāt. qz vn⁹ fuit theotin⁹
sichie p̄sul vir rectitudie vite famosissi/
m⁹. Qui ita r̄ndit. Ego inq̄t o epipha/
ni ei⁹ q̄ dudū bñ req̄euit. iniurias n̄ fe/
ro. neq; rē blasphemā tēptare p̄sumo.
dānans ea q̄ p̄ores n̄rī respuere nolue/
rūt. Nā neq; malā doct̄inā i libris ei⁹
esse p̄spicio. Qui his p̄timeliās iſerūt
nesciūt semetip̄os. Athanas⁹ at̄ defen/
sor Aiceni p̄ciliū p̄ arrianos testē sue fi/
dei hunc viz appellat. illi⁹ libros suis
p̄iungēs z dicēs. Mirabil⁹ inq̄t z labo/
riosissim⁹ Origenes h̄ de filio dei nob̄
testimoniū phibet. asserēs coeternū eū
p̄rī. Johes aut̄ indiḡtus nō est cur abs/
q; regulis i eccl̄ia sua epiphani⁹ ordia/
tionē fecerit. Sz tñ rogabat vt int̄ epōs
cū eo maneret. At ille nec se cū eo ma/
nere nec orare r̄ndit. nisi dyoscor⁹ ej̄ce/
ret. z dānatōi libroz Origenis scribe/
ret. Johes h̄ facere renuēte. aduersus io

hānē ab ei⁹ inuidis Epiphani⁹ incitaf/
tū epiphani⁹ libros Origenis dāna/
uit. z dyoscor⁹ adiudicauit z iohi rāq;
hōz defensori detrahēre cepit. Cui 104
hānes mādauit. Cōtra regulas mltas
fecisti o epiphani. Primū qz ordiatōez
fecisti in eccl̄ia sub meo iure cōstituta.
Deide qz i ea autoritate p̄pria sacra ce/
lebrasti. Et rursus qz iuitat⁹ excusasti.
z nūc denuo qz in tēp̄m p̄fidis. Qua/
p̄opt obſua nei p̄lo seditio oriat̄. et
h̄rei piculū ip̄e suscipias. Hoc at̄ au/
diēs epiphani⁹ discessit. Qui cū ad cy/
p̄rū reuersur⁹ eēt. mādauit iohi. Spe/
ro qz ep̄s nō morier⁹. At ille remāda/
uit. Spero qz ad p̄tiaz tuā nō redibis
Qd sic euenit. Nā epiphani⁹ i via obijt.
Et iohes postmodū de ep̄atu d̄posit⁹
in exilio vitā finiuit. E Ad sepul/
chrū aut̄ h̄ epiphani⁹ viri sc̄issimī de/
mones expellūt. Fuit aut̄ vir mire libe/
ralitat⁹ ad paupes. Qui cū qdaz vice/
totā eccl̄ie pecuniā erogasset. z nihil si/
bi remāssisset. qdaz subito veniēs saccu/
lum mltaz pecuniaz sibi obrulit ac di/
scellit. Nec vn̄ venerit aut q̄ abierit sci/
tū fuit. Paupes qdā volētes epipha/
niū decipe vt aliqd eis daret. vn⁹ eorū
supinū se i terra p̄strauit. alter sup̄ eu/
stās q̄si mortuū flebat. z q̄ nihil vn̄ eū
sepelire posset h̄iet q̄rulis vocib; cla/
mabat. Epiphani⁹ igit̄ supueniēs vt i/
q̄ete dormirēt orauit. z sepulture neces/
saria misit. Noiemq; p̄solat⁹ abijt.
Ille aut̄ sociū pulsans dicebat. Sur/
ge hodie tuis laborib; epulemur. Quē
cū crebro pulsasset. z mortuū agūisset.
ad Epiphaniū ecurrit z qd̄ acciderit
nūciauit. ac vt eū resuscitaret rogare ce/
pit. Ille at̄ benigne eū p̄solat⁹ ē. nō tñ
eū resuscitare voluit ne mltis dei facile
illudat̄. Tēp̄ cū epiphani⁹ discessisset
relatū ē iohi qz eudoxia augusta p̄ eu/
z epiphaniū incitasset. Qui solito zelo ac/
celsus f̄monē ad pplm fec̄. q̄ cūctaz mu/
lierz vitupatōz oimodā p̄rinebat. Hic
fmo ab oib; ē accept⁹. vt q̄si p̄ augustā
sit plat⁹. Qd cū augusta cognūisset ip̄a

De sancto Johāne chrysostomō

tori cōquesta est dicēs p̄tūmētiā illatā
v̄ro in eū potius reducere. Notus
ad hec impator p̄tra iohāne p̄cepit sū
nodū celebrari. Theophil⁹ igit̄ festine
ep̄os p̄uocabat. V̄s q̄q̄ iohānis inimi
ci alacriter p̄fluebāt. sup̄bum ⁊ impiū
eū vocātes. Vniuersi igit̄ ep̄i apud cō
stantinopolim p̄stituti nō iā de lib̄is
Origenis tractabāt. s̄ p̄tra iohē se
manifesti⁹ erigebant. V̄ictētes igit̄ p̄
iohāne ip̄m citauerūt. q̄ eos velut ini
micos vitare cēsiuit. ac vniuersalē sino
dum fieri p̄clamauit. Illi s̄o q̄ter euz
denuo citauerunt. Qui cū eos refuge
ret ⁊ sinodum fieri p̄clamaret. damna
uerūt eum. in nullo eū culpantes nisi q̄
vocatus noluit obedire. V̄s popul⁹
audiens ad seditiōes maximas excita
tus est. ⁊ eū trahi ab eccl̄ia nō sinebat.
sed vt s̄ ad mar̄ referret conciliū p̄cla
mabat. Iussio aut̄ p̄ncipis compelle
bat eum velociter egi. ⁊ in exilium de
portari. Johānes aut̄ timēs ne seditiō
in p̄plo oriret̄. nesciēte p̄plo semetip̄m
tradidit in exiliū deferendū. V̄s cum
popul⁹ cognouisset ip̄portabilis seditiō
est exorta. ita vt etiā mlti inimic⁹ ei⁹
ad miscōiam mouerent̄. dicētes eū ca
lumnīā passūz quē paulo aū desiderā
bant videre depositū. S̄ Seueria
nus aut̄ de quo sup̄ s̄mo habit⁹ est. i
eccl̄ia docēs Johāne derrahebat di
cens. Et si nulluz aliud crimē haberet
eius tamen superbia depositiōis eius
causa sufficiēs esse posset. Oza igit̄
contra imperatorem et ep̄iscopos im
mensa seditione in populo. Augusta
imperatorem rogauit vt. Johannem
de exilio reduci faceret. Terremot⁹ q̄z
maximus ciuitatē inuasit dicentib⁹ cū
ctis hoc accidere p̄pter iniustā deieccio
nez iohānis. V̄s igit̄ sunt legati ad
iohāne rogantes vt cito rediret. ⁊ ci
uitati p̄eunti suis oziōibus subueni
ret. ⁊ in populo seditionē excitatā seda
ret. Alij quoq̄ post illos ⁊ rursus alij
destinati sunt q̄ euz cito redire compel
lerent. Qui cum redire nolentē ad pro

pria cito reducerūt. eidem cū cereis et
lampadib⁹ vniuerso populo occurren
te. Ipse aut̄ in ep̄iscopali sede reside
re nolebat. dicēs oportere hoc fieri iu
dicio sinodali. ⁊ eos qui damnauerāt
suam sententiā reuocare. Popul⁹ aut̄
mīro modo accendebat̄ cum in ep̄isco
pali sede residentē videre. ⁊ verba do
ctoris audire. P̄cualuit igit̄ populus
coactusq̄ est sermonē facere ad popu
lum ac in sua cathedra residere. Theo
philus igit̄ aufugit. Qui cum iera
polim aduenisset. mortuus est eiusdez
ciuitatis ep̄iscop⁹. ⁊ ibi Ramon san
ctissimus monach⁹ est electus. At ille
cū crebro refugeret ei Theophilus sua
debat vt sue electioni consensuz prebe
ret. Tunc ille promisit dicens. Cras
quod dño placet implebitur. Crasti
na ergo die venientes ad cellam suam
cum vt ep̄iscopatū susceperet instanter
rogabāt. qui ait. Oremus p̄mo ad do
minū. Qui dum oraret. mox cum ip̄sa
oziōne terminū vite sue suscepit. Johā
nes itaq̄ doctrine sedule isistebat. So
autes tempe statua argentea clamide
circūamicta. in platea iuxta ecclesiā
sancte Sophie ad honorē eudoxie au
guste constituta erat. vbi milites ⁊ pro
ceres lusus publicos exercebāt. Quod
quidem iohāni plurimū displicebat.
cum videret hoc ad ecclesie spectare in
iuriā. B̄ Consueti igit̄ fidu
cia rursus linguā suāz armauit. Et cū
oporteret p̄ncipes supplicatiōis ver
bo deflectere vt a tali lusu recederent s̄
nō fecit. sed impetu sui vsus eloquiū iu
bentes fieri talia maledicebat Augu
sta vero rursus ad suam hoc trahebat
iniuriā. ⁊ denuo laborabat vt aduer
sus eum sinodus iterum celebraretur.
Hoc sentiens Johānes illam famo
sissimam in ecclesia protulit omeliā
cuius initium est. Rursus herodias in
sanit. rursus turbat. denuo saltat. de
novo caput Johannis in messorio con
cupiscit accipere. Quod factum ad ira
cundiam plus incitauit Augustam.

De sanctis Cornelio et cypriano

Dū autē qdam iohem vellet occidere a p̄lo est comp̄hēsus. z ad iudiciū traditus. Sz a p̄fecto ne occideret crept⁹ est. Quidā etia⁹ seru⁹ cuiusdā p̄sbyteri in eū impetū faciēs ip̄m occidere molitus ē. Qui dū a qdam teneret. ip̄s q te nebat. z aliū astantez z terciū pcussit. Tūc clamore facto multis p̄currētib⁹ plurimos interfecit. Ex illo tpe p̄plus iohem custodiebat. ei⁹ domū dieb⁹ ac noctib⁹ muniēs. Suadēte iḡr augusta ep̄i p̄stātinopolim p̄uenerūt. z accusatores iohis fortit⁹ insistere cepunt. Cū autē festiuitas natalis dñi supuenisset. mandauit impator iohi qz nisi p̄us criminib⁹ exueret n̄ cōicaret eidē. Ep̄i at̄ nihil ē eū reperiūt nisi q p̄ depositōez residere in sede ep̄ali sine decreto p̄ciliū p̄sumpsiss⁹. Et sic dānauerūt eū. Ap̄propinq̄nte tandē solēnitare paschali mādauit ei impator nō posse secū in ecclesia manere. cū eū duo p̄cilia p̄dēnasent. Glacabat iḡr iohes z neq̄s i ecclesia descēdebat. Illi q iohi fauebant iohānite dicebant. Post h̄ autē impator iohannem de ciuitate expelli fecit ac duci in exiliū in qdam ciuitatē quā ubi fines sunt ponti imp̄iq̄s romanī. q̄ loca crudelib⁹ barbaris sunt ylcina. Sz clemēs dñs nō pmisit diu in locis talib⁹ athletā suū fidelissimū cōmorari. Hoc Innocēti⁹ papa audiēs moleste ferebat. volēs q̄ p̄ciliū celebrare. scripsit clero p̄stātinopolitano ne iohi successorē aliq̄ue ordinarēt. Cū iḡr longo fuisset itinere fatigat⁹. z dolore capitis vehemētissime cruciat⁹. necnō z ardo⁹ rē solis intolerabilē pateret̄ sancta illa ania in cumanis. xiiij. die mēsis septēbris e carne soluta est. Quo defuncto grandio vehemēs in p̄stātinopolim et oia suburbana descēdit dicētib⁹ cūctis h̄ dei iracūdia gestū esse. eo q in iuste iohānes fuerit cōdēnat⁹. Quib⁹ p̄bis fidem fecit mors auguste prin⁹ subsequēta. Quarta nāq̄ die p̄ grandinē est defuncta. Mortuosq̄ oim doctore terrarū. occidētales ep̄i cū oriētalib⁹ nulla

tenuis cōicare voluerunt. donec illi⁹ sacratissimi viri nomē int̄ p̄decessores ep̄iscopos poneret̄. Ulex theodosi⁹ p̄p̄i⁹ anissim⁹ fili⁹ p̄dicti archadij. q̄ aut sui nomē z pietatē tenebat. sacras h̄ doctozis reliq̄as in mēse ianuario i regiā ciuitatē transferri fecit. Cui fidelissim⁹ p̄pls cū lampadib⁹ z cereis obuiauit. Theodosi⁹ autē supplicat⁹ ei⁹ adorās reliq̄as p̄ archadio z eudoxia genitorib⁹ supplicauit. vt ignorāter delinq̄ntibus veniā cōdonaret. Dudū ei pentes ei⁹ mortui fuerāt. Hic theodosi⁹ clemētissim⁹ fuit. adeo vt nullū se ledētū morti adiudicaret dicēs. Utinā eēt mihi possibile ad vitāz etiā mortuos reuocare. Ei⁹ curia monasteriū videbat̄. maturnas laudes agebat. codices diuinos legebat. Huic erat vxor noie eudoxia q̄ heroyco metro poemata multa p̄fecit. Habuitq̄ filiā noie eudoxiā quā Glāterimiano quē impatores fecerat dedit vxorē. Hec oia de hystoria triptita ex tracta sunt. Mortu⁹ est at̄ circa annos dñi. cccc. Re. cxxij.

De sanctis Cornelio z Cypriano.

Cornelius interpreta

c tur intelligēs circūcisionem. Ipe em̄ intellexit z intelligēdo fuauit circūcisionē a sup̄fluis licit⁹ z etiam necessarijs. Uel corneli⁹ dr̄ a cornu z leos qd ē p̄pls. q̄si cornu. i. fortitudo p̄pli. Cyprian⁹ dr̄ a cypro qd est mixtura. z ana qd ē sursum. Uel dr̄ a cypro qd est mesticia vel hereditas. Ipe em̄ habuit sup̄nā mixturā gr̄e z p̄rutū. mesticiā p̄ctoz. z hereditatē celestiu⁹ gaudioz.

Corneli⁹ papa successor sc̄i Fabiani a Decio cesare cū suis clericis in exiliū relegat⁹. Ibiq̄ a sc̄o Cypriano carthaginē. ep̄o lras cōfortatiōis accepit. Tandē de exilio reduct⁹ decio p̄nraf. z dū immobilis pmaneret. iussit eū decio plūbatis cedi. p̄cepitq̄ vt ad tēplūz mart⁹ duceret. vt ibi aut sacrificaret. aut iniam capitalē sub

De sancta Eufemia

iret. Cū igitur illuc duceretur. miles quidā ro-
gavit eū ut ad domū suā diuenteret. et
p vxore sua Salustia q p qñq annos
palitica iacebat oraret. Que dum ad
orōnē et sanata eēt. xx. milites cū ipa z
viro suo dño crediderūt Qui oēs iubē
te decio ad tēplūz martē deducti. z i il-
lud expuētes cū scō Cornelio marty-
rizati sunt. Passus est aut circa annos
dñi. cclij. Eyprian⁹ aut carthaginē
sis eps. in eadē ciuitate patrono pco-
sulū pñca f. Qui cū a fide nullaten⁹ mu-
rari posset. in exiliū mittit. Inde reuo-
cat⁹ ab anglirico pconsule. q patrono
successerat sniaz capitalē accepit. Qua
snia lata dixit Eyprian⁹. Deo gratias
Cū aut ad locū cū spiculatorē venisset
pcepit suis vt eidē spiculatori p merce
de. xv. aureos darēt. Accipiensq linte-
um manu sua oculos terit. z sic coronā
suscepit circa annos dñi. cclvj.

Legenda. cxxxiij.

De sancta Eufemia.

Eufemia dicitur ab eu

e qd est bonū. z femia. qñ si bo-
na femia. i. vtilis. honesta z
delectabilis. qz h triplici mō dī bonū.
Fuit em vtilis alijs p pueratōez. ho-
nesta sibi p mox cōpositōez. delectabi-
lis deo p celestē pteplatōez. Vel eufe-
mia dī qñ eufonia qd est suavis sono-
ritas. Suavis aut son⁹ fit tribz modis
scz voce vt in cantu. pulsu vt i cythara
flatu vt i organo. sic brā eufemia fecit
deo dulcē sonū cū voce pdicatōis. cum
pulsu bone opatōis. z cū flatu interne
deuotōis.

e Eufemia filia senatoris vident
xpianos tpe dyodeciani tā di-
uersis penis laniari ad Priscū iudicēz
pperavit. z xpm publice pñtes exēplo
die pstantie etiā viroz anios pfoita-
bat. Luz igit iudex xpianos successiue
occideret. alios pñtes esse iubebat vt
saltē territi imolarēt. dū pñtēs tā cru-
deliter laniari viderēt. Cū igit corā eufe-
mia scōs crudelitē detruicaret. ipa eoz

pñtāta ampli⁹ puocata iniuriā a iudicē
se pati clamabat. Tunc iudex gaudi-
sus ē. putās eā sacrificijs velle pñtere
Vñ cū ab ea quā sibi iniuriāz faceret
reqñssit. illa ait. Cū sim genere nobilē.
cur mibi ignotos z aduenas anponis
z pñtes facis ad xpm pñtere. z ad p-
missam gliaz pñtere. Cū iudex. Pu-
tabā te ad mentē redisse. z gaudebā te
tue nobilitatis vel sex⁹ meminisse. Re-
clusa igit in carcere. z seqñti die cū vin-
ctis sine vinculis adducta. itez quissi-
me ē pñta. cur p legē impatoz sibi so-
li a vinculis pñteret. Tūc alapis durissi-
me cedidit. z in carcere recludit. Quā iu-
dex secut⁹ ex libidine opprimere voluit
Sed illa virilitē reluctāte manū ei⁹ vir-
tus diuina pñtē. Tūc putās se incan-
tatū. ppositū dom⁹ sue ad ipaz direxit
mīta pñtēs si eā facerz pñtere. Sz
ille carcerē clausuz nec clauibz apire po-
tuit nec securibz frāgere. donec a demo-
ne arrept⁹. clamās z scipm dilaniāns
vix euasit. Deinde educta posita est su-
per rotam. cui⁹ vectes carbonibz pleni
erāt. z artifex intra rotā tale signū tra-
hētibz dedit. vt qñ sonū faceret sil⁹ tra-
herēt. z sic exēute igne vectes corp⁹ eius
dissiparet. Sz nutu dī ferramētū q ro-
ta tpabat de manu ei⁹ decidēs sonū fe-
cit. z pñtuo illis trahētibz rota artifi-
cē pñtūit. z eufemiā stantē sup eā il-
lesam seruauit. Tūc pentes artifi-
cēz la-
mēantes supposito igne ipam cū rota
pburere voluerūt. Sz rota pbusta. eu-
femia ab angelo soluta in qdam loco
excelsō incolumis stare pñtē. Appel-
lian⁹ iudici ait. Virt⁹ xpianoz nō nisi
in ferro vincit. Vñ pñtuo vt eaz facias
decollari. Erectis gñcalis. cū qdaz ad
eam capiendam manū mittere vellet.
mox tot⁹ palisi solut⁹ vix inde seminiū⁹
educt⁹ ē. C Ali⁹ aut noie Softe-
nes ascendēs pñtuo mutat⁹ ab ea ve-
nīā petijt. z euaginato gladio ad iudicē
clamauit. q seipm libenti⁹ occideret
qz eam quā angeli defendebāt pñte-
ret. Deniqz inde educta. iudex cācella-

De sancto Lamperto

rio suo dixit ut ad eā oēs petulātes iu-
uēnes puocaret. Qui tādū eā illude-
rent. donec fatigata deficeret. S; ille
ad eā ingredies. et multas p̄gines splen-
didissimas circa eā orantē vidēs. mo-
nit; ei; p̄tin; xp̄ian; effect; ē. Preses p̄o
p̄ capillos p̄gine suspēdit. S; inobīle
p̄manētē negato cibo i carcerē reclu-
di fec. ut septimo die int; q̄ttuor maḡs
lapides sic oliua p̄stringeret. Illa p̄o
q̄tidie ab angelo satiata. du; septimo
die intra lapides durissimos posita ef-
fer ad ei; orōnē ip̄i lapides in cinerē re-
nuissimū sūt redacti. Un; p̄ses se victū
a puella crubescēs eā in foueā p̄ici ius-
sit. ubi tres tāte imanitat; bestie erant
q̄ oēm hoīem deglutirēt. Que statim
blandiēdo ad p̄ginē p̄currētēs et iūctis
ad iuicē caudis ei; q̄si cathedrā ad sedē
dū p̄bentes iudicē h̄ videntē vehemē-
tius p̄fuderunt. Un; cū p̄ses fere p̄ an-
gustia moreret. ingressus carnifex ut do-
mini sui iniuriā vindicaret. gladiū i la-
tus suū fixit. et xp̄i martyre fec. Que iu-
dex p̄ mercede veste serica induit. et tor-
que aurea circūdedit. S; egrediēs a le-
one arripit et ab eo penit; duorat. Un;
sui eū diut; p̄q̄rentes vix pauca ei; os-
sa cū veste serica et torq̄ aurea reperūt.
Priscus q̄z iudex seipm comedēs mor-
tu; ē inuētus. Scitā autē eufemia in cal-
cedonia cū honore sepulta ē. Veritatis
cui; oīmes iudei et gētiles calcedonie in
xp̄m crediderūt. Passa ē autē circa an-
nos dñi. cclxxx. Ambrosi; de hac vir-
gine in p̄fatōe sic ait. Virgo alma tri-
umphatric; eufemia. p̄ginitat; retinēs
mitrā. passiōis meruit vestiri corona.
Cui; p̄cib; hostis inimic; euincit. Pri-
scus aduersari; supat. a fornicis igne
p̄go sospes eripit. duri lapides i pulue-
re puertunt. Fere mansuescūt. collaq̄
sbnitūt atq̄ oīa penaz supplicia ei;
orōne supant. Nouissime gladij mu-
crone p̄fossa. carnea relinq̄ns claustra.
celesti choro iungit letā Hec sacra p̄go
tibi dñe eccliam tuā cōmēdet. h̄ p̄ nob
p̄ctōzib; interpellet. h̄ etiā vota n̄ra ut

p̄go vernula illabata tibi p̄stet.

Legenda. cxxxiiij.

De sancto Lamperto.

Ampertus nobil; ge;

l nere s; nobilio; scititate vi-
te. et a p̄meuo etatz sue lris

erudit; adeo p̄ sui scititate ab oib; ama-
bat. ut p̄ theodardū magistrū suū tre-
cent; ecclesie in ep̄m meruit p̄moueri.
Quē childeric; rex plimū diligebat. et
p̄ oib; ep̄is chap; sp̄ hēbat. S; crescēte
inuidoz malicia. eū sine cā impij expel-
lētes honore debito puauerūt. et fēra
mūdū in ei; cathedrā statuerūt. At lā-
pert; monasteriū ingressus. p̄ septē an-
nos ibidē optime p̄uersat; ē. Quadaz
p̄o nocte ad orōnē surgēs i pauimēto
p̄ i grantiā sonū fec. Quē audies abbas
dixit. Quisq̄s hūc fec sonū statim va-
dat ad crucē. Tūc lāpertus ilico nudis
pedib; i cilio ad crucē cucurrit. ibiq̄
tādū et i niue et gelu ac glacie fixus ste-
tit donec fratrib; p̄ matutinas se cale-
faciētib; abbas eū deesse cognuit. et au-
diēs a q̄daz fratre q̄ ille esset q̄ ad cru-
cē iussit eū introduci fec. et ab eo cū mo-
nachis veniā postulauit. Ille p̄o nō so-
lū clemēter indulsit. s; et de bono patie-
eīs sublimit; p̄dicauit. P̄ septē annos
feramūd; expulsus ē. et scrus Lāper-
tus iubēte pipino ad sedē p̄p̄iā est re-
duct;. Cū autē sic p̄us p̄bo et exēplo pol-
leret. insurgētēs in eū duo maligni: eū
grauit insectare ceperūt. Quos amici
p̄tiffices eos sic meruerāt occiderunt.
Eo tpe lāpert; pipinū de q̄dam mere-
trice quā tenebat plurimū increpauit.
Dodo autē p̄ sanguine; eoz q̄ occisi fue-
rāt. et frat ip̄i meretric; domestic; aule
regie. p̄gregato exercitū domū ep̄i cir-
cūquaq̄ obsedit. volēs occisoz necem
in scrm vindicare lāpertū. At euz puer
lāperto in orōne posito nunciasset. ille
p̄fusus in dño ut eos expugnet mucro-
nē arripuit. S; ad se rediēs gladiū de
manu p̄ccit. meli; iudicās ut p̄stēdo
et moriēdo vinceret. q̄ ut sacratas ma-

De sancto Matheo aplo

nus de ipioꝝ sanguie macularer. Tūc
vir dei suū amonuit vt pctā sua pſite
rent z mortē patiēter ſuſtinerēt. Stati
qꝫ impij irruētes. ſcīn in oꝝone lāper/
tum pſtratū pēmerūt. circa annos dñi
dccc. Quibꝫ diſcedētibꝫ qdaz ex eiꝫ fa/
mulis euadētes corpꝫ eiꝫ occulte ad ca
thedralē eccliam nauigio pduxerūt. z
cū mſtra ciuitatꝫ meſticia ſepulture de/
derunt. **Legenda. cxxxv.**

De sancto Matheo.

Atheus binomius ex

m titit ſez matheꝫ z leui. Ma
theus autē interptatꝫ donuz
feſtinationis. vel donator ꝫſilij. vel dñ
matheꝫ a magnꝫ z theos qd eſt deꝫ qñ
magnꝫ deo. vel a manꝫ z theos qñ ma
nus dei. Fuit em donū feſtinatōis p fe
ſtinā quēſatōēz. donator ꝫſilij p ſalu/
bzem ꝫdicationē. magnꝫ deo p vite ꝫ/
ctienē. manꝫ dei p euagelij ꝫſcriptionēz
Leui interptatꝫ aſſumptꝫ vel applica/
tus. ſive additꝫ aut appoſitꝫ. Fuit em
aſſumptꝫ ab exactōe vectigaliū. appli
catus numero aploꝝ. additus ꝫſortio
euageliſtaꝫ z appoſitꝫ cathalogo mar
tyrum.

m Atheꝫ aplꝫ in ethiopia ꝫdi/
cans in ciuitate q dñ nadaber
duos magos noie zaroen z arphaxat
reppit. q ita hoies ſuis artibꝫ demēta/
bāt vt qſcūqꝫ vellēt mēbroꝝ officio et
ſanitate ꝫuare viderent. Qui i tantaz
ſupbiā eruperūt vt ſe qñ deos ab hoibꝫ
bus facerēt adorari. Matheꝫ autē apo
ſtolꝫ ꝫdicitꝫ ciuitatē ingreſſus. z apud
eunuchū cādacis regine quē Philippꝫ
baptizauerat hoſpitarꝫ ita magoꝝ ꝫre
ſtigia detegebat. q qdāqꝫ ipi faciebant
hoibꝫ in ꝫnicie. h ipē quēteret in ſalu/
tē. Eunuchꝫ at ſcīn matheū introgā
te. quō tot linguas loqꝫretꝫ intelligeret
expoſuit ei Matheꝫ q ꝫꝫſcō deſcēdē
te oim linguaz ſciām recepiſſet. vt ſiē
illi q ꝫ ſupbiā turrīm vſqꝫ in celū edifi
care volebāt. ꝫ ꝫꝫſiōe linguaz ab edi
ficatōe ceſſauerūt. ſic apli ꝫ oim lingua

rū ſciām turrīm nō de lapidibꝫ ſz de ꝫ/
turbꝫ ꝫſtruāt ꝫ quā oēs q crediderint
in celū aſcēdant. Tūc venit q diceret
magos illos cū duobꝫ adueniſſe dra/
conibꝫ. q ignē ſulphureū ex ore z nari/
bus euomētes cūctos hoies occiderēt
Aplꝫ at ſigno cruce ſe muniēs ad eos
ſecure exiuit. Quē mox vt dracones vi
derūt añ eiꝫ pedes ꝫrinꝫ dormierūt. Di
xitqꝫ magꝫ vbi ē ars vſa. Excitate eos
ſi poteſtis. Ego aut niſi dñm rogalez.
qd in me cogitaueratꝫ inferre i vos ꝫ/
tinꝫ retorſiſſez. Tū aut ꝫꝫs ꝫueniſſz i
noie ieſu draconibꝫ vt abirēt ꝫcepit. Et
nullū ledētes ꝫrinꝫ abierūt. Lepit qꝫ
ꝫꝫlo de gilla ꝫadiſi terreſtꝫ magnū ſer/
monē ꝫretere. aſſerēs ipm oibꝫ mōtibꝫ
emieret ꝫrimū celo eē. ſpinas vſ tribu
los ibi nō eē. lilia vel roſas ibi nō mar
ceſcere. ſenectutē ibi n̄ euenire. ſz boiem
ibi iuuenē ſꝫ mancre. angelꝫꝫ organa
ibidē ſonare aues vocatas ꝫtinuo obe
dire. De h aut ꝫadiſo terreſtri dixit ho
minē electū eē. ſz ꝫ ꝫꝫi natiuitatē i ꝫa/
diſuꝫ celeſtē reuocatū fuiſſe. Et cū hec
ꝫꝫlo loqꝫret. ecce ſubito tumultꝫ exortꝫ
eſt. i q regꝫ filiꝫ mortuꝫ ꝫlāgebat. Quē
cū magi luſcitare nō poſſent ſuadebāt
regi q i deoꝝ ꝫſortiuꝫ raptꝫ fuiſſet. z iō
ſimulachꝫ z tēplū ſibi ꝫſtrui opteret
ꝫredictꝫ at eunuchꝫ magos cuſtodiri
faciēs aplm aduocauit. Qui oꝝone ſu
ſa eū ꝫrinꝫ luſcitauit. Quapropter rex
noie Egipſiꝫꝫ viſo ꝫ vniuerſas ſuas
ꝫuincias miſit dicēs. Venite z videte
deū in effigie hois latētē. Venerūt igꝫ
cū coronis aureis z diuerſis ſacrificio/
rū generibꝫ volētes ſacrificare ei Quos
matheꝫ ꝫopeſcuit dicēs. Viri qd faciſ
Ego deꝫ nō ſuꝫ. ſz ſeruꝫ dñi nꝫi iſu ꝫꝫi
Illi igꝫ de auro z argēto qd ſibi attule
rant ipo iubēte eccliaꝫ magnā fabrica
uerunt. quā intra. xxx. dieꝫ ſpaciuꝫ ꝫſū/
mauerūt. In q aplꝫ. xxxij. annis ſedit
z totā egꝫꝫtū ad fidē quertit. Rex autē
egꝫꝫꝫ cū vxore ſua z oī ꝫꝫlo baptiza/
tus eſt. Ephegeniā qꝫ filiā regis aplꝫ
deo dicatā pluſqꝫ ducētis virginibus

De Matheo aplo

pfecit. **B** Post h^o Hirtacus regi
successit. et regine predicta percussit. di-
miditū regni sui aplo pmisit. si eā i cō-
iugiu suū sibi faceret p sentire. Cui apo-
stol^o ait vt iuxta more pdecessoris die
dnica ad eccliam pueniretz pnte ephi-
genia cū ceteris reginibz q̄ bona sint iu-
sta p iugia audiret. Quo rex cū gaudio
festinauit. putās q̄ ephigenie veller cō-
iugiu suadere. Mathe^o igit^r reginibz et
oi ppo pgregatis de bono mrimoniū
diu locut^o a rege plimū ē laudat^o. cre-
dens q̄ h^o iō diceret vt reginis animuz
ad mrimoniū puocaret. Deinde ipa-
ro silētiō fmonē repetit dicēs. Cum g^o
bonū sit mrimoniū si saluo federe tene-
atur. bñ scitis astātes q̄ si regis spōsam
aliq̄s seruoꝝ vsurpare psumeret. nō so-
lū regis offensam. s; mortē insup mere-
ret. nō q̄ vxorē duxisse pbat. s; q̄ spō-
sam dñi sui accipiēs ei^o mrimoniū vio-
lasse puincit. Ita z tu rex scies ephige-
niā regis eterni spōsaz effectā. z sacro ve-
lamēte psecratā. quō poteris spōsam po-
tētoris te tollere. z tuo mrimoniō co-
pulari. Quo audito rex p ira insāties
furibūd^o abscessit. Aplos aut^o intrepid^o
z pstantes oēs ad patriam z pstantiā cō-
fortauit. z ephigeniā corā se ex timore
pstratā cū ceteris reginibz bñdixit. Post
missaz aut^o solēnia rex spiculatorē mi-
sit q̄ iuxta altare Matheū stantē. z ex-
pansis manibz in celuz orantē misso a
tergo gladio interfecit z martyre fecit.
Qd^o ppls audiens ad palatiū regis oīa
incēsurus pperabat. Sz a pbyteris et
dyaconibz vix detēti apli martyriū euz
gaudio celebrauerūt. Rex tō cū nec p
matronas ad eā directas nec p magos
ephigeniā posset aliq̄ten^o imutare. to-
tā ei^o domū igne copioso vallauit. vt
ipaz cū ceteris reginibz cremaret. Apo-
stol^o aut^o eisdē apparēs oēm ignē ab ea-
rū domo exussit. Qui erūpens regis
palatiū inuasit. z solo rege euadente vix
cū vnico filio cūcta psumpsit. Statim
fili^o arrept^o a demonio pzis crumia pfi-
cens ad sepulchrū apli pperauit. Pat

to turpissim^o leprosus effect^o cū cura-
ri nō posset. manu ppta gladio se pere-
mit. Ppls aut^o frēs ephigenie ab aplo
baptizati regē pstituit. Qui p annos
lxx. reguit. z filiū suū sibi substituēs
xpianū cultū magnifice ampliauit. et
totā ethiopie puinciā eccl^{ie} xpī reple-
uit. Sares aut^o z arphaxat ab ea die q̄
regis filiū aplos suscitauit in pside fuge-
rūt. Sz symon z iudas eos ibidē vice-
rūt. **L** Notandū q̄ i brō matheo
q̄ttuor pncipalit^o psiderant^o. Primū est
obediētie velocitas. q̄ mox vt xps eū
vocauit. p̄tinuo theloniū reliq̄t. n^o do-
minos suos timēs rōnes vectigaliū i
pfectas reliq̄t z xpo pfecte adhesit. Pro
hac velocitate obediētie q̄dam occasi-
onē erroris sibi assumpserūt. sic recitat
Hierony. in originali sup pdictū locū
dicēs. Arguit in h^o loco Porphyrus z
Julian^o august^o vel iperitiaz hystorici
mētētis. vel stulticiā eoz q̄ statim secu-
ti sunt saluatore. q̄si irrōnabilit^o quēl-
bet vocantē hoīem sint secuti. cū tante
stutet t̄arāq̄ siq̄ p̄cesserint q̄ aplos an-
q̄ crederēt vidisse nō dubiū est. Lerte
fulgor ip̄e z maiestas diuinitat^{is} occulta
q̄ etiā in hūana facie relucebat et pmo
ad se vidētes trahere poterat aspectu.
Si ei i magnete lapide hec eē p̄tus d^o
vt anulos z festucas sibi copuler q̄nto
magis dñs oīm creaturaz ad se posat
trahere q̄s volebat. h^o Hiero. Scōz
est ei^o largitas siue liberalitas. q̄ statim
fecit ei^o p̄uuiū magnū in domo sua. Qd^o
q̄dem p̄uuiū nō tm fuit magnū rōne
laute pparatōis. s; etiā fuit magnū pmo
rōne voti. q̄ cū magis affectu z desiderio
ipm recepit. Scōdo rōne mysterij. q̄ il-
lud fuit indicatiuum magni mysterij.
Qd^o mysteriū exponit glosa sup Lucā
dicēs. Qui domicilio xp̄z recipit inter
no. maximis exuberantiū pascit dilectā-
tōibz voluptatū. Tercio rōne documē-
toꝝ. q̄ ibi magis documēta exhibuit. sic
miscōiaz volo z nō sacrificiū. z nō egēt
q̄ sani sunt medico zc. Quarto rōne in-
uitatoꝝ. q̄ magni discubētes etiā iui^o

De sancto Matheo aplo

erat fuerunt. scz xps z discipuli ei. Ter
ciū ei? humilitas. q̄ apparuit i duob.
Primo in h̄ q̄ se publicanū manifesta
uit. Ceteri euāgeliste vt dic̄ glo. verecū
dic̄ cā z euāgeliste honore nomē vulga
tū nō ponūt. Ipse scōz q̄ scptū est iust?
in p̄mis accusator est sui. matheū se z
publicanū noiat. vt oñdat nullū puer
sum debere de salute diffidere. cū apls
z euāgelista de publicano repēte sit fa
ctus. Scōdo i h̄ q̄ ad suas iniurias pa
ciens fuit. Qñ em pharisei murmurā
bāt q̄ xps ad hoīem pctōrē diuertisset
potuisset eis Mathe? rñdisse ac dixisse
Glos pot? miseri ac pctōres estis q̄ vol
istis arbitrat̄es medicū refugit. Ego
aut̄ tā pctōr dic̄ nō valeo q̄ ad medicū
salutis p̄fugio z eidē vuln? meū nō ab
scondo. **¶** Quartū ē euāgelij ipi?
in ecclia maḡ solēnit̄as. Et? em euāge
liū p̄ ceteris euāgelijis maḡ i ecclia fre
q̄ntat̄ sic z psalmi Dauid z eplē Pau
li p̄ ceteris scptur? ampli? i ecclia recitāt
Lut? hec ē rō. qm̄ teste Johāne tria sūt
gñā pctōz. scz pctm̄ superbie luxurie z
auaricie. Pctō sup̄bie peccauit saul? a
saule sup̄bissimo rege dic̄. q̄ eccliam
sup̄ modū p̄secut? ē. Pctō luxurie pec
cauit Dauid. q̄ z adulteriū cōmisit. et
p̄ ipm̄ adulteriū fidelissimū militez
Elia occidit. Pctō auaricie peccauit
Mathe? q̄ p̄ auariciā lucr? turpib? in
hiabab. Fuit em̄ thelonari?. Est enim
theloneū vt dic̄ Isidor? loc? in portu
maris. vbi merces nauū z nautaz emo
limēta reddūt. Thelos at̄ grece vt dic̄
Beda latine d̄r vectigal. Licet igit̄ isti
pctōres extiterit. eo? tñ p̄nia adeo pla
cuit vt nō solū dñs eo? culpis iḡsceret
sz etiam eis dona sua mltiplicat? cumu
laret. Nā seuiissimū p̄secutorē fec̄ fide
lissimū p̄dicatozē. adulez z homicidā
fecit p̄phetā z psalmistā. lucr? inbiantē
z cupidū fec̄ aplm̄ z euāgelistā. Itō igit̄
hoz triū dicta nob̄ tā freq̄nti? recitant̄
vt null? q̄ quertivoluerit d̄speret de ve
rita. qñ tātos in culpa tales p̄spicit su
isse i grā. Horādūz insug q̄ fm̄ b̄m̄

Amb. circa quersionē b̄ti mathei qdā
ex pte medici. qdā ex pte infirmi sana
ti. qdā ex pte modi sanādi p̄siderāt In
medico tria fuerūt. scz sapia q̄ radicem
morbi cōguit. bonitas q̄ medicamēta
adhibuit. potētia q̄ ipm̄ tā subito mu
tare potuit. De his trib? sic idem dic̄it
Amb. in p̄sona ipi? Mathei. Hic p̄t
auferre cordis mei dolozē z aie pallozē
q̄ nouit occulta. Et h̄ q̄ntū ad p̄mū.
Inueni medicū q̄ in cel? hitat z i terr?
spargit medicamēta. Hoc q̄ntū ad se
cūdū. Hic p̄t sol? sanare vulnera mea
q̄ nescit sua. Hoc q̄ntū ad terciū. In
ipō aut̄ infirmo sanato. scz i b̄tō Ma
theo. tria p̄siderant fm̄ q̄ dic̄? Amb.
oñdit. Ipse nanqz morbū p̄fecte exuit.
curatū grat? extitit z i sanitate recepta
sp̄ mōz se fuauit Un̄ ait. Seq̄bat̄ ma
the? iā let? z alacer z exultabat di. Itā
nō publicanū gero. iam nō porto leui.
Exui leui postqz xps indui. Et h̄ q̄ ad
p̄mū. O dño gen? meū. fugio vitā meā
solum te seq̄r dñe ihu q̄ sanas vulnera
mea. Hoc q̄ ad scōm. Quis ē q̄ me se
parat a charitate dei q̄ in me ē. tribu
latis an angustia. an fames Hoc q̄ ad
terciū. Hod? aut̄ sanādi fm̄ beatū
Amb. triplex fuit. Primo em̄ xps ipm̄
vinculis ligauit. Scōdo cauteriū ipsuz
imp̄ssit. Tercio oēm putredinē emun
dauit. Un̄ ait Amb. loquēs in p̄sona
mathei. Ligat? sum fidei clauis z bo
nis cōpedib? charitat. Aufer iesu me
oziū putredines pctōz dū habes vincu
lis charitat? ligatū. Seca qdāqz iue
ner? vicioluz. Hoc q̄ntū ad p̄mū. Dē
mādatū tuū sic cauteriū imp̄ssuz tene
bo. z si vrit cauteriū mādati tñ putre
facta carnis exurit ne ad vir? serpat cō
tagio. Et si mordet medicamētū tñ vl
ceris tollit viciū. Quātū ad scōm. Ve
ni cito dñe incidēs occultas z latentes
varias passiones. Aperi cito vuln? ne
noxi? serpat humor. emūda oē qd̄ feti
dū ē pegrino lauacro. Hoc q̄ntū ad ter
ciū. Et? aut̄ euāgelij āno dñi. d. qd̄ ma
nib? suis se p̄serat cū offib? b̄ti Barna

A

De sancto Mauricio

bereptū est. Qd̄ qd̄ euāgelium brūs barnabas secū ferebat. z sup infirmos illud ponēs oēs tā fide barnabe q̄ merito Marthei p̄tinuo liberabat.

Legenda. cxxxvj.

De sancto Mauricio.

Mauricius dicit̄ a mari z cis qd̄ d̄r vomēs vel durus z us qd̄ interpretat̄ psiliator vel festinās. Vel d̄r a mauro qd̄ fm̄ Isidor̄ grece d̄r nigrū. Ip̄e nanq̄ habuit amaritudinē p̄ incolatu miserie z dilatoe patrie. Fuit vomēs p̄ supfluorū abiectionē. dur⁹ z firm⁹ p̄ tormētorū p̄fessionē. psiliator p̄ p̄militonū exhortationē. festinās p̄ feruorē z bonorū opeꝝ multiplicatoꝝ. niger p̄ sui despectiōē. Hui⁹ passionē sc̄psit z cōp̄lauit beatus Eucharis lugdunēsis episcopus.

Maurici⁹ i sacratissima legione q̄ thebea d̄r dux extitisse p̄hibetur. Dicit̄ at̄ sunt thebei a ciuitate sua q̄ thebea nūcupata est. Est aut̄ ip̄a regio in p̄tibz oriētis vltra fines arabie habilis opibz. fructibz fertilis. arboribus delectabilis. Habitatores p̄o illius regionis dicunt̄ eē magni corpibz. armis strēni in bello fortissimi. callidigenio. sapiētia locupletissimi. Ip̄a aut̄ ciuitas centū portas habuit. z super nilum fluuiū q̄ de paradiso egredit̄ z gyon d̄r sita fuit. De q̄ d̄r. Ecce vetus thebea centū iacet obrita portis. Hic iacob⁹ frat̄ dñi verbū salutis p̄dicauit z fidē xp̄i p̄fecte eos docuit. Dioclecianus aut̄ z maximian⁹ q̄ ceperūt anno dñi. cclxxxvij. volētes fidē xp̄i penit⁹ extirpare. tales epl̄as p̄ oēs puincias in q̄bus xp̄iani morabant̄ trāsmiserunt. Si aliqd̄ determinari opteret aut sciri. z tot⁹ mūd⁹ ex vna pte cōgregat⁹ eēt. z sola roma ex alia pte psisteret. mūd⁹ totus vici⁹ fugeret. z sola roma i culmine sciētie remaneret. Cur ḡ vos pua plebecula ei⁹ p̄ceptis resistitis. z ip̄i statura tā stolidē sup̄bitis. Aut igr̄ deorū imortalū fidē suscipite. aut imutabil

de vob̄ snia p̄feret d̄anatois Christiani aut̄ hmoi lras suscipiētes. nuncios oēs vacuos remisert. Tūc dioclecian⁹ z maximian⁹ in irāz cōmoti p̄ oēs puincias miserūt. vt oēs bellicis armis apti ad romā venirēt. et oīs rebelles romano impio subiugarēt. Littere at̄ augustoz ad pplm̄ thebeoz delate sūt Qui p̄ls fm̄ dei p̄ceptū q̄ dei erat dō z q̄ erat cesar⁹ cesari reddebāt. Cōgregātes igr̄ electam militū legiōē. sc̄ sex milia sexcētos sexaginta sex eos ad ip̄atorē miserūt. vt in bellis iustis impatorē iuuaret. nō vt xp̄ianos arma mouerēt. sz eos poti⁹ defenserēt. Huic at̄ sacratissime legioni dux erat indit⁹ vir maurici⁹. signiferi aut̄ candidi innocēti⁹. exuperi⁹. victor⁹ z stanti⁹. Dioclecian⁹ igr̄ maximianū quē sibi in collegā ip̄erij assumpserat p̄ gallias cū infinito exercitu misit. z ei legiōē thebeam sociauit. Hi a sc̄to marcellino paipa exhortati sunt vt añ glad̄ijs interirent q̄ fidem xp̄i quā acceperant violaret. B Lū igr̄ vniuersus exercit⁹ mōtes alpiū trāsincait. z ortodox aduenisset. iubet ip̄ator vt oēs q̄ secū erāt idolis imolarēt. z v rebelles ip̄oz maxime p̄ xp̄ianos vniūmitē p̄iurarent. Qd̄ sc̄ti milites audierēs octo miliaribus ab exercitu secesserūt. z in qdā loco ameno cui aganū nomē ē iuxta rhydānū psederūt. Qd̄ audierēs maximian⁹ z missis militibz p̄cepit vt ad deoz sacrificia cū alijs festinarēt. Qui se nō posse facere rñderūt vrpote q̄ fidē xp̄i haberēt. Tūc ip̄ator ira succensus ait. Iungit̄ despectui meo celest̄ iniuria. z mecū religio romana p̄tēnit. Sentiat p̄tūmax miles nō solū mibi sz etiā dñs meis me posse dare vindictā. Tūc cesar missis militibz suis iussit vt aut dñs sacrificare eos cōpellerēt. aut decimuz quēq̄ eoz p̄tin⁹ decollarent. Sc̄ti igr̄ cū gaudio capita extēdētes. vñ añ alterū festinabat. z ad mortē puenire certabat. Tūc sc̄tus maurici⁹ assurgens infecetera sic p̄cionat⁹ ē. Cōgratulor vob̄ q̄ p̄ fide xp̄i oēs mori pati estis. Com

De sancto Mauricio

militiones vros necari sustinui. qz vos ad passionē p xpo paratos vidi z dñi mādātū suauī q ait Perro. Mitte gladiū tuū in vaginā. Quia g̃ iā cōmilitonum corpibz vallati sum⁹ z socij san guinibz rubricatas vestes hēm⁹. nos ipsos ad martyriū sequamur. Hec g̃ si placet cesari mādēm⁹ nra. Milites tui impator sum⁹. z ad defensionē reipublice arma suscepim⁹. Nō ē in nob p dicio. nō formido. s; xpi fidē nullaten⁹ deserim⁹. Lū h̃ ipator audisset. iussit iterum vt decimū trucidarēt. Quo facto exuperi⁹ signifer vexillū arripies z inf militiones stās dixit. Misus dux n̄ maurici⁹ de nroy cōmilitonū glia ē locut⁹. nec exuperi⁹ signifer n̄ iō hec arma arripuit vt talibz resistam⁹. Proijciant dextere nostre arma hec carnalia z armē p̄tutibz. z talia si placet cesari remādēm⁹. Milites sum⁹ ipator tui. fui autē quē libere p̄fitemur xpi. Tibi debem⁹ militiā. illi innocētiā. A tela bozis stipediū. ab illo exordii sumpsi mus vite. Dia p̄ ipō tormēta suscipe parati sum⁹. z ab ei⁹ fide nūq̄ discedemus. Tūc ipi⁹ cesar iussit suū exercitū totā legione circūdare ita vt vn⁹ euadere nō possēt. Gallan⁹ igit milites xpi a militibz diaboli z nephādis manibz trucidant⁹ z pedibz eqz p̄culcant⁹ z xpo p̄ciosi martyres p̄secrāt. Passi sūt autē circa annos dñi. cclxxvij. Dei autē nutu q̄plures euaserūt vt i regiōes alias veniētes xpi nomē p̄dicarēt. z gl̄osissimē i locis alijs triūpharēt. Ex qbz fuisse dicūt solutor auētor z octau⁹ apd̄ thaurinū. alexāder apud p̄gamenū. se cūd⁹ apud vintinū necnō z btūs p̄stāti⁹ z victor z vrsus z q̄plures aliq. Lū igit carnifices p̄daz diuiderent z infil epularent. qndā scēnoie victorē inde casu trāseūtē ad secū p̄uinādū inuitāt. Ille at̄ req̄rere cepit quō inf tot milia occisoz possent cū gaudio epulari. Lū autē a qdā audisset q p̄ fide xpi mortui essent. suspirās ille vehemēter ingemuit bñm oino se clamitās si cū illis fuissz

occisus. Lū autē cōperissent qm̄ xpian⁹ eēt in eū iperū fecerūt z ipm̄ p̄tin⁹ trucidarūt. C P⁹ hec autē maximian⁹ apud mediolanū. Diodecian⁹ apud nicomediā vna die purpurā deposuerūt vt puatā vitā agerent z adoleseētiores scz p̄stāti⁹ z maxim⁹ z galeari⁹ q̄s cesares fecerāt imparēt. S; cum maximian⁹ itez tyrānice impare vellz a p̄stantio genero suo p̄secut⁹ suspēdio vitā finiuīt. Tādē corp⁹ sc̄ti Innoētij de eadē legione in vndā rhodani imersuz a domiciano genanēsi z gratho augustano z p̄balio eiusdē loci ep̄is cū alijs in ecclia ē sepultū. In cui⁹ cōstructione qdā gentilis artifex erat q alijs die dñico solēniatibz sol⁹ opus suū exercebat. Adest sc̄toz exercit⁹. rapit. cedif. z arguit q opus suū p̄phan⁹ assum p̄serit z die dñica cū aliq diuīs intenderent ip̄e opibz mechanicis ibiaret. Cor rect⁹ ad eccliam cucurrit z se fieri xpianū postulauit. Ambrosi⁹ in p̄fatiōe de his martyribz sic ait. Laterua fidelū diuino lustrata lumie. ab extremis terre finibz veniēs tibi fidelis supplicauit. Et tā corporeis bellatoz legio micronibz circūsepta q̄q spūalibz etiā armis vallata ad martyriū vigili p̄stantia p̄perauit. q̄s pestifer tyrann⁹ vt eos metu p̄terreret ad internetionē suppli cū gladio decimauit. atq; postmoduz p̄stāter eos p̄durātes i fide vniuersos pariter capite plecti p̄cepit. S; hi tanto charitatis ardore feruebāt. vt electis armis flecto publice passim geniculantes. spiculatorz tela hilari corde susciperent. Inter q̄s btūs maurici⁹ tue fidei amore succēsus decertādo martyrij est coronā adept⁹. h̃ Amb. Q̄ter qdaz filiū suū abbati mōasterij in q̄ sc̄toz martyz corpa req̄scūt erudiendū tradidit. quē in breui defunctū irremediabilē luctu plāgebat. Lū apparēs maurici⁹ cur filiū suū sic flecter q̄siuit. Que sibi rñdit q̄ q̄diu viueret a lachrymis nō cessaret. Lū ille. Noli eum flere vt mortuū. s; scias eū habitare nobiscuz.

De sancta Justina

Quod si pbare desideras, cras et in omnibus diebus vite tue si ad matutinas surrexeris vocem eius inter monachorum psallentium voces audire valebis. Quod illa spiritus fecit et vocem filii cum monachis cantantem spiritus discerneret audiuisset. Rex gaturanicus cum thesauros suos relictos seculi pompis pauperibus et ecclesiis erogaret. quandoque presbyterum misit ut sibi de sacrosanctis ipsorum reliquiis asportaret. Qui cum reliquiis impetratis rediens, dum navis orta tempestate in lacu lausanensi periret, capsam cum reliquiis fluctibus opposuit et mox secuta fuit tranquillitas magis. Anno domini decedentes, cum quidam monachi obventu karoli a Nicolao papa corpa sancti urbani pape et sancti cyburcii martyris impetrassent, et redeuntes sanctorum martyrum ecclesiam visitassent, ab abbate et monachis impetraverunt ut corpora sancti mauricii et caput sancti innocencii apud antistitodorum in ecclesia quam sanctus germanus eiusdem martyribus dudum dedicauerat transportaret. Refert Petrus damiani quod i burgundia erat quidam clericus superbus et ambitiosus, qui quandoque ecclesiarum sancti mauricii sibi usurpauerat quandoque potestate militie sibi plurimum obsisteret. Dum autem quidam die missa cantaret, et in fine euangelii diceret, ois qui se exaltat humiliabit derisus miser et ait falsum est. Nam si ego meis hostibus me humiliasset, tot hodie diuitias ecclesie non haberem. Et ecce fulmen instar gladii in os eius per quod blasphemie verba euomit introiit, et subito eum extinxit. Le. cxxvii. A

De sancta Justina.

Iustina a iusticia dicta est. Ipse enim per iusticiam unicuique quod suum est reddidit. scilicet deo obediencia, superioribus placere reverentia, pari concordia, inferioribus disciplinam, inimicis patientiam, miseris et afflictis compassionem oporlam, sibi scimoniam et prius charitatem. B

Iustina virgo de civitate antiochie filia sacerdotis idolorum qui die ad fenestram sedens preclum dyaconus

euangelium legere audiebat, a qua tandem conversata est, quod cum inter presbyteros in lecto retulisset et ambo dormissent, ipse cum angelis apparuit eis dicens. Venite ad me et dabo vobis regnum celorum. Qui euigilantes statim cum filia sua se baptizari fecerunt. Hec igitur iustina virgo a cypriano plurimum molestata, ipsum tandem ad fidem pervertit. Cyprianus enim a sua puericia magis extiterat. Nam cum septem annorum esset, a pentibus diabolo persecutus est. Hic igitur magice artibus infuiebat, et matronas in iumenta convertere videbat, et multa alia prestigia exercebat. Ardens igitur amore iustine virginis, ad magicas artes se contulit, ut ipse per se vel per viro suo quidam aeladio qui sibi in eius amore exarserat possit habere. Aduocat igitur demonem ut ad se veniat et iustina per eum valeat habere. Adueniens demon dixit ei. Quid me vocasti. Cui cyprianus. Amo virginem de galileis, potes ne facere ut ipsam habeam et voluntatem meam secum perficiam. Cui demon. Ego qui hominem de paradiso eijcere potui, caynam fratrem suum occidere percuravi, iudeos christum occidere feci, homines perturbavi, et non potero facere ut unam puellam habeas, et ea iuxta tuum placitum fruaris. Unguentum habes accipe, et circa domum eius deforis sparge, et ego superueniens cor eius in tuum amorem inclinam et tibi eam assentire compellam. Sequenti nocte demon ad eam ingreditur, et cor eius ad amorem illicitum incitare conatur. Quod illa sentiens, deuote se domino comendauit, et totum corpus suum signis crucis munivit. Ad signum autem sancte crucis diabolus territus fugit et ad cyprianum veniens ante eum stetit. Cui cyprianus dixit. Quare non adduxisti ad me virginem illam. Cui demon. Vidi in ea quoddam signum et perabui, et ois spiritus in me defecit. Cyprianus autem eum dimisit et alium fortius vocauit. Cui demon. Audiui tuam iussione et vidi illius impossibilitatem. Sed ego emendabo et tuam complebo voluntatem. Aggrediar eam et cor eius vulnerabo in amore libidinis et ea iuxta desiderium tuum perfrueris. Ingrediens igitur diabolus nitebatur ei persuadere, et animus eius ad

De sancta Justina

amore illicitū inflāmare. Illa autē se dō deuote recōmēdās signo crucis omnē tēptationē repulit. et insufflās in demonē ptin' eū abiecit. Demō autē p̄fusus abiit et aufugit et añ Cyprianus stetit. Ad quē cyprian' Et ubi est virgo ad quā te trāsmisi. Et demon. Tūc me fateor et q̄liter dicere ptimesco. Qdā em̄ signū terribile in ea vidi. et p̄tinuo robur om̄ie amisi. Tūc cyprian' eū deridēs dimisit. et ip̄m p̄ncipē demonum aduocauit. Quē venisset ad eū dixit. Que ē vīr' vestra tā modica vt vinca tur ab vna puella. Dixit demon. Ecce egrediē' varijs febrib' eā vexabo et ani mū ei' ardēt' inflāmabo. et totū corp' ei' vehemētī ardore respggam. et frene ticā illā faciāz et varia sibi fantasmata offerā. et media nocte eaz adducā tibi. Tūc diabol' in specīe vni' virginis se trāfigurauit. et ad p̄ginē veniēs dixit. Ecce ad te venio q' tecū in castitate vi uere p̄cupisco. Tūc dīc q̄so te. q' nā certamīs nri merces erit. Cui serā p̄go r̄ndit. Merces q̄dem multa. labor modicus. Dicit ei demon. Quid est q' qd dē p̄cepit. Erescite et mltiplicamī et re plere terrā. Timeo q' bona socia q' si in p̄ginitate māserim' verbū dei irritum faciē' et velut p̄temnētes et inobediē tes in graue iudiciū decidem'. et vñ vi debamur sperare p̄miū. graue incurre mus tormētum. Lepit autē cor p̄ginis grauib' cogitatōib' p̄ imissionē demonis p̄cuti. et ardore p̄cupie fori' inflā mari. adeo vt iam surgēs abire vellet. Tūc serā p̄go ad se reuersa et q̄s esset q' secū loq̄ret intelligens. p̄tinuo se cruce muniuit. et in diabolu' sufflans ip̄m in star cere ptin' hāfecit. et ab omī tēptatōe statim liberatā se sensit. Post modū diabol' in spēs iuuenis pulcher rimi se trāfigurauit. et thalamū ei' ingrediēs cū ip̄a in lectulo iaceret. impu dēt' in ei' lectulū p̄siliuit. et in ei' am plex' ruere voluit. Qd vidēs iustina et malignū spm̄ adesse p̄scēl. mox signū crucis edidit. et instar cere diabolu' liq̄fe cit. Tūc diabol' p̄mittente deo febrib' eā fatigās. et plures cū gregib' et armē tis occidēs. maximā mortalitatē in to ta antiochia futurā p̄ dezoniacos p̄ dicebat nisi Justina p̄iugio p̄sentiret. Quapropt' tota ciuitas morbo lāguēs ad ianuā pentū iustine puenit. clamās vt iustina p̄iugio traderet. et sic ciuitatē a tāto piculo liberaret. Sz cū Justina nullaten' p̄sentiret. et ex h' morē eidem oēs minaret. vij. anno mortalitat' ip̄a p̄ eis orauit et oēm pestilentiā p̄pulsauit. Tūc diabol' q' nihil p̄ficeret. i for mā iustine se transmūtavit vt famā iustine polliueret. et cyprianū deludens se iustina ad se adduxisse iactabat. Der gens igit' diabol' ad cyprianū in specie iustine ad ip̄m cucurrit. et eū q̄si q' eius amore lāgueret osculari voluit. Quaz cyprian' vidēs et iustina eē credēs. gau dio replet' ait. Bñ venisti iustina oim feminaz decoza. Mox vt cyprian' no mē iustine noiauit. diabol' nomē illud ferre nō potuit. sz ad ei' platōez instar fumi statim euaniuit. Quapropt' cypri anus delusum se vidēs tristis remāsit. Tūc et ampli' in amore iustine estuās ad ostiū p̄ginis diu vigilauit. et q̄nq' i femiaz q̄nq' i auē vt videbat arte ma gica se cōmutās cū venisset ad ostiū p̄ ginis neq' femia neq' auis. sz cypria nus ptin' apparebat. Adladi' q̄z ar te diabolica mutat' in passerē cū ad fe nestrā iustine volasset. mox vt p̄go euz aspexit nō passer sz adladi' apparuit. an gustariq'z numis cepit ac tremere. quia nec fugere poterat nec salire. Timens vero iustina ne caderet et creparet euz p̄ scalā deponi fecit. et admonens vt a sua vesania cessaret. ne iuxta leges tan q̄s malefic' puniret. Ista oia fm̄ signē ta diabolica ad q̄ndā apparētiā fiebāt. Tūc igit' p̄ oia diabol' ad cypri anū redijt. et añ eum p̄fusus stetit. Cui dixit cyprian'. Nunquid et tu vīc'es. Que ē miser p̄rus vīa vt vnā puellam nō possitis vincere. nec in eā p̄tatez ha bere. sz ecōuerso ip̄a vos vincat. et tam

De sanctis Cosma et damiano

miserabiliter vos pſternat. Dic tñ mihi obsecro in q̄ est ei? tñ magia fortitudo. Cui demon ait. Si mihi iuraueris ut a me neq̄q̄ recedas p̄tutē ei? victorie tibi pandaz. Cui cyprianus. Per qd tibi iurabo. Cui demon. Jura mihi p̄ p̄tutes meas magnas q̄ a me nūq̄ discedas. Dicit ei cyprianus. Per p̄tutes tuas magnas tibi iuro q̄ a te nūq̄ discedā. Tunc diabolus q̄si securus ei dixit. Puella illa signū crucifixi edidit et statim p̄trabui et oēm p̄tutē amisi. et q̄si cetera a facie ignis effluxi. Dicit ei cyprianus. Ergo crucifixus maior te est. Et demon. Utiq̄ maior oibz ē. et nos et oēs q̄s hic decipimur tradet igni inextingui bili cruciados. Cui cyprianus. Ergo et ego amicus debeo fieri crucifixi. ne tātaz aliquā penā incurrā. Cui diabolus. Jurasti mihi p̄ p̄tutes mei exercit? p̄ quas nemo p̄iurare valet q̄ a me nūq̄ discederes. Ad quē cyprianus. Te et oēs sumigantes tuas p̄tutes p̄remno. et tibi et oibz diabolis tuis abrenūcio et crucifixi saluari signo me munio. Statimq̄ ab eo diabolus cecidit et recessit. Tunc cyprianus ad ep̄m iuit. Quē vidēs ep̄s et credēs eū venisse ut xp̄ianos in errorem mitteret ait ei. Sufficiat tibi cypriane hi q̄ foris sunt. Nihil ei poteris aduersus eccliam dei. Inuicta est em̄ virtus xp̄i. Cui cyprianus. Certus qz inuicta est p̄tus xp̄i. Narrāscq̄ q̄ sibi acciderāt ab eo se baptizari fecit. Qui postmodū tā in sciētia q̄ in vita valde p̄ficiens. mortuo ep̄o ip̄e in ep̄m ordinatus ē. Brām p̄o p̄ginē iustiniā in monasterio posuit. et multis sacris p̄ginibz eā ibidē in abbatissaz p̄fecit. Sanctus aut cyprianus martyribz epl̄as sepe mittebat. et eos in certamine roborabat. Comes aut regionis illi? audiens famā cypriani et iustine. eos ad se p̄sentari fecit. et an sacrificare vellēt requirit. Quis dū in fide xp̄i p̄sisterēt firmi iussit eos in sartagine plenā cera et pice et adipe poni. Que tñ eis mix refrigeriuz p̄stitit. nec aliq̄d supplicii irrogauit. Sacerdos

aut idolorū p̄fecto dixit Jubeas me aut sartagine stare. et p̄festum vincā omnes p̄tutē eorū. Cū igitur sartagine venisset dixit. Magnus es de hercules et pater deorū iupiter. Et ecce continuo de sartagine ignis exiuit et penitus eū consumpsit. Tunc cyprianus et iustina de sartagine extrahunt et data sup̄ eos snia pariter decollant. Horū corpora cū septē diebus ad canes p̄iecta mansissent. postmodū romā translata sunt. Nunc aut ut dicitur placentie requiescunt. Passi sunt aē vi. kal. octobris circa annos dñi. cclx. xxiij. sub dyocleciano.

Legenda. cxxxiij.

De sanctis Cosma et Damiano.

Cosmas dicitur a cosmos.

q̄d est forma vel ornat? vel

fm̄ Isidorū cosmos grece

dicitur mundus latine. Fuit ei

forma alijs in exēplis. ornat? virtutibus bonis. mundus ab oibz vicijs. Damianus dicitur est a dama quadā bestia q̄ humilis ē et māsuerat. Vel damianus a dogma q̄d est doctrina et ana q̄d ē sursum. Vel a damū q̄d est sacrificiū. Vel damianus quasi dñi manus? Ip̄e em̄ mansuetudinē habuit in querelatōe. doctrinā sup̄nā habuit in p̄dicatōe. sacrificiū fuit in carnis maceratōe. dñi manus fuit in medicinali curatōe. A

Cosmas et Damianus germani

fratres in ciuitate egea ex religiosa

mfe noie theodora nati

sunt. Hi arte medicine edocti tantaz a spūscro grām acceperūt ut oēs lāguores nō solū ab hoibz sz etiaz a iumentis curarēt. gratis oia tribuētes. Batrona aut qdam noie palladia cū oia sua in medicis p̄sumpserat ad sc̄os accessit. et ab eis sanitatē integram reportauit. Tunc illa qdā munusculū sc̄o damiano obrulit. Et cū nollet recipere. illa eū sacramētis terribilibz adiurauit. Qd ille acceperit recipere nō qdē ducit cupiditate muneris. sz et deuotiōi satisfaciēs offerētis. et ne nomē dñi videret sp̄neq̄

De sanctis Cosma et damiano

re p qd videbat sic se adiuturū eē. Hoc
vbi lance? Cosmas compit pcepit ne
corp⁹ eius vna cū ipsius corpe ponere.
S3 sequenti nocte dñs cosme apparuit
z frēm de suscepto munere excusauit.
audiēs eoz famā p cōsul lysias eos ad
se acceriri fecit. z q eoz sunt noia. q pa
tria. q fortuna inq̄re cepit. Scti mar
tyres dixerūt. Nomia nostra sunt Cos
mas z Damian⁹ z alios tres frēs ha
bem⁹ qz noia sunt Antim⁹ Leonti⁹ z
Euprepi⁹. Patria aut nostra arabia ē
Porro fortunā xpiani nesciūt. Iussit g
p cōsul vt frēs suos adducerēt z siml
idolis imolarent. S3 cū oino imolare
p̄tenderēt. pcepit eos i manib⁹ z pedi
bus dīre torq̄ri. Cū aut ei⁹ tormēta de
riderēt. iussit eos cathena ligari z i ma
re p̄cipitari. Sed statim ab angelo de
mari liberant⁹ z añ p̄sidem statuuntur.
Qd p̄ses p̄siderans ait. Per deos ma
gnos maleficijs vincit⁹. qz tormēta cō
temnit⁹ z mare sopit⁹. Docete g me
hec vestra maleficia. z in noie dei adri
ani sequar vos. Et h̄ dicto statim duo
demonēs affuerūt z cū grauissime i fa
ciē ceciderūt. Et ille clamās dixit. De
p̄cor vos o boni viri vt p me ad dñm
vestrū orēt⁹. Quib⁹ oratib⁹ p̄tinuo de
monēs discesserunt. Preses aut dixit.
Videris q̄liter aduersum me dī indī
gnati sunt qz eos relinq̄re cogitabam.
Jam g deos meos vos nō patiar blas
phemare. Tūc eos in ignē copiosum
lactari pcepit. S3 tñ eos nūc leuit. qn por
us flāma p̄silijt longe. z mltos de astā
rib⁹ interemit. Iubent g i eculeos suspē
di. S3 ab angelo ipos custodiēte fati
gatis admodū in cedēdo mistris añ p̄
sidem deponunt illesi. Tres igit frēs i
carcerē fecit recludi z Cosmā z Dami
anū crucifigi. z a p̄plo lapidari. S3 in
suos lapides redibāt aurores z p̄plu
rimos vulnerabāt. Tūc p̄ses furore re
pletus. eductis trib⁹ fratrib⁹ z stantib⁹
iuxta crucē iussit Cosmaz z damianū
sup crucem a q̄ttuor militib⁹ sagittari.
Sagitte p̄o p̄uerse plurimos vulnera

bāt. S3 sc̄os martyres nō ledebāt. U
dens aut p̄ses in oib⁹ se p̄fusuz vsq̄ ad
mortē angustiat⁹. oēs q̄ncq̄ frēs fec̄ sil
decollari. Demores aut xpiani vbi qd
dixerat sc̄us cosmas ne in vñū sepeli
rent⁹. cogitabāt quō vellēt martyres se
peliri. Et ecce subito camel⁹ aduenit et
hūana voce p̄clamās. sc̄os in vno lo
co sepeliri pcepit. Passi sūt sub dyocle
ciano q̄ cepit circa annos dñi. cclxxvij
B Rusticus qdam cū post labores
messis i campo ap̄to ore dormiret. ser
pens i ei⁹ ventrē ingressus ē. Euigilās
aut cū nihil sentiret domū redijt. z se
ro facto grauissime torq̄ri se sensit. Glo
ces igit miserabiles emittebat z sc̄os
dei Cosmā z damianū in sui auxilium
inuocabat. S3 cū dolor sp̄ increaseret
ad eccliam sc̄oz marty⁹ p̄fugit z ibi
dē eo subito dormiēte serpens sicut p̄ os
ei⁹ intrauerat sic exiuit. Vir qdā lō
ge p̄fectur⁹ sc̄is martyrib⁹ cosme z da
miano vxorē suā cōmendauit. dans ei
signū cui p̄tin⁹ dberet annuere si aliq̄n
eā vocaret. Post h̄ aut sc̄ies signū dia
bol⁹ qd ei marit⁹ dederat. se in hoiem
trāfigurauit z signū viri offerēs dixit.
Vir tuus ab illa ciuitate me misit ad
te. vt ducā te ad eum. At illa adhuc ire
formidās ait. Signū qdēz agnosco. S3
quia sc̄is martyrib⁹ Cosme z damia
no cōmendata sum. sup eoz altare mi
hi iura q̄ securā me duces. z tūc p̄tin⁹
p̄ficiscar. Ille aut p̄tinuo vt dixerat si
bi iurauit. Secuta g eum cū ad qndā
locum secretū venissent. voluit eam de
iumento diabolus p̄cipitare vt eā oc
cideret. Qd illa sentiēte exclamauit.
Deus sanctoz Cosme z damiani ad
iuua me. Uob̄ em credidi z secuta suz
eum. Confestim autē sancti cū multī
tudine dealbatoz ibidē affuerūt z eaz
liberauerunt. Diabol⁹ p̄o statiz euanu
it. Et dixerunt ei. Nos sum⁹ cosmas z
damian⁹ q̄rum iuramento credidisti
ideoq̄ festinauim⁹ venire in auxilium
tibi. Felix papa attauis sc̄i Brego
rij i honore sc̄oz cosme z damiani no

De sancto forseo

bilē eccliam rome pstruxit. In hac ec-
clesia qdā vir sanctus martyribus fuit
cui cancer vñ crux totū psumpserat.
Et ecce dormiēte illo. scilicet cosmas et da-
mian⁹ deuoto suo apparuerūt. vñguē-
ta et ferramēta secū portātes. Quorū
vñ alteri dixit Vbi carnes accipiem⁹
vt abscisa carne putrida locū vacuū re-
pleam⁹. Tūc ait alter. in cimiterio scilicet
petri ad vincula hodie ethiops recens
sepult⁹ ē. De illo gasser vt huic supple-
amus. Et ecce ad cimiteriū pperauit. et
coram mauri attulit. pcedētesq; corāz
infirmi loco ei⁹ corā mauri inseruerūt.
et plagā diligēter vngētes corā infirmi
ad corp⁹ mauri mortui detulerūt. Cui
gilās autē cū se sine dolore sensisset. ma-
nū ad corā apposuit et nil lesionis iue-
nit. Apponētesq; candelā cū in cruce ni-
hil mali videret. cogitabat an nō ipse q
erat sz alius alter eēt. Rediēs autē ad se
p gaudio delectulo pslit. et qd in som-
nis viderat et q̄liter sanatus fuerat oib⁹
enarravit. Qui p̄citi ad tumultū mau-
ri miserūt. et corā mauri p̄cisam et corā
p̄dicti viri loco illius i tumulto positāz
reperunt. Passi sunt autē circa annos
dñi. cxxx. sub dyocleciano.

Legenda. cxxxix.

De sancto forseo.

Orsēus epus cuius

f hystoriā Beda scripsisse cre-
dit. dū omī p̄tute et bonita-
te polleret. ad extremū veniēs spm̄ emi-
sit. Vidit qz duos angelos ad se veni-
entes et eius aiam deferētes. terciū p̄o-
armatū scuto candido et gladio fulgu-
reo se p̄cedere p̄spexit. Deinde demōes
clamātes audiuit. Precedam⁹ et an fa-
ciē eius bella cōmoneam⁹. Cū g p̄ces-
sissent p̄uersi iactabāt in eum ignita ia-
cula. Sed angelus p̄cedēs scuto ea su-
scipiebat et p̄tinus extinguebat. Tunc
demonēs angelis opponētes dixerūt.
Ociosos p̄mones sepe dixit. et iō illesus
nō oz p̄fruiuita bñ. Quib⁹ angeli. Nī
si p̄ncipalia vicia p̄tra eū p̄tuleritis p̄-

pter minīma nō p̄bit. Tunc dixit eis
demō. Si iustus ē de⁹. hō h nō salua-
bit. Scriptū est em̄. Nisi p̄uersi fueris
et efficiamī sicut puuli. nō intrabis
in regnū celoz. Cui angelus excusans
ait. Intelligētia in corde habuit. sz cō-
suetudo hoim cōcitauit. Cui demon.
Sicut accepit malū ex p̄suetudine. ita
accipiat vindictā a supno iudice. San-
ctus angelus dixit. Judicemur an de-
um. P̄eliāte angelo aduersarij territi
sunt. Tunc demon dixit. Scri⁹ q̄ scit
volūtātē dñi sui et nō facit. plagis va-
pula bit mult⁹. Cui angel⁹. Quid em̄
iste de dñi sui volūtate nō impleuit. Et
demon. Dona iniq̄rū recepit. Cui an-
gel⁹. Credidit q̄ vñusq; eoz penitē-
tiā egisset. Demō dixit. An debuit p̄-
bare p̄nie p̄seuerantiā et sic fruct⁹ suscipe
Angel⁹ respōdit. Judicemur an deus
sz demō succubuit. Itēz autē ad bel-
landū surrexit dicēs. Vsq; nūc deū exi-
stimabam⁹ veracē q̄ omē delictū qd in
terris nō purgat se in eternū punitur
p̄misit. Hic g hō q̄ndaz vestez a qdaz
ysurario recepit. nec de h punitus fuit
Vbi est g iusticia dei. Cui angel⁹. Si
lete qz occulta dei iudicia ignoratis.
Quādiu em̄ sperat p̄nia. comitat ho-
minē diuina misericordia. Demō respōdit
sz null⁹ hic loc⁹ est p̄nie. Cui angel⁹.
Profunditatē iudicioz dei ignoratis.
Erit et em̄. Tūc diabol⁹ tā grauē euz
p̄cussit. vt postmodū vite restituit⁹ sp̄ p̄-
cussionis vestigiū retineret. Arripien-
tes em̄ demones vñ de his q̄s i igni-
bus torq̄bant ipm̄ in eū iactauerūt. q
eius humez maxillāz incēdit. Logno-
uitq; hoim. qz ille erat cui⁹ veste acce-
perat. Dixitq; angel⁹. Qd incendisti
arsit te. Si ei hui⁹ viri in peccat⁹ mor-
tui donuz nō accepisses. nec pena in te
arderet. Et hāc p̄cussione p̄mittēte do-
p receptōe vestimēti illi⁹ p̄cepit. Alter
autē demon dixit. Adhuc restat illi an-
gusta porta vbi illū supare poterimus
Diligēs primū tuū sicut teipm̄. Rñ
dixit angel⁹. Vbi iste in p̄cios suos opa-

De sancto Michael

mus est bona. Aduersari⁹ rñdit. Nō suf-
ficiat h. nisi etiā sic seipm dilexerit. Cui
angel⁹. Fruct⁹ dilectionis est hñ opari.
qz de⁹ reddet vñicūqz fm opa sua. Di-
pit⁹ demon. Sz qz verbū de diligen-
do nō impleuit dñat⁹ erit. Pugnāte
turba nephāda seti angeli victores fu-
erūt. Dixitqz itez demō. Si deus in-
quus nō est. z pbi illius transgressio ei
displicet. iste penaz expers n̄ erit. Pro-
misi ei seculo adrenūciare. z ecōtrario
seculū dilexit ptra id qd dictū est. No-
lite diligere mundū. neqz ea q in mun-
do sunt. Sctūs angelus rñdit. Nō si-
bi ea q sunt seculi. sz hoibz indigentibus
dispēfanda dilexit. Diabol⁹ respōdit.
Qualicūqz mō diligat ptra pceptum
diuinū est. Vicitis aduersarijs rursus
diabol⁹ ad callidas pueritur accusa-
tōes dicēf. Scptum est. Si nō annūci-
aueris iniqz iniquitatē suā. sanguinē eius
de manu tua reqram. Hic nō annūci-
auit digne pctōribz penitētiā. Sanct⁹
angelus rñdit. Quādo auditores de-
spiciūt verbū. lingua doctoris loq ppe-
dit dum videt q pdicatio audita despi-
citur. Un prudētis est dū nō est loqn-
di tps nō scetacere. In omi pō ptradī-
ctōe dmonū pualida nimis extitit pu-
gna. donec iudice dño triūphātibz an-
gelis deuictisqz aduersarijs. imēsa cla-
ritate vir sctūs circūfusus est. Un⁹ au-
tem vt Beda testat ex angelis dixit ei
Respice mūdū. Respiciēsqz vidit val-
lem tenebrosam z qrtuor ignes in aere
aliqz spacijs a se distantes. Dixitqz ei
angel⁹. Hi sunt qrtuor ignes q mūdū
succēdūt. Unus ē ignis mēdaci. cū h
qz abrenūciare diabolo z oibus pom-
pis eius in baptismo hoies pmiserūt
minime implēt. Scds cupiditatis. cū
mūdi diuitias amore celestīū pponūt.
Tercius est dissentionis cū animos p-
amoz in inuacuīs rebz offendere nō
formidāt. Quare impietatz cū infir-
miores expoliare z eis fraudē facere p-
nibilo ducūt. Deinde illi ignes appo-
pinqntes in vnū redacti sunt z illi ap-

propinqbant. Timensqz angelo dixit
Dñe ignis mibi appropinqr. Cui an-
gelus. Qd nō accendisti nō ardebit in
te. Ignis em iste fm merita opez ho-
minū singulos examiat. Nā sicut cor-
pus ardet p volūtatē illicitā. ita etiam
ardebit p debitā penā Tandē ad ppi-
um reductus ē corpus plangētibz ppi-
quis q cū mortuū estimabāt. Ille autē
aliqnto tpe supuixit. z in bonis opibz
laudabiliter vitam finiuit.

Legenda. cxi.

De sancto Michael.

Michael interpretatur

m quis vt de⁹. Et qtiens sicut
ait Bieg⁹. mire pntis ali-

quid agit michael mītri phibet. vt ex
ipso actu z noie detur intelligi q nullus
pōt facere qd facere pualet de⁹. Et id
circo cidē michaeli multa q sunt mire
pntis attribunūt. Ipe em vt Daniel
attestat in tpe antīxpi p surget z p ele-
ctis tanqz defensor et pector astabit.
Ipe cū draconez angelis ei⁹ pugnauit
z ipm de celo eijciens victoriā fecit ma-
gnam. Ipe cū diabolo de moysi corpe
altricat⁹ est eo qz diabol⁹ eius corp⁹ p-
dere voluit vt ipm p deo iudeoz pps
adoraret. Ipe sctōz anias recipit z in
padisum exultatōis pducit. Ipe olim
pnceps fuit synagoge sz nūc pstitut⁹ ē
a dño in pncipem ecclīe. Ipe vt dicūt
plagas egyptijs intulit. mare rubrū di-
uilit. pplm p desertū duxit. z in terram
pmissionis introduxit. Ipe inter sctō-
rum acies angeloz signifer xpi habet.
Ipe ad dñi impiuz antīxpm exītez in
monte oliueti pporēter occidet. In vo-
ce ipius archangeli michaelis mortui
resurgēt. Ipe crucē clauos lanceā z co-
ronā spineā in die iudicij p sentabit.

Michaelis archangeli sa-

m cra solennitas dicūt apparitio.
dedicatio. victoria. z memoria

Apparitio aut ipius angeli multiplex
est. Prima q in monte gargano ap-
paruit. In apulia nāqz est qdam mōs

A s

De sancto Michael

noie gargan^o. iuxta ciuitatē que dicitur sy-
ponto Anno autē dñi. cccxc. in p̄dicta
vrbe sypono erat q̄dam vir noie gar-
ganus. q̄ fm̄ q̄sdam libros a monte il-
lo nomē accepit. vel a q̄ mons ille no-
men accepit. Qui ouū z boū infinita
multitudine pollebat. Cū autē circa p̄di-
cti montis latera pascere. p̄tigit q̄n-
dam thauz alios relinq̄re. z verticem
montis p̄scendere. Cū domū alijs re-
deuntibz nō redisset. collecta dñs mlti-
tudine famuloz p̄ deuia queqz req̄rēs
ip̄m tandē in p̄rice mōtis iuxta hostiū
cuiusdā spelunce inuenit. Permor^o ita
qz cur soluiag^o incederet. mox in ip̄um
sagittā toxicatā direxit. Sz statim ve-
lut a vento reorta ip̄s q̄ iecerat repul-
sit. Turbatū sup̄ h̄ ciues ep̄m adeūt. et
sup̄ re tam stupēda ip̄m req̄runt. Qui
triduanū ieiunium eis indicit. et a dō
querendū esse admonuit. Quo pera-
cto sanct^o michael ep̄o apparuit dicēs.
Sciatis hoīem illū volūtate mea suo
telo esse p̄cūsum. Ego em̄ sum micha-
el archangel^o q̄ locum hūc in terris in-
colere turūqz seruare statuens. h̄ volū-
p̄bare indicio. ip̄ius me loci inspecto-
rem esse atqz custodē. Statimqz ep̄s at-
qz ciues cum p̄missione locū adeunt. et
ingredi nō p̄sumētes. oīoni p̄re foribz
insunt. Scda apparitio est. q̄ cir-
ca annū dñi. dccx. accidisse describitur
Nam in loco q̄ tumba dicitur iuxta ma-
re. vi. milibz ab vrbe ablacēsi Micha-
el ep̄o p̄dicte ciuitat^{is} apparuit iubēs.
vt in p̄dicto loco eccliam p̄strueret. z si
cur sit in mōte gargano. ita z ibi i me-
morā sancti michaelis archangelⁱ ce-
lebraret. Cū autē ep̄s de loco in q̄ ecclie-
siam cōstrueret dubitaret. ab ip̄o edo-
cetur. vt ibi p̄strui eaz faceret vbi thau-
rū a latronibz absconditū inueniret. Itē
rūqz de loci amplitudine dubitās in-
betur modū in amplitudine statuere
q̄ntū videret thauz in circūitu pedibz
p̄truisse. Due autē rupes ibidē erāt q̄
nlaten^o p̄tus hūana mouere poterat.
Tūc michael cuiusdā viro apparuit. p̄ci-

piēs. vt ad p̄dictū locū accedat z ip̄sas
rupes remoueat. Quo accedēte tā faci-
le rupes mouit vt nihil h̄re p̄deret. vlti-
deret. Edificata igr̄ ibidē ecclia de mō-
te gargano p̄rez pallij qd̄ sc̄rūs micha-
el sup̄ altare posuit. z p̄rez marmoz su-
per q̄ sterit ad suā ecclia detulerūt. Cū
h̄o ibidē aq̄ penuriā paterent. monitu
angelⁱ qd̄dā foramē in qdā saxo duris-
simo fecerūt. z tāta aq̄z copia p̄tinus
emanauit. vt vsqz nūc ei^o bñficio copi-
si^o sustērent. Nec at apparitio i p̄dicto
loco. xvij. kal. nouēbs. solēnis celebraf
In eodē autē loco qd̄dā mēoria dignū
p̄tigisse refert miraculū. Ille ei mons
vndiqz oceano cingit. sz bis i die sc̄r
michaelis iter p̄bens p̄lo apit. Cū ḡ
copiosa turba ad ecclia p̄gerz. p̄tigit z
q̄ndā mlierē quidā vicināqz p̄trui secū-
ire. Et ecce maḡ impetu vnda redijt. z
oīs turba timore p̄cussa ad litt^o fugit.
sola at mlier p̄gnās fugere nō valuit.
sz a marinis fluctibz capta fuit. At mi-
chael a reb̄angel^o mlierē fuauit illesam.
ita etiā q̄ i medio pelagi filiū p̄truiuit
quē in vlnis suscipiēs lactauit. z mari-
itez sibi iter p̄bete cū puero leta exiuit.
Tercia apparitio est. q̄ rome tpe
Gregorij pape legit accidisse. Nā dum
idē Greg^o papa p̄p̄t pestē inguinariāz
letanias maiores istituisset z deuote p̄
salute ppli exoraret. vidit sup̄ castrū qd̄
olim mēoria Adriani dicebat. angelū
dñi q̄ gladiū cruciatū tergebat z i va-
ginā mittebat. vñ sc̄rūs Greg^o. intelli-
gēs p̄ces a dño exauditas ecclia in ho-
nore angeloz ibidē p̄struxit. Vñ z ca-
strū illud vsqz nūc castrū sc̄r angelⁱ vo-
cat. Nec at apparitio cū illa q̄ in mōte
gargano apparuit cū syponanis victo-
riā dedit. viij. id^o maij celebraf. Quar-
ta apparitio ē q̄ p̄sistit i gerarchijs ipo-
rū angeloz Nā p̄ma gerarchia dicitur ep̄i-
phania. i. superior apparitio. media dicitur
iperphania. i. media apparitio. vltima
dicitur ipophania. i. inferior apparitio. Et
dicitur gerarchia a gerar qd̄ ē sacz z archos
p̄nceps q̄nti sacer p̄ncipat^o. Quelibz at

De sancto Michael

gerarchia p̄tinet tres ordines. Nam sup̄ior
or̄ p̄tinet seraphim cherubim et thronos
Media p̄tinet sim affigēdoz Dyoniſij
dñatōes p̄tutes et p̄tates. Ultima p̄ti
net sim affigēdoz eiusdē. p̄ncipat⁹ archā
gelos et angelos. Et horū ordinatio et
dispositio p̄t videri p̄ silē i terrenis po
testatib⁹. Nam mīstroz q̄ sūt sub vno re
ge q̄dā opant immediate circa p̄sonā re
gis. sic cubicularij p̄silarij et assessores
Siles his sūt ordines p̄me gerarchie
Quidā p̄o hñt officia ad regimē regni
in cōi. nō deputati huic vel illi. puīcie
vt p̄ncipes militie et iudices curie. Si
miles his sunt ordines secūde gerarchie
Quidā p̄o p̄ponūt ad regimē alicui⁹
p̄tis regni vt p̄positi et baliui et hñd
minores officiales. Et his siles sūt or
dines terciē gerarchie. Tres igit ordinē
nes p̄me gerarchie accipiūt in q̄ntū dō
assistent et ad ip̄s p̄uertūt. Ad h̄ cū tria
necessaria sūt scz sūma dilectio. et h̄ q̄n
tū ad ordinē seraphim qd̄ interpretat⁹ ar
dētes. Perfecta cognitio. et h̄ q̄ntū ad
cherubim qd̄ interpretat⁹ plenitudo scie.
Perpetua cōp̄chēso siue fruitio. et h̄
q̄ntū ad thronos. qd̄ interpretat⁹ sedes.
q̄ in eis sedet dē et q̄scit. dū eos i se q̄
scere facit. Tres aut ordines medie ge
rarchie accipiūt in q̄ntū hñt p̄esse et re
gere vniuersitatē hoīz in cōi. Hoc aut
regimē p̄sistit i trib⁹. P̄rio i p̄sidēdo si
ue ipando. et h̄ p̄tinet ad ordinē dñatō
onū. ad quē spectat alijs inferiorib⁹ p̄s
set eos in oib⁹ mīsterijs diuīs dirigere
at eis oīa ipare. Qd̄ inuit Zach. v. vbi
vñ⁹ angelus alteri dixit. Curre et loq̄re
ad p̄uez istū dīcēs zc. Scdō i opando
et h̄ p̄tinet ad ordinē p̄tutū. q̄b⁹ nihil ē
ipossibile exēq̄ qd̄ impat⁹. q̄ eis datū ē
posse sup̄ oīa difficilia ad diuinū mīste
riū p̄tinetia. et iō attribuit eis miracu
la facere. Tercio i arcēdo vt scz ipediē
tia et infestātia arceat⁹. et h̄ p̄tinet ad or
dinē p̄tātū. q̄ hñt cohercere p̄rias pore
states. qd̄ signatū ē Thob. viij. vbi dī
q̄ Raphael reliquit demoniū in def
to sup̄ioris egypti. Tres p̄o ordines vl
time gerarchie accipiūt sim qd̄ hñt re

gimē defmiatū et limitatū. Quidā em̄
eorū p̄sunt vni puīcie. Hi sūt de ordi
ne p̄ncipat⁹. sic erat p̄nceps p̄saz q̄ p̄e
rat p̄sis. de q̄ h̄z Dan. x. Quidā p̄o de
putati sūt ad regimē mltitudinis vtpu
ta vñ⁹ ciuitat⁹. Et hi dicūt archāgelī.
Quidā p̄o ad regimē p̄sone singulari.
Et hi dicūt angeli. Vñ et dicūt mīma
nūciare ex eo q̄ eorū mīsteriū ad vñum
hoīem limitat⁹. archāgelī p̄o dicūt ma
iora nūciare. q̄ bonū vñ⁹ mltitudinis
digni⁹ ē q̄ bonū vñ⁹ hoīs. In affigēti
one at ordinū p̄me gerarchie Breg⁹. et
Bern. cū Dyoniſio p̄cordāt. q̄ accipi
tur penes eorū fruitōz q̄ p̄sistit i feruē
ti dilectōe q̄ ad seraphim p̄funda p̄gn
tōe q̄ ad cherubim. p̄petua retētōe q̄ ad
thronos. Sz i affigētiōe medie et vltime
in duob⁹ ordinib⁹. scz p̄ncipatu et p̄tute
dissentire vidēt. Breg⁹. et Bern. aliā
p̄sideratōz habuerunt. put scz media
gerarchia accipit penes p̄latōz. vltia
penes mīstratōz p̄relatio at in angel
triplex ē. Presunt em̄ angeli angelicis
spiritib⁹. et hi dñatōes dicunt. Presunt
etiā angeli bonis hoīb⁹. et hi dicūt p̄n
cipat⁹. Presunt demōib⁹ et hi dicūt p̄tā
tes. Et ordo et gradus dignitat⁹ i his
parz Distincti at triplex ē. qd̄dā qd̄ cō
sistit i opando. qd̄dā i docēdo aut ma
iora aut minora. Primū ē p̄tutū. scdm
archangeloz. terciū angelozum.

Quinta apparitio est de qua le
gitur in hystoria triptita. Nam iuxta
constantinopolim est quidāz loc⁹ vbi
oliz dea vesta colebat⁹. Sz nūc ecclesia i
honorē sc̄i michaelis fabricata ē. q̄ eti
am loc⁹ michaeliū nuncupat⁹. Lū igit
q̄ndā noīe Aqlinū ardētissima febris
rubeis colorib⁹ mora p̄phēdissz. estuā
ti poculū medici dederūt qd̄ euomuit
adeo vt postmodū q̄cqd̄ comederet vñ
biberet euomeret. Dū at iā mortū vici
nus eēt ad locū hunc se duci fec̄ credēs
se illic aut mori aut lāguore p̄uari Cui
michael apparēs dixit vt p̄fectōz sibi
ex melle et vino et pipe faceret. et oīa q̄ co
mederet ibi itigeret. et sic plenā sanitatē
reciperet Qd̄ cū fecissz plene libat⁹ ē Lū

De sancto Michael

est fin medicine nonē prariū esse vide/
atur calida pocula colericis exhibere.
Hec in hystoria triplicata. Scdo dici/
tur victoria. Vtrplex aut victoria ipi/
us archangeli michaelis et angeloz i/
uenit. Prima ē quā archangel^{us} mi/
chael p̄dictis sep̄tanis h̄ modo p̄sti/
tit. Post aliq̄d em̄ t̄pus ab inuēto lo/
co neapolite adhuc gētilis p̄tra sep̄on/
tanos et b̄n̄uentanos q̄ q̄nginta mi/
libus a sep̄onto distāt ordinato exerci/
tu bellare ceperunt. Qui de ep̄i p̄silio
triduo idutias petierūt. vt ieiunio tri/
duano vacarēt et p̄ionū suum michael/
lem i auxiliū imploraret. Tercia autez
nocte michael ep̄o apparet. p̄ces dicit
exauditas. victoria p̄mittit affuturaz.
et q̄rta diei hora iubet hostibz occuren/
dum. Quibz occurrētibz mons garga/
nus imeso tremore p̄cutit. fulgura q̄z
crebra volāt et caligo tenebrosa totum
mōris cacumē obduxit. ita vt. dc. viri
de aduersarijs taz ex ferro hostiū q̄ ex
sagittis igneis interirēt. Reliq̄ p̄o vir
tute archāgeli comp̄ta. idolatrie reliq̄/
runt errore et p̄tinuo colla xp̄iane fidei
submiserūt. Secūda victoria ē quā
michael archāgelus obtinuit q̄n dra/
conē. id est lucifer cū oibz suis sequa/
cibus de celo expulit. De q̄ exponit il/
lud qd̄ habet in Apoc. Factū est plūz
magnum in celo Michael zc. Cū eni lu/
cifer dei eq̄litate appetisset. archange/
lus michael celestis exercit^{us} signifer ad/
ueniēs ip̄z lucifer cū suis seq̄cibz de ce/
lo expulit. et in hūc aerem caliginosum
vsq̄ in diē iudicij retrusit. Nō ei p̄mī/
sum est eis i celo habitare siue i sup̄io/
ri p̄te aeris. q̄ locus clar^{us} et amen^{us} est.
nec in terra nobiscū. ne n̄imis nos infe/
starent. s̄z i aere inter celū et terrā. vt dū
sup̄ius respiciūt. et vident gl̄iam quaz
amiserūt. inde dolore habeāt. et dū in/
ferius respiciūt. et vidēt hoīes illuc ascē/
dere vñ ip̄i ceciderūt. inde inuidia fre/
quēter torq̄ant. Frequēter tñ ex diuina
dispensatōe ad nostrū exercitū ad nos
descendūt. Un̄ sicut aliq̄bus virs san/
ctis monstratū est. frequēter circa nos

volitat sicut musce. Innumerales ei
sunt et velut musce totū aerē replenerūt
Unde dicit Haymo. vt p̄hi dixerūt et
doctores nostri opinā. aer iste ita ple/
nus est demonibz et malignis spiritibz
sicut radius solis minutissimis pului/
sculis. Licet aut tot sint. tñ iuxta sn̄iaz
Origenis eoz exercitus minut^{us} cū eoz
vincim^{us} ita vt q̄ ab aliquo sc̄to viro vi/
ctus fuerit deinceps ille de illo vicio d̄
quo victus est ip̄m nō valeat tempra/
re. Tercia victoria est quā angeli q̄/
tidie de demonibz obtiner dum p nob
p̄tra eos pugnātes ab eoz temptatōe
nos liberāt. Tribz aut modis ab ip̄o/
ruz temptatōe nos liberāt. Primo po/
testatē demōis refrenādo Apoc. x. de
angelo q̄ demonē ligauit et in abyssuz
misit. et Thob. viij. de dyabolo i deser/
to sup̄iori religato. Hui^{us} eni religatio
nihil aliud est q̄ p̄tāis ei^{us} refrenatio.
Scdo p̄cupiscētiā refrigerādo. Qd̄ si/
gnificari est Ben. xxxij. vbi d̄r q̄ ange/
lus tetigit neruū Jacob et statim emar/
cuit. Tercio memoriā dñice passionis
nostris mētibz impmēdo. Hoc signa/
tum est Apoc. vij. vbi dicit. Nolite no/
cere terre et mari nec arboribz q̄usq̄ zc.
Item Ezech. ix. Signa thau i frōtes
viroz gemētū. Thau em̄ lra ad mo/
dum crucis est facta. Et qui h̄ signū sūt.
nō timēt angelū p̄cussorē. Un̄ ibidem
dicit. Sup̄ quē videris thau nō occi/
das. Quarta victoria est quā archā/
gelus michael de antichristo habitu/
rus est quādo ip̄m occidet. Tunc eniz
michael p̄nceps magnus. vt d̄r Dan.
xij. cōsurgit. et p̄ electis tanq̄ adiutor
et p̄rector p̄tra antichristū fortiter sta/
bit. Deinde antichrist^{us} vt dicit glosa
Apocal. xij. super illud. vidit nū de ca/
pitibus ei^{us} occisum zc. mortuū se fin/
get. et p̄ tridū latens. postea appare/
bit. dices se suscitātū. atq̄ magica se/
rentibz euz demonibz in aera ascendet
et vniuersis mirantibz adorabunt euz.
Tandem in montem oliueti ascēdens

De sancto Michael

ut dicit glo. sup illud. ij. Thessa. ij. que
dñs ioh̄s interficiet rē. dñi stabit i pa/
pione z i solio suo in illo loco q̄ quez
dñs ascēdit Michael adueniēs ipm i
terficiet. De q̄ plio z victoria intelligit
fm Greg. illud qd̄ dicit Apoc. xij. Factū
est plū magnū in celo rē. Illud ei ver
bū de triplici plio michael intelligit. s.
de plio qd̄ habuit cū lucifero cū ipz de
celo repulit. z de plio qd̄ cū demonibz
h̄z nos infestātibz z de isto. **T**er
cio hec solēnitas dicitur dedicatio. ex eo q
hac die p̄dictū locū in mōte gargano
a se dedicatū fuisse michael archange/
lus reuelauit. Reuersi igr̄ syponiani a
cede aduersarioz z tā magnifica poti/
ti victoria. adhuc dubitare ceperit. vtz
p̄dictū locū ingredi vel dedicare debe
rēt. Tūc eps sup his duxit papā Pela
giū p̄sultendū. Quī rñ dicit dices Si hō
illā eccliam dedicare deberet. h̄ maxie
die q̄ victoria data ē fieri oportet. Si
fō alit̄ sc̄to michaeli placuerit. ab ipso
est sup h̄ ex̄q̄renda volūtas. Instati
bus igr̄ papaz ep̄o cū ciuibz triduoano
ieiunio. michael i hac die apparuit ep̄i
scopo dices. Nō est opus vobis quam
ego edificauī dedicare eccliam. Ip̄e ei
q̄ cōdidi dediciui. Precepitq̄ vt die se
quēti locū cū pp̄lo ingrediēs ipm p̄ci/
bus frequētarēt. z se speciale suū p̄zonū
sentirēt. Deditq̄ ei p̄dicte dedicatōis
signū vt sez ab om̄e p̄ posterulā ascen
derent. z ibidem vestigia hoīs imp̄ssa
marmorī inuenirēt. Hanc igr̄ eps et
vniuersus ppl̄s ad locū veniūt. z intro
grediētes criptā magnaz tria altaria
inuenērūt. q̄z duo in australi pte posi/
ta crāt terciū fō i oriēntali venerādū q̄/
dez z rubeo pallio circū rectū. Celebra
tis igr̄ ibidē missaz solēnīs cū sacraz
cōmunionē singuli accepissent oēs ad
pp̄ria cū imēso gaudio redierūt. Ep̄us
aut̄ ibidē sacerdotes z clericos delega
uit. q̄ iugiter diuinū officiū celebrarent
In eadē spelūca aq̄ lucida z nimīū dū
cis emanat. q̄ post cōionē ppl̄s potat.
z diuerse egritudines sanant. Tūc sum

mus pontifex his audir̄ hunc diem i
honore sc̄ti michaelis z oim̄ brōz spi/
rituū p̄ totū orbē vniuersalit̄ statuit ce
lebrandū. Quarto hec solēnitas dicitur
memoria sc̄ti michaelis. In q̄ tñ solē
nitate oim̄ angeloz memoriā agim̄.
z oēs generalit̄ honoram̄. Decet nāq̄
q̄z nos eisdē laudē z honorē imp̄dere
multiplici rōne. Ip̄i em̄ sunt custodes
n̄ri. ministratores n̄ri. fr̄es z cōcines no/
stri. aniaz nostraz in celuz portitores.
oionū n̄raz apud deū rep̄natores. re
gis eterni nobilissimi milites z tribu/
latoz p̄solatores. Primo igr̄ obem̄
eos honorare. q̄z sunt custodes nostri.
Quilibet ei hoi dant̄ duo angeli. Un̄
mal̄ ad exercitiū. Alī bon̄ ad custodi
endū. Custodia em̄ boni angeli depu/
tat hoi z i natiuitatez in v̄fo. z statū p̄
natiuitatē exvtero. z sp̄ ē cū ip̄o tā adul
to. In h̄ em̄ triplici statu necessaria est
hoi custodia angelica. Nā dum puul̄
adhuc est in vtero p̄t interimi z dāna/
ri. Dū est extra vterz aū adultā etatem
p̄t a baptisinate ipediri. Dū est i adul
ta etate p̄t ad diuersa pctā p̄trahi. Di
abol̄ em̄ in hoie adulto rōnē seducit p̄
astutiā. volūtātē allicit p̄ blādicias. p̄
turē opprimit p̄violētā. iō necesse fuit
vt bon̄ angel̄ eidē ad custodiā depu/
tet. vt hoiem erudiat z dirigat p̄ fallā/
ciā. exhortet z incitet ad bonū p̄ blādī
cias. z defendat ab opprēssione p̄ violē
tiā. Effect̄ aut̄ angelice custodie in
hoie q̄druplt̄ assignari p̄t. Prim̄ ē vt
p̄ficiat aīa in bonū gr̄e. Et h̄ facit an/
gelus in aīa tribz modis. Primo om̄e
ipeditmētuz ad bonū remouēdo. Hoc
signatū ē Exodi. xij. vbi angel̄ p̄cussit
p̄mogenita egypti. Sc̄do p̄gniciā ex/
citando. Qd̄ signatū est Zach. iij. vbi
dicit Angel̄ dñi excitauit me. q̄si hoiem
q̄ excitat a somno. Tercio in via peni/
tentie ducēdo z reducēdo. Qd̄ signatū
est Thobie. v. in angelo q̄ eū duxit z re
duxit. Sc̄ds est vt nō cadat in ma/
luz culpe. Et hoc facit angel̄ tribz mo
dis. Primo impediēdo peccatū futurū

De sancto Michael

ne fiat. Hoc signatū ē Num. xxi. i. Ba
laam q̄ ad maledicendū isrl' p̄gens ab
angelo ipedit' est. Scđo increpādo p̄/
teritū vt ab eo q̄s recedat. Hoc signa/
tū est Iud. ij. vbi cū angel' filios israhel
de p̄uaricatōe increpasset. ip̄i eleuaue/
rūt vocē z fleuerūt. Tercio violētā q̄si
inferēdo vt a p̄nti pctō eripiat. Hoc si/
gnatū ēi violēta educōe Loth z yro/
ris ei' de sodomis. i. de pcti p̄suetudie
Terc' effect' ē si cadat q̄ postmodū
resurgat. Et h̄ facit angel' trib' modis
Primo mouēdo ad p̄ritiōnē. Hoc si/
gnatū est Thob. xj. vbi ad documētū
angeli de felle p̄ qd̄ intelligit' p̄ritiō li/
niuit p̄t' oculos scz cordis. Scđo pur/
gando labia ad p̄fessionē. Qd̄ signat'
Esa. vi. vbi p̄ angeluz labia esate pur/
gant. Tercio gaudēdo ad satisfactōez
Luc. xv. d̄ q̄ mat' gaudiū est i celo su/
per vno pctōre zc. Quare' effect' est
ne toties vel in tot mala cadat. q̄tens
vel ad q̄t diabol' incitat. Et h̄ facit tri/
bus modis scz p̄tatem demonis refre/
nādo. p̄cupiam debilitādo. z memori/
am dñice passiōis n̄ris mētib' impmē/
do. De q̄b' sup̄ dictū est. Scđo
debem' eos honorare. qz sunt mitra/
tores n̄ri. Dēs ei sicut d̄ Heb. j. sunt
administratoz spūs. Dēs em̄ p̄p̄ nos
mittunt. qz sup̄iores ad mediōs. medi/
ad infimos. infimi mittuntur ad nos.
Hec aut' missio cōpetit bonitatē diuie
In h̄ em̄ manifestat diuina bonitas q̄n
tū n̄raz salutē diligat. dū nobilissimos
spūs q̄ ei intima charitate iungunt. dī
rigit z trāsmittit ad p̄curandū salutes
n̄ram. Scđo charitatē angelice. Cum
em̄ charitat' ardētis sit maxie deside/
rare alioz salutē. ob quā etiā dixit Esa
ie. Ecce ego dñe mitte me. z āgeli pos/
sunt nos iuuare. p̄ eo q̄ vldēt nos suo
auxilio indigere z malos angelos nos
impugnare. iō q̄ ad nos mittūt lex exi/
git angelice charitat'. Tercio huma/
ne indigētie. Mittunt em̄ boni angeli
ad inflāmandū affectū ad amorē. Vñ
in figurā h̄ legunt' missi fuisse in curru

igneo. Scđo ad illuminādū intellectū
ad cognitionē. Hoc signatū est Apoc.
x. in angelo q̄ hēbat librū aptum i ma/
nu sua. Tercio ad corroborādū in nob
oīm̄ impfectū vsqz in finē. Hoc signa/
tū est. iij. Reg. xix. vbi angel' portauit
Helye panes sub cinericiū z vas aq̄ et
comedit. z ambulauit in fortitudine ci/
bi illi' vsqz ad montē dei oreb. Ter/
cio honorādū sunt. qz ip̄i sunt frēs z cō/
ciues n̄ri. Dēs em̄ electi assumunt ad
ordines angeloz. qdam ad sup̄iores.
qdam ad inferiores. qdam ad mediōs
p̄ diuersitate suoz meritoz. licz brā p̄/
go sup̄ oēs sit. Qd̄ brūs Gregorius in
omelia insinuare videt. Nā vt ait sunt
nōnulli q̄ pua capiūt. sz cū h̄ annūcia/
re frīb' nō desistūt. Isti in angeloz nu/
mero currūt. Et sunt q̄ secretoz celesti/
um sūma z cape p̄ualēt z nūciare. Hi
cū archangelis. Et sunt q̄ mira faciūt
signa z valēter opant. Et hi cū p̄tuti/
bus. Et sunt q̄ malignos spūs p̄tute
oionis z vi accepte p̄tatis fugant. Et
hi cū p̄tatis. Et sunt q̄ acceptis p̄tuti/
bus electoz merita trāscēdūt. z electis
fratrib' p̄ncipant. Et hi cū p̄ncipatib'
meritiū sortiunt. Et sunt q̄ sic in semet/
ipsis oib' vicijis dñant. vt ip̄o iure mū/
dicie dii inter homines vocent. Vñ ad
Moyse d̄. Ecce p̄stitui te deū p̄ba/
raonis. Et hi cū dñatiōib'. Et sunt in
q̄b' velut in throno suo dñs p̄sides ali/
orū facta examinat. p̄ q̄s dū sc̄a eccl̄ia
regit plerūqz de suis q̄busdā infirmis
actib' alij electi iudicant. Et hi cū thro/
nis. Et sūt q̄ dei z p̄ximi charitate am/
pli' ceter' pleni sunt. Et hi meritoz su/
orū fore inter cherubin numerū acce/
perūt. qz cherubin plenitudo sc̄ie dicūt.
z iuxta Paulū plenitudo legis est cha/
ritas. Et sunt q̄ sup̄ne p̄templationis
amore accensi in solo cōditoris sui des/
derio anhelant. nihil iaz in hoc mūdo
cupiunt. solo eternitatis amore pascū/
tur. terrena queqz abijciūt cuncta tpa/
lia mente trāscēdūt. amāt z ardēt at/
qz ip̄o suo ardore req̄lescūt. amādo ar'

De sancto Hieronymo

dent. loq̄ndo accēdūt. z q̄scūq; p̄bo tā
gunt. ardere p̄m in dei amore faciūt.
Quo isti nisi inter seraphi numez sor/
tem sue vocatōis acceperūt. h̄ Sieg?

Quarto honorādi sunt qz ipsi sunt
aīaz n̄fay in celū portitores. Et h̄ faci
unt triplici mō. Primo viam p̄pando
Malach. iij. Ecce ego mitto angeluz
meū q̄ p̄pabit viā aī facie meā. Secū
do p̄ viā p̄patam in celum baiulando
Exo. xxiij. Ecce ego mitto angelū meū
q̄ te custodiet in via z inducat te i terrā
quā pmisi p̄bī tuis. Tercio i celo col/
locādo Luc. xvj. Factū est vt mozeret
mendicus z portaret ab angelis i sinū
abrae. **B** Quinto honorādi sūt. qz
ipsi sunt oīonū n̄fay apud deū rep̄nta/
tores. Ipi nāq; p̄mo oīones n̄ras deo
rep̄ntant Thob. xij. Quādo orabas
cum lachrymis z sepeliebas mortuos
ego obtuli oīonē tuā dño. Scdo ibidē
p nob allegāt iob. xxiij. Si fuerit p̄ eo
angel loq̄ns vn̄ de milibz vt annunci
et homis eq̄tatē. miserebit ei? zc. Item
Sach. j. Et r̄ndit angelus dñi z dixit.
Dñe exercitū v̄sq; q̄ nō misereberis hie/
rusalē z vrbū iuda q̄b irat̄ es. iste itaz
septuagesim̄ ann̄e. Tercio dei sniam
nob renunciant Dan. ix. vbi d̄r q̄ Ba/
briel ad eū volās dixit. Ab exordio p̄/
cū tuaz egressus est fimo. Glo. i. snia a
deo. Et seq̄tur Ego aut̄ veni vt indica
rē tibi. qz vir desiderioz es. De his tri
bus dīc Bern. sup can. Discurret an
gel medī inter dilectū z dilectā. vota
offerēs. referēs dona. Excitat istā. pla/
cat illū. Sexto honorādi sunt. qz ipsi
sunt reḡs eterni nobilissimi milites fm
qd̄ d̄r Job. xxv. Nūqd̄ est numer̄ mili
tum ei? Sicut aut̄ videm̄ in militibz
alicui regis. q̄ qdam eoz sp̄ in aula re
gia cōmorant. z regē associāt. z ad eius
honorē z solatiū cantāt. qdam aut̄ ciui/
rates z castella regni custodiūt. qdam
p̄o regis inimicos expugnāt. Itaz ho
rum militū xp̄i. qdam in aula regia scz
in celo empyreo sp̄ regem regū associ/
ant. z ad eius honorē cantica leticie et

glie sp̄ cantant dicētes. Sc̄r̄s sanct̄
sc̄r̄s zc. Itē b̄ndictio z claritas sapi
entia zc Apoc. vij. Alij aut̄ custodiūt
ciuitates. suburbana. villas z castra.
illi scz q̄ nobis sunt ad custodiā depu/
tati. custodiētes statum virginū. p̄tine
tium. cōiugatoz z castra religionum
Esa. xij. Sup muros tuos hierlm con
stitui custodes zc. Alij p̄o dī inimicos
id ē demones expugnāt Apoc. xij. Fa/
ctū est plium magnū in celo. i. fm vnā
expositionē in ecclia militātī Dichay
el z angeli ei? p̄liabant cum dracone.

Septimo z vltimo honorādi sunt.
quia ipsi sunt tribulatoz cōsolatores.
Sach. j. Angelus q̄ loq̄batur in me p̄
ba bona z p̄solatoria. Item Thob. v.
Forti anio esto zc. Et h̄ faciūt tribz mo
dis. Primo confortando z roborando
Dan. x. vbi cū daniel corruisset tetigit
eum angel dicens. Noli timere pax ti
bi. z p̄fortare z esto robust̄. Secūdo
ab impatiētia p̄seruādo. ps. Angelis
suis mādavit de te zc. In manibz por
ta. te. zc. Tercio ipam tribulatōez re/
frigerando z minūedo. Et h̄ signatur
Dan. iij. vbi angel dñi cum tribz pue/
ris in fornacē descēdit. z fecit medium
fornacis q̄si ventū rozis flantē.

Legenda. cxi.

A

De sancto Hieronymo.

Ieronymus dicit a

b gera quod est sanctū z ne/
mus. quasi sc̄r̄m nemus. v̄l

noma quod est lex. Vñ dicit in legen/
da sua q̄ Hieronym̄ interpretatur sa/
cra lex. Fuit em̄ sc̄r̄s. i. firmus vel mū
dus vel sanguie tinctus vel vsui sacro
deputatus. sicut vasa templi dicebāt
sc̄r̄a. quia sacro vsui deputata. Fuit em̄
sc̄r̄s. i. firmus i bono ope p̄pter p̄seue
ratiē lōganimitatē. z mūdus i mēte p̄
puritatem. z sanguine tinctus p̄ dñice
passiōis meditatōez sacro vsui deputa
tus p̄ sc̄pture sacre expositiōez z interp̄
rationē. Dicit z nem̄ a nemoze. vbi a/
liq̄n p̄uerlat̄ fuit. z lex p̄p̄t regularē dī

De sancto Hieronymo

sciplinā quā monachos suos docuit. vel qz sacrā legē exposuit z interpretatus fuit. Hieronym⁹ etiaz inrerptat visio pulchritudinis. vel dijudicās locutio- nes. Est at mltiplex pulchritudo. Pri- ma est spūalis q est in ania. Scda mo- ralis q pstitit in honestate moꝝ. Ter- cia intellectualis q est pulchritudo an- gelica. Quarta supsubstantialis q ē di- uina. Quinta celestis q est scōꝝ in pa- tria. Hāc qntuplicē pulchritudinē hie- ronym⁹ in se vidit z habuit. Hā habu- it spūalē in p̄tutū varietate. Morales in vīre honestate. Intellectualē i ex- cellēti puritate. Supsubstantialē in arden- ti charitate. Celestē in eterna vel in ex- cellēti claritate. Dijudicauit etiā locū- cutores siue p̄ba tā sua q̄ alioꝝ. sua exa- minare pferēdo. alioꝝ vera pfirmādo falsa pfutādo. dubia p̄o exponēdo.

Hieronym⁹ Eusebij viri nobi-
lissimi filius ab oppido strido-
nis qd dalmacie z p̄anonie cō-
finia tener. exiit oīū dū. Hic adhuc
iuuenis romā adit z lris grecis z lati-
nis z hebraicis plene erudit⁹ est. In ar-
te grāmatica donatū habuit p̄ceptorē
In rhetorica at victorinū oratorē. In
sc̄pturis aut diuinis exercitabat die ac
nocte. z inde hausit auide qd postmo-
dū effudit abūde. Quodā p̄o tpe sicut
ipe in eplā ad Eustochiū phibet cū de
die Tullii z de nocte Platonez auide
legeret. eo q p̄mo icul⁹ sibi in libris p-
phetiis nō placeret. circa mediā qdra
gesimā tam subita z ardēti febre cori
pit. vt toto frigescēte iam corpe vitalis
calor in solo pectore palpitaret. Dūz q̄
exeqe funeris pararet. subito ad tribu-
nal iudicis trahit. z interrogatus cui⁹
cōditionis esset. xpianū se ēē libere pfi-
tetur. Ad quē iudex. Vēris inquit.
Ciceronianus es. nō xpianus. vbi ei
est thesaurus tuus ibi est z cor tuū. At
Hieronymus obmutuit. z p̄tinuo ipz
iudex durissime cedi iussit. Tunc excla-
mauit z dixit. Miserere mei dñe mise-
rere mei. Tūc q̄ astabāt p̄cabant iudicē

cem vt veniā tribueret adolecēti. Ipse
em iurare cepit ac dicere. Dñe si vnq̄
habuero codices seculares si legero re-
negabo. In hec igit iuramēti p̄ba di-
missus subito reuulsit. Tūc lachry-
mis totū se inuenit p̄fusum z ex p̄beri-
bus q̄ an tribunal suscepit. scapulas
terribiliter reppit lūientes. Tanto autē
studio libros diuinos legit extric. q̄nto
libros gentiliū vnq̄ legerat. Dū autē
esset annoꝝ. xxix. in romana ecclia car-
dinalis p̄sbyter ordinat⁹ est. Mortuo
aut liberio papa Hiero. dign⁹ summo
sacerdotio ab oīb acclamatus. S; dum
q̄runda clericōꝝ z monachōꝝ lasciuia
increparet. illi nīmū indigēti ei insidi-
as pauerūt. S; z p vestē muliebriē vt
ait Iohes belerh z Vincenti⁹ ab eis
turpiter est derisus. Hāz cū Hierony-
mus ad matutinas solito more surge-
ret. vestē mulieris quā emuli iuxta le-
ctum posuerant reppit. suāq̄ cē credēs
induit. z in eccliam sic pcessit. Hoc at
emuli faciebāt. vt mlierē hē in thala-
mo credere. Qd ille vidēs. tante corū
vesanie locū dedit. z ad Bieg. nazazel-
nū p̄stātinopolitane vrbis ep̄m pue-
nit. Postq̄ aut ab ip̄o sacras lras di-
dicat i heremū pperauit. vbi p̄ p̄o qn-
ta sustinuerit ipe ad eustochiū narrat
dicēs. Quoties i heremo p̄stitit. z in
illa vasta solitudine q̄ exusta sol ardoꝝ
bus horridū monachis p̄stat hitacu-
lū. putauit me romanis delictis interes-
se. Horrebāt sacco mēbra deformia.
squalida cut⁹ sitū ethiopice carnis ad-
duxerat. q̄tidie lachryme. q̄tidie gemi-
tus. z si qn repugnātē somn⁹ imminens
opp̄ssiss. nuda humo vix ossa herētia
collidebā. De cibis z potu taceo cum
etiā lāguētes mōachi etiā aq̄ vix frigi-
da vtant. z coctū aliqd accepisse luxu-
ria sit. z dū scorpionū tīm essem socius
z ferax. sepe chozeis intererā puellaz
z i frigido corpe z carne p̄morta sola
libidinū incēdia pullulabāt. Itaqz cō-
tinuo flebā. z repugnātē carnē hebdo-
madaz inedia subigebā. Dies crebro

De sancto Hieronymo

pūxi cū nocte. nec pū a pectoris ces-
 sabā verberibz q̄s a dño trāq̄llitas red-
 deret. Ip̄am q̄z cellulā meā q̄si cogita-
 tionū p̄sciam p̄timestebā. z mibi irat⁹
 z rigid⁹ solus destra penerrabā. Et vt
 mibi testis est dñs post multas lachry-
 mas nōnunq̄ videbar mibi interesse
 agminibz angeloz. Per q̄driennū igi-
 tur ibidē p̄nia sic pacta ad bethleē op-
 pidū remeauit. Vbi q̄si domesticū ani-
 mal ap̄d p̄sepe dñi sese obtulit p̄man-
 sup. Bibliothecaz aut suā quā sūmo
 studio sibi cōdiderat clausam. aliosq̄
 libros itēz relegēs diē ieiun⁹ ducebat
 ad vesperz. Multos aut ibidē discipu-
 los coadunās in sc̄to p̄posito et trans-
 latōe scripturaz q̄nq̄gintaq̄nq̄s annis
 et sex mētibz desudauit. z vsq̄ ad finez
 vite v̄rgo p̄māsir. Zicer aut i hac
 legēda dicat q̄ sp̄ v̄rgo fuerit. ip̄e ta-
 men de se ita scribit ad P̄machium.
 Virginitatē i celo p̄fero nō q̄ habeo.
 Tanta deniq̄ lassitudine fatigatus est
 vt in stratu suo iacēs funiculo ad trabē
 suspēso sup̄in⁹ manibz se leuaret. vt sc̄z
 officiū monasterij put poterat exhibe-
 ret. **E** Quadā p̄o die aduēspascē-
 te cū Hieronym⁹ cū fratribz ad sacrā
 lectōem audiendū federet. subito leo q̄-
 dā claudicās mōasteriū ingressus est.
 Quo viso cū ceteri frēs fugerēt Hie-
 ronym⁹ ei q̄si hospiti obuiamir. Leo
 igi⁹ dū pedē sibi lesū oñderet. vocatis
 fratribz pedes sibi p̄cepit abluī z dili-
 gent⁹ plagā ei⁹ inq̄ri. Qd cū factū fuis-
 set inuenerūt leois plātā a sentibz vul-
 neratā. Adhibita igi⁹ diligētī cura leo
 qualuit. z oī feritate deposita inf̄ eos
 q̄si domesticū aial habitauit. Tūc hie-
 ronym⁹ vidēs q̄ nō tā p̄ sanitate sui
 pedis q̄ p̄ eoz v̄nilitate dñs leonē mi-
 sisset. de fratz p̄silio eidē hoc iniunxit
 officiū vt asinū quē habebāt qui ligna
 de nemore d̄ferebat. ip̄e leo ad pascua
 duceret z ductū ibidē custodirēt. Qd
 factū ē. Hāc inlūcta leoni asini cura mo-
 re pastoris industrij eūdo ad pastū so-
 cius incessantē itinēris rure. pascendo

vndecūq̄ defensor tutissim⁹ erat. **V**e-
 rūtamen vt se cibaret z asin⁹ solitū p̄fi-
 ceret opus. p̄suerz sp̄ horis cū eo domū
 redibat. Quadā igi⁹ vice pascēte asin⁹
 no z leone grauif soporato mercato-
 res cū camel inde trāseūtes asinū solū
 viderūt. z cū q̄citi⁹ rapuerūt. Exp̄ge-
 factus itaq̄ leo cū sociū nō inueniret
 rugiēdo huc illucq̄ ibat. Quē tādē nō
 inueniēs ad portas mōasterij trist⁹ ad-
 iit. z int⁹ vt solit⁹ erat p̄ p̄cūdia igre-
 di nō p̄sūpsit. Et vidētes frēs q̄ tardē
 us more solito z sine asino vēiss⁹ puta-
 uerūt q̄ fame cōpulsus asinū comedis-
 set. nolētesq̄ ei annonā tribuere con-
 suetā dicebāt. Glade z reliquā p̄tē asel-
 li q̄ tibi remāsīt mādē. z tuā ingluuiēz
 reple. Hesitātes tū vtz hoc malū per-
 petrasz exierit ad pascua si forte aliq̄d
 mortis indicij inuenirēt. Et nihil iue-
 niētes hoc hieronymo retulerūt. Tūc
 monitis ei⁹ officiū asini leoni iniūgūt.
 z ligna cedētes leoi imponūt. Qd cūz
 leo patietē ferret. q̄dā die expleto ope
 ad aggrex̄ hac illacq̄ discurret. sc̄re d̄
 siderās q̄d de suo fuiss⁹ socio factum.
 Et ecce vidit a lōge negociatores cūz
 onustis camel p̄cedēte asino veniētes.
 Vos enī illi regiōi est vt q̄n cū came-
 lis lōgius gradiūt. cameli vt directius
 vadāt p̄cedentē z collo funiculū gestā-
 tē asinū subsequūt. Recognito igitur
 leo asino cū ingētī rugitu sup̄ eos irru-
 it et oēs hoies i fugā p̄uertit. Et leo ē
 ribiliter rugiēs p̄curiebat cauda fortit⁹
 ter terrā p̄territosq̄ camelos sic erant
 onusti an se ad cellā ire coegit. Qd cū
 frēs vidissēt z Hieronymo nūciassēt
 ait ille. Hospitibz n̄ris frēs charissimī
 pedes abluite. escas p̄bere z sup̄ hoc
 volūtātē dñi expectate. Tūc leo p̄ mo-
 nasteriū cepit vt solebat let⁹ discurrere
 singuloz fratz vestigijs se p̄sternens.
 z q̄si de p̄petrata quā nō fecerat culpa
 cauda alludēs veniā postulabat. Hie-
 ronym⁹. aut futuroz p̄sci⁹ ait fratribz.
 Bre fratres z veniētibz hospitibz neces-
 saria p̄pare. Adhuc eo loq̄nte nūcius

B

De sancto Hieronymo

venit ad eū annūciās añ fores hospiti-
tes adesse q̄ abbatē vellēt videre. Ad
q̄s cū ille iussit p̄tinus illi ei⁹ pedib⁹
puolūnt. p̄ culpa veniā postulantes
Quos ille bēigne eleuās p̄cepit vt sua
recipient. z aliena nō vsurparēt. Roga-
bant igit̄ illi bēn̄ Hieronymū vt me-
diatē olei p̄ b̄ndictiōe accipiat. Qui
bus vix assentiēs tādē coactus suscipi
iubet. Promiserūt autē se annuatim eā
dem olei mēsurā fratrib⁹ ip̄is daturōs
z a suis dare heredib⁹ p̄cepturos. **D**
Cū autē olīm in ecclia vnusq̄sq̄ canerz
qđ volebat. Theodosi⁹ imp̄ator vt ait
Johānes belet̄ Damasiū papā roga-
uit vt alicui viro docto officiū ecclēsia-
sticū cōmitteret ordinādū. Ip̄e igitur
sciēs hieronymū in lingua latīna gre-
ca et hebraica p̄fectū. et in oī sapia sū-
mū eidē officiū p̄dictū misit. Hiero-
nym⁹ igit̄ psalteriū p̄ ferias distinxit.
z vnicuiq̄ serie nocturnū p̄p̄riū assigna-
uit. ac gl̄ia patri in fine cuiuslibz psal-
mi dicendū instituit. vt ait Sigibert⁹
Deinde epl̄as z euāgelia p̄ anni circu-
lum decādas ceteraq̄ ad officiū p̄-
tinētia p̄ter cantū rōnabilē ordinauit.
Disitq̄ illud de bethleem ad sūmū
pōntificē. z ab eo z cardinalib⁹ suis fuit
valde approbatū z p̄petuo autēticatū
Post hoc autē in ore spelūce in qua
dñs iacuit monumētū sibi construxit
vbi expletis nonaginta octo annis. et
sex mēlib⁹ sepultus fuit. In quāta
reuerētia eū Augustin⁹ habuerit p̄t̄
p̄ epl̄as q̄s sibi misit. In quaz vna ei-
tali modo sc̄psit. Dñō dilectissimo et
cultu sincerissimo charitatis obfuiādo
atq̄ amplectēdo hieronymo augusti-
nus zc. Aliibi q̄z de eo sic scribit. Sā-
ctus Hieronym⁹ p̄sbyter greco latīno
z hebreo eloq̄o erudit⁹ in locis sanctis
atq̄ in l̄ris sacris vsq̄ ad decrepitā vi-
rit̄ eratē. Cui⁹ nobilitas eloqui ab o-
riente in occidentē instar solis lāpas re-
splēdūit. Bt̄us autē Prosp̄ in suis tro-
nīcis de eo sic ait. Hieronym⁹ p̄sbyter i
bethleem toto tā mūdo clar⁹ habita-

bat. egregio ingenio z studio vniuerse
ecclēsie seruici⁹ Ip̄e q̄z de se sic ait ad al-
bigensem. Nihil a puericia ita vitare
conat⁹ sum vt animū tumētē z erectā
ceruicē dei cōtra se odiū puocantem.
Idē. Ego etiā tuta oīa timeo. Idem.
In monasterio hospitalitati ex corde
intendū. et oēs ad nos veniētes pre-
ter hereticos leta fronte suscipim⁹. ac
veniētū pedes abluim⁹. Flidor⁹ s̄o i
libro ethymologiaz ait. Hieronym⁹
triū linguaz extitit p̄itus. Cui⁹ inter-
p̄ratio ceteris antefert. qm̄ et p̄boz te-
naci⁹ est. z p̄spicuitate s̄nie clari⁹. at-
q̄ vtpote a christiano interp̄te verior.
In dialogo quoq̄ seueri discipuli san-
cti martini q̄ ei⁹ tpe fuit sic de hierony-
mo scriptū habet. Hieronym⁹ p̄ter fi-
dei meritū docetq̄ p̄ritū n̄ solū latinis
atq̄ grecis sed etiā hebreis ita litteris
instruit⁹ est vt se illi in omni sciētia ne-
mo audeat compare Cui⁹ iugis aduer-
sus malos pugna p̄petuūq̄ certamen
Oderūt eū heretici q̄z eos ipugnare n̄
desijt. Oderūt clerici. q̄z vitā eoz inle-
cratur z crimina. Sed plane boni oēs
z mirant̄ et diligūt. Nam q̄ eū hereti-
cū esse arbitrant̄ insaniūt. Tot⁹ semp
in lectiōe. totus in libris est. nō die. nō
nocte r̄quiescat. aut legit aliqd. aut scri-
bit. Hec Seuerus. Et sicut ex his p̄-
bis patet. z sicut etiā ip̄e sepe testat̄ m̄-
ros p̄secutores z multos detractores
p̄pessus est. Quas tñ p̄secutiōnes q̄ li-
benter sustinuerit patet ex eo q̄ sic dicit̄
eplā ad asellā. Br̄as ago deo. quia di-
gnus sum habit⁹ quē oderit mūd⁹. et
maleficū me garrūt. Sed scio ad re-
gnū puenire p̄ infamiā et bonā famā.
Itē. Utinā ob dñi mei nomē atq̄ iu-
sticiā vniuerſa me iſideliū turba p̄ſeq̄t
Utinā in opprobriū meū solidi⁹ exur-
gat hic mūdus tñ vt merear a christo
laudari z sue pollicitatiōis sperare mer-
cedē. Br̄ata vtiq̄ z desiderata tempta-
tio est cuius p̄miū a christo sperat̄ i ce-
lo. Nec maledictio grauis est que diuī
na laude mutatur. Obijt circa annos

De sancto Remigio

dn̄i. cccxviiij   Regēda cxiij   A
De sancto Remigio

Remigius dicitur a remige q̄ est nauis ductor vlt̄ rector. Vel dicit̄ a remis q̄ sunt instrumenta quibz nauis ducit̄. ⁊ gyon qd̄ est luctatio. Ip̄e enī eccliam gubernauit a piculo naufragij. eā duxit ad portū padisi. pro ea luctatus est cōtra insidias diaboli.

Remigius regē ⁊ gentē franco rū ad christū cōuertisse dicitur

Habebat enī rex vxorē nomie clodildim christianissimā q̄ virū suum nitebat̄ ad fidē cōuertere ⁊ nequibat. Que dum filiū genuisset ip̄m baptizare voluit. sed rex om̄ino phibuit. Illa autē q̄scere non valens tandē vix hoc a rege obtinuit. ⁊ filium baptizauit. Qui dū baptizatus essz subito est defunctus. Cui rex ait. Nūc apparet qz christ⁹ vilis est deus: qui eū p̄ quez fides eius poterat sublimari in vita cōseruare nō potuit. Cui illa. Immo in hoc a deo meo valde me diligē sentio qz primū fructū ventris mei ip̄m recepisse cognosco qui regnū in infinitum tuo melius filio meo largitus est. Tō cepit igit̄ itē ⁊ filii alium pepit quez sicut primū cū multa instantia baptizari fecit. Sed ecce subito infirmatur. ita qz de eius vita desperat. Dixitqz rex vxori. Vere debilis est deus tuus qui nullū in suo noīe baptizatū in vita cōseruare potest. Nam si mille genueris ⁊ cūctos baptizaueris oēs simul peribūt. Sed tamē puer cōualuit ⁊ sanita tem recepit ita qz post patrē regnauit. At fidelis mulier virū suū ad fidē reducere conabat̄. sed ille modis omnibz resistebat. Qualiter autē ad fidē cōuersus est. in alio festo qd̄ est p̄ ep̄iphantiā dictū est. Volens autē p̄dicare rex Clodoueus factus christian⁹ remē sem eccliam dotare beato Remigio dixit vt quantū circūiret dum ip̄e in meridie dormiret sibi daret. Quod et factū est. Sed cum qdā molendinū suū

habebat intra fines beati remigij molendinarius sp̄um dum circūiret cum indignatione repulit. Cui dixit Remigius. Amice non sit tibi durum vt hoc molendinum simul habeamus. At ille vt cum reiecit statim rota molendini in contrariū verti cepit. Clamauitqz post sanctū Remigiū dicens Serue dei veni. et habeamus pariter molendinū. Cui ille. Nec mihi nec tibi. Statimqz se terra aperuit. et molendinū penitus deglutit. Preuidens Remigius famē futurā. cum in villa quadā bladi cumulos cōgregasset: inebriati rustici senis prudentiam deridentes ignē supposuerunt. Quod ille audiens illuc venit. et pre frigore etatis et vesp̄tini tēporis se calefacere cepit. et trāquillo corde dixit. Semp focus bonus est. verūtamen qui hoc fecerunt et posteri eorū viri in genitalibus rupti: femine gutturose erunt. Quod sic in illis euenit quousqz per Karolum sunt dispersi. Notandū autem qz illud festum sancti Remigij quod agit̄ in mense ianuarij est festus de felici obitu illius. Illud autem dicitur esse de eius sacri corporis translatione. Cum enī corpus eius post ipsius obitum ad eccliam sanctorū Theodori et Appollinaris cū feretro deferretur. secus eccliam sancti christofori cepit adeo ponderare: qz nullatenus moueri potuit. Tandem illi coacti: rogauerunt dominum vt eis ostenderetur dignaretur si forte i ecclia illa sancti Christofori vbi nulle reliquie sanctorum quiescebāt sepeliri vellet. Statimqz corpus leuissime sustulerūt ⁊ eū ibi honorifice posuerūt. Vbi cū multa miracula fierent eccliam ampliauerunt. Et facta cripta retro altare cū effossum corpus ibi reponere vellent. mouere nullatenus potuerunt. Cum autē in orationibz pernoctarēt. et meridie nocte omnes pariter obdormiuisent in crastinū. scz Kal. octobris iue nerūt sepulchz cum corpe scti remigij

B 2

De sancto Leodegario

In illam criptā ab angelis deportatus
Quod tñ post longū tps in pulchrioribz
criptā eadē die cū capsa argētea trans-
latū est. Floruit circa annū dñi. ccccxc.

Legenda cxliij.

De sancto Leodegario

Leodegarius dñi om̃

L n̄ frute polleret eduēsi ec-
clesie meruit i pontificē p-
moueri. Qui dñi clorario rege deceden-
te cura regni grauē p̄meret. volunta-
te dei z p̄ncipū p̄silio chyldericū z fra-
trē clorarij adolefcētē valde idoneū p-
fecit i regē. Sed ebroin⁹ theodoriciuz
ip̄i⁹ chylderici germanum p̄ficere nite-
bat. nō p̄pter regni cōmodū. s; q; d po-
testate eiecit⁹ z oibz odiosus irā regis et
p̄ncipū verebat. Tīmēs igit ebroin⁹
licētā a rege petijt mōasteriū introiuit
Quo p̄cedere z frēm suū theodoriciuz
ne p̄tra regnū aliqd moliret i custodia
detinēre scitrate z p̄uidentia ep̄i pace
mirabili oēs gaudebant. Sed p̄ ali-
qd tps rex malignoz p̄silio depraua-
tus in tātū i viri dei odiū incitat q op-
tunitatē z modū moris ei⁹ attēti⁹ inq-
rebat. S; ep̄s blāde ferēs z oēs inimi-
cos suos vt amicos amplectēs egit cū
rege vt diē pasce in vrbe cui p̄erat cele-
braret. Et ecce illa die nūciatum ē ei q
rex in illa nocte qēqd de morte ei⁹ tra-
ctauerat p̄ficere decreuiss; . At ille nihil
rep̄sidās s; illa die cū rege i mēsa com-
municās p̄secutorē sic fugit q in luxu-
niēsi mōasterio dñio seruicēs etiā ebro-
ino q ibi in mōastico habitu latitabat
sedula charitate seruiuit Post modicū
rex morit⁹ et theodoriciuz i regnū subli-
mat. Quapropter leodegari⁹ populū
sui lachrymis z p̄cibz mor⁹ et abbat⁹
ip̄erio cōpulsus ad sedē suam redijt. ac
ebroin⁹ p̄rin⁹ apostatauit z regis sen e-
scale⁹ ordiat⁹ ē. Qui licz pri⁹ mal⁹ fue-
rit tñ postea fuit peior. totoq; studio
leodegariū occidere nitebat. Diffis-
igit militibz q eū capent cū h̄ leodega-
ri⁹ cōperisset eoz furozi cedēs dñi i ba-

bitū pōnificali de vrbe egredere a mi-
litibz capit⁹. q ei statim oculos eruerunt.

Post biennij sc̄tūs leodegari⁹ cum
fratre suo garino quē ebroin⁹ exulare
rat in palaciū regis ē adduct⁹. Cū ad ir-
risionē ebroini sapiēter z pacifice rñde-
ret. neq; ille iussit garinū lapidibz ob-
rui. sanctūq; ep̄m tota die nudis pedi-
bus p qndā fluuiū sup acutissimos la-
pides decurrētē deduci. Et audiēs q
in his tormēt⁹ deū laudaret linguā ei⁹
p̄cidi fecit. et postmodū eū cuidam cu-
stodi tradidit vt ip̄m nouis supplicijs
reseruaret. Ille aut vsum loqndi nō p-
didit sed p̄dicatōi z exhortatōi put po-
terat vacabat. p̄dixitq; qñ et q̄liter ip̄e
z ebroin⁹ ex hac vita migrarēt. Lux at
imēsa i modū corone caput ei⁹ circūde-
dit. Quā cū multi vidissent qd h̄ esset
ab ip̄o ep̄o q̄sierūt. At ip̄e sei oīde pro-
sternēs gr̄as deo reulit. z oēs astātes
vt in meli⁹ vitam mutarēt admonuit
Qd ebroin⁹ audiēs z inuidēs missis
q̄tuor sp̄culatoribz ip̄m decollari p̄ce-
pit. Cū q̄ ip̄m ducerēt ait eis. Non est
inqt op⁹ frēs vos diūti⁹ fatigari. Sed
hic implete desiderij ei⁹ q vos misit.
Ad hoc tres illoz adeo sunt p̄puncti
q ad pedes ei⁹ p̄cidentes veniā p̄cibāt
Quart⁹ qd cū eū decollass; p̄tin⁹ a de-
mone arrept⁹ et in ignē p̄iect⁹ vitā mi-
serabilē terminauit. Biennio expleto
audiēs ebroin⁹ corpus sc̄i viri multis
miraculū illustrari. miserabilē cruciat⁹
inuidia militē illuc misit vt an sic se ha-
beret p̄ritas intimaret. Viles aut sa-
pbus z arrogās cū illuc vēisset calce rū-
bā sc̄i p̄curies exclamauit. Moriat⁹ q
mortuuz miracula facere posse credit.
Mor ille arrept⁹ a demonio z subito
moriēs morte sua sanctū ampli⁹ com-
mēdauit. His auditis ebroin⁹ ampli⁹
us inuidia torq̄bat. z famā sc̄i extin-
guere moliebat. Sed iuxta p̄dictionē
sancti gladio neq̄ter nequā ip̄e occidit
Passus est aut circa annū dñi. dclxxx.
tēpore cōstantini quartī.

Legenda cxliij

De sancto Francisco

De sancto Francisco

Franciscus prius dictus est iohannes. s. postmodum mutato nomine franciscus vocatus est. Cuius mutatio nominis multis multiplex causa fuisse videtur. Primo ratione miraculi notandi. Lingua enim gallica miraculose a deo recepisse cognoscitur. Unde in legenda sua quod quando respicere repleret ardentia foris perba eructans gallice loquebatur. Secundo ratione officij divulgandi. Unde in legenda quod divina providentia sibi hoc vocabulum indicavit. ut ex singulari et insueto nomine operum ministerij eius toti citius innotesceret. Tercio ratione effectus consequendi. ut scilicet per hoc daretur intelligi quod ipse per se et per filios suos multos servos peccati et diaboli debeat francos et liberos facere. Quarto ratione magnanimitatis in corde. Nam franci a ferocitate sunt dicti. quod eis inest naturalis feritas et magnanimitas animorum. Quinto ratione virtuositatis in sermone. quod eius sermo instar securis vicia inciderebat. Sexto ratione terroris in demonum fugatione. Septimo ratione securitatis ex virtutibus et operum perfectione. et bone status in conversatione. Alii enim franciscas dici signa quidam instar securium quod ante consules ferebant. quod erant in terrore in securitate et in honore. **A**

Franciscus seruus et amicus altissimi in civitate assisij oritur et negotiator effectus fere usque ad vicesimum etatis sue annum tempus suum vane vivendo consumpsit. Quod dominus infirmitatibus flagello corripuit. ac in virum aliter subito transformavit. ita quod iam spiritu prophetico pollere cepit. Nam cum quidam vice ipse cum plurimis a parusinis captus viro fuisset carceri mancipatus. dolentibus alijs hic solus exultat. et redarguit super hoc a consilio captivum respondit. Ideo me exultare non veritis. quod adhuc sanctus per totum seculum adorabor. Quada vice rhomanam causam devotissimis precibus vestimenta sua deposuit et pauperis cuiusdam vestimenta in-

duens ante ecclesiam sancti petri in pauperes sedit. et cum eis velut unus ex illis aut de manducauit. Et sepius sile fecisset nisi si notum pecunia impedisset. Antiquus hostis cum a salubri proposito conabatur avertere et feminam quandam sue civitatis monastriose gybbosam coram ei immittit et nesci respicit a ceptis sile se factum minatur. Sed a domino confortatus laudavit. Franciscus amara per dulcibus sume et tempus commemne si me cupis agnoscere. Quendam igitur leprosum obvium habes cum hominibus homines naturaliter multum abhorrent divinum tamen memor oraculi accurrens in oscula ei ruit. et post hoc ille statim disparet. Quapropter ad leprosum habitacula properat et eorum manus devote osculas per cuncta donat. Ecclesiam sancti damiani orationis causa ingreditur. et imago christi eum miraculose alloquitur. Franciscus inquit vade repara domum meam quam ut cernis tota destruit. Ab ea igitur hora anima eius liquefacta est. et crucifixi corporalis eius corde mirabiliter est infusa. Insuper sollicitus ecclesie repande. et videtis quod habet cum pecunia cuiusdam presbytero daret. et ille timore pentium recipe recusaret coram ipso eam precibus tantum pulverem illic pedat. Quapropter a preligatus et captus pecunia eidem restituit ac vestem pariter resignavit. et sic nudus ad dominum evolavit et cilicio se induit. Aduocat in super servus dei quando quidam simpliciter virum quem loco patris suscipiens rogat ut cum pater eius maledicta comminaret ipse sibi converso benediceret.

Frater eius carnalis hyemali tempore franciscum vilibus pannibus tectum orationi vacante et tremebundum videns ait cuidam. Dic francisco ut de sudore suo unam tibi nummatam vedat. Quod ille audies alacriter respondit. Reuera ego hac domino meo vedam. Quadam die dum audiret eam que dominus discipulis suis ad predicandum missis locutus est. statim ad universam suam da tota strute surgit. Soluit calciam ta de pedibus. tunica una solum villi induit. et per corrigia mutavit funiculum. Tempore nimis per silvam ambulans a latronibus ca-

De sancto Francisco

p̄t̄ z ab eis q̄s sit req̄sit̄ p̄conez dei se
esse asseruit. Quē illi arrip̄tēs ī niuez
p̄ciunt dicētes. Face rustice p̄co dei.
B Vult nobiles z ignobiles cleri
ci z laici sp̄reta seculi pompa ei⁹ vesti/
ḡis adheferūt. q̄s p̄ator scr̄us docuit
euāgelicā p̄fectionē implere paup̄tatē
app̄hendere z p̄ viā sc̄tē simplicitatis
incedere. Sc̄psit p̄terea euāgelicā re/
gulā sibi z suis fr̄ib⁹ habit⁹ z habēdis
quā dñs papa Innocēti⁹ cōfirmavit.
Levit̄ ext̄ic̄ feruēt⁹ p̄bi dei semina spar/
gere z ciuitates z castella seruoze mira/
bili circūire. Frater q̄dam erat q̄ntū
a foris videbat eximie sc̄itatis. sed tñ
admodū singularis. q̄ rāta districtōne
silētii obfuabat. vt nō p̄bis sz nutib⁹
p̄stiteret. Cūq̄ sc̄tus ab oib⁹ laudaret
vir dei illuc adueniēs dixit. Sinite fra/
tres nec mihi ī eo diabolica figmenta
laudate. Voneat̄ semel v̄l bis ī heb/
domada cōfiteri. Qd̄ si nō fecerit dia/
bolica tēptatio est. z deceptio fraudu/
lētā. Venerib⁹q̄ illū fratrib⁹ digitū
ori suo iposuit. z caput p̄cutiēs se nul/
laten⁹ p̄fessuz innuit. Nō post mltos
dies ad vomitū redijt. z ī facinorosis
actib⁹ vitā finiuit. Fatigat⁹ ī itinere
seruus dei dū asinū eq̄taret. soci⁹ eius
frater leonard⁹ de asinio filz fatigatus
intra se cepit cogitare ac dicere. Nō de/
pari ludebāt hui⁹ p̄ntes z mei. Et cō/
tinuo vir dei de asino descēdens dixit
fratri suo. Nō cōuenit me eq̄tare. et te
peditēvire. qz nobilior me fuisti. Stu/
pefactus frat̄ ad pedes p̄ris p̄cidit et
veniā postulauit. Trāseunti sibi ali/
qñ mlier q̄dā nobil⁹ p̄cito gradu occur/
rit. cui⁹ lassitudinē z interclusos anhe/
litus miserat⁹ q̄dnā req̄reret inq̄siuit.
Et illa. Ora p̄ me p̄at. qz salubre p̄po/
sitū qd̄ cōcepi viro impedire nō exeq̄z
sed ī fuitio xp̄i mihi plimū aduersat⁹
Cui ille. Glade filia. qz cito de eo p̄so/
latōem recipies. et ex gre dei oipotētis
z mea sibi denūcies q̄ nūc est tps salu/
tis. postmodū eq̄tatis. Qua denūciā/
te vir subito imutat. z p̄tinentiā polli/
cet.

Luidā rustico in q̄dā solitudie siti
deficienti. fontē aque ibidē suis orōib⁹
impetrauit. Luidā fratri sibi admo/
dū familiari secretū hoc sc̄tō instigan/
te spū retulit dicēs. Hodie est aliquis
seru⁹ dei sup̄ terrā p̄pter quē q̄ ad vixē
rit nō p̄mitteret dñs famē sup̄ hoies de/
seuire. Sed sic p̄culdubio fuisse narrat⁹
Sed illo sublato tota in p̄trariū cōdt̄
tio p̄mutat⁹. Nā p⁹ ei⁹ felicē trāsitiū p̄/
dicto fratri apparuit dicēs. Ecce iam
venit famēs quā donec viuerē ego ve/
nire sup̄ trā dñs nō p̄misit. In fe/
sto pasce cū frēs ī heremo greci mēlaz
accurati⁹ solito albis et vitreis p̄p̄as
sent. z vir dei hoc p̄spexissz. p̄tin⁹ gres/
sum retrahēs capellū cuiusdā paup̄is
q̄ tūc aderat capiti suo iponit. z bacu/
lū manu gestās foras egredit⁹. z ad osti/
um p̄stolat⁹. Vādūcātib⁹ igit̄ fratrib⁹
clamabat ad ostiū vt amore dei p̄gri/
no paup̄i z infirmo elēosynā largiāt̄.
Vocat⁹ paup̄ ingredit⁹ z ī terra sol⁹
recūbens discū ponit ī cinere. Qd̄ vi/
dentes frēs stupore nimio sūt repleti.
Quib⁹ ille ait. Vensam vidi pataz z
ornatā. et paupey ostiatim euntiū vni/
cū nō esse cognoui. **L** Paup̄ratē
se z ī alijs adeo diligebat vt paup̄ra/
tem dñam suā sp̄ vocaret. Si qñ pau/
piorem seipo videret. p̄tin⁹ iuidebat z
se ab ipo vinci timebat. Nā z cū q̄daz
die paup̄culū quendā obuiū habuissz
ait socio suo. Vagnā pecūdiā intulit
nobis hui⁹ iopia z n̄am paup̄ratem
plimū rep̄hēdit. Nā p̄ meis diuitijs
meā dñaz paup̄tatē elegi. z ecce āplius
reluet ī isto. Dū q̄dā paup̄ coram
eo trāsiret. z vir dei itima fuissz cōpas/
sione cōmot⁹ dixit ei soci⁹. Et si hic sūt
paup̄ sed forsitan ī tota puicia nō est
eo ditior voluntate. Cui vir dei dixit.
Lito tunicā tuā exue. et paup̄i tribue.
z ad ei⁹ pedes p̄strat⁹ culpabilē te da/
ma. Cui ille. p̄tin⁹ obediuit. Qua/
dam vico tres mlieres facie et habitu
z p̄oia siles obuias habuit. q̄ eū talit̄
salutauerūt. Vñueniat dñā paup̄ras

De sancto Francisco

Et continuo disparuerunt ultra visum non sunt. Cum ad civitatem aretium devenisset et ibi bellum intestinum commotum fuisset. vidit vir dei de burgo super terram illam demones exultantes. Vocansque socium suum nomine silvestrem dixit ei. Glade ad portam civitatis et demonibus ut civitatem exeant ex parte dei omnipotentis precipue. Qui festinans ante portam valenter clamavit. Ex parte dei et iussu patris nostri francisci discedite demones universi. Sicque omnes ciues per modicum cum ad portam redierunt. Predicavit autem silvester dum adhuc sacerdos secularis esset vidit in somnis crucem auream de ore francisci pendente. cuius summitas celos tangebat. cuius brachia pretesa in latum vtriusque mundi preamplexando cingebant. Locutus sacerdos postmodum mundum deserit et viri dei perfecti imitator efficitur. **D** Existente viro dei in oratione. diabolus ter eum proprio nomine vocavit. Cui cum sanctus respondisset adiecit. Nullus est adeo in hoc mundo peccator. cui si quersus fuerit non indulget dominus. Sed quicumque semetipsum penitentia dura necaverit misericordiam in prope tuo non inveniet. Continuo servus dei per revelationem cognovit hostis fallaciam quod nescius fuerit ad tempore eum reducere. Lernens autem hostis antiquus quod sic non prevaluit. gravem carnem temptatores eideus imisit. Quod vir dei sentiens vestem deposita chordula durissima se preberat dicens. Eya frater asine sic te manere decet. sic subire flagellum. Sed cum temptatio nequaquam discederet. foras exiens in magnam nivem se nudum demersit. Accipiensque nivem in modum pile septem glebas coepigit. quas sibi proponens cepit alioque corpus. Ecce inquit hec maior visio tua. iste quatuor duo filii sunt et due filie tue. relique due sunt servus et ancilla. Festina ergo omnes induere quoniam iam frigore moriuntur. Si autem eorum multiplex sollicitudo te molestat. vni domino sollicitus servi. Gli co diabolus confusus abscessit. et vir dei deum glorificans in cellam rediit. Cum apud dominum leonem cardinale san-

cte crucis ab eo rogatus aliquandiu moraretur. nocte quadam demones ad ipsum venientes cum gravissime verberaverunt. Vocansque socium et rem sibi aperiens ait. Demones sunt castaldi domini nostri quos destinavit ipse ad puniendos excessus. Ego pro offensam non recolo quam per misericordiam dei satisfactione non lauerim. Sed forte ideo castaldos suos in me permisit irruere. quia manes in curiis magna cum. quod forsitan fratribus meis pauperum bonam suspensionem non generat. quia forte me extimant deliciis abundare. Et sursum gens summo mane inde recessit. Existente aliquando eo in oratione audiuit super tectum domus cateruas demonum discurreres cum strepitu. Qui concitatus foris exiens. et crucis signum sibi imprensus dixit. Ex parte omnipotentis dei vobis dico demones ut quicquid vobis promissum est in meo corpore faciatis. Libenter omnia sustinebo. quia cum maiorem inimicum non habeam corpore re vindicabitis me de adversario meo dum in ipso vice mea exercebitis ultionem. Confusi igitur demones evanescent. Frater quidam socius viri dei in extasi factus. inter ceteras celi sedes vidit unam dignissimam et nobili gloria prefulgentem. Qui cum miraretur cui nam tam preclara sedes servaretur audiuit. Sedes ista unius de ruentibus principibus fuit. et nunc humili francisco paratur. Et exiens ab oratione virum dei interrogavit dicens. Quid de te opinaris pater. Et ille. Videor mihi maximus peccatorum. Statimque in corde fratris spiritus dixit. Ego agnosce quod vera fuerit visio quam videris. quoniam ad sedem per superbiam perditam humilitas levabit humillimum. **E** In visione servus dei supra se seraphim crucifixum aspexit qui crucifixionis sue signa sic evidenter ei impressa sunt ut crucifixus videret et ipse. Conspiciuntur manus et pedes et latus crucis caractere. Sed diligenti studio ab omnibus oculis ipsa stigmata abscondebar.

B. 4

De sancto Francisco

Quidā tñ hec in vita viderūt. Sed i morte plurimū p̄spererūt. Q, aut hec stigmata p̄ oīa vera existerint multis miraculū oñsum est. Quorū duo q̄ post ei⁹ obitū p̄tigerūt hic interserere suffi-
ciat. In apulia vir qdā noīe Roge-
rius an imaginē sancti frācis̄ci stās ce-
pit cogitare dicēs. Eset ne hoc veruz
vt tali claruissz miraclo. an pia fuisset
illuſio siue suorū fratrz simulata inuen-
tio. Qd dū mēte reuolueret. subito au-
diuit sonū q̄si spiculū p̄siliēs & balista
sensitq; se i sinistra manu q̄uit vulne-
ratū. Sz cū in cirotroca nihil lesionis
appareret cyrothecā de manu extraxit
z graue vuln⁹ q̄si sagitte in palma con-
spexit. ex q̄ tanta vis p̄cedebat ardoris
vt tot⁹ ex dolore z ardore deficere vide-
ret. Lūq; peniteret z se bti frācis̄ci sti-
gmata credere facit testare. p̄ duos
dies dū sanctū dei p̄ sua stigmata exo-
rasset fuit p̄tinuo liberat⁹. In reg-
quoq; castelle cū qdā vir scō frācis̄co
deuotus ad cōpletorū p̄geret ab insi-
dijs ad mortē alter⁹ ibi patis ex erro-
re impedif. et letalit⁹ vulnerat⁹ semiui-
uus relinqt. Deinde gladiū in guttu-
re crudelis lictor ifixit. z extrahere non
valēs recessit. Fit vn diq; p̄cursus z cla-
mor z ab oibz plāgit mortuus Lū at
nocte media cāpana fratrz ad matutū-
nas pulsaret vxor clamare cepit. Vt
dñe surge z vade ad matutinas qz cā-
pana te vocat. Statim ille manū ele-
uans videbat alicui innuere vt gladiū
extraheret. Et ecce videntibz oibz gla-
di⁹ q̄si validissimū iacetat⁹ manu pugi-
lis emīn⁹ p̄siliuit. Statiz ille p̄fecte sa-
natus se crexit dicēs. Btūs frācis̄cus
ad me veniēs suaq; stigmata meis vul-
neribz apponēs eoz suauitate cuncta
vulnera delinuit. z tractu mirifice so-
lidauit. Qui cū veller discedere sibi in-
nuebā vt gladiū abstraheret. qz loqui
alit⁹ nō valebam. Quē statim app̄hen-
dēs valide p̄iecit. z stigmatibz sanctis
vulneratū guttur demulcēs p̄fecte sa-
nauit. In vrbe rhoma clara illa lumi-

narīa orbis. s. btūs frācis̄c⁹ et beatus
dñicus corā dño hostiēse qui postea fu-
it summ⁹ pontifex aderāt. Dixitq; eis
ep̄us. Cur nō facim⁹ de fratribz vris
ep̄iscopos et p̄latos q̄ documēto z exē-
plo ceteris p̄ualēt. Fit inter scōs de re
spōdendo lōga p̄tēio. Vicit tandem
hūilitas frācis̄ci ne se p̄poneret Vicit
z dñicū vt p̄mo rñdendo hūilit obedi-
ret. Dixit ḡ btūs dñicus. Dñe gradu
bono si cognoscūt sublimati s̄t fratres
mei. nec p̄ meo posse p̄mittaz vt aliud
asceq̄nt specimē dignitatis. P̄ hoc re-
spōdēs scōs frācis̄c⁹ dixit. Dñe mi-
nores iō vocati sunt frēs mei vt maio-
res fieri nō p̄sumāt. Igīt btūs fran-
cis̄c⁹ colūbina simplicitate plen⁹ oīs
creaturas ad creatoris horat⁹ amorē.
p̄dicat auibz. audif ab eis. tanq̄nt ab
ip̄o. nec nisi licētiare recedūt. Hyrū di-
nes dū eo p̄dicāte garrirēt ip̄o impan-
te p̄tinus p̄cescūt. S. Apud por-
ciunculā iuxta ei⁹ cellā cicada i ficu re-
sidēs frequēter canebat. Quaz vir dei
manū extendēs vocauit dicēs. Soror
mea cicada veni ad me. Que statim obe-
diēs sup ei⁹ manū ascēdit Cui ille. Lā-
ta soror mea cicada z dñm tuū lauda.
Que p̄tin⁹ canēs nō nisi licētiata fceſ-
sit. Pareit lucernis lāpadibz z cādelis
nolens suā manu deturpare fulgores.
Sup petras reuerēter ambulat ituitu
ei⁹ q̄ dicif petra. Legit de via p̄micu-
los ne trāseuntū pedibz p̄culcēt. Et a-
pibz ne inedia pereant glacie hyemali
mel z optima vīna iubet apponī. Fra-
terno noīe aīalia cūcta vocabat. Vt
ro z ineffabili gaudio replebat ob cre-
atoris amorē cū solē lunā z stellas in-
tuebat. z eas ad creatoris amorē inui-
rabat. Coronā sibi magnā fieri phi-
bebat dicēs. Volo qz frēs mei simpli-
ces p̄re habeāt i capite meo. Vt qdā
admodū seclāris. cū seruū dei franci-
scū apud sc̄m seuerinū p̄dicātē iuenif-
set vidit deo sibi reuelāte sc̄m franci-
scū duobz trāsuert⁹ ensibz valde fulgen-
tibz i modū cruce signatū. quoz vnus

De sancto Francisco

a capite vsq; ad pedes. al^o a manu in manu p^o pect^o trāsuertat^o tendebatur. Quē cū nunq; vidiss^o tali indicio recognoſcēs cōpunc^o ordinē introiuit. et vitā felicē cōsumauit. Cū infirmū tē oculoꝝ ex fletu cōtinuo icurriss^o sua dentib^o q; abstinere a lachrymis sic respōdit. Nō est ob amorē lūmīs qd̄ habem^o cōmūe cū muscis etne lucis vif^o ratio repellēda. Cū aut^o a fratrib^o vrgeret vt pateret infirmitati vifus remediū adhiberi. et cyrurgic^o instrumentū ferrēt igne cādens i manu teneret vir dei ait. Si frater ignis esto mihi in hac hora p^oia et curia^o. p^ocor dñm q; te creauit vt tuū mihi calorē temperet. Et hoc d^o icēs signū crucis p^otra illd̄ e^o didit. Profundatoq; illo i tenera carne ab aure vsq; ad sup^ociliū nullū vt retulit dolorē sensit. Apud heremū sārī vrbani seruo dei egritudine validiss^o sima laborāte. cū ipse defectū nature sētiēs vini poculū postulas^o. nihilq; ad esset. allatā sibi aq̄m signo cruc^o edito bñdixit. Dux in optimū vinū puerſa est. Qd̄ deserti loci paupertas ipetrare non potuit. viri scti puritas ipetrauit. Ad cui^o gustū subito cōualuit. Malebat de se vituperiū audire q̄ laudē. Et ideo cū populi merita i eo scitaret extolleret p^ocipebat alicui fratri vt verba ip^oz vilificantia suis aurib^o pculcādo pferret. Cūq; frater ille licz inuitus cū rusticū et mercenariū imperitū et inutilē diceret ex hilarat^o dicebat. Bñdixit tibi dñs. qz tu verissima loq^or et talia me decet audire. Nō tā seru^o dei p^oesse voluit q̄ subesse. nec tā p^ocipe q̄ p^oere. Idcirco generali cedēs officio gardianū perijt cui^o p^o oīa volūtati subiaceret. Fratri qz cū q̄ solit^o erat ire sem^o p^omittebat obediētā et suabat. B Cū frater qdā et h^o legē obediētie al^o qd fecisset et pñe signa haberet vir tñ dei ad alioꝝ terrorē ei^o caputiū i ignē p^oici iussit. Eūq; p^o morā caputiū fuisse i medio ignis. pcepit ipm extrahi et fratri restitui. Extrahit^o igit^o caputiū

de medio flāmarū nullū habēs adustiōnis vestigiū. Quodā tpe p^o paludes venetiāz ambulās inuenit maximāz auiū multitudinē cantātū in palude. dixitq; ad sociū. Sorores aues laudāt creatorē suū. Eam^o et in eaz^o mēdio horas canonicas dñō decātemus. Quib^o intrātib^o aues morte non sunt. Sz qz ob nimīū garrītū seinuicē audire nō potuerūt ait. Sorores aues a cātu cessate donec laudes debitas dñō p^o soluam^o. Quib^o statim tacentib^o finitis laudib^o licentiā cantādi dedit. et statim cantū suū more solito resūpserūt. Inuitatus deuote a qdā milite dixit ei. Frater hospes meis monitis acquiesce et peccata tua p^ofitere. qz cito alibi māduca^o bis. q̄ statim acquiescens domui sue disposuit. et pñiaz salutarē accepit. Cū g^o ad mēsa trāssēt hospes sbito expirauit. Cū qndā auiū multitudinē reppiss^o et eas velut rōis p^oicipes salutass^o dixit. Frēs mei volucres mltū debet^o laudare creatorē vest^o. q̄ plumis vos iduit. pēnas ad volandū tribuit. aeris puritatē p^ocessit. et sine v^ora sollicitudine vos gubernat. Aues aut^o ceperūt x^osus euz extēdere colla p^ocedere alas. apire rōstra. et in illū attēte respicere. Ille s^o p^o mediū eaz^o trāsies tunica p^otegebat eadem. nec tñ aliq^o de loco ē mota. donec licētia data oēs insimul auolauerunt.

Cum apud cast^oz almarium p^odica ret ppter garrīt^o hyrundinum ibidem nidificantū audiri nō poterat. Quib^o ille. Sorores mee hyrūdines tā tps ē vt loqr ego qz vos satis dixistis. Tene silentiū donec x^obū dñi cōpleatur. Cui cōtinuo obediētes p^otin^o p^oricuerūt. B Trāseunte aliqñ viro dei p^o apulā vnā bursam magnā repperit in via denarijs tumescētē. Quā soci^o vidēs accipe voluit vt paupib^o erogaret. Sed nullaten^o ille p^omisit dicens. Non licz fili alienū auferre. Sed cum ille vehemēter instaret. frācis^o paululū orās iubet vt bursam tollat. q̄ iā colubrū p^o pecuniā p^otegebat. Qd̄ vidēs

B s

De sancto francisco

frater timere cepit. Sed obedire volēs
z implere mādātū bursam manibz ca
pit. z inde magn⁹ serpens prin⁹ exiliuit
Et ait scūs. Pecunia seruis dei nihil
aliū est q̄ diabolus z coluber veneno
sus. Lū frater qdā grauī tēptaret.
cogitare cepit q̄ si aliqd scriptū de ma
nu p̄ris haberet ip̄a prin⁹ tēptatio fu
garet. Sed cū rē sibi nllaten⁹ apire au
deret. qdā vice vir dei vocauit eum di
cēs. Porta mihi fili chartā et atramē
tū qz laudes q̄dam dei scribere volo.
Quas cū scripsisset ait. Accipe chartā
hāc z vsqz ad diē mortis tue custodi
as diligēter. Statimqz ois tēptatio ab
eo recessit. Idē quoqz frater dū san
ctus infirm⁹ laceret cogitare cepit. Ec
ce mori appropinqt pater. z q̄plimū
psolarer si post mortē haberē tunicam
patris mei. Post modicū scūs franci
scus vocat eū dī. Tibi trado tunicam
istā. z p⁹ mortē meā ip̄az habeas plēo
lure. Lū apud alexandriā lōbardie
cū qdā honesto viro hospitat⁹ fuisset.
ab eo rogat vt p̄pter euāgelij obseruā
tiā de oi appposito māducarer. Qui cū
ei⁹ deuorōi assentiret. ille accurrēs ca
ponē septēnē p̄pat māducādū. Van
ducantibz ill⁹ infidel qdā amore dei ele
mosynā petijt. Dux vir nomē dei au
diēs bñdictū mēbrū sibi trāsmittit ca
ponis. Refuat infelix datū. et ī crasti
nū dū scūs p̄dicaret oñdit dicēs. Ec
ce q̄les carnes comedit iste frater quē
vt sanctū honorat⁹. Nā mihi hoc in se
ro tribuit. Sz dū mēbz caponis ab oi
bus piscis videret. velut insan⁹ ab oi
populo icrepas. Qd cū ille didicissz e
rubuit z veniā postulauit. Redierūtqz
carnes ad sui spēm postqz redijt p̄uari
cator ad mētē. Dū qdā vice ad mē
sam sederet. z de paup̄tate brē p̄gis et
filij ei⁹ collatio fieret. p̄tinus vir dei a
mēsa surgēs singul⁹ ingemiat dolo
ros. z pfusus lachrymis sup nudā hu
mū reliquū panē māducat. Sacer
dotalibz manibz q̄bz p̄ficiēdi dominici
orgis sacramentū ē collata potestas.

magnā volebat reuerēciam exhiberi.
Un⁹ z sepe dicebat. Si scō cuiqz de
celo veniēt z paup̄culo alicui sacerdo
ti me p̄tigeret obuiare. ad sacerdotis
man⁹ deosculādas citi⁹ me p̄ferre. z sū
cto dicerē. Expecta me scē laurētī. qz
man⁹ hui⁹ verbū vite p̄rectat. et vl
tra hūanū aliqd possident. ¶
Miracul⁹ multis ī vita claruit. Nam
panes ei ad bñdicēdū oblaci mlt⁹ in
firmis attulere salutē. Aquā in vi
nū p̄uertit. z inde eger qdā gustās p̄ci
nus sanitatē recepit. Et mltā alia mi
racula fecit. Lū p̄o ad diē iam ap
propinqret extēros lōga ifirmitate cō
fectus sup nudā humū poni se fecit. Fe
citqz oēs frēs ibidē assistētes ad se vo
cari z man⁹ singulis imponēs oibz ibi
p̄ntibz bñdixit. z istar cene dñice singu
lis bucellā panis diuisit. Inuitabat
vt moris sui erat oēs creatas ad laudē
dei. Nā z mortē ip̄az cūct⁹ trībilē z ex
osaz hortabat ad laudē. ei⁹qz let⁹ occur
rit. z ad suū inuitabat hospitū dicens.
Bñueniat soror mea mors. Ad extē
mā igit horā veniēs dormiuit in dño.
Lū aiaz qdā frater vidit ī modū stel
le. silis lune ī q̄ntitate. soli ī splēdore
¶ Sister fratrū in fra laboris nomine
Aug⁹. in hora iā vltima posuit cū diu
iā amisisset loq̄lā subito clamās dixit.
Expecta me p̄ expecta. ecce iā venio
tecū. Querētibz fratribz qd diceret ait.
Nō vider⁹ p̄rez nostz Frāscū q̄ va
dit in celū. Et statim ī pace q̄uit. z pa
trē secut⁹ ē. Lū qdā dñā q̄ brō fran
cisco deuota extiterat viā vniuerse car
nis fuisset ingressa. z clerici et p̄sbytes
ri feretro exeas celebrantes astarent.
subito se mulier erigit sup lectū. z vnū
de astantibz sacerdotibz vocat dicens.
Volo pater cōfiteri. ego enim mortua
fuerā z viro erā carceri mādipāda. quo
niam peccatū qd tibi pandā necdum
cōfessa fuerā. Sed orante p̄ me sancto
Frācisco ad corpus mihi redire indul
tū est vt illo reuelato peccato veniam
merear. Statimqz vt illud manifestu

De sancto Francisco

uero in pace cernētibz vobis q̄scam. Cōfessa igit̄ z absolutōe recepta mox in dño obdormiunt. Cū fratres de vicera plaustrū quoddā a quodā viro mutuo peterēt. Ille indignat⁹ respon- dit. Ego potius duos ex vobis cū san- cto Francisco excoīare q̄ plaustrū me- um vobis accōmodare. Sed in se ruer- sus semetipm redarguit. et blasphemie penituit irā dī formidās. **D**ox⁹ filius ei⁹ infirmat⁹ et ad extrema dedu- cit. Qui filiū defunctū videns in ter- ra volutabat: et flens sanctū Franci- scum inuocās dicebat. Ego sum q̄ pec- caui me flagellare debuisti. Redde sã- cte iam deuote p̄cant: quez abstulisti impie blasphemāti. **D**ox⁹ filius eius surrexit. et planctū phibens ait. Cum mortuus essem sanctus Franciscus per quandā viā longā z obscurā me ducēs in quodā tandem me viridario pulcer- rimo collocauit. ac deinde dixit mihi. Reuertere ad patrē tuū nolo te ampli- us detinere. **P**aug quidā cuiusdā di- uiti debens quandā pecunie q̄ntitatē rogauit vt sancti Francisci amore sibi terminū plōgaret. Cui ille supbe re- spōdens. tali inq̄t loco te recludā vbi nec Franciscus nec alius poterit te iuuare. **D**ox⁹ illū vinculatū in carcerem obscurū inclusit. Paulo post sanctus Franciscus affluit. et fracto carcere rup- tisqz vinculis hominē incolumē redu- cit ad ppria. **R** Quidā miles san- cti Francisci operibz et miracul⁹ detra- hens. cum quadā vice luderet ad taxil- los vesania z incredulitate plen⁹ arcū stantibz ait. Si Franciscus est sanctus xpi⁹. veniāt in taxillis. **D**ox⁹ in eis se- narius triplicat⁹ apparuit et vsqz ad nouem vices quolibet suo iactu ter se- nos accepit. Sed insaniā addens insa- nie ait. Si verū est q̄ Franciscus iste sit sanctus cader hodie corpus meū gla- dio. Si vero sanctus nō est euadā in- columis. Ludo finito. vt eius orō sic- ret in peccatū. cum nepoti suo inferret iniuriā ille gladiū accipiens in viscera

patruī trāsfixit: et protinus interfecit.

Vir quidā crure sic perditō vt nul- latenus se mouere posset: sanctū Frā- ciscum talibus vocibus acclamabat. Adiuua me sancte Frāscice memor d- uotionis z seruicij quod tibi impendi. Nam in asino meo te portauī. sanctos pedes tuos et manus osculatus fui. z ecce morior doloris huius durissimo cruciatu. **D**ox⁹ ille sibi apparēs cū paruulo baculo qui thau in se figurā habebat locū doloris tetigit. et fracto apostemate sanitatem prius recepit. Sed thau signū super locum reman- sit. Hoc signo sanctus Franciscus lit- teras suas cōsueuerat cōsignare. Cū in castro pomereto in montanis apu- lie puella quedā et patri et matri vni- ca fuisset defuncta. et mater scō Fran- cisco deuota nimia tristitia fuisset ab- sorpta. apparuit ei sanctus dicēs. No- li flere quia lucerne tuelumē quod de- ploras extinctū mea est tibi intercessio- ne reddendū. **M**ater igit̄ sumpta si- ducia corpus extinctū nō pmisit effe- ri sed sancti Francisci nomē inuocans z mortuā filiā apprehendēs eam inco- lumen allcuauit. In vrbe roma cū puer paruulus de fenestra palacij ceci- disset. et penitus expirasset. bñs Frā- ciscus inuocat⁹. et vite protinus restitui- tur. In ciuitate suea cū quedā do- mus corruēs quendā iuuenē extinxis- set. et cadauer iā in lecto ad sepeliendū posuissent. mater beatū Franciscū ro- ta deuotōe qua poterat inuocabat. Et ecce circa mediā noctē puer oscitauit. z san⁹ surrexit. z in laudis p̄ba prorupit. **F**rater Jacobus reatin⁹ cū in nauī- cula parua fluiū quendā cū fratribz ptransisset. et socijs iam sup ripā posi- tis postremo se ad nauis exitū p̄parat reuoluta naue ip̄e in pfundū fluminis est diuersus. Fratribz igit̄ p liberatio- ne submersi beatū Franciscū inuocan- tibus. ip̄o etiā corde vt poterat beati Francisci auxiliū implorāte. ecce p̄dicet⁹ frater p pfundū sicut p aridā ambula

De sancta Pelagia

bat. et demersam nauiculā capiēs cum ea puenit ad litus. Vestimēta aut ei⁹ madida facta nō sunt. nec aq gutta. p⁹ rimauit ad tunicā.

Legenda cly.

De sancta Pelagia

Elagia prima femi-

p

naz antiochie ciuitatis. rebus et diuitijs plena. corpe pulcherrima. habitu ambiciofa et vana. animo et corpe ipudica. Quadā vice p ciuitatē euz ambitione maxima trāfibat. ita vt nihil sup eam nisi aux et argentū et pētoſi lapides viderent. ita vt q̄cunq̄ iret ac rē diuerſo rū aromatiū odore repletet. quā pcedebat et ſeq̄bat multitudo maxima puelaz et pueroz. q̄ et ipi pclaris erāt idu⁹ et vestimētis. Quā qdā ſctūs p⁹ noīe Hieron⁹ epūs elyopoleos q̄ nūc Damiatra vocat vidēs amariffime flere cepit. ex eo q̄ maiorē curā habebat placere mūdo q̄ ipē h̄eret placere deo Procidēs sup pauimētū faciē ſuā cū traiecit. et ipam terrā lachrymīs rigās dicebat. Altiffime de⁹ ignoſce mihi pctori. q̄ vni⁹ vite mee iduſtriā ſuperauit. Ne me dñe pfundat vni⁹ meretricis ornatuſ aū pſpectū tremēde maieſtatis tue. Illa p terrenis ſūmo ſe ſtudio decorauit. Ego tibi imortali dño place⁹ re ppoſui et p meā negligētiā nō iplēui Dixitq̄ his q̄ ſecū erant. In vitate dico vobis. q̄ deus hāc cōtra nos i iudicio pductur⁹ ē. qm̄ hec rā ſolcite ſe depingit vt terrenis amatorib⁹ placeat. et nos celeſti ſpōſo placere negligim⁹ ſ. Dū hec et ſilia diceret ſubito obdormiuit. Viſumq̄ eſt ſibi q̄ qdā colūba nigra et fetida nimis circa eū celebrantē miſſam volaret. Qui dū cathecumioſ abſcedere pcepiff⁹ colūba diſparuit. et p⁹ miſſam rediēs et ab ipō epō i vaſe quodā merſa mūda et cādida exiens tam alte volauit q̄ videri non potuit. Enigilās igit dū qdā vice ad eccliam

precedēs pdicar⁹ et pelagia pñs eēt ad opūcta ē q̄ ei ſcās p nūciū miſit dicēs. Sctō epō diſcipulo xpī pelagia diſci⁹ pula diaboli. Si xpi diſcipul⁹ com probaris. q̄ vt audiui p pctorib⁹ d celo deſcēdit me peccatōſz penitēte ſuſcipe digner⁹. Cui ille remiſit. Rogo vt hūilitatē meā nō rēptes. q̄ hō pctor ſum. Sz ſi xpe ſaluari deſideras ſolū me viderere nō poter⁹. ſz int alios me videbis. Cūq̄ ad euz corā plūb⁹ aduēſſ⁹ pedes ei⁹ apphēdit. et amariffime ſcēs dicere cepit. Ego ſū pelagia pelag⁹ inq̄rat⁹ exundās fluctib⁹ pctorz. Ego ſū pctor nis abyſſus. ego vorago et laqus aīaz mltos dceptos decepi q̄ nūc cuncta p⁹ horui. Tūc epūs interrogauit eā dicēs. Qd tibi nomē ē. Cui illa. a nſitate pelagia vocor. ſz p⁹ vestimētoz pōmpā oēs me margaritā appellāt. Tūc epūs clemēter eā ſuſcipiēs pñiaz ei ſalutare inūxit. et i dei tiorē diligēter iſtruxit. et ſacro baptiſmate regenerauit. Diabolus at ibidē clamabat di. Violētia quā patior ab h̄ ſene decrepito. Violētia. o ſenect⁹ mala. Valedic⁹ dies in q̄ p9 nar⁹ es mihi. q̄ ſpez meā maximā abſtuliſti Quadā iſup nocte cū pelagia dormiret. diabol⁹ ad eā venit. et eā excitās dixit ſibi Dña margarita qd vnq̄ tibi male feci. nūqd nō di⁹ b⁹ diuitijs et glia te ornaui. Queſo dic mihi i q̄ te p9 tibi ſatiſ⁹ faciā. Tm̄ obſecro ne me dſeras ne obpbriū xpianis efficiar. Ipā at ſe ſi⁹ uirt⁹ et diabolū iſuſtinauit ſtati euauit Die ſcīa oīa q̄ hēbat pgregauit et paupib⁹ tribuit. P⁹ aliq̄t at dies cūctis i⁹ rā tibi pelagia ide noctu auſugit et in mōrē oliueti deuēit. vbi habitū here⁹ mite accipiēs i pua cella ibid ſe collo⁹ cauit. et deo in mltā abſtinētia ſuiuit. Maxime aut fame ab oib⁹ habebat et fr pelagi⁹ dicebat. Poſt hoc qdā dycon⁹ ſupradicti epī hieroſolymā cauſa viſitādī loca ſancta aduenit. Cui dixit epīſcopus vt poſt ſanctorz locoz viſitatōez qndā mōachū noīe pelagiū

De sancta Margaritha

quereret et ipse visitaret cum verus deiser-
uus esset. Quod cum ille fecisset mox ab il-
la cognitus nequaquam ipsam propter ni-
miam maciem cognouit. Cui dixit pela-
gia. Habes episcopum. Et ille. Immo domi-
ne. Et illa. Vixit per me ad dominum. quia he-
re apud christi est. Recedens autem inde die ter-
cia ad cellam eius rediit. Sed cum ad ostium
peruisset et nullus ei aperisset fenestram
aperuit et mortuum eum iuuenit ac vidit. cur-
rensque cum heretico episcopo nuntiasset episcopus et clerici omnes
et monachi conuenerunt ut tam sancto viro ex-
equas celebrarent. Tunc de cella corpus
eius extraxissent repperunt quod mulier esset.
et plurimum admirantes deo gratias reddide-
runt. et sanctum corpus honorifice sepelierunt.
Obijt autem octauo die intrante octobri
circa annos domini. cccc.

Legenda xlvj. **A**
De sancta Margaritha

Margaritha dicta pela-
gius homo pulcherrima diues
et nobilis tanta fuit pectus sol-
licitudine custodita. et opti-
mis moribus instructa. tantaque pudicitie
honestate vivebat quod ab hominibus videri
modis omnibus renuebat. Denique a quodam
adolescere nobili in coniugium quirit. et ve-
luti gentis assensu cuncta nuptijs ne-
cessaria cum imensa diuitiarum et deliciarum
gloria perparant. Cum ergo dies nuptiarum adue-
nisset et iuuenes et puella et cuncta sine no-
bilitate ante thalamum iam parum nuptiarum
festa cum gaudio celebrarent. homo deo in-
spirante considerans damnum pergitur tam
damnosis plausibus compari perstrata in ter-
ram cum lachrymis gloriam virginitatis et
nuptiarum molestias tanta in corde suo con-
pensatorem libavit quod omnia huius vite gau-
dia quasi stercorea respuebat. Unum nocte
illa a viri consortio abstinentes media no-
cte se deo commendans totis criminibus in
virili habitu clamauit. Tunc ante
ad quoddam monasterium veniens et fratrem pe-
lagium se appellans ab abbate receptus est.
et diligenter instructus. Qui tam sancte ac re-
ligiose se habuit quod defuncto scilicet moni-

nialiū puiscore de senio. Psilio et abba-
tis imperio licet inuitus monasterio virgi-
ni est placatus. Dum ergo eis non solum corporum
sed etiam animarum pabula peritine et inculpa-
biliter ministraret. diabolus ei inuidens
studuit quilibet per se eius cursum obie-
ctu criminis impediret. Nam unam virginem
que per foras erat in adulterium traxit. et in-
tumescere vtero cum iam celari non posset
tantus pudor omnes fratres et monachos
vtriusque monasterii consternauit quod solus
pelagus utpote earum familiaris atque pre-
positus sine iudicio et examinatione ab
omnibus condemnaret. Qui foras cum igni-
mia pellitur. ac in quodam rupis specu recluditur
sibi quis monachorum seuerissimum deputat. qui
sibi panem ordeaceum et aquam tenuissime
ministraret. Quibus gestis monachi recesserunt
et solum ibi pelagium reliquerunt. At il-
le omnia patienter sustinens in nullo turbatus
fuit. Sed se gratias deo referens per sanctorum
exempla se peritine confortabat. Tandem
cum fine suum adesse cognouisset abbati et
monachis per litteras sic mandauit. Nobili
orta genere margaritha in seculo decessit
quod ut pelagus temptationum transire pelagus
mibi nomen imposui. vir sum non per de-
ceptionem metista. quod factis omnibus. De cri-
mine peritine obtinui. penam ego in oculis
et iam quod sit ut quam viri feminam nescirent.
sanctae sorores sepeliatur. et sit expiatio viu-
tis omnino mortis. ut femine fratres re-
cognoscant quam calumniatores adulterum
iudicabant. His auditis monachis et sa-
crimonialibus ad speluncam currentibus pela-
gius a feminis femina et homo intacta cog-
scit. et cunctis penam agentibus in mona-
sterio fratrum honorifice sepelitur. Si-
nit legenda de prima femina antiochie
ciuitatis abundantissima tandem Pelagus
us appellata.

Legenda cxlvj **A**
De sancta Thais meretrice.
Thais meretrice ut in
vitalium patrum legitur tante pulchritu-
dinis extitit ut multi propter eam
venditis substantiis suis ad vitam pau-

De sancta Thaysi meretrice

ptatem deueniret. Sed amatores sui
p zelo litibz inter se pseris frequē pu-
elle limia sanguie replebat. Qd cū au-
disset abbas Pasunci? sumpro habi-
tu seclari z vno solido pfect? ē ad eam
in qdā egypti ciuitate. dicitq; ei solidū
qsi. p mercede peccadi. Illa accepto p-
cio ait illi. Ingrediamur i cameram.
Cūq; ingressus esset lectū pciōs vesti-
bus stratrū ascēdere inuitaret. dīc ad
eā. Si ē interi? cubiculū i ipm eam?
Et cū durissz eū p pla loca ille sp dice-
bat q videri timebat. illa at dixit. Est
qdā cubiculū vbi null? ingredit. Si
pō deū times nō est loc? q deitaci eius
abscondat. Qd cū senex audissz dixit ei
Et scis eē deū. Cūq; illa rñdissz se sci-
re deū z regnū futuri seclī necnō z tor-
mēta pctorū dixit ei. Si g nosti cur tā-
tas aīas pdidisti. Et nō solū. p aīa tua
sz p illoz rdditura rōez dānabers. Il-
la pō h audies puoluta ad pedes ab-
bas? pasuncij cū lachris exorabat dī.
Scio eē pniāz pī z pīdo te orāte re-
missione foruri. Tm peto tibi horis i-
ducias z p? b q iusser? ibo. z qūq; p-
ceperis faciā. Cūq; locū illi abbas cō-
stitussz vbi vēire deberet. illa collectis
oibz qūq; ex pctō lucrata fuerat. pla-
tissq; in mediā ciuitatē ppo spectante
igne cōbussit clamās. Venite oēs qui
peccastz mecū et videte quō ea q mihi
ptulistis expurā. Erat aut pciū auri li-
bray qdūgētaz. Que cū oīa incēdissz
ad locū quē abbas pasunci? pstitue-
rat prexit. Quā ille repto pginū mōa-
sterio in cellulā puā recludēs ostiū cel-
lule plūbo signauit. z puā reliqt fene-
strā p quā ei vict? modic? iferret. Jus-
sitq; ei oibz dīebz paz panis et paulu-
lū aque a ceterz mīstrari. Cū aut senex
discederet Thaysis ad eū ait. Quo iu-
bes pī vt ex naturali meatu aquā me-
am effundā. Et ille. In cellā sic digna-
es. Cūq; itez quō deū deberet adora-
re inq̄reret rñdit. Nō es digna noiare
deū. neq; in labijs tuis nomē trīnitatē
adducere. sed nec ad celū man? expan-

dere. qm labia tua iniquitate plena sunt
z man? tue foridibz inq̄nate. sz tūmō-
do incūbēs p orientē respice. hūc pmo-
nē frequēter iterās. Qui psalmasti me
miserere mei. Cū ergo tribz ānis fuissz
inclusa pdoluit abbas Pasunci?. z p-
fectus est ad abbatē anthoniū vt ab
eo req̄reret si remisisset illi de? pctā sua
Et narrata causa scētus anthoni? puo-
cat? discipul? suis pcepit eis vt illa no-
cte vigilātes in orōe plisterēt singilla-
tim q̄ten? alicui ex his declararet de?
causam p q abbas pasunci? venerat.
Cū igit incessant orassent abbas pau-
lus maior discipul? anthoni? vidit su-
bito in celo lectū pciōs vestibz orna-
tū quētres pginēs clara facie custodi-
ebāt. Tres iste pginēs fuerūt timor pe-
ne future. q ipam a malo retraxit. Pu-
dor culpe cōmisse q ei veniā pmeruit.
Amor iusticie q eā ad supna trāfuecit.
Cūq; Paul? illis diceret grām illam
tātū esse anthoni? vor diuina respōdit.
Nō est pīs tui anthoni? sed Thaysis
meretricis. Qd cū abbas paul? ma-
ne retulissz cognita dei volūtate abbas
pasunci? cū gaudio discessit. Et mox
pfect? ad mōasteriū ostiū celle dissipauit.
Illa pō rogabat vt adhuc maner-
et inclusa. Dixit aut ei. Egredere qnā
remisit tibi de? pctā tua. Et illa respō-
dit. Testor deū q; exq; huc ingressa sū
ex oibz pctis feci velut sarcinā z statui
aī oculos meos. Et sicut non discedit
anhelitus de naribz meis sic nō disces-
serūt pctā mea ab ocul? meis. sed flebā
sp illa cōsiderās. Cū abbas pasuncius
dixit. Nō ppter pniām tuā remisit tibi
de? pctā tua sed q; timorē sp habuisti
in aīo. Et cū inde illā eduxissz. xv. dies
qz effrem aliā meretricē sili fere mō cō-
uertere voluit. Nā cū illa meretricē san-
ctū Effrem ad peccādū alliceret impu-
dētē dixit ei Effrem. Sequere me. qua
sequēte cū ad quendā locū vbi erat mū-
tudo hominū venisset. dixit ei. Sede
huc vt cōmiscear tecum. Et illa. Quō

De sancto Dionysio

possum h facere tāta mltitudine h stan
te. Et ille. Si hoies erubescis nonne
magis tuū debes erubescere creatorē.
q̄ reuelat occulta tenebrarū. Illa autē
p̄fusa recessit.

Legenda cxxviiij
De sancto Dionysio

Dionysius interpreta

tur vehemēter fugiēs. Vel
d̄: dyonissi? a dya qd̄ ē duo
et nilus qd̄ est eleuatio q̄si

fm̄ duo eleuat? .i. fm̄ corpus et fm̄ ani
mā. Vel d̄: a dyana qd̄ est ven? .i. dea
pulcritudinis. et syos qd̄ est de? q̄si pul
cer deo. Vel yr qdam aiūt d̄: a diony
sia q̄ yr dicit Ili. est qdā gēma nigra
valens p̄ ebrietatē. Fuit ḡ vehemēte
fugiēs de mūdo p̄fectā abrenūcia
tionē. eleuatus p̄ internoy cōreplatōy
pulcer deo p̄ decorē virtutū. valēs pec
catoribz p̄ra ebrietatē vicioy. Hic
aū p̄uersionē multa p̄nomia habuit.
Vocat? est enī ariopagita a vico in q̄
habitabat. Itē dictus ē theosoph? .i.
deū sapiēs. Itē a grecoy sapiētibz vs/
q̄ hodie d̄: prigion tuarami qd̄ latie
d̄: ala celi. q̄ in celū ala spūalis intel
ligentie mirabilis volauit. Itē dictus
est machari? .i. brūis. Itē a patria vl
ctus est Ionic? . Ionica autē yr dic pa
pias vna est ex linguis grecoy. vel Jo
nice sunt genera rotūday colūnarum.
Vel Ionicū yr idē dicit ē pes q̄ habz
duas correptas et duas longas. Per
qd̄ ostendit q̄ ip̄e fuit sapiēs deū p̄ oc
cultoy inuestigatōez. ala celi p̄ celestū
p̄templatōem. brūis p̄ efnoy possessio
nē. Per alia onidit q̄ ip̄e fuit mirabilis
rhetor p̄ eloq̄ntiā. ecclie sustentator per
docfnā. breuis sibi p̄ hūilitatē. lōgus
alijs p̄ charitatē. Aug. autē in li. viij. de
ciui. dei dicit q̄ ionicū est gen? philoso
phoy. Distiguit enī ibidē duo genera
philosophoy .i. ytalicu qd̄ est ex parte
ytalie. et ionicum qd̄ est ex pte grecie.
Quia ḡ Dionysii? summi? erat phus
iō antonomasice dicebat ionic? . Et?

passionē z vitā grece dictauit metho
dius cōstātinopolitan? . latine p̄o ana
stasius aplice sedis bibliothecari? . yr
dicit Igmarius remoy ep̄us

Dionysii? ariopagita a brō pau
lo ap̄lo ad fidē xpi p̄uersus fu
it. Qui ariopagita a vico ciui/
tatis in q̄ habitabat dicit? fuisse dicit.
Ariopag? enī erat vic? martis. in quo
scz erat tēplū martis. Atheniēses enīz
singulos vicos denoiabāt a d̄ys quos
colebāt. yr vicū in quo colebat mars
vocabant ariopagū. q̄ ario d̄: mars.
Viciū in quo colebant pan vocabant
panopagū. Et ita a singulis d̄ys sin
gulos vicos denoiabant. Ariopagus
autē erat vicus excellentior. q̄ ibi erat
curia nobiliū. et scole liberaliū artūy.
In hoc ergo vico morabat dionysius
maxim? philosoph? qui ob plenitudi
nē diuinoy nūminū z sapiētie theoso
phus. id ē deū sapiēs dicebat. Erat z
secū appollophan? et? cōphilosoph?
Ibi etiā erāt epicuri q̄ ponebāt felici
tatem hoīs in sola corpis voluptate.
z stoicy q̄ in sola animi virtute. In
die igit d̄nice passiōis cū tenebre facte
fuissent sup̄ vniuersam terrā philoso
phi q̄ erant athenis nō potuerūt hui?
cām in causis naturalibz inuēire. Nō
fuit enī naturalis eclip̄sis solis. Tū q̄a
luna fere erat e regione ad solē. eclip̄s
aut fieri solet in sinodo solis z lune Lu
na aut tūc erat q̄ntadecima. z ita in p/
fecta distantia a sole. Tū q̄ eclip̄sis
nō aufert lumen vniuersis p̄tibz terre.
Tū q̄ p̄ tres horas durare nō pōt.
Q̄ aut illa eclip̄sis in vniuersis p̄tibz
bus terre lumen abstulerit p̄z ex eo q̄
Lucas euāgelista hoc dicit. z ex eo q̄
vniuersitatis d̄ns patiebat. et ex eo q̄
fuit apud eleopolim egipti. z ex eo q̄
fuit rome et in grecia siue asia minori.
Q̄ at fuerit rome testat Drosi? dicens
Cum d̄ns patibulo affixus est. maxi
mo terremotu p̄ orbē facto: saxa i mō/
tibz scissa. maximariūq̄ yrbiū plurime
partes pl? solita p̄cussioe ceciderunt.

De sancto Dionysio

Eademque die ab hora diei sexta sol in tantū obscura^r est q̄ tetra nox subito obducta terris ē adeo vt stellas tūc diurnis horis vel potius in illa horreda nocte toto celo visas fuisse referat. Hec orosi⁹. Fuit etiā apud egyptū. Et h⁹ memit Dionys⁹ in epla ad Appollophanū dicens. Obsuri nāq; orbes vni formis tenebraz caligine tabescere vt purgatū redijt solis dyamet^r regulaz philosophi aridei assumpsim⁹. Lūq; repim⁹ qd̄ et erat notissimū solē pati molestias nō debere: aio ad te vaste pietie sacrariū adhuc nescim⁹ tate rei mysteriorū. Quid inq; speculū doctrine appolloph⁹ ani his secretis ascribis ad q̄ tu mihi ore diuio et nō hūani sensus p̄mone o bone dionys⁹ diuitiaz pmutati ones sunt rez. Deniq; notatū ferie diem et annū annūciatōis quā paul⁹ nostris auribz suspēsis intonuit. signis ac clamātibz recordari exptus. dedi p̄tati man⁹ et falsitatis sum nexibz absolutus. Hec Dionys⁹. B Huius etiā memit idē in epla ad Policarpuz loqns de se et Appollophano dicens. Ambo apd̄ eliopolim tūc p̄sentes et coactates inopinabilē soli lunā incedentē videbam⁹. Nō enī erat p̄ueniētes. Et rursus ipam a nona hora vsq; ad vespam ad solē dyamet^r supnaturalit̄ restituta. Eclipsim aut̄ illā vidim⁹ in oriente inchoatā. et vsq; ad solare terminū veniētē postea regredientē. Et rursus nō ex eodē z defectū z purgatōem sed ecōuerso fm̄ dyamet^r factā. Hec dionys⁹. Tūc enī dionysius cū appollophāo voto astrologice discipline apd̄ eliopolē egypti prexerat z p̄ ea inde reuerfus ē. Q, aut̄ fuerit i asya testat̄ Eusebi⁹ in cronica asserens se in dictis ethnicorū legisse q̄ tunc in bithinia q̄ est puincia asye minoris fuit terremotus magn⁹. et maior sol obsecratio q̄ vnq; fuerit. et q̄ dies hora sexta ita in tenebrosam noctē p̄sus sit vt stelle in celo vise sint. z q̄ in Nicena q̄ vrbs est bithinie multas edes terre-

motus subuertit. Tādē vt i hystoria schol. legūt philosophi ad hoc adducti sunt vt dicerēt q̄ deus nature patit̄. Alibi tñ legūt q̄ dixerunt aut ordo nature puerit̄. aut elementa metiunt̄. aut deus nature patit̄ z elementa sibi cōpatiūt̄. Alibi tñ dicit q̄ Dionys⁹ dixit. Hec nox quā nouā miramur totius mūdi verā lucē aduēturam signat. Tūc atheniēses illi deo arā p̄struxerūt z suppositus ē titulus ignoro deo. Singul⁹ enī aris supponebat̄ titulus indi- cās cui essent dōdicare. Et cū vellēt illi offerre holocausta et victimas dixerūt philosophi. Bonorū nostrorū non eger. sed facietis genuflectōes an̄ araz ei⁹ et supplicabitis ei. q̄a nō q̄rit oblati ones pecorū sed deuotōem aiorū. Lū g Paul⁹ venissz athenas epicuri z stoici philosophi cū eo disputabāt. Quis dā aut̄ dicebat. Quid seminator p̄borū hic vult dicere. Alij dicebat. Nouorū demoniorū videt̄ annūciator esse. Ad ducētes g cū ad vicū phoz vt noua doctrina ibidē examē reciperet dixerūt. Noua qdā infers auribz nris. Volumus g scire qdā velint hec esse. Atheniēses aut̄ ad nihil aliud vacabāt nisi aut dicere aut audire aliqd̄ noui. Lū ergo Paulus singula deorū altaria plustrasset. z in cetera ignoti dei altare vidisset dixit illis phis. Quē igno:ātes colitis hūc egokannūcio vobis vez deuz qui fecit celū z terrā. Deinde dixit dionysio quē p̄ ceteris magis doctū in diuinis dicebat. Quis est dionys⁹ ille de⁹ ignor⁹. Cui dionys⁹. Ipse ē de⁹ ver⁹ q̄ inter ceteros deos nō est demonstrat⁹. Sed nobis est ignor⁹ z seclō venturo futur⁹ z impetū regnatur⁹. Et paulus. Nō an tñ spūs est. Et dionys⁹. De⁹ z hō est. Sed id incognit⁹ ē q̄ ei⁹ tñ cōuersatio in cel⁹ est. Cui Paulus. Ille est quē p̄dico q̄ de cel⁹ descendit. carnē suscepit. mortē sustinuit. z die t̄cia resurrexit. Lū autē dionysius ad huc cū paulo disputaret fortuitu transijt p̄ viam cecus corā eis. Statimq;

De sancto Dionysio

dixit dionysius? Paulo. Si dixeris huic
teco in noie dei tui. vide. z viderit. sta-
tim creda. Sed vitas huius magicus
qz forte nosti huius q habet huius effica-
cia. Ego forma huius tibi pseribam.
In hac igit forma huius dices ei. In
noie iesu christi nati de pgie. crucifixi.
mortui. q resurrexit z ad celus ascendit
vide. Sz vt ois suspitio tolleret dixit
Paulus dionysio vt hec ipe huius pferrz
Lū g in eade forma dionysius ceco vt vi-
deret dixisset. ptiū visū recepit. Stra-
tim dionysius cū damari vxore sua z to-
ta familia baptizat? ē: z fidelis effectus.
Sicqz a paulo p trientū instructus arthe-
nis eps ordinatus ē. Ubi ille p dicationē
insistēs ipam ciuitatē z maximā pre-
regionis illi ad fidē xpī adduxit.
E Huic paulus ea q in terciū celum
raptus vidit reuelasse dixit. sicut z ipe di-
onysius i plerisqz locis insinuare videtur
Vñ z de gerarchijs ipoz angeloz oz
diniū dispositiōibz z officijs tā luculē-
ter z clare differuit vt nō putares h ip-
sum ab alio didicisse. sz ipm poti⁹ etiā
visqz in terciū celū raptū esse. z ibi hec
oia pspexisse. Prophetie spū claruit
sicut pti in epla quā misit ad Iohem
euāgelistā in Pathmos insulā i exilio
relegatū vbi pphetauit qz ipe reditur⁹
essz sic dicēs. Gaude hē dilecte. hē ama-
bilis z desiderabilis z diligibilis valde di-
lecte. Et infra. Ex custodia q ē i path-
mos dimitteris. z ad frā asye reuerte-
ris. z facies ibi boni dei imitatiōes. et
bis qerūt p te trades. Dormitioi
beate Marie iterfuit. sicut ipe i libro de
diuinis noibz insinuare videt. Cū g
audisset Petrus z Paulū rome a nero-
ne i carceribz detineri. epm sibi substi-
tuit z ad eos visitādos accessit. Verū
cū illi ad dñm felicit migraissent. z post
modū Clemēs plderet. ab ipso beato
Clemēte post aliqz spaciū tpiis i fran-
ciā destināt. z sibi rusticus z Eleuterius
sociant. Dissus igit Parisius venit. z
multos ibidē ad fidē puerit. z ecclesias
plūmas fabricauit. z clericos diuersi oz

dinis collocauit. Tāta ē i eo grā cell-
tus emicuit q cū sepi⁹ pōtiffices idolo-
rū ē cū seditionē ppli pātaret. z popu-
lus ad eū pdendū sepe cū armis pcur-
reret. mox illo viso aut oī feritate dpo-
sita se ei⁹ pedibz puoluebāt aut nimio
timore soluti ab ei⁹ pſentia fugiebāt.
Sed diabolus videns z inuidēs q qti⁹
die sui culpa decreveret z mltiplicatis
fidelibz ecclesia triūpharet. domicianū
imparatōē in tantā cōmouit seuitiā vt
pceptū daret q qcuqz christianū ali⁹
quē repiret aut ipm sacrificare cogere
aut diuersis supplicijs cruciaret. Pre-
fectus igit Fesceninus q xpianos Pa-
rissi⁹ a roma direct⁹ beatū dionysium
populo p dicationē inuenit. statiqz captū
collaphizatū. cōspuitū derisū. z lor⁹ du-
rissimis alligatū cū scis Rustico z eleu-
terio sibi pſentari pcepit. Cū g sancti i
pſessione dei cōstantes astaret. ecce qdā
matrona nobil⁹ aduenit. et visū suū
lubriū turpiter ab his magis deceptū
asseruit. Pro eius vtiqz viro cit⁹ mit-
tit z in dei pſessione pseueras iuste neca-
tur. Scit⁹ hō a duodecim militibz fla-
gellat⁹. Deinde magno pōdere cathe-
naz pſtricti carceri mācipant. Seqñ
ei die dionysius sup cratē ferreā suppo-
sitis flāmis nud⁹ extendit. vbi dñs de-
cābat dicēs. Ignitū eloquiū tuū vo-
hemēter. et seru⁹ tuus dilexit illd. In-
de aut erigit z ad bestias ferocissimas
multo ieiunio excitatas pñcit. Sz cū
in eū ipetuose curreret signū crucis op⁹
posuit. et māsuetissimas eas fecit. De-
inde in clibanū iactat⁹ sz extincto igne
nil ledit. Cruci affigit z diuti⁹ ibidem
torquet. Inde depositus cū suis socijs
z multis alijs fidelibz carceri mācipat
Ubi dum missam celebraret z popu-
lū cōmunicaret. dñs iesus eidē cū im-
enso lumine apparuit. z panē acci-
piēs ei dixit. Accipe hoc care meus qz
mecū est maxima et ineffabilis merces
tua. Post hoc iudici pſentati itez no-
uīs supplicijs mactant. et iuxta idolū
mercurij cū securibus triū capita in cō-

De sancto Calixto

fectione trinitatis p̄cidunt. Statimq; corpus sc̄i Dionysij se crexit. ⁊ caput suū inter brachia angelo duce. ⁊ celestium p̄cedente p̄ duo miliaria depozitauit. a loco q̄ dicit̄ mons martyru vsq; ad locū vbi nūc sua electōe ⁊ dei p̄uidentia req̄scit. Tanta aut̄ ibidē angeloz melodīa insonuit. vt inf̄ multos q̄ audierūt ⁊ crediderūt etiā largia v̄xoz p̄fati lubrj christianam se eē clamauit. Et mox ab impijs decollata ⁊ i suo sanguine baptizata occubuit. Fili⁹ aut̄ ei⁹ noīe virbi⁹ rome sub trib⁹ impatorib⁹ militauit. Deinde parisi⁹ rediēs baptizaf. ⁊ religiosoz numero sociat. Dū aut̄ infideles metuerēt ne sancto rū Rustici et eleuterij corpa xp̄iani seculirēt iusserūt vt in secana mergerent. **D**eatrōna aut̄ qdā nobil⁹ vectores ad prandiū inuitauit. ⁊ illis epulātib⁹ tōz corpa furtiue surripuit ⁊ i agris occulte sepeliri fecit. Que post ea p̄secutōe cessante ide sustulit. ⁊ corpi beati dionysij honorifice sociauit. Passi sunt sub Domiciano anno dñi. xcvi etatis s̄o b̄ti dionysij. xc. Circa annos dñi. dccxxv. tēpe Ludouici legari Michael impatoris cōstātinopolitani inter ceteta munera detulerūt Ludouico filio Karoli magni libros dionysij de gerarchia d̄ greco i latinū trāslatos. Qui cū gaudio sunt recepti. et xix. infirmi in ipa nocte in ecclia ei⁹ curati. Cū apud arelatē sc̄tis Regulus eps missaz solēnia celebrarz. apostoloz noib⁹ in canone recitatis adiūxit. ⁊ beatz martyrib⁹ suis dionysio rustico ⁊ eleuterio. Quo dicto cū adhuc dei famulos viuere crederet plimū mirari cepit cur eoz noīa sic nesciēs in canone p̄tulisset. Et ecce eidē mirāti tres colūbe apparuerūt sup crucē altarz residentes q̄ sc̄toz martyru noīa habebāt suis pectorib⁹ sanguine insignita. Quas diligent̄ intus sc̄os migrasse a corpe intellexit. Circa annū dñi. d̄ cxxij. Dagobert⁹ rex francoz. vt in qdā habet̄ cronica q̄ longe ante Pipinū

regnauerat a sua puericia sanctū Dionysiu in magna veneratōe h̄re cepit. Nam et qñ clorarij p̄ris suis irā metuēbat ad eccliam sc̄i dionysij p̄tinuo fugiebat. Cū ḡ factus iā rex mortu⁹ fuisset cuiusdā sc̄to viro in visione mōstratū est q̄ ania ei⁹ ad iudiciū rapta fuit. et multi sc̄i suaz ecclesiaz expoliatōnez obijciebant eidē. Cū ergo mali angeli iā ad penas rage eā vellent. affuit beatus Dionysij. ⁊ ei⁹ interuētū liberata est. et penā euasit. Forte enī ei⁹ ania ad corp⁹ redijt ⁊ ibi p̄niam egit. Cū ergo rex corpus sc̄i dionysij min⁹ religiose discoopiens os brachij ei⁹ frengit ⁊ cupide rapuit. q̄ mox i amentiaz versus ē. Et nota q̄ Hymar⁹ eps remensis dicit in eplā quā misit ad Karolū q̄ iste Dionysij missus i Galliaz fuit Dionysij ariopagita vt sup̄ dictū est. Idē testat̄ Iohānes sc̄or in eplā ad Karolū. Nec forte rō ex cōputo tēporis p̄tradicit. sicut aliq̄ obijcere voluerūt.

Legenda calix De sancto Calixto

Calixtus papa anno dñi. cccxxj. sub Alexandro impatore martyriū passus est
Cū t̄pib⁹ pars eminen

tior v̄bis rome diuio ē incēdio cōcremata. ⁊ sinistra manus iouis aurea l̄q̄ facta. Tūc oēs sacerdotes ad Alexandrū impatorē venerūt petētes vt dñj irā sacrificijs placarent. Dū ergo offerrent subito celo sereno mane die iouis diuino fulmie q̄tuor sacerdotes idolorū mortui sunt. et ara iouis cōcremata est et sol obscurat⁹ est. ita vt popul⁹ roman⁹ fugeret extra muros. Audiēs aut̄ Palmati⁹ cōsul q̄ Calixtus cū suis clericis trās tyberim latitaret rogauit vt xp̄iani p̄ quos hoc malū p̄igerat ad purgationē ciuitatis penit⁹ dederent. Palmaci⁹ itaq; p̄tate accepta cū illuc cū militib⁹ p̄perasset sed illi p̄tin⁹ excecati fuissent. territ⁹ Alexandro

De sancto Leonardo

hoc prius iussit. Tunc impator iussit ut die mercurij ois populus conveniret et mercurio immolaret. ut ab eo super his responsa acciperet. Quod dum fieret ego qui da reple notie iuli ana arrepta a demone exclamavit. De calixti est verus et vivus deus qui nostris est pollutio indigatus. Quod audies palmatius trans eberim ad urbem ravenantiu ad sanctu calixti accessit. et cum vxore sua et familia se ab eo baptizari fecit. Quod audies impator cum accessit simplici natoque tradidit ut verbis blandis eum moneret ex eo quod reipublice plurimum necessarii esset. Palmatio pro ieiunijs et orationibus perseverare venit ad eum quidam miles promittens quod si vxorem suam palaticam faceretur prius crederet. Cum ergo palmatius oraret. illa sanata ad palmatium cucurrit dicens. Baptiza me in nomine christi qui genuit manu mea et allevavit me. Tunc calixtus veniens ipse cum viro suo et simplici et multis alijs baptizavit. Quod audies impator iussit oes baptizatos decollari. calixti pro quibus diebus sine cibo et potu manere fecit. Ille autem videns eum amplius fortari iussit eum diebus singulis fustigari. deinde per fenestram precipitatu alligatus saxo in puteum precipitatus. Asterius autem presbyter corpus eius de puteo eleavit. et ipsum in cimiterio calixti sepeliuit.

Legenda cl. A De sancto Leonardo

Leonardus dicitur odor populi. a leos quod est populus. Leonardus quod est herba redolens. quia odore bone fame populum ad se trahebat. Vel leonardus dicitur quasi leges ardua. Vel leonardus dicitur a leone. Leo enim quatuor habet in se. Primo habet fortitudinem. quia fortitudinem ut dicit Isidorus. habet in pectore et in capite. Sic beatus Leonardus habet similitudinem in pectore per malorum cogitationum refrenationem. et

in capite per insatigabilem superno contemplationem. Secundo habet sagacitatem. et hoc in duobus. scilicet in apertione oculorum cum dormit. et in deletionem vestigioz cum fugit. Sic leonardus vigilavit per laborem actionis. et vigilando dormiuit per quietem contemplationis. et in se deleuit vestigia totius mundane affectiois. Tercio habet virtuositatez in voce. quia eius vox tertia die suscitavit leunculum natum mortuum. et omnem bestiam figere facit gradum. Sic leonardus multos mortuos in peccatis suscitavit. et multos bestialiter viventes in opibus bonis figit. Quarto habet timorem in corde. quia secundum Isidorum duo timet. scilicet strepitum rotarum et ignem accensum. Sic leonardus timuit et timendo vitavit strepitum mundane sollicitudinis. et ideo in desertum fugit. et ignem terrenae cupiditatis. et ideo oes thesauros sibi oblatoz contempsit.

B Leonardus fuisse dicitur circa annum domini. d. hic a sancto Remigio remensi archiepiscopo de sacro fonte leuatus et ab ipso salutaribus doctrinis instructus est. Cum pentes primum in palacio regis francie habebant hic tantam gratiam a rege obtinuit. quod omnes incarcerati quos ipse visitabat peritus absoluebant. Cum igitur fama sanctitatis eius excreceret. rex multo tempore eum secum manere coegit donec oportuno tempore ei episcopatum donaret. Quod ille renuit et solitudinem desiderans relictis omnibus aurelianuz predicando cum fratre suo lyfardo devenit. Ubi postquam in quodam cenobio aliquandu vixerunt dum lyfardus super ripam ligeris solitarius manere velleret. et Leonardus per spiritus sancti admonitionem in aquitania disponderet predicare. osculantes se ab invicem discesserunt. Leonardus igitur ubique predicans multa miracula exercens. in quadam silva civitatis Lemonice vicina habitavit. ubi erat aula regia cum venationis structa. Accidit autem ut quidam die rex ibi venaret. et regia illuc cum delectationis egressa prius

De sancto Leonardo

peditaret. Cū ergo rex et familia ppter
 regine peditatōem lugerēt. et leonard⁹
 p nem⁹ trāsiret et gementiū voces au
 diret. pietate cōmōt⁹ illuc pperauit. et
 a rege vocat⁹ prin⁹ introiuit. Cū igit⁹
 a rege interrogat⁹ q̄s esset. et se sancti
 remigij discipuluz fuisse narraret. rex
 spem bonā p̄cipies. et a bono m̄grō ip
 sum bñ instructū existimās. ipm ad re
 ginā induxit. rogās vt suis p̄cib⁹ d re
 cupata cōiuge et edita ple duplex gau
 diū obtineret. Tūc ille orōe fusa qd pe
 tebat prin⁹ impetrauit. Cū aut rex m̄
 ta i auro et argēto sibi offerret ille. pri
 nus recusauit. admonēs vt hec paup̄
 bus daret vices. Ego nullis hoꝝ indi
 geo. sed tm̄ in aliq̄ siluaz cōtēpris hu
 ius mūdi diuitijs soli christo famula
 ri desidero. Cū aut rex totū illd nem⁹
 sibi tradere veller ille ait. Nō totū illd
 accipio sed q̄tū nocte cū meo asello cir
 cūire potero. tantū mihi cōcedi exop
 ro. Qd rex libētissime adimpleuit. Con
 strato itaqz ibid mōasterio ibi diu cū
 auctis sibi duob⁹ mōachis i abstine
 tia mltā degebat. Cū aut aq̄ vno ab
 eis mliario distaret. pureū ibidē siccū
 penit⁹ fodi iussit quē aq̄ suis orōib⁹ im
 pleuit. Locū aut illū nobiliacū appel
 lauit eo qd a rege nobili sibi tradit⁹ fu
 isset. Ibi tātis miracul choruscavit qd
 q̄cunqz ei⁹ nomē in carcere iuocasset.
 moꝝ ruptis vincul nullo p̄radicente
 liber abiret. et suas eidē cathenas vel
 cōpedes p̄sentaret. Hoꝝ plēs secum
 manebāt et ibidē dñō fulebāt. Septē
 qz familie de ei⁹ nobili stirpe venditis
 oib⁹ ad eū venerūt. et distributo singul
 nemoze ibi cū ip̄o manētes exēplo suo
 plimos attraxerūt. Deniqz sc̄tus vir leo
 nard⁹ multis clarus p̄tutib⁹. vij. yd⁹
 nouēbris ad dñm migravit. Vbi p⁹
 qz multa fecisset miracula clericis illius
 ecclie est reuelatū. vt qz loc⁹ ille ppter
 multitudis frequētiā ar⁹ erat. alibi ec
 clesiā fabricaret. et illuc corpus sc̄ti leo
 nardi honorifice trāsportaret. At illi
 cū populo triduo ieiunio et orōi in

sistentes respiciētes viderūt totā puin
 ciā niue coopam. locū aut illū in quo
 sc̄tus leonardus q̄scere volebat oino
 vacuū p̄spererūt. Ibi itaqz trāsatus
 q̄nta miracula p̄cipue circa icarceratōs
 dñs p eū faciat. imēsi ferri varietas an
 te ei⁹ tumulū depēdentis test⁹ existit.

Vicecomes lemonicēsiū ad terro
 rē maloz q̄ndā grauissimā cathenam
 fecerat. quā in cyppo sue turris affig
 mādauerat. Qua cathena q̄cūqz collo
 cin gebat cuilibz aeris intēperiei expo
 situs nō vna sz q̄si mille mortib⁹ angē
 bat. Accidit aut vt qdā fu⁹ sc̄ti leonar
 di illa cathena sine culpa ligaret. Qui
 cū fere vltimū sp̄m efflaret. intra se q̄
 potuit toto sanctū leonardū affectu ro
 gavit vt qd alios liberaret sibi qz seruo
 suo subueniret. Statiqz sc̄tus leonar
 dus i veste cādida sibi apparēs dixit.
 Noli timere qz nō morieris. Surge et
 hāc cathenā tecū ad eccliaz meā defe
 ras. Seq̄re me. qz ego p̄cedā te. Qui
 p̄surgēs et cathenā accipies sanctū le
 onardū p̄cedentē vsqz ad eccliaz suaz
 secut⁹ ē. Statimqz vt aī fores fuit be
 atus leonard⁹ ipm dimisit. et eccliaz i
 trans q̄ sc̄tus leonard⁹ sibi fecerat oī
 bus enarrauit. et cathenā illā tā mar
 mē aī tumulū ei⁹ suspēdit. Vir qd
 dā in loco sc̄ti leonardi nobiliaco ha
 bitās. et eidem sc̄tō valde fidel⁹ existēs
 a qdā tyrāno capt⁹ ē. Qui tyrān⁹ in
 tra se cogitans dicebat. Leonard⁹ iste
 oēs cōpeditos absoluit. et oīs vis ferrī
 ante eū velut cera ante ignē liq̄scit Si
 hūc igit vincul ligauero prin⁹ leonard
 d⁹ aderit et ipm liberabit. Si aut ipm
 custo dire possem mille solidis ipm re
 dimi facerē Sc̄o igit qd faciā. In tur
 ri mea pfundā foueā faciā. et hominē
 hunc cōpedib⁹ aggrauatū ibidē sub
 mergā. deinde sup os foueē lignēā ar
 cā p̄struā in q̄ armatos milites accu
 bare faciā. Licz enī leonard⁹ ferrū cō
 fringat. tm̄ nōdū sub terrā strauit. Qd
 cū totū vt cogitauerat cōpleuissz et ille
 hō sanctū leonardū sepius inclamarē

De sancto Luca

leonardus nocte veniens arcā in q̄ la-
cebant milites reuoluit. et tanq̄ mor-
tuos i sepulcro ita eos sub ip̄a conclu-
sit. Deinde cū multa luce foueam in-
gressus manū fidelis sui tenuit ac di-
xit. Dormis an vigilas. Ecce leonar-
dus quē tu desideras. At ille admirā-
sit. Dñe adiuua me. Confestim p̄fra-
ctis cathenis apphensum p̄p̄is vlnis
extra turrin portauit. Deinde secū sic
amicus cū amico cōfabulans vsq̄ ad
locum suū et domū ip̄m deduxit. **P**
Peregrinus quidā cū a visitatōne san-
cti leonardi redisset. et in auernia cap-
tus in cauea inclusus esset eos plimū dep-
cabat. vt amore sancti leonardi cū ni-
bil vnq̄ eos offendisset eū relaxare de-
berent. Qui respōderūt q̄ nisi se copio-
se redimeret nō exiret. Et ille. Sit inf-
vos et sanctū leonardū cui me sciatis
recomendatū. Sequenti igit nocte sā-
ctus leonardus dñō illius castri appa-
ruit. et vt pegrinū suū dimitteret ipe-
rauit. Ille p̄o mane euigilās et visiōez
q̄si somniū quipendēs nullaten⁹ dimit-
tere voluit. Altera nocte eadē imperā-
sibi apparuit. Sed ille itez obedire cō-
tēpsit. Tercia p̄o nocte sc̄tus leonard⁹
pegrinū accipiēs extra opidū deduxit.
statimq̄ turris cū media pte castri cor-
ruens opp̄sis p̄libi solū p̄ncipem ad
sui p̄fusione fractis cruribz resuauit

Viles qdam in britānia incarcera-
tus sanctū leonardū inuocabat. Qui
statim cūctis videntibz et cognoscētibz
et stupentibz in media domo apparuit
et carcerē intrās et vincula frangēs ho-
mini cathenas i manibz posuit. et per
mediū illoz dducēs omnes stupore p-
terruit. Fuit et al⁹ leonard⁹ eiusdez
p̄fessionis et p̄tutis. cui⁹ corpus apud
corbiacū requiescit. Hic cū i monaste-
rio esset p̄lat⁹. tāta se hūilitate deicie-
bat vt oibz inferior videret. Sz cū ois
pene popul⁹ ad eū conflueret. qdam i-
uidi regi clorario suaserūt q̄ nisi pui-
deret p leonardū q̄ multos sub obtēu
religionis colligebat. regnū frācie de-

trimentū nō modicū sustineret. Quibz
rex nimis credul⁹ eū expelli iussit.
Venientes aut milites adeo et p̄bis
cōpuncti sunt q̄ se suos futuros disci-
pulos spopōderūt. Rex q̄z penitēs ve-
niā petijt. et detractores rebz et honori-
bus puauit. et sc̄m leonardū valde di-
lexit. et vix ad p̄ces sancti detractores
dignitati p̄stine restituit. Qui a deo si-
militer impetravit vt q̄cunq̄ in carcere
tenerent mox inuocato suo noie solue-
rent. Dū aut qdā die orōni incūberet
serpēs qdā maxim⁹ a p̄e pedū vsq̄ in
eius sinū tetendit. Qui p̄pter hoc nul-
latenus ab orōe surrexit. Cōpleta p̄o
orōe dixit ei. Scio q̄ ab initio creatio-
nis tue hoies q̄tū p̄uales inderas. sed
nūc si in me tibi tradita est p̄as fac in
me quicqd merui. Quo dicto serpens
p caputū exiliēs ad pedes ei⁹ mortu⁹
corruit. Post hoc aut cū duos ep̄os dis-
cordātes sedasset in crastinū se finiedū
p̄dixit circa annos dñi. d̄lxx.

Legenda clj
De sancto Luca **A**

Vcas interpretatur
ipe cōsurgens vel eleuans.
vel d̄r lucas a luce. Ip̄e enī
fuit p̄surgēs ab amore mū-

di eleuās se in amore dei. Fuit etiā lux
mūdi eo q̄ mundū illuminauit vniuer-
sum. Mat. v. Vos estis lux mūdi. lux
aut mūdi est ipe sol. q̄ qdē lux habz in
situ sublimitatē. Eccl. xxvj. Sol oriēs
mūdo in altissimis dei. In aspectu de-
lectabilitatē Eccl. xi. Dulce lumē et de-
lectabile est ocul⁹ videre solē. In motu
velocitatē. ij. Esdre. iij. Magna ē ter-
ra et excelsum est celum. et veloc⁹ cursus
solis. In effectū vtilitatē. q̄ fm p̄hm
hō generat hoiez et sol. Sic lucas habu-
it sublimitatē p celestīū p̄replatōnem.
delectabilitatē p dulce p̄uersatōez. velo-
citatē p feruētē p̄dicatōez. vtilitatē per
doctne sue p̄scriptōem

B
Ucas syrus natōe antiochen⁹
arte medicus fuit fm quosdaz

C 3

De sancto Luca

vnus de septuaginta duobus dñi discipu-
lis. Sane cū Hieronym⁹ dicat cū fu-
isse discipulū aploꝝ nō dñi. ⁊ glo. sup
xxv. Ego. notet qdñō p̄dicatī nō ad-
besit. sed post resurrectōem eius ad fi-
dē venit. magis tenendū ē q nō fuerit
vnus de septuaginta duobus. licz aliqui
sic fuerit opinati. Quī tāte fuit p̄fecti-
onis ⁊ vite vt optie ordinat⁹ fuerit qn-
tū ad deū ⁊ q̄tū ad primū. ⁊ q̄tū ad
seipm. et q̄tū ad suū officiū. Et in si-
gnū huius q̄druplicis ordinarōis q̄tu-
or facies habere describit. s. faciem ho-
minis ⁊ leonis. bouis et aq̄le. Quilibz
enī de animalibz habebat q̄tuor facies ⁊
q̄tuor pennas vt dī Eze. i. Et vt hoc
melius videat imaginemur aliqd ani-
mal qd habeat caput q̄dratū vt lignū
quadrātū. et in q̄libet sup̄ficie imāgie
mur vnā facie. a parte anteriori facie ho-
minis. a dextris facie leonis. a sinistris fa-
cie vituli. a pte posteriori facie aquile.
Quia p̄o facies aq̄le sup̄ alias emine-
bat ppter colli. pductiōem qd in ea lō-
gū ē. iō dicat q erat d̄sup Quilibet etiā
hoꝝ q̄tuor penas hēbat. qz cū qdlibet
aīal quasi q̄dratū imaginemur et in q̄-
drato sint q̄tuor anguli. in q̄libz angu-
lo erat vna penna. Per ista q̄tuor aīa-
lia fm sc̄tōs quatuor euāgeliste signifi-
cant. qz licz q̄libet habuerit q̄tuor faci-
es. scribēdo. s. de hūanitate. passiōe re-
surrectiōe ⁊ diuitate. singule tñ singul⁹
p qndā appropationē attribuiunt fm
Hierony. Matthe⁹ in homie figurat⁹
qz pncipaliter circa xpī hūanitatē im-
morat. Lucas i vitulo agēs de christi
sacerdotio. Marcus in leōe euident⁹
scribēs de resurrectōe. Latuli enī leo-
nū vt dicunt vsqz in diē terciū q̄si mor-
tūi sacēt. sed rugitū leōis i diē terciū ex-
citant. Itē qz incept a rugitū p̄dicatō-
nis. Iohānes in aq̄la ceteris altius
volās scribēs de xpī diuitate. Christ⁹
etiā de q̄ scribūt oīa ista q̄tuor fuit. scz
hō natus de virgine. vltul⁹ i passiōe.
leo in resurrectōe. aq̄la in ascēsiōe. Per
has igit q̄tuor facies in q̄b designat⁹

est lucas sicut q̄libet ali⁹ euāgelista oñ-
dit q̄lit illis q̄tuor modis fuerit ordia-
tus. Nam p facie hoīs oñdit q recte fu-
erit ordinatus q̄tū ad primū quē dī
ratione instruere. māfuerudie attrabe-
re. ⁊ libertate fouere. Nō enī est anīal
rōnale mansuetū ⁊ liberale. Per faciez
aq̄le ostendit q recte fuerit ordinat⁹ q̄-
tū ad deū. qz in eo ocul⁹ intellect⁹ con-
tuet deū p p̄replacōem. rostr⁹ affectus
ad ipm exacuit p meditatōnem. sene-
ctus effectus abijcit p nouā puerlatōz
Aquila enī acuti lumis est vt rotā sol
irreuerberat⁹ ocul⁹ aspiciat. ⁊ in altum
mirabilis eleuata pisciculos in medio
maris videat. Rostr⁹ etiā nimis adun-
catū ne ipediat in cibo capiendo petre
allidit. ⁊ sic vsui cibandi habile efficit.
Exusta insup a calore solis ⁊ in fontez
magno i petu se p̄iciēs senectutē abij-
cit. calore solis oculoz caliginē cōsumē-
te. et pennas alleuiat. Per facie leōis
oñdit q recte fuerit ordinat⁹ q̄tū ad se
qz habuit generositatē p honestā mo-
rū puerlatōem. sagacitatē p insidiarū
hostiliū vitatōem. ⁊ passibilitatē p af-
fictoz cōpassionē. Leo enī est anīal ge-
nerosum. qz rex aīalū. Est sagax qz ve-
stigia canda delet cum fugit ne inueni-
atur. Passibile qz q̄rtanā patit Per fa-
cie vituli siue bouis ostendit q recte fu-
erit ordinat⁹ q̄tū ad suū officiū. qd fu-
it scribere euāgelīū. Ibi enī morose p-
cessit. qz incept a natiuitate p̄cursoris
⁊ natiuitate ⁊ infantia xpī. ⁊ sic paula-
tim pcessit vsqz ad vltimā cōsumatōez
Discrete incept. qz post alios duos eu-
uāgelistas. vt qd illi omīssissent iste sup-
pleret. ⁊ qd sufficēter dixissent omitte-
ret. Circa templū ⁊ sacrificiū imorat⁹
fuit. qd ptz in pncipio ⁊ in medio. et i
fine. Bos enī est aīal morosum. in vn-
gulis fissum. p qd intelligit discretio i
molantiū. Et Vterū q̄liter beatus
Lucas in p̄dictis q̄tuor modis ordia-
tus fuerit melius ostendit si vite ei⁹ se-
ries melius indaget Primo igit or-
dinatus fuit q̄tū ad deum. Triplis

De sancto Luca

autē ordinat hō q̄rū ad deū fm beatū
Ber. scilicet affectōe cogitatōe z inten/
tione. Affectio debet esse sancta. cogi/
tatio mūda. et intentio recta. Affecti/
onem igitur sanctā habuit. quia sp̄s s̄c̄i
in sancto plenus fuit. Hieronym⁹ i p
logo sup lucā. Ob̄i r̄quit in b̄r̄h̄n̄a
plenus sp̄s s̄c̄i. Secūdo habuit co/
gitatōem mūda. quia fuit virgo cor/
pore z mente. In quo notat mūdia co/
gitatōis ip̄ius. Tercio habuit intē/
tionē rectā. quia in om̄ib⁹ que faciebat
bonorē dñi querebat. De his duob⁹
vltimis dicit in prologo sup Act⁹ apo/
stolorū. Sine crimine in virginitate per/
manēs. Hoc q̄rū ad mūdia cogi/
tatōis. Domino maluit seruire. i. ad
honorē dñi. Hoc q̄rū ad rectitudinē
intentōis. Secūdo fuit ordinatus
q̄rū ad p̄ximū. Ad p̄ximū autē or/
dinatur cum ei impendim⁹ qd̄ debe/
mus. Tria autē fm Richardū de san/
cto victore sunt que primo debem⁹. s.
nostrū posse. nostrū nosse. nostrū velle.
z vt quartū addat nostr⁹ agere. N̄m
posse in subsidij. nostrū nosse in con/
silij. nostrū velle in desiderij. nostrū
agere in obsequij. Quātū ad hec q̄tu
ordinatus fuit b̄r̄s Lucas. Dedit
enī primo posse suū in subsidij
ls. qd̄ patet ex hoc q̄ paulo in omnib⁹
tribulatōib⁹ semp̄ adhesit. z ab eo nū/
q̄ discedens eidē in p̄dicatōis subside/
um fuit. ij. ad Thimoth. iij. Lucas ē
mecū solus. In hoc q̄ dicit mecū tan/
q̄ scilz adiutor et defensor. notat qua/
liter sibi subsidia p̄stitit. In hoc q̄ dicit
tur solus notat q̄ cōstāter eidē adhesit
3terū. ij. ad Thimoth. vij. dicit de lu/
ca. Non solū autē sz z ordinatus est ab
eccl̄ijs socius pegrinatōis nostre zc̄
Secūdo suū nosse in cōsilij. Tūc enī
suū nosse p̄ximo tribuit cū doctrinā
apostolicā et euangelicā quā ip̄e noue/
rat ad vtilitatem proximorū cōscripsit.
De hoc ip̄e testimoniū sibi p̄hibet in
p̄logo suo dicēs. Vtilis est et mihi as/
secuto a principio diligēter ex ordie ti/
bi scribere optime theophile. vt agno/
scas eorū verborū de quib⁹ es eruditus
veritatē. Qualiter etiā p̄buit suū nos/
se in cōsilij patet ex illo verbo qd̄ d̄
cit Hieron⁹. in p̄logo. qz eius s̄ba ani/
me languētis sunt medicina. Tercio
eius velle in desiderij. qd̄ patz ex h̄ q̄
eis salutē eternā desiderauit. ad Col.
iij. Salutat vos lucas medic⁹. id ē sa/
lutē eternā exoptat. Quarto ei⁹ age/
re in obsequij. Qd̄ patet ex hoc q̄ do/
minū quē aliquē peregrinum extrema/
bat hospitio recepit. et ei omne obseq/
um charitat⁹ exhibuit. Fuit enī socius
cleophe dñi ibat in emaus. sicut aliqui
dixerūt. prout refert Grego. in morali/
bus. licet Ambrosi⁹ dicat aliū fuisse.
cuius etiā nomē ponit. **T**ercio
fuit bene ordinatus q̄rū ad seipm.
Tria autē sunt fm Bernhardū que op/
time ordinant hominē ad seipm z san/
ctum faciunt. scilicet victus sobri⁹. act⁹
iustus. sensus pius. Et quodlibet ho/
rū fm ipsuz Bernardū in tria diuidit
Victus inq̄t sobrius erit si continen/
ter. si socialiter. si humiliter vixerim⁹.
Actus iustus erit si fuerit rectus. dis/
cretus. fructuosus. Rectus per bo/
nam intētionem. discretus per mode/
rationem. fructuosus per edificatōem
Sensus pius erit si fides nostra sen/
tit deum summe potentē. sūme sapien/
tem. summe bonū. vt per eius poten/
tiam nostram credamus iuuari in fir/
mitatē. per eius sapientiā nostram cre/
damus corrigi ignorantia. per ei⁹ bo/
nitatem nostrā credamus dilui iniqui/
tatem. Hec Bernard⁹. In his om̄ib⁹
beatus Lucas fuit optime ordinatus
Primo enī habuit victū sobriū. z hoc
tripliciter. qz vixit cōtinenter. Nam vt
testatur Hieronymus de eo in prolo/
go sup Lucam. ip̄e nec uxorem vnq̄
habuit nec filios. Secūdo socialiter.
hoc notatur in hoc q̄ dicitur de ip̄o z
cleopha. supposita opinione predicta
Luce vlti. Duo ex discipulis iesu ibāt
ip̄a die zc̄. Socialitas enī notatur in

hoc q̄ dicit̄ duo. et in hoc q̄ dicit̄ disci-
puli. q̄ disciplinari. id ē bñ mortigerat̄
Tercio humiliter cui⁹ humilitas insi-
nuat̄ in hoc q̄ nomē socij sui. scilicet deo
pbe exp̄ssit et suū tacuit. Nā fm op̄ni
onē quidā lucas ex hūilitate nomē suū
siluit. Scdo habuit actū iustū. q̄ q̄dez
actus fuit rect⁹ p̄ intentōez. hoc notat̄
in orōe cū dī. Qui crucis mortificatōz
iugit̄ in suo corpore. p̄ tui nomis amore
portauit. Discret⁹ p̄ moderatōez. Un̄
in forma bouis mōstrat⁹ ē q̄ vngulaz
findit. p̄ qd̄ virtus discretōis exp̄mit̄.
Fructuosus p̄ edificatōez. adeo q̄ppe
fuit p̄imis fructuosus q̄ ab oib⁹ cha-
rissimus habebat̄. Un̄ ad Col. iij. vo-
cat̄ ab ap̄lo charissim⁹. Salutar inq̄t
vos lucas medicus charissim⁹. Tercō
habuit sensum piū. q̄ credidit z i suo
euāgelio p̄fessus est deū esse sūme po-
tentē. sūme sapientē. sūme bonuz. De
duob⁹ p̄mis dicit̄ in. iij. c. Stupebant
in doctrina ei⁹. q̄ in p̄ate erat sermo
sp̄ius. De tercio p̄z. xviij. c. Nō bon⁹
nisi solus deus Quarto z vltimo fu-
it optime ordinatus p̄tū ad suū offici-
um. qd̄ fuit scribere euāgelīū. In h̄ au-
tē p̄z qualiter ibi fuerit ordinat⁹. q̄ntā
ip̄m suū euāgelīū fulat̄ mltā p̄tate. re-
plet̄ multa vtilitate. decorat̄ mltā ve-
nustate. z autenticat̄ multoz autōrita-
te. P̄io nanq̄ fulat̄ multa p̄tate.
Est aut̄ triplex p̄tate. s. vite iusticie et
doctrīne. Veritas vite est adeq̄tio ma-
n⁹ ad linguā. Veritas iusticie ē adeq̄-
tio sentētie ad causam Veritas doctri-
ne est adeq̄tio rei ad intellectum. Hac
triplici veritate ip̄m euāgelīū fulcitur
q̄ in ip̄o euāgelio hec triplex veritas
edocet. Ostendit enī lucas z christum
hāc triplice p̄tate in se habuisse z ali-
os docuisse. Ostendit aut̄ christū hāc tri-
plice veritate in se habuisse p̄ testimo-
niū aduersarijz. sicut patet Luce. xx.
Maḡ scim⁹ q̄ recte dicis z doces. Ec-
ce p̄tate doctrine. Et nō accipis p̄lo-
nā. Ecce p̄tate iusticie. Sed in p̄tate
vīa dei doces. Ecce veritas vite. Bo-

na enī vīa dicit̄ vīa dei. Secūdo ostē-
dit in ip̄o suo euāgelio christū hāc tri-
plice veritate docuisse. Primo enī ibi
dē docet veritas vite q̄ cōsistit in obf-
uatione mandatorū dei. Un̄ dī. x. cap.
Diligēs dñm deū tuū zc. Hoc fac et
vīues. Itē. xviij. interrogauit eū qd̄az.
Magister qd̄ faciēdo vīā eternā pos-
sidebo. Et sequit̄. Dādata nosti. Nō
occides zc. Scdo p̄tate doctrine. Un̄
q̄busdā hāc p̄tate p̄uertētib⁹ dicebat.
xj. c. Ue vobis phariseis q̄ decimatis
id ē decimāda p̄dicatis mentā rurā et
omne olus z p̄teritis iudiciū z charitā-
tē dei zc. Itē ibidē. Ue vobis legis-
tis q̄ tulistis clauē sciētie zc. Tercio
p̄tate iusticie. Unde dicit̄. xx. c. Reddi-
te ergo q̄ cesaris sunt cesari. z q̄ dei sūt
deo. Itē. xix. c. Veritatem inimicos
meos illos q̄ noluerūt me regnare su-
p̄ se adducite huc z interficite an̄ me Itē
xiiij. vbi agit̄ de iudicio vbi reprobi di-
scutur est. Discedite a me oēs op̄at̄
iniquitatis. E Scdo eius euāgelīū
replet̄ multa vtilitate. Un̄ et ille qui
scripsit medic⁹ fuit ad designādum q̄
nobis medicinā vtilissimā p̄pinauit.
Est aut̄ triplex medicina. curatiua. p̄-
seruatiua z melioratiua. Hāc triplicez
medicinā nobis lucas in suo euāgelio
celestē medicū ostēdit p̄pinaisse. Medi-
cina aut̄ curatiua est q̄ curat a morbo.
z hec est penitētia. q̄ oēs morbos sp̄ua-
les curat. Hāc medicinā dicit̄ medicū
celestē nobis exhibuisse cū ait. iij. cap.
Sanare cōr̄itos corde p̄dicare capti-
uis remissionē zc. Itē. v. c. Non ve-
ni vocare iustos zc. Medicina melio-
ratiua est que sanat̄ augez. z hec est
observatio. cōsiliōzū. Consilia enī ho-
minē meliorē et p̄fectiorē faciūt. Hāc
medicinā ostendit nobis medicū p̄o-
pinaisse. xviij. capitulo cum ait. Om̄ia
quēcūq̄ habes vēde z da paup̄ib⁹ zc.
Itē. vi. capitulo. Ab eo qui aufert el-
bi vestimentuz zc. Medicina autem
p̄seruatiua est que p̄suat a casu. z hec
est vitatio occasionū peccādi et malaz

De sancto Luca

locietatū. Hanc medicinā oñdit me/
dicū tradidisse cū ait. xij. caplo. Atten/
dite a fermēto phariseorū zc. Ubi edo/
cet malorū pfortia enitare. Vel p̄t dici/
q̄ ipm euangeliū mltā vtilitate replet/
qm̄ in ipō p̄tus oīs sapiētie p̄ninetur.
De h̄ sic dicit Ambro. Lucas oēs sapi/
entie p̄tutes euangelij sui p̄plectit h̄/
storia. Docuit em̄ naturalia cū de spū/
sancto dñicā incarnatōez extitisse rese/
rauit. Un̄ z dauid naturalē docēs sa/
piētiā ait. Emittite spm̄ tuū z creabūt.
Itē cū docuit tenebras i passione xp̄i/
factas. terrā tremuisse. solē radios ab/
straxisse. Docuit moralia cū i ip̄is bea/
tudinibz mores docuit. Rationalia/
docuit cū ait Qui fidelis ē in minimo/
z in magno fidelis est. Sine hac triplici/
sapiētiā ip̄a fides ipm mysteriū trini/
tat̄ esse nō pōt. h̄ est naturali rōnali z/
moralī. Hec Amb. Tercio ei⁹ euā/
geliū decorat multa venustate. Eius/
aī stilius z mod⁹ loq̄ndi valde venust⁹/
z decorus ē. Ad h̄ aut̄ q̄ aliq̄s i dictis/
suis venustatē z decorē teneat tria sūt/
necessaria q̄ tradit aug⁹. scz vt placeat/
vt pateat. z vt moueat. Ut placeat dz/
loq̄ ornate. vt pateat dz loq̄ aperte. vt/
moueat dz loq̄ cū feruore. Hūc tripli/
cē modū habuit lucas z in scribēdo et/
i p̄dicādo De duobz p̄mis. ij. Cor̄th.
viij. Visim⁹ aut̄ cū illo fr̄ez. glosa. bar/
nabā vel lucā. cuius laus est in euāge/
lio p̄ oīes eccl̄ias. In hoc q̄ dz. cuius/
laus est zc. notat q̄ locut⁹ ē ornate. In/
hoc q̄ dz. p̄ oēs eccl̄ias. notat q̄ locut⁹/
est aperte. q̄ aut̄ cū feruore locutus sit/
patet ex hoc q̄ cor ardēs habuit dicēs/
Nōne cor nrm ardēs erat in nobis. zc.
¶ Quarto ei⁹ euāgeliū autēticat⁹
multorū autoritate. Multorū q̄ppe au/
toritate autēticatū fuit. Vm̄ a patre/
fuit p̄ordinatū. Hierē. xxxj. Ecce dies/
veniūt dicit dñs. z feriā domui israel z/
domui iuda sedus nouū. nō fm̄ pactū/
q̄ pepigi cū patribz eoꝝ. Sz hoc erit/
pactū q̄ feriā cū domo israel. p̄ dies/
illos dicit dñs dabo legē meā i v̄sceri

bus eoꝝ zc. Ad lram loq̄tur de doctri/
na euāgelica. Scdo a filio corroborā/
tū. Un̄ dz in eodē euāgelio. xxi. c. Les/
lū z fra trāsibūt p̄ba aut̄ mea nō trāsī.

Tercio a spūscō inspiratū. Un̄ dicit/
Hieronym⁹ in plogo sup̄ Lucam. Scō instigante spū in achaie p̄tibus/
hoc scripsit euāgeliū Quarto ab an/
gelis p̄figuratū. Fuit enī p̄figuratur⁹/
ab illo angelo de q̄ dicit Apocal. iijij.
Vidi angelū dei volātē p̄ mediū celi/
habentē euāgeliū eternū. Ist⁹ at̄ euā/
geliū dz eternū. qz ab eterno efficiēter/
id ē a xpō q̄ est etern⁹. de eternis mate/
rialiter. ad eterna finalit. in etnū ppe/
tualiter. Quinto a p̄phetis p̄nūciat⁹/
tū. Nā ezechiel p̄pheta ist⁹ euāgeliū/
p̄nūciauit cū vnū de aīalibz facie v̄itū/
li habere dixit. p̄ qd̄ euāgeliū luce siḡ/
tū est vt sup̄ dictū ē. Itē qñ dixit Eze.
ij. se vidisse libz q̄ erat script⁹ intus et/
foris. et in q̄ erat sc̄pta lamentū. carmē/
et ye. Per hūc enī libz intelligit̄ euan/
geliū luce qd̄ est scriptū int⁹ p̄ pfundū/
mysterij occultatōem. et foris p̄ hysto/
rie a p̄tōem. In q̄ etiā continet lamen/
tū passiōis. carmen resurrectiōis z ve/
efne dñatōis. sic p̄z. xj. c. vbi mulraye/
ponunt.

Sexto a p̄gine reseratum
Virgo ei brā oīa in corde suo cōserua/
bat et diligenter p̄ferebat. vt dz Lu. ij.
vt hec postmodū scriptoribz reseraret.
vt dicit glo. ibidē. Vīa q̄ de dño vela/
dño facta vel dicta cognouit i mēoria/
recōdebat. vt cū tpus p̄dicāde v̄l scri/
bēde incarnatōis aduēiret sufficienter/
vniuersa. put essent gesta possz explicā/
re q̄rētibz. Un̄ etiā Bern. assignā fra/
tione q̄re angel⁹ b̄tē virgini nūciauit/
p̄ceptū elizabēth ait. Itō p̄cept⁹ eliza/
bēth nūciat̄ marie. vt dñi nūc saluato/
ris nūc p̄cursoris edocet aduent⁹ rerū/
tēpus z ordinē tenens ip̄a postmodū/
mel⁹ scriptoribz ac p̄dicatozibz euāge/
lij reseraret veritatē. que plene de oībz/
a principio celitus fuit instructa myste/
rijs. Credit igit̄ q̄ euangeliste eam de/
multis inq̄rebant. z ip̄a eos certifica

De sancto Chrysanto

bat. Et specialiter creditur dñs luca q ad eā tanq̃ ad arcā testamēti recurrit. et ab ea de multis certificatus fuit. precie pue de his que sibi soli cōstabāt. sicut de angelica annūciatōne. et christi natiuitate et hñmōi. de q̃bus sol⁹ lucas agitur. Septimo ab aplis intimatum. Lū hō lucas nō fuerit cū christo in oībus actib⁹ et miraculis xpī. ideo suum euāgelīū scripsit s̃m q̃ apli q̃ p̃sentes fuerāt sibi intimaueūt et retulerūt. sic ip̃e in plogo suo insinuat dicēs. Sicut tradidit nobis q̃ ab initio ip̃i viderūt et ministri fuerūt sermōis zc. Lū enī dupliciter cōsueuerit ferri testimoniū. s. de visis et de auditis. iō dñs vt ait Aug⁹. duos testes voluit hñe de visis. s. mattheū et iohāne. et duos de auditis scz marcū et lucā. Et quoniā testimoniū qd̃ est de visis firm⁹ et cert⁹ est q̃ illd̃ qd̃ est de auditis. ideo vt dicit Aug⁹. duo euāgelia q̃ sunt de visis ponunt extrema. et alia duo q̃ sūt de auditis ponunt media. vt hec media tanq̃ inferiora ab illis extremis q̃ sūt certiora hic inde fulciant et roborent. Octauo a paulo mirabiliter approbatū. Nā ei⁹ euāgelīū mirabiliter approbat quādo ad cōfirmationē dictorū suorū luce euāgelīū adducebat. Unde dicit Hieronym⁹. in libro de viris illustrib⁹. Qui dā suspiciant quotiescunq̃ paul⁹ i epistolis suis dicit. s̃m euāgelīū meū de luce significare volumine. Eius etia⁹ euāgelīū mirabiliter approbavit cū de eo scribit. ij. ad Thozinth. vij. Cuius laus est in euāgelio p oēs ecclias. Legit in hystoria antiochena q̃ dñs christiani q̃ erāt in antiochia multis flagitijs se dedissent. obsessi a multitudine eburcorū fame ac miseria multiplici affligebant. Sed cū plene ad dñm p penitentia fuissent cōuersi apparuit cui⁹ dā in ecclesia sancte marie d̃ tripoli vigilanti vir qdā lucidus cādidis vestimentis indutus. et cum quereretur q̃s nazareth dicit se esse lucā qui de antiochia venerat. vbi dñs militā celi et aposto-

los et martyres cōuocauerat. vt p suis pegrinis pugnaret. Christiani igit animati omnē thurcorū exercitū cōfrēgerunt.

Legenda dñi De sancto Chrysanto

Chrysantus filius polij viri illustrissimi dñi fide christi edoctus esset. et a patre ad idola reuocari nō posset. iussit eū pater in cōclauē recludi et q̃ncq̃ puellas eidē vt earū seducatur blāditijs sociari. Qui cū oasser deum ne a fera pessima carnali. s. et cupiscētia suparet. cōtinuo p̃dicte puelle somno opp̃ssē nec potū nec cibū sumere poterāt. sed educate exterius cōtinuo hec sumebant. Tūc daria virgo prudētissima de veste dicata rogata vt ad chrysantū introeat et eū dñs et patri restituat. Qua ingressa et a chrysanto de pōpa vestiū rep̃hensa. respōdit se nō propter pompā sed vt dñs et patri eū lucrificaret sic indutā. Lū chrysant⁹ iterū eam rep̃hēderet cur p dñs illos cōleret quos auctores ip̃orū flagiciosos se per viros et ipudicas semias affirmarent. respōdit daria philosophos p nomina hominū elementa sanxisse. Cui chrysant⁹. Si vn⁹ terrā vt deā veneretur. et alter vt rustic⁹ aret. plus rustico q̃ venerātī exhibere pbat. et de mari et alijs similit. Tūc chrysant⁹ et daria ab eo conuersa sancti sp̃s copula vniti. et carnale matrimoniu simulātes ad christū plūmos cōuertebant. Nazareth claudiū tribunū q̃ prius eius torzor fuerat cū vxore eius et filijs et plurib⁹ alijs militib⁹ ad fidē cōuerterūt. Chrysantus igit iussu numeriani in fetidissimū carcerē recludit. sed feto in odo. rē suauissimū cōmutat. Daria autē lupanari tradit. Sed leo ab amphiteatro fugiens ostiari⁹ lupanaris effiat. Dicitur igit qdā vt p̃ginē corūpac sed a leone capis et q̃si innuēs a scā qd de captiuo fieri iubeat sciscitat. Que

De vndecim milibus virginū

Precepit ne eū lederet sed ad se venire p
mitteret. Qui mor cōuersus p urbem
cucurrit. z daria deā esse clamare cepit
Dicitur igit venatores vt leonē capi
ant sed omnes a leone capiunt. z ante
pedes virginis ponunt. z ab ea cōuer
tunt. Tūc pfectus copiosum ignē ius
sit in introitu celle mitti. vt leo cū Da
ria comburaf. Quod leo cōsideras ti
muit z rugis a virgine licentiā acce
pit vt nullū ledens quo vellet abiret.
Lū ergo chrysanto pfectus z darie di
uersa penaz supplicia irrogaret. et ne
quaquā ledi valeret tandē inuolati cō
iuges in foueā deponunt. et terra z la
pidibus obruti christo martyres con
secrant. tpe cari carbonēsis epī q cepit
anno dñi. cccc. Horū solēntas hic ce
lebrius recolit

Legenda clj.

De vndecim milibus virginū

Addcim milium vir
ginū passio hoc ordine cele
brata fuit. In britānia nā
q rex christianissim⁹ qdaz
fuit noīe Nothus vel maurus. q quā
dā filiā noīe vrsulā generauit. Hec mi
rabili honestate mox sapiētia z pulcri
tudine pollebat. ita q ei⁹ fama vbiq
volabat. Rex autē anglie cū nimis p
potēs esset. z mltas natōes suo impe
rio subiugasset. audita hui⁹ pginis fa
ma beatū se p omnia fatebat si pdicta
virgo suo vnigenito copularet. Iuue
nis etiam ad hoc plurimū estuabat.
Dicitur igit solēnes nūcios ad psem
virginis magnis pmissionib⁹ et blan
dictis magnas a diiciētes minas si ad
dñm suū vacuū reuertant. Rex autē ce
pit plurimū anxīari. tū qz christi fide i
signitā cultori idolorū tradere idignū
duceret. tū quia ipam nullaten⁹ cōsen
tire cognosceret. tū qz ipam regis fero
citatē plurimū formidaret. Ipa at di
uinitus inspirata patri suafit vt predi
cto regi assensum pberet. ea tū pditōe
posita vt ipē rex cū patre decē pginē

electissimas sibi ad solatiū traderet. et
tam sibi q alijs mille virgines assigna
ret et ppatris trerib⁹ inducias triennij
sibi daret ad dedicationē sue pginita
tis. et ipē iuuenis baptizatus i his trē
bus annis in fide instrueret. Sapiēti
siqdem vsa consilio vt aut difficultate
pposite pditōis animū eius ab h auer
teret. aut hac oportunitate pdictas p
gines secū deo dedicaret. At iuuenis
libenter hac pditōe accepta apud pa
trem institit. et prius baptizat⁹ acce
lerari cūcta que beata virgo pcepit im
perauit. Pater autē puelle ordinauit q
filia sua quā valde diligebat viros q
rum solacio tam ipa q ei⁹ exercitus in
digeat in comitatu suo haberet. Un
diq igit virgines cōfluunt. vndiq vi
ri ad tam grāde spectaculum currunt.
Nā multi epī ad eas cōfluxerūt vt secū
pgerent. In ter quos fuit pantul⁹ ba
siliensis eps qui cas vsq romā perdu
xit. z inde reuersus cū eis martyriū su
scepit. **B** Sācta quoq gerasina
regina sicilie q virū suū regē crudelissi
mū quasi de lupo fecerat agnū: foroz
matriū epī et darie matris scē vrsu
le cū eidē pater sancte vrsule secretū p
lras intmasset. cōtinuo inspirāte deo
cuz qtuor filiab⁹ suis. babilla. iuliana
victoria z aureo. z paruulo suo adria
no q amore forozū suaz vltro se pegri
nationi ingessit. relicto regno i manu
vnus filij sui vsq in britāniā nauiga
uit. Cui⁹ p silio pginē de diuersis rei
gnis colligebat. et eaz sp ductrix exis
cū eis tādē martyriū passa ē. Iuxta cō
dictū igit pginib⁹ trerib⁹ z sumptib⁹ p
patris cōmilitōib⁹ suis regia secreta re
uelat. z in nouā militiā oēs cōiurant.
Nā mō belli pludā inchoāt. mō cur
rūt. mō discurrūt. Interdū bellicam
plerūq fugā simulāt. oisq genere lu
doz exercitate nihil qd aio occurrebat
relinqbāt itactū Aliqū merīdie aliqū
vix vespe redibāt. pfluebāt pceres
pmates ad tā gnde spectaculū. z oēs
admiratōe z gaudio splebāt. Tādē cū

De vndecim milibus virginū

Ursula oēs ad fidē p̄gies puerissz sub
vni diei spacio stāte p̄spo v̄to ad por
tū gallie q̄ tiella d̄r z inde coloniā due
nerūt. Ubi ursule angel⁹ dñi apparu
it. z p̄dixit eas illuc integro nūero fuer
suras z coronas martyrij ibidē p̄ceptu
ras. Inde ḡ ad angel⁹ admonitōez ro
mā rēdentes ad urbē basilēā applicue
rūt. z ibidē relic⁹ nauib⁹ romā pede
stres venerūt. Ad q̄p̄ aduētū papa cy
riacus valde gauisus cū ip̄e de britā
niā oriundus essz. z mltas ibidē inter
eas p̄anguieas h̄ret cū oī clero ip̄as
sūmo cū honore suscepit. In ip̄a at̄ no
cte pape diuinitus reuelat̄ eū cū ip̄is vir
ginib⁹ palmā martyrij p̄ceptuz. Qd̄
ap̄d se celās mltas ex ip̄is q̄ adhuc ba
ptizate nō fuerāt baptizauit. Ulez cū
oportunū tps videret. z āno vno. z. xj.
hebdomadis post petrū eccliam deci
mus non⁹ rexisset. in p̄uētū oīm p̄posi
tū suū indicauit. z corā oib⁹ z dignitā
ti z officio resignauit. Sz cū oēs recla
marēt z maxime cardiales q̄ eū delira
reputabāt. eo q̄ relicta p̄dificat⁹ glia
post q̄sdā mlierulas fatuas ire vellet
ille nllaten⁹ acq̄scēs quendā virū san
ctū q̄ ameros dicit̄ ē loco sui i p̄dificē
ordinauit. Et q̄ sedē aplicā iūto cle
ro reliqt. nomē ei⁹ de cathalogo ponti
ficū idē cler⁹ abasit. oēmz grām quā
sacer ille p̄ginuz chor⁹ i curia romana
babuerat a tpe illo amisit. Duo autēz
iniq̄ p̄ncipes romāe militie. s. maxim⁹
z african⁹ vidētes magnā p̄ginū mul
titudinē. z q̄ mlti multeqz ad eas con
fluerēt timuerūt ne p̄ eas nimis cresce
ret religio xp̄iana. Quapropt̄ iter eaz
diligenti⁹ explorātes nūcios miserunt
ad Iuliu cognatū suū p̄ncipē gēz hu
noz vt educto p̄ eas exercitū ip̄as cuz
xp̄iane essent cū venirēt coloniā truci
darēt. Brūs igit̄ ciriac⁹ cū illa nobili
p̄ginū multitudine de urbe egressus est
Secutus est autē ip̄m Uincet⁹ p̄sby
ter cardinal z Iacob⁹ q̄ d̄ britāniā pa
tria sua in antiochiā p̄fect⁹ archiepa
tus dignitatē septē annis ibidē tenuit

Qui cū papā tūc tps v̄sistasset. z iam
urbē egressus de p̄ginū aduētū audiss
set p̄cit⁹ redijt. et itineris ac passionis
se eis sociū fecit. Dauris⁹ q̄z leuicane
urbis ep̄us auūculus babile z iuliane
necnō z follari⁹ lucēsis ep̄s. z sulpicius
rauenens ep̄s q̄ tūc romā aduenerant
p̄dictis p̄ginib⁹ adheferūt. Ethere⁹ q̄z
sp̄s b̄tē ursule manēs in britāniā p̄
visionem angelicā a dño admonef vt
matrē suā hortaret fieri xp̄ianā. Nam
pater ei⁹ p̄mo anno q̄ xp̄ian⁹ fact⁹ fue
rat mortu⁹ est. z fili⁹ eius ethere⁹ eidē
in regno successit. Eū autē sacre p̄gies
cū p̄dictis ep̄is a roma redirēt. ethere⁹
a dño admonef vt p̄tin⁹ surgēs spon
se sue occurrat vt cū ea in coloniā mar
tyrij palmā accipiat. q̄ diuinis monit⁹
acq̄scēs matrē suā baptizari fecit z cū
ip̄a z sorore sua puula florētina iā xp̄i
ana necnō z clemēte ep̄o ip̄is p̄ginib⁹
obutās se ad martyriū sociauit eisdem
Darcul⁹ q̄z ep̄s grece z nept⁹ sua cō
stantia filia doorothei regis cōstantino
politani. q̄ nubēs cuidā adolescētī filio
cuiusdā reg⁹ sed añ nuptias morte pre
ueto p̄gitatē suā dño vouit. p̄ visionēz
admoniti romā venerūt z p̄dictis p̄gi
nib⁹ ad martyriū se iūxerūt. Oēs igit̄
p̄gies cū p̄dictis ep̄is coloniā redierūt.
z ip̄am iā ab hunis obsessaz inuenērūt.
q̄s barbari videntes sup̄ eas cū clamo
re nimio irruerūt. z q̄ lupi senietes in
oues totā illā multitudinē occiderunt
Cū autē ad brām ursulā ceteris iugula
tis venissent vidēs p̄nceps ei⁹ miram
pulcritudinē obstupuit. z p̄solās eam
sup̄ necē p̄ginū p̄misit q̄ ea sibi i p̄iu
gē copularet. Sed cū hoc illa penitus
respulsz ille p̄tēptū se vidēs directa sa
gitta eā trāsfixit. z sic illa martyriū cō
sumauit. Quedā at̄ p̄go noie cor
dula tiore p̄frita i nauī nocte illa se ab
scōdit. sz i crastinū sp̄ote morti se offer
rēs martyrij coronā suscepit. Sz cū e
festū n̄ fierz eo q̄ cū alijs passa n̄ eēt ip̄a
p̄lōgū tps cuidā reclusē apparuit p̄cl
piens vt seq̄nti die a festo p̄ginū ei⁹ q̄z

De sanctis Symone et Juda

solénitas recolat. Passi sunt autē āno
dñi. cccc. xviij. Ratio autē tēpīs vt q/
busdā placet nō sustinet q̄ hec tali tēpē
sint pacta. Sicilia em̄ tūc nō erat reg/
nū hec cōstantinopolis. cū h̄ fuisse dī/
cat cū fginibz hāz reginas. Verius
credif q̄ diu post constantinū impato
rem cū hūni z gothi seuebant tale sit
martiriū celebratū tēpē sez marciāni i/
patoris. vt in q̄dam cronica legif. qui
reguit anno dñi. cccclij. Abbas qui
dam ab abbatisa colonie corp⁹ vni⁹
fginū impetrauit pmittere q̄ ipm in
capsa argētea in ecclia sua collocaret.
S; cū p annū integz sup altare eā in
capsa lignea tenuiss; quadā nocte dū
abbas ip⁹ mōasterij cū suo puētū ma
tutinas cantaret fgo illa corpalit de/
sup altari descendit. z añ altare reuerē
ter inclinans p mediū choz videntibz
mōachis z stupētibz inde recessit. Ab
bas igit ad capsam currēs z ipam va
cuā inueniēs coloniā pperauit z abba
tisserec ordinēz intināuit. Pergētesqz
ad locū vñ illud corpus sumplerāt il/
lud ibidē inuenēr. Cū abbas veniāz
perēs illud vl aliud peteret certissime
pmittere caplaz pēciosaz citius se factu
rū nullatē impetrauit. Religiosus
q̄dam cū has fginēs in deuorē mltā
h̄et. quadā die dū gūit infirmaref vi
dit q̄ndam fginē pulcherrimā sibi ap/
parentē. z si se cognosceret inquirentē
Qui cū ad eius visionem miraret z se
nequaqz ipaz cōgscere fateret. illa ait.
Ego sum vna fginū erga q̄s tantum
habes deuotōis affectuz. Et vt inde
mercedē accipias si amore z honore
nrī vndecies milies dñicam oīdez dī/
peris in hora mortis in ptectōez z sola/
tiū nos habebis. Qua disparente ille
q̄ citius potuit hec impleuit Stātiqz
vocato abbate inungi se fec. Qui cur
inungeret subito exclamauit vt fuge/
rēt z veniētibz sacris fginibz locū da/
rēt. Quē cū abbas qd h̄ esset interro/
garet. z ille pmissione fginis sibi per
ordinē enarraffet. recedētibz cunctis

z paulo post redeuntibz ipm mīgrasse
ad dñm inuenerunt. Re. cliij.

De sanctis Symone z Juda aplis.

ymon interpretatur

s obediēs vl ponēs tristitiā.

Hic habuit duplex cognō
men. Dictus est em̄ symon zelotes. et
symon chanane⁹. a chana vico galilee
vbi dñs aquā i vinū mutauit. Et idē
est zelotes qd chananeus. Chana em̄
zelus interpretat. Habuit igit obediē
tiā pceptoz p executōez. tristitiā affli/
ctoz p compassionem. zelum aīaz per
pstatē feruorē. Judas interpretat cō
fitens vl gloriosus. Vel iudas q̄si iu/
bilū dans. Ipse em̄ habuit pfectionēz
fidei. glīaz regni. z iubilū interni gau/
dij. Hic multūplex habuit cognomen.
Dictus est em̄ iudas iacobi su pple fra
ter. fuit em̄ frater iacobi minoris. Se
cūdo dictus est thadeus. qd interpretat
apprehendēs pncipē. Vel dī thade⁹
a thadea z deus. Thadea dī esse vestis
regia. Ipse em̄ fuit vestis regia dei per
ornamentū p̄tutū. p quā apprehēdit
pncipē xpm. Vel thadeus q̄si tā deus
id est magnus de⁹. scz p adoptionem.
Tertio dictus est in historia ecclesiasti
ca lebeus. qd sonat q̄si cor vl corculus
id ē cordis cultor. Vel lebe⁹ q̄si lebes
Cor p magnanimitatē. corculus p pu
ritatē. lebes p grāz plenitudinē. quia
quasi olla z vas p̄tutū z grē esse pme
ruit. Cor passionē z legēdā hebraice
abdiās epus babilonie ab ipis aplis
c̄ps ordinatus scrip̄sit. Quā tropeus
abdic discipulus transtulit in grecum
africanus in latinū.

ymon chananeus z Judas q̄

f z thadeus fratres fuerunt iacobi
minoris z filij marie cleo/
phe. q̄ alpheo nupta fuit. Judas po
ad abagarū regē edisse a thoma mī/
sus fuit post ascensionē dñi. Legif em̄
in ecclesiastica historia q̄ p̄dictus rex
abagarus dño nro ihu xpo i hūc mo/
dum eplaz destinauit. Abagarus rex

D

De sanctis symone et iuda

euchanie filius. Iesu saluatori bono :
 q̄ apparuit i loc̄ hierosolymoz salutē
 Auditu ē mihi de te et sanitatibus q̄s
 fac̄. q̄ sine medicamētis aut herbis fiat
 ista p̄ te. et q̄ p̄bo fac̄ cecos videre. clau-
 dos ambulare. leprosos mundari. et
 mortuos reuiuiscere. Quibz oibz audi-
 t̄ de testatu i aio meo vnū esse eduo-
 bus. aut qz tu sis de⁹ et descēder̄ de ce-
 lo vt hec facias. aut qz fili⁹ dei sis q̄ hec
 fac̄ Propterea ego scribēs rogauē te
 vt digner̄ fatigari vsqz ad me. et egri-
 tudinē meā q̄ diu laborauī curare. Nā
 et illud cōperit qz iudei murmurant ad
 uersū te et volūt insidiari tibi. veni ḡ ad
 me qz ē mihi pua ciuitas sz honesta q̄
 vtrūqz sufficiat. Dñs at̄ ihs i hec p̄ba
 sibi rñdit. Bt̄is es q̄ credidisti in me
 cū ipe nō vider̄ me. Septu ē ei de me
 qz hī q̄ me nō vidēt credent. et hī q̄ me
 vidēt nō credēt. De eo at̄ qz sc̄psisti ad
 me vt veniaz ad te oportet me hec oia
 cōplere p̄p̄t q̄ missus sū. et postea recipi
 me ab eo a q̄ missus suz. Lū ḡ assūpt⁹
 fuero aliquē de discipul̄ meis mittam
 ad te vt curet te et viuificet te. Hec in
 i hist. eccliaistica. Vidēs at̄ abagarus
 qz p̄sentialit̄ xpm̄ videre nō posset fm̄
 qz in q̄dā antiq̄ historia inuenit̄. sic io-
 hānes damascen⁹ in li. iij. testat̄. picto-
 rē q̄ndā ad ihm̄ misit vt dñi imaginē
 figuraret. vt sic ipm̄ saltē p̄ imaginē cō-
 spiceret quē in facie videre nō poterat
 Sz cū ad eū pictor venissz p̄p̄t nimū
 fulgorē q̄ ab ei⁹ facie p̄cedebat in eius
 facie clare neq̄bat videre vl̄ intendere
 nec ipaz vt sibi iussu fuerat figurare
 Qd̄ cernēs dñs vestimētū lineū ipsi⁹
 pictor accipies et sue faciei sup̄ponēs
 suūpsit imaginē eidē imp̄sit ac deside-
 rātū regi abagaro d̄stinauit. Cuiusmo-
 di at̄ imagis dñs fuerit i eadem antiq̄
 historia legi. sic idē io h̄es damascen⁹
 testat̄. fuit em̄ vt ibidē d̄r bñ ocular⁹.
 bñ sup̄ciliar⁹. lōgū vultū habuit. et fuz
 it̄ accliu⁹ qd̄ signū maturitat̄ fuit.
 B̄ Illa at̄ epla dñi n̄ri iesu xpī t̄te
 p̄turs̄ eē d̄r vt i illa ciuitate edissa null⁹

heric⁹ vl̄ pagan⁹ viuere valeat. nec ty-
 rānus aliq̄s eidē nocere p̄sumat. Nā
 si aliq̄n gens aliq̄ armata manu p̄ illā
 ciuitatē insurrexerit : infans aliq̄s sup̄
 portā stās eplaz illā legi. et ea die ho-
 stes aut territi fugiūt. aut pacati cum
 eis p̄ponūt. sic fert̄ olim fuisse adiple-
 tū. Sz postmodū ciuitas a saracenis
 capta fuit et p̄phanata sublatō benefi-
 cio p̄p̄t abūdantiā pctōz i oriēte vndi
 qz patefactā. Postqz h̄o dñs assum-
 ptus ē. vt in hist. eccliaistica legi m̄sit
 thomas aplm̄ thadeū qz iudas dicit⁹
 est ad abagaz regē fm̄ dei p̄missionē.
 Qui cū ad eū venissz et se discipulū ie-
 su sibi p̄missū dixissz vidit abagar⁹ in
 vultu thadei q̄ndā mirū et diuinū splē-
 dorē. q̄ viso stupefactus et tritus dñm
 adorauit dicēs. Vere discipul⁹ es iesu
 fili⁹ dei q̄ mihi dixerat. Mittā aliquē
 ad te de discipul̄ meis q̄ te curet et tibi
 vitā p̄stet. Cui thadeus. Si i dei filiū
 credider̄ oia tui cordis desideria obri-
 nebis. Cui abagar⁹ Credo h̄e et iude-
 os q̄ eū crucifixer̄ libēt̄ trucidare sz
 mihi possibilitas adessz et nequaquā ro-
 manoz autoritas impediret. Cum igit̄
 abagar⁹ vt i aliq̄b̄ libz legi leprosus
 eēt. thadeus eplaz saluatoris accepit et
 de ea eius facie p̄fricauit. et statim plenā
 sanitatē recepit. Judas at̄ postea in
 mesopotamia et pōro p̄dicauit. symon
 h̄o i egypto. deinde i persidā ambo ve-
 nerūt. et ibidē duos magos zaroen et ar-
 phaxat q̄s mattheus de ethiopia fu-
 gauerat inx̄enerūt. Tūc baradach dux
 reḡ babilonie p̄ indos ad plū. p̄fectu-
 rus. nullū a dñs suis potuit h̄e rñsuz
 Pergētes at̄ ad phanū p̄rie ciuitatis.
 ibidē habuer̄ rñsuz qz p̄p̄t ap̄los q̄ ve-
 nerūt d̄j rñdere nō possent. Tūc dux
 eos inq̄ri fec̄. et inuētos q̄ nā essent vel
 q̄ de re venissent inq̄siuit. Qui rñdēte
 Si genus q̄r̄ hebrei sum⁹. si p̄ditiōez
 seruos iesu xpī nos esse fateamur. si eāz
 salutē v̄re causa huc venimus. Quibz
 dux rñdit. Eū felix reuersus fuero su-
 diā vos. Cui apli. Dodo magis cō

De sanctis Symone et Iuda

gruū est te cognoscere illum cuius ope vincere possis. vel certe rebelles pacatissimos inuenire. Quibus dux. Vjs nostris potentiores vos video. finem belli nobis rogo predicite. Cui aposto li. Et deos tuos mēdaces esse cogno scas iubemus illos ad quesita dare re sponsa. vt dum dixerint que ignorant probemus eos per omnia esse menti tos. Tunc fantastica grande bellū di xerunt futurū. z multū pplm hincinde p̄lio ruitur. Tūc apli ridere ceperunt. Dic eis dux. De timor inuasit z vos rideris. Cui apli. Noli timere. qz pax huc nobiscū intrauit. z cras hora diei tertia legati indoz ad te veniēt z tue se prāti cū pace subyciēt. Tūc pōtīfices risū etiāz leuauerūt z duci dixerūt. Ad hī isti secuz te reddere volūt vt dū incau tus fueris ab aduersarijs occuperis. Cui apli. Nō dixim⁹ tibi expecta vnū men sem. sz vnū diē z cras i pace victor exi stes. tūc dux vtrosqz custodiri fecit. vt ex rei exitu veraces honorarēt. z mēda ces p crimie punirēt. Cū g in crastinū qd apli p̄dixerāt euenissz z dux incen dere voluisset pōtīfices phibuerūt apli ne hī fieret. cū ipi nō viuētes occidere: sz mortuos viuificare missi essent. Tūc dux valde mirat⁹ qz eos occidi nō pmitteret. z qz de bonis illoz aliq̄ recipe nollēt eos ad regē duxit dicens Isti rex sūt dū latētes in effigie hoim Lūqz sibi oīa p̄tīb⁹ p̄dict⁹ mag⁹ nar rasset. zelo iuidie magi cōmori dixerūt eos malignos esse z i regnū subtiliter cogitare. Dixit eis dux. Si auder⁹ cū eis p̄figite. Cui magi. Si vis videre qz nob p̄tīb⁹ loq̄ nō poterūt. veniant huc viri eloq̄ntissimi z si corā nob ausi loq̄ fuerit. nos p oīa i peritos p̄babis Cū at plurimī aduocati adducti fuissent. p̄tinuo corāz mag⁹ ita muti facti sūt vt nec nutib⁹ q loq̄ nō poterāt indi carēt. Dixerūtqz magi ad regē. vt scias nos deos esse p̄mitterem⁹ eos loq̄ sz am bulare nō posse. Iterūqz reddem⁹ eis gressū: sz faciem⁹ eos ap̄s oculis nil vide. Qui cū h oīa fecissent dux aduocatos

illos turpiter cōfisos ad ap̄los duxit Quos cū aduocati p̄anosos vidisset: eos in aio p̄tēpserūt. Quib⁹ symō. Se pe euenit vt itra serinea aurea z gēma ra vilia queqz habeāt inclusa. z itra vi lissimas z ligneas capfas sint gēmaz monilia p̄ciosa p̄posita Quicūqz g ali cui⁹ rei cupit eē possessor: nō magnope gestatorū sed ipm qd gestat expectat. P̄mittite igit vos ab idoloꝝ culta discedere z solū deū inuisibilē adorare z nos signū crucis i frōtib⁹ vris faciem⁹: z magos p̄futare poteritis. qd cū fecis sent: z i frōtib⁹ eoz p̄figi cēnt ad regē corā mag⁹ itez igressi sūt. Et cū a ma gis supari nō possent. imo ipis coram oib⁹ insultarēt. irati magi multitudinē serpentū aduenire fecerūt. statiqz ad ius sum reg⁹ veniētes apli pallia sua d ser pētib⁹ iplēuerūt z i magos piecēt dice res. In noie dñi nō moriemini. sz a ser pētib⁹ lacerati doloꝝ vroz mugit⁹ da bīs. Cū g serpētes carnes eoz come derēt z ipi tāqz lupi vlularēt. rex z ce teri rogabāt ap̄los vt eos a serpētib⁹ occidi pmitteret. Quib⁹ apli rñderūt. Nos missi sum⁹ reducere de morte ad vitā: nō a vitā p̄cipitare i mortē. Et fa cta orōe iussit sp̄tīb⁹ vt oēvenenū qd infuderāt fuocarēt. z postmodū ad lo ca solitaria redirēt Maiores at crucia tus magi senserūt. cū venena serpētes retraherēt. qz cū an carnes comederēt. Quib⁹ apli dixerūt. Trib⁹ dieb⁹ dolo res sentiet⁹. tertia p̄o diē sani eritis. vt vltica vīa malicia recedat. Cū g tri bus dieb⁹ sine cibo et potu ac somno dolorib⁹ nimīū cruciati māsissent apli veniētes ad eos dixerunt. Nō dignat⁹ dñs hīe coacta seruitū. idqz surgite sa ni. z abite habētes liberā facultatē fa ciēdi qd vult⁹. Illi at i malicia p̄durā tes ab eis fugerūt: z pene p̄ eos totaz babiloniā p̄mouerūt. Post hī filia cu iusdā duc⁹ ex fornicatōe p̄cepit. z filiū parturiēs qndā sc̄m diacoñū infama uit qz eā violauerit. et ex ipso concepit. Cū at parētes dyaconē occidē vellent apli adueniūt. z quando puer nat⁹ sit

De sancto Quintino

requirunt. Qui responderunt. Hodie hora
prima diei. Dixeruntque apostoli. Infantem
huc adducite et dyaconum quem accusat
huc etiam producite. Quod cum factum esset:
apostoli infanti dixerunt. Dic infans in nomine
domini si iste dyaconus hec presumpsit. Ad hoc
infans. Iste inquit dyaconus castus et sanctus
est. nec unquam carne sua coinquinavit. Cum
autem pariter puelle instaret ut apostoli que-
reretur quis autor: hoc sceleris fuisset. Respon-
derunt apostoli. Nos innocentes absolvere
debet. nocentes perdere non debet. Tunc
etiam ipse pergit ut due tigrides fero-
cissime que in singulis caueis clause erant
fugerent. et oves que sibi occurrerent deuora-
rent. Tunc apostoli ad eas venerunt et in nomine
domini eas velut oves mansuetos fecerunt.

Volentibus autem apostolis ab inde discede-
re: rogati per annum et tres menses ibidem per-
manserunt. In quo spacio per sexaginta
milia hominum exceptis puulis cum rege et
principibus baptisati sunt. De Predicti
autem magi ad quandam civitatem nomine
sannir ubi erant septuaginta idolorum po-
tiffices venerunt et eos per apostolos peritane-
runt. ut cum illuc venirent aut eos sacrifici-
care compellerent aut penitus necarent.
Perlustrata igitur universa provincia. cum
apostoli ad predictam civitatem venissent. ecce
predicti potiffices cum universo populo
eos capti et ad templum solis deducunt
Demones autem per energumios clama-
re ceperunt. Quid vobis et vobis apostoli dei
viri. Ecce in ingressu vestro flammis exu-
rimur. Tunc angelus dei eis apparet
dixit. Unum de vobis eligite. Aut horum
repentinum interitum. aut vestrum martirium.
Cui apostoli. Adoranda est dei misericordia
ut et istos convertat. et nos ad palmam
martyrii producat. Facto autem silentio apostoli
dixerunt. Ut sciat is que hec idola demo-
nibus plena sunt. ecce eis imperamus ut
exeat. et singuli simulacra sua confrin-
gant. Statimque duo ethiopes nigri et
nudi cunctis stupentibus de simulacris exie-
runt. et confractis illis cum divinis vocibus
abscesserunt. Quod videntes potiffices in
apostolos irruerunt et eos peritum crucidarunt

In ipsa autem hora cum nimia esset celi
serenitas tanta fulgura extiterunt ut
templum ipsum trifarie scinderetur. et illi duo
magi in carbonem ictu fulguris ver-
terent. Rex autem corpora apostolorum ad vires
suas transtulit et in honorem eorum ecclesiam
mirę magnitudinis fabricavit. De
beato autem symone in pluribus locis inue-
nitur que crucis patibulo sit affixus. Quod
etiam ysidorus in libro de obitu apostolo-
rum et eusebius in historia ecclesiastica
et beda super actus. et magister iohannes be-
lech in summa sua testatur. Cum enim ut
aitur in egypto predicasset hierosolymam
rediret. et post mortem iacobi minoris in
episcopum hierosolymitanum ab apostolis vni-
versum nimirum electus. et ante mortem suam
triginta mortuos suscitasse narratur:
Unus cantatur de eo. Per decem mortu-
os fluctibus mersos humane vite reddidit.
Cum autem ecclesiam hierosolymitam
non per annos multos regisset. et cetera. an-
num ageret tempore trayani imperatoris cum
articus presulatus hierosolymis haberet
ab eo caput et iniuriis multis afficeretur
Ad ultimum in crucem ipsum affigi iussit
omnibus que aderant et ipso iudice mirantibus.
ut cetera. annorum senex crucis supplicium
perlisset. Nonnulli vero dicunt sic est reive-
ritas que non fuit iste symon que crucis mar-
tyrium perulit. et que episcopus hierosolymitanus
fuit. sed fuit alius symon filius cleophe
fratris ioseph. quod etiam eusebius cesa-
riensis episcopus in sua cronica testatur. Idem
dicunt ysidorus et Beda in suis croni-
cis. Nam ysidorus et eusebius quod prius
dixerunt postmodum in cronicis suis cor-
reperunt. quod patet per beda que se habuisse
tedarguit retractationibus suis. Usuar-
dus quoque in suo martilogio idem testatur.

Legenda. cly.

De sancto Quintino

Quintinus genere no-
bilis et civis romanus. ad vi-
be ambianum veniens et mul-
ta miracula faciens. iussu maximiani a-
pfecto vrbis caput et usque ad defectum.

De sancto Eustachio

cedentiū ſuberat? carceri mācipat. Sz ſoluēte eū angelo in mediā urbē iuit z ibi ipſo p̄dicauit. Un̄ itez captus et ī eculeo vſq; ad ruptōez venaz diſtēt. neruis qz crudis durillime ceſus. oleū picē z adipē ſeruētiffimū tolerauit. Et cū p̄fidē derideret irat? calcē acetum et ſinapiū in os ei? piccit. Sz cū adhuc imobil? pmaneret z apud veromandū adductus fuiſſet. duos clauos a capiti? te vſq; ad crura. z decē inf? vngulas et carne p̄ſes inſigens tandē eū decolla? rī fecit. Tuſus corp? in flumē p̄iectuz cū p annos. lv. latuiſſet a qdā matro? na? nobili romana taliter ſp̄ertū ē. Nā cū aſſidue orōi vacaret nocte ab āgelo monita ad caſt? veromandū p̄perare iubet vt in tali loco corp? incorruptuz ſancti q̄ntini req̄reret z honorifice ſepeliret. Lū igit ad p̄dicum locū cum multo comitatu veniſſz z orōez ibidē funderet corpus ſc̄i quintini incorru? ptū z redolēs ſup fluuiū. prin? enata? uit. Qd ſepeliens p ſepulture b̄nficio lumē oculoz recepit. z ibidē edificata ecclā ad pp̄ia remeauit.

Legenda. clvj.

De ſancto Eustachio

Eustachius ante placidus vocabatur. Hic erat

Erat at opibz miſcōie valde aſſiduus ſz tñ idolorū cultui dedit? Habebat at p̄iugē eiūſdē ritus z miſcōie exiſtente. duosq; filios p̄creauit. q̄s iuxta ſuam magnificentiā magnifice educari fecit. Et qz opibz miſcōie ſedul? inſiſtebat. ad viā p̄itatz meruit illuſtrari. Quā dā em̄ die cū venatōi inſiſteret gregez ceruoz repperit. inf? q̄s vnū ceter? ſp̄e? cioſiore z maiore p̄ſperit. q ab alioz ſocietate diſcedēs in ſiluā vaſtiorē p̄ſiliit. Ulex alijs militibz circa ceruos reliq̄s occupatz. placidus hūc toto niſu inſeq̄uit z ipm cape nitebat. Quē cū tor? viribz inſeq̄ref. ceruus tandē ſup quā dā rupis altitudinē p̄ſcēdit. et placid?

appropiās q̄lit capī poſſz aio ſedulus reuoluebat. Qui cū ceruū diligēter cōſideraret. vidit inf? cornua ei? formam ſc̄e crucis ſupra ſolis claritatē fulgentē z imaginē ſeſu xp̄i q p os cerui ſic olim p aſinam balaā ſic ei locut? eſt dicens. Placide qd me inſeq̄r. Ego tui grā in h? aſali tibi apparui. Ego ſum xp̄s quē tu ignozas colis. Elemoſyne tue corā me aſcēdere: z ob h? veni vt p hūc quē venabar? ceruum. ego qz teiſpe venarer. Alij tñ dicūt q ipa imago xp̄i q inf? cornua cerui apparuit hec ſyba protulit. Nec audiens placidus nimio tñ? more corrept? de eq̄ in terram p̄cidit z poſt vnā horā ad ſe rediēs de terra ſurrexit z ait. reuela mihi quid loq̄r. z ſic credā in te. Et ait xp̄s. Ego placide ſū xp̄s q celū z terrā creauit. q lucē oriri feci: z a tenebris diuiſi. q tpa z dies z annos p̄ſtitui. q hoiez de limo tre formaui. q pp̄ ſalutē hūani gener? in terris in carne apparui. q crucifix? z ſepultus tertia die reſurrexi. Nec audiēs placidus itez in terrā decidens ait. Credo dñe qz tu es q oīa feciſti z q errātes cōuertis. Et dixit ad eū dñs. Si credis vade ad ep̄m ciuitatz z te baptizari facias. Cui placidus. vis dñe vt hec ca? dem vxori mee z filijs? meis nunciem. vt z ipi pariter in te credāt. Cui dñs. Renūcia illis vt z ipi parit tecū mudent. Tu qz die cratiſtina huc venias vt tibi rursus appareā z q futura ſint plenius tibi pandā. Lū g domum veniſſz. z hec vxori in lecto renūciaſſz. exclamauit vxor eius dicens. Dñe mi et ego eū tranſacta nocte vidi dicētē mi? hi. Eras tu z vir tu? z filij tui ad me venier. Et nūc cognoui qm̄ ip̄e eſt ih̄us xp̄s. Perreperūt igit ad ep̄m rome media nocte. q eos cū magno gaudio baptizauit. z placidū euſtachiū vocauit. eius vxorē theospitē. z filios ei? agapī rū z theospitū. Hanc factō euſtachi? ſc̄e p̄us ad venatōem p̄ceſſit. z ppe lo? cum veniēs milites ſuos q̄ſi ſub obrē? tu inueſtigande venationis diſperſit.

D 3

De sancto eustachio

Stansq; in loco formaz pme visionis
asperit. cadensq; in faciem suaz dixit.
Supplico tibi dñe vt manifestes que
pmiseras suo tuo. Cui dñs. Beatus
es eustachij q; accepisti lauacru gte mee
q; modo diabolū superasti. modo eū
q; te deceperat ꝑculcasti. modo appa-
rebit fides tua. Diabolus em̄ eo q; ip-
sum dereliquit ꝑtra te seue armatur.
Oportet igit te multa sustinere vt ac-
cipias coronā victorie. oportet te mul-
ta pati vt de alta seculi vanitate humi-
lieris z rursus in spūalib; diuitijs ex-
alteris. Tu gñe deficias. nec ad gliaz
pstinā respicias. q; ꝑ tēptatōes opor-
tet te alterz iob demonstrari. Sed cum
humiliat⁹ fueris veniā ad te. z in gliaz
pstinā restituā te. Dic gñi modo tem-
ptatōes vis accipe. aut in fine vite. Di-
cit ei eustachius. Dñe si ita fieri opor-
tet. modo nobis accidere temptatōes
iube. sed virtutē patientie tribue. Cui
dominus. Constans esto. quia gratia
mea custodiet anias vras. Sicq; dñs
in celū ascendit. z eustachius rediens
domū hec vxori sue nūciauit. **B** ꝑ
paucos igit dies mors pestifera cun-
ctos seruos et ancillas ipsi⁹ inuasit et
vniuersos occidit. Deinde post aliqd
tempus om̄es equi z om̄ia eius peco-
ra subito interierūt. Quidam aut sce-
lesti eius depredationem videntes. et
per noctem in domum eius irruentes
cuncta que reppererūt asportarūt. z do-
mū totam auro z argento z reb; alijs
spoliarunt. Et ipe cū vxore sua et filijs
gras agēs nocte nudus aufugit. Qui
ruborem verentes egyptū pergebant.
Totaq; eius possessio ꝑ rapinā malo-
rū ad nihilū est redacta. Rex aut totus
q; senatus ꝑ magistro militū tam stre-
nuo multū dolebant. eo q; de eo nullū
indiciū reperire poterant. Cum autēz
iter agerēt. appropinquauerūt mari z
inueniētes nauem sup eam nauigare
ceperūt. Videns aut dñs navis vxorē
rem eustachij q; pulchra esset nimis.
spaz plurimū habere desiderauit. Cū
ꝑo trāsfretassent naulū ab eo exigebat
Nō habentib; ꝑo illis vnde soluerent
iussit ꝑ naulo detineri vxorem: volēs
illā secū hñe. Qd vt eustachius audi-
uit nullatenus assētire voluit. Diu ꝑo
eo ꝑtradicēte. innuit dñs nautis suis
vt eū in mare ꝑcipitarēt. vt sic vxorem
suā hñe posset. Qd cum eustachij com-
perisset vxorē eis tristis reliq; z duos
infantes accipiens ingemiscēs ibat ac
dicebat. ve mihi z vob. q; mī vīa alie
nigene marito tradita ē. pueniēsq; ad
qñdā fluuiū. ꝑt aq; abundantia nō ē
ausus cū duob; filijs fluuiū ꝑtransire.
sz vno circa ripā flumīs relicto. alterū
trāsportabat. Qui cū fluuiū trāsuadaf-
set. illū infantē quē baiulauerat super
terrā posuit z ad accipiendū aliū festi-
nauit. Cū autē circa mediū flumīs pue-
nisset ecce lup⁹ ꝑcit⁹ venit z infantē quē
deposuerat rapiēs i siluā aufugit. Qui
de eo desperās ad aliū festinauit. Sz
cū abiret leo venit z aliū filiū rapiens
abijt. Un̄ eū ꝑscq; nō valēs cū eēt i me-
dio flumīs cepit plāgere z capillos su-
os euellere volēs se i aquā ꝑncere nisi
eū diuina puidētia ꝑrinuiss; Pastores
āt videntes leonē puerū viuū portare
eū cū canib; insecuri sūt. Per diuinam
āt dispēsatōez leo puez illesū abijciēs
recessit. Quidā insup aratores ꝑ lupū
inclamātes aliū puerū de ei⁹ fauicib; i
columnē liberarūt. Utriq; ꝑo sz pasto-
res z aratores de vno vico fuerūt: z pe-
nes se pueros nutrierūt. Hoc ꝑo eusta-
chij nesciebat: sz merēs ac plorās ibat
dicēs. Heu mihi q; anteyr arbor pol-
lebā sed mō penit⁹ sū nudat⁹ Heu me
q; multitudie militū circūdan solebā.
sz nūc sol⁹ remanēs. nec filios ꝑcess⁹ sū
hñe. memi dñe te mihi dixisse: q; opor-
tet te tēptari sic iob. Sz ecce pl⁹ aliqd
in me fieri video. Ille em̄ z si possessio
nib; nudat⁹ fuerit. tñ sterc⁹ habuit sup
q; sedere potuit. Vibi āt nil horū re-
māsit. Ille amicos sibi cōpatiētes ha-
buit. ego imites feras habui q; meos
filios rapuerūt. Illi vxor ē relicta. a me

De sancto Eustachio

pro ablata. Da requiem domine tribulatio-
bus meis et pone custodiam oris meo. ne
declinet cor meum in verba malicie et eijciar
a facie tua. Et hec dicens cum lacrimis
ad quandam vicum abiit: et data sibi merce
de agros illos hominum per annos quindecim cu-
stodiuit. filij autem eius in altero vico edu-
cati sunt. nec se esse fratres sciebant. Dominus autem
uxorem eustachij persuasit. nec illam ille
alienigena cognouit sed potius eam in tra-
cta dimittens vitam finiuit. **E**t Imperator
autem et populus romanus plurimu-
m ab hostibus molestabant. Et recor-
dat placidus quod strenue ipsos hostes
sepius dimicasset. de eius subita muta-
tione plurimum tristabatur. Direxitque
multos milites per diuersas mundi partes
permittere omnibus que eum inuenissent mul-
tas diuitias et honores. Duo autem ex mi-
lilibus que aliqui placido misstrauerant ad
ipsum vicum in quo degebat venerunt.
Quos placidus de agro venire perside-
ras. eos ex incessu primum recognouit.
Et veniens in memoriam dignitatis sue.
perturbari cepit ac dicere. Domine sic istos
que aliqui mecum fuerunt per spem vidi sic
da ut aliqui coniugem meam videre possim.
Nam de filiis scio quod a feris comesti sunt.
Veniit autem ad eum vox dicens. Confide
eustachij quod cito honorem tuum recuperabis
et filios et uxorem recipies. Cum igitur
militibus obuiaisset. ipsi eum mime cogno-
uerunt. Cumque eum salutassent quesierunt
si aliquem pegrinum nomine placidum cum
uxore et duobus filiis cognosceret. Ille
autem se nescire professus est. Ad preces
tamen eius in hospitio suo diuerterunt. et
eustachius eis seruiebat. et recolens pri-
stinum statum suum. lacrymas primum non
poterat. Egressus autem foras suam faciem
lauit. et iterum rediens eis seruiebat. Illi
vero considerantes ad inuicem dicebant.
Quod similis est homo hic illi quem queri-
mus. Et respondens alter dixit. Valde que-
dem similis est. Consideremus igitur et si
habet signum cicatricis in capite quod
sibi in bello accidit. et si habet ipse. Et
respicientes et signum videntes. ipsum esse

quem querebant primum cognouerunt. Et
insiliantes et osculantes eum. de uxore et fi-
liis eius sciscitari sunt. Qui dixit eis quod
filius mortui essent et uxor detenta. Quia
cuiusdam omnes quasi ad spectaculum percurrere
bant. dum milites fructus eius et primam glo-
riam predicabant. Tunc milites preceptum im-
peratoris ei exponunt. et optimis indu-
mentis eum induunt. Post hoc iter. xv. dierum
ad imperatorem deuenerunt. Qui eius aduen-
tum audiens. primum ei occurrit. et ipsum vi-
dens in oscula eius ruit. Narrauit quoque omnibus
cuncta que sibi per ordinem acciderant. Statim
que ad magistrum militie trahitur. et inde
quod prius officium exercere compellitur. Qui
numerat militibus et paucos et tot ho-
stes esse cognoscens. iussit tirones collige-
re per omnes ciuitates et vicos. Contigit
autem illam terram in qua filij eius educati
sunt describi ut darent duos tirones.
Vniuersi autem eius loci incole illos du-
os iuuenes tamquam ceteros aptiores magis-
tro militum assignarunt. Vides hoc iuue-
nes elegantes et morum honestate propo-
sitos cum sibi plurimum placuissent inter pri-
mos iuuenes suos ordinauit eosdem. Et
sic perfectus ad bellum. subiectis hostibus exer-
citum suum tribus diebus in quadam loco ubi uxor
sua pauper hospita manebat requiescere
fecit. Illi vero adulescentes in tabernaculo
matris sue nutu dei hospitati sunt. ne-
scientes tamen quod mater sua esset. Et sedentes cir-
ca meridiem et mutuo confabulantes expo-
nebant sibi inuicem de infantia sua. Da-
ter vero eorum et sedes que ipsi referebant atten-
tius audiebat. Dicebat enim maior mi-
norum. Ego dum infans essem nihil aliud
recolo: nisi quod per me magister militum erat. et
mater mea speciosa valde. Quosque filios
habuerunt seque me et alium minorem me-
um que et ipse speciosus valde erat. Accipien-
tesque nos egressi sunt de domo nocte. in-
gressique sunt nauem nescio quem euntes. Cum
autem de nauis egredieremur mater nostra
nescio quomodo in nauis relicta est. Per vero-
num portans nos duos stans pergebat.
Peruenientesque ad quandam fluuium transiuit
cum fratre meo iunior et me super ripam

De omnibus sanctis

fluminis dereliquit. Cum autem reuenteret ut mea acciperet lupus venit et illum infantem rapuit et ante me ad me appropinquaret leo de silua exiens me rapuit et in siluam duxit. Pastores vero eruerunt me de ore leonis et nutritus sum in illa possessione in qua et ipse scis: et non potui scire quid factum sit de patre meo neque de infante. Hec audiens minor cepit flere ac dicere. Per deum ut audio frater tuus ego sum. quoniam etiam quod me educauerat hoc dicebat quoniam de lupo eruius te. Et in amplexibus ruentes osculabantur se invicem et fleuerunt. **D** Audiens hec mater eorum et considerans quod euentum suum ita se contrarium dixissent. diu apud se tractauit si illi filij sui essent. Altera autem die ad magistrum militum adiit. et interpellauit eum dicens. Desce cor te domine ut me ad patriam meam produci iubeas. Ego enim de terra romanorum sum et peregrina habeo sum. Et hoc dicens vidit in eo signum mariti sui. Et cum cognoscens cum se iam pertinere non posset. precidit ad pedes suos et ait. Precor te domine ut exponas mihi perstina vitam tuam. Puto enim quod tu sis placidus magister militum. quod alio nomine diceret eustachius. quem placidum saluatoris peruerit. quod tale et tale reprobatorum sustinuit. et cui vxor quam ego sum in mari ablata fuit. quam tamen ab omni corruptione seruata sum. quam et duos filios scilicet agapitum et theodosium habuit. Hec audiens eustachius. et ipse diligenter considerans vxorem suam recognouit. et lacrimatus per gaudium ipsam osculatus est. glorificans deum quod consolatus esset filios. Tunc dixit ei vxor sua. Domine ubi sunt filij nostri. Et ait. A feris capti sunt. Et exposuit ei quomodo perdidit illos. Et illa. Gratias agamus deo. Puto enim quod quicquid admodum deus donauit nobis ut inueniremus nos invicem. donabit etiam recognoscere filios nostros. Et ille. Dixi tibi quod a feris capti sunt. Et illa. Hesternam die sedes in orto audiui duos iuvenes sic et sic suam infantiam exponentes et credo quod filij nostri sunt. interroga igitur ab eis et dicet tibi. Et prouocans eos eustachius et audiens ab eis infantiam suam recognouit quod filij sui essent. Et amplectentes eos ipse et

mater super eorum colla plurimum fleuerunt. et crebrius eos osculabantur. Omnis igitur exercitus plurimum gaudebat. et de inuentione eorum et de victoria barbarorum. Eux igitur rediret pergit iam trayanum obisse et successisse ei pelorem in sceleribus adrianum. Qui per victoria obtenta et inuentione vxoris et filiorum magnifice eos suscepit et magnam prouisionem parauit. Altera autem die ad templum idolorum percessit ut ibi sacrificaret per victoria barbarorum. Glidens vero imperator quod eustachius nec per victoria nec per inuentionem suorum sacrificare vellet hortabatur ut sacrificium immolaret. Tunc eustachius. Ego christum deum colo et illi soli sacrifico. Tunc imperator ira repletus ipsum cum vxore et filiis in arena statuit: et leonem ferocem ad eos dimitti fecit. Accurrens vero leo et demisso capite quasi eos adorans ab eis humiliter recessit. Tunc imperator bonum eneam incendi fecit. et eos ibidem viuos imitti mandauit. Orantes igitur sancti et se domino commendantes bonum intrauerunt et ibi de domino spiritum reddiderunt. Tertia autem die de bone coram imperatore extracti ita penitus intacti inuenerunt quod nec capillos nec quicquid eorum vapores incendiis aliquatenus perigerunt. Christiani vero eorum corpora tulerunt et in loco celeberrimo recondentes ibidem orationum construxerunt. Passi sunt autem sub adrianum. quod cepit circa annum domini. ex. kal. nonis uebris. Vel secundum quosdam. xij. kal. octob.

Legenda. clviij.

De omnibus sanctis

Omnium sanctorum fe

stiuitas quatuor de causis instituta fuisse videtur. Primo propter cuiusdam templi dedicationem. Secundo propter omissionem suppletionem. Tertio propter negligentiam expiationem. Quarto propter facilitatem orationum nostrarum impetrationem. Primo igitur instituta est propter cuiusdam templi dedicationem. Romani enim cum vniuerso orbi donarent quiddam templum martium construxerunt in cuius medio suum idolum collocantes. omnium prouinciarum simul lachrya per circuitum statuerunt respicien-

De omnibus sanctis

tia rectis vultibus idolorum romanorum. Si
quoniam autem aliquam provinciam rebellaret. continuo
ut aiunt arte diabolica illius provincie
simulachrum idolo romanorum pos-
teriora voluebat. tanquam innuens quod ab
eius dominio recessisset. Conciti igitur
romani ad illam provinciam copiosum exerci-
tum destinabant et ipsarum provinciarum sub
iugabant. Verum non suffecit romanis quod
omnium provinciarum simulachra in urbe
sua haberent: quoniam potius fere singulorum
singula templum struxerunt tanquam quos
cunctarum provinciarum victores et dominos effectis-
sent. Sed quia omnia idola templum ibidem ha-
bere non poterant. ad maiorem sue vestantie
ostentationem unum templum ceteris mira-
bilis et sublimis in honore deorum
omnium creperunt. et pantheon quod so-
nat toti dicitur vocaverunt. a pan quod est totum.
et theos deorum. Pontifices enim idolorum ad
maiores populi deprecatores fingerunt quod sibi a
cibele. quam omnium deorum matrem voca-
bant. fuerit imperatrix ut si de omnibus gen-
tibus vellent victoriam obtinere filiis suis
templum magnificum fabricarent. Fundamen-
tum autem ipsius templi spericulum iacit ut ex
ipsa forma deorum eternitas demonstraretur.
Sed quia latitudo testudinis insusten-
tabilis videbatur cum supra terram in edifi-
cio aliquantulum processissent totum intus ter-
ra replebant simul ut dicitur cum terra dena-
rios iacientes. et sic fecerunt quousque predi-
ctum templum est mirabiliter summum.
Tunc data licentia ut quicunque terram
asportare vellet totam quam in ipsa terra
invenisset pecunia sua esset. festine tur-
ba properat et ipsum templum cito evacuat.
Denique romani pinnam eneas et deau-
ratam fabricant et in summitate collocant.
Aiunt quod quoniam in hac omnes provincie mi-
rabiliter sculpte erant ita ut quicunque ro-
mam venisset Christus quod esset sua provincia
scire posset. Hec autem precedente tempore in-
de cecidit. unde et in predicto templo in su-
mitate aptura remansit. Tunc igitur fove
imperatoris cum iam dudum roma fide do-
mini recepisset bonifacius papa quar-
tus a magno Gregorio circa annos do-

mini. decem. predictum templum a fove cesare
impetravit et omnium idolorum eliminata
spurcia ipsum templum. idus maii in
honore beate marie et omnium martyrum
consecravit ac locum sancte marie ad mar-
tyres appellavit. que nunc sancta ma-
ria rotunda a populo appellatur. Hunc
enim confessorum solennia ab ecclesia ageban-
tur. Sed quia ad hoc festum multitudo
maxima confluebat et propter defectum vi-
ctualium celebrationi vacare non poterant
ideo quidam papa Gregorius hoc festum
in kalendas novembres quoniam maior victua-
lium copia videtur esse: mensibus et vinde-
mii celebrari fieri instituit. ac per unum
versum mundum hunc diem in honore
omnium sanctorum celebrari solenniter or-
dinavit. Et sic templum quod fabricatum
fuerat omnibus idolis. nunc dedicatur est
omnibus sanctis. et ubi multitudo coleba-
tur idolorum ibi deuote laudatur multitu-
do sanctorum. **B** Secundo instituta est
propter omnium supplementum. Nos enim
multos sanctos omisimus de quibus
nullam festivitatem siue etiam memo-
riam fecimus. Non enim possumus omni-
um sanctorum festa agere. tum propter san-
ctorum multipliciter. quia multum quod
si infiniti sunt. tum propter nostram infir-
mitatem. quia infirmi et debiles sumus
nec ad hoc sufficere possemus. tum pro-
pter temporis brevitatem. quia etiam tem-
pus non sufficeret. Nam sicut ait Hiero-
nimus in quadam epistola que suo kalendas
preponit. Nullus dies est excepto die
kalendas ianuarii quod non intra quinquaginta
martyrum numerum reperiri possit ascriptus.
Ideoque ecclesia rationabiliter ordinavit ut
quia omnium sanctorum singulariter festa fa-
cere non possumus saltem omnes generali-
ter et insimul honoremus. Quare autem
institutum sit ut festivitates sanctorum in ter-
ris agamus. magister guillelmus altissio-
dorensis in summa de officio ponit sex ra-
tiones. Prima est propter honorem diuine
maiestatis. Cum enim sancti honorem impe-
dimus deum in scriptis honoramus et ipsum in
eis mirabile predicamus. quod quod scriptis hono-

De omnibus sanctis

re tribuit. illū spēaliter honorat q̄ eos
secificauit. Scōda ē p̄p̄t auxiliū n̄re
infirmītat̄. q̄z em̄ p̄ nos salutē h̄re nō
possum⁹ iō scōz̄ intercessiōib⁹ indige/
mus. a q̄b⁹ vt adiuuari mereamur me/
rito ip̄os honorare debem⁹. Legit̄ em̄
iij. Re. j. q̄ berſabee q̄ interpretat̄ pute⁹
facietat̄. i. ecclia triūphās. filio suo id
est ecclie militātī regnū suis p̄cib⁹ ob/
tinuit. Tercia ē p̄p̄t augmentū n̄re
securitat̄. vt scz p̄ scōz̄ glia q̄ nob̄ in
eoz̄ festinitate p̄ponit. n̄ra spes z̄ secu/
ritas augmētet. Si em̄ hoīes morta/
les nob̄ similes potuerūt ita p̄ sua meri/
ta sublimari. constat q̄ nos sūt poteri/
mus cū man⁹ dñi abbreviata non sūt.

Quarta ē p̄p̄t exēplū n̄re imitatiois
Lū em̄ eoz̄ festiuitas recenset. ad eoz̄
imitatiōez̄ puocamur. vt scz eoz̄ exē/
plo terrena p̄renam⁹ z̄ celestia deside/
rem⁹. Quinta ē p̄p̄t debitū mutue vi/
cissitudinis. Scit̄ em̄ de nob̄ in celo fe/
stū faciūt. gaudiū em̄ est angelis dei et
aiab⁹ sc̄tis sup̄ vno pctōre p̄niaz agēte
Vt igit̄ eis vicissitudinē repēdam⁹ iū/
stū est vt q̄z ip̄i de nob̄ festū agūt in ce/
lis. z̄ nos de ip̄is festū agam⁹ in terris

Sexta est p̄p̄t pcuratōez̄ n̄ri hono/
ris. Cum em̄ scōs honoram⁹ tūc no/
strā rē agim⁹ z̄ n̄ri honore pcuram⁹.
q̄z eoz̄ festiuitas est n̄ra dignitas. Nā
cū honoram⁹ fr̄es n̄ros honoram⁹ nos
ip̄sos. charitas nāq̄ oīa fac̄ esse cōmu/
nia. oīa q̄dē n̄ra sūt celestia terrestria z̄
eterna. Et p̄ter at̄ has rōes po/
nit alias rōes Jōhes damas. li. iij. ca.
vij. quare scz sc̄i z̄ pariter eoz̄ corpa si/
ue eoz̄ reliq̄e debeāt honorari. Quaz̄
qdā sumūt q̄ntū ad eoz̄ dignitatez̄. q̄
dā q̄ntū ad eoz̄ ip̄oz̄ p̄ciositatez̄. Dignitas at̄ eoz̄ vt ibidem dīc̄ q̄dru/
plex est. Qm̄ ip̄i sūt amici dei. filij dei.
heredes dei. z̄ duces n̄ri. Et pōit istas
autoritates. De p̄mo Jōh. xv. Jā nō
dicā vos suos s̄z amicos z̄c. De scōdo
Jōh. j. Dedit eis p̄tēz̄ filios dī fieri
De tertio Ro. viij. Si at̄ filij z̄ hedes
z̄c. De q̄rto sic dīc̄. Quātū labores

vt ducē inuenires q̄ mortali te regi ad/
duceret. z̄ p̄ te ad ip̄m f̄monez̄ faceret.
Duces igit̄ totius generis hūani: q̄ ad/
deū p̄ nob̄ interpellatōez̄ faciūt: nōne
hono: adī sūt. Vtq̄z q̄dez̄ honorandi
sūt. tēpla erigētes deo z̄ eoz̄ memoriā
venerātes. Alie sumūt q̄ntū ad cor/
poz̄ ip̄oz̄ p̄ciositatez̄. Et ponit idē dā/
mas. iij. z̄ augustin⁹ addit q̄ntā p̄ q̄s
manifestat̄ p̄ciositas eoz̄ suerell⁹
quiaz̄ scōz̄. Jp̄a em̄ scōz̄ corpa fue/
rūt promptuariū dei. tēplū xp̄i. alaba/
strū spūalis vnguenti. fontes diuini z̄
organū spūsancti. Primo em̄ fuerūt
promptuariū dei. Vñ dicit. Hi enim
promptuaria dī pura cenacula facti sūt

Scōdo tēplū xp̄i. Vñ seq̄. Qm̄ p̄ i/
tellectū in corpib⁹ eoz̄ habitauit deus
vt ait apls. Nescis qm̄ corpa v̄ra tem/
plū inhabitat̄ i vob̄ spūsancti sunt.
De at̄ spūs est. Quat̄ igit̄ nō hono/
rāda animata dei tēpla z̄ animata dī
tabernacula z̄c. De h̄ etiā chrys. Hō i
edificatōe parietū delectat̄. de at̄ i cō/
uersatōe scōz̄. Vñ psal. Dñe dilexi
decorē do. t. Quē decorē. Nō quez̄ dī/
uersitas marmoz̄ splendentū facit. s̄z
quē p̄stat varietas viuētū grāz̄. Ille
decor carne delectat̄. iste viuificat aīaz
Ille p̄ tpe deijc̄it z̄ decipit oculos. iste
at̄ i p̄petuū edificat̄ int̄lectū. Tertio
alabastrū spūalis vnguenti. Vñ dicit. Ait.
Vnguentū boni odor̄ ex se mamans
scōz̄ reliq̄e tribuētes. Et null⁹ h̄ dīf/
credat. Si ei ex rupe z̄ firma petra aq̄
in heremo emanauit. z̄ ex maxilla asī/
ni samsoni sicuti aq̄ venerat multo po/
tius ex martyri reliquijs vnguentum
bñ olens emanare incredibile nequa/
q̄ est sicuti bñ diuinā p̄tutē z̄ ip̄oz̄ san/
ctoz̄ honorem. Quarto fontes diuini.
Vñ ait. Isti viuētes i x̄itate cū libe/
ra p̄ntia deo assistūt. Fōtes nob̄ salu/
tares dñator xp̄s scōz̄ suoz̄ p̄buit rel/
liq̄as multiformia bñficia irrigantes
Quito organū spūsancti. Hāc rōem as/
signat aug⁹ in li. de ci. dei dīcēs. Non
sūt p̄tēda s̄z plurimū reuerēda scōz̄

De omnibus sanctis

corpa q̄b̄ dū adhuc viuerēt spūſſetūſ
q̄ſi q̄buſdā organīs ad om̄e op⁹ bonū
vſus eſt. Un̄ apls. An experimentuz
q̄rit⁹ ei⁹ q̄ in melo q̄t x̄p̄s. Et d̄ stepha
no d̄r q̄ nō poterāt reſiſtere ſapiēcie et
ſpīritui q̄ loq̄bat̄ rē. Itē ambro. i. exa/
meron. Hoc ē p̄cioſiſſimū q̄ hō diuie
voc⁹ ſit organū. ⁊ corpalib⁹ labijs exp̄
mit celeſte oraculū. **T**ertio iſti
cura ē p̄p̄ negligētia ⁊ exp̄iatōez. Lic⁹
ei paucoꝝ ſc̄oꝝ feſta agam⁹ adhuc tū
illa pauca negligēter ſepe agim⁹ ⁊ mul
ta ibidē p̄ ignorātiā v̄ negligētiā ob
mittim⁹. Si igit̄ in alijs ſolennitatib⁹
ſc̄oꝝ q̄s egim⁹ aliqd negligim⁹ in hac
generalī feſtiuitate ſupplere poſſum⁹
⁊ de negligētiā nos purgare valemus
Hec rō tāgi videt̄ in ſimōe q̄ hac die p̄
eccleſiæ recitat̄. in q̄ ſic d̄r. Decretū ē vt
hac die ſc̄oꝝ oīm memoria habeat̄ vt
qd̄d hūana fragilitas p̄ ignorātiā vel
p̄ negligētiā ſeu p̄ occupatōez rei ſecu
lar⁹ in ſolēnitatib⁹ ſc̄oꝝ min⁹ bñ per
egiffet in hac ſc̄tā obſeruatiōe ſoluatur
Notandū aut̄ q̄ q̄druplex ē differē
tia ſc̄oꝝ noui teſtamēti q̄s p̄ anni cir
culū colim⁹ et q̄s hodierna die in ſiml
recolim⁹ vt ea q̄ negligēter fecim⁹ ſup
pleam⁹ ſc̄z apli. martyres. p̄ſſores. et
h̄gines. Et hi ſm̄ rabanū p̄ q̄tuor mū
di p̄tes ſignificant̄. Per orientē apli. p̄
meridiē martyres. p̄ aq̄lonē p̄ſſores.
p̄ occidentē h̄gines. Prima igit̄ dif
ferētia eſt aplōꝝ. q̄z dignitas ⁊ excellē
tia manifeſtat̄ ex eo q̄ oēs alios ſc̄oſ
in q̄tuor excedūt. Primo in p̄eminē
tia dignitat⁹. Ip̄i em̄ ſūt ſapiētes p̄n
cipes eccleſiæ militātes porētes aſſeſſores
eterni iudic⁹. dulces paſtores dñici gre
gis. Bern. Tales decebat hūani ge
neris paſtores ⁊ doctores p̄ſtitui quīz
dulces eēt ⁊ porētes ⁊ ſapiētes. Dul
ces vt me blande ⁊ miſericorditer ſu
ſciperēt. porētes vt fortit̄ p̄regerent. ſa
piētes vt ad viā ⁊ p̄ viā ducerēt q̄ du
cit ad ciuitatē ſupnā. Sc̄do i p̄emi
nētia p̄ar⁹. De q̄z p̄ar⁹ p̄eminētia ſic
diē aug⁹. Aplis de⁹ dedit p̄ratem ſup

naturā vt eā curarēt ſup demones vt
eos euerterēt. ſup elemēta vt ea muta
rēt. ſup aīas vt ip̄as a peccat⁹ ſoluerēt
ſup mortē vt ip̄as p̄tēnerēt. ſup ange
los vt corpus dñici p̄ſecrarēt. Ter
tio in p̄rogatiua ſc̄ritat⁹. Un̄ p̄p̄ eoz
maximā ſancritatē ⁊ gr̄az plenitudiez
vita ⁊ p̄uerſatio x̄pi in eis tāq̄ in ſpe
culo relucebat ⁊ cognoscebat̄ in eis ſic
ſol in ſuo ſplēdore. ſic roſa in ſuo odore
ſic ignis in ſuo calore. De h̄ diē chryſ.
ſup mattheū. Viſit x̄p̄s ap̄los q̄ſi ſol
radios ſuos. q̄ſi roſa ſuauiat⁹ ſue odo
rez. q̄ſi ignis ſcintillas ſuas diſperſit. vt
ſic ſol in radijs ſuis appareret. ſic roſa i
odorib⁹ ſuis ſentit̄. ſic ignis in ſcintill
ſuis aſpicit̄. ſic in illoꝝ p̄tutib⁹ x̄pi po
tētia cognoscat̄. Hec Chryſoſtomus.

Quarto in efficacitā vtilitatis. De
quozum efficacitā ſic dicit auguſtin⁹ lo
quens de apoſtolis. Ex abiectiſſimis
ex imperitiſſimis ex pauciſſimis nobi
litantur. illuminant̄. multiplicant̄ dul
ciſſima eloquia. p̄clariffima ingenia.
copioſiſſima agmina. mirabileſq̄ pe
ritias autoꝝ faciūdoꝝ atq̄ doctorum
ſubiugāt x̄po. Sc̄da differentia eſt
martyrū. Quoz dignitas ⁊ excellētia
manifeſtat̄ ex eo q̄ paſſi ſūt multipl̄.
vtiliter ⁊ p̄ſtāter. Multipliciter qm̄
p̄ter martyrū ſanguinis paſſi ſunt tri
plex aliud martyrū ſine ſanguine. De
q̄ triplici martyrio diē Bern. Triplex
eſt martyrū ſine ſanguine. ſc̄z paritas
in vbertate. quā habuit dauid. largi
tas i paup̄ate. quā exhibuit thobias
⁊ vidua. caſtitas i iuuentute q̄ vſus ē ſo
ſeph i egypto. Sc̄dm̄ at̄ Bre. triplex ē
martyrū ſine ſanguine. ſc̄z paciētia ad
uerſoꝝ. Un̄ diē. Sine ferro martires
eſſe poſſum⁹ ſi paciētiā in aio veraci⁹
cuſtodim⁹. Copoſſio aſſictioꝝ. vñ diē
Qui doloꝝ exhibet in aliena neceſſita
te crucē portat i mēte. Dilectio inimi
coꝝ. Un̄ diē. Ferre p̄tūmelias odien
tem diligere. martyrū ē in occulta co
gitatiōe. Sc̄do vtiliter. q̄ vtilitas ex
pte ip̄oꝝ martyrū eſt omniū peccatoꝝ

De omnibus sanctis

remissio. meritoꝝ cumulatio. et eterne glie pceptio. Ista p̄cio sui sanguis sibi emerunt. et ideo eoꝝ sanguis dicitur p̄cioꝝ sus. i. p̄cio plen⁹. De p̄mo et sc̄do dicit aug⁹. d. ci. dei. Quid ē p̄cios⁹? q̄ mors p̄p̄t quā delicta dimittit et merita cummulant. Idē sup̄ Jobem. Preciosus ē sanguis xp̄i sine p̄cio. fecit tñ ip̄e suoꝝ sanguinē p̄ciosū. p̄ q̄b⁹ dedit sanguinē in p̄ciū. Nam si suoꝝ sanguinē nō faceret p̄ciosus nō diceret p̄ciosus i p̄spectu dñi rē. Itē cyprian⁹. Martyriū est delictōꝝ finis. periculi termin⁹. dux salutis. patientie m̄gr. dom⁹ vite. De tertio Bern⁹. Tria sunt q̄ mortē sanctoꝝ faciūt p̄ciosas. quies a labore. gaudiū de nouitate. securitas d̄ etnitate. Ex p̄te n̄ra duplex est vtilitas. q̄ dati sūt nob̄ in exēplar ad certanduz. Chrys⁹. Tu xp̄iane delicat⁹ es miles. si putas te posse sine pugna vincere sine certamine triūphare. Exerce vires fortiter. dimica atrociter. in p̄lio isto p̄certa. cōsidera pactū. p̄ditōem attēde. militiā nosce. pactū qd̄ spondidisti. p̄ditōem quā accepisti. militiā cui nomē dedisti. Hoc em̄ pacto cūcti pugnauerūt. hac p̄ditōe vn̄uersi vicerunt. hac militiā triumphauerūt. Hec Chrys⁹. Secundo dati sunt nob̄ in patronos ad auxiliandū. Adiuuāt em̄ nos et meritis suis et orōib⁹ suis. De p̄mo aug⁹. O im̄ mēsa dei pietas. martyruꝝ merita n̄ra vult esse suffragia. Illos examinat vt nos erudiat. Illos p̄terit vt nos acq̄rat. Illoꝝ cruciatus n̄ros vult esse p̄fectus. De sc̄do Hiero. p̄tra vigilantū. Si apli et martyres adhuc i corpe positi possunt orare p̄ ceteros. qñ de se ad huc deberēt esse solliciti. qñto magis p̄ coronas victorias et triūphos. Unus hō moyses impetrauit veniā a deo sexcentis milib⁹ armatoꝝ. Et stephan⁹ paulo et multis alijs veniam obtinuit. Sz post q̄ cū xp̄o esse ceperunt multo magis possunt. Paulus apls. cclxxvj sibi dicit in nauī aīas condonatas. et post q̄ resolut⁹ cepit esse cū xp̄o multo

magis potest. Tertio p̄stanter. Aug⁹. Framea est aīa martyris splēdida caritate. acuta p̄tate dei pugnāz vibra⁹ ta p̄tute q̄ bella fecit. q̄ p̄traditentium cateruas redarguēdo sup̄auit. p̄cussit infestos. p̄strauit aduersos. Itē chrys⁹ solom⁹. Torri torq̄ntib⁹ fortiores steterūt ac laniātes vngulas laniata mēbra vicerūt. **E** Tertia differentia est p̄fessōꝝ. Quoz dignitas et excellentia manifestat. ex eo q̄ deū cōfessi sunt trib⁹ modis. scz corde ore et ope. Con⁹fessio autē cordis nō sufficit sine p̄fessione oris sic p̄bat chrys⁹. q̄tuor rōnib⁹ super mattheū. Quantū ad p̄mam sic dicit. Radix p̄fessōis fides est cordis. p̄fessio autē fructus est fidei. Sic q̄ q̄ diu radix est viuā in terra necesse est vt aut ramos p̄ducatur aut folia. Si autē nō p̄duxerit sine dubio intellige q̄ radix in terra siccata est. Sic q̄ diu fides cordis integra est semp̄ germinat con⁹fessionem in ore. Si autē p̄fessio marci da fuerit oris. intellige sine dubio q̄ fides cordis eius iam ante siccata est. Quantū ad sc̄daz sic dicit. Si tibi p̄dest corde credere. et corā hoib⁹ non p̄fiteri. q̄ i infideli ypocrite p̄fiteri xp̄z p̄dest etiā si corde nō credat. Si autē ille nihil p̄ficit sine fide p̄ficens nec tu p̄ficias credendo sine p̄fessioe. Quantū ad tertiaz sic dicit. Et si sufficit xp̄o q̄ cognoscis eū etiā si p̄fessus eum nō fueris corā hoib⁹. q̄ tibi sufficiat q̄ cognoscit te xp̄s etiā si p̄fessus nō fuerit te corā deo. Si autē tibi non sufficit cognitio ei⁹ nec illi suffic̄ cognitio tua. Quantū ad quartā sic dicit Si em̄ sufficeret tibi fides cordis. cor tantum modo tibi de⁹ creassz. Nūc at̄ et os tibi de⁹ creauit vt corde credas et ore confitearis. Tertio p̄fessi sūt deū opere. Quatr̄ at̄ q̄ deū p̄fiteat̄ ope aut neget ostendit hieronim⁹ in originali sup̄ illud confitent̄ se nosse deū dicēs. Xps est sapientia. iusticia. veritas. sanctitas. fortitudo. Negatur p̄ insipientiā sapiētia per iniquitatem iusticia. per mendaciū

De omnibus sanctis

veritas. p. turpitudine sanctitas. p. imbecillitate animi fortitudo. et quatenus vincimur vicijis atq. peccatis totiens deum negamus. Et e converso quatenus bene quod agimus deum precemur. Quarta differentia est virginum. Quare dignitas et excellentia manifestat primo quod ipse sunt spose eterni regis. Ambrosius. Pulchritudine quod potest maiore existimare decore eius quod amat a rege. probatur a iudice. dedicat a deo sp. sponsa. semper innupta. Secundo quod comparant angelis. Ambrosius. Virginitas potestatem humanam nature supgreditur. per quam homines angelis. sociantur maior tamen est victoria virginum quam angelorum. Angeli enim sine carne vivunt. virginibus vero in carne triumphant. Tertio quod illustriores sunt fidelibus universis. Unde Cyprianus. Virginitas est flos ecclesiastici germinis. decus atq. ornamentum gratie spiritualis. leta indoles laudis et honoris. opus integrum atq. incorruptum dei imago. rursus ad sanctimoniam dei illustrior portio gratie christi. Quarto quod prestant coniugatis. Hec autem excellentia quam habet virginitas respectu copule coniugalitatis patet ex multiplicitate comparatione ad illam. Illa enim impregnat ventrem. ista mentem. Augustinus. Generosius elegit in carne veritate imitari angelorum quam ex carne numerum augere mortalium. Est autem verior felicitas fecunditas non ventre gravescere. sed mente grandescere. Illa parturit filios doloris. ista filios gaudij et exultationis. Augustinus. Ipsa continentia nequaquam sterilis est sed fecunda mater filiorum gaudiorum de marito te domine. Illa filius replet terram. ista celum. Hieronymus. Nuptie terram implent virginitas paradisum. Illa autem est multe sollicitudinis. ista quietis. Gilbertus. Virginitas est curam. silentium pax carnis. redemptio viciorum. principatus preteriti. Illa est bonum. ista melius. Hieronymus ad Pammachium. Tantum est in nuptiis et virginitate. quantum in non peccare et benefacere. Immo ut leuius dicam quantum in bonum et melius. Illa com

parat spinis. ista rosis. Hieronymus ad Eustochium. Laudo nuptias. sed quia mihi virginibus generat lego de spinis rosam. de terra aurum. de coeca margaritam. Quinto quod multis gaudent privilegiis. Ipse namque virginibus coronam aureolam habebunt. canticum novum sole cantabunt. vestimentis eiusdem cum christo gaudebunt per ipsum agnum spiritus ambulabunt. Sexto. Quarto et ultimo instituta est propter facilitatem orationis nam nostrarum impetrationes. ut sic omnes sanctos universaliter hac die honoramus. sicut ipsi omnes pro nobis insimul intercedant ut sic dei misericordiam facilius impetremus. Si enim impossibile est multorum preces non exaudiri. Quare quod impossibile valde erit omnium sanctorum pro nobis orantium preces non exaudiri. Hec ratio in oratione tangit cum dicit Desiderata nobis tue precationis abundantiam multiplicat intercessoribus largiatur. Intercedunt enim sancti pro nobis merito et affectu. Verito omnium nobis eorum merita suffragantur. Affectu dum vota nostra cupiunt adimpleri. quod tamen non faciunt nisi voluntate dei adimplenda didicerint. Quare autem in hac die omnes sancti ad intercedendum universaliter pro nobis conveniant. ostendit in quadam visione que sequenti anno ab his solennitatis institutione perigisse narrat. Cum enim in hac die custodes ecclesie sancti petri ex devotione omnia altaria circumficeret et omnium sanctorum suffragia implorasset. et demum ad altare sancti petri redisset. ibi paululum quiescens extra se rapit. Et ecce vidit regem regum in sublimi solio persistentem. et omnes angelos in eius circuitu commorantes. Tunc virgo virginum in diademate prefulgenti advenit quam innumerabilis multitudo virginum et continentium sequebatur. Huic rex principum assurrexit et posito solio iuxta se sedere fecit. Post hoc advenit quidam vestitus pilis camelorum. quem sequebatur multitudo venerabilium seniorum. Deinde advenit et alius pontificali habitu decoratus quem aliqui cohortes in habitu similes sequebantur. Postea vero processit innumerabilis multitudo militum. Postquam advenit turba diversarum gentium in

De cōmemoratōe omniū fideiū defunctorum

finita. Quē igit̃ anteregē solū adue-
nerit et ipm flexis genibz adorauerit. Is
at̃ q̃ in pontificali habitu erat matuti-
nas ceterz psequētibz inchoauit. Ange-
lus at̃ q̃ p̃dictū custodē ducebat eidez
visionē exposuit. asserēs p̃ginē in p̃ma
acie matrē dei eē. vestitū d̃ pilis came-
loz iohannez baptistā cū patriarchis
sūt et p̃phetz. p̃ontificali ornatū habitu
petrū cū ceterz aplis. milites maritres
turbā reliquā p̃fessores. Qui iō om̃s
anteregē venerit: vt p̃ honore sibi hac
die a mortalibz exhibito gr̃as agerent
et p̃ orbe vniuerso orarent. Deinde ad
locum aliū ipm duxit et vtriusqz sexus
hoies alios in stratis aureis. alios in
mēsis gaudētes diuersz delicijs. alios
nudos et iopes auxiliū medicātes ostē-
dit. Dixit at̃ hūc locū purgatoriū esse
abūdātes p̃o aīas illas eē q̃bz ab amī-
cis p̃ mltā suffragia copiose subuenie-
bas. egētes p̃o eē q̃z cura nllaten⁹ ha-
bebat. Iussit g̃ vt oīa ista sūmo ponti-
fici itimaret. vt post festū oīm scōz diē
statueret aīaz. vt saltē generalia suffra-
gia p̃ illis illa die fierēt q̃ specialia h̃re
neq̃rent. *Le. clviij.* *A*

De cōmemoratōe oīm fideiū defunctorz

Cōmemoratio om-
niū fideiū defunctorz hac
die i ecclia fieri instituta est
vt generalibz b̃nficijs adiuuēt q̃ specia-
lia h̃re nō p̃ualēt. sic i p̃dicta reuelatōe
mōstratū est. At̃ q̃z petr⁹ damiani q̃
sc̃tus odolio p̃peries q̃ apud vulcanū
sicilie crebro voces et vlulat⁹ demonū
audiebāt plāgentiū q̃ aīe defunctorū
p̃ elemosinas et orōes de eorū manibz
eripiebāt. in suis mōasterijs ordiauit
vt post festū oīm scōz fieret cōmemo-
ratio defunctorz. q̃d fuit post ab oīm
ecclia approbatuz. De duobz autē hic
specialiter videri pōt. Primo de ipsis
purgandis. Sc̃do de eoz suffragijs.

Līca p̃mū tria vidēda sūt. Primo
q̃ sūt illi q̃ purgāt. Sc̃do p̃ q̃s purgāt
Tercio vbi purgant. Illoz autē q̃

purgant tria sunt genera. Primi q̃ sa-
tisfactione sibi iniuncta non dū cōplera
decedūt. Veruntamen si tantā h̃rent
cordis p̃ritōez q̃ sufficeret ad delēdū
pctm̃ liberi ad vitaz trāsirent. etiam si
satisfactionem minime cōplessent. q̃z cō-
tritio est maxīma p̃ pctō satisfactio et
maxīa pcti deletio. Hieronim⁹. Ap̃d
deū nō tam valet mēsurā t̃pis q̃ do-
loris nec tam abstīnētia ciboz q̃ mor-
tificatio vicioz. S̃z q̃ nō adeo p̃terit⁹
et ante p̃leritiōem penitētie moriūtur.
igne purgatoriū grauissime puniūtur.
nisi forte eorū satisfactio ab aliqbz ca-
ris suis p̃ficienda assumat. Ad h̃ tñ q̃
p̃dicta cōmutatio valeat q̃tuor requi-
runt. Prīmū est ex pte cōmutantis sc̃z
eius auctoritas. q̃z de sacerdotz auctori-
tate d̃z fieri. Sc̃dm̃ est ex pte illius p̃
q̃ fit cōmutatio sc̃z ei⁹ necessitas. q̃z in
tali statu d̃z esse q̃ p̃ se satisfacere non
valeat s̃z adiuuari idigeat. Tercīū ē ex
pte illi⁹ in quē fit cōmutatio sc̃z chari-
tas. q̃z necesse est ipm̃ esse in charitate
que faciat ipam̃ satisfactionē esse me-
ritoriā et satisfactoriam. Quartū est ex
pte pene sc̃z debita p̃portionabilitas.
vt videlicet minor pena cōmutet i ma-
iori. q̃z plus satisfacti deo pena p̃pria
q̃ aliena. Est em̃ triplex pena. sc̃z p̃p̃a
et voluntaria. et hec maxīme satisfacti.
Sc̃da est p̃p̃ia et nō voluntaria. q̃ est in
purgatorio. Tercia est voluntaria s̃z nō
p̃p̃ia. sic est in p̃dicta cōmutatōe. et
hec min⁹ us satisfacti q̃ p̃ma. ex eo q̃ n̄
est p̃p̃ia. et mag⁹ q̃ sc̃da ex eo q̃ est vo-
luntaria. Veruntñ si iste p̃ q̃ satisfactio
ē assūpta decessit. nihilomin⁹ tñ in pur-
gatorio cruciat. sed tñ p̃ penā quā ip̃e
sustinet. et quā aliq̃ p̃ eo soluunt citius
liberat. q̃m̃ dñs et penā suā et penā il-
loz in sorte cōputat. vnde si debuit in
purgatorio penā duoz mēsiū sustine-
re talis sic poterit iuuari q̃ liberabitur
vno mēse. Nunq̃ tñ inde eripit̃ q̃usqz
debitū sit solutuz. Quo soluto illd̃ q̃d
soluit deinceps est ipi⁹ q̃ fac̃ et in sinū
eius p̃uertit. et si ip̃e nō indiget. p̃uertit

De cōm-moratoē omniū fidelium defunctorum.

tur in sinū ecclesie vñ valet alijs q̄ in purgatorio sūt. Secūdi q̄ in purgatorio descendūt sūt q̄ satisfactōz q̄dē in iunctā p̄pleuerūt s̄ tñ illa pena p̄p̄t ignozantia vel negligētiā sacerdotz non fuit sufficiēs. Hi em̄ nisi magnitudo p̄ritionis suppleat totū in purgatorio cōplebūt q̄d minus in hac vita fecerūt. De^o em̄ q̄ modos et mensuram p̄torz et penaz nouit addit penā sufficiētē ne aliq̄d p̄ctū impunitū remaneat. Si p̄nitentiā iniūcta aut est maior aut cōlis aut minor. Si maior tūc illud q̄d p̄fecerit cedit ei ad augmentū gl̄ie. Si cōlis tūc sufficit ad dimissionē tōtū culpe. Si minor tūc illud q̄d restat supplet ex s̄tute diuine iusticie. De his rō q̄ in fine penitent audī q̄d augustin⁹ sentiat. Baptizat⁹ ad horā secur⁹ hic erit. fidelis bñ viuēs securus hic erit. agēs p̄niaz et recōciliat⁹ cū sanus ē secur⁹ hic erit. agēs p̄niaz ad vltimū et recōciliat⁹ si secur⁹ hic erit. ego nō sū secur⁹ Ergo tene certū et dimitte incertū. Nec at̄ ideo dicit augustinus q̄ tales p̄sueuerūt pot⁹ penitere ex necessitate q̄ ex voluntate. potius timore pene q̄ amore gl̄ie. Tertiū q̄ in purgatorio descendūt sūt q̄ lignū fenū et stipulā secū ferūt. q̄ sc̄ circa suas diuitias infra tñ deū carnali tenēt affectu. Affectōes em̄ carnales q̄b̄ dediti sūt domibz. piugibz. possessiōibz ita tñ vt nil deo p̄ponāt. illis tribz significant Qui fm̄ suos amādi modos vel diuitius vt lignū. vñ min⁹ vt fenū. vñ min⁹ mū vt stipula cremabūt. Qui ignis vt dicit aug⁹. et si etern⁹ nō sit: miro tñ mō est grauis. excellit em̄ om̄z penā quā vnq̄ passus est aliq̄s in hac vita. Nū q̄ in carne inuēta ē tāta pena. licet mirabilia martyres passi sint tormentā. **B** Circa sc̄dm p̄ q̄s sc̄ purgantur. sciendū q̄ illa purgatio et punitio fit p̄ malos angelos et nō p̄ bonos. Boni em̄ angeli nō vexāt bonos. s̄ boni malos et mali bonos. et mali malos. P̄tē tñ credendū est q̄ boni angeli fratres

et p̄ciues suos frequēt visitāt et p̄solant et vt patient⁹ sufferāt exhortāt. Habēt etiā aliud p̄solatōis remediū ex eo sc̄ q̄ certi gl̄iaz futurā expectāt. Habent em̄ certitudinē de gl̄ia. minorē tamen q̄ illi q̄ sūt in patria. s̄ maiorē q̄ illi q̄ sūt in via. Certitudo em̄ illoz q̄ sūt in patria est sine expectatōne et timore q̄ nec illā futurā expectant cū p̄sentez habeāt. nec illā de cetero amittere formidant. Certitudo aut̄ illoz q̄ sūt in via ecōtrario est. Sed certitudo illoz q̄ sūt in purgatorio medio modo est. Est em̄ cū expectatōne. q̄ ipam futurā expectant. sed est sine timore q̄ euz habeant libez arbitriū p̄firmatuz de cetero se peccare nō posse cognoscunt. Habent etiāz aliā p̄solatiōem q̄n p̄ se suffragia fieri credūt. Forte tñ verius credendū ē q̄ illa punitio nō fit p̄ malos angelos s̄ diuina iusticia iubente et statu eius succedente. Circa tertiū vbi sc̄ purgant. sciendū est q̄ purgant in q̄dam loco iuxta infernū posito qui purgatorii d̄r̄m positiōem plurimorum sapientū. sicut alijs videat⁹ q̄ sit in aere vel in torrida zona. S̄ tñ p̄ diuī nam disp̄satōem diuersa loca diuersis animalibz aliq̄n deputant. et hoc multiplici de causa. sc̄ aut p̄pter eoz leuez punitiōem. aut p̄pter eoz celeriorē liberatōem. aut p̄pter nostram instructōz. aut p̄pter culpe in loco perpetratiōem. aut p̄pter alie⁹ sanctiōz. **P**rimo p̄pter eoz leuē punitiōez. sic aliq̄b̄ fm̄ Gregoriū reuelatū est aīas q̄dam in ymbra punitas esse. Sc̄do p̄pter eoz celeriorē liberatōez. vt sc̄ possint alijs suā indigentia reuelare et ab eis suffragia petere. et sic celerius de pena exire. Sic legit⁹ q̄ q̄dam piscatores bñ theobaldi in autūno frustū magnū glaciei p̄p̄ce p̄didit. de q̄ magis q̄ d̄ p̄p̄ce gauisi maxime q̄ ep̄s dolore pedum laborabat. ipsaz glaciei eius pedibus supposuerunt. et magnū ei refrigeriūz p̄stabat. Quadam vero vice de glaciē hominis vocem audiuit. q̄ ab ep̄o

De cōmemoratōe omnīū fidelīū defunctorum

adiurat? q̄s ēēt dixit. Sū q̄dā aīa q̄ in
h̄ gelicidio p̄ p̄ctis meis affligor et li-
berari posses si triginta missas sine in-
terualllo triginta dieb; p̄tinuis diceret.
Qui cū missaz medietatē dixisset et se
iā ad missā aliā p̄pass; diabolica sug-
gestionē p̄trig q̄ fere oēs hoīes illi? ci-
uitat; in se bella mouerēt. Un̄ voca-
tus ep̄us ad sedandā discordiā sacras
deponēs vestes missā illa die p̄termi-
sit. T̄ez reincipiēs et iā duas p̄tes cō-
plēs exercit? magn? vt videbat ciuita-
tē obsedit. et p̄pulsus misse officiū in-
misit. Et deinde reicipiens cū oēs mis-
sas vltima excepta dixisset. et vltimaz
inchoare veller. tota villa et dom? ep̄i
vt videbat accensa est. Cui cū serui di-
cerēt vt missaz intermitteret. ille dixit.
Si tota villa cremari deberet missaz
nō dimitterez. Quia celebrata glacies
p̄tin? resoluta ē et ignis quez se vidisse
credebāt tāq̄ fantasma recessit et nul-
lū damnu intulit. Tercio p̄p̄ n̄raz
instructōem. vt scz magnaz penā post
hāc vitā infligi peccatib; cognoscām?
Sic parisi? p̄trigisse legit. H̄gr ei sūlo
vt ait cātor parisiens? q̄ndā scolare suū
fociū egrotantē obire rogauit vt post
morē ad se rediret et statum suū sibi re-
nūciaret. Post aliq̄t igit̄ dies sibi appa-
ruit cū cappa de p̄gamento tota de so-
phismatib; desēpta et intus flāma ig-
nis tota p̄recta. Qui req̄sit? a m̄grō q̄s
nam ess; ait. Ille vtriq̄s sū q̄ ad te redi-
re p̄misi. Qui de statu suo req̄sit? ait.
Hec ca p̄pa pl? sup me pōderat et plus
me p̄mit q̄ si vnā turrim sup me h̄rez.
et ē mibi data vt eā portē p̄ glia quā i
sophismatib; habui. Porro flāma ig-
nis q̄ coop̄ta est. pelles sunt delicate et
varie q̄s ferebā. q̄ flāma me cruciat et
exurit. S; cū m̄gr illā penā facile iudi-
caret. dixit ei defunc? vt manū exten-
deret. et sic facilitatem sue pene sentire
posset. Tūq̄ manū extēdiss; ille guttā
vnā sui sudoris dimisit. q̄ p̄dicti m̄grī
manum q̄s sagitta citi? p̄forauit. ita q̄

cruciatū mirabilē sensit et ait. Tal̄ suz
tor? Ille igit̄ m̄gr ex illi? pene acerbita-
te p̄erit? seculū deliberauit deserere et
religionē intrare. Un̄ mane scolariib;
p̄gregat; hos p̄sus p̄posuit. Linquo
coax ranis cra coruis vanaq̄ vanis.
Ad logicā p̄go. q̄ mort; nō timet ergo
Et sic seculū deserēs ad religionē cōfu-
git. Quarto p̄p̄ culpe i loco p̄petra-
tionē. Sic aliq̄n fm̄ augustinū aie pu-
niūt in loc; in q̄b; deliquerūt. sic patet
p̄ illud exemplū q̄d recitat Bre. in. iij.
dyalogor. Quidā nāq̄ p̄sbyter dum
balneū frēq̄ntaret q̄ndā virū incogni-
tū ad suū obsequiū p̄paratū inuenit q̄
sp̄ sibi sedule mīstrabat. Qui dū q̄dā
die p̄ b̄ndictōe et labor; mercede quē-
dā panē b̄ndictū sibi exhiberet ille me-
rens r̄ndit. Vibi ista q̄re das p̄? Ille
panis sc̄tus est. ego aut̄ hūc māducare
nō possum. Ego em̄ aliq̄n h̄ loci dñs
sui. s; p̄ culpis meis h̄ post mortē me-
am deputar? sum. S; queso vt oīpo-
tenti deo hūc panē p̄ p̄ctis meis offe-
ras. Tūc aut̄ re exauditū cognosce. cū
huc ad lauandū veneris et me minime
inuenes. Presbyter aut̄ p̄ vnā hebdo-
madā salutare p̄ eo q̄tidie obtulit ho-
mī. Et reuersus cū iā mīme inuenit.

Quinto p̄p̄ alie? sancti orationē Si-
cut legit? q̄ sc̄tus patrici? in q̄daz loco
in terra q̄busdā purgatoriū ip̄trauit.
Cuius historiā post festū sc̄ti b̄ndicti
reperies. Circa sc̄dm q̄d est de
suffragiis tria sunt vidēda. Primo de
ip̄is suffragiis q̄ fiūt. Sc̄do de his p̄
q̄b; fiūt. Tercio de his p̄ quos fiunt.

Circa suffragia q̄ fiūt Notandū q̄
q̄tuor sunt genera suffragior; q̄ maxie
defūct; p̄sunt. scz fidelium et amicorū
oīo. elemosynaz largitio. salutaris ho-
stie imolatio. et ieiunioz observatio. q̄
p̄mū genus suffragior; scz amicorū
oīo eis p̄sit patet p̄ exemplū de pasca-
sio. de q̄ gregori? .iij. libro dyalogorū
narrat q̄ cū vir mīre sc̄itatz et virtut;
extiterit. et duo tūc in sūmos pōtīfices

De cōmemoratione omniū fidelium defunctorū

electi fuisset. s; tñ postmodū i vnū illo
rū ecclia pueniss; ipse tñ pascasius q̄si
ex errore aliū semp p̄tulit z in hac sen/
tentia vsq; ad mortē p̄māsit. Qui cūz
esset defūct⁹. et dalmaticā feretro sup/
positā demoniac⁹ terigisset. statim sa/
natus est. Post multū p̄o t̄pis cū ger/
manus capuan⁹ ep̄s balneū ob grām
sanitatis p̄cessit. p̄dictū pascasium diaco/
nē stante z obsequēte inuenit. Quo vl/
sovehemēter extimuit z qd̄ illic faceret
tātus vir inq̄siuit. Qui p̄ nulla alia cā
se in illo loco penali deputatū asseruit.
nisi q; in illa tali causa pl⁹ iusto sensir.
Et addidit dicēs. Queo te. p̄ me do/
minū deprecare. Atq; in h̄ cognosces q;
exaudir⁹ sis si huc rediēs me nō inue/
neris. Qui cū p̄ eo orasset. z illuc post
paucos dies redisset. p̄dictū pascasium
in loco eodē mīme inuenit. Petr⁹ q; z
clumacens⁹ ait q; cū qdā sacerdos q̄ti/
die p̄ mortuis celebraret. ex hoc apud
ep̄m accusat⁹ ab officio ē suspēsus. Cū
aut ep̄s in magna solēnitare p̄ cūm ite/
riū ad matutinas p̄geret p̄ illum mor/
tui surrexerūt dicētes. Iste ep̄s nullas
missas nob̄ dat. Insup̄ sacerdotē nr̄m
nobis abstulit. s; certe nisi emēdauerit
moriē. Qui z sacerdotē absoluit. et li/
beter p̄ mortuis de cetero celebrauit.

Quā grāte etiā sint defūct⁹ orōnes
uiuoz patet p̄ h̄ qm̄ qdā vt refert can/
tor parisiens⁹ dū p̄ cūm ite riū trāsiret sp̄
psalmū De p̄fūdis. dicebat. p̄ defūct⁹
Qui cū ab inimic⁹ p̄ cūm ite riū fugiēs
insequē. p̄tinuo mortui surrexerunt z
vnusq;q; instrumētū sui officij i manu
hēbat. z sic ip̄m viriliter defenderūt. z
inimicos terros fugauerūt. Q; p̄o
scdm̄ gen⁹ suffragioz s; elemosynaz
largitio eis p̄sit manifeste haberi p̄t
ex eo qd̄ in libro machabeoz legitur.
Qm̄ vir fortissim⁹ iudas collatōe fēcā
duodeci milia dragmas argēti misit
hierosolimā offerri ea ibi. p̄ p̄ctis mor/
tuoz iuste z religiose de resurrectōe co/
gitās. Quantū etiā elemosyne defun/
ctis valeāt colligif p̄ exēplū qd̄ narrat

Gre. in. iij. li. dialogoz. Quidā nāq;
miles ex corpore educt⁹ exanimis iacuit.
S; citius rediēs q; cū eo gesta fuerunt
enarrauit. Aiebat namq; q; pons erat
sub q; niger et caliginosus fluui⁹ z feti/
dus decurrebat. Trāsacto aut̄ ponte
amena erāt brata odorifer⁹ herbaruz
florib; exornata. in q̄bz albaroz hoim
pueticula cē videbāt q̄s varia z mira
florū suauitas satiabat. Hec p̄o erat i
p̄dicto p̄tē. p̄batio vt q̄s inuistorū
vellz trāsire i tenebrosū fetētēq; fluuiū
laberet. iusti p̄o securo gressu ad ame/
na loca puenirēt. Ibiq; qndā petz no/
mine deorsum positū magno ferri p̄o/
dere ligatū se vidisse asseruit. Qui dū
requireret cur illic esset. dictū est ei. Hec
idcirco patif q; si qd̄ ei p̄ facienda vl/
tione iubeatur. ad inferēdas plagas
pl⁹ ex crudelitatis desiderio q̄s obediē/
tia fūiebat. Ibi etiā qndam pegrinū
se vidisse ferebat. q; ad p̄dictū pontem
ueniēs tanta eū autoritate trāsuiit qn̄
ta h̄ sinceritate vigit. Alter p̄o stepha/
nus noie dū trāsire voluisset eius pes
lapis ē z ex medio corpore tā extra p̄o/
tē deiect⁹ est. Tunc a q̄busdā teretri/
mis viris ex flumie surgētib; p̄ coxas
deorsum atq; a q̄busdā albatib; z spe/
ciosissimis viris cepit p̄ brachia trahi
sursū. Cūq; hec lucta fieret. is q; vide/
bat ad corpus redibat z q̄s in illo oc/
culti arbitri examine obtinuerit scire
non valuit. In q; dat̄ intelligi q; in illo
mala carnis cū elemosynaz largitiōe
certabāt. q; em̄ p̄ coxas deorsum et per
brachia trahēbat sursū patet nimirū.
q; z elemosynas amauerat z carnis vi/
cys p̄fecte nō restiterat. Q; aut ter/
tiū gen⁹ suffragioz s; sacre hostie im/
molatio. plurimū defūct⁹. p̄sit ex mlt⁹
exemplis apparere. Refert em̄ Gre. in
iij. li. dial. q; cū qdam monach⁹ suus
noie iust⁹ ad extremū veniēs tres se oc/
cultos aureos indicasset h̄e. z de hoc
ingemiscēs mortu⁹ fuisset. p̄cepit Gre/
gorius fratrib; vt corpus eius cū trib;
aureis in sterq̄linio sepelirēt dicentes.

E

De cōmemoratione omniū fidelīū defunctoꝝ

Pecunia tua tecū sit in p̄ditōe. Tādē
cuidā e fratribz gregori p̄cepit vt vsq;
ad triginta dies om̄i die p eo hostiā im
molarer. Qui cū iussa cōpleſſer. is qui
defunctus fuerat in die tricesimo eundā
fratri apparuit. Quē frater req̄siuit di
cēs. Quomodo es Cui ille r̄ndit. Hūc
vsq; male fui. s; iam modo bene sum.
q; hodie cōmunionē recepi. **D** Hec
aut hostie imolatio non solū mortuis
s; etiā uiuis plurimū p̄fuisse inuēta ē.
Quidā nāq; cū in qdā rupe argentuz
foderent. subito rupes cecidit. z fundi
tus cūctos exinxit. Un⁹ aut eoꝝ sub
tus in qdā sinu ipi⁹ rupis mortē eua
sit. inde tñ exire nō valuit. Uxor autē
illi⁹ cū defunctū existimās. om̄i die p
ip̄o missam celebrari faciebat. z panē
vnū z viceū vini cū cādela q̄tidie offe
rebat. Cui diabol⁹ inuidēs p tres di
es p̄tinuos eidē in forma hūana appa
ruit z q̄ tēderet req̄siuit. Cui cū illa lū
itinerē cām exponeret. ille aiebat. noli
frustra vexari. q; iā missa celebrata est
z sic illa tribz diebz missam intermisit.
nec ip̄az celebrari fecit. Quidā aut p
h̄ in p̄dicta rupe argētū fodiēs qndāz
vocē audiuit de sub⁹ dicentē. Plane
p̄cutias q; capiti meo iminet magn⁹
lapis. Cū āt ille tremeret. z ad hāc vo
cē audiēdā plurimos puocass; itēz so
dit z silez vocē audiuit. Tūc oēs p̄p̄i
accedētes dixerūt. Quis em̄ es tu. Qui
r̄ndens dixit. Plane faciāt; q; magn⁹
lapis q̄si sup me cadit. Qui a latere so
diētes. z ad eū vsq; pueniētes. cū sanū
z incolumē extraxerunt. Et sciscitātes
quō ibi tādiū vixisset dixit. q; q̄libz die
panis vn⁹ z vice⁹ vini z cādela accēsa
nisi tñ tribz diebz sibi oblat⁹ fuit. Qd
vxoꝝ ei⁹ audiēs z vchemēter exultans
agnouit q; de oblatōe sua fuerit susten
tat⁹. z q; diabol⁹ eā deceperit ne illi tri
bus diebz missaz cantare fecerit. Illō
vt restat petr⁹ cluniacens̄ accidit i villa
uoic ferraria grationopolitane dioceſ
Gregori⁹ etiā refert q; dū qdā nau
ta i mari naufragiū p̄pessus fuisset. et

qdā sacerdos p eo hostiaz imolasset
ip̄e tandē d̄ mare san⁹ exiuit. Cū autē
q̄lit euasiss; interrogaret. dixit q; dum
in medio mar; existeret z iā pene fati
gar⁹ deficeret qdā ad eū venit. z panē
qdā sibi obtulit. Quē cū ille comedis
set statim p̄fortat⁹ vires recepit. z in q
dā nauū inde trāseūte recepit⁹ fuit. In
uentūq; ē q; illa hora panē habuit q; p
eo sacerdos hostiā immolauit. **Q**
uo q̄rū suffragioꝝ gen⁹ lēz ieiunioꝝ
obſuatio defunct; p̄lit. testat⁹ Gregori⁹
agēs tam de isto q; de alijs tribz dicēs
Anīne defunctoꝝ q̄tuor modis soluūt
aut oblatōibz sacerdotū. aut p̄cibz san
ctoꝝ. aut carozū elemosynis. aut ieiū
niō cognatoꝝ. Valēt nihilomin⁹ p
eis penitētia facta ab amicis. Un⁹ retu
lit qdā solēnis doctor q; cū qdā mu
lier viro mortuo de paup̄tate despera
ret apparuit ei diabol⁹ dicens q; eā di
taret si suā faceret volūtātē. Cui p̄mit
tēdo p̄mo inuixit vt viros ecclesiasticos
in suo hospitio receptos faceret formi
cari. Scdō q; paupes i die reciperet. z i
nocte vacuos expelleret. Tercio q; ora
tiōes i ecclesia garriēdo ipediret. Quar
to q; nulli h̄ p̄fiteri deberet. Tādēz cū
morti appropiquass; z a filio ad p̄feli
tionē admoneret. illa ei factū apertens
dixit se p̄fiteri non posse. nec sibi aliqd
p̄fessio valeret. sed cū ille cū lachrymis
instaret. z p̄niaz se p ea facturū p̄mitte
ret illa cōpūcta p sacerdote filiū desti
nauit. S; anteq; sacerdos veniret de
mones ad eā irruerūt. q; horrore ac ti
more mortua est. Filius su⁹ p ea p̄ctm
suū p̄fites z p̄niaz septennē faciēs. ip̄a
cōplera vidit matrē ei de sua liberatōe
grās referentē. Valēt etiā eis idul
gētie eccle. Un⁹ cum qdā apostolice
sedis legat⁹ qndā strenuū militē roga
ret vt in terra albiensi in fūciuz eccle
militaret. facta indulgētia p̄i suo de
fūcto p vnā ibidē q̄dragenā morat⁹ ē.
Qua p̄pleta p̄ luce clarioꝝ ei apparuit
z de sua liberatōe grās ei egit. **E**
Circa scdm b⁹ p̄s scy illos p q̄bz fiunt

De cōmemoratiōe omniū fidelium defunctorū

etiā quatuor vidēda sūt. Primo q̄ sūt illi q̄b possunt pdesse. Secō q̄re debent eis pdesse. Tercio si oib equat̄ p sūt. Quarto q̄lū suffragia q̄ p ip̄s fiunt scire pnt. De p̄mo scz q̄ sunt illi q̄b pdesse possūt sciendū est q̄ sic dicit augustin⁹ oēs q̄ de hac vita decedūt. aut sūt valde boni. aut valde mali. aut mediocriter boni. Suffragia igit̄ facta p valde bonis sunt gratiarū actōes. p valde malis sunt viuoꝝ q̄lescūq̄ cōsolatōes p mediocriter bonis sūt expiatiōes. Valde aut̄ boni dicunt̄ qui statim euolat̄ z ab utroq̄ igne tā purgatorij q̄ inferni liberi sūt. Eorū aut̄ sunt tria genera scz baptizati. martyres. et viri pfecti. q̄ scz tam pfecte edificauerūt aurū z argētū z lapides p̄ciosos. i. dei dilectōz. p̄mi amorē. z bonā operationē. vt nō cogitēt placere mūdo sz tm̄ deo. q̄ si q̄nq̄ venialr peccāt feruore tm̄ charitat̄ ita i eis p̄tm̄ psumit sic gutta aque a camino ignis penit⁹ absozbeſ. z iō secū cremabilia nūq̄ ferūt. Qui igit̄ p aliq̄ istoz triū generū oraret vl̄ aliq̄ suffragia faceret eis iniuriā faceret. q̄ sic dicit aug⁹. iniuria facit martyri q̄ orat p martyre. Si ito aliq̄s p aliq̄ valde bono oraret de q̄ tm̄ an euolasset dubitaret. tūc ille orōnes essent gratiarū actōes. z ad meritū cederet exorāt̄ fm̄ illd̄ *Orō mea in sinum meū pueret* His em̄ tribz generibz celū p̄tm̄ aperit̄ cū decedūt. nec aliq̄ez purgatorij ignē sentiūt. Qd̄ significatū est p illos tres q̄b celum apertū est. Apertū ē em̄ xpo baptizato Luce. iij. Ihu baptizato z orāte apertū est celum. Per qd̄ significat̄ q̄ celū ap̄t̄ oibz baptizatz siue sine puuli siue adulti. ita q̄ si decederet p̄tm̄ euolarēt. Baptism⁹ em̄ p̄tute passiōis xpi mūdāt ab omni peccō z originali z mortali z veniali. Secūdo apertū ē stephāo lapidato. Actū vij. Ecce video celos ap̄tos zc. Per qd̄ significat̄ q̄ ap̄t̄ oibz martyribz. ita q̄ statim euolat̄ cū decedūt. z si aliq̄ cremabilia habeāt oia falce martyrij resecat̄

Tercio apertū ē iohi pfectissimo Apo. iij. Vidi z ecce hostiū apertū i celo. Per qd̄ significat̄ q̄ viris pfectz q̄ totaliter p̄niaz ppleuerūt nec venialia admiserūt. vel si aliq̄n admittūt a feruore charitat̄ p̄tm̄ psumūt. celū ip̄m p̄tinuo ap̄t̄ z mox i illd̄ p̄petuo regnari ingrediūt. Valde aut̄ mali sūt q̄ p̄tinuo i inferni baratrū demergūt. Pro q̄b si de corū dānatōe p̄staret nulla suffragia aliq̄ ten⁹ essent fidei fm̄ qd̄ dicit aug⁹. Si scire p̄tm̄ meū esse in inferno nō plus orare p eo q̄ p diabolo. Si at̄ p aliq̄bus dānatz de q̄p dānatōe dubitat̄ aliq̄ suffragia fierent nihil tm̄ eis pdesſent. nec q̄ntū ad liberatōnez vt scz ab ip̄s penis liberent. nec q̄ntū ad mitigatōez. vt scz pena i eis mitiget̄ vel diuiniuat̄. nec quantū ad suspensionem vt scz ad t̄pus vl̄ ad horā eoz dānatō suspēdat̄. nec quantū ad fortificationem vt scz ad tolerādū leui⁹ roborēt. Quātū em̄ ad aliqd̄ hoz i inferno nulla redep̄tio ē. Mediocriter at̄ boni dicunt̄ q̄ cremabilia aliq̄ scz lignū. fenum stipulā secū ferūt. vel q̄ p̄niaz iniunctaz z sufficientē morte p̄occupati p̄plere n̄ pnt. q̄ nec adeo boni sūt q̄n suffragijs egeāt. nec adeo mali q̄n eis pdesse valeāt. Suffragia igit̄ facta p his sunt eoz expiatiōes. Un̄ isti sūt illi q̄b ip̄a suffragia solū pdesse pnt. In hmoi at̄ suffragijs faciēdis ecclia p̄leuit tripli cē numez diez maxie obſuare. s. septenariū. tricenariū. z anniuersarium. Et rō hoz assignat̄ in li. mitrali d̄ officio. Obſeruat̄ septenari⁹ vt aie ad eternū quietē sabbatū pueniāt. vel vt eis omnia peccata remittant̄ q̄ in vita egeēt. q̄ p septē dies duat̄. vel vt remittāt eis peccata q̄ egerūt cum corpe qd̄ cōsistit ex quatuor humoribz. z cū aia in q̄ sūt tres vires. Obſeruat̄ tricenari⁹ q̄ constat ex tribz denarijs vt purget̄ in eis qcqd̄ i fide trinitatz z in trāsgressione decalogi deliq̄rūt. Obſuat̄ anniuersari⁹ vt de annis calamitat̄ pueniāt ad annos eternitat̄. Sic ei anniuersariū

De cōmemoratione omniū fideiū defunctoꝝ

sanctoꝝ celebramꝝ ad ipsoꝝ honore et ad nꝛaz utilitatē. sic et anniuersariū de functoꝝ ad ipsoꝝ utilitatē et nostram deuotionē. De secūdo quare scz eis debent suffragia pdesse sciendū q tripli ratione debent eis pdesse. Primo rōne unitatis. Sunt em corpus vnuz cū illis de ecclia militanti et ideo bona sua debent eis esse cōmunia. Secūdo rōne dignitatē. qm dū adhuc uiuerent meruerūt vt hec sibi pdesent. Et iterū. Dignū est vt q alios iuuert et ipi ab alijs iuuent. Tercio rōne necessitatē. qz scz sunt i statu in q iuuare se nō possunt. De tercio scz vtr equaliter omibꝝ p sint. sciendū q si ipa suffragia in speciali sūt magꝝ p sunt illis p qbꝝ specialiter fiunt qꝫ alijs. Si aut in cōmuni fiunt magꝝ p sunt eis q plus meruerūt in hac vita vt sibi pdesent. si i eqꝫ maior nēitate existūt. De qꝫ to qualiter scz suffragia q pro eis fiunt scire possunt. sciendū q fm augustinū scire possunt tribꝝ modis. Primo p diuinā reuelatōē qz scz deus hoc eis reuelat. Scdo p bonoꝝ angeloꝝ manū festatōem. Angeli enim q h semp nobiscū sunt et omes actus nostros cōsiderāt. in instanti qsi ad eos possunt descendere et eis prius nūciare. Tercio p animaz hinc exeuntium intimationē. Anīme em q de h mūdo transcunt hec et alia eis nūciare pnt. Quarto nihilominꝝ scire possunt p experientia et reuelatōem. Cū em a penis se releuari sentiunt. suffragia p se fieri cognoscūt. ¶ Circa terciū hꝝ secunde ptis scz illos p qꝫ fiunt. sciendū q ipa suffragia si prodesse debent oportet q fiant ab his q sunt in caritate. Nam si p malos fiunt prodesse nō pnt. Unde legit qꝫ dum qdaz miles in lecto cum vxore esset. et luna valde lucens per rīmas intraret. mirabatur qūo homo rationalis creatori suo non parceret. cum eidem creature irrationales parerent. Et dum cuiā militi defuncto qui sibi fuerat familiaris detraheret. subito

ille q mortuꝝ fuerat in thalamū introiuit et dixit illi. Amice noli male suspicari de aliq. et dona mihi si quid in te peccauit. Cūqꝫ sup statu suo interrogaret. dixit. Varijs penis affligor: precipue qz tale cimiteriū violauit et ibi qm dam vulnerans cum cappa sua exposui. que mihi superponit et vno mōte magis me premit. Rogauitqꝫ vt p se orōnes fieri faceret. Cum autē ille sibi diceret. an veller q a tali et tali sacerdotē ipsas orationes faceret fieri. ille ad hoc nihil respondens caput mouere renuētꝝ ꝑcussit. Deinde dixit. si vellet q talis heremita pro se oraret. Cui ille. Utinā pro me oraret. Qd cum se facturꝫ pmitteret ille ait. Et ego dico tibi qz ab hac die vsqꝫ ad duos annos tu etiā morieris. Sicqꝫ ille disparuit. et miles vita sua in melius mutata in dño obdormiuit. Qd aut dictū est suffragia facta per malos prodesse nō posse. intelligendū est nisi sint opa sacramentalia. vt est celebratio misse q a malo mistro violari non potest. Vel nisi ipe defunctus vel aliqꝫ eius amicus aliqꝫ etiam malis aliqua dispensanda reliquisset. Que tñ continuo dispensare debent. ne sibi contingat qd cuiādam ꝑcussisse legitur. Miles enim qdā in bello Karoli magni vt ait turpinus cum maurꝝ pugnaturus. rogauit cognatū suū vt si in bello moreretur equum suū venderet et pauperibus ꝑcium daret. Quo mortuo cum equus sibi nimis placeret cum sibi retinuit. Et post modicū tempus defunctus ei tanqꝫ sol refulgens apparuit dicens. Cognate bone ꝑ octo dies me fecisti pati penas. in purgatorio ꝑpter equū cuius ꝑcium vt dixeram pauperibus non dedisti. Sed impune nō feres. hoc die enim ferent animā tuā in infernū diaboli. et ego purgatus vado in regnum dei. Et ecce subito in aere auditus est clamor velut leonum. visorum et luporum. et ipsum de medio abstrulerunt.

De quatuor coronatis

Legenda. clx.

De quatuor coronatis

Quatuor coronati fue

q rūt seuer⁹. seuerian⁹. corpo-
forus. z victorinus. q iube-
re diocleciano vsq; ad mortē scitib; plu-
baroz celi sunt. Hoz noia cū reperiri
nō possent. q tñ post mltos ānos dñō
reuelāre reperta sūt statutū fuit vt eoz
memoria sub noib; alioz qnq; marty-
rū scz claudij castorij. simphoriani. ni-
costrati. z simplicij recoleret q post du-
os ānos a martyrio p̄dictoz passi sūt
Isti em̄ martyres euz om̄e sculpture
artez haberēt. z diocleciano idolū qd
dā sculpte nollēt. nec sacrificare aliq;
ren⁹ p̄sentirēt. iussu ipsi⁹ diocleciani in
loculos plūbeos viui missi sūt. z sic in
mani p̄cipitati. circa annos domini. cc.
lxxxvij. Sub noib; igit istoz qnq; sta-
tuit melchhiades papa p̄dictos qtuor
honorari z quatuor coronatos vocari
ante scz qz eoz nomia reperirent. z lūz
postmoduz noia reperta fuerint vsus
tamen obrinuit vt quatuor coronati
deinceps vocarentur.

Legenda. clx.

De sancto Theodoro

Theodorus in vrbe

marmaritanoz sub dio-
cleciano et Maximiano
martyriū passus est. Cui cū p̄feses di-
ceret q sacrificaret. z p̄stinā militiā re-
ciperet. r̄ndit theodorus. Ego milito
deo meo z filio ei⁹ iesu xpo. Cui p̄feses
Ergo dñs tu⁹ filiū hz. Cui theodorus.
Etia. Ad quē p̄feses Possē eū cogno-
scere z ad eū accedere. Datū igit indu-
cijs sc̄to theodoro vt sacrificaret. tēplū
matris deozū noctu sc̄us introiuit et
igne supposito totū illd succēdit. Qui
a qdaz q h vidit accusat⁹. in carcerē vt
fame ibi moreret reclusus ē. Cui dñs
apparēs dixit. Cōfide serue mē theo-
dore. qz ego tecū sū. Tūc turba multa
dealbaroz ytroz clauso hostio ad euz

De sc̄to theodoro

venies cū eo psallere cepit. Qd vidē-
tes custodes territi fugēr. Cū āt inde
educ⁹ fuisset et ad sacrificia inuitaret
ait. Si carnes meas igne cremaueris
z varijs p̄sumas supplicijs donec fue-
rit spūs in narib; meis non denegabo
deū meū. Tūc ad p̄ceptū p̄fedis in lig-
no suspēdit. z vngulis ferreis tam cru-
deliter latera eius radunt vt etiā eius
coste nudaret. Ad quē p̄feses Uis theo-
dore nobiscū esse aut euz xpo tuo. Cui
ille. Cū xpo meo et fui z sū et ero. Tūc
iussus est igne cremari. In q qdē igne
sp̄m emisit. hz tñ corp⁹ eius ab igne ille-
sum p̄māsit. circa annos dñi. cclxxxvij.
Dore vero suauissimo om̄es replet
sunt. z audita est vox dicēs. Veni dile-
cte mi intra in gaudiū dñi tui. Celum
qz apertū multi viderunt.

Legenda. clx.

De sancto Martino.

Artinus quasi martē

m renēs. i. bellū p̄ vicia et pec-
cata. Vel martin⁹ qsi mar-
tyrū vn⁹. Fuit em̄ martyr saltē volūta-
te z carnis mortificatōe. Vel martin⁹
interp̄ta⁹ quasi irritās vel puocās seu
dominās. Ip̄e nāq; p̄ meritū sue san-
ctitat⁹ irritauit diaboli ad inuidiā. p̄-
uocauit dñm ad misericōdiaz. dominat⁹ ē
carni sue p̄ maceratōz p̄tinuā. Cui scz
carni ratio siue anim⁹ dñari oz. vt dic-
tionisus in eplā ad demophilū sicut
dominat⁹ dñs seruo. aut pater filio. aut
senior lasciuo iuuenulo. Cuius vitam
seuerus cognomēto suspicius discipu-
lus sc̄i martini quē gennadi⁹ int̄ illu-
stres viros p̄numerat scripsit.

Artin⁹ iabarie p̄anonioz opti-
m do oriū⁹. hz itra ytalīā papie
alitus. cū p̄e suo tribuno mili-
tū sub constantio z iuliano cesarib; mi-
litauit. nō tñ sponte. qz ab infantia di-
uinit⁹ inspirat⁹ cū essz ānoz duodecim
inuitis parētib; ad ecclīaz fugit. et ea
thecuminū se fieri postulauit. z extunc
beremū intrasset nisi carnis ifirmitas

De sctō martīno.

obstetisset. Sz cū cesares decreuissent
vt veteranoꝝ filiꝝ p patribꝫ militaret.
martinꝫ cū esset annoꝝ qñdecim ad mi
litandū vigeſ. vno tñ pꝛentus seruo.
cui tñ martinus seruiens sepius mini
strabat ꝛ calciamēta detrahebat atqꝫ
tergebat. qđā hꝫmalī tempe p portā
ambiēsiū trāsies paupem qñdā nudū
obuiū habuit. qđ cū a nullo elēosynam
accepissz. martinꝫ hūc sibi seruatū in
telligēs. arrepto ense clamidē qđ sibi tñ
superat diuidit. ꝛ pꝛē paupī tribuens
reliqꝫ rursus induit. Seqñti igit nocte
xp̄m clamidis sue pte qđ paupem tere
rat vestitū vidit. ipmꝫ ad circūstātes
angelos sic loqñtē audiuit. Martinꝫ
adhuc cathecuminꝫ hac me veste pꝛe
xit. Un vir sanctꝫ nō in glīam elatus
sz dei bonitatē cognoscēs cū esset anno
rū decē ꝛ octo baptizari se fecit. et ad
huc ad instantiā tribunī sui qđ tēpe sui
tribunatꝫ expleto se seclō abrenūciatu
rū pmittebat p biennū militauit. In
terea irruētibꝫ intra gallias barbarꝫ iu
lianꝫ cesar. cōtra eos pugnaturꝫ pecu
niā militibꝫ erogauit. At martinꝫ no
lēſ deiceps militare. donatiūſ recipe
noluit. sz cesari dixit. Xpi ego miles sū
pugnare mihi nō licet. Indignatꝫ iuli
anus dixit qđ nō religiōis grā sz metu
belli iminētis militie renūciaret. Cui
martinꝫ intrepidꝫ rñdit. Si hoc igna
ule nō fidei ascribit craftina die añ aci
em iermis astabo. ꝛ i noie xp̄i sigꝫ cru
cis nō clipeo pꝛectꝫ aut galea hostiuz
cuneos penetrabo securꝫ. Un custodi
ri iubet vt iermis vt dixerat barbaris
obijceret. Sed die seqñti hostes legati
onē miserūt sua oīa seqꝫ dātes. Un nō
dubiū est meritꝫ scti viri talē victoriā
sine sanguie datā eē. Exinde relicta
militia ad sc̄m hi lariū pictauiensēz epi
scopū prexit. et ab eo accolitꝫ ordiatuſ
moneſ a dño p soporē vt pentes suos
adhuc gētilēs vīſitarer. Profectꝫ igit
mīlta aduersa passiꝫ se esse p̄dixit. Nā
iter alpes incidit in latrōes. Cūqꝫ vnꝫ
securim in caput eiꝫ viſſasset. iccū feri

entis dextre sustinuit alter. Vincetꝫ tñ
post tergū manibꝫ vni eozꝫ custodiēdꝫ
tradit. Percūctanti p̄o latrōi an timu
isset rñdit nunqꝫ. se itqꝫ fuisse secuzꝫ. qz
sciret misericordiā dei maxime i rēpta
tōibꝫ affuturā. Incipiēs qꝫ latrōi p̄dica
uit. ꝛ ipꝫ ad fidē xp̄i puerit. Qui mar
tinū ad viā reducēs laudabilē postmo
dū vitā duxit. B Cū autē medio
lanū pꝛerisset diabolꝫ in hūana specie
sibi obuiꝫ fuit ꝛ qđ rēderet reqñiuit. Cui
cū rñdisz se qđ eū dñs vocaret tendere.
ille ait. Quocūqꝫ ieris diabolꝫ tibi ad
uersabit. Cū autē martinꝫ sibi rñdisset
dñs mihi adiutor est. nō timebo quid
faciat mihi hō. stari ille euauit. Ita
qꝫ matrē puerit. p̄o p̄o i errore p̄māſit.
Sz cū heresis arriana p totuzꝫ orbē
pullularet et ille pene solus obſisteret
publice cesus ꝛ de ciuitate eiectus me
diolanū reddijt. ꝛ ibi sibi i monasteriu
statuit. Sz inde ab arrianis eiectꝫ ad
insulā gallinariā cū vno solo p̄bꝫ tēro
prexit. vbi elleboꝝ gramē venenatum
int alias herbas i cibū sūpsit. ꝛ vicinā
moꝛtē sēſēs oē piculū ꝛ doloꝛē virtute
ordis fugauit. Audies p̄o qđ brūs hy
lariꝫ d exilio rediret ebiuā ei pfectꝫ ē. ꝛ
iuxta pictauū mōasteriū ordiauit. vbi
cū qñdā adhuc cathecuminū h̄et. pa
rūper a mōasterio discedēs. ꝛ rediens
reperit eū sine baptisimo defūctū. Quē
in cellā ducēs ꝛ sup eius corpꝫ se pster
nēs. ipm sua orōe ad vitā p̄stinā reuo
cauit. Idē p̄o hō referre p̄suevit qđ dū
sup eū data snia obscurꝫ locꝫ deputatꝫ
fuiſſet. p duos angelos iudici ē sugge
stū hūc esse. p qđ martinꝫ oraret. Iussuz
ē igit vt p ipos duos reducereſ. ꝛ mar
tino viuꝫ reddereſ. Aliū insup qđ la
queo vitā finierat vite iſtituit. Vez
cū plebs tironica ep̄o careret. ipm plu
rimū renitēte sibi ordiari petijt. Qui
dā aut ex ep̄is qđ puerat eo qđ defor
mis esset habitu ꝛ vultu despicabilis
resistebant. Inter quos precipuus fu
it quidam nomine defensor. Sz cum
lector tunc deesset. quidā accepto psal

De sancto martino

terio primū quē inuenit psalmū legit.
vbi xpus hic erat. Ex ore infantium et
lactentium perfecisti laudem: vt destru/
as inimicū z defensore. Et sic ille de/
fensor est ab omibz p̄futat. Ordinat
itaqz episcopus cū populi tumultum
nō ferret. duobz fere milibz extra urbē
monasteriū p̄stituit. vbi cū octuagin/
ta discipulis in mltā abstinentia vixit.
Nā ibi vinū nemo biberat nisi quē in
firmitas coegisset. Vollior habit? ibi
p̄ crimine erat. Plurime ciuitates de
his ep̄os eligebāt. Cū qdā sub noie
martyris coleret z a martino nil de ei?
vita vel merito inueniri possz. qdā die
sup sepulchz stans orauit dñm vt qs
esset vlt cuius meriti indicaret. Couer/
sus ad leuā vidit ymbzā nigerrimam
stare. Qui a martino adiurat? dixit se
latronē fuisse z ob scel? p̄cussū esse. Cō/
tinuo igit? martin? altare destrui p̄cepit.
Legit qz i dialogo seueri z gal/
li discipuloz sc̄i martini vbi mltā sup/
pleta sūt q̄ in ei? vita seuer? dimiserat.
qz martin? qdā tpe valentinianū impa/
torē p̄ qdā necessitate adijt sz ille sciēs
eū velle petere qd ipse nolebat dare.
fores palatii sibi claudi fecit. At mar/
tin? semel z itez passus repulsā. cilicio
obuolutus z cinere p̄persus. p̄ vnam
hebdomadā cibi z pot? abstinentia ma/
cerat. Tūc monēte angelo ad palaciū
venit. z nllō sibi phibēte ad impatorē
vsqz puenit. Quē cū venientē videret.
irat? qz fuisse admissus ei assurgere no/
luit donec sellā regiā ignis operiret. et
ipm impatorē a pte posteriori ignis
succederet. Tūc sc̄o martino irat? as/
surgēs p̄tutē diuinā se sensisse p̄fessus
ē. multūqz ipm cōplectēs sibi oia ante
qz rogaret p̄cessit mltaqz munera ob/
tulit sz martin? nō accepit. In eodē
qz dialogo legit q̄lū tertiu mortuū su/
scitauit. Cū em qdā iuuenis defunctus
fuisset z m̄r p̄ resuscitatōe filij beatum
martinū lachrymis exoraret. iste i me/
dio cāpi vbi erat innumerabil mltitu/
do gētiliū genua flexit. z cūctz vidētibz

puer surrexit. q̄ p̄t oēs illi gētiles ad fi/
dē xp̄i p̄uersi sūt. Eide qz viro sc̄o obe/
diebāt etiā insensibilia vegetabilia z ir/
rationalia. Insensibilia sicut ignis z
aqua. nā cū in qdā phano ignē misissz
in domo prima adherēte agente ven/
to flāma ferebat. Tūc martinus sup/
tectū dom? ascendēs obuū se aduent/
entibz flāmis inseruit. Dōx? vīm vē/
ti flāma torqz vt p̄ficer? qdā cōpugnā/
tiū int se elementoz videret. Nauis
etiā qdā cū piclitarēt vt i p̄dicto dialo/
go legit. qdā negociator necdū xp̄ian?
exclamauit. Deus martini eripe nos.
Et statim trāquillitas magna succel/
sit. Silt vegetabilia. Nā cū in qdāz
loco tēplū antiq̄ssimū diruissz. z arbo/
rē p̄ni diabolo dedicatā veller excide/
re. obfistētibz rusticis z gētibz vnus eoz
dixit. Si de deo tuo fiduciam habes.
nos hāc arborē succidem? tu eā suscipe
z si tecū est d̄s tu? vt dicēs euades. Quo/
annuēte succise arbor. et iā xpus eum
ibidē ligatū cadēti signū crucis oppo/
suit. z in aliā p̄tē rediēs rusticos q̄ i tu/
to loco erāt fere oppressit. Qui viso mī/
raculo ad fidē p̄uersi sūt. Irrōnabi/
lia qz aialia sibi pluries obedierūt. sic
legit in p̄dicto dialogo. Cū em canes
lepusculuz inseqntes vidisset impauit
canibz vt aial inseq desisterēt. Dōx illi
p̄stiterunt. z q̄si vincti in suis vestigijs
fixi māserūt. Serpēs etiā qdā cum
fluuiū qdā natando trāsiret. martin?
ait ad serpentes. In noie dñi iubeo te
redire. Dōx se ad x̄bū sancti retorxit:
z in ripā aliā trāsineauit. Et ingemī/
scēs martin? ait. Serpētes me audiūt
z hoies nō audiūt. Canis silt qdā
cū in qdā ex martini discipulis larra/
ret. ille ad eū p̄uersus ait. In nomine
martini iubeo te obmutescere. Canis
p̄tinuo obmutuit ac si ligū habuisset
abscisam. D Fuit aut brūs mar/
tinus multe hūilitat. Nam leprosum
q̄dam cūctis horribilē parisijs obuū
um habens ipm osculat? est atqz bene/
dixit. statimqz mūdāt? est. In sacrario

De sancto martino

quodq; residens nunq; cathedra vsus est. Nā in ecclia nō vnq; eū sedere cōspexit. Sedebat autē i sellula rusticana q̄s tripodes vocāt. **V**ultē dignitas q; par aplis dicē est. z hoc ppter gratiā spūscī q̄ in eū in specie ignis ad robur descēdit sicut fuit in aplis. Un z apli frēqnter eū tanq; pparē vīsitabāt. Legit enī in p̄dicto dyalogo q̄ qdam vice dū martin⁹ i cella solus sederet. z seuerus z gallus ei⁹ discipuli p forib; expectarēt. subito mirabili pūssi horore ples in cella audiūt insit colloqn̄tes. De q̄ cū postmodū martinū req̄sissent ille ait. Dicā vobis. sed vos q̄s nulli dicat. Agnes tecla et maria ad me venerūt. Nec tm̄ illa die sz sepi⁹ se ab eis cōfessus est vīitari. Et petrū et paulū aplos a se sepe videri phibuit.

Vultē iusticie. Cū ei ab impatore noie maximo inuitatus fuisset. z martino poculū pmo fuisset oblatū sperātib; cūctis vt p se regi tribueret p̄sbytero suo dedit. nullū estimās digniores q̄ post se deberet bibere. z indignū iudicās si aut regē aut regis p̄sbytero p̄tulissz. **V**ultē paciētie. Tanti enī i oib; paciētiā seruabat q̄ cū eēt sūm⁹ sacerdos ipune sepe a clericis ledebat. nec a sua eos ppter hoc charitate repellebat. Nemo illū vnq; vidit iratū. nemo merentē. nemo ridēre. Nūq; in illi⁹ ore nisi xp̄s. nūq; in illi⁹ corde nisi p̄cias. nisi par nisi misericordiā i erat. Legit h̄z in p̄dicto dyalogo q̄ dū martin⁹ qdā vice in veste hispida: nigro et p̄dulo pallio circūtectus super asellū. pcederet. eq̄s de p̄ra veniētib; expauefact⁹. milites in terrā saltu p̄cipiti se dederūt. et martinū arripientes grauī f̄berauerūt. Ille autē q̄si mutus cedētib; terga p̄bebat. Sz magis illi furebāt. eo q̄ ille q̄si nō senties f̄bera illata cōtēnere videret. Protinus autē anialia adeo humo fixa pmanebāt vt q̄tūcūq; flagellata velut saxeā moueri nō possent q̄usq; ad martinū redēt. tes et pctm̄ suū qd̄ ignorāter i eū p̄mī

serāt p̄fiteres ille eis licētiā dedit. z q̄ du p̄cto aialia pcesserāt. **V**ultē aīi dūitatz i orādo. Quia vt i legēda sua d̄z nūq; vllū horaz momētū pterijt. q̄ nō aut orōni aut lectōi incūberet. Int legendū tm̄ z opandū nūq; animū ab orōne laxabat. Nā vt fabris ferrarijs moris ē. q̄ int opandū p qdā laborz leuamine incudē feriunt. ita martin⁹ dū aliqd̄ ageret sp̄ orabat. **V**ultē austeritatz i seip̄o. Refert ei seuer⁹ i epla ad eusebiū. q̄ cū martin⁹ i qndā villaz sue dioces̄ venissz z clerici lectū sibi plurimo stramie p̄parassent ille ibidē req̄scēcēs iūctā molliciē phorrescit q̄ppe q̄ nuda humo vno tm̄ cilicio supiecto cubare cōsueuerat. Itaq; p̄mos iūcti surgēs stramitū oīe piecit z se sup nudā humū collocauit. Circa mediā noctem tota illa palea igne accendit. z martin⁹ excitat⁹ dū exire tēptaret sz ne q̄ret ab igne capis. z ei⁹ iā vestimenta vrunt. Rediēs p̄o ad solitū orōis p̄fugū z cruc̄ emittēs sigculū. i medio ignis intact⁹ p̄māsit. z hāmas sensit rotātes q̄s male experit⁹ erat viētes. Nachi igit excitati pcurrūt. z martinuz quē iā p̄sumptū purabāt de medio flāmaz illesū educūt. **V**ultē cōpassionis erga delinq̄ntes. qz oēs volentes penitere p̄passiōis sinu recipiebat. Nā z cū diabol⁹ martinuz rep̄hēderet cur semel lapsos ad p̄nīaz reciper eīdē m̄dit. Si tu ip̄e o miserabil ab hoīm in festatōe desisteres. z te factoꝝ tuoz peniteret. ego tibi p̄filius in dño xp̄i misericordiā pollicerer. **V**ultē pietatis erga paupes. Legit i p̄dicto dyalogo q̄ martinū in qdā festiuitate ad eccliaz tendētē paup qdā nud⁹ secur⁹ ē. Martin⁹ ar archidiacono p̄cepit vt egētē vestiret. Sz cū h̄ ille facere distulissz. ingressus martin⁹ secretariū tunicā suāz illi tribuit. z p̄tinuo abscede iussit. Cū archidiacon⁹ moneret. vt ad solēnia pagēda pcederet. ille de se loquēs m̄dit se ire nō posse. donec paup vestē accipiat. Archidiacon⁹ p̄o nō itelligens

De sancto martino

q: cū extrinsec? cappa tect? eēt. ipm nu
dū interi? nō videbat. pauperē nō ad/
esse causat. At ille inq̃t. Vibi vest? de/
ferat? z paup nō deest vestiedus. Lō/
pulsus ille ad forū vadit. z qnq; argē/
reis tunicā vilē z curtā q̃ d: penula q̃si
pene nulla rapiens. añ pedes martini
iratus piccit. Quā ille secreto induit.
Qui? manice vsq; ad cubitū. z lōgitu/
do vsq; ad genua p̃cedebāt. Et sic mis/
sam celebratur? p̃cedit. Dū at missam
celebraret glob? igne? sup caput ei? ap/
paruit: z a multis ibidē visus fuit. Ob/
h par aplis d: Huic autē miraclo ad/
dit mgr iohes beletb. q cū i missa ma/
nus ad deū vt mor? ē leuaret. manicas
lineis retro labētib; cū nec brachia ei?
essent grossa nec multū carnosā: nec p/
fata tunica p̃deret nisi vsq; ad cubi/
tū remāserit eadē brachia nuda. Tunc
miraculose torques aurei z gēmati de/
ferūt ab angel. z brachia decēter ope/
riunt. Quē etiā tōsam qdā vice con/
spiciēs euāgelicū inq̃t mādātū ista cō/
pleuit. Duas tunicas ista hūit. et vnā
nō habēti largita ē. Ita z vos inq̃t fa/
cere debet. Vult p̃tāz erga demo/
nes expellēdos. Sepe em ipos demo/
nes ex hoib; expulit. Legit etiā in p̃di/
cto dialogo q qdā vacca a demōe agi/
tata. cū vbiq; seiret: z mltos p̃fode/
ret. z p̃sus martinū z socios suos i tri/
nere furibūda p̃curreret. ille manu ele/
uata ipsam sistere iubet. Qua immobili/
pmanēte vidit demonē dorso illi? insi/
dentē. Quē increpās. discede inq̃t su/
neste de pecude z innoxii aial agitare
desiste. Quo p̃rin? discedere vacca ad/
ei? pedes p̃sternit. z ad ei? iperū cū oi/
māsuēdie ad gregē suum reuertitur
Vult subtilitatē erga eos cogno/
scēdos. Demōes em sibi ita p̃spicabi/
les reddebāt vt aperte ab ipō sub q̃cū/
q; imāgie viderēt. Nā interdū demo/
nes i iouis p̃sonā plurimūq; mercurij
aliqū vener? vel mīnerue transfigura/
tos se ei? vultib; offerebāt. q̃s ille oēs
suis noib; increpabat. Mercuriū maxī

me pariebāt infestū. Iouem brutum
atq; hebetē eē dicebat. Quadā etiā
vice diabolus i forma regis purpura z
diademate z aureis calig; ornat? sere/
no ore letaq; facie sibi apparuit. Cūq;
diu ābo tacuissent agnosce inq̃t marti/
ne quē colis. Xps ego sū descenfur? ad
fras. p̃ me tibi manifestare volui. Ad h
cū adhuc martin? admirās taceret rur/
sus ait. Martine cur dubitas credere
cū me videas. Xps ego sūz. Tūc ille a
spūscō doct? ait. Dñs ihs xps non se
purpuratū nec diademate renitētē vē/
turū esse p̃dixit. Ego xpm nisi i eo ha/
bitu z forma q̃ passus ē. nisi cruc? stig/
mata p̃ferētē venisse nō credā Ad hāc
vocē ille disparuit. z totā cellam fetoze
z pleuit. **E** Martin? igit obitum
suū lōge añ p̃sciuit. quē etiā frib; reue/
lauit. Interea candacēsez diocesim cā/
sedāde discordie vīstauit. Pergēs gvi/
dit mergulos i flumie piscib; insidian/
tes z q̃sq; capientes. Forma inq̃t h de/
monū ē. Insidiant incautē. capiūt ne/
sciētes. captos deuorant. saturari ne/
queūt deuorant. Imperat igit vt flicto/
gurgite desertas peterēt regiōes. Sta/
timq; grege facto mōtes siluasq; petie/
rūt. In illa igit diocesi aliq̃d diu cō/
morat? virib; corpis cepit destitui z di/
scipul? indicat se iā resolut. Tūc oēs flē/
tes cur nos inquit p̃z deseris aut cui
nos desolatos relinqs. Inuadent em
gregē tuū lupi rapaces Et ille eoz mo/
tus p̃cib; fletibusq; flens q̃z sic orauit.
Dñe si adhuc p̃plo tuo sū necessarius
nō recuso labore fiat volūtas tua. Du/
bitauit em pene qd mallet qz nec hos
dserere nec a xpo volebat diuti? separt.
Itaq; cū aliq̃d diu molestia febriū te/
nere. z a discipul? suis rogaret vt in le/
ctulo suo vbi i cilicio z cinere decūbe/
bat stramētū aliq̃d poneret. non decet
inq̃t filij xpianum nisi i cilicio z cinere
mori. Ego si vob aliud exēpluz relinq
ipe peccaui. Oculis ac maib; i celū sp
intent?. Inuictū ab orōe spm nō relaxa/
bat. Et cū supin? sp iaceret. z a p̃sbyte/
E s

De sancto martino

ris rogaret ut corpusculū mutatoe la-
terē releuaret. sinite me inq̄t fr̄es. sinite
celū potius respicere q̄ terrā ut spūs ad
dñm dirigat. Et hec dicens vidit dia-
bolū assistere. Quid h̄ inq̄t astas crue-
ta bestia. Nihil in me funestū reperiēs
abrae me sin⁹ recipiet. Et in hac voce
sub archadio et honorio q̄ ceperat circa
annū dñi. cccc. xlvij. vite eius. lxxj. spi-
ritū deo reddidit. Vultusq̄ eius tāq̄
iā glorificatus respēdunt. ac choz⁹ an-
geloꝝ ibidē p̄cines a mltis audit⁹ fuit.

Ad ei⁹ trāsitum pictaui sic turonici
puenerūt. ibiq̄ magna altercatio orta
est. Dicebāt em̄ pictaui. Hostes ē mo-
nach⁹. nos req̄rim⁹ cōmendatū. Qui-
bus illi. Vob̄ ē ablat⁹: nob̄ a dō dona-
tus. Nocte igit̄ media pictaui oēs pe-
nit⁹ sopiūt. et sic a turonis p̄ fenestraz
eiecit⁹. p̄ ligerim nauigio ad vibē turo-
nicam cum magno gaudio deportat.

Brūs at̄ seuerin⁹ coloniēps cū
die dñica loca setā p̄ matutinas more
solito circūiret. illa hora q̄ vir sanctus
obiit āgelos cantantes ī celo audiuit.
Locasq̄ archidiacon⁹ interrogat si ali-
qd̄ audiret. Et cū se nil audire diceret:
et archieps ut diligēter auscultaret mo-
neret. cepit sursum collū extēdere. aures
erigere. et sup̄ sumis articul⁹ baculo su-
stetante stare. Sz dum archieps p̄ eo
orassz: q̄sdā ī celo voces audire se dixit
Qui archieps. Dñs me⁹ martin⁹ ē. q̄
mīguit e mūdo et nūc āgeli eū ī celū de-
ferūt. Demōes at̄ affuerūt q̄ eū retinere
voluerūt. sz nihil suū ī eo reperiētes p̄su-
si recesserūt. Archidiacon⁹ igit̄ diē et ho-
rā notauit. et tūc martinū migrasse co-
gnouit. Seuer⁹ etiā mōach⁹ q̄ vitā ei⁹
sc̄psit. cū post matutinas leuiss obdor-
misset. sicuti ip̄e in q̄dā epla testat̄. san-
ctus martin⁹ albis iduc⁹ vultu igneo
stellatib⁹ oculis. crine purpureo. tenēs
librū ī manu dextra quē de vitā eius
idē seuer⁹ sc̄pserat. eidē apparuit. Cūq̄
post bñdictōz ī celū p̄scende ip̄m vide-
ret et cū eo ascēdere cuperet cuiusq̄ lauit.
Post h̄ at̄ nūcys veniētib⁹ eadez nocte

sc̄m martinū migrasse audiuit. **S**
Eo q̄z diē sc̄tus ambro. mediolanēps
eps missam celebrās sup̄ altare inf̄ p̄-
phetiā et epla3 obdormiuit. et cū null⁹
eū excitare p̄sumeret. et subdiacon⁹ nisi
ip̄o innuente eplam nō auderet legere
trāsact⁹ duaz vltimū horaz spacijs ex-
citauit eū dicēs. Jā hora p̄terijt et
p̄ls valde lassus expectat. lubeat dñs
n̄r ut cleric⁹ epla3 legat Ad q̄s ille. No-
lite turbari frater em̄ me⁹ martin⁹ ad
deū mīguit. et ego ei⁹ funeri interfui et
obsequiū p̄bui. sz vltimā orōez vob̄ ex-
citātib⁹ explere nō valui. Tūc illi diēz
et horā notātes. inuenerūt sc̄m martinū
tūc migrasse ad celū Cappā eius ut
ait mgr̄ Jōhes belecth. reges frācie in
p̄eljs portare p̄sueuerūt. Qñ ip̄ cap-
pe custodes capellani dicebāt. Post
mortē at̄ eius anno. lxxij. cū brūs per-
petuus eius ecclīaz magnifice āplias-
set. et in eā corpus eius trāsferre veller.
semel et bis et terciō. ieiunijs et vigilijs
insistētes sepulchz eius nullaten⁹ mo-
uere potuerūt. Cūq̄ veller dimittere q̄-
dam senex pulcherrimus apparuit eis
dicēs. Usq̄quo tardatis. Nō videris
sc̄m martinū paratum iuuare vos si
manus apponitis. Tūc ille cū eis ma-
nus apposuit. et cū summa velocitate se-
pulchz leuauerūt et in loco vbi nūc co-
lis posuerūt. Senex aut̄ ille post h̄ nūc
q̄ cōparuit Hec translatio ī mēse iulij
celebrat̄. Refert odo abbas cluniacēps.
q̄ tūc oēs cāpane in oib⁹ ecclīis nul-
lo tāgēte pulsabāt. et oēs lampades di-
uinit⁹ accēdebāt. Fere q̄z q̄ tūc duo
socij erāt q̄ vnus erat cecus et alter cō-
tract⁹. Lecus at̄ p̄tractū ferebat et con-
tractus ceco viā demonstrabat. Sicq̄
taliter medicātes multā pecuniā acq̄-
rebāt. Audientes p̄o q̄ ad corpus sc̄i
martini multi sanabant infirmi cū in
translatiōe eius corpus extra ecclīaz
p̄cessionaliter duceret. timere ceperūt
ne p̄dictū corpus iuxta domū vbi ma-
nebāt duceret. et sic ip̄i forsitan curarēt
tur. Hlebant em̄ sanitate p̄sed uerē

De sancto Bricio

periret materia questus sui. Quia propter
de illa strata fugientes se ad aliam transe-
rebant per quam corpus nequaquam duci puta-
batur. Dum ergo fugeretur corpori ei ex ipso uiso
prius obuiauerit. Et quia deus multa bo-
na prestat inuitis ab eo et eorum voluntate con-
tinuo fuit curatus. licet de his plurimum trista-
rent. Ambrosius autem de sancto martino
sic ait. Beatus martinus propheta erroris
templa destruxit. vexilla pietatis erexit.
mortuos suscitauit. ab obsessis corporibus
demonia sua eiecit. ac variis labori-
bus languoribus salutis remedio suble-
uauit. Qui ita perfectus inuenit. et ut christum
terris in paupere et veste quam egenus acce-
perat mundi dominum induisset. O felix lar-
gitas quam diuitias operis. O clamidis glo-
riosa diuisio quam militem regis et regem. O in-
estimabile donum quod vestire meruit di-
uinitatem. Digne huic digne possessionis tue
premia prestitisti. Digne ei arrianorum sub-
iacuit feritas. Digne amore martyrum
persecutorum tormenta non timuit. Quid erit
per oblationem integri corporis recepturus. quam
quantitate vestis exigue deum vestire meru-
it et videre. Sic sperantibus prestitit medi-
cinam ut alios supplicatibus. alios visu
saluaret.

Le. clxij.

De sancto Bricio

Bricius sancti martini

b dyaconus. eiusque plurimum
emulorum multa eisdem sancto prouicia
iferebat. Nam cum quidam pauper martinum re-
quereret dixit ei bricius. Si illum delirum quis
prospice eminus ille est enim qui quasi amens celum
respicit. Cum igitur pauper a martino qui pe-
tierat accepisset. vir sanctus bricium ad se
vocans dixit. An ego tibi delirus videor
bricius. Quod cum ille per verecundiam se dixisse
negaret. ait martinus. Nonne aures mee
ad os tuum erant quando hoc eminus loquabar
Amico dico tibi quia a domino obtinui ut mi-
hi in episcopatu succedas. sed scias multa te in
episcopatu aduersa passurum. Quod bricius au-
diens iridebat dicens. Nonne verum dixi
istum delirum esse. Pro more igitur sancti martini
bricius in episcopum electus. Qui deinceps ordo

vacabat. Et licet adhuc superbi tamen corpore
castus erat. Anno autem episcopatus sui tricesimo
mulier quidam religiose vestita quam eius ve-
stimenta lauabat precepit et filium peperit.
Tunc omnis populus cum lapidibus ad eum ianuam
congregatus dicens. Diu pietate sancti mar-
tini luxuriam tuam dissimulauimus. sed iam
nequaquam pollutas manus osculari vale-
mus. Illo autem viriliter hoc negare ait. Ad-
ducite ad me infantes. Quo allato. cum
xxx. esset dixerunt ei cum bricio. Adiuro
te per filium dei ut dicas coram omnibus si ego te
genui. Et ille. Non tu inquit es pater meus.
Populo autem vigente ut quis esset eius pater
requireret. ille ait. Non est hic meus. feci quod
ad me pertinet Populus autem hoc totum ma-
gis artibus attribuebat dicens. Nequaquam
nobis falso pastoris nomine dominum habemus. Tunc
ille per sui purgationem prunas ardentes versus
et ad tubam sancti martini cuiusque videntibus
deportauit. Proiectis quoque prunis vestis
eius illesa apparuit. Et ait. Sic hoc
meum vestimentum a prunis mansit illesum.
sic corpus meum a tactu mulieris est man-
dum. Populo autem adhuc non credente.
sanctum bricium tumultibus et iniuriis affli-
ctum et a sua dignitate eiecit ut verbum
quod sanctus martinus dixerat impleteretur
Tunc bricius fletus papam adiit. et septem
annos ibidem permanens quicquid in sanctum mar-
tinum deliquerat penitendo deleuit. Popu-
lus autem iustinianum profecit. et romam pertra-
bricium misit ut episcopatus sibi per bricium de-
fensaret. Quo cum tenderet in ciuitate
vercellensi vitam finiuit. et armenium loco
eius populus omnis profecit. Septimo igitur an-
no bricius cum auctoritate pape rediens
sexto ab urbe miliario hospitium acce-
pit. et armenius eadem nocte spiritum exala-
uit. Quod bricius per reuelationem cognoscens
ait suis uturgeret et secum ad tumulan-
dum turonensem episcopum pergeret. Cum ergo bricius
us per viam portam ciuitatem ingrederetur ille
per aliam mortuus efferebatur. Quo sepulto
sanctus bricius sedem suam accepit. et se-
ptem postmodum annis presidens et vi-
tam laudabilem ducens. xliij. anno episcopatus
sui in pace quieuit.

De sancta Elizabeth

Legenda. cxiij.

De sancta Elizabeth

Elizabeth interpreta

e tur ds me? cognouit. vl? dei mei septima. vel dei mei sa curitas. Dicit g pmo Elizabeth deus me? cognouit. qz ds ea cognouit. i. suo bñplacito approbavit. vl? cognouit. i. noticiā sue cognitōis sibi infudit. Secundo dz elizabeth. i. dei mei septima. ipa em habuit septimā dei. vl? qz nūc est i septima etate q̄scēntiū. puctura tādē in octauā resurgētiū. vl? p̄p̄t septē stat? in q̄b? fuit. Ipa nāq? fuit in statu p̄gi/ nali. scō in statu p̄iugali. tertio i statu viduali. q̄rto in statu actiuo. q̄nto i statu p̄replatiuo. sexto in statu religioso. z nūc septimo est in statu glorioso. Et isti septē stat? maifeste p̄tinef in legen/ da sua vt possit dici de ea qd dz in da/ nicle de nabuchodonosor. septem tpa mutabūf sup ea. Tertio dz dei mei sa curitas. de? em ea mō satiauit z reple/ uit splēdore p̄itars. dulcedie suauitars. z vigore eternitars. Un aug? in li. de ciuitate dei agēs de ciuitate celesti dic. In eternitate dei viget. in veritate dei lucet. in bonitate dei gaudet

e Elizabeth illustr? yngarie re/ gis filia. genere nobil. sed fide ac religione nobilior. stirpem tam nobilez nobilitauit exēplis. Illu/ strauit miracul. z decorauit grā sancti tars. Quā autoz nature supra naturaz qdāmodo exulit dū puella regalibus nutrita delicijs. oia puerilia aut oīno p̄tēneret. aut eadē in dei obsequiū mā ciparet. vt liqdo clareat tenera eius in fantia q̄nta simplicitate viguit quāta dulci deuotōe incepit. Extrūc liqdez ce pit bonis asuescere studijs. ludos sper nere vanitars. successus p̄sp̄eros fuge/ re mūdi. p̄ficere sp̄ in reuerētia dei Lū em adhuc ellz q̄nquēnis in ecclia oran di: grā tam sedula p̄manebat vt eā ei? sodales vel ancille auellere vix valerēt

A Quā cū ancille vel coetānee ei? obfua rēt. aliquā de illis causa ludi versus ca pellā inseq videbat. vt ex h intrādi ec/ desiā oportunitatē captaret. Quā in i grediēs genua flectebat. aut paumen to totaliter incumbibat. Et licet f̄raz peritiā nō h̄iet. tñ corā se in ecclēijs se pe psalteriū expādebat. vt qdāmodo se legere fingeret. ne velut occupatā q̄s impediret. Se qz cū puellis ad terraz p̄stratā ludi specie mensurabat vt sub tali occasiōe deo reuerentiā exhiberet. In ludo etiāz anulorum z alijs ludis spem totam in deo ponebat. Et ex his q̄ puella paruula lucrabatur. vel alias peculiariter possidebat puellis paup/ culis decimas exhibebat. inducēs eas vt sepe orōnem dñicaz dicerent. et cre/ bro p̄ginē salutarēt. Crescens vero p̄ etatē t̄pis crescebat ampli? p̄ affectū deuotōis. Nā brāz p̄ginē dei genitri/ cē in sui patronā z aduocatā et beatūz iohannē euāgelistā in sue castitatis cu stodē elegit. Lū em singule cedule sin/ guloz aploz noib? inscripte altari im ponerent. z quelibet aliāz puellaz ca/ su sibi cedulā p̄tingentem acciper ista orōne fusa tribz vicib? cedulam vbi nō mē sancti iohānis erat inscriptū vt de siderabat accepit. Ad quē tanto deuo tionis ferebat affectu vt nihil i ei? no? mine petētib? denegaret. Ne p̄o mūdi successus sibi nimīū blādīret. q̄tidie in reb? p̄sp̄erz sibi aliqd detrahebat. Lū em in aliq ludo sibi p̄sp̄ere succederet reliquū intermittēs dicebat Nolo p̄ce dere. sed p̄pter deū reliquū intermitto.

B Ad choreas quoq? cū puellis ceteris aduocata cum vnū circūitum pegisset dicebat. Sufficiat nobis vn? circūitus. iam p̄p̄t deū alios dimitta/ mus. Et sic per talē modūz puellas a vanitatib? temperabat. Vestimento/ rum lasciuos vsus semp abhorruit et omnē in his honestatē dilexit. Tertūz qz sibi numez orationū indigerat. quē si qñ aliqua occupatōe p̄euenia non potuisset p̄ficere: et ab ancillis lectum

De sancta Elizabeth

ingredi cogere. cū celesti spōso vigili-
as vigilāter soluebat. Dies q̄z solēnes
puella nobilis tanta deuorōe colebat.
vt etiā manicas sibi p̄ sui nulla rōe pa-
teret anq̄ missarū solēnia p̄pleret. Et
rore cap̄ etiā vsus ante meridiē i dieb̄
dñicis sibi interdixit. volēs in h̄ et sacre
deferre solennitati s̄ sue satisfacere de-
uotioni. Propter qd̄ solita erat ad hec
et similia se p̄ votū astringere ne q̄s eā
posset aliq̄b̄ suis sibi a suo p̄posito re-
uocare. Officiū ecclesiasticū audiebat
cū tāta reuerētia vt euz sacra legerētur
euāgelia v̄l sacra hostia p̄ficere mani-
cas si forte p̄sute essent solueret moni-
lia deponeret. et cetera capitis ornamen-
ta in uno locaret. Et vbi gradū fēgi-
nalē prudēter rexit et innocēter pcurrit
p̄iugalē gēdū intrare cōpellit. v̄pore q̄
ad h̄ paterno ip̄erio v̄gebat fructum
p̄ceptura tricesimū q̄ fide trinitatis h̄ua-
uit cū decalogo p̄ceptoz. Cōsensit igit̄
licet inuita in copulā p̄iugalē nō vt li-
bidini p̄senteret s̄z ne p̄ris p̄ceptū p̄re-
neret et vt filios educādos ad dei serui-
tium p̄rearet. Quāuis enī fuerit legi-
thori p̄iugalis astricta nulli tñ culpā
de delectationi fuit subiecta. Qd̄ inde
manifeste cōstat qm̄ in manib̄ magis
stri cōradi votū emisit. q̄ si viro suo cā-
supuiere p̄tingeret p̄tētiā p̄petuaz
obseruaret. Fuit igit̄ lāgrauio
turingie sociata p̄iugio. put regāl exi-
gebat magificētia et dispositio ordinauit
diuina vt se3 ibidē mltos ad dei amorē
adduceret. et inculcos hoīes edoceret.
Licet at mutauerit statū non tñ muta-
uit mēt̄ affectū. Quāte aut fuerit duo-
tiōis et hūiliatōis ad deū: q̄nte auste-
ritatis et abstinentie ad seip̄as. q̄nte lar-
gitatis et misericōdie ad pauperes ex his q̄
subiecta sunt aptius declaraf. Nā in
orōne tantū extitit feruoris vt etiā an-
cillas ad eccl̄as gēdū p̄cito p̄ueniret. vt
q̄si q̄busdā clādestinis orōib̄ aliquam
dei grāz impetraret. In nocte ad ora-
tionez sepe surgebat rogāte eā marito
vt sibi p̄ceret. et quierit alicui corp̄ do-

nares. Ordinauit aut cū q̄dam domi-
cella sibi int̄ ceteras magis familiarē vt
si forte somno dep̄ssa nō surgeret. eam
pede tangēs excitaret. Quādā p̄o vice
pedē dñe tāgere voluit et casu in pedē
mariti impēgit. Qui subito excitatus
rem vt erat didicit. et patiēter sufferēs
prudēter dissimulauit. Et vt orationū
suaz deo pingue redderet sacrificiū
sepe ip̄m irrigabat abūdantia lachry-
maz. quas q̄dem lachrymas fūdebat
iocunde et sine aliqua indecenti vultus
p̄mutatione. ita vt sp̄ cū dolore fieret
et de dolore gauderet. et h̄ q̄dā vultus
leticia venustaret. tāte se hūilitati sub-
iecit vt p̄p̄ dei amorez vilia et abiecta
nō sperneret s̄z hec cū deuorōne nimia
exerceret. Nam in firmū q̄ndam vultu
deformē. capitis fetore horribilē in sinu
p̄prio reclinauit. et horridū crinem ton-
dens eius caput ancillis ridentib̄ la-
uit. In rogatiōib̄ semp̄ p̄cessionē nu-
dis pedib̄ induta laneis seq̄bat. Et i
p̄dicationuz stationib̄ int̄ paup̄culas
tāq̄ paup̄ et hūilis residebat. In puri-
ficatōe post partū nequaq̄ se vt ceterē
gēmis ornabat v̄l vestib̄ deaurat̄ re-
gebat. s̄z exemplo intemerate puerpe-
re filiū p̄p̄is gestās in vlnis. ip̄m ad
altare cū agno et candela hūiliter offe-
rebat. vt ex his et seculi pompā p̄tem-
nendam ostenderet. et se illibare puer-
pere confor:maret. Deinde domum re-
diens vestimēta ipsa cū q̄b̄ ad eccl̄as
p̄cesserat alicui paup̄i mulieri tribue-
bat. Accedit q̄z ad sue hūilitat̄ p̄e-
coniū q̄ ip̄a libertate p̄cellēs et digni-
tate sublimis cuiusdā viri se3 magistri
conradi paup̄is et mēdici s̄z tñ scientia
et religione p̄cipui saluo iure matrimo-
nij et cōsentiēte marito. obediētie adeo
se subiecit. vt q̄cqd̄ ille p̄ciperet ip̄a cū
reuerētia et multo gaudio adimpleret.
vt ex h̄ et obedientie p̄cipet merituz. et
dñi saluatoris q̄ factus est obediēs vsq̄
q̄ ad mortē imitaret exēplū. Quā-
dam aut vice ad q̄ndā p̄dicationē ab
ip̄o vocata supueniente marchionissa

De sancta Elizabeth

missi genem impedita non venit. Quod ille egre ferens tantam ei inobedientiam relaxare noluit. donec usque ad camisiam expositam cum quibusdam ancillis suis qui culpabiles fuerant fortiter perberari fecit. **S**ibi quoque tantam abstinenciam et rigorem imponebat. ut corpus suum vigiliis disciplinis et ieiuniis maceraret. Nam sepe a viri thoro abstinens: noctes ducebat in somnes ut orationibus possit insistere et in scodito preces celestes orare. Lucis soni interpellaret necessitas. super strata raptatim dormiebat. Sed cum maritus abesset cum spouso celesti in orationibus pernoctabat. Sepe etiam per manum ancillarum faciebat se in cubiculo fortiter perberari ut saluatori flagellato vice repederet. et carne ab omni lascivia coaceret. Tantam autem cibo et potu temperantiam exhibebat. ut in mensa mariti inter diuersa ferculorum genera in modum pauperum simplici esset preterea. **S**ed etiam coram sibi interdixit ne de cibis mariti quicquam prigeret. de quibus sanam presciam non haberet. Quod ipsa tanta diligentia obseruauit. ut alijs diuersis delicijs abundantibus: ipsa cum ancillis suis cibis grossioribus uteretur. Sepe tamen ad mensam sedebat et cibos manibus contrectabat et diuidebat ut ex his comedere videre. ne supstitiois nota incurreret sed virbanitate tali cunctos quiuas letificaret. **Q**uadam vice cum longi itineris fuisset labore depressa: et marito et sibi fuisset abibi diuersi oblatis qui non credebantur de iustis laboribus acquisitis. omnino abstinuit et nigrum panem et durum in aqua calida manducatum cum suis ancillis patienter comedit. **Q**uius quidam reddidit iustos viros sibi assignauerat. de quibus cum quibusdam ancillis suis qui sibi ad hec omnia presentiebant vinebat. Sepe autem cibos curie respuit: et aliquando bonorum viros cibaria requisivit. **H**ec autem omnia vir suus cum patientia supportabat. asserens quod hec et ipse libenter faceret si turbatores sue familie non timeret. **S**tatim quoque pauperum in summa gloria constituta sumope affectabat ut et ipso pauperi vice repederet et mundus in eam nil proprium haberet. **Q**uapropter inter-

dum cum sola esset cum ancillis vestimentis vilibus induens se. et despecto velo caput suum operies dicebat. **T**aliter incedam cum ad statum venero pauperum. **L**icet autem sibi abstinencie frenum imposuerit tantam tamen liberalitate se ad pauperes effundebat ut nullum alium premium inedia patere: tur. sed omnibus adeo largissime subueniebat ut omnes eam matrem pauperum acclamarent. **S**ex enim misericordie operibus tota vigiliantia insudabat. ut regnum perpetuum perpetuo regnatura perciperet. et paternam benedictionem cum benedictis ad dexteram posideret. **I**psa namque nudos vestiebat. **S**iquidem vestimenta impendebat pauperibus nudis. peregrinorum et pauperum corporibus sepeliendis et pueris baptizandis. **Q**uos quidem pueros sepe de fovea sacro leuabat. et propriis manibus eorum vestimenta crederet. **Q**uod beata elizabeth videns. voluit se sibi tanta dedisse timens ne sibi fieret causa mortis. **S**ed tamen pro ea orauit et ipsa sanata surrexit. **S**epe autem ipsa cum ancillis suis lanam propriis manibus filabat. et inde vestimenta fieri faciebat. ut ex hoc bonorum laborum gloriosum recipere fructum. et exemplum vere humilitatis perberet. et de proprii corporis laboribus elemosinam daret deo. **I**psa esurientes pascebat. **P**auperibus enim alimentum providebat adeo ut lantgrauis viro suo profecto ad curiam friderici imperatoris qui tunc erat cremone ipsa omnes annonam de suis grangijs collegit. et congregatis undecumque pauperibus quotidie eis necessaria ministrabat. eo quod tunc caristia et fames valida iminebat. **S**epe autem cum pecunia ei deficeret ornamenta vendebat ut pauperibus subueniret. **M**ulta etiam sibi et suis ancillis fluuium subtrahere et pauperibus referuare. **I**psa sitiens potabatur. **Q**uadam autem vice ceruicis pauperibus

De sancta Elizabeth

distribuēs cū vnicuiq; sufficienter de-
disisset inuentū ē q; vas nullū habuit di-
minutōez. sed eandē quā p̄us mēsurā
seruauit. Ipsa hospitio pegrinos et
paupes suscipiebat. Domū em̄ maxi-
mā sub altissimo castro suo p̄struxit. i
q̄ infirmoz magnā multitudinē reso-
uebat. q̄s dieb; singulis nō obstatē dif-
ficultate ascensus v̄l descēsus visitans
et eis oīa necessaria ministrabat et verbis
incitatorijs ad patientiaz inducebat.
Et licet om̄ez corruptōnez aeris semp
egre portauerit. infirmoz tū corruptio-
nes p̄t̄ dei amorē etiā tpe estiuo non
abhoruit. s; remedia adhibuit velo-
cipit̄ capis. tersit et manib; p̄p̄ijs p̄re-
trauit. licet ancille talia ḡuit toleraret.
In eadē q̄z domo puerulos pauperū
femīaz nutriti cū sūma diligentia facie-
bat. q̄b; se tam dulcē et humilē exhibe-
bat vt eā oēs matrē vocarēt. et intrāre
domū cūcti cāq; matrē filij sequerent̄.
et ante eam cateruatim cū sūmo studio
collocarent̄. Ipsa vero et olliculas et
anulos vitreos et q̄daz alia vitrea emi-
fecerat vt pueri ludos pueriles in tali-
bus exercerēt. Que dū in pallio p̄p̄io
eq̄rans i cast̄z deferret de rupe altissi-
ma sup lapides ceciderūt. s; nulla in eis
lesio est inuenta. Ipsa infirmos visita-
bat. Miseror̄ ei p̄passio adeo animū
ei vendicabat q; eoz hospitia diligen-
ter p̄quirēs eos solite visitabat. eoz
camerulas familiarit̄ et deuote subin-
trās. nec difficultate vie prenta. nec lō-
gitudie lacessita. q̄b; subueniebat i ne-
cessarijs. et p̄ba exhibebat p̄solatiōis.
Propter qd̄ ex q̄ntuplici p̄sideratione
remuneratōez accepit se; ex dignatiōe
visitatiōis. ex labore itineris. ex affectu
compassiōis. ex affatu p̄solatiōis. et ex
largitiōe muneris. Ipsa sepulcas pau-
per̄ frequētabat. Vence nāq; deuota
pauperū currebat ad funera. et vestes
q̄s p̄p̄ijs manib; fecerat eoz corpib;
coarabat. adeo vt semel velū suū line-
um magnū in pres p̄cidret et cuiusdā
paup̄is corp̄ inuolueret. Eoz etiā su-

nera p̄p̄ijs manib; p̄trectabat. et in ip-
soz obsequijs deuota manebat. Inf̄
hec laudāda est deuotio viri sui. qui li-
cet negocijs esset multis implicatus. in
dei tamen obsequio erat deuotus. Et
quia ip̄e talib; p̄sonaliter intrēdere nō
valebat. vxori sue potestatem concessit
rat agendi oīa que dei honorē respi-
cerent et anime sue salutē afferrent.

¶ Lupiens vero beata Elizabeth
vt vir suus in fidei defensionē potentie
sue arma p̄uerteret. ip̄m salubri exhor-
tatione induxit vt ad terrā sanctā per-
geret visitandā. Vbi dū esset ip̄e lant
grauius p̄nceps fidelis deuotus et in-
clitus fide integra et deuotione sincera
deo reddidit sp̄m suoz ope; fructum
recipiens gloriosū. Et sic ip̄a vidualez
statū cū deuorōe amplectit̄ ne vidua-
lis cōtinentie p̄mio fraudaret̄ sed fru-
ctum sexagesimū p̄ciperet vtpote q̄ de
calogū preceptoz cum sex operib; mi-
sericordie obseruaret. Verum cum
mors viri sui per totā fuisset turingiā
diuulgata ip̄a tanq; dissipatrix et pro-
diga a quib;sdaz vassallis viri sui tur-
piter et totaliter est eiecta. vt ex h̄ eius
patiētia claresceret et pauper̄z diu con-
ceptū desiderii obrineret. Adueniēte
igit nocte in domo cuiusdā tabernarij
in loco vbi porci iacuerāt se recep̄it. deo
gratias multas agēs. Hora vero ma-
rutinali ad domū fratrum minorū p̄gēs
rogauit vt p̄ sua tribulatiōe deo gr̄as
agerent et Te deū laudam̄. cantaret̄.
Sequēti die domū cuiusdā sui emulī
cū suis paruulis iussa est ingredi arto
sibi loco ibidem admodū assignato.
Que dum ab hospite et hospita pluri-
mū grauaret̄ parietib; valescit̄ dicēs.
Libēter hominib; valescere si benefi-
cos inuenire. Cōp̄ulsa igit ad locū po-
rem redijt et paruulos suos ad loca di-
uersa alēdos trāsmisit. Dū p̄o p̄ q̄ndā
viā strictā luto p̄fūdo plenā sup q̄sdā
lapides ibidē positos p̄geret. et vetula
quedā cui iam multa b̄nficia contule-
rat. sup eosdem lapides trāsēs eidem

De sancta Elizabeth

cedere recusaret. ipsa in lutū pfundum cecidit et surgēs vestimēta sua gaudēs et ridēs absterxit. Post h̄c abbatiss/ sa eius matertera ipsius paupertati n/ miū ppariēs ad ep̄m bambergensem ipsius auunculū eam duxit. Qui eam honeste suscipiēs caute retinuit. inten dens ipsam secūdis nuptijs copulare. Quod cū ancille q̄ secū p̄tinentiāz voue/ rāt didicissent. et ex h̄c se multē lacrimis affligerēt b̄re elizabeth cū gemitu hoc rerulerūt. Que eas p̄fortās ait. Confi do in dño. p̄ cuius amore p̄tinentiāz voui perpetuā. q̄ meū p̄positū firmuz custodiet et om̄ez violentiā p̄teret. et cō filiū hūanuz dissoluet. Et si forte auū culus meus voluerit me alicui copula re. animo dissentia et p̄bis parit p̄tra/ dicā. Et si nullū aliud mihi euadendi supeffet remediū: nasum mihi p̄priuz dextrācarē vt me sic deformē q̄libet ab horreret. Cū igit de mādaro ipsius ep̄i ad q̄ddā castrū inuita fuisset dedu cta. moratura ibidē donec traderet in p̄ugiū. et ipsa suā castitatē dño cum la crimis cōmendasset. ecce dño disponē/ te ossa viri sui d̄ vltra marinis partibz deferūt. Iussu est igit ab ep̄o reduci vt ossibz viri sui deuota occurreret. Ipsa ḡ ossa ab ep̄o cū honorabili p̄cessionē et ab ipsa cum multa deuotōe et lachry/ maz effusione suscepta sunt. Que con uersa ad dñm dixit. Grās tibi ago do mine q̄ in susceptiōe ossiū viri mei di/ lecti tui me miserā p̄solari dignat⁹ es. Tu scis dñe q̄ licet ip̄m te amantem multū amauerim tñ ob tui amorē ei⁹ p̄sentia libēter carui. et in scē terre tue subsidiiū destināui. Et q̄uis delectabi le mihi esset adhuc cū eo viuere tali cō ditione vt cū ip̄o paupe p̄ totū mūdū paupcula medicare. tñ te teste p̄ tuaz voluntatē vno crine ip̄m nō redimerē nec ad vitam mortale itez reuocarem ip̄m autem et me tue gr̄e rēcomendo.

¶ Uerū ne fructū centesimū per deret. q̄ p̄fectionē euangelicā seruanti bus dat q̄ de sinistra miserie ad dexte/

ram glie transferunt. religiosum habi tū induit. vestes scz griseas humiles et abiectas. p̄tinentiā post mortem viri p̄petuā seruās. obediētiā p̄fectaz cu/ stodiēs. et voluntariā paupertatem am plectēs. Vindicādo q̄z ire hostiatim voluit. sed mgt̄ conradus non p̄misit. Fuit aut̄ eius habitus tam despectus vt deferret palliū griseū panno colorz alterius plongatū. manicas etiā tūci ce ruptas alterius coloris panno ha/ buit emendatas. Pater p̄o suus rex yngarle audiēs filiā suam ad tantam deuenisse inopiā. comitē q̄ndam ad eā misit. vt ip̄az ad paterna limina redu/ cere p̄curaret. q̄ videns eā tali habitu ornatā: cernensq̄ sedentē humiliter et filantē p̄ p̄fusione et admiratōe excla/ mās dixit. Nūq̄s filia regz tam vili ha bitu induta apparuit. nec lanaz aliqū vilare visa fuit. Cū p̄o. p̄ sua reductōe vehemēter instītisset nullaten⁹ acquie/ uit. cū paupibz malēs in paupertate de/ gere q̄z diuitijs multē cū diuitibz abū/ dare. Ut p̄o eius animus in deū tot⁹ transiret. et intentā eius deuotio nullū impedimentū h̄et rogauit dominuz vt oim temporalii p̄temptū sibi infū deret. et filioz dilectionem a suo corde auelleret et p̄ oēs p̄tinentias p̄temptū et p̄stantiā largiret. Fusa p̄o orōne au/ diuit dñm sibi dicentē. Exaudita est orō tua. Que dixit ancillis Exaudiuit dñs vocem meā. q̄z et oia temporalia vt stercora reputo. et de filijs meis nō pl⁹ q̄ de alijs p̄ximis curo. et mei p̄ceptū et opprobria paruipēdo. nihilq̄ aliud iam diligere video: nisi deum. Magi ster q̄z conradus sepe sibi molesta et cō traria imponebat et q̄s ampli⁹ dilige/ re videbat ab eius p̄fortiō separabat. adeo vt duas fideles ancillas et p̄redi/ lectas q̄ a iuuentute sua secum fuerāt enutrite ab ea rimouerit. multē effusis lachrymis hinc et inde. Nec aut̄ facie/ bat vir sc̄us vt eius voluntatē frāge/ ret. et vt ipsa suū affectū ad deū totalit̄ erigeret. et ne aliqua de ancillis p̄stinā

De sancta Elizabeth

gloriā ad eius memoriā reuocaret. In his aut oibz inueniebat et velox ad obedientiā et p̄stans ad patientiā. ut p̄ patientiā aliaz suā possideret. et p̄ obedientiā victoriā decoraret. Dicebat q̄z. Si p̄p̄t deū tātū timeo hoiez mortale q̄ntū timere debeo iudicē celestē. Ideo aut m̄ḡro conrado pauperi et m̄dico et nō alicui diuici ep̄o obedientiaz facere volui. ut omnē occasione p̄palis p̄solationis a me penitē abdicarē. Quādam vice dū claustrū quarūdā scitimonialiu ab eis obnixe rogata intrasset: nō habita licentia a suo m̄ḡro fecit eam tam grauitē p̄berari ut post tres hebdomadas in ea vestigia p̄beꝝ apparerēt. Dicebat aut suis ancillis se et illas p̄solans. Sic gramen fluuii inundante dep̄mit et decrefcente erigat. sic nos aliqua afflictioe adueniente debem⁹ per humilitatē submitti. cessante vero ad deū p̄sp̄alem leticiā eleuari. Tanta se humilitate dep̄mebat ut nullaten⁹ pateret q̄ ancille eam dñaz appellarēt s̄ singulari t̄m ad eā nūcro loquerent eo modo. scz q̄ inferioribz loq̄ solemus. Scutellas insup̄ aliaz coq̄ne vtensilia lauabat. et ne ab ancillis p̄hiberet. eas tūc ad loca alia trāsmittebat. Dicebat etiā Si vitā aliā mag⁹ despectā inuenissem ipsā potius elegissem.

Letet⁹ ut cū maria optimā p̄tē possideret sedule p̄tēplationi vacabat. In q̄ q̄dem p̄tēplatoe specialē grāz habuit lachrymas fundere. celestes visiōes crebro videre. et ad amorē dei alios inflāmare. Quādo quidē mag⁹ iocunda videbat. tūc iocunde deuotois lachrymas emittebat. ita ut lachryme d̄ vultu eius iocūdo tanq̄ de fonte serenissimo effluere viderent. ut simul flens videret et gaudēs. nūq̄ in deformitatem vel rugas vultū ex fletu p̄uertēs. Dicebat em̄ de his q̄ vultū in fletu deformāt. vident q̄si dñm deterrere. Dent em̄ dño qd̄ habet cū iocūditate et hilaritate. Visiōes celestes in ipsa sui orōe et p̄tēplatoe sepe videbat. Quādā p̄o

die sacro q̄dragesimali tēpe in ecclesia existēs sic ad altare oculis defixis intēta manebat ac si ibidē dei p̄sentia miraret⁹ vbi p̄ magnū spaciū p̄solata diuina ē reuelatioe ffecta. Deinde domū reuersa. dū se p̄ debilitate i ancille grām appodiasz et illa p̄ fenestrā oculos ad celū defixos attolleret: tanta hilaritate vult⁹ eius p̄fudit ut etiā risus mirabilis seq̄ret. Que cū diu tam iocunda visiōe letificata fuisset subito in lachrymas ē p̄uersa. Rursus oculos aperies p̄stina iocūditate p̄fruit. oculosq̄ claudēs p̄stinis lachrymis irrigat. Et sic vsq̄ ad p̄pletorū talibz ē diuis p̄solatioibz imorata. Lū p̄o diu tacēs nullū p̄bū emisissz penitē: tandē p̄rūpens locuta ē dicēs. Ita dñe tu vis esse me: cū et ego tecū. et nunq̄ volo a te separi. Postmodū cū ab ancillis rogaret ut ad dei honorē et ip̄az edificatoez qd̄ viderit indicaret. illa ip̄az ip̄ortunitate deuicta ait. Vidi celum apertū et ibi me se ad me benignissime inclinantē vultū: q̄ ad me sincerissimū ostendentē. Ego p̄o de sua visiōe ineffabili iocūditate p̄fusa: de suo recessu remanebā multo merore deiecta. Qui mei misert⁹ iterū me sui vult⁹ ostēsiōe letificās ait. Si tu vis esse mecū et ego ero tecum. Cui ego respondi. put me loq̄ntē audistis. Lūq̄ rogaret ut etiā visiōē quā iuxta altare vidit exponeret. illa respōdit. Que ibi vidi nō expedit enarrare. Ibi tñ in gaudio m̄lto fui. et dei mirāda cōspexi. Sepe q̄z dū in orōne p̄sisteret facies eius mire splēdebat. et ex ei⁹ oculis instar solis radij. p̄dibant. Sepe aut ei⁹ orōo tanti feruor⁹ inueniebat ut etiā alios inflāmaret. Iuuenē q̄z quēdam secularit̄ indutū ad se vocans ait. Videris nimis dissolute viuere. cū deberes creatori tuo fūire. Velles ne q̄ p̄ te deū orare. Et ille. Volo dñā et id vebemēter expesco. Lū igr̄ orōi se deuissit et iuuenē s̄l̄t p̄ se orōi incumbere monuissz: iuuenis alta voce clamauit dicēs. Cessate dñā ab orōne iā cessate.

§

De sancta Elizabeth

Sz cū illa iā attēti⁹ oraret iuuenis al-
tius clamās dixit. Cessate dñā qz tot⁹
deficio z cōburoz. Ipse em̄ tāto calore
fuerat succēsus vt tot⁹ sudās z fumās
corp⁹ z brachia velut amens iactaret.
adeo vt pleriqz accurrētes z ipm tenē-
res vestes ei⁹ p nimio sudore madidas
inuenirēt. z estū ei⁹ maib⁹ ferre nō pos-
sent. ipso clamāte z dicēte. Tot⁹ ardeo
z psumoz. Ut pō brā elizabeth orōez
cōpleuit iuuenis estuare cessauit. Quē
rediēs ad seipm z diuina grā illustrat⁹
ordinē frat⁹ minoz igressus ē. Illa at
inflāmatio sic ostēsa. feruorē orationū
suaz igneū demonstrabat. qz tā valid⁹
extitit qz etiā frigidū inflāmauit. Sed
ille carnalib⁹ assuet⁹ z spūalib⁹ nondū
ydoneus talia capere nō valebat.

Ad summū pō cumulū pfectionis
ppter marie pteplatōis oclū nō deseruit
marthe officiū laboriosū. sic supra in
sex opib⁹ misericōdie ē ostensū. Nihilomi-
nus tñ postqz religiosū habitū induit
sedule pietat⁹ opib⁹ defuiuit. Nam cū
p dote sua duo milia marcaz recepissz
ppter in paupes distribuit. z de reliqz in
marpurg magnū hospitale cōstruxit.
Propter qd oēs eā reputabāt dissipa-
tricē z pdigā. z cūcti appellabāt eā in-
sanā. Et qz oēs iniurias nouerat gau-
dēter accipe ipoperabant ei qz nimis
cito memoriā viri sui a corde abiecerat
qz taliter exultabat. Postqz at hospita-
le pstruxerat fuitijs paup⁹ se tāqz an-
cillā hūilē mācipauit. Nā paupib⁹ so-
licita mīstrabat. vt eos etiā balnearēt
z i lectul⁹ collocās operirēt. adeo vt acil-
lis gtrulabūda diceret. qz bñ nobiscuz
agit qz dñm sic balneam⁹ z regimus.
In ipso at paup⁹ obseqs sic hūilē se
habuit qz puerulū qndā monoculū z
scabie pfusū vna nocte sex vicib⁹ ppijs
brachijs ad locū necessitat⁹ detulit. et
pānos ipi⁹ fedatos libēter lauit. Quā-
dā etiā mulierē horribilē leprosa sepe
abluēs i lectulo collocauit. vlcera ter-
gēs z ligās medicamēta adhibēs. yn-
guesqz pēdens. ei⁹ etiā pedib⁹ pstrata

corrigias calciamētoz solues. Ipsos
at infirmos ad pfectionē z cōicationē
inducēs vetulā qndā penit⁹ renuentēz
pberē castigatā induxit. Cū pō a pau-
perū vacabat officio filabat lanā de qz
dā mōasterio sibi missaz. z pciū q inde
accipiebat paupib⁹ diuidebat. Cū
at post multā paupratē qngētas mar-
chas p dote sua receptas paupib⁹ di-
videret. z oib⁹ ordiate locat⁹ ipa succin-
cta trāsies mīstraret. posita est lex vt si
qz in alioz paup⁹ puidiciū locū mu-
tarer vt itez acciperet. capilloz suoz de-
trūcatōez aliquā sustineret. Et ecce pu-
ella qdā noie radegūdis q mīra capil-
loz pulchritudine pollebat inde trāsī-
tura aduenit. nō ad elemosynā: sed vt
qndā sororē suā infirmā visitaret. que
cū tāqz leg⁹ puaricat⁹ z ad brām eliza-
beth adducta fuisset: eius capillos. pri-
nus detruicari mādauit. ipa scēte z plu-
rimū reluctāte. cū pō qdā de astantib⁹
eā innocētē assererēt. illa ait. Saltē de
cetero nō poterit cū tāta capilloz am-
bitione ad choreas accedere. nec cū ill-
vanitates aliqz exercere Interrogata
pō puella a brā elizabeth vtz aliqñ sa-
lubris vite ppositū pcepisset respōdit.
qz iā diu habitū religiōis assumpsisset
nisi tāta fuisset i ea dilectio in capillis.
Et illa. Tarius ē mihi qz capillos pdi-
der⁹ qz si fili⁹ meus fuissz in iperū sub-
limat⁹. Cōtinuo igz puella habitū re-
ligiōis induit z i hospitali cū brā eliza-
beth degēs laudabilem vitam duxit.

Cū qdā paupcula filiā pepissz. brā
elizabeth filiā de sacro fonte leuauit. z
nomē suū sez elizabeth eidē imposuit.
z matri necessaria mīstrauit. ita vt de
pelliceo ancille sue manicas auferens
ad inuoluendā puellā sibi tribueret: et
calceos ppios eidē donaret Post tres
aut septimanas mulier dimissa puel-
la latenter cū viro suo aufugit. Qd cū
scēte elizabeth nūciatū fuisset in orōem
se dedist. z vir z mulier vltra pgredi nō
valētes ad ipsaz coacti redierit z ab ea
veniā postulātes. Quos vt iustū erat

De sancta Elizabeth

in gratitudine redarguens eis puellā
nutriendā tradidit et d. necessarius eis
puidit. **R** Appropinquante tpe
q. dñs dilectā suā de mundi ergastulo
vocare disposuit. ut q. p̄p̄serat regnū
mortaliū regnū p̄cip̄er angeloz. xp̄us
sibi apparuit dicens. Veni dilecta mea
in preparata tibi eterna tabernacula.
Dū igit febre correpta decūberet. et ad
parietē faciē versā teneret. audita est a
circūstantibz dulcissimā promere me/
lodiaz. Que cū ab vna ancillaz q. dñā
h. essz p̄cūcata fuisset. illa rōdit. Qui/
cula q. dam int̄ me et parietē se ponens
tam suauit̄ cecinit q. me ad canendū si
militer puocauit. In ip̄a aut̄ sui egr̄/
tudine sp̄ hilar̄ extitit. et nūq̄ ab orōe
cessauit. Ultima h̄o die ante ei⁹ tran/
sū dixit eis. Quid acture esset̄ si dya/
bolus ad vos adueniret. Post paulu/
lū h̄o alta voce q̄si diabolu licentians
fuge tribz vicibus exclamauit. Deinde
dixit. Ecce appropinqt media nox i. q.
xp̄s nasci voluit et in p̄sep̄io requieuit.
Appropinqte h̄o hora sui trāsīt⁹ ait.
Jam tps̄ instat in q. om̄ipotēs d̄s eos
q. amici sui sūt ad celestes nuptias euo/
cauit. Post paululu h̄o anno domini
H. cc. vigesimo sexto. ad extremā ho/
rā veniēs dormiuit i pace. Licer̄ at ei⁹
venerabile corp⁹ inhumatū q̄tuor die/
bus iacuerit nullus tñ feto: ex eo p̄di/
bat. sz q. dam odor aromaticus cūctos
reficiēs exalabat. Tūc aut̄ vīse sūt aui/
cule mlt̄e sup̄ cacumē eccl̄ie cōgregate.
q̄s nūq̄ aliq̄s pus viderat. q. tā suauī
modulatōe cantabant et tāta varieta/
te modos cantandi formabāt ut cun/
ctos in admiratiōez adducerent. eo q.
eius exeq̄as q. dñā modo agere viderent̄.
Vultus autē ibi fuit clamor pauperz
multa deuotio populoz. ita ut aliq. ca/
pillos capitis derrūcarent. aliq. particu/
las pannoz incidere. et hec pro sum/
mis reliquijs refuarēt. Eius autēz
corpus in monumētō est positū quod
postmodū redūdare oleo est repertuz.

Manifestū est igit in eius transitu

quāte ip̄a beata elizabeth fuerit sanct̄
tat̄. et h̄ q. ad auicule modulatōez et de/
monis expulsionē. Illa em̄ auiculaz q.
int̄ ipsam et parietē se posuit et tam dul/
citer cecinit q. etiā ip̄az ad cantandū i/
duxit. credim⁹ fuisse eius angelū q. fue/
rat ad eius custodiā deputat⁹. q. eidez
eternū gaudiū nūciauit. Sic em̄ repro/
bis interdū aī suū trāsītū reuelat̄ eter/
na sui damnatio ad maiorē sui confu/
sionē. sic elect̄ interdū reuelat̄ etna sui
saluatio ad maiorē sui p̄solatiōez. Ille
aut̄ cantus quē ip̄a p̄tulit fuit immen/
suz gaudiū qd̄ ex tali reuelatōe p̄cepit.
qd̄ qd̄ tam immēsu extitit q. in corde
totaliter capi nō potuit. sz se p̄ suauita/
tis vocē manifestauit. Diabolus in/
sup̄ si forte aliqd̄ ius habeat ad sc̄os
etiā moriētes accedit. Sz q. in brā eli/
zabeth nil iur̄s habuit ideo turpiter li/
cenciatus aufugit. Per h̄ igit intelligi/
dat̄ quante fuerit sanctit̄as a q. et dya/
bolus territ⁹ fugit. et cui angel⁹ eternū
gaudiū nūciauit. Manifestū est se/
cūdo quante fuerit mūdiciē et puritatē
et h̄ q. ad odorē exalatiōez. Quia ei cor/
pus ei⁹ om̄i mūdiciā et castitate in vita
nituit. iō in morte odorē suauitate fra/
grauit. Manifestū ē tertio q̄nte fue/
rit excellētie et dignitatē. et h̄ q. ad auiū
iubilatiōez. Illas em̄ aues q. in cacumī/
ne eccl̄ie iubilātes et cātantes apparue/
rūt. credim⁹ fuisse āgelos. q. a dō missi
fuerūt ut eius aīaz in celū deferrent et
ei⁹ corpus celestibz iubilatiōibz honora/
rēt. Sic ei ad reprobos moriētes mul/
tudo puenit demonū ut eos frozibz
cruciēt et eoz aīas ad tartara rapiant.
sic ad electos decedētes mltitudo con/
fluit āgeloz ut eos p̄fortēt et eoz aīas
ad celestia reḡ pducāt. Manifestuz
est q̄rto quante fuerit miscōie et pietat̄
tis. et hoc q. ad olei emanationem. De
eius em̄ corpore oleum emanauit. q. in
vita misericordiē operibz tota redun/
dauit. Q̄ntis pietatis visceribz eius
nūc afluuit spiritus cuius p̄fundi oleo
inuentū est in puluere iacens corpus.

De sancta Elizabeth

Manifestū ē q̄nto q̄nte sit ap̄d deū
pr̄at̄s ⁊ meriti. ⁊ h̄ multiplici miraculo
rū opatiōe. Postq̄ em̄ de corpore trāsiit
deus eā multiplici miraculoz gl̄ia illu/
strauit. quoz q̄dā inferius sunt posita
m̄lta p̄o breuitat̄s gr̄a intermissa. **L**

In pribo siqdē saxonie ī mōasterio
q̄dā hildebr̄. dīoc. mōach⁹ q̄dam ordi/
cister. heinric⁹ noīe tāta fuit infirmita/
te depressus ⁊ quib⁹ dolorib⁹ circūda/
tus vt oēs ad p̄passiōē iduceret ⁊ cla/
morib⁹ inq̄taret. Quadam igit nocte
apparuit sibi q̄dā venerabil⁹ dñā vesti/
bus albis amicta q̄ eū admonuit vt si
sanitatez recipe cupet br̄e elizabeth se
deuoueret. Seq̄nti nocte silia p̄suadē/
apparuit. Ille aut̄ cū abbas ⁊ p̄or de/
essent. de p̄silio sup̄rior⁹ votū emisit.
Tertia nocte eidē apparēs signū cruc/
sup̄ eū edidit: ⁊ ille p̄tinuo sanitatē re/
cepit. Cū aut̄ abbas ⁊ p̄or redeūtes h̄
audissent: mirari q̄dē de ei⁹ sanitare ce/
perūt. s̄ de voti adimpletōe plurimuz
dubitātūt. cū nulli mōacho liceat aliq̄
vota emittere nec se ad talia obligare.
Adiecit q̄z p̄or mōach⁹ sepe ad h̄mōi
illicita sub specie boni demonū appa/
ritōe deludi. ⁊ tō estz illi mōacho p̄sulē
dū vt mēre suā instabile p̄fessiōe firma/
ret. Seq̄nti igit nocte eadē p̄sona q̄ p̄us
sibi apparēs dixit. Infirm⁹ sp̄er⁹ do/
nec īpleas q̄d vouisti. Statim ḡeadez
infirmitas ip̄m arripuit. ⁊ eisde dolo/
rib⁹ torq̄ri cepit. Qd̄ cū abbas audissz
ip̄m statim licēciāuit ⁊ cerā p̄ imagine
faciēda dari p̄cepit. Qui mox sanitate
recepta votū suū adimplere studuit ⁊ il/
l⁹ infirmitat̄s nihil postmodū pass⁹ fuit.

Puella q̄dā noīe benigna maguntī
nenf dīoc. cū ab ancilla potuz perisset
illa cōmota potū porrexit dicēs. Acci/
pe ⁊ diabolū bibe. Ql̄isq̄ ē puelle vt
ardens ticio p̄ eius guttur descēderet.
adeo vt se in collo pati clamaret. Lōti/
nuo igit yēter ei⁹ instar vtr̄is intumuit
⁊ q̄dā in ei⁹ ventre p̄ singla membra
discurrere visū est. Illa p̄o genuit⁹ m̄se/
rabiles faciēs. ⁊ voces insanas emit/
tēs obfessa a demōe fore credebāt. In

statu p̄o tali p̄ biēniū māsīt. Deducta
igit ad tumulū sc̄e elizabeth ⁊ ibidez
p̄ ea voto emissio: dū sup̄ tūbaz posita
fuisset velut exanimis ibidē apparuit.
s̄ dū modicū panis ad māducandū ⁊
aquā bñdictā ad bibēdū sup̄ eadē tū/
ba eidē obtulissent. mox cūct⁹ stupent/
bus ⁊ miratib⁹ sanata surrexit. Ql̄ir
q̄dā de dīoc. traiectēsi gederic⁹ noīe cū
in vna manu p̄tract⁹ eius vlym penit⁹
amississet. ⁊ sepulchz br̄e elizabeth bis
visitās curatōz mīne recepisset. tertio
illuc cū vxore sua cū m̄lta deuotiōe ac/
cessit. Quo dū tēderet senē q̄ndā reue/
rēdi aspect⁹ habuit obuiū. Qui ab eo
salutat⁹ ⁊ vñ venissz req̄siuit. dixit se d̄
marburg vbi corp⁹ sc̄e elizabeth rede/
scit venire: vbi d̄s m̄lta miracula opaf.
Cū aut̄ vir suā infirmitatē exposuisset
eidē. ille manu cleuata eū bñdixit dicēs
Secur⁹ p̄ge qz sanitates recipies. dū/
modo manū infirmā ad caput sepul/
cri i q̄daz fouea ibi facta sub lapide mī/
serz. Quā q̄nto p̄fūd⁹ imiserz tāto ei⁹
tius sanitatē obtinebis. Tūc at̄ sc̄m
nicolaū in mēoria habeas. q̄ sc̄e eliza/
beth tāq̄ comes ⁊ soci⁹ i suis miracul/
coopaf ibidē. Adiecit etiā stultos eē q̄
pietis oblatōib⁹ statim discēdūt. cum
sc̄tis placeat vt cū p̄seuerātia eoz suf/
fragia postulēt. moxq̄ senex ab eis dī/
sparuit. nec vltra ip̄m videre potuerūt.
Sup̄ q̄ plurimū admirari p̄gebāt ple/
nā sanitatē recupande fiducia obtinē/
tes. Ql̄ir igit iuxta senis p̄siliū manuz
sub lapide monumētū posuit. ⁊ ipsam
p̄tinuo retraxit oīno sanātā. Quidā
de dīoc. coloniēsi hermān⁹ noīe: dū in
carcere a iudice tenebāt ad deū se tota/
liter p̄tulit. ⁊ br̄as elizabeth ⁊ magistr⁹
conradū i sui adiutorū deuotiōe q̄ po/
terat inuocabat. Seq̄nti at̄ nocte am/
bo īsimul cū m̄lto lumine sibi appa/
ruerūt. multiplici eū p̄solātes. Tādē
snia in eū data suspēdit. ⁊ ad spaciūm
vni⁹ miliar⁹ teutonici i patibulo deti/
nec. Iudex at̄ p̄cessit parētib⁹ vt ip̄suz

De sancta Elizabeth

deponeret et in tumultu sepeliret. Prepara-
rata igitur fouea cum esset depositus per et pa-
trius cepit per mortuo beate elizabeth
patrocinia inuocare. Et ecce mirantibus
et stupentibus uniuersis qui fuerat mortuus
surrexit uiuus. Scolaſtici quidam de dioceſi
si maguntinenſi. outardus nomine dum pi-
scatori minus cautus insisteret in flumen
lapsus cecidit. Hagno autem temporis spacio
interiecto dum eius corpus esset extractum
adeo sine sensu et motu rigidum est reper-
tū. quod nullo in eo signo uite inuēto vere
mortuus ab omnibus iudicatur. Tūc beate eli-
zabeth iplozant merita et cunctis uidentibus
z admirantibus sibi restituit salus et
uita. **¶** Iuuenis quidam tres annos
et dimidium habens de dioceſi maguntini.
hugolinus nomine dum spiritum emisisset. et corpus
eius per spaciū quatuor militarioz teutonico-
rum rigidum et exanime iaculisset. mirum ad in-
uocandā sanctā elizabeth tota deuotione
se contulit. et puerum uiuum et sanum recepit.

Puer quidam quatuor annos dum in puteis
cecidisset casu quidam ueniens aquā haurire
adaduerit puerum submersum intus iacere.
quē postquam cum difficultate extraxit ipsum
mortuum deprehendit. Cuius quidem mortis
erant indicia temporis diuturnitas. corporis
rigiditas. oris et oculorū horribilis aper-
tio. denigratio cutis. uentris inflatio. et
omniummodi scelus et mortis prauis. Pro ipso
igitur suscitando ad beatā elizabeth uotū
emittit et priuio uite pristine restaurat.

Quedā etiam puella in flumine sub-
mersa dum fuisset extracta beate elizabeth
meritis pristina uite restituta. **¶** Vir qui-
dam nomine fridericus de dioceſi maguntini. in
arte natandi valde peritus dum se in quidam
aqua balnearet et pauperes quidam per bea-
tā elizabeth illuminati deridentes in eius fa-
cie aquā preceptibiliter spargeret. ille puo-
cat dixit. Vñ illa scia quod mihi grāz per-
fuit de te me vindicet. ita ut hinc non
exceas nisi mortuus et submersus. Ille autem
impetratōez paupis paritipendens et in
aquā lasciuie se imittens uiribus penitus
destituit se inuare non potuit sed in perfun-
dū quasi lapis descendit. Post multū tem-

poris requisitus de aqua mortuus est delatus.
Lūq; magnus planctus fieret super eum
quidam eius propinquus cepit per eo ad beatā eliza-
beth uotū facere et eius suffragia deuotiss-
sime implorare. Statim igitur in eius spiritus re-
dijt et uiuus et sanus surrexit. Quidā
nomine iohannes de dioceſi maguntini. cum quidā
fure innocentē deprehensus et suspēdīs cum
ipso adiudicaret. cunctos rogauit ut bea-
tā elizabeth oraret quod secundum sua merita iu-
uaret. Tūc igitur esset suspēsus audiuit uocē
super se dicentem. Confide et in sanctā eliza-
beth fiduciā habe et liberaberis. Statim
quod alio remanente ipso fune fracto de lo-
co alto quissime cecidit nullā tamen lesio-
nem incurrit. licet noua quod induit erat ca-
misia rūperet. Qui exhilaratus ait. sanctā
elizabeth tu me libasti et in stratiū molle
me cadere fecisti. Tūc enim aliqui diceret
ipsum itez suspēdendū. iudex ait. Quēz
deus liberauit denuo suspēdīs non permittā.

Conuersus quidam fuit in quidā monaste-
rio dioceſi maguntini. uolemarus nomine ad
modū religiosus quod carnē suā sic afflixit
ut circa annos viginti lorica ad carnem
portaret et intus lapides et ligna iaceret.
Huius manū dum in molendino esset lapis
molaris casu apprehensam sic pertrixit ut
carnem ab utraque parte auelleret. ossa et
nervos pretereret. ita ut in quidā mortua-
rio pertrita quidammodo uideret. Qui tan-
to doloris aculeo uigebat ut rogaret quod
manus sibi perideret. Tūc igitur beatā eliza-
beth crebro in sui auxiliū inuocaret. quod
etiā in uita sua sibi familiaris extiterat
quidā nocte sibi apparuit dicens. Vis sa-
nus fieri. Qui cum responderet libenter. illa
manū apprehēdens nervos sanauit. ossa
integruit. et carnē ab utraque parte restituit.
et pristina sanitati donauit. Hanc autem fa-
cto perfecte sanatus se cepit et toti uictus
ipsaz manū cunctis stupentibus sanata ostē-
dit. **¶** Quidā puer quinquēnis di-
cretus nomine magunt. dioceſi. cum cecus na-
tus esset. meritis beate elizabeth lumine re-
cepit. Pellis siquidem integre sine pilis pal-
pebrarū ut aliq; pellis diuisione oculi su-
perinducta fuerat. adeo ut totaliter oculi

De sancta Elizabeth

los tegeret nec substantie oculoꝝ ullū in/
diciū appareret. Mater igit̃ eius ad se
pulchꝝ bꝛe elizabeth ip̃m ducēs d̃ fra
sepulcri oculos ei⁹ linuit. ⁊ sup̃ eū bꝛe
elizabeth merita inuocauit. Et ecce pel
lis integra p̃ mediū scindit̃. ⁊ ei⁹ oculi
paruissimi turbulēti ⁊ sanguinolēti vi
dēt. sicqꝫ puer bꝛe elizabeth meritis suf
fragātibꝫ visus bñficio ē poit⁹. Pu
ella q̃daz eiusdē diocef̃ beatrix noie cū
diu magnis ⁊ diuersis fuisse infirmitati/
bus molestata. tandē gibbo i dorso ⁊
struma i pectore excresecētibꝫ sic ē toto
corpe icuruata. vt nlla se rōne erigeret
sꝫ maibꝫ sup̃ genua posite⁹ corp⁹ suū ta/
liter sustētare. Cū igit̃ m̃r i q̃dā spor/
ta eā ad tumulū scē elizabeth depoz/
tassꝫ ⁊ p̃ decē dies cōmorātes ibidem
nullū potuissent sanitatē remediū iue/
nire. irata m̃r ei⁹ bꝛa elizabeth mur
murauit dicēs. Vbi bñficia ip̃edis ⁊
me miserā nō exaudis. Reuertēs igit̃
oēs q̃s potero a visitatōe tui auertere
pcurabo Cū igit̃ irata recederet ⁊ iam
miliare ⁊ dimidiū pegissꝫ. ⁊ eius filia
doloribꝫ cruciata lugeret. tādē ip̃a pu
ella obdormiēs vidit q̃ndam pulcerri
mā dñaz cū facie refulgēti. q̃ corp⁹ ei⁹
in dorso ⁊ pectore linies dixit ei. Sur
ge ⁊ ambula. Euigilās puella ⁊ se ab
omni deformitate ⁊ curuitate penit⁹ sa
natā inueniēs visionē matri retulit ⁊
gaudiū ⁊ leticiā generauit. Redeūtes
igit̃ ad sepulchꝝ bꝛe elizabeth deo ⁊ sibi
grās egerūt. ⁊ ibidē sportā in q̃ puella
portata fuerat dimiserūt. Mulier q̃/
dā gertrudis noie eiusdē diocef̃ p̃ mul
tos ānos vtroqꝫ crure p̃cta ⁊ toto cor/
poꝝ curua in somnis admonet̃ vt ad
sc̃m nicolaū pficiēs ei⁹ debeat meri/
ta ip̃lozare. q̃ ad q̃ndā eccliaz sc̃i nico
lai portari se fecit. ⁊ i vno crure sanita
tē inuenit Tādē ad sepulchꝝ bꝛe eliza
beth pducta ⁊ sup̃ eius tumulū posita
guissimis doloribꝫ stimulata ⁊ et velut
amēs effecta sana ⁊ icolumis exurrexit
Mulier q̃dā sc̃intrudis noie eiusdē
diocef̃ cū p̃ annū itegꝫ penit⁹ ceca mā

fissꝫ ⁊ alioꝝ sp̃ auxilio duceret̃ ad rogā
dū sc̃az elizabeth tota deuotōe se p̃tu
lit ⁊ amissū lumē recepit. Vir q̃daz
heinric⁹ maguntin⁹. dioč. cū luie oculoꝝ
penit⁹ eēt puat⁹ sepulchꝝ scē elizabeth
visitās plene curatōis bñficiū repoz/
tauit. Postmodū hō idē vir fluxu san
guis adeo ē guat⁹ vt moritur⁹ a fami
lia crederet̃. Accipiens vero de terra se/
pulcri sancte elizabeth ⁊ ip̃am pficiēs
aqua p̃miscuit ⁊ bibēs plenā sanitatē
recepit. Puella q̃dā methildis noie
treuerē dioč. dū visu ⁊ auditu puata
esset ⁊ loq̃ndi ⁊ ābulādi potentia am
sisset. p̃ su⁹ ⁊ m̃r ad bēam elizabeth eā
deuouert̃. ⁊ p̃fecte sanata dei ⁊ eliza
beth laudantes magnalia receperūt.

Mulier q̃dā noie helibingis treue
rens dioč. cū p̃ annū ceca penit⁹ extitit
set. ⁊ p̃ sua curatōe bꝛe elizabeth meri
ta inuocasset ad tumulū ei⁹ duci se fa
ciēs vni⁹ oculi lumē recepit. q̃ ad p̃p̃ia
reuerfa in alio grauiter torq̃ri se sensit.
Cum hō itez eius merita implozasset
apparuit ei dicens. Accedens ad alta
re fac cū corpali tuos oculos ventilari
⁊ sic recipies sanitatē. Que cū iussa cō/
pleuisset sanitatē recepit. Vir q̃daz
theodoriz⁹ noie maguntin⁹. dioč. in ge
nibꝫ et cruribꝫ diu guissime infirmat⁹
ita vt nō posset p̃gere nisi ab alijs por
tare. votū fecit q̃ sepulchꝝ bꝛe elizabeth
cū oblatōibꝫ visitaret. Et cū loc⁹ eius
a tumulo t̃m p̃ decē miliaria distaret.
vix i octo diebꝫ potuit puenire. Cū hō
ibidē p̃ q̃tuor septimanas mansisset ⁊
nullū r̃mediū ip̃etrassꝫ domū redibat
Lūqꝫ i loco q̃dā iuxta aliū infirmū de/
cubēs q̃sceret. vidit i somnis q̃ndam
ad se veniētē ⁊ aq̃ totaliter pfundentē
Qui euigilās p̃ sociū iratus ait. quare
me aqua totaliter perfudisti. Qui ait.
Ego te nō pfudi. Sed credo q̃ illa p̃/
fusio erit tibi causa salutis. Ille igit̃
surgēs ⁊ se sanatu totaliter inueniens
baculos sup̃ humerū posuit ⁊ ad tu
mulū sancte elizabeth rediens ⁊ grati
as agēs letus ad p̃p̃ia remeauit.

De sancta Cecilia

Legēda. cxiij.
De sancta Cecilia.

Cecilia quasi celi lilia

Cecilia via. vel a celo et lya
Vel cecilia q̄si cecitate ca/
rens. Vel d̄r a celo z leos qd̄ ē p̄lus.
Fuit em̄ celeste liliū p̄ ḡginitatē p̄do
rē. Vel d̄r liliū qz̄ habuit candore mū
dicie. virozē p̄scie. odorem bone fame.
Fuit z cecis via p̄ exēpli informatōem
celū p̄ iugē p̄tēplatiōez. lya p̄ assiduaz
ogationē. Vel d̄r celū qz̄ hīc diē yfido/
rus celū p̄hi volubile rotūdū z ardēs
esse dixerunt. sic z ip̄a fuit volubilis p̄
ogatoez sollicitā. rotūda p̄ pseuerantiā
ardēs p̄ caritatē succēsam. Fuit etiam
cecitate carēs p̄ sapiētie splēdore. Fuit
z celū populū. quia in ip̄a tanq̄s i celo
spirituali p̄lus ad imitandum intue/
tur solem lunam z stellas. id est. sapiē/
tie p̄spicacitatē. fidei magnanimitatē.
z virtutū varietatem.

Cecilia ḡgo p̄clarissima ex
nobili romanoz genere ex
orta z ab ip̄is cunabulis i
fide xpi nutrita. absconditū
sp̄ euāgelū xpi gerebat i pectore. z nō
dieb; neq; noctib; a colloquijs diuis
z orōe cessabat. suāq; ḡginitatē p̄fua/
ri a dño exorabat. Lū at̄ cuidā iuueni
noīe valeriano despōsata fuiss; z dies
nuptiaz instituta eēt. illa subitus ad car
nē alicio erat induta. z desup̄ deaura/
tis vestib; tegebāt. Et cātantib; orga
nis illa i corde soli dño decātabat di/
cēs fiat dñe cor meū z corp̄ meū ima
culatū vt nō p̄fudar. Et biduanis ac
triduanis ieiunijs orās cōmendabat
dño qd̄ timebat. Venit at̄ nox in q̄ su
scepit vna cū spōso suo cubicli secreta si
lētia. z ita eū alloq̄t. O dulcissime atq;
amātissime iuuenis. ē mysteriū qd̄ tibi
cōfitear. si mō tu iurat̄ asseras tota te
illd̄ obfuitātia custodire. Jurat valeriā
se illd̄ nlla necessitate deregere. nulla
pdere rōne. Tunc illa ait. Angelū dei
habeo amatozē q̄ nimio zelo custodit

corp̄ meū. Hic si leuē senserit q̄ tu me
polluto amore p̄tigas statim feriet te
z amittes florē tue ḡssime iuuetutis.
Si at̄ cognouerit q̄ me sincero amore
diligas. ita qz̄ diliger te sic me. z osten
det tibi glāz suā. Tūc valerian⁹ nutu
dei corrept⁹ ait. Si vis vt credam tibi
ip̄m angelū mibi ostēde. z si vere p̄ba
uero q̄ angel⁹ sit faciā qd̄ hortaris Si
aut̄ virū aliū diligis te z illū gladio fe/
riā. Cui cecilia dixit. Si i deū verū cre
dideris. z te baptizari pmiseris. ip̄m vi/
dere valebis. Glade igr̄ in tertiū milia
riū ab vrbe via q̄ apia nūcupat̄ z pau
perib; q̄s illic inuenies dices. Cecilia
me misit ad vos vt ostēdat̄ mibi sc̄m
senē vrbānū qm̄ ad ip̄m habeo secreta
mādata q̄ pferā. Hūc dū tu videris in/
dica ei oia p̄ba mea. z postq̄ ab eo pu
rificat⁹ fueris z redieris āgelū ip̄m vide/
bis. Tūc valerian⁹ prexit. z fm̄ signa
q̄ accepat sc̄m vrbānū ep̄m itra sepul/
cra martyriū latitante inuenit. Cūq; ei
oia p̄ba cecilię dixiss; ille man⁹ ad celū
pandēs cū lacrimis ait. Dñe iesu xpe
seminator casti p̄siliū suscipe seminū fru
ctus q̄ in cecilia seminasti. Dñe ihu xpe
pastor bone cecilia famla tua q̄si apis
tibi argum̄tosa deseruit. Nam spōsuz
quē q̄si leonē ferocē accepit ad te quasi
agnū māsuertissimū d̄stinauit. Et ecce
subito apparuit senex qd̄ā niueis vesti
bus idut⁹ tenēs libz aureis lris sc̄ptū.
Quē vidēs valerian⁹ p̄ nimio timore
q̄si mortu⁹ cecidit. z a senē leuat⁹ sic le/
git Vn⁹ d̄s. vna fides. vnū baptisma.
vnus d̄s z p̄z oim̄ q̄ sup̄ oēs z p̄ oia et
in oib; nob;. Tuncq; hec legisset dixit ei
senior. Credis ita esse an adhuc dubi/
tas. Tūc exclamauit dices Nō ē aliud
qd̄ verius credi possit sub celo. Stati
q; illo disparēte valerian⁹ a sc̄o vrbā/
no baptisma suscepit Et rediens ceci/
liā cū angelo loquentē in cubiculo iue
nit Angel⁹ at̄ duas coronas ex rosis z
lilij i manu hēbat. z vnā cecilię z alte
rā valeriano tradidit dices Istas coro
nas imaculato corde et mūdo corpore

De sancta Cecilia

custodite. qz de paradiso dei eas ad vos attuli. nec vnq̃ marcescēt. nec odorem amitterēt. n̄ ab alijs nisi q̃b castitas pla cuerit videri poterūt. Tu at valeriane qz vtili p̃silio credidisti pete q̃dcunq̃ volueris z p̃sequeris. Cui valerianus. Alibi mihi in hac vita extitit dulcius q̃ vn̄c̃ fr̄is mei affect⁹. Peto igr̃ vt z p̃tate ip̄e meū agnoscat. Cui angel⁹. Placet dñō petitio tua. z ambo cū pal ma martyrij ad dñm venieris. **L** Post h̄ ingressus tiburcius frater va leriani: cū nīmū rosarū sensisset odore dixit. Viroz h̄ tpe roseus h̄ odor et li lioz vñ respiret. Nam si ip̄as rosas vñ lilia in maib⁹ meis tenerē: nec sic pote rāt odoramēta tāte mihi suauitat⁹ in fūdere. Cōfiteor vob̄ ita sū refectus vt putē me totū subito imutatū. Cui va lerian⁹. Coronas hēm⁹ q̃s tui oculi vi dere nō preualēt. floreo colore z nūeo candore p̃nantes. z sic me interpellāte odore sensisti. sic z si credideris videre va lebis. Cui tiburcius. In somnis h̄ au dio: an in p̃tate ista tu loqr̃s valeriane Cui valerianus. In somnis vsq̃ mō fuimus: s̄z iā nūc in p̃tate manemus. Ad quē tiburcius. Vñ h̄ nosti. Et va lerianus. Angelus dñi me docuit quē tu videre poteris si tu purificatus fueris z omib⁹ idolis abrenūciaueris. Huic miraclo de coronis rosaz ambrosi⁹ te stat in p̃fatiōe sic dices. Sctā cecilia ce lesti dono repleta vt martyrij palmar assumeret. ip̄m mundū ē cū thalamis execrata. Test⁹ ē valeriani cōiug⁹ z ti burcij puocata p̃fessio. q̃s dñe āgelica manu odorifer⁹ florib⁹ coronasti. Vñ ros p̃go duxit ad gl̄iaz mūd⁹ agnouit q̃rū valeat deuotio castitat⁹. Nec am brosius. Tūc cecilia euident̄ ondit et oia idola eē insensibilia z muta. ita vt tiburci⁹ rñderet ac diceret. Qui ista nō credit pecus. ē. Tūc cecilia osculās pecc⁹ eius dixit. Hodie fateor te meū esse cognatū. Sic ei amor dei fr̄ez tuū mihi p̃iugē fecit: ita te mihi cōgrū p̃tē p̃tus faciet idoloꝝ. Uade igr̃ cū fratre

tuo vt purificatōz accipias z āgelicos vultus videre valeas. Dixitq̃ tiburci⁹ fratri suo. Obsecro te fr̄ vt mihi dicas ad quē me ducturus es. Cui valeriā⁹. Ad vrbānū ep̄m. Cui tiburcius. De illo vrbano dices q̃ toties dānatus ē et adhuc in latebris p̃morat⁹. Hic si inue tus fuerit cremabit⁹. z nos i ill⁹ flam mis p̃iter inuoluemur. z dū q̃rim⁹ di uinitatē latentē i celis incurrem⁹ furo rē exurentē i terris. Cui cecilia. Si h̄ so la esz vita iuste hāc p̃dere timeremus Est at alia melior q̃ nūq̃ amittit. quā nob̄ dei filius enarrauit. Om̄ia em̄ q̃ facta sūt filius ex p̃re genitus cōdidit. Vniuersa autē q̃ p̃dita sūt ex p̃re p̃ce des spūs animauit. Hic igr̃ filius dei in mūdū venies vobis z miraculis aliā vitā esse nob̄ mōstrauit. Cui tiburcius. Ecce vñū deū asser⁹ z quō nunc tres esse testaris. Rñdit cecilia. Sic in vna hois sapiētia sūt tria. scz ingenū. me moria. z intellectus. sic et in vna diuini tar⁹ essentia tres p̃sone esse possunt. Tūc cepit ei de aduētū filij dei z passi one p̃dicare z mltas p̃gruitates ip̄s⁹ passiōis ostendere. Nam iō inq̃t filius dei est tentus. vt genus hūanū dimittat p̃tō detentū. Bñdictus maledic⁹ vt hō maledictus bñdictōem p̃sequat. Illud i se patit⁹. vt hō ab illusiōe demo nū liberet. Spineā coronam accepit i capite vt a nob̄ sniam auferat capita lem. Fel suscepit amaz vt sanaret hois dulce gustū. Expoliā vt parentū no stroz nuditatē operiat. In ligno suspē dit. vt ligni p̃uaricatiōem tollat. Tūc tiburci⁹ fratri suo dixit. Miserere mei z p̃duc me ad hoiez dei vt purificatōz accipiam. Ductus igr̃ z purificatus: angelos dei sepe videbat. z om̄ia q̃ po stulabat p̃tin⁹ obrinebat. **D** Va lerianus igr̃ et tiburcius elemosynis insitebant z scōz corpa quos alma chius p̃fectus occidebat sepulture tra debant. Quos almachius ad se vo cans cur p̃ suis scelerib⁹ damnatos se pelirent requisit. Cui Tiburcius.

De sancta Cecilia

Utinā illoꝝ fui essem? q̄s tu dānatos appellas. Qui p̄p̄ser̄ illud q̄d videt̄ esse z nō ē z inueniēt̄ illud q̄d nō videt̄ esse z ē. Cui p̄fect? Quid nā est illd? Et tiburcius. Qd videt̄ esse z nō ē. est om̄e qd in h̄ mūdo ē. qd hoiez ad nō esse p̄ducit. Qd p̄o nō videt̄ esse z est. ē vita iustoꝝ z pena maloꝝ. Cui p̄fect? Non puto q̄ mēte tua loq̄r̄. Tūc iubet̄ astra valerianū dicēs ei. Qm̄ nō ē sani capis? frater tu? tu saltē poteris sapienter dare r̄sum. Cōstat plurimū vos errare q̄ gaudia respuitis z oia inimica gaudijs affectat̄. Tūc valerian? se vidisse ait glaciali tpe ociosos is cātes. z opa rios agricolas deridētes. Sed estiuo tpe dū aduenissent gl̄iosi fruct? loboꝝ gaudētibz ill? q̄ putabant vani ceperūt flere q̄ videbant vrbani. Sic z nos nūc qdē sustinem? ignominia z laborē. i futuro autē recipiem? gl̄iaz z eternā mercedē. Vos autē nūc trāsitoria habebitis gaudiū in futuro autē inuenietis eternū luctū. Cui p̄fect? Ergo nos inuictissimī p̄ncipes eternū habebimus luctū: z vos p̄sone vilissimē ppetuū possidebitis gaudiū. Cui valerian? Homūtiōnes estis nō p̄ncipes. tpe nro nati citius morituri. z deo rōem plus oibz reddīturi. Dixit autē p̄fect?. Quid p̄boꝝ circuitu imoramur. Offerte d̄ys libamina. z illesi abscedite. Sancti r̄nderunt. Nos deo p̄o q̄ridie sacrificiū exhibē?. Quibz p̄fect? Qd ē nomē ei?. Cui valerianus. Nomē eius inuenire nō poteris etiā si p̄enis volaueris. Prefectus dixit. Ergo iupiter nomē dei non est. Cui valerianus. Nomen homicide et stupratoris est. Ad quē almachi? Ergo totus mūdus errat: et tu cū fratre tuo verū deū nosti. Valerian? r̄ndit. Nos solī nō sum? s̄z innumerabilis multitudo hāc scitātē recepit. Tradūt̄ igit̄ sancti in custodiā maximī. Quibz ille ait. O iuuētus? hos purpure? o german? fraternitatē affectus q̄o ad mortē q̄si ad epulas festinat̄. Cui valerian? ait. q̄ si creditur se p̄mitteret gl̄iaz aiaz eoꝝ

post mortē videret. Et maximus. Fulminibz igneis p̄sumar. si nō illum solū deū p̄fitear quē adorat̄ si p̄tingat qd dicitis. Ip̄e igit̄ maxim? z ois eius s̄z milia ac vniuersi carnifices crediderūt. z ab vrbano qui illuc occulte venit baptisma suscepūt. E. Igit̄ dū aurora nocti finem daret cecilia exclamauit dicēs. Eya milites xp̄i abijcite opa tenebray z induit̄ arma lucis. Quarto igit̄ miliario ab vrbe sc̄ti ad statuā iouis ductū. z dū sacrificare nollēt p̄riter decollāt. Tūc maxim? cū iuramēto asseruit se i hora passiōis eoꝝ angelos vidisse fulgētes z aias eoꝝ q̄i p̄gēs de thalamo exeūtes q̄s in gremio suo i celū āgeli detulerūt. Almachi? p̄o audiēs maximū xp̄ianū effectū eū plūbat̄ tādiu cedit̄ fec. qusq̄ sp̄m excussit. Cuius eoꝝ? sc̄ta cecilia iuxta valerianū z tiburciū sepelinit. Tūc almachi? facultates āboꝝ cepit inq̄rere z ceciliā tāq̄ valeriani p̄iugē corā se fec̄ astare. iussitq̄ vt idolis immolaret aut sniaz mortē scurreret. Cū autē ad h̄ ab apparitoribz vigeret. z illi vehemētē fletēt eo q̄ puella tā decoꝝa et nobil? vltro se morti traderet. dixit ad eos. Hoc bonē iuuenes nō ē iuuētutē p̄dere s̄z mutare dare luctū z accipe aurū. dare vile habitaclū z accipe p̄ciosum. dare breuē angulū z accipe foruz plucidū. Si q̄s p̄ numo solidos daret. nōne veloci? festinarēt. Deus at̄ qd accepit simplū reddet centuplū. Creditis his q̄ dico. Et illi. Credim? xp̄m vey esse deū q̄ tale possidet famulā. Vocato igit̄ vrbano ep̄o q̄dringēti z āpli? baptizati sūt. Tūc almachi? sc̄tāz ceciliā ad se vocāt̄ ait. Cuius p̄ditiois es. Et illa. Ingenūa sū z nobil. Cui almachi?. Ego te de religiōe iterrogo. Et cecilia. Inrogatio tua stultū sumit̄ inicituz q̄ duas respōsiones vna putat inq̄sitōe p̄cludi. Cui almachi?. Un̄ tibi tāta p̄sūptio r̄ndendi. At illa. De p̄scia bona z fide nō ficta. Cui almachi?. Ignoras cui? potestāz sum. Et illa. Potestas v̄ia est.

B

De sancto Clemente

quasi vter veto replet? quesi acus pupu
gerit ois prin? rigor palleat z qd i
se rigidu hie cernit incuruat. Cui Al
machi? Ab iniurijs cepisti: z i iniurijs
pseueras Cecilia rudit. Iniuria no dr
nisi qd p bis fallentibz irrogat. vñ aut
iniuria doce si falsa locuta su: aut teipz
corripe caluniam inferet. Sz nos scien
tes scim dei nome oino negare no pos
sum? Delit? e em feliciter mori q inf
liciter viuere. Cui almachi? Ut qd cu
tata supbia loqr. Et illa No e supbia
sz pstatia. Cui almachi? Infelix igno
ras qz viuificadi z mortificadi mibi e
tradita präs. Et illa. Contra pstatem
publica pbo te nuc esse metutu. Utaz
em viuētibz tollere potes. mortuis aut
dare no potes. Es igit mifer mortis:
no vite. Cui almachi? Ia dpone ame
tia z sacrificia dñs. Cui cecilia. Nescio
vbi oculos amiser. Na qs tu deos di
cis oes nos saxa esse videmus. Mitte
igit manu z tagedo disce qd oculis no
vales videre. Tunc irat? almachi? iussit
ea ad domu suā reduci ibiqz tota die z
nocte iussit ea in bulliete balneo coe
mari. Que qsi i loco frigido masit: nec
modicu saltē sudor p sensu. Qd cu au
disset almachi? iussit ea in ipo balneo
decollari. Quā spiculator tribz ictibz i
collo pcussit. sz tñ caput ei? aputare no
potuit. Et qz decretu erat ne qrtā per
cussionē decollad? acciperet ea semiuia
cruet? carnifex derelict. Per triduū at
supuūes oia q habebat paupbz tra
didit. z oes qs ad fide puererat vba
no epo comedauit dicēs. Triduanas
mibi iducias postulauit hos tue bea
titudini comendare z hac domu meā i
ecclesias psecraret. Scius at vrbani
corp? eius inf epō sepeliuit. et domu
suam in ecclesias vt rogauerat psecrauit.
Passa est at circa annos dñi. cxxij. tpe
alexandri impatoris. Alibi at legit q
passa sit tpe marci aurelij. q imperauit
circa annos domini. cxx.

Legenda. clxv.

De sancto Clemente

Clementis dicitur a de

os qd est glia et mens. qsi
gloriosa mēs. Habuit em
gloriosaz mente scz purgatā ab omni
sorde. ornatā omi pte. et decoratam
nuc omi felicitate. Que felicitas consi
stit in h sic dicit aug? in li. de trinitate
qz ibi esse nostz no hēbit mortē. nosse
nostz no hēbit errorem. amare nostz
no hēbit offensio nē. Vel dr a clemētia
qz clemēs z misericors valde fuit. Ut
sic dr in glosario. clemens dr dulcis. iu
stus. matur? pius. Iustus in actione.
dulcis in smone. matur? in puerfatione
pius i intentōe. Eius vitam ipe in suo
itinerario inseruit maxime usqz ad illū
locū in q qliter brō petro in potificatu
successit ostenditur. Cetera ex eius ge
stis que cōmuniter habentur sumun
tur.

Clementis epus ex nobili ro
manor. psapia or? est. Pa
ter eius faustianus. mater
po eius macidiana nūcu

pata est. Habuitqz duos frēs qz vn?
faustin? alter faustus dicebat. Lunqz
macidiana mī ei? mira corpis pulchri
tudie polleret: frater viri sui libidino
so amore i eā vehemēter exarsit. Cum
aut eā qtidie molestarer z ipa sibi nul
laten? assentire vellz viroqz suo h reue
lare timeret ne inf duos frēs inimici
cias suscitaret. cogitauit p aliqd rep?
se a patria absētare donec illicit? amor
quiesceret que aspect? sue p sentie in
flāmaret. Ut at h a viro suo obtinere
valeret. somniū callide pfinxit. quod i
hūc modū viro suo retulit dicēs. Ecce
qdā mibi p visum astuit. mibi picipēs
vt pfestim cū duobz gemis scz fausti
no z fausto ex vbe discederē z tamdiu
abessem donec ipe mibi reditū ipera
ret. Qd si nō facerē simul cū oibz libe
ris interirē. Qd vir audies vehemē
expauit. ac vxorē cū duobz liberz et fa
milia mltā atthenas misit. vt z ibi ma
neret z filios faceret erudiri. Dñore

De sancto Clemente

aūc filiū scz clementē cū essz ānoꝝ qñ/ q̄ sibi p̄ in solatiū retinuit. Cum aūc mater cū filijs nauigaret. nocte q̄dam nauis naufragiū p̄tulit. z mater sine filijs a fluctibz eiecta sup q̄ddaz saxum euasit. Que duos natos perisse p̄side rās p̄ nimio dolore in maris fundum se p̄cipitassz nisi qz saltē eoꝝ cadauera se reperturā sperabat. At p̄o vbi nec vi uos nec mortuos se rep̄ire posse cognouit. clamores z ylular⁹ maris dabat man⁹ suas moribz lacerabat. nec vllā p̄solatōez ab aliq̄ recipe volebat. Cū/ q̄ mltē mulieres astaret q̄ sua infortunia eidē narrarēt. z illa ex h̄ p̄solatōez nō recipet. affuit q̄daz mulier inf̄ ceteras q̄ virū suū adoleſcentē z nautam ī mari perisse asseruit. z ob h̄ sui amore postmoduz nubere recusauit. Recepra igit̄ q̄licūq̄ p̄solatōe ap̄d ip̄az māebat z q̄ridianū victū suis maibz acq̄rebat. sz n̄ mltū p̄man⁹ ei⁹ q̄s crebz moribz lacerauerat sine sensu z mortue adeo s̄ effecte vt cū ip̄is nullatē opari posset. Illa aūc q̄ zā susceperat paralysim incurrit. z de lecto surgere non valebat. Sicq̄ macidiana mendicare cōpellit z ip̄a cū hospita ex his q̄ inuenire poterat pascēbat. Completo igit̄ anno q̄ macidiana cū liberis discessit e patria misit athenas nūcios vir eius vt ip̄os req̄rerēt. z q̄d agerēt intīmarēt. Sz illi q̄ missi fuerāt nullaten⁹ redierūt. Deniq̄ cū alios misisset. z illi reuertentes se nullū inde vestigiū reperisse narrent. clementē filiū suū sub tutoribz derelictū. z ip̄e ad querendū vxorē cum filijs nauē p̄scendit. sz mime redijt. Uliginti igit̄ annis clemēs orbatuſ stetit. nec de p̄e vl̄ matre vel de fratribz aliq̄d indicīū inuenire potuit. Ip̄e autez clemēs studio l̄raz se p̄tulit z summū philosophie apicem apprehēdit. Desiderabat aūc vehemētē z studiose q̄rebat q̄liter sibi aīe immortalitas p̄suaderi posset. Ob h̄ philosophoꝝ scolas semp̄ adibat. z siquidez q̄ immortalis esset obtinebat gaudebat si qñ vero q̄

mortalis esset: p̄cludebat. tristē discedebat. Deniq̄ cū barnabas romā venisset. z fidē xp̄i p̄dicaret. philosophi eū tāq̄ insanū z amentē deridebāt. Uñ z q̄dam q̄ fm q̄dam fuit clemens phs q̄ eū p̄mo sic aliq̄ deridebat z eius p̄dicatōem p̄tenebat. talē q̄stionē p̄ derisu barnabe fecit dicēs. Cum culex aīal sit exigūū. q̄d est q̄ sex pedes habet et insup alas possidet. elephas aī cum sit immane aīal nec alas possidet. z tm̄ q̄tuor pedes habet. Cui barnabas. Stulte tue questioī responde re p̄facile possem. si p̄tatis causa discē de querere viderer. Sz nūc de creaturis vob̄ dicere aliq̄d absurdū est cum a vobis creaturaz cōditōz ignoretur. Quia em̄ creatorē nō cognoscit iustū est vt i creaturaz erret. Hoc p̄bū cordi clemētis ph̄i valde inhesit. ita q̄ fidem xp̄i instruct⁹ a barnaba recepit. z in iudeam ad petrū postmoduz p̄perauit. Quē ille de fide xp̄i instruxit. z aīe im/mortalitatem euidēter edocuit. Eo tpe symon mag⁹ duos discipulos habebat. scz aqlā z nicetā q̄ ei⁹ fallacias agnoscētes: eū reliquerūt z ad petrum p̄fugerunt z eius discipuli sunt effecti. Cū autē petr⁹ clementē de sua interrogasset p̄genie ille q̄d patri z fratribz patri acciderit p̄ ordinē enarrauit. addens q̄ credebatur q̄ mater cū fratribz ī mari perissent. pater vero aut meroze aut similiter naufragio interisset. Quādiē petr⁹ lachrymas cōtinere non potuit. Quadā autē vice petr⁹ cū discipulis suis antaradū z inde ad insulā p̄ sex miliaria distantē in q̄ macidiana mater clemētis morabatur venit vbi q̄dam colūne vitree mirē magnitudinis erāt. Quas cū petr⁹ cū ceteris miraret. vidēs ip̄az mendicantē cur nō potius suis manibz operaret̄ increpauit. Quē r̄ndit. Speciem tm̄ domine habeo manuū que meis sic sunt debilitate moribz. vt omnino sint insensibiles effecte. Atq̄ vtinā me in mare precipitassē vt vltra nō viuerē. Cui petrus

De sancto Clemente

Quid est qđ loqr̃. Hec̃ q̃z aie eoz qđ
se intermūt grauiter puniūt. Cui illa.
Utinā h̃ mibi certū fieret q̃ anie post
mortē uiuāt. libēter em̃ meipaz occide
rem vt saltē vna hora dulces meos na
ros videre posses. Tūq̃ petrus ab ea
cām tante tristicie iterrogasset. z illa ei
ordinē gestere narrass̃. ait petr̃. Est
qđā adolescēs apud nos noie clemēs.
qđ hec qđ refers matri et fratrib̃ asserit
accidisse. Qđ illa audiēs nimio stupo
re percussa corruit. Tūq̃ ad semetip̃am
redisset. cū lachrymīs ait. Ego sū ado
lescēs m̃r. Et p̃cidens ad pedes petri
rogare eū cepit vt sibi filiū suū festinā
ter ostēdere dignaret̃. Cui petrus. Cū
adolescētem vider̃ paululū dissimula
h̃usq̃ ab insula euz nauī egrediamur.
Qđ cū illa se facturā p̃miser̃ tenens
petrus manū eius ip̃az ad nauem vbi
erat clemēs ducebat. Quidēs vero cle
mēs petrū manu mulierē ducentē ride
re cepit. Vox at̃ vt mulier iuxta clemē
tē fuit. se p̃tinere nō potuit. s̃z statim in
amplexus eius ruit et crebro osculari
cepit. Quā ille tāq̃ insaniētē mulierē
cū indignatiōe repellebat. z aduersus
petrū idignatiōe nō modica mouebat̃.
Cui petr̃. Quid agis o fili clemēs. nō
li repellere m̃rem tuā. Qđ cū audisset
clemēs lachrymīs infusus sup̃ matrem
iacentē p̃cidit z eā recognoscere cepit.
Tūc ad p̃ceptū petri hospita sua qđ pa
ralitica iacebat adducit̃ z ab eo contri
nūo liberat̃. Tūc m̃r clemētē de p̃e in
terrogauit. Cui ille. Ad te q̃rendū iuuit
z vltra nō redijt. At illa audiens solū
modo suspirauit. grande em̃ p̃ filio in
uento gaudiū habēs. reliq̃s p̃solabat̃
merores. **D** Interea cū niceta et
aquila deessent z redeūtes mulierē cū
petro vidissent. qđ nā sit hec mulier per
cūctant̃. Quib̃ clemēs ait. Ṽr mea
est quā mibi d̃s redonauit p̃ dominū
meū petrū. Post h̃ petr̃ oia eis p̃ ordi
nē enarrauit. Que cū audissent niceta
z aquila subito surrexer̃ et obstupefa
cti conturbati ceper̃ dicētes. Dñator

dñe d̃s vera ne sūt hec. an somniū ē qđ
audim̃. Tūc petr̃. Filij nō inq̃t nos
insanim̃. s̃z hec p̃a sūt. At illi faciē cō
fricātes aiunt. Nos sum̃? faustinus et
faustus q̃s m̃r ñra estimat in mari in
terisse. Et accurrētes i cōplexus matr̃
ruūt z eā crebrius osculāt̃. At illa ait.
Quid vult h̃ esse. Ad quā petrus Isti
sūt filij tui faustiñ z faust̃ q̃s in mari
perisse putabas. Hec audiēs mater p̃
nimio gaudio velut amēs effecta cor
ruit. et post ad se reuersa ait. Obsecro
vos dulcissimi filij narrate mibi quō
euasist̃. Qui r̃nderūt. Cū nauis fuisset
resoluta z nos sup̃ q̃ndā tabulā vehe
remur. qđā p̃irate nos inuenientes in
suā nauiculā posuerūt. ac mutas̃ noi
bus cuidaz nos honeste vidue iustine
noie ṽdidit̃. qđ tanq̃ filios suos nos
habuit. z liberalib̃ artib̃ nos erudiri
fecit. Tandē phie operā dedim̃? z sy
moni cuidam mago nobiscū educato
adhesim̃. Tūq̃ ei fallaciā cognouisse
mus. ip̃m om̃ino deseruim̃? z petri di
scipuli p̃ zachēū effecti sum̃? Seq̃n
ti aut̃ die assumpt̃s petrus trib̃ fratri
bus. sc̃z clemēte. aqla. z niceta ad quē
dā secretiorē locū orōis gr̃a descendit̃.
Quos venerādus qđā senex s̃z tamen
paup̃ alloq̃ cepit dicens. Disseret̃ ṽri
frēs qz sub specie pietat̃s vos q̃uit erra
re p̃sidero. Neq̃ em̃ deus est. neq̃ cul
tus h̃ aliq̃s ē. neq̃ p̃uidētia i mūdo s̃z
fortuit̃ casus z genes̃ oia agūt. sicut et
ego ex meip̃o manifeste cōperi i discipli
na matheis p̃ ceter̃s erudit̃. Nolite q̃
errare siue em̃ orēt̃ siue nō qđ ṽra ge
nes̃ p̃tinet vob̃ erit. Clemēs aut̃ in eū
respiciēs aio pulsabat̃ z sibi se eū alias
vidisse videbat̃. Tūq̃ de mādato pe
tri clemēs aqla. z niceta cū eo diuit̃ di
spuassent. z p̃uidētiāz apert̃ rōnib̃
ostēdissent. cumq̃ ob reuerētiā crebro
p̃rēz vocarēt. dixit aqla Quid necesse ē
vt cū p̃rēz vocem̃? cū in mādāt̃ habea
mus neminē sup̃ terrā p̃rēz vocare. Et
post h̃ respiciēs ad senē ait. Non inu
riose accipias p̃ qđ frēm meū culpauit̃

De sancto Clemente

q: te piem vocauit. Habem? em tale
mādarū ne aliquē isto noie vocemus.
Lūq; aqla h' dixisset. risit oim astātūz
cel' vna cū sene z petro. Et cū ille cām
ris' inq̄reret dixit ad eū clemēs. Quia
fac' id de q̄ alios culpas senē prēz vo/
cādo. At ille negabat dicēs. Vere ne/
scio si cū prēz vocauerim. Vex cū sar/
de puidētia disputatū esset dixit senex
Credere vtiq; puidētia esse sz a p̄ria
p̄scāa phibeor huic fidei accommodare
p̄sensū. Noui em meā z p̄iug' mee ge/
nesim. z scio ea q̄ vnicuiq; nrm dicta/
bat genē accidisse. Audite igit p̄iug'
mee thema z inueniet' scema cui' exi/
tus accidit. Habuit nāq; maritē cū ve/
nere sup centz. lunā p̄o in occasu i do/
mo martis et finib' saturni. qd scema
adulteras fac'. z suos p̄rios amare z
pegre pficisci. z in aq̄s defūgi. Quod
z ita factū ē. Incidit nāq; i amorē ser/
ui z p̄ciliū atq; opprobriū metuēs cū
ip̄o aufugit z i mari periit. Nā sic fra/
ter meus retulit ip̄m p̄mo adamauit.
Sz cū ip̄e assentire sibi noller. i seruū
sue libidinis amorē retorxit. Nec tñ ei
imputandū ē qz eā genē h' facere com/
pult. Narrauitq; quō somniū fingerit
z quō cum liberz athenas vadēs nau/
fragio p̄ierit. E Lūq; filij vellent
in eū irruere. z rem apire phibuit pe/
trus dicens. Quiescite q̄adulzq; mihi
placuerit. Dixitq; ei petr'. Si hodie
p̄iugē tuā castissimā cū trib' filiis tu/
is p̄siquero credes qz genēis nihil sit.
Cui ille. Sic impossibile est te exhibe/
re qd p̄misisti. ita z impossibile est ex/
tra genēsim aliqd fieri. Dixit ei petr'.
Ecce iste ē fili' tu' demēs. z hi duo ge/
mini tui faustini' z fausti' Tūc senex re/
solutis mēbris cecidit z q̄si exanimis
fact' est. Filij at irruētes i eū osculabā/
verētes ne sp̄m reuocare posset. Tādē
ad se rediēs oīa vt acciderāt p̄ordinez
audiuit. Tūc subito vxor aduenit z cū
lacrimis clamare cepit Ubi ē vir me'
z dñs meus Nec cū illa q̄si amēs cla/
marer. senex cucurrit. z cū mlt' lachry

mis āplecti z stringere eā cepit. Dum
ig' simul manerēt. aduenit qdā nunci/
ans apionem z ambionē faustiniāni
amicissimos cū symone mago hospi/
tari. De q̄z aduētu faustiniān' valde
gausius ad eos visitādos iuit. Et ecce
nūci' venit q̄ diceret mistz cesaris an/
thiochiā aduenisse vt magos oēs qre/
ret z morte puniret. Tūc symon ma/
gus in odiū filioz q̄ ip̄m reliqrāt vul/
tus sui similitudinē in faustiniānū im/
p̄ssit vt nō faustiniān' sz symon mag'
ab oib' putaret. Hoc at fecit vt a mi/
nistris cesar' loco sui teneret z occide/
ret. Ip̄e at symon de p̄tib' illis absce/
sit. Cū at faustiniān' ad petrū z filios
redisset. expauerūt filij vultū symonis
in eū intuetes. vocē aut patris sui au/
diētes. Solus aut petr' erat q̄ vultū
ei' naturalē videbat. Lūq; filij eius z
vxor eius eū refugerēt. z execrarent. di/
cebat eis. Cur execramini z refugitis
prēz vestrū. Qui rñderūt. qz ideo eum
fugerent. qz in eo vult' symonis magi
appareret Cōfecerat em symon qdā
vngentū z faciē ei' punxerat. z vultuz
suū arte magica imp̄sserat in eū. Ip̄se
ig' lamētabat z dicebat. Quid mihi
misero accidit vt vna die recognit' ab
vxore z filiis letari nō potuerim cum
eis Vxor p̄o eius sp̄arlis crinib' z filij
plurimū flebāt. S Symon autēz
mag' dū adhuc esset antiochie petruz
plurimū infamauerat magū maleficiū
z homicidā eū dicēdo. Deniq; intātū
aduersus petrū p̄p̄m p̄citauerat vt ip̄
sum inuenire plurimum affectaret. vt
carnes eius dentib' laniaret. Dixit g'
petr' faustiniāno. Qm̄quidēz symon
mag' esse viderz. perge antiochiā z co/
rā omni p̄plo me excusa. ac ea q̄ de me
dixit symon ex p̄sona sui retracta. P'
h' ego antiochiā ventā et alienū hunc
vultū a te effugabo z p̄p̄iū vultū corā
oimib' reddā. Hoc tñ nullo mō credē
dū est qz brūs petr' mētiri mādauerit:
cū dñs nō indigeat nro mēdatio. Ideo
itinerari' clemēs in q̄ hec scripta sunt

De sancto Clemente

liber apocriphus est. nec ut quibusdam placet suscipiendus est in talibus. Clericamen-
dici prout quod petrus si diligenter verba sua con-
siderent non sibi dixit ut symonem magnum
se diceret. sed ut populo effigie faciei superin-
ductam ostendens petrum ex persona symo-
nis commendaret et mala quod dixerat reuo-
caret. Et ille dixit se esse symonem. non quod
tunc ad beatitudinem sed quod tunc ad apparitionem. Tunc
quod ista dixit faustinianus. ego symonem re-
spondit accipi. id est quod tunc ad apparitionem vide-
or esse symonem. Fuit ergo symon supple-
tarius. Perrexit ergo faustinianus propter clemen-
tis antiochiam et populum conuocans dixit.
Ego symonem annuncio vobis et profiteor omnia
fecissem de petro. nequaquam ei seductor
vel magister sed ad salutem mundi missus. Quia
propter si de cetero aliquid de ipso dixerim me
tam seductorem et maleficum appellat. Nunc
ei penitus ago quod male me dixisse cognosco.
Donco igitur vos ut ipsi credatis veros
et ciuitas vestra insimul peccat. Tunc hec
omnia quod petrus iusserat compleret et in amo-
re petri populum incitasset. petrus ad eum ve-
nit et oratione facta effigie vultus symonis
ab eo penitus effugauit. Populus autem an-
tiochenus petrum benigne et cum multo ho-
nore recepit et ipsum in cathedra sublima-
uit. Quod audiens symon illuc prexit. et po-
pulum conuocans ait. Viror quod cum vos sa-
lubribus preceptis instruxerim et a seducto-
re petro vos cauere monueri vos ipsum
non solum audistis sed etiam episcopali cathedra
sublimastis. Tunc omnes cum furore aduer-
sus eum dixerunt. Vostro nobis similis es.
Audi iustitiam te penitus uisisse dicebas et
nunc te et nos precipitare conaris. Et impe-
tū in eum facientes cum ignominia eum petri-
nus expulserunt. Hec omnia clemens in libro
suo de seipso narrat et hanc historiam ibidem
inseruit. Post hec ait petrus cum
romam venisset et suam passionem imminere
videret. clementem post se episcopum ordina-
uit. Mortuo igitur principe apostolorum petro
clemens vir puidus precatus in futurum. ne
se per hoc exemplum quilibet vellent sibi in ecclesia
successorem statuere et hereditate sacra-
mentum domini possidere lino cessit et postmo-

dum clero. Nonnulli asserunt quod linus et cle-
tus non fuerint summi pontifices sed tamen petri
apostoli coadiutores. propter quod in cathalogo
pontificum meruerunt annumerari. Post
hos autem clemens eligitur et presidere compellitur.
Qui ita mortui ornameto pollebat
ut iudeis et gentilibus et omnibus christianis po-
pulis complaceret. Singularem inopes
regionum notatim scriptos habebat. et quod
baptismi sanctificatione mundaue-
rat non sinebat publice fieri medicitari
subiectos. Tunc itaque domicellam virginem
neptem domiciani imperatoris sacro vela-
mine consecrasset. et theodora uxorem sissini
nisi amici imperatoris ad fidem peruertisset
et in castitatis proposito manere permitte-
ret. sissini zelo ductus ecclesiam post uxorem
sua occulte intravit. scire volens propter
quod illa sic ecclesiam frequentaret. At ubi a
sero clemente ordo fusa est. et a populo risum
est Amen. sissinius cecus et surdus pe-
nitens effectus est. Qui statim pueris suis
dixit. Lito me tollite et foras educite.
Pueri autem per totam ecclesiam eum girabant. sed
et ad ianuam peruenire non poterant. Quos
cum vidisset theodora sic errantes. primo
quod ab eis declinavit. putans quod vir suus
eam cognoscere posset. Postmodum autem quod
nam habere esset interrogauit. Qui dixerunt
Domine noster dum vultu videre et audire non
licet. cecus et surdus factus est. Tunc illa in
oracione se dedit deprecans ut vir suus inde
exire posset. Et post orationem dixit pueris
Ite modo et producite dominum vestrum ad domum.
Tunc abissent sero clementi theodora
quod acciderit indicauit. Tunc serus ro-
gatu theodore ad eum venit et ipsum inue-
nit apertis oculis nil videntem. et nil peni-
tus audientem. Tunc clemens pro eo orasset
et ille auditum et lumen receperat. videns
clementem iuxta uxorem suam stantem amens
efficit et se illusum magicis artibus suspicantem
Precepitque viuis suis ut tenerent clementem
te dicentes. Ut ingrederetur ad uxorem meam
magicis artibus me excecavit. Precepitque
ministris ut clementem ligarent. et ligatum tra-
herent. At illi ligantes columnas iacentes
et saxa. putabant sic etiam sissinio videba-

De sancto Clemēte

tur q̄ sc̄m̄ clemētē cū suis clericis tra-
heret et ligaret. Tūc clemens sisinnio
ait. Quia sara deos dicis. sara trabe-
re meruisti. Ille at̄ vere cū ligatū existi-
mās ait. Ego te interfici faciā. Clemēs
aut̄ inde abscedens theodorū rogauit
ne ab orōne cessaret donec virum suū
dñs visitaret. Oranti igit̄ theodore
petrus ap̄lus apparuit dicens. Per te
vir tu? saluabitur vt̄ impleat̄ qd̄ dixit
frater meus paulus. Saluabit̄ vir in
fidelis p̄ mulierē fidelē. Et hec dicens
abscessit. Statimq̄ sisinnius vxorē suam
ad se vocauit obsecrās vt̄ p̄ se oraret et
sc̄m̄ clementē ad se vocaret. Qui cū
venisset ip̄m in fide instruxit. et eū cum
ccclij. de domo sua baptizauit. Per
hūc aut̄ sisinnius mlti nobiles et amici
necue impatoris dño crediderūt. Tūc
comes sacroz pecuniā mltis dedit et
sc̄m̄ clemētē seditorē maximā excita-
uit. **I** Tūc mamertinus vrbis p̄-
fectus ppli seditorē maximā nō ferēs ad
se clemētē adduci fecit. Quē cum re-
dargueret et ad se inclināre attēptaret.
Ille ait. Optare te ad rōez accede. Nā
si canes mlti q̄ nos latrauerūt et mor-
bus attrectauerūt. nūq̄ h̄ nob̄ auferre
possunt q̄ nos sumus rōnales homines
et ip̄si sunt irrationales canes. Sedi-
tio at̄ ab impit̄ exorta ostēdit se nihil
h̄re certū vel verū. Tūc mamertinus de
eo traiano impatori scribēs responsū
accepit q̄ aut sacrificaret. aut trāspō-
nē mare i heremo qd̄ adiacet ciuitati
terso ne ip̄m in exiliū mitteret. Tūc p̄-
fectus demetri cū lacrimis ait. Deus tu?
quē pure colis ip̄e te adiuet. Prefectus
at̄ ei nauē tribuit et oia necessaria mi-
nistrauit. Multi aut̄ clerici et laici ip̄m
in exiliū sūt secuti. Profectus aut̄ i insulā
inuenit ibi p̄ q̄ duo milia xp̄ianorū
ibidē iam dudū ad secunda marmora
dānatoz. q̄ sc̄m̄ clemētē videntes sta-
tim i fletū et lacrimas pruep̄it. Quos
ille solās ait. Nō meis meritis ad vos
me misit dñs v̄e corone p̄cipem me
fieri. Et cum ab eis didicisset q̄ a sexto

miliario aquā suis hūeris deportaret.
dixit eis. Rem? oēs dñm ihm xp̄m vt̄
p̄fessorib̄ suis fontē in loco isto ac ve-
nas aque aperiat. Et q̄ percussit petraz
in deserto sina et fluxerūt aque in abun-
dantia. ip̄e nob̄ laticem effluentem im-
partiat. vt̄ de ei? bñficijs gratulemur.
Tūc orōne facta hincinde circūspice-
ret vidit agnū stātē q̄ pede erecto dex-
tro q̄si locū ep̄o ostendebat. et itelligēs
dñm ihm xp̄m esse quē solus ip̄e vide-
bat. prexit ad locū et dixit. In noīe pa-
tris et filij et sp̄s sancti in isto loco pcutite
Sed cū nullus i isto loco in q̄ agnus stete-
rat ptingeret. ip̄e accepto breui saccu-
lo leui ictu locū sub pede agni percussit.
et statim maximus fons erupit et i fluuiū
creuit. Tūc vniuersis gaudētibus sc̄m̄
clemens ait. Flumis imper? letificat ci-
uitatē dei. Ad hāc famā multi p̄fluxe-
rūt. et vna die q̄ngenti et amplius ab eo
baptisma susceperūt. et idolorū templa
destruētēs p̄ totā puinciā intra vnum
annū. lxxv. ecclesias edificauerūt. Post
tres aut̄ annos traianus impator q̄ ce-
pit anno dñi. cxi. h̄ audies quendam
ducē illuc misit. Qui cū oēs libet mori
p̄spiceret. multitudinē cessit. et solū cle-
mētē ligata ad collū ei? anchora i ma-
re p̄cipitauit dicēs. Iā nō poterūt ip̄s
p̄ deo colere xp̄iani. Stante autē omī
multitudine ad litus maris cornelius
et phebus discipuli ei? oēs orare p̄cepe-
rūt vt̄ dñs corpus sui martyr̄ eis mō-
straret. Statimq̄ mari p̄ tria miliaria
recedere oēs p̄ siccū ingressi inuenērūt in
modū tēpl̄i marmorei habitaculum
a deo paratū. et ibi in archa corp⁹ san-
cti demetri et anchoram iuxta eū. reue-
latū est aut̄ discipulis eius ne inde tol-
lerēt corpus eius. Quinī aut̄ anno tē-
pore passionis p̄ septē dies ad tria mi-
liaria mare recedit et siccum iter adue-
niētibus tribuit. **I** In vna at̄ solē
nitatus mulier cū filio suo paruulo ad
locū accessit. Cōpleto aut̄ festiuitatē so-
lennis cum puer obdormiret. sonus
inundantiū aquarū subito factus est.

De sancto Crisogono

Dulcer aut territa et filij sui oblita. cum reliqua multitudo ad ripam aufugit. Que postmodum filij meorum cum eiulatu maxio flebat. et usque ad celum lamentabiles voces dabat. ac per littora clamans et eiulans discurrerebat si forte filij corpus a littoribus electum videret. Sed cum ea spes omnino deficeret ad domum rediit et totum illud annum in fluctu et merore duxit. Per annum igitur apertum mari omnes anticipans ad locum periclitata venit si de filio forte aliquid vestigium invenire possit. Cum ergo annum tumultum sancti clementis se in ordo dedisset. surgens vidit infantem in locum ubi eum reliquerat dormientes. Estimans autem eum esse defectum accessit propter quod corpus collectum ra exanime. Sed cum eum dormientem cognovisset. excitatum velociter spectantibus populis inolumine in vlnis levavit. et ubi nam per illum annum fuerit requirit. Ille autem se nescire respondit si an integer preterierat. sed tamen vni non est spacio se suavis dormisse putabat.

Ambrosio in prefatione sic ait. Cum iniquissimus persecutor beati clementis penis afficeretur a diabolo cogere. non ei tormentum intulit sed triumphum. Factus est martyr in fluctibus ut mergeretur. et ex his pervenit ad primum vni per magister pervenit ad celum. Ambrosio in fluctibus christus approbas mentes. clementem ad palmam victoriae de pseudo reuocat. perit ad celestia regna in eodem elemento mergeretur eleuat. Refert leo hostiensis episcopus quod tempore quod michael imperator nouero me regebat imperium sacerdos quidam nomine philosophus quod ob summum ingenium a puericia fuerat sic vocatus: cum personam pervenisset et de his que narrat in historia clementis habitatores interrogasset. quod aduene potius quam indigene erat. se nescire professus fuit. Si quidem miraculum marini recessus ob culpam inhabitantium iam diu cessauerat. et ob incursum barbarorum tempore marini recessus venientium templum destructum fuerat. et archa cum corpore marinis fluctibus obruta erat: exigentibus culpis inhabitantium. Super quod miratur philosophus et accedens ad ciuitatula nomine georgiam. cum episcopo et clero accessit ad quendam sacras reliquias ad insulam in qua estimabant esse corpus martyris. Ubi cum

hymnis et orationibus fodientes diuina fuentaione iuenerunt corpus et anchoram cum qua fuerat in mare piectum et deportauerunt terrena. Deinde predictus philosophus cum corpore sancti clementis romam venit et multis ostensis miraculis in ecclesia que nunc de sancti clementis honorifice corpus collocatum fuit. In quadam autem cronica legitur quod mari ab illo loco exicca to a beato cirillo maranorum episcopo romam translatus est. Le. clxxvj. A

De sancto Crisogono

Crisogonus iussu diocleciani in carcere recluditur ubi sancte anastasia alimonibus fouebat. Cum ergo anastasia vir eius in artium custodia posuisset. crisogono quod eam erudierat talia secreta direxit. Sancto confessori christi Crisogono Anastasia sacrilegi iugum mariti suscepit. cuius domus miserate hominum mentis infirmitate deducit nas die nocturne domini nostri ihesu christi amplector vestigia. Cum iste patrimonium meum ex qua illustrat cum indignatione ac turpibus ydolatri exhauiat me quod velut magistra atque sacrilega custodie tam gravissime maculavit. ut me vitam temporalem amittere suspicer. Nihil enim superest nisi ut amisso spiritu mori succubam. In qua morte licet gloriari mea mens valde preterit. quod opes mee que deo deuoueram a turpibus presumunt. Vale vir dei memetoque mei. Cui crisogono sic respondit. Vide quod non perturbet in his que tibi pie viuere inferant aduersa. Non enim deciperis sed peras. Cito ad te placitum tempus christus conuertet. et quasi per noctes tenebras flouidum dei lumen aspicias atque post glaciei frigore aurea tibi terra et sere na succedent. Vale in domino et ora pro me. Denique cum beata anastasia sic in custodia artaret ut vix ei panis quidam daretur estimans se morituram sancto crisogono epistolam in hec verba scripsit. Confessori christi crisogono anastasia. Finis venit corporis memeto mei ut egredientem animam meam ipse suscipiat pro cuius amore ista sustineo quod ex ore habet vetule recoquens. Cui ille respondit. Superest ut lumen tenebre an

De sancta katherina

recedat sic etiam post infirmitate salutis reuertit et vita per mortem peruenit. Uno finecludit et aduersa huius mundi et prospera. ne vel tristibus desperatio vel letis elatio dñet. Unum mare est in quo nauicula corporis nostri velificat. et sub vno corporis gubernatore aie nostre nautico fuguatur officio. Quoniam igitur naues fortissimis carinarum nexibus solidate crebros equos peritatos fluctus ille pretereunt. Quoniam igitur fragiles iucunde lignorum etiam in tranquillo vicinū morti committunt cursu. Tu autem christi famula crucis tropheum tota mente perstringe et teipsam prepara ad opus dei. Igitur diocletianus aqleie patibulum posuit ceteros christianos occidens sanctum crisogonum sibi presentari iussit. Cui cum diceret. accipe preteritum perfigure tue et consulatū generis tui et sacrificia deorum. Respondit crisogonus. Unum deum in celo adoro. et dignitates tuas quasi lutum preterito. Data igitur super eum signa ad quendam locum ducit et ibidem primum decollat. circa annos domini. cclxxvij. Cuius corpus cum capite sanctus felix presbyter sepeliuit.

Legenda. clyvij.

De sancta Katherina

Katherina dicitur a catha quod est vniuersum et ruina quasi vniuersalis ruina. Omne enim edificium diaboli in ea vniuersaliter corruit. Nam in ea corruit edificium superbie per humilitatem quam habuit. carnalis concupiscentie per virginitatem quam seruauit. cupiditatem mundane. quia omnia mundana despectit. Vel katherina quasi cathenula. ipsa enim sibi per bona opera quam dā cathenam fecit. per quam versus ad celum ascendit. Que quidem cathena siue scala quatuor gradus habet. qui sunt innocentia operis. iudicia cordis. despectio vanitatis. et locutio veritatis. Quos propheta per ordinem ponit dicens. Quis ascendet in montem domini. etc. Et respondet. Innocens manibus et mundo corde. qui non accepit in vano animam suam. neque iurauit in dolo primo suo. Qualiter autem isti quatuor gradus in beata katherina

na fuerunt patet ex legenda sua.

Batherina costii regis filia omnibus liberalium studiis erudita fuit. Cum autem Maxencius imperator omnes tam diuites quam pauperes ad alexandriam vocaret ut ydolis immolaret. et christianos immolare nolentes puniret. Katherina cum esset annorum decem et octo in palatio diuitibus et pueris pleno sola remansisset. audiens aialium diuersorum mugitus et cantantium plausus. misso illuc nuncio inquiri iussit celeriter quid hoc esset. quod dum didicisset assumptis aliquibus de palatio signo crucis se muniens illuc accessit. ibique multos christianos metu mortis ad sacrificia duci perspexit. Que vehemeter dolore cordis laudata ad imperatores se audacter ingessit. et sic ait. Salutatez tibi. perferre imperator et ordinis dignitas et rationis via promonebat si creatorem celorum agnosceres et a deus animū reuocares. stansque ante ianuam templi per varias conclusiones silogismorum allegorice et methonomicè discrete et mystice multa cum cesare disputauit. Deinde rediens ad commune colloquium dixit. Hec tibi tamquam sapienti. perferre curauim. Nunc autem quare incassum congregasti hanc multitudinem ad colendam stulticiam idolorum. Miraris hoc templum manu artificum operatum. miraris ornamenta preciosa que velut puluis ante faciem veteri erunt. Mirare potius celum et terram mare et omnia que in eis sunt. Mirare ornamenta celorum. solē videlicet et lunam et stellas. Mirare famulatum eorum qualem a mundi initio versus ad finem nocte et die currunt ad occidentem et redeunt ad orientem nec vnquam fatigant. Et cum hec animaduertens interrogata et disce quid sit eorum potentior. Cum autem ipse ipso donante intellexisset. nec sibi mille illi inuenire valueris. ipsum adora. ipsum glorifica. Ipse enim est deus deorum. et dominus dominantium Cuius de filij incarnatione sapienter plurima disputasset. stupefactus cesar non valuit ad hec respondere. Tandem ad se reuersus dixit ad eam Sine o mulier. sine nos finire

B s

De sancta Katherina

sacrificiū. et p^o h^o tibi respōsa reddem^o.
Precepit igit^r eā ad palatiū duci et cum
diligētia custodiri. admirās nimīū ei^o
prudētiā et corpis pulcritudinez. Erat
em speciosa valde et incredibilī pulcri-
tudine oīm oculis admirabilī videbat^r
et gēiosa. Veniēs igit^r cesar ad palatiū
dixit katherine. Audiui^o tuā eloqn-
tiā et mirati sum^o tuā prudētiā s; i deo
rū sacrificijs occupati oīa plene intelli-
gere nequim^o. nūc at ab initio pgeniē
tuā req^orim^o. Et scēa Katherina ad h^o
Scriptum est. Nec te collaudes nec te
culpauer^o ipe. Hoc faciūt stulti q^os glā
verat inanis. Cōfiteor tū meā pgeniē
nō timore iactātie s; hūilitatē amore.
Ego em sū katherina costi regē vnica
filia. Que q^ouis i purpura nata et libe-
ralib^o disciplinis nō mediocriter istru-
ta hec tū oīa cōtēpsi et ad dñm iesum
xpm p^ofugi. Vñ at q^os colis nec te nec
alios iuuare pñt. Vñ igit^r infelices taliū
numinū cultores q^ob^o aduocat^o i neces-
sitate nō assunt. i tribulatōe nō succur-
rūt. i piculis nō defendūt. Cui rex. Si
ita ē vt dicis tot^o mūd^o errat et tu sola
verū dicis. cū tū oīne fūū in ore duoz
vel triū testū p^ofirmer^o. Si angel^o esses
si celica p^orus adhuc tibi credere nemo
deberet. q^onto min^o cū femia fragill^o esse
p^ob^oaris. Cui illa. Ne obsecro cesar a fu-
rore tuo te vinci p^omittas vt i sapiētis
aio nō stet turbatio dira. Sic nāq^o poe-
ta ait. Tu si aio rexeris rex eris. si cor-
pore fuus. Et rex. Vt video pestifera
calliditate nos illaq^oare disponis. duz
p^o exēpla p^ohoz f^omonē p^otrahere niter^o.
Vides at cesar q^o eius sapiētie obuia-
re nō posset mādauit occulte p^olras vt
oēs grāmatici et rhetores ad p^otorium
alexandrie festinanter venirēt. imensa
munera recepturi si p^ocionatricē f^oginē
suis assertōib^o superēt. Ad du-
cti sūt igit^r o^o diuer^o p^ouincijs q^onq^oginta
oratores. q^o oēs morales i oīni mūda-
na sapiētia excelebāt. Quib^o interro-
gātib^o cur eā de remotis p^otrib^o euocati
fuissent. Cesar rñdit. Est apud nos q^o

dā puella sensu et prudētia incōparabi-
lis. q^o oēs sapiētes p^ofutat et deos n^oros
demonēs esse affirmat. Quā si supera-
uerit^o cū honore magno ad p^op^oia redi-
bit^o. Ad hec vn^o indignat^o stomachū
ti voce rñdit. Vñ magnū ipatoris cōsi-
liū q^o ob vn^o degenerē puelle p^ofictū sa-
piētes mūdī de remotis p^otrib^o aduoca-
uit. cū vn^o ex n^oris clientulis eā poterat
leuissime p^ofutare. Et rex. Poterā q^odē
hanc vi ad sacrificandū impellere aut
penis extinguerē. sed mel^o iudicauit vt
vñs argumētis penit^o p^ofutet. Cui illi
dixērūt. Adducat corā nobis puella vt
sua temeritate p^ouicta nūq^o se sapiētes
vidisse cognoscat. S; cū p^ogo certamē
q^od sibi iminebat didiciss^o. totā se dño
cōmendauit. Et ecce angel^o dñi astitit
sibi. et vt p^ostāter staret admonuit. asse-
rēs q^o nō solū ab his vinci non poterit
s; insup illa ipos p^ouerfos ad palmam
martyrii destinauit. Cū g^o corā oratori-
bus adducta fuisset dixit imperatori.
Quali iudicio p^ovnā puellā q^onquag^o-
ta oratores opponis. q^os et p^o victoria
remunerandos p^omittis. et me sine spe
mercedis pugnare compellis. Erit tū
merces mihi dñs ihs xps q^o est spes et
corona p^o se certantiū. Uerū cū orato-
res deū fieri hoīem aut pat^o iposibile
dicerēt. p^ogo etiā h^o a gentilib^o p^odictum
esse ostēdit. Nam plato astruit deū cū
cūrotundū et decurratum. Sibilla q^os
sic ait. Felix ille d^os ligno q^o pēdet ab al-
to. Cum igit^r p^ogo cū oratorib^o sapiētiss^o
me disputaret. et eos ap^o rōnib^o cōfu-
tarer. stupefacti illi. q^od dicerēt nō inue-
niētes muti penitus sunt effecti. Tūc
impator p^o eos nimio furore repletus.
increpare eos cepit. cur ab vna puella
tam turpiter se vinci p^omitterēt. Tūc
vn^o mgt^o alioz sic ait. Hueris impera-
tor q^o nullus vnq^o ante nos stare potu-
it. q^on p^otinuo vinceret. Hec aut^o puella
in q^o spūs dei loquit^o. sic nos in ammi-
ratōem p^ouertit. vt p^o xpm aliqd dicere
aut oīmino nesciamus. aut penitus for-
midem^o. Unde impator p^ostantē sa-

De sancta Katherina

temur q̄ nisi p̄babiliozem sententiam
de dijs q̄s vsq̄ modo coluim⁹ p̄tuler⁹
ecce omnes ad xpm̄ p̄uertimur. Audi
ens hec tyrannus nimio furore succen
sus omnes in medio ciuitatis p̄crema
ri iussit. At p̄go ip̄os p̄fortas ad mar
tyriū p̄stantes efficit z de fide diligen
ter instruit. Et cum doleret q̄ sine ba
ptismo decederet. p̄go r̄ndit. Ne timea
tis q̄ effusio v̄ri sanguis vob̄ baptis
mus reputabit̄ et corona. Cū ḡ signo
crucis muniti flammis fuissent inieci
animas dño reddiderūt vt nec capilli
nec vestimēta cor̄p̄ ab igne in aliq̄ lede
rēt. Cum aut̄ a p̄pianis fuissent sepul
ti. tyrannus p̄gini loq̄s dicens. V̄ p̄go
generosa iuuēnti tue p̄sule z post regi
nam in palatio meo secūda vocaber⁹.
z imagine tua in medio ciuitat̄ fabri
cata a cūctis velut dea adoraber⁹. Cui
p̄go. Desine talia dicere que scelus est
etiā cogitare. Ego me xpo sp̄osam tra
didi. Ille gl̄ia mea. ille amor meus. il
le dulcedo z dilectio mea. ab ei⁹ amore
nec blandimēta nec tormēta me pote
rūt reuocare. Tūc ille furore repletus
iussit eam expoliataz scorpionib⁹ cedi
z cesam in obscurū carcerē tradi. ibiq̄
dieb⁹ duodecim fame cruciari.

Rege at̄ p̄ q̄busdā caus̄ instatib⁹ ex
tra regionis p̄finia p̄cedere. regina ei⁹
nimio amore succēsa cū p̄ncipe militū
noīe porphirio media nocte ad carce
rē p̄ginis p̄perauit. Quo cū regina in
troisset vidit carcerē inestimabili clari
tate fulgentē. z angelos plagas p̄gis
perungētes. Incipiesq̄ p̄go eterna ei
gaudia p̄dicauit. z ad fidem p̄uertens
martyrii coronā ei⁹ p̄dixit. Sicq̄ vsq̄
q̄ ad mediā noctē smonē p̄traxerit. q̄
cū om̄ia porphirius audisset ad pedes
p̄ginis p̄cidit. z cū ducētis militib⁹
fidē xpi recepit. Quia p̄go p̄ duodecim
dies sine cibo tyrannus esse eā iusserat.
xps p̄ hos dies missa de celo candida
colūba celesti eā cibo refouebat. De
inde dñs cum multitudine angeloz z
p̄ginū ei⁹ apparuit dicens. Agnosce

filia creatorē tuū p̄ cui⁹ noīe laborioſū
subijſti p̄fictū p̄stans esto q̄z tecū suz.
Redies igit̄ impator eam sibi p̄senta
ri iussit. z videns eam splēdidiorē quā
tanto ieiunio estimabat afflicta. puta
uit q̄ eam aliq̄s in carcere sustēcasset. z
furore replet⁹ custodes toz q̄ri p̄cepit.
Illa p̄go ait. Ego cibū ab hoīe nō acce
pi. s̄z xps me p̄ suū angelum enutruuit
Cui impator. Recōde oro qd̄ moneo
in corde tuo z noli dubijs r̄ndere ser
monib⁹. Nō te q̄si famulā possidere cu
pimus. s̄z regina potēs z electa decore
in regno mco triumphabis. Cui virgo.
Attende z tu obsecro z iudicij examīe
veridica sanctione decerne quē magis
eligere debeo. An potentē eternū glo
riosū z decoz vel infirmū mortale ig
nobilē z deformē. Tūc impator indi
gnatus ait. E duob⁹ vnū tibi elige.
aut sacrificare vt viuas. aut exq̄sita tor
menta subire vt peas. Et illa. Quēcū
q̄ tormēta potes cogitare ne differas
q̄z carnē z sanguinem meū xpo offerre
desidero. sic z ip̄e p̄ me seipm̄ obtulit.
Ipe em̄ d̄s me⁹. amator me⁹. pastor z
sp̄osus vnic⁹ me⁹. Tunc q̄daz p̄fectus
furenti regi iussit vt infra tridū qua
tuor rotas ferris ferreis z clauis acui
tissimis circūseptas p̄pararet. vt eam
tam horribile tormentū dissecaret. et
ceteros xpiānos tam dire mort̄ exem
plū terreret. Ordinātūq̄ ē vt due vno
ordine voluerēt. due aut̄ p̄trario impe
tu agerent. vt ille deorsū lacerando cō
traherēt. ille repugnantes sursū deuo
rando impingerent. Tūc brā p̄go do
minū exorauit vt ad laudē sui noīs ec
p̄uersionez populi circūstantis ipsam
machinā dissiparet. Et ecce angel⁹ do
mini molaz illā cum tanto impetu di
uellēdo p̄cussit q̄ quatuor milia genti
liū interemit. E Regina autez q̄
desup hoc aspiciēbat z vsq̄ tūc se cela
uerat statim descendens imperatores
de tanta scūicia dur⁹ increpauit. Rex
aut̄ furore repletus cū regina sacrificā
re p̄temneret iussit eam extract⁹ prius

De sancta katherina

māmillis decollari. Que cū ad martyriū duceret katherinā rogauit vt p se ofim p̄caref. Que rñdit. Ne timeas a deo dilecta regia: q̄ tibi hodie p trāsi/ torio regno pmutabit eternū. z p mor tali spōso tibi imortalē acq̄res. Tunc illa constās effecta tortores hortabaf: ne qd̄ iussi fuerāt facere morarēt. Vñ/ nistri igr̄ extra ciuitatē eā ducētes. fer/ reis hastilibz māmillas ei⁹ euellūt. z p⁹ caput ei⁹ p̄cidūt. Cui⁹ corpus porphi/ rius rapiēs sepeliuit. Seq̄nti die cum de corpe regine q̄stio fieret. z mltos ex h̄ ad suppliciiū tyrān⁹ p̄trahī iuberet. porphiri⁹ prūpens in mediū exclama uit. Ego sū q̄ xpi famulā sepeliui z xpi fidē recepi Tūc maxenti⁹ amēs effect⁹ rugitū terribilem emittēs exclamauit. Me miser⁹ z oibz miserādū ecce por phiri⁹ q̄ erat vnic⁹ aie mee custos et to tius labor⁹ solatiū decepit⁹ est. Qd̄ cū suis cōmilitibz referreret. illi p̄tin⁹ respō derūt. Et nos xpiani sum⁹ z mori pa/ rati sum⁹. Tūc cesar furore ebr⁹ prece pit oēs cū porphiriō decollari z corpa eoz canibz dimitti. Deide katherinā aduocās ait. q̄uis arte magica reginā mori fecer⁹. si tñ respuer⁹ p̄ma i pala/ tio meo er⁹. Hodie igr̄ aut dijs sacrifi cia offeres aut caput amittes. Cui illa Fac q̄cūq̄ aio p̄cepisti. paratā em̄ me videbis ad oia sustinēda Data igr̄ sup eā snia dcollari iubet. Que cū ad locū deducta fuissz. erect⁹ i celū ocul⁹ orauit dicēs. O spes z sal⁹ credentiū. o dec⁹ z glā virginū ihu rex bone obsecro te vt q̄cūq̄ passiōis mee mēoria egerit. seu i exitu aie sue vl̄ in q̄cūq̄ nēitate me in uocauerit tue p̄piciatōis p̄seq̄ effectū Factaq̄ ē vox ad eā dicēs. Veni dile/ cta mea. spōsa mea. ecce tibi celi ianua ē aperta. Nā z his q̄ passionez tuā de/ uotis mētibz celebrauerit optata p̄fē dia p̄mitto de cel⁹. Deinde cū decolla ta fuissz: de ei⁹ corpe p sanguie lac ema nauit Angeli at corpe ei⁹ accipiētes ab illo loco ad mōtem sinai itinere pl⁹ q̄ p̄ vltēz vīginti deduxerūt z ibidē honozifi/

ce sepeliēte. Ex cui⁹ ossibz indefinenter oleū emanat qd̄ cūctoꝝ debiliū mem⁹ bra sanat. Passa ē at sub maxērio siue maximino tyrāno. q̄ cepit circa annos dñi. cccx. Quatr̄ at maxēt⁹ p h̄ scelere z alijs q̄ p̄misit puniē⁹ fuit i hist. de in uētiōe cruc⁹ hēt. Dicit q̄ qdā mona chus rothomagen⁹ ad mōtē sinai p/ rexīt ibiq̄z p septem annos i fuitio bte katherine deuor⁹ p̄māsit. Quā cū in/ stāt⁹ exoraret vt aliqd̄ d̄ corpe suo h̄ie mereret subito irrupit d̄ māu illi⁹ vn⁹ articul⁹ digitoꝝ. Qui donū dī ler⁹ rece pit z ad suum mōasteriū deportauit.

Fert̄ q̄z q̄ dū qdā bte katherine de/ uor⁹ existeret z eā crebro i sui adiutorū iuocaret. p pcellū tps mēz incuria re solut⁹: z deuotoꝝ mēz p̄didit: z ab ip⁹ si⁹ iuocatōe cessauit. Qui i orōe posīt⁹ vidit mltitudinē p̄ginū añ se trāseun/ tiū. inf̄ q̄s vna erat q̄ ceter⁹ splēdidior videbaf. Que cū sibi appropinq̄sser fa ciē suā operuit z sic añ ipm facie velata trāsiuit Cui⁹ sp̄edoꝝ cū ille nimū mī/ raret z q̄ cēt̄ interrogaret vna ex eis ei rñ dit. Hec ē katherina quā oli cōgscere solit⁹ eras. nūc at qz eā cōgscere nō vl̄ der⁹ corā te sic velata facie tāq̄ a te in/ cognita p̄rāsiuit. F̄ Notādū q̄ brā katherina mirabilis apparet in q̄nq̄. P̄rio i sapiētia. scdo i eloq̄ntia. tertio i p̄stātia. q̄rto i mūdicia castitatē. q̄nto i p̄uilegio dignitatē. P̄rimo admira bil⁹ apparet i sapia. In ipā em̄ fuit ois spēs phie. Philosophia ei siue sapien/ tia diuidit i theorica p̄acticā z logicā

Theorica diuidit fm̄ q̄sdā i tres. scz i intellectuālē. nāfalē. z mathēmaticā Habuit igr̄ brā katherina sapiāz in/ intellectuālē in cognitōe diuioꝝ q̄ maxie vsa ē in disputatiōe h̄ r̄hetores quibz vnū solū deuz vez esse pbauit. z deos oēs falsos eē p̄iuit. Scdo nāfalē in cognitōe oim̄ iserioꝝ q̄ maxie vsa ē in disputatiōe p̄tra imperatozem sicut pa ter ibidē. Tertio mathēmaticā in con temptu terrenoꝝ. hec em̄ scientia fm̄ boeciū speculat̄ formas sine materia i

De sancta katherina

abstractōe. Hāc beata katherina habuit qñ animū suū ab omni materia li amore abstraxit. Hāc em̄ se h̄e ostēdit cū impatori interrogāti respondit. Ego em̄ sum katherina costi regis filia. q̄ h̄uis in purpura nata. zc. Hāc maxime v̄sa est cū reginā ad p̄tempriū mūdi z despectū sui z desideriuū regni eterni animauit. Practica at̄ diuiditur in tres scz in ethicā. yconomīcam. z publicā siue politicā. Pr̄ia docet mores informare z se p̄tutibz exornare. et p̄tinet ad oēs. Sc̄da docet familiā bñ cōponere. z p̄tinet ad patrefamilias. Tertia docet vires z p̄p̄os z rēpublīcā bñ regere z p̄tinet ad rectores vrbū. Hanc etiā triplicem sciaz habuit brā katherina. Pr̄maz em̄ habuit cū se om̄i mox honestate cōposuit. sc̄baz cū familiā suā q̄ sibi magna relicta fuit laudabiliter rexit. tertiā cū impatores sapiēter instruxit. Logica diuidit̄ in tres p̄tes scz in demonstratiuā. pbabilez z sophisticaz. Pr̄ma p̄tinet ad p̄hos. sc̄da ad rethores et dyalecticos. tertiā ad sophistas. Hāc etiā triplicē sciaz habuisse videt̄ cū de ea scribit̄. Per varias p̄clusiōes silogismoꝝ allegorice z methonimice disert̄. z mystice multa cū cesare disputauit. Sc̄do fuit admirabil̄ in eloq̄ntia. Habuit em̄ eloq̄ntiā faciūssimā i p̄dicādo sic patet i suis p̄dicatiōibz. Disertissimā in rōnez reddēdo. sic patz cū dicebat impatori. Viraris h̄ rēplū manu artificū fabri carū. Suauissimā i attrahēdo. sic p̄tz in porphirio z in regina quos eloquiū sui suauitate ad fidez attraxit. Efficacissimā in p̄uincēdo. sic p̄tz i rethoribz. q̄s tā potēter p̄uicāt. Tercio in p̄stātia. Fuit em̄ p̄stātissima i minis illar̄. qz ipas p̄tēp̄it. Un̄ impatori sibi minanti r̄ndit. Quēcūqz tormēta potes cogitare ne differas: qz carnē z sanguinē meū x̄po offerre desidero. Itēz. Fac q̄cūqz aio p̄cepisti. paratā em̄ me videbis ad oia sustinēda. Sc̄do in donis oblatz: qz ea respuit. Un̄ cū impator

sibi p̄mitteret q̄ eā in palatio secundū h̄iet r̄ndit. Desine talia dicere q̄ scelus est etiā cogitare zc. Tercio i supplicijz irrogatis. qz ea supauit. Sic patet cū fuit posita i carcere z sup rotā. Quarto i mūdiciā castitat̄. Seruauit enim castitatē int̄ ea int̄ q̄ castitas periclitari solet. Quicqz em̄ sunt in q̄bz castitas periclitat̄. scz affluētia resoluens. oportunitas inducēs. iuuetus lasciuies. libertas effrenās. pulchritudo alliciēs. Int̄ hec brā katherina castitatē seruauit. Habuit em̄ maximā affluentia rerū. vtpote q̄ tā ditissimis parētibz succellit. Habuit oportunitatē vtpote q̄ sic dñā tota die int̄ suos famulos flabat. Habuit itēz etatē iuuenilē. Itēz sui libertatē. qz sola z libera i palatio remansit. De his q̄tuor d̄z supra. Katherina cū essz annoꝝ decē z octo i palatio diuitijs z puerz pleno sola remansit. Habuit etiā pulchritudinē. vñ d̄z qz erat speciosa valde z incredibili pulchritudine omniū oculis admirabiliter videbat̄. Quito in p̄uilegio dignitat̄. Quēdā em̄ p̄uilegia sp̄alia fuerūt in aliq̄bz sc̄tis dū decederēt. vt x̄pi vñtatio q̄ fuit i ioh̄e euāgelista. olei emanatio q̄ fuit in brō nicolao. lactis effusio. q̄ fuit in brō paulo. sepulchri p̄paratio. q̄ fuit in brō demet̄e. petitionū exauditiō. q̄ fuit in beata margaretha qñ orauit p̄ agētibz sui memoriā. Hec at̄ oia fuerūt in brā katherina. sic patet in legēda. Dubitatiōem aut̄ habet apud aliq̄s vtz a maxentio vel a maximo martyrizata sit. Tunc em̄ tres imperiū tenebant. scz constantinus q̄ ex paterna successione imperiū sūpsit. z maxentius maximiani filius a p̄torianis militibus rome augustus appellatus. et maximinus in orientis partibus cesar effectus. Sc̄dm autē cronicas maxentius rome. maximin⁹ p̄o in oriente p̄tra xp̄ianos tyrannidē exercebat. Videt̄ ergo vt aliq̄bus placet q̄ vicio scriptoris sit factū. vt p̄ maximo maxentius poneretur.

De sancto Saturnino

Legenda. clxxij.

De sancto saturnino

Saturninus ab apo-

stoloꝝ discipulis eps ordia-
tus in urbem tholosana di-
rect^{us} ē. Cū at ipso ingrediēte dmones
a respōsis cessarēt vn^{us} gentiliū dixit. q
nisi saturninū occiderēt a dijs suis nil
penit^{us} obtinerēt Apphēdentes igit sa-
turninū nolētem sacrificare ad pedes
tauri ligauerūt eūqꝫ stimulis agitan-
tes a sūma arce p^{er} gēdus capitolij pēpita-
uerūt. Sicqꝫ capite p^{er} fracto z cerebro
excussio martyriūz feliciter cōsumauit.
Cuius corpus due fele rapiētes in p^{ro}-
fundo loco p^{ro}p^{ter} metum gētiliū p^{ro}didert.
Qd̄ postea successores ei^{us} ad locū reue-
rentiorē trāstulerūt. Fuit z aliūsa sa-
turninus quē rome p^{re}fect^{us} diu in carce-
re maceratiū in eculeūz leuari z neruis
fustibz z scorpionibz cedi fecit. Deinde
lateribz adu^{er}s^{us} depositū de eculeo de-
collari p^{re}cepit circa ānos dñi. cclxxvij.
sub maximiano. Fuit z aliūsa satur-
ninus ap^{ud} africā frater sc^{ilicet} satiri. q cū
p^{re}dicto fratre suo z reuocato. z felicitā-
te sorore dicti reuocati. necnō z cū per-
petua genere nobili martyriūz passus
est. Quoz passio aliō tpe potissimū re-
colit^{ur}. Cū g^o p^{re}co^{nsul} eis dixisset vt idolis
imolarēt z illi nullaten^{us} assentirent. in
carcerē missi sūt. Qd̄ vidēs p^{er} p^{er}petue
ad carcerem flens cucurrit dicēs. Filia
qd̄ fecisti. de honestati gen^{eris} tuū. Nūqꝫ
aliqꝫ de genere tuo i carcerē missus fu-
it. Cū autez audisset q xpiana esset in
eam impetu cū digitis ad oculos irru-
it z ei oculos eruere voluit z exclamās
egressus est. Vidit autē brā perpetua
hmōi visionem quaz in crastino socijs
enarrauit dicēs. Vidi scalā aureā mi-
rabili altitudine vsqꝫ ad celū erectam.
q̄ adeo angusta erat vt nō nisi vnus et
paru^{us} ascende poterat. In dextera p^{ro}-
z leua erant fixi cultri z gladij ferrei li-
mati z exacuti. ita vt ascendens circa v^{el}
infra se nullaten^{us} respicere poterat sed

sp ad celū eū erectum stare oportebat.
Sub ea draco teterrim^{us} z ingētis for-
me iacebat. z p^{ro} timore q̄libet ascendere
formidabat. Vidi etiā satirū p^{er} eā ascē-
dētē vsqꝫ sursum z respiciētē ad nos et
dicentē. Ne timeat^{is} hūc draconē s^{ed} se-
cū ascēdite vt mecū esse possit^{is}. Hec
audiētes oēs grās egerūt. q^{ui} se vocatos
ad martyriū cognouerūt. **B** Pre-
sentati igit iudici cū sacrificare nollent
fecit saturninū cū alijs viris a mulieri-
bus separi. z dixit felicitati. Habes vi-
rū. Et illa. Habeo. s^{ed} p^{re}no. Cui ille.
Misere tuā puella vt viuas maxime
cū infantē in vtero habeas. Ad quem
ait. Fac de me qd̄qꝫ vis. q^{ui} ad volūta-
tē tuā nūqꝫ me trahere valebis. Parē-
tes at b^{ea}tē perpetue cū viro accurrētes.
infantez paruulū b^{ea}tē p^{er}petue q̄ adhuc
lactabat adduxerūt. Et videns eam p^{er}-
stantē ante p^{re}fectū cadens in facie dixit
Filia mea dulcissima misere me et
huius mestissime matris tue z huius
miserrimi viri tui. q̄ post te viuere non
valebit. Perpetua vero immobil^{iter} sta-
bat. tūc pater filiū ad collū eius facit
z ipse z mater z maritus ei^{us} manus te-
nentes z flētes osculabant eam dicen-
tes. Misere nostri filia z viue nobi^{us}
scū. At illa p^{ro}iciens paruulū: z illos re-
pellēs ait. Discedite a me inimici dei
mei quia nō noui vos. Videns p^{ro} p^{er}-
fectus eoz p^{ro}stantiā diuissime verbe-
ratos in carcere posuit. Sancti p^{ro} diū
plurimū mesti essent de felicitate que
octo iam mensibz p^{re}gnans erat. p^{er} ea
orauerunt z dolores partus subito in
eā irruerūt. peperitqꝫ filiū viuū. Qui
dam vero de custodibz dixit ad eam.
Quid facies cū ante p^{re}fectum veneris
si nunc tam grauiter cruciaris. Respō-
dit felicitas. Hic ego. p^{ro} me patior. ibi
p^{ro} me deus patiet^{ur}. Extracti igit de car-
cere ligatis post tergū manibz. z nuda-
tis natibz p^{er} plateas ducunt^{ur}. Et dimis-
sis bestijs satirus z perpetua a leonibz
deuorātur. reuocatus z felicitas a leo-
pardis comedunt^{ur}. Beatus p^{ro} saturi^{us}

De sancto Iacobo interciso

ninus gladio capite truncat circa an-
nos dñi. cclvj. sub valeriano et galie-
no imperatoribus.

Legenda. clxix.

De sancto Iacobo interciso.

Iacobus martyr cog-
nomento intercisus nobilis
genere sed fide nobilior: ex
regione perlas et ciuitate elape oriun-
dus fuit. Hic ex christianissimis parē-
tibus ortus est. et vxorem christianissi-
mā habuit. Erat quoque notissimus re-
gi persarū. et inter optimates primus.
Accidit autē vt a principe nimio amo-
re seducere et ad colendū idola flecte-
ret. Hec autem mater et vxor audien-
tes prin⁹ sibi scripserūt dicētes. O be-
diendo mortali deseruisti eū q̄ vita est.
placēdo future cito putredini deserui-
sti sempiternū odorē. veritatē in mēda-
ciū cōmutasti. et mortali obreperās vi-
uorū ac mortuorū iudicē reliquisti. No-
ueris igit nos amodo a te futuras ex-
traneas nec tecū de cetero aliquaten⁹
moraturas. Cū autē has lras iacob⁹ le-
gisset: amare flēs ait. Si mater mea q̄
me genuit et vxor mea a me extranee fa-
cte sūt. q̄nto magis a me extrane⁹ fact⁹ ē
deus meus. Cū g^o p errore suo se pluri-
mū afflixisset. nūcius venit ad p̄ncipē
q̄ diceret iacobū xpianū esse. Quē p̄n-
ceps aduocās ait. Dic mihi si nazare-
nus es. Cui iacob⁹. Et iā nazaren⁹ sū.
Et ille. Ergo magus es. Cui iacobus
Absit me magū esse. Cū g^o ei multa sup-
plicia minaret. dixit iacob⁹. Nō me cō-
turbāt mīne tue qz tanq̄ ventus flās
sup petrā furoz tuus aures meas cito
ptransit. Cui p̄nceps. Noli impruden-
ter agere: ne graui morte pereas. Cui
iacob⁹. Hoc nō mors sed somnus po-
tius est dicendū. cū post modicum re-
surrectio tribuatur. Cui p̄nceps. Non te
seducat nazareni dicentes mortez esse
somnia: quia magni imperatores ti-
ment eam. Cui iacob⁹. Nos mortē nō
timemus quia de morte ad vitā trāsū-

re speramus. Tūc p̄nceps de consilio
amicoz hanc sup iacobū tulit sniaz vt
ad terrore alioz mēbratū iacob⁹ pu-
niat. Cum autē quidā ex cōpassione su-
per eū flerent. Ille ait. Nolite sup me
flere sed sup vosip̄sos plangite. qz ego
ad vitāz pergo et vobis supplicia eter-
na debent. Tūc carnifices pollicē ma-
nus eius dextre absiderūt. Et exclā-
mans iacob⁹ ait. Liberatoz nazarene
suscipe ramū arboris misericordie tue
Nam a cultore vinee sarmētū abscidit
vitis. vt poti⁹ germinet et vberi⁹ coro-
net. Cui carnifices. Si assētire vīs ad
huc tibi parco at medicamentū adhi-
beo. Cui iacob⁹. Nōne p̄speristi stipi-
tē vīs. qz cū amputat sarmēta. ille no-
dus q̄ remanet i suo tpe cū fra calefce-
re incipit p singula abscessōis loca pdu-
cit germina. Si g^o vīs putat vicissitu-
dine t̄pis vt germinet. q̄nto magis fide-
lis hō q̄ in vera vite xpō cōpactus est.
Tūc accedēs carnifex secūdū abscidit
digitū. Brūs autē iacob⁹ dixit. Susci-
pe duos ramos q̄s plantauit dextera
tua dñe. Abscidit et tertiū. Et dixit ia-
cob⁹. De triplici tēptatōe liberat⁹ bñ-
dicā patri et filio et spūs sancto. Et cum
tribus ereptis de camīno pueris confite-
bor tibi dñe. et in choro martyrū psal-
lā nomini tuo xpc. Abscisus est et q̄rt⁹.
Et iacob⁹ dixit. Protector filioz israel
q̄ in quarta bñdictōe p̄nunciat⁹ es. sus-
cipe a suo tuo p̄fessionē q̄rti digitū tā-
q̄ i iuda bñdicti Absciso q̄nto digito
dixit. Completū est gaudiū meū. Tūc
carnifices dixerūt ei. Parce iam nunc
anīme tue ne peas. nec p̄tristeris si vnā
manū amiseris. qm̄ multi sūt vnā ma-
nū tm̄ habētes et mlt⁹ diuitijs et hono-
rib⁹ abūdantes. Beatus iacob⁹ dixit.
Quādo pastores incipiūt pecora ton-
dere. nūqd dextz tm̄ vellus auferunt et
sinistrū dimittūt. Si g^o pecus qd̄ aial
brutū ē torū vult vell⁹ amittere: q̄nto
magis et ego hō rōnal nō dedignabor
p deo occidi. Accedētes igit impij ad
sinistrā manū digitū mīmū abscedēt.

De sancto Iacobo interciso

Et iacobus dixit. Tu domine cum magnus
esset minimus et parvus pro nobis fieri vo-
luisti. et idcirco reddo tibi corpus et animam
quam creasti et proprio sanguine tuo redemi-
sti. Abscidit septimum digitum et ait. Sep-
ties in die laudem dixi domino. Absciditur
octavo et dixit. Octavo die circūcisus
est ihesus et hebreus circūcidit octavo die ut
transiret ad legales ceremonias. et mens
fuit tui domine transiret ab his circūcisus. et co-
inquinatus huiusmodi propitius. ut ventum et co-
spiciam faciem tuam domine. Incidit etiam nonum
digitum et ait. Hora nona tradidit christus
in cruce spiritum. Tu et ego domine in dolore no-
ni digitum tibi prefiteor et gratias ago. Inci-
dit decimum et ait. Decimus numerus est in
preceptis. et iohannis prima littera est nomen iesu christi.
Tunc quidam de astutibus dixerunt. O dilectis-
sime quondam noster. perficere tamen coram consue-
le ut vivere valeas. Licet enim absces-
sint manus tue sunt tamen peritissimi medici
qui tuis doloribus valeant subuenire. Qui-
bus iacobus dixit. Absit a me huiusmodi ne-
phanda simulatio. Nemo enim mittens
manum suam ad aratrum et respiciens retro
apertus est regno dei. Tunc indignati carni-
fices accesserunt et pollicem pedis dextri
abscederunt. Et iacobus dixit. Pes christi pro-
foratus est et sanguis exiit. Abscidit secundus
pedis digitum et ait. Magna mihi dies
hec est pro omnibus diebus hodie quippe ad deum
forte peruersus ibo. Abscedit et tertium et
quartum in piecessit. Et subridens iacobus di-
xit. Glade tertio digite ad socios tuos
Et quemadmodum granum tritici multum
fructum affert ita et tu in nouissimis die-
bus cum sociis tuis requiesces. Abscidit
quintum et ait. Quare tristis es anima mea et quare
perturbas me Spera in deo quoniam adhuc
prefitebor illi salutare vultus mei et deus
meus Abscidit sextum et ait. Nunc incipiam di-
cere ad dominum quoniam dignum me fecit socium
fuiis suis. Tunc accedentes ad pedem sini-
strum digitem primum abscederunt. Et dixit ia-
cobus. Digite primum confortare. quoniam magnus et
parvus vnum habuit resurrectionem. Capillus
capitis non pibit quanto minus a sociis tuis
mimesepaberis. Abscidit secundus. et ia-

cobus ait. Destruite veterem domum. quia
splendidior parat. Abscidit tertium. et ait
iacobus. Tunc sionibus firmatur incus.
Abscidit et quartum et ait. Conforta me deus
veritatis. quoniam in te perfidit anima mea. et in
umbra alarum tuarum sperabo donec transi-
eat iniquitas. Abscidit et quintum et ait ia-
cobus. Ecce me tibi domine immolo vicies
Tunc accedentes pedem dexterum absce-
derunt. Et dixit iacobus. Nunc offeram mu-
nus celesti regi pro cuius amore hec pa-
tior. Abscederunt et pedem sinistrum. Et
beatus iacobus dixit. Tu es qui facis mira-
bilia. exaudi me domine et salua me. Absce-
derunt dexteram manum et ait. Disert
cordie tue domine adiuuent me. Ad sini-
stram ait. Tu es domine qui facis mirabi-
lia. Abscederunt dexterum brachium et ait.
Lauda anima mea dominum. laudabo dominum
in vita mea psallam deo meo quod diu fue-
ro. Abscederunt et brachium sinistrum et ait.
Circūdederunt me dolores mortis. et in
nomen domini vindicabor in eis. Tunc acce-
dentes abscederunt suram dextri cruris
scidentes usque ad femur. Tunc beatus ia-
cobus ineffabili dolore grauatus exclam-
ans ait. Domine ihesu christe adiuua me. qui
circūdederunt me gemitus mortis. Et ait
carnificibus. Carne noua me dominus indu-
et. quam via vulnera maculare nequebunt.
Iam carnifices defecerant eo quod prima
hora diei usque ad nonam in eius incassum
nesudassent. Tunc iterum accedentes sini-
stri cruris suram abscedendo usque ad femur
extraxerunt. Tunc exclamans beatus iacobus
dixit. Dominator domine exaudi me semini-
uum viuorum et mortuorum dominus. Dignos
domine non habeo ut ipso ad te porrigam
nec manus ut eas ad te extendam. pedes mei
truncati sunt. et genua mea demolita. ut
tibi genua flectere non valeam et sicut velut ca-
sura domus ablati quibus sustentat columnis
Exaudi me domine ihesu christe et educ de car-
cere animam meam. Nec cum dixisset vnum de car-
nificibus accessit et caput eius amputauit.
Christiani igitur occulte accesserunt. et corpus
eius rapientes honorifice sepelierunt. Pas-
sus est autem. v. kal. decembris.

De sancto pastore

Legenda. clxx.

De sancto Pastore.

Astor in heremo mul

Pris annis in abstinentia magna se affligens multa scripta te et religione pollebat. Eum autem multum ei ipsi et fratres eius desiderarent videre. Sed non possit observare diem et illis ad ecclesiam euntibus prius se eis de obsequio. At illi fugientes et cellam intrantes in faciem eius clauderunt ostium. Illa autem ante ostium stans cum nimio fletu clamabat. Pastor autem ad ostium veniens dixit ei. Quid sic clamas o vetula. Que audies vocem eius amplius clamabat fletus et dicebat. Volo vos videre filii mei. Quid enim si videam vos. Nunquid non ego sum multum vestra quam lactavi vos. et iam canis tota sum plena. Cui filii. Hic nos vis videre. aut in alio seculo. Que respondit. Si non videro vos hunc videbo vos illic filii. Qui ait. Si equum miter ferre vales ut nos hunc non videas. illic paulo dubio nos videbis. Que dixit. scilicet gaudes et dicis. Si vos visurum sum illic. nolo vos videre hunc. Iudex punitur cum abbatem pastorem videre cuperet. sed nequeret. filium sororis sue tamquam male factorum tenuit et in carcere posuit dicens. Si pastor venerit. et per eum intercesserit eum dimittam. Mater igitur pueri ad ostium senis plorans. dum ille sibi nihil responderet ait. Et si viscera ferrea habes et nulla compassione moueris. saltem miseratione sanguinis tui fleat te. et per virginem mihi existit. Ille autem mandauit ei. Pastor filios non generauit. et ideo non dolet. Quia cum dolore discedere dixit ei iudex. Saltem probo iubeat et ego eum dimittam. Ille autem ei remandauit dicens. Examina eam secundum legem. et si dignum morte habuerit mortuat. sin autem fac quod tibi placet.

Docebat autem fratres dicens. Custodire et semper considerare et discretionem habere operationes sunt anime. Paupertas. tribulatio. et discretio sunt operationes solitarie vite. Scriptum est ei. Si fuerit hic tres viri nomine. iob. et daniel et henoch personam habetis nihil

possidentium. iob tribulatio. daniel diaboli secretorum. Si duas res oderit monachus potest ab hoc mundo liber esse. Et querenti fratri quod essent dixit. Carnalis repausatio et vana gloria. Si vis requiescere in hoc seculo et in futuro in omni causa vincere. Quis ego sum. et non iudices quicquid. Cum quidam frater de congregatione offendisset. abbas de consilio cuiusdam solitarii eum expulit. Qui cum quasi desperaret. abbas pastorem eum ad se adduci fecit. Quem benigne consolans misit ad illum solitarii dicens. Audies de te. videre te desidero. Fatiga igitur te usque ad me. Qui cum venisset dixit pastor. Duo homines erant quod ambo habebant mortuos suos. Reliquit autem unum mortuum suum et abiit plorare mortuum alterum. Quod solitarii audies et intelliges in sermone eius compunctum est. Cum quidam frater pastori dixisset se perturbatum esse et locum velle deserere eo quod quidam probo de quodam fratre audiuisset. quod eum non edificauerat. dixit pastor ne hec probo crederet. quia vera non essent. Ille probo vera esse assererat quod frater fidelis ea sibi retulit. Cui pastor. Non est fidelis qui tibi dixit. quia si fidelis esset nequicquid tibi talia diceret. Et ille. Ego vidi oculis meis. Ille autem interrogat de festuca et de trabe quod essent. respondit de festuca quod festuca esset et de trabe quod trabs esset. Et pastor. Pone in cor de tuo. quia peccata tua sunt sicut hec trabs. illius autem velut hec probo festuca. **B**

Frater quidam qui peccatum grande fecerat. volens penitere triennio interrogauit abbatem pastorem si multum esset. Qui dixit. Multum est. Et quis si annum iuberet ait. Multum est. Astantes autem dicebant. Usque ad .xl. dies. Et ille. Multum est. Et adiecit. Puto quod si ex toto corde homo penituerit. et peccatum non iterauerit etiam penitus triuana suscipiet dominus. Interrogat de illo probo quod irascit fratri suo sine causa. et cetera. ait. Ex omni re que te grauare voluerit frater tuus ne irascaris aduersus eum donec oculum dextrum tibi extrahat et si aliter feceris sine causa sibi irascaris. Si autem aliquis te voluerit separe a deo. per hunc irascere ei.

B

De sancto Johanne abbate

Dixit itez pastor. Qui q̄rulosus est monach⁹ nō est. Qui maliciā in corde suo tenuerit. monach⁹ nō est. Qui ira/ cūctus ē. monach⁹ nō est. Qui malū p malo reddit. monach⁹ nō est. Qui elat⁹ et p̄bosus ē. monach⁹ nō est. Qui p̄o vere ē monach⁹. sp̄ est humilis. mā suet⁹. charitate plen⁹. et timorē dei sp̄ et vbiq; p̄ oculis h̄z vt nō peccet. Dixit itez q̄ si sunt tres in vnū. ex q̄b; vn⁹ bñ q̄scat. ali⁹ autē infirmet⁹. et gr̄as agat. tercius p̄o minister ei⁹ sit ex sincera vo/ luntate. hi tres siles sunt vclut sint vni us opis. Cū qdā fr̄s sibi cōquerere tur q̄ mltas cogitatōes h̄ns in ip̄is p̄ clitarē cū sub aere nudo eiecit dicens. Expāde sinū et app̄hende ventū. Qui ait. Nō possum. Et ille. Nec cogitatio nes. p̄hibere potes ne introcāt. s; tuuz est resistere eis. Interrogat⁹ a qdāz fratre qd de hereditate sibi dīmīssā fa/ ceret dixit vt post tres dies ad se redi/ ret. Qui cūz redisset ait illi. Si dixerō da cā clericis faciet inde p̄mū. si dixe ro da cam pentib; nō est tibi merces. si dicā da cā paupib; securus eris. Quic quid ḡ vis fac ego causam nō habeo. Nec in vitalp̄atrum.

Legenda. clxxj.

De sancto Johanne abbate.

Johannes abbas cum
i ep̄s ius p̄ annos .xl. in here/ mo habitass; interrogauit eū q̄ntū ex h̄ p̄fecisset. Et il le dixit. Exq̄ cepi solitari⁹ eē. nunq; vi/ dit me sol māducantē. Et iohes. Nec me irascentē. Sile fere legi ibidem q̄ cū Epiphani⁹ ep̄s abbati hylarioni daret carnes. ille ait. Ignosce mihi qz exq̄ accepi habitū hūc. nō manducaui q̄cūq; occisum. Cui ep̄s. Exq̄ accepi ha bitū hūc nō dīmīssi aliq̄ue dormire qui aduersus me aliq̄d h̄er. neq; dormiui habēs aliq̄d aduersus aliq̄ue. Cui ille Ignosce mihi quia melior es q̄ ego. Volens iohes ad similitudinē ange/ lorum nihil opari s; deo sine intermiss;

De sancto Moyse abbate

sione vacare seipm expoliāuit. et vnam hebdomadā in heremo fuit. Cū autē fame p̄clitaret. et aculeis muscarū et ve spaz tot⁹ vulneraret. reuersus ad ostiū fratris sui pullauit. Ad quē ille. Quis es tu. Et ille. Ego sum iohes. Frat au tem dixit ei. Neq; Jōhes em angel⁹ fact⁹ est. et inter hoies vltra nō est. Et il le. Glere ego sum. Et nō ap̄iens ei di/ misit eū affligi vsq; mane. Postea ap̄i ens ei dixit. Si hō es opus habes itez rum opari vt pascaris et viuas. Si au tē angel⁹ es. qd queris intrare cellam. Et ille dixit. Ignosce mihi fr̄s qz pec caui. Cū autē moreret⁹ rogauerūt eum fratres vt aliq̄d verbū salutare et com/ pendiosum loco hereditat⁹ sibi relinq/ ret. Qui ingemiscēs ait. Nunq; feci p̄ priā voluntatē. nec aliq̄d docui qd p̄s ipe nō fecerim. Nec in vitalp̄atrum.

Legenda. clxxj.

De sancto Moyse abbate.

Myses abbas dixit

m fratri petenti a se sermonez Sedei cella tua et docebit te vniuersa. Cū qdā senex

infirmat⁹ in egyptū ire vellet ne fratres nimis grauaret. dixit ei abbas moyses. Nō vadas qm in fornicatōez casurus es. Qui tristat⁹ dixit. Mortuū ē cor/ pus meū. et tu mihi ista dicis. Cum ḡ iuisset. et qdā p̄go ex deuotōe sibi serū uiret. ille qualescens cā violauit. Que cū filiū pepisset. senex puer in vlnis ac ciens in die magne festiuitat⁹ q̄ erat in Sixti ecclia corā mltitudine fratru intrauit. Cūz autē om̄es flerent dixit. Gliditis infantē hūc. Filius est inobe dientie. Laute ḡ vobis fratres. qz in senectute hoc feci. et orate p̄ me. Et per gens ad cellā ad p̄stinuz statum reuer sus est. Ali⁹ qz senex cum dixisset al/ teri. mortuus sum. ille ait. Nō p̄fidas in te donec ex eas de corpe. Nam si di/ cis qz mortuus es sathanas tñ mortu us nō est. Cum frater qdā peccass/ set. miserunt ad abbatez moysen. Qui

De sancto Arsenio abbate

accepta sporta plena arena vēit ad eos. Quē cum fratres qd nā hoc esset interrogarent dixit. Peccata mea sunt post me currentia. et nō video ea. et veni hodie aliena iudicare peccata. Illi autē hī audientes fratri pepererūt. Sile legist de abbate pastore. Nā cum frēs de qdam fratre culpabili loqrent. ille tacebat. Cū g accepisset sacculū plenū arena retro et de eadem arena modicū an se ferret. interrogat qd hoc esset dixit. Ultra arena sunt pctā mea q post me ferens ipsa nō pldero nec p eis doleo. Modica p arena sunt pctā fratrū an me posita. que spldero. et ipa video. cum tū pctā mea an me semp portare deberem. et de ipis cogitare. et p ipis deum rogare. Cum abbas moyses factus fuisset clericus. et imposuissent ei sup humerale dixit ei epus. Abbas factus est candidatus. Et ille. Afforis domine purpura vtinā intus. Volēs autem epus eum pbare dixit clericis suis. vt quādo ad altare accederet ipsum cum iniuria expelleret. deinde eū seqntes quid loqrentur audirent. Projicientes aut eum foras dixerunt. Exi foras ethiops. Qui egrediens dicebat. Bū tibi fecerunt cinerare et cacabate quia cū hō nō sis quare te i medio hoīm dare psumpsisti. Hec in vitaspatrium.

Legenda. clxxij.

De sancto Arsenio abbate.

Arsenius cum adhuc in palatio psteret. et vt ad salutem dirigeret oraret audiuit. Arseni fuge homines et saluaberis. Accedens igit ad monachalem vitam. et ibidez orans audiuit Arseni fuge tace et quiesce. Legitur ei ibidem de hac quiete appetēda q tres fratres cuz facti fuissent monachi vn elegit discordātes ad pacem reducere. secundū infirmos visitare. tercius in solitudine quiescere. Primus igit laborans propter lites hominū nō potuit omībi placere. et redio victus venit ad

secundū. Quem inuenit anio deficientem et mandatum pficere nō valentem. Et pcordantes ad terciū qui erat in solitudine venerunt. Cui cū tribulatiōes suas narrassent. ille missa aqua in cypho dixit. Attēdite inquā. Et erat cōmota et turbulēta. Et rursus dixit. Attēdite modo quō quieta. et limpida facta est. Qui cum intenderent et vultus suos videret ait. Sic qui in medio hominū pstant. p turba nō vident pctā sua. Cū aut quicuerint. tunc pctā sua videre valebunt. Quidā etiam cuz inuenisset quendā in heremo velut bestiam herbas manducantē et nudum currebat post ipm fugientē dicens. Expecta me quia propter deum sequor te. Et ille. Et ego ppter deum fugio te. Cum autē vestem piecisset. expectauit eum dicens. Quoniā materiā mundi piecisti a te expectaui te. Cui ille. Dic mihi quō saluus efficiar. Qui respondens ait. Fuge homines et tace. Ha trona quedā et nobilis et senex venit vt abbatem arseniū ex deuotiōe videret. Qui rogatus a theophilo archiepō vt se videri pmitteret nullatenus acquieuit. Tandem illa ad eius cellā pperās ipm foris ante ostium celle inuenit se ad eius pedes pstrauit. Ille aut cum indignatiōe nimia eleuauit eam dicens. Si faciem meā videre vis vide. Illa autem faciē eius pre pfusione et verecūdia nō plderauit. Cui senex. Quomodo cum mulier sis tantā nauigationez facere psumpsisti. Ecce enim romaz redibis et q abbatem Arseniū videris alijs mulieribus enarrabis. et ille similiter veniet vt videant me. Et illa. Si deo dante romaz rediero nullā huc venire pmitram. Sed saltem obsecro vt ores pro me. et mei memor sis semper. Cui ille. Oro deum vt deleat memoriā tuā de corde meo. Et illa audiens turbata nimis venit in ciuitatez. et pre tristitia febricitare cepit. Quod archiepō audiens ad eam pfolandam accessit. Illa aut dicebat. Ecce ego cō

H 2

De sancto Agathon abbate

eristata moroz. Cui archiep̃s. Aescis
q: mulier es. z inimic⁹ sc̃os p mulieres
impugnat. z p̃pterea senex h dixit. Nā
p aia tua sp̃ orat. Et sic p̃solatide rece/
pta. cuz gaudio ad p̃pta remeavit.

De q̃dā alio p̃te legi q̃ cū discipul⁹
ei⁹ sibi diceret. senuisti abba. accedam⁹
paz iuxta mūdū. Ille ait. Vbi nō est
mulier ibi cam⁹. Dixit ei discipulus.
Et vbi est loc⁹ nō hās mlierē nisi forte
solitudo. Et ille. Ergo i solitudine me
tolle. Ali⁹ etiā frat cū m̃ez suā vetu/
lā trās fluuiū portare deberet. ille ma/
nus suas pallio inuoluit. Cui illa. Ut
q̃d sic opuisti man⁹ tuas fili. Et ille. cor/
pus mlier⁹ ignis ē. z ex eo q̃ te p̃tinge/
bā alia⁹ femia⁹ memoria i meo anio
veniebat. B Arseni⁹ aut p totuz
t̃ps vite sue ad op⁹ sedēs manuū suaz
pannū hēbat in sinu p̃t lachrymas q̃
crebro de oculis ei⁹ currebāt. Totā no/
ctem in somnē ducebat. Mane aut fa/
cto cū p̃pter nature lassitudinē dormi/
re veller dicebat somno. Ueni sue ma/
le. Et surripiebat paz somni sedēdo z
statim surgebat. Dicebat q̃z Sufficit
monacho si dormierit vna hora. si ē tū/
pugnator. Lūq̃ p̃t sc̃i arsenij nobi/
lissim⁹ senator vitā finies z testamētū
faciens. magnā hereditatē arsenio di/
miserat. magistrian⁹ p̃dictū testamētū
ad ip̃m detulit. Qd ille accipies volu/
it illud scindere. Magistrian⁹ aut ei⁹
pedib⁹ puolur⁹ rogauit ne h faceret. qz
caput ei⁹ p̃cideret. Cui arseni⁹. Prius
mortu⁹ suz q̃ ille. Ip̃e igit cū mō mor/
tu⁹ sit. quō me fecit heredē. Et remisit
testamētū nihil accipe volēs. Quadā
vice facta ē vox ad eum dicens. Ueni z
os̃dam tibi opa hoim. Et eduxit eum
in q̃ndā locū. oñditz ei ethiopē incidē/
tem lignaz faciētē sarcinā grandē. quā
portare nō poterat Deinde itez ligna
incidebat. z ad sarcinā addebat. z hoc
faciebat diuti⁹. Qñditz ei rursuz ho/
minē haurientē aquā de lacu z effun/
dentē aquā in cisternā ptusaz. q̃ aquā
refundebat in lacū z ip̃am cisternā i/
plere volentē. Et oñdit ei itez tēplū. z
duos viros sedētes in equis portātes
lignū transuersum. Volētes aut intro/
ire in templū nō poterāt. eo q̃ lignū in/
trāsverso portarēt. Et exposuit dicens
Hi sunt q̃ portāt q̃si iugū iusticie cum
supbia. z nō humiliant. p̃pter qd rema/
nent foris a regno dei. Qui ligna inci/
dit. hō est in p̃ctis mltis z p eo vt agat
pniam nō subtrahit de p̃ctis. sz addit
iniqtates iniqtatib⁹. Qui aut aquam
haurit hō est bona opa faciens. Sz qz
cū eis sūt p̃mixta mala p̃dit bona opa
sua. Vesp̃e sabbati veniēte die dñi/
co relinq̃bat p⁹ se solē z extēdebat ma/
nus suas ad celū donec mane die dñi/
co sol ascendens facie ei⁹ illustrabat. z
sic residebat. Hec in vitas patrū.

Legenda. clxxiij.

De sancto Agathon abbate.

Agathon abbas p trl

a enniū lapidē in os suū mit/
tebat. donec taciturnitate⁹
disceret. Ali⁹ q̃z frat cuz
intrasset congregationē. dixit intra se.
Tu z asin⁹ vnū esto. Sic ḡ asin⁹ vapu/
lat. z nō loq̃tur. iniuriā patit⁹ nō respō/
det. sic z tu. Ali⁹ q̃z frat a mēsa expul/
sus nihil rñdit. Postmodū sup h inter/
rogat⁹ ait. Posui in corde meo q̃ eq̃lis
sim cani. q̃ cū sectat foras egredit⁹. In/
terrogat⁹ agathon q̃ ptus pl⁹ haberet
labours rñdit. Puto nō ēē talē labores
q̃lem orare deū. Nā inimici ei⁹ sp̃ labo/
rant ei⁹ orōnē interrūpe. Nā in ceteris
laborib⁹ hō aliquā req̃ez possidet. ora/
tor aut opus hz magni certamis. In/
terrogat⁹ agathon a q̃dam fratre quō
cū frib⁹ habitare deberet ait. Sicut in
p̃ma die. z nō assumas fiduciā. Nō est
em̃ peior passio q̃ fiducia. genitrix est
em̃ oim passionū. Dixit itez. Iracun/
dus si mortuos suscitaret nō placz alicui
vel deo p̃t iracūdiā suā. Frat q̃daz
iracūdus intra se ait. Si sol⁹ habitare
ad irā nō ita cito mouerer. Quadā au/
tē vice dū p̃recolū aq̃ impleret. versat⁹

De sancto Barlaam

est. Secundo impleuit et iterum versatus est. Tercio impleuit et versatus est. Qui commotus furore fregit vasculum. In se autem reuersus cognouit. quia ab eodem demone iracundie sit illusus et dixit. Ecce solus sum et tamen ira me vicit. Reuertar ergo in congregationes. quia ubique labor et ubique patientia et adiutorio dei opus est.

Ecce erant duo fratres qui multis annis inuicem puerfantes nunquam ad iracundiam poterant perducari. Quadam vice dixit unus alteri. Faciamus nos licet sicut homines de mundo faciunt. Et ille respondit. Nescio qualiter fiat lis. Et dixit frater. Pono in medio laterculum et dico meum est. Tu autem dic. non. sed meum est. et inde fiet lis initium. Posita est ergo testa in medio. Dixit unus. meum est hoc. et alter dixit. non. sed meum est. Et ille respondit. Etiam tuum est. Tolle ergo et vade. Et discesserunt. nec inter se contendere potuerunt. Erat autem abbas agathon sapiens ad intelligendum. impiger ad laborandum. parcus in cibo atque vestimento. Dixit autem. Secundum voluntatem meam nunquam dormiui retinens in corde aduersus quemque dolorem. Nec dimisi dormitare alium habentem aduersum me aliquid.

Dormiturus quibus agathon tribus diebus mansit immobilis. apertos tenens oculos. Qui cum pulsaret a fratribus respondit. In prospectu diuini iudicii assisto. Dicunt ei. Et tu times. Et ille. In custodiendis mandatis dei prete qua potui laboraui. sed homo sum et nescio vtrum placuerint opera mea domino. Dicunt ei. Et non perfidis de operibus tuis quod per deum sunt. Et ille. Non presumo donec venero ante illum. Aliter enim sunt iudicia dei et aliter iudicia hominum. Tu autem eum adhuc interrogare vellent ait. Ostendite charitatem. et nolite mecum loqui. quia occupatus sum. Quo dicto statim spiritum cum gaudio emisit. Videbant enim eum colligentem spiritum quemadmodum si quis saluteret amicos suos dilectos. Hec in vitas patrui.

Legenda. cxxxv.

De sancto Barlaam.

Barlaam cuius hystoria

b nra iohannes damascenus diligenter studio compilauit. operante in eo diuina gratia secundum iosephat

regez ad fide peruertit. Et cum vniuersa india christianis et monachis plena esset. surrexit rex quidam prepotens nomine auennir qui christianos et papue monachos plurimum persequebatur. Accidit autem ut quidam regis amicus et in palatio suo premissus diuina commonitus gratia regiam aulam reliqueret. et monasticum ordinem introiret. Quod rex audies per ira infans. cum per quatuordecim annos in qua fecit. et vix inuentum ad se adduci mandauit. Vidensque eum vili tunica coopertum et fame maceratum qui splendide vestimentis ornabatur. et multis diuitijs affluere peruenerat dixit ei. O stultice. ac mentis perdit. cur honorem et triumphum commutasti. et te ludum puerorum fecisti. Cui ille. Si huius a me rationem audire desideras inimicos tuos. perculam te abijcias. Rege autem qui essent hominum inimici qui rente ait. Ira et percupiscere. hec enim impediunt ne veritas videatur. Assideat autem ad audientiam dicendorum prudentia et equitas. Cui rex. Fiat ut loquaris. Et ille. Inspiceres ea que sunt despiciunt quasi non sint. ea pro que non sunt. quasi sint apprehendere molimur. Qui autem non gustauerit eorum que sunt dulcedinem. non poterit eorum que non sunt addiscere veritatem. Vnde autem illo de mysterio incarnationis et filii dei persequente rex ait. Nisi tibi in principio promississet quod de medio consilij iram remouerem. nunc vtriusque igni tuas carnes traderem. Surge igitur et fuge ex oculis meis ne ultra te videam et male te perdam. Vir autem dei tristis abscessit eo quod maritum per pressus non esset. Interea dum rex liberos non haberet. puer ei pulcherrimus nascitur. et iosephat appellatur. Congregante autem rege infinita multitudo ut dixisset pueri imolarerent. quinquagintaque astrologos per vocauit. a quibus quod futurum esset filio suo diligenter quesivit. Cum autem respondentes eum magnam in poten-

h 3

De sancto Barlaam

ria et diuinitatis futurum. vnus sapiens et ex
ipsis dixit. Puer iste qui natus est tibi o rex
non in tuo erit regnum sed in alio inconspicibiliter me
liori. Nam illi quia persequis christiane religi
onis ut estimo futurum est cultor. Hoc autem
non a semetipso sed a deo inspirate dixit.
Audies huius rex et plurimum expauesces. in
ciuitate seorsum palatium speciosissimum
constructum fecit. et ibi puerum ad habitandum po
suit. ibique secum iuuenes pulcherrimos
collocauit. precipiens illis ut nec moritez
nec senectutem. nec infirmitatem vel paup
tatem. nec aliquod quod posset sibi afferre tri
sticiam ei noiaerent. sed omnia iocunda ei pro
nerent. quatenus mens eius leticiis occu
pata nil de futuris cogitare posset. Si
quid vero ministrantium infirmari pringeret.
hunc primum rex precipiebat curari. et alium
loco eius in columine subrogari. Precepit
que ne sibi de christo aliqua faceret mentio
nem. **B** Eodem tempore erat cum rege vir qui
dam christianissimus sed occultus. qui inter no
biles regis principes primus erat. Hic cum
aliquando cum rege ad venandum iuisset. homines
quendam pauperem pedem lesum a bestia ha
bentem et in terra iacentem inuenit. a quo ro
gatur ut se suscipere debeat quia sibi in alio
quo forsitan prodesset posset. Cui miles
dixit. Ego quidem te libenter suscipio. sed in
quo utilis inueniarus ignoreo. Et ille di
xit. Ego sum homo medicus verborum. Si ei
aliquis in verbis ledatur. congrua scio adhi
bere medicinam. Miles autem quod ille dicebat
per nihil computauit. propter deum tamen ipsum su
scipiens eius curam egit. Elisi autem quidam in
uidi et maligni videntes predictum principem
in tanta gratia esse regis. ipsum apud regem
accusauerunt. quod non solum ad christianorum fi
dem declinasset. sed insuper regnum conabatur
sibi surripere turbam sollicitas et sibi pau
ans. Sed si hec inquit ita esse o rex sci
re desideras ipsum secreto aduoca et vitam
hanc cito finiendam commemoro et idcirco
congliaz regni te velle derelinquere et mo
nachorum habitum assumere asseras. Quis
tamen ignorat hactenus fueras persecutus
Et tunc videbis. quod tibi ruderit. Que
cum rex omnia ut illi suaserat fecisset. ille do

lit ignarus profusus lachrymis propositum re
gis laudauit. et vanitatem mundi reme
morans quoniam adimplendum profulu
it. Quod rex audies et vixit et quod illi dixe
rant credens. furore repletus est nihil tamen si
bi respondit. Elisi autem propter deum rex graui
ter verba sua acceperat. tremens abscessit. et
medicum se hinc verborum recolens omnia sibi
narravit. Cui ille. Notum sit tibi quod rex
suspiciens ut propter hunc dixeris quod eius regnum ve
lis inuadere. Surge igitur cito et comas
tuam tondere et vestimenta abijcens alacrius
indue. et summo diluculo ad regem ingre
dere. Cumque rex quod sibi huius vellet interroga
uerit. respondebis. Ecce rex patulus sum sequi
te. Nam et si via per quam cupis ire difficilis
sit. tecum tamen exenti facilis mihi erit. Sic
enim focum me habuisti in prope. sic ha
bebis pater in aduersis. Nunc igitur pro
sum. quod moraris. Quod cum ille per ordinem
fecisset rex obstupuit et falsarios argu
ens vix ampliori honore dotauit. Fi
lius autem eius in palatio educatus ad etatem
adultam peruenit et in omni sapientia plene edo
ctus fuit. Admirans autem cur per sic eum re
clusisset. vnum de seruis sibi familiaribus
re secreto de hac re interrogauit. dicens
se in multa mestitia positum. pro eo quod sibi
foras egredi non liceret. adeo ut nec cibum
sibi saperet nec potum. Quod per audies et
doleris eque idoneos parari fecit. et cho
ros plaudentes ante eum mittens. ne quod sibi
fedum occurreret diligenter prohibuit.

Predicto igitur iuvene taliter precedente
quadam vice vnum leprosum et vnum cecum sibi
obuiauerunt. Quos ille videns et stupens
quod sint et quod nam habeant inquisiuit. Et mi
nistri dixerunt. Passiones iste sunt quod homi
bus contingere solent. Et ille. Vobis homi
bus contingere possunt hominibus. Negantibus illis
respondit. Noti sunt igitur quod hec pati debeant
an sic indefinite perueniunt. Et illi. Et quod
hominum futura scire valet. Valde igitur an
xius esse cepit per inconscientie rei. Alia
autem vice quadam valde senem rugosam ha
bentem faciem et dorsum incuruatum. et cadentibus
dentibus balbuciendo loquentem inuenit.
Stupefactus igitur discere cupit visionis

De sancto Barlaam

miraculū. Luncq̃ didicisset q̃ propter
annoz multitudinē ad talem statum
venisset ait. Et quis est huius finis.
Dicit ei. Dors. Et ille. Est ne mors
omniū vel aliquoz. Luncq̃ didicisset
omnes mori debere interrogauit. In
quot annis hec superueniunt. Et illi.
In octoginta vel centū annis senectus
inducit. deinde mors ip̃a subsequē. U
igit iuuenis frequēter in corde suo reco
gitās ī multa desolatiōe erat. s̃ corā p̃e
leticiā predebat. p̃limū desiderās in
hīdōi dirigi z doceri. **L** Igit qdā
monach⁹ vita z op̃ione p̃fect⁹. habi
tās in deserto terre sennaar noie barla
am hic q̃ circa filiū regis agebant per
sp̃m cognouit. z mercatoris habitū su
mēs. ad ciuitatē illā uenit. Accedēs
q̃ pedagogo filiū regis locut⁹ ē dicens.
Ego cū negotiator sim lapidē p̃ciosi⁹
uenalē habeo q̃ cecis lumē tribuit. sur
dis aures aperit. mutos loq̃ facit. infir
mīs sapiam infundit. Nūc igit duc
me ad filiū regis. z hūc sibi tradā. Cui
ille. Uideris hō mature prudēti. s̃ ver
ba tua prudēti nō p̃cordant. Uerūtē
cū lapidū noticiā habēs ip̃m lapidem
mibi oñde. z si talis ut asser⁹ fuerit cō
probat⁹ a filio regis honores maximos
p̃sequis. Ad quē ille. Lapis me⁹ ī sup
hāc h̃z virtutē. Quia q̃ nō h̃z sanā oculo
z acie. z q̃ nō seruat integrā castitatē
si forte illū aspexerit. ip̃am p̃tutem quā
h̃z visibilē p̃dit. Ego autē medicinalis
artis nō expers video te sanos oculos
nō h̃c. Filiū autē regis audiui pudici⁹
esse. z oculos pulcherrimos z sanos h̃c
Cui ille Si sic est noli mibi oñdere. q̃
z oculos sanos nō habeo z in peccat⁹
sordescō. Nūcians igit hec filio regis
ip̃m ad eū q̃ntot⁹ introduxit. Cū g̃ in
troduc⁹ fuisset z rex eū reuerēter suice
p̃isser. ait barlaā. In h̃ rex bene fecisti.
quia de foris p̃uitatē apparētī nō attē
disti. Nā rex quidā magn⁹ in curru de
aurato p̃cedens cū quibuscūq̃ attritas
vestes indut⁹ z macie attenuatis obui
asser. continuo de curru exiliens. ad pe

des eorum p̃cedens ip̃os adorauit. et
surgens in oscula eoz ruit. Proceres
autē eius indigne hoc ferentes. sed re
gem super hoc arguere formidantes.
fratri eius reculerūt. quō rex magnifi
centie regali indigna feciss̃. Frater au
tem regem sup hoc redarguit. Erat au
tem regi consuetudo q̃ quādo aliquis
morti tradend⁹ erat. rex ante eius sa
nuam p̃conem cū tuba ad hoc deputa
ta mittebat. Vespere igit ueniente an
te fratris ianuam tubam sonari fecit.
Quod ille audiens z de sua saluatiōe
desperās totam noctē in somnē duxit.
z testamentū fecit. Vane autē facto i
dutus nigris vestib⁹ cum vxore z filiis
ad fores palatij lūgens accessit. Quē
rex ad se ingredi faciens dixit. O stul
te si p̃conē fratris tui cui nihil te deli
quisse cognosc⁹ adeo timuisti. quomo
do p̃cones dñi mei in quē adeo pec
caui timere nō debeam. qui sonabili⁹
mibi tuba mortē significant. z terribilē
iudicis aduentū mibi denunciant
Deinde quattuor caplas fieri iussit et
duas earum extrinsecus auro vndiq̃
operiri. z ossibus mortuoz putridis i
pleri duas vero pice liniri. z gēmis et
margarit⁹ p̃ciosis impleri fecit. Uo
cansq̃ illos magnates quos sciebat q̃
rimoniā apud fratrem deposuisse. quat
tuor illas caplas ante eos posuit. et q̃
p̃ciosiores essent inquisiuit. Illi vero
duas deauratas magni esse p̃ceci. rel
quas vero vilis p̃ceci esse iudicauerūt
P̃cepit igitur rex deauratas aperiri
z cōtinuo inde fetor intolerabilis ema
nauit. Quibus rex. Ne illis siles sunt
qui gloriosis vestibus sunt amicti. in
tus vero imūdia viciozū pleni. De
inde alias apiri fecit. Et ecce odor mi
rabilis inde exalauit. Quib⁹ rex. Iste
illis paup̃imis q̃s honorari similes
sunt. qui z si vilibus vestimentis ope
riantur. intus tamen omī virtutū odo
re resplendent. Uos autē solum que
de foris sunt attenditis. z que deintus
sunt nō consideratis. Scdm̃ igit illuz

De sancto Barlaam

regem tu q̄ fecisti bñ suscipies me. In
cipiens igit̄ barlaā. cepit ei de mūdi cre
atōe z hoīs p̄uaricatōe ac filij dī incar
natōe. passiōe z resurrectōe. longū ser
monē retere. necnō d̄ dei iudicio z re
tributōe bonoz z maloz mltā p̄ferre.
z seruantes idolis plurimū exprobare
ac de eoz fatuitate tale exemplū pone
re dicēs. **D** Sagittari q̄dam aui
culā quam noīe philomenā capies. cū
veller eā occidere vox data est philome
nez ait. Quid tibi p̄derit o hō si me oc
cideris. Neq̄ em̄ ventrē tuū de me im
plere valebis. Sz si me dimittere vel
les tria tibi mādāta dāre. q̄ si diligēt
cōseruares magnā inde vtilitatē p̄seq̄
posses. Ille p̄o ad ei loquelā stupefa
ctus. p̄misit q̄ eā dimitteret. si hec sibi
mādāta p̄ferret. Et illa. Nunq̄ rem q̄
app̄hendi nō p̄r. app̄hendere studeas
Dere p̄dita irrecupabili nūq̄ doleas
Verbū incredibile nūq̄ credas. Nec
tria custodi z bñ tibi erit. Ille aut̄ vt p̄
miserat eā dimisit. Philomena igit̄ p̄
aera volitans dixit ei. Uletibi hō. q̄
malū p̄siliū habuisti. z q̄ magnū the
saurū hodie p̄didisti. Est em̄ in meis vi
sceribz margarita q̄ strutionis ouū sua
vincit magnitudinē. Nō ille audiēs val
de tristat̄ ē q̄ eā dimiserit. z eā app̄re
hendere conabat̄ dicēs. Veni i domū
meā. z oēm tibi humanitatē exhibebo
z honorifice te dimittā. Cui philome
na. Nūc p̄ certo cognouit te fatuū esse.
Nā ex his q̄ tibi dixi nullū p̄fectū ha
buisi. quia z de me p̄dita sz irrecupa
bili doles. z me temptasti cape cū neq̄
as meo itinere p̄gere. z insup margari
tham taz grandē in meis visceribz cre
didisti ēē. cū ego tota ad magnitudinē
oui strutionis nō valeā p̄tingere. Sic
ergo stulti sunt illi q̄ p̄fidunt in idolis.
q̄ plasmatos a se adorāt. z custoditos
a se custodes suos appellāt. **C**epit
q̄ p̄tra fallacē mūdi delectatōez z va
nitatē multa disputare z plura ad hoc
exēpla adducere dicēs. Qui corpales
delectatōes desiderāt. z anias suas fa

me mori p̄mittūt siles sunt cuidā hōi
q̄ dū a facie vnicornis ne ab eo deuora
ret velon? fugeret in q̄ddā baratz ma
gnū cecidit. Dū aut̄ caderet manibz ar
bustulā q̄ndā app̄hendit. z in base q̄
dam lubricat̄ instabili pedes fixit. Re
spiciēs p̄o vidit duos mures vnū albū
z aliū nigrū incessanter radicē arbustu
le quā app̄hēderat corrodētes. z taz p̄
pe erat vt ipam abscederent. In fundo
aut̄ baratri vidit draconē terribilem
spirantē ignē z aptō ore ipm deuorare
cupientē. Sup basem p̄o vbi pedes te
nebat. vidit q̄ttuor aspidū capita inde
p̄deūtia. Eleuās aut̄ oculos. vidit exi
guum mellis de ramis illi? arbustule
stillās. Oblitusq̄ piculū i q̄ vndiq̄ po
situs erat. seipm dulcedini illi? modici
mellis totū dedit. Vnicornis at̄ mor
tis tenet figurā q̄ hoīem sp̄ p̄sequit̄ et
app̄hendere cupit. Baratrū p̄o mūd
est oibz malis plenū. Arbustula p̄o vni
uscuiusq̄ vita est. q̄ p̄ horas diei z no
ctis. q̄ si p̄ murē albū z nigrū incessant
sumit. z incisioni appropinq̄t Basis
p̄o q̄ttuor aspidū corpus ex q̄ttuor ele
mētis cōpositū q̄bz inordinatis corpo
ris cōpago dissoluit̄. Draco terribilis
os inferni cunctos deuorare cupiens.
Dulcedo ramusculi delectatio fallax
mūdi p̄ quā hō seducit̄ vt piculū suū
mime intueat̄. **A**ddidit q̄s dī
cens. Siles sunt itez mūdi amatores
hoī q̄ tres amicos habuit. q̄z vnū pl?
q̄ se. scdm tātū q̄ntū se. tertiū min?
q̄ se z q̄ si nihil dilexit. In maḡ itaq̄ peri
culo posuit. z a rege citat̄ cucurrit ad p̄
mū amicu ei? auxiliū q̄res. z q̄liter euz
dilexerit sp̄ cōmemorās. Cui ille. Ne
scio q̄s sis o hō. habeo alios amicos
cū q̄bz me hodie letari op̄ret q̄s z ami
cos amodo possidebo. p̄beo tamē tibi
duo ciliciola vt habeas quibz valeas
opiri. Cōsilius igit̄ ad scdm venit z si
milit̄ ei? auxiliū postulauit Cui ille. Nō
vacat mihi tecū subire agonē. cur? etei
mltis circūdor. modici tñ vsq̄ ad osti
um palatij te sociabo z statim domūz

De sancto Barlaam

reuerter prius vacans negocijs. Tri-
stis igit et despons ad tercium amicum p-
rexit. sibiq; facie demissa dixit. non ha-
beo os loquendi ad te. quoniam ut debui non
amaui te. Sed in tribulatione circūdat et
ab amicis destituit. rogo ut mihi auxili-
um feras et mihi veniam prebeas. Et ille
hilari vultu dixit. Ecce amicum charis-
simū fateor te esse. et tui licet modici be-
neficii non inmemor. precā te et apud re-
gem interueni p te. ne in manibus tra-
det te inimicorum. Primus igit amicus ē di-
uitiarum possessio. p quibus homo multis picu-
lis subiacer. Veniēte pro mortis termi-
no. nihil ex omnibus nisi viles accipit ad se-
peliendū pāniculos. Secundus amicus
est vxor filij et gentes qui tantū vsq; ad
monumentū secū pgentes prin reuertū-
tur suis vacantes curis. Tercius amicus
est fides spes et charitas et elemosyna et
cetera bona opa quoniam nos cum exim de cor-
poris pñit pcedere. et p nobis apud deū
interuenire et ab inimicis demonibus
nos liberare. Hoc insup addidit di-
cens. In quādam magna ciuitate p sue-
tudo fuit quod hominem extraneū et ignotū
omni anno in pñcipē eligebāt. Cui om-
ni pñtate accepta quicquid volebat facere li-
citu erat sine omni pñtatione terrā rege-
bat. Illo igit in omnibus delicijs pmanē-
te. et sp sibi sic esse estimāte. repēte ciues
in eū insurgēbāt. et p totā ciuitatē nu-
dū trahētes in remotā insulā exulē trās-
mittebāt. vbi nec cibū nec vestimentū
inueniēs fame et frigore vrgebat. Tā-
dem quādam alt sublimat in regno. cum
illoz ciuiū pñtudinē didicisset. infini-
tos thesauros ad insulā illam pmissit.
vbi post annū in exiliū relegat. ceteris
fame officiētib; ille in mēsis delicijs abū-
dabat. Ciuitas hec mūdus iste ē. Li-
ues tenebrarū pñcipes quoniam nos falsa mū-
di delectatione alliciūt. nobisq; non span-
tibi mors supuenit. et in locū tenebrarū
demergimur. Diuitiarū pro ad eternū
locū pmissio fit manibus egenorū. F

Igitur cum barlaam pfecte filij regis do-
cuisset et ipse eū iam relicto pñte sequi vel-

let. dixit barlaam. Si hoc feceris cuius iu-
ueni filius eris. quoniam cum quādam nobilē nollet
desponsare vxorē. ipse renuēs aufugit et i-
quandā locū deueniēs pñtē quādam cu-
iusdā senis paupis filiā laborantē et
ore deum laudantē vidit. Ad quā ille.
Quid est quod agis mulier. Cuius em ita
pauper sis. grās tui agis deo ac si magis
recepisses ab eo. Ad quē illa. Sic pua
medicina sepe a magno languore libe-
rat sic grā actio i pñis donis magno-
rū efficiat auctrix donorū. Nec tui quoniam extri-
secus sunt nra non sunt sed ea quoniam in nobis
sunt et nra sunt. A deo magna accepī.
quoniam me ad suā imaginē fecit. intellectus
mihi dedit. ad suā me gloriā vocauit.
et ianuā regni sui iā mihi aperuit. Pro-
tantis igit et tā magnis donis ipm lau-
dare puenit. Vidēs iuuenis ei prude-
tiā. eam a pñte suo in vxorē petiit. Cui il-
le. Filiā meā accipe nō vales. quoniam diuitiū
et nobiliū fili es. ego aut pauper suus Sed
cū ille oīno instaret. ait senex. Nō pos-
sum eaz tibi dare. ut in domū pñtis tui
ducas eam cum vnica mihi sit. Et ille.
Apud vos manebo et vobis me in omnibus
pformabo. Deponēs igit pñsū or-
namentū. habitū senis induit. et apud
eū manēs ipam in vxorē accepit. Post
quod pro senex diutius eū pbauit in thala-
mū eū duxit et in mēsum pond diuitiarū
quāntū nunq; viderat sibi oñdit. et oīa si-
bi dedit. Dixit aut iolaphat. Eueni-
enter ista me tāgit narratio. et a te hoc di-
ctum esse de me existimo. Sed dic mihi
pater quot annorū es. et vbi puerfaris.
quoniam a te nūq; volo separi. Et ille. Anno-
rū sum quādraginta quinq; in desertis terre
sennaar degēs. Ad quē iolaphat. Am-
plius pñt mihi appares septuaginta an-
norū. Et ille. Si a natiuitate mea oēs
annos meos quis discere. bñ eos existi-
masti. Sed nullo mō a me in mensura
vite cōputant. quoniam in vanitate mū-
di expēsi sunt. Tūc em in interiore ho-
mine mortu' erā. et annos mortis nun-
q; vite noiabo. Cū igit iolaphat eū in
desertū seq; veller. dixit barlaam. Si hoc fe-

B s

De sancto Barlaam

ceris et tuo sortio carebo. et persecutoris
fratribus meis auctor existam. Sed cum oportet
tunc tempus videris ad me venies. Barlaam
igitur filium regis baptizans et in fide
optime instruens eum osculatur et ad locum
suum reuersus est. Rex postquam autem rex
filium christianum factum audiuit in dolore ni-
miso posuit est. Quod quidam amicus suus nomine
arachis consolans ait. Cogit o rex senex
quandam heremitam qui de nostra secta est. qui per omnia
barlaam filius est. Hic igitur barlaam se simu-
lans primo christianorum fide defendet. deinde
de se superari permittet. et omnia quae docuerat
reuocabit. et sic filius regis ad nos redi-
bit. Assumpto igitur praedicto principe ma-
gno exercitu ad quendam barlaam iuit. et
heremitam illum capiens se barlaam cepisse
dixit. Quod filius regis audies captum se
magistrum suum amare scuit. Sed postmo-
dum per dei reuelationem hunc non esse cogno-
uit. Ingressus igitur pater ad filium ait. Fili-
mi in tristitia magis me posuisti et meam
canicie in honoraisti. et lumen oculorum me-
orum abstulisti. Quare filii haec fecisti. et deo-
rum meorum cultum reliquisti. Cui ille. Tene-
bras per fugi. et ad lumen cucurri. errores
deserui. et veritatem agnoui. Noli autem fru-
stra laborare quoniam a christo me nunquam poteris
reuocare. Sicut enim tibi impossibile est al-
titudinem celi manu tangere. aut maxi-
mum siccare pelagus. sic et illud esse cognosce
Tunc rex ait. Et quis horum mihi auctor est
malorum. nisi ego qui tam magnifica tibi fe-
ci quae nunquam aliquis patri fecit filio. Qua-
propter prauitas voluntatis tuae. et pretio
effrenata aduersus caput meum te infa-
nre fecit. Verito astrologi in natiui-
tate tua dixerunt te arrogantem et penitibus
inobedientem futurum. Nunc scio si mihi non
acquiesces a mea discedes filiarum. et pro
patre inimicum effectum illa tibi faciam quae nec
hostibus adhuc feci. Cui iosaphat. Cur
rex tristatur. quia honorum princeps effectus sum.
Quis enim pater in filium sui prosperitate tri-
stis apparuit. Non igitur iam patrem vocabo
te. Sed si mihi aduersaberis sic a serpente
fugiam a te. Rex igitur ab eo cum ira disce-
dens arachis amico notam fecit filium duri-

cia. Qui sibi consuluit ut non asperset probis
cum eo uteretur. quia blandus et lenis puer
multum traheret. Sequenti igitur die rex ad
filium venit. et circumplectens osculabatur eum
dicens. Fili dulcissime honora canicie
patris tui. Verere filii patrem tuum. An ne-
scis quod bonum est patri obedire et eum letifi-
care. sicut contra malum est impius exacerba-
re. Quoties ei fecerunt male perierunt. Cui
iosaphat. Tempus amandi et tempus odiendi et
tempus obediendi tempus pacis et tempus belli.
Nullo ei modo auertentibus nos a deo obe-
dire debemus siue sit pater siue sit mater.

Uides igitur pater et constantiam ait. Ex quo
video tuam perniciam nec mihi obedire
vis saltim veni et ambo pater veritati cre-
damus. Barlaam ei qui se seduxit a me vin-
ctus tenet. Nostri igitur et vestri cum barla-
am conueniant et perconem mittam. ut omnes gali-
lei sine timore conueniant. Et disputatio
cepta si vester barlaam obtinuerit vobis
credemus. si autem nostri nobis presentietur. Quod
cum regis filio placuisset. et illic simulato-
rum barlaam ordinassent. quod primo debe-
ret simulare se fide christianorum defendere
et postea se permittere superari omnes insinuat
conueniunt. Euerus igitur iosaphat ad
nachor dixit. Hosti o barlaam qualiter me
docuisti. Si igitur fide quam me docuisti
defenderis in doctrina tua usque in finem
vite permanebo. Si autem superatus fueris. sta-
tim in te mea contumelia vindicabo. et
cor tuum et linguam manibus extrahes da-
bo canibus ne alii amplius presumant filios
regum in errorem mittere. His auditis na-
chor tristis et pauidus vehementer factus est
videns seipsum in foueam quam fecit decidis-
se. et laqueo suo comprehensum esse. Ad aduer-
sus igitur cognovit melius esse filio regis ad-
herere. ut periculum mortis euadere possit
Rex autem sibi palam dixerat ut fide sua si-
ne timore defenderet. Unde rhetorum
surgens dixit. Tu es barlaam qui filium regis
seduxisti. Et ille. Ego sum barlaam qui fili-
um regis non in errorem misi. sed ab errore li-
beravi. Et rhetor. Cum eximium et mirabi-
les viri deos nostros adorauerunt quod tu
aduersus eos audes insurgere. Et ille

De sancto Barlaam

rñdens ait. Chaldei greci z egyptij er
 rantes. creaturas deos eē dixerūt. Nā
 chaldei elemēta deos eē arbitrati sunt
 cū creata sint ad vtilitatē hoīm vt eoz
 dñatōi subiacēat. z mlti passiōibz eoz
 rumpant. Sicut qz nephantos hoīes
 deos putāt sicut saturnū quē aiunt fi
 lios suos comedisse. z virilia sibi absci
 disse. z in mare picisse. z venerēz inde
 natā fuisse. z a filio suo qz ioue alliga
 tū z in tartarū. pietū eē. Iupiter qz rex
 alioz deoz eē describit. Quē tñ in aīa
 lūa trāformatū sepe dīcūt vt adulteria
 cōmitteret. Venerē qz deā adulterā eē
 dīcūt. Nā aliqñ habuit mechū marē
 aliqñ adonidē. Egyptij aut aīalia co
 luerūt. scz ouē vitulū porcū z hñōi.
 Xpiāni aut filiū altissimi colūt q de ce
 lo dscēdit z carnē assumpsit. Lepit igit
 nachoz fidē xpianoz euideret defende
 re z rōnibz cōmunire. ita q rhetores il
 li muti effecti. nihil oīno rñdere sciuerūt
 Iosaphat igit vehemēt exultabat. eo
 q dñs p inimicū veritatē pītātē defen
 disse. Rex aut furore nimio replet⁹ est.
 Iussit igit p filiū dissolui qñ de his se
 quētū die denuo tractatur⁹. Dixitqz io
 saphat pñ. Aut magistrū meū pmitte
 mecū hac nocte manere. vt sil de rñsio
 nibz fiendis crastino pferam⁹. z tu tu
 os tecū assumas. z cū eis pferas. Aut
 tuis mecū pmissis accipe meuz. Alio
 qñ nō iusticiā sz violētā exerceb. Qua
 propñ nachoz sibi pcessit spem adhuc
 hñs q eū seduceret. Cū igit fili⁹ regis
 cū nachoz domū redisset. dixit ei iosa
 phat. Ne putes me ignorare quis sis.
 Scio te nē eē barllaā sz nachoz astrolo
 gū. Incipiesqz iosaphat viā salutē ei p
 dicauit z ad fidē puerēs mane ad he
 remū misit. Ubi baptisimū suscipiens
 heremiticā vitā duxit. **I** Magus
 aut qdā noie theodas. hec q gerebant
 audies ad regē venit. z q filiū suū ad le
 ges pñas redire faceret. pmisit Cui rex
 Si b feceris. statūā aureā tibi erigā. z
 ipi sicut dñs sacrificiū offerā Et ille. A
 filio tuo cunctos remoue. z mlires de

eozas z ornatas introduci pāpe. vt sp
 cū eo sint z mstrēt ei. puerfent z morēt
 cū eo. Ego at vnū de spiritibz meis ad
 eū dñgā q eū ad libidinē inflāmabit.
 Nihil ei iuuenes sic pōt seducere sic fa
 cies mliēz. Rex ei qdā cū filiū vix ha
 buissz dixerēt pitissimū medicū q si ista
 decē ānos solē vl lunā viderit lumine
 oculoꝝ puabit. Rex igit in qdā petra
 spelūca excisa filiū ibi vsqz ad ānos de
 cē manere fecit. Quibz finit⁹ iussit rex
 vt oīm rez genera añ eū adducerēt. vt
 oīm noia et noticiā possz hñe. Addu
 ctis igit ante eū auro z argēro. lapidibz
 bus pños. vestibz splēdidis. eqs regali
 bus. et oīm rez generibz. cū d vniūscu
 iusqz rei noie infrogaret. mstri omniū
 sibi noia indicabāt. Cū aut nomē mu
 liēz discere anxie qreret. sparari⁹ regis
 ludēdo dixit demōes eas eē q homies
 seducūt. Rege aut iterrogātē filiū qd
 de oibz q viderat plus amaret. qd inq
 pñ aliū nisi demōes illos q seducūt ho
 mines. In nullo enī sic i his sic exarsit
 aīa mea. Nō igit aliē putes te filiū tuū
 supare nisi hoc mō. Rex igit oibz mini
 stris electis puellas decoras ei sociauit
 q cū sp ad libidinē puocabāt. nec ha
 bebat aliū ad quez respiceret aut cū q
 loqret vel cū q vesceret. **M**align⁹ pō
 spūs a mago missus in iuuenē irruit. z
 magnū intus caminū ignis accendit.
Malign⁹ igit spūs intus inflāmabat.
 puelle aut exteri⁹ dirū excitabāt ardo
 rē. Qui se tā fortit vexari scētēs turba
 bāt. z deo se totū recomēdās diuinam
 p solatōez recepit z oīs tēptatio abscē
 sit. Deinde quandā puellā pulcerrimā
 cuiusdā regis filiā sed pñe orbatāz ad
 eā misit. Cui cū vir dei pdicaret illa re
 spondit. Si me ab idoloꝝ cultura sal
 uare desideras cōiungere mibi nuptiā
 rū copula. Nā et christiani cōiugia nō
 abhorēt sz laudāt. qz pñarche eoz. et
 pphete et petri⁹ eoz apłs p iuges habu
 erūt. Ad quā ille. Inanis mlt ista mī
 hi pseqr⁹. pmitit qdē xpianis vxores
 ducere sz nō his q pmisserunt xpo vir⁹

De sancto Barlaam

ginitate suare. Et illa Sit ita vt vis.
Sed si animā meā saluare desideras.
vnā minimā petitionē mihi pſice. Lō
cumbe meū tm hac nocte z pmitto tibi
q̄ summo diluculo efficiar xp̄iana.
Nam si vt dicitis gaudiū est angelis ī
celo sup vno pctōre p̄niam agente. ip̄si
autōi p̄uersionis nōne magna merces
debet. Semel tm mihi acquiesce sic me
ip̄am saluabis. Illa igit currez anie il
lius fortiter p̄utere cepit. Qd demon
videns socijs suis ait. Elider quō pu
ella ista p̄ussit quē nos nō potuim⁹ cō
cutere. Venite ḡ z in eū fortiter irrua
mus ex q̄ cōgruū t̄pus inuenim⁹. Cer
nēs igit sanct⁹ iuuenis se tā fortiter ca
ptiuatū. qz z p̄cupiscētia incitabat. et
sal⁹ vni⁹ puelle diabolo suggerēte ip̄m
cōmouebat. lachrymis infusus oīoni
se dedit. In q̄ oīone obdormiēs. vidit
se duci in qdā pratiū decoris florib⁹
exornatū vbi folia arborū dulcē sonum
reddebāt. aura qdā grata agitata. z
odoro mirificū emanabāt. Ubi fruct⁹
visu speciosissimi z gustu desiderabile
Ubi sedes posite erant auro z gēmis
fabricate. lecti lucidi cū p̄ciosissimis oz
namētis aq̄ limpidissime p̄terfluētes.
Dehinc in ciuitatē ip̄m introduxerūt.
cui⁹ muri ex auro obrizo erant. q̄ clari
tate mirabili refulgebat. Ubi etherei
qdā exercit⁹ cantātes canticū qd au
ris mortaliū nūq̄ audiuit. Dictūq̄ ē
et. Iste est locus brōp. Lū aut viri vel
lent euz reducere. rogabat vt eū ibi ma
nere pmitterēt. Qui dixerūt. Lū labo
re mltō venies huc. si tm tibi viz inferre
poteris. Deinde ad loca teterrima ip̄s
duxerūt oī seditate plena. Dictūq̄ ē ei
Iste ē locus iniustoz. Lū aut euigila
tē pulchritudo illi⁹ puelle z ceterarum
stercore feridior ei videbat. Ulex cum
maligni spūs ad theodam redissent. z
ip̄e eos exprobraret dixerūt. Priusq̄ si
gno crucis signaret. sup ip̄m irruentes
fortiter ip̄m p̄turbauim⁹. Ut at seip̄s
signo crucis muniuim⁹ nos p̄secut⁹ ē euz
ira. Tūc theodas cū rege ad eū intra

uit. sperās q̄ ei p̄suadere posset. Sz p̄
dicit⁹ magus capr⁹ ē ab eo quē cape vo
luit. z ab eo cōuersus baptisma suscep
pit z laudabilē vitā duxit. **R** Rex
igit despons dimisit ei de p̄silio amico
rū mediū regni sui. Ille aut licet deser
tū tota mēte d̄sideraret. tm p̄t fidei dī
laratōez ad t̄ps ip̄m regnū suscepit. ac
in suis ciuitatib⁹ tēpla z cruces erexit z
oēs ad xp̄m p̄uertit. Pater aut tandē
filiū rōnib⁹ z p̄dicatōib⁹ assensuz p̄bēs.
fidē xp̄i recepit. z baptisimū suscipiēs. z
totū regnū filio suo dimittēs. ip̄e mise
ricordie opib⁹ vacabat. z post h̄ vitam
laudabiliter finiuit. Iosaphat aut ba
rachiā regē p̄nūciās pluries fugere vo
luit. sz sp̄a p̄lo capr⁹. viz tandē euasit
Lū ḡ p̄ desertū p̄geret. cuidā paup̄i re
galē habitū dedit. z ip̄e in paup̄ima
veste remāsit. Diabol⁹ aut multas ei
insidias parabat. Aliquādo ei gladio
euaginato in eū irruerat. z eū p̄cutere
minabat nisi desisteret. Aliqñ ī forma
feraz sibi apparebat frendēs z dīp̄ mu
girū emittēs. Ille at dicebat. Dñs mi
hi adiutor est nō timebo qd faciat mī
hi homo. Duob⁹ igit annis ī heremo
iosaphat vagabund⁹ māsit nec barlaā
inuenire potuit. Tandē aut speluncas
inuenit. z añ ostiū stans dicebat. Be
nedic pater bñdic. Cuius vocē barlaā
audiēs foras exiit. z osculātes se fer
uētissime sese alterutrū amplexib⁹ con
stringebāt. nec satiari poterāt Rutilit
aut iosaphat barlaā oīa que acciderāt
z ille imēsas grās egit dō. Māsit aut
iosaphat ibidē multis annis in abstī
nētia mirabili z p̄tute. Tandē cōplet⁹
dieb⁹ barlaā in pace q̄uuit circa annos
dñi. cccxxx. Iosaphat igit in anno
xxv. regnū deserēs trigintaq̄q̄ annis
heremiticū laborē subiit. Et sic mult⁹
clarus p̄tutib⁹ in pace quieuit z cū cor
pore barlaā positus fuit. Qd audiens
rex barachias illuc euz multo exercitu
venit z corpora reuerēter assumēs in ci
uitatē suā transtulit. Ad quoz tumu
lū miracula multa fiunt.

De sancto pelagio

Legenda. clxxvj.

De sancto Pelagio.

Elagus papa multe

Pecitatis fuit. ac in pontifica-
tu laudabiliter se gerēs. tā-
dē plen⁹ bonis opib⁹ in pace q̄uit. Nō
fuit at̄ iste pelagi⁹ p̄decessor sc̄i grego-
rij. s³ ali⁹ an̄ ip̄m. Huic em̄ pelagio suc-
cessit iohes terci⁹. Johi tercio successit
bñdict⁹. bñdicto pelagi⁹. pelagio gre-
gon⁹. Tpe igit⁹ p̄mi pelagi longobar-
di in italiā venerūt. Et q³ multi huius
hystoriā ignorare pbant. iō eā hic inse-
rendā decreui. put in hystoriā lōgobar-
doy quā paul⁹ longobardoy hystorico
graphus cōpilauit z in diuersis croni-
cis explanata habet. Bens etem̄ q̄
dam erat germanica plurimū populo-
sa. q̄ de littozib⁹ oceanī pte septētri-
nali egressa cū de insula scandinaria p
belloy multa certamia diuersarūq³ ter-
raz circūitus tandē pannoniā deuenis-
set. vltra nō audēs pcedere. sedē sibi in
ea pperue habitatōis instituit. Hi pri-
mo rvinuli. postea longobardi sunt ap-
pellati. Dū aut̄ adhuc in germania re-
siderēt. agilmūd⁹ rex longobardoy se-
ptem pueros in piscina a meretrice ad-
necandū pietos iuenit q̄s vno p̄u di-
cta meretrix ediderat. Quos dū rex ca-
su reptos cū hasta am̄rās reuolueret.
vn⁹ eoy hasta reg³ manu tenuit. Quē
rex vidēs z stupēs nutrirī fecit. z lamis-
sionē vocauit magnū eū futuz eē p̄nū-
cians. Qui tātē pb̄itatis extitit q̄ mor-
tuo rege eū longobardi regē fecerūt.

Per idē fere tps scz anno ab incar-
natōe dñi. cccc. dū q̄daz ep̄s arrian⁹
vt ait eutropi⁹ q̄ndā noie barbam ba-
ptizare volēs diceret. Baptizo te bar-
ba in noie p̄is p filiū in sp̄sctō. filiū z
sp̄m sc̄m minozē patre p h̄ oñdere vo-
lens subito aq̄ disparuit. z baptizad⁹
ad eccliam pfugit. Per idē fere tpus
floruerūt sancti medard⁹ z gildardus.
frēs vterini vno die nati. vno die ep̄i cō-
secrati. vno die mortui. vno die a xpo

assumpti. Ante x̄o hoc tps vt in q̄daz
cronica dr. scz circa annū dñi. cccq. duz
intra gallias arriana heresis pullula-
ret. vnitas substācie triū psonaz euidē
tī miraculo demonstrat. vt ait sigiberr⁹.

Dū em̄ in vrbe vāsacēsi missaz ep̄s
celebrarz. vidit tres guttas clarissimas
equalis magnitudis sup altare emis-
sas. q̄ sil⁹ defluētes in vnū p̄uincte gē-
mā pulcerrimā effecerūt. Quā cū i me-
dio cuiusdā crucis auree posuisset alie
gēme q̄ ibi erāt de ip̄a p̄tin⁹ ceciderūt.
Addidit q̄z q̄ imp̄s obscura. z mun-
dis clara videbat. z q̄ infirmis dabat
sanitatē. z adorātib⁹ crucē augebat de-
uotionē. **B** Post h̄ aut̄ longobar-
dis his q̄dam rex perat noie albuinus
vir q̄daz fortis z strenu⁹. Qui cū rege
gebidanoy p̄lium gerēs. ei⁹ exercitum
p̄triuu z regē interfecit. Quapropt̄ fili-
us p̄dicti regis occisi. q̄ sibi i regnū suc-
cesserat. in vltionē p̄is sui p̄ albuinuz
manu armata fortiter pcessit. Contra
quē albuin⁹ exercitū suū mouit. z ip̄m
supans interfecit. Filiūq³ suū noie rosi-
mundā captiuā ducēs in vxorē accepit
S³ z de capite ip̄ius reg³ sibi cupā pa-
rauit. quā argēto circūducēs inde bibe-
bat. In illis aut̄ dieb⁹ iustin⁹ iunior iō
peritū gubernabat q̄ q̄ndam p̄ncipē eu-
nuchū habebat q̄ dicebat narses. virū
q̄dem nobilē z strenuū. q̄ p̄ gothos q̄
totā italiā inuasērāt pcedēs ip̄os supā-
uit. z regē eoy attilā occidit. z vniver-
sam italiā pacatā reddidit. Qui p. ma-
gnis bñficijs magnā inuidiā prulit a
romanis. Quapropt̄ apud impatorē
falso accusat⁹. a p̄fato impatore depo-
situs est. Uxor q̄z impatoris noie sa-
phina hāc p̄tumeliā sibi m̄lit q̄ eū cuz
ancillis suis filare faceret z lanaz pen-
sa diuidere. Ad hec p̄ba narses r̄ndit.
Et ego talē telam tibi ordiri. pcurabo
quā donec vixeris deponere nō valeb⁹.
Neapolim igit⁹ narses secedēs longoy
bardis mandauit vt paup̄ima p̄ano-
nie rura defererēt. z ad italiē fertile so-
lum possidendū pfluērēt. Qd albuin⁹.

De sancto Pelagio

quidē pānoniā deseruit. ⁊ anno ab incarnatōe dñi. dlyvij. cū lōgobardis italiā intrauit. Erat aut̃ p̃suetudo eis longas valde barbas portare. Uñ cū q̃dā vice vt aiunt exploratores ad eos venire deberēt. p̃cepit albuin⁹ vt om̃s mulieres solutos crines circa mentū circūducerēt vt barbari hoīes ab exploratorib⁹ crederent. Et inde lōgobardi a longis barbis postmodū sunt vocati. Barba em̃ in eorū lingua barbā sonabat. Alij dicūt q̃ cū rvinuli cū randa līs pugnaturī cēnt. ⁊ ad quēdā q̃ habebat spm̃ p̃phetie accessissent. vt p̃ eorū victoria exoraret ⁊ eis bñdiceret. de cōsilio vxorū iuxta fenestrā in q̃ mane ad orientē orabat se posuerūt ⁊ mulieres circa mētū capillos circūducere de eiusdem p̃silio p̃ceperūt. Cū ille fenestrā aperīes eos vidisset exclamauit. Qui sunt isti longobardi. Et vxor sua adiūxit. vt q̃b⁹ nomē dederat victoriā cōdonaret. Ingressi igit̃ italiā oēs pene ciuitates ceperūt. cūct⁹ habitatorib⁹ interfecit. Papiā aut̃ trib⁹ annis obsessā tandē ceperūt. Rex aut̃ albuin⁹ iurauerat se oēs xp̃ianos occisur⁹. Uñ cū papiā intrare deberet. equ⁹ ei⁹ añ portatū ciuitatis genua figēs q̃ntūcūq̃ calcarib⁹ vrgeret surgere nō valebat. Quisq̃ ad monitōz cuiusdā xp̃iani rex iuramētū mutauit. Mediolanū g̃ lōgobardi ingressi. totā pene italiā itra breue spatiū tp̃is subiugarūt p̃ter romā ⁊ romaniliā. Que romanilia ē vocata q̃si altera roma. ex eo scz q̃ rome sp̃ adhesisset. Cū igit̃ rex albuin⁹ verone esset. ⁊ q̃dā magnū quiniū p̃passet. cyphuz suū quē de capite regis fecerat afferri faciē ex eo bibit ⁊ vxorē suā noīe rosīmūda de eo bibere fecit dicens. Bibe cū p̃e tuo. Qd̃ cū rosīmūda didicisset q̃dā magnū p̃ regē p̃cepit. Erat at̃ regis dux q̃dā q̃ q̃ndā domicellā regie carnaliter cōg̃scebatur. At̃ regina absente regē q̃dam nocte ancille sue cubiculū intrans p̃dicto duci ex p̃sona ip̃i⁹ ancille mādauit vt ad se illa nocte deberet ac-

cedere. Qui cū venisset. regina p̃dicto duci vice ancille se supposuit. ⁊ postmodū dixit ei. Scis q̃ sum. Cui cū ille eē talē amicā suā diceret illa ait. Neq̃q̃. Sz sum rosīmūda. Certe talē rē p̃petraſti hodie q̃ aut albuinum occides. aut albuini gladio interibis. Volo igit̃ vt de ip̃o viro meo q̃ p̃ez meū occidit ⁊ de ei⁹ capite cupā sibi faciēs me i ea bibere fecit. me debes vindicare. Cui ille nō acquiescēs. aliū se inuenire p̃misit q̃ h̃ negociū p̃petraret. Uñ illa arma strabēs spatā illi⁹ q̃ erat ad lectuli caput ne tolli aut euaginari posset fortit colligauit. Qū g̃ rex i stratu dormiret. homicida ei⁹ cubiculū intrare conatur. Qd̃ rex sentīes de stratu exiit. ⁊ spatā arripēs. sz extrahere nō valēs. cū sca/bello se viriliter defendere cepit. Sz ille cū optime eēt armat⁹ in regē inualuit ⁊ occidit. Accipīes igit̃ vniuersos thesauros palatij cū rosīmūda raunnaz vt d̃r auſugit. Sz cū rosīmūda q̃ndāz iuuenē pulcherrimū p̃fectū sz rauēne vidisset. ip̃m in vīz h̃re desiderans venenū viro i calice p̃pinauit. Cui⁹ amaritudinē ille p̃sentīes iubet vxorē vt residuū bibat. Qd̃ cū recusaret ille euaginato gladio eā bibere coegit ⁊ sic ambo ibidē perierūt. Tādē rex q̃dā longobardoz noīe adalaorh baptizat⁹ ē ⁊ fidē xp̃i suscepit. Sz ⁊ theudelina lōgobardoz regina xp̃ianissima ⁊ deuota apud madoeciā pulcherrimū oratoriū p̃stituit. Ad quā reginā gregor⁹ lī brof dyalogoz trāsmisit. Que vīz suū noīe agisulphū p̃mo ducē thaurinē sz postmodū longobardoz regē ad fidē p̃uertit. ⁊ cū romano impio ⁊ ecclīa eū pacē h̃re fecit. Sicq̃ i festo sc̃toz geruasij ⁊ p̃thasij facta ē pax int̃ romanof ⁊ lōgobardos. Et iō gregor⁹ in eodez festo cātari instituit i officio misse. Quoquet̃ dñs pacēz. In natiuitate q̃z sc̃ti ioh̃is baptiste p̃dictoz pax ⁊ p̃uersio amplē cōfirmata fuit. Theudelina fo in b̃m ioh̃em sp̃ealē deuotionē hēbat. Cui⁹ meritis gētis sue p̃uersionē ascri-

De sancto pelagio

bēs p̄dictū oratorū apud madoctā fa-
bricauit. eiusq; gēis iohēs p̄onū z de-
fenforē eē cuidā viro scō reuelatū fuit.
Dortuo gregorio successit ei sa-
bin⁹ z sabino bonifaci⁹ tercius. z boni-
facio tercius bonifaci⁹ quart⁹. Ad cuius
p̄ces focas impator donauit ecclie xp̄i
pantheon. circa annos dñi. dxx. Et ad
p̄ces terci⁹ bonifaci⁹ pus statuit sedem
romanā eē caput oīm eccliaz. Nā ecclie
sua p̄statinopolē p̄mā oīm eccliaz scri-
bebat. **H**onifaci⁹ tpe mortuo so-
ca z regente eradīo circa annū dñi. dxx.
machometh pseudo ppheta z etiā ma-
gus. agarenos siue ismaelitas. i. sara-
cenos h̄ mō decepit sic legi in quadaz
hystoria ip̄i⁹ z i quadā cronica. **C**leri-
cus qdā valde famosus cū in romana
curia honore quē cupiebat asseq̄ n̄ po-
tuisset. indigens ad p̄tes vltromarinā
p̄fugies sua similitudine innumerabiles
ad se attraxit. Inueniēsq; machometh
dixit ei q̄ ip̄m illi p̄lo p̄ficere veller.
Nutriēsq; colūbā grana z alia h̄mōi i
aurib; machometh ponebat. Colūbā
at sup̄ ei⁹ hūeros stās. d̄ aurib; ei⁹ cibū
sibi sumebat. Sicq; iā adeo assuefacta
erat q̄ qñcūq; machometh videbat. p̄-
tinus sup̄ hūeros ei⁹ p̄siliēs rostr̄ i ei⁹
aure ponebat. **P**redictus iḡ vir p̄lm
p̄uocās dixit se illum sibi velle p̄ficere
quē sp̄s sc̄tus in sp̄e colūbe mōstraret.
Statimq; colūbā secrete emisit z illa su-
per hūeros machometh q̄ cū alijs asta-
bat euolās. rostr̄ i eius aure apposuit.
Qd p̄lus vidēs. sp̄m sc̄m eē credidit
q̄ sup̄ eū descēderet. ac i ei⁹ aure p̄ba dī
inferret. Et sic machometh saracenos
decepit. Qui sibi adherētes regnū p̄fi-
dis a coriētalīs ip̄erij fines vsq; ad ale-
xandriā inuaserūt. Hoc qdē vulgari⁹ dī-
cit. **S**z veri⁹ e qd̄ iseri⁹ h̄. Machometh
iḡ p̄pas leges p̄fingēs. ip̄as a sp̄s sc̄o
in sp̄e colūbe q̄ sepe vidēte p̄lo sup̄ eū
volabat. se recepisse mētiebat. In q̄b;
qdā de vtroq; testamēto inferuit. Naz-
cū in p̄mēua etate mercimonia exerce-
ret. z apud egyptū z palestīnā cū game

līs p̄geret. cū xp̄ianis z iudeis sepe cō-
uersabaf. a q̄b; tā nouū q̄ ver⁹ didicit
testamētū. **U**n fm ritū iudeoz circūci-
dunt saraceni. carnes porcinas nō co-
medunt. **L**ui⁹ rōnē cum vellet macho-
meth assignare dixit q̄ ex fimo cameli
porcus p̄ diluuiū fuerit p̄creat⁹. z i dō
tāq; imūda mūdo p̄lo ē vitād⁹. **C**ū
xp̄ianis aut̄ pueniūt. qz credūt vnū so-
lū deū oipotēre oīm creatorē. **A**fferuit
etiā pseudo p̄pha vera qdā falsis imi-
scēs. q̄ moyses fuit magn⁹ p̄pha. sz xp̄s
maior z sūm⁹ p̄phetaz nat⁹ ex Maria
p̄gine p̄tute dei. absq; semine hoīs. **A**ut
qz in suo alcorano q̄ xp̄s dū adhuc pu-
er eēt. de limo terre volucres p̄creauit.
Sz venenū imiscuit qz xp̄m nō p̄e pas-
sum nec p̄e resurrexisse dixit. sz aliū qñ-
dā hoīem sibi silem h̄mōi egisse v̄l pas-
sum esse docuit. **Q**uedā aut̄ ma-
trona noīe cadigan. que p̄erat cuidā p̄-
uincie noīe coroconia vidēs hoīem iu-
deoz z saracenoꝝ cōtubernio vallari.
extimabat in illo maiestate diuinā la-
tere. Et cū esset vidua ip̄m in maritū
accepit. Et sic machometh tot⁹ illius
p̄uincie obrinuit p̄ncipatū. **I**lle autē
suis p̄stigijs nō solū p̄dictam dñam. sz
etiā iudeos z saracenos demū adeo de-
mentauit. vt se messiaz in lege p̄missuz
publice fateret. **P**ost hoc vero macho-
meth cepit frequēter cadere epilenti-
ca passione. **Q**d cadigan cernēs pluri-
mū tristabaf. eo q̄ impurissimo homī
z epilentico nupsisset. **Q**uā ille placa-
re desiderās talib; eā sermonib; demul-
cebat dicēs. **B**abrielē archangelū fre-
quēter meū loq̄ntē p̄temploꝝ z nō se-
rens splendore vultus eius in me defi-
cio z tabesco. **Q**d sic esse mulier z ceteri
crediderūt. **A**libi tñ legi q̄ fuit q̄
dam monach⁹ q̄ machomethū instruxit
noīe sergi⁹ q̄ in errore nestorij incidens
dum a monachis fuisset expulsus i ara-
biā venit z machometho adhesit. **L**i-
cet alibi legat⁹ q̄ fuit archidiacon⁹ i p̄-
tib; antiochie degēs. z fuit vt asserūt ia-
cobita. q̄ circūcisionē p̄dicat. xp̄m qz nō

De sancto Pelagio

Deū s; hoīem tān iustū z sanctū de spi-
ritu sancto pceptū z de p;gine natū af-
firmāt. Que oīa saraceni affirmāt z cre-
dunt. Predict⁹ igit sergi⁹ machometū
de nouo z veteri testamēto vt tradunt
plura edocuit. Machomet⁹ em vtroq;
parēte orbat⁹. sub patrui sui cura pue-
ricie annos agebat. mltosq; tpe cū vni-
uersa gente sua arabū idolorū cultui de-
seruiuit. quēadmodū i alcorano suo re-
stat deū sibi dīxisse. Ophān⁹ fuisti et
suscepisti te. in errore idolatrie diu māsi-
sti z inde eduxi te. pauperas z ego lo-
cupletavi te. Uniūersa ei gens arabū
cū machometo venerē p dea colebat.
z inde est q; adhuc sexta feria apud sa-
racenos in magna veneratōe hē. sicut
apud iudeos sabbatū. z apud xpīāos
dies dñica colit⁹. Machomet⁹ igit p dī
cte radīgan locupletat⁹ diuitijs. intātā
pupit mētis audaciā vt regnū arabū
sibi vsurpare cogitaret. S; cū videret
se p violentiā h; asseq; nō valere. marie
cū a ptribulib; suis q; eo maiores fue-
rant despicere. pphetā se fingere volu-
it. vt q; nō poterat subiugare p potēti-
am saltē p scitātē attraheret simulatā
Predictiq; sergiū viri valde prudentis
p filijs adhibebat. Ip̄m em abscondite
manere faciebat. z ab eo oīa req̄rebat.
z p̄lo referebat. ac gabrielē archange-
lū eū noīabat. Et sic machomet⁹ totū
gentis illi⁹ pphetā se simulādo obtinu-
it pncipatū. oēs q; sibi sponte vel timo-
re gladij crediderūt. Et istud verius ē
q; illud qd supra dictū est de colūba. z
sic est tenendū. S; Predict⁹ igit ser-
gius cū monach⁹ esset voluit vt sarace-
ni monachali habitu vterent. scz cucul-
la sine caputis. z vt instar monachorū
multas z ordinatas genuflectōes face-
rent. z ordinate valde orarēt. Et quia
iudei versus occidentem. et christiani
versus orientē orabant. voluit vt sui
p̄sus meridiē orarent. Quo oīa adhuc
saraceni obseruāt. Multas aut leges
machomet⁹ pmulgauit q; p dicit⁹ ser-
gius eū docuit. quaz mltas de mosay

ca lege accepit. Sepe nāq; saraceni
se lauāt z maxie cū orare debēt. Uel
rēda sua man⁹ brachia faciē z os z oīa
mēbra corpis abluūt. vt mūdi⁹ orare
possint. Orātes at vnū p̄sentē deū q;
nullū equalē vel silem h; eiūsdēq; ma-
chometū pphetā. In anno q; integrū
menses ieiunāt. Ieiunātes aut noctur-
no tpe comedūt. diurno p̄o ieiunāt. Ita
vt ab ea hora diei q; nigrū ab albo dī-
stingere pnt vsq; ad solis occasum co-
medere vel bibere aut se vxoris cōmū-
tione fedare nemo audeat. Post solis
occubitū vsq; ad seq̄ntē diei crepusculū
sp̄ licet eis cibo potu z p̄p̄ijs vxoribus
viri. Infirmi aut ad hoc nō obligant⁹.
Semel aut p singulos annos cā reco-
gnitōis ad domū dei q; est i mecha ire
p̄cipiunt. z ibi adorare. eāq; incōsulū
bus regumētis circūire. z lapides per
media foramina p diabolo lapidādo
iactare. Quā domū dicūt adam pstru-
xisse. oibusq; filijs ei⁹. z abrahā z ismael
li locū orōnis fuisse. demū machome-
tū eā domū sibi cunctisq; gentib; suis
tradidisse affirmāt. Dēs carnes p̄ter
porcinas sanguinē z morticinū comē-
dere pnt. Quattuor legitimas vxores
insimul hēe eis licz. z quālibet vsq; ter-
cio repudiare z rursus recipere. ita tñ vt
q̄ternariū numex nō trāscendāt. Em-
pticias p̄o atq; captiuas q̄t volūt hēe
licitū est. z eas vendere pnt cū velint nī-
si eaz aliquā ip̄gnassent. Eōcēdit eis
de p̄p̄ia cognatione hēe vxores vt san-
guinis ples accrescat. z for⁹ inter eos
amicicie vinculū astringat. Circa pos-
sessiones repetēdas obseruāt. vt actor
testib; p̄bet z reus iuramēto se cōpro-
bet innocētē. Cū adultera dephensus
cū ea p̄ter lapidat⁹. Cū alia aut forni-
catus octoginta p̄berib; plectit⁹. Machomet⁹
tñ dixit sibi a dño angelo gad-
briele nūciantē fuisse p̄cessum. q; ad al-
lōrū vxores accedere posset. vt viros vir-
tutis z p̄phetas generaret. Quidā aut
seru⁹ eius cū pulchrā vxorē haberet et
sibi ne cū dño suo loq̄ret interdixisset.

Incidentia

qdam die ipam cum eo loqntē inuenit. z
p̄tinus eā a se reiecit. Quā machome/
tus recipies inter alias suas vxores cō
numerauit. Timens p̄o ex h̄ murmur
p̄ll cartā de celo sibi delatā p̄finxit in
q̄ p̄tinebat q̄ si aliq̄s vxorē repudiaret
ei esset vxor q̄ eam suscepisset. Qd̄ sa/
raceni vsq̄ hodie p̄ lege obseruant.

Fur p̄ma z scda vice p̄beribz plectit̄
tercia man⁹ ei abscidit. q̄rta pedis trū
catōe punit. A vino sp̄ abstinere iubēt
Seruatibz hec z alia mādata p̄
misiit de⁹ vt asserūt padisum. i. ortū de/
liciaz aquis p̄rfluentibz irrigatū in q̄
hēbunt sedes p̄peruas. nec frigore aut
estu aliq̄ affligent. oibus ciboz generi
bus vescent̄. q̄cquid petierint p̄tinuo i
uenient. sericis vestimentis oī coloribz
induent̄. z p̄ginibz speciosissimis p̄iun
gent̄. i. delicijs oibus accubabūt. Qui
bus angeli p̄ncernaz more euz vasis
aureis z argēteis. in aureis lac. in argē
teis vinū afferētes dicēt. Comedite et
bibite in leticia. Tria flumina scz lactis
mellis z vini optimi aromatici eos ha
bere dixit machometh⁹ in padiso. z q̄
angelos pulcherrimos sunt visuri. z a/
deo magnos q̄ ab vno oculo angeli vs
q̄ ad alium sit spaciuz vni⁹ diei. Non
credētibz p̄o deo nec machometho erit
vt asserūt infernal⁹ pena sine fine. Qui
buscūq̄ aut̄ petis q̄libet obligat⁹ fue
rit si in die mortis deo z machometho
crediderit. in die iudicij machometho
interueniēte vt asserūt salu⁹ erit. Hūc
pseudo p̄phetā saraceni tenebris inuo
luti sp̄m p̄phetie sup̄ oēs habuisse affir
māt. z decē angelos sibi fauētes z eum
custodiētes eū habuisse p̄dicant. Ad
dunt q̄z q̄ a n̄q̄ deus celū z terrā creas
set. nomē machomethi in p̄spectu dei
astabat z nisi ip̄e machometh⁹ futurus
fuisset nec celū nec terra nec padisus fu
isset. Dēciunt q̄z de eo q̄ luna ad euz
accessit quā ille in sinu recipies in p̄tes
duas diuisit. z itez p̄iunxit. Venenuz
insup̄ in carne agnina sibi oblatū fuiss̄
se dicūt. Agn⁹ aut̄ ei locut⁹ ē dīcēs. La

ue ne me sumas q̄ in me habeo vene
nū. Et tñ post plures annos veneno si
bi dato interiit. Sz iā nūc ad longo
bardoz hystoriā p̄sequndā stilus se ver
tat. Longobardi igif romano impio
plurimū molesti erāt licet fidē xp̄i rece
pissent. Post h̄ aut̄ pipin⁹ p̄nceps ma
ior regie dom⁹ francoz defunct⁹ ē. Cui
successit karolus fili⁹ eius q̄ cutides ap
pellabat. Qui mltas victorias facies
reliq̄t duos filios eiusdē aule regie p̄n
cipēs scz karolū magnū z pipinū. Sz
karol⁹ magn⁹ relicta seculi pompa cas
sinēsis monach⁹ est effect⁹. pipin⁹ autē
aulā regiā strenue gubernabat. Sz cū
childericus rex ess̄ inutilis z remissus
p̄suluīt pipin⁹ zachariā papā an ille d̄
beret esse rex q̄ solo noīe regio erat p̄tē
tus. Cui papa rñdit illū debere regem
vocari q̄ bñ rempublicā gereret. Quā
rñstōe franci animati. childericū in mo
nasteriū recluserūt. z pipinū regē crea
uerūt. circa annos dñi. dcxli. Uez cū
arstulphus rex longobardoz eccliam
romanā suis possessiōibz z dñio spoli/
asset stephan⁹ papa q̄ zacharie successē
rat ad pipinū regē francie p̄ longobar
dos auxiliū petiit⁹ accessit. **H** Pi
pinus aut̄ copiosuz exercitū cōgregās
in italiā venit. z arstulphū regem obse
dit. A q̄ q̄draginta obsides accepit. vt
ecclie romane oīa p̄dia que abstulerat
redderet. et ip̄am ampli⁹ nō inq̄taret.
Sz recedente pipino arstulph⁹ totum
q̄d p̄ miserat irrituz fecit. Qui tñ post
modicū dū venatū p̄geret subito expi
rauit. z desider⁹ eidez successit. Per
idē t̄ps dū theodoricus rex gothoz ius
su impator⁹ italiā regeret. z arriana
heresi deprauat⁹ esset. z boeci⁹ p̄hs cō
sular⁹ patrici⁹ cū simacho patricio cui⁹
gener erat rēpublicā illustraret. z auto
ritatē romani senat⁹ p̄ theodoricū de
fensaret. idē theodoric⁹ boeciū papie i
epiliū trussit. vbi libz de p̄solatōe cōpo
suit. z tandē eū extinxit. Et⁹ vxor elpes
noīe. hymnū ap̄loz petri z pauli q̄ sic
incipit. felix p̄ oēs festū mūdi cardines

Incidentia

edidisse fert. Epitaphiū q̄ suū ip̄a cō-
posuit ita dicens. Elpes dicta fui sicilie
regionis alumna. Quā pcul a patria
piugis egit amor. Porticib; sacris iaz
nūc pegrina quiesco. Iudiciis eterni re-
stificata thronū. Theodorice aut̄ subi-
to defuncta. a q̄dam sc̄to heremita vi-
sus est a ioh̄e papa z symacho q̄s ip̄se
occiderat nudus z discalciait in ollam
vulcani demergi sicut ait Bieg. in di-
alogo. Circa annū dñi. dclxxvj. da-
gobert rex francoz vt in q̄daz cronica
h̄i q̄ longe añ pipinū regnauerat a sui
puericia sc̄tū dyonisiū in maḡ vene-
ratōe h̄ie cepit. Hā z q̄n lotharij patr̄s
sui irā metuebat ad eccliam sc̄ti dyoni-
sij pfugiebat. Lū ḡ facta iā rex mortu-
esset. cuidā sc̄to viro in visioe monstra-
tū est q̄ aīa ei ad iudiciū rapta fuit. et
m̄lti sc̄ti suaz eccliaz expoliatoez obij-
ciebant eidē. Lū ḡ mali angeli iaz ad
penas rape eā vellent. affuit br̄us dyo-
nisi z ei interuētū liberat est z penaz
eualit. Forte ei ei aīa ad corp̄ redijt z
ibi p̄niam egit. Lodouē rex corp̄
sc̄ti dyonisiij min⁹ religiose discopient
os brachij ei fregit. et cupide rapuit.
Quī mox in amentia x̄sus ē. Circa
annū dñi. dclxxvj. beda venera-
bilis p̄sbyter z monach⁹ in anglia cla-
ruit. q̄ licz in sc̄toz carbalago cōputet.
tñ ab ecclia nō sc̄tus sz venerabilis ap-
pellat. Et h̄ duplici de cā. Prima ē q̄
cū p̄ nimia senectute ei oculi caligasset
habebat vt aiūt q̄ndā ductorē. a q̄ per
villas z castella se duci faciebat. z vbi-
q̄ verbū dñi p̄dicabat. Quadaz vice
dñ p̄ quādā vallē magnis lapidib; ple-
nā trāsirent. eius discipul⁹ derisiois cā
eidē dixit. q̄ ibi eēt magn⁹ ppl̄s cōgre-
gat⁹ q̄ ei p̄dicationē silēter z auide ex-
pectaret. Tūc ille seruēter p̄dicare inci-
piēs. Lū in fine p̄ oīa secula seculoz
zclusisset. mox vt aiunt alta voce lapi-
des clamauerūt. Amen venerabil p̄.
Quia iḡ venerabilē cū miraclose lapi-
des vocauerūt. iō venerabil p̄ appel-
lat. Vel vt alij asserūt ei angeli m̄de-

runt. Bñ venerabil p̄ dixisti. Sc̄o a
cā est q̄ post ei mortē q̄dam clerice sibi
deuot⁹ q̄ndā x̄sus edere cupiebat. quē
in ei tumulto facere sculpi volebat. ita
incipiēs. Hac sunt in fossa. volēs x̄sus
taliter terminare. bede sc̄ti ossa. Sed q̄
talē finē x̄sus congruitas nō pariebaf
sz sedula mēte reuolueret. nec cōgruū fi-
nē videret. dū q̄dā nocte multū sup̄
cogitās mane ad tumulū p̄perassz. ma-
nib; angelicis versuz taliter sculptū rep-
perit z finitū. Hac sunt i fossa bede ve-
nerabilis ossa. In die aut̄ ascēsiōis
cū mortī appropinq̄ret ad altare poz-
tari se faciēs. antiphonā o rex glie dñe
x̄tus. vsq̄ ad finē dixit deuote. Qua
finita in pace dormiuit. tantusq̄ odor
oēs pfudit. vt i paradiso se esse existima-
rent. Ei corpus cū deuotōe cōgrua co-
lit apud ianuā. Per idē tps sc̄z circa
annū dñi. dcc. rachord rex frizonū cuz
baptizari deberet. z iā vnū pedē in la-
uachro intinxisset alterz retrahēs inter-
rogauit. Vbi nā plures maioz suoz
eēt in inferno an in paradiso. Et audi-
ens plures eē in inferno. intinctū pedē
retrahēs. sancti ē inq̄t plures. q̄ pau-
ciores seq̄. Et ita ludificat⁹ a demone
pmittēte q̄ terciā die ab hīnc incōpa-
bilis dona sibi daret ip̄e q̄rta die sub-
ita z eterna morte perijt. In cāpania
italie frumētū z ordeū z legumina in-
star pluuie d̄ celo cecidisse refert. Per
idē tps. sc̄. circa annū dñi. dcccl. cū cor-
pus sc̄ti b̄ndicti d̄ mōte cassino ad mo-
nasteriū floriacēse. z corpus sc̄te scola-
stice sororis ei apud ceromanas fuisset
trāslatū. Karolus magn⁹ mona chus
cassinēsis corpus sc̄ti b̄ndicti ad castrū
cassinū trāsferre volebat sz miraculis
a deo ostēsis z francis resistētib; phibi-
tus fuit. I Eo tpe circa annū dñi
septingentesimū quadragesimū terre-
mot⁹ magn⁹ factus ē. q̄ vrbes alie sunt
subuerse. alie a montanis ad subiecta
cāpestria cū muris z habitatorib; suis
integre z salue vltra sex miliaria vt d̄z
trāsigrarūt. Corpus sc̄te petronel-

Incidentia

le petri apli filie trāssert in cuius sepul
chro marmoreo ipius petri manu scri
ptū legebat. Auree peronelle dilectis
sime filie vt ait sigibertus. Eo tpe ri
ri ameniā infestant in qz pzia cū olim
pestilētia fuisset suasu xpianoz in mo
dū crucis sua captra toronderūt. z qz p
h signū salus reddita ē. hūc tondendi
retinuerūt ritum. Pipino tandē post
mktos triūphos defuncto karol^o ma
gnus eius filius eidē in regnū successit
cuius tpe i romana sede adrianus pō
tifer psidebat. Qui ad karolū magnū
legatos misit. postulās ab eo auxilium
ptra desiderū regē longobardoz. qui
mōre pīs sui arstulphi eccliam pluri
mū infestabat. Lūi karolus obediēs.
magno cōgregato exercitu p mōrē senī
siū italiā intrauit. z papā ciuitatē regi
am potēter obsedit. z ibi desiderū ca
piēs cū vxore z filiis z pncipibz ad gal
lias in exiliū misit. z oia iura ecclie q lō
gobardi abstulerāt sibi restituit. Erāt
tūc in exercitu karolū amicus z ameli^o
strenuissimī milites xpi qz miri actus
legunt. Qui apud mortariā vbi lōgo
bardos karolus supauit ceciderūt. Et
hic terminatū est regnū lōgobardoz.
Nā deinceps illū regē habebāt quē ce
sares sibi dabāt. Proficiscēte karolo
romā papa synodū. clīij. epoz cōgre
gauit. In qua synodo papa ius eligē
di pontificē romanū z ordinādi aplicā
sedē karolo ddit. Archiepos qz z epof
p singulas puincias aī psecratōez ab
ipso inuestiturā accipe diffiniuit. Filij
qz eius rome reges vngunt. s. pipinus
sup italiā. ludouicus sup aqtaniā. Al
chuinus magister karoli tūc florebat.
Pipinus karoli fili^o de piuracōe p pa
trē quictus i monachū consuraf. Cir
ca annū dñi. dclxxx. tpe. s. hyrene ipa
triciis z filij sui noie pstātinī hō qdā in
longis muris tracie fodiēs sicut i qua
dā cronica legīt. inuenit archā lapideā
Quā cū expurgasset z reuelasset. viruz
iacentē ibi repperit. z lras talis ptenen
tes. Xpus nascet ex maria pigne z cre

do in eū. Sub pstantino z hyrene im
patoribz o sol itez me videb. Defū
cto adriano leo in romanā sedē subli
marus est. vir p oia reuerēdus. Cuius
sublimatiōe ppinqui adriani egrefe
rētes. cū letanias maiores ageret p eū
pplō pccato ei oculos eruerūt. z linguā
pcedē Sz de^o in tractō se linguā sibi
visū rstituit. Qui dū ad karolū pfugis
set. ipse eū i sede sua collocauit z eos pu
niuit. Romā igit suadēte papa āno
dñi. dclxxxij. relicto ipio pstātinopo
litano. vno oim cōsensu ipatoris lau
des karolo acclamāt eūqz p manū leo
nis ipatorē coronāt cesarē z augustuz
appellāt. P^o pstātinū ei magnū ipat
sedes apd pstātinopolis hēbat p eo q
p dicit^o pstantin^o romanā sedē vicarijs
bri petri reliqt. z apud p dicitā vrbē se
dē sibi ordinauit. Clericū ppter digni
tatē impatores romanī nūcupati sunt
vsqz ad illū tps quo impiuz romanū
ad reges francoz translatū est. Postea
pō illi grecoz siue pstātinopolitani. isti
pō romanoz impatores vocati sunt.
Hoc aut de tāto impatore valde mi
rabile fuit. q nullā filiaz suaz qdū vi
xit voluit piugio copulare. Dicebat ei
se eaz ptribernio nō posse carere. Erat
alchuin^o eius magister de eo scribit. li
cet alas felix esset. in h aduerse fortune
malignitatē exptus est. satis declarās
qd sup h dicere vellet. Qd tū ita impa
tor dissimulauit. ac si de eo nulla suspi
cio haberet. Quis de h mult^o sermo fie
ret. Ulū z qd cūqz ibat. sp eas secū dū
cebat. R^o Huius karoli tempe of
ficiū ambrosianū maxime dimissuz
est z gregorianū solenniter diuulgatū.
impiali auctoritate ad hoc plurimū ad
iuuante. Ambrosius nanqz vt testatur
Augustin^o in libro confes. cum a Justi
na impatrice arriana perfidia depria
uata psecutiōe pateretur. z intra ecclie
siam cū plebe catholica insidijs vrgere
tur. instituit hymnos et psalmos fm
mōrē orientaliū decantari. ne populus
meroris tedio ptabesceret. Qd p oīs
3 2

Incidentia

fuit postmodū ecclias deriuatū. Vlex
gregori⁹ postmodū sugueniēs pla mu
rauit addidit ⁊ detrucauit. Scī enim
p̄res nō statim oīa ad decorē officij p̄ri
nētia videre potuerūt s; diuersi diuer
sa ordinauerūt. Nā ⁊ misse iceptio tres
varietates habuit. Q̄lim em̄ a lectiōe
inchoabat sicut adhuc i sabbato sc̄to
fit. Postmodū celestin⁹ papa psalmos
ad introitū misse cātari instituit. Gre
gorius ꝑo introitū misse cū cātu ordi
nauit. ⁊ vnū versū de illo psalmo q̄ to
tus cantabat retinuit. Psalmos olīm
circa arā in modū corone circūstantes
ꝑcorditer cōcinebāt ⁊ inde choꝝ dicit
Sed flauianus ⁊ theodor⁹ q̄ alterna
tim cātarent instituerūt. ab ignatio h̄
habēres. q̄ sup hoc diuinitus fuit edoct⁹
Hieronym⁹ q̄z epl̄as euāgelia ⁊ ex ma
gna pte officia diurna ⁊ nocturna pre
ter cantū ordinauit. Ambrosi⁹ gelasi⁹ ⁊
gregori⁹ oratōes et cant⁹ addiderunt
⁊ lectōib; ⁊ euāgelij; coaptauerūt. Gra
dualia tract⁹ ⁊ allā gelasi⁹ ⁊ grego. ad
missam cātari instituerūt. Hilari⁹ vel
fm̄ q̄sdā Simach⁹ papa vel fm̄ alios
thelesphor⁹ papa addidit ad gl̄ia i ex
cellis Laudam⁹ te ⁊ cetera q̄ sequunt.
Hoche⁹ abbas sancti galli sequen
tias ꝑ neumis ip̄ius alleluia ꝑm⁹ cō
posuit. sed Nicola⁹ papa ad missas eas
cātari cōcessit. Hermānus ꝑtractus
cheutoni⁹ fecit. rex oipotens. sc̄tispūs
assit nobis gr̄a. ⁊ aue maria. ⁊ ātipho
nā. alma redēptoris m̄r. ⁊ symon bar
iona. Petr⁹ ꝑo de cōpostella ep̄s fecit
Salue regina. Sigibertus tñ dicit q̄
Robert⁹ rex frācoꝝ fecit seq̄ntiā. sc̄tī
spūs assit nobis gr̄a ⁊c. Karolus vt
refert turpin⁹ archieps erat corpe de
corus sed visu ferus. statura ei⁹ peduz
octo. ⁊ facies ei⁹ palmuz ⁊ dimidiū in
lōgitudine possidebat. Barba ꝑo ei⁹
palmū vnū. frons erat vni⁹ pedis. Vi
litē armatū sup equū sedēte a vertice si
mul cū equo vno ictu cū spata scinde
bat. Quattuor ferraturas eq̄z sil faci
le manib; extēdebat. Vilite armatū

recte stantē sup manū suā a terra vsq̄
ad caput suū sola manu velociter eleua
bat. Leporē integrū aut duas gallias
vel anserē edebat. Hodicū vinum et
limphatū bibebar. Tā par⁹ i biben
do erat q̄ sp̄ i cena raro pl⁹ q̄ ter bibe
re solebat. Lenobia multa ꝑstruxit. et
laudabiliter vitā finiuit. ⁊ i fine rerum
suaz xpm̄ heredē fecit. Qui i ip̄eriu
successit ludouic⁹ ei⁹ fili⁹ vir clementis
simus circa annos dñi. dccxxv. Qui
tpe ep̄i ⁊ clerici cingula auro tecta ⁊ ex
q̄stias vestes ⁊ alia ornāmēta seclaria
deposuerūt. Theodolfus aurelianē
sis ep̄s. falso ap̄d impatorē accusatus
ab codē ē custodie andegauis mācipa
tus. Cū aut vt in q̄dā cronica habet i
die palmarū ꝑcessio iuxta domū in q̄
custodiebat trāsiret ille apta fenestra
factoꝝ silētio pulcerrimos illos ꝑsus
a se editos. s. Gl̄ia laus et honor tibi sic
rex xꝑe redēptor ⁊c. ꝑsente impatore cā
tauit. Qui intantū impatori placuerūt
q̄ ip̄s a vīcul moꝝ absoluit. ⁊ i suā sedē
instituit. Legati michael ip̄atorꝝ ꝑstā
tinopolitani inf̄ ceta mūera dūleūt lu
douico filio karoli magni libros dio
nyssi de gerarchia de greco in latinum
trāslatos. Qui cū gaudio sunt recepti
⁊. xix. infirmi in ip̄a nocte in ei⁹ ecclia
sunt curati. ⁊. Mortuo ludouico
lothari⁹ imperiū tenuit. Qui fr̄es ei⁹
sc̄z Karol⁹ et ludouic⁹ bellū indicen
tes tāta vtrinq; facta ē strages vt nul
la etas memierit tantā aliqñ fuisse in
regno frācoꝝ. Tādē pacto inito Ka
rol⁹ regnat i frācia. ludouic⁹ i germa
nia. lothari⁹ in italia ⁊ ꝑrefrācie q̄ ab
ip̄o lotharigia dicta ē. Qui postmo
dū ludouico ei⁹ filio ip̄eriu derelinq̄ns
habitiū mōachalē accepit. Qui tpe
vt i alia q̄dā cronica dī erat papa seras
us natōe roman⁹. q̄ ꝑmo os ꝑoꝝ di
ctus ē. s; mutato noīe vocat⁹ ē sergius
Ab illo tpe ordiatū ē vt oēs pape no
mīa mutēt. tū qz dñs his q̄s in apo
stolatū elegit nomē mutauit. cum qz si
cut mutant in noīe. sic mutari debēt i

Incidentia

vite pfectoe. tum ne ille q ad tā decorū
officiū eligit aliq noie indecoro turpef

Hudouici rpe scz āno dñi. dccc. vi.
vt in chronica qdaz hñ in parochia ma
guntina malign⁹ spūs parietes domo
rū qñ malleis pulsando z manifeste lo
quēdo z discordias seminādo adeo ho
mines infestabat vt qñqz intrasset sta
tim illa dom⁹ exurebat. Presbyter⁹ au
tē letanias agētib⁹. z aquā bñdictam
spargētib⁹. inimic⁹ lapides iactabat et
multos cruciabat. Tandē aliqñ pque
scens pfectus ē se qñ aq spargebat. sub
cappa talis sacerdot⁹ qñ familiar⁹ sui
latuisse accusans eū q cū filia pcurato
ris in pcrim lapsus fuerit. Per idē
rps rex bulgaroz cū gente sua ad fidē
uersus tāte pfectois fuit vt maiore fi
lio in regnū ordinato ipse habitū mo
nachale accepit. Sz cū ei⁹ fili⁹ iuuenili
ter agens ad gētilitatē cultū redire vel
let. resumpta militia psecut⁹ eū cepit ef
fossisqz oculis i carcere trusit. z i regnū
statuto filio iuniorē habitū sacri resū
psit. In italia apud brixia trib⁹ die
bus z trib⁹ noctib⁹ sanguis de celo plu
isse narrat. Per idē rps locuste innu
merabiles in galliis apparuerūt. senas
hñtes alas. sex pedes. duos dētes lapi
dib⁹ duriores. vt castror⁹ acies turma
tim volātes spaciū diurni itiner⁹ qctu
or aut qñqz milib⁹ extēdentes. oia viri
dia in herbis z arborib⁹ vastātes q vs
qz ad mare britannicū gueniētes tādē
statu ventoz in pfundo mar⁹ demerse
sunt. Sz estu oceani ad lict⁹ reiecte. ex
putredine sua aerē corūperūt vñ mor
talitas maria z fames pualida ē secu
ta. ita vt fere tercia ps hoim interiret.

Deniqz pñus otto impauit scz an
no dñi. dccc. xxviiij. Dñi autē in pascali
solēnitare dicit⁹ otto pñcipib⁹ puuūm
ppasset añqz sederēt cuiusdā pñcipis fi
lius more puerili ferulū de mēsa acce
pit. quē dapifer fuisse pstrauit. Qd cer
nēs pedagog⁹ pueri ipm dapifer⁹ mor
gemit. Quē cū sine audiētia cesar con
dēnare vellet. ille cesarē ad terrā deiecit

z suffocare cepit. Qui cū de ei⁹ manib⁹
vix erut⁹ fuisset. ipm referuari iussit. se
culpabilē clamans. q festo honore nō
detulit. Vñ ipm libere abire pmisit.

Otroni pmo successit otto secu
dus. Hic dñi itālicū pacē sepi⁹ violaret
romā venit. z oib⁹ pcerib⁹ magnatib⁹
z pōtificib⁹ apud gradū ecclie puuūz
grāde fecit. Quib⁹ epulātib⁹ latēter oēs
cingi fecit armat⁹. Deinde de violata
pace qrimoniā mouēs iubet in septis
culpabiles recitari. Quos statim ibi
dē decollari fecit. alios pō epulari sata
gebat. Huic successit otto terti⁹ cir
ca annū dñi. dccc. lxxiiij. Hic cogno
mīnabat mirabilia mūdi. Hic vt in q
dā cronica dñi quādā vxorē habuit que
cuidā comitē se pstituerē voluit. Sed
cū ille nollet tātū facin⁹ ppetrare. illa i
dignata pdictū comitē apud impato
rē adeo infamauit. q euz impator sine
audiētia decollari fecit. Qui añqz de
collaret. rogauit vxorē suā vt iudicio
cādētis ferri post mortē eū cōprober
innocentē. Adest dies in q cesar pupil
lis z viduis se asserit iudiciū facturum.
Assuit z vidua mariti sui caput secuz
suis portās in vlnis. Tūc qsiuit ab im
patore qua morte dign⁹ esset q iniuste
aliquē occidisset. Qui cū puatōe capi
tis dignū eū assereret illa intulit dicēs
Tu es ille vir q maritū meū ad sugge
stionē vxoris tue innocētē occidi man
dasti. Et vt me vix dicere cōprobes.
p candētis ferri iudicio comprobabo.
Qd cesar vidēs obstupuit. z in manu
femīe puniēdū se dedit. Interuētū tñ
pōtificū z pcepz inducias decē diez. de
inde octo. tercio sep tē. quarto sex a vi
dua accepit. Tūc impator cā examia
tar z veritate cognita. vxorē viuā pcrema
uit. z p redēptōe sui quattuor castra vi
due dedit. Que castra sunt in epatu li
uēsi. z vocant ab inducijs diez. x. viij.
vij. vi. Post hūc btūs heinric⁹ q fuit
dux bavarie anno dñi millesimo secun
do impiuz sumpsit. Qui stephano re
gi yngarie adhuc gētili sororē suā. noie

Incidentia

galam in vxore dedit. et tam ipm reges
q̄ totā eius gentē ad fidē xpī puerit.
Qui stephan⁹ tante religionis fuit. vt
multoz miraculoz glia de⁹ ipm illu/
strem redderet. Hic heinric⁹ et vxor ei⁹
kunegundis f̄gines pmanferūt et celi
bem vitā ducētes in pace q̄euerunt.

Huic successit conrad⁹ q̄daz dux frā/
coz q̄ neptē sc̄i heinrici duxit in vxore
Hui⁹ tpe visa ē in celo trabs ignea mi
re magnitudinis sup solē iam ad occasū
vergētē currere. et ad terrā cadere. Hic
q̄dam ep̄os de italia in vincula p̄ecit
Et qz mediolanēsis archieps de vin/
culis fugit suburbia mediolani incen/
dit. Die x̄o p̄thecostes cū impator in
pua ecclia secus vrbē coronaret ad mis/
sam tā graua tonitrua fulguraqz fue/
runt vt aliq̄ mente excederēt. aliq̄ sp̄m
exalarēt. Huio x̄o ep̄s q̄ missaz cau/
tabat. et secretari⁹ impatoris cū alijs di
xerūt se inter missaz solēnia vidisse san
ctū Ambrosiū ipatori cōminārē. Hu/
ius conradi tpe sc̄z anno dñi. M. xxy.
comes lupold⁹ vt in q̄daz chronica d̄r
iram regis metuēs cū vxore sua in sil/
uam fugiens in q̄dam tugurio latita/
bat. In q̄ silua dū cesar venaret nocte
supueniētē in eodē tugurio ipm optuit
hospitari. Cui hospita pregnās. vici/
naqz p̄tū decēter vt potuit strauit. et
necessaria misstrauit. Eadē nocte mul
er filiū pepit. et vocē tercio ad se venien
tē cesar audiuit. Corade h̄ puer mō. p/
genit⁹ gener tu⁹ erit. Hanc ille surgēs
duos armigeros sibi secretarios ad se
vocauit dicēs. Ite et puerulū illum de
manibz m̄is violētē auferre. et ipm p
mediū scindentes cor ei⁹ mihi portate.
Locuti illi euntes de gremio m̄is pue
rū rapuerūt. Quē vidētes elegantissi/
me forme. misericōdia cōmoti ipm sup q̄n
dā arborē ne a feris deuoraret reposue
rūt. et leporē scindētes cor ei⁹ cesari d̄ru
lerūt. Eodē die dū q̄daz dux inde trāsi
ret. et puez vagiētē audirer. euz ad se
duci fecit. Et dux filiū nō haberet. vxor
n̄ attulit et nutriri eū faciēs a se de vxorē

re sua genitū esse finxit. et heinricū vo/
cauit. Cum igit̄ iā creuisset erat corpe
pulcherrim⁹. oze faciū dus. et oibus gra
tiosus. Quē cesar tā decoz et prudētē
videns a p̄e ipm petijt et in curia sua
manere fecit. Sz cum videret puerum
oibus gratiosum et ab oibus cōmēda/
ri. dubitare cepit. ne post se regnaret. et
ne iste sit ille quez occidi mandauerat.
Volens igit̄ esse securus l̄as manibz
suis sc̄ptas p eum vxori dirigit in hūc
modū. Inq̄ntū est tibi chara vitā tua
mor vt litteras istas recepis puez hūc
necabis. Dum igit̄ p̄gens in quadā ec
clesia hospitaret⁹ fuisse et fessus sup ban
chum q̄esceret. et bursa in qua erat litte
re dependeret. sacerdos curiositate du
ctus bursam aperuit. et l̄as sigillo re/
gis munitas vidēs ipsas saluo sigillo
aperuit. et legens scelus abhorruit. Et
radens subtilit̄ qd̄ dicebat. istum ne ca
bis. sc̄p̄it. filiā nostrā isti in vxorē da/
bis. Cumqz regina l̄as sigillo impa/
toris munitas videret. et de manu ipa
toris sc̄ptas esse cognosceret. puocatis
p̄ncipibz celebrauit nuptias. et filiā suā
eidem in vxorē dedit. Quē nuptie aq̄/
grani celebrare sunt. Cū aut̄ cesari a di
centibus narraret. q̄ solēniter fuissent
filie sue nuptie celebrate. ille obstupefa
ctus a duobz armigeris et duce et sacer
dote veritate compta dei ordinatōi nō
resistendū esse vidit et iō p puero mit/
tens eū esse suū generū approbavit. et
post se i impio regnare instituit. In lo
co aut̄ vbi puer heinricus nat⁹ fuit no/
bile monasteriū edificatuz est. qd̄ vsqz
hodie vrsania noiatuz est. A Iste
heinricus om̄s ioculatores a curia sua
remouit. et q̄ his dari p̄suerant. pau
peribz erogabat. Hui⁹ tpe tantū sc̄i/
ma in ecclia fuit. vt tres in sūmos pō
tiffices electi essent. A q̄dam tandē p̄e
sbytero noie gratiano magna illis da/
ta pecunia eidem cesserūt et ip̄e papa
tum obtinuit. Et heinricus dū p sedā
do saluatore romā p̄geret. gratianus ei
obuians aureā coronā sibi obtulit. vt

Incidentia

pñcium sibi haberet. Ille aut cuncta
 dissimulās synodo puocata. gratianū
 de symonia puicit. et aliū subrogauit.
 In libro tñ bonizi quē misit ad comi-
 tissam mechtildim dñ q cum pñdictus
 pñbiter simplicitate ductus pontifica-
 tum sibi p pecuniā acqñsierit vt scñsma-
 ti obuiaret. tpe postmodū errorē suū
 cognoscēs scipm suadēte impatore de-
 posuit. Post hunc heinricū. tercus
 heinricus impat. Hui⁹ tempe bñmo
 in papā eligif et Leo vocat. Qui dum
 ad capefendā sedem aplicam romaz
 pgeret. audiuit voces angeloz canen-
 tiū. Dicit dñs. Ego cogito cogitatio-
 nes pacis rē. Hic de multis scñs can-
 tus composuit. Hoc tempe p berēga-
 riū turbata fuit ecclia. q añerebat cor-
 pus z sanguinē xpī nō vere s; figurati-
 ue esse in altari. Lōtra quē scpsit egre-
 gie lanfranc⁹ prior betensis. natiōe pa-
 piensis. q fuit magister Anshelmi can-
 tuariē. Deinde quart⁹ heinric⁹ im-
 perat anno dñi. M. lviij. Cui⁹ tpe ma-
 xime floruit lanfrancus. Ad cui⁹ eximi-
 am doctrinā puolauit de burgundia
 Anshelm⁹ vir postmodū mltā virtute
 z sapientia adonat⁹ z ei in pñatu mo-
 nasterij betensis successit. Sub hoc
 tempe hierusalē a saracenis capta a fi-
 delib; recuperata est. Vñsa beati nicolai
 apud barenfēz vrbē trāslata sunt. De
 q inter cetera legif. q dñ in quadā ecclē-
 sia q sancta crux dñ subiecta scñe marie
 de charitate nō dñ beati nicolai noua
 hystoria cantaref. fratres pñe vt cam
 sibi cantare liceret. instāt⁹ exorabant.
 Qui nullaten⁹ acqñscēs dixit incōgru-
 um esse morē pñtinū de nouitatib; imu-
 rare. Cū adhuc frēs instarēt ille indig-
 tus rñdit. Recedite frēs nūq; a me lū-
 cētia pcedef vt noua cantica imo locu-
 latoria qdam in mea ecclia decantent
 Adueniente pñ festiuitate eiufdē frēs
 cū quadā tristitia matutinaz vigiliās
 pegerunt. Cūq; oēs se in lectis recepif-
 sent. ecce nicola⁹ visibiliter pñi appa-
 ruit terribilis. Quē p capillos a lecto
 abstrahēs. dozmītoz pñuimēto colli-

sit Incipit scñ antiphonā o pastor eter-
 ne p singulas vocū differēcias virgis
 qñ in manu tenebat. grauissimos ic⁹
 sup dorsum pñis ingeminās p ordinē
 morose canēdo antiphonā ad finē vs/
 q pduxit. Qui cū oīs suis clamorib;
 excitasset. semiuu⁹ ad lectū deportatur
 Tādē ad se rediēs ait. Ite z hystoriaz
 nouā scñi nicolai amō decātate. Hoc
 tpe ex molinēsi cenobio. xij. mōachi cū
 abbate suo roberto cistercij solitudinēz
 adeūtes vt ibi regle sue pñfessionē distri-
 cri obfuarēt nouū ordinē ex veteri in-
 stituerūt. Hildebrād⁹ pñ cluniacēf
 fact⁹ papa. gregori⁹ ē vocat⁹. Hic dñ i
 mīozib; pñstut⁹ legatiōe funderet apd
 lugdunū archiep⁹m ebronēfēz de symo-
 nia puicat miraclose. Nā dñ idē archi-
 ep⁹ oēs accusatores suos corrupēz cō-
 uinci nō poss; legat⁹ vt glia pñi z filio z
 spūscñto diceret ipauit. Ille glia pñi z
 filio expedire dicebat. spūscñto pñ dice-
 re nō potat. qppe qz i spūscñtū peccauē-
 rat. Qui pñtū suū pñfites mor vt depo-
 sit⁹ ē clara voce spūscñtū noiauit. Hoc
 miraculū recitat bonizo in libro ad co-
 mitissaz mechtildiz. **D**ortuo
 heinrico. iij. spire. z cū alijs regib; sep-
 to i ei⁹ epitaphio pñus iste fuit in scptus
 fili⁹ h. pñ h. au⁹ h. pau⁹ iacet istic. Hu-
 ic successit heinric⁹ qñt⁹ anno dñi. M.
 cvij. Qui papā cū cardinalib; cepit. z
 eos dimittēs iueftiturā epoz z abba-
 tū p anulū z baculū pastoralē accepit.
 Sub h tpe bernard⁹ cū frīb; suis ci-
 steraciū ingredit. In parochia legiēf
 porca porcellā faciē hois hñtē enixa ē.
 Pull⁹ galline qdrupes nat⁹ ē. Lōtha-
 ri⁹ successit heinrico. Cui⁹ tpe mlier q/
 dā i hyspania mōstrū bis gemi corpis
 enixa ē. auerf vultib; z corpib; sibi cō-
 herēs. An qdē effigies erat hois inte-
 gro corpis mēbrozūq; ordie distincta
 retro pñ facies canis corpis z mēbroz
 pperate integra. Post hūc regnauit
 Conrad⁹ anno dñi. M. cxxvij. Eo
 tempe Hugo de sancto victore doctor
 excellētissimus z in omī scientia sum-
 mus z religiōe deuotus obiit. De q re

Incidentia

ferunt q̄ cū infirmitate vltima labora-
ret z nullū cibū retinere posset. corpus
enī dñicū sibi dari cū mltā instātia po-
stulabat. Tūc fr̄es ei⁹ turbationē seda-
re volētes simplicē hostiā instar corpi-
s dñici sibi derulerūt. Quō ille p̄ sp̄m re-
cognoscēs ait. Discreat vestrī dñs fra-
tres. Cur me deludere voluistis. Iste ei
nō est dñs me⁹ quē deporastis. Dox
illi stupefacti cucurrerūt z sibi corpus
dñicū derulerūt. Sz ille videns q̄ re-
cipe nō valeret. eleuat⁹ in celū manib⁹
sic orauit. Ascēdat fili⁹ ad patrē. z spūs
ad decum suū q̄ fecit illuz. Et inter hec
verba sp̄m exalauit. z corp⁹ dñi ibidez
disparuit. Eugeni⁹ abbas sc̄ti ana-
stasij papa p̄stituit. Qui ab vrbe expul-
sus eo q̄ senatores aliū creauerūt. gal-
lias venit z bernardū ante se misit q̄ vi-
am dñi p̄dicabat. z multa miracula fa-
ciebat. Gilbert⁹ porretan⁹ florebat.
Fridericus nepos conradi impauit
anno dñi. M. cluij. Eodē tpe floruit
magister petr⁹ lombard⁹ ep̄s parisiē-
sis q̄ librū sentētiarū glosas psalterij et
ep̄lāz pauli vtiliter cōpilauit. P
Eo tpe tres lune in celo vīse sunt. z in
medio signū crucis. nec mltō post vīsi
sunt tres soles. Tūc alexāder in papā
canonice est elect⁹. Lōtra quē octauia-
nus. iohēs cremēsīs tituli sancti Cali-
xti. z iohēs strumēsīs successiue in pa-
pam eligunt. z fauore impatoris fulci-
unt. Durauit h̄ sc̄sima ānis. xviij. In-
fra qd̄ tps̄ theuronici q̄ apud tusculā-
nū p̄ ipatore morabant romanos apd̄
montē portū inuadūt. z tot a. ix. vsq̄
ad vespas occiderūt vt nūq̄ ex roma-
nis tot milia sint occisi. Licet tpe hani-
balis tot occisi sint vt tres cophinos
anulorū. q̄s de digitis p̄cep̄ occisorum
idē hanihal extrahi fecit cartaginē de-
stinauerit. Quorū multi apud sc̄m ste-
phanū z sc̄m laurētij sepulti sunt. Et
habēt h̄ epitaphiū. Milledēdecies
sex decies q̄z senī. Impator frideri-
cus dū terrā sc̄am vīsitasset z in flumī
ne qdam lauaret ibidem necat⁹ perijt.

Uel vt aliq̄ asserūt. equo suo impingē-
te in aquā cecidit. ibiq̄ interiit. Hu-
ic successit heinric⁹ filius ei⁹. anno dñi
M. cxc. Eo tpe tante pluuię cū toni-
truis z fulmib⁹ z tēpestatib⁹ facte sunt
q̄ntas nulla meminit hoīm antiq̄tas.
Lapides enī in q̄ntitate duorū q̄dran-
guli mixti cū pluuiā de celo cadentes.
arbores. vineas. z segetes destruxerūt.
z multos hoīes occiderūt. Eo iū q̄z z
q̄plures aues p̄ aera in hac tēpestate
volātes vīsi sunt carbonēs viuos in ro-
stris portare z domos incendere. Lō-
tra romanā ecclīaz sp̄ tyrannidē hein-
ricus exercuit. z iō eo mortuo Inno-
centius tercius ne frat̄ ei⁹ philipp⁹ p̄mo-
ueret se opposuit z ottoni filio duc⁹ sa-
xonie adhesit. z cū aquisgrani in regē
alemanie coronari fecit. Eo tpe dū plu-
res barones francie p̄ liberationē terre
sancte vltra mare p̄gerēt p̄stantinopo-
lim cepunt. His tpeib⁹ ordines p̄di-
catorū z mīnorū frat̄rū orti sunt. Inno-
centi⁹ quart⁹ legatos ad philippū regē
francoz misit. vt terrā albigeniū iua-
deret z hereticos deleteret. Qui oēs ca-
piens p̄cremari fecit. Deniq̄ innocēti⁹
ottonē impatorez coronauit. z vt iura
ecclīe saluaret ab eo iuramētū exegit.
Qui statim ip̄o die h̄ iuramētū fecit. z
romipetas expoliari iussit. Vñ papa
eū excoīcavit z ab impio deposuit.
Eo tpe fuit sc̄a Elizabeth filia re-
gis yngarie q̄ fuit vxor lantgrauij thu-
ringie. Que inter alia innumera mira-
cula plures id ē. xvj. mortuos vt scribi-
tur suscitauit. z cecū natū illuminauit.
De cui⁹ corpe vsq̄ hodie oleū fluere p̄-
hibet. Ottone deposito fridericus
heinrici fili⁹ eligi z ab honorio corona-
tur. Leges optimas p̄ libertate ecclīe
z h̄ hereticos edidit. Sic sup̄ oēs diu-
tys z glia abundauit. sz eis in supbia
abusus fuit. Nā tyrannidē h̄ ecclīaz ex-
ercuit. duos cardinales vinculauit. p̄-
latos q̄s gregori⁹. ix. ad p̄ciliū puoca-
uerat capi fecit. z iō ab ip̄o excoīcat. De-
niq̄ greg⁹. mltis tribulatiōib⁹ pressus

De dedicatione ecclesie

morit' z Innocen^{ti}. iij. naroe ianuensis
petitū apud lugdunū puocās. ipm im
patorē deposuit. Duo depositio z defū
cto sedes impij vsqz hodie vacat.

Legenda. clxxij.

De dedicatione templi.

Edicatio ecclesie inter

D alias festiuitates ab ecclesia
celebrat. Et qm duplex est
ecclesia siue templū. scz mate
riale z spūale. iō de h^{oc} tēpli duplicis de
dicatōe h^{oc} breuiter ē agēdū. Circa de
dicatōez at tēpli material' tria vidēda
sunt. Primo qre dedicat siue psecrat. se
cūdo qliter psecrat. tercio p q's ppha/
nat. Et qz in tēplo duo sunt q' psecran
tur. s. altare. z ipm templū. iō pmo vi/
dendū est qre psecrat altare. scdo qua
re templū. Altare aut psecrat ad tria
Primo ad sacm dñi offerendū Gen.
viij. Edificauit noe altare dño. z tollēs
de cūctis volucrib' z pecorib' mūdīs
obtulit sup altare. Hoc aut sacm est
corp' z sanguis xpi. q' in memoriā pas/
sionis dñice imolam'. iuxta qd nob p
cepit dicēs. Hoc facite i meā cōmemo
rationē. Habem' em triplex memoria
le dñice passiōis. vnū in sc̄pto. s. passio
xpi imaginib' figurata. Et h' habz fie
ri quātū ad visūz. Ipa ei crucifixi ima
go z alie imagines in ecclesia fiūt ppter re
memoratōez excitandā deuotionē z in
structionē. qz sunt q̄si libri laicoz. Se/
cundū in p̄bo. s. passio xpi p̄dicata. Et
h' bz fieri quātū ad auditū. Tercū in
sac̄to. s. passio in h' sac̄to tā signāter ex/
pressa. in q' corp' z sanguis xpi veracit'
p̄tinet z nob offert Et h' memoriale h'z
fieri q̄ntū ad gustū. Si g' affectū nrm
accendit passio xpi desc̄pta z ampli' p
dicata. mltōforti' inflāmare dz in h' sa
cramēto tā signāter exp̄ssa. Secūdo
ad nomē dñi inuocādū Gen. xij. Edifi
cauit abraā altare dño q' apparuit ei. z
inuocauit ibi nomē dñi. Nec aut iuo/
catio fm aplm. j. ad Thim. ij. h'z fieri.
aut p obsecratōes q' fiūt cū adiuratōe

p malis remouēdis. aut p oōnes q' fi
unt p bonis impetrādis. aut p postu/
latōes q' fiūt p bonis cumulādis. aut
p grāz actōes q' fiūt p bonis habitis
pseruādis. Inuocatio aut q' fit sup al/
tare p̄prie dz missa. eo q' celest' missus
scz xps a p̄e mittit. q' ipam hostiā p̄se/
crat. z p eundē a nob p̄i mittit. vt pro
nob intercedat. Uñ Hugo. Ipa ho/
stia sacra missa vocari p̄t. qz trāsmissa
est pmo a p̄e nob p incarnationē. scdo
a nob p̄i p passionē. Silt in sac̄to p̄i
mo a p̄e nob p sc̄tificatōez q' nobiscuz
esse incipit. postea a nob p̄i p oblatōz
qua p nob intercedit. Et nota q' missa
trib' linguis canit. s. greca. hebraica. et
latina. ad rep̄ntandū titulū dñice pas/
sionis. q' sc̄ptus erat grece hebraice z la
tine. Itē ad norandū q' ois lingua dz
laudare deū. q' p hāc triplīcē linguā in/
telligit. Latina aut sunt euāgelia eple
oōnes z cant'. Greca sunt hyrieley/
son. x̄p̄eeleyson. q' nouē vicib' cantant
vt ad societate nouē ordinū angeloz p
ueniam'. Hebraica sunt alleluia. amē
sabaoth z osanna. Tercio ad cantan
dum Eccl. xlvij. Dedit illi p̄ inimicos
potētā. Et stare fec' p̄ altare cantores.
z in sono eoz fec' dulces modulos. Et
dic' modulos in plurali. qz fm Hugo
nē de sc̄to victore tres sunt species so/
noz q' faciūt tres modulos. Fit em so/
nus pulsū flatu et cātu. Ad cytharā p
tinet pulsus. ad organū flat'. ad voces
cant'. Assignari p̄t h' psonātia sonoz
p̄cordie mox. si referat ad pulsū cy/
thare manū opatio. ad flatū organi
mētis deuotio. ad cantū vocis fmōis
exhortatio. Et infra. Quid pdest dul/
cedo oris sine dulcedine cordis. Fran/
gis vocē frange z volūtatez. Seruas
p̄sonātia vocū. serua p̄cordiā mox. vt
p exemplū p̄cordes primo. p volūtate
dño. p obedientiā magistro. Hoc igit'
triplex gen' musicoz refert ad triplīcēz
differētiā officij eccle. sic dz in mitrali
de officio. Nā ipm officiū eccle p̄stitit
in psalmis in cantu z in lectōib'. Pri/
3

De dedicatione ecclesie

multigif gen^o musicoz est qđ fit pulsu digitoz. vt in psalterio z silibz. Et ad illud prinet psalmodia. Ps. Laudate eū in psalterio z cythara. Scđm est qđ fit cātu sicut i voce. Et ad istud prinet lectōes. Ps. Psallite ei in vociferatiōe. Terciū qđ fit flatu. sic in tuba. Et ad istud prinet cātus. Ps. Laudate eū in sono tube. **B** Templū autē seu ecclesia psecrat q̄ntuplici rōne. Primo vt inde diabol^o z ei^o potestas expellat^r. vt refert Breg^o. in dyalogo. qđ cū qđaz ecclesia arrianoz fidelibz reddita psecrat^r z reliq̄s sc̄ti Sebastiani z br̄e Agathe illuc delate fuissent. ppls ibidē congregat^r porcū subito intra suos pedes huc illucq̄ discurrere senserūt. Qui fores ecclie repetēs a nullo videri potuit oīs q̄ in admirationē cōmouit. Qđ id circo dñs oñdit vt cūctis patefieret qđ de loco eodē imūduz habitator exiret. Seq̄nti autē nocte magn^o in eiusdē ecclesie tectis strepit^o fact^o est. ac si in hoc aliq̄s errando discurreret. Scđa nocte itez grauior son^o increuit. Tāto p̄o terroze tertia insonuit. ac si oīs illa ecclesia a fundamētis fuisset euerſa. statimq̄ recessit. nec ampli^o illa antiq̄ hostz inq̄tudo apparuit. Sz p̄ terroze sonituz quē fecit innotuit. a loco quē diu tenuerat q̄ coactus exibat. Nec gregori^o.

Scđo psecrat vt ad eā fugiētes saluent. Vñ aliq̄ ecclie post dedicationez a p̄ncipibz p̄uilegiant^r. vt qđ ad eā p̄fugerint saluent. Vñ dicit canon. Reos sanguis defendit ecclia. ne vitā pdant z mēbra. Et ob h̄ Jacob in tabernaculū fugit z cornu altaris app̄hendit. Tercio psecrat vt ibidē oīones exaudiant. Qđ signatuz est. iij. Regū. viij. vbi Salomō dedicato tēplo ait. Qui cūq̄ rogauerit in loco isto exaudies i loco habitaculi tui in celo. z cū exaudieris p̄pici^o eris. Adoram^o autē in ip̄is ecclis ad orientē. Qđ fit triplici rōne p̄m Damascenū li. iij. ca. v. Primo vt patriā n̄ram nos req̄rere ostēdamus. Scđo vt ad xpm crucifixū respiciam^o

Tercio vt venientē iudicē nos expectare mōstrem^o. Ait em̄ sic. De padisum in eden ad orientē plantauit. vñ hoiez trāsgressum exulē fecit. z añ padisuz ex occidēte habitare fecit. Antiquā igit patriā exq̄rentes. z ad ip̄am aspicientes. deū ad orientē adoram^o. Sz z dñs crucifixus ad occidentē respiciebat. z ita adoram^o ad ip̄z respiciētes. Et assumptus ad orientē sursum ferebat. z ita ip̄z apli adorauerūt. Et ita veniet quō viderūt eū euntē in celū. Ip̄z igit expectantes ad orientē adoram^o. Nec damascen^o. Quarto psecrat vt ibidē laudes deo soluant. Qđ qđdem fit in septem horis canonicis. scz matutinis. p̄ma. tertia. sexta. nona. vespa. z cōpletorio. Et licet in q̄libet hora diei de^o essz laudād^o tñ qz ad h̄ infirmitas n̄ra nō sufficit ordinatū est vt his horis speciatim deū laudemus. eo qđ he hore ab alijs p̄uilegiare sunt in aliq̄b. Nā i nocte media q̄ matutine celebrāt xps natus ē. capt^o z illusus a iudeis fuit. In hac itez hora infernū spoliāuit. Dicit em̄ in mitrali qđ i media nocte infernū spoliāuit large accipiēdo scz añ lucem mane surrexit. hora p̄ma apparuit marie magdalene. In media etiam nocte ad iudiciū ventur^o asserit. Vñ Hieronym^o. Reoz inq̄t traditionē aplicā p̄māuisse vt die vigiliāz pasce añ noctis mediū dimittere nō liceat p̄p̄os expectantes aduentū xpi. Et postq̄ aduenit illud t̄pus securitate p̄sumpta festū cūctos agere diē. In hac igit hora laudes deo cantam^o. vt ei de ei^o natiuitate. captōe. z patrū liberatōe gr̄as agamus z eius aduentū solliciti expectemus. Addūt etiā matutinales laudes qz in mane egyptios in mare submersit. mūdū creauit. z surrexit. In hac h̄ hora laudes deo reddim^o ne i mari h̄ mundi cū egyptijs demergamur. vt p̄ n̄ra creatiōe z ei^o resurrectōe gr̄as deo reddam^o. In hora p̄ma xps ad tēplū maxie pueniebat. z ppls ibidē ad eum maniebat. i. ad euz mane festinabat.

De dedicatōe templi

vt dicitur Luc. xxj. Pylato pntat^r fuit. In hac etiā hora resurgēs mlierib⁹ pmo apparuit. Hec est etiā pma hora diei. 3o g in hac hora in ecclia deo laudes exolum⁹. vt xps imitemur z sibi resurgenti z apparēti grās agam⁹. z vt dō tāq⁹ oim pncipio ipi⁹ diei pmitias sol/ uamus. In hora tercia xps linguis iu deoz crucifig⁹ ē. a pylato ad colūnā flagellat⁹ ē. z adhuc vt dicit^r i hystorijz colū nariū ligat⁹ fuit vestigia cruoz oñdit z hac eadē hora spūscūs missus ē In sexta i cruce claus⁹ pfit⁹ ē. tenebre p vni uersū mūdū facte sūt. vt i morte dñi sui sol lugēs se vestib⁹ nigr⁹ pregeret. z ne dñm crucifigētib⁹ lumē pberet. z i hac hora i die ascēsiōis cū discipul⁹ discubu it In nona hora xps spm emisit. miles lat⁹ ei⁹ aperuit. cetus aploz ad orādū puenire puenit. z xpus in celū ascēdit. Propter has plogatiuas deū i his ho ris laudam⁹. In vespa xps in cena sa/ cramētū corpis z sanguis instituit. pe des discipuloz lauit. de cruce deposit⁹ in sepulchro collocat⁹ fuit. discipulis i habitu pegrini se māifestauit. Pro his oib⁹ in hac hora ecclia xpo grās agit. In cōplerozio xps sanguineas guttas sudauit. monumēto ei⁹ custodia depu/ tata fuit. z ibidē qeuit. resurgēs paces discipulis nūciavit. Et p his grās dō reddim⁹. Has aut laudes q⁹liter deo exoluere debeam⁹ dicit Bern. Fratres mei i molātes hostiā laudis iungam⁹ verbis sensum. sensui affectuz. affectui exultationē. exultatōi maturitatē. ma/ turitati humilitatē. hūilitati libertatē Quinto psecrat^r vt ibidē sacra ecclie/ siastica ministrent. Vñ ipa ecclia effi/ cit^r quasi taberna dei in q⁹ sacra ptenen tur z ministrant. Quedā em ministrant z dant intransib⁹ vt baptism⁹. qdam exeuntib⁹ scz extrema vinctio. qdam cō morantib⁹ z ho⁹ qdam sunt ministran tes. his dat^r ordo. Quidā pugnatēs et ho⁹ qdam pugne succubunt. his dat^r pnia. Quidā insistūt. z his pfer^r auda cia an⁹ vt robozent. z h⁹ p pfirmationē

datur cib⁹ vt sustentent. z h⁹ p eucharis/ tie sumptionē. fit remotio impedimē/ ti ne deq⁹clant^r z h⁹ p matrimoni⁹ pium/ ctionē. Scdo videndū est q⁹liter pse crat^r. Sed pmo de altari. scdo de ecclie/ sia. **E** Ad psecrationē aut altaris plura pcurrūt. Primo em q⁹tuor cru/ ces de aq⁹ bñdicta in q⁹tuor cornib⁹ al/ taris pfigurant. Scdo ipm septies cir cūitur. Tercio aq⁹ bñdicta cū isopo se/ ptes aspigitur. Quarto incensuz in ipo cremat^r. Quinto chrismate inungitur. Sexto mūdus pānis opit^r. Hec aut re pstant ea q⁹ debēt hīc illi q⁹ ad altare accedūt. Debēt em pmo hīc charitatē q⁹druplicē p cruce acq⁹sitā vt scz diligāt deū. seipos. amicos. z inimicos. Et h⁹ signāt q⁹tuor cruces i quattuor corni/ bus altaris facte. Et de his q⁹tuor cor/ nib⁹ charitat^r dicit^r in Gen. xxvij. Dila/ taber^r ad orientē z occidentē. septetrio nē z meridiē. Vel iō q⁹tuor cruces i q⁹ tuor cornib⁹ fiūt ad significādū q⁹ xps p cruce q⁹tuor mūdū ptes saluauit. Vel iō ad significādū q⁹ cruce dñi q⁹tuor modis debem⁹ portare. s. in corde per meditationē. in ore p pfectionē. in cor/ pore p mortificationē. in facie p assidu am imp⁹ssionē. Scdo dñt hīc curā et vigilantia. q⁹ significat^r per circuitus. Unde tunc cantat^r. Inuenerūt me vi/ giles zc. Debēt ei solite vigilare sup gregem suū. Unde negligentia p⁹lati ponit Gilbertus inter ridiculosa dīcēs Ridiculosa an magis piculosa res est speculator cecus. pcurzor claudus. ne/ gligens p⁹latus. doctor nesci⁹. pco mu tus. Vel per septem circuitus circa al/ tare significant^r septem meditationes z p⁹sideratōes quas circa septeplīcē p⁹ru tē humilitat^r xpi hīc debem⁹. z p ipas frēq⁹nter circūire. Prima p⁹rus ē q⁹ cum diues ēēt factus ē paup. Scda q⁹ in p⁹ sepio posu^r. Tercia q⁹ penitib⁹ subdit^r. Quarta q⁹ sub manu serui caput in clā nauit. Quinta q⁹ discipulū furē z p⁹ditō rē sustinuit. Sexta q⁹ ante iniquū iudī cē māliet^rus tacuit. Septima q⁹ p cru

De dedicatōe templi

effixoribz clemēter orauit. Vel p̄ septē illos circūit significat̄ septē vie chri/ sti. Prima fuit de celo in yterū. sc̄da de ytero in p̄sepiū. tertia de p̄sepio in mū dū. quarta de mūdo in patibulū. q̄nta de patibulo in sepulchz. sexta de sepul chro in limbū. septima de limbo resur gens in celū. Tercio dñe h̄e dñice passiōis memoriā. q̄d significat̄ p̄ asp/ sione aq̄. Septē em̄ aq̄ asp̄siones sunt septē sanguis xpi effusiōes. Quar̄ pri ma fluxit in circūcisiōe. sc̄da in ōzōne. tertia in corp̄is flagellatōe. quarta i ca pitis coronatōe. q̄nta in manuū p̄fora tōe. sexta in pedū affixiōe. septima i la/ teris aptione. De aut̄ sanguis asp̄sio/ nes facte fuerūt cū isopo hūilitatis et inestimabilis charitat̄. Isop⁹ em̄ est herba humilis et calida. Vel iō septi/ es asp̄git. ad significandū q̄ in baptis mo septē dona scrip̄s dant. Quar/ to debēt h̄e ōzōne seruēt̄ et deuotā. q̄d significat̄ p̄ p̄crematōez thuris. Thus ei h̄z frutē ascēdendi ex fumi leuitate. p̄solidādi ex sua qualitate. p̄stringēdi ex cōglutinitate. p̄fortādi ex aromatici tate. Sic ōzō ascendit in dei memoriā aīam p̄solidat quātū ad culpā p̄teritā impetrādo medelā. p̄stringit quātū ad futurā impetrādo cautelā. p̄fortat q̄n tū ad p̄ntez impetrādo tutelā. Vel p̄t dīci q̄ deuota ōzō p̄ thus significat̄. q̄z h̄z ad deū ascēdere Ec̄i. xxxv. Oratio humiliat̄is se nubes penetrat. Odozē deo reddere Apoc. v. Habētes singu/ li cytharas et phialas aureas plenas odoramētoz zc. Ex corde inflāmato p̄ cedere Apoc. viij. Data sunt illi incen sa mlt̄a zc. Et infra. Accepit angelus thuribulū et impleuit illud de igne al. zc. Quinto debēt h̄e nitore p̄sciētie. et odorē bōe fame. q̄d significat̄ p̄ chris/ ma q̄d p̄ficiť ex oleo et balsamo. De/ bēt em̄ habere purā p̄sciētā vt possint dicere cū ap̄lo. Gloria nostra hec est te stimoniū p̄sciētie nostre. Bonā famā Un. i. Thimo. iij. Opet̄ illū testimo niū h̄e bonū ab his q̄ foris sūt. Chry

sofo. Clerici nullā debēt habere mac/ culā nec in p̄bo. nec in cogitatu. nec i fa cto. nec in op̄niōe. q̄z ip̄i sunt pulchritu do et p̄rus eccl̄ie. et si mali fuerint ro/ tam deturpāt eccl̄iam. Sexto debēt habere mūdiciā op̄atiōis bone. q̄d si/ gnificat̄ p̄ p̄anos albos et mūdōs q̄b̄ altare op̄erit. Usus em̄ vestimētoz in uentus est ad tegendū calefaciendū et ornandū. Sic bona opa tegūt aīe nu/ ditatē Apoc. iij. Vestimētis albis in/ duaris vt nō appareat p̄fusio nudita/ tis tue. Ornant aīam ad honestatem Roma. xij. Induamur arma luc̄ zc. Calefaciūt inflāmādo ad charitatem Job. xxxvij. ca. Nōne vestimēta tua ca lida sunt zc. Hodici em̄ valeret acce/ denti ad altare si haberet dignitatē sū/ mā et vitā infimā Bern. Donstruosa res est sedes p̄ma et vita ima. grad⁹ su/ prem⁹ et stat⁹ infim⁹. vult⁹ grauis. acc⁹ leuis. sermo mule⁹. fruct⁹ null⁹. ingens autoritas. et ani instabilitas. De cūdo videndū est q̄liter eccl̄ia p̄secrat. et ad h̄ plura p̄currūt. Ep̄s em̄ ip̄az ec/ cl̄iā ter circūit. et q̄libet vice veniens ad ianuā pcutit baculo pastoralī dicēs Ap̄te portas p̄ncipes vestras zc. In teri⁹ et exteri⁹ aq̄ b̄ndicta ipsa eccl̄iā irrigat. In pauimēto fit crux de cinere et sabulo ex trāuerso angulo oriētis vs q̄z ad angulū occidētis. et ibi l̄ris grec̄ et latinis scribit̄ alphabetū. In parietibz eccl̄ie cruces depingunt. et ipe cru/ ces illuminant et ch̄rismate inungunt.

Primū q̄z triplex circūitus signat̄ triplicē circūitū quē fecit xps p̄pter ip̄i us eccl̄ie sanctificationē Prim⁹ fuit q̄ de celo venit in mundū. secūdos q̄ de mūdo descēdit ad limbū. terti⁹ q̄ de limbo rediens et resurgens ascendit in celum. Vel triplex circūitus fit ad ostē dendū q̄ illa eccl̄ia p̄secrat ad honorez erin̄tatis. Vel triplex circūitus signat̄ triplicē statum saluandoz de eccl̄ia. qui sunt virgines. continentes. et cōiu/ gati. Hec etiam designantur in dispo/ sitione materialis eccl̄ie sicut ostēdis

De dedicatione ecclesie

richardus de sancto victore. Nam sanctuarii
um signat ordinem virginum. chorus ordi
nem continentium. corpus ordinem coniugato
rum. Strictius est sanctuarii quam chorus
et chorus quam corpus. quia pauciores sunt vir
gines quam continentium. et continentium quam coniuga
ti. Sanctior est etiam locus sanctuarii quam
chorus. et chorus quam corpus. quia dignior est
ordo virginum quam continentium. et continentium quam
coniugatorum. Hec richardus. Secundum scilicet
trina ad ostium percussio signat triplex
ius quod habet christus in ecclesia quare sibi dicitur ap
ostolus. Est ei ius creatore. redemptore. et glo
rificationis promissione. De hoc triplici iu
re dicit Anselmus. Certe dicitur quod me fe
cisti debeo amoris tuo me ipsum totum quia
me redemisti debeo amoris tuo me ipsum
totum. quia tanta promittis debeo me ipsum to
tum. imo tantum debeo amoris tuo plusquam me
ipsum quantum tu es maior me ipso. pro quo dedi
sti te ipsum. et cui promittis te ipsum. Trina
autem proclamatio. attollite portas principes
vestras. significat trinam eius potentiam
scilicet in celo in mundo et in inferno. Ter
cio interius et exterius aqua benedicta aspi
gitur. quod fit triplici de causa. Primo pro
pter demonis expulsionem. Aqua enim ben
dicta habet virtutem repellendi ipsum dyabo
lum. Unde in exorcismo aqua dicitur. Et sic
aqua exorcizata ad effugandam omnem po
testatem inimicorum et ipsum inimicum eradica
re debet. Ista autem aqua benedicta fit ex quattu
or rebus scilicet ex aqua. vino. sale. et cinere. quia
vires quattuor sunt que maxime inimicum expel
lunt. scilicet lachrymarum effusio que per aquam. spi
ritualis exultatio que per vinum. matura di
sceratio que per sal. et profunda humilitas que per
cinerez designatur. Secundo propter ipsius ecclesie
expiationem. Quia ei terrena hec propter pec
catum corrupta sunt et fedata. et ideo locus
ipse aqua benedicta aspergitur ut ab omni fedati
tate et immundicia liberetur purgetur et expietur
Hinc est etiam quod in lege omnia pene per aquam
mundabantur. Tercio propter omnem remouen
dam maledictionem. Terra enim a principio cum
fructu suo maledicta accepit. ex eo quod
ex eius fructu deceptio facta fuit. aqua pro
nulli maledictio subiicitur. hinc ergo quod do

minus comedit piscem. scilicet non legitur com
disse carnem noiatim. nisi forte de agno
pascuali propter preceptum legis in exemplum. scilicet
abstinendi aliquando a licitis. et aliquando eade
comederit. Ut ergo omnis maledictio remo
ueatur et benedictio introducat. ideo aqua benedi
cta aspergitur. Quarto in pavimento al
phabetum scribitur. quod quidem representat con
iunctionem utriusque populi. scilicet gentilis et iudei. vel
paginam utriusque testamenti. vel articulos
nostre fidei. Illud enim alphabetum ex lit
teris grecis et latinis in cruce factis re
presentat unionem in fide populi gentilis et iu
dei per crucem christi factam. Unde et illa crux ex
transverso angulo orientis versus ad an
gulum occidentis ducit ad significandum quod
ille qui prius erat dexter factus est sinister. et qui
erat in capite factus est in cauda. et e converso
scilicet. Secundo representat paginam utriusque te
stamenti. quod per crucem christi adimpletum est.
Unde moyses dixit presumatum est. Et crux
ex transverso ducit. quia unum testamentum
in alio continetur. Quia rota erat in rota.
Tercio representat articulos fidei. Ecclesie
enim pavementum est nostre fidei fundamentum
Elementa que inscribuntur sunt articuli fi
dei. quibus rudes et neophyti de utroque
populo in ecclesia erudiuntur. quod se pulvere et cin
neri reputare debent. Iuxta illud quod dicitur
xit abraha benedixit. Quod ad dominum me
um cum sim pulvis et cinis. Quarto cru
ces in ecclesia depinguntur. quod siquidem fit tri
plici ratione. Primo propter demonum terrorem
ut scilicet demones qui inde expulsi sunt viden
tes signum crucis terreamur. et illuc ingre
di non presumamus. Timetur enim valde signum
crucis. Unde Chrysostomus. Ubique demones
signum dominicum viderint. fugiunt timentes
baculum qui plagam acceperunt. Secundo propter
triumphi ostensionem. Cruces enim sunt vexil
la christi signa eius triumphi. Unde ut ostendatur
quod locus christi domino subiugatus est. ideo ibi
dem cruces depinguntur. Nam et apud ipsam
le magnificentiā observatur ut quando aliquis ci
uitas ei tradidit. impiale vexillum in ea de
rigit. In hoc figuratur dicitur benedixit. quod
iacob lapidem quem supposuerat capiti
suo erexit in titulum. vixit in titulum preconi

De dedicatōe templi

alem memorialē z triūphalez. Tercio
ppter aploz repñtationē. Nam illa du
odeciz lumina an cruce posita signi
ficant duodecim aplos q p fidem cru
cifixi totū mūdū illuminauerūt. Ne igit
tur cruce illuminant z chrismate iun
gunt. qm z apli fide passiois xpi totuz
mūdū illuminauerūt ad cognitionē. in
flāmauerūt ad amorē. vnserūt ad psci
entie nitore. qd p oleuz. z ad bone vite
odore qd p balsamū intelligit. **E**
De tercio scz p qs pphanat sciendū q
ipam domū dei p tres pphanatā legi
mus. s. p ieroboā. p nabuzardā. z p an
tiochū. Ieroboā em sicut legit. iij. Re
gū. xij. duos vitulos fecit ponēs vnuz
in dan. z alium in berhel. q dicit dom
dei. z h ppter auariciā fecit. ne scz regnuz
ad roboā rediret. Per h significatur q
auaricia clericoz multū eccliam dei cō
taminat. q in ipis clericis mltū regnat
Hierēm. viij. A minimo vsq ad ma
ximū oēs auariciā sequit Bern. Quē
dabis mibi de numero patorū qui nō
magis inuigilet subditoz euacuādis
mar sup ijs q vicijs extirpādis. Vlti
li sunt nepotuli. qs in berhel. i. i domo
dei ponūt. Ecclia etiā p ieroboā ppha
nat si ex auaricia vsurarioz vel rapto
rum edificat. Un legit q cū qdam vsu
rarius eccliam qndā de rapinis z vsu
ris pstruxisset. epm ad eius dedicatio
nē multis pabus inuitauit. Cum igit
eps cū suo clero officiū psecratiois age
ret. vidit post altare diabolu stāte i ca
thedra in habitu epali. Qui dixit epo
Quare eccliam meā psecras. cessa iam
qz ad me iurisditio ei pñet qz de vsu
ris z rapinis edificata est. Cū g epus
inde cū clericz territ fugerz diabol pñ
nuo ipaz ecclia cū grādi strepitu dstru
xit. Nabuzardā sicut legit. iij. Regum
xxv. domū dei cōbussit. Nabuzardan
autē pnceps coquoz significat illos q
gule z luxurie dediti sunt. q de ventre
suo deū suū fecerūt fm qd dicit aplus.
Quoz deus venter est. zc. Qualis aut
venter de dicit. ostēdit Hugo de san

cto victore in suo claustrali dicēs. So
lēt dñs templa pstrui. altaria erigi. mi
nistri ad seruiēdū ordinari. imolari pe
cudes. thura cremari. Deo siqdē v
tri templū est cōqna. altare mēsa. mini
stri coqui. imolare pecudes carnes co
cte. fumus incēsoz. odor sapor. Rex
antiochus q fuit supbissim z ambicio
sus domū dei polluit z pphanauit. sic
legit. j. Mach. j. Per quē significat q
supbia z ambicio q vīgēt in clericis
q nō apperunt. pdesse s. pesse. multuz
eccliam dei paminant. De qz supba
ambitōe dicit Bern. Honorati inee
dunt de bonis dñi cui tñ dño honorez
nō deferunt. Inde is quē qtidie vides
meretricius nitor. hystrionicus habi
tus. regius apparat. Inde auz in fre
nis z sellis z calcarib. z plus calcaria
q altaria fulgēt. Et sicut p tres ppha
nata extitit. ita p alios tres dedicata z
psecrata fuit. Dedicatioē em pmo fe
cit moyses. scdo salomon. tercio iudas
machabe. Per qd insinuat qd in de
dicatōe ecclie debem hie humilitatez
q fuit in moyse. sapiam z discretione q
fuerūt in salomone. vere fidei pfectio
nē q fuit in iuda. **S** Scdo viden
dū est de psecratioe siue dedicaōe tem
pli spūalis qd templū sum nos. s. con
gregatio oīm fidelū. qd pstruit ex lapī
dibz viuīs. j. Pet. ij. Tanqz lapides vi
ui sup edificati zc. Ex lapidibz politis.
Un cantat. Tunc stonibz pssuris expo
sit lapides zc. Ex lapidibz quadris.
Quattuor em latera lapidis spūalis
sunt fides spes charitas z opatio. que
equalia sunt. qz vt dicit Greg. qntum
credis tantū speras. qntū credis z spe
ras. tantū diligis. qntū credis speras z
diligis. tantū oparis. In h qdem tēplo
altare est cor nostrū. sup qd altare trā
debēt deo offerri. Prīmū est ignis dile
ctionis ppetue. Leuit. vi. Ignis scz di
lectōis erit ppetu. z nūqz deficiet i al
tari scz cordis. Scdm est incēsum oio
nis odonfere. j. Paral. vi. Aaron z fi
lij eiūz adolebunt incēsum sup altare

De dedicatione ecclesie

holocausto maris et thimiamatis. Ter-
ciū est sacrificiū iusticie qđ sacrificiū cō-
sistit in oblatōe pnie et i holocausto di-
lectōis pfecte et in vitulo carnis morti-
ficatōe. De his ps. Tūc acceptabis sa-
crificiū iusticie oblatōes et holocausta
tū cū imponēt sup altare tuū vitulos.

Templū autē spūale qđ sumus nos
ad similitudinē tēpli materialis psecraf.

Primo em̄ sum m^o pontifex scz xpus
ostiū cordis clausum inueniēs ter cir-
cūit dū pctm̄ oris cordis et opis ad me-
morā ei⁹ reducit. De h^o triplici circūi-
tu dicit Esaiē. xxiij. Sume cytharā qđ
ad p̄mū. circūi ciuitatē cordis scz qđ ad
scdm̄. meretrix obliuioni tradita qđ ad
terciū. Scđo ipm̄ ostiū cordis clau-
sū ter percutit vt sibi apiat. Percutit ei
ipm̄ cor ictu bñficij p̄sili et flagelli. De
qđ triplici p̄cussioe dicit Prouerb. j. q̄ntuz
ad malos. Extrēdi manū meā et. h^o q̄n-
tum ad collata bñficia. Desperistis oē
p̄siliū meū. h^o quātū ad ispirata p̄silia.
Et increpatōes meas neglexistis. hoc
quātū ad illata flagella. Vel ter per-
cutit dū rōnalē mouet ad pcti cognitōez.
p̄cupiscibile ad dolorē irascibilem ad
pcti vindictā et detestatōez. Tercio ipz
templū spūale ter aqua int⁹ et extra dē
irrigari. Nec autē trina irrigatiō est tri-
na lachrymarū interiorū vel aliqñ exte-
riorū effusio. Dens em̄ sc̄i viri vt dicit
Greg⁹. dolore afficiat cōsiderādo vbi fu-
it. vbi erit. vbi est. et vbi nō est. Vbi fu-
it inq̄t in pctō. vbi erit in iudicio. vbi ē
in miseria. vbi nō est in glia. Quando g^o
interiores vel exteriores lachrymas fun-
dit p̄siderādo. s. qz fuit in pctō et de ipō
rōnē reddet in iudicio. tūc istud tēpluz
iā sel aqua aspgit. Quādo autē p̄ misc-
ria in qđ est ad fletū cōpungit. tūc scđo
aqua irrigat. Quādo p̄ glia in qua nō
est lachrymas fundit. tūc terciā aqua
aspergit. Huic autē aqđ admiscēt vinū
sal et cineres. qz cū his lachrymis debe-
mus h̄re vinū spūalis exultatōis. sal
mature discretōis. et cineres p̄fide hu-
militatōis. Vel p̄ vinū limphatū in-

celligib⁹ hūilitas xpi quā habuit in car-
nis susceptōe. Vinū ei limphatū ē ver-
bū hūanātū. Per sal intelligit sc̄itas
sue vite. qđ est oib⁹ p̄dimētū religionis.
Per cinerē intelligit ei⁹ passio. His igit⁹
cur tribo cor n̄m debem⁹ aspergere. s.
bñficio icarnatōis p̄ qđ puocemur ad
hūilitatē. exēplo sue p̄uersatōis p̄ qđ i-
formemur ad sc̄itatē. et memoriā passi-
onis p̄ qđ incitemur ad charitatez.

Quarto scribit in h^o templo cordis
spūale alphabetū siue spūalis scriptu-
ra. Nec autē scriptura qđ ibi scribit triplex
est. s. dictamia faciēdoz. testimonia di-
uinoz bñficioz. accusatio p̄prioz deli-
ctoꝝ. De his tribo Roma. ij. Tū enī
gentes qđ legē nō h̄nt naturā ea qđ lei-
gis sunt faciūt eiūsmodi legē nō h̄ntes
ip̄i sibi sunt lex qđ oñdunt opus leḡ sc̄e
ptū in cordib⁹ suis. Ecce p̄mū. Testi-
moniū reddere illis p̄scia ipōꝝ. Ecce
scđm. Et inter se inuicē cogitationū ac-
cusantū vel etiā defendētū. Ecce ter-
ciū. Quinto dñt pingi cruces. i. assu-
mū pnie austeritates. qđ dñt inun-
gi et igne illustrari. qz nō solū ferēde sūt
patiēter s̄ etiā libēter. qđ significat p̄
vinctōez. et ardēter qđ significat p̄ ignē
Vñ Bern. Qui morat in timore cru-
cem xpi portat patiēter. Qui p̄ficat in
spe portat libēter. S̄ qđ p̄sumat i cha-
ritate amplectit iā ardēter. Itē. Dul-
ti vidēt cruces n̄ras s̄ nō vidēt vinctio-
nes n̄ras. Qui g^o in se h̄re habebit vere
templū ad honorē dei d̄dicatū erit. dē
gnus plane in qđ xps habitet p̄ grāz ve-
tandē in eo habitare dignet p̄ gloriā
Qđ ip̄e nobis p̄stare dignet qđ viuūt et
regnat de⁹ p̄ oīa secula seculoz. amē.

Explicit legenda lombardica
Jacobi de voragine ordinis p̄-
dicatoꝝ episcopi ianuenfis.

De decem milibus martyrum

Sequuntur quedam legende
a quibusdam alijs supradite. Et primo
de decem milibus martyrum.

Legenda. clxxviii.

Assio et memoria

P decem milium martyrum vene-
rat et colit. x. kal. iulij. q.
omnis una die p. xpi noie
passi sunt sub Adriano
impatore alijsq. sex regibus q. ei venerunt
in adiutorium. Hi sancti martyres duz ab
impatore ad sacrificandum idolis cōpel-
lerent dixerunt. Sacrificium viuū et ima-
culatum offerim⁹ nosmetipsos dñō nro
iesu xpo. q. p. humano genere nasci di-
gnatus ē et descendere de celis. multis ma-
lis affligi. et ad vltimū voluit etiam p.
nobis crucifigi. quē tu miser ignoras.
Tūc irat⁹ impator iussit eos diu torq.
ri. et ad vltimū crucifigi. Et oia tormē-
ta q. passus est dñs n̄r iesus xpus forti-
anio et fide firmissima p. dñō sustinue-
rūt. Locus igit⁹ vbi passi sunt bti mar-
tyres mons est magn⁹ et vocat⁹ ararat.
et distat ab alexandria ciuitate q. ngen-
tis q. li stadijs. A q. bus aut⁹ passi sūt fu-
erūt exercit⁹ regū q. illi venerāt in adiu-
torium triginta milia. Hora po. sexta illi
us diei terremot⁹ fact⁹ ē magn⁹. petre
scisse sunt. sol obscurat⁹ ē. et oia signa q.
in passioe dñi visa fuerūt etiā ibi visa
sunt. Tūc sancti martyres fundētes oīs
nē ad dñm dixerūt. Dñe de⁹ memēto
nri in h. patibulo crucis. et suscipe periti-
onē nram et ea q. a te exposcim⁹ nob. cō-
cedere digner⁹. vt q. cūq. memoriā nri
corde et ore cū ieiunio et duotōe celebra-
uerint mereant⁹ a te assequi fructuosam
mercedē tribuēdo eis sanitatē corporū
medicamē anie et in domib. eorū intus
et foris bonorū oim vbertatē pcedere. Et
si in p̄lio fuerint nō eis nocere p̄ualeat
inimici visibiles et inuisibiles. te p. eis
pugnāte. s. sicut placet tibi armis tuis
eos ptege. Diesq. vn⁹ ieiunij nre passi-
onis vniū p̄nialez annū cōpleat obser-
uatiō se deuoto corde. Et hoc dñator

dñe a te poscim⁹. dissipa oēm occupa-
tionē et oēm imūdū spm omnēq. infir-
mitatē eorū expelle q. gl̄iosum et lauda-
bile est nomē tuū p. oia. s. s. Et rudenti-
bus oib. amē. facta ē vox de celo dicēs
Que petistis dilectissimi mei scitote vos
impetrasse. Gaudete q. et letamini q.
oīones vestre corā xpo et immortalī rege
veraciter sunt exaudite. Et his dictis
in p̄fessione emisērūt spm veraciter p.
cepturi p̄mia regni celorū. Amen.

Legenda. clxxix.

**De visitatione beate virgi-
nis Marie ad Elizabeth.**

Latissima virgo dei a

b suis p̄mordijs deo p̄sacra-
ta p̄pter bñficia et inaudi-
ta exhibita p̄lo inuocari.
oēs in necessitate p̄stituti ad eā p̄fugi-
unt tāq. ad singulare remediū vbi hu-
manū subsidij nō sufficit requisitū. Vbi
sp̄suis nāq. oia inferiora sua sapiētia
p̄uidētia industria. et gr̄a propulsata
Vbi gubernatrix seculi et terrene potē-
tie. i. maria. Vbi m̄r misericōdie et ipetra-
trix venie. in maria. Vbi m̄r militāz
ecclie. in maria. Vbi aduocata seculi. i.
maria. Huius rei p̄sideratiōe vrbano
roman⁹ p̄ōnifex sextus. dure ferēs ma-
teriā scismatis occurrentē. p̄pendēsq.
an̄o p̄spicaci. q. b̄tā xgo sit p̄tissima
aduocata delinquētū viatorū. repatri-
sagacissima discrepantiū aniorū. et visi-
tatrix diligētissima errantiū singulorū.
Pro gr̄a extinctōis scismatis ipetranda
pie statuit. q. licet festū visitatiōis ma-
rie ad elizabeth illo tpe post annūcia-
tionē dñicā debuerit celebrari. q. ip̄am
elizabeth visitauit. p̄pter maxias p̄tu-
tes inibi opatas. q. tñ ecclēsia illo tpe
circa officiū q̄dragesimale aut passio-
nē xpi sp̄ealiter occupat. ne tāta officiū
solēnitās p̄termittat⁹ ad laudē et gl̄iaz
x̄gints gl̄iose idē vrbano s̄ere p̄ie statu-
it visitatiōis p̄fati festi memoriā. in cra-
stinū octauarū bti ioh̄is baptiste. cum
octauis seq̄ntib. d̄ festo visitatiōis ma-

De visitatōe marie ad elizabeth

rite a cunctis fidelibus celebrari. Ut autem
ois fidelium multitudo ad memoriā p̄-
fate visitatōis marie ad Elizabeth ar-
tius et deuotius excitetur. voluit idē Urba-
nus ut oib; vere p̄fessis et p̄tritis dictū
festū visitatōis Marie celebratib; cum
octauis. loco distributōnū materialium
in ecclesijs fieri p̄sueris. de thesauro
spiritali. p̄ indulgentiā sicut in festo cor-
poris xpi futuris temporibus effectualiter elargi-
rentur. Lū igitur angelus nūciavit marie quod
inuenit gratiam apud dñm. et quod de ea co-
ciperet filium dei ad salutē oīm populorum quod ci-
to ipsa credidit statim p̄cepit in utero
verbum dei. Et post gratias exhibitas de
tanto beneficio sibi facto ex magna cha-
ritate et pietate studuit suā cognatā eli-
zabeth iam sex mēsihus grauidatā in hie-
rusalē salutare et sibi cōpati ac seruire.
Uñ dicitur de eadē. Exurgēs maria abiit
in mōtana cū festinatōe in ciuitatē iude-
de et intrauit domum Zacharie et salu-
tauit Elizabeth. Abiit igitur maria in
montana cū festinatōe. quia ab angelo i-
nitinere facilliter ducta fuit spūsancti in-
flammatōe per obuiosa mōtiū ducebatur quod
eiusdē spūs morōe suauiter fuit agita-
ta. Brā igitur maria in dño p̄fides. hila-
riter transiit super cacumina montium
sicut passer. In asp̄itate itineris con-
gaudebat. per viā suauitatē colloquorū a-
sp̄nabatur. bona mentium in hierusalem
collaudabat. hierusalē in mōtanis ce-
lesterrime cupiebat. Noluit ibi inueniri in
publico vel videri. sed abiit festinanter.
Abiit cū festinatōe in ciuitatē iude ut
iohēs p̄cursor dñi statim sc̄ficaret in
utero ut xpi incarnatio in ciuitate magis
publica p̄aderet. et ut de illo loco ad fi-
nes terre tantorum mysteriorum declaratio
ulterius p̄aderet. Et intrauit domum za-
charie et salutauit elizabeth. Ecce quod
intrauit superior ad mīnorē. dñā ad ser-
uam. reginā celi et terre ad famulā et an-
cillā. ut sic laudādo laudibus Elizabeth
visitaret. et laus eius laudes reciprocas
resonaret.

Tenoꝝ bulle per Bonifaci
um papā. ix. trāsmisse ad diuersas mū-
di p̄tes super festo visitationis beate ma-
rie virginis ad Elizabeth.

Bonifacius ep̄s seruus seruorum dei ad
p̄petuā rei memoriā. Sup̄ni benigni-
tas p̄ditoris hūanā naturā ad similitudē
nē suā creatā misericordi pietate respici-
ens. et collapsam fore p̄mi pentis la-
psu p̄siderās. illā miro decreuit p̄silio
releuare. ut sc̄z verbum sup̄nū quod erat in
p̄ncipio eaz a mortis nexibus liberaret.
Voluit igitur p̄i p̄ris quod nos dilexit cha-
ritas. tpe venietis plenitudinis verbum
ip̄m sup̄nū sub forma serui carnes n̄re
mortalitatis assumere ut tandē mortem
n̄ram moriēdo destrueret. ac dñatōis
sūaz filius et maculā quā per reatū p̄mi ho-
minis generis hūani posteritas incurrit
se noscebat. clemēs p̄bi eterni bonitas
aboleret. Quapropter de clara stirpe re-
gia dauidica p̄elegit p̄ginē. in cuius vte-
ro mystico spiramine verbum ip̄m carnes
suscepit ut egredere iuxta verbum p̄phe-
ticū p̄ga de radice iesse et flos de radice
eius ascenderet. et redesceret spūs dñi super
eū. Prouectā reginā inclitā in matrem
eligens quod tanto regi digna fuit corporis
chalamū p̄pare. de qua tanquā sp̄s p̄ fi-
liis hominum p̄cederet speciosus locū in na-
zareth quod flos siue sc̄ritas dicitur ad suā p̄ce-
ptionē elegit. In qua per angelicā salutari-
onīs eloquā. ip̄i incarnati p̄bi mysteria
miraque fuerunt solēnia celebrata. Ibi ei
n̄re sumpsim⁹ exordia redēptōis. ibique
p̄mū dies sc̄ficatōis illuxit. quod nobis de
salute spem intulit et de eternitate leti-
ciā. In h̄ etem rāte fecūditas loco vir-
go regia venustissima a dño p̄secrata.
flos castitatis. vas celestis gr̄e mūdissimū.
oīm fructū floribus redimita cuius
pulchritudinē sol et luna mirantur. redē-
ptorē gentiū p̄go p̄cepit. datura lucem
gentibus sub mortis caligine p̄stituta. Sa-
ne ipsa regina celorum in cuius se clausit vi-
scera dei filius factus hō. ex tanti honoris
fastigio sibi per angelū nūciato nequaquam
elatois assumpsit sp̄m sed tanquā ancilla

R

De visitatōe marie ad elizabeth

humilis quāuis effecta mī dñi. hūilita-
tis sue quā respexit dñs exequēs offici-
um. exurgēs maria abiit in motana cū
festinatōe. Et quēadmodū ab angelo
hūillime salutatōis suscepit oraculū
sic etiā Elizabeth hūilliter salutauit.
Elizabeth p̄o vt salutarōz auduit vir-
ginis glōse. repleta spūscō. et incarna-
ti verbī mysteriū in vtero sentiēs virgi-
nali. voce magna exclamauit et dixit.
Bēdicta tu inter mulieres et bēdictus
fructus vētris tui. Et vñ h̄ mibi. vt ve-
niat mī dñi mei ad me. Ecce em̄ vt fa-
cta est vox salutarōis tue in auribz me-
is. exultauit p̄ gaudio infans in vtero
meo. Et brā q̄ credidisti. qm̄ pficient i-
te q̄ dicta sunt tibi a dño. Ad q̄ p̄habe-
nerāda in hūilitatis spū respōdens. il-
lud mirabile canticū decātauit. *Ma-*
gnificat aīa mea dñm Et exultauit spi-
ritus me⁹ in deo salutari meo. Quia re-
spexit hūilitatē ancille sue Ecce enīz
ex h̄ brām me dicēt omēs generatōes.
Quia fecit mibi magna q̄ potēs est et
sanctū nomē ei⁹. Et misericōdia ei⁹ a p̄ge-
nie in p̄genies timentibz eū. O magnū
mysteriū. o admirabile cōmertū. o in-
effabile sacm̄. vt mīres de pignozibz q̄
gestabant in vteris in spū p̄sentarēt. et
etiā p̄phetarēt. Et vt sacri euāgelij pā-
dit hystoria. celi regina grauida partu
p̄secranda diuio. p̄ hūilitatē ampli-
ori sūgulo p̄cursoris sui quē gestabat
filij genitrici grauide hūanitatē impē-
dit obsequiū. Quo impēso cōpletoqz
hmōi visitatōis q̄si trū mensū tpe in
domū suā est reuerſa. Hec est ei illa de
q̄ sacra canūt eulogia. Sole amicta lu-
nā hñs sub pedibz stellis coronari me-
ruit duodenis. Hec est illa q̄ in suis ca-
stis visceribz celi terreqz gestauit opifi-
cem. Et sola cūctas hereses interemit.
Et p̄ xp̄tāo p̄lo vt aduocata strenua
et exoratrix puigil ad regēz quē genuit
intercedit. Igil felicis recordatōis yr-
banus papa sext⁹ dignū reputās et de-
bitū vt festū visitatōis ip̄i b̄e Marie
virgis qñ vt p̄fert visitauit Elizabeth

in dei ecclia celebrare. qm̄ testimonio
sancti suffultū euāgelij humanis neq̄
rōnibz detractari. Ac attendēs q̄ lau-
des tante p̄ginis hūana lingua nō suf-
ficiat exp̄mere. Nec etiā sc̄i et iusti eā in-
culcille quē celi cape nō poterāt se p̄tu-
lit aula p̄ginali. dignis laudū p̄conijs
ad plenū offerre potuerūt. Et p̄siderāſ
dic⁹ papa. q̄ ex q̄ dñm in sc̄is suis lau-
dam⁹ q̄ntomagz in veneratōe b̄e ma-
rie p̄ginis mīris ip̄i exultantibz animis
collaudare et ei⁹ laudū agendo titulos
grās inferre quē genuit filio debeam⁹
Que etiā exaltata sup̄ sydera stellato
p̄sider sui solio genitoris. Nec etiā diu-
ne nifus fuisset resistere volūtati. q̄ taz
sibi q̄ alijs viris deuot⁹ ad hmōi san-
ctam festiuitatē celebrandā vt p̄ie idēz
papa credidit. dignata fuit mentē in-
spirare. Deliberatōe etiā sup̄ h̄ matu-
ra p̄habita. De fratru suoz. icē roma-
ne ecclie cardinaliū p̄silio ad exaltatio-
nē fidei catholice digne et rōnabiliē. vi-
delicet sexto idus aplis pontificat⁹ sui
anno. xj. statuuit vt festū p̄fatū vicē visi-
tatōis b̄e Marie p̄ginis. qñ vt p̄fert
visitauit Elizabeth. sexto nonas iulij
annis singulis in dei ecclia cū laudum
cātico. leticie iubilo. cordisqz tripudio
sub duplici officio p̄ orbē vniuersū so-
lēniter celebrare. Suasit etiā et p̄sulu-
it idē Urban⁹ sextus. vt ip̄ius festi vi-
gilia. vt vigilia natiuitatē. et assumpti-
onis p̄dicte virginis festiuitatē. etiā in
obseruatōe ieiunij deuot⁹ obseruare.
Et mādauit q̄ sile nō tñ duplex offici-
um absqz alicui⁹ sc̄i cōmemoratōe. ex-
ceptis p̄mis vespis añ octauā aplorūz
Petri et pauli. et officio tot⁹ diei octauē
cū cōmemoratōe tñ eiusdē noui festi. p̄
septē sequētes dies in dei ecclia cū cele-
britate debita cantare. Ac etiā volēs
idē vrbān⁹ papa xp̄ifideles ad colēduz
tante festū p̄ginis. et etiā celebrandum
donis spūalibz animare ip̄osqz mysti-
cis de thesauris militāris ecclie bēdī-
ctiōnū muneribz cupiēs puenire. Qibz
p̄e penitētibz p̄fessis. Qui matu-

De visitatōe marie ad elizabeth

et mali officio festi eiusdē in ecclia q̄ idē celebraret interessent centū. Qui vero misse totidē. Qui autē p̄mis ip̄ius festi vesp̄is s̄lt centū. Qui autē sc̄dis totidē Illi p̄o q̄ p̄mercie sette none ac com/ p̄lorij officijs interessent. p̄ q̄libet ho raz ip̄az q̄draginta dies. Illis autē q̄ p̄octauas festi p̄dicti matutinalibus vesp̄oz misse ac p̄dictaz horaz officijs interessent centū dies singulis octaua rū ip̄az dieb̄ de oipotētis dei misericōdia z brōz Petri z pauli ap̄loz ei⁹ autozitate p̄fusus. de iniunctis sibi penitētis misericōdit relaxauit. Ac autē p̄ eo q̄ ip̄i Urbani p̄decessoris n̄ri supueniēte obitu l̄re ap̄lice sup̄ p̄missis p̄fecte n̄ extiterint. h̄mōi p̄stitutio dicti p̄decessoris frustraret effectū. volētes z auctoritate ap̄lica decernentes q̄ h̄mōi p̄stitutio a dicto die vicz. vj. idus ap̄lis p̄inde fortia effectū ac si sup̄ ea dicti p̄decessoris l̄re sub ip̄i diei data cōfecte fuisset. put sup̄ enarra. Qd̄q̄ p̄ntes l̄re ad p̄baz dū plene p̄stitutioez h̄mōi vbiq̄ sufficiat. Neq̄ ad id p̄batōis aliud admiculū req̄rat. Vniuersos igi p̄tarchas archiepos ep̄os z alios eccl̄ias p̄latos monem⁹ z hortamur in d̄no p̄ ap̄lica eis sc̄pta in f̄ute sc̄te obediētie districte p̄cipiēdo mādantes. z i remissionē peccaminū iniūgētes. Quatenus tā gl̄osum festū z celebre annis singulis. vj. nonas iulij vt p̄fer. deuote ac solēniter celebrēt. ac ieiuniū h̄mōi vigīlie suadēat in augmētū meriti obseruari. Et facient p̄ vniuersas eccl̄ias suaz ciuitatū z diocesiū celebrari. ac officii pagi sup̄radictū. vt p̄ta eiusdē virginis intercessiōe ip̄i xp̄ifideles h̄a no x̄ijs p̄tegī. z in futuro sempiterna p̄seq̄ gaudia mereant. Nulli ḡ oīno hoīm liceat h̄ac paginā n̄re volūtatis. p̄stitutionis. munitōis. hortatōis. z mādati infringere vel ei ausu temerario p̄traire. Si q̄s autē h̄ acceptare p̄sumpserit. indignationē oipotētis dei. z brōz petri z pauli ap̄loz ei⁹ se nouerit incursum. Datū rome apud sc̄m Petrū. v.

idus nouēbris. p̄tificat⁹ n̄ri āno p̄mo videlicet sub anno d̄ni. M. ccc. lxxix.

Ex sermōe venerabil' bea^e

Beata dei genitrix x̄go sp̄ maria tē plū d̄ni sacrariū sp̄ifici. cū ab angelo salutata fuisset. seq̄ ple grauidā cōgsceret p̄festim in mōtana p̄exit portas a q̄ portabat. Et apte post visionē angeli brā dei genitrix in montana subiit q̄ gustata suauitate sup̄noz ciuū. humilitatis gressib̄. ad alta p̄tutū se trāstulit. Inerat igi domū zacharie atq̄ elizabeth. quā suū z p̄cursorē d̄ni pariturā nouerat. Salutat. nō q̄si dubia de oraculo qd̄ acceperat. s̄ vt ḡlatura de dono qd̄ p̄seruam accepisse didicerat. Non vt h̄bum angeli mlieris attestatōe p̄barer. s̄ mlieri p̄uecte eratis x̄go iuuēcula misterii sedula ip̄ederet. Ut autē audiuit salutatōz marie elizabeth exultauit infans i vtero ei⁹ z repleta est sp̄sctō elizabeth. Et exclamauit voce maḡ. Recte voce maḡ. q̄ dei dona cognouit. Recte voce maḡ q̄ illū quem vbiq̄ p̄ntes nouerat etiā corp̄alit adesse sc̄iebat. Maḡ etē voce n̄ tā clamorosa q̄ deuota intelligēdū ē. Neq̄ ei modice vocē deuotōe d̄ni laudare voluit q̄ sp̄sctō plena flagrabat. q̄ z illū i vtero gestabat. q̄ in nat̄ mlier maiō: nemo ē. Eū etē aduenisse gaudebat. q̄ p̄cept⁹ ex carne m̄ris x̄ginis fili⁹ altissimi vocaret z eēt. Exclamauit autē voce maḡ elizabeth z dixit. B̄ndicta tu inf̄ mlieres. Vt p̄ b̄ndicta inf̄ mulieres. q̄ sine exēplo mlieris cōditōis cū deco/re x̄ginitat̄ gauisa es honore p̄ntis. Et b̄ndict⁹ fruct⁹ ventris tui. Nō q̄ tu b̄ndicta. iō b̄ndict⁹ fruct⁹ vētris tui. s̄ q̄ te p̄uenit in b̄ndictiōib̄ dulcedis iō tu b̄ndicta. B̄ndicta tu inq̄ inf̄ mlieres q̄ illā generalē maledictōez euasisti q̄ dictū ē. In tristitia paries filios. Et nihilomin⁹ illā q̄ secuta ē. Maledicta sterilis in isrl̄. Ac singularē p̄secuta es b̄ndictionē. vt nec sterilis maneat. nec cū dolore parturias. Et b̄ndict⁹ fruct⁹

De visitatōe marie ad elizabeth

ventris tui. Nec ipse generalis scōz more bñdict⁹. s; sic ait apls. qz p̄res ex q̄bus xps fm carnē q̄ est sup oia de bñdict⁹ in secula. De h⁹ ortu fruct⁹ psalmi sta mystico f̄mone testat⁹ dīcēs. Etenī dñs dabit benignitatē. z terra n̄ra dabit fructū suū. Dedit q̄ppe dñs benignitatē. qz gen⁹ hūanū a reatu p̄uaricatiois p vnigenitū suū liberare disposuit. Dedit benignitatē. qz eius ingressu p̄ginalis vteri templū sc̄tispūs gr̄a cōsecrauit. Et terra n̄ra dedit fructū suū. Quia eadē virgo q̄ de terra corp⁹ habuerat. filiū genuit. diuinitate q̄dez deo p̄ri coequalē. s; sibi carnis f̄itate p̄substantialē. De h̄ esaias templū hūane redemptionis intuens ait. In illa dīcerit germē dñi in magnificētia z gl̄a. z fructus terre sublimis. Germē namq; dñi fuit in magnificētia z gl̄a quādo sup̄nus dei fili⁹ in carne tp̄alis apparens magnitudine p̄tutū celestīū mūdo clarus effulsit. Fruct⁹ qz terre sublimis effectus est. qñ carnē quā de n̄ra natura mortālē deus suscepit. p̄tute versatōis imortalē itaq; reddidit ad celos subleuauit. Recte ḡ dī. Benedicta int̄ mulieres z benedict⁹ fruct⁹ v̄tris tui. Benedicta est incōpabilis. q̄ z diuini germinis gl̄iam suscepit z coronā integritat⁹ seruauit. Benedict⁹ fructus v̄tris illius p quā z semē incorruptōis sup̄ne hereditat⁹ quā pdidim⁹ in adā. fractū recipimus. Et p̄e ac singlarit̄ bñdictus. q̄ nō n̄ro more postq̄ natus ē gr̄az benedictōis a dño p̄cepit. s; z ip̄e ad saluandū mūdū benedict⁹ venit in noīe dñi. Et vñ h̄ mibi vt veniat m̄r dñi mei ad me. Quāta in p̄phetis mēre hūilitas q̄ verus f̄mo dei quē dixit. Sup̄ quez redēscit spūs nisi super hūilēz z q̄etum ac tremētē p̄ba mea. Matrē q̄dez dñi q̄ ad se venerat. mox vt vidit eē cognuit. S; nihil i se talis meritū reperies q̄ digna fieret a tāta hospite visitari. vñ h̄ mibi inq̄t vt veniat m̄r dñi mei ad me. Quī nūmīz spūs sc̄tus q̄ ei donū p̄phetie p̄tulit. munus pariter hūilitat⁹ p̄sti-

tit. Prop̄hetico repleta spū genitricem ad se aduentasse saluatoris intelligit. S; hūilitat⁹ spū circūspecta min⁹ dignā se ei⁹ aduētū de p̄hendit. Ecce enīz vt facta ē vox saluatoris tue i auribus meis. exultauit in gaudio infans i vtero meo. Intellexit elizabeth eodē q̄ impleta erat spū reuelāte qd exultatio illa sui significasset infantis. h̄ est illi⁹ venisse matrē cui⁹ ip̄e p̄cursor ac demonstrator eēt futur⁹. Et q̄ mirāda. q̄ ci⁹ta sc̄tispūs opatio. Nulla q̄ppe i discēdo mora ē vbi spūs sc̄tus doctor adest. En vno eodēq; momēto cū voce salutantis gaudiū nascit̄ infantis. qz dum vox ad aures puenit corp̄ales. p̄tus sp̄iritualis cor intrauit audietis. nec solum genitricē s; z sobolē amoe dñi aduentis accēdit. Vñ mox eadē p̄cursoris dñi genitricē ea que i occulto cōgūerat his q̄ sūt aderant z audiebāt palā euāgelizare curauit. Nā subdit. Et br̄a q̄ credidit. qm̄ p̄ficiēti ea q̄ dicta sunt ei a dño. Nā ex h̄ qz p̄ spm̄ didicit elizabeth. q̄ angel⁹ ad Mariā p̄ba p̄tulit q̄ illa mox euāgelizati credidit. qh̄ diuina opante potētia absq; vlla cēnt dubietate complēda. Virūq; imodū idem spūs eā cum ip̄leuit p̄sentitū sūt p̄teritorū z futuroz sc̄ia instruit. De p̄sentibus nāq; se edoctā mōstrauit. cū br̄az mariā matrē dñi sui vocās. qz redēptorem hūani generis in vtero gestaret indicauit. Vñ etiā fructū v̄tris ei⁹ singulariter benedictū eē p̄fessa est. P̄teritoroz se noticiā accepisse signauit q̄ z verba angeli ad mariā z p̄sensum marie credētis sibi innotuisse pdidit. Sed z futuroz sc̄ientiā sibi nō negatā intimaui. cū p̄ficienda a dño q̄ ei dicta essent aperuit. Quis aut̄ fr̄es mei dicere q̄s estimare sufficiat q̄ tūc gr̄a spūs dei genitricē repleuit. cū tāta in m̄re p̄cursoris lux doni celestis emicuit. Ulex audiam⁹ verba q̄ dixit. si forte ex his ali⁹ q̄ntuluz valeam⁹ dinoscere qd int̄ habuerit. Audita ḡ respōsione elizabeth. quā eā br̄am inter mulieres p̄dicauit.

De sancto Arbogasto

matrē dñi sui cōgnoiauit. fidē fortem laudauit. ad cui⁹ ingressum seipam cū filiō spūscō repletā eē signauit. nō amplius tacere potuit dona q̄ pcepit s; q̄ sp̄s anio gerebat vbi ap̄tū tps inuenit. etiā deuota oris p̄fessioe parefecit. Nā q̄ vt p̄ginalē decebat pudorē. acceptū q̄ diuinit⁹ oraculū aliq̄ diu silētio tegebat archanū mysterij celestis in sui p̄ctoris abdito venerabat occultū. expectabat reuerenter donec ip̄e donoꝝ distributor qd sibi doni specialis tribuisset. qd secreti reuelasset. quādoq̄ uellet ostēderet. At postq̄ eadem q̄ sibi erant charismata p̄stita. p̄ alios spū reuelate esse patefacta cernebat. mox etiam ip̄a thesaurū celi quē in corde seruabat apuit. At ḡ Magnificat aia mea dñm. et exultauit spūs me⁹ in deo salutari meo etc. Quib⁹ p̄mo dona sibi specialiter p̄cessa p̄stet. Deinde genera/ lia dei beneficia q̄b⁹ generi humano in eternum p̄sulare nō desistit enumerat. Eius autē aia dñm magnificat q̄ oīs interioꝝ hoīs sui affectus diuinis laudib⁹ ac seruitijs mācipat. q̄ obseruātia p̄ceptoꝝ dei sp̄s ei⁹ potētā maiestātē se cogitare demonstrat. Eius spūs in deo salutari suo exultat. quē nihil in terrenis libet. nulla caducay rez affluentia emollit. nulla aduersitas frangit. sed sola illius a q̄ salus sperat eterni sui cōditoris memoria delectat. Que cū oībus p̄fectis p̄ba recte p̄ueniāt. maxie tñ ea brāz dei genitricē p̄ferre decebat q̄ meriti p̄uilegio singlar⁹ spiritali ip̄i⁹ us dilectōe flagrabat cui⁹ corpali p̄ceptione gaudebat. Que iure in iesu. id ē in salutari suo speciali p̄ ceteris sanctis gaudio potuit exultare. q̄ quē p̄petuū salutis autorē nouerat hunc ip̄m tp̄ali ortu de sua carne nascitūz esse sciebat. quaten⁹ in vna eadēq̄ p̄sona veraciter suus filius esset et dñs.

Legenda. clxxx.

De sancto Arbogasto.

Anticissimi sacerdotis
xpi arbogasti exortū vel cō/

uersatōz ei⁹ a puero ad p̄fectionē usq̄ pōtificat⁹. seu antiq̄tas obliterauerit vel scriptoꝝ raritas nō declarauerit. q̄ scriptio nō docet incertū habet. At vero tanti p̄is insignia q̄bus in dieb⁹ suis miraculis choruscantib⁹ claruit nō ex toto sunt silētio oppressa. q̄ p̄ aures fidelū trāseundo. posteris narratib⁹ auri/ bus n̄ris sunt infusa. Tradūt nāq̄ eū in tp̄ibus Dagoberti regis. cū sancta ecclesia longe lateq̄ flores doctrine catholicæ suæ redolentes diffunderet et p̄bum dei vsq̄quaq̄ p̄spere curreret. de aq̄ tanta p̄gressum. diuino nutu ar/ gētūnis ecclie cathedrā p̄sedisse suscepiūq̄ culmen regiminis felici gubernatōe diu rexisset. Hic brūs xpi sacerdos p̄fatus regi amica familiaritate adeo ē innexus vt eo intra regalē aulam ascito illius alloq̄o delectaret. p̄silio vteret. Qua iocūdirate cū vterq̄ suo rex in regno. ep̄s in ep̄atu p̄spere se agerent. hostis humani generis inuidia res letā vertit in cōtraria. Nā cū quadā die venatores regis more solito ap̄tū insequerent in saltu. regis etiā filius q̄ erat ei vnicus pariter cū eis in codez discursu festinauit. Tūc autē illi p̄ deuia queq̄z et diuersos anfractus cū canib⁹ oberraret. solus relict⁹ singlarī occurrit incautus. Quo viso sonipes in q̄ sedit pauefactus. cursum retorquēs in fugā vertitur. Puer hō cū eum freno retinere cōnaret. et in alterā p̄tem habentē stricti⁹ traheret. heu nimū p̄nus a sella est p̄lapsus. Adhuc autē habentē quā ī manu tenebat inherēs p̄ terrā tractus. calceis equi miserabilis est p̄tritus. Quē sui pedissetq̄ diu q̄situm et ita inuenientes attritū. nō sine magis meroze tollētes. et in equis leuātes. funere lugubri domū sunt reuersi. Cum autē in palatō regis qd factū fuit p̄sonaret. q̄ntus vndiq̄ p̄cursus viroꝝ ac mulierū. q̄ntus planctus. q̄ntus eiulatus regales edes vicos. campos. vbicunq̄ auditū est īpluerit. nemo valet explicare. Intra puer ī lecto collocatus. altera die vita

R 3

De sancto Arbogasto

Presenti est exutus. Quid igitur huiusmodi concussio facta opus sit. et quod regis dolor mitigaret. cum secum quereretur. tandem consilio inuento. ut episcopus inuiteret. regi suggerunt. Quod ille deuotissime amplectens mox sine dilatioe legatos directis ut ad se episcopus omni festinatioe fatigare se dignetur exposcit. Nec mora. iussa faciunt. episcopus adeunt. causam inuicatiois non sine luctu exponunt. Ille pro audito casu antici. totum spiritum perturbat. flens multumque gemens statim perperam non distulit. Nec minus interea rex ad aduentum pontificis impatiens egressus. senem eminus festinante conspiciat. fuscis lachrymis. velato capite. multis comitatuibus atque lachrymantibus stipatus occurrit. Qui cum se inuicem solito salutare pararet. pro nimio cordis dolore vox hesit in gutture. quantum lachrymarum ex utraque prefluxerit. nulli cognitum esse poterit. Tandem luctu satiatus. cum nox aduenisset. et omnes sopor grauissimus opprimeret. ad orationem processit episcopus. Quod autem quibus precibus orauerit non patet. quod autem impetrauerit non latet. Finita autem oratione accessit ad feretrum. electisque omnibus ad exequias vigilantiis. flexis genibus commisit se beate Marie patrocinio. ut illa que vitam mundo genuit. vitam puero impetraret a filio. Inter orandum puer surrexit. exutumque funebribus indumentis. quibus antequam visus esset episcopus iussit indui regalibus. Igitur quod huic officio aderam clamore gaudij diutius cohibere non poterat. quando libere eruptus gemitum omnemque aula regis vociferatu maximo implebant. Quo omnes a somno excussim huc illucque discurrebant. cum tantum sonitus ignorantes. Necnon rex ipse quod tunc propter parum somni carpebat exterritus. nam nimium tristis tota nocte iacebat insomnis. cubiculum ubi tantus fragor exortus est festinus eruptit. Quanta leticia cor eius pulsauerit. fuisse pro gaudio lachryme testantur cum reuiuiscere vidit. pro quod si cum reciperet ipse mori percipuerit. Vocata mater ad sancti viri pedes festinat. quod cor eius tristes filii viuus mulcebat. Necnon omnes qui ad funus descendum profluxerant gaudio repleti

ad ammiratores resurgentes pueri. quique per alios ire festinabant. Rex ergo ne mora faceret. episcopo domum ne laudaret a populo festinanti. Consilium cum regina duxit quod sanctum remuneraret. quod eis tanta beneficia a deo prestitisset. Aux argentum quicunque percipiebant et regio dono honorabiliora in thesauris inuenire poterant. gratissime precepit offerri. humiliter deprecans. ut accipe dignaretur. Que sanctus vir accipe deuitas ait. Si aliquid pro gratiarum actione deo offerre te delectat. ad agendum dei seruicium in ecclesia beate matris christi. cuius meritis filium viuum recepisti terminos eius quod angustii sunt ad tantum seruicium dilatate aliquo parte regni tui ut sit in usu fructuario ibi fuerit deo. Si ita regie maiestati placet poteris. quod si minus ac stabilius est ad beatitudinem tuam tuorumque et predecentium patrum. et sequentium posterorum premerenda. Quod autem quod oculos cum videtur delectat. et cor cum perditum fuerit tristat. Quam appositionem pontificis rex gratulater amplectens ubi inquit inuenire poterim locum tale quod congruat ad seruicium matris celestis regis. cuius sunt vniuersa in celis et in terris. Luncus hoc secum volueret. mentemque per omnem asseriam spargeret sicuti forte talis locus inueniret quod tante dignitatis habere occurrit antio rubiachu oppidum cunctis viciibus. id est agris. vineis. campis. ac siluis. aquis. edificijs. populis. opulenter simul summe regine in dote peruenire. Non distulit rex. voto tandem inuento. coram optimatibus suis assensum tam bono consilio presentibus. testamentum facit. ut rubiachu cum omnibus appenditijs consinibusque ad se pertinere. etiam et cum villis totius et integre amodo et deinceps sit sub dominio sancte argentinensis ecclesie. seruicij genitricis dei marie stabili et inextricabili stipulatione subnixum. Hoc nobili donatio ditatus. valedicens regi. ad propria remeavit episcopus. Quocirca quod clero. militibusque ceteris populi quod peruenit. cunctis astantibus et aspicientibus testamentum acceptum posuit super altare presecratum in bono

De sancto Adelfo

nore sancte Marie. Postea pro multis annis vixit, pollens fructibus sanctis. E quibus unum miraculum fidelibus valde proficuum huic operi dignum duximus inserendum. Ferunt namque eum circa flumen quod de saltu vosagi, nomine bruschia mixtum cum alia fluuiis qui aluco per altaria eius usque decurrunt oratorum lignum primum sibi fieri iussisse quod nocturno silentio fluuium transirens veniret, ut ibi secretum in oratione notaret, mentemque in diuina contemplatione latius extenderet. Subinde pro cum nauigium non inuenit, sicque pedibus fluuium transiit, complensque orationem rursus super vndas ambulans repedauit, ita quod religiosus vir tam ducens, diuersis morbis opprimitur curauit, demones ab obsessis corporibus fugauit, discordantes concordare fecit quibus per modum necessitatis commodum extitit moderator. Cum autem sentiret imminere sibi dies extremum in monticulo urbi vicino extra ciuitatem ubi sancti michaelis est ecclesia constituta sepulchrum sibi fieri precepit, et eo se ferri ac sepeliri, imitans saluatorem christum, qui extra portam elegit sibi sepulchrum.

Legenda. clxxxj.

De sancto Adelfo.

Eati adelfi metensis

b epi celebrat natalis, qui decimus a beato demetre qui primus eandem sedem regendam a beato petro suscepit gubernauit. Huius patris felix nomine de adtransa ori extitit, mater beatrix de nobili burgundiorum gentis origine duxit. Huic in somno angelus dei apparuit quod filium pictura esset annuntiavit, et cuius nominis quanteque fructus et meriti succedente tempore forent intimauit. Huius ergo beatus adelfus et ablatus ecclesie discipulis imbuetus traditus, in quibus ita profecit ut nulli videretur esse seculus. Ad perfectum igitur eruditus beatus rufus auiunculo suo metensis episcopo traditus ut eius bonis actibus probisque moribus ad beatum viuendum informaretur. Beatus autem rufus, christi episcopus sui anno defuncto sanctus adelfus concordii voto cleri et populi episcopus eligitur, et licet reluctante pastor metensis ecclesie consecratus. Adepro autem episcopus, quod

largus in elemosynis, quod propter orationibus et vigiliis, quod assiduus in ieiuniis fuerit, nulli lingua ad liquidum enarrare poterit. Cum autem eadem sedem decem et septem annos in societate rexisset, de hoc seculo ad celestia regna migravit, et iuxta beati rufi auiunculum suum in ecclesia sancti felices martyris sepultus est. Et quanti meriti apud deum videretur fuerit miracula ostendit. Pro multis pro annorum curricula anno vices duce incarnationis, decem sub Ludouico imperatore, drugone venerabili episcopo metenses regere sedem, peritorem lausfridi coepi ipsius ecclesie, et totius comitatus gregatensis monasterii quod dicitur nouum regere, cleroque et populo altarie prouincie id suum ma deuotione fieri poscuntibus, ad superna iunctum cenobium venerabile corpus sancti adelfi translatus est, eo quod idem locus metensis ecclesie subiectionis sit. Cum autem sacratissimum corpus de tumulo leuaretur odore inmensae suauitatis astantes perfusi sunt, et hoc odor usque ad destitutum locum puentum est a naribus comitantium non recessit. Silua etiam vosagi vicum quod ferebat trigua, se ob honorem sacri corporis quod si saluando inclinauit. Cum autem de villis agris omnibusque locis ad dei viri corpus adducendum multitudo populi concurreret, quidam homo in agro occupatus cum ceteris occurrere noluit, insuper etiam sancto dei prouicia ingessit omentis, quod non propter dei sanctus esset sed propter pecuniam amgregandam eius corpus feretro deduce ret. Stetit ergo ut blasphemie proba ore protulit ita febribus colligatus ut ad propriam domum nisi aliorum manibus deportatus redire non posset. Ulterum autem ab hac infirmitate proualerit vel in sua infidelitate defecerit, nobis manet incognitum. Alius quod multo tempore in magis infirmitate depressus accessit ad feretrum, et se ad deportandum submisit, et statim sanitatem quam desiderabat accepit. Ulterum autem ad locum sepe iam notatum puenit, maxima cleri et populi turba exarsit, et cum magis gloria in ecclesia sancti Iohannis baptiste collocata, ibique quod cum christo regnet manifestis signorum indicij comprobatur.

Legenda. clxxxj.

De sancto Iodoco.

De sancto Iodoco

Etatus Iodocus fuit
 b iudabelis regis britonū fili
 us. Habuitq; fratrem maio
 rem natu beatū vicz iudabelū. q̄ succes
 sit p̄i in regno. Isti duo fr̄es imo due
 gēme celestes p̄p̄orance fuerūt regis
 francoz dagoberti. cum q̄ post graues
 inimiciās ad inuicē pacificat⁹ est ip̄e
 rex britonū iudabel⁹. z magnis ab ip̄o
 munerib⁹ honorat⁹. Regressus itaq; i
 britaniā. cogitauit regnū terrenū. p ce/
 lesti regno relinq̄re. z vitā monachicā
 ducere. fr̄em suū iodocū iuniorē corā se
 pueniri fecit de suscipiēdo regni guber
 naculo vt suū posset adimplere p̄posi/
 tū z frui cohabitacōe monachoz. Be
 at⁹ aut iodoc⁹ nō min⁹ seruēs in dei di/
 lectōe deliberādi inducias octo dieruz
 vix a fratre ipetravit. Interim die no/
 ctuq; anx⁹ cogitare cepit. quō posset ef
 fugere regnū sil⁹ z p̄iam z fr̄is sui circa
 se studiū declinare. Ip̄o igit in mona/
 sterio q̄daz vbi l̄ras didicerat cōmorā
 te. z oīoni frequēter incūbēte p̄gigit vn/
 decim illuc pegrinos venire. q̄ cā deuo
 tōis limia aploz Petri z pauli visita/
 re desiderabāt. His secreto associatus
 parisi⁹ venit cū eis. ac vtrū vltren⁹ cum
 eis dē pcederet dubitauit. Cōsilū tan/
 dē a spūscō p̄secut⁹ q̄ gressus ei⁹ in oī/
 b⁹ dirigebat. ab h̄ itinere z a socijs iti/
 neris dclinauit. Et ad pontinū p̄finia
 q̄ antiq; plena nemorib⁹ erāt. z fer⁹ ac
 aialib⁹ solū habitabilia festinauit. De
 lectat⁹ itaq; loci illi⁹ vasta solitudine. di/
 sposuit habitacōē ibi facere sup flu/
 uū alzeiā. Sz a duce heymone illius
 terre dño p̄ septez annos ab h̄ p̄posito
 retardat⁹ ē. inf̄ q̄s annos l̄ras mag⁹ di
 dicit. z sacros ordines suscepit. Tadez
 sacerdos effect⁹. iā dñi ducis filiū qui
 eū in maxia veneracōe habebat de sa/
 cro fonte suscepit. Elapso septēnio. ad
 vitā solitariā transiēs in loco alzei flu/
 minis riuulis vndiq; circūdato ibidez
 ecclesiā z domūculā edificauit. Præter
 plura q̄ p̄ eū dñs opat⁹ ē miracula. hic
 est p̄siderandū q̄ volucres z p̄sces di/
 uersi gener⁹ ad sacrā ei⁹ manū palpab⁹

les receptis ab eo alimēt⁹ veniebāt et
 recedebāt q̄si domestici. Quadam po
 die duz ad victū q̄tidianū nō h̄iet nisi
 panē modicū sibi z discipulo suo dñs
 in specie paupis aduenit elemosynam
 petēs. Vtr̄ dei Iodoc⁹ panē diuidi ius
 sit in q̄tuor ptes. z paup̄i petēti vnaz
 ptem de q̄tuor erogari. Vtr̄ egressus
 erat. z ecce dñs reuertit in forma egeni
 deficientis inedia. z sc̄do panis q̄drate
 satisfactū est ei⁹ petitiōni. Nec mora re
 gressus terciō q̄si esuriēs z deficient fa/
 me. donata ē etiā ei ps p̄as terciā. Cō
 seq̄nter visus est dñs in altera paupis
 effigie rogatur⁹ elemosynā sic iā terciō
 fecerat an̄ nec erat vñ reficeret nisi de re
 siduo panis q̄drante. Vtr̄o itaq; dñi
 Iodoco z hūc erogare iubēte ait ei⁹ mi
 nister. Vis ne aliqd nobis remaneat.
 Volo inq̄t sc̄tus totū tribui esurienti.
 q̄ potēs ē dñs etiā hodie n̄re puidere
 necessitati. Vtr̄ recessit dñs. z interim
 dū p̄solaret ver⁹ dei amic⁹ discipulū de
 panis erogacōe p̄motū. ecce p̄ fenestrā
 visē sunt z inuēte in alueo flumis q̄tu
 or nauicule onuste victualib⁹. De q̄b⁹
 q̄s eas adduxerit. vel q̄ ille deuenerint
 postq̄ fuerūt victualib⁹ exonerate. vñ
 q̄ in hodiernū diē iḡrat. Hec z alia q̄
 p̄ eū dñs ibidē miracula demonstrare di
 gnat⁹ ē. longe lateq; patriā ad ei⁹ vñ
 tationē ad ipetrandā ei⁹ suffragiā cō/
 mouerūt. Cūq; ibidē octo ānis elaps⁹
 p̄li frequētiā neq̄ret sustinere. ad vlt̄eri
 us desertū dño duce p̄cessit. Cōstructo
 q̄ ibi oratorio in honore b̄i Martini
 z mansiuncula ibidē plimas ab hoste
 antiq; passus ē insidias p̄. xiiij. annos
 q̄b⁹ illic ē cōmorat⁹. Eo i loco siḡ cruc⁹
 facto p̄pa manu aqlaz de sublimi pro
 strauit. q̄ gallū suū abstulit. z. xj. galli/
 nas singillatim gallūq; suū incolumē
 suscepit. Nō lōge p̄ diaboli⁹ horribilē
 mutat⁹ colubū gūiter ip̄z momordit i
 pede. Qua lesione p̄ sp̄m sanctum edo
 ctus vt ad aliū locum transiret ad
 iuncto sibi duce Heymone vastaz cir/
 cūbat heremum vt inueniret habitacōē

De sancto Yodoco

tionis locū. Inq̄rēdo aut̄ cū ibidē q̄ui
dux torqueret s̄inis inopia p̄ lassitudine
z s̄it obdormiuit. Interi seru⁹ dei Yo
doc⁹ orōi incubuit. surgēsq; baculo q̄ i
nirebat̄ terre infixō sicut alt̄ moyses a/
quā p̄duxit. z fontē indelargit̄ effluē/
tem. Quo exhilarati dux et ei⁹ familia
sue s̄itis extinperūt ardorē. z trāseūtib;
ibidē adhuc aquā admistrat̄ sufficiētē
Progressus idē x̄sus mare i vmbrosa
valle diuū ascēdit paruū. Quo dlecta
tus. hec est inq̄r carbedia. hec ē req̄es
mea i seculū. Duce itaq; reuerso ad p/
p̄ia vir dei pp̄ia manu duo ibidē con
struxit oratoria. Unū petro ap̄loz p̄n
cipi. alterz paulo gentiū doctoz. Profe
ctus est etiā postmodū romā vocat⁹ a
brissimo martino tūc romae sedis an/
tistite. q̄ a m̄lto tpe cōcupierat videre
cū. z a sc̄tissimo ei⁹ colloq̄o sariari. Re
ceptus ē ab eo cū honore debito z tra/
ctat⁹. Ibidē a sp̄s̄itō doct⁹ ē. quē i oi
bus custodē z m̄grm habuit vt ad he
remū suā reuerteret. quā i terrz sibi ele
git habitatōes inde i breui exiturus a
corpe z trāsmigratur⁹ ad p̄soriū ange
loz. z p̄petuā diuie maiestatis p̄tēpla/
tōez. P̄ sacra z m̄lta de eternitate collo
quia: et mutua orōnū suffragia inf̄ ip̄z
z s̄imū p̄t̄ificē habitā p̄ciosissimis a
d̄no papa sibi collatis sc̄toz reliquijs
reuersus ē cū toti⁹ pate gaudio ad p̄o
tinū p̄finia. Vbi i monte habitatiōis
sue in q̄ mō reuēscit corp⁹ sc̄ti Yodoci
pp̄posito gentiū p̄silio adducta ē sibi pu
ella absq; ocul⁹ nata. q̄ sicut docta fue/
rat in vis̄iōe faciē z loca vbi oculi dbe/
bāt esse lauit de aq̄ illa q̄ vir sc̄tū ma/
nus abluerat. Et mox recept⁹ oculis
clare cepit videre. Duce itaq; heymōe
p̄sente cū innūera dei plebisq; turba i
occursum beati Yodoci p̄gregata san/
ctissimis q̄s attulerat reliquijs cū om
ni q̄ decuit veneratōe reposit⁹ in noua
bri Martini ecclia. in q̄ nūc sacz cor/
pus ei⁹ reuēscit. tūc de nouo facta lapī
dea a p̄fato duce ip̄e vir bt̄s p̄pauit
se ad diuina mysteria celebrāda casu

la induit⁹ ad modū n̄uif alba. Qui cū
astaret altari. iij. yd⁹ iunij z m̄straret
cū deuotōe max̄ima. diuina man⁹ appa
ruit sup̄ eū visibilis inter sacrosctā m̄s
saz solēnia. suūq; sacerdotē z locū illuz
assignauit z p̄firmavit b̄n̄dictōe p̄pe/
tua cū p̄missiōe tali z voce mirabili ce
litus subsecuta. Quia p̄tēpisti diuici/
as terrēas z refutasti paterni regni cul
mia z elegisti paup̄ eē. z latere abiect⁹
i terra ista deserta z iuia p̄pauit tibi co/
ronā inter agmina angeloz. erogz loci
hui⁹ in q̄ resolveris defensor ac iugz cu
stodia. vniuersiq; hūc locū visitaturi
imp̄petuū cū deuotōe z pura cordis i/
tentōe p̄ tui nois memoria diuina i ter/
ris grā nō defraudabunt. z postmodū
ad gaudia pueniēt sempiterna. Seq̄n
ti itaq; tpe bt̄s Yodocus i carne p̄ter
carnē viuēdo nō hō s̄z angel⁹ videbat̄.
ȳdus decēbris obdormiuit i d̄no ip̄so
d̄no p̄sente z angeloz obsequijs. Do
mini p̄sentiā oñdit itolerabil̄ claritas
splēdoris. z incōpabilis dulcedo diui
ni odoris. Corp⁹ etiā ei⁹ q̄ ygo fuerat
z imunis a carnal̄ cōmixtiōis p̄tagio
ita sanū p̄māsit z integz vsq; ad anōs
q̄draginta i tumulo ac si sp̄s vite so/
rer in eo. Et a custodib; corp̄s sibi vn
gues manuū z yngues pedū. z capilli
capitis z barbe q̄si viueret ex̄crescētes
incidebāt z radebāt oi sabbato: q̄ad/
usq; successor ducis heymonis minus
reuerēter et p̄sūptuose imemor sc̄pture
dicētis. nō tēptabis d̄nm. sacrariū vio
lenter irripuit cū satellitib; suis. z intra
uit vbi repositū erat corp⁹ sc̄tissimum.
Vl̄soq; miraclo statim cecitate p̄cussus
versus est in amentia. et exclamās. ha:
ha sc̄tē Yodoco. surdus p̄māsit z mut⁹
q̄adusq; diē clausit extremū. Prolixita
tē aut̄ miraculoz q̄ p̄ ip̄m d̄ns exhibe
re dignat⁹ ē suis fidelib; in n̄ris t̄pib;
videm⁹. sicut de pl̄ib; a morte resuscita
tis vel suspēdiō v̄l alio mortis genere
defūctis siue i aq̄s suffocatis. seu etiaz
ip̄ius b̄n̄ficia q̄ ad multiplicatōez bo/
noz t̄galiū. nec calamo scribere nec ser

2

De sancto Othmaro

mone enarrare sufficim⁹. Cuiusdā de h
uori sibi filiū in cunabul⁹ iacentē cū es
set incēdū vndiq⁹ in domo circa puez
brūis Jodoc⁹ miraclose p⁹suauit pan
nis q⁹ inuolut⁹ fuit z ip⁹s cunabulis
cū puer leuat⁹ esset in fauillā z cinerez
penitus resolutis. vt oib⁹ pateret q⁹ e/
dacitas flāme q⁹ lignoz ac lapidū po/
tuit duriciā p⁹sumere tenez infantē be
ati Jodoci custodie tradituz nō licuit
ledere. Qui postmodū fili⁹ in mōaste
rio scti Jodoci mōach⁹ fact⁹ ē. Quor
surdos claudos paliticos z alios ifir/
mos curauit nō est numero colligere.
Vñ est q⁹ de regio fastigio sibi voluit
post mortē retinere. ne i loco vbi sacri
eius corp⁹ req⁹esceat ali⁹ ardeat liq⁹z nisi
liquor cere. Qd ifortunio suo exp⁹i sūt
tres mōachi. Qui in ecclia vbi corp⁹ pul
eius fuit delatū de sepo lucernas tem/
ptauerūt accēdere nec aliq⁹ten⁹ potue/
rūt. Cōtigit autē in signū temeritatis
sue duos ipoz in cōtinēti decedere. ter
ciū p⁹o ozis p⁹tractōe puniri. ac ita pmā
sit oib⁹ dieb⁹ vite sue. Sūt autē he festi
uitates bri Jodoci. Prima vitz in die
bri Barnabe qñ ifra missaz solennia
manus dñi sup eū apparuit. Qd etiā
miraculū sepius p alios sc⁹os ostēsum
virtus diuina ad veritatē illi⁹ veri z san
ctissimi sacrificij cōprobandā i cordib⁹
fragiliū misericordiē demonstrauit Se
cūda est in die scti Jacobi apli fratris
sancti Johis euāgeliste. de inuentōne
sancti corp⁹s eius. Tercia est de morte
eius in die sancte Lucie virgis

Legenda clxxiij.

De sancto Othmaro

Othmarus in prouin
cia alemanie nat⁹ atq⁹ nutri
tus est. Dū cēt puer a fra/
tre suo churiam pducit⁹ z lit/
teris imbuit. Virtutib⁹ tñ pl⁹ vel eq⁹
vt scia studuit. iuxta illd Sapie. Que
in iuuetute nō cōgregasti quib⁹ inuenies
ea i senectute. Victorio comiti eiusdem
regiōis fact⁹ adolefcēs seruiuit. Per cu

ius puidentiā ac dilectiōem integrā
ad ipm qz vidit in eo indolem bonā
ad sacerdotiū pmouet titulo scti Flori
ni. Cogēte p⁹fato comite p⁹lat⁹ ibi posi
tus est p⁹ter suā religionē scientiam et
famā volātē de mūdiciā vite sue. vult
ramus qui ex iure hereditario dñs fuit
heremi illi⁹ in q⁹ brūis gallus cellā sibi
p⁹struxerat. obrinuit a p⁹fato comite vt
Othmarus p⁹sser illi celle in oib⁹ que
ad ipam p⁹tinere videbant. Insup du
xit eū ad Pipinū regē vt auctoritate re
gia p⁹cedere ipm eiūsdē loci abbatē cō/
firmaret. Cui⁹ petitiōi tanq⁹ iust⁹ rex
p⁹sensum p⁹buit. Et p manū regis Oth
maro p⁹firmato in abbatē v⁹altramus
oia bona sua seu possessiōes libere z in
tegraliter resignauit. Vñdauit itaq⁹
rex ac p⁹prio ore iussit ibidē vitā institu
ere regularē. Rediēs igit Othmarus
locū reformauit. z infra ānos paucos
tā in possessiōib⁹ q⁹ in religiōe valde di
ues effect⁹ ē z in edificijs plib⁹ cōfirma
tus. Brūis igit othmar⁹ abbas cum
vidisset possessiōes p⁹ales suo mōaste
rio ex dei bonitate accrescere in imen/
sum timēs sue p⁹sone virtutū incremē/
ta decrescere. a seipso incepit. z parsimo
nie vehemēt⁹ insistebat. ita vt etiā in
p⁹cipuis ieiunioz dieb⁹ de cōsuetudine
biduo abstinentiā cōtinuaret. Paup⁹
tatis et hūilitatis amator p⁹cipuus ec
cū his elemosynator magn⁹ fuit. Pau
ptatē ei⁹ illud oñdit q⁹ crebri⁹ sine tu/
nica sola tñ capa indut⁹ ad mōasteriū
remeauit. exēplo xpī q⁹ vilib⁹ pānis in
sua natitate obuolut⁹ fuit. Et postea
creuit in oib⁹ ei⁹ paup⁹tas vt nos sup i
stanti pecuniā mime cōfidam⁹. In ne
cessitate monasterij sui a sello p equo
frequentius utebat. In misericordia z ele
mosyna nulli ser⁹ fuit. Vñ z paup⁹ib⁹
in p⁹pria p⁹sona fuit. Leprosi nō lon
ge a mōasterio habitaculū fecit. Capī
ta paup⁹um z pedes i p⁹pria p⁹sona lauit
Vñ z p⁹ paup⁹ez a plib⁹ ē appellatus
Nocte eos visitauit. z eis dē vt dictū est
diligent⁹ obsecut⁹ ē. Hospitale insu

De presentatōe btē marie virginis

per pstruxit vbi cecī paupes recipiebā
tur. Quoz curā adeo sollicitate gessit vt
etiā de nocte mōasteriū egrediēs infir/
mitati eoz mltō obsequio defuisset. Inē
hec rvarin⁹ et Ruchard⁹ q̄ tūc toti⁹ ale
māie curā amīnistrabāt. diabolo sua
dente imānissīmo morbo auaricie p/
uenti res ecclīaz sub sua p̄tate sitaruz
p vim sibi iniuste vēdicabāt. Que ma
la loco scī Galli similiter inferebant.
Sup̄ qbus iniurijs btūs Othmarus
Pipino regi de ip̄is q̄rimoniā mouit
dices se quissīma ioursuz si eis dissimu
lādo p̄sentirer. Quibz rex grām suā in
terdixit si illi mōasterio nō restituerent
oīa iniuste ablata. Illi vō auaricia vi
cti regis p̄ceptū nullaten⁹ obseruaue/
runt. sed insup̄ beatū Othmarū dū re/
uerteret a rege captiuātes missis ob h
militibz vincitū ad se duci fecerūt. z Lā
pertū falsuz frater cenobij ip̄i⁹ othma
ri. q̄ ab ip̄is inductus fuit vt abbatem
suū falso et mēdaciter de crimine accu/
saret z neq̄ter infamaret p̄duxerūt. Quā
p̄ditionem cōtra innocentē nequā ille
monach⁹ p̄mittere nullaten⁹ formida
uit. Itaqz p̄cilio iniq̄ p̄uocato corā ml
tis ip̄e Lāpert⁹ btm Othmarū de fe/
mīa accusauit. Un̄ ad penā exilij ip̄m
p̄denauerūt. in insulā reni misabiliter
legātes. Vbi post mltas q̄s patiēter
sustinuit miseras in cōfessione xp̄i. xvj.
kal. decēbris bono fine q̄euit. Hui⁹ ac
Lampri iniquā machinatōem q̄ suuz
platū inocēter inuoluit. de⁹ iust⁹ iudex
sic puniuit q̄ ip̄m monachū febr⁹ ad o
grauis arripuit vt resolutō vigore mē
broz caput ip̄i⁹ ad terrā frequē⁹ p̄te/
ret. z more q̄drupedū cogere ambulā
re. Un̄ etiā coact⁹ diuio iudicio eū p/
urgēte vt se peccasse in sanctū dei pub
lice fateret. Quiescite inq̄t sc̄a sinod⁹
Necna z nolite p̄sequi eos q̄ recte dō fa
mulant. z sincera volūtate sup̄na dei
mādata custodiūt. z v̄ris legibz subiu
gant. qz nō decet vt carnales sp̄uales p̄
sequant. Un̄ etiā Greg. ait. Qui calū
niā illatā nō pbat penā icurrere debz.

quā si p̄basset re⁹ vtiqz sustineret. Eō
ciliū at illd neq̄ter ichoatū neq̄us est fi
nitū. Sepulc⁹ at btūs Othmar⁹ i exi
lio vbi bodie i insula capella oñdī fan
tis. x. ibidē corp⁹ suū icorruptū pman
sit. Post. x. vō annos v̄sū ē discipul⁹ ip
si⁹ vt corp⁹ sui abbat⁹ ad sc̄i galli mo
nasteriū. cui fm volūtatē dei p̄fuit i sp̄i
ritualibz et tp̄alibz deferre modis oibz
dberet. Pergētes itaqz ad locū corpus
tollētes nauī iposuerūt. Quoz duotōz
z corp⁹ ip̄i⁹ sc̄ititez miracula crebra
z pla p̄sequūt. Tepestas enī mltā vē/
toz z p̄cellaz q̄ p totū lacū p̄stātensez
tūc t̄pis v̄sa fuit. in oī vīa illa nullū eo/
rū ipedimēto fuit. Vasculū etiā modī
cū vino plenū qd̄ secū tulerāt ip̄is mo
nachis ad refectōem cōsedentibz q̄tēf/
cūqz exhaustū fuit liq̄ris vini nullū sen
sit d̄trimētū. Bti igit Othmarū corp⁹
ad mōasteriū bti Galli delatū multis
ibidē p̄cedētibz z cōsequētibz miraculis
feliciter et honorifice requiuit.

Le. cxxxij. De festo Presenta/
tōis Marie ad templū in hierusalem

Aulus ep̄s seruus ser
uoz dī ad futurā rei mēoriā
Roi p̄gruit et puenit hone
stati. vt ea q̄ de romani pōti
ficus grā p̄cesserūt licz ei⁹ supueniente obi
tu lre aplice desup p̄fecte nō fuerit suū
p̄sequē effectū. Sane felicis recordari
onis Pio pape. ij. p̄decessori n̄ro p pte
dilecti filij nobil⁹ viri z villhelmi ducis sa
ronie dudū exposito q̄ ip̄e dux ex speci
alis duotōis affectu quē ad inclitā p/
pugnatrix n̄raz gl̄iosissimā p̄ginē ma
riā seruētī aio gerebat ab icimis. p̄pter
ea d̄siderabat festū p̄ntatōis eiusdem
btissime p̄gis marie. qd̄. xxj. die mēsis
nouēbris anis singul⁹ i tr̄s z dñjs suis d̄
p̄suetudie celebrat etiā ex sp̄ali sedis ap
postolice d̄cretō z statuto anis singul⁹ p
petuis tp̄ibz d̄cā die solēnit̄ venerari idē
p̄decessor sincere duotōis affectū quē p
fat⁹ dux ad ip̄z z romanā ecclīaz gere⁹
pbat attēdēs z pie p̄siderās q̄ merita

2 2

De pſentatōe btē Marie virginis

briffime pginis pdicte erga gen^o hūai
nū tāris honoribz cōpēfari neqbāt qn
illa maioribz indies z illuſtrioribz di
gniffima cēſereſ. pſati qz ducis i ea pre
ſupplicatōibz inclinat^o videlicz ſub da
ro die noñ. Junij pōtificat^o ſui anno
ſexto autoritate aplica ſua ppetua z ir
refragabili ſancōe ſuaz ſi ſup hoc cō
ſecte fuiſſent lſay tenore ſtatuit decre
uit et ordinauit qz feſtū pſentatōis hoc
mō ſicuti aſſumptōis viſitatōis z alia
feſta brē Marie memorate i terris et
dominijs pſati ducis dicta die annis
ſingul^o ppetuis futuris tpi^o de mādā
to ſedis aplice deiceps a cūctis chriſti
fidelibz ſolēniter celebrareſ. Mādā
nihilomin^o ſtatutū z decretū ſua hmōi
d celebrādo feſtū pdictū p platos z ali
as eccliaſticas pſonas in dominijs z
terris pdictis ſolēniter publicari. Ne
aūt de ſtatuto decreto z mādato pdi
ctis p eo qz ſup ill^o ipi^o pū pdeceſſor^o no
ſtri ei^o ſupueniēte obitu lſe aplice cōfe
cte nō extireſe poſſit quomodolibz he
ſitari volum^o z dicta aplica autorita
te decernim^o qz pſentes lſe ad pbandū
plene ſtatutū decretū z mādātū pū p
deceſſoris hmōi vbiqz ſufficiāt. nec ad
id pbatōis alteri^o aminculū reqratur
Nulli ergo oīno hoīm liceat hāc pagi
nā nſe volūtatis z cōceſſiōis infringe
re vſ ei auſo temerario ptraire. Si qz
aūt hoc attēptare pſumpſerit indigna
tōem oīpotēſ dei et brōz Petri z pau
li aploz ei^o ſe nouerit incurſur^o. Datū
Rome apud ſctm Petrū anno incar
natōis dñice. M. ccc. lxiij. ſedecio kal.
octobris pōtificat^o nſri anno pmo.

Seq^o bulla indulgētiay pdicti feſti
Paul^o eps ſeru^o ſeruoꝝ dei. Vniuerſ
chriſti fidelibz pſentes lſas inſpectur^o
ſalutē z aplica bñdictōem. Ad id ma
xime pſat^o noſtra intētio vt xpifideles
ad maiorē deuotionē et frēqntiorē ve
herationē pcelſe dei genitricis virgis
marie qz velut auroꝝa pſurgēs pulcra
vt luna. electa vt ſol. terribil^o vt caſtroꝝ
acies ordiata. vey ſolē iuſticie redem
ptorē noſtr^o ieſū chriſtū qz illumat ab
ſcondita tenebraꝝ i mūdo poteſtatis
tenebroſe ſpūſancto coopante pduxit
qz nec eſt viſa primā ſilem nec hrē ſeqn
tē modis pgruētibz excitē^o. vt exin
de fideles ipi deuorōe et oꝝionibz pprīſ
aciꝑius virginis interceſſiōe adiuti. no
ſtriſqz inducti excitatōibz reddāt diuie
grē aptiores. Sane dudū felicitis ſcor
datōis Pio pape. ij. pdeceſſori nſro p
pre dilecti filij nobil^o viri z wilhelmi du
cis ſaxonie expoſito. qz ipſe dux ex ſpec
alis deuorōis affectu ab intimis deſi
derabat feſtū pſentatōis eiꝿdē pginis
qz. xxi. die menſis nouēbris annis ſin
gulis in terris et dominijs ſuis de cō
ſuetudine celebrareſ. etiā ex ſpēalis ſedis
aplice decreto et ſtatuto ppetuis tpi^o
dicta die ſolēniter venerari. idē pdeceſ
ſor pſati ducis ſupplicatōibz inclin^o
autoritate aplica ſtatutū decretū z or
dinauit. qz feſtū pſentatōis hmōi ſicuti
aſſumptōis viſitatōis z alia feſta bea
te Marie mēorate in terr^o pſatis ppe
tuīs futuris tpi^o eadē die de mādato
ſedis aplice ab ipiſ fidelibz ſolēnit cele
brareſ. put in nſris cū dicit^o Pius pſe
deceſſor añqz ſue ſup his lſe cōficerent
rebo fuerit hūanis exemptus. inde pſe
ctis lſris plenius pſtinet. Nos igiſ cup
entes qz feſtū pdictū i debita veneratō
ne habeat. et ad illud colendū eidēqz p
gini ſamulandū fideles ipi eo libenti^o
animent^o qz ex hoc dono celeſtis grēy be
rius pſpererint ſe reſectos de oīpotēſ
dei miſericordiā z brōz Petri z pau
li aploz ei^o autoritate pſiſi oibz ſe pe
nitentibz z cōfeſſis qz die pdicta ad lau
dē et honoreꝝ ipi^o pgis i ſingul^o ecclījs
monaſterijs et alijs locis eccliaſticis in
fra dicta dominia exñtibz i qbz officiū
eiꝿdē pgis celebrari pſtigerit diuinis
interſuerint. vſ in vigilia eiꝿdē feſti ſe
iunauerint annuatim cētū dies de in
iuctis eiſ pñijs miſericordiā in dño
relaxamus pſentibz ppetuis tpi^o du
ratūris. Volum^o aūt qz ſi aſe in vigili
is ieiunantibz vel diuīs hmōi inſeſſen

De pſentatōe bte Marie virginis

tibz aliqua alia indulgētia impetruiz
vel ad certū tps nōdū elapsum dura/
tura p nos concessa fuerit. pſentes lre
nulli exiſtāt roboris vel mōmēti. Da
tum rome apud ſctm Petrū anno in/
carnatōis dñice. D. cccc. xiiij. xij. kal.
februarij. pontificat' nri anno pmo.

Sequitur institutio h' festi p archiep'z
magūcinēse Adolſus dei grā scē ma
guntine sedis archiep'us. sacri romani
imp'ij p germaniā archicancellari' ac
pnceps elector. ad futurā rei memoriā
Ex spēalis deuotōis affectu quā ad i/
dictā pugnatrix nram gl'iosissimā sp
p'ginē Mariā dei genitricē seruēti ato
gerim' ab intimis p'perea desiderātes
q' festū p'ntatōis eiusdē brissime p'gi/
nis qd' vicesimā pma die mēsis nouē/
bris annis singulis celebrat' de p'suetu
dine. deinceps annis singulis p'petu/
is t'pibz dicta die solēniter veneret. ea
p'pter attēdētes z pie p'siderātes q' me/
rita brissime p'ginis p'dicte erga gen'
humanū cātis honoribz repēlari neq'
unt qn illa maioribz indies z illustrio
ribz dignissima censeat. hac nra irrefra
gabili sanctōe statuim' z decernim' ac
ordinam'. q' festū p'ntatōis h'mōi sicut
ti festū p'ceptōis bte p'ginis marie me/
morate p nras ciuitates z dyocesces di
cta die annis singulis p'petuis futuris
t'pibz deinceps a cūctis xp'ifidelibz solē
niter celebret cū p'pria h'istoria de eodē
festo p'ntatōis. z vbi p'pria de illo nō h'z
h'istoria. tūc h'istoria de natiuitate eius
dez gl'iosissime z intemerate p'ginis re
cipiat. sic q' vbi natiuitas h'z p'sentatio
inserat. Et insup vt xp'ifideles ad ma
iorem deuotionē z freqntiorē venera
tionē dicte p'celse dei genitricis q' velut
aurore p'surgēs. pulchra vt luna. electa
vt sol. terribilis vt castroz acies ordi
nata. vez solē iusticie redemptorē no
strum Iesum xpm q' illuminat abscon
dita tenebray in mūdo potestāt' tene
brose spūs sancto coopante p'duxit. que
nec visa est primā similē nec habere se/
quentē. modis cōgruētibz ex citem' vt

exinde fideles ipi deuotōnibz z orōibz
p'p'is ac ipi' virgis intercessiōibz ad/
iuti. nostrisq' induci excitatōibz reddā
tur diuie grē aptiores. necnō ad p'fatū
colendū festū p'ginis itacte eo libētius
animēt q' ex hoc dono celest' grē vbe
ri' cōspexerint se reflectos de oipotētis
dei misericordia ac brōz petri z pauli a/
postolor' et'. necnō ſcti Martini p'ses/
soris patroni nri autoritate z meritis
p'ssi oibz p'e penitētibz ac p'ssis q' die
p'dicta ad laudē z honorē ipi' p'ginis
in singul' ecclesijs mōasterijs z alijs lo
cis ecclesiasticis p'fatay nostray ciuita
tū z dyocesiū in qbz officiū eiusdē p'gis
celebrari p'rigerit diuis interfuerit. vel
in vigilia eiusdē festi ieiunauerint an
nuatim. xl. dies de iniūct' eis p'p'is mi
sericordit' in dño relaxam' p'sentibz p/
petuis t'pibz duraturis. In cui' rei tes
timoniū secretū nostray p'sentibz est ap
p'sum. Datū in ciuitate nra Magun
tina die penultima mēsis Augusti an
no dñi. D. cccc. lxvij.

De eo dem festo

Que est illa puella mater z p'go sem
p' Maria frēs charissimi q' nūc mūdo
oñsa est qndecim grad' ascēdēs hodie
in tēplo a pentibz deo p'sentat'. Un p/
cessit. quo ascēdit. z ante p'ntis exiſtat
videam'. Quid aut putas q'lis oliz fu
erit vel nūc sit ista p'sona q' scis oñibz
spectāda p'ponit' z imitāda. Hoc aut i
p'mis instruere p'has est q' aia ei' z ca
ro quam elegit et habitaculū sibi fecit
sapiētia dei p'ris ab oī malicia z imū/
dicia fuerit purissima. qn in ea z de ea
p'bu' extitit caro factū dicere scriptura.
In malivolā aīam nō introibit sapiē
tia. nec habitabit i corp'e subdito pec
catīs. Inter oēs itaq' scōs hui' bea
tissime p'ginis memoria eo freqntius
agit quo maiore apud deū grāz iuenit
se credit'. Hec qdē p'go maria priusq'
nasceret diuis est oraculis denunciata
et miraculis designata. Tādē p'o nata
a p'genie diuinitus ordiata. Nata siq'
dem est vt legimus nazareno p'reberb

De p̄sentatōe btē marie virginis

leemita matre. quas vrbes ip̄i natiuitati vel p̄uersatōi destinatas eē non tacuerūt p̄phete. Descēdit aut̄ de radice illi⁹ fide p̄clara abrahe. cui sup̄ne p̄missa fuerat ois b̄ndictio gentiū i suo semie. Descēdit a stirpe dauid quē de p̄pter notā sibi p̄bitatē sublimauit di/cēs. Inuent vix fm̄ cor meū. De regali nāq; tribu sit z sacerdotali duxit ori/ginē q̄ sūmū erat paritura regē atq; p̄tificē. Quoddam itaq; sideriū micat i Marie generatōne. videlicet q̄ lōge aū patrib; diuersimode celit⁹ ē repromissā. q̄ ex abrahe semie z ex regib; orta. q̄ etiā illi generatōi ob singulare p̄uilegium sanctitas d̄lūtus agnoscit p̄cessa. Hanc enī inter figuras vt dictū ē mysticas sacerdotāl' virga dū sine radice floruit. hanc Bedeōis vellus dū i medio aree sicce maduit. hāc in visiōe ezechiel' oriētalīs porta q̄ nulli vnq; patuit p̄signabat. hāc etiā inter p̄phetas p̄ ceteris Esaías nūc ex radice yesse p̄gā oriturā. nūc euident' virgā pariturā p̄mittēbat. De his aut̄ de q̄b; certissimū meritor' p̄rogatiuis paulisper loq̄mur ad edificatōez n̄ram ac diuini nois laudē vt p̄ famulatu religio p̄seruet. z p̄ affectu deuotio augeat. Quis igit' nisi hec virgo que sola vniuersam prauitatē hereticā interemit. sola p̄ter deū sit q̄ nos in omni p̄tute p̄firmet. suisq; meritis cōmēdet z auxiliē p̄cib;. vt z ip̄i d̄igni iueniamur in ei⁹ laudib; a q̄b; si q̄dem hūana mortalitas n̄ debet cessare. s; de illius gl̄ia nec silere patit' deuotio. nec d̄ignū aliqd p̄t p̄cipe cogitatio. v' ierudita parturire locutō. Hec ē q̄ totius mūdi repationē obtinuit salutē omniū ipetrauit. Quis tādem o b̄ndicta misericordiē lōgitudinem z latitudinē sublimitatē z p̄fuditatē inuestigare possit. Lōgitudō enīz ip̄ius vsq; in diē nouissimū subuēit v' n̄iuerfis eā inuocantib;. latitudo ei⁹ replet orbē terraz. vt quoq; sua misericordia plena sit ois terra. Sublimitat' eius ciuitatis sup̄ne ruinas restaura-

uit. Profunditas q̄q; sedentib; in tenebris z ymbra mortis redēptionem obtinuit. Sic ergo tue pietat' o Maria ip̄am quā ap̄o deū grām inuenisti notā facis mūdo. sanctis p̄cib; tuis obtinēdo reis veniā. egris medelā. p̄sulis corde robur. afflictis p̄solatōez. p̄dicantib; adiutoriū z liberatōz. Quā nāq; fuerit vita huius p̄ginis marie expectat' in tēplo redēptionē generis humani dicat Ambrosi⁹. Sit itaq; vobis tanq; i imagine descripta virginitas marie. ex q̄ velut i speculo ffulget species castitatis z forma p̄tutis. Virgo erat mēte z corpe. corde hūilis verbis grauis. animo prudēs. loq̄ndi peritior. legendi studiosior. intēra op̄i. verecūda sermōe. nō in incerto diuitiarū. sed in p̄ce paupis spem reponēs arbitriū mētis deū nō hoiem q̄rens nullū ledere. cūctis b̄n velle. maiorib; assurgere. equalib; nō inuidere. iactatiaz fugere. Quādo illa lesit pentes. Quādo fastidiuit humilē. Quā derisit debilē. Quādo vitauit inopē. Nihil toruū in oculis. Nihil p̄cat in p̄cib;. Nihil in actu inuerecūdū. Nō gest' fractior. nō incessus solutior. Nō vox petulātor vt ip̄a species corpis fieret simulach' mētis z figura p̄bitatis. Ip̄a nāq; est illa q̄ celis gl̄iam dedit. terris deū pacēq; refudit. gentib; fidē. vicis finē. vite ordinē. morib; disciplinā. Plena gratiaz. nō solū puero abrahe sed z camēl potū tribuēs de sup̄affluēti ydria tua q; tu es vera puella p̄lecta z altissimi filio p̄pata. Offerent' inq; p̄pheta p̄gines regi sed post eā. Nā p̄matū ipsa sola vēdicat sibi. Et licz ad dei genitricē digne collaudandā nemo inueniat idone⁹. tñ votis oib; nō debz cessare q̄ libet etiā p̄ctōz a laudib;. q; in laudib; saluatoris est iter salutis n̄re In honore igit' scē genitricis ei⁹ a laudib; nolite cessare. Ip̄a nāq; est p̄go maria q̄ a nullo virtutū genere vacabat. cui gratie plenitudinē inesse dei nūcius asserere bat. Quis em̄ cū ammiratiōe iocūda

De sancto Conrado

nō speculetur ipius adolescens nature for-
titudinē et prudētiā ac fidē in angelico
colloquio ubi tā pater loquitur. tā pruden-
ter interrogat. tā facile credit. Quis nō
iusticiā miretur. quā sic vniuersa pcepta
diuine legis adimplere satagebat. ut nec
ad se pertinētia quāda velut purificatio le-
galē inexplēta relinqueret. Ipse quā tēp-
ta satis emicuit. que pgnitatis lilium
in hūilitatis valle produxit. Deprome-
bat itaque virtutes in cogitatione et affe-
ctu cordis eius ineffabilē armoniā quā
ipsa creatrix et inhabitatrix eius dei sapi-
entia delectabatur audire. choruscabant
foris quāque in superficie sermones et actus vni-
de possent homines glificare deū et salutis
exēpla accipere. Alti igitur itueniunt frēs
carissimī et cōsiderate quāto deuotionis
affectu Maria a nobis honorari vo-
luit. quā totius boni plenitudinē in ea po-
luit. ut pinde si quid in nobis ē spēs. si quid
est gracie vel salutis ab ea nouerim⁹ re-
dū dare. quā ascendit delicijs affluēs. ortus
plen⁹ deliciarū. quē nō solū afflauerit.
sed p flauerit supueniēs ille auster diuini-
tatis ut vndiqz fluat aromata illi. Tor-
qz in medullis cordiū et votis oibz venere-
mur mariā. quā sic est volūtas eius quā totū
nos habere voluit p illā. Ipsa est apud
deū aduocata nra quā nō pē sustinere re-
pulsam. quā apud deū iuenit grāz. Pro-
uidēs quippe erat. nō sapiētiā ut salomō
nō diuicias. nō honores querebat. sed g-
tiā reqerebat. Sola nimirū est grā qua
saluamur. Sola grā indigem⁹. Quid
aliud cupiscim⁹. Queram⁹ igitur grā-
tiā sed p inuētiōē grē mariā. quā quārit
inuenit. et frustrari nō valet. Letetur quē-
quid illud est quod offerre paras deo: ma-
rie cōmēdare memēto et quod offerre de-
sideras gratissimis illis et oī acceptiōē
dignissimis marie manibz offerēdum
trade si nō vis repulsam sustinere. Nec
formides ad mariā accedere. quā tāta g-
tia est repleta et spūscō pfula ut fieret
celis sublimior. fastigijs pulchrior. san-
ctitate gratiosior. Deniqz si diligēt i-
tendas i Maria singulas pures. i ea

psus iuenies singulares quā videbant
esse p mūes. Que etenim vlt angelica pu-
ritas illi audeat pgnitari cōpari quā di-
gna fuit fieri sacrariū spūscī et habitac-
culū filiū dei. Si rez pcia pēsamus de
raritate. sup oēs est illa que pma ppo-
suit angelicā in terris vitā ducere. et p-
positū virginitatis imobile seruare. quā
nec aliquaten⁹ titubauit angelo filiū
pmittēte. Ascēdēs nāqz in corde suo
disposuit puerfatiōē parit et oratione.
Ascēdit deniqz in mōtana cū festinati-
one. Dicam⁹ pie ascēdit pri⁹ in tēplū
ut ibi pēntaret. et p redemptiōē generis
hūani patrē suū in abscondito et i cubi-
culo cordis oraret. Seruebat siquidem i
quēda grā charitas. splēdebat in carne
pgnitas. i obsequio eminebat hūilitas
Herito pinde cātor ille diuin⁹ in ei⁹
amiratiōē pēnebat. Que ē ista quā ascē-
dit plane sup hoies. ipos etiā angelos
trāscēdit. Nimirū sup angelos aquaz
viuā necesse est hauriat quā hoibz re-
fundat. O bñdicta inuētrix grē. genit-
rix vite. mater salutis fac ut per te su-
scipiat nos qui per te datus est nobis
Fac benedicta per grām quā inuenisti
ut qui mediāte te fieri dignat⁹ est par-
ticeps infirmitatis et miserie nostre te
quoqz intercedēte participes nos faci-
at glorie et bñctis sue christus filius
tuus dñs noster qui est sup omnia bene-
dictus deus in secula Amen.

Legenda clxxxv. De sancto Conrado

Anctus Conradus

de nobilibus parentibus
in alemania genitus et e-
ducatus est. Hic quia vir
multe honestatis et bonorū morū
fuit aduocatus a Rothingo ecclie Cō-
stantiēsis episcopo toti episcopatu au-
ditōz pfectur causarū. Succedēte au-
tem tēpore in ppositū maioris ecclie
eligit. Rothingo autē episcopo viā v-
niuersē carnis ingressō vocat sanctus

De sancto Conrado

Udalricus ecclesie augustensis episcopus et ab ipso
 suo corpore defuncti episcopi sepelitur. Qui clero
 et populo triduanum ieiunium ut be-
 nignitas dei illi ecclesie daret placentem
 sibi antistitem. Statuto igitur die qui ad ele-
 ctorem vel pontificem commune inspirationem
 de episcopo procedendum fuit sanctus Udalricus
 describit ipsum propositum beatus Conradum
 tale esse sicut ait apostolus ad Timotheum et
 Titum. Oportet episcopum esse irreprehensibilem
 vniuersi uxoris uirum, sobrium, ornatum, pruden-
 tem, pudicum, hospitalem, doctorem, non uino-
 lentum, non percussorem sed modestum, non liti-
 giosum, non cupidum, sue domui bene pre-
 positum, filios habentem subditos cum omni
 castitate. Si quis domui sue pisse nescit
 quod ecclesie dei diligentiam habebit. Non
 neophytum, non in superbia elatum ne in iu-
 diciu decedat diaboli. Oportet autem et re-
 stimonium habere bonum ab his qui foris
 sunt ut in obprobrium non incidat et in la-
 quum diaboli. Item ad Titum sic ait. Oportet
 enim episcopum sine crimine esse sicut dei dispen-
 sator, non superbum, non iracundum, non uino-
 lentum, non percussorem, non turpi lucri cupi-
 dum, sed hospitalem, benignum, prudentem,
 sobrium, iustum, sanctum, continentem, ample-
 ctentem eum qui secundum doctrinam est fidelis fidei
 ut potes sit exhortator in doctrina sana
 et eos qui contradicunt arguere. His omnibus co-
 ram multitudine a sancto Udalrico de ipso
 recitatis omnes ibidem persenserunt. Unde ibi
 de rapit trahit, et quous plimum renites
 episcopus instituit. Cathedrali ergo insula sub-
 limatus sanctus Conradus principalis san-
 cte dei matris ecclesiam ditauit reliquijs
 preciosis et ornatu maximo. Insuper tres
 construxit ecclesias, unam in ciuitate prestante
 si, duas extra. In quarum una, scilicet ecclesia
 beati mauricii sepulchrum domini nostri iesu christi
 simulimus illi quod est in hierusalem cum
 multa diligentia construi procurauit. Ubi
 etiam, xij. presbiteros clericos ibidem christo famu-
 lantibus impetrum instituit. Auxit nubi
 lominus canonicorum numerum maioris
 ecclesie cum alodio proprii patrimonij. Cu-
 piens etiam idem uir sanctus cum apostolo corpus
 suum efficaciter castigare tribus uicibus trans-

fricans hierusalem ciuitatem sanctam ad iherusalem
 in qua locum passionis christi et sepulture et
 resurrectionis sit et ascensionis in deuotione
 maximam uisitauit. Postmodum autem apud
 castellum louen cum sancto Udalrico existens, cum
 uidisset in ipsa turbine aqua pcellis hinc
 inde spumantibus duas aues introeun-
 tes mergi et exeuntes intellexit uir sanctus
 in spiritu duas aias fore sub specie illarum
 auium que ibidem ob scelera suorum aliqui com-
 missorum multitudinem suam purgatorum
 sustineret. Itaque ambo uisceribus miseri-
 cordie moti ualericus prima missam pro
 defunctis celebrare non distulit. Conra-
 dus autem ipsa die secundam missam sibi pro
 defunctis complere non pigritatus est. Et
 sic in eorum deuotione et solenni altaris ob-
 latone illarum auium species amplius non uide-
 runt. Gebhardo optimo adulescenti qui
 casu super episcopi sedem confederat prophetat
 conradus dicens. Premature sedem meam
 gebharde occupasti, mihi succedet qui pro
 ore in hac cathedra sedebit uidelicet
 gamelonus. Sanctus etiam conradus ista
 missam solennia post consecrationem cor-
 poris et sanguinis domini nostri iesu christi in
 die sancto pasce araneam lapsam in calicem
 cum sanguine domini fiducialiter sumpsit. Cum
 ergo terminatis rite missarum solennijs pro-
 ut dignissimum est, ipsa die ad prandium
 presedisset attenuatus corpore per sanctam qua
 dragessimam non comedit. Interrogatus
 a suis cur non comederet ait. Expecto
 hospitium in primo uenire. Et inclinato
 capite super mensam exitum aranee prebet
 apertum ore. Quanta de tali aduentu quin-
 portus miraculo inter cunctos ibidem existi-
 tes fuerit leticia nullus sane metis igitur
 rat. Obijt autem beatus conradus episcopus post
 multarum exercitia septuaginta, vii. kalendas decem-
 bris. Anno domini nongentesimo sexage-
 simo sexto, episcopus fuit .xliij. senex et ple-
 nus dierum.

Ac. clxxxvi. De sancto Hilarione,

Hilarion sanctus mo-
 nachus fuit cuius uita septuaginta
 plenam scripsit Hieronymus

De sancto Hilarione

Huius pentes idolis dediti ipe vt or
rosa de spinis floruit. Alexandria mis
sus et ibi gramaticā discēs. ibidē etia
baptizatus ē. Toras illi volūtas in ec
clesie congregatōibz fuit. Audies nomē
anthonij i egyptū prexit ad vidēdum
eū. Quē vixit statū habitū mutauit
et duobz mētibz vixit cū eo māsit. Cōtē
platus est enī ordinē vite sue. grauita
tē morū q̄ creber in orōibz. q̄ hūilis in
suscipiēdis sribz q̄ seuer⁹ i corripēdis
alacer i exhortādis. Talem etiā habu
it continentia vt cibi eius asperitatem
nulla vnq̄ eius infirmitas frangeret.
His virtutibus hilarion instruct⁹ re
dijt ad patriā cum q̄busdā monachis.
Parentibz suis iā defunctis. partē sub
stantie fratribz. partē etiā paupibz de
dit. sibi nihil oīno reservās. Erat aut
annoz q̄ndecim et solitudinē egressus
est. sacco tñ cooptus et sagū rusticum
q̄d brūs anthoni⁹ ei dedit cū ab eo dis
cessit secū tulit. Tātū q̄ndecim caricas
post solis occasū comedēs hoc cibo cō
tent⁹ fuit a. xv. vsq̄ ad. xx. etatis sue an
nū. Estus et pluuia breui tugurio q̄d
iunco et caricibz tēperat declinauit. De
breuē cellā pavit latitudine pedū q̄t
tuor. longitudine sō pedū q̄nq̄ vt se
pultū poti⁹ q̄ domū crederes. Capil
los semel in anno vīcz die pasce toton
dit. Sup nudā terrā in stratu iunco
vsq̄ ad mortē cubauit. Saccū q̄ sel fu
it indutus nunq̄ lauās nec mutās al
tero. nisi cū primo scissus esset. Sc̄ptu
ras sc̄tās q̄si memoriter tenēs p⁹ ora
tionē psalmos quasi dō p̄sente cecinit
A. xxi. anno vsq̄ ad. xxvi. tribz annis p
mis dimidie lent⁹ sextariū madefactū
aqua frigida comedit. alijs tribz seq̄n
tibus panē aridū cū sale et aqua sum
psit. A. xxvij. vsq̄ ad. xxx. herbis agre
stibz et virgultoz radicibz crudis sustē
ratus est. A. xxx. vnciā panis et coctum
modicū olus absq̄ oleo comedit. Sē
tiens autē caligare oculos. et totū cor
pus in imperiginē p̄ri. et punicea sca
bedine contrahi ad supiorē cibū adie

cit parū olei. et hoc vsq̄ ad. lxiij. annū
vite sue tali cucurrit q̄du. nihil gustās
pomoz aut leguminū aut cululq̄ alte
rius delectabilis rei. Hic dū se viderz
corpe fatigatū et exitū crederet imine
re a. lxiij. vsq̄ a. lxx. pane abstīnuīt in
credibili seruoze mētis vt eo tpe quasi
nouus accederet ad fuiturē dei quo ce
teri solent remissi⁹ viuere. Siebat autē
ei sorbicūcula de farina et cū minimo
oleo cibo eius et potu vsq̄ q̄nq̄ vncias
appendentibz. Sicq̄ cōpleuit ordinē
vite sue. Nunq̄ ante solis occasū nec i
diebz festis nec in grauissima inualitu
dine vnq̄ soluit ieiuniū. Iḡit potētissi
mus in miraculis sc̄tate incompabi
lis. lxxx. etatis sue anno cū absens esset
esicius. qui cū sp̄ familiaris dilexerat
quasi in testimonij testamēti breuē
chartā manu p̄pria scripsit litteratim
omnes diuitias ei derelinq̄ns quas
habuit. videlicz tunicā de sacco cucul
lam et palliolū. Jamq̄ modic⁹ calor
in pectore erat. et quasi iā vix viuebat
ap̄tis oculis hec loquebat. Egredere
q̄d times. egredere q̄d dubitas. lxxx. fe
re ānis christo seruisti. et mortē times
Inter hec verba exalauit spiritū. Sta
timq̄ corpus eius humanū et obrutus
est. Sicq̄ et ipe omnes q̄ ad egrotantē
venerant rogauit ne q̄dē punctū hore
post mortē eius corpus ei⁹ seruaretur.
Postmodū esici⁹ vir sanctus cū pericu
lo vite post decē fere mēses corpus ei⁹
furat⁹ est. et in palestina deferēs mōa
chis crebris p̄seq̄nt ibi laudibz mona
sterio condidit cū tunica cuculla et pal
lio. toto corpe quasi adhuc viueret in
regro et mltro fragrāte odore quasi op
timis delibutū esset vnguētis. In testi
moniū eius sanctissime vite et ad lau
dem et insupabilem ip̄ius dei gloriā
qui viuit et regnat zc. Festū aut ip̄i⁹ re
colitur. xij. kal. nouēbris. quo vīcz die
vndecim miliū virginū et bīe vrsule se
stum celebrat.

Legenda. clxxxvij
De historia karoli magni.

25

De sancto Karolo magno

Orpinus remensis archiepiscopus socius karoli: quatuordecim annis cum hispania et galicia a potestate paganoz liberasset quod vidit scribit leopardo decano aquisgran. Primo quomodo sanctus Jacobus apostolus apparuit Karolo rogans ut locum sepulture sue purgaret et viam ad locum sui sepulchri pararet. ut multitudo peregrinorum ibi peccata deleteret. Promisit etiam se sibi fore adiutorem in omnibus. et cum hoc vitam eternam in premio. Conuersi enim fuerant multi per predicationem discipulorum iacobi. sed reciditum passi sunt et fides christi ibi deleta erat usque ad tempus Karoli qui hispaniam et galiciam christianam fecit per christum. Prima urbs quam obsedit fuit pampilonia. tribus mensibus nequit eam capere. quia impugnabiles erant muri. Obiit ergo Dominus iesu christe per cuius fide huc ueni. da mihi hanc urbem. sancte Iacobe si uerum est quod mihi apparuisti da mihi capere eam. Tunc muri collapsi funditus ceciderunt. Saracenos qui baptizari uoluerunt uiuere permiserunt alios omnes occidit. Quo audito alie ciuitates miserunt ei tributum et se ei subiecerunt. Et facta est tota illa terra sub tributum. Visitato sarcophago beati iacobi uenit petronus. et ibi infixit lanceam in mare dicens gratias. Et addidit. Hucusque nunquam nisi nunc venire potui. Tunc subiugauit sibi omnem galiciam et hispaniam a mari usque ad mare. Inter ciuitates unam obtinuit in qua erant nonaginta turrel. Inter lucernam ciuitatem quatuor mensibus obsedit. Quam capere non uales deum et sanctum iacobum inuocauit. Tunc ceciderunt muri ei. Et est deserta usque nunc cum alijs tribus ciuitatibus quas ipse dominus anathematizauit ut olim hiericho. Dia idola deleuit propter unum quod ut dicunt saraceni machometum quem ipsi colunt cum uiueret in suo nomine fabricauit. et demonum legionem arte magica ibi alligauit. quod tanta fortitudine illud seruauit quod a nullo unquam frangi potuit. Cum enim aliquis christianus ad illud appropinquaret statim periclitatur. Sed paga-

nus cum orandi causa uenerit illesus abiit. Quis qui super illud sederit statim moritur. Est igitur in maris margine lapis altus. Quod potest coruam volare sursum infra latum et quadratus supra strictum. super quem est imago de auriscalco optimo in effigie hominis fusa. super pedes suos erecta. faciem habens prorsus meridiem. in manu dextra habens clauem magnam que cadet de manu eius anno qui rex in gallia natus fuerit qui totam hispaniam christianam faciet. Hic qui uiderit clauem lapsam. gazys suis in terras positis omnes fugient. Et auro quod reges et principes dabant karolo sibi quod quis pagani ipse Karolus fecit templum sancto iacobo et ornamenta multa et canonicos instituit. Similiter aquisgranum de illo edificauit et multas alias ecclesias. Reuerso Karolo paganus rex affricanus hispaniam sibi subiugauit. christiani nos multos occidit. Quis karolus rex terre custodes posuerat. Quo audito Karolus rediit cum multis exercitibus et uenit basionem urbem vasconum ubi romarum moriens cuiusdam sanguines eius suum equum et cetera sacerdotibus et pauperibus distributa commisit. qui super se audiuit demones quasi rugire leonum luporum et uiculis. raptus per dictas quatuor ductus ab exercitu Karoli est inuentus. Karolo in crastinum pugnaturus cum argolado qui hispaniam reacquisierat in sero se parat milites karoli ut mane sint ad bellum prompti. et hastas suas ante tectoria in pratis fixerunt in terra. quas mane inuenerunt in corticibus et frondibus decoratas et in terra radicata absceiderunt eas prope terram. et de radicibus postea creuit magnus silua. Hic hastas floruerunt qui ipso die occiderunt erant et sanctorum martirum numero innumerabili. Sunt autem tunc occisi quadraginta milia. et dux milo pater rotholadi et equus karoli. Tunc sterit Karolus cum duobus tantum militibus et sparta que dicitur gaudiosa multos paganos occidit. In sero utriusque redeunt in castra. Crastino uenerunt quatuor nobiles cum quatuor milibus pugnarum. Unus pagani fugiunt et Karolus in galliam rediit. Postea

De sancto Karolo magno

redies itez cū quatuor milibz militū Karolus et hozz haste floruerūt. Qui leti z primi pugnauerūt z paganos innu/ merabiles occiderūt. et post ipi occisi sunt et equi Karoli. Ubi stās multos occidit donec fugerēt pagani. Iterum mādauit argolādū Karolo bellū. Un Karolū venit cū cētū trigintaquatuor mi/ libz. Tūc argolādus et karolū mltā si mullocuti sunt d causa belli z fide. In ter que dixit argolandū Pugnem? p fi de. Si vñcar baptizabor. Gladunt g viginti christiani z viginti paganos. z occidit eos. Postea qdraginta z eue nit vt prius. Postea centū z factū est sili Itēz mille sed sp christiani paganos occiderūt. Tūc datus treuigz venit ar/ golādus ad karolū baptizādū dicens karolo. Rex tua sanctior est. Et pcece/ pit oibz paganis vt baptizarent. Illi pfererūt. Tūc argolādus vidit ordi/ nes in mēsa z qsiuit q essent. Respon/ dit karolus. hos esse epōs. hos mona/ chos. hos canonicos. hos paupes qd dicit eē nūcios dei. Qui ille. Vale tra ctas nūcios dei tui ppter hoc nolo ba ptizari. Et abiit. Hic notandū q gra ue pccm sit male tractare paupes. Pro pter hoc Karolū tāta leticia baptizan doz est puatus. Crastino karolus pu gnaturū habuit. xxxiij. milia. argolā dus cētū milia. Ibi occisus ē argolan dus z sua cētū milia. Victores in san guine stabāt vsqz ad bases ciuitatū. q mox capta ē paganis oibz occisū. Tūc mille christiani nocte spoliauerūt moztuos karolo ignorāte. q onustati auro z argēto cū ad karolum redire vellēt. a paganis q fugerāt sunt occisi. z h fecit eis auaricia Princeps nauarrozum mādāt karolo bellū. Qui orauit dñm vt oñdar sibi in illo bello moztuiros. Crastino armato exercitu Karolū vt/ dit rubeā crucē in humerz moztuiroz retro sup loricas. Quos oēs in orato/ rio suo reclusit ne occiderent. Peracto bello z occisū fere centū milibz pagāo rū Karolus quos in oratorio truserat

repperit moztuos. videlicet centū quin quaginta. Tūc Karolus expugnauit to tam patriā nauarrozū Postea dicit Karolo q rex babilonis miserat cōtra eū de syria viginti milia currū. z ipe de genere goliath q vulnerari nō pote rat nisi in ymbilico vires qdraginta fortū habuit. Statura eius cubitozū duodecim. facies eius longa ymi cubi ti. digiti tribz palmis. Qui omnes ptra se missos portauit in ciuitatē otogoz. Primo raynaldū. secūdo cōstantinūz regē romanorū z aliū comitē. tres illos omnes simul leuās quasi pueros de/ ptra et leua tulit in carcerē. z viginti pu gnatores quos sili dportauit. Rotho landus vero fixit eū in ymbilico. Un clamauit. Sathometb iuua qz mozt oz. Accurrūt ergo pagani et portāt eū in ciuitatē. Et sic christiani cū eis mozt intrauerūt. et pfarū gigantē occidunt. z ciuitatē capiūt. Rotholandū gigan ti pdicauit de trinitate querēti. Abra am vidit tres zc. Item in cythara cuz sonat tria sunt. ars manus et chorde. In amygdalo tria sunt. corium: testa nucleus. Similiter in sole. cursus splē dor z calor. In rota plaustri. medium brachia circulus. In homine corpus anima vmbra. Sic vnūz est tria. Ita in deo tres persone vnū sunt. Item q rit gigas. quomodo potuit virgo pa/ rere. Respondit Rotholandū. Deus qui sate gurgulioni z arbori facit gi/ gnere vermes. multosqz pisces ex aq p ducit. vultures apes serpētes sine ma/ sculino semine facit prole gignere. po/ tuit idem deus z virgine facere pare/ re. De ascensione querenti respondit. Rota molendini quantū ad ima de/ scenderit de superius tantū ascēdit e/ cōuerso. auis de monte descendens red/ dit in altum. Sol in oriēte surgit z ten dit in occidentē z itez redit in oriētem Ita z christū vnde descēdit itez ascen dit. Qui gigas. Vado pugnemus p fide. Tūc accidit quod in proximo capitulo dictū ē quomodo exercitū ka

De sancto Karolo magno

roli facies equorum lintheis operuit. ne
 videretur larvas hostium obstruxerunt au-
 res equorum ne audirent tympana per quod
 us fugati fuerant quando pagani fecerant in-
 gulos viros ante singulos equos incedere
 larvatos et tympana percutientes. Unde
 modo victoriam habuerunt. Tunc karolus
 rumpens vexillum in curru abscidit. alas
 enim nunquam fugissent. Et tunc occidit octo
 milia paganorum. urbem cepit. et postea
 in hispania nemo karolum ausus est im-
 pugnare. Postea venit ad sanctum iacobum
 et omnia destructa ibi reedificavit. statuit
 quoque ad honorem sancti iacobi omnes reges et prin-
 cipes presentes et futuros episcopo sancti iacobi
 obedire. Tunc ego turpinus remensis ar-
 chiepiscopus sancti iacobi ecclesiam et altare cum
 sexaginta episcopis karoli rogatu kaleni.
 iunij honorifice dedicavi. Et karolus
 tunc dedit ecclesie sancti iacobi in dotem
 totam galiciam et hispaniam. ut quilibet pos-
 sessor domus annuatim quatuor denarios
 persolveret. et ab omni servitute regis et prin-
 cipum liber esset. et ut ibi sint palatia et vir-
 ge episcopales et corone regales per manus
 loci prebent. Et ut beatus iacobus et iohannes
 cum matre petierant. ut videretur sedeat ad dexte-
 ram alter ad sinistram christi. iohannes in oratione
 te patronus est apud ephesum. iacobus in
 occidente. roma apostolicam sedem petrus
 merito quia ipsi erant christo per ceteris famili-
 ariores. principalis tamen est petrus. quia christus
 eum voluit esse principem apostolorum. Tante fortitu-
 tudinis fuit karolus quod quatuor ferratu-
 ras equi simul manibus facile exte-
 debat et militem armatum stantem super palmam suam
 a terra usque ad caput suum facile levabat
 Tantelargitarius quod in quatuor festis cu-
 ria precipue habuit in hispania. videlicet
 in natiuitate christi. in pascha. penteco. et ia-
 cobi. Per singulas noctes eum custodie-
 bant. christi. fortes. Prima noctis vigilia. xl.
 ei assistent. decem ad caput. decem ad pedes
 decem ad dexteram. decem ad sinistram. dextra
 spatam nudam. sinistram candelam ardentem habu-
 tes. huiusmodi secundam vigiliam quadraginta sil-
 et quadraginta terciam vigiliam fecerunt. Qui
 plura de precibus eius scire voluerit cernat

quod rome imperator fuit. ecclesias multas
 et abbatias instituit. sepulchrum domini vi-
 sitauit. multorum sanctorum corpora in argenteo
 auro locauit. Quod lignum crucis secum
 tulit unde multas ecclesias dotauit. Cum re-
 dierit karolus de hispania. adhuc erant
 duo reges pagani apud cesaream augu-
 stus marsyrus et beligandus frater eius a re-
 ge babilonie de perside in hispaniam mis-
 si quod karolo fidei subiacerent. Quibus ka-
 rolus mandauit ut baptizarentur vel tri-
 butum sibi mittant. Qui miserunt ei triginti
 equos oneratos auro argenteo gazylis
 quod hispaniciis. et quadringentos equos vino
 dulcissimo oneratos puerosque ad po-
 tandum et mille saracenas feminas formo-
 sas. Nuncio pro karoli gamaleoni vige-
 ti equos oneratos auro et argenteo et pallii
 dederunt. ut pueros in manus eorum tra-
 deret. Quod et fecit. Nuncius karolo mu-
 nera tulit. Sed vinum et mulieres acceperunt
 pugnatorem. Dixitque rex marsyrus
 quod veniret baptizandus. Cui occurrit la-
 rolus cum quadraginta quinque milibus. Venerunt
 et pagani. et horum viginti milia occi-
 derunt christiani. Similiter et christiano-
 rum triginta milia a paganis sunt occisa propter
 bestudinem animi et fornicationem eorum.
 Ibi occisi sunt omnes pugnatorem propter
 rotholandum et alios quinque. Tunc rotho-
 landus cum centum viris euasit et occidit mar-
 syrum. Ipse solus quatuor lanceis fixus euasit.
 Tunc marmoreum lapidem trino ictu
 in duas partes diuisit a summo usque de-
 orsum gladio suo quem voluit frangere
 quando vidit se moriturum. ne pagani eundem
 gladium acciperent. Cornu suum sufflando
 fregit et ceruicem colli sui lesit socios vo-
 cando. Cum sufflatione karolus audiuit
 venire voluit. sed perfractus traditor eum auer-
 tit dicens eum in venatione esse. Adhuc
 karolus necesse et traditionem suorum ignora-
 uit. Ad obitum rotholandus venit theodo-
 ricus qui vidit compunctionem et orationem
 eius. Tribus vicibus carnem suam teti-
 git dicens. Et in carne mea videbo de-
 um saluatorem meum. Siliter tetigit et oculos
 dicens. Quem visurus sum ego ipse et cetera. Et

De sancto Karolo magno

ait. *Demito mei dñe qz p honore tuo exul morior. Deor esto socioz meoz silt occisoz p te.* Tūc signās se cruce ait. *Nūc videbo qd oculi n̄ vidit zc.* Et sic expirauit sc̄issim⁹ martyr xp̄i rotholā dus. Ego turpin⁹ nesciēs rotholāduz defunctū ip̄o die obit⁹ ei⁹ missam dñi ctoz p̄fere Karolo celebraui. xvi. kal. inlij. et rap⁹ in extasi audiui choros i celestibz carātes. ignorās qd hoc esset. Post hoc demōes audiui qñ p̄dā du/ cētes. Quibz dixi. Quid fertis. Rñ de rūt. Harū ad inferna sicut michael rotholandū ad celestia. Vissa celebra ta dixi hoc Karolo. Cū hoc dicerem venit balderuin⁹ sup equū rotholādī dicēs rotholādū se reliq̄sse i agonia. Li to exercit⁹ venit ad fun⁹. sz Karol⁹ p/ m⁹ inuenit eū exaiatū. brachia sup pe ctus posuerat in formam crucis. Tūc Karol⁹ irruit sup eū. Quis plāctū illi us explicet Balsamo myrrha z aloē p̄dit⁹ ē. Et cū eo ibi p̄noctauit exercit⁹ Trīginta octo annoz obiit. Crastino armati vadūt ad locū certamis vbi cū aliq̄s amicū suū semiuuū reppit. ali/ q̄s mortuū. oliueriū defunctū inueni/ unt q̄tuor palis i terrā fixis extensum. restibz retortis ligatū a collo vsq̄ ad yn gues pedū z inanūū excoiatū sagites lācis spatibz p̄foratū. Totū nem⁹ da moribz impletur. q̄libz suū amicū eiulan do. Tūc Karol⁹ iurauit p̄ oipotētē q̄ currere nō cessaret donec hostes inueni ret. Et inuenit eos cenātes q̄tuor milia q̄ occidit. Stetit sol immobilis z plonga/ ta ē dies illa spacio triū diez. Et inuē/ to traditore gamaleone p̄cepit eū Ka rolus q̄tuor eq̄s fortissimis toti⁹ exer citus alligari. z sup eos assessores agi rātes p̄ q̄tuor plagas orbis. Et sic di gna morte interijt discepr⁹ exēplo iu/ de p̄ditoris. Duodecim milia vnciaz argenti z viginti milia talētoz auri ve/ stes z cibaria data sunt p̄ aiabz defun ctoz. Rotholād⁹ i ecclesia romana sep pelit. gladi⁹ eius ad caput suspendit. Dēz terrā circa oppidū blauen. sex di

erū spacio vbi rotholād⁹ sepult⁹ ē ca nonicis regularibz q̄s ip̄e Karol⁹ re staurauerat iussit dari vt annuatim in āniuersario sc̄i rotholādi triginta pau/ pes oibz necessarijs vestibz induerent. cibis reficerēt. triginta psalteria et tot missas p̄ oim defunctorz aiabz occiso/ roz dicerēt. de reliq̄ ip̄i viuerēt. P⁹ h Karol⁹ sanctū Dionysiuū honorauit. oēm frāciā ecclie ei⁹ in p̄dio dedit. et p̄ cepit vt oēs franci p̄sentes z futuri etiā reges pastori ecclie obedirēt. z q̄libz do mus annuatim q̄tuor denarios daret ip̄i ecclie. Et stās ap̄d corp⁹ bti diony/ sij orauit p̄ aiabz occisoz in hispania. z p̄ his q̄ libeter p̄fatos denarios sol/ uerēt. Nocte prima regi dormiēti dion/ nys⁹ apparuit eūq̄ excitauit dicens. Qui tuo exēplo i hispania occisi sūt vt occident oim delictoz veniā impetra/ ui. Silt de q̄tuor denarijs grauioris sui vulneris medicinam impetraui. Hoc Karol⁹ dixit omnibz. Tūc ka/ rolus aq̄sgrani mira mfi dei opat⁹ ē. vñ puocati sunt etiā ad bona facienda multi aliq̄. Tūc mibi turpino mors ka roli reuelata est hoc mō. Cū ap̄d vien/ nā die q̄dā i extasi rap⁹ orōi vacarem psalmū De⁹ i adiutoriuū dicere. demo nū agmina p̄cedebāt x̄sus lothorigiā Cū oēs trāsissent vidi vñū q̄si ethiopē gressu tardo seq̄ntē. Cui dixi. Quo it⁹ Rñ dicit. Aquisgrani tollere aiā Kar oli. Cui dixi. Adiuro te p̄ xpm vt re/ deas ad me dicēs qd actū sit. Tūc pa rū morati redeūt vt p̄us ordiati. Dixi q̄ei cui p̄us dixerā. Quid egistis. Res p̄ndit. Galician⁹ sine capite tot laps des z ligna eccliaz tulit i statera q̄ pl⁹ appēderūt ei⁹ bona q̄ mala. z iō aiaz ei⁹ a nobis abstulit. q̄ dicto euauit. Et ego cognoui illa hora karolū esse defunctū. Ip̄e etiā qñ ab inuicē recess/ sim⁹ me rogāte p̄misit mibi si fieri pos set nūciū mortis sue mibi mitteret. Si milit⁹ ego sibi d̄ mea morte p̄misi. Vñ eḡtās ad mortē p̄cepit cuidā militi alū no suo vt mortē ei⁹ mibi nūciarz. Qd

De conceptione btē Marie virginis

z fecit. Quinto kal. february obiit āno
dñi octingentesimo decimoq̄rto

Legenda clxxxvij.
De Conceptōe sancte ma-
rie virginis

Athelmus cantuariē
sis archieps z pastor anglo-
rū coepiscopis suis cunctis
q̄ orthodoxis salutē z ppe-
tuā in dño bñdictōem. Conceptio vene-
rāda dei genitricis z ppetue p̄gis ma-
rie. Dilectissimi frēs quēadmodū per
multorū signorū expimenta in anglia z
francia ceterisq̄ cōclimatibz celebrāda
sit olim dedarata. me narrante audiat
dilectio v̄ra. Tēpe namq̄ illo q̄ diuine
placuit pietati angloz gentē de malis
suis corrigere. sueq̄ seruitutis officijs
arti⁹ astrigere. gl̄iosissimo normānoz
duci guilhelmo eandē patriā debellā-
do subegit. Et regi eoz eraldo noie i-
pio z tyrāno cleriq̄ psecutori z hono-
ris ecclesiastici subuersori reddidit i bel-
lo. p̄ meritis tallionē. Quo ceto guil-
helmus factus dei virtute z industria
sua angloz rex totius ecclesiastice digni-
tatis honores i meli⁹ reformauit. Cu-
sus pie in tētois opibz inuidēs ille bo-
noz oīm inimic⁹ diabol⁹. tū familiā-
rū fraudibz. tū extraneoz incurfibz.
multoties conat⁹ ē ei⁹ obsistere succes-
sibz. Sed dño p̄egēte ad nihilū dedu-
ctus est malign⁹. Audiētes autē daci an-
gliā subiectā esse normānis grauē in-
dignati se suo q̄si hereditario iure pua-
ri. arma p̄parāt. classē aptāt vt eos
adeūtes a data sibi diuitis patē expel-
lant. Hoc cōperto guilhelm⁹ rex p̄u-
dentissimus helsynū q̄ndā religiosū
abbatē ramesien⁹ cenobiū ad daciā di-
rigit vt inq̄rat veritatē hui⁹ rei. At il-
le vir admodū sagacis ingenij strenue
negociū regis exeq̄t. Quo fideliter per-
acto ad angliā reuerti cupēs mare in-
gredit⁹ et tā maximā p̄tem maris p̄spe-
ro cursu trāsciat. cū subito dēis surgē-
tibz vndiq̄ ventis horrida tēpestas ce-

lū cōmouit z vndas. Fatigatis igitur
nautis nec vltra valētibz obniti. fra-
ctis remis. funibz ruptis. cadētibz velis
spes salutis amittit. z nihil nisi sub-
mersionis indicij miserabilē expectat
Cūq̄ de salute corporū desperat aīarū
curā solūmō creatori suo magnis cla-
moribz cōmendarēt. z brissimā dei ge-
nitricē mariā miseroz sez refugij z de-
speratoz spem deuote inuocarēt. subitō
quendā venerāde habitudis virū
pontificali infula decoratū. q̄si int⁹ vn-
das nauē primū viderūt. Quī aduol-
cās ad se helsynū abbatē his p̄bis ce-
pit cōpellari eū. Quid inq̄t piculū eua-
dere. vis ad patriā sanus ire. Cūq̄ il-
le cū fletu in toto corde cōsiderare id so-
lū expetere rēderet. Tūc ille. Scias i-
q̄t me ad te a dñā n̄ra dei genitrice ma-
ria ad quā dulciter reclamasti directū
z si dictis meis obtemperare volueris sa-
nus cū comitibz imm̄ inēs euades pi-
culū maris. Spondet ille ilico se ei in
oibz obtemperatū si hoc euaderet pe-
riculū. Promittit inq̄t mihi et deo q̄
diē conceptōis z creatōis m̄ris christi
celebrabis z celebrādū p̄dicabis. At
ille vt vir prudētissimus z q̄s inq̄t mi-
hi dies hoc festo erit celebrād⁹ Sexto
ait ydus decēbris hoc festū teneb. Et
quo inq̄t abbas officio vtēmur i eccle-
siastico obsequio. Omne inq̄t officiū qd
dicit⁹ in natiuitate ei⁹ dicit⁹ i cōceptōne
excepto q̄ nomē natiuitatis mutabit i
nomen cōceptōis. His dictis ille dispa-
ruit. et citi⁹ dictu sedata tēpestas ab-
bas cū suis incolumis p̄cito statui ap-
plicuit anglicis litoribz. et q̄ viderat et
audierat q̄b⁹ potuit notificauit. Sta-
ruit autē idē festū in ramien⁹ cenobio
solēniter celebrari. z ipē q̄ad vixit de
notis obsequijs solēniter celebrauit.
Et nos ergo frēs charissimi si portū
salutis volumus app̄hendere dei gen-
itricis creatōem et cōceptionē dignis of-
ficijs celebremus. vt ab ei⁹ filio digna
mercede remuneremur. q̄ cū p̄re z spū
sancto viuūt z regnat i secula seculorū amē

De conceptione bte Marie virginis

Rursum hec solēnitas alio mō ali-
bi declaraf. Epibus nāq; karoli regis
frācoꝝ clericus qdā ordine leuita vn-
garie regis german? brām dei genitri-
ce mariā toto corde diligere. eiusq; ho-
ras cātare sollicitus. parentū suoz cōsi-
lio nubere volēs cū qdā adolefcentula
valde pulcra accepta a p̄bytero nupti-
ali bñdictōe die qdā missa etiā iam ce-
lebrata recordatus qz eiusdē bte Ma-
rie virginis horas die illa iuxta morē
suū nō cātauerat. oēs ab ecclia exire co-
egit. sponsam domum mittens ⁊ ip-
se iuxta altare sol? remāsit. Lē qz sol?
dnice mris horas decātando hāc anti-
phonā. s. Pulcra es ⁊ decora cantaret.
subito apparuit ei dña nostra ⁊ ppe-
tua dei genitrix ꝑgo maria cum duob;
angelis dextrā eius ⁊ leuā tenētib; di-
cens ei. Si ego sum pulcra ⁊ decora qd
est q me dimittis ⁊ aliā sponsam acci-
pis. Nunqd ego nō sum pulcrior illa.
nūqd nō ego sūz optime formosa. nū-
quid nō ego sū valde decora. vbi vidī-
stī tā pulchrā. Cui ille. Dña mea inqt
claritudo tua omnē pulcritudinē mū-
di excellit. Tu es sup thronos et cho-
ros angeloz eleuata. Tu es sup celos
celoz exaltata. Quid ergo vis vt faciā
At illa. Si sponsam inqt carnalē cui
adherere vis amore mei dimiseris me
sponsam in celesti regnō habebis. Et
si cōceptōis mee festa annuatim sexto
yd? decēbris solēniter celebraueris et
colēda p̄dicaueris. mecū i regno vnige-
niti mei laureatus eris. His itaq; di-
ctis dña nra ab oculis videntis dispa-
ruit. Clericus ꝑo domū redire nolens
absq; pentū suoz ꝑsilio ilico abbatiaz
qdā ingressus mōachi habitu deco-
raf. Vbi ꝑ exiguū tps meritis beate
marie semp virginis. q diligentes se sem-
p remunerat decorat ⁊ bñficat. aqleie
eps p̄iarcha factus festū eiusdē cōce-
ptōis die pfato qdīu vixit annuatim
cū ꝑp̄is etiā octauis diligentē celebra-
uit ⁊ celebrādū p̄dicauit. Itēz hec fe-
stiuas alit alibi declaraf. In pago

gallico canonic? qdā ordie sacerdos so-
licit? cātare bte marie ꝑgis horas nob
cturnales a villa qdā vbi cū vxore cu-
iusdā adulter? fuerat rēdēs ad oppidū
vbi morabaf tēdere curās flumiū secū
ne trāsmearē cupiēs sol? nauim īgress?
dnice mris matutinas na uigādo cane-
re cepit. Lūq; inuitatorū. Que maria
gta plena dñs tecū diceret. ⁊ iā in me-
dio fluminis esset. ecce demonum turba
vna cū eius nauicla eū ꝑcipitauerit. et
ei? aniaz sicut ꝑmeruerat rapuerūt ad
tormēta. Die aut tercio ad locum q de-
mones eā tormētis afficiebāt vēit brā
ꝑgo maria cum scrōꝝ turba dicēs eis.
Et qd familiar? mei aiaz iuste affici-
tis. Nos inqunt eā debemus hīre: qm
capta ē in nro ope. Si illi? inqt ꝑgo eē
debz cui? opa faciebat. ergo nra eē dz
qm matutinas nras dū vos eū pemi-
stis decātabat Un magis rei facti estis
qz erga me inq egistis. His itaq; di-
ctis demōib; huc ⁊ illuc fugiētib; scis-
sima ꝑgo aiaz reduxit ad corpus. et ꝑ
brachiū hoiez ab vtroq; funere refusa-
ratū arripiēs aquā a dextris ⁊ a sinistris
qsi muꝝ stare iubēs d. pfūdo flumiū ad
portū icolumē adduxit. At ipe gauisus
pedib; eius ꝑstrat? ait ei. Charissima
dña mea ⁊ ꝑgo ḡrissima qd tibi retri-
buā ꝑ tātis bñficijs q mibi fecisti Pre-
cor inqt dei genitrix ne āpli? i adulterij
pectā cadēs ꝑceptōis mee festa. vj. yd?
decēbris solēnit celebres ⁊ celebrāda de-
nūcies. Vox vtrīpa locuta ē celos eo
vidēte ascēdit. At ipe heremiticā vitā
ducēs qd sibi acciderat cūctis audire cu-
piētib; enarrauit. ⁊ qdīu vixit eadē fe-
sta celebrauit ⁊ celebrāda p̄dicauit Et
nos ḡ frēs charissimi h̄ idē nra aucte
epali corroborem? ⁊ ꝑcipim? vt null?
vīm ita sit reb; tpalib; aut ꝑꝑ̄is dñicis
occupat? qn bte marie ꝑgis venerādā
ꝑceptōez ānuati celebret. ⁊ ei? horas ꝑ
vnūquēq; dñe excepto die dñico vl die
ix. lectionū decāret. Un etiā notādū ē
q si alq; ꝑpter peccatoꝝ suoz despatē
onem d ei officiū facere noluerit duplā

De cōceptione beate marie virginis

corā deo reus erit. Uno mō qz pecca-
tū fecit. altero qz p pccō suo deo fuisse
noluit. Hinc ad petz dñs ait. Si te
pccōrē pñderas optz vt a te deū tuum
nō repellas. Deū a se repellit q pccō pec-
cata bonuz op⁹ facere renuit. Si nos
pccōrēs eē recognoscimus optet vt dei
genitricē apud filiū suū exoratricē z au-
xiliatricē habeamus. Si enī aduersū
nos summ⁹ iudex p nris facinoribz ira-
tus fuerit. ipa nobis pōt facere filiū pla-
catū q eū genuit. Null⁹ erit tātus pec-
cator in hoc seclō si ipa filiū suū exora-
uerit. p eo qñ recipiat veniā in futuro.
Quicqd enī a pio filio suo petierit to-
tū faciter obtinebit. Quid de theo-
philo dicamus. Theophil⁹ vicedomi-
nus cuiusdā epi cilioz extitit. Hic p⁹
qz accusatus apō dñm fuit z a ppo of-
ficio expulsus pauprate pccitus cuius-
dā iudei pñlio q cū diabolo p artē ma-
gicā vsu loqbat. christianitatē suā ab-
negās eidē diabolo semetipm i seruū
cōmendauit. Un valde p⁹ exigūū tē-
pus penitēs in qdā brē marie virginis
basilica p qdragita dies añ ei⁹ imagi-
nē plorās vlgilauit. Cui p nūmo labo-
re z lassitudine pccū dormiēti apparuit
brā virgo Maria. z corripit eū red-
didit ei cyrographū qd diabolo pfati
iudei dederat. qd ipa dī genitrix ab ip-
so vi abstulerat. Tūc theophil⁹ euigi-
lās sup pccō suū cyrographū posituz
iuenit. z mox crastino die hec epō cun-
ctisqz ciuibz enarrauit. Et statū idē epi-
scop⁹ data sibi pñia saluari z absolu-
tione facta duxit illū añ altare ad cōi-
cādū. Cū aut cor⁹ xpi d manu epi ac-
ciper descendit sup eū spūscūs i specte
solis. z refulsit facies eius vt sol. Deni-
qz in pfata basilica tribz diebz totidez
qz noctibz agēs deo et brē marie pñi
grates. insitēs pccibz. z pñijs vt dies
pceptōis brē marie pñijs vt pñictuz est
solēnter celebret. spm dō reddidit. Ec-
ce qz brā dei genitrix Theophilū de-
speratū ad veniā reduxit. z pfatū pñby
teqz triduanū moritū etā a demonibz

eripuit z ad vitā reuocauit. qnto ergo
magis frēs charissimi brōs faciet illos
q eā assidue iuocabūt si eos q solo mo-
mēto eā interpellauerūt miserens iuuat.
Sāctionēs nāqz z romani ei⁹ matu-
rinas cū. ix. lectōibz die sabbatoz bo-
no more decātātes grām ei⁹ adqrun-
t. Nulli q sit pigz. nulli onerosū celebra-
re ei⁹ festa. Sciēdū qz sic i scā ecclesia
colit natiuitas ei⁹. sic dz excoli pceptio
ei⁹. Sicut enī ad saluādū gen⁹ hūanū
oliz fuit necessaria natiuitas sic fuit cō-
ceptio ipi⁹. Nisi cōcipef mime nasceret
Iussu dei pccipit z nascit. Que nisi na-
sceret mūdi redēptor ex ea nō nasceret.
Imo si diuina generatio pspiciat specia-
lis ei⁹ cōceptōis forma maior eē ap-
probat qz natiuitatis. Sic pceptō be-
re pñgis maior esse pcludit qz natiuitas
Magis enī ē scripsimū cor⁹ pñgis cuz
brissima sui aia quā de nihilo creauit
deus pccipit z pñgi qz p natiuitatē i es-
se pñuari. Sicut res maior est adam
a deo creati qz filios ade de mfe natu-
rati nasci. Cui⁹ ergo natiuitas sancta ē
ei⁹ cōceptio nō imerito scā erit. Quis-
qz igit pñul abbas et plat⁹ es recole dī
ligēter ei⁹ solēnia. z cūctos iube eā cole-
re. qz si eā toto corde amauerz nunqz a
gradu tuo deposis fueris. In memet
ipō. pbauit qd aio. Erubescāt oīno in-
sensati q tātū diē tantaqz sacramenta
ac mysteria tenebris ignorātie excecā-
ti respuūt celebrare. eo q viri z mlieris
copulatio i pceptōe virgis extitit. Si
eius pceptionē scircō q carnal⁹ extitit
stult⁹ nō placeat hodie celebrare. tamē
diē illā z noctē qñis sit multis inco-
gnita. et tps et horā spūal⁹ cōceptōis
eius. s. hodie celebrare dlectet. qz ipa a/
nimaz creator aiam sue matris dignā
scrissimo corpi virginali ei⁹ angel⁹ mī/
strātibz copulauit. Quā etiā diē pñā
nostre repatōis z salutis dispositoz no-
stre saluatōis inter ceteros dies fecit p-
elegit z scificauit. Nā q sunt due cōce-
pōes hoīs oibz notū est pñis. Una
spūal⁹ alia carnal⁹. Una qdē q carnal⁹

De conceptione bte Marie virgis

copulatio viri et mulieris agis. alia q̄
spūalis ania noua et pura deo opante
corpi diuinitas dat et adunat. Si nō pla-
cet illis celebrare solētia pceptōis car-
nalis dñice matris. placeat eis colere
aie eius spūalem creatōem et corporis
aieq̄ copulationē. Quāta est dies il-
la qua nostre repatricis aia digna cre-
atur et cōsecrat. et scitissimo corpi vnif.
Nō est verus amator p̄ginitis q̄ despici-
cit colere diē eius cōceptōis. Eru de-
scant itez infanti q̄ hanc diē colere nō
lūit carco q̄ alioz sanctorū pceptōes
minime colere cōsuevit ecclia. Maria
quipperusticitas est eā alijs sanctis in
hoc cōparare in q̄ de carne assumptis.
quā etiā sup oēs sc̄tōs et archāgelos i
celis sublimauit. Quāuis enī ceteri sa-
ctis diēs pceptōis eoz nō sit cōcessus
vt celebrent. illi tñ a spūsancto pcessus
est q̄ maior et excellētor cūctis est. Pul-
cre et digne hanc dñatōem sup ceteros
sanctos illa debet habere p quā omēs
sancti sc̄tificant. Quāuis enī ceteri sa-
cti christi sanctissimoz et dñe hec sancta
sc̄tōp. Et sicut sine more summi rerū
dispositor sup oēs sc̄tōs et sc̄tās illam
dignitatē ei tribuit vt p̄bū caro factūz
virgo p̄cipet et p̄go pareret. et post par-
tū p̄go p̄maneret. sic ip̄e p̄ oibz absq̄
more hanc dignitatē illi iuste contulit.
vt pceptōis et natiuitatis ei solētia sa-
crosc̄tā in sc̄tā celebrent ecclia. Quid lō-
gius. Conceptōes dñice m̄ris colere ē
xpi generatōem cōmemorare. nā p̄gi-
nis marie pceptio xpi generatōis ē li-
nea. Quapropter euāgelii Liber ge-
neratōis. hac die sicut in natiuitate do-
mini an matutinas laudes bono mo-
re decātam. et ad missam legim. De-
rito igit colit et filij generatio et matris
pceptio. qm̄ pceptio et natiuitas m̄ris
generatio ē filij. Celebrem. q̄ dignis
officijs alacrit̄ vtrāq̄ pceptionē spūi-
talē. s. et hūanā. vt ip̄i meritis et p̄cibz
a secl̄aribz curis et a cūctis vicijis mere-
amur eripi et ad gaudia paradisi p̄ducī.
p̄stare dño nro iesu xpo filio eius q̄ cū

p̄re et spūsancto et m̄re sua virgie ma-
ria viuit et regnat de⁹ p infinita secula
seculorū Amen.

Ex sermone Anselmi

Principiū quo mūdi sal⁹ pcessit mī
hi p̄siderare volēti occurrit hodierna
solēnit̄as que de pceptōe b̄tissime ma-
tris dei Marie multis in locis recolit̄
Nec magni p̄deris est om̄e qd̄ digni-
tati aut honori ei⁹ hūana laude d̄ferē
si meritis illius et insignibz comparat̄.
Tātorū nanq̄ bonoz p̄sumatio q̄ p
ip̄am dñi matrē toti creature pueniēt
videt̄ admonere om̄ne mentez hūanā
p̄ietatis affectu exordū suū p̄siderare.
q̄ sublime. q̄ diuinū. q̄ ineffabile suū
crit. Nec mirū. fundamentū siqdē et q̄
si quoddā sacratū ciuitatis et habitā-
culi sūmi boni in ea ponebat̄. et m̄sio
lucis eterne et incorpalis quā corpaliē
inhabitarēt illic incorpore. et incircum-
scriptus et creās simul et viuificās oīa
spūs parabat̄. Beata igit p̄go maria
vera mater dei futura sicut eū q̄ supra
oīa ē incōprehēbilis verū erat hoīem
ineffabili mō de sui substātia p̄go pa-
ritura. ac p hoc in deitatē illi⁹ trāsitu-
ra. ita nō absurde credi p̄t primordia
pceptōis eius tāte dignitatis sublimi-
tate p̄signata vt hūanaz pceptio mē-
tū ea plene penetrare nō valeret. Et
ideo eiusdē pceptōis diēs festiuis lau-
dibz a cūctis fidelibz merito celebret̄.
De ip̄a q̄ppe multis secul⁹ ante ortum
ei⁹ Esatā spūsancto afflatū dixisse cō-
stat. Egrediet̄ virga de radice yesse. et
flos de radice ei⁹ ascēdet. et reforescet su-
p eū spūs dñi. Nec itaq̄ p̄go q̄ ralez
ex se ptulit florē nullo dissentiente p̄go
maria fuit. Et flos q̄ de radice ei⁹ ascē-
dit b̄ndictus filius ei⁹. sup q̄ et in quez
ois plenitudo diuinitatis essentialit̄ re-
quēuit. Hec igit virgo tanti filij dignis-
sima parēs cū in aluo sue p̄entis natu-
rali lege p̄cipet. q̄s nō cōcedat dei sa-
pientia a fine vsq̄ ad finem p̄tingen-
tē cūcta implente: cūcta regentē nouo
quodā et ineffabili gaudio celū et terrā

Ad

De conceptione bte Marie virginis

et oia que in eis sunt p̄fūdiſſima ac in-
effabili inſubilitate p̄ ſua reintegratōe quā
p̄ illā ſibi euēturā diuina et occulta in-
ſpiratōe p̄uidebāt pluſtraſſe. Sz cum
ip̄a p̄cepto fundamētū fuerit habita-
culi ſūmi boni ſi p̄cti alicui⁹ ex p̄mie p̄
uariatōis origie maculā traxit. qd di-
cem⁹. vtiq; diuina voce dicat ad Hiere-
miam. Priuſq; te formare in vtero noui
te. et anq; exires de vetre ſcificauit te.
et p̄phetā in gentib; dedi te. De Johā-
ne quoq; angel⁹ q̄ eū naſcitur p̄nun-
ciabat aſſeruit q̄ ſpūſcō replebit ad-
huc in vtero m̄ris ſue. Si igit Hiere-
mias q̄ in gentib; erat p̄pheta futur⁹
in yulua eſt ſcificat⁹. et Johannes dñm ī
ſpū et virtute helye p̄ceſſur⁹ ſpūſancto
eſt ex vtero m̄ris ſp̄ler⁹. q̄s diſſerere au-
deat toti⁹ ſeculi p̄piciatoriū et vnicū fi-
lij dei oipotētis vey et dulciſſimū recli-
natoriū mox in ſue p̄ceptōis exordio
ſpūſſcō grā illuſtratōe deſtitutū. Te-
ſtante ſcō ſacra ſc̄ptura vbi ſpūſ domi-
ni ibi libertas a fuitute. Igit ois pec-
cati libertima fuit q̄ omnū p̄ctōz p̄-
piciatori aula in qua et ex q̄ p̄ſonaliter
hō fieret: ſpūſſancti p̄ſentia et op̄atōe
cōſtruebatur.

Ex decreto concilij Baſilienſis.

Sacroſc̄rā general ſynod⁹ Baſiliē-
ſis in ſpūſancto legitime cōgregata v-
niuerſalē eccliam rēſentat ad p̄petuā
rei memoriā. Elucidantib; grē diuine
myſteria mercedē glorioſam repromiſit
eterna dei p̄ris ſapia dū ait. Qui elu-
cidat me vitā etnā habebūt. Qd etiā
de glorioſa p̄gine q̄ ip̄am p̄ris ſapiētiaz
dei filiū eternū in vtero p̄tulit ac mun-
do pepit ſacroſc̄rā legit ecclia. Nā q̄c-
qd de dignitate et ſublimitate p̄ginis
m̄ris educit in lucē. hoc nō dubiū ē ad
laudē et honorē filij ſui p̄tinere. Et qui
honorificat grām et ſc̄ritatē matris ho-
norificat et elucidat glorioſū nomen filij
eius q̄ ip̄am ſc̄ificauit et repleuit gr̄tia.
Uñ ſi in ceteris reb; elucidatio ſc̄ritatē
q̄ a dño deo eſt p̄clara merita p̄turit. ī
ea re ſp̄ealiter fruct⁹ vberriſſimos iſerre

ſpectāda eſt. q̄ ſc̄ificatōem et dedicatō-
nē templi illi⁹ p̄cernit. in q̄ an ſecula an-
q̄ terra fieret. et ab etno māſione ſibi
ordinauit p̄ma et etna vitas. Idq; ma-
xime p̄gruit. vt pax habeat ī q̄ſtiōib;
p̄cernentib; ſc̄ritatē illi⁹ p̄ quā pax diſ-
fuſa ē ī terris. Acten⁹ ſcō difficult q̄ſtiō
in diuerſi mūdi p̄tib; et corā hac ſacra
ſynodo ſup p̄ceptōe illi⁹ glorioſe p̄ginis
Marie m̄ris dei et exordio ſc̄ificatōis
eius facta eſt. q̄busdā dicētib; ip̄az vir-
ginē et ei⁹ aiaz p̄ aliq̄d tps aut inſtans
t̄pis ſubiactuiſſe actuali origiali p̄ctō.
alijs at ecōuerſo dicētib; a p̄ncipio cre-
atōis ſue deū ip̄az diligēdo gr̄az eidez
p̄tuliffe. p̄ quā a macula originali illam
br̄ſſimā p̄ſonā liberās et p̄ſeruās ſub
limiori ſc̄ificatōis genere redemit cū
fundaret eā ip̄e altiffim⁹ et ip̄az fabri-
caret fili⁹ dei patris vt eſſet m̄r eius ī
terris. Nos igit ſcō diligenter inſpect⁹
autoritatib; et rōib;. q̄ iā a plib; annis
in publicis relatōib; ex p̄te vtriuſq; do-
ctrine corā hac ſancta ſynodo allegare
ſunt. alijsq; plimis ſup hac re viſis et
matura p̄ſideratōe p̄ſatis. illā doctri-
nā diſſerētē glorioſam p̄ginē dei genitri-
cē p̄ueniēte et coopante diuini m̄ris gr̄-
tia ſingulari nūq; actuali ſubiactuiſſe
origiali p̄ctō. ſz imūne ſp̄ fuiſſe ab oī
originali et actuali ruga. ſanctāq; et im-
maculatā tanq; piā et p̄ſonā cultui ec-
cleſiaſtico fidei catholice recte rōni et
ſacre ſcripture ab oib; catholicis ap-
probandā fore tenēdā. et amplectēdā
diſſim⁹ et declarandā. nulli de cetero
licitū eſſe in p̄trariū p̄dicare ſeu dicere
Renouātes p̄terea inſtitutōez de cele-
brāda ei⁹ concepōe q̄ tam p̄ romanaz
q̄ alias ecclias. vj. ydus decēbris an-
tiqua et laudabili cōſuetudine celebra-
ta eſt. ſtatuiſſus et ordinamus eandē
celebritatē p̄fata die in oib; ecclēſijs
monaſterijs et p̄uentib; chriſtiane re-
ligiōis ſub noie p̄ceptōis feſtini⁹ lau-
dib; celebrandā eſſe. Lucitq; fidelib;
vere penitentib; ac p̄ſeſſis eadē die m̄ſ-
ſarū ſolemnij. centū. p̄imis autē et ſcō

De conceptione btē Marie virginis

cundis vesperis et matutinis toridez. sermoni vero verbi de ea festiuitate interessentibus centū quingenta dies concessione perpetuis scriptis duratura de inunctis sibi penitentijs hec sacra synodus largit. Datū in sessione nostra publica in maiori ecclesia Basil. solēniter celebrata. xv. kal. octobris. anno a natiuitate dñi. M. cccc. xxxix.

Sequuntur miracula de cōceptio-
ne beatissime virginis Marie.

Ad informationē denique huius veritatis de cōceptōne beatissime virginis genitricis dei inueniunt plū scrip-
ta miracula in libro q̄ dicit defensoriū virginis appenso cathenis in plu-
ribus librarijs. fuitq̄ cōpositū circa an-
num dñi. M. cccc. Ubi sic scribitur.
Quidā baccalarus formatus de ordine
carmelitarū in quadā disputatōne fa-
cta parisi in scolis vni de ordine p̄di-
catorū retulit quō tēpore cācellariar-
magistri iohānis de teleze cū in puincia
Bohemie in ciuitate cracouiēsi qdam
frater p̄dicator in ambone predicasset
p̄lo virginē gloriosam in peccato ori-
ginali cōceptam subito corruit. et por-
tatus ad locū habitatiōis sue paulo
post obiit. Hec asserbat referentibus vi-
ris honorabilibus magistris i theologia.
scz Henrico de halsia et magistro Henri-
co de huta. et magistro Iohāne de bo-
lonia doctore in medicina et baccala-
rio in theologia. q̄ hec se vidisse et inter-
fuisse dicebāt. Ex his p̄cluse dicit bāc-
calarius q̄ credebatur istā op̄inōne de
originali in virginē post tāta miracula
esse sufficientē in fide. Itē venerabi-
lis doctor Sirolodus de piscarijs ordi-
nis minorū huius pie cōclusionis ad-
uersarius existens. cū semel in sermone
de cōceptōe cōtra sacrā virginem diu-
tius p̄dicasset. finito sermone missam
suam deuotissime celebrās. eleuatiō-
ne corporis christi facta eadem virgi-
ne sibi p̄sentialiter apparēte correptus
fuit. et speciebus panis ab altari subla-
tis inquit virgo. Qua fronte corpus

de me sumptū sumere vis frater inq̄.
quem hodie tā verbis q̄ factis volū-
tarie maculasti. Ip̄o autē magnis ge-
mitibus petente veniā. eucharistia si-
bi reddita fuit. missam finiuit. et ime-
diate ascēdens pulpitu quod in p̄mo
sermone contra virginē dixerat reuoca-
uit. et miraculū referens ad longū fecit
sermonē. sicut ego ip̄e habui a plurib⁹
fidedignis. Item in ciuitate ydo-
ni cū quidā frater ordinis p̄dicatorū
viennēsis natiōis de materia p̄ceptio-
nis corā magistro odonij cāpanen. or-
dinis btē Marie r̄ndere dberet. mag-
p̄lo cōgregato in ecclesia cathedrali
monachorū dicte ciuitatis. et cū positi-
onem suam dictus frater dicere vellet
a deo mirabiliter tact⁹ q̄si mut⁹ et amēs
factus est. Deportatus autē p̄ fratres
suos ad locū religionis eorū octaua die
eadem amētia cōtinuata mortuus est.
sicut habui ab illis q̄ p̄sentialiter affu-
erūt Item in villa brine lemonsce.
dyocesis quidā lector de ordine p̄dica-
torū istū articulū cōceptōis ita odi-
osum habēs vt nunq̄ sermonē faceret
qn virginē conceptā in originali pec-
cato diceret et fundaret in suo p̄uentu
Quadam die solēni in qua sermones
de dicta materia fecit. ip̄o inter fratres
suos magno populo presente ad diui-
num officium existente: quidā lupus a
siluis veniens vsq̄ ad conuentū istum
secrete accedēs. dimissis paruis et ma-
gnis vsq̄ ad chorū ascendit et dictum
fratrem per guttur arripēs interfecit. Si-
cut parisi et in ip̄a terra clara fama
et publica attestatur. Hec in dicto li-
bro qui defensoriū virginis dicit p̄les-
nus cōtinent. Illud autē inter alia
miracula merito mirādū venit. quod
quidem Alexander d̄ hales doctor in
theologia famosissimus sibi accidisse
refert in libro ab eodē composito q̄ di-
citur mariale. continens sex libros par-
tiales. in quibus diuersa capitula sūt.
cuius primum capitulum intitularur
de genealogia beate virginis. et incipit

De conceptione beate Marie virginis

Scita et suplaudabilis sp̄s rego dei ge-
nitrix Maria ab eterno p̄nisa. Inter
alia aut̄ li. iij. hui⁹ volumis caplo vlt̄.
qd̄ intitulat de p̄ceptōe beate x̄gis et in-
cipit Fiat lux. Post r̄n̄sionē ad q̄ndaz
iniec̄tōem dicentū virgine p̄ceptā fo-
re copula maritali dicit sic. Nōne pos-
sibile est vt talis actio ad inspiratōnez
sp̄ū s̄cti p̄petrata. et speciali p̄cepto cō-
pleta absq̄ oī p̄ctō exerceat. Sed p̄
paucā Ego ipe q̄ hec scribo dū publice
legerem in theologia vehemēter erra-
ui asserēdo q̄ dīes p̄ceptōis beate marie
celebrādus nō esset. Un̄ et q̄libz anno
illa die legere decreuerā sicut et in p̄se-
ntis diebz p̄sueuerā. Sed p̄testor solen-
nissime q̄ repentino morbo vexat⁹ fui
Exonic singul̄ annis illa die. ita q̄ nul-
lo mō illa die susceptū magisterij offici-
um exeq̄ valere. siue casus ageret. siue
diuina volūtas q̄sq̄ cōsiderare potest
Sed et viri prudentes q̄ me tūc t̄pis i
scolis audierūt me secrete corripuerūt
eo q̄ ipugnare velle videbar diē festuz
celebrātes p̄ceptōis beate virgis. Ego
p̄o doceo assero et credo illos bñ vidis-
se. et poti⁹ in hoc cōmēdādos fore qui
pie et deuote sepeditū festuz celebrare
fatagūt i honore p̄petue x̄ginis marie
Hec ille. Offert se p̄terea illud cō-
memorādū. q̄ cū sup̄ hac materia d̄ s̄a
cta p̄ceptōe br̄ssime virgis fieret pub-
lice disputatōes corā sancta synodo ba-
siliensi. q̄ p̄les ex p̄ibz interessentibz re-
tulerūt singularia bñficia miraclose a
deo recepisse ob deuotōnez quā habe-
bāt ad celebratē de hac s̄cā p̄ceptōe
br̄ssime x̄ginis. Inter q̄s aut̄ reuerē-
dus in x̄po pater et dñs Bernard⁹ ep̄i
scopus mōr̄ Alban̄ die sabbat̄. xxi.
aprilis. āno a natuitate dñi. M. cccc.
xxxvj. qñ p̄ia allegatio facta fuit pub-
lice de hac materia rerulit qual̄ eo e-
qtante sup̄ pontē flumi⁹ q̄ est inter ciui-
tatē ebredecinē. et oppidū s̄cti Crisp̄i
nī ipe pons erat ruptus i medio eo lo-
co sup̄ flumē vbi erat nauis piculū ha-
bens vnū magnū foramē. et eo iaduer

rente equus quē eq̄tabat trāsiens ex il-
la pte vbi pons rupt⁹ erat posuit duos
pedes anteriores sup̄ dictū foramen
vacuū. Cūq̄ rueret in p̄ceps ad aquā
et iamq̄ caput eq̄ esset q̄si infra pontē
p̄cussus pauore magno inuocauit bea-
tissimā virgine in auxiliū suū. vouens
celebrare annuatim festū de sua s̄cā
p̄ceptōe. et nesciebat referre q̄liter exi-
uit. sed statim absq̄ lesiōe aliq̄ sui et eq̄
vidit se positū in securo ab alfa pte fo-
ramis. Un̄ ex̄tūc maior sp̄ cū deuoti-
one p̄tinuauit celebratōne dicte festi-
uitat̄. Itē m̄gr̄ Jobes roseti cano-
nic⁹ anticiē. in finē ab eo facto d̄ hac
celebratē corā s̄cā synodo Basiliē.
anno dñi. M. cccc. xxy. inter alia mira-
cula rerulit de dñō beylia de lestrāḡis
ep̄o dicte ecclie anticiē. p̄ime defun-
cto q̄ cū dictus reuerēd⁹ p̄r in vn̄uer-
sitate Tholosana in die celebrat̄ cō-
ceptōis beate marie x̄ginis p̄ hac s̄cām
p̄ceptōem p̄dicare decreuisset. et p̄ulq̄
ascēderet ambonē solito more fūdaret
orōem ante altare ad x̄ginē mariam.
Et eo ibi existēte oēs orōnes et puncta
q̄ p̄ra p̄ceptōez virgis p̄cepat subito
de sua memoria euauerūt oppositis
et cōtrariis i eadē fixe p̄manentibz. Co-
actusq̄ est ad p̄fusiōne virādā opposi-
tū sui p̄mi p̄positi p̄dicare. Quē casuz
vt sibi cōtingeret ad exaltatōez virgis
q̄diu vixit p̄iuati et publice fr̄q̄nti⁹
enarrauit Itē aliū asserit ē q̄ barch-
mone in mōasterio beate marie de mer-
cede cōsuetudo est p̄terq̄ in diebz pa-
sce et paucis maximis festiuitatibz oī
die tribui s̄cribz panes recentes coctos
eadē die sūmo mane. Quadā āt vice
cū in diebz festiuitatis de s̄cā p̄ceptio-
ne virginis pistoz p̄passet massaz vel-
letq̄ ex ea panes formare disco operiē
repperit eā quasi esset coagulata san-
guis resperfa nigredine aut lutum ad
modū centi. Diuulgataq̄ postea notū
cia miraculi hui⁹ publice ordinatū est
q̄ ciuitatem suo municipali statuto q̄
ea die cōceptōis nō incendant furni

De conceptione beate Marie virginis

ita in eadem ciuitate obfua continue
vlt in hodiernū die. Preter hec au
tem tpe Johānis regis arrogonie bo
ne memorie qui circa annos dñi. M.
cccc. regnauit in regno arrogonie ha
bita pmo corā ipso solēni z publica per
plures dies disputatōe inter defenso
res virginee innocētie z assertores ma
culę originalis. regis ordinatōe statu
ta est solēnis cōfraternitas deuotorū
hmōi festiuitatē de cōceptiōe beatissime
virginis celebrantiū. quoz p̄mus con
frat̄ fuit ipse rex arrogoniū. Et ordia
tū fuit q̄ annuatim ea die fieret solen
nis p̄cessio ad laudē z gloriā hui⁹ festi
uitatis. Demū de anno dñi. M. cccc.
ix. cū ipso die beate Marię virginis in eccle
sia Gerundien. p̄dicasset de p̄uatiōe
ab originali macula frater Johānes d
rota ordinis minorū sacre theologie p
fessor obq̄ hmōi sermonē inq̄sitor qui
dam heretice p̄auitatis de ordine p
dicatoz detulisset eū in iudiciū fidei ex
istēte i p̄dicta ciuitate Barchmonen.
successore immediate dicti Johannis
martino rege arrogonte. habita fuit i
ter p̄dictos de mādato ac in p̄sentia re
ḡ solēnis ac publica disputatio. Qua
finita p̄fatus rex in signū victorie po
fuit sup caput p̄dicti Johannis fertuz
viride vernantiū foliorū. sicq̄ insigni
tus ynacu tubicinis fuit honorifice as
sociatus p̄ dictā ciuitatē aliasq̄ ciuita
tes z oppida circūiacētia. p̄cone regis
clamāte q̄ nemini de cetero in oib⁹ re
gnis suis z dominijs liceret asserere vl
dogmatizare cōtra hęc doctrinā d̄ san
cta z pura p̄ceptōe beate virginis cōtinue
q̄ imminente hmōi festiuitate fuit post
ea obseruatū ac vt cōmuniter obserua
tur de die in dies. Itē Basilee die
lune sexto mēsis octobris anno a nati
uitate dñi. M. ccccxxvij. in manib⁹
iudicis fidei deputati p̄ sanctā synodū
fuit testificatū etiā cū iuramento q̄ no
ho die mēsis septēbris anno dñi. M.
ccccxxvij. in ciuitate mēnorisse qdam
Franciscus miserī canonic⁹ eccleie colle

giate dicte ciuitatis viceñ. dyoces. cuz
in extremis ageret z iā quasi mortuus
appareret. sic postq̄ fuerat i agonia et
extasi. magno cū suspīrio clamauit in
hec verba. O virgo maria. Ita igit̄ ē
q̄ p̄pter hoc ego erā condemnat⁹. Tu
scis q̄ ego a meipso nō habui. Statim
q̄ vocās ad se priorē p̄dicatozū z con
fessōrē monialiū scē Clare. dixit pub
lice corā p̄dictis z alijs astantib⁹ q̄ cō
burerēt certas p̄clusiones z vnū tra
ctatū de cōceptione virginis in pctō ori
ginali quē ipse audierat cū esset studēs.
Nisi fuisset als deuotus virgini marie
z ipa eidē subuenisset. ob hoc erat cō
demnat⁹ in diuio iudicio. Itē ipse fir
miter credebat eam fuisse conceptam
absq̄ originali pctō. Fuerūt p̄terea
corā dicta sancta synodo Basiliensi a
multis patrib⁹ oī exceptōe maioribus
q̄ p̄la alia de hac scēta p̄ceptōe narrata
miracula etiā in sermonib⁹ publicis fa
ctis de hac solēnitare. sed nō tā cura ac
cēdere fuit ad illa nec redigere in sc̄ptis
Illud autē fiducialit̄ licet asserere q̄ cū
de anno dñi. M. ccccxxix. vigeret gra
uissima pestis in ciuitate Basiliē. vbi
dicta sancta synod⁹ celebrabat. eo ipso
quo fuit facta de hac materia synodal
diffinitio p̄ sacri conciliū declarādo i
sua solēni ac publica sessione doctrinā
istam differētē glōsiam dei genitricem
Marię nūq̄ actualiter subiacuisse
originali peccato. sed immunē sp̄ fuisse
ab originali z actuali culpa sanctāq̄
z immaculatā. tanq̄ piā et cōsonā fi
dei catholice recte rationi z sacre scri
pture ab omnib⁹ catholicis approban
dā fore tenendā z amplectendā. nulli
de cetero fore licitū in cōtrariū p̄dica
re siue docere: imediate patres q̄ erant
in cōcilio ac tota ciuitas experimento
palpabili celesti quasi miractō sensere
auxiliū diuine misericordie. equidem re
missa est ac cessauit statim que plimū
ante verabat acerbissima pestis. Pre
terea cum de hac synodali diffinitōe
q̄ plurime bulle expedire fuerāt. et ad

De sancta Odilia

diuersas mundi pces destinate p lras fi
de dignas significati e in generali co/
gregatioe q in pzincipali couentu ordi
nis cluniacen. tepe quo inibi p sentata
fuit vna ex dictis bullis ta de religiof
q alijs psonis dicti couentus infirma
bant de dicta peste qsi. xxx. persone Et
statim cu dicta bulla receperit pcessio
naliter magna cu deuotioe agetes gra/
tias deo p ipa declaratioe ad laude p/
petua virginis gloriose q infirmi tunc
erat qualuerit. cessauitq amodo i di/
cto couentu p illo anno pestilencie mor/
bus. Multa etia alia merito digna
admiratioe ad glam virginis q predi
cta veritate pfirmat similis de hac di/
cta fuere. sed interiois fuit no oia sz ex
multis dicere pauca. Et sic oibz pstat
q singularissime deus filius virginis
beatissima genitricis sua magnificare
dignatus est frequentis miraculis q d
veritate sancte coceptois sue sunt testi
moniu dñi fidele sapientiam pstant
paruulis Amen.

Legenda clxxxix

De sancta Odilia

O dilie virginis pater
adalricus siue athicus. mas
vero heribundis siue p sin
da vocabat. ex nobilissimo fracoze ge/
nere orti. Athicus eni totu burgundie
siue Alacie sub Childerico rege pnci
patu habebat. In cui etia finibz mo/
nasteriu sanctimonialiu in honore san
cte marie sp virginis in sumitate mo/
tis q vocat Hohenburg ad dei seruiti
um pagendu maximo supru z ornatu
pstruxit. Huius vxor pinda filia cecam
pegit. Pater aut p p nima fecundiaz
ipam occidi iussit Sed mater ipaz cui
da ancille sue alenda comisit. Que ea
p annu nutriu z postea iube mte. p
pter murmur ppli logissime cu puero
fugit ad locu q dicit palma. Elbi cum
ipaz puella nutrieret. dñs iesus christus
epo Erardo de partibz bavarie appa/
ruit dicēs. Elade ad quoddā mōaste/

riu qd dicit palma. ibi inuenies puel/
la a natiuitate ceca qua baptizab no/
men Odilia impones ei. z mox p bap/
tismu visu recipiet. Quo facto cum
oculos eius chrisimate liniret visu cla
rissime recepit. Hec ab infantia se dei
seruitio subdidit. vigilijs z oroi bz ieiun
ijs z elemosynis die noctuqz insistēs.
Habuit aut virgo frēm in domo pa/
tris cui scripsit eplam globo coccineo
inuoluta. z p qndā pegrinu sibi misit.
vt ea priuilegiis reuocaret. Et cum
frater de hoc priuilegio qref. pcepit ei vt de
cetero no plus de hoc cogitaret. Sz iu
uenis ea vocauit pfe ignorare. Du ita
q dux in cacumie montis sedēs vide/
ret curru venientes qsiuit qd hoc esset.
Cui filius. Odilia filia tua. Sed heu
pater iracundia mor? cu baculo quem
manu tenebat filiu tantu pberibz casti/
gauit q infirmatus fuit de q etia egri/
tudine obiit. Pater vero sup imanta/
te criminis penitēs de cetero i mona/
sterio pmāsit. Tūc pf iussit filie tm de
die stipendiū vni? ancille dari. Cum
sic Odilia multis dieb i miseria vite
esset pater misericordia mor? sup ea p/
dictu mōasteriu cu oibz appēdiejs lu
is illi tradidit. Et post pauco tpe sup/
iunēs defunct? ē. Odilia scies ptez suū
in purgatorio vri. i latere mōis vbi nūc
claustrū est sitū tantu z tā lachrymabilis
orauit q celū sup eū apertū est. z lux ma
gna circumfulsit ea. z vox dicit ei. Propt
te liberat? est pater tu. z in choro pzi/
archaz collocand? ab angel? ducitur.
Cōsuebant q ad ea pgenes nobiles n
pauce. quaz spūa lis mater effecta i di/
cto mōasterio ad exemplū sui deo fuit.
re instituit. Habuit em sub regimine. c
xxx. mōiales. Inuitauit āgelos pti bz.
z qd a deo postulauit sine mora pci
pe meruit Hec bō pter dies festos ni
hil comedit nisi panē ordeaceū z legu/
mina. Pellis vesti fuit. p lecto. lapis po
p cussino. Quia mons alt? vbi ceno/
bium odilie sitū est fecit paupes qren/
tes elemosynā z pegrinos nimis labo

De sancto Timotheo

rare. fecit inferius monasteriū p hospi
tali. Qui loc⁹ sororib⁹ tm placuit vt eti
am ibi puentū institueret. In noie pa
tris z filij z spūſſſi p̄pria manu tres ti
lias plātavit. que vsq⁹ nūc valde viles
sunt in calore. Q̄ndo vas oino vacu
um impleuit vino. cū qdā soror iter di
uina officia vasa esse vacua vidit. Itē
qz i baptismo visū recepit sp̄alit b̄tīm
iohāne baptista venerabat. Qui Jo/
hānes baptista ei in visū apparuit sibi
qz oratoriū fieri p̄cepit. Odilia autē q/
dā nocte se dedit orōi supra petra vbi
nūc magna crux lignea locat ob mēo/
riā tāti miraculi. ibi iohēz rogabat oñ
dere sibi modū edificij. Qd z fecit. Jo
hānes enī in forma q̄ xpm baptizauit
in maxima claritate sibi apparēs eccle
sie locū lōgitudinē z latitudinēz oñdit
z p̄structā dedicauit. Qd vidit vna so
ror lucē vicz. sz iohēz nō vidit. Qui odī
lia inhiuit ne añ ipi⁹ obitū alicui vi/
sionē manifestaret. In inchoatōe clau
stri sc̄i iohis boues cū plastro lapi/
dū cadūt de mōte q̄ habz i altitudine
lxx. pedes z illesi obuiāt seruis ascēdē/
do iterū onerati. Venerāt enī serui cū
gladio ipos occidere vt nō essent cib⁹
xmiū sz hoim z inueniēt illesos. Ha
bebat autē fratrē q̄ tres filias habuit.
eugeniā. attalā. z gundelindā q̄ etiam
mūdū reliqrūt. Odilia suā nutriticē p/
p̄ijs manib⁹ sepeliuit. Et post lxx. an
nos sepulcro apto dextra māmilla nu
triciis q̄ eā lactauerat integra q̄si vni⁹
diei inuēta ē. reliq̄ corpe icinerato. P/
plimā p̄tutū insignia odilia sc̄is finē
sibi adesse puocatis ad se sororib⁹ apd
sc̄m iohēz p̄dicauit eis. et rogauit eas
orare p se z p̄re suo. P⁹ h̄ p̄cepit eis vt
irēt i oratoriū m̄ris dei marie z legerēt
psalteriū. Interi dū hec fierēt ipa obijt
sola. tātusq⁹ odor ibi fuit q̄si oēs dom⁹
plene eēt aromatib⁹. Redētes soror/
es cū viderēt m̄rez suā sine eucharistia
defunctā adeo instant orauerūt q̄ de
morte suscitata eis dixit. Cur me inq̄
castis. lucie p̄iuncta fui. z illō gaudium

habui. qd ocul⁹ nō vidit nec auris au
diuit. nec i cor hoīs ascēdit. Rñderūt.
Hob fuisse p̄fuso dñā si absq⁹ p̄mūōe
sacra obijisset. Tūc odilia calicē allatū
i q̄ erat corp⁹ et sanguis xpi p̄p̄is ma
nib⁹ p̄trectauit z cōicauit. z oib⁹ cernē/
tib⁹ emisit sp̄m. Ip̄e at calix i Hohen
burg ob mēoriā venerabil facti acte/
nus pmanet. Celit⁹ enī credit illuc pue
nisse. Tūc corp⁹ ei⁹ añ altare sc̄i iohis
honorifice sepelit. z odoris fragrantia
vsq⁹ i octauā diē ibi manebat. Marty
ri lucie iō p̄iuncta fuit. qz ipa odilia duo
bus modis martyr fuit. volūtatēz car
nis maceratōe

Legēda ecc.

De sancto Timotheo

Antici timothei rome
celebrat natal q̄ ab antiochia
romā veniēs sub melchiade
papa a Siluestro p̄sbyto q̄ postea ep̄s
vrbis effect⁹ ē. suscep⁹ ē officio. qd fa
cretūc t̄pis etiā ipi p̄rifices formida
bāt. Siluester p̄o nō solū hospitio eū
recepisse gaudebat. sz etiā timore abie
cto tā vitā q̄ doctrinā eius laudabat.
Qui p vñū annū z mēses tres docens
xpi p̄ratē. cū mlti p eū ppli p̄uersi fuiss
sent dign⁹ martyrio: tenē⁹ a p̄lo pa/
ganor⁹ z tradit⁹ tarq̄mo vrbis p̄fecto
tormentis plagaz z carceris lōga custo
dia macerat⁹ cū sacrificare noluisse ido
lis q̄si bon⁹ athleta dei tercio celus inf
homicidas decollat⁹ ē. Quē sanctus
Siluester nocte ad domū suam tulit.
ibiq⁹ sanctū Melchiadē ep̄m venire fe
cit. Qui cū omnib⁹ p̄sbyteris z dyaco
nib⁹ p totā noctē in laudib⁹ pmanens
eius martyriū dedicauit. Quedā autē
christianissima mlier nomie Theone
in orto suo iuxta sepulchrū pauli apo/
stoli rogauit mēorari papā vt suo sū/
ptu sepulchrū edificās sancti Timo/
thei corpus exaper. Quod factū placu
it omnib⁹ christianis vt hui⁹ nominis
martyr. i. Timothe⁹ Paulo ap̄lo pro
eo quoniā discipulū quondā habuit i
sepultura adhereret.

24

De sancto Fabiano

Legenda cxcj.

De sancto Fabiano

Anctus fabianus rexit romanā eccliam multz annis et tandē tpiū decij passus ē. Iste dū eligeret ad pontificatū vrbis rome spūscūs ī specie colūbe multis visus ē apparuisse. Iste passioēs sanctorū q̄ neglecte fuerant a notarijs fecit excipi et scribi. et multas ecclesias p̄ cimiteria sanctorū fabricari fecit q̄s et dedicauit. Hic instituit vt chrisma verū cremaret. et nouū omni anno in cena dñi cōsecraret. Alia req̄re in festo beati Fabiani et Sebastiani martyrum

Legenda cxcij

De sancto Bonifacio martyre.

Assio sancti bonifacii martyris sub dyocleciano et maximiano apud tharsuz ciuitatē passi. sed rome iuxta q̄ latina nūcupat sepulchri. Qui cū esset procurator rex cuiusdā nobilis matrone noīe aglaes. et cū ea ī stupro misceretur. eādem vterq; nutu diuino cōpuncti p̄siliū habuerūt vt ad req̄rendū corpore martyrū Bonifacii mitteret si quō seruiētes atq; obsequētes eis p̄ corpore ora tōes saluari mererent. Perueniēs igit p̄ dies aliq̄t tharsum ciuitatē dixit ad eos q̄ cū eo erāt bonifacii. Viri cūtes req̄rite nobis hospitium. ego autē ibo videre eos q̄s valde desidero martyres certātes. Festinās itaq; ad locū vidit hūillimos martyres aliū suspensum pedes igne supposito. aliū manib; abscisum. aliū stipitē in collo habentē affixum et a terra eleuatū. et sic p̄ diuersa supplicia martyrio ab impio carnifice disposito. cū emī seruens et ipe amore christi respiceret. magnū deū scōrū martyrū clamare cepit. et accurrēs cōsedit pedib; eorū deosculās vincula ac diates. Certantes martyres christi calitate diaboli. Modicū pseuerate. paruos q̄dem labor sed mītra reque et inef-

De sancto Bonifacio

fabili postmodū satietas. Ista em̄ tormenta q̄ p̄ diuinitatis amore patimī ni t̄palia sunt et q̄si in momēto trāseuntia. Post breuissimū t̄piū spaciū ad p̄petue felicitatis vos trāsmittet gaudio vbi regis vestri visiōe gaudentes: illicq; celestiu cātationū laudes inter choros angelorū immortalitatis decore vestri referētes. in eterne calamitatis abyssō imp̄ssimō v̄s videbitis cruciari tortores. Aspicēs autē Simplicius iudex iussit eū applicari ad tribūal etq; dixit. Quis es tu. Sanctus Bonifacius dixit. Christianus sum et Bonifacii vocor. Tūc irat iudex iussit eum inspicere. et tādū corpus ei vngul radi donec ossa ei apparerēt. Deinde calamos acutos sub vngul manuū eius affigi. Tūq; scūs dei martyr celum aspiciēs alacrit̄ dolores tolerare vidēs impi iudex iussit apire os ei et plum bū bulliens infundi. Scūs autē martyr dicebat B̄ras ago tibi dñe iesu x̄pe fili dei viui. Deinde iussit iudex afferri ollam et eā pice impleri. atq; x̄so capite sanctū martyrē bullientē pice mittere. Sed cū nihil lesus esset iussit iudex vngul gladio caput ei abscindere. Quo facto terremotus factus ē magnus. ita vt mlti infideles fructū christi ī martyre cernentes crederēt. Cōserui p̄o martyris Bonifacii circūibant vbiq; req̄rētes eū et nō inueniētes adinuicē dicebant. Ille mō in adulterio aut ī taberna positus epulat. Cū ḡ inter se colloq̄rent p̄rigit vt obuiaret eis vnus de cōmētariensib; . quē interrogat. vidisti aliquē virū pegrinū romanū. Ille ait. hesternā die vir pegrinus abscisus ē capite ī stadio. Et ille interrogat. q̄lis erat aspectus ei. At illi dixerūt. Vir q̄dratus et crassus. robusto capillo. coccinea armillasia indutus. Et dicit ille. quē q̄ris t̄is apud nos hesternā die martyrio ē finitus. At illi. Noiez quē nos q̄rimus adulter ē et ebriosus. Dicit eis ille. Venite et videte eū. Tūq; oñdissēt eis beatissimi martyris corpus et p̄ciosus ca-

De sancta Scolastica

put eius dixerat ei. *Iste est quem querebam* perire vobis eum. Qui respondit. *Ego gratis corpus ei vobis dare non possum.* Illi autem dantes ei solidos quingentos acceperunt corpus sancti martyris. et ungentes eum aromatibus inuoluerunt eum lintheamentis preciosis posuerunt illud in basteria. et sic reuertebantur gaudentes et glorificantes deum. Angelus autem domini apparuit domine cuidam ipsius re facta beati martyris indicauit. que presentium cum omni venerat obuiavit sancto corpori. et edificans ei domum dignam reposuit illud in ea ab vrbis romana spacio stadiorum quingentorum. Martyrizatus est autem bonifacii. xiiij. die mensis maii apud tharsum metropolim ciliicie. et sepultus est romae nonas iulij. Beata vero aglaes abrenunciavit mundo et populo eius. distribuens vniuersa que possidebat egenis ac monasterijs. relaxans vniuersam familiam suam a iugo fututis et ipsa sine intermissione vacans orationibus et ieiunijs tantam gratiam a domino iesu promeruit ut in eius nomine virtutis claresceret signis. Suprauit autem in habitu scimoniali annis. xij. sepulta apud prefatum martyrem operibus pijs consummata.

Legenda cxxij
De sancta Scolastica
sorore sancti Benedicti.

Quorundamque beati benedicti scolastica nomine omnipotentis domino ab ipso pueritatis sue tempore dedicata. ad eiusdem per annum venire consueverat. Ad quam vir dei non longe extra ianuam possessione monasterij descendeat. Quadam vero die venit ex more atque ad eam cum discipulis venerabilis eius descendit frater. qui totum diem in dei laudibus sacrisque colloquijs ducentes. incubantibus iam noctis tenebris sit acceperunt cibos. Cumque adhuc ad mensam sederent. et inter se sacra eloquia narrassent. tardiorque se hora prederet. eadez scimonialis femina soror eius eum rogauit dicens. *Queso te ne ista nocte me deseras ut visum mane aliquid de celestis vite*

gaudijs loquamur. Cui ille respondit. *Quid est quod loquaris soror. Danere extra celum non possum.* Tanta vero serenitas celi erat ut nulla in aere nubes appareret. Scimonialis autem femina cum propria fratri negatis audisset. infertus digressa manum supra mensam posuit. et caput in manibus omnipotentis dominum rogatura declinauit. Cumque leuaret de mensa caput. tanta choruscationis et tonitruus strus. tantaque inundatio pluuie erupit ut neque venerabilis pater benedictus. neque frater qui cum eo aderat. extra loci limen transfederant pedem mouere potuissent. Scimonialis prope femina caput in manibus declinans lacrymarum fluuios in mensam fuderat per quos serenitate aeris ad pluuiam transiit. Nec paulo tardius post orationem inundatio illa secuta est. sed tanta fuit presentia orationis et inundationis ut de mensa caput iam cum tonitruo leuaret. quatenus vniuersum idemque esset momentum et leuare caput et pluuiam deponere. Tunc vir dei inter choruscationem et tonitruos atque ingentis pluuie inundationes videns se ad monasterium non posse remeare cepit propterea contristatus dicens. *Parcat tibi deus omnipotens soror. quod est quod fecisti.* Cui illa respondit. *Eccete rogavi et audire me noluisti. rogavi dominum meum et exaudiuit me.* Unde si potes egredere. et me dimissa ad monasterium recede. Ipse autem exire extra tectum non valens. qui manere sponte noluit in loco mansit inuitus. Sicque factum est ut totam noctem quigile duceret. atque per sacra spiritualis vite colloquia sese vicaria relaxatione satiareret. qua de re dixi eum voluisse aliquid sed mime potuisse. quia si venerabilis viri mentem aspiciamus dubium non est quod eandem serenitatem voluit in qua descenderat permanere. sed propter hoc quod voluit in virtute omnipotentis dei ex femine petitione miraculum inuenit. Nec mirum quod propter illam femina quam diu fratrem videre cupiebat in eodem tempore valuit. Quia enim iuxta iohannis vocem. deus charitas est iusto valde iudicio illa plus potuit que amplius amauit. Cumque die altero eadem vene

25 5

De sancto Ruperto

rabilis femina ad cellā priā recessissz
vir dei ad monasteriū redijt. Cum ecce
post tridui in cella p̄sistēs eleuatis in
aera oculis vidit eiusdē sororis sue ani
mā de corpe egressā in colūbe specie
celi secreta penetrare. Qui tāte ei⁹ glo
rie cōgaudens oīpotenti deo i hymnis
z laudibz gratias reddidit. eiusqz obi
tū fratribz denūciauit. q̄s etiā p̄tinus
misiit vt ei⁹ corpus ad mōasteriū defer
rent. atqz in sepulchro qd sibi ipe p̄pa
rauerat poneret. Quo facto cōtigit vt
quorū mēs vna semp in deo fuerat eo
rū qz corpa nec separet. Eodē p̄o āno
q̄ de hac vita beātus benedictus erat exi
turus q̄busdā discipulis secū p̄uersan
tibus. quibz dā longe manentibz. san
ctissimū suū obitū denūciauit dīc. p̄e
sentibz indicēs vt audita p̄ silentiū te
geret. absentibz indicēs qd vel q̄le eis
signū fieret quādo ei⁹ aīa de corpe exi
ret. Ante sextū vero exitus sui diē ap
ri sibi sepulchrū iubet. q̄ mox corrept⁹
febrībz acū cepit ardore fatigari. Cum
qz p̄ dies singulos lāguor ingrauesce
rer sexto diē portari se in oratoriū a di
scipulis fecit. ibiqz exitū suū dīfici cor
poris et sanguis p̄ceptōe munīuit. at
qz inter discipulorū man⁹ ibecillia mē
bra sustentās erectis in celū manibus
sterit. z vltimū spīritū inter p̄ba oratio
nis efflauit. qua. s. diē duobz de eo fra
tribz vni in cella cōmorantī. alteri autē
longi⁹ posito reuelatio vni⁹ atqz indis
simil vīisionis apparuit. Viderūt nan
qz q̄ strata pallijs atqz innumerz lā
padibz choīscās via recto oriētis tra
mite ab eius cella i celū vsqz tendebat.
Qui venerādo habitu viri desup clar⁹
assistens cui⁹ esset via quā cerneret in
quīsiuit. Illi autē se nescire. p̄fessi sunt.
Quibz ipe ait. Hec est via q̄ dilectus
dñi B̄ndictus celū ascēdit. Tūc itaqz
sancti viri obitū sicut p̄sentes discipu
li viderūt. ita absentes ex signo quod
eis p̄dictū fuerat cognouerūt. Sepul
tus p̄o ē in oratorio beati iohis bap.
qd destructa ara apollis ipe p̄struxit

Legenda cxiij De sancto Ruperto

Odierna festiuitas sā
ctissimī ac beatissimī patr⁹ no
stri rup̄ti. que ei⁹ nobis in
padisum trāsitū exultabilē

reddit p̄is mentibz mystica gaudia ex
hibet. que dū annoz cursus ide volui
tur in nr̄is cordibz sp̄ retēta iocūditate
innouat. Cū em̄ dicat scriptura. In
memoria eterna erit iust⁹. Digne i mēo
riā p̄tīf hoīm q̄ ad gaudiū trāsit ange
lorū. Cūqz dicat. Gl̄ia patr̄is ē fili⁹ sa
piēs. q̄te hui⁹ sunt gl̄ie q̄ tot barbari
cas natōes ad agnitōez dei i xpo iesu
p̄ euāgeliū regenerauit. Tpe nāqz
hylopti reg⁹ francorū anno. s. regni ei⁹
secūdo sc̄tus p̄fessor xpi in yvormacia
habebat eps. q̄ ex regali p̄sapia fran
corū nobilit⁹ ortus nobilit⁹ fidei z p̄tā
te fuit. Erat ei māsuet⁹ z cast⁹. simplex
z prudēs. in laude dei deuot⁹. plenus
sp̄sctō. p̄uid⁹ in p̄silio. iust⁹ i iudicio.
a dextris z a sinistris virtutū armis mu
nitus. gregi suo forma bñ agēdi fac⁹.
qz qd kbis monuit hoc opoz p̄rogati
ua p̄firmavit. Hinc enī se frequētibz
exercebat vigilijs. inde p̄tinuāt mace
rabat inedijs. opus suū mīsericōdia or
nabat. q̄ thesauros disp̄sit. vt sepe egē
te paupes dītesceret q̄ suū solū hoc cē
credidit qd nud⁹ aut inops accepisset.

Cū igit p̄cellētissima fama hui⁹ vi
ri in fines terraz exissz q̄ plurimū illu
stres viri nō solū a vicinis sz etiā ab ex
teris natōibz ad ei⁹ sc̄tissimā p̄fluxerūt
doctrinā. vt vel illi⁹ sacratissimo allo
q̄o in tristitia cuiuslibet anxietat⁹ p̄so
latōem suscipient. vel ecclīastice religio
nis ab eo purā p̄ritatē audirēt. Vñ et
multi illi⁹ benigna deuotōe a laqueis
hostis antiq̄ liberati sunt. z vias p̄p̄
tue vite ingrediebant. Sz infideles q̄
pl̄imi erāt in regiōe yvormaciēsi illius
sc̄titate nō ferētes multis cū supplicijs
affectū z p̄gis cesum a ciuitate cū ma
gna elecerūt iniuria. Iḡit eodē tpe

De sancto Ruperto

Theoda dux bauaroz audies bri vi-
ri sanctitate z miracula q faciebat desi-
derauit illu videre. z missis optimatibus
suis obnix cu postulabat qtenus
regiões bauaroz visitare dignaret. et
ei salutifere credulitatz via insinuaz.
Scius ho eps vbi tante legatōis po-
stulatōes pcepit. sciens hmoi causam
ex diuina dispensatōe. pcedere. gras cele-
sti clemētie agebat q sedētes i tenebris
z ymbra mortis aurore vite lumē vez
christu iesu agscere optaret. Itaqz cu
eisdē legatis sacerdotes suos qsi radi-
os fidei ad eūdem ducē pmissit. et ipse
nō lōgo tps spacio interposito p^o eos
in bauaroz iter aggredit. Qd dū pfa-
tus dux audiss magno pfusus gaudio
cū pinctu pcepit. suoz obuiā pperauit
z in vrbe ratibona cū sūma alacritate
illu excepit. Tūc ibidē scius ruptus
indictio ieiunio celestibz misterijs ducē
informauit z in fide vera roborauit. z
idoloz cultibz abrenūciare fecit. z i no-
mine sancte z indiuidue trinitatz bap-
tizauit. Baptizati sunt cū eo optiātes
sui z populus nō modic^o nobilitū ac ig-
nobilitū redēptōera mūdī laudatiū. q
eos de tenebris i admirabile lumē su-
um vocare dignat^o ē. Btū pfello: em
xpi p cui^o sba irradiata sunt corda te-
nebroza z infidelitū arētia pectora fon-
te vite siciebāt. Baptizato itaqz ducē
z ppo q diuina illustrāte grā sacramen-
tū salutaris lauacri suscepit. obsecrat^o
a theodone scius Ruptus nauī ascen-
sa p aluē danubij descēdendo vicis z
castellis libera voce euāgelii xpi pdica-
uit. et p terminos nouicoz vsqz ad inferi-
orē pannoniā ipse clara lucerna sup cā-
delabz posita lumen fidei misstrādo p-
uenit. Indeqz p terras reuersus lauri-
acensiu vrbē itrauit. in q mltos aqua
baptismatis regenerādo ab idolo:um
cultura cōuertit. z ples varijs lāguoribus
oppressos in noie dñi sanauit. Lau-
riaco nanq digressus in quocūqz loco
ampli^o feruere gētilitatz errorē cognouit
illuc intrepidus accessit: destruens

idola. dimittēs simulachra. cōmēdāt
vbīqz dñi nostri iesu christi diuinitatem
parit et sacrā eius incarnatōez vt vn^o
idemqz de^o esse crederet z hō. ante lu-
cifer a patre deo verus de^o genit^o i fi-
ne tempoz p hūana salute ex virgine
matre verbū dei ver^o hō natus q illu-
minat omnē hominē veniētē in hunc
mundū Sed cū iam vir dñi fm po-
stulatōem ducis z populi sibi locū ad
epālē sedē eligere aprū meditaret. sec^o
stagnū rualarij lacu venit vbi ecclesiā
in honore pncipis aploz petri pstru-
xit z dedicauit. Exijt inde ad iunaru
fluuiū vbi olīm iunano ciuitas fuit
q antiqz mirabiliter exstructa tēporibz
inter bauaricas vrbes eminebat nobi-
lissima. Sed tūc raro incolā inhabitā-
te pene dilapsa et virgultis erat coop-
ta. Quez locū seruius dei ad cathedrā
epālem considerās esse idoneū quippe
inter montana a populari tumultu se-
motū pprietate hui^o a ducē sibi tradi-
ta cū sumo studio renouauit. pstruēs
ibi basilicā quam in honore beati Pe-
tri apostoloz pncipis dedicauit. z cle-
ricoꝝ officijs rebusqz necessarijs muni-
ficientia theodonis magnifice dotauit
Postea ho delegato sacerdotuz officio
oēz ibidē qtidie cursū pgruo ordie fe-
cit celebrari. Scius itaqz vir dñi cu-
piēs augmētare loca a pfato ducē ali-
quē fiscū suū vocabulo dictū pidigen-
inter aux z argentū cū millenis cōpa-
rauit solidis. z sic deinceps deo auxili-
ante ex traditōe regū siue ducū siue fi-
deliū virozū loci res accrescere ceperūt
Porro diebz qdaz pbabiles viri be-
ato pōtifici cū magna admiratōe nar-
rauerunt. q ipi in heremo q tūc tēpo-
ris verbo appellatōis caruit. nūc r von-
gobi dī celestia pdigia ardentū lucer-
narū ter quaterqz vidissent z mirifice
suauitatis odorē ibi redolere sensissent
Miratibz aut cūct^o q aderāt sup talibz
pdlgys sanctus eps domningū pshy-
tez suū ad eundē locū misit. papiens
vt pitate hui^o signi diligētē approbarz

De sancto Ruperto

ponēdo in eodē loco crucē lignēā quā
ip̄e sc̄tus sua manu b̄ndixit z illuc dire
xit. Domnīng^o q̄o cū illuc p̄uēisset. sta
tīm primo noctis exordio cū religiosīs
q̄ secū aderāt celit^{er} emissas aspiciebat
claras lucernas descēdere z totā illam
regionē loci instar solaris radij irradia
re. z hāc visionē p̄ tres noctes cū suau
tate mirifici odorib^{us} ibi viderat radiare.
Tūc ip̄e in eodē loco b̄ndictā crucem
erexit et sup̄fabricato tugurio ad sc̄m
ruptū regressus est priorē assertōez cer
ta relatione p̄firmās. Sc̄tus rup̄t^{us}
quoq^{ue} p̄mūcās p̄silio cū theodone p̄
semetip̄m eandē heremū adijt. z vidēs
locū hūanis habitacōib^{us} posse fieri ap
tū annosa roborā extirpare. siluarūq^{ue}
p̄densa in planitiē cāpi redigere. ac ec
clesiā cū habitacul^{is} seruoz dī edificare
cepit. Hīsdē t̄pib^{us} theodo aduersaz in
cidit valitudinē. Cūq^{ue} sibi vitē f̄minū
appropinq̄re sentiret vocauit ad se the
obertū filiū suū. et dūcē noricōz illum
p̄stituit. p̄cipiēs ei obedire sc̄to rup̄to
ad christianitatē suā z ad op^{us} diuinūz
illū diligēt adiuuare. sanctūq^{ue} locum
iuuaniēs ecc̄lie amore z honorib^{us} et
dignitatib^{us} iugit^{er} sublimare. Cūq^{ue} hu
iusmodi mādatis z oib^{us} q̄b^{us} volue
rat filiū instruxit. vltimū diem clausit
migrās ad dñm. Post hoc q̄o theober
tus cū optimatib^{us} suis ad sc̄m ruper
tū visendi gr̄a ire prexit. z veniēs ad il
lū in sup̄radicta heremo locū pio vene
raba affectu. dans ad eccliam quam
sc̄tus ruptus ibi p̄struxit ac ip̄o duce p̄
sente in honore sc̄ti maximianī dedica
uit. tria militaria vndiq^{ue} de eadē silua
z villā albinā cū ceteris donarijs i ali
moniā monachoz quos sc̄tus ponti
fex ibi deo fuitū posuerat. Hīc ita
gestis vidēs vīr dei bavarice dignita
tis culmē iugo christi sese subdidisse. sz
gentilitatis errore p̄les inuolutos sup̄el
se ad patriā suā repedauit. z inde cum
xij. ad p̄dicandū sibi socijs electis. inter
quos erāt eximij chrysant^{us} cissilari^{us} am
bo p̄sbyteri ambo vīri sc̄ti. z secū p̄gī

nē xp̄i sanctā crudrudē neptem suā ad
ducēs q̄si cū tot luminarib^{us} ad urbem
iuuaniēsem regredit^{ur}. Tūc in superiori
castro eiūsdē ciuitatis cōstruxit in ho
nore dñi nostri iesu christi z sue sc̄te ge
nitricis p̄petue p̄ginis marie mōaste
riū. z ibidē cōgregatōem sc̄timonialū
posuit sanctā crudrudē ad seruitiū cel
lestis regis. atq^{ue} cū theoberti dūcē asti
pularōē q̄ possessiōes ad illud cenobiū
tradidit infinitas : eaz^{um} p̄uersationem
p̄ omnia rōnabiliter disposuit. Hīc ita
expletis iste vīr b̄tūs iceptū p̄dicatōis
opus cū sūmī opificis adiutorio stu
dens ad p̄fectōem p̄ducere. norica re
gna discipuloz suoz comitāte caterua
circūire destinauit. z ab vrbe egrediēs
iuuaniēs gentes q̄bus nōdū fidei lu
men resp̄leduerat visitauit. z eis tritū
cū credulitatis lolio p̄eunte semiauit.
Nā a cordib^{us} eoz barbaricis hospitib^{us}
diabolice deceptōis p̄fugatis. illū
luc intromisit fidē. castitatē. misericor
diā. hūilitatē. p̄ quos pacificos habi
tatores christ^{us} omnū bonoz largitor
z origo hūane mentis domiciliū itra
re solet. Cūq^{ue} sic bavaroz terminos cir
cūiret ac omnes ad fidē cōuertisset eos
vt in fide stabiles p̄manerēt admonu
it. z dimissis p̄sbyteris q̄ p̄lm ad diu
na mysteria p̄suecerēt. ip̄e ad urbem
iuuaniēsem remeare studuit. q̄ spū p̄
phetico replet^{us} diē vocatōis sue istare
p̄scauit quē discipul^{is} suis p̄nūciauit. Il
li tali z tā tristi iudicio p̄sternati cur e
os z tā nouellā xp̄ianitatē plebē dese
ret lachrymat^{us} sunt. Ille spe erecta ad
xp̄m urbē iuuaniēsem z p̄lm noricōz
oipotentī deo p̄mēdaui. z vitālē vīz
sac̄tū et oī populo acceptū sibi fieri suc
cessorē elegit. Cū q̄o dies q̄dragesima
lis obfuit agerent febrū ardore vīr
dei fatigari cepit. Cūq^{ue} sc̄tissima dies
resurrectōis xp̄i illuxisset solētia missa
rū celebrauit. z munī^{us} sacroscti corpo
ris xp̄i viatico post dulces paterne pie
tatis admonitōes. z post extrema cha
ritatē p̄ba frēs confirmantia inf̄ sc̄as

De scto Floriano

manus lachrymantium voces in plos
plangentium singule? cetus angelici a q
busda religiosis yris i celo audiebāt
q voce canora aniaz scām ferebāt ad
eternam felicitatem.

Legenda cxcv.

De sancto Floriano

Empore dyocletiani

sanctus Florian? princeps
officij militie fuit. de qua q
draginta milites crediderūt xpo. Qui
ab aqlino pfecto ad partes norico:uz.
id ē bauaroꝝ destinati apud lauriantū
supplicij affecti incarcerāt. Tūc san/
ctus Florianus vltro se xpianū pfect.
z cū flecti nō posset ad cultū idolorum
bis duriter cesus est. z acutis fustibus
scapule eius pfodiunt. Tandē iubz a/
qlinus vt a ponte in flumie auisū picipi
ret. Orat scūs. studēt lictores. sed vn?
alijs atrocior scīm picipiat. cui? oculi
statim vidētibz oibz crepuerūt. Dar/
tyr ascēdens p fluxū fluuū i magno sa
ro Aquila aduolat expāsis alis i mo/
dū crucis regit corp? mōne duote sā/
ctus apparuit. Fūgit illa aialia. z cor/
pus virgultz iuoluit ne a psecutoribus
videat. sed cū estu anialia deficerēt. ad
pces semie fōs erupit q vsqz hodie flu
it. Veniētes g boues ad locū martyri
patū yltra se mouere nō poterāt. ibiqz
sepul? miracul multipk chorulcat.

Legenda cxcvj.

De sancto Erasmo

Acta est persecutio xpi

anoruz a dyocletiano impera
toze. vt si qd inuētus fuisset n
sacrificare dñs mltis supplicij inter/
ret. Audiēs hoc brūs erasm? fugiens
ex antiochia ciuitate heremū petijt. et
habitauit in ea annis septē. vbi i mō/
te libano die ac nocte dñm depcās m/
ta mirabilia egit. Nā esca ei de celo ve
niebat p coruū. etiā angeli loqbant cū
eo. Diuerse etiā fere veniebāt i cellam
ei? z psternebāt se ad vestigia ei? z fa
cta est ad cū vox d celo dices. Erasme

De sancto Erasmo

descende ad tuā ciuitatē. Et statim sur
regit z descēdit ad ciuitatē. Lūqz descē
disset multi qdē vcrabant a spiritibz i/
mūdis z occurrebāt ei. Tūc brūs eras
mus imponebat eis man? in noie dñi
z statim salui fiebāt. Multos etiā per
baptismū puerrebat ad dñm. Hoc au
diēs dyocletian? impator iussit beatū
erasmū teneri z pferari sibi. Lūqz in/
trodūceret sedente impatore p tribūa/
li interrogauit eū dices. Quid vis eē.
aut de q genere es. Tūc brūs erasm?
dixit. Christian? sum z ipum pfitēor.
Erat brūs Erasimus nō solū spū sz eri
am corpe pulcer. Vultus etiā ei? an/
gelicus. oculi eius tanqz radij sol. loq
la eius sine vlla offēsiōe. securus re/
spōdebat nō trepidabat. Et ait impa
tor. Acqesce z sacrificia dñs meis ne ma
le moriaris. Dicit ei be. erasm? Hoc i
pator nūqz ero factur? vt lapidibz et
sculptilibz qbz tuipē sitis es ego sacrifici
cem. sz ego sacrifico deo viuo q fecit ce
lū z terrā mare z oia q in eis sunt. ipsi
soli seruiō z aia mea. nā tibi nūqz con
sentio. Tūc impator furore replet? ius
sit mistros plūbaris tūdi latera eius.
Qui dñi cederet respexit in celū z dixit
Gras tibi ago dñe iesu christe q es via
in te credentiū. qz pueni ad qd deside/
rat aia mea. adiua seruū tuū vt non
me absorbeat abyssus mortis. Tūc i
perator dixit. Erasme video te iuuenē
et pulcrū. cōsule aie tue z sacrificia dñs
meis z dabo tibi auxz z argentū. vestē
inestimabilē. z faciā te nobilē in pala/
cio meo. Dicit ei brūs erasm?. Lupe
rapax seductor aniaz. nō pmia tua se/
parēt me a charitate xpi. Nā auxz z ar
gentū z vestes tue inestimabiles sint
tecū in dies pditōis tue. ego autē ha/
beo lorica fidei quā infern? rūpe non
pōt. tu sō cū pte tuo diabolo eris i ig/
nē eternū arsur?. Impator furore re/
pletus iussit beatū erasmū fustibz ma
ctari. z ter binos mutās. z i dorso eius
nulla macta videbat. Vniuersa vero
plebs clamabat dices. Vere magnus

De sancto Erasmo

est deus christianorum qui tanta prete ope
rat in illo. Imperator dixit ad populum.
Errastis artes maleficorum operas iste. Vi
xit beatus Erasmus. Nonne tu diabolus
es filius illi qui per multum perhoplastum de padu
so piecit. Impie carnifex. draco iudica
tis. dux maleficorum. maleficia mea christus
est filius dei viui. quem ego genuit maria
ex iho patris. quem prophete veterum predica
uerunt. qui soluit peccata mundi. illuminas te
nebras ignorantie nostre. qui te percutiet in ete
rnum. cui tu rationem redditurus es. Impera
tor furore replet iussit beati erasmi car
nes ungul ferreis effodi. guttas psal
lens prophetarum psalmum deo canebat di
ces. Posuerunt hierusalem ut pomorum cu
stodia posuerunt morticina seruum tuum
bestias terre. Tunc imperator furore re
plet. iussit mistris plumbum. picem. sulphur
et resinam cum cera et oleo solui. et beatum
erasmum pfundi. Strabat autem angelus
domini cum eo qui ei refrigerium prestabat. Tunc
beatus erasmus dixit imperatori. Ubi sunt
mine tue et furor tuus magnus. ecce cor
pi meo prestitisti magnam refrigerium. U
niuersa pro plebs clamabat dicens. Vi
mitte homines istum et episcopum civitatis sue quia
de christianorum operas in illo. Et ecce sub
ito factus est tremor magnus. tonitrua
choruscantes. ita ut pene tertia pars po
puli moreretur. Angelus pro domini cum sancto
erasmo stabat. et cecos homines ad christi
lumine deducebat. Imperator autem fugiens
quasi timens civitatem ab ira dei ire. locutus
est ad populum et dixit. Iste quem vidistis
deum blasphemavit ideo talis est perturbatus
Tunc imperator replet furore iussit bea
tum erasmum in carcerem introduci. et sexa
ginta pondera ferri in cervicem vel in ma
nibus ei ponere. Et precepit mistris ut si quis
inveniret panem vel aquam ei dare
morte moreretur. Et fecerunt mistri sicut
imperavit eis. Imperator autem anulo suo
signavit ostium carceris. Et circa mediam
noctem exclamavit beatus erasmus ad do
minum dicens. Domine iesu christe accelera
et eripe me ne gliscet inimicus in suis tuis
ne dicant gentes ubi est deus eorum. Et

ecce subito carcer illuxit et fragavit quod
si fuisset aromatibus plenus. et visa sunt ve
lut duo decim candida tela ardentia ante
beatum erasmum martyrem et episcopum. An
gelus domini ingressus fuerat ad eum dicens
Erasme ecce ego veni ad te. et statim li
quid factum est ferrum tanquam cera. et in medio cor
rum stabat psallens. et benedicebat deum
dicens. Benedictus es domine qui fecisti cel
lum et terram cui astant angeli et archangeli
cum tremore. et numerus martyrum qui pas
si sunt propter te. qui fecisti misericordiam
cum seruo tuo. et liberaisti animam meam de
manibus inimicorum. sicut liberaisti sydrac
mysac et abdenago de medio fornacis
ignis ardentis. et de manu nabuchodo
nosor regis. et sicut danielis servum tuum
de lacu leonum. et oblato pradio per aba
chuc prophetam saturasti. et susannam de
falso crimine liberaisti. ita et mecum feci
sti misericordiam. Et ecce angelus domini dixit
ad eum. Erasme exurge et ambula mecum
visus in italia. ibi tibi dominus eternam vitam
tribuet in seculo seculi. Et quasi columba
christi plaudens sic in lugrigo deposuit.
Alia pro die currentis ad carcerem signatum
anuli sui invenit. Cum designasset prece
pit mistris. adducite magnum quem deos me
os per nihilo fecit. Ingressi autem carcerem
nisi eum invenirent. ferrum pro sicut cinis
invenit. Et factus est clamor magnus
dicentium. hominem non invenimus. nam et
ipsum ferrum nobis cinis videtur esse. Quod
ut audiuit imperator sibi alapa in fronte
percussit dicens. Ne mihi. delusum est regnum
meum. quem dicitur ero populo meo. Ne
nerunt enim quasi quadraginta milia viro
rum et mulierum ad spectaculum militis christi.
turbabat tota civitas in tremore gran
di posita. christiani christianum querebant.
vidue et orphanorum episcopum requerebant dicen
tes. Quid fecisti homini iusto. Tunc impera
tor timore perterritus dixit. quia a deo ei
in celum raptus fuisset et per primum magnam
se redemisset. Et cum beatus erasmus in lu
grido venisset. multos in christi nomine bap
tizans. omnia virtutibus operabatur. nam infirmi
mos et cecos omnibus saluabat. Nam erat

De sancto Erasmo

Hi qdam nobil' & p'mari' ciuitat' no/
mine Anastasi' cuius fili' mortu' fue/
rat. & corpus ei' ad sepulch' ducebat.
iussu em fuerat a dño brō erasmo vt
eū resuscitaret & redderet pentib' suis.
& apprehēdēs brūs erasm' corp' defū/
cti dixit patri ei'. Anastasi si credis in
dño iesu christo q natus est de spūscō
ex maria ygine recipies filiū tuū saluū
Hūta em turba populi mirabā ad
hec fba. Anastasius dixit. & tu potes
filiū meū resuscitare. Brūs erasm' di/
xit. Non ego sed dñs iesus christ' cui
ego seruo. Anastasi' dixit. Si filium
meū saluū mihi reddideris. credo ego
& dom' mea & popul' vniuersus. Tūc
brūs erasmus iussit corpus ei' deponi
secreto. patrē & matrē iussit stare. flexis
genib' sup corpus ei' dixit. In nomi/
ne iesu christi surge. Cūq' surrexiss' cla/
mauit voce magna. Vere q' magnus
est de' christianoz. Et puerus ad pa/
trē ait. Pater vsq' nunc errauim'. Dñ
em q's colebamus nihil sunt. vidi enī
eos in inferno nō habere reqem a tor/
torib'. Deus aut viuus famuli erasmi
magn' est. Et credidit anastasi' et to/
ta domus ei'. & popul' vniuersus q' in
illa hora fuerūt baptizati. q' sunt qua/
si qdraginta milia hoim. Tūc beat'
Erasmi' exclamauit voce magna di/
cens. B'as ago tibi dñe iesu christe. q'
pgregasti populū tuū in via veritatis
Tu enī dixisti euāgelica voce. Perite &
accipietis. querite & inuenietis. pulsate
& aperiet vobis. Benedic populū tuum
hūc quē acq'stisti. Et facta est ad eū vox
de celo dicens. Erasme serue bone qui
p me laborasti in terra oia quecūq' pe/
tieris dabunt tibi. Et bñdixit dñs po/
pulū hunc q' crediderunt. In illa hora
omnia idola que colebant' p'rebāt Per/
septē autem dies brūs Erasmus do/
cens populū & cōfirmans in doctri/
na christi dicebat. Custodite manda/
ta eius que audistis. et magnalia dei
que fecit in vobis. induci fide etiam
fideles estote. Audiens hoc Daxi'

manus imperator que facta fuerunt
in lugidro ciuitate a probo iniquiss'
me homie & sacrilego. qui dixit. Audi
pie impator que facta sunt in ciuitate
tua. Regnū tuū delusum est. & dñ no/
stri nescio q' hoie antiocheno subuersi
sunt. qui confitef illum iesu christū q'
crucifixus est ab hoibus in iudea deū
esse Quo audito impator iussit beatū
erasmū teneri & pparatū tribunal ascē/
dit. & ingressus est beat' erasmus Ad/
quē ait impator. Dic tu scelerate hō q'
tibi est religio. Tūc brūs erasmus ta/
cuit sed oculis suis respexit in celū Im/
pator dixit. Nihil loqueris & iussit ma/
xillas suas contrūdi. Tūc brūs eras/
mus dixit. Lūpe rapax. plen' iniquitate
malefice. qd psequeris seruū dei. Im/
perator dixit. Nonne hicipe est q' cru/
cifig'us est ab hominib' in iudea. San/
ctus Erasmus respōdit. Ego ipsi' ser/
uus sum. Daximianus dixit. Tal' sis
qualis et ille. et sic moriaris. Tūc be/
atus Erasmus subridēs ait illi. Optē
me impator bene dixisti mihi. vtinā
illius ego merear vestigia sequi. quia
effusio sanguinis ipsius nostra illumē/
natio est. quem si velis agnoscere & il/
lum credere saluus eris. Impator di/
xit. Tu in illuz credas & genus tuum.
Beatus Erasmus dixit. Optime di/
xisti mihi. plane q' sic credimus. No/
stias hūilitatis & tribulatiōis munera
offerimus ei qui saluauit populū suū
a peccatis eorum. Impator dixit. Cō/
sule tibi et accede et sacrifica dijs meis
Sanctus Erasmi' respondit. Quib'
dijs me iubes sacrificare. Imperator
dixit. Si tibi dixerō consentis. Bea/
tus Erasmus dixit. Si videro forte fa/
cio. Tūc gaudio repletus impera/
tor cum vniuerso populo vsq' ad tem/
plum iouis iussit hominez dei deduci
ad ciuitatem syrmitanā. & precepit or/
gana et omne genus musicorū in tēplo
parari. Et hoc vidēs brūs erasm' ige/
muit corde. et oculos suos ad celū di/
rexit dicens. Christe fili dei esto p'sena i

De sancto Erasmo

ista hora, et mitte angelum tuum qui mihi
auxilietur et confirmet me in ista hora a pu-
gna diaboli quam mihi precepit. Tunc
peruenit in templum beatus erasmus dixit Ubi
est deus quem iubes me adorare. Impera-
tor autem apprehendens manum eius ingressus
est templum et ostendit ei statum erant magni-
tudinis eius cubitoz duodecim et dixit
Ecce deus meus cui ego seruo. Statim ut
diabolus aspexit faciem martyris christi
ceciderit statua et in cinerem versa est. exiit et
draco magnus ex illa et occidit pene ter-
ciam partem populi. Imperator ut vidit se esse
delusum ascendit equum et ad palatium per-
git percutiens peccatum suum dixit. Ule mihi
delusum est regnum meum. nescio a quo homi-
ne antiocheno. Magna autem pars populi
clamabat. Serue scilicet dei ora pro nobis
ut non peccemus ab isto dracōe. Tunc bea-
tus erasmus imperavit dracōi ut quicquid
hominem non committeret. Videns autem unus
versus populus syrmitanorum quantas preces
pro seruo suo operabatur. ceperunt omnes crede-
re christo. Beatus autem erasmus dixit. Ecce qui
les preces operatur deus in eos qui credunt in il-
lum. et baptizati sunt quasi quadraginta milia
hominum. Erat enim gaudium in celo et specta-
cula angelorum. et quod per diabolum pugna-
bat adversus electos dei. et non valebant
mentes eorum auertere a cogitatione dei.
Tunc angeli voce magna clamabant
Gloria in excelsis deo. Et in terra pax ho-
minibus bone voluntatis. Qui sic fuerant
ad dominum peruersi ruerunt. Amen. Con-
fata est omnis syrmitana. Cōterruit quoque i-
perator misit armatos et iussit omnes qui
ad dominum peruersi sunt gladio purgari. Mar-
tyrizauerunt etiam trecentos triginta homines
commendantes se orationibus sancti erasmi mar-
tyris. Quibus ait. Ite in nomine domini felicitas
ad sanctam civitatem quam precepit vobis do-
minus. et ego pro modicum tempus sublequar.
Erant autem angeli currentes per nubes celi
susceptantes animas eorum et triumphantes mar-
tyres usque ad celum perducerunt. Et audi-
ta est vox psallentium et dicentium alleluia. Uia ius-
torum recta facta est. et iter sanctorum prepatum est.
Et audiens beatus erasmus gratulauit

bonus pastor super oues suas quas tradidit
dicit christo. Tunc imperator furore repletus
iussit beatus erasmi teneri et diuersis super-
plicibus torqueri. et iussit ministris tunicam
aduersus staturam eius et igneam fortiter eum
vestiri dicēs. Nunc video si deus tuus eri-
piet te de manibus meis. Tunc beatus e-
rasmus dixit. Carnifex plenius iniquitate
filius diaboli. precudiam tuam laudo qui dicit
rior es carne. dixi tibi et nunc dico non tibi
meo minas tuas. si amplius facias cor
meum non trepidabit. et signans se signum crucis
vestiuit se tunica ignea. psallens prophetam
cum psalmum dei. transiui in ignem et aquam
et induxisti nos in refrigerium. Ite tanquam
auxilium fornace prebasti eos qui in te credunt.
et sicut holocausti hostiam suscipis. Sta-
tim tunica ignea quam induit fuerat facta
est frigida sicut nix ut nulla macula super
eum inuenerat fuisse. Tunc beatus erasmus di-
xit. Ecce imperator perfusus es cum pre tuo
diabolo eris in ignem eternum arsurus. nam
dominus iesus christus filius dei liberauit me.
Populus autem clamauit. Vere quia magnus
est deus christianorum. qui tantas preces ope-
ratur in illo. Tunc ait imperator. Artes sunt
maleficorum ut igni ignaret et deos nostros
deludat. Tunc beatus erasmus dixit. Stul-
te imperator qui putas maleficium. mecum est
christus filius dei. ipse qui imperat igni deos tuos
deludit. lapides et eramenta surda ab
hominibus confata quibus tu filius es. Nam dominus
meus iesus christus viuus est et preutibus vin-
cit. Imperator dixit. Quodui iniurias tuas
tolerare possumus. Tunc beatus eras-
mus dixit. Etiam et ego miro precudiam
fratris tue quia non erubescis. Tunc impera-
tor furore repletus iussit ministris suis ol-
la pare vnam viginti plumbi pictis similes
cum cera et resina et oleo solui et repleri et
succedi. Et fecerunt ministri sicut preceptum
eis fuerat. et seruus facta est olla. et flu-
ctuans sicut mare. Et dixit ei imperator.
Nunc quid et hic ars tua potest preualere. Tunc
beatus erasmus dixit imperatori. Ista olla me-
um est refrigerium. Et facto sigillo crucis
descendit in eam. Statimque vox domini super
aquas deus maleficis innotuit et effu-

De sancta Kiliano

dicit vnā vndam ex olla z vstulauit im-
patozem. Qui clamauit. ardeo hō dei
ora p me. Tūc bñs Erasmus dixit i/
peratori. Ole tibi lupe rapax. z gehem-
ne ignis quē tibi parauit de⁹ simul cū
patre tuo diabolo z ministr⁹ ei⁹. Scio
q cor tuū ob duratū ē. sed ppter popu-
lū istū circūstantē erit tibi bene. z quic-
uit illi dolor. Multi autē hoc vidētes
in illa hora crediderūt. Impator autē
vidēs se delusū ēē. iussit martyrem dei
recipi. et in arca custodia haberi. z in/
gēti ferro pōderis colligari. Cūq oras
set apparuit ei iuuenis filius filio dei. vo-
cans eū z dixit illi. Ego sum Michā-
el angel⁹ missus ad te vt reducā i cam-
paniā puinciā que vocat formana ad
docendū populū. Apphēdens euz et
eiecit eū de ciuitate syrmitana. veniē/
q nauiculā a dño paratam inuenit. et
trāsmigravit i puinciā cāpaniā. Alia
ho die turbatus est impator q nō iue-
nisset eū dicens. qz deus ei⁹ eripuit eū.
Seruus autē dei z martyr dñi venit et
sedit in ciuitate formana. z septe ānis
docēs populū viā vitatis. Angel⁹ autē
dñi panes ei qtidie ministrabat. Postea
orabat ad dñm vt in ciuitate sua eter-
naliter qdesceret. z facta est ad eū vox d
celo dicens. Erasme veni z reqesce i ci-
uitate quā pauid de⁹ fratrib⁹ tuis mar-
tyrib⁹ z pphetis. z recipe laborē tuum.
Per te enī honorificat⁹ sum in celo z i
terra. Tūc bñs Erasim⁹ p viduis et
orphanis depcabat. Dñe vnigenitus
dei patris q me fecisti reqescere in loco
isto. cōcede vt q in hoc loco habitatōis
mee p suis necessitatib⁹ pces effuderit
sic inde trāseat exaudīt⁹ vt tu sis ei hic
z in futuro placat⁹. Et respexit beat⁹
Erasim⁹ i celū. viditq coronā ienarra-
bilē. z occurſū sibi de choro aploz et
pphetarū. z inclinauit caput suū z dixit.
Dñe suscipe aīaz serui tui. Et cōpleta
orōe scām reddidit spiritū. z visa est aīa
eius candida tāq nix. qñ ab angel⁹ de
ducebat cū glia magna. z cū illis celū
penetrabat. iij. nonas iuniāz regnan

te domino nostro Iesu christo.

Legenda cxcvii
De sancto Kiliano

Kilianus scotozuz ge-

neren nobilib⁹ pentib⁹ diuie
tñ grē factus est nobilitate clarissim⁹.
Scotia q z hybernā dñ insula ē mar⁹
secūda qdē glebis. s3 scissimis clarioz
viris. Ex qb⁹ colūbano gaudz italia.
Gallo dicit alemāia. kilian⁹ theuton⁹
ca nobilitat⁹ franciā. q vt dixim⁹ nobilit
psapia edir⁹. a puericia liberalib⁹ stu-
dijs tradit⁹ sit cū lraz incremētis dili-
gent cepit indagare viā vitatis. Tā/
dem pueniēte se grā dei. spretis hūana
rū lraz studijs oib⁹q hmoi illecebris.
mōasteriū petijt. abnegauit semetipm
tulitqz crucē suā z secut⁹ ē xpm. Igit i
monasterio posuit⁹ qñte obediētie. qñ/
te frugalitatis. qñte fuit vigiliaru et
orōnū instātie. vite pſentis termin⁹ de
clarauit. Quis etem⁹ martyrij palma p
grām magis q p meritū pſtet. bonis
tñ adimplet opib⁹. Vidētes itaq frēs
mōasterij in frutū pfectōib⁹ beati viri
pseueratiā pmo eū p eccliaſticos qdus
ad officiū pſbyterat⁹ p cib⁹ ascēdere. de
inde eiusdē mōasterij regimīs curā su/
mere coegerūt. Ille autē sciēs pfectōem
charitat⁹ sine dilectōe pxiimi pfecte cō-
stare nō posse. passus ē in pxijs se ali/
qñtulū miorari. vt fratrū pdesse posset
vtilitati. imitat⁹ aplm cupiētē anathe-
ma fieri a christo p fratrib⁹ z cognatis
fm carnē. Verūtamē cū fama bñ viri
longe lateqz crebresceret. metuēs ipse
ne fauor popular⁹ macle sibi rugā ifi/
geret. cepit meditari qliter notos z p/
pinquos relinqret peteretqz lōge se po-
sitas terras. vbi obscur⁹ fama z vilis
genere posset bñ q liben⁹ diuis cultib⁹
vacare valeret. Deliberatōe itaq rece-
dēdi pacta collectis frīb⁹ i qb⁹ idēz fer/
uor ardebat. ad vicinā scotie britaniā
deuenit. deinde Galliā attigit. Qua p
meata in puinciā germanie deuenit q
ab incolis terre ipi⁹ orietal⁹ frācia vo/
A

De sancto Kiliano

caſ. ſibiꝫ in vrbe herbipoli ſe morari diſpoſuit. nō veritꝫ incredule gentis ſe ritatē expiri. eo q̄ itrepidꝫ coronā op̄a rer martyrꝫ. ſz tñ a p̄dicatōis ſe bo in/ terim abſtinuit donec romano ſe pon/ tifici p̄ntaret q̄tenuſ apud ſedē roma/ nāz integrū xp̄iane religionis dogma z licentiā p̄dicadi acciper. Tūc autꝫ pre erat romane ecclē canon p̄tifer hūa/ nis diuinisqꝫ lris pollēs. p̄tificiali offi cio cōgruus. z in rebꝫ eccliaſticis idoneꝫ Qui audita fide b̄ri kiliani charitatē nexibꝫ illigata deo gr̄as retulit eiꝫ ſe/ ſe charitatē amore impartiuit. exultās ſemia diuini eloquiꝫ ab inſulanis ac lō ge poſitis doctoꝝ augeri. Erat enīꝫ apud egregiū pontificē nō modica ex/ ultatio qz cernebat paulatim euacua/ ri fraudē antiqꝫ hoſtꝫ creſcētibꝫ miſtris diuine op̄atōis. Tūc ex p̄ſenſu totꝫ vr/ bis b̄ri viꝫ in p̄ſulatꝫ officiū p̄mouit q̄ z chriſma p̄ficere. z ecclias dedicare z ſacros ordines dare irrep̄heſibiliter valeret. His itaqꝫ pactis dimiſit eū vt cepto op̄i inſiſteret. p̄to ſibi a dño p̄mio eterne retributōis. B̄rius itaqꝫ ki lianꝫ vrbe egreſſus pacto itinere cū co/ lūbano p̄ſbytero z Lotnāno leuita ad locū ſibi deſtinatū puenit. Colūbano in italia relicto. nā romā p̄gens. gallū in alemania febre q̄uatū dimiſit. Per/ ueniēs igitꝫ ad p̄dictā vrbe herbipoliz nō eū quē in eadē puincia ducē relique rat inuenit. ſz aliū noīe Goſbertū. Por ro venerabilꝫ vir paulatim cepit pabu la diuini ſe b̄i incredulis pplis miſtra/ re. tantāqꝫ ei dñs gr̄am p̄tulerat. vt in breui tpe gētis loqlaz p̄diſceret eiſqꝫ p̄prio ſmōe ſemia ſitatꝫ erogaret. Vi/ rabāt autꝫ oēs nō ſolū nouitatē doctri ne. ſz etiā exuberantiā eloq̄ntie. ſacū diaꝫ qz ſermōis comitabat efficaciam x̄tutis Impletū eſt i illo qd̄ ſitas aplis p̄mit tit dicēs. Ego dabo vobꝫ os z ſapiam. Et itez. O p̄a q̄ ego facio z vos facie/ tis. Sz cū tā ſemia diuini eloquiꝫ ſue/ creſcerēt z plebs gradatiz minueret ab errore gentilitatꝫ vſqꝫ ad p̄ncipes ppli lcti. v̄ri fama puenit. vt ducē qz puin/

cie nō lateret. Qui eundē ſctm viꝫ ſibi p̄ntari iuſſit expiri cupiēs q̄ eēt hec do/ ctina hactenꝫ ſibi incognita. Erat autꝫ ipe p̄nceps naturali ingenio p̄ditꝫ licet gentilitatꝫ errore fedatꝫ. Ad quē b̄rius kilianꝫ pueniēs p̄ſtanter ſe religionis dogma inſinuare cepit. docēs p̄em et filiū z ſp̄m ſctm. vñ eē deū incōmuta/ bilē. viſibilū z inuiſibilū oīm creatorē. Prefatꝫ ſo p̄nceps admiratꝫ tantā b̄ri v̄ri p̄ſtatiā. z ſmonū inſupabile ſita/ tem. qz naturali vt diximꝫ pollebat in/ gentio. veris ſe ſentētꝫ ſupatū ad eius diſtulit auditōz. volēs frequēti apud ſe tractatu rimari. v̄rū quē kilianꝫ doce/ bat an diane cultꝫ p̄ponēdꝫ foret. Dia na nāqꝫ apud illū ſūma veneratōe ha bebat. Uerū tñ vir egregꝫ iugꝫ inſtan tia laborabat vt deo redderet aīas q̄s diabolꝫ p̄dere conabāt. Porro p̄noia/ tus dux cernēs p̄ſtantiā p̄dicatōis b̄ri kiliani. ſecreto venit ad eū. cupiēs do/ ctrinis ſuis inſtrui. q̄tenꝫ agnito trami te ſitatꝫ. abigere valeret anfractꝫ erro ris. Sz a b̄riſſimo viro catholice fidei documētꝫ diligētꝫ inſtructꝫ primo die diuine reſurrectiōis cū mltis alijs dato noīe aq̄ lorꝫ baptiſmatꝫ. abſolutionē p̄ ſini p̄meruit erroris. Sicqꝫ factuz eſt vt pene tota puincia oriētalis francie. relicto demonū cultu. diuine religioni opam daret. Predicꝫ dux Goſbertus monitū aſſiduo b̄ri kiliani ad meliora de die in diē p̄ficiēbat. Erat autꝫ illi cō iunꝫ ſm gētilitatꝫ ritū. q̄ q̄ndā fris ipſi us p̄iugio fuerat copulata noīe Scila na. Sz vir dei idcirco in initio fidei ta le noluit p̄iugiu phibere. ne in penitu/ dinē credulitatꝫ q̄ntate in oibꝫ p̄liba/ tus p̄nceps duceret. z h̄ eſt qd̄ apls nō dū in fide p̄fectis diē. Tāqꝫ puilis in xp̄o lac vobꝫ potū ddi. nō eſcā. p̄fectoꝫ eīn ſolidꝫ ē cibꝫ. iō qd̄ nouerat grauīus diſtulit i ſutuꝫ. ſitqꝫ diuio reuelatē ſp̄i ritu ſciēs i hac re ſibi z ſocijs cām p̄ſta re martyrꝫ. vt mltis interea p̄deſſet in terim obmiſit tale dānare p̄iugiu licet cupet diſſolui z eē cū xp̄o. imitatꝫ aplꝫ q̄ in ſp̄orta a fratribꝫ p̄muꝫ dimiſſus

De sancto Killano

est. nō vt mortē timeret. s; vt mltis añ
mortē pdesset. Verū cū qdaz die be
atus p̄sul ducē familiariter alloq̄ret di
xisse int̄ cetera fers. Fili mi quē p̄ euan/
gelii genui. gaudeo valde in p̄fectu fi/
dei tue. s; mltū me mouet q̄ illicit̄ nu/
p̄ijs detiner̄. z vereor nīmīs q̄ a recto
itinere talī p̄iugio recarderis. Legit ei
brō iacobo dicēte. q; q̄ totā legē serua/
uerit offendat aut in vno fact̄ ē oim re
us. Preterea in baptis̄mate inouat hō
z nō ex p̄te s; tot̄. vt aut̄ tot̄ innouari
possit. nihil p̄stini retinere dz erroris.
Audies at̄ h̄ p̄nceps. p̄mo hesit stupo
re. deinde alta suspiria trahēs. valde ei
diligebat eā quā heb̄at yxorē. tale dein
de fert̄ dedisse r̄sum. Audiui p̄ te do
cēte. q; dñs iesus p̄cepit nihil suo amo
ri p̄ferendū. nō p̄rem nō m̄rem. nō fili/
os nō yxorē. z idcirco q̄uis vnice diligā
iunctā mibi yxorē. p̄pono tñ diuinum
amorē. S; nūc nō adest mibi oclū in/
q̄rendi q̄liter eaz dimittā. q; h̄ hostes
n̄re reipublice festino. Eū aut̄ reuersus
fuero inuēta oportunitate dinutendi
sepabo; ab illa. Hoc p̄o cum ad aures
Beliane puenisset. q̄s em fallere posset
amāre. graui incāduit ira ceu rapt̄ ea
tulit leena. Diuq; secū bachata ex eo
cepit q̄rere quō sc̄os viros extigueret
Nulla ei bestia in h̄ mūdo filis est mu
lieri male. sic hec mulier nephanda. cal
lida meditātōne pquirebat. q̄liter sine
populari strepitu z vulgi cognitiōne
sc̄os viros pderet. armabat nāq; ipa
tiētia tre z libidinis furore. Et q; dia/
bolus iniq̄ cupiētib; fomenta malicie
submistrat. inuēti sunt duo m̄stri cru
delitāt̄ qui pmitteret se satisfacturos
Beliane desiderijs. datis sibi muneri/
bus miserrime executōis Solebat ita
q; br̄s killian̄ post puā dormitiōnez
necessitat̄ ad studiū vigilare. p̄uecteq;
oziōis. Quadā p̄o nocte cū leues som
nos capet. ita vt nec dormiret integre
nec vigilaret apte. apparuit ei vir ha/
bitu formaq; pulcherrim̄ dicēs. Killi
ane amice surge. nolo te diuti⁹ labora

re. vno dūtaxat certamine tāger̄. z sic sp̄
mecū er̄. His dict̄ abscessit. Euigilāt
aut̄ egregi⁹ vir itelligēs diuinā sibi ad/
esse visitatiōnē. puocat̄ fr̄ib; ait. Fr̄es
vigilate. cito aderit dñs z pulsabit ia/
nuā. cauēdū ē ne nos somno corp̄et̄
iueniat. Addam̄ oleū lāpadib; dū tē/
pus ē. ne si forte defecerit tūc incipiam⁹
q̄rere qñ nō poterim⁹ iuenire. Illis ita
q; media nocte oziōni vacātib; carnifi
ces stric̄ gladijs locū in q̄ orabāt pe/
netrarūt. Qd̄ cū sacerdos dei intuitus
eēt. ait. Amici ad qd̄ venist̄. implebit̄ p̄
ceptū. p̄sumabit̄ cursum. his dict̄ in/
terfecti sunt. ibiq; terre mādāt̄. ne q̄s
sc̄ire posset qd̄ de illis factū foret. Uel
stimēta q; cum q̄b; diuina officia page/
bant sacriq; libri sil̄ cū eis defossa sunt
ne q̄s indicii necis eoz dephēdi poss̄
s; clā discessisse putaret̄. eā solite pegri/
natōis. Erat tñ qdā nobil̄ m̄lier Bur
gūda noie. q; a p̄ncipio p̄dicatōis eoz
sc̄is adheferat viris. h̄ns cellulā iuxta
oratoriū sc̄oz. q; facili⁹ diuini laudib; ul
infesse valeret. Hec int̄ta vigilijs q; fa
cta fuerāt diligētī studio inuestigauit.
Recedētib; q; carnificib; lithcolo mū
do fusuz sanguinē sc̄oz collegit ac tre
diligent̄ infodit. vigilijs z oziōib; va/
cans vbi sc̄oz corpa obruta nouerat.
Excolebat loca veneratōe q; posat. licz
silēter ne sic postea factū ē Beliane ius
su remoueret. Eadē nāq; sceleratissi/
ma m̄lier strāt̄ q; plāt̄ stabulū eq̄ruz
in loco vbi sc̄i martyres humati erāt
fieri iussit ne q̄ indicio sacra corpa pde
rent. Ferūt tñ ab his q; tūc fuere poste
ris relatū. q; aialia ibi stabulata sup se
pulchra martyꝝ nec stercoza n̄ vrinaꝝ
iacerēt. honore martyrib; exhibētia. vt
qd̄ de capite p̄pha vaticinat⁹ ē h̄ in ei⁹
mēbr̄s repiret̄. Coguit inq̄ns hos pos
sessorē suū zc̄. Ir̄it aut̄ non coguit me.
Aliq; mō vt dictū est sc̄oz corpa ho
mib; pene ignota foret nisi p̄fata bur/
gunda in extremo vite posita q̄busdaz
fidelib; vbi posita eēt reuelasset. Cō
tingit at̄ vt dux pacta militia reuertet̄

De sancto Heinricho imperatore

ad locum ubi sanctos viros dimiserat. Quos cum non inuenisset cepit studiose perquirere quoniam et quod causa recesserint. que abierint. Et propter uxorem veneno malicie fedata. aliquando rubore perfusa. aliquando pallore depressa. aliquando confidentia roborata. diuersos anfractus nequicie sue fraudibus predebat dicens. Non se eos custodisse neque custodes adhibuisse: quoniam voluerint venisse. quoniam sibi placuit recessisse quod peregrinationis sue more seruaret. Quem feminea fides non emolluit. quem a statu rectitudinis non retrahunt. Credulus itaque et his coniugis princeps aliquantulum cepta ab inquisitione quieuit. Sed quoniam iuxta domini etiam voce nihil operum est quod non reuelet. et occultum quod non sciat. cum ea que facta fuerant paulatim obliuioni traderent. unde eorum que sanctos viros gladio inuaserant subito demonio arripit. et proprijs se dentibus lanians a presenti migravit in eternam penam. Alter vero in rabie perfusus gladio semetipsum appetijt. effususque visceribus per tormenta presentis temporis ad eterna peruenit. Non multo post et ipsa belua de qua loqui mur demonibus arrepta voce magna clamabat. Iuste torquor quod sanctis viris tortores adhibui. et cum magno cruciatu ad cruciatum dyabolo patum peruenit.

Legenda cxxvii

De sancto Heinricho imperatore

Anno ab incarnatione

domini. Mj. ab urbe autem condita. M. dcclij. Martii. iij. rome defuncto vacante regni solio cum de principe ageret subrogando omnium vota nutu diuino ad eum inclinatum quod tunc in regno potissimum habebat. fuit namque eodem tempore quidam dux Bauarorum nomine Heinrich. heinrici eiusdem gentis ducis filius. cuius tempore sanctus wolfgangus ratibonensem profuit episcopus tam bonitate quam nobilitate regia conspicuus. et vniuersa morum honestate preclarus. Hic initium sapientie timorem domini pleniter est secutus quoniam erat omnium litterarum studio principaliter imbutus. et totus sane fide et actione catholice.

Hic ergo ab omnibus pari voto et communi consensu omnium asciscitur. diuina utique disponente clementia ut per temporalis regni fastigia ad culmen regni celestis peringeret. Cumque predictus rex heinricus necdum celsaris vel imperatoris obtineret dignitatem apparuit ei ratibone beatus wolfgangus episcopus tali visione. Ulusus namque est ei quod manens in ecclesia sancti Emmerami episcopi et martyris accederet orandi gratia ad beati wolfgangi sepulcrum et eadem basilica situs. Cumque ibidem dominum et sanctum wolfgangum intus precibus conaret exorare. subito visum debat ei ipse sanctus wolfgangus astare. cumque homini fides appellare. Intuere diligenter litteras in muro que est secus tumultu scriptas. Erat autem sicut sibi videbatur scriptum solummodo post sex. Euigilans autem rex retractatione diuturna secum suoluit paucissima huius visionis scripta. In primis ergo arbitratus quod post. vij. dies esset moriturus multa dispensat paupibus. Cumque dies sex numerus preterisset. et nihil in se rex molestie corporalis sensisset: putauit predictam visionem ad sex menses pertinere. Transactis pro sex mensibus cum nihil infirmitatis in se pateret. arbitratus est hunc numerum ad sex annos pertinere. itaque quod et super praecipit timere. Cumque sex annorum numerus integer preterisset. et septimi anni dies reuolutus venisset. ipso die per apostolicam benedictionem suscepit celsaris dignitatem. Tunc tandem sentiens qualem esset sua visio gratias egit deo sanctoque wolfgango episcopo qui sibi tale reuelare dignatus est dignitate. Unctus ergo in regem beatissimum dei famulus heinricus. temporalis regni non preteritus angustijs. per adipiscenda immortalitatis corona summi regis. cui fuisse regnare est. militare disposuit. Summa etiam diligentia in amplificatione cultu religionis adhibuit. ecclesias dei ditare possessionibus et immensis ornamentis augere cepit. Sedes quoque episcopales hyldensheim vique ubi a puero fuerat nutritus et litteris edoctus Hagodeburg et Argentinam. Vilsnā et Hersen burg que barbarica immanitate adiacentium sclauorum vastitate fuerant restaurauit.

De sancta Barbara

z tā spīs q̄ alijs epātibz p vniuersum regnū in possessiōibz z ornāmētis inu mera dona distribuit. Deniqz cōsum/ matis hui⁹ vite laboribz postq̄ bone opīnōis odorē lōge lateqz redolere fe/ cerat. locūqz sibi dilectū z cetera mōa/ steria dītādo z ornādo z excolēdo ad p/ fecū adduxerat. ad p̄cipiēdā inarcessi/ bilē coronā a dño vocat⁹ ē ab ergastu/ lo carnis. Qui cernēs diē mortis sibi i/ minere. vocat⁹ ad se pentibz bñssimē i/ patricis Runegūdis. necnō etiā q̄bus dā regnī pōtibz. manu eā app̄hendit z p̄mēdauit eā illis h̄mōi p̄bis mēoria dignissimis. Hāc ecce inq̄t mihi a vo/ bis imo a xpo p̄signatam ip̄i xpo dño nro z vobis resigno p̄ginē imaculatā. In eius p̄o trāsitu terra plorāte celuz exultauit. sicut etiā dñs p̄ suā m̄fīcor/ diā reuelauit. In ip̄a etē h̄ora exi/ tus ill⁹ cui dā seruo dei in solitudine cō/ morātī diaboli i/ hūana specie fēf ap/ paruisse. Quē vir dei p̄ spm̄ p̄tin⁹ ag/ uir. et ait ad eū. Quo p̄gis. At ille re/ spondit. Ad exeq̄as imp̄atoris pergo. Qui ille ait. Glade z cōple negociū tu/ um quantū a dño tibi p̄mittit. Verū/ tñ p̄sumato officio tuo adiūrat⁹ p̄ deū viūū ad me reuertere vt p̄ te rei exitum possim cognoscere. Post modicū p̄o re/ uersus corā seruo dei gēbūdus asti/ tit z voce q̄rula cū ingēti ciulatu dixit. Heu heu delusi sum⁹ inuanū labora/ uim⁹. qn̄ etiā ab angel⁹ dei p̄fusi discel/ simus. De hoc req̄re in legēda scti lau/ rentij martyris.

Legenda cxcix.

De sancta Barbara

Rat tempore maximi
ani imp̄atoris vir qdā gētilis
in Nichomedīa nobilitate ge/ neris p̄clar⁹ ac tp̄aliū rez abūdātia sū/ mus noīe dyoscor⁹ cui erat filia specio/ sissima noīe Barbara. Ip̄a āt qz erat corpe pulcherrima eā p̄ plūmū dilige/ bat. q̄propter reclusit eā i/ turre altissi/ ma quā eidē edificari fecerat. ne ab ali

quo hoīe videret. Erat autē brā barba/ ra ingeniosa. z a tenera etate vanas co/ gitatores relinq̄ns cepit diuina cogitare. Cū em̄ sē templū intraret vidēs simu/ lachra pentibz suis ait. Quid sibi vo/ lūt he silitudines hoīm. Rūderūt pen/ tes. Taceas: nō hoīm sed deoz sunt. z volūt adorari p̄ illud qd̄ nescit. z qd̄ nō videt. Barbara dixit. Fūit quon/ dā hoīes q̄s nūc colim⁹. Rūdent ita. Ex hoc brā Barbara diē noctuqz re/ plicabat tacita dicens. Si hoīes fue/ rūt dñi nri. ergo nati sunt vt hoīes. mor/ tui sunt vt hoīes. Si dñi essent nec na/ ti fuissent nec mortui. qz deitas vt mi/ hi videt nec cepit nec desinit esse. Nō etiā h̄z originē tre. qz terra ē matia ei⁹. Si ergo hō de terra est: et homo deus est. ergo aliqd̄ p̄cessit eū quod eius ori/ go dicitur. sic apti⁹ dicerem⁹ terrā deū. Sed qz nec terra a se est. nec celum a se nec aer a se. nec aqua a se. ex q̄b̄ q̄tuor elemēt⁹ p̄stat hō. s̄z creature sunt. neces/ se est his eē creatorē. Ecce q̄nta sapia i/ tam iuuenili puella. Tādē tradita stu/ dijs liberalibz alta trāscedebat. sed de/ fuit ei noticia veri dei. vanos autē deos occulte spreuit. Et cū vidit dñs sez li/ gnīs z lapidibz flecte genua sensibilia insensibilibz mutis. aio valde correxit. Idcirco venit rumor laudis nichome/ diā clamās. sapiētissimū viroz alexan/ drie fore sez Origenē. cui⁹ facundia to/ tā terrā p̄fuderet q̄ ver⁹ indicijs daret cognoscere verā deitātē z ydoloꝝ p̄fū/ deret vanitātē. Nec audiēs brā Bar/ bara multū gauisa ē in domo pector⁹ sui. z cepit sedule tractare q̄ genere pos/ set eū adire. Erat em̄ p̄ eius nobilis. z valde potēs. q̄ mysteriū suū ei nō reue/ lauit. Cū neminē curatozē h̄et recur/ rit ad h̄ p̄siliū vt lras eidē sapiētissimo Origeni dirigeret z secretū ei patefare ret in hec p̄ba. Vir alexandrie nobi/ litate animi lōge lateqz p̄sp̄cto Orige/ ni. Barbara nichomedie tua ancilla. Decus z honorē desiderij mei accepti fore te p̄ diuinitatē ostensorē. A p̄ma

A 3

De sancta Barbara.

em scintilla ingenij mei cum toto corde
 ꝑcupiui. vt ad veri dei noticiā puenirē
 mēte ꝑcepi nullā deitatez inesse lignis
 z lapidibz q̄ hūana arte ꝑposita sunt.
 q̄ nō recipiūt sensibilitatē. z nec loqui
 nec audire possunt. vñ semp pertracta
 ut esse falsos deos. nec hoies posse esse
 deos. q̄ hō incipit z desinit esse. de⁹ at
 ante tpa fuit. non ḡ vnq̄s deos credere
 potui q̄s hoies mortales cognoui In
 multis tam moribz posita semp deū no
 bis ignotū. pauldubio eē putauī. q̄ so/
 lus cuncta fecit. quē semp amauī. huic
 me semp deuoui. a q̄ sum id qd sū. nisi
 me sentētia fallit. cui⁹ spū animatā me
 sentio. nec desistā donec ad eū ptingaz
 Quapropter fame tue tumultu ꝑcus/
 sa pater venerabilis mentē meam his
 apti⁹ voluere censui. illuz deū solūmo/
 do vestigare cui⁹ cognitōez apud te esse
 cognoui. Un si ita ēvt fama refert sup
 plices offero ꝑces q̄tenus discutere di
 gneris noctē ignorācie: chaos ꝑfusiōis
 ab ancilla tua z iducere solē iusticie lu
 menq̄ discretōis. Appeto ei⁹ vez deū
 scire q̄ fecit visibilia z inuisibilia. z vt
 vere vn⁹ sit vt ipa tā nūc dudū meuz
 argumtata sūt. Hāc eplaz direxit ale
 xandriā ad Origenēz ꝑsbyter⁹ q̄ est in
 ꝑtri aphrice. caput regiōis illi⁹ lōge
 distās a nichomedia. Ne aut priuaret
 legatōe quā legauerat ad deū quē no/
 uerat in cubiculo cordis sui iachz ymas
 fudit dicēs. Dñe firma pede ei⁹ quem
 ad famulū tuū misi. ne aut me aut illū
 mors ꝑuēiat vsq̄ relegatio vēiat. His
 z alijs postulatiōibz q̄bz duote poterat
 nūci⁹ alexandriā ingredit. Origenem
 reppit in palacio mamee mris alexan
 drie cesaris vbi occupat i docēdo chri/
 stianā religionē. Qui leticia maḡ litte
 ras Barbare accepit laudās deū qui
 hmōi semen suscitabat z talia opatur.
 Et statim Origenes doctoꝝ ꝑstātissi/
 m⁹ accelerat. z edidit desiderū barba
 re in hunc modū. Origenes veri dei i/
 dign⁹ sacerdos. z vt possibile est osten
 sor ei⁹ adhuc etiā alexandrie nūc degēs

Barbare barbarice gent⁹ adoptōem
 filioꝝ dei z iesu christi verā salutē. Si
 cut scēptas scire te velle verū deum q̄s
 sit. Scire debes q̄vn⁹ ē ver⁹ ds in sub
 stātia z trin⁹ in ꝑsonis. scz ꝑz z filius z
 spūscētus. q̄cūq̄ hec oia credit omīno
 hz q̄ ad deū ptingere possit Tu at h⁹ i
 tellige. z intellecta crede. z si qd defuerit
 ad plenitudinē desiderij i legato req̄re
 q̄ te legē scēptaz erudiet. z libros q̄s scēpti
 defert tibi leget. Nō etiā dubites te ꝑ
 noie xpi multis tormēt⁹ tradi. Ip̄e em
 dic̄ voce euāgelica. Qui ꝑdiderit aīaz
 suā in hō mūdo ꝑt me. in vitā eternā
 custodiet eā Origenes misit vnū ex plu
 ribz cū nūcio barbare ad barbarā qui
 modū magno desiderio ei⁹ daret. Pre
 cessit nūci⁹ barbare z nūciauit nūcium
 virū dei adesse. fecit et ꝑmisit euz foris
 stare vtꝝ pueniēs essz eū intrare. Tūc
 illa hoiez aduocari fecit. Qui igressus
 offerēs salutatōz in xpo Illa assurgēs
 inclināz. z tā dei nomē q̄ hoiez vene/
 rat. ꝑz ei⁹ grā visitatōis ad eam venie
 videns virū ignotū: tremēs inq̄t. q̄s h⁹
 z cur h. Rñdit Alexandrin⁹ medendi
 arte ꝑitus. q̄ spōdet magistꝝ se habere
 Alexandrie. q̄ ꝑ vsus medicōꝝ etiā
 aīas curat. ꝑz audiēs recessit. z ꝑcessit
 fieri cū ea colloq̄a. Tūc valenti⁹ sacer/
 dos z Barbara ꝑferūt inter se sua my
 steria. Ibi tūc plecta epla z bñ docta
 qd defuit eple ad plenitudinē dsiderij
 a legato quesuit z ad libitum inuenit
 Cognito aut qūo ꝑz z fili⁹ z spūscētus
 sit sol⁹ ds. z qūo fili⁹ missus sit a ꝑce. et
 ꝑ susceptā hūanitatē homiez ꝑditū re
 uocasset. captiuū redemisset. z ꝑ sacriū
 lauacrū ei⁹ ꝑctā lauisset. accelerauit ad
 baptisimū grāz. z ab eodē ꝑsbytero va/
 lentio quē Origenes ad ipaz miserat
 baptizata est in turri in q̄ eā pater ꝑo/
 suerat. Ampli⁹ q̄ dei erāt q̄siuit. z que
 fursū sūt cupiēs. libros q̄s ei⁹ origenes
 miserat freqnt legit. z valde creuit in
 scia diuinoꝝ etiā sine mḡo z in sapia
 diuina. Legit etiā de ea q̄ ꝑ pulcra fu
 it. qdā de optimatibz terre illi⁹. ꝑi ei⁹

De sancta Barbara.

locuti sūt vt virū sibi acciper. Ipse p̄o
accedēs ad eā in turrim p̄suadebat eā
dicēs. Filia mea qdā d̄ poteribz cōme/
morari sunt mihi de te vt acciperēt te
in p̄iugio. qd ḡ vis de h̄. Ip̄a p̄o intui/
ta p̄iēm cū ira dixit. Ne cogas me hoc
agere p̄i. At ip̄e secessit ab ea. descēdēs/
q̄ instituit multitudinē artificū q̄ face/
rent lauacrū. p̄stituit quō fieri debuit.
tribus singulū mercedē in integz. p̄fe/
ctusq̄ est in regionē lōginquā. Descen/
dēsq̄ famula dei de turri videre opus
qd factū est. vidit p̄ septentrionē duas
solūmodo fenestras. Dixit artificibz.
Quare duas fenestras instituis. Di/
cūt ei. P̄i tu? disposuit. Quibz illa. Fa/
cite z mihi aliā fenestrā. Qui dixerūt.
Timem? dñā ne indignet p̄i tu? p̄tra/
nos. Vt eis famula dei. Facite mihi
fenestrā ego de h̄ acq̄escere faciā patrē
meū. Ip̄i p̄o fecerūt aliā fenestrā. Per
ambulās p̄o Barbara in natatorio p̄/
orientē. instituit in marmoribz ei? digi/
to p̄ciosaz crucē. Depost ascēdēs i tur/
rim vidit simulacra q̄ colebat p̄i eius.
suscp̄ies sp̄m sanctū inspuit in faciē co/
rū z dixit. Siles vñ fiāt q̄ faciūt vos.
z oēs q̄ p̄fidūt in vobz. Finitoq̄ opere
reuerfus est p̄i ei? de pegrinatōe z p̄tē/
platus tres fenestras. dixit artificibz.
Quare tres fenestras instituis. Di/
cūt ei. Filia tua sic nob̄ p̄cepit. Ip̄e p̄o
ait filie. Tu impasti tres fenestras fie/
ri. At illa. Etia. Etē bñ feci. Nam
tres fenestre illumināt totū boiez. Et
assumēs eam p̄i ei? descēdēs in nata/
torio z dixit ei. Quō abūdanti? illumi/
nāt tres fenestre duabz. Illa respōdit.
Tres sunt mundū illuminātes z stel/
laz cursū regulantes. p̄i scz fili? z sp̄s/
sanctus. z hi tres vnū sunt in essentia.
Tūc replet? furore p̄i tulit sparā suam
vt eam occideret. Ip̄sa aut orabat ad
dñm z abscisa est petra z suscepit eam
intus. z eiecit eam sup montē in q̄ duo
pastores erāt pascētes oues suas. Et
illi p̄siderauerūt q̄ brā Barbara a fa/
cie patris extra petram fugeret. Pater

aut eius queritādo discurrens venit ad
p̄dictos pastores. inquirēdo vtrum vi/
dissent Barbarā filiā suā. Unus aut
eorz p̄siderans iram p̄is iurauit se ne/
scire eaz. Alter p̄o digito eam p̄didit.
Beata aut Barbara p̄ditori suo ma/
ledixit. z subito ip̄e p̄sus est in statuaz
marmoreā. z oues ei? in locustas mu/
tate sunt. Hoc apocrifus est. At p̄i eā
reperiens flagellauit z coma traxit. eā
cathenis z claue recludit. vt nō aperi/
ret ei q̄sq̄. p̄stituitq̄ custodes vsq̄ dū
abiens nūciaret p̄sidi? Marciano. Au/
diens ḡ p̄es iussit eā p̄sentari. Preses
aut videns mirā pulchritudinez eius
dixit ei. Quod vis. parce tibi p̄psi et sa/
cristica dñs. aut acerrimis tormētis tra/
deris. Cui illa. Ego habeo sacrificare
deo meo ihu x̄po q̄ fecit celū z terrā et
mare z om̄ia q̄ in eis sunt. De demo/
nibz tuis dicit p̄pha p̄s. cxiij. Os ha/
bēt z nō loquē. oculos habēt z nō vi/
debūt zc. Similes illis fiant q̄ faciūt
ea z om̄es q̄ p̄fidūt in eis. Tūc preses
furore repletus iussit eam expoliare et
carnes eius neruis thaurinis sine mī/
sericordia discerpere. ita vt om̄e corp?
eius inquinaret sanguine. z iussit eam
carceri recludi quaten? tractaret qua
pena eā consumeret. Media nocte cir/
cumfulsit eam lux de celo. in qua appa/
ruit ei christus dicens. Confortare fl/
lia quoniam copiosum fit gaudiū in
celo z in terra super passione tua. Nō
ergo metuas minas tyranni. ego em̄
sum tecum vt eruam te ab omnibz pla/
gis que inferuntur tibi. Et statim om/
nes plage nūq̄ apparuerunt. Gau/
debat autem z exultabat beata Bar/
bara sup exhortatione domini. Ba/
ne facto iussit preses afferri eam. Et i/
tuens qz illata ei tormēta nūq̄ cōpa/
ruerūt. dixit ei. Ecce quomodo repro/
picati sunt tui dñi tibi et diligūt te. qz
plagas tuas sanauerūt. Rndit Bar/
bara. Similes sunt tibi dñi tui surdi.
ceci. z muti. Et quō plagas meas cu/
rare poterūt q̄ sibi p̄psi remedium cō/
f

De sancto Barbara

ferre nō possunt. De autē q̄ curauit est christ⁹ filius dei uiuī quē tu nō vides. q̄ idurātū est cor tuū a diabolo. Tūc p̄ses vt leo fremens iussit carpe latera eius ⁊ lampades ardētes applicari ei. ⁊ malleo caput ei⁹ cedi. Ip̄a autē in tuita in celū dixit. Tu nosti cordis co- gnitor dñe. q̄ amoris tui occasiōe pa- tior. me ergo ne dereliquas. Pro te ve- ro has plagas fortit⁹ sustinui. Tūc ius- sit impi⁹ p̄ses gladio abscondi māmillas eius. Que aspiciens in celū ait. Ne p- ūcias me a facie tua dñe ⁊ sp̄m sanctū tuū ne auferas a me. Lū autē hāc pla- gam fortiter ⁊ letanter sustineret iussit eā nudā circūire regiōē illā. ⁊ plag⁹ in ferentib⁹ flagellari. At martyr christi videns in celū ait. Dñe deus qui ope- ris celū nubib⁹ adiutor ⁊ p̄tector me⁹ esto. ⁊ tege nudatū corpus meū ne vi- deatur ab oculis impiōz virozū. Nec dicēs descendit angel⁹ dñi operiēs eaz stola cādida. Hoc cū videret impi⁹ p- ses p̄cepit eā gladio trucidari. Tūc fu- rorē repletus pater eius suscepit eaz a p̄side. et p̄duxit eā in montē. Atq̄ ip̄a gaudens fug h̄ festinabat vt p̄fectū vi- ce eterne brauiū acciperet. Et adducta ī montē orabat ad dñm dicēs. Dñe se- su x̄pe cui oīa obediūt p̄sta mihi hanc peritiōem vt si quis memor fuerit noīs tui ⁊ famule tue faciēs memoriā passi- onis mee. Dñe ne memieris peccatoz eius in die iudicij. sed p̄pici⁹ esto ei. Tu enī scis q̄ caro sum⁹. Et facta est vox de celo ad eā dicens. Veni pulcerrima mea requiesce in cubilib⁹ patris mei qui est in celis. q̄ postulasti donatū est tibi. Quo facto martyr christi ad locuz supradictū venit. ⁊ ibi martyriū suū fi- niuit. a p̄prio em̄ patre decollata ē. Pa- tre eius de mōte descēdente ignis d̄ ce- lo descēdit et cōbussit eū ita vt nec pul- uis eius inueniret. Finita est autē sacra martyr x̄pi Barbara cū sc̄tā Iuliana quarta die mēsis decēbris imperante Maximiano ⁊ p̄sidente Marciano. Fuit vir nobilis comes saxonie qui

inimicū suū captiuauit. quē statim in turris recludi fecit. ⁊ familie sue sub pe- na magna mādauit. ne sibi aliq̄s cibū vel potū mīstraret. vt sic eo citius mor- reret fame. Cūq̄ p̄ aliq̄d tpus sine ci- bo ⁊ potu māsisset. custodē turris voce lugubri et lamētabiliter rogauit vt ei modicū daret de pane ob reuerentiā gloriose virgis Barbare ne sic fame mor- reret. Custos nec clamorē nec p̄ces ad- uertebar. ⁊ sic p̄ aliq̄d tpus iacebat et nemini respōsum dabat. Custos vero estimabat illū tam mortuū. Rogauit ergo dñm vt illū extrahi p̄mitteret p- usq̄ corpus mortuū exalaret fetorem. Intecerūt igit̄ funē in collū d̄cti. ⁊ ad sūmitatē deducētes sic eū de alto. pie- cerūt. Qui cū ad terrā puenisset statim se erexit. ⁊ omnes q̄ aderāt hoc vidētes in fugā cōuersi sunt. Quos ille dulci- monuit. ac p̄pter deū rogauit ne fuger- rent sed vt p̄pius accederēt. Et cum ac- cessissent ad eū interrogauerūt eū quōd hoc fieret. aut quomodo viuere posset Quibus ille respondit. Beata virgo Barbara me in omib⁹ angustijs me- is custodiuit. et in electiōe turris suis sanctissimis manibus me sustentauit. ⁊ mori nō possum nisi cōfessus ⁊ sacra cōmuniōe munitus ⁊ inunct⁹. Inter- rogatus vnde hāc gratiā haberet di- xit. Ieiunijs ⁊ oratiōib⁹ omni die omī anno honorauī eam. ⁊ hāc grām mihi apud deū obtinuit vt mori nō possūz absq̄ sacramentis. Quib⁹ p̄cepit sta- tim sp̄ritū exalabat. Aliud exēplū legim⁹. Tēpore serenissimi Adolphi re- gis romanorū accidit vt quidam co- mes ex mādato regis in partib⁹ orien- talibus p̄sideret. Labente vero tpe fa- mulus qdā de p̄sapia militari q̄ p̄gi- nē violauerat inculat. Qui capt⁹. vin- culis inclusus. q̄usq̄ cogitaret de cō- silio nobiliū ac ciuitat⁹ q̄ deū esset sen- tētia faciēda. Et tpe statuto oēs p̄ue- nerūt. ⁊ iuuenis adduct⁹ ē q̄ itime rogauit vt p̄stiteret. Vocat p̄fessor. Audies eū innocētē ipm inuēit. Un̄ p̄fessor cum

De sancta Brigida

Induxit ut beate Barbare perpetuum
seruitiū voueret. nec ad domū veniret
z rediret nisi prius locum antiquū cul
men in prussia visitaret. Quod z iuue
nis fecit. Interea mulier clamans iu/
diciū implorat. Iuuenis ille ad iu/
diciū ducit. Iudex querit de sententiā
Iuuenis iam de vita sua desperans.
quidā ignotus accessit quez nemo no
uit exhortās iuuenē ut iudicēz rogaret
ipm suū verbū loq. Quod factum est.
Tunc tota vniuersitas cucurrit. que z
qualiter ille despect⁹ vellet fari. Et ra/
tionabiliter ostendens. platam siniam
ptra iuuenē esse nullā. z pstanter pro/
bans q omēs tam nobiles q ciues. z
omēs q aderāt illud verū esse dicebāt.
Et sic sententiāz reuocauerūt. qz vltra
humanū sensum prulit que nullus cō
tradicare potuit. Et cū pdictus iuue/
nis ante tribunal existeret pre nimio
gaudio psterne se volens. casu acci/
dit ut collū iudicis amplecteret. Quod
videntes feruū iudicis hostiliter irruerūt
in eū. Hoc pater z amici videntes de/
sperati silentes z lamentantes. qm inor
tuum eū reliquerūt. Quod intelligēs
pffoz suus pfidenter amicis suis ait.
Nequaquā sic de beneficijs beate Bar/
bare diffideris. quia veraciter scio q sa/
nus est. z nullā patif corpis molestiā.
Accedentes pater z amici eius cū festi
natione nullū vestigiū vulneris inue/
nerūt in eo. Bratulabant illi z meritis
z beneficijs beate Barbare ei prestis
z magnifice eam laudauerūt. Et sic iu
uenis tandem in seruitio beate Bar/
bare vitam suā finit.

Legenda. cc.

De sancta Brigida.

Sancta brigida virgo
religiosa vidēs sibi instare
tempus desponsationis do
minū rogauit ut aliquā deformitatez
sibi immitteret ut saltē hoc modo pro
cerum instantiāz vitaret. Tunc vnus
oculus eius crepuit z liquefactus ē in

capite suo. Accepto ergo sacro velami
ne brigida cum alijs virginib⁹ sacris
velatis z deo deuotis in oppido me/
di exstitit. vbi dominus eius oratione
plurima dignatus est facere miracula.

Hospitem quendā Marcū nomie
sanauit. Decem z octo ecclesijs de vno
modio ceruisiā a cena dñi vsqz in fines
pascē sufficienter ministravit. Lepro/
so cuidam petenti lac. cū non haberet
aquam frigidā porrexit. sz in lac aqua
conuersa est. eozqz hausto puella qdam
sanata est. Deinde leprosum curauit.
duos cecos illuminauit. Contigit ut
causa cogente iter faciens in vadū flu/
uij laberet z fracto capite sāguis ema/
nauit. quo mlires due mute linite vo
cem receperunt. Post hoc vas pcciosuz
regis a manu rustici lapsum dissiluit.
z nerusticus dammare a brigida inte
gruz restitutus est. Lūqz mulier que
dam leproso poma negaret Brigide
precib⁹ pomerium funditus exaruit. z
poma nouiter intus relicta penit⁹ eua
nuerūt. Hinc iter faciens in curru. vi/
dit pauperem quendāz cū familiā sua
multo sudore ligna ferentē. z misera
dedit illi equos suos. Et illa cum pu/
ellis suis iuxta viam pcedit z ait. fodi/
te sub cespite ppinquo ut aqua prum
pat ppter pegrinantes. mox cespite ele
cto fons pfuliens emanauit. Hoc fa/
cto dux inde transiens Brigide duos
equos dedit. Appropinquante die
pascē dixit Brigida puellis suis. que
lauabit infirmas nostras sorores. Lū
qz ille vtpote iuencule omnes recusa
rent. brigida intrauit manib⁹ illas la/
uans z ab infirmitate sanauit. quarū
vna erat paralytica. alia demoniaca.
alia leprosa. In domo quadāz alie
na sancta brigida manente. casu conti
git ut omēs exirent. z venerūt quidāz
petentes panes. z brigida circūspiciēs
dixit puero ppe cubanti paralytico et
muto. qd tamen ipsa ignorabat. puer
scis vbi sit clauis. Et ille rēdit. Scio.
Dixit ei brigida. Surge z mīstra ill.

De sancto Gangolfo

Et factū est ita. In domo vna duo/
decim infirmos curauit. In cōcilio
magno mulier qdam vni epō crimen
sui part^{is} imposuit. cui cū brā brigida
os signo crucis signasset illa intumuit
a vertice capitis vsq; ad plantā pedis.
nec tū p̄tate p̄fessa est. Dixit. Dic in/
fantule q̄s est pater tu^{us}. Et ille r̄ndit.
Ep̄s pater me^{us} nō est. s; qdā in extre/
ma pte p̄ciliū vltim^{us} et turpis et vilis.
In oleo illis venit ad sc̄tāz brigidā
qdam p̄go querēs elemosynā ab illa.
Cui brigida dixit. Accipe vaccā meā
et abduc. Cui illa r̄ndit. Glacca mihi
nihil pdest. venient ḡ latrones et aufe/
rent eam mihi. Brigida dixit. Accipe
cingulū meū et eo aqua intincto spar/
gens et sanabis infirmos. Quo arre/
pto leta abiit et ab infirmis sanatis lu/
era multa p̄xit et paupib; xp̄i distribuit.

In tpe famis brigida prexit ad ep̄m
iboz vt ab eo peteret fruges. Ille tpe
qdragesime cū aliū nō h̄ret panē durū
cū lardo p̄posuit et illa cū epō comedit.
Due aut̄ illius puelle nolētes carnem
comedere abscederūt. sed ille p̄se sunt
in duos serpētes. vñ grauiter a Brigi/
da corā epō increpate sunt. Tūc eis pe/
nitentib; illis oratib; serpētes murati
sunt in panem. Post multa talia admi/
randa brigida migravit ad dñm.

Legenda. ccj.

De sancto Gangolfo.

Gangolfus ex nobili ge

nere burgūdie oriūsus fuit
Qui qdam vice in cāpaniā
ad fontē veniēs et de aqua bibēs. vēit
dñs loci vbi fons emanauit. et ei fontē
venalē exhibuit. Sc̄tūs p̄o memor il/
lius p̄bi dñici Si dixerit; huic monti
rolle te et c. emit fontē centū solidis Cū
aut̄ h̄ vxori domū veniens narraret. et
ab ea derisus. baculū quē manu tene/
bat solo infixit. q̄ retracto statim fons
erupit sic ille quē emerat. et in loco vbi
in cāpaniā fuerat nūq̄ plus emana/
uit. Vxor aut̄ eius a qdam clerico ne

De sancto Odalrico

phario polluit. ita qd de h̄ eam sup̄ hīs
interpellaret. et ip̄a instanter negaret.
Immitte inq̄t manū in fontē vt de^{us} q̄
cūcta videret p̄tate oñdat. Illa impter
rita imisit. statim carnes vsq; ad ossa
depēdebāt. Tūc ille. morte qdē digna
es. s; ei q̄ cūcta iudicat referuo te. Cle/
ricus p̄o mulieri adherēs qdam nocte
cervicem gangolfi abscondere volens.
ip̄m in corā vulneravit. Qui post al/
q̄s dies sumpta cōmunionē ad dñm
migravit. q̄ miraculis multis claruit.
Clericus p̄o vt iudas mortu^{us} crepuit
medius. Vxor aut̄ gangolfi cū audī/
uit qd maritus ei^{us} egros sanaret r̄ndit.
Sic facit p̄tutes gangolfus sic anus
meus. statim a parte illa turpis sonus
prodijt. Talisq; deinceps subiavit op
probrio. vt omī vita sua eodem die sex
sexta feria quorū p̄ba p̄tulit. tot turpes
sonos ab illa parte emisit.

Legenda. ccij.

De sancto Odalrico

Odalricus ex nobili ale

mano p̄ genere ort^{us} i mona/
sterio sancti galli enutritur
vbi dū habitū veller accipe ab inclusa
phibet. dicente sibi qd futur^{us} esset ep̄s
in augusta. Qd p̄cedente tpe factū est
Quadaz p̄o die cū sancto conrado
cōstantien. epō ad mēfaz p̄sedit. a qua
p̄surgens ter missaz celebravit. Quod
dū conrado innotuit dixit. Nemo illi
hodie saturior ad missam accessit cre/
dens eum comedisse. Per oleū in ce/
na dñi ab eo p̄secratū multi sunt sana/
ti et oculi plurimi illuminati. Quo/
dam tpe in die sancti iohānis baptiste
gravi infirmitate oppressus. duo iuue/
nes astiterūt ei quoz vnus ait. Qua/
re nō surgis debes em̄ ad sc̄m iohā/
nem missam hodie celebrare. Qui sur/
gēs hīs eodē die celebravit. Post mul/
ta miracula anno dñi nongentesimo.
etatis sue octogesimotercio. ordinatio/
nis sue qnquagesimo misit ad dñm
Cuius corpus cū ad lauandū fuit de

De sanctis Affra Osualdo et Tecla

nudatū tanta fragrantia d eo emana/
uit. vt cūtra pectora astantia replerent
Portat igit ad ecclesiaz. supuenit rvol/
gangus ratibonens ep̄s. z ip̄m i eccle
sia sancte affre honorifice sepeliuit.

Legenda. ccij.

De sancta Affra

Affa filia hylarie cu

ius pgenitores a cyprio ve/
nerūt. cū essent cultui vene/
ris dediti. ip̄a cū ancillis suis meretri/
cio se dedicauerat. Harū prostibuluz
narcissus ep̄s cū felice diacono psecu/
tione dioleciāni deuirans. ignorās in
gressus est. Et p̄mo p turpi amatore
susceptus est. postea xpianoz ep̄iscop⁹
cognit⁹. Affra pedib⁹ ep̄i aduoluitur
z statim puerit. De mane xpiani que
runt. s; affra sub lini fasciculis eos ab/
scodit. Tūc affra ep̄m ad hylariā ma/
trem suam ducit. que etiam aduoluta
pedib⁹ eius efficit christiana Tūc cla/
mat demon sup ep̄um se iniuste a suis
habitationib⁹ expelli et recusat abscē/
dere. nisi aliqua anima sibi in potesta/
te datur. Datur ergo ei draco magn⁹
ab ep̄scopo in faucib⁹ alpium que sta
tim demon occidebat. Tūc narcissus
domū hylarie in ecclesiāz consecrauit.
z Dionisiū auunculū affre ep̄iscopum
ordinauit in augusta. Affra vero cum
solita exercere negligit Bayo iudici ac
cusatur. Cui dum iudex pagan⁹ dice/
ret. deum christianoꝝ meretrices ab/
horre. z christum habitare in talib⁹
non posse. Affra r̄ndit Christū p pec
catorib⁹ venisse. Zubetur in insula lici
fluminis cremari. Mater aut z ancil/
le dum eā sepelissent. ibidem cōpre/
bense in igne cremantur.

Legenda. ccij.

De sancto Osualdo.

Osualdus rex āgloꝝ

o filius Achies fororis sancti
Admundi q̄ z p xpo occu/
buit. fuit vīr magnaz elemosynarum.

In die pasce ab Aydano lindifranēf
diuina audiēt. z cū linguā ignoraret rex
p̄lo interpretabat. Et die duz paupes
pluerēt z iā oīa victualia essent distr/
bura discū argētū fecit p̄fringi z dari
egenis. Cui ep̄s p̄gulās manuz eius
osculabat dicens. nūq̄ inueterascat hec
man⁹. z factū est ita. pmanet em vsq̄
hodie. Qui etiaz die ac nocte vacabat
diuis. z aut supinis aut flexis genib⁹
grās agebat. Fratre suo camfrido ab
ip̄is pempto. ducē bristoni cū multis
sup se veniētē ip̄e erecto cruc⁹ vexillo z
flexis genib⁹ supauit. Hono aut regni
sui anno etat⁹ 40. xxxvij. rex mericioꝝ
q̄ antecessorē suū pemerat. ip̄m in p̄lio
occidit. z caput cū maib⁹ z brachijs ig
nominiose stipiti suspēdit. q̄ postea ml/
tis claruit miracul⁹. Scolastic⁹ q̄daz
bōa dicens z mala faciēs ad extrema p
duct⁹. vidit se ad iferos duci. inuocat
auxiliū osualdi. z allata sibi p̄icla palē
i q̄ caput osualdi cū maib⁹ pepēdit. z i
aq̄ b̄ndicta posita z eo potato vitā ob
tinuit z salutē.

Legenda. ccv.

De sancta Tecla

Tecla sponsa thamiri

c sedens in fenestra sua audi
uit paulū q̄ yconiū venerat
de p̄ginitate p̄dicante. illi adhesit. Ty
tus inibi p̄cellerat z paulū sic descēdit.
Statura breuis. capite robusto. supcē
lijs iūct⁹. naso adlino. grā plen⁹. Tūc
mater teclē filiaz cū ap̄lo accusauerat.
vnde ambo ad p̄cōsulez trahunt. m̄fe
p̄ra filiā clamante. qz sponsum suum
p̄temnit z huic adheret. Tūc paulus
expellit z tecla igni iniecta illesa exiuit.
z inuenit paulū p se orantem. z statim
sequit antiochiā. Ibiq̄ a quodā cō
cupiscit. sed vidēs se p̄temni p sacrile/
ga iudici tradit. Sequenti die Tecla
inf leones z leenas z vīlos proijctur.
sed omēs se inuicem interficiūt. et p̄go
illela pmanit. Tunc in aquam inter
feras proijctur. z dixit. In nomine
D 2

De sancta Kunegunde

parris et filij et spū sancti sit mihi hec
aqua fons baptisui. et omnes fere sta-
tim moriebant. Iterum in amphitheatro inter feras proijci crudeliores
iubetur. sed pie matrone pfluūt et odo-
riferā quedā aprant vt fere dormiant
et mitigentur. quibz statim soporatis.
tauri fortissimi adducunt. quibz igni-
ta ferra menta ad genitalia ligant. vt
magis seuiant. et virgo ligata inter il-
los pūcitur. sed illesa et combustis vin-
culis absoluit. Deinde itez cum apo-
stolo suironam pergit. tandem a pau-
lo recta benedictione sumpta yconiuz
redijt et sponsum mortuū reperit. Ma-
ter eius in sua nequitia pmanfit. ipsa
vero multarum virginū mater extitit.
et orans ad dominū migravit

Legenda. ccvj.

De sancta Kunegunde

ex nobilissimo paren-
tum magnoz videlicet au-
gustoz sanguine duo im-
marcessibilis glorie flores emicuerūt.
secundus videlicet Henricus roma-
ni imperij gloriosissimū decus. eiusqz
dignissima collectalis pie memorie ku-
negundis imperatrix. Eadem po bea-
ta et deo dilecta kunegundis terreno
imperatorī corpaliter nō carnaliter cō-
iuncta. celesti regi virginitatē suā con-
secrauit. quā vsqz in finem casti coniu-
gis consensu deo teste cōseruauit. Qd
postmodū diuinitatis testimoniū ne-
lumen in tenebris lateret ostendit. dū
eam ad pfundendū virginitatis ho-
stem et obstruendū os mendaciū con-
tra virginem christi loquentium. super
ignitos vomeres incedere. et illesam p-
cedere dedit. In fastibz itaqz constitu-
ta cōtinentie sue gloriā sub terreni cla-
mōde imperij satagebat abscondere.
vt tanto ppenius quanto efficacius po-
terat pmoueret. que deo instigante il-
lo quoqz adiuvante ad laudem ipsius
cogitabat pficere. Deniqz postmodū
nouellam fecundissime plantatōis sue

ecclesiā quā cum illo suo studiosissimo
coopatore Henrico in loco bamber-
geni venustissime sicut hactenus cer-
nitur fabricauit. sub patrociniō pīnci-
pis apostolorum beati Petri et sancti
Georgij martyris. monasteriū sub re-
gula beati Benedicti ad aquilonares
plagā in honore sancti michaelis arch-
angeli extruxit. nō minori studio pīdio-
rum quoqz ac diuersoz donarijs orna-
mentoz. Tertiā demū pīsus meridiez
sub ordine canonicoz sub titulo beati
pīthomartyris Stephani paruo quā-
dem scemate sed maiori opera de suo
matrimonio ecclesiāz dedicauit. ad quā
dedicandā Benedictū papam quē p-
fatus deo dignus impator Henricus
ad pfirmandum bambergensē pon-
tificatū aduocauerat venire rogauit.
ipā quoqz illud psalmigraphi secū de-
cantans. Domine dilexi decorem do-
mus tue. Diuersa eidem ecclesie iuxta
impialem magnificentiā munera con-
tulit. in diuersis ecclesie ornamentis. q̄
omīa ipē dñs apostolicus vt semp me-
moria fundatricis ipī illic floreat. ne
quādo p fraudē aut violentiā vel fur-
to subtraherent inde dura banni sui i-
nodatione septuaginta quoqz duoz
episcopoz qui illic aderāt auctoritate
ipō die pfirmauit. Item monasteriū
ad honorem sancti saluatoris nostri ie-
su christi et eius victoriosissime crucis
in loco qui confugia dicit: magnifice
pstruxit. et ancillarū dei ibidez deo pī-
regulam beati Benedicti seruiētiūz
congregatōez decentissime declinauit.
Porro coopante ei in omībz imperia-
li maiestate. idem monasteriū omī ori-
natu decorauit. ante pīncipale altare
yconā de auro et lapidibz pīciosissimis
statuit. calices aureos et argenteos. ca-
tinos aureos. aureos vices. pallas et
casulas. vela et cortinas. cappas auro
et gēmis pīciosis intextas. et cererayten-
silia siue vasa ad mīnisteria tanto stu-
dio et tam sumptuosis expensis eidem
ecclesie cōtulit. vt quicūqz ea intuetur

De sancta Kunegunde

regiā munificentia z mirā vtriusq; im-
peratoris vitz z impatricis deuotionē
in dñi magnopere mirari n̄ cessent. Pref-
has pncipales sue opationis z pmar-
as ecclias. q̄ puentualis ecclia. q̄ mo-
nasteria illoz donatio n̄ gliant se aut
in pdijs dilatatas aut decoratas orna-
mentis. Alias em̄ antiquitate collapsas
reedificauerūt. q̄daz etiā destructas z
ad nihilū redactas in pstinū vel etiā i
melioze status instaurauerūt. Et sicuti
prudētes p̄gines olē sue miscdie in di-
uersos effuderūt. vt merito dicere pos-
sint. xpi bon⁹ odor sum⁹ i om̄i loco. Q̄
p̄iugū nō voluptate sz bona volūtate
copulatū. Q̄ sc̄m m̄rimoniū vbi vna
fides iniolate castitat. vbi vnus spūs
miscdie z p̄itatis. vbi idē velle in p̄turi-
bus. idēq; nolle in vicjs. vbi nec p̄m⁹
n̄ alē discerni potuit dū alter qd̄ p̄m⁹
voluit. vbi par anim⁹ i m̄ltifarijs ope-
rum effectib; pares in duob; oñdit af-
fect⁹. q̄les has nuptias dixerim. nescio
vnū scio. qz n̄ra mō nescit regio tales.
dū ppter regnū celoꝝ se castrates. nec
plem terrene fecūditatē expectātes. ce-
libē a deo generatōez recipent. a q̄rum
ore laus dei nūq; deficiet. Hec est ge-
neratio q̄rentiū dñm. q̄ viuētes in xpo
mēbra sua mortificātes ppter xpm. su-
per terrā morientīū. mō regnantes cū
xpo. bona dñi sui vidēt in regione viuē-
tiū. Qm̄ de vita z miraculis p̄j hein-
rici xpianissimi impatoris z miseratōi-
bus varijs q̄s fecit in domo dñi. de si-
gnis q̄z z miraculis q̄ post transitū ip̄i
us p̄ eū fecit deus. satis ac digne sc̄pta
sc̄rā recepit ecclia nūc animū pupugit
ac in mentem venit vitam memorāde
p̄ginis n̄re breuiter explicare. z memo-
rie sc̄pto cōmēdare. vt ad exēplum eius
se intūtes q̄cunq; p̄gines q̄cunq; ve-
re vidue pfecte vite normā arbitret̄ cō-
uersatōez illius. Indignū em̄ nobis z
magis opep̄ciuz digne duxim⁹. vt illi
officiū subtraham⁹ oris. cui⁹ puidētia
q̄tidie alimēta p̄cipim⁹ corpis. Heinri-
co itaq; suo sue castitatis patētissimo

sp̄ custode. vbi eā suis p̄ginē vti trans-
duxerat. in xpo resignauit. ad celestia q̄
iugiter suspirabat gaudia translato. il-
la se ad deū vt sp̄ totā p̄tulit ip̄m sue ca-
stitati. necessitati ac saluti adesse. illum
suis ecclijs. illū filiis q̄s ei in ip̄o aggre-
gauerat p̄ntem affore. aduocare. vigi-
lijs oñonib; instare. dic̄ practicam cum
Martha. noctu p̄replatiua cū Maria
vitā agere nō cessabat. Quāta p̄o ele-
mosynaz largitate. q̄nta oñonis instā-
tia. p̄ beati p̄iugis defuncti anīa desu-
dauit in subsc̄pta pagina quā ip̄a p̄-
se. nā l̄raz z artū aliaz distinguere au-
ro gēmisq; sacras vestes patissima fuit
cōposuit z sc̄psit q̄cunq; voluerit agno-
scere poterit. Kunegundis diuina dī
sp̄ntatōe solo impatricis noīe. specialit̄
dilecte cōgregatōi in pfugia. q̄cqd̄ iu-
ste p̄uenit dilectōi. p̄pe aduersitatē sar-
cinā facili⁹ veluti estimo tolerare si ve-
stras res saluas icolumescq; existere vi-
derē. Quāuis em̄ mens p̄cellosisq; cu-
raz fluctib; vndiq; q̄tiat. vestre tñ re-
cordatōis anchora. a cordis pfundita-
te nō euellit. Et licet longe remoti ab
oculis. ab aīo tñ nūq; recedēs. q̄s nos
sepabit a charitate xpi. casus doloris
an longinq̄tas remotōis. Quin̄ etiaz
si amisse facultatis vsus p̄cederet. vo-
lūtas hec opis exhibitōe cōprobaret̄.
ip̄m tñ modicū q̄ adhuc deo volēte re-
liquū tenem⁹. vestre cōmuniōi alienū
esse nolum⁹. vt p̄icipatōe puitatē re-
uelet magnitudo deuotōis. Dat̄ nā-
qz si paz habuerit parū filiis tribuit.
Ecce hec modici sumptus munuscula
ad refectionē vobis mittunt carnis. vt
aniam senioris p̄zis vestri p̄tinua oīo-
nis alemonia reficiatis. qm̄ tot iustoz
p̄ces vnanimū cōtinuare apud deum
multū p̄nt̄ pficere. iacobo attestāte. m̄-
tum valet dep̄catō iusti assidua. Ille
etiā atq; etiā iust⁹ dñs q̄ iusticias dile-
xit. eq̄ acē supplicatōis exaudire nō re-
spuit. sz vobis indefessis intercessorib;
sup̄dicti chari memorā facientib; salu-
tis dabit p̄miū. qd̄ ip̄e p̄mittit dicens

De sancta Kunegunde

q̄ p̄seuerauerit vsq̄ in finē saluus erit. Atq̄ bonū opus in p̄spectu etiam dei placitū esse cernitis si nō solum p̄ illis qui in hac vita positi multa vobis dona. sed q̄ nulla fecerūt oraueritis. Obsecro ergo vt eū a cordibz vestris nūq̄ abijciatis. qui vos tanq̄ pprias amauit. atq̄ hunc locū vestra seruitute florere voluit. Estote quoq̄ mee necessitatīs memores. semp in hylaritate cordis misericordes. fm̄ illud apli. dilectō sine simulatōe. necnō vestre mentes in quadā mutue charitatē soliditate magis ac magis p̄rescant. quaten⁹ in die tribulatiōis clamorē vestz ip̄ius aures exaudiat. qui dicit. vbi duo vel tres cōgregati fuerint in noīe meo i medio eoz sum. Qd̄ vos oīmodo p̄mereri hortor eodem p̄stante qui cū patre z filio z spūs sancto viuūt z regnat p̄ oīa secula seculoz amen. Deniq̄ Conrado sibi succedēte in regno. ip̄a curis secularibus sicut iam diu desiderauerat exonerata. iā in ip̄o āniuersario die trāsit⁹ sancti heinrici. archiepi⁹ ecclesie cōuocauit. vbi inter missaz solennia impiali decentissime oīni ornatu culta ante p̄ncipale altare p̄go deo deuota p̄cessit. ibi q̄ thesaurz incompatibilē ligni videlicet dñici crucem. quam quidē in materia. sed maximā in virtute dñi obrulit. At vbi lectio euangelij in qua sup arborē crucis ascendēs p̄spiciētē se iesum suscipe z ab eo benedictionē pusillus meruit accipere lecta fuit regalē purpurā exuens. tunicam fustiorē quā ip̄sa sibi manibus suis opata fuerat. sacerdotali benedictione data. vestem religionis induit. z multis q̄dem p̄ se flentibz. pronā illa autē gaudētibz que iam seculū dānasset i vestibus. capillis qui hucusq̄ in eodem monasterio p̄ veneratōe seruuantur precisis. imposito sibi ab ep̄o velo anulo fidei subarrata gratulabūda succinuit. Posuit signū in facie meam z anulo suo subarrauit me dñs meus iesus christus. Ita sp̄so christo cō-

secrata dum filiaz suarum se sanctissimō p̄tubernio applicuisset. nō vt mater filiabz se pferebat. sed oībus inserviens. seruile p̄sonam se ostēdebat ita tñ vt cum oīa faceret. ostētationē fugeret singuloz. ne reciperet in p̄senti seculo mercedē suaz. Operabatur manibus suis sciens scriptuz esse. qui nō opatur nō manducet. Sponso suo aut orans loquebatur. aut psallens ad ecclesie limitē pene inuisa p̄perabat. nihil seueritate illius iocund⁹. nihil iocunditate seuerius. tristis i risu. i tristitia suauis. breuē ueritē spaciū cōna memoria p̄p̄sabat Idem illi orationis locus z quietis fuit. idem semp habitus incultū corpus dum sciret reijciendas delicias corporis qd̄ paulopost vermibz exarandum fuit. semp eam legere aut legentē audire vidisses. multa illi circa cōtubernales deuotio. frequens decubantiū visitatio sollicita paupum p̄solatio. Preterea eam fecisse plura miracula credimus. sed q̄ gloriā humanā z oleū adulationis sp̄ fugeret. illa voluit esse superpressa. aut incurie hominū seu reuolutioni temporū nō defectui deputanduz virtutū. Unde etiā tante maiestati indigna scribēdi minor materia fuit. pauca tātū que in scriptis reperim⁹. vel veridica sanctimonialiū vbi illa p̄ christo militabat relatione cognouimus. hic inferere dignū duximus. Euz post orationis frequentia inter lectiōis lassitudinē ancilla xp̄i in lecto nō plumis extructio. sed cilicio strato mēbra sopore grauata remisisset. puella sacra que de more illi assidebat. sacros codices legens. cū fere ad mediū noctis lectionē extēderet. caligantes oculos clausit lumenq̄ e manibz elapsū. paleas corripuens sui fragore circūiacentes sorores excitauit clamore ex p̄cussu facto virgo xp̄i de somno excussa. dum colluctātes inter se flāmas circa se aspexit. ad orationis arma se cōuertit. z signo crucis adustionē illam absq̄ oīi suaz lesione vestiuz quertit. Tua hec christe ope

De sancta Kunegunde

ra qui babylonie regē in suo furore cō-
fudisti. et babylonios ignes ut pueri tuī
liberarent illesi. Aliud miraculū taz
timendū q̄ mirandū huic placuit sub
scribere. in quo ani illius pstantiā et ri-
goris seueritatē discere poter. Habu-
it secū sororis sue filiā Iuraz noie. quā
a p̄mīs annis educatā omī disciplina
seculariū q̄ litterarū sciētia instruxerat
Hec materiā nō min⁹ religionis q̄ di-
lectionis amore in monasterio secuta et
p̄secrata fuit. Hanc in oībus plene in-
structam. ut eius in orationib⁹. vigilijs
ac ieiunijs p̄seuerantiā et a dño patien-
tiam p̄spexit. oīm assensu et rogatu p̄i-
mā in ipso cenobio eā abbatisiaz p̄fecit
Cum virgo mater filiā suscipiens. iu-
sta cōmunionē sanctā iam dudū habi-
tam p̄cedentiū patrū reperens alloq̄a
monet ob salutis affectuz vitia ac deo
placita sepe dicere. frequēter audire. so-
litas religiosi itineris vias nō deserere
magis magisq̄ errorū deuiā. et diaboli
calcare figmēta. nullaz luci ac tenebris
veritati atq̄ mendacio. turpitudinē at
q̄ egestati. apud dei seruos docet esse
cōmunionē. solite cauere ne vana se-
crando defineret eē tēpluz dei fieret ha-
bitatio tenebrarū. fieret demōis monu-
mentū lumia sua in dei defigere aspe-
ctum. Primāq̄ docet facere ut fructū
doctrinē sue ipā in illis deo adiuuante
possit inuenire. Hec et hmoi itez atq̄
itez materno studio ei inculcās. q̄si in
oīb⁹ iam p̄fectam et ipā magistrā vene-
rari cepit. Illa ubi in matura liberta-
te posita est paulatim a rigore suo defi-
cere. meliorē cultum lautiorē cibum. vi-
ciorū alimēta desiderare. vltima in cho-
ro. p̄ma in p̄uio puellarū fabulis int̄
esse. et in oīb⁹ laxius se agere cepit. Pro
huiusmodi leuitatib⁹ dum eā sc̄tā dei
p̄uatim inter se publice coram oīb⁹ ar-
gueret. sepius obsecraret. increparet. nec
illa velut matertere patrociniū aut fa-
miliaritate vane confisa emendarat. q̄
dam die cū ipā cū p̄uentu crucem. nāz
dies dñiciis erat. sequit. abbatisa de-

fuit. quā illa inquisrens et epulante euz
coeuīs in p̄clauī rep̄iens zelo pietat⁹
tis armata euz p̄bo correptōis dextrā
maxillā eius p̄cussit. que quasi sigilluz
quoddā formā digitorū accepit. q̄ omī
tempe vite sue non caruit. De quo ni-
miz facto p̄stat. quia nō tātū pro se s̄
aliorū emendatione hoc pertulit. ut
huius visio alijs p̄ficeret. et ad melio-
ris vite statum a vicijs suis retorqueret.
Forte et illud detractorib⁹ fabu-
losuz et infidelibus videre ridibile pu-
tabitur q̄ sanctitatē illius quaz gratia
humilitatis ipā homīes latere voluit
elementa loquunt. Deniq̄ euz post le-
ctionē euangelij suo solēni more ad al-
tare sacrificatura accederet. dextra ma-
nus sue cyrothecaz detrahens. cū nul-
lus q̄ reciperet adesset a se reiecit. quaz
radius solis p̄ fenestre rimulas intrās
suscepit. et tamdiu quasi famulādo su-
stinuit. donec illa post sacrificiū rediēs
eam reciperet. Tale etiam quid in be-
atī veste goaris aliquando diuina vir-
tute ostensum fuisse legitur qui dum a
sede rustici treuerēsis pontificis despi-
citur. a summa maiestate per maioris
luminaris famulatū honorat. Omni-
um itaq̄ capax erat meritoz. que iu-
dicem cunctoz meruit habere virtutū
Quindecim in sancto p̄posito sup̄uixit
annos. tam humilitatis gratia q̄ p̄ re-
ligionis reuerentiā oīm admīranda
Tandem p̄ nimia ciborū abstinentia
orationis et vigiliarū incredibili perse-
uerantia cepit corpore languescere. et in
grauescēte morbo paulatim deficere.
sed duz mēbra dolore p̄traherent exte-
rius. tñ spiritu. quia laus dei in ore ei⁹
semp p̄fortabat interi⁹. Vocabat san-
ctos angelos quoz hic vita illic nunc
p̄sortio fruit. apostolos et p̄fessores q̄-
rum fidem sp̄ et p̄fessionē tenuit inter-
pellabat. virginū chusti in suo exitu in-
uitabat choz quaz emulatōe in carne
dum p̄ter carnez viueret. immaculatū
xpo p̄secrauerat thozū. oīm deo famu-
lantū sibi adesse sibi occurrere orabat

De sancta Kunegunde

auxiliū. Vere qđ scđptum est. timētibz
deū omīa coopant in bonum. in obitu
rante ꝑginis vidim? comprobatū. nec
dum spm exalauerat. necdū xpo debi-
tam reddiderat vitā. z iaz fama volās
ranti ꝑnuncia luctus nō tm sacratas
ꝑgines aut diuersi ordinis viros. sed z
totius vrhis ppos ad exequias cōgre-
gabāt. Sonabāt psalmi z torā domū
vbi sacrum corpusculū in medio super
illo nobili sui ciliicio cōpositū iacebat i
sublime resonās letania. ꝑ exeunte ani-
ma quatēbat. Interim ex more rega-
les tanqꝫ impatrici. nō vt paupcule de-
ben? sorori. parant obsequē. aurea fe-
retro obtēdenda. pferunt velamia. Cū
illa pallentes vultus q̄s ante vt spōso
venienti lectos videres ad os retroque-
re. manu annuere. amictus iste ait nō
est me? auferte hinc. Ornatus hic ali-
enus est. his terreno spōso. istis celesti-
suz copulata. nuda de vtero mris mee
egressa sū. nuda regrediar illuc. his mi-
sere vilem carnis materiā inuoluite. et
corpusculū meuz iuxta tumulū fratris
mei ac dñi Heinrich impatoris quem
me vocantē video i. pprio locello repo-
nite. His dictis in manū dñi spirituz
cōmendās carnis sarcina abiecta. ad
suum ania reuolauit auctore z in anti-
quā possessionē diu pegrinata conscē-
dit. terris matrē cōmunē se amississe flē-
ribus. celis aut conciuē in suū consorti-
um se suscepisse gaudentibz. Ita demū
sacro illo corpore feretro supposito no-
bilium ordine pceunte. multis hinc/
inde ꝑfluentibz turmis. cū illo sibi sem-
per familiarissimo paupuz ꝑubernio
ad locū ꝑdestinatū seplture felices exe-
quie vsqz delate sunt. Cum vero reli-
ctas vrbes. vacua rura. desolatas ciui-
tates. vndiqz ꝑcurrere ppos videres
matres puulos suos in brachio gestā-
tes. infirmos in grabatis iacētes. sani-
tatis gratiā sperare. felicē se credere. si
cui aut feretro iungi. aut ab ipso ꝑrigis-
set obumbrari. Tandē in ecclesiā bea-
ti Petri corpus nō sine labore depoz-

tarū. triduanas ibi meritis suis ac be-
neficijs condignas habuit exequias. fi-
lij quos ipa illic in xpo aggregauerat.
de matris pace iam securi. ꝑ se aut soli-
citi incessanter psallebāt. duz eā sibi ad
horā subtractā sine timore amissionis
in spe ꝑpetue infcessiōis recepisse plau-
debāt. mater de celo filioꝝ ꝑspectans
affectum gaudebat. Ita velatū sacroz
corpꝝ sacris vestibz dyademate xpi sup-
posito suo loculo in dextero latere sicut
hactenus venerat repositū est. O felix
bambergens ecclia. recepisti thesaurū
quē amiseras. ꝑcar z malefica lingua
detractorꝝ occultoꝝ testimonio ꝑfuta-
ta est duz ꝑginitas eiꝝ rebus approba-
ta. sanctitas clarescētibz signis videtur
testificata ꝑ xpm dñm nostrū. Christe
ane religioni ꝑficiens fidelis ecclia. q̄ i
euangelio voce dñi testante. dei mater
z filia ꝑ grām nomiat. Mater qz san-
cte opationis exemplo filios dño gene-
rat. Filia. qz virginis filio. ꝑ salute mū-
di incarnato. eruditione sanctorꝝ patꝝ
quotidie generat. salutē missam a dño
celestꝝ archiatri. effectibz medicine ple-
nā tam corpis auribz aniaduertat.

Hundane machine cōditor. huma-
no generi ꝑ inobedientiā lapso condo-
lens. vt eterne vite fructꝝ facientē nouā
plantationē. s. ꝑmitiū eccliam infere-
ret. patriarchas z ꝑphetas in mūdum
mittere dignatꝝ est. Qui creditū sibi of-
ficiū qnqz corpis sensibz. sexto qz qui ē
spūs ꝑphetie. mysteriū icarnationis xpi
z omīa q̄ de ipso annūcianda erant ꝑe-
dicātes. alij asperitate vite. alij diuersꝝ
penaz mortibz. ipi quē ꝑpheta bāt fa-
mulatū suū fideliter impleuerūt. Ho-
rum limes xps eterni ꝑris ꝑsilio. ꝑ libe-
rādis hoibz de intemperate ꝑginis vte-
ro ꝑcessit. vt iam inchoate plantationi
millis ꝑ orbem aplis atqz de suo cor-
pore fuso cruore fabricatā. nouellā sup-
edificaret eccliam. que scē trinitatis fi-
de imbuta z mūdara baptisimi gratia
martꝝres ꝑfessores z infirmi sexus vir-
gines. anio tñ ꝑstantes ꝑmitias obtu-

De sancta Dorothea

lit. Inter quas bñ Kunegūdis flos
bābergensis ecclie. cū sancto Heinri/
rico q̄ romanū tenuit impium sub p̄u/
gij specie. imortali sponso caste p̄gint/
tatis honore deseruiuit. vñ iam ei⁹ san/
ctitatis merita p̄ orbem manifesta de/
claratōe apparent. q̄ in loco vbi sc̄m
corpus ei⁹ quiescit. infirmi q̄cunqz la/
borantes egritudine sanitatē recipiūt.
Et autē ad om̄ia cautissimi testes sum⁹
veritatis amatoribz. etati nostre succe/
dētibz de his que scribim⁹ curiose inda/
gantibz. s. quo tpe curationū opatiōes
meritis p̄fate impatris initiū habue/
runt. largiente dño put possum⁹ expli/
care volum⁹. Anno dñice incarnati/
onis millesimocentesimooctogesimo /
nono. Inditione. ij. Theimone tercio
decimo bambergēsis ecclie ep̄o. iij. p̄o
tificat⁹ sui anno ad vincula sc̄i Petri
ne de sc̄itate p̄dicte virginis ambige/
rem⁹ signoz exp̄ientia certificati sum⁹.
Nam dñ solito more ppl̄s ad p̄dictuz
locum orōnū z vigiliāz causa p̄uenissz
affuit etiā q̄dam demoniac⁹ de villa q̄
dicitur beirreut. q̄ nec pietatē agnoscens
nec scelus abhorrens. filiū suum igne
cremauerat. hic duris funibz astrictus
ad sepulchrū sancte Kunegundis ita
mansuere cepit. vt furiali morbo ab/
solutus. deuz oīpotentē laudaret. ei⁹
cuius patrocinātis meritis h̄ accidit/
se cognouit. cum caterua q̄ p̄sens exti/
rerat. obitas laudes delamaret. Egi/
tur dum h̄ cū solēnitare chori z ppl̄i de/
uotione agerent. q̄dam p̄tract⁹ in sub/
urbio de hosp̄itali sc̄i Egidij adduct⁹
sanitatē postulabat. z misericordit̄ ex/
auditus qd̄ p̄cabat obtinuit. Dum
signoz fama totū bambergēsem locū
resperisset. p̄tractus de domo Conra/
di p̄positi maioris ecclie sanitatē af/
fectans z q̄uis natura in mēbris eius
oberrasset. tñ put potuit veloci⁹ reptāl
venerabili sepulchro se ingessit. vbi a
dño salutē optatā inuenit. Audiēs
hoc etiā p̄tractus de domo ottonis in
eadē ecclia canonici. venit q̄torius ad

locū sepuchri. sperans sibi ex beneficio
gratie sic ceteris subueniri. cui siue mo/
ra subuentū esse in xpo testamur.

Legenda. ccvij.

De sancta Dorothea.

Doriosa virgo et mar

Scy Dorothea. ex p̄ie doro z
mre thea fuit p̄genita. ex no

bili sanguie senator. Illis t̄pibz vigu/
it p̄secutio xp̄ianoz in terra romanoz
Uñ ip̄e dorus sp̄mēs idola. romana
derelinquēs p̄dia cum possessionibus
agr̄s. vineis. castr̄s. ac donubz trāssreta
uit cū vxore sua z duabz filiabz chrystē
z calysten. p̄cepit in regnuz capadocie.
venitqz in ciuitatē cesaream ibiqz ha/
bitans genuit filiā de cuius vita nunc
intēdīm loqui. Et ipsa genita fm mo/
rem xp̄ianoz occulte baptizata est a q̄/
dam ep̄o sancto q̄ nomē ei irap̄osuit ex
patre z matre cōpositū. Dorothea au/
tem ipsa puella repleta est sp̄sctō. p̄tu/
tibz z om̄i pacis disciplina imbuta. for/
mosa valde sup oēs puellas regionis
illius. Qd̄ inuidus serpens inimicus
castitatis diabol⁹ nō sustinēs fabriciū
terre p̄fectum in amorē p̄ginis Doro/
thee stimulās. vt ip̄am carnali p̄cupi/
scētia appeteret. Qui mūtēs p̄ ea spon/
dens thesaur⁹ z res absqz cōpōti deter/
minatōe pro dote prodere ip̄am legiti/
mo thoro producendā. Audiēs h̄ dul/
cis Dorothea q̄si lutū terre despiciens
terrenas diuitias z intrepida se xpo de/
sponsatā fatebat. Qd̄ audiens fabrici/
us furore succensus. mox eam in volūz
plenū feruētis olei mitti iussit. Ipsaqz
adiutorio xpi illesa manēs ac si balia/
mo vngeret. Multi autē paganoz vi/
dentes h̄ miraculū intra se ad christuz
cōuertunt. Fabricius p̄o credēs h̄ ma/
gicis artibz fieri. ipsam in carcerē reclu/
sit. nouē diebus absqz ciboz alimētis
que nutrita a sc̄is angelis. duz p̄ducit
ad tribunal pulchrior q̄ nūqz visa fue/
rat. apparuit. cunctiqz mirabant q̄ tot
diebz absqz cib⁹ tā formosa videretur

¶ 5

De sancto zvolfgango

Fabrilus ho dixit. Nisi deos in pñt
adores. eculci penas nō euades. Do/
rothea rñdit. Deū adoro nō demonez
dij em tui demōes sunt. z pñtrata i ter/
raz. eleuatisq; in celū oculis. orauit ad
dñm vt oñderet oiporētā suā. z q ipe
sit solus de⁹. z nō ali⁹ pter eum. Erege/
rñ nāq; Fabril⁹ columnā z desup ido/
lū z ecce multitudo angeloz cū impetu
ueniēs pterit idolum. q nec pñcula co/
lumne inueniret. Et audita est vox de
monū p aera clamātū. Dorothea cur
nos sic duastas. z mltā milia pagano
rū ad xp̄z manifeste pueriebant q etiā
martyrū palmā ingressi sunt. Ip̄a aut
Dorothea eculeo est suspēsa. pedibz ele
uatis vncis lacerat corp⁹ ei⁹. virgīs ca
stigat. flagellis flagellat. deide ad mā/
millas p̄gineas facule ardētes appli/
cate sunt z ip̄a semimortua vsq; ad cra
stinū reclusa est. De mane pducta nec
vlla macula nec vlla lesio apparuit. de
q etiā cuz ip̄e p̄les miraret dixit ei. Ad
huc reuertaris o amena puella. sat; nā
q castigata es. z misit eā ad duas so/
rores suas chrysten z calysten q metu
mortis a xp̄o recesserāt. vt ip̄e Doro/
thea soror ei suā a xp̄o auelleret. Doro/
thea aut lenit alloqns p̄dictas sorores
auferēs ab eis cecitatē cordis. z eas ad
xp̄m puerit. Qd audies Fabril⁹ am
bas sorores dorso ad dorsum ligari fe
cit. z in ignem pñci z cremari. Et dixit
dorothee. Quousq; malefica nos p/
trabis. aut sacrificia z viuas. aut sentē/
tia capitali plecter. Illa leto vultu re/
spōdit. Quicqd vis passura suz p xp̄o
dñō z sponso meo. in cui⁹ orto delicie z
rosas cū pomis colligā. z letabor cum
ip̄o in eternū. Hoc audies tyrān⁹ in se
ip̄m infremuit. p̄cepitq; vt pulchritu/
do ei⁹ z facies ei⁹ baculis z fustibz cede
ret. z vt tortores fatigarent. z q nec ve
stigia faciei i ip̄a appareret z in carcere
seruata in crastinū. De mane ho pdu/
cit illesa a saluatore nfo curata snia ca/
pitali iudicat. Et dū extra muros du/
cit. vidēs eā Theophil⁹ pthonotari⁹

regni qñ illuzorle rosas dyridario spō
si sui petēs sibi mitti. Qd illa pñmit.
Cum aut venit ad locū decollatōis ro
gavit dñm p oibz q ad honorē sui nois
sui memoriā passiōis pagerent. vt i oī
bus saluarent tribulatioibz. z p̄cipue a
verecūdia. paup̄tate. z a falso crimine
liberarent z in fine vite p̄tritionē z re/
missionē oim pctōz obtineret. mlieres
ho pientes nomē ei⁹ iuocātes celerem
sentiat i doloribz pfectum. Et ecce vox
de celo audita est. veni electa mea oia q
petisti ipetrasti. Dorothea ho inclina/
ta ad ictū sp̄sculatoris. apparuit puer
purpura induit. discalcia. crispo capi
te. in cui⁹ veste auree stelle fuerūt. feres
in manu ozariū. i. sportulā cū tribz ro/
sis. z tot malis. Cui dorothea. Obse/
cro te dñe mi. feras eas theophilo scri/
be. z decollata ē. z ad xp̄m suū sp̄sū
feliciter collocata ē. Passa est aut gl̄io/
sa p̄go z martyr Dorothea. anno dñi
cdlxxvij. idus februarij. a fabrizio p̄su
de. sub dyocleciano z maximiano ip̄a/
toribz romanoz. Theophil⁹ aut stans
in palatio p̄sidis. z ecce puer apparuit
circa eū z sustulit eū i p̄tem dicēs. Has
rosas cuz pomis mittit tibi soror mea
dorothea de paradiso sp̄si sui. Puer ho
disparuit. Tūc theophil⁹ p̄rupit in vo
ces laudādo z glorificādo xp̄m deū do
rothee. q mēse februario dū maḡ frigo
ra terrā cogebāt. n. aliqd p̄gultū fron
dibz vestit. rosas z poma qbz vult mit/
tere potēs est. cui⁹ nomē sit bñdictum.
Et illi affirmatōe z p̄dicatōe fere to/
ta terra puerit. Vidēs h tyrān⁹. plue
ribz generibz tormētoz q dorotheam
cruciauit. Ultimū ho i p̄tulas minū/
mas succidi iussit. z volatilibz ad man
ducādū pñcit. Theophil⁹ ho sacro ba
p̄simate mystico corpe z sanguine xp̄i
cōicat⁹ ē. Perrexit ad xp̄m q glorificat
sc̄os suos. z glorificat ip̄e i eis. q pat̄r
sc̄oq; sp̄sū p̄substācialis z coetern⁹ vi
uit z regnat de⁹ in secula seculoz amē.

Legenda. ccvij.

De sancto zvolfgango.

De sancto vvolfgango

Vlfgangus natione
q̄dez aleman⁹. genere vero
ingenu⁹. ab ip̄is infantieru
dūmētis deū fontez vite sici
ens. z sc̄is p̄is gr̄a illustrat⁹. Quis mū
di amatorib⁹ videret p̄tēpiblis mag
meritoz p̄rogatiua em̄inere cepit. Nā
reuera necesse ē. vt quez mūd⁹ odit dili
gat a deo. Sc̄tōs viros in h̄ seculo con
stat pegrinos ēē z hospites. Un̄ z rep̄
hendit Petrus q̄ tabernaculū in mon
te fieri cogitauit. quia sc̄tis in hoc mū
do tabernaculuz nō est q̄bus patria z
dom⁹ in celo est. Sancti viri funditus
seculo renūciantes. ita huic mūdo mo
riūf. vt soli deo viuere delectēf. Quāto
q̄z ab hui⁹ seculi p̄uerfatione se subtra
hunt. tanto interne mētis acie. p̄sentia
dei z angelice societatis frequētiā con
templant⁹. Qui em̄ renūciat reb⁹ su
is. sua abnegat. qui p̄o renūciat mori
bus prauis. semetip̄s. s. abnegat. Hoc
adimpleuit beat⁹ vvolfgang⁹. Primuz
inter canonicos laudabilē z castā vitā
duxerat. Deinde artiorib⁹ regulis im
plicari desiderās. in sueuia apud ceno
bitas qui solidarij vocant⁹. monachice
vite normā p̄fessus est. In qua quāto
rigore qualiq̄ obseruātia vixerit. z vir
turū suaz exitus. z ostense sibi diuinitus
vifionis patefecit puentus. Nā cuz
beat⁹ vvolfgang⁹ adhuc in paterno so
lo positus. pegrinari p̄ amore diuino
affectaret z h̄mōi desiderijs sanctoruz
se suffragijs iugiter cōmendarer. beatū
xp̄i p̄fessorem Ethmaruz cui se suaz
frequētissime cōmendabat. sibi i som
nis astare videbat. quē iussus intende
re. ab eo huiusmodi accepit p̄ba Quia
rogatus a te rogauī dñm pro te mani
festo tibi nunc futura quedā. Pauper
z inops de hac puincia egredieris. sed
in alia i qua p̄ amore dñi exulabis. ep̄i
scopatū caducis rebus satis locuple
tem p̄destinatōe diuina suscepturus
eris. Cuius in adimīstratione si fide
lem te exhibueris expletis vigintiduo

bus annis. vitam transitoriā cr̄is exi
turus z eternā ingressurus. Et hoc p̄
culdubio scire te volo. q̄aiaz tuā con
ditozi redditurus es in loco vbi sub no
mine christi a christiāis memoria mea
venerat z colitur. Quo me in hora exi
tus tui de egypto hui⁹ mundi spero ad
uenturū cum ceteris quos de ciuib⁹
supnis ad te venturos cōsolatores ha
bere merueris. Sanctus igit vvolf
gangus hac vifione p̄cepta eo ampli
quo certius intendebat aciem mentis
in speculū diuine p̄emplarōnis repu
rans iugiter secuz. qualiter in salute all
orum sibi p̄cessum duplicaret talentū.
Cuius rei gratia monasteriū z mona
chum deserens. imo fm aplm maiora
emulari charismata cupiens. p̄ alema
niā deuēnit exul in noricum. ad cui⁹
orientalem p̄tem cum humili comita
tu p̄tendens p̄dicandi gratia p̄anonie
perijt confinia. equa p̄ Piligrinū pata
uēsem ep̄m euocatus pie vt decuit hu
manitatis ab eo suscipit⁹ z fouetur offi
cio. Apud quē etiaz rogat⁹ est. z iussus
mansit aliquor diebus. Hoc inter ces
tera prudenti secū tractans mēte. qua
re prohibitus sit ab adducenda ad de
um p̄anonioz gente. Quo cōmemora
tionis tempe idē ep̄s optime vifus vt
pote qui erat apprime eruditus. z ge
nere nobilissim⁹. clādestina z manife
sta diuini fuitij obseruatōe. ac assidua
sacre scripture indagatiōe satis pbauit.
hunc quē susceperat pegrinū nō esse gy
rophaguz. s. stabile z vere fidei dome
sticum. Unde z quosdā de suis famili
ariter p̄ eo alloquit⁹ dicens. Q̄ felix
ecclesia que deo volēte isto donabitur
sacerdote. Ergo necessariū valde vide
tur mihi z vtile. vt huic famulo dei pe
tā regimē Ratibonēsis ep̄i. q̄ optime
p̄uenit sicuti abundat bona volūtas.
vt eam etiā ad bona opera p̄cedere fa
ciat bene collata facultas. Bonū qp̄
pe qd̄ hic vir seminare voluit. indurat⁹
cordib⁹ paganorum. z salutis obsequi
um quod repulit cecitas illoz. quādoq̄

De sancto zvolfgango

¶ fortassis h̄ eodē agrū dñicū excolēte
dabit fructū suū in pplis xpianoz. Ad
hec qdā rñdētes dixerūt. Quō fieri p̄t
ut iste paup̄ z ignotus ad honore accē
dat tāti ep̄atus. cū iāz aliq̄ alti sangui
nis p̄sone. hūc apud imp̄atorē p̄dys z
pecunia cōpēsantes sibi p̄tentarūt ac
q̄escere. Quibz ille refert p̄ba pondero
sa. s̄z nō adeo morosa. Diuina z hūana
valde int̄ se p̄bant distare iudicia. S̄z
scrutator cordiū z renū. ab initio mun
di elegit p̄tēptibilia z ignobilia. ut cō/
funderet fortia. Et ecōtrario mūd⁹ qd
suū est sup̄be ad horā extollit. ac in bre
ui cū p̄fusiōe distollit. Un̄ opep̄ciū cē
seo. q̄ mittā ad marchicomitē. cui⁹ cōsi
lio ml̄ta solet facere imp̄ator ut sugge/
ret ei. ne p̄ ambitionē aut symoniaca
heresiz. quēq̄ ep̄alē sinat accipe digni
tatē. s̄z ob eternā remunerationē. quez
humilē z modestū ac eruditū iuenerit.
necnō officijs eccl̄asticis aptū cēp̄baue
rit hūc cuiuscūq̄ sit cōditōis vel pente
le. p̄moueri faciat ad culmen eccl̄ie.

Per legationē igit̄ ep̄i. ac suggestio
nem p̄siliarij imp̄ator sue ac eccl̄astice
vilitate admonit⁹. imo qd̄ veri⁹ ē nu/
tu dei cui⁹ in manu est cor regis. Prin
ceps bon⁹ Otto. ij. anio mutat⁹. oēs q̄
p̄ eodē ep̄atu adipiscēdo laborabant.
auertit z se totū ad electionē venerādī
virī p̄uertit zvolfgāgi. Sicq̄z legatos
post eū celeriter mittit. Qui ut missi fu
erāt p̄gentes. inuenerūt eū cū p̄no iato
ep̄o cōmorantē. s̄z tā ad patriā repeda
re cogitantē. Bt̄us aut̄ zvolfgangus
ignarus erat legatōis imp̄atoris z ce
teraz̄ rez̄. p̄ se gestaz̄. z idcirco animū
intendebat alioz̄ sum. Cūq̄z legati q̄re
venerint ei indicārēt. p̄mū recurrit ad
secretariū cordis. se suaq̄z deo cōmen
dans i intimis. deinde ep̄o Piligrimo
cui⁹ charitate ibi detētus erat. cām suā
exponēs id q̄ grauabat ep̄amēto leuita
bat simplicitatē colūbine. ac prudentie
serpētine. atq̄z in hunc modū ploquit̄
dicēs. Hoc nouū qd̄ mihi p̄ nuncios
imp̄atoris dñi Ottonis secūdi venit.

charitas tua efficit. cui p̄mū bone vo
lūtatis absq̄ dubio erit. s̄z mee puita
ti timorē incutit. qz nescio si volūtās dī
sit. Et qz mūdus sub specie religionis
multos ad vicia trahit. Cui rñdēs ep̄s
dixit. Qd̄ dicis te timere. h̄ mentis est
puide. S̄z hanc in bonā spem erigit
p̄s. q̄ dicit. Initiū sapie timor dñi. Et
itez̄. Timor dñi scr̄us p̄manēs in secu
lū seculi. Talia q̄z p̄ntifice ploquēte
vir venerādus zvolfgang⁹ p̄ mētis spe
culationē. disp̄sarōis diuie intūēs mo
deramē. subsequit̄ dicēs. Ecce seru⁹ do
mini fiat mihi fm̄ verbū tuū. Tūc ar
repro itinere cū his q̄ missi fuerant ab
imp̄atore. tetendit in p̄tes occidentales
bavarie. Cūq̄z p̄uentū esset ad regiam
ciuitatē. cler⁹ z ppl̄s fm̄ morē eccl̄astici
cū vnanimiter ut imp̄ator p̄erit. sc̄m
zvolfgangū elegerūt atq̄z cū vniuersa
li electōe ad curiā eū reglā miserūt. Cū
q̄z in p̄ntiam cesaris esset delat⁹ aū p̄
des ei⁹ p̄strat⁹. se dixit indignū. indo
ctum. ignobilē. sub monachali p̄fessio
ne degentē. sine licētia sui abbatis nihil
accipe d̄bere. Postremo ne locū sanctū
vilitate violaret ip̄lorauit. Imperator
aut̄ videns eū deifice renuentē. magis
de p̄bitatis ei⁹ dignitate cert⁹. Quis re
luctanti. multūq̄z gemētū ep̄atu cōmē
dauit. Deinde cū comitatu fideli mul
toz̄ remissius ratibonā est ingressus.
ibiq̄z cū cāticis leticie suscipit atq̄z mo
re pontificū inthronizat⁹ a cleroz̄ z ppl̄o
summo pastori cōmendat. necnō a Fri
derico archiep̄o. illiusq̄z suffraganijs
post aliquot dies in sacerdotē aposto
licū ibidē p̄secrat. Igit̄ post multa p̄e
tatis z eq̄tatis opa. q̄bz deo seruire stu
debat febricitare cepit. quā corp̄is mo
lestiā. illi q̄ nescit occasum sedulis p̄ci
bus vite sue cōmendauit excursum di
cēs. Deus misereri dignes. z mihi m̄
sero peccatori mortē nūc subeūti z cui⁹
q̄z eam timide ac humiliter aspicienti.
Hec cū dixisset. reuerēter oculos clau
sit. ac velut in somno pausans. p̄die ka
lend. nouēbrīi in pace q̄euit.

Miraculū de sancta Katherina

Legenda. ccix.

Miraculū de sancta Katherina

Discopus quidam

e mediolanensis Sabinus nomine vir vite venerabilis sicut refert Petrus rauenensis in libro gestorum notabilium post matrem domini virginem Katherinam in precipua deuotione habebat. hanc etiam ab infantia sibi sponsam elegerat. et ipsam omnibus sacris virginibus preferre solebat. utpote adiutricem fidelissimam. Cum igitur predictus presul ultra mare nauigasset cum abbate Theodoro de monasterio cassino et duobus capellanis et militibus. et quidam seruis. et sepulchrum domini uisitasset. montem syna simul adierunt. Et ecce dux quidam thurcorum ferocissimus hostis christianorum a soldano rediens cum multis armatis episcopo in pede montis occurrit. cuius comitum ut vidit atrociter mori permisit dicens. Sicut feci familie sic faciam dominis. Quod cum dictus episcopus et abbas vidissent: ceperunt ducem rogare dicentes. Liceat quesumus nobis montem ipsum prius ascendere et gloriose virginis tumbam visitare. deinde quicquid tibi placuerit sustineamus patienter. Quibus respondit. Necesse est hac vice ut mea non vestra voluntas fiat. et prestim precepit ut lingua. oculis. auribus. naribus. manibus ac pedum summitatibus uterque priuaretur. sicque adhuc semiuui in iumentis ad tumulum veherent. dixitque. Nunc quid vobis valet huius sepulchri visitatio. Et adiecit. Cum membra vobis renascuntur quod impossibile est tunc absque dubio dei vestri legibus adherebo. Cum ergo ad tumbam virginis venissent. abbas continuo expirauit. Episcopus vero sicut potuit preces fudit. Et ecce circa noctis mediu mons totum vehementer tremuit. tantisque terror et pauore ducem inuasit cum suis ut inde fugere vellent nec valerent. Postea festum trium horarum spatia tanta luminis

redundantia ibidem resplenduit. ut non solum vicini sed etiam saraceni in remotis partibus constituti hora eadem vigilantes diem claram crederent esse factam et ipsum montem syna in solem uersum estimabant. Interea virgo Katherina de tumulo processit. et triste caput suum amatoris tactu blando permulces. prius oculos. aures. nasum. et linguam. deinde membra omnia dolorosa perungens pristine restituit sanitati. Cum vir dei gloriosam virginem corporalibus oculis cerneret. ineffabili gaudio replebatur. sed fulgorem pulchritudinis eius ferre non valens ad pedes eius cecidit. quem ipsa statim precipiens eleuari. Nam duo pulcherrimi iuuenes iuxta eam stabant. ipsum de terra eleuabant. Cui virgo. Scire debes mihi care quod amator meus et sponsus meus Iesus Christus hic et in futuro te et omnes honorantes me paratus est honorare. Et quia perdidisti pro me linguam tuam. ut in proprio ydolo mate expeditam. ecce commodavi tibi meam in greco et latino peritissimam. Preterea omnes animas familie tue noueris esse in sinu abrae. Facto insuper die crastina cum missarum solennia celebraueris lecto euangelio singula membra abbas de oleo quod sudat de tumulo meo pinges. sicque suscitabitur. et antequam diuinum officium compleas. ad vigorem et statum pristinum reformabitur. His dictis virgo beatissima dexteram pontificis apprehendit. dantesque illi anulum preciosum: et chartulam aureis litteris scriptam et dispersam. et miri odoris ibidem fragrantia remansit. Chartula vero tres verborum lineas habebat. et hec per ordinem continebat prima linea. Sabine helice sunt inter me et te signa dilectionis perpetue. Secunda. Fecit tibi meritum in gens dolor. faciet tibi gaudium vellemus amor. Tertia. Duce baptizabis sanus ad propria remeabis. Sicque decennio expleto laudabiliter cum cruce in celesti palatio. Tunc vir inmensas gratias et laudes deo reddidit per tam ineffabilem

De scto Ludouico rege francorum

consolatione: quā ei exhibuerat p̄sentia
regis gloriose. Facto igit die dux mon
te ascendit. et cum ep̄m ad altare p̄cedē/
tem. vidētē. loquentē. et oīa mēbra in
regaliter habentē p̄spiceret: obstupu
it vehemēter. Tūc lecto euāgelio p̄re/
sente duce: ep̄s mēbra abbat̄ q̄ in me
dio posuit erat vngēs p̄ ordinē. abbas
om̄ibz vidētibz rediuit apparuit. Sic
q̄ mēbris om̄ibz renascētibz anteq̄ di
uinū officiū p̄ficeret plenissime sanat
est. q̄ viso miraclo dux lachrymis p̄fū/
dit. corde cōpungit et amplectit fidem
et cū multz nobilibz p̄fecte credētibz ab
ep̄o baptizāt. q̄ cū hereditibz careret se/
culo renūciavit. terrā suā vēdidit et bo
nā portionez fratribz in mōte syona de/
gentibz tradidit. romā cū ep̄o et abba/
te et alijs multz deuotionis gr̄a venit.
multa auri pondera secū deferēs pau/
peribz tribuit. Deinde ad p̄siliū sancti
Sabini famosissimū monasteriū p̄gi
nū qd̄ dicitur aula dei in honore br̄e Ka
therine fundauit. qd̄ in mltz possessio
nibz et diuitijs ampliavit. Postremo i
monte cassino monachalez habitū su/
scepit. ibidēq̄ xpo regi sueq̄ matri et
beate katherine q̄ diu vixit deuotissi/
me militauit. Sctūs vero sabin⁹ cum
post decenniū ad extremū venisset di/
gnū deo sp̄m efflauit. sed cū lingua ei⁹
i ore eius minime appareret. nulli du/
bium qn̄ p̄go gloriosa eam tulit. q̄ suo
deuoto eam p̄ decenniū mutauit. In
hui⁹ q̄z gloriosi ep̄i memoriā anulus et
charta apud mediolanum vsq̄ hodie
seruantur.

Legenda. ccc.

De sancto Ludouico rege francorū.

Ludovicus dicitur qua

si lucē donās. seu lucē dator

Interpretat etiā quantū ad
vltimā nois partē custos. Hos enim
grece dicitur custos latine Fuit em̄ seuerus
custos p̄bi dei. vt ex ei⁹ gestz demonstra
tur. Fuit etiā p̄uigil custos exercit⁹ sui
in terra et mari. ac etiā in ip̄o p̄flicu

certaminis. Vñ de eo in ecclia canit.
Ludouic⁹ ex noie lucē dator ex p̄mit et
custos in certamine presentis vite po/
nitur.

Eatus Ludouic⁹ quondā
rex francorū illustris. patres
habuit xp̄ianissimū regem
noie Ludouicū. h̄ de albi

gesio et comitatu tholosano hereticos
debellauit. et hereses extirpauit Et dū
reuerteret in franciaz m̄guit ad xp̄m.
Puer igit sancte indolis p̄re strenuissi/
mo sic orbat⁹. sub tutela matris vitz
Blanche regine q̄ndā regz castelle fi/
lie remāsit Quē ip̄a tenerrime diligēs
sub custodia specialis m̄gri et p̄silio re
ligiosorū maxime ordinis frat̄z p̄dica/
torū et minorū in moribz et scia lraz tra/
didit imbuendum. Et ip̄e velut alter
salomon puer ingeniosus. et bonā sor/
titus aīam. sup̄ coetaneos suos p̄fecit
valde laudabiliter in vtriq̄. Cui⁹ san
ctitati p̄gaudēs pia mater pluries di/
cebat eidez. Plus vellē fili charissime
te mortem incurrere t̄pales. q̄ p̄ aliqd̄
p̄ctm mortale te tuū offendere creatorē
Qd̄ verbū deuot⁹ filius i aīo sic firma
uit qd̄ diuina comitante gr̄a a vicijs ab/
stinēs ad culmē virtutum puenisse ab
om̄ibz censere. De hinc diuina puidē
tia ne tam nobile regnū regali successi/
one careret vxorē duxit. de q̄ susceptaz
sobolē generosam vir sctūs sūmopere
studuit educare. docēs eos sup̄ omnia
timere deū et ab om̄i p̄cto iugiter absti
nere. Serta q̄z de rosīs seu alios capel
los eos portare sextis ferijs p̄hibebat
p̄pter coronā spineā tali die impositā
capiti saluatoris. Ip̄se p̄o exēplo apl̄i
corp⁹ suū castigās. et in fuitutē redigēs
castigatōe multiplici suo spiritui fuit
cogebat. multo t̄pe aliciū ad carnē ap
plicās. Jeiunabat q̄z om̄i t̄pe sext⁹ fe/
rijs et maxie in aduētū et q̄dragesima.
in q̄b⁹ a piscibz et fructibus abstinebat
laboribz v̄gilijz orōibz et alijs secretis
abstinētijs et disciplinis iugit se affli/
gens. Quolibet etiā sabbato p̄sueue

De sancto Ludouico

rat in loco secretissimo quorūdam pau-
perū ppijs manibus abluere pedes z
deinde tergere. ac hūiliter osculari. sicut
z man^{us} cuiuslibet certaz summā pecunie
tribuēdo. Pluries etiā cētū viginti pau-
perib^{us} q^{ui} in curia sua omī die reficiebāt
abunde z vigilijs selemnib^{us} ac q^{ui}busdā
certis dieb^{us} p annū ducēns pauperib^{us}
anteq^{uam} ipse comederet manu p^{ro}pria fer-
cula ministravit Semp em in p^{re}adio
z cena p^{ro} se tres senes paupes recum-
bētes habebat. q^{ui} de cibis sibi appo-
sitis charitativē misrabat. xpm pau-
perē in suis paupib^{us} venerando. de q^{ui}z
reliquijs comedē nō horrebat. Scar-
lecto etiā seu bruneto aut viridi v^{el} alia
veste p^{ro}positayti nolebat. nec pellib^{us} va-
rijs aut nimīū sūptuos. maxie postq^{uam}
de p^{ro}trib^{us} trāsmarinis rediit p^{ri}ma vice.
Dilatatores f^{idei} fidei ardenti desiderio
cupiebat. Un^{de} tāq^{ue} ver^{us} amator fidei z
zelator tres frēs suos cōmilitones ac
maiores regni barones. z milites secū
ducens cū exercitu maxio applicuit in
egyptuz. Ubi multa in se z suis mala
p^{ro}cessus. dehinc ab hostib^{us} captus ac
carceri mācipatus modico tandē p^{re}-
cio q^{uo}d mirabile est redēptus fuit et li-
beratus. Educt^{us} itaq^{ue} de carcere p q^{ui}n-
q^{ue} annos in siria mansit multos sara-
cenos ad fidē convertens. ac captivos
xpianos redimēs q^{ui}z corpa plerūq^{ue} p^{ro}-
p^{ri}js manib^{us} sepeliebat. Ubi quanta
p^{ro} fide xpi in hac pegrinatōe ac etiā in
alia q^{ui} secū trāsfretavit sustinuit. nisi q^{uo}d
affuit. aut maiora volumina insperit.
nemo sufficienter mēte p^{ro}pēdit Que q^{ui}z
in hīstoriali circa finē satis diffuse nar-
rat Vincenti^{us}. vbi nō de auditis rela-
tu. s^{ed} suo t^{em}p^{ore} gestis fidē facit. brevitatē
g^{ra}ta dimitunt. Postmodū f^{idei} audi-
ta morte regine matr^{is} sue baronū suo-
rū p^{ro}silio redire in franciaz acq^{ui}erit. Et
dū esset in mari. nauis ipm deferēs bi-
na impulsione ad rupē tā fortit^{er} ē collis-
sa q^{uo}d a nautis z alijs peritura crederet.
Tāta igit^{ur} p^{ro}cessiōe p^{ro}territi sacerdotes
clerici z alij scitū regē inuenerūt orantē

corā sacro corpe ihu xpi Et fuit eorum
oim firma fides q^{uo}d eius p^{ro}cib^{us} z meritis
eos omīpotens de^{us} a mortis piculo li-
berasset. Reuersus itaq^{ue} in franciā. cū
ineffabili gaudio ab omib^{us} est recept^{us}
Ac ceptum de p^{ro}trute in p^{ro}utem pficiēs
ad omimodā vite p^{ro}fectionem puenit.
Tūc em cepit fundare hospitales do-
mos pauperū religiosoz edificare mo-
nasteria claustra dormitorio ecclesias.
loca z alia edificia oportuna. Lec^{et} be-
guinis filiab^{us} dei fere in omni ciuitate
regni cū certis elemosynis de loc^{is} z do-
mib^{us} sibi cōpetētib^{us} puidit. plura etiāz
monasteria diuersoz ordinum ab ipso
fundata ex toto magnis dotauit red-
ditib^{us}. Inter que abbatia regalis mō-
tis cisterciensis ordinis magnifice fun-
dauit z dotauit. In q^{uo}d semel q^{uo}d mira-
bile est dictū cuidā monacho leproso
in quodā p^{ro}andio flexis genib^{us} cibū z
potuz in os eius immittendo hūiliter
ministravit. abbate z q^{ui} aderant in lacri-
mas prumpentib^{us} ac p^{ro} horrore vix vi-
dere valētib^{us}. Precipua etiā deuotiōe
scrās venerabat reliq^{ui}as. z dei cultum
z honorē sc^{ri}ptoz iugiter augmentabat.

Parisijs siquidez in regali palatio
capellā speciosissimā p^{ro}struxit in qua
sacrosanctā coronā dñi spineā z maxi-
mā p^{ro}te sancte crucis ferrūq^{ue} lancee q^{uo}d
latus aperuit saluatoris cū pluribus
alijs reliquijs dignissime collocauit q^{uo}s
a constantinopolitano impatore rece-
perat cū immēsis laborib^{us} z expensis.

Opprobria f^{idei} xpiane audire
nō poterat. sed zelādo zelū dei grauif^{er}
puniebat Un^{de} quendā ciuē parisiēsem
q^{ui} turpiter iurando xpm blasphemauit
rat in p^{ro}cti penā z alioz terrorem ferro
candēti i labijs suis cauterisari p^{ro}cepit
dicēs. Velles q^{uo}d vixero i labijs meis
talē indecētā sustinere. dūmodo h^{uius} p^{ro}-
simū iuratōis viciū de regno n^{ost}ro peni-
tus tollerēs. Sicut saracenis perētibus
i pactōe de soluēda pecunia. p^{ro} se z suis
addere. q^{uo}d fides xpi negaret si pactū nō
teneret facere constanter denegauit.

De sancto Ludouico

Et persuadentibus quod aderant quod hoc sine peccato facere posset respondit. Tantu horreo solum de neganda fide etiam sub conditione audire quod non possem illud exprimere sono vocis. Ibidem etiam quendam nobilē saracenū quod recēter soldanū occiderat facere militem recusauit dicens. quod nec per mortē nec per vitā infidelē quēvis insigniret baltheo militari. In tanta etiam veneratione habebat signaculum sancte crucis quod desuper calcare nolebat. et a pluribus religiosis exegit. ut in claustris eorum. in tumbis cruces non in sculperent. et in sculpte penitus raderent. In regimine quo ita prudenter se gerebat quod absque personarum acceptōe iusticiam reddebat unicuique. Timēs quo ne caules pauperum vix ingrederentur ad iudices: bis in hebdomada audiendū conquirentes in loco patenti se ponebat. et eos celeriter quantum poterat expediri faciebat. Et quā negociū fidei per platos seu inquisitores deferrebat ad eum. omnibus alijs postpositis faciebat quicquid expediti. Duella quo tanquam a iure prohibita cuiusque instantia non admittebat. sed per aliam viā iuri personam etiam magnatū maleficiā puniebat. Statuit in super ad abolendū vsuras ut obligatos iudeis aut alijs publicis vsurarijs nullus iudex compelleret ad soluendum. Et quia pacem operatur iusticia: dedit sibi deus pacem et regno tranquillitatem. Tandem post multorum annorum spacia audiens desolatōem terre sancte. et mala christiane gentis ferre non valens cum filiis suis ac regni comitibus et magnatibus secundo transiretate disposuit. In qua transiretatione diē suū vltimū appropinquare videns filios suos admonebat. ut per ecclesiam dei et defensione terre sancte uti ipse faciebat omni virtute insisteret. Currente igitur nauigio versus tunicium et exercitū suo libere capiente portū in affrica. carthaginis castrum. et adiacentē regionē viarum ceperunt. Deinde inter carthaginē et tunicium fixerant tentoria. ibi aliquod diu moratu-

ri. Illuc ergo beatus Ludouicus post tot laudabilia virtutum opera. post tot laboriosos agones quos pro fide christi indefesso animo tolerauerat disponente deo quod labores suos voluit feliciter consummare et laborum suorum fructum retribuere. lecto decubuit febre continua fatigatus. Inualecente igitur morbo sana mente integro aspectu atque auditu orans ac sanctos inuocans deuote suscepit omnia ecclesiastica sacramenta. Demum ad extremā horā veniens et super stratum cinerū recubens. perba proferens vltima parte in manus tuas domine commendo spiritum meum. Anno domini. Mcdlxx. hora nona feliciter migravit ad christum. Corpus quo illius delatum fuit ad sepulchrum patrum suorum apud sanctum dionisiū in francia. vbi et etiam alibi in diuersis mundi partibus crebris choruscant miraculis. In die sepulture eius quidam mulier sagittis diocesis visum quē prius perdidit recuperavit omnino meritis per pauperum regis. Quidam iuuenis de burgundia surdus et mutus a natiuitate cum alijs veniens ad sepulchrum eius putabat alios facere nutibus exterioribus sancti suffragiū implorabat. Et cum ibi aliquod diu permāssisset aperte sunt aures eius et solutū vinculū lingue eius. Et quod nunquam gallicū audierat pure gallicū loquebatur. Et cum audiuit primo campanas pulsari maximo terrore perterritus putabat totam ecclesiam super se ruiturā. Anno quo beatus Ludouicus fuit ascriptus sanctorum cathalogo in diuersis partibus ad inuocationē ipsius multa pertraxerunt miracula. Ebroicis namque puerum quendam prope quoddam molendinū submersum parentes multis sanctorum suffragiis commendauerunt. Verum omnipotenti deo misericorditer disponente. miraculare sanctū suū vox intonuit. ut puer predictus beatus Ludouico deuoueret. Quo statim ad ecclesiam fratrum predicatorum nuper in honore beati Ludouici fundatam cum solitis oblatōibus delato confestim viuus apparuit.

De sancto Thoma de aquino

Legenda. ccxi.

Legenda sancti Thome de aquino

Thomas interpretat

t abyssus. vel geminus. vel diuisus. vel signatus: siue consummatus. Fuit siquidem hic sanctus doctor thomas velut abyssus profundissima. Scientia enim et sapientia profundissimè extitit. Ideoque non immerito aquinas ex nomine patrio dictus est. quoniam doctrine celestis aquas nactus est abundantissimas. propter quod illud Eccli. xv. scriptum de eo dici potest. Aqua sapientie salutaris potauit illum deus. Et Apoca. xxi. Ostendit angelus fluium aque viue splendidum tanquam cristallum. procedens de sede dei et agnolum in corde viri. Aut certe aquinas ex eo dici potest. quod ex aquis mundane vanitatis et praeuie natiuitatis eductus per religiosam vitam restructus est maior ecclesie moysi figura. Fuit etiam geminus deuotionis decore. et intelligentie claritate. Insuper diuisus fuit a mundanis cupiditatibus et pompis. religiosus vitam sacerrimam ducens. Denique fuit signatus. aut consummatus omnium virtutum splendore. quapropter bene est nuncupatus Thomas quod potest interpretari quasi thau meum. id est. signum meum vel consummatio mea. Deus enim tantis eum illustrauit atque perfudit gratie donis ut verum dei signum atque consummatio. id est. perfecta dei operatio esset. Cuius historiam et vitam quidam episcopus Rodonensis. conscripsit. Festiuitas autem eius celebratur nonis martij. qua die migravit ex hoc mundo ad perpetuam gloriam.

Sanctus Thomas de aquino ordinis predicatorum doctor egregius. nobilibus ortus progenitoribus Landolfus patre de domo ac illustri sapientia comitum aquinorum confinibus campanie. et regni cecilie matre Theodora de ne-

apolitana stirpe existente duxit originem. Qui per sanctum heremitam Bonum nomine. matri sue fuit pronuntiatum ex nomine nasciturus magnus in orbe Natusque fuit anno domini. Mcccxxv. Hic existens infantulus cum a cunis per balneo solueretur. nutu diuino cartulam quandam humi iacentem in qua saluatio angelica continebatur brachium nemine iuuante extendens accepit cui vix mater eripere potuit. Hic puer quandoque annorum existens missus fuit a parentibus ad monasterium montis cassini erudiendus in primis litterarum elementis et moribus imbuendus. Cum autem septem annorum esset missus est neapolim ad studium artium liberalium. Qui tanta celeritate naturalis ingenij omnes artes didicit in septem annorum spacio. et preceles omnes ingenio et labore cunctis erat admirabilis. Cum autem esset. xiiij. annorum virgo electus a domino intrauit ordinem sacratissimum fratrum predicatorum. Hic etiam eodem anno quo intrauit ordinem cum per fratres ordinis predicti fuisset romam perductus. et de roma per tusciam parisiis duceretur. ut a suis elongaret parentibus. raptus et captus fuit in itinere per germanos suos carnales et vi ablati fratribus et missus ad matrem suam in castro montis sancti Iohannis. vbi detentus et custoditus et clausus in carcere stetit quasi biennio in habitu ordinis. qui assumptus nunquam deseruit. nec ad deserendum aliquatenus flecti potuit. Deditus vero ibidem orationi et contemplationi. ac studio scripturarum tamquam in scola summi magistrum plurimum profecit. Et vehementis libidinis suggestricem a carcere cum stipite ignito fugauit. Unde ex hac victoria tale donum a deo consecutus est. ut nullus stimulum voluptatis veneree postea senserit. Postquam autem redditus est ordini missus est coloniam. vbi docebat philosophiam et theologia doctor albertus magnus eiusdem ordinis professor. A quo plurimum eruditus est spacio.

P

De sancto Thoma de aquino

annorum undecim. Cum vero attigisset
xxvij. annorum etatis sue parisiis missus
gradum baccalariorum in theologia suscepit.
Qui cum laudabiliter legisset sententias.
et omnibus esset venerabilis propter admirabiles
questionum solutiones assumptus est ad
magisterium sacre theologie anno sue etatis.
xxx. Qui vivens dumtaxat postea annos.
xx. maximos et pulcherrimos libros composuit.
Qui libri fere complent centenarium numerum.
Habuit autem tantam a deo gratiam ut dubia
alijs occulta per revelationem dei appareret
tibi ei beatis Petro et Paulo cognosceret.
Incendebatur enim dei amore. et ita
rapiebat in contemplatione mysteriorum
divinorum. ut etiam comedendo circa
illa cogitaret. et existens in mensa sancti
Ludovici regis putaret se esse in studio
et cella sua. Specialiter etiam ad iutorio
divino fretus questionem difficillimam
de sacramento corporis christi omnibus
magistris parisiensibus ignoratam declaravit.
Hic doctor egregius in exteriori et alienatione
virium sensitivorum mente frequenter
apparuit in deum elevatus. corpe etiam
visus est in oratione existens uno cubito
et aliquando duobus a terra sursum
levari. Quotiens autem vir sanctus
disputare legere scribere vel dicere
aliquid vellet. prius ad orationem
accedens inveniabat sic in promptu quod
quererat ac si in libro legeret. Fuit in
super tantus amor vere sapientie ut archiepiscopus
parisiensis ad quem eum volebat promovere dominus
Clemens papa quartus recusaverit. et omelias
Chrysostomi super mattheum pelegerit civitati
parisiensi. Et rationes reddens dixit fratribus.
Civitas hec si esset mea propter curam
regiminis mihi eriperet contemplationem
divinorum. et consolationem animi impediret.
quam scriptura sancta donat. Tandem vero iste
doctor egregius florens scientia et doctrina
eminens vocatus per Gregorium papam
decimum ad generale concilium quod celebratum
fuit Lugduni in kalendis

mai. Anno domini. Mcdxxij. obiit in itinere in monasterio fosse nove cisterciensis ordinis erracinesis diocesis novis
marci. etatis sue anno quinquagesimo
inchoante. In obitu autem eius non defuerunt signa miranda. que sancti
doctoris indicarent exitum ex huius mundo et eterne sue felicitatis demonstrent
initium. Nam stella quedam ad modum
comete tribus diebus ante doctoris obitum
super idem monasterium visa fuit etiam in die.
que sancto doctore migrante disparuit.
Dominus etiam Albertus magnus colonie in mensa
existens cepit subito lacrymari. dixitque assistentibus.
frater Thomas de aquino filius meus in christo
qui fuit lumen ecclesie ex hac luce hodie migravit.
Superior etiam fosse nove patiens in oculis fere
omnimodam cecitatem. emissio voto. ad ductus
ad sepulchrum sancti corporis et orans deum
meritis sui sancti viri beneficium recepit. et clamavit coram toto
conventu. benedictus deus qui meritis sancti
Thome clare me videre fecit. Et longo tempore post
viventis umbratice ecclesie factus est episcopus.
Manifestum quoque miraculum in duabus translationibus
sacri corporis beati Thome apparuit. Ex eo enim
prodijt odor suavis et fragrantissimus. quod signum
fuit scientie sue diffundende per totum orbem
et ipsum dum viveret redoluisse omnibus
virtutibus. Nullus enim stimulus superbie
nec alius fetor cuiuscumque peccati mortalis
eo vivente exiit. Quartodecimo autem anno
ab eius felici obitu cum preciosus thesaurus
sacri corporis patefactus esset inuentum est
corpus integrum membris et pannis sui habitus.
solaque nasi summitas paululum diminuta
visa est. Odor quoque tantus emanavit. ut
omnes monachi inde excitati suas cellas
exirent ad videndum tantum miraculum.
Eiusdem sacri corporis manum dexteram
domina Theodora comitissa petiit ab abbate
monasterii fosse nove. quam non potuit
evellere leviter a corpe

De sancto Thoma de aquino

Fuit tam annis. xiiij. iacuisse in terra sed compulsus eam ferro detruncavit que mirandū odorē eam venerantibus deuote effundebat. Unde cum quidā vir magne fame anno ab obitu sancti Thome. xliij. quereretur p̄ciosas reliquias ad reponendū in quadā capella sancte crucis quā edificari fecerat apud salernum. et venisset in capella castri sancti Seuerini salernitane diocesis et sibi ostensa fuisset manus predicta. eamq; despectisset. statim tremore magno totū corp̄is egrotari cepit. videbaturq; sibi q̄ haberet caput grossum ad modum vnius aste z nimis ponderosum. In se autem reuersus z penitens acerrime de irreuerentia facta. cum reuerenter illam adorasset. a tremore illo z inflatio ne corporis liberatus est. Quaz cum deosculatus esset odorem maximū ex ea p̄gredi sensisset qualem et q̄ntūz nūq̄ se meminerat p̄cepisse. Odor autē ille ex tactu sacre manus sibi et eius caput/ cio quod in collo gerebat multo rem/ porē sic adhefit. q̄ ip̄e z capuciu; adeo redolebant illis inter quos p̄uersaba tur. q̄ pluribus interrogantibus qd̄ secum ferret odoriferū. compellebat miracu/ li seriem sepe recitare. Et extunc vt affe ruit tantā deuotionē ad sc̄m Thomā z p̄fidentia accepit. q̄ quoties aliqua tempraatio sibi adueniret vel p̄iculum immineret recōmendans se meritis san cti Thome z inuocans nomen eius se sensit ab impugnatōe z p̄iculo statim liberatum. Aduertendū autem est q̄ odor ille p̄diens a mēbris beati viri miraculosus est. quia non sentit̄ quo/ tiens adorant membra. nec ab omib; q̄ ea adorant. sed q̄n̄ placet z p̄sonaz deuotio p̄meret. Ex q̄ manifestum est q̄ nō sit odor humano ingenio p̄cura/ tus. q̄ diuina exstitit p̄tute p̄cessus. nec vllius rei naturalis odor similis illi re perit̄. Ut autē amplius glorificet de⁹ in sancto suo quē mirificauit. pauca d̄ multis miraculis ad augmentū deuo tionis fidelium hic subdunt. Quidā

arte cyrurgic⁹ s; p̄ decennium infirmica te podagric⁹. nec valēs p̄ se ambulare se deo z beato Thome deuouit: iuxta eius tumulū incūbēs orōne facta san⁹ p̄siliit laudās deū z sc̄m ei⁹. Alter qdā p̄p̄t horribilē fantasmarū visionēz om̄i p̄tute destituit⁹. z mortuo filis vt/ debat. adeo vt igne mēbris ei⁹ admoto nullaten⁹ sentiret. q̄ portat⁹ ad tumulū sancti thome. post mortuā liber z san⁹ om̄ino a sepulcro surrexit. Mulier qdā cū filiū suū duoz mensū in cunis decubātē p̄clitari formidaret p̄ eo p̄4 sc̄m q̄ p̄ mēses quatuor ex surditate a dō gūata eēt d̄cies exclamare vagiētē etiā puerū vix audiuit. viri sui inductōe q̄ mēst⁹ vna cū illa cōis filij piclo cōdo lebat. p̄dicto viro dei vt eā ab eadē in/ firmitate eriperet obnit⁹ deuouit. emis/ soq; voto cū nocte secuta dormisset in crastino se liberatā sc̄i meritis regit vt optabat. Puella gutturi sui fauces squinatē habēs infirmitatē p̄strictas intātū vt neq; sumere q̄cūq; posset neq; respirare. Dū deuote se brō viro a m̄te p̄suasa p̄mēdaret. ductaq; fuisset in cra stinū ad p̄dictū mōasteriū fosse noue. suppositis gutturi suo sc̄is reliquijs cō festim melioratā se sēsit. panē comedit p̄fecteq; sanata redijt. Quidā cōuer sus fosse noue adeo grauez in brachio dextro z spatulo dolorē patiebat. vt il/ lud deferret suspēsū ad collū z penit⁹ ei inutile atq; dolore vehemēter afflictū. q̄ neq; medicorū auxilio remediū inue niēs. imo ampliore dolore gūatus. dū dicto sc̄to p̄ sua sanitate se hūiliter cō/ mendasset. a somno surgēs se penitus liberatū cōguit. Infans qdā q̄tuor annorū tumorē z ruborē i costis z aure vsq; ad pedē patiebat adeo afflictū vt nec a matre sua vt alio tangi sine les sione z dolore aliq̄ren⁹ potuisset. neq; se mouere poterat. Cūq; puer p̄ mēsez in tāto dolore z anxietate fuisset. z a me dicis spes curatōis sine incisioe pueruli nō inueniret. deficiēte nata artiscq; sus fragio nō inuēto. recursū est ad deū et

De sancto marcello

sanctū suū Thomā. Mater em̄ infan-
tuli beato Thome ipsum deuotissime
p̄mendauit. vt a dicta infirmitate abs-
q̄ incisione suis meritis puerū libera-
ret. qui delatus ad monasteriū z posi-
tus sup̄ tumulū post aliquā morulam
sanus inde surrexit. Propter hec et
alia testimonia multa que de hoc viro
iusto mortalibus credibilia per deum
facta sūt nimis. domin⁹ Johānes pa-
pa .xxij. apud auinione pontificat⁹ sui
anno septimo. xv. kal. augusti. Anno
verbi incarnati. Dcccxxij. a felici po-
transitu huius viri beati ex hoc mūdo
anno q̄nquagesimo decurrente. illum
sanctorū confessorū cathalogo adiūxit.
ad laudem z gloriā dñi nostri ihu xp̄i
qui hunc sanctū adhuc in terris viuen-
tem z iam ad celos translātū multū fe-
cit choruscare miraculis vt fideles ip̄z
inuenirēt apud deū benignissimū pa-
tronū. et eius vestigia imitātes regna
celestia consequi possent.

Legenda. cxxij.

De sancto Marcello parisiensi ep̄o

Latissimus Marcel-

b lus antistes natus parisi.
sed ciuis paradisi. in terris
humilis. erectus in celis. mediocris pa-
rentib⁹. sed meritis celsus. Cui h̄ fuit
nobilitatis lumen insigne christo sine
culpa seruire Non de generis intume-
scens superbia. sed habens de morib⁹
ornamenta. Nec sumens de parentele
laude iactantiā sed gratiaz possidens
in virtutum exemplis. Intra se suos
thesauros retinens. deū mundo corde
cōplectens. Sed cum xp̄o pauper iste
regnauit. qui in humilitatis cōuersa-
tione. in caritatis vbertate. in castita-
tis lumine. in ieiuniorū pinguedine. in
se totū tradidit discipline. vt ab ip̄a in-
fantia maturus ascenderet. z positus
in corpore quasi nihil de carne portaret.
Hic itaq̄ beatissima institutione suc-
cinctus z venerandis operib⁹ pene pri-
us sacerdos extitit q̄ clericus. Jā du-

dum dignus qui susceperet dignitatē.
antea preparatus ad id quod erat sine
mora futurus. Calcata mūdi pompa
vel criminib⁹. cum diuinis armis ini-
ciatus accingere ad spem felicem pal-
mā de hoste publico relaturus. in mi-
licia christi exercitando lector effectus
est. ac seipm̄ templo christi pro primi-
tijs offerens. velut a bellis sacrificium
hostia victæ carnis z pure mentis effe-
ctus est. Qui clarioꝝ mercede q̄ noie.
z merito maior q̄ gradu. sine offendi-
culo suū gerens officium cepit in mili-
te crescere. quod accepit a rege. De-
niq̄ dum adhuc clericali tyrocinio ces-
saretur. miraculis prodit. z signis cele-
stibus illustrat. Unde quadā vice ad
officiū accessit fabricales. qui despect⁹
ab artifice cogitur vt extracta de ardē-
ti camino ferri massa candens manu
sua ferrū accensum attolleret. z quanti
ponderis esset enarraret. Tūc vir bea-
tissimus nō ignarus totum de christo
presumere. z quante virtutis causa sit
in rebus non turpibus obedire. mox
supposita manu ferrū eleuauit altius
dicens. De calore caler. sed nouē pon-
dera habet. Quod postea tantum ad
stateram inuentū est. quantū eius vox
librare predixerat. Itaq̄ cum sub-
diaconali ministerio fungeretur in die
epiphaniōz hauriens aquam de flu-
uio secane dum beato Prudentio ep̄o
manibus abluendis aquam offerret.
mutatis elementis vini sapor inuētus
est. Quo viso obstupescens pontifex
iussit ex ip̄o vireolo in calicem sacz dei
fundi. Unde vniuersus populus mis-
sa celebrata z cōmunionē accepit. z ip̄-
sum vas cum ad plebis multitudinē
suffecisset ac si nō tactū z integrum sic
plenum p̄mansit. Cuius vini mystico
beneficio postea multi sanati sunt. Cū
vir sanctissimus quadā vice ex sui offi-
cij seruitute aquā manib⁹ prefato vene-
rabili ep̄o porrexisset. mox inde balsa-
ma ceperūt fragrare. Et dū vnda cur-
reret visa sunt christinata respirare. vt

De sancta Genouefa

pene pontifex crederet se manus magis ungere quam lauare. et alteras aquas quereret ut priores ungas ablueret. Quo viso sacerdos venerabilis obstupescens deo gratias de coperto munere retulit et beato Marcello reuerentiam de religione seruauit dum eum non talem quam seruiret. sed potius cui fuiretur agnouit.

Matrona quedam sapientia nobilis sed opinione vilis maculans crimine quod fulgebat ex genere. postquam dies fugitiue vite rapta luce conclusit. ad tumultum pompa comitante. sed non profutura processit. Quo condita horresco referens hoc contigisse post funera. quia duplex nascitur lamentatio de defuncta. Ergo ad sumendum eius cadaver cepit serpens immanissimus frequentare. Et ut dicam clarius mulier cuius membra bestia deuorabat. ipse draco factus sepultura. quo viso perterriti homines de suis sedibus migrauerunt. Beatus igitur Marcellus intelligens se de cruento hoste triumphum acquirere. collecta plebe de ciuitate pergreffit. et relictis ciuibz in conspectu populi solus christus duce ad locum pugnaturus accessit. Et cum coluber de silua rediret ad tumulum. obuiantes sibi iunice dante oratione beato Marcello. ille capite supplici cepit veniam blandiente cauda precari. Tunc precedente pontifice bestias fere tribus milibus omnes persecuti sunt. redientes domino gratias et soluentes exequias inimico. Deinde increpans eum beatus Marcellus dixit. Ab hac die autem deserta tene. aut in mare te demerge. Vox dimissa bestia nulla eius videri indicia sunt inuenta. Ecce pugnatulum patrie in vno consistere sacerdote. qui fragili baculo fortius hostem edomuit. quam si baliste transfixissent. Si igitur sanctorum virorum ex factis merita confiterantur miretur Marcellum gallia dum roma Siluestri. nisi hoc distet in ope quam draconem sigillauit ille. iste iactauit. His itaque operibus sanctus Marcellus semper intentus. quersatione clarus. summus

matrone precipue beatitudine gloriosus remuneratione ditatus. cum perpetuo domino regnaturus vincens mundi contagium. mundus migravit ad christum die kalendarum nouembrium regnante domino nostro Iesu christo cui est honor et gloria. virtus et potestas.

Legenda. cccxij.

De sancta Genouefa

Genouefa dicitur a ge

S nos quod est natura. et efa quod est mensura. quasi habens naturalia ad mensuram seu plenitudinem. Ipsa enim ex bonis naturalibus quam habuit faciliter dei gratia comitari superna talia est assecuta. Vel dicitur a genos quod est barba seu virilitas. et efa effusio seu plenitudo. quasi effusa et plena operationibus virilibus et fortibus. Ipsa enim ut ex eius gestis colligitur. et de ea in ecclesia canitur. ipsis etiam viris aliquatenus imitanda atque equi paranda est.

Eta virgo Genouefa honorabilis parentibus pie Seueronoe. matre vero Beronia orta apud namerodorum opidum haud longe a parisiensi urbe extitit. pergenita. Dum autem sanctus Germanus antistites dorense episcopus quadam die apud basilicam in ipso opido litam orandi gratia se conuulisset. occurrente eiusdem loci populi multitudine simul Genouefa affuit. Quam intuitus in spiritu sanctus Germanus magnam nimirum genouefam ad se duci precipiens. circumstanti populo electam a deo sponsam perdidit. In eius natiuitate angelos cecinisse denunciavit. ac felices tante solibus progenitores predicauit. multosque eius exemplis a via sua mala peruertendos affirmavit. Que dum ab eo accersitur. et de virginitate celesti sponsa conferuanda ammonetur. id se votis omnibus se desiderasse rñdit. Cui ille. Confide filia. viriliter age. et quod corde credis et ore perfiteris. operibus comprobare stude. Dabit enim dominus fortitudinem et prout decori tuo. Cum sequenti die Genouefam iterum

P 3

De sancta genouefa

sibi p[re]sentari fecisset dixit ei. Que filia
genouefa. reminiscer[is] q[uo]d hestern[us] die
de corp[or]is tui integritate mihi sis polli
cita. Qui illa. Reminiscor p[er] te. Tunc ille
num[er]u[m] ereu[m] dei nutu allatu[m] habentem
signu[m] crucis a terra colligens inq[ui]t ad eam.
Huc transforatu[m] p[er] memoria[m] mei ad
collu[m] suspensuz semp habeto nulliusq[ue]
metalli aut margaritar[um] ornam[en]to col
lu[m] digitosq[ue] tuos or[nari] patiaris. Et
valedicens. caputq[ue] ei[us] de oscul[is] abijt.
Tu mater ei[us] die soleni ad eccl[esi]as p[er]ge
ret et genouefam reclamante[m] domi re
manere p[re]cipet. p[re]festim vt sibi alapa[m]
mater in facie dedit lum[en] amisit. Sic
q[ue] fere p[er] bienniu[m] diuina[m] iraz perpeffa.
p[re]cib[us] filie tand[em] p[re]stine sanitati est resti
tuta. Alia vice du[m] genouefa cu[m] dua
bus sacratis virginib[us] erate p[re]uentioni
bus loco nouissimo incederet. obuiare
carnotensi ep[iscop]o iulito. statim incededi
euerfus est ordo. Nam illa q[ue] seq[ue]r[etur] ait
ep[iscop]us anteponat. q[uon]ia ip[s]a celitus iam est
sanctificatio[n]e adept[us]. Parentibus
eius sublat[is] de medio cu[m] in parisiu[m]
vrb[em] transisset. tanta paralisis vt vide
bat infirmitate detenta est. vt corpus
eius laxatis vndiq[ue] artub[us] ac dissolut[is]
copagib[us] triduo exanie credere. Que
cu[m] denuo esset sanitat[em] assecuta. aiebat
se in sp[iritu] ab angelo in gl[ori]az sanctor[um] et
suppliciu[m] impio[rum] fuisse deducta. ac ex
tunc secreta p[re]scientia[m] in no[n] modica ad
mirat[i]o[n]em cepit reuelare ac manifesta
re. Sancto aut[em] Germano redeunte
cu[m] parisiu[m] intrasset. p[re]festim de Geno
uefa ybinam esset et q[uo]d ageret inq[ui]res.
In eius hospitiu[m] descendit ac male de
ea colloq[ui]t[ur]. deridebat eam tunc vt ple
ru[m]q[ue] fit iusti simplicitas. terra suis la
crimis irrigata ostendit. sicq[ue] ea astanti
p[ro]p[ter]o p[re]mendas discessit. et ad tempus
os loquentiu[m] iniqua obstruxit. Ueru[m]
post obitu[m] beati Germani cu[m] Attila
hunor[um] rex gallias ac p[re]cipue vrb[em] pari
sior[um] inuadere. ac sue ditio[n]i minaretur
subijcere singulis pene ad tutiores vt
sibi videbat vrb[es] facultates deferenti

bus. genouefa or[ation]ib[us] et vigilijs insiste
bat. Hisq[ue] cum q[uo]b[us] debebat ita facere
exhortans. no[n] esse p[re]mescendos hostes
dicebat. q[uo]ntimo ciuitate[m] illesam fore p[re]
dicabat. Quāobrem no[n]nulli ciues in
surgētes. dicebant pseudo p[ro]phetissam
suis temp[or]ib[us] aduenisse ac in ei[us] morte[m]
ceperūt p[re]spirare. Eodem t[em]p[or]e venit ab
antissiodore[n]se vrb[is] archidiacon[us] qui
hec audies. ita ciues adorsus est. Nos
lite o ciues hoc admittere facin[or]os[us]. quia
hāc de cur[ia] interitu tractas didicimus
narrate sancto Germano antistite no
stro ex ytero matris a deo sponsam ele
ctam. et ecce eulogias ab eo sibi dere
lictas exhibeo. Quas illico plegentes
ab inceptis destiterūt. Hui[us] aut[em] p[re]ti
nus abierūt. A bituricense vrb[is] ve
nit mulier q[ui]daz parisi[us]. q[ui] post p[re]feca
tionē violata fuerat vt Genouefam al
loqueret. Que mox interrogata a Ge
nouefa an sanctimonialis aut vidua
esset. p[re]festim vt se p[re]gine asseruit. viru[m]
q[ui] eam violauerat et locu[m] et temp[us] expo
suit. Unde ad verecundiam p[ro]uocata
supplex Genouefe veniam postulauit

Patrone cuiusdam filius etas an
no[rum] q[ui]tuor. cu[m] i p[re]teu cecidisset. ac post
tres horas mortu[us] inde subtrac[us] ma
tre in lachrymas prumpente. ac crines
dilacerante. genouefe oblat[us] fuisset.
ad oratione[m] recurrens. pallio suo sup
corpus ei[us] apposit[us]. pueru[m] viuū confe
stim matri reddidit. Tu ob diutina[m]
obsidione[m] ciuitas parisiens inedia af
fligere. genouefa paup[er]ib[us] p[ro]dolens na
uim sup[er] secanam ad emenda[m] annonā
ingredit[ur]. dum aut[em] ad quenda[m] locu[m] in
quo erat arbor iuxta qua[m] naues sepi[us]
periclitarent[ur] aduenisset. p[re]festim arbo
rem incidi p[re]cipiens. ad orōne[m] p[ro]uersa
duo horribilia mōstra ex illo loco egre
di sunt visa. Ab illo aut[em] die illic nauis
no[n] perijt. sed p[ro]sp[er]o cursu ceprum iter
transfretauit. Redies aut[em] ego panes
paup[er]ib[us] iuxta necessitates suas distri
buit. Du[m] quadā vice ciuitate[m] treca[n]tiā
adhisset. p[re]tin[us] occurrens ei multitudo

De sancta Genouefa

ipſi innumeros vtriuſq; ſex? diuerſis infirmitatib; afflictoſ obtulit. Inter q̄s etiā oblat? eſt ei hō q̄daz quē domi nico die operantē vltio diuina excecā uerat. necnō puella ab annis fere duo decim ceca q̄s illa benedicēs ſine oſila tione incolumes reddidit. In ciuitate meldenſi puella q̄daz adoleſcenti cuidā pmiſſa. vt genouefe ſcutes com perit veſtē ſibi immutari ac in p̄tuber nio p̄ginū annumerari a genouefa ex perit. In indignat? adoleſcens ſpon ſam cū furore pſeq̄t. Qd genouefa au diēs eā ad eccliaſ q̄ p̄ima erat ſecum duxit. ⁊ fores ecclie q̄ claue erāt diuia p̄tus mirabiliter reſerauit. ⁊ puellaz a furore adoleſcētis liberauit. Aurelia nus dū cuidā p̄ſamilias p̄ ſeruo qui aduerſus eū deliqr̄at Genouefa veniā expeteret. ille p̄o om̄ino renueret. confe ſtum vt domū ingredit? vehemētī febre corrept? nō p̄us ſanitati reſtituit: q̄ ge nouefe veniā poſtulās famulo miſer/ cordiā elargit. Eccliaſ ſancti Mar tini turoneſis p̄go ſcā ingreſſa q̄ plu rimos a demone obſeſſos oleo prius inunctos liberauit. Dum autēz veller ſemel q̄ſdā inungere. ac oleū in ampul la pontifex etiā q̄ oleū b̄ndiceret deeſſz mor terre recubās in ordōne poſita. am pulla in manib; ei? oleo q̄ poſtmoduz ſanati ſūt egroci eſt impleta. De ei? abſtinētia ac etiā p̄tutib; int? alia m̄tra ſic dicit Vincēt? in ſpeculo. A decimo q̄nto etatis ſue anno vſq; q̄nquageſi mū eſca erat ei panis hordeace? ⁊ faba Quā p? duas aut tres hebdomadas in olla recōmiſcēs edebat. A die dñico vſq; i q̄nta feria ieiunabat. ⁊ a q̄nta fe ria vſq; in die dñico. Vinū autē ⁊ q̄dli bet inebrians nūq̄ potauit. Poſt q̄n quageſimū p̄o annū ſuadētib; ep̄is p̄ p̄ter obedientiaſ piſcem ⁊ lac cū pane hordeaceo edere cepit. Vltra autē veneratiōe catulaceſem vicū in q̄ b̄tis dioniiſi paſſus eſt dilexit. cui etiā deuo tiō erat in honore illi? baſilicā p̄ſtrue re. Suadebat p̄ſb̄yteros vt faceret

vnusq̄ſq; collationē ad hoc edificium Qui r̄nderūt. Erunt forſitan paruita ti n̄re vires edificandi. ſz coquēde calēſ copia deeſt. At illa ſp̄ſancto repleta vaticinans ait. Egredimini queſo ad pontē ciuitatis ⁊ q̄ audieritis nūciate mihi. Qui egreſſi in platea ſtabant at toniti. Et ecce duos cuſtodes porcorū ſermocinātes. quoz vn? ad alterū ait. Dum ſuis. i. porce veſtigii ob partus vagantis legerē. inueni furnū calēſ mi re magnitudinis. Alter r̄ndit. Et ego inueni in ſilua ſub radicib; arborū a vē ro euulſe furnū calēſ de q̄ nihil ſublātū credo vnq̄ fuiſſe. Qd audietes p̄ſb̄y teri. grās agentes reuerſi ſunt. Audi ens etiā hec ſancta. lachrymis p̄ gau dio ſinū impleuit. Laeſſiuit itaq; Be neſiū p̄ſb̄yter? vt in honore p̄dicti mar tyris baſilicam p̄ſtrueret. ſicq; om̄ib; ciuib; illa implozante conſtructa eſt. In cuius ope collectis carpētarijs. cū potus deficeret. accipiens ſancta cupā ſeorſum p̄ſtrata cum lachrymis orauit Deinde ſurgens facto ſigno crucis ſu per vas vſq; ad ſummū poculo imple tum eſt. ex q̄ operarij vſq; ad ſumma tionē baſilice vberrime potantes gra tias egerūt. Quadam nocte ſabba ri circa gallicantium egreſſa eſt beata Genouefa ad baſilicam ſancti Dion ſij. Cereus vero qui ante ferebatur ex tinctus eſt. Quo turbatis v̄ginib; que cū ea erant p̄ horrore noctis cereū ſibi dari p̄cepit. Quem vt tenuit ſta tim illuminatus eſt. Similiter eodez tempe cum in ecclieſia diu proſtrata in oratione ſurgeret cereus nōdum igne contactus diuino nutu accenſus eſt in manu eius. De quo et plures infirmi paululū in fide auferentes ſanati ſunt Quedaz mulier furata eſt calciāmē ta eius. que vt domum venit excecata eſt. deinde proſtrata ad pedes eius. ve niam perens ſignatis ab ea oculis vi ſum recepit. Hyldericus etiā fran corū rex valde diligens eam t̄mens ne vinctos q̄s interimere cogitabat ſcā

De sancta genouefa

eripet ingredies vrbē parisiōz. portaz claudi pcepit. Qd audiens sancta statim ad liberandas anias prexit. Inter cuius manus ppo porta se sine clauere serauit. z sic regē psecuta ne victorū capitā amputarent obtinuit. Fuit etiā eo tpe btūs Symeon in colūna. quez negotiatores cūtes z redeuntes ferūt de illa interrogasse. z eā veneratōe pfusa salutasse. z se in orōibz eius memorē esse poposcisse. Parisius etiā oblatus ē ei energumini p qbz in basilica bti psonis ipa orāte vociferabant clamātes ppe iam esse qz sibi in solatio venire brā genouefa pcebat. forsitan angelī vel martyres. Que surgēs z signās vñ quēqz curauit a spū immundo. vt fetor grauissim⁹ astantiū nares attingeret. Adie etiāz epiphanie vsqz ad cenā dñi brā Genouefa in cella reclusa soli deo vacabat in orōnibz z vigilijs. Audies aut puella qdam religiosa ad fores eius magz curiositate qz fide per mōta. qd sancta in cella sua agebat scire volens statim lumen amisit. Quaz sancta psummata qdragesima egrediens orōne z signo crucis illuminauit. In ecclia etiā beati Martini turonenf cū in angulo qdā oraret vnus de pfallentibz arrept⁹ a demonio ppios artus lacerabat. Cūqz brā Genouefa spm̄ immundū exire iuberet. z ille per oculū pgreddi se minaret. impante illa fluxu ventris eiecit⁹ est. feda relinquēs vestigia. Per idem tps stās i aditu dom⁹ sue vidit puellā in manu ampullam gestantē. quā paulo ante emerat. z interrogata qd esset vidit demonem sedentē in ore ampulle z minans insusflauit in eam. statimqz parede ore ipi⁹ ampulle cecidit. In territorio mel⁹ densi cū ppiā messem meteret. valde turbati sunt oparij ppter umbrem imminentes. At illa ingressa tentoriū quod sine intermissione facere pfueuerat cuz lachrymis pstrata orōne obtinuit. vt cū in circuitu omnes segetes pluuiā rigaret. nec messem nec ei⁹ meliores gve

ta aliq ptingeret. Tanta etiā sanctitate pollebat qz etiā spū pphetie plena omnes qz morbos ab huanis corpibz expellebat. Egētibz panes integros dabat. adeo vt eius puelle sepe partes panis quā in clibano posuerāt non inuenirent. Vixit aut plus qz octoginta annis. Huius aut natale celebrat. iij. nonas Ianuarij. Hec Vincenti⁹. Reliqua aut q hic inserunt ex certissimis ac pbatissimis ecclie in qua brā virgo pfidet codicibz qz etiā nōnulla ipse Vincenti⁹ testat extracta sunt. Post transitū vero beatissime pginis lapas eius sepulchro apposita est. in q ppter olei psumptionē ignis pmanebat. cuius ptractu infirmi sanabant. lampa de vicz mutata in fontem. oleo in medicinam. Homo qdā lingue z oculorū puatus officio. ad sepulchrū virginis accedens. z visum z loquēdi vsum recupauit. Mulier quedaz in visioe admonita filiū a natiuitate ceci ad pstate pginis locū detulit. Cūqz in ecclesia miraculū recitaret. quō dñs Iesus xps oculos ceci nati aperuit. continuo aperti sunt eius oculi. Reuelat cui⁹ dā a natiuitate muto vt ad sepulchrū pginis se transferat. vocis illic beneficiū pcepturus. Cūqz in fide reuelationis die dñico illuc puenisset. statim lingue illius vinculū est solutū z loquebatur magnificans deū. Interrogat⁹ ergo ab abbate qd post indultū sibi vocis beneficiū agere velit. respondit qz a loco illo recedere nolit. nolit ad ppiā redire. nolit omibz diebz vite sue sine p sentia virginis viuere. Cuius votum leto animo amplectens abbas. vite sibi necessaria iubet ministrari. Cum latro qdaz carceri mancipat⁹ custodis negligentia de carcere exisset. fugientē qz ad sepulchrū pginis pses insequere tur. pginēqz latro auxiliū implozando acclamaret. pses p i ei⁹ blasphemiam pūperet. subito casu lapsus pses. latrone liberato miserabiliter expirauit. Cū alio tpe flum⁹ secane vltra mō

De sancta genouefa

dū intumesceret. et ad capellā virginū
 quā ppe ecclesiaz sancti Johānis bapti
 ste pgo pstruxerat. ad mediū vsqz edifi
 cū ptingeret. lectulus in q̄ decesserat q̄
 ibidē seruabat flumine infusus aquis
 p̄tinue descendētibz atqz discedētibz
 ab illis intactus est inuentus. Post
 aliq̄t p̄o dies cū cenobio a normānis
 incendio p̄sumpto corp⁹ p̄ginis a fra/
 tribz ad ategias villā suā deportare
 tur multis etiā ibidē claruisse miracu/
 lis cōprobat. Siquidē altare ecclesie
 cui assellura erat pgo. scā cruce sancto
 rūqz reliquijs vt moris est adornatuz.
 tāqz eius aduētū p̄gratulas moueba
 tur. cui superposita. quod cupierat se
 adeptum demonstrans. firmū nec am
 plius moueri cōprobatū est. In cuius
 quidē deportatōe cereus vti dum viue
 ret itez atqz itez miraculose ē accēsus
 Cū autē abbas q̄ tūc p̄erat dentem a
 corpe p̄ginis paucis p̄scijs extrahens
 apud se ad sui tuitōem fuare veller. cō
 tinuo summa egritudine corrept⁹ den
 tem teca cristallina inclusum p̄cūto po
 tuit restituere curauit. Audita vero
 inter parisiōs et normānos concordia
 corpus p̄ginis ad ecclesiā suā deferen/
 tes non eo loco vnde educta fuerat in
 cripta. sed sup maius altare vbi nunc
 cernit⁹ fratres honorifice collocauerūt.
 Corpus autē p̄ginis cū suo capite inte
 grum in capsa p̄sistere. p̄sentibz nōnul
 lis hui⁹ regni ep̄is postmodū inuentū
 est atqz cōprobatū. Tempe Ludo/
 uici fortissimi regis francoz illustrissi/
 mi diuina vltione mēbra q̄ miseri ho/
 mines exhibuerāt fuisse iniusticie et ini
 quitati ad iniquitatē. cepit morbo igne⁹
 quē phisici sacriū ignē appellāt p̄lume
 re. Vultoz igit sc̄dōz egrotis suffra/
 giā deposcētibz nec impetrantibz recoz
 datus est religiosissim⁹ parisiōz anti/
 stes stephan⁹. qualiter beata p̄go Be/
 nouefa p̄fatam vrbem a multis olim
 periculis liberauit. ac exinde solennes
 p̄cessionēs in quibz p̄sulto abbate arz
 p̄uentu p̄fata p̄go ad ecclesiaz brē p̄gis

marie deportaret instituit. Ordinata
 itaqz fm morē canonicū p̄cellione. in/
 grediēteqz sancta p̄gie ecclesiaz beate ma
 rie p̄tinuo ad tactū feretri omēs male
 habētes tribz exceptis sunt sanati. Cū
 p̄o sequenti anno felices recordationis
 Innocenti⁹ papa gallias transiret
 de tanto instructus miraculo. gratias
 agēs deo ac sc̄tē p̄gini. annis p̄petuis
 solēni memoria celebrandū miraculū
 p̄donauit Clerū cum p̄ singulos ānos
 p̄dicti miraculi memoria solenniter vt
 dictuz est veneraret. p̄cigit semel p̄ ab/
 sentiā capicerij expensas formidantis
 sine ornamentis ac luminaribz q̄ habet
 bat mīstrare celebrari. Tū accidit vt
 sequenti die ecclesie sanctuariū ascēdens
 diuinā exptus p̄ructē. subito lapsus si/
 ne voce misabiliter expiraret. Exper/
 ti sunt igit atqz indices experiuntur q̄
 plurimi. q̄nto cū tremore xpi virginēz
 oporteat venerari. vbi cū hūilitate re/
 cepit cecitas visum. debilitas gressum
 ac ediuerso obstruere infidelitate men
 tes p̄cipiunt interitū. Nostris igit q̄li/
 buscūqz laudibz genouefā veneremur.
 sed cū tremore venerantes eius suffra
 giā implorem⁹. sed cū fide. Et reuera
 dignū est genouefam laudibz honora
 ri. que parisiōz inclitam vrbem regni
 christianissimi p̄cipuā. stabilissimūqz
 columē totiusqz christianitat⁹ in fide et
 doctrina magistrā eruditissimā toties
 a tantisqz periculis liberauit. ab inimi
 cis hostili cede dimicantibz eripuit. in/
 undantiū fluct⁹ aquaz r̄stringit. ignis
 horrendi in mēbris humanis incēdiū
 p̄sumpsit. cecis visum. claudis gressuz.
 surdisqz auditum reddi dī. ab obsessis
 demoniū p̄cibz effugauit Et nō solum
 precibz. verūetiaz maxima dñs p̄ fim/
 brias vestimenti genouefe sibi dilecte
 p̄ginis sup egrotos ac varijs detētos
 languoribz ostendere sepius dignatus
 est sanitatū remedia. Unde merito in
 parisij celsi montis vertice extitit collo
 cata. vbi honorifice sublimata ac mīrl
 fice adornata nō cessat iugit⁹ sanitatuz

Dominica in ramispalmaz

et gratiaz emettere flumina. his qui in fide deposcunt eius largitores. Unde et oportet illi nos tota mentis deuotione committere. quoniam ipsa est que assidue orat pro populo sibi deuoto et pro tota christianitate. Nos igitur suorum mirabiliu hanc paratiunculam memorantes ac etiam venerantes. cum celeberrimo illo venerabiliu religiosorum cetui suo gloriosam christi sponsam nobilem virginem debitis glorificemus. Be-noueam laudibus postulantes ut eadem supplicite perfrui possimus mereamur gloria seculi. Amen. Legenda. cxxij.

Dominica in ramispalmaz

O die sancta mater ecclesie

b desia duas processiones solenter recolit. Prima fuit que iudei a monte oliuetti usque in hierusalem cum ramispalmaz et oliuaz et cum magnis cantibus ipsum associauerunt. Et ista processio fuit magne reuerentie et honoris. Et hac representat ecclesia in hodierno euangelio. Secunda processio fuit que iudei christum hierusalem in monte caluarie cum magnis opprobriis et irrisionibus deduxerunt. Et ista fuit ignominie magne et doloris. Et hanc representat ecclesia in euangelio passionis hodierno.

Circa primam processionem quatuor sunt videnda. Primo a quibus ista processio sit facta. quia non est facta a magnis aut diuitibus sed a pueris et pauperibus. Unde dicitur in euangelio hodierno. Plurima autem turba strauerunt vestimenta sua in via. Quando enim pueri et pauperes christum processionaliter ducebant. pharisei et principes christi mortem tractabant. Simples enim et pauperes christo adhibebant. Unde christus de omnibus diuitibus unum solum scilicet zachariam habuit amicum. Unde Luc. xix. Christus de omnibus potentibus unum solum scilicet Centurionem habuit. Unde Math. viij. De omnibus sapientibus unum solum scilicet Nicodemum habuit. Iob. iij. Unde. j. Corinth. j. videte rationem vestra fratres. quia non multi sapientes secundum carnem. non multi potentes. non

multi nobiles. sed que stulta sunt mundi elegit dominus ut confundat sapientes.

Secundo videndum est quare christus vades ad mortem tantum honorem recipere voluit cum alias honores et regnum relinquit. ut dicit Iob. vi. Hic dicendum quod christus hoc ideo fecit. quia ille qui constitutus est in honoribus magnis. debet habere mortis memoriam ut non superbiat. Si autem quis habet magnas diuitias cogitet quia vadit ad mortem et quod de omnibus suis diuitijs nihil nisi vile sudarium secum portabit. Unde dicebat Iob. xvij. Qui fui magnus saccum plui super cutem meam. et operui cinere carnem meam. Item eiusdem. j. Nudus egressus sum de utero matris mee. nudus illuc reuertar. Si quis est in magnis honoribus constitutus. cogitet quia vadit ad mortem. ubi si erat in gradu supremo ponet in loco infimo. quia sub terra. Si super alios ascenderit dominando. serpentes et bestie super eius foveam ascendent perculcando eum. Ideo Ecc. x. dicit. Cum moritur homo hereditabit serpentes bestias et fomes. Item cum aliquis nutrit corpus suum diuersis delictis. diuersis coloribus ipsum ornando voluptates carnis exercendo. cogitet quia vadit ad mortem. ubi fomes corporis suorum delicate nutrimentum comedent et lacerabunt. Iob. xxvij. viscera eius plena sunt adipe et medullis ossa illius plena irrigantur. et tamen in puluere dormient et vermes operient eos. Hugo de sancto victore in li. de clau. ant. sic ait. Cur carnem tuam preciosis rebus impinguas. quam paucos dies vermes comesturi sunt in sepulchro. et animam tuam preciosis operibus non adornas. que deo etiam angelis eius presentanda est in iudicio. Cur animam tuam vilipendis et ei carnem preponis ancillam dominari et te dominam ancillari magna abusio est.

Tertio videndum est quare christus tanto honore sibi impenso voluit lacrimas emittere. Dicitur enim Luc. xix. Christus cum venisset hierusalem cum tanto honore flevit super eam. In hoc ipse vo-

Dominica in ramis palmarum

luit ostendere q̄ gaudia z honores hu-
ius seculi lachrymis z doloribus sunt
permixta. In celo omnia sunt pura. in
mundo omnia mixta. in inferno om-
nia sunt fetulenta. Unde Augustin⁹
in libro de trinitate in p̄sona xp̄i dicit.
Quid est illud. ero illoꝝ deus. nisi ero
omnia quecuq̄ desiderantur. scz vita
salus victus copia gloria honor z pax
Ista in celo omnia sunt pura. in mun-
do mixta. in inferno fetulenta. Vide-
mus p̄ ordinem. Vita in celo est pura
quia ibi est sine timore. prout est in mū-
do est mixta. quia ibi est vita cū morte
prout est in inferno est fetulenta z cor-
rupta. quia ibi est mors sine vita. Sa-
lus put est in celo est pura. quia ibi est
salus sine egritudine. put est in mūdo
est mixta. quia ibi est salus z egritudo.
prout est in inferno est fetulenta et cor-
rupta. quia ibi est egritudo sine sanita-
te. Victus. id est. facietas. put est in ce-
lo est pura. quia ibi est facietas sine esu-
rie. put est in mūdo est mixta quia ibi
est facietas z esuries. prout est in infer-
no est fetulenta z corrupta. quia ibi est
summa esuries sine facietate. Copia. i.
diuitie. put sunt in celo sunt pure. quia
ibi sunt diuitie sine paupertate. prout
sunt in mundo sunt mixte. qz ibi sunt
diuitie z paupertas. prout sunt in infer-
no sunt fetulente z corrupte. quia ibi est
summa paupertas sine diuitijs. Glo-
ria. id est. pulchritudo. prout est in celo
est pulchra. quia ibi est pulchritudo si-
ne deformitate. prout est in mundo est
mixta. quia ibi est pulchritudo cū de-
formitate. prout est in inferno est fetu-
lenta z corrupta. quia ibi est deformi-
tas sine pulchritudine. Honor. put est
in celo est purus. quia ibi est honor si-
ne indignitate. sed put est in mūdo est
mixtus. quia ibi est honor cū indigni-
tate. prout est in inferno est fetulentus
et corruptus. quia ibi est dedecus sine
honore. Pax prout est in celo est pura.
qz ibi est pax sine perturbatione. put est
in mūdo est mixta. qz ibi est pax cū per-

turbatōe. put est in inferno est fetulen-
ta z corrupta. qz ibi est continua perturba-
tio sine pace. Omnia bona put sunt in
celo sunt purissima. qz ibi sunt oia bo-
na sine malo. sed vt sunt in mūdo sunt
mixta. quia ibi sunt multa bona per-
mixta malis. put sūt in inferno sūt
fetulenta z corrupta. qz ibi sūt oia ma-
la sine p̄mixtione alie⁹ boni. Ista oia vi-
cit p̄pha dauid. Calix in manu dñi vlti-
mi meri plen⁹ mixto z inclinauit ex hoc
in s. verū tamen fex ei⁹ nō est exinanita
bibent ex eo oēs pctōres terre. Ex his
p̄bis habet q̄ de⁹ habet tres calices.
vn⁹ est plen⁹ vino mero. In illo bibūt
oēs in celo. Iste em̄ calix plen⁹ est vita
sanitate. copia. diuitijs. honore. zc.
Alius calix est plen⁹ mixto. z de isto bi-
būt hoies in mūdo. qz calix iste plen⁹
est sanitate cū egritudine. facietate cū
esurie. diuitijs cū paupertate zc. Terri⁹
calix est plenus fece. z de isto bibūt dā-
nati in inferno. z iste est plen⁹ egritudi-
ne. morte. paupertate. deformitate. z oib⁹
bus alijs. Quarto videndū est q̄re
xp̄s noluit sedere sup equum s; sup as-
nam. hoc ideo fecit quia nō sedet i cor-
dib⁹ supboꝝ sed humiliū z māsuetoꝝ
Chrysostom⁹. Non sedet xp̄s in curru
aureo purpura fulgēs. nec ascendit sup
feruidū equū discordie amatorē. sed
super asinam tranquillitatis et pacis
amicaz. Per equum superbus per as-
num humilis designatur. Nam equ⁹
si tangitur recalcitrat. asinus s; ma-
suetudine moratur. Sic superbi si re-
prehendunt impatienter ferunt. man-
sueti patienter audiūt. Quedā anima-
lia sunt que nō p̄mittunt se tangi. vel
quia arrogantia sunt. sicut leo. vlt quia
nimis siluestria domesticari nō possūt
sicut lupus. vel quia sunt pungitiua sicut
ericius. Sic similiter sunt tria ge-
nera hominū qui nolūt reprehendi. Pri-
mi sunt superbi. De q̄b⁹ p̄pheta dicit.
Tāge mōtes. i. supboꝝ mentes. et fusi-
migabūt. p̄ ipatentia zc. Et Eccl. xij.
Diues iniuste ager. et fremebit. paup

Decena domini

autē Iesus tacebit. Alij sūt in malis in-
durati. q̄ ad instar lupi non p̄nt dome-
sticari. nec ad bonūz induci. De quibz
Eccl̄. j. Difficile tales corrigūt. nolūt
corripī. Ideo Eccl̄. xxxij. Pestifer hō
vitabit correctionē. Tertij sunt hoīes
astuti. q̄ si tangūt. i. corripiant. sic erici
us statim excusatiōibz multis se abscon-
dūt. Proverb. xxiij. Qui abscondit sce-
lera sua nō diriget. q̄ autē p̄fessus fuerit
viuet z nō mouet. Circa secundā p-
cessione notāda sunt duo. Primū q̄ in
ista p̄cessiōe fuerūt varietates p̄sona-
rū. Quidā em̄ fuerūt boni q̄ fuerūt fa-
cti mali. z nūq̄ recuperauerūt bonitatē
sicut iudas. Quidā boni q̄ semp p̄seue-
rauerunt sicut br̄a p̄go maria. Alij p̄go
boni z postea mali. postea tñ suā recu-
perauerūt bonitatē sicut apl̄i q̄ fidē in
passione p̄diderūt. sed in resurrectione
recuperauerūt. Saloz due sunt diffe-
rentie. Quidā em̄ fuerūt mali qui po-
stea facti sūt boni. sic latro a dextr̄ p̄-
dens z longin⁹. Alij fuerūt mali q̄ sp̄
in malicia p̄seuerauerunt. sicut latro a
sinistr̄is z iudei q̄ crucifixerūt. Ab ista
p̄cessiōe q̄dam fugerūt corpe z mēte.
sicut apostoli q̄ fugerūt corp̄aliter et fi-
dem p̄diderūt. Item alij fugerūt non
corpe s̄z corde. sicut maria magdalena
z ceterē mulieres q̄ iuxta crucē corpe
liter steterūt. sed tamen fidez amiserūt
Alij fugerūt corpe sed nō corde. sic cre-
ditur d̄ Jacobo fratre dñi. De q̄ Biel-
ronim⁹ in libro de viris illustribz. q̄ in
passione votū vouit non se comesturū
donec videret xpm̄ resurgentē. Alij sūt
q̄ nec corde nec corpe fugerūt. sicut br̄a
p̄go. q̄ iuxta crucē stetit z fidez integra-
liter suauit. Secundū q̄ in ista p-
cessiōe ostendit est magna in iudeis
volūtas multiplicitas. In p̄ma em̄ p-
cessiōe iudei fecerūt xpo sex magnos
honores. In secūda p̄go sex maḡ vitu-
peria. In p̄ma cū magna ip̄m reuerē-
tia sup̄ asellū posuerūt z in via vestimē-
ta strauerūt. In scda cū magna igno-
minia ip̄m in patibulo posuerūt et cū

suīs vestibz spoliauerūt. In prima raz-
mos palmarū z oliuarū sibi portauerūt
In secūda spinas acutissimas capiti
suo affixerūt. In p̄ma regē eū appella-
uerūt. in scda ip̄m negauerūt. In p̄ma
appellauerūt eū saluatōrē dicētes. O san-
na. i. salua obsecro. in scda negauerūt
ip̄m saluatōrē dicētes. Saluos alios
fecit: seip̄m saluū facere nō potest. In
p̄ma dixerūt eū bñdictū in noīe dñi. in
scda maledictū z malefactorem esse et
crucis patibulo eum figendū dicentes
Tolle tolle et crucifige zc.

Legenda. cccv.

De cena domini.

Ena facta cum diabo

c lus misisset in cor vt trade-
ret eum iudas scarioth. sur-
rexit a cena z posuit vestimēta sua Jo-
han. xij. Videm⁹ em̄ q̄ qñ amici sepa-
rant ab inuicē solent p̄mo inuicē epu-
lari. sic sciens xps q̄ cito a suis aposto-
lis separi deberet prius cū ip̄is cenare
vult. Un̄ Luc. xxiij. Desiderio deside-
raui hoc pascha manducare vobiscum
anteq̄ patiar. In hac ergo cena xpus
assumpsit p̄sonam amici. p̄sonam ser-
ui. p̄sonaz episcopi. Personam siquē
dem amici accepit in hoc q̄ tam fami-
liariter comedit. In hac cena comedit
agnum pascale. Et qualiter debeat co-
medi habet Ero. xij. Non comedetis
ex eo crudū quid. nec coctum aqua. sed
tñ assum agni. Hic aliqua phibētur.
s̄z vt nō comedatur crudus. nec aqua
coctus. et q̄ sit igne assatus. Caro em̄
cruda non est igne cocta. caro p̄go elica
licet sit cocta nō tñ est adeo sapida. Il-
li ergo comedūt cruda q̄ habēt cor cru-
dum. i. non coctum igne amoris. Illi
comedūt elixum q̄ non habent i corde
saporem deuotionis. Illi comedunt
assatū igne. q̄ habent cor coctum igne
amoris z sapidū. Secundo dz come-
di eius caput cum pedibz et intestinis.
Caput istius agni est eius diuinitas.
Un̄. j. Corin. ij. caput eius dz est.

De cena domini

Pes eius humanitas que est infirma in natura. Intestina sunt eius anima. ista omnia debemus comedere. Fuerunt quidam heretici qui dixerunt christum non esse verum deum. isti caput non comedebant. Alii dixerunt eum non esse verum hominem nec habere veram carnem sed fantasticam. isti pedes non comedebant. Alii dicebant eum non habuisse animam rationalem. sed loco anime solum diuinitatem. isti intestina non comedebant. Nos ergo fideles caput et pedes cum intestinis comedamus. ut de eius diuinitate animam et carne fideliter sentiamus. Tercio debet comedi cum lactucis agrestibus. id est cum amaritudine dolendo de peccatis omnibus. Notandum quod quidam sunt qui comedunt istas lactucas integras. quidam peritas. quidam succum ipsarum. Sunt enim quidam qui habent de suis peccatis superficiali dolorem qui attritio potest dici. isti sumunt istas lactucas integras. Talis attritio non iustificat peccatorem plene. Hieronimus. v. Percussisti eos et non doluerunt. attriuxisti eos et reuertebantur accipere disciplinam. Alii sunt maioris perfectionis qui scilicet non solum peccata conterunt. sed etiam lachrymas emittunt. isti sumunt agnum cum succo lactucarum. id est cum abundantia lachrymarum. Gregorius in moralibus. Carnes eius lactucis agrestibus sunt edende. ut cum corpus redemptoris accipimus. nos pro peccatis nostris in fletibus affligamur. quare ipsa amaritudo penitentiae absterget a mentis stomacho per se humorem viciozum. Quarto debet comedi cum panibus azimi. id est cum panibus non fermentatis. panes comedit cum fermento secundum Gregorium. qui bona sua cum corruptione vane glorie facit. Quibus dominus dicit. Sacrificate de fermento laudem. De fermento namque immolat qui deo de rapina parat. Sed ille sine fermento comedit qui se a mala societate custodit. I. Loquens. v. Hodie cum fermentum totam massam corruptum. Secundo christus assumpsit personam serui in quo pedes suorum discipulorum lauit. Lauit

autem pedes corporales et spirituales. Primo lauit corporales in exemplum et documentum. In exemplum quidem humilitatis. ut ipse dicit. Exemplum dedi vobis ut vos ita faciatis. Istam tamen humilitatem Petrus abhorruit dicens. Non lauabis mihi pedes in eternum. Cui respondit christus. Si non laueris te non habebis partem mecum. Tunc Petrus timore et amore percussus obtulit lauidos pedes et manus et caput. Sed christus corripuit eum asserens quod non indigebat lotionem capitis nec manuum. sed tantum pedum. Per caput intelligitur intentio. per manus operatio. per pedes affectio. Duo prima scilicet intentio et operatio in Petro munda erant. et ideo lotionem capitis et manuum non indigebat habebat autem intentionem in omnibus bonis. operationem mundam. Secundo lauit pedes in documentum ad ostendendum quod prelati debent lauare subditos. Tunc autem non bene lauatur. aut quia manus est iniqua. aut quia est turbida et immunda. Ecclesiasticus. xxxiiij. Ab immundo quis mundabitur. Gregorius. Prius oportet te mundari si alium vis mundare. sapienter prius fieri et sic alios facere sapientes. Lumen fieri et sic alios illuminare. Accedere ad deum. et sic alios adducere. sanctificari et sic alios sanctificare. Item manus habere rectas. et sic esse recte consilium. reputa rectum dare consilium. Secundo quando aqua est immunda. aqua immunda est amor mundi. Hieronimus. Quid tibi in via egypti ut bibas aquam turbidam. Talis enim aqua non lauat sed inquinat. Augustinus. Quisquis es in mundo ad te venit qui fecit mundum. ut eripiat te de mundo. quia si aliqua delectatio te delectet in mundo. semper vis esse immundus. si tamen aliqua necessitas te retinet. mundus scilicet deus habitat in te. qui mundat mundos et eris mundus. Tercio quando ipsa macula pedum ex nimia frequentatione efficitur nimis tenax et inueterata. Ecclesiasticus. xxxiiij. Qui ba-

De cena domini

ptizatur a mortuo .id est. qui lauatur
a mortali peccato. z iterum tñgit mor-
tuum quid profuit lauatío eius. Un-
de. ij. Pet. ij. Facta sunt posteriora de-
teriora prioribz. cōuenit illis illud. La-
nis reuersus ē ad vomitū suum et sus-
lota iterum i volutationē luti. Tercio
lauit pedes spūaliter aqua sui sangui-
nis. De quo dicit Apocal. ij. Lauērūt
stolas suas in sanguine agni z dealba-
uerūt eas. Ex quo magis sanguis xpī
dealbare dicit. videtur q̄ habet virtu-
tem lactis et nō sanguinis. Lac enim
est sanguis in vberibus excoctus. san-
guis autē christi fuit excoctus in corpo-
re suo z i corde nostro. In corpore suo
fuit excoctus igne amoris sui. tam ve-
hementer in corpore suo ebullit. quia
a pecto latere cum impetu emanauit.
In corde autē nostro sunt duo vbera.
scz intellectus z affectus. Dicitur autē
excoqui in vberē intellectus per medi-
tationē. et vberē affectus per deuotio-
nem. Et sic sanguis xpī in suo corpore
z in nostro corde per meditatioem z af-
fectionem vertit in albedinem. et ani-
mas nostras dealbat z mūdāt. Apo-
calip. j. Lauit nos a peccatis nostris in
sanguine suo Tercio accepit christus
personā epī qñ scz panem z vinum in
corpus suū transmutauit. et apostolis
potestatem pficiendi dedit. Et ista est
maior potestas que vnq̄ homini da-
ta fuit. Est em̄ potestas dei magna fa-
cere aliquid de aliquo. sicut quando fe-
cit hominē de terra. et Euam de costa
Ade. Est z alia potestas dei maior. si-
cut de nihilo aliquid facere. sicut fecit
celum z certam. Est z tertia maxima
sicut de creatura creatorem. Istam po-
testatem nō dedit angelis. sed solis sa-
cerdotibus. quia diuina virtute corp⁹
z sanguinē in speciem panis z vini cō-
uertunt. Unde eusebius. Inuisibilis
sacerdos. id est. christus per ministros
suos visibiles creaturas in corp⁹ z san-
guinem suū sacra potestate cōuertit
verbo suo. scz illo Hoc est enim cor. zc.

Unde nō debet aliquis attendere ad
visum suū. quia visus putaret se vide-
re colorem panis. nec ad gustum. quia
putaret se sentire gustū panis. nec ad
olfactū quia putaret se sentire odorem
panis et vini. sed attendere debet ad
auditum. quia cum audit consecratio-
nis verba. ita est p̄ omnia sicut audit.
Hoc est em̄ corpus. zc. Quod signifi-
catum est Gen. xxvij. in ysaac. qui cum
benedixit Jacob fuit deceptus eius vi-
sus. quia oculi sui caligauerūt. z ipm
non agnouit. fuit z deceptus olfactus
quia credidit se sentire odorem vesti-
mento p̄ esau. fuit etiam deceptus gu-
stus. quia credidit se comedere de ve-
natione Esau z comedit de venatione
Jacob. fuit z deceptus in tactu. quia
putabat se tangere man⁹ Esau z tñge-
bat manus Jacob. Sed auditus qui
vocem Jacob audiuit nō fuit decept⁹
immo dixit. Vox quidem Jacob est.
Sic etiam in isto sacramento omnes
aliq̄ sensus decipiuntur p̄ter auditū.
Et ideo omēs fideles qui audiūt ver-
ba consecrationis firmiter z veraciter
credere debent q̄ corpus Christi est et
sanguis eius.

Finunt quorundam san-
ctorū legende adiuncte post Lombardū
dicam historiam. Anno dñi Millesī-
mo quadrīngentesīmo nonagesīmo se-
ptimo.

